

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

HÜKÜMETLER-PROGRAMLARI VE GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

CİLT 10
(11 OCAK 1999 -)

HAZIRLAYANLAR

Dr. İrfan NEZİROĞLU

Dr. Tuncer YILMAZ

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

HÜKÜMETLER, PROGRAMLARI VE GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

CİLT 10
(11 OCAK 1999 -)

HAZIRLAYANLAR

Dr. İrfan NEZİROĞLU

Dr. Tuncer YILMAZ

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

Hükümetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri

Cilt 10 – (11 Ocak 1999 -)

ISBN 978-605-4700-46-2 (Tk)

ISBN 978-605-4700-56-1 (10. Cilt)

Hazırlayanlar

Dr. İrfan NEZİROĞLU

TBMM Genel Sekreteri

Dr. Tuncer YILMAZ

TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcısı

Düzenleme

Gülşah ERDEM EFE

Grafik-Tasarım

Uğur SAÇI

(Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı – Grafiker)

Baskı

TBMM Basımevi

Aralık 2013

SUNUŞ

24 Nisan 1920’de Büyük Millet Meclisi tarafından seçilerek görevlendirilmiş olan “Muvakkat İcra Encümenleri Heyeti’nden” Cumhuriyetin ilanına kadar geçen sürede, 5, 1923’den bugüne kadar 61 hükümet görev yapmıştır. Hükümet Programları ve TBMM Genel Kurul Görüşmeleri isimli bu kaynak eserde bugüne kadar görev yapan bütün Hükümetlerin Bakanlar Kurulu listeleri, hükümet programları ve programların Genel Kurul görüşmeleri ile güven oylaması sonuçları yer almaktadır.

Programların yanı sıra Genel Kurul görüşmeleri ve oylama sonuçlarını da içermesi bakımından ilk olan bu eser araştırmacılar için temel bir kaynak olacaktır. Hükümetlerin belli alanlardaki politikaları üzerine karşılaştırmalı çalışma yapmak artık daha kolay olacaktır.

Bu eser aynı zamanda, yakın tarihimize ait olayların, ülke ve dünya gündemi hükümet politikalarına, dolayısı ile parlamentoya nasıl yansıdığının en güzel ve özet sunumu niteliğindedir.

Yasama ve parlamento tarihi literatürüne oldukça önemli katkı sağlayacağını umduğumuz “Tarihe Düşürülen Notlar” kitap serimizin 4’üncü eseri olarak 10 cilt halinde yayınlanan bu eserin hazırlanmasında birincil kaynak olarak “TBMM Tutanak Dergisi” özgün basımları ile referans alınmıştır. Tutanaklardaki bazı küçük dizgi ve sözcük hatalarının düzeltilmesi dışında orijinal yapı korunmuştur.

Başbakanların görev yaptıkları dönemlere ait fotoğraflarının sağlanması konusunda “Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü” Fotoğraf Koleksiyonundan yararlanılmıştır.

Kitabın içeriğinin tamamına yayınından kısa bir süre sonra TBMM web sayfasından erişim mümkün olacaktır.

Yakın siyasi tarihimize ışık tutacak önemli bir kaynak niteliğindeki bu eserin pek çok araştırmaya katkı sağlayacağına inanıyor, başta Genel Sekreterimiz Dr. İrfan Neziroğlu ile Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcısı Dr. Tuncer Yılmaz olmak üzere hazırlanmasında emeği geçen tüm personelimize teşekkür ediyorum.

Cemil ÇİÇEK
TBMM Başkanı

ÖNSÖZ

Anayasaya göre Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevlerinden birisi de Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemektir. Bu denetime esas olacak metinlerden en önemlisi hiç şüphesiz hükümet programlarıdır.

Hükümet programı ya da Anayasada kullanılan ifadeyle “Bakanlar Kurulunun programı”, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunur ve güvenoyuna başvurulur.

Programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra güvenoyu için görüşmeler başlar ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra oylama yapılır.

Bu eserin basıldığı tarih itibariyle 25.4.1920 tarihinden bugüne, Cumhuriyetin ilanına kadar 5 İcra Vekilleri Heyeti dahil 66 hükümet kurulmuş, hükümet programı Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunmuş, Genel Kurulda program üzerinde görüşmeler yapılmış ve nihayet güvenoyu ile süreç tamamlanmıştır.

Hükümet programlarına çeşitli kaynaklardan ulaşmak mümkün ise de görüşme tutanaklarına ve güven oylaması sonuçlarına erişmek daha zor bir süreçtir. Elinizdeki eseri değerli kılan Bakanlar Kurulu listesi, bakanların görev tarihleri, koalisyon hükümeti ise koalisyon protokolleri, hükümet programları, hükümet programlarının Genel Kurulda okunan hali, hükümet programlarının TBMM Genel Kurulundaki görüşme tutanakları ve oylama sonuçlarına toplu olarak ve kolayca erişilmesine imkân sağlamasıdır.

Kitabı Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcımız Dr. Tuncer Yılmaz ile birlikte titiz bir çalışma sonucunda yayına hazırladık. Gülşah Erdem Efe ve Uğur saç başta olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Eserin karşılaştırmalı yeni araştırmalara kaynaklık etmesini umuyorum.

Dr. İrfan NEZİROĞLU
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Genel Sekreteri

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
56 IV. Ecevit Hükümeti (11.01.1999-28.05.1999).....	7767
Bakanlar Kurulu.....	7768
Hükümet Programının Okunması.....	7770
Hükümet Programının Görüşülmesi	7777
Güvenoylaması.....	7853
57 V. Ecevit Hükümeti (28.05.1999-18.11.2002).....	7875
Bakanlar Kurulu.....	7876
Koalisyon Protokolü.....	7879
Hükümet Programının Okunması.....	7886
Hükümet Programının Görüşülmesi	7903
Güvenoylaması.....	7981
58 Gül Hükümeti (18.11.2002-14.03.2003).....	7993
Bakanlar Kurulu.....	7994
Hükümet Programının Okunması.....	7996
Hükümet Programının Görüşülmesi	8018
Güvenoylaması.....	8069
59 I. Erdoğan Hükümeti (14.03.2003-29.08.2007)	8091
Bakanlar Kurulu.....	8092
Hükümet Programının Okunması.....	8094
Hükümet Programının Görüşülmesi	8119
Güvenoylaması.....	8180
60 II. Erdoğan Hükümeti (29.08.2007-06.07.2011)	8201
Bakanlar Kurulu.....	8202
Hükümet Programının Okunması.....	8204
Hükümet Programının Görüşülmesi	8249
Güvenoylaması.....	8311
61 III. Erdoğan Hükümeti (06.07.2011-).....	8335
Bakanlar Kurulu.....	8336
Hükümet Programının Okunması.....	8338
Hükümet Programının Görüşülmesi	8368
Güvenoylaması.....	8424
İndeks	8447

IV. Ecevit Hükümeti
11.01.1999-28.05.1999

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Bülent Ecevit (İstanbul) 11.01.1999-28.05.1999

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

H. Hüsamettin Özkan (İstanbul) 11.01.1999-28.05.1999

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Hikmet Uluğbay (Ankara) 11.01.1999-28.05.1999

Devlet Bakanı

Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel (İzmir) 11.01.1999-28.05.1999

Devlet Bakanı

Mustafa Yılmaz (Gaziantep) 11.01.1999-28.05.1999

Devlet Bakanı

Hasan Gemici (Zonguldak) 11.01.1999-28.05.1999

Devlet Bakanı

Fikret Ünlü (Karaman) 11.01.1999-28.05.1999

Devlet Bakanı

Aydın Tümen (Ankara) 11.01.1999-28.05.1999

Adalet Bakanı

Selçuk Öztekin (Parlamento Dışından) 11.01.1999-28.05.1999

İçişleri Bakanı

Cahit Bayar (Parlamento Dışından) 11.01.1999-28.05.1999

Millî Savunma Bakanı

Prof.Dr. Hikmet Sami Türk (Trabzon) 11.01.1999-28.05.1999

Dışişleri Bakanı

İsmail Cem (Kayseri) 11.01.1999-28.05.1999

Maliye Bakanı

Zekeriya Temizel (İstanbul) 11.01.1999-24.02.1999

Prof Dr. Nami Çağan (İstanbul) 24.02.1999-28.05.1999

Millî Eğitim Bakanı

Metin Bostancıoğlu (Sinop) 11.01.1999-28.05.1999

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Ali İlksoy (Gaziantep) 11.01.1999-28.05.1999

Sağlık Bakanı

Mustafa Güven Karahan (Balıkesir) 11.01.1999-28.05.1999

Ulaştırma Bakanı

Hasan Basri Aktan (TBMM Dışından) 11.01.1999-28.05.1999

Tarım ve Köyişleri Bakanı

Mahmut Erdir (Eskişehir) 11.01.1999-28.05.1999

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Prof. Dr. Nami Çağan (İstanbul)

11.01.1999-24.02.1999

Hakan Tartan (İzmir)

24.02.1999-28.05.1999

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Metin Şahin (Antalya)

11.01.1999-28.05.1999

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Prof. Dr. Ziya Aktaş (İstanbul)

11.01.1999-28.05.1999

Kültür Bakanı

İstemihan Talay (İçel)

11.01.1999-28.05.1999

Turizm Bakanı

Ahmet Tan (İstanbul)

11.01.1999-28.05.1999

Orman Bakanı

Arif Sezer (Adana)

11.01.1999-28.05.1999

Çevre Bakanı

Fevzi Aytekin (Tekirdağ)

11.01.1999-28.05.1999

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 20 Cilt 69 Birleşim 42
Sayfa 74-78
12.01.1999 Salı

BAŞKAN: Başkanvekili Yasin HATİBOĞLU

KÂTİP ÜYELER: Hüseyin YILDIZ (Mardin)

Ali GÜNAYDIN (Konya)

Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Çalışmalarımızın hayırlara vesile olmasını Cenabı Allah’tan niyaz ederek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 43’üncü Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 56’ncı cumhuriyet hükümeti adına sizlere saygılar sunarım.

Sayın Cumhurbaşkanının görevlendirmesiyle kurulan Hükümetimizin yaklaşan seçimlerle sınırlı bir ömrü olacağı başından bellidir.

Hükümetin ömrü kısa olacağı için, Hükümet Programını da kısa tuttuk.

Ancak, Hükümetimizin kısa görev süresini olabildiğince verimli değerlendirmeye kararlıyız.

Seçimlerin çok yaklaştığı bir ortamda yüklü bir Meclis gündemi önermenin gerçekçi olmayacağını biliyoruz, o nedenle, Yüce Meclisten beklentilerimizi de sınırlı tutmaya özen göstereceğiz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 55’inci cumhuriyet hükümetinin güven oylaması ile düşürülmesi üzerine ortaya çıkan hükümet sorunu, sağlam gelenekler oluşturan demokrasimizin ürettiği bir çözümle aşılmıştır.

Anavatan Partisi ile Doğru Yol Partisinin dışarıdan destek sözü verdikleri Demokratik Sol Parti azınlık hükümeti kurulmuştur.

Doğru Yol ve Anavatan Partilerine, bu destek kararları için teşekkür ederim.

Hükümetimizin Programını sunmaya başlamadan önce, Sayın Mesut Yılmaz’ın ve Sayın Hüsamettin Cindoruk’un şahıslarında, Anavatan Partisi ile Demokrat Türkiye Partisine de 55’inci hükümetin uyumlu ve verimli çalışmalarına değerli katkıları için şükranlarımı belirtmeyi görev biliyorum.

Üç partili bir azınlık hükümeti olmasına karşın, 55’inci hükümet, yaklaşık on sekiz aylık görev süresi içinde, eğitim ve vergi reformlarını gerçekleştirmiştir. Gü-

neydoğu ve Doğu Anadolu'ya yatırımları teşvik programını hazırlamış ve uygulamaya koymuştur, çetelere karşı kararlı bir mücadele açmıştır, müzminleşen enflasyonun hızını büyük ölçüde kesmeyi başarmıştır, kapsamlı bir altyapı ve enerji yatırımları atılımı başlatmıştır.

Ayrıca, birçok başka reforma da öncülük edecek tasarıları Büyük Millet Meclisine sunmuştur.

Sınırlı bir görev süresi olan 56'ncı hükümetin başta gelen görevi, Türkiye'yi, 18 Nisanda yapılacak milletvekili genel seçimlerine ve yerel yönetim seçimlerine güvenlik ve huzur içinde ulaştırmaktır.

Bu görevi yerine getirirken, Hükümetimiz, seçim ekonomisine yol açmayacaktır; devlet olanaklarının savurganca kullanılmasından da özenle kaçınacaktır.

Hükümetimiz, Türkiye Cumhuriyetinin laik ve sosyal hukuk devleti niteliklerine ödünsüz bağlı kalacaktır; anlatım ve inanç özgürlüklerine saygılı davranacaktır; insan haklarıyla bağdaşmayan uygulamalara meydan verilmemesi için gereken özeni gösterecektir.

Hükümetimiz, sağlıklı demokrasinin gereği olan uzlaşma kültürünü geliştirmeye katkıda bulunmayı görev bilmektedir. Bu anlayışı benimseyen Hükümetimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisiyle uyum içinde çalışmaya özen gösterecektir.

Kamu yönetimindeki uygulamalarımızın temelini, insan gücünün ve parasal kaynakların etkin, verimli ve tutumlu kullanılması oluşturacaktır.

Bu konudaki kararlılığımızın ilk örneği, Bakanlar Kurulumuzun 38 yerine 25 üyelikle sınırlandırılmış olmasıdır.

Tüm kamu hizmetlerinde yansızlık, sürat, verimlilik ve doğruluk ilkelerine bağlı kalınacaktır.

Yasa veya hizmet gereği olmadıkça, kamu yönetiminde yeni atamalar yapılmayacaktır; partizanlığa asla fırsat verilmeyecektir. Zorunlu olabilecek atamalarda da, şimdiye kadar özenle gözettiğimiz gibi, liyakat kesin ölçüt olacaktır.

Değerli milletvekilleri, Hükümetimiz, suç örgütlerine ve kara para aklamalarına yönelik olarak 55'inci hükümet döneminde başlatılmış olan mücadeleyi kararlılıkla sürdürecektir.

Devletimizin kararlı ve tutarlı tutumu sonucunda, bölücü terör örgütünün başı, hiçbir devletin kabul etmek istemediği bir sığıntı durumuna gelmiştir.

On binlerce yurttaşımızın; çocuk, kadın, yaşlı, genç, öğretmen, polis, asker demeden, yaşam haklarının ellerinden alınmasının bir numaralı sorumlusu olan bu azılı caninin adalete hesabını verebilmesi için her türlü yasal veya siyasi yola başvurulacaktır.

Başı koparılan terör örgütü şimdiden parçalanma sürecine girmiştir.

Güneydoğu ve doğu bölgelerimizin ekonomik ve sosyal kalkınmasını hızlandırmak için başlatmış olduğumuz tüm programlar ve teşvikler 56'ncı hükümet dö-

neminde de kararlılıkla sürdürülecektir. Eğitim yatırımları, halkımızın da büyük katkılarıyla hızlandırılacaktır.

Güneydoğu ve doğu bölgelerimizdeki öğretmen açığının kapatılması için 55'inci hükümet döneminde gösterilen çabalar kararlılıkla sürdürülecektir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, bölgesinde ve dünyada barış ve istikrarın önde gelen bir güvencesidir; bölgesinde ve İslam âleminde, demokrasinin, laikliğin, çağdaşlaşmanın ve kadın-erkek eşitliğinin öncüsüdür. Hükümetimiz, dış ilişkilerinde, Türkiye Cumhuriyetinin bu temel niteliklerini gereğince değerlendirecektir.

Balkanlar, Kafkasya, Ortaasya, Karadeniz, Akdeniz ve Ortadoğu, Avrasyalaşma sürecinde, ülkemizin güvenliği ve gelişmesi açısından büyük önem kazanmıştır. Türkiye, bu süreçte merkezî bir konum edinmiş, anahtar ülke durumuna gelmiştir. Bu bağlamdaki bölgesel dayanışmaya ve işbirliğine öncülüğümüz ve katkılarımız 56'ncı hükümet döneminde de sürecektir.

2000'li yılların eşliğinde dünya yeni dönüşümlere sahne olurken, özellikle Avrupa yeniden yapılanmaktadır.

Türkiye de Avrupa'daki bütünleşme sürecinde hakkı olan yeri, ulusal haklarından hiçbir ödün vermeksizin, er geç alacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerimizin, karşılıklı çıkar, dostluk ve ittifak bağlarımıza uygun olarak güçlendirilmesine Hükümetimiz döneminde de önem verilecektir.

Komşumuz Rusya Federasyonu ile de ilişkilerimizin geliştirilmesine devam edilecektir. Rusya'nın son aylarda sürüklendiği ekonomik krizden kurtulmasına elimizden gelen katkıyı yapmakla, kendi çıkarımızı da gözetmiş olacağımıza inanıyoruz.

Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin Rus füzeleri siparişini iptal etmek zorunda kalmış olması, Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki çok yönlü ilişkileri ve dayanışmayı derinleştirme sürecinin başarılı bir sonucudur. Bu süreç Hükümetimiz döneminde de hızlandırılacaktır.

Kıbrıs'ta iki ayrı devlet varlığı, yadsınmaz bir gerçektir. Bu gerçek er geç kabul edilecektir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Rauf Denktaş'ın vurguladığı "konfederasyon" önerisi bu bakımdan çok yerindedir ve Hükümetimizce de desteklenmektedir.

Yunanistan'la aramızdaki Ege sorununun diyalog yoluyla çözümü için Türkiye'nin iyiniyetli ve yapıcı girişimleri Hükümetimiz döneminde de sürdürülecektir.

Türk Cumhuriyetleri ve değişik ülkelerdeki Türk ve akraba topluluklarıyla ilişkilerimiz her alanda yoğunlaştırılacaktır.

Bu bağlamda, Bosna-Hersek'le ilişkilerimize özel bir önem verilecektir.

Kosova'da zulmün durmasına ve hakça bir barış sağlanmasına, Hükümetimiz, gereken her katkıyı yapacaktır.

Ermenistan'ın, işgal ettiği Azerbaycan topraklarından koşulsuz çekilmesi ve Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki sorunların barışçı yoldan çözülmesi için gerekli girişimler Hükümetimiz döneminde de sürdürülecektir.

Hükümetimiz, Avrasya enerji koridorunun gerçekleştirilmesi ve Bakü-Ceyhan boru hattı projesinin kesinleşmesi için sürdürülen çabaların takipçisi olacaktır.

Arap ve İslam ülkeleriyle ilişkilerimizi geliştirmeye Hükümetimiz döneminde de önem verilecektir.

Ortadoğu barış sürecine Türkiye'nin katkısı etkinlikle sürdürülecektir.

Irak'ın toprak bütünlüğü ve ulusal birliği Türkiye için yaşamsal önem taşımaktadır. Hükümetimiz, Irak yönetiminin bunu kolaylaştırıcı bir tutum izlemesini, Amerika Birleşik Devletlerinin de barışçı yaptırımlara ağırlık vermesini gerekli görmektedir.

Değerli milletvekilleri, sekiz yıllık kesintisiz ve zorunlu ilköğretim uygulamaları alanında bir buçuk yılda büyük mesafe alınmıştır.

Bu süre içinde, yalnız ilköğretimde değil, eğitimle ilgili birikmiş birçok sorunun çözümü yolunda da çok önemli gelişmeler sağlanmıştır.

Hükümetimiz bu gelişmeleri kesin kararlılıkla sürdürecektir.

Okul yapımı yatırımları, o arada, özellikle, başlamış bulunan yatılı ilköğretim bölge okulları ile pansiyonlu ilköğretim okullarının tamamlanması çalışmaları hızlandırılacaktır.

Özürlü yurttaşlarımızın ve yetişkinlerin eğitimine büyük önem verilecektir.

Sağlık hizmetlerinin yurdumuzda dengeli dağılımına, verimliliğini artırmaya ve bu hizmetlerden dar gelirli yurttaşlarımızın adaletli biçimde yararlanabilmelerine gereken özen gösterilecektir.

Trafik canavarına karşı alınan önlemleri daha etkili ve caydırıcı kılabilmek için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Kimsesiz çocuklar ile kadınların ve bakıma muhtaç özürlüler ile yaşlıların sağlıklı ve güvenli bir yaşama kavuşmaları için devletin tüm olanakları seferber edilecektir. Özürlülerle ilgili yasal düzenlemeler hızla uygulamaya geçirilecektir.

Sokaklarda yaşayan çocukların topluma ve ailelerine kazandırılmalarıyla ilgilenen kuruluşlar ve hizmetler yaygınlaştırılacaktır.

Dar gelirli aile çocuklarının eğitim giderlerine devlet katkısını artırma yolundaki uygulamalar da yaygınlaştırılacaktır.

Kayıtdışı işçiliğe karşı, haksız işçi çıkarmalarına karşı ve işçileri sendikasızlaştırma baskılarına karşı etkili önlemler alınacaktır. Bu bağlamda, iş güvencesiyle ilgili bir tasarı Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak durumdadır.

Kamu görevlilerinin sendikal haklarıyla ilgili yasa tasarısının da bir an önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabulü yararlı olacaktır.

Çalışan çocukların sağlıklarının ve haklarının korunmasına ve eğitimlerinin sürdürülmesine özen gösterilecektir.

Doğa dengesi ve çevre sağlığı konusunda çok duyarlı davranılacaktır.

Doğal afetlerle ilgili kurtarma çalışmalarına, ilgili devlet kuruluşlarının yanı sıra, özel kuruluşların katkıları da desteklenecek ve özendirilecektir.

Toplumun ve ailelerin bütünlüğünü tehdit eden uyuşturucu kullanımı, şiddet, müstehcenlik ve benzeri sorunlarla mücadele ödünsüz sürdürülecektir.

Değerli milletvekilleri, Hükümetimizin ülkeyi en sağlıklı koşullarda seçime götürme yanında çok önemli bir sorumluluğu daha vardır; o da, tutarlı, dengeli ve sağlıklı ekonomik ve malî politikalar uygulayarak, ülke ekonomisinde olumsuzlukları önlemektir.

Dünyada, ülkemizin çok dikkatli bir şekilde izlemesi gereken ekonomik gelişmeler olmaktadır.

Bilindiği gibi, dünya ekonomisi, 1998 yılı boyunca, 1997 Temmuz ayında Uzakdoğu'da başlamış olan ve komşumuz Rusya'da derinleşen bir bunalımın etkisi altında kalmıştır.

Bu durum, özellikle gelişmekte olan ülkelerin malî piyasalarına yönelik güvenin zayıflamasına, bu piyasalardan kaynak kaçışına ve onun ötesinde, bu ülkelerin dış borçlanma maliyetlerinin yükselmesine yol açmıştır.

Bu gelişmelerin etkisiyle, 1997 yılında yüzde 4,2 olan dünya üretimindeki artış, 1998'de yüzde 2,2'ye gerilemiştir. Dünya ticaret hacmindeki büyüme hızının da, aynı dönemde yüzde 9,9'dan yüzde 3,3'e düşmesine yol açacak gelişmeler yer almıştır.

Hükümetimiz, özellikle dünyadaki ekonomik bunalımın etkilerinden ülkemiz ekonomisinin en az düzeyde etkilenmesi konusunda gereken her çabayı gösterecek ve yabancı ülkelerdeki talep yetersizliği nedeniyle ortaya çıkan üretim sorunlarının aşılmasına çalışacaktır.

Dünyanın ve Türkiye'nin ekonomik konjonktüründe beklentiler çok önem kazanmıştır. Hükümetimiz, beklentileri etkileyecek genel bir karamsarlık havasının yaratılmaması ve spekülatif davranışlara yol açılmaması için gereken her çabayı gösterecektir.

Yılbaşından beri, uluslararası yabancı sermayenin, yavaş da olsa, gelişmekte olan piyasalara yeniden dönmeye başladığı gözlemlenmektedir.

Diğer gelişmekte olan ülkelerle kıyaslandığında, Türk ekonomisi, küresel kriz karşısında oldukça güçlü ve dayanıklı bir konumda kalmıştır.

Ancak, ülkemizin çok ivedi olarak alması gereken bazı önlemler vardır. 55'inci hükümet, düşürüldükten sonra bile, bu yönde yararlı adımlar atmıştır. Şimdi alınması gereken önlemlerin başında ise, 1999 bütçesinin bir an önce yürürlüğe girmesi gelmektedir. İçeride ve dışarıda güven ortamının sağlanması ve belirsizliklerin giderilmesi açısından bunun büyük önemi vardır.

Hükümetimiz, 1999 yılı bütçesiyle uyumlu bir ekonomik program oluşturmaktadır. Bunu iç ve dış kamuoyuna açıklayacak ve programın tam bir malî disiplin içinde uygulanmasını sağlayacaktır.

İkinci zorunlu önlem ise, yasal boşlukları ortadan kaldıracak ve finans sektörünün gözetim ve denetim mekanizmalarının etkin şekilde işlemesini sağlayacak olan Bankalar Yasası Tasarısının bir an önce Mecliste görüşülüp yürürlüğe girmesidir.

Üçüncü önlem de, kamu kesimi borçlanma gereğinin önemli bir unsuru haline gelen sosyal güvenlik kurumları açıklarının azaltılması için sosyal güvenlikle ilgili yasaların çıkarılmasıdır.

1999 yılının ilk aylarındaki borç servisinin büyüklüğü ve finansman maliyetlerinin yüksekliği dikkate alınırsa görülür ki, bu üç düzenleme, yeterli dış kaynak sağlanması bakımından son derecede önemlidir.

Bunlar, kim hükümette olursa olsun, ulusal ekonomimizin sağlıklı zeminde ve istikrar içinde yürüebilmesi için zorunlu düzenlemelerdir. Bu düzenlemeler 18 Nisan 1999 seçimlerini izleyen dönemde kurulacak Hükümetlin de, ekonomide belirsizlik ortamı yaşanmaksızın icraatına başlayabilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Bu arada, enflasyonla mücadele kararlılıkla sürdürülecek ve başlamış bulunan altyapı ve enerji yatırımlarının aksamadan sürdürülmesine özen gösterilecektir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; insan ilişkilerinde olduğu gibi, siyasal ilişkilerde de en önemli etken güven duygusudur.

Seçim ortamında Hükümetimize koşulsuz destek vermekle, iki parti (Anavatan ve Doğruiyol Partileri) bize olan güvenlerini göstermişlerdir. Bu güvene liyakatin tüm gereklerini yerine getirmeyi borç bileceğiz.

Bütün partilerin ve ulusumuzun güvenlerini hak etmek için de gereken özeni göstereceğiz.

Karşılaşabileceğimiz her soruna, eşsiz önder Atatürk'ün bilime en yüksek değeri veren aydınlık yolunda çözüm arayacağız.

Ulusal birliğimizi de, Atatürk'ün her türlü ayrımcılığı reddeden bütünleştirici ve barışçı milliyetçilik anlayışından aldığımız güçle pekiştireceğiz.

Hükümetimiz adına, Yüce Meclisin siz değerli üyelerine saygılar sunarım. (DSP ve Hükümet sıralarından ayakta alkışlar; ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, teşekkür ediyorum efendim.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulunun programı, Sayın Başbakan tarafından Genel Kurula sunulmuştur.

Anayasanın 110 ve İçtüzüğü'nün 124'üncü maddeleri, Bakanlar Kurulu programı üzerindeki görüşmelerin, programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra yapılmasını öngörmektedir. Buna göre, program üzerindeki görüşmeler, 15 Ocak 1999 Cuma günü yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, söz talebinde bulunan 94 arkadaşımızın kimler olduğuna dair liste, kalemce yazılacak, hazırlanacak, düzenlenecek; programın müzakere edildiği gün okunmak suretiyle hem zabıtlara geçmiş olacak hem de kamuoyuna aktarılmış olacak; çünkü, bazı arkadaşlarımızın, isimlerimiz bari okunsun diye bu yolda talebi oldu.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun programını görüşmek için 15 Ocak 1999 Cuma günü saat 10.30'da toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.25

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 20 Cilt 69 Birleşim 43
Sayfa 108-139,143-170
15.01.1999 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkanvekili Yasin HATİBOĞLU

KÂTİP ÜYELER: Hüseyin YILDIZ (Mardin)

Ali GÜNAYDIN (Konya)

Açılma Saati: 10.30

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Çalışmalarımızın hayırlara vesile olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ederek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 43'üncü Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

BAŞKAN — Bu kısımda, Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun Programı üzerindeki görüşmeler yer alacaktır. Görüşmelerde, İçtüzüğün 72'nci maddesine göre, siyasî parti gruplarına, Hükümete ve şahısları adına iki sayın üyeye söz verilecektir.

Genel Kurulun 12 Ocak 1999 tarihli 42'nci Birleşiminde alınan karar gereğince, siyasî parti grupları ve Hükümet adına yapılacak konuşmalar 40'ar dakika, kişisel konuşmalar 10'ar dakikadır. Bugün alınan karar gereğince de, siyasî parti grupları adına yapılacak konuşmalar iki konuşmacı tarafından kullanılabilir.

Efendim, grupların sırasının belirlenmesi, Danışma Kurulunda yapıldı. O belirlemeye göre; birinci sırada Doğru Yol Partimiz, ikinci sırada Cumhuriyet Halk Partimiz, üçüncü sırada Anavatan Partimiz, dördüncü sırada Demokratik Sol Partimiz, beşinci sırada Fazilet Partimiz görüşlerini arz ve ifade edecekler. Kişisel söz talebinde bulunanlardan kurayla belirlediğimiz birinci sırada, Sayın Kahraman Emmioğlu, ikinci sırada Sayın Tuncay Karaytuğ bulunmaktadır. Diğer isimleri, Divan Üyesi arkadaşımız arz ve takdim edecekler.

Buyurun efendim:

İstanbul Milletvekili Halit Dumankaya, Ankara Milletvekili Gökhan Çapoğlu, Sivas Milletvekili Abdülatif Şener, Uşak Milletvekili Yıldırım Aktürk, Artvin Milletvekili Metin Arıfağaoğlu, Samsun Milletvekili Adem Yıldız, İstanbul Milletvekili Ali Talip Özdemir, Gaziantep Milletvekili Mustafa Taşar, Malatya Milletvekili Miraç Akdoğan, Mardin Milletvekili Hüseyin Yıldız, Sinop Milletvekili Kadir Bozkurt, Bitlis Milletvekili Safder Gaydalı, Eskişehir Milletvekili Mustafa Balcılar, İçel Milletvekili Halil Cin, Yalova Milletvekili Yaşar Okuyan, Bayburt Milletvekili Ülkü Güney,

İstanbul Milletvekili Refik Aras, Kayseri Milletvekili İbrahim Yılmaz, Ankara Milletvekili İrfan Köksalan, Amasya Milletvekili Aslan Ali Hatipoğlu, Balıkesir Milletvekili Hüsnü Sıvalıoğlu, Aydın Milletvekili Cengiz Altinkaya, Kars Milletvekili Selahattin Beyribey, Kahramanmaraş Milletvekili Esat Bütün, Adana Milletvekili Yakup Budak, Batman Milletvekili Musa Okçu, Adana Milletvekili Erol Çevikçe, Samsun Milletvekili Latif Öztekin, Ankara Milletvekili Rıza Ulucak, Adana Milletvekili Ertan Yülek, Konya Milletvekili Necati Çetinkaya, Erzincan Milletvekili Mustafa Kul, İstanbul Milletvekili Ahmet Güryüz Ketenci, Erzurum Milletvekili Ömer Özyılmaz, Tunceli Milletvekili Kamer Genç, Batman Milletvekili Faris Özdemir, Ankara Milletvekili Saffet Arıkan Bedük, İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Şahin, İstanbul Milletvekili Ekrem Erdem, Bursa Milletvekili Altan Karapaşaoğlu, Denizli Milletvekili Mehmet Gözlükaya, Adana Milletvekili Sıtkı Cengil, Kayseri Milletvekili Memduh Büyükkılıç, Konya Milletvekili Veysel Candan, İzmir Milletvekili Sabri Ergül, Ankara Milletvekili Önder Sav, Hatay Milletvekili Nihat Matkap, Ankara Milletvekili Yılmaz Ateş, Malatya Milletvekili Ayhan Fırat, Hatay Milletvekili Atilâ Sav, Ankara Milletvekili Eşref Erdem, İzmir Milletvekili Birgen Keleş, Bursa Milletvekili Yahya Şimşek, Ankara Milletvekili Seyfi Oktay, Tunceli Milletvekili Orhan Veli Yıldırım, İçel Milletvekili Fikri Sağlar, Amasya Milletvekili Haydar Oymak, Tokat Milletvekili Şahin Ulusoy, İstanbul Milletvekili Altan Öymen, Ankara Milletvekili Ersönmez Yarbay, İstanbul Milletvekili Azmi Ateş, Erzurum Milletvekili Aslan Polat, Bolu Milletvekili Mustafa Yünlüoğlu, Konya Milletvekili Mustafa Ünal, Bitlis Milletvekili Abdulhaluk Mutlu, Trabzon Milletvekili Kemalettin Göktaş, Elazığ Milletvekili Cemil Tunç, Kilis Milletvekili Mustafa Kemal Ateş, Trabzon Milletvekili İsmail İlhan Sungur, Afyon Milletvekili Osman Hazer, Adıyaman Milletvekili Ahmet Doğan, İstanbul Milletvekili Ali Oğuz, Karaman Milletvekili Zeki Ünal, Balıkesir Milletvekili İsmail Özgün, Kahramanmaraş Milletvekili Hasan Dikici, Rize Milletvekili Ahmet Kabil, İstanbul Milletvekili Emin Kul, Amasya Milletvekili Cemalettin Lafçı, Diyarbakır Milletvekili Sacit Günbey, Konya Milletvekili Ali Günaydın, Isparta Milletvekili Mustafa Köylü, Erzincan Milletvekili Naci Terzi, İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu.

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, şimdi, grupları sırasıyla kürsüye davet edeceğim; ancak, ricam şudur: Bugünün özelliği var, hepimiz biliyoruz; süreler 40'ar dakikadır, iki arkadaşımızın kullanması ihtimali vardır, iki arkadaşımız kullanırken, lütfen, kaçır dakika konuşacaklarsa, sürelerini aralarında belirlesinler ve bunlara da uysunlar, inşallah, saat 16.30'a kadar toparlama imkânımız olsun.

Grupları sırasıyla davet edeceğimi ifade etmiştim; şimdi, Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini Sayın Ufuk Söylemez ve Sayın Nevzat Ercan ifade edecekler; ama, ben Sayın Söylemez'i davet ediyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Aranızda 20'şer dakika belirlediğiniz ifade olundu; ancak, Sayın Söylemez, şunu arz edeyim ve size söylerken tüm Genel Kurula karşıdır arzım: Bir sayın üyenin konuşmasından sonra bir iki dakika idare ediyoruz, sonra öbür üye de... Ona bu defa imkânımız yoktur. 20 dakikada...

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — 2 dakika kala beni ikaz ederseniz...

BAŞKAN — 2 dakika kala ben arz edeyim efendim, inşallah, konuşmanızın insicamını etkilemiş olmam.

Sayın Söylemez buyurun, mikrofonunuz açık.

DYP GRUBU ADINA H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok değerli üyeleri; konuşma başlamadan önce hepinizi, şahsım ve Doğru Yol Partisi Grubu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum ve bu vesileyle, bizleri ekranları başında izleyen değerli vatandaşlarımıza da saygılarımı sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, bugün 56'ncı hükümetin programını görüşmek üzere toplandık ve ben Doğru Yol Partisi Grubu görüşlerinin birinci bölümünü sizlere arz etmek üzere huzurunuzdayım.

Gerçekten, 56'ncı hükümetin programına baktığımız zaman, kuruluş amacına uygun, aşırı iddialı hedefler koymayan, gerçekçi ölçütlerle hazırlanmış bir program olduğunu genel olarak söylemek mümkündür. Programın içerisinde, partizanlık yapmayacaklarından ve seçim ekonomisi uygulamayacaklarından bahsetmeleri ve bunu taahhüt etmeleri de, bizim için ayrıca memnuniyet verici ve olumlu bulunmuştur.

Bunları söylerken, özellikle bugünü kavrayabilmek, 56'ncı hükümetin hangi dengeler üzerinde olduğunu görebilmek için dünü anlamamız lazımdır. Dünü anlamadan bugünü kavramamız ve geleceğe bakmamızın da çok kolay olmadığını düşünüyorum. 56'ncı hükümetin, şu anda, hangi ekonomik dengeler üzerinde durduğunu, seçim sonrası kurulacak 57'nci hükümeti ne tür bir malî tablonun beklediğini, ne tür bir malî hasarın olduğunu anlamamız ve kavramamız gerekiyor. Bir durum tespitinde, bir malî hasar tespitinde, bir mizan çıkarılmasında, bir ders çıkarılmasında gerçekten zaruret vardır.

Şimdi, Türk ekonomisine dışarıdan şöyle baktığımız zaman, gerçekten, bugün için umut veren bir tablo olduğunu söylemek mümkün değil; olumsuz, sıkıntılı, resesyon göstergeleri olan, oldukça vahim bir tablo var. Türkiye'nin dış politik hadiseleri, DYP Grubu adına ikinci bölümde dile getirilecektir; ama, ben içeriye bakmak istiyorum: Otoyol ihalelerinden özelleştirmelere, banka satışlarından enerji dağıtımına kadar hemen her alanda ayyuka çıkmış yolsuzluk ve usulsüzlük iddiaları, bir ahbap çavuş kapitalizmi uygulamasının kötü sonuçları, mafyalaşmış ekonomik ilişkiler ve sosyal ilişkiler, öte yandan, ekonomide altüst olmuş makro ekonomik dengeler, küçülen bir Türkiye, çöken bir borsa, dışarıdan borçlanamayan bir Hazine, yüzde 150 faizle bile zor borçlanan bir devlet ve duran ihracat, gerileyen sanayi üretimi, işsizlik, işyeri kapatmaları ve adı konulmamış giderek derinleşen ve yönetimi de gittikçe zorlaşan bir kriz... Böyle bir tabloyu, ne ülkemiz ne çalışkan, fedakâr, namuslu Türk Milleti, hiçbirimiz hak etmedik.

Bu tabloya bakıp sormak lazım: Ne oldu da, büyüyen, ihracatını artıran, borsa-sı yükselen, üretimi artan, dinamik, pırl pırl bir müteşebbisleri olan Türkiye'ye; ne oldu ve Türk ekonomisi bu hale nasıl geldi, getirildi?

Değerli arkadaşlarım, Türkiye, dünyada yaşanan global krizden etkilendi; işte, o nedenle Türk ekonomisi bu boyutlarda hasar gördü, ne yapalım demek gerçekten doğru değil, haklı da değil. Türkiye’de yaşanan bütün bu olumsuzlukları, yönetilmesi giderek zorlaşan bu krizi global krize havale etmek gerçekçi de değil; çünkü, Güneydoğu Asya ülkelerinden Tayland’da, bundan on sekiz on dokuz ay önce ortaya çıkan, bugün, neredeyse, yaralarını sarma noktasına geline global krizin aralık, ocak ayında Türkiye’yi vurduğunu, bütün dengelerin bir ay içinde altüst olduğunu söylemek doğru değil. Türkiye’nin bu nedenle küçüldüğünü, işsizliğin bu nedenle arttığını, borsanın bu nedenle çöktüğünü, ihracatın bu nedenle durduğunu söylemek doğru değil; çünkü, 55’inci hükümet, 1998 yılı programını açıkladığı zaman, zaten, Türkiye’yi küçülteceğini ilan etmişti. Alın Hükümet Programını, bakın, ne diyor: “Son üç yılda; yani, 1995, 1996, 1997’de ortalama yüzde 7,7 büyüyen, 8’den aşağı büyümeyen Türkiye’yi, biz, 1998’de yüzde 4 büyüteceğiz.” Öyle diyor ve zaten öyle de oldu ve “iç talebi kısacağız” diyor “enflasyonla böyle mücadele edeceğiz” diyor “KİT fiyatlarına baskı yapacağız” diyor ve bu arada da “memur, emekliye zam yapmayacağız, tarımsal kredi faizlerini 20 puan, esnafın faizlerini 10 puan artıracacağız ve Türkiye’de enflasyon mücadelesini böyle yapacağız” diyor. Bunu yaparken, bunu söylerken, bu doğal sonuçları görmemeleri ya ciddi bir bilgi eksikliğinden kaynaklanıyor ya da makro ekonomik politikalarda çok ciddi bir hata ve yanlışlığın uygulanmasından kaynaklanıyor diye düşünüyorum.

İç talebi kısarken, istihdam, işsizlik gibi ciddi sorunu olan ülkemizde, bir anlamda, dışsattımın önünü açmanız, dış kredilerle Türkiye’yi desteklemeniz gerekmez miydi? Ama, siz, ihracatı durma noktasına getiren kur politikalarında, kuru “nominalanchor” dediğimiz; yani, kuru sabitleyici çapa olarak kullanırsanız, Türkiye’de ihracatın büyümesi mümkün müdür?

Bakın, değerli arkadaşlarım, Türkiye’de, ihracat, 1994’ten itibaren, 1994, 1995, 1996, 1997, son dört yıl, hep dolar bazında ortalama yüzde 15,5 büyümüş-tür ve ilk kez bu yıl, Türkiye’de ihracat yüzde 1,5 büyüebilmiştir; yani, reel olarak gerilemiştir. Duran bir ihracat; Türkiye’nin en dinamik hadisesi durdurulmuştur. Türk Lirasında, kura baskı yapılması nedeniyle, aşırı baskı nedeniyle aşırı değerleme vardır; yani, Türk Lirası, gerçekçi bir biçimde devalüe edilmemektedir. Buradan, şuna da açıklık getirmek istiyorum: Kimse devalüasyon falan istemiyor; o, bir gecede aniden yapılan yüksek oranlı devalüasyonların devri, modası çoktan geçti. Doğru Yol Partisi olarak bizim ısrarla söylediğimiz ve uygulayageldiğimiz hadise, Türkiye’nin rekabet gücünü, ihracatın önünü açan gerçekçi kur politikasıdır, reel kur politikasıdır. Biz diyoruz ki, Türk parası, birçok yabancı para karşısında cinsine göre, dövizine göre, yüzde 10 ile 12 arasında aşırı değerlenmiştir; bu, ihracatın önünü tıkamakta, Türkiye’nin rekabet gücünü yitirtmektedir.

55’inci hükümetin ekonomi yönetimi “efendim, biz, toptan eşya fiyatlarını esas alıyoruz” diyor; toptan eşyada 54 çıktı, ne güzel, dolayısıyla biz, kuru yüzde 50 artırsak Türkiye’de mesele kalmaz. Öyle olsaydı, Türkiye’nin ihracatı durmazdı.

Bakınız, toptan eşya fiyatlarında da gerçekten kamuoyu önünde bir yanlış yapılıyor; bilerek yapılıyorsa ayıp yapılıyor. Toptan eşya fiyatları halkımızın günlük yaşamını, işçinin, memurun, köylünün, ev kadınının ve emeklinin evinde tence-

resinde pişen yemeğini, cebindeki parayı çarşı pazarda harcamasını, hayat pahalılığını yansıtmaz. Doğrudur; toptan eşya fiyatları da bir enflasyon endeksidir ve içinde neler vardır; selülozik boyalar vardır, testere makineleri vardır, tutkallar vardır, bunlardaki fiyat artışı yüzde 50 olsa ne olur, yüzde 40 olsa ne olur; ama, gelin bakalım, işçinin, memurun, emeklinin, ev kadınının çarşı-pazar enflasyonu dediğimiz gerçek tüketici enflasyonuna baktığımız zaman bu çok farklı. Toptan eşyada da bu fiyatlara gerçekçi bir şekilde gelinmedi, keşke, öyle gelinebilseydi. Zaten öyle olsaydı, toptan eşya ile tüketici arasındaki fark bu kadar - 15-20 puan - açılmazdı. Toptan eşyada, KİT ürünlerine zam yapmazsanız, KİT ürünlerine yapılması gereken maliyetleri yansıtmaz, bunun yerine KİT'leri borçlandırmaya kalkarsanız, görünüşte toptan eşya fiyatları yerinde sayar; ama, KİT borçlarına baktığınız zaman bir aysbergin görünen yüzünün altı gibi olur ve Türkiye'de bugün kamu iktisadi teşebbüslerinin, işletmeciler KİT'lerin iç ve dış borçları toplamının, maalesef, 4,5 katrilyona çıktığını görürsünüz. 1997 Haziran ayında bizim devrettiğimiz hükümette, işletmeciler KİT'lerin toplam iç ve dış borçları 2 katrilyon civarındaydı, bugün ise, maalesef, 4,5 katrilyona dayanmıştır. Bu, neye rağmen olmuştur; toptan eşyada, 1997'de varıl başına 23 dolar olan ham petrolün bugün 11-12 dolarlara düşmesine rağmen olmuştur. Enflasyonda buna başarı demek mümkün değildir.

Kuru, TEFE'yi esas olarak artırırsanız varacağınız sonuç, duran ihracat, gerileyen bir bavul ticareti olur. Enflasyonda gerçekçi olmayıp, TEFE'yi öne çıkarıp, halkın gündemini bambaşka bir enflasyonla meşgul etmeye kalkarsanız, belki programda, kâğıt üzerinde, yazdığınızı tutturursunuz; ama, ne çarşı pazardakini ikna edebilirsiniz, ne kamu açıklarını azaltabilirsiniz, ne yüzde 150 borçlanmayı engelleyebilirsiniz, ne çöken borsayı diriltebilirsiniz, ne de duran ihracatı artırabilirsiniz.

İç borçlanmada katrilyonlarca lira borçlanma var. Bakınız; Türkiye'de, temmuz ayından beri - ağustos, eylül, ekim, kasım, aralık, ocak - Hazinesinin yaptığı son 13-14 tane iç borçlanma ihalesini tek tek takip ettik. Bunlar arasında en düşük borçlanma faizi yüzde 120, en yüksek borçlanma faizi yüzde 148,5'ti, ortalaması yüzde 140'lara geliyor. Öyle bir Hazine düşünün ki, dünyada, bu kadar kısa vadeye bundan daha yüksek faiz veren bir hazine yok. 54'üncü hükümet döneminde, 1997'nin ilk 6 ayında, yeni enstrümanları - TÜFE-X dediğimiz enstrümanları - devreye sokarak, enflasyona endekli, 2 yıl vadeli, büyük güçlüklerle, direnen lobilere rağmen, ortalama 17 aya uzatabildiğimiz vadeler, maalesef, 1998 yılı ekonomik uygulamalarında 7-7,5 aya düşmüştür; yazık, günahtır.

Peki, vadeler düştü, faizlerde bir iyileşme var mı; ne gezer! Bütçe açığının, kamu açığının giderek büyümesi, harcama reformu yapılmaması, sosyal güvenlik reformunun Meclise bile getirilmemesi, bugün çok konuşulan; ama, 18 ay boyunca gündeme getirilmeyen bankacılık reformunun getirilmemesi, tarımsal birliklerin özerkleştirilmesinin adının bile anılmaması, bütçe açığını giderek büyüttmüş, Hazinesin, kamunun borçlanma gereğini artırmış, kamu, bu kaynaklara pahalı el koymuştur.

"İyi ya, rezervlerimiz iyi" diyebilirsiniz. Gerçekten de yüzde 150 faiz vererek, sıcak paraya davetiye çıkarılarak, kısa vade, sıcakpara üçgeninde, Türkiye'yi yüksek faize mahkûm ederek toplanan rezervler ne oldu; bakıyorsunuz, temmuz ayında,

yanlış zamanlama ve kapsamda çıkan bir vergi reformunun getirdiği sirkülasyon ve dengesizlikler, arkasından bankalararası işlemlere getirilen kısıtlamalar, forward ve swap işlemlerine getirilen vergiler, kısıtlamalar ve yasaklar; yani, piyasa ekonomisiyle bağdaşmayan, zıtlaşan yasakçı yaklaşımlar nedeniyle, temmuz ayında Rusya moratoryum ilan etmeden önce, Türk ekonomisinde ciddi sıkıntılar başladı. 26,5 milyar dolara çıkan, övünülen rezervler, 31 Aralık itibarıyla maalesef 19 milyara düştü. “Efendim, 19 milyara düştü; ama, hâlâ da bu 19 milyar bize yeterlidir denilebilir. Doğrudur, rezervler, geçtiğimiz son üç yılda da 16 ilâ 19 milyar dolar arasında oynamıştır; ama, siz 26 milyar dolardan 19 milyar dolara kadar inen 7 milyar dolarlık bir rezervi, üç dört ayda Türkiye’den dışarı kaçırdınız. Buna, bu millet para ödedi; buna, bu millet, bu Hazine yüzde 150 faiz ödedi. Bu rezervler bedava değil. Bu rezervler, Türkiye’ye doğrudan gelmiş yabancı sermaye yatırımı falan asla değil.

Bir Malezya’ya bakın... Bir yılda, 1995-1996 arası giden yabancı sermayenin onda 1’i Türkiye’ye gelmiyor. Türkiye’den giden para, işte bu sıcak para.

Bütün ikazlarımıza, bütün iyiniyetli uyarılarımıza rağmen, henüz Rusya krizi çıkmadan, yanlış zaman ve kapsamda çıkarılan Vergi Yasası nedeniyle Türk ekonomisi, bankacılık işlemlerine getirilen kısıtlamalar, forward ve swap işlemlerine getirilen yasaklamalar nedeniyle türbülansa girmiş, elbette global krizin de dolaylı etkileriyle bu noktaya gelmiştir. Ancak, bugün, Türkiye’de yaşanan olayların, ekonominin geldiği hadiselerin global krizden kaynaklandığını söylemek, gerçekten doğru olmaz, haklı da olmaz.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye’de, övündüğümüz, yükselen bir borsa vardı. emergency market dediğimiz, 25-30 yükselen pazar içinde, Türk borsası pırıl pırıl parlıyordu. Dolar bazında bileşik endeks 1.20, 1.30, 1.40 dolaylarına varmıştı; bugün 70 senttir. Ağustos ayından beri son altı ayın ortalaması...

BAŞKAN — Sayın Söylemez, son 2 dakikanız efendim.

H. UFUK SÖYLEMEZ (Devamla) — Peki efendim.

2.400 civarında olan bir borsayla karşı karşıyayız. Beş yüz bine yakın...

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Daha 8 dakikası var Sayın Başkan!

BAŞKAN — Affedersiniz...Affedersiniz...

İSMET ATTİLA (Afyon) — Efendim, hatibin sözünü kestiğiniz için 1 dakika ilave edin!

H. UFUK SÖYLEMEZ (Devamla) — İlave süremi istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Söylemez, buyurun efendim; özür dilerim.

H. UFUK SÖYLEMEZ (Devamla) — Teşekkür ederim. Başkan hak yemez...

BAŞKAN — Özür dilerim efendim.

H. UFUK SÖYLEMEZ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Türkiye’de beş yüz bine yakın küçük ve orta ölçekli tasarrufçu “Haydi borsaya” diyen bir kısım Hükümet yanlısı medyanın manşetlerine inanarak borsaya yatırım yaptılar. Temmuz ayında 4.500 olan borsa bileşik endeksi, son beş aydır 2.400-2.500 ortalamasın-

da. Dolar bazında 1.20-1.40'lara çıkan endeks, bugün 70 sente düşmüştür; yani, oraya yatırım yapan, yatırım yaptırılan, yönlendirilen bu beş yüzbin insan, birkaç spekülâtörün, manipülâtörün, insider trading yapan insanların yönlendirmesiyle servetlerinin yarısını yitirdi. Bunun hesabını kim verecek? Yazık, günah değil mi? Milyarlarca dolarlık servet el değiştirdi. Bu para, yoğunlaşmaya, kartelleşmeye, tekelleşmeye doğru aktı gitti. Bir kısmı da o krizden etkilenecek yurtdışına aktı.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de, 1998 yılı içinde 3 tane banka ardı ardına devletleştirildi. Liberal bir piyasa ekonomisini vaat eden 55'inci Hükümetin ekonomi yönetimi, devletçi bir ekonomi politikasıyla karşımıza geldi. Bakınız, Türkbank'a sermaye olarak konulan 500 milyon dolar nerededir? Bankekspres'e 300 milyon dolar para yatırılmıştır, ortada, hesabını veren yoktur. Daha dün 1,7 milyar dolar mevduat toplayan, bizim tahdit koymamıza rağmen, ikaz etmemize rağmen yüzde 32 ile döviz mevduatı toplamasına izin verilen İnterbank bugün nerededir? Bu 3 bankada riske edilen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun parası toplam 2,5 milyar dolardır; yazık, günahtır; bu para milletin parasıdır. 2,5 milyar dolar, Türkiye'nin bir yıllık özelleştirme gelirinden fazladır. 2,5 milyar dolar, Türkiye'nin bir yılda bulabileceği dış borçtan fazladır değerli arkadaşlarım. Türkiye, 1997 yılında 2,9 milyar dolar dış borç bulabilmiş - bu yıl onu da bulamamış - 1998 yılında, IMF ile yaptığı, ne tür bir anlaşma olduğu anlaşılmayan bir anlaşma karşılığında 2,5 milyar dolar bile kredi bulamamıştır. IMF ile anlaşma yapan her ülke kolaylıkla dış kredi bulabilirken, Türkiye, haziran ayında, Rusya'da kriz filan yokken dahi, 1 dolar kredi alamamıştır. Bunun adına, yanlış makro politika derler, yanlış ekonomi derler, yanlış siyaset derler, kredibilite kaybı derler; bunun adına, hatalı makro ekonomik hedefler derler.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin çektiği ekonomide, liberalizmde, gerçek anlamda şeffaflığı, rekabeti ortaya koyamamasındandır. Türkiye'nin çektiği, Güneydoğu Asya ülkelerinde olduğu gibi, tam ve eksiksiz bir demokrasiyi ihdas edememiş olmasındandır. İlişkilerin, ekonomide ahabap çavuş kapitalizmi dediğimiz, crony kapitalizmi dediğimiz mafyalaşmış ekonomik ilişkilere dönüşmesindendir.

Korumaya, kayırmaya dayanan, tekelleri ve kartelleri koruyan ve destekleyen bir yapıyı, biz, DYP olarak reddediyoruz. Şeffaf, gerçek anlamda rekabetçi, piyasa girişi engellerinin olmadığı, Rekabet Kurulu Kanunundan, Antitröst Kanununa kadar her türlü yasal düzenlemenin yapıldığı, ihracata dayalı büyümeyi hedef alan, küçülen değil, büyüyen bir Türkiye'yi hedef alan bir anlayışı ortaya koymak zorundayız. Esnafı, köylüyü, memuru, emekliyi ezmeyen bir ekonomik anlayış, kartelleşme ve tekelleşmeyi şiddetle reddeden bir ekonomik anlayışı, biz, Türkiye'nin önüne koymak zorundayız. Her şeyin başına bireyi koyacağız. Her şeyin başına liberal ekonominin felsefesi olan teşebbüs özgürlüğünü koyacağız, insanın fikir ve inanç özgürlüğüne saygılı olacağız ve ahabap çavuş kapitalizminin oyduğu bu rejimin altını mutlaka dolduracağız. Türkiye, tam ve eksiksiz bir demokrasi içinde, liberal piyasa ekonomisi koşullarında mutlaka daha iyiye gidecektir.

Ben, vatandaşlarımıza da seslenmek istiyorum. Kimse umutsuz olmasın, biz, Türkiye'nin orta vadede, geleceğinden umutluyuz. İnşallah üç ay sonra yapacağımız hür ve demokratik seçimlerin sonucunda oluşacak bir DYP iktidarında - biz,

gerçekten kararlı - hem siyasî hem ekonomik alanda detaylı bir programı hayata geçireceğiz ve bu ilkeler ışığında çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Ben, 56'ncı Hükümete, Türkiye'yi seçime götüreceği bu zor ve sorumlu yolunda başarılar dilerken, hepinize şahsım ve DYP Grubu adına sevgi ve saygılarımı sunar, teşekkür ederim efendim.

Sağ olun. (*Alkışlar*)

BAŞKAN — Sayın Söylemez, teşekkür ediyorum efendim.

DYP Grubunun ikinci sırada söz hakkını kullanmak üzere, Sayın Ercan; buyurun efendim. (*DYP sıralarından alkışlar*)

DYP GRUBU ADINA NEVZAT ERCAN (Sakarya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; 56'ncı hükümet programı üzerinde Doğru Yol Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; Grubum ve şahsım adına Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, hükümetler sorunları çözmek için vardır; uyguladıkları politikalarla millî ihtiyacı karşılarlar. 56'ncı hükümet kuruluşuna gelmeden önce, 55'inci hükümeti tahlil etmek gerekir, ben de öyle yapacağım. Bu tahlil yapılmadan, 56'ncı hükümetin mevcut şekliyle kuruluşunun sırrını anlamak imkânsızdır.

Değerli milletvekilleri, 55'inci hükümet, önemli özellikleri olan bir hükümettir. Kuruluş itibarıyla önemli özellikleri olan bir hükümettir. Hükümetten ayrılışı itibarıyla de önemli özellikleri olan bir hükümettir. Her ikisi de demokrasi adına üzüntü vericidir.

METİN PERLİ (Kütahya) — Muhteşem geldiler, muhteşem gittiler!

NEVZAT ERCAN (Devamla) — 55'inci hükümet, kuruluşu itibarıyla antideokratik bir hükümettir. 55'inci hükümet, kurdurulmuş bir hükümettir; atanmış bir başbakan ve atanmış bir hükümet, ülkeyi bir buçuk yıl yönetme iddiasında bulunmuştur.

Değerli milletvekilleri, bizatihi kendisi sorun olan bir hükümetin, bir buçuk yıl içerisinde ülkenin sorunlarına çözüm üretmesi mümkün değildi; çünkü, asıl sorun Hükümetin kendisiydi; çünkü, bu Hükümet (55'inci hükümet) bir buçuk yıl siyasî meşruiyeti tartışılan bir hükümetti ve bu Hükümet, Parlamento dışı güçlerin dayatmasıyla kurdurulmuş bir hükümetti.

O itibarla, bu Hükümetin önceliklerinde tercih, kendisini iktidar yapan Parlamento dışı güçlerin tercihleri olmuştur, halkın tercihleri değil ve bu Hükümetin, gerçekten de, dayatanların tercihlerine yönelik icraatlarını ibretle izledik.

Eğer, bu Hükümetin bir buçuk yıllık icraatlarına özetle bakacak olursak, satır başlarıyla... Evet, bu Hükümetin (55'inci hükümetin) bir buçuk yıllık icraatları, partizanlıktır, yolsuzluktur, diyet ödemelerdir - altını çiziyorum - dayatmalardır, muhtıralardır, devlet ihaleleridir, peşkeş çekmedir ve ekonominin bütün yükünü dar gelirlinin sırtına yüklemekten başka bir şey değildir.

REFİK ARAS (İstanbul) — Size göre...

NEVZAT ERCAN (Devamla) — 18 Nisan seçimlerinde de millete göre olacak.

Nasıl kuruldu bu Hükümet; millî irade gasp edildi. Bu Parlamentoda bir daha benzeri yaşanmasın. Evet, bu Parlamentoda çok çirkin şeyler olup bitti. Bu Parlamento dışında oluşturulan bu Hükümetten çıkar bekleyen güç odakları lobiler oluşturdu, havuzlar kuruldu ve Parlamento yapısı ve aritmetiği değiştirilmek istendi; öyle de yapıldı. *(DYP sıralarından alkışlar)* Millî iradeyi, Parlamentoda milletvekili transferleriyle ayaklar altına alan bu hükümet, bu ayıbı örtemez.

İhtirasları ve keseleri dolmamış ekonomik iktidar, millî iradeye yan gözle bakan derin bürokrasi ve çıkarlarını bu noktada gören dar görüşlü siyaset, bir demokrasi lekesi olarak 55'inci hükümeti doğurmuştur. İşte böyle doğmuştur 55'inci hükümet.

Düşünün ki, bir cumhuriyet hükümetinin başbakanının, pijamalı medya patronuna hulûs çekmesi unutulacak ayıplardan değildir. *(DYP sıralarından alkışlar)*

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — At bakalım, atabildiğin kadar at...

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Öyle mi? Siz kendinizi aldatıyorsunuz Sayın Güney.

Gazete manşetlerinde duruyor, arşivleri yok edemezsiniz Sayın Güney.

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Konuşmuş olmak için konuşuyorsun.

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Değerli milletvekilleri, işte böyle transferlerle, dayatmalarla, baskılarla, tehditlerle, şantajlarla, demokrasi dışı birtakım yol ve yöntemlerle kurulan, kurdurulan, atanan bu Hükümet, bir buçuk yıl iktidarda kaldı.

Nasıl gelmişti bu Hükümet; neler söylemişti; hangi sürecin içinden doğmuştu bu Hükümet, 55'inci hükümet? Bu Hükümet kendisine nasıl bir misyon biçmişti; kendisine neleri görev edinmişti? Hatırlarsanız, bu Hükümet:

1- İrtica tehdidini ortadan kaldıracaktı,

2- Susurluk meselesini çözecekti,

3- Enflasyonu düşürecekti.

Değerli milletvekilleri, bu Hükümet geldi, iktidar oldu; iktidar olur olmaz hemen “irtica tehlikesi, tehdidi ortadan kalktı, sona erdi” dediler.

Ne menem bir şeydi ki bu irtica, nasıl bir şeydi ki, her derde deva. Aslında, irtica, bizim tarihimizde, siyasî tarihimizde ilk defa tartışılan bir konu değil, hep devrevî olmuştur. Eğer Türkiye’de özel kararlar alınmak isteniyorsa, nedense, irtica, bir araç olarak, zaman zaman kullanılmıştır. O tarihte de öyle olmuştur.

Değerli milletvekilleri, şimdi sormamız gerekir, eğer öyle değilse: Siz, Hükümet oldunuz, sizi birileri Hükümet yaptı ve bir kaos, bir sunî bunalım, bir yapay bunalım, Susurluk hadisesi, irtica tehlikesi, tehdidi gibi kopartılan yaygaralar, salınan korkular, millette yaratılan endişeler ve onun içinden çıkan bir Hükümet. Nasıl oldu da, Hükümet olur olmaz irtica tehdidi kendiliğinden sona erdi? Bunun cevabını sizden almamız lazım.

Çıkardığınız sekiz yıllık eğitimin irtica ile ne ilgisi var? Size dayatıldı. Sekiz yıllık kesintisiz eğitimin, sizin iradenizle, sizin inisiyatifinizle hazırlandığını, siz, kendiniz bile söyleyemezsiniz. İstemeye istemeye, içinize sinmeye sinmeye; hatta, Sayın Başbakan, o tarihte, grupta “içime sinmiyor; ama, iktidarda kalmanın yolu, ancak bu yasayı çıkarmaktan geçiyor” diyebildi.

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Demedi, Demedi...

NEVZAT ERCAN (Devamla) — İte kaka, yasayı - millete rağmen - Meclise getirdiniz ve bu yasayı çıkardınız. Doğru mu yaptınız? Yanlış yaptınız. Bunun hesabını millete vereceksiniz. Çok yanlış yaptınız!

Değerli milletvekilleri, dünyanın, demokratik, gelişmiş, kalkınmış hiçbir ülkesinde, sizin buradan çıkardığınız tarzda bir eğitim modeli uygulanmamaktadır. Tek tip insan yetiştirmek, artık, çok gerilerde kalmıştır. Siz, böyle, Kenya’da, Uganda’da bulunan, çok ilkel, gelişmemiş ülkelerin eğitim modellerini Türkiye’ye reva gördünüz. Bunun sıkıntılarını çekiyoruz.

Değerli milletvekilleri, imam-hatip okullarının orta kısımlarını kapattınız, irticayı mı önlediniz; yoksa, İmam-Hatip Okullarının orta kısımlarını kapatmakla, bu okulları, birer irtica yuvası olarak görüp, öyle mi değerlendirdiniz? Bunlar birer cumhuriyet okuluydu. Teşhisleriniz yanlıştı. Çıraklık okullarını kapattınız, Anadolu liselerinin orta kısımlarını kapattınız; eğitime büyük bir darbe vurdunuz ve tek tip insan yetiştirmek gibi bir eğitim sistemini Türkiye’de uygulamaya soktunuz.

Dünyanın her yerinde, çocuklar, genç yaşta, belirli yaşlarda - ya dördüncü sınıfta ya beşinci sınıfta ya da en geç altıncı sınıfta - istidat ve kabiliyetlerine göre yönlendirilirken, Türkiye’de, çocuklarımızı sekiz yıllık bir eğitime mahkûm ettiniz. Sekiz yıllık süre, on bir yıl olsun, on iki yıl olsun, süre yönünden hiçbir itiraz yok. Tartışılan süre değil; tartışılan, eğitimin, yönlendirmesiz ve kademesiz uygulanış tarzıdır. İşte, sekiz yıllık kesintisiz eğitimi getirdiniz, irticaı, irtica tehdidini ve tehlikesini ortadan kaldırdığınıza kendiniz de inanmadınız ya, inandırmak istediniz herkesi. Sonra, irtica yasalarını gündeme getirdiniz, dayatılan irtica yasalarını. Bir kısmını Meclisten geçirdiniz, bir kısmı komisyonlardan geçti ve Meclisin gündeminde.

Değerli milletvekilleri, irtica kavramı, ne yazık ki, Türkiye’de, din kavramıyla özellikle yan yana getirilmek istenmektedir maksatlı olarak. Bunu ayırmak lazım. Size sorarım değerli milletvekilleri - ben hukukçuyum - ne Anayasamızda ne de yasalarımızda, irtica diye bir suç yok. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin cumhuriyet olduğu, demokratik olduğu, laik olduğu, hukuk devleti olduğu hepimizin müşterekleridir, tartışılmaz; bu temel ilkelerin değiştirilmesi dahi teklif edilmez. Ancak, birtakım mevhum tehlikelerden hareketle, birtakım tehlikeleri genelleştirerek ve korkular salarak, eğer birtakım özel kararlar alınmak isteniyorsa, işte orada, biz, sizlere dur diyeceğiz. Siz gösterin bize bakalım - irtica suçu var diyenlere söylüyorum - siz gelin, bu kürsüden söyleyin, bizim Anayasamızda ve hukuk sistemimizde kanunların suç saydığı irticayı, gelin, burada bir tarif edin.

Değerli milletvekilleri, irtica, sadece dine nispet edilebilecek olan bir kavram değil. Bakınız, Yüce Atatürk'ün söylediği gibi, millî egemenlik ilkesine karşı tavır, en büyük irticadır. (*DYP ve FP sıralarından alkışlar*) Demokrasiyi vesayet altına sokmak, millî iradeyi gasp etmek en büyük irticadır. Ülkeyi, kazanılmış haklardan, yıllar öncesinden beri süregelen ve elde edilmiş, kazanılmış haklardan geriye götürmek, demokrasi bazında, insan hakları, temel hak ve özgürlükler bazında geriye götürmek, en büyük irticadır; irtica odur. İrtica, sizin icraatlarınızdır, yaptıklarınızdır, millete rağmen.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de, aslında yüz elli seneden beri süregelen bir kavga var. Bu kavga, millet olsun mu olmasın mı kavgası; halk iktidarından milleti uzaklaştırma kavgası. Bu kavga, yüz elli yıldır sürüyor değerli milletvekilleri. Doğru Yol Partisi, bu kavga, millet iradesinden yana taraf olmuştur; her zaman, hak ve haysiyet mücadelesini de büyük bir onurla vermiştir.

Değerli milletvekilleri, Susurluk meselesini çözecektiniz; iddialarınızdan biri de buydu. Susurluk meselesini istismar ettiniz ve çok kötü kullandınız. Meydan meydan dolaştı Sayın Başbakan. Susurluk’tan, evvela, bir iktidar postu çıkarmaya çalıştı; sonra, bunlar, birilerini - parti liderlerini - tasfiye etmek gibi bir çabanın içinde oldu. “Elimde kaset var, belge var” dedi; “verin” denildi, vermedi. İktidar olmayı bekledi. Yirmi günü yeterli gördü iktidar olduğunda. Değerli milletvekilleri, aradan bir buçuk sene geçti; ama “ben, aldandım, aldattım” dedi, itiraf etmek durumunda kaldı.

Değerli milletvekilleri, ne hazindir ki, ne hazin bir tecellidir ki “benim elimde belge var, kaset var” diyen Başbakanın o kasetinden, kendi partisinin sesleri, bakanlarının sesleri çıktı; ayak izleri görüldü o kasetlerde. (*DYP sıralarından alkışlar*) Şimdi, Eyüp Aşık’ın milletvekilliği düştü, kendi sırdaşı. “Benim bilgim tahtında konuştu” dedi Eyüp Aşık. Devlet güvenlik mahkemesinde yargılanıyor; bunlar bir şey ifade etmiyor mu sizce?

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Kendileri istifa etti; o niye?

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Bunlar bir şey ifade etmiyor mu? Devlet güvenlik mahkemesinde yargılanıyor, suçüstü yakalandı; devlet güvenlik mahkemesinde...

Değerli milletvekilleri...

MEHMET KEÇECİLER (Konya) — Sanık, mahkûm oluncaya kadar masumdur.

SÜLEYMAN HATİNOĞLU (Artvin) — O, hukuka inandığı için istifa etti.

NEVZAT ERCAN (Devamla) — ...yolsuzluklar, suiistimaller...

SÜLEYMAN HATİNOĞLU (Artvin) — Siz de istifa edin.

NEVZAT ERCAN (Devamla) — ...cumhuriyet döneminin en büyük talanı, en büyük vurgunu ve bu sebeple, aslında, 55’inci hükümetin gidişi de hazin oldu, gerçekten, büyük bir oy yüzdesiyle, Türkiye Büyük Millet Meclisi, 55’inci hükümeti, yolsuzluk sebebiyle, ithamıyla düşürdü.

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Atma! Atma!

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Öyle düştü; bu Meclisin 314 güvensizlik oyu var, o güvensizlik oyunun sebebi de yolsuzluktur; yolsuzluk ithamları sebebiyledir.

Değerli milletvekilleri, geçen bir buçuk yıl içerisindeki icraatınıza baktığımızda, olumlu hiçbir yanını görmek mümkün değil.

BAŞKAN — Sayın Ercan, efendim, lütfen... Bir de bu Hükümetin programına bakar mısınız efendim.

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Geleceğim efendim.

BAŞKAN — Gelin efendim; lütfen, gelin artık...

METİN ÖNEY (İzmir) — Seçimden sonra gelirsiniz...

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Gel artık... Biraz da program üzerinde konuş.

METİN ÖNEY (İzmir) — 55'e takılıp kaldınız, 56'ya bir gelebilmeniz...

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Değerli milletvekilleri, ülkenin 55'inci hükümetten kurtarılması gerekiyordu, biz onu yaptık; iktidarın, kimi odakların çıkar merkezi haline getirenlerin ellerinden alınması gerekiyordu, biz onu yaptık. Zedelenmiş millî irade, refleksini kullandı ve 55'inci hükümeti, bütün yaşatma ve dayatma gayretlerine rağmen düşürdü hem de yolsuzluk ithamıyla.

Sakit hükümetin, düşürülen Hükümetin doğurduğu boşluk, parlamenter rejimin gerekleri içinde doldurulmalıydı. Ne var ki, 55'inci Hükümetin ardındaki kategorik iradeler, yine kendilerinin emrinde olacak iktidar hesapları içine girdiler; topladılar, çıkardılar, çarptılar, böldüler ve fakat, kutsal ittifakı bulamadılar.

Doğru Yol Partisi, bugünkü 56'ncı hükümetin kuruluşunda demokratik bir tavır sergiledi, ilkeli bir yol izledi. Sayın Genel Başkan, Sayın Cumhurbaşkanının vaki davetine icabet ettiğinde, beş ilkede ısrarlı olduğunu ifade etti ki, bunlardan ikisi çok önemliydi. Birisi, demokratik, parlamenter rejim esas olduğuna göre, yani partiler demokrasisi esas olduğuna göre, atanacak başbakan, görevlendirilecek başbakan parti liderlerinden biri olmalıydı. Bu ilke doğrultusunda bu Hükümet kuruldu.

İkinci önemli ilke ise, 18 Nisanda mutlaka seçimlere gidilmeliydi. Öyle zannediyorum ki, Doğru Yol Partisi Sayın Genel Başkanının ve partinin yetkili organlarının demokratik tavrı, ilkeli tavrı, bir defa daha, bu Parlamentonun demokrasi ayıbı içine düşmesini önleyebilmiştir ve birtakım hesapların da, Çankaya'ya dönük hesapların da ve 18 Nisan seçimlerinin ileriye dönük ertelenmesinin hesaplarının da geride bırakılmasına sebep olmuştur.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Partiler kurtuldu, partiler... Demokrasi kurtuldu.

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Evet, partiler kurtuldu doğrusu, gerçekten demokrasi kurtuldu, millî iradenin üstünlüğü bir defa daha tescil edildi.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, bir yıl sonra yeni bir yüzyıla girecek. Tabii, insanlık, 2000'li yılları, demokrasi, insan hakları ve özgürlükler gibi evrensel değerlerle karşılaşmaya hazırlanmaktadır. İnsanlığın yeni hedefi, daha çok demokrasi,

daha çok özgürlük ve daha çok insan haklarıdır; ama, ne yazık ki, bizim ülkemizde, aslında, gelişmelerin bu ilkeler ışığında sürmesi, devam etmesi gerekirken, mekanizma tersine işlemiştir. Vesayet altında bir demokrasi... Türkiye bundan kurtulacak. Türkiye'nin yaşadığı bütün problemlerin çözüm yeri, adresi demokrasi olduğuna göre, evvela, vesayet altından kurtulmuş bir demokrasi...

Değerli arkadaşlar, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı değil, daraltıldığı değil; alabildiğine bireylere bahşedildiği bir demokrasi... Sivil toplum örgütlerinin, kitle örgütlerinin, demokratik kurallara, haklara uygun yetkilerini, görevlerini kullanabilmesine imkân tanıyan bir demokrasi ve din ve mukaddes değerlerin, irtica gibi bir mevhumla özdeşleştirmeden ve Türkiye'yi bir ara rejim dönemine bir daha itmeden gerçek ve tam demokrasi...

İşte, Doğru Yol Partisinin ikinci demokrasi programı, tam demokrasi için büyük değişimi hedefleyen ikinci demokrasi programı. Bu demokrasi programı, çok büyük bir titizlikle, uzmanlar tarafından, Sayın Genel Başkanımızın direktifleri, emirleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Satırbaşlarıyla burada zikredebileceğim, devletin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Ercan, süreniz bitti efendim.

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Sayın Başkan...

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Teşekkür ederiz. Uygun bir zamanda dinleriz.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NEVZAT ERCAN (Devamla) — Teşekkür ederim. *(DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Efendim, lütfen, saygı sunar mısınız? Tamam, ben, süre vermiştim Sayın Ercan.

Efendim bir hususu öğrenmek istiyorum.

Sayın Araslı, siz yalnız başınıza mı kullanacaksınız süreyi?

OYA ARASLI (İçel) — Evet efendim.

BAŞKAN — Yalnız şöyle bir durum çıkıyor: Saat 12.00'de, malum, Genel Kurulun kararı istikametinde ara vermemiz lazım. Acaba müsaade eder misiniz - ki "sözünüzü yarıda kesmek" tabirini de kullanmıyorum - Anavatan Partisi Grubuyla yer değiştirme imkânımız olsa, onlar 2 kişiyle...

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Hayır... Hayır. Değişmiyoruz.

BAŞKAN — Değişmiyorsunuz!

NİHAT MATKAP (Hatay) — Sayın Başkan, belki daha önce bitebilir...

BAŞKAN — Efendim, saat 12.00'de benim birleşime ara vermem lazım.

Sayın Matkap, beni anlayışla karşılayın, lütfen...

OYA ARASLI (İçel) — Sayın Başkan, sürenin 10 dakika uzatılmasını öneriyorum eğer Yüce Meclis kabul ederse...

BAŞKAN — Efendim, hayır; benim başka mazeretim var.

Sayın Araslı, bunu siz de biliyorsunuz... Rica ediyorum...

O zaman, bir başka başkanvekili gelip yönetebilecekse, onu rica edeceğim.

OYA ARASLI (İçel) — Etsin o zaman...

AHMET PİRİŞTİNA (İzmir) — Uluç Bey orada efendim.

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Zaman kaybetmeyelim efendim.

BAŞKAN — Evet; Sayın Araslı, saat 12.00'de ben sözünüze bizzarure ara vereceğim; bu şartlarla, zatiâlinizi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun...

OYA ARASLI (İçel) — Sayın Başkan, bundan önce, Yüce Meclisin bütün görüşmelerinde uyguladığı usuldür; biz, bunu yasalarda da yaptık; eğer, konuşmacı, tayin edilen saate kadar konuşmasını bitiremeyecek görünüyorsa veya başlanılan iş sonuçlanmayacak gibi görünüyorsa, süreyi, sonuçlanana kadar uzatıyorduk; Yüce Meclisin Başkanının ve Başkanvekilinin kişisel mazeretleri nedeniyle bugüne kadar bu uygulamadan hiç vazgeçmedik. Onun için, çok rica ediyorum, sürenin 10 dakika uzatılması hususundaki öneriyi Yüce Meclisin onayına sunun.

BAŞKAN — Efendim, buna imkânım yok benim. Arzu ederseniz buyurunuz; yoksa...

OYA ARASLI (İçel) — Sizin imkânınız değil; Yüce Meclisin, bu konuda bana anlayış göstermesi ve gelenekleri terk etmemesini rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Araslı, görüşlerinizin yarısını öğlenden önce, diğer yarısını da öğlenden sonra ifade etmenizin sakıncası ne?

OYA ARASLI (İçel) — Konuşmamın bütünlüğü bozuluyor efendim. Tıpkı bundan önce de işlerimizi yarım bırakmamızı gerektiren gerekçeyle, sözümün ke-silmemesini istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, başka çarem yok Sayın Araslı.

OYA ARASLI (İçel) — O zaman efendim, oturumu kapatın lütfen. Oturumu kapatıp, daha sonra birleşimi tekrar açalım.

AHMET DOĞAN (Adıyaman) — Oya sunun Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bırakın oylamayı falan...

Efendim, Gruplar muvafakat ederse, birleşime ara veririm şimdiden; sonra devam ettiririm; bence sakıncası yok efendim.

Sayın Güney, şimdi ara vermeye ne buyurursunuz? Yani, başka türlü çözemi-yoruz_

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Olabilir Sayın Başkan.

OYA ARASLI (İçel) — Saat 13.00'te başlayalım efendim.

BAŞKAN — Sayın Gözlükaya?

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Mahzuru yok efendim.

BAŞKAN — Sayın Baykal, müsaade ediyor musunuz efendim?

DENİZ BAYKAL (Antalya) — Olabilir efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum.

Gruplardan da gelen temayüle göre, öğleden sonra saat 13.00'te yeniden toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 11.35

İKİNCİ OTURUM**BAŞKAN:** Başkanvekili Yasin HATİBOĞLU**KÂTİP ÜYELER:** Ali GÜNAYDIN (Konya)

Hüseyin YILDIZ (Mardin)

Açılma Saati: 13.00

BAŞKAN — Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisinin sözcüsü Sayın Oya Araslı'yı kürsüye davet ediyorum.

Sayın Araslı, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Zatîâlinize 41 dakikalık süre verdim.

CHP GRUBU ADINA OYA ARASLI (İçel) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 56'ncı hükümetin çalışma programı üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum ve sizleri, kendim ve Grubum adına, saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, 56'ncı hükümetin ve programının sağlıklı bir biçimde değerlendirilebilmesi için, bu hükümetin hangi süreçlerden geçilerek, hangi temeller üzerinde kurulduğunun gözden geçirilmesi; hatta, zaman zaman, 55'inci hükümetin kuruluş günlerine geri dönülmesi, 55'inci hükümetin kuruluş amaçlarının, bunların ne kadarının gerçekleştiğinin ve niçin görevden düşürüldüğünün anımsanması gerekmektedir.

55'inci hükümet, 25 Kasım günü, güvensizlik oyuyla düşürülmüştür. Cumhuriyet Halk Partisi, 55'inci hükümetin düşürülmesinden hemen sonra, yeni kurulacak hükümetle ilgili bir model önerisini Sayın Cumhurbaşkanına sunmuş ve kamuoyuna açıklamıştır; yani, Cumhuriyet Halk Partisi, bazılarının iddia ettiği gibi, 55'inci hükümeti düşürüp çözüm önermeyen bir parti konumuna asla girmemiştir.

Cumhuriyet Halk Partisinin önerdiği model, Türkiye Büyük Millet Meclisinin uzlaşacağı, parti liderleri dışındaki bir milletvekilinin başbakanlığında kurulacak ve 55'inci hükümetin uzantısı olmayacak yapıdaki bir hükümet modeliydi. Böyle bir modeli önerirken, şu koşullarda, parti liderleri başbakanlığına dayalı modellerin yaratacağı çekişme, gerginlik ve kamplaşmaları önlemeyi amaçlamıştık; ancak, bu model başlangıçta benimsenmemiş ve bir ayı aşkın bir süre, Sayın Mesut Yılmaz ve Sayın Bülent Ecevit'in hükümet kurmak için yaptığı sonuçsuz, anlamsız temaslarla geçirilmiştir. Nihayet, 56'ncı hükümet, ilginç bir birlikteliği beraberinde getirerek kurulabilmiştir; bu, DSP, ANAP ve Doğru Yol birlikteliğidir; tıpkı, 1995 seçimlerinden sonra 53'üncü hükümeti oluşturan birliktelik gibi. 53'üncü hükümet kurulurken, bu birliktelik zorlukla gerçekleştirilebilmiş ve 3-4 aydan fazla sürdürülememiştir; çünkü, o sıralarda, Doğru Yol Partisi, ANAP ve DSP, birbirlerini farklı politikaların savunucuları olarak görüyorlardı. DSP, kendini solda bir parti olarak tanımlıyordu; ANAP ve DYP ise, birbirlerini siyaset yelpazesinde sağın farklı yerlerine yerleştiriyorlardı; bu nedenle DSP, ANAP ve DYP ikilisine verdiği desteği de pek içine sindiremiyorlardı.

Bu partilerin, siyasî ahlak ve yolsuzlukla mücadele konusundaki tutumları da birbirine benzemiyordu. ANAP ve DSP, 1995 seçimleri boyunca, DYP'yi yolsuzluklara karışmış olmakla itham etmişlerdi, bu yolsuzlukların hesabını sormak istiyorlardı. DYP ise, yolsuzluk olaylarına duyarlı bir tavır sergilemiyordu; 53'üncü hükümetteki çatlama da, bu konudaki tutum farklarının bir sonucuydu.

Bugün, 56'ncı hükümetin oluşumunda bu üç parti yine birliktedir; ama, artık, bu birliktelik, hiçbirinde sıkıntı yaratmamaktadır; çünkü, solda olduğunu zanneden DSP, aslında, solda olmadığını, ANAP'la politikalarının çok rahatlıkla bağdaşabildiğini, 55'inci hükümetteki on sekiz aylık işbirliğinde anlamış; hatta, bundan duyduğu sevinçle kendinden geçerek, yasalardaki yasağı bir anda unutup, ANAP'la seçimlerde ittifak yapılacağını ima edebilmiştir. DSP bununla da kalmamış, 56'ncı hükümeti oluştururken, sağdaki DYP-ANAP birlikteliğinin mimarlığını üstlenerek, hâlâ DSP'nin solda olduğunu sananlarca, dünyada sağı birleştiren tek solcu parti olarak algılanmıştır.

Bu üç partinin, bugün, kendileri ve birbirleri için yaptıkları tanımların, aralarında gördükleri farkların hiçbir anlamı ve değeri kalmamıştır; çünkü, üçü de birbirine benzeşmiş ve sağ çizgide buluşmuşlardır. Bu buluşmayı sağlayan, 1995'ten bu yana ANAP ve DYP'nin izlediği, DSP'nin de uygulanmasına destek verdiği ve zaman zaman ortak olduğu politiklardır. Bu politikalar, zengini daha zengin yapan, yoksulu iyice yoksullaştıran politiklardır. Bu politikalar, emeğiyle geçinen kesimlerin, dar gelirliilerin, memurun, işçinin, emeklinin, dulun, yetimin, esnafın, çiftçinin sorunlarına hiçbir zaman çözüm getirmemiş olan politiklardır. Bu politikalar, devlet malını özelleştirme adı altında haraç mezat eşe dosta satma politikalarıdır.

Değerli arkadaşlarım, DSP, ANAP ve DYP birlikteliğini, bu ortak politikalar kadar, yolsuzluklar karşısındaki duyarsız ortak tavırları da sağlamıştır. Çok gerilere gitmeye gerek yok, bir süre önce, ANAP ve Doğru Yol Partisi milletvekilleri, birbirlerinin liderleri ve bakanları hakkında soruşturma önergeleri vermişlerdi. Bu önergelerin bir kısmından daha sonra - nedendir bilinmez - imzalar karşılıklı olarak geri çekilmiş ve önergeler düşürülmüştür; bir kısmında ise bu yola gidilmemiş, önergeler Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilerek, Meclis soruşturmaları açılmıştır. Ne var ki, soruşturma komisyonlarında, bu iki partiden gelen milletvekilleri, daha dün, cansiperane savundukları yolsuzluk iddialarının - aradan geçen zamanda ne olmuşsa - birden, gerçek olmadığını fark etmişlerdir; karşılıklı olarak, aynı anda, DSP'li milletvekillerinin de yardımıyla, Sayın Çiller'i ve Sayın Yılmaz'ı aklamışlardır. Böyle bir aklamayı makul gösterme gereksinimi başgösterince de, çareyi, suçu, Cumhuriyet Halk Partisine yükleyecek bir açıklamada bulmuşlardır. Bu açıklama şudur:

Sözde, Cumhuriyet Halk Partisi, Sayın Çiller'i ve Sayın Yılmaz'ı Yüce Divana sevk ederek, seçimlere rakipsiz girmek istiyormuş. Doğru Yol Partisi ve ANAP, bu oyunu bozmak için, birbirlerinin liderlerini, komisyonlarda, karşılıklı - DSP'nin yardımıyla - olarak aklamışlar; böylece, siyasal açıdan Meclis soruşturmasının kötüye kullanılması önlenmiş. Doğru Yol Partisi, ANAP ve DSP, Meclis soruşturmalarının hukukî açıdan önünü açmak için de, Anayasanın 100'üncü maddesinde değişiklik

yapacak ve bakanların yolsuzluk iddialarının Türkiye Büyük Millet Meclisinde değil, doğrudan doğruya yargıda incelenmesini sağlayacakmış.

Değerli milletvekilleri, ANAP ve DYP'nin, bu açıklamaya kimi inandırdıklarını bilemiyoruz; ama, eğer kendi sözlerine kendileri inanabiliyorlarsa, onlara birkaç hususu hatırlatmakta yarar görüyoruz.

Birincisi: Sayın Çiller ve Sayın Yılmaz hakkında soruşturma açılmasına ilişkin önergelerde, hiçbir Cumhuriyet Halk Partili milletvekilinin imzası yoktur; önergeleri imzalayanlar, Doğru Yol Partili ve ANAP'lı milletvekilleridir. Bu durum bile, Cumhuriyet Halk Partili milletvekillerinin, ANAP ve DYP liderlerini, kendi siyasî çıkarları için Yüce Divana göndermek gibi bir hesabının olmadığını kanıtlamaktadır; ama, ANAP ve DYP, Cumhuriyet Halk Partili milletvekillerinin soruşturma açılması için oy verdiğini öne sürerek, kendilerini haklı çıkarmaya çalışmaktadırlar. Cumhuriyet Halk Partililer, elbette ki soruşturma açılması için oy vermişlerdir, vereceklerdir de; çünkü, Cumhuriyet Halk Partisi, yolsuzluk iddialarının sonuna kadar araştırılmasından yanadır; bunu, ilke ve amaç edinmiştir. Sen önergeyi etraflıca düşünüp, ciddi bir değerlendirme sonucunda verdiğini uzun zaman iddia edeceksin, sonra - nedendir bilinmez - fikrini birdenbire değiştireceksin, sonra da "Cumhuriyet Halk Partisi önergeyi ciddiye aldı" diye onu suçlayacaksın. Böyle bir suçlama ANAP ve Doğru Yol Partisine haklılık kazandırabilir mi; asla. Böyle bir suçlamanın, suçlamayı yapanların ciddiyetini kuşkulu hale getirmekten öte bir sonucu olamaz.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Biz böyle bir şey demedik.

OYA ARASLI (Devamla) — Değerli milletvekilleri, soruşturmalarla ilgili DYP, ANAP açıklamaları karşısında hatırlatmak istediğimiz ikinci husus şudur: Anayasamıza göre Meclis soruşturmasıyla ilgili tartışma ve konuşmalar siyasî parti gruplarında yapılamaz. Hatta, milletvekillerinin hangi doğrultuda oy kullanacağına ilişkin kararları da bulunamaz. Anayasamızın 100'üncü maddesi bunu açıkça yasaklamıştır. Doğru Yol Partisi ve ANAP yöneticileri, bu soruşturmalarda Cumhuriyet Halk Partisinin oyununu bozmak için tavır aldıklarını açıklarken, aynı zamanda, komisyonlardaki milletvekillerinin oylarını yönlendirdiklerini; yani, Anayasayı tanımadıklarını, ona aykırı hareket ettiklerini de itiraf etmektedirler. Bütün bunlar, minarenin, hazırlanan kılıfa sığmadığını, sığdırılamadığını, sığdırılamayacağını da açıkça ortaya koymaktadır.

Soruşturmalarla ilgili olan ve DYP, ANAP, DSP birlikteliğini hazırlayan olaylar bu noktada da kalmamaktadır. Sayın Mesut Yılmaz hakkında henüz Genel Kurula inmemiş bulunan bir soruşturma dosyası daha vardır; komisyonda aklama olamamıştır; ancak, çıkan karar da bir türlü Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ulaştırılmamaktadır. Komisyon kararının yazılıp, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına intikal etmesi gerekmektedir; ama, Komisyonun DSP'li Başkanı bu gereği yerine getirmemekte ve bir yerde, adaletin tecelli etmesini, yolsuzluğa yaptırım uygulanmasını engellemektedir. Bu engellemenin herkesin gözü önünde yapıldığı bir ortamda da Sayın Ecevit, yolsuzlukları takipte hukuk mekanizmasının önünü açacaklarını; ancak, bazı sessiz engellerin var olduğunu ifade edebilmektedir. Bu sessiz engellerin nerede olduğunu Sayın Ecevit elbette ki bizlerden daha iyi bilmek durumundadır; ama, biz, kendisine, Sayın Mesut Yılmaz'la ilgili Meclis Soruştur-

ması Komisyonu Başkanı DSP’li Sayın Necati Albay’ın tavrının, engellemelerin sessizine mi, seslisine mi bilemeyiz; ama, ta kendisine, en açık örneği oluşturduğunu hatırlatmak istiyoruz.

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Ne acelesi var?

OYA ARASLI (Devamla) — Bu rapor neden gönderilmemektedir? Bu raporun gönderilmemesi, acaba 56’ncı hükümetin kuruluşunu kolaylaştıran bir pazarlığın gereği midir? Sayın Ecevit, 56’ncı hükümet oluşumuna karanlık gölgeler düşüren bu olayın açıklamasını yapmalıdır, yapmak zorundadır.

Değerli bir milletvekilimiz “ne acelesi var” diyor. Acelesi var Sayın milletvekilim, hele, meydanlarda temiz topluma ulaşmak için dilekçe toplayanların acelesinin bizden de daha fazla olması gerektiğini düşünüyoruz bu konuda. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Sayın Ecevit bu açıklamayı yapmadığı takdirde, hükümette birlikte hareket ettiği Doğru Yol Partisi ve ANAP dışında kimsenin kendisine güven duymasını bekleyemez. Cumhuriyet Halk Partisi de, soruşturma komisyonlarında ve önergelerinde yaşananlardan sonra, birbirlerini sözde aklamış, ama özde paklayamamış bu partilerin karşılıklı ince hesaplarla kirlenmiş bir platformda oluşturdukları 56’ncı hükümete bu nedenlerle güven duymamaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi, 20’nci yasama döneminde, hükümet kuruluşlarında Meclis soruşturması önergelerinin belirleyici bir konuma gelmiş olmasından da rahatsızdır.

Değerli arkadaşlarım, burada, 56’ncı hükümetin kuruluşunda izlenen yöntemin de siyasal gelenek ve kurallara uygun olmadığını anımsatmakta yarar görüyoruz. Sayın Yılmaz’ın ve Sayın Ecevit’in sonuç vermeyen çalışmalarından sonra, hükümeti kurmakla Sayın Erez görevlendirilmiştir. Sayın Erez, siyasî parti liderleriyle görüşmelerini sürdürürken, Sayın Çiller, aniden, bir hafta önce Sayın Ecevit’e söylediklerini unutup, onun Başbakanlığında bir azınlık hükümetini destekleyeceğini açıklamıştır ve derhal bu doğrultuda temaslar başlamıştır. Erez hükümetinin kurulması için Cumhuriyet Halk Partisine verilmesi söz konusu olan bakanlık sayısına itiraz eden ANAP, Sayın Çiller’in bu çıkışından sonra, birden ve nedense, hiç bakanlık alamayacağı Ecevit Azınlık Hükümetine şevkle razı olmuştur.

Değerli milletvekilleri, anımsayınız, bunlar yaşanırken, Cumhurbaşkanı’nın hükümeti kurmakla görevlendirmiş olduğu Sayın Erez, hâlâ hükümetle ilgili kuruluş çalışmalarını sürdürmekte ve güvenoyu alacağına inanmakta idi. Dünyada hiçbir parlamenter rejimde bir başbakan adayı hükümet kurma çalışmalarını sürdürürken başka adaylar ortaya çıkmaz ve bir yandan da onlar kuruluş çalışmalarını yapmaz. Yeni bir kuruluş çalışmasının başlaması için mevcut çalışmanın sona ermesi beklenir. Bu, hem parlamenter rejimin, hem de siyasî gelenek ve nezaket kurallarının bir gereğidir. Ancak, Sayın Çiller, parlamenter demokrasiyi kurtarmak, vesayet altından çıkarmak için bu şekilde davrandığını söylemektedir.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Doğru söylüyor.

OYA ARASLI (Devamla) — Parlamenter rejim, parlamenter rejimin geleneklerine aykırı davranışlarla ne kadar kurtarılabilir, bunun da takdirini kendisine bırakmak istiyoruz.

Doğru Yol Partisinin tavrı, DSP ve ANAP'ı o kadar heyecanlandırmıştır ki, bu kural, gelenekler ve nezaketin gerekleri bir anda unutulmuş ve bu üç parti, Sayın Erez çalışmalarını daha sona erdirmeden, kendi aralarında kuracakları hükümetin görüşmelerine başlamıştır. Cumhuriyet Halk Partisi, 56'ncı hükümetin kuruluş aşamasındaki bu yöntem uygunsuzluklarından da rahatsızdır.

Geçmişinde bu evreler bulunan 56'ncı hükümet, tarafsız bakanlar açısından da bazı sancı ve sorunlara yol açmıştır. Bilindiği gibi, Anayasamızın 114'üncü maddesi, seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde, bu kararın verilmesinden başlayarak beş gün içinde, Adalet, Ulaştırma ve İçişleri Bakanlıklarına bağımsızlardan bakan atanmasını emretmektedir. Bunun nedeni, yönetimin bu çok önemli noktalarında, seçim arifesinde, yansızlığı sağlamaktır. Seçim kararının alınmasından sonra, 55'inci hükümette Anayasanın 114'üncü maddesinin bu gereği yerine getirilmiştir.

56'ncı hükümet kurulurken, Sayın Çiller'in, bağımsız bakanların atanmasında söz sahibi olmak istediği söylentisi yaygınlaşmıştır. DYP, acaba, niçin böyle bir talepte bulunmak isteyebilir? Sayın Temizel tarafından görevden uzaklaştırılmış bir bürokratin DSP Hükümetinde Ulaştırma Bakanı yapılmasının ardında acaba hangi amaçlar gizli olabilir? Adalet Bakanı ile Çiller ailesinin nasıl bir yakınlığı vardır? Bu soruların yanıtları verilmeli ve açıklığa kavuşturulmalıdır. Aksi takdirde, bu konudaki gizli hesaplar her zaman merak konusu olacak, gündeme gelecek ve 56'ncı hükümeti kuşkulu kılacaktır.

Değerli milletvekilleri, şu husus hiçbir zaman dikkatten uzak tutulmamalıdır: Bağımsız bakanların gizli parti mensuplarından ve yandaşlarından seçilmesine yönelik tüm girişimler, Anayasanın 114'üncü maddede ifadesini bulan iradesinin aşılması anlamını taşıyacaktır.

Değerli milletvekilleri, Sayın Çiller, kayıtsız şartsız desteklediğini söylediği 56'ncı hükümete kuruluş aşamasında bir müdahalede bulunmuştur. Bu müdahale, hükümetin Millî Eğitim Bakanı Hikmet Uluğbay'ın tutumlarından DYP'nin rahatsız olduğu uyarısıyla yapılmıştır. Sayın Ecevit bu uyarıyı dikkate almış ve hükümeti kurarken Sayın Uluğbay'ı bir başka bakanlıkla ve Başbakan Yardımcılığıyla görevlendirmiştir. Bu husus, belki, çok dikkatlice bakılmazsa, önemsenmeyebilecek bir husustur; ancak, Sayın Çiller'in Uluğbay'la ilgili müdahalesinin nedenini "DYP, Uluğbay'ın Bakanlıktaki bazı tutumlarına karşı hassas" şeklinde açıklaması, bu hususu önemsememize yol açmaktadır. Uluğbay'la ilgili müdahale, acaba, uygulanacak Millî Eğitim politikası ve başörtüsü konularında gizli bir pazarlığı da beraberinde getirmiş midir? Bu konu henüz açıklığa kavuşmamıştır; ama, bu konuda bizleri umutsuzluğa sevk edecek birtakım haberler gazete sütunlarında yer almaktadır. Böyle bir müdahalenin gazete sütunlarına yansıyan haberler doğrultusunda esiri olmayı, 54'üncü hükümetin; yani, Refahyol İktidarının sonunu hazırlayan anlayışa yeniden davetiye çıkarmak olarak yorumladığımızı belirtmeliyiz. Atatürk ilkelinin, cumhuriyetimizin, özellikle onun laik karakterinin korunması konusunda

hassas olan ve bugünlerde bu hassasiyetini çeşitli biçim ve yollarla ifade eden toplum kesimlerinin giderek artan gerilimi dikkate alınmaksızın atılan bu geri adımın, Türkiye'nin, yakın gelecekte birtakım yeni üzücü olaylarla yüz yüze gelmesine neden olmamasını dileriz.

Değerli milletvekilleri, 56'ncı hükümet, programında da ifade edildiği gibi bir seçim hükümetidir; ama, kuşkusuz, seçime kadar olan üç ayı aşkın süre içerisinde, Türkiye'nin yönetimi açısından yerine getirmesi gereken başka önemli görevleri de vardır. Bunların başında, yolsuzlukla mücadele, çete-mafya işbirliklerini ve bunların devlet örgütünün en üst kademelerine tırmanmış uzantılarını bularak ayıklamak gelmektedir. 56'ncı hükümet programında bu konu, 55'inci hükümet döneminde başlatılmış olan mücadelenin kararlılıkla sürdürüleceği şeklinde ifade edilmiştir. Tabii burada, hemen, akla, 55'inci hükümet döneminde başlatıldığı iddia edilen mücadelenin hangi mücadele olduğu sorusu gelmektedir; çünkü, 55'inci hükümet döneminde, hükümetin başbakanının ve kimi bakanlarının yeraltı dünyasıyla ilgili yoğun ilişkiler kurduğunu gösteren belgeler elden ele dolaşmıştır. Bu belgeler, Eyüp Aşık'ın, zamanın Başbakanı Sayın Yılmaz'ın isteği üzerine, Çakıcı'ya, tam yakalanması için hazırlık yapılırken, yer değiştirmesi amacıyla haber verildiğini ortaya koymuştur. Bir ses bandından, işadamı Korkmaz Yiğit ile kanun kaçağı Çakıcı arasındaki devlet ihalesine nasıl fesat karıştırılacağına ilişkin konuşmaları tüm Türkiye dinlemiştir.

İşadamı Korkmaz Yiğit, kimi televizyon kanallarında yayınlanan görüntülü açıklamalarında, zamanın Başbakanı Sayın Mesut Yılmaz ile Devlet Bakanı Taner'in, Türkbank ihalesiyle ilgili olarak, kendisine, ihale fiyatı para ve kredi temini konularında nasıl destek verdiklerini, yardım sağladıklarını ve yönlendirdiklerini anlatmıştır. Kuşkusuz, bu çirkin ilişkilerde, muhalefetteyken eleştirmelerine rağmen, 55'inci hükümetin de benimsediği bir hükümet etme anlayışının büyük katkıları olmuştur. Bu anlayış, yalnız, akrabalara ve tanıdıklara güvenme ve onları kayırma anlayışıdır. Bu anlayış, sonunda, kanundışı ilişkilerin, yapılanmaların, devletin en üst yönetim birimlerine kadar rahatlıkla tırmanmasına yol açabilmiştir. Sonunda da, 55'inci hükümeti, mücadele etmek zorunda olduğu mafya-çete-politikacı işbirliğinin bir parçası haline getirmiş, bu işbirliklerinin ve çıkar ilişkilerinin içine çekmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisinin 55'inci hükümeti düşürme nedeni, işte bu sonuçları doğuran yanlış hükümet etme anlayışıydı. Cumhuriyet Halk Partisi, ortaya çıkan yolsuzluk kuşkusunun sağlıklı bir biçimde soruşturulmasına imkân sağlamak istemişti; ama, 55'inci hükümet bunu anlayamamıştır. Hâlâ, neden düşürüldüğünü sormakta, boş bir heves için düşürüldüğünü iddia etmektedir. Aslında, neden düşürüldüğünü bildiğini zannediyorum.

Kuşkusuz, 55'inci hükümete, salt sahip oldukları bu hükümet etme anlayışı nedeniyle düşürüldüklerini anlatmak kolay olamaz; çünkü, 55'inci hükümet, bu anlayışın getirdiği yolsuzluklara duyarsızdı. Cumhuriyet Halk Partisinin yolsuzluklar karşısındaki duyarlılığı ise, ciddi bir duyarlılıktı. Göstermelik olarak veya birtakım hesaplarla soruşturma önergesi verip, sonra, iddiaların asılsız olduğunu birden anladığını iddia ederek eşzamanlı aklamalar yapmakta sakınca görmeyen ANAP ve

yardımcısı olan DSP'nin, Cumhuriyet Halk Partisinin bu ciddi duyarlılığını anlaması, elbette ki, beklenemezdi. Bugün, 56'ncı hükümetin, yolsuzlukların üzerine, 55'inci hükümetin yaptığı gibi gitmemesini beklemek ve dilemek durumundayız.

Değerli milletvekilleri, 56'ncı hükümetin programındaki ekonomiyle ilgili bölüme gelince; burada da, 55'inci hükümetin izlediği politikaların devam ettirileceği, enflasyonla mücadelenin ve borçlanmaya dayalı ekonomik düzenin sürdürüleceği anlaşılmaktadır.

Herkesin hatırlayacağı gibi, 55'inci hükümetin ekonomiyle ilgili temel iddiası enflasyonu indirmek olmuştur. Bu amaca yönelik olarak da toplumdan büyük fedakârlıklar istenmiştir. Memur, işçi, emekli, dul, yetim aylıkları enflasyonu indirmek uğruna düşük tutulmuş, dar gelirli toplum kesimleri çarşıya pazara gidemez, hatta yaşayamaz hale düşürülmüştür; ancak, bunca fedakârlığa karşın, enflasyon, acaba, gerçekten düşürülebilmiş midir? 55'inci hükümet, toptan eşya fiyatları endeksini esas alarak enflasyonun 1997'ye nazaran düştüğünü iddia etmiştir. Çarşıdaki, pazardaki vatandaş ise enflasyonun düşmediğini görmektedir. Tüketici fiyatları endeksine göre de enflasyonda düşme yoktur. Halbuki, 55'inci hükümet döneminde ciddi bir talep daralması baş göstermiş, dünyada varil başına petrol fiyatları düşmüş, KİT ürünlerinin fiyatları baskı altına alınarak düşük tutulmuştur. Bu üç faktör dahi, 55'inci hükümetin görev süresinde enflasyonun, belki de yarı yarıya düşmesi için yetebilirdi; ama, ne yazık ki, enflasyonda düşme yaşanmamıştır; çünkü, enflasyonun ekonomideki aksaklıkların sonucu olduğu, bu aksaklıklar düzeltilmeden enflasyonla mücadelenin başarısız kalacağı düşünülememiştir.

Türkiye'de enflasyona neden olan temel olay borçlanmadır. Borçlanma azalmadan enflasyon düşürülemez. 55'inci hükümet ise, borçlanmaya dayalı ekonomik düzeni benimsemiştir. Artan borçlar faizlerin yükselmesine ve bir finansman krizinin ortaya çıkmasına neden olmuş, bu sağlıksız yapı bankacılık sisteminin de yozlaşmasına yol açmıştır. Türk ekonomisi borç batağına saplanmıştır. Şu anda, devlet, yüzde 150 faizle borçlanmaktadır. Hükümetin enflasyonun düştüğüne ilişkin iddiaları doğruysa, o zaman böylesine büyük bir reel faizin ödenmemesi gerekmektedir. Böyle bir faiz ödeniyorsa, enflasyonun düştüğü iddiaları doğru değildir.

Ekonomide büyüme hızında düşme ve küçülme de başlamıştır. 1999'un ilk üç ayında, belki de eksi büyümeye geçilecektir.

İhracat durmuş; başta tekstil, konfeksiyon ve otomotiv olmak üzere pek çok sektör krize girmeye başlamıştır. Fabrikalar kapanmakta ve işçiler işten çıkarılmaktadır.

55'inci hükümetin enflasyonla mücadeleye yanlış bakış açısı toplumun pek çok kesimini perişan etmiştir. Özellikle, tarım sektöründe çiftçilerimiz, üretim girdilerinin altında kalan alıcı fiyatları ve destekleme alım fiyatları karşısında kan ağlamıştır. Akdeniz bölgesinde domates üreticileri, tohumluğunun bir gramını, bir gram altından daha pahalıya aldıkları domateslerini sokaklara atarak düşük fiyatları protesto etmişlerdir; Silifke'de olaylar yaşanmıştır.

Buğday destekleme alım fiyatları pek çok yerde yetersiz kalmıştır. Zeytinde taban fiyatı yüz güldürmemiştir. Pirinç, pancar, yerfıstığı, üzüm üreticileri, mısır

üreticileri, benzer sorunlar yaşamışlardır. Pamuk üreticisi, pamuğunu düşük fiyatla satmak yerine, protesto amacıyla meydanlarda yakmıştır. Çukobirlik'in 160 bin lira baz fiyat verdiği pamuk, ancak 130-140 bin liradan satılabiliştir; tüccara ise, 90 ile 110 bin lira arasında fiyatla pamuğunu satmak zorunda kalmıştır pamuk üreticisi. Hatay, İçel ve Adana'da pamuk üreticilerinin durumu içler acısıdır.

Yerfıstığında 320 bin lira taban fiyat açıklanmış, ithal ürünlerin rekabeti sonucu 100-130 bin liradan satış yapılabiliştir. Mısırdaki aynı durum vardır.

Narenciye üreticileri, şu anda, geçen yıl ürünlerini sattıkları fiyatın yarısına bile ürünlerini satacak alıcı bulamamaktadır.

Ofislerin kapısında beklettikleri ürünlerini satamayan çiftçiler, bir de, kabaran nakliye ücretlerinin yükü altında ezilmişlerdir.

Bugün, geçimini sağlamak için traktörünü satmak zorunda kalan pek çok sayıda çiftçi vardır. Veresiye de alamamaktadırlar; çünkü, herkes, ödeme güçlerinin olmadığını bilmektedir.

Kredi faizleri yüzde 175'e çıkmış, gübre, tohumluk, tarım ilacı fiyatları, yüzde 100'ün çok üzerinde zam görmüştür.

55'inci hükümet, yaşanan bu ıstırapları yalnız seyretmekle yetinmiştir; çünkü, bu ıstıraplar yaşanırken, borsacıların sorunlarını çözme yeteneği yetersiz kalmıştır. 56'ncı hükümetin de, ekonomiye ve enflasyona 55'inci hükümetten farklı bakmadığı programından anlaşılmaktadır. Bu durumda da, çıkarılacak birtakım yasaların - örneğin bankalar yasası gibi - Türkiye'nin ekonomisinin, toplumun ve kurumların sorunlarını çözmekte yetersiz kalacağı ortadadır.

Değerli milletvekilleri, ekonomiyle ilgili konuları konuşurken, 56'ncı hükümetin, devlet hazinesine kaynak temini amacıyla, 55'inci hükümetin yaptığı özelleştirmeler türünden özelleştirme uygulamalarına girmemesini dilediğimizi de ifade etmeliyiz. Anımsayacağımız gibi, 55'inci hükümet, POAŞ'ta bir özelleştirmeye kalkışmış, sonuç, fiyasko olmuştur.

Türkbank'ın satışında yanlışlık yapılmıştır, usulsüzlük yapılmıştır, satışa fesat karıştırılmıştır.

Diyarbakır'da et-balık kombinası özelleştirmenin bir başka türü olarak kapatılmıştır ve bu bölge halkının çalışma yaşamına dönük bütün beklentileri kararmıştır.

İzmit'te SEKA fabrikası kapatılmaya kalkışılmıştır; hem de depoları hammaddeyle doluyken ve yapılacak pek çok iş almış durumdayken. Neyse ki, ortaya konulan tepki, Hükümetin bu yanlış kararından dönmesini sağlamış ve vahim sonuçlar doğuracak bir felaket önlenmiştir.

Felsefesiyle, uygulamalarıyla büyük sorunlar yaratan bu özelleştirmeler ve kapatmalar, yüzlerce işçinin işsiz kalmasına yol açmıştır, bekleneni de getirmemiştir; çünkü, özelleştirmeler yapılırken, düzenleyici kurumlar yaratılmadan bu işe kalkışılmıştır. Fiyatlar, gerçek fiyatların altında tutulmuştur. Bu nedenle de, özelleştirmeler, devlet hazinesine kaynak getirmek yerine, yük yüklemiştir.

Bir yandan bu tür özelleştirmelerle devletin varlığı özensizce elden çıkarılırken, diğer yandan da holdinglerin elindeki batık bankalar devlete yamanmış, devlet hazinesinden trilyonlar, mevduat güvencesi olarak bu batık bankaların kurtarılması için sarf edilmiştir. Bu durumun en güzel örnekleri, Interbank, Bankekspres ve Türkbank olaylarıdır. Halbuki, Bankalar Kanunu, bankaları, devletin gözetim ve denetimi altına sokmuştur. Eğer, bu bankaların varlığı boşaltılırken, halkın yatırdığı para holding şirketlerine aktarılırken bu denetim gerçekleştirilebilseydi, kuşkusuz, devlet, bu yüklerden kurtulabilecekti.

Değerli milletvekilleri, bu bağlamda değinmek istediğimiz bir başka husus daha var. 55'inci hükümet, 56'ncı hükümetin açıklanmasından hemen önce, 8 santal ve 14 elektrik dağıtım bölgesinin, holdinglere satışını onaylamıştır. Gazetelerde yer alan bir haberdur bu. Giderayak, yangından mal kaçırır gibi verilen bu onay, parlamenter rejimin geleneklerine, yönetim yöntemlerine aykırıdır. Düşen bir hükümetin, kendisinden sonra gelecek hükümetin iradesini bağlayacak ve uzun vadede çok ciddi sonuçlar doğuracak işlemleri yapmaktan kaçınması gerekir. Ancak, durum çok farklı olmasına rağmen, bu gerekçelerle 1999 bütçesinin Genel Kurulda görüşülmesini engelleyen 55'inci hükümet, sıra, devlet malını satmaya gelince, birden bu düşüncelerini unutmuştur; inanılmaz bir duyarsızlıkla bu satışlara onay vermekten kaçınmamıştır. 56'ncı hükümetin dikkatine bu olayı sunmakta yarar görüyorum, belki, vakit çok geç olmamışsa bir önlem alır diye.

Değerli milletvekilleri, 56'ncı hükümetin programında eğitim konusuna özel bir önem verilmekte, 55'inci hükümet döneminde sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulamaları alanında büyük mesafe alındığı ve bu doğrultuda çalışmaların sürdürüleceği bildirilmektedir. Sekiz Yıllık Eğitim Kanunu, tıpkı Vergi Kanunu gibi, Sayın Ecevit ve Sayın Yılmaz bilmezlikten gelse ve bir teşekkürü bile çok görse de, Cumhuriyet Halk Partisinin büyük katkılarıyla çıkmıştır; ancak, sonradan, din öğretimi konusunda, sekiz yıllık öğretim felsefesine aykırı birtakım düzenlemeler, ilk önce yönetmelikle gerçekleştirilmeye çalışılmış, olmayınca da, 55'inci hükümet yasa değişikliği yoluna başvurmuştur. Dileriz, 56'ncı hükümet, sekiz yıllık eğitim konusunda aynı yozlaştırıcı arayışlara kendisini teslim etmez.

Yozlaştırılma bakımından, vergi reformu adı altında çıkarılan yasanın kaderi de farklı olmamıştır. Cumhuriyet Halk Partisi, vergi yükünün adil bir biçimde dağıtılmasını sağlamak amacıyla bu yasanın çıkarılmasında da 55'inci hükümete büyük destek vermiştir; ancak, sonra, 55'inci hükümet, faiz kazançlarına, borsacılara tanıdığı muafiyetlerle, vergi yükünün, tekrar, işçinin, memurun, esnafın, çiftçinin sırtında kalmasına yol açmıştır.

Değerli milletvekilleri, 56'ncı hükümetin programında dikkat çeken bu birkaç hususla ilgili değerlendirmeleri yaptıktan sonra, 56'ncı hükümetin programıyla ilgili güven oylamasında Cumhuriyet Halk Partisinin ret oyu kullanacağını açıklamak istiyorum. Ret oyumuzun nedeni, 56'ncı hükümetin, politikalarıyla, 55'inci hükümetin bir devamı olduğunu hükümet programında ifade etmesidir. 55'inci hükümeti hangi nedenlerle düşürmüşsek, bu nedenlerle, 56'ncı hükümetin programına güvenoyu vermeyeceğiz.

Burada, şu hususa da dikkat çekmeye gerek görüyorum. Doğru Yol Partisi, sabahdan beri, 55'inci hükümetin yaptıklarını eleştirmiştir. Destek vereceğini söylediği hükümetin programında, 55'inci hükümetin uyguladığı programın uygulanmasına devam edileceği yazılıdır. Şimdi, biz, merak ediyoruz, Doğru Yol Partisi, çok eleştirdiği 55'inci hükümetin programını uygulayacağını söyleyen 56'ncı hükümette, bu güvenoyunu, acaba, nasıl, hangi gerekçelerle ve hangi cesaretle verecektir! Kuşkusuz, bu, kendi bilecekleri bir iştir, toplumun değerlendireceği ve nihaî kararını da 18 Nisanda seçim sandığında vereceği bir durumdur. Ret oyu kullanacak olmamıza rağmen, Anasol-D İktidarını on sekiz ay desteğiyle ayakta tutan Cumhuriyet Halk Partisine, bu özverili davranışı ve yardımı için, bir kez bile, teşekkür etme gereğini duymamış olan Başbakan Sayın Bülent Ecevit'e ve 56'ncı hükümetin tüm bakanlarına, Cumhuriyet Halk Partisinin geleneksel nezaketinin gerektirdiği başarı dileklerimizi de sunmak istiyorum.

Yüce Meclisi saygıyla selamlarım. *(CHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Araslı, teşekkür ediyorum.

Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini birinci bölümde arz ve ifade etmek üzere...

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Sayın Başkan, ben de bir yazı göndermiştim; lütfeder misiniz? Sataşmayla ilgili...

BAŞKAN — Efendim, tutanakları istettim; değerlendireceğim. Zatiâlinize, tezkere...

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Ama, tavı kaçır efendim, zamanı kaçır; iki cümleyle, sataşmaya...

BAŞKAN — Efendim, zaman, zaten, kaçıyor; zamanı durduramayız.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Hayır, o zaman değil, bu zaman kaçır.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Sataşma olduğu için efendim, sığağı sığağına cevap vermek istiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, aynı oturum içerisinde... Başka bir oturumumuz yok; yani, birleşime ara verecek olursam, ara vermeden önce değerlendiririm; siz üzülmeyiniz.

Efendim, biz, bir taraftan çalışalım...

Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini birinci aşamada ifade etmek üzere, Sayın Ahat Andican...

BAŞBAKAN YARDIMCISI VE DEVLET BAKANI HASAN HÜSAMETTİN ÖZKAN (İstanbul) — Efendim, söz verseydiniz...

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun da bir sayın üyeyi çağırayım; grup sözcüsünü...

BAŞBAKAN YARDIMCISI VE DEVLET BAKANI HASAN HÜSAMETTİN ÖZKAN (İstanbul) — Sataşmaya sığağı sığağına cevap verseydi...

BAŞKAN — Efendim, hiçbir şey soğumuyor burada, hepsi sıcak, sıcak; hiç üzülmeyin siz.

Sayın Andican, buyurunuz efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Andican, Başkanlığa gelen nota göre zatîâliniz 20 dakika konuşacaksınız; öyle mi efendim?

A. AHAT ANDİCAN (İstanbul) — Evet.

BAŞKAN — Peki; buyurunuz efendim.

ANAP GRUBU ADINA A. AHAT ANDİCAN (İstanbul) — Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 12 Ocak Salı günü, Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından Meclis gündemine sunulan 56'ncı hükümet programıyla ilgili, partimin görüşlerini sunmak üzere söz almış bulunuyorum; Yüce Meclise saygılar sunuyorum.

Sayın milletvekilleri, yaklaşık 45 günlük bir arayış sonrasında tek partili bir azınlık hükümeti olarak şekillenen 56'ncı hükümet, 18 Nisan seçimlerine kadar görev yapacaktır. Dolayısıyla, bu hükümetin temel görevi, ülkemizi seçimlere kadar tutarlı bir şekilde yönetmek, birlikte yapılacak olan genel ve yerel seçimlerin esenlik içerisinde gerçekleştirilmesini sağlamaktır.

Bazı siyasî çevreler, 56'ncı hükümetin bir azınlık hükümeti olarak yeterince güçlü olamayacağını, önünde çok kısa bir süre olduğu için de bir idareimaslahat hükümeti olacağı şeklinde tanımlamalar yapmaktadır. Anavatan Partisi olarak buna kesinlikle katılmadığımızı söylemek istiyorum.

Öncelikle, 56'ncı hükümet, Parlamentomuzun çoğunluk desteğiyle kurulma noktasına gelmiş bir hükümdür. Dolayısıyla, ülkemizin çıkarları doğrultusunda yapacağı her hareket, Parlamentonun çoğunluğunun desteğini arkasında bulacaktır.

Bir diğer değinmek istediğim nokta da, ülkemizde, siyasî anlayışın, 21'inci Yüzyılın eşiğinde yavaş yavaş olgunlaştığı doğrultusundadır. Artık, toplumsal gelişmeyi ve ülke çıkarlarını parti çıkarlarının önüne koyabilen, bireysel siyasî ihtirasların önüne koyabilen politikacıların, eğer, bu düşüncelerini uygulamaya da intikal ettirebilirlerse, azınlık hükümetleriyle de başarılı olabileceklerini gördüğümüz bir döneme girmiş bulunuyoruz.

Nitekim, 55'inci Mesut Yılmaz Hükümeti, bu anlayışın Türk siyasetindeki en der örneklerinden birisidir. Parlamentoda çok sınırlı ve çok değişken bir desteğe sahip olmasına rağmen, eğitim reformu ve vergi reformu gibi Türkiye'nin geleceği açısından çok önemli iki dönüşüm projesi gerçekleştirebilmiştir. Sınırlı bütçe imkânlarına rağmen, özellikle, enerji, ulaşım ve iletişim alanlarında büyük yatırımlar yapılmasını sağlamıştır. Özelleştirmenin başlangıcından, yani, 1985'li yıllardan itibaren hiçbir zaman 500 milyon doları geçmeyen bir sınırın, bu hükümet döneminde, bir yıl içerisinde, 2 milyar dolar gibi rekor bir düzeye çıktığını görüyoruz.

Yine, hesapta hiç olmayan - tabii, Allah'ın takdiridir - içeride sel, deprem gibi felaketlere rağmen, dışarıda da dünya tarihinin en büyük krizlerinden birisinin uzantılarının Türkiye'yi büyük ölçüde etkilemiş olmasına rağmen, hükümet programında gündeme getirilmiş olan enflasyon düzeyi ve ekonominin büyüme sınırları gerçekleştirilebilmiştir.

Bütün bunları gerçekleştirirken de - bir şeyin altını özellikle çizmek istiyorum - kesinlikle popülist yaklaşımlar gündeme getirilmemiştir. Üç partili koalisyondan oluşan 55'inci hükümet, siyasî uzlaşmayı, istikrar arayışını - altını çizerek söylemek istiyorum - pozitif siyaset anlayışını ısrarla ön plana çıkarmamış olsaydı, kesinlikle, böylesi bir hizmet dönemini gerçekleştirme imkânını bulamayacaktı. 55'inci Mesut Yılmaz Hükümeti, Türk siyaseti için çok önemli bir deneyim olmuştur, bir kazanım olmuştur, siyasî uzlaşma kültürümüze ve demokrasimize büyük katkı sağlamıştır. Bu nedenle, 56'ncı hükümetin programında belirtilen "hükümetimiz, sağlıklı demokrasinin gereği olan uzlaşma kültürünü geliştirmeye çalışacaktır" tanımlamasını takdirle karşıladığımızı belirtmek istiyorum.

Bütün mesele, bunalım demagogilerini ve içi boş sloganları, halkı yanıltıcı, yönlendirici araçlar haline getirmemektir; milletimizin millî ve manevî değerlerini istismar ederek, siyasetin temel araçları haline dönüştürmemektir; her toplumda olduğu gibi, Türk toplumunda da var olan küçük farklılıkları agrandise ederek, büyüterek, tahrik ederek ayrıştırıcı unsurlar haline dönüştürmemektir ve daha da önemlisi, iktidarı ele geçirebilmek için her yolu mubah sayan bir anlayışa sahip olmamaktır. Ne yazık ki, geçmişte örneklerini gördüğümüz bu tür yaklaşımlar sosyal istikrarı bozmakta, toplumsal gerilimi artırarak kamplaşmalara ve ayrışmalara yol açmaktadır. Türk toplumu, siyasette uzlaşmayı, sorunlara birlikte çözüm aramayı ilke olarak kabul eden pozitif siyaset anlayışını aramaktadır ve buna, fazlasıyla da layıktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1990'lı yıllarda Doğu Blokunun dağılmasıyla, Türkiye, bir uç devleti olmaktan çıkmış, Avrasya coğrafyasının merkezine yerleşen etkin bir bölge devleti haline dönüşmüştür ve tabii, bu gelişme, Türkiye'nin önüne birçok avantajları da getirmiştir, çözümlenmesi gereken, toplum olarak gerçekten üzerine odaklanmamız gereken birçok sorunları da beraberinde getirmiştir. Türkiye, Avrupa Türk dünyası ve İslam dünyası arasındaki muazzam imkânlar sağlayan jeopolitik imkânlarının getirdiği avantajlara sahiptir ve ekonomisi, bugün, dünyanın 17'nci sırasına yükselmiş bir güce sahiptir ve sosyal sermaye diyebileceğimiz yetişmiş bir insan potansiyeline sahiptir. Türkiye'de görev yapacak hükümetlerin, bu imkânları, ülkemizin millî çıkarları doğrultusunda ve en iyi biçimde kullanmaları gerekmektedir. 55'inci Mesut Yılmaz Hükümeti, dış politikanın temellerini bu anlayışa göre şekillendirmiştir. Nitekim, geçen ay içerisinde uluslararası basında etkin bir yayın organında çıkmış bir makaleden, izninizle, çok kısa bir alıntı yapmak istiyorum. Yazıda, 55'inci hükümetin, bir azınlık hükümeti olmasına karşın, dış dünyada Türkiye'nin tezlerini kabul ettirmekte çok kararlı davrandığını belirtiyor ve yazının başlığı da çok enteresan; "Türkiye gücünü keşfediyor" Tekrarlamak istiyorum: "Türkiye gücünü keşfediyor" Ardından, yıllardır Türkiye'nin başına bela olan terörist başının, Suriye üzerine yapılan ciddi bir baskıyla, önce Suriye'yi, daha

sonra Rusya'yı terk etmek zorunda kaldığı vurgulanıyor; İtalya'ya bir sığınma hamlesini gerçekleştirdiğini; ama, İtalya'nın, başlangıçta önemsemediği ya da çözebileceğini sandığı bu sorunun, artık kendisi için bir çıkmaz sokak haline dönüştüğünü ifade ediyor; bunda da, Türkiye'nin, Türk Hükümetinin ve Türk Milletinin reaksiyonlarının önemli rol oynadığını söylüyor.

Ayrıca, evvelki yıl, Kıbrıs'a yerleştirilmek üzere Rusya'dan alınan S-300'lerin, Türk hükümetlerinin kararlı politikaları sayesinde, bu azınlık hükümetinin uyguladığı kararlı politikalar sayesinde, bugün, Yunan hükümeti ve Rum kesimi tarafından gerçekleştirilemediğini söylüyor ve Bakü-Ceyhan politikalarında, bu hattın olmaması yönünde çalışan uluslararası dev firmaların, Türkiye'deki enerji sektöründeki yatırımlardan dışlanmasıyla hizaya getirildiğini söylüyor ve Türk cumhuriyetleriyle oluşturulan büyük boyutlu ilişkilerle, Türkiye'nin, Avrasya siyasî dengelerinde çok önemli bir güç haline geldiğini söylüyor.

Sonuç olarak söylediği şey şudur: Türkiye'de bir azınlık hükümeti vardır, bir azınlık hükümeti tarafından yönetiliyor; ama, kendi gücünü keşfetmiştir ve artık, Türkiye, Avrasya coğrafyasında, dünya siyasetinde etkili bir güçtür, hesaba alınması gereken bir güçtür; bunu söylüyor.

56'ncı hükümet programında, 55'inci hükümetin dış politika ilkelerinin korunacağı ve bölücü örgütle mücadeleden başlayarak, Türkiye'nin kanını emen, Türkiye'nin aleyhine olan her türlü organizasyonla mücadele edileceği bildirilmektedir. Bu görüşü takdirle karşıladığımızı belirtmek istiyorum.

Türkiye, dünyanın en sorunlu bölgeleriyle komşudur ve etkin bir bölge devleti olarak, çevredeki bütün sorunlarla ilgilenmek ve kendi ulusal çıkarları doğrultusunda çözümler üretmek zorundadır. Balkanlarda bir daha alevlenen Kosova sorunu, Irak'ta yaşanan kaos, Kafkasya'da çözüm bekleyen Azerî-Ermeni çatışması, Yunanistan ile ilgili sorunlar, Kıbrıs ile ilgili sorunlar, bunların başlıcalarıdır.

Ayrıca, Türkiye-Avrupa Topluluğu ilişkileri, Türkiye-Türk cumhuriyetleri ilişkileri, Türkiye-İslam ülkeleri ilişkileriyle, her boyutta en üst düzeye çıkarılması gereken süreçler devam etmektedir.

56'ncı hükümet programında, bütün bu ilişkilere yer verilerek gerekli siyasî açılımların sürdürüleceği mesajının verilmiş olması, gerçekten memnuniyet vericidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; enformasyon teknolojisindeki büyük gelişmeler, soğuk savaş sonrasında ortaya çıkan siyasî konjonktürle beraber bir küreselleşme sürecini başlatmıştır. Geleneksel ulus devlet yapılarını büyük ölçüde zorlayan bu gelişme, özellikle, ekonomik alanda global bir karşılıklı bağımlılık sürecini başlatmıştır. Gelişmekte olan ekonomilerin büyük oranda ihtiyaç duyduğu taze para veya döviz sorununu uluslararası sermaye karşılamaktadır; ama, bir kriz anında ya da kriz beklentisinde o ülkeleri hızla terk etmektedir. Nitekim, 55'inci hükümetin görev aldığı dönemde, yani, temmuz ayında, önce Pasifik'te başlayan kriz daha sonra Rusya'ya gelmiş ve Rusya'nın tarihinde gördüğü en derin kriz yaşanmıştır. Rusya'nın da Türk ekonomik yapılanması açısından, dış ticaret hacmi açısından ikinci partnerimiz olduğu hatırlanırsa, bu krizin Türkiye'yi ne kadar etki-

lediği de kolayca anlaşılabilecektir. Bu krizin başlamasıyla birlikte, geçen yılın ikinci altı ayında ülkeyi terk eden sermaye miktarı, neredeyse, 7 milyar dolar civarındadır.

Global krizin, özellikle, yükselen pazar diye tanımlanan ülkeler için bir diğer faturası da, risk beklentisi içerisinde olan global sermaye, uluslararası sermaye, artık, bu pazarlara kredi açmakta beklentiye girmektedir ve bu kredi açma işlemini askıya almaktadır. Nitekim, Türkiye’de de geçen yılın ikinci yarısında bu sıkıntı ortaya çıkmıştır ve dış kaynak yetersizliği de iç piyasada faizlerin yükselmesine yol açmıştır.

Bu gelişmelere ilave olarak, 55’inci hükümetin, tümüyle siyasal gerekçelerle haksız ve hazırlıksız olarak düşürülmüş olması sonrasında da dış dünyada bir siyasî istikrarsızlık imajı da ortaya çıkmıştır. Bütün bu olumsuz gelişmelere karşın, Türkiye, 55’inci hükümet, 1998 yılı başında ortaya koyduğu bütçe hedeflerini fazlasıyla gerçekleştirmiş ve kamuoyuna söz verdiği enflasyon rakamlarını yakalamıştır; bu, kanımca büyük bir başarıdır.

Global kriz henüz sonlanmamıştır. Daha, evvelsi gün Brezilya’da ciddi bir devalüasyon süreciyle başlayan bu kriz, Latin Amerika’yı ve tüm dünyayı da etkisi altına almak üzere devam etmektedir. İşte, bu noktada, 55’inci hükümet döneminde başlatılmış olan bu ekonomik politikaların devam ettirilmesi gereklidir ve nitekim 56’ncı hükümetin hükümet programında, bu programın aynen uygulanacağı konusunda söylenen sözler, gerçekten, bizim memnuniyetimizi ortaya çıkarmıştır. Tabii, kuşkusuz, anti enflasyonist programların da kararlılıkla uygulanması lazımdır ve 56’ncı hükümetin bunu sürdürmesi gerekmektedir; fakat, bir şey daha vardır, seçim ekonomisi uygulanmaması gereklidir. Çünkü, seçim ekonomisi, küçük ve sınırlı kitlelerin çıkarları için, bütün ekonominin ve bütün milletin geleceğinin ipotek altına alınması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, 55’inci hükümet bunu yapmamıştır, 56’ncı hükümetin de bunu yapmayacağını ifade etmiş olmasını takdirle karşılıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında, negatif siyaset anlayışıyla “sen şunu yapmadın, ben bunu yaptım” gibi bir anlayışı bu kürsülerde ifade etmeyi, Anavatan Partisi temsilcileri olarak çok yeğlemiyoruz, kullanmıyoruz; ama, sabahki konuşmalar sırasında, bir partimizin değerli sözcüleri, öylesine gerçekdışı beyanlarda bulundular ki, onlara bir şey söylememek, sanki onların doğru şeyler söylemiş olduğunu zımnen kabul etmek anlamına gelebilirdi. Onun için, izninizle, sanıyorum sözcü arkadaşlar burada değiller; ama, bazı noktalarda kendilerine, bazı hatırlatmalar yapmak istiyorum.

Sayın DYP sözcüsü, konuşmasının başlangıcında bir şey söyledi: “Geçmiş bilmeden gelecek anlaşılamaz.” Kesinlikle katılıyorum; çok doğru bir sözdür. İşte, bu sözden yola çıkarak, bir şeyi gündeminize getirmek istiyorum, yakın geçmişten bir hükümet programını ve alınan sonuçları gündeminize getirmek istiyorum. Şöyle diyor hükümet programı: “Önümüzdeki yıl enflasyon yüzde 54, büyüme hızı yüzde 5,5 olacak.” O yıl; yani, 1994 yılında gerçekleşen enflasyon, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük enflasyonu; yüzde 150. Büyüme hızı ise, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en kötü büyüme hızı; bırakın ülkenin büyümesini, yüzde eksi 6 küçülmüştür. Bu, 1994 yılıdır ve o dönemde, bırakın ülkede kriz olmasını, dış dünyada da

kriz adına hiçbir şey yoktur. Sadece bilgisiz, sadece umarsız, sadece tutarsız ekonomik politikalar, para politikaları ve maliye politikalarıyla bu sonuç elde edilmiştir.

Halk arasında bir söz vardır; halkın sözü, gerçekten denenmiş, sınanmış sözdür, doğrudur. Deniyor ki: “Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz.” Geçmişte yaptığınız ortada değerli dostlar, gelecekte ne yapacağınız da bundan belli. Allah bu milleti sizin iktidarınızdan, tekrar iktidarınızdan korusun demekten başka bir şey elimden gelmiyor.

Aynı sözcü, 55'inci hükümet döneminde dışarıdan para bulmakta zorluk olduğunu ve bunun, dünyadaki krizle alakası olmadığını, 55'inci hükümetin tutarsız ekonomik politikalarından kaynaklandığını söylüyor. Doğrudur, bu dışarıdan para bulamamakta Türkiye'yle ilgili sebepler de vardır; fakat, sayın sözcünün zannettiği gibi 55'inci hükümetle alakalı değildir.

1995 yılını hatırlamanızı istiyorum. IMF'yle - Uluslararası Para Fonuyla - bir stand-by anlaşması imzalanmış ve bu Hükümet, Türkiye adına, Türk Milleti adına, bu stand-by anlaşmasının imzalanmasıyla, uluslararası arenalara sözler vermişti. Bu verilen sözler hemen unutuldu, 1995 yılı içerisinde, biraz önce tanımladığım nitelikte bir seçim ekonomisi için, Türkiye'nin uluslararası dış itibarı tamamen ayaklar altına alındı ve Türkiye, bir anlamda, uluslararası piyasalar açısından, layık olmadığı halde, sabıkalı bir ülke haline getirildi. Sonuç olarak da, adamların, uluslararası piyasaların sütten ağzı yanmış, tabii ki, yoğurdu üfleyerek yiyorlar.

Dolayısıyla, Türkiye'nin de bu konuda suçu olmuştur; ama, bu suç, 55'inci hükümetin değil, aksine, 1994-1995 yıllarında bu ülkede ekonomiyi yöneten hükümetlerin suçudur.

Ekonomiden sorumlu sayın sözcü, Crony kapitalizminin - İngilizcesi bu - yani Türkçe halk deyiimiyle söylersek ahabap çavuş kapitalizminin ya da sen ben bizim oğlan kapitalizminin 55'inci hükümet döneminde gerçekleştirildiğini söylüyor, iddia ediyor.

Değerli dostlar, bu tip bir yakın çevre kapitalizminin ne zaman ve hangi boyutlarda uygulandığını anlamak için çok uzağa gitmeye gerek yok. Sadece, Hazine'den, gidip, 1993 yılından, Doğru Yol Partisinin genel başkan seçimleri öncesinden başlayarak, 1996 yılı sonuna kadar kimlere, hangi boyutlarda ve ne kadar kredi aktarılmıştır, teşvik verilmiştir, bunun listesini almak ve bu listeyi bihakkın, vicdanlı bir şekilde, tarafsız bir şekilde incelemek, Cumhuriyet tarihinde en büyük crony kapitalizmin ya da sen ben bizim oğlan kapitalizminin ya da ahabap çavuş kapitalizminin ne zaman uygulandığını göstermesi bakımından tarihî bir ders olur diye düşünüyorum.

Yine, diğer DYP sayın sözcüsü de “55'inci hükümet üç hedef ortaya koydu, üçünü de gerçekleştiremedi.” dedi. Neymiş bu hedefler: İrticayla mücadele, enflasyonla mücadele, Susurluk ve çetelerle mücadele. Doğrudur; hedeflerin birkaçı bunlardı. İrtica diye bir suç yokmuş! İrtica diye bir suç var; eğer, bu ülkeyi ya da bir ülkeyi din eksenli olarak yöneteceğim, siyasetin eksenine dini yerleştireceğim diyorsanız, bu, irticadır ve bir suçtur. Dolayısıyla, 28 Şubat 1997'de, altını çizerek tekrarlıyorum, 28 Şubat 1997'de Refahiyol Hükümeti liderlerinin onaylayarak Türkiye'nin günde-

mine getirdikleri politikalar, irticayla mücadele politikası, 55'inci hükümet tarafından sürdürülmüştür.

NURETTİN AKTAŞ (Gaziantep) — 1800'lerde de irtica söyleniyordu.

A. AHAT ANDİCAN (Devamla) — “Susurluk'u gerçekleştiremedi, Susurluk'la ilgili sözlerini...”

NURETTİN AKTAŞ (Gaziantep) — 1800'lere git...

A. AHAT ANDİCAN (Devamla) — Lütfen dinler misiniz? “Susurlukla ilgili sözlerini gerçekleştiremedi” diyor.

NURETTİN AKTAŞ (Gaziantep) — Bunun sonu gelmez...

A. AHAT ANDİCAN (Devamla) — Değerli sözcüye sadece şunu hatırlatmak istiyorum: Eğer, Susurluk'u sadece bir araba kazası - içinden çıkılmış ki, içinden çıkanları da incellerseniz çok farklı şeyler ortaya çıkıyor - olarak alırsanız, doğrudur; ama, Susurluk bir semboldür. Değerli konuşmacıya sadece şunu hatırlatmak istiyorum: Bu Hükümet, bu azınlık Hükümeti, çetelerle yaptığı mücadele sonrasında, 1993-1996 yılları arasında sahipsiz zannedilen bu ülkenin her köşesinde ortaya çıkmış çeteleri bir bir adalete teslim etmiştir. 55'inci hükümetin on yedi aylık icraatı içerisinde adalete teslim edilen çete mensubu sayısı 1.028, halk arasında “baba” diye tanımlanan insanların sayısı da 20'nin üstündedir; hem yurt dışında hem yurt içinde bunlar gerçekleştirilmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar) Bütün bunları unutmamak lazımdır.

KAHRAMAN EMMİÖĞLU (Gaziantep) — Söylediğinize inanıyor musunuz acaba?

A. AHAT ANDİCAN (Devamla) — Böylesi negatif bir siyaset anlayışını, karalayıcı bir siyaset anlayışını...

KAHRAMAN EMMİÖĞLU (Gaziantep) — Söylediğine inanmıyorsun Sayın Andican...

A. AHAT ANDİCAN (Devamla) — Gerçekleri ifade ediyorum; böylesine, bu kürsülerden dile getirmek istemezdim; ama, Doğru Yol Partisinin sayın sözcüleri beni mecbur bıraktılar.

Şimdi, son olarak, geri dönüyorum ve 56'ncı hükümete kesinlikle güven duyduğumuzu söylüyorum. Önlerinde üç ay var. Üç ay, hem kısa, hem çok uzun bir dönemdir; çünkü, 21'inci Yüzyılda zaman sıkışmıştır, yoğunlaşmıştır, bir gecede büyük değişiklikler olabilmektedir ve Türkiye'de, Türk Milletinin beklentileri farklıdır, her kesimin farklı beklentileri vardır, istekleri vardır, talepleri vardır; Türkiye dinamik bir toplumdur, hızlı bir değişim göstermektedir. Dolayısıyla 56'ncı hükümetin işi zordur, biliyorum; ama 56'ncı hükümet, ilkel siyaset anlayışını beraber yaptığımız arkadaşlardan oluşuyor ve bu ülkede gerçekten her dönemde siyasî anlayışını ve siyasî tutarlılığını göstermiş bir Başbakan önderliğinde kuruluyor bu hükümet, inanıyorum ki, bu üç ayın Türkiye için en tutarlı ve en ilkel biçimde geçirilmesini sağlayacaktır ve hiç kimsenin kaygı duymasına gerek yoktur. İşlerinin zor olduğunu biliyorum, bu zorlukta kendilerine başarılar diliyorum. Anavatan Partisi

olarak, ülke yararına yapacakları her şeyde, ülkenin, milletin geleceğini kurtarma uğruna yapacakları her şeyde, ülkenin çıkarlarını koruma noktasında arkalarında olacağımızı söylüyorum, programlarına katılacağımızı bildiriyorum ve parti olarak güvenoyu vereceğimizi söylüyor, hepinize, Yüce Meclise saygılar sunuyorum. (ANAP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Andican, teşekkür ediyorum.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Sayın Başkanım, sayın sözcünün, Doğru Yol Partisine, geçmişteki kabineye... Zabıtlara bakarsanız...

BAŞKAN — Aman efendim... Sayın Gözlükaya...

Efendim, varsa talebiniz, gönderin.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Müsaade buyurun efendim.

Geçmişteki Doğru Yol iktidarlarına, Sayın Doğru Yol sözcüsünün sözlerine atfı cürümde bulunmak kaydıyla, "Allah korusun o iktidarlardan, sizin iktidarınızdan" demiştir; bu ne demektir; bu sataşma değil de nedir Sayın Başkan...

KAHRAMAN EMMİOĞLU (Gaziantep) — Kendine söylüyor Sayın Gözlükaya, kendi kendine söylüyor.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Sayın Başkan, bu bakımdan söz istedik.

BAŞKAN — Sayın Andican, teşekkür ederim.

Sayın Andican, bir gecede beklenmedik değişikliklerin olabileceğini ifade ettiniz. Ben temenni ederim, o beklenmedik değişiklikler gece değil gündüz olur. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

SÜLEYMAN HATİNOĞLU (Artvin) — Bunu bilimsel olarak söyledi, siz başka manada konuşuyorsunuz.

BAŞKAN — Anavatan Partisinin görüşlerini ifade etmek üzere Sayın Karakoyunlu.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Sayın Başkan, bize hiç söz vermeyecek misiniz?

BAŞKAN — Talepte bulunun efendim, talepte bulunun.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Arkadaşımız talepte bulunuyor.

BAŞKAN — Sayın Bedük...

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Müzakerenin başından beri Doğru Yol Partisine yönelik yapılan bu kadar haksızca ithamlara karşı söz istememize rağmen, bizi hiç dikkate almayacak mısınız?

BAŞKAN — Sayın Bedük, zatiâliniz yoktunuz, ben, Sayın Gözlükaya'ya talepte bulunun dedim efendim.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Deminden beri size müracaat ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim, ben Sayın Gözlükaya'ya “talep gönderin” dedim; siz yoktunuz ki!

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Hayır, ben takip ediyorum; buradaydım...

BAŞKAN — Efendim “talepte bulunun” dedim; ne diyeyim yani?

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — İstirham ediyoruz efendim...

BAŞKAN — Sayın Bedük, ne diyeyim?

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Bizleri dikkate almıyorsunuz efendim.

BAŞKAN — Fesuphanallah!

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Devamlı olarak sataşma yapıyor...

BAŞKAN — Sayın Bedük, ben “bir talebiniz varsa talepte bulunun” diyorum.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Talebimiz vardı; bir türlü söz vermediniz; daha evvelden herkese söz veriyordunuz.

BAŞKAN — Efendim, kimseye söz verdiğimiz yok... Sayın Bedük, tutanakları istettim efendim.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Bir dakika efendim, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Sayın Başkan, tavrınızdan... Ben cümlemi tamamlamadan Sayın Ahat Andican'a teşekkür ettiniz. Bana “size sataşmada bulunulduğuna dair iddialarınızı yazılı veriniz” diye söyleyip nokta koysaydınız, otururduk yazardık...

BAŞKAN — Söyledim efendim.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Yani, bize, Başkanlıkça bir nevi saygısızlık yapıldı.

BAŞKAN — Efendim, konuşmadan nokta belli olmuyor ki; ben sözümü bitirdim, bir talepte bulunun dedim.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — O zaman, konuşanları dinlemediniz...

BAŞKAN — Sayın Gözlükaya, ben, zatîâlinize “talepte bulunun” dedim; talepte bulunun...

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Sataşmayla ilgili talebe anında cevap vermek durumundasınız.

BAŞKAN — Efendim, talepte bulunun dedim, daha ne diyeyim yani?

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Olur mu?

BAŞKAN — Sayın Karakoyunlu; buyurun efendim.

21 dakika süreniz var.

ANAP GRUBU ADINA YILMAZ KARAKOYUNLU (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi, Anavatan Partisi adına saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bülent Ecevit tarafından oluşturulmuş 56'ncı Cumhuriyet Hükümetinin Programı üzerinde Anavatan Partisinin görüşlerini arz etmek üzere huzurunuzdayım; şahsen de sizlerin hepinizi tek tek saygıyla selamlıyorum; ekranları başında bu programı, bu görüşmeleri izleyen halkımızı da, aynı şekilde saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, burada konuşmalarını yapan sayın sözcülerin hiçbirisi, 56'ncı hükümet programıyla ilgili görüş beyan etmediler; genellikle 55'inci hükümete yönelen birtakım görüşlerde ve eleştirilerde bulundular.

Bir hükümet programının çok kısa bir dönemde ve fevkalade önemli bir geçiş aşamasında ülkeye getirebileceği faydalara katkıda bulunmaları beklenirken, 55'inci hükümetle ilgili olan birikmiş asabiyetlerini ortaya koymalarını, çok sağlıklı bir müzakere biçimi olarak değerlendirmedığımızı ifade etmek istiyorum.

Sayın Ufuk Söylemez 55'inci hükümetle ilgili olarak birtakım ekonomik meseleleri getirdi ve gündeme koydu; fevkalade ateşli bir üslup içerisinde görüşlerini belirtti. Bu kadar mahirane ve vukufia ortaya konulmuş olan görüşleri; kendisinin de üyesi bulunduğu 54'üncü hükümetin programının ve uygulamasının yansıtılması olduğundan, çok isabetli görüşler olarak kabul ediyorum; ama, sürçülisan etti, sadece "55'inci hükümet" dedi. Dolayısıyla, Meclisin zabıtlarında kendi dönemine ait olan fevkalade teşhislerinin ortaya konulmuş olmasını sırf zabıtlar tashihi bakımından söylüyorum; yoksa herhangi bir polemik ihtiyacı ve endişesinde değilim.

Nevzat Ercan arkadaşımızın ortaya koyduğu görüşlere gelince, o bahiste bir miktar tafsilata girmek ihtiyacını hissediyorum.

Değerli milletvekilleri, eğer, sosyal bir olayda toplumsal değerleri kavramada zorluk çekerseniz, kendiniz için önem taşıdığını zannettiğiniz detaylarda sadece kendinizi tarif edersiniz. Dolayısıyla, Nevzat Ercan arkadaşımızın biraz evvel yapmış olduğu konuşma, bu hukuk tarifinin tüm özelliklerini içeren nitelikteydi. Dolayısıyla, Sayın Gözlükaya'nın, benim bu konuşmamdan ötürü, kendisini muhatap alarak sözümü bitirdiğimde tekrar hitabete geçip "efendim, söz isterim" demesine gerek kalmayacak; çünkü, ben Nevzat Beyi muhatap alarak söylüyorum.

Değerli milletvekilleri, hukukun temel ilkelerinden bir tanesi şudur: Eğer sistemin değerlerini ve etkinliklerini tutarlı kılan ve zamana göre etkisini koruyan düzenleme türünü muhafaza edebiliyorsanız, onun adına ilke denir; ama, bu ilke kendi içerik değerlerini tartışırken, bir hükümete yönelebilecek olan eleştiride saptırmaya yönelirseniz, o tarif kendinizi ikinci defa olarak bağlar. Dolayısıyla, evham ile varsayım arasındaki farkı tefrik edebilecek maharette değilseniz, sadece idrakla değil iyi niyetle de meseleyi ortaya koyabilecek kadar da hazırlıklı sayılmazsanız, fehim ile vehim arasındaki farkı tefrik edemeyecek zihin zaafıyla malul olursunuz. Dolayısıyla, evham ile vakıa arasındaki farkı tefrik edemezseniz, Sayın Ercan'ın, burada, gelip söyledikleri olayları, kendi açınızdan tekrar etmiş olursunuz.

Dolayısıyla, yaşanmış olan hadiselerden aldığınız ilhamlarla geliştirebileceğiniz eleştirileri ortaya koymak yerine, bizzat hükümette bulunduğunuz, yaşadığınız

olayları, âdeta itiraf edercesine burada anlatırsanız, bu bir hükümet tenkiti değil; geçmiş dönemden geleceğe aktarırken, kendinizin vicdan aklamasından başka bir şey olmaz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, 55'inci hükümetle ilgili olarak yapılmış eleştirilere, elbette ki 56'ncı hükümetin cevap vermesi söz konusu değildir. Dolayısıyla, 55'inci hükümetin içerisinde görev almış milletvekillerinin, çeşitli vesilelerle kürsüye geldiklerinde, yapılmış haksız ithamlara cevap vermeleri de doğal olacaktır. Meseleyi bu açıdan değerlendirdiğiniz zaman, bu hükümetle ilgili olarak görüşlerimiz ile bu hükümetin sonrasına ortaya çıkabilecek duruma ilişkin görüşlerimizi de, geçmişten getirdiğimiz bir değer yargısı içerisinde tahlil etmek zorundayız.

Bugünkü hükümet, 56'ncı hükümet, azınlık hükümeti olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye, kaba ölçülerıyla, yetmiş beş yıllık cumhuriyet dönemi içerisinde 56 tane hükümet kurdu. 56 hükümetin programı bu Mecliste okundu. Kaba ölçülerıyla, Cumhuriyet Halk Partisinin tek parti modellerine göre kurulmuş olan hükümetlerini bir yana bırakırsanız veya askerî müdahalelerin hemen akabinde kurulmuş olan, ya bizatihi askerî idarenin yönetim olarak ortaya gelişi veya onların telkiniyle teşkil edilmiş olan hükümetleri de bir yana bırakırsanız, Türkiye Büyük Millet Meclisinde tecelli eden, millet iradesiyle teşekkül etmiş hükümetlerin zaman aralığı otuz yılı dahi bulmaz. Bu otuz yıllık dönem içerisinde, yirmi yılın eşdeğerini tek partili hükümetler teşkil etmiştir; geri kalan kısmı da, aşağı yukarı on bir on iki yıllık bir dönemde, koalisyon hükümetleri olarak oluşmuştur. Bu on iki yıllık koalisyon hükümetleri dönemi içerisinde, 5 defa azınlık hükümeti kurulma teşebbüsü gerçekleştirilmiştir. Bunlardan birisi, birincisi, gerçekten, siyasi tarihimiz açısından, ne zaman azınlık hükümetinden söz edilse hepimizin çehresinde tebessümlerin oluşmasına imkân veren bir hatırlatma olur; nitekim, İrmak Hükümeti, kurulduğu zaman, kabinesindeki bakan sayısının yarısı kadar dahi güvenoyu alamamıştı. İkinci olarak kurulmuş olan azınlık hükümeti, yine, Başbakan Sayın Bülent Ecevit'in teşkil etmiş olduğu azınlık hükümetiydi ve 226'ya çok yakın bir oranda da oy almıştı; fakat, yine de güvenoyu alamadı. Üçüncü olarak, güvenoyu alan azınlık hükümeti, Sayın Demirel'in kurmuş olduğudur ve Milli Selamet Partisinin tam desteğiyle oluşmuştur. Dördüncüsü, Sayın Çiller'in kurmuş olduğu ve Sayın Deniz Baykal'ın, parti genel başkanı olmasını takip eden dönemde "kısa dönemli hükümet olman" iddiasıyla meseleye yaklaşımından kaynaklanan dönemi gidermeye yönelikti.

Bu kısa tarihçeyi niçin veriyorum; bunu şunun için veriyorum: Buradaki bütün azınlık hükümetleri, kurulurken, çok ciddi hükümet programları teşkil ettiklerini ifade etmişler ve sanki bütün seçim dönemini kapsayacak zaman aralığında iktidar olacaklarmışçasına neler yapabileceklerini tatat etmişlerdir. İlk defa olarak, amacına uygun, kendisine tayin edilmiş misyonun tarifleri içerisinde kalan ve zaman aralığını tarif ederek hükümetinin ne olduğunu belirleyen azınlık hükümeti 56'ncı hükümettir; Hükümet Programında, bu bahsi, son derece açık biçimde ortaya koymuştur. Ortaya koyduklarının kendi içerisindeki detaylarını, elbette ki, bu eleştirilere cevaben yapılacak konuşmalarda, Sayın Hükümet adına konuşmayı yürütecek olan yetkili açıklayacaktır; ama, bu hükümet politikasının üç temel ögesi vardır: Bunlardan birincisi, oluşumuna ilişkin değer yargılarıdır. 56'ncı hükümeti teşkil

eden Sayın Bülent Ecevit, kendisine, Başbakanlık görevi, Cumhurbaşkanlığı tarafından tevdi edildiğinde, çözüm aramalarıyla ilgili olarak, azınlık hükümeti kurmayı, siyasi parti liderlerine teklif etmişti. O zamanki model dört koldan hücumla uğramış, âdeti, azınlık hükümeti kurulması modeli, demokrasimize kan doğurmuşçasına harekete geçilmiş bir suikast gibi telakki edilmişti. Çok kısa bir süre sonra, aynı dört koldan saldıranlar, bu defa, bir gecede fikir değiştirerek, bizzat Sayın Bülent Ecevit'e gidip bu hükümeti kurması ricasında bulunmuşlardı.

Değerli arkadaşlar, nasıl kuruldu, niçin kuruldu meselesini tartışırken, polemik yapma ihtiyaç ve endişesiyle söylemiyorum, ama, tartıştığımız, bulunduğumuz zeminin isabetle değerlendirilmesi için, bugünkü durumun çok iyi yorumlanması, tahlil edilmesi gerektiğine inanıyorum.

Demokrasiyi benimsemiş bir toplumun, birlik ve beraberlik anlayışı içerisinde olması kaçınılmazdır. Dolayısıyla da, bu hükümetin programında, birlik ve beraberlik anlayışıyla ilgili son derece önemli başlıklar seçilmiş ve fevkalade hassas ifadelerle Sayın Meclisin takdirine sunulmuştur.

Birlik ve beraberlik anlayışı, sadece düşüncelerde ve çözümlerde mutlak birleşmenin sağlanmasıyla gerçekleştirilmiş sayılmaz. O zaman, demokratik bir düzenin içerisinde olduğumuzu iddia etmek mümkün olmaz; asıl önemli olan ve gerekli özelliği taşıyan tarafı, düşüncelerdeki ve çözümlerdeki farklılıklara rağmen, ülkenin esenliği ve ulusun mutluluğu için, demokrasinin bütün kurallarıyla ve özgürlükleriyle işletilmesi gereğidir. Ancak böyle bir hoşgörülü yönetim anlayışının sağlanması kaydıyla ve buna ilişkin gayretlerin bütünleştirilmesi şartıyla, çabalar, iyi niyetli ve gerçekçi bir birlik ve beraberlik anlayışını temin edebilir. İster sosyal demokrasi için çalışsın, ister liberal demokrasi için çalışsın, ister merkez sağda olsun, ister merkez solda olsun, hangi ideolojik ihtiyaç içinde mücadele verilirse verilsin, sonuçta, gayretlerin tamamının, iyi işleyen bir demokrasinin gerçekleşmesine yönelik olması gerekir. İyi işleyen bir demokraside de, birbirleriyle çatışan düşüncelerin ve çözüm önerilerinin bulunması kaçınılmazdır. Peki, değerli milletvekilleri, iyi işleyen bir demokrasinin temel değer yargısı budur da, ülkemizde olmasını istediğimiz demokrasi tarifi budur da, ülkemizde gerçekleştirmek azminde olduğumuz demokrasinin modeli nedir; onu da çok değerli bir şekilde tartışan arkadaşlarımız çıktı. Oya Araslı Hanımefendinin işaret ettiği, toplumda uzlaşma ihtiyacını ortaya koyan görüş, son derece saygıdeğer bir görüştür. Toplumsal uzlaşma ihtiyacıyla bir araya geldik ve bir an evvel seçimlere giderek halkın iradesinin tezahür edeceği, tecelli edeceği yeni Meclisi seçme imkânı üzerinde tartışma açtık. Olaylara hoşgörüyle yaklaşan, eleştirilere tahammül gösteren, karşıt düşünceleri saygıyla karşılayan, demokrasi disiplinine sabır ve bağlılık göstermesi gereken Meclisimizde, Hükümet Programının böyle bir başlığı temel hedef olarak almış olmasını takdirle karşıladığımızı ifade ediyorum.

Değerli arkadaşlar, toplumsal uzlaşma, anlaşmayı teslimiyetten ayıran bir gerçekçiliği ifade eder; rekabeti de husumetten ayıran cesaretle kendini gösterir; yine, eleştiriye hasete dönüştürmeyen erdemi içerir. Toplumsal uzlaşmadan beklenen de budur; yani, hoşgörü olarak felsefi, sosyolojik ve politik değerler taşır. Toplumsal uzlaşmanın felsefesi, hoşgörünün evrensel değerleridir. Teolojilerin,

ideolojilerin veya politikaların farklılıklarının hoşgörüyü yok edemeyeceği gerçeğine dayanır ve evrensel boyutun özelliği ve bütünlüğü de buradadır. Hoşgörünün sosyolojik boyutu ise, her toplumda, hatta, her yerel özellikte diğerine göre farklı müsamaha anlayışlarının olabileceğini kabul eder; ama, bu iki özelliği sadece kendi siyasetinizin çıkarına alet edecek istikamette kullanmaya başlarsanız, işte, felsefi ve sosyolojik boyutunda bütünleştiğimiz ve varlığıyla övündüğümüz hoşgörü kavramını, suiistimalin içerisine itmeye başlarsınız. Dolayısıyla, değerli arkadaşlarım, millet iradesiyle devlet idaresini özgürlüğün ve disiplinin bileşkesinde bütünleştiren ve çağdaşlığın hedefinde gerçekleştiren, genel kabulün tanımı olarak demokrasiye toplumsal uzlaşmayı sağlamak hedefini benimsemiş olan 56'ncı hükümeti bu hedefini gerçekleştirmesinde destekleyeceğimizi çok açıkça ifade ediyorum.

Değerli arkadaşlarımız, elbette ki, 20 dakika içerisinde, Türkiye'nin son derece önemli bir geçiş aşamasındaki hükümet programını gerçekleştirme durumunda bulunan hükümeti tam manasıyla eleştirmek, değerlendirmek mümkün değildir. Birkaç başlık üzerinde de kişisel olarak durma ihtiyacını hissediyorum.

Bu hükümet, ekonomi politikasını uygularken, 55'inci hükümetin politikasına devam edeceğini ifade etmektedir. Elbette ki, bu hükümetin ekonomi politikasıyla ilgili olarak alacağı kararların uygulamasında kendisiyle birlikte çalışacak bürokrasinin destekleri de fevkalade önem taşımaktadır. Gördüğümüz kadarıyla, Maliye ve Hazine bürokrasisi açısından bu hükümetin herhangi bir sorunla karşılaşması söz konusu olmayabilecektir; ama, ekonominin ve sosyal sektörlerin planlanmasından sorumlu olan bürokrasiyle ilgili olarak bu hükümetin bir zorlukla karşılaşabileceği endişesini hisseden gelişmeler son üç gün içerisinde fevkalade yoğun bir şekilde gündeme getirilmiş ve kamuoyunun dikkatine sunulmuştur. Aşağı yukarı, kendi bakanı dahil, kendi mesai arkadaşları dahil, yürütülmekte olan bütün faaliyetleri siyasete teslim edilmiş bir kurum tanımlamasına götürerek ve bunu en ağır, en galiz ifadelerle aşağılamayı meslek ittihamı haline getirmiş bir kurumda Türkiye'nin ekonomik ve sosyal politikalarının planlamasında hükümetin gerekli desteği görebileceği ve bürokratik varlıktan istifade edebileceğini kuşkuyla karşıladığımızı ifade ediyorum ve sanıyorum ki, bu konuda da Sayın Bakan gerekli tedbiri alacaktır.

Bu hükümetle ilgili olarak diğer bir konu üzerinde görüşümüz vardır; o da, eğitim politikasıyla ilgilidir.

Değerli arkadaşlarımız, bu Hükümetin izleyeceği ekonomi politikasını, Hükümet Programı gayet net bir şekilde ortaya koymuştur.

Özgürlükçü ve barışçı olduğunu açıklamıştır. Millî birliğimizi ve bağımsızlığımızı ve demokrasiyi güçlendireceğini tartışmasız ifade etmiştir. Atatürk ilkelerini ve milliyetçiliğini devletimizin güvencesi saydığını anlatmıştır ve çağdaş uygarlığın göstergesi olarak, yeni kuşakları demokrasi bilincinde yetiştireceğini ifade etmiştir.

55'inci hükümet döneminde sekiz yıllık kesintisiz eğitimle ilgili olan çalışmalarında temayüz etmiş olan çok değerli Millî Eğitim Bakanımız, bugün, çok daha yetkili bir görevle tanzif edilmiş olarak Kabinede yerini almaktadır; elbette ki, bu söylediği meselelerin gerçekleştirilmesinde katkılarını devam ettireceğine de inanmaktayım. Kendisini kırk yıldır tanırım. Bürokrat terbiyesi ve siyaset ahlakının

mükemmel terkiplerinde müstesna örnekler vermiş birisi olarak, meseleye de süratle el koyup çözüm getireceğine inanıyorum ve bunu kendisinden de bekliyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bülent Ecevit, yaklaşık elli yıldan beri ülkemizin siyasetinde fevkalade önemli ve onurlu görevler deruhte etmiş, fevkalade basiretli, dirayetli bir siyaset adamımızdır. Aynı zamanda, Sayın Bülent Ecevit, elli yıldan fazla, uzun bir zamandan beri de Türk kültüründe, Türk edebiyatında, Türk tefekkür yaşamında yeri ve etkinliği olan bir siyaset adamımızdır; bir edebiyat ve kültür ustasıdır. Böyle, elli yıldan beri, Türkiye'ye damgasını vurmuş yüksek bir kültür ve siyaset ustasının hükümet programında, doğrusunu isterseniz, kültürle ilgili birtakım şeyleri de okumak isterdim. Bu kitabın içerisinde sadece bir "kültür" kelimesi geçiyor; o da "uzlaşma kültürü." Bu "uzlaşma kültürü" deyimini, Sayın Ecevit'in fevkalade nazik kişiliğinden kaynaklanan hassas kelime seçme üslubunun değerlendirmesidir. Aslında, o, uzlaşma zarureti olanlara bir fırsat verilmesi şeklinde değerlendirilmeliydi.

Beni dinlediğiniz için, huzurunuzda hepinize teşekkür ediyorum.

Tekrar ediyorum, bu Programı eleştirirken, geçmiş hükümeti eleştirmeyi meslek haline getirmiş olan arkadaşlarımız, muhtemelen bundan sonra da aynı üslubu devam ettirmeyi isteyeceklerdir; ama, kürsüye çıkan herkes, geçmişle ilgili olan muhasebeyi yaparken, hukukun genel tarafında yer alan mefhum ile mevhumu karıştırmamaya fevkalade özen göstermelidirler.

Nevzat Bey burada olsaydı kendisine söyleyeceğim vardı...

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Nevzat Bey burada.

YILMAZ KARAKOYUNLU (Devamla) — Öyle mi?

O zaman, Nevzat Beyciğim, bu konuşmayı yapmadan evvel, bu partinin içerisinde bu meselelere fevkalade vukufundan ötürü herkesin takdirini kazanmış olan mesela Ahmet İyimaya ile mesela Necmettin Cevheri ile tartışabilmiş olsaydınız, meseleyi müzakereye getirirken mefhum ile mevhum arasındaki farka düşmemiş olmanız gerekirdi.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Evhamlı değildir yalnız, Sayın Karakoyunlu...

YILMAZ KARAKOYUNLU (Devamla) — Bendeniz bıraktıktan sonra... Siz, zaten, mutlak halde her dakika dönüyorsunuz kürsüye ve bir sataşma olduğu gerekçesiyle söz talebinde bulunuyorsunuz. Ben, sizi bu alışkanlığınızdan alıkoyacak herhangi bir şeyi burada gerçekleştiremem; ama, burada, şunu söyleyeceğim: Meclislerde kürsüler, sadece parlamentoya, yasama organına hitap etmek üzere kurulmuş bir mevki, bir zemin değildir; bu, aynı zamanda da hükümeti muhatap alacak şekilde olmalıdır. Mirabeau'nun söylediği gibi "hükümete hitap etmeyen bir milletvekilinin, yasama organına söyledikleri afakidir." Biz de, zaman zaman, hükümete dönerek konuşmak mecburiyetindeyiz; fakat, bugüne kadar, hükümeti muhatap alacak üslup içerisinde konuşma erbabı bu kürsüye gelmediği için, biz, genellikle saat ihtiyacıyla oraya bakıyoruz. Sayın Başkanlığımız bunu da bir vesile ittihaz eder, şuraya bir saat koyarsa, biz de, bundan memnuniyet duyarız.

BAŞKAN — Efendim, orada saat var Sayın Karakoyunlu; ama, ne yapalım ki, kadran galiba biraz ufak.

NURETTİN AKTAŞ (Gaziantep) — Kalemli koymalıydı Sayın Yılmaz...

YILMAZ KARAKOYUNLU (Devamla) — Sayın Başkanım, saatin mevcudiyeti değil, bizim rüyetimizin imkânı önemli. Görmemiz mümkün değil; o itibarla arz ettim.

BAŞKAN — Efendim, siz, sadece önünüzü değil, çok ileriye gören bir arkadaşımızsınız.

YILMAZ KARAKOYUNLU (Devamla) — Değerli arkadaşlar, 56'ncı Hükümetin, bu ülkenin önemli geçiş döneminde fevkalade büyük hizmetler yapacağına inanıyorum. Başta Sayın Başbakan olmak üzere, bu Hükümeti oluşturan bütün değerli arkadaşlara görevlerinde başarılar diliyorum; karşılaşılabilecekleri bütün zorlukların giderilmesi için, bu Parlamentonun herhangi bir siyasi parti ayırımı yapmaksızın bu desteği vereceği temennisini burada ifade ediyorum; ama, Anavatan Partisi olarak, kendilerini destekleyeceğimizi arz ediyorum; bu vesileyle, hepinizin bayramını tebrik ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum. (ANAP ve DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Karakoyunlu, teşekkür ediyorum efendim.

Denizli Milletvekili Mehmet Gözlükaya'nın, İçel Milletvekili Oya Araslı ile İstanbul Milletvekilleri A. Ahat Andican ve Yılmaz Karakoyunlu'nun partisine sataşmaları nedeniyle konuşması

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Sayın Gözlükaya'nın bir talebi var; ben zabıtları da getirdim, tetkik ettim, hatta kendilerinin tetkikine de imkân sağladım; ama, şu hükümet programı tartışılırken gönlüm arzu ediyor ki, bu bayram öncesi günlerde, tatlı bir hava içerisinde, biz, gruplarımız çalışmalarımızı sükûnet içerisinde sürdürelim.

Sayın Gözlükaya, buyurun efendim, 2 dakika; ama, lütfen...

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Bu, CHP'nin sataşmasıyla ilgili değil mi?

BAŞKAN — Efendim, her ikisi birden.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Ama, efendim...

BAŞKAN — Her ikisi birden efendim, her ikisi birden. Lütfen...

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — O zaman sözcülerimizin sataşmadan dolayı konuşma hakları mahfuz olsun.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum Sayın Gözlükaya; 2 dakikada – ne olacak yani - arkadaşlarımıza yanılmış olduklarını söylersiniz, biter.

Buyurun.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü Sayın Oya Araslı'nın ve Sayın Anavatan Partisi sözcülerinin Doğru Yol Partisine vaki sataşmaları sebebiyle söz aldım. Hepinize saygılarımı sunuyorum.

Sayın Oya Araslı, Doğru Yol Partisine serzeniş nevinden, biraz da, bu hükümete niye destek oluyorsunuz, nasıl 56'ncı hükümete oy vereceksiniz...

OYA ARASLI (İçel) — Sizin bileceğiniz bir iş olduğunu söyledim efendim.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) — ...siz Ecevit'e neler söylediniz neler de sonra hükümetine nasıl razı oldunuz gibi birtakım sözlerde bulundular. Biz, hükümet görüşmelerinin başladığı günden bu yana, Sayın Ecevit'in vaki ziyaretlerinde, hiçbir zaman, Sayın Ecevit'in şahsıyla ilgili bir şey söylemedik, hiçbir zaman kişilik lafı etmedik.

OYA ARASLI (İçel) — Efendim, sabahleyin burada söyledi sözcüleriniz.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Devamla) — Ancak, bu görevlendirme Anayasanın özüne aykırıdır, demokrasiye aykırıdır; birinci parti varken, ikinci parti varken - hadi yolsuzluk iddiasıyla düşürülmüştür, verilmedi - üçüncü parti varken...

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Onları karıştırmayın...

MEHMET GÖZLÜKAYA (Devamla) — ...niye dördüncü partiye verildi dedik.

OYA ARASLI (İçel) — Benim anlattığım o değil.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Devamla) — Bunun dışında kişilikle ilgili hiçbir şey söylemedik; bu bir.

İkincisi: Şimdi, bu görevlendirmeye itiraz ederken Sayın Erez'in görevlendirilmesine haydi haydi itiraz edecektik. O zaman ne oluyordu; Parlamentonun ve partilerin şahsiyetleri kayboluyordu. Siz, balıklama daldınız; Sayın Erez hükümetine, eşit bakanlık şartıyla, nicelik ve nitelik sözleriyle gireceğinizi söylediniz.

Şimdi, biz, 55'inci hükümeti tenkit ediyoruz - tenkit ettiğimiz tarafları var, takdir ettiğimiz tarafları var - ama, biz 55'inci hükümeti on yedi ay desteklemedik. Ayrıca, 55'inci hükümeti anımsatacak bir hükümet modeline de "evet" demedik; çünkü, biz, başından beri diyorduk ki, sorumlu bir lider başkanlığında hükümet kurulmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) — Sayın Başkan, Sayın Gözlükaya cümlesini bitirsin.

BAŞKAN — Sayın Gözlükaya toparlar mısınız lütfen.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Devamla) — Toparlıyorum efendim, 1 dakika ek süre yeterli.

Bu sebeple, Sayın Oya Araslı'nın tenkitlerini kabul etmediğimizi ifade ediyoruz. Yalnız, şunu söyleyeyim: Tabii, Cumhuriyet Halk Partisi haklı; seçim zamanında hükümet olmak iyidir. Bu treni kaçırdılar. Bu bakımdan telaşlanmış olabilirler.

Ayrıca, Anavatan Partisinin sayın sözcüsünün, özellikle Ahat Andican Beyin iddiaları, gerginliği artırıcı iddialardır. Kendileri - bugünün hükümeti daha - dünün hükümetinin tenkidini kabullenemezken, 1993-1994'lere gittiler.

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Zaman aşımına uğramış o kısım.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Devamla) — Bu bakımdan... Zaman olsaydı, sanıyorum, sözcülerimiz de size cevap verebilirlerdi.

Yalnız, şunu söyleyeyim: Biz, enflasyonu yüzde 154'e - ekonomik tedbirler sebebiyle - çıkarmadık demiyoruz, çıktı; ama, çok kısa bir sürede düştü, 5 Nisan ekonomik reform kararlarıydı; ama, siz, yüzde 76'dan aldığınız enflasyonu yüzde 101'lerin üzerine çıkardınız ve hâlâ, enflasyon yüzde 70-80'lerde.

Değerli arkadaşlarım, Allah ve Türk Milleti, bizim, gerek iktidar olduğumuz 1992, 1993, 1994, 1995 yıllarını ve gerekse bundan önceki 54'üncü hükümeti arıyor; 55'inci hükümetten bıkmıştı, çiftçi bıkmıştı, memur bıkmıştı, esnaf bıkmıştı. Türkiye'de yaprak kımıldamıyor, yaprak_

O bakımdan, bu tenkitlerinizin yersiz olduğunu belirtiyor, Sayın Başkana ve Yüce Meclise saygılarımı sunuyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Gözlükaya, teşekkür ediyorum.

Ulaştırma Bakanı Hasan Basri Aktan'ın, İçel Milletvekili Oya Araslı'nın şahsına sataşması nedeniyle konuşması

BAŞKAN — Efendim, iki sayın bakanımızın, yine, renciden edilmiş olmaktan dolayı söz talebi var. Biri, Sayın Adalet Bakanımız, biri de Sayın Ulaştırma Bakanımız.

Ulaştırma Bakanımızla ilgili, Sayın Araslı'nın, konuşmasında, kendisinin Sayın Temizel tarafından görevden alınmış olmasına rağmen bu hükümette bakan yapılmasının arkasında acaba hangi hesap vardır şeklinde - tutanakları getirttim - bir sorusu var. Bu istifham daha da yaygınlaşabilir. Onun için, bu sözleri rencide edici telakki ediyorum ve Sayın Bakana söz veriyorum.

Efendim, Sayın Bakanlarımızı daha işe başlamadan yıldırmayalım da.

Buyurun efendim; ama, lütfen, konuşmanızı iki dakika içerisinde tamamlayın.

ULAŞTIRMA BAKANI HASAN BASRİ AKTAN — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Biraz önce, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan Sayın Oya Araslı, bakanlığa atanmamla ilgili olarak, şahsımı hedef alan, rencide edici bir söz kullanmıştır. Öncelikle, üzüntülerimi ifade etmek istiyorum; zira, Türk parlamento hayatında, görev değişikliğine maruz kalmış, daha sonra milletvekili ve bakan olmuş birçok örnek mevcuttur ve bunun yadırganacak hiçbir tarafı da yoktur; zira, bürokratik görevlere atanma ve görevden alınma, tamamen, birer hükümet tasarrufudur, idarî tasarruftur ve ölçüleri, kriterleri de kişiden kişiye değişmektedir. Hal böyle olunca, bunun eleştirisi konusu yapılmasını, doğrusu, yadırgadığımı ifade etmek istiyorum.

Esasen, önemli olan, bu görevi tarafsızlıkla, dürüstlikle, liyakatle ve dirayetle yapıp yapmayacağımız konusundaki kanaattir ve Sayın Başbakanın bu konudaki

teveccühleriyle bu görev bize tevcih edildiğine göre, bürokratik hayattaki yirmi beş yıla yakın yaptığımız hizmetler, birikimlerimiz, bizim bu görevi - hiç şüphemiz olmasın - dürüstlükle, tarafsızlıkla, liyakatle ve sadakatle yapacağımızın teminatıdır. Bunu, açık yüreklilikle ifade etmek istiyorum; bu üzüntü verici beyanınızdan dolayı, gerçekten üzüldüğümü de vurguluyorum.

Bu vesileyle, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. *(DSP, DYP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

OYA ARASLI (İçel) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun efendim.

OYA ARASLI (İçel) — Sayın Başkan, lütfen, zabıtlara geçmesi amacıyla söylüyorum. Biz, bir soru sorduk; bugün basında, dün basında yer almış olan bir sorunun yanıtının arayışı içerisindeydik.

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Gazetelerde yazan her şeye inanmayın.

OYA ARASLI (İçel) — Sayın Bakanın bu konuda herhangi bir alinganlığa girmesine gerek yoktur. Biz, o yanıtın verilmesini bekliyorduk, kuşkuların azaltılması için. Kendisine de, bu doğrultuda - katkıda bulunduğu için - biz de teşekkürlerimizi sunmayı arzu ediyoruz.

BAŞKAN — Sayın Araslı, ilk elden cevaplanmış oldu; zaten, siz de cevap bekliyordunuz.

OYA ARASLI (İçel) — Evet efendim, cevap için sormuştuk.

BAŞKAN — İzninizi alayım efendim.

Sayın Adalet Bakanımız...

OYA ARASLI (İçel) — İncitmek amacıyla değil, cevap almak amacıyla sormuştuk.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Bakan da cevap verdi Sayın Araslı.

Sayın Adalet Bakanına tevcih edilen bir soru var: “Çiller Ailesiyle bir yakınlığınız var mı? Bu atamanın arkasındaki gizli hesaplar nedir?”

Şimdi, tabii, bu bir sorudur; ama, şüpheye dönüşebilir, şüphe de şaibeye dönüşebilir, onun için, bunu incitici buldum.

Buyurun Sayın Bakan...

NIHAN İLGÜN (Tekirdağ) — Bunu soru olarak nasıl kabul edersiniz? Kabul edilir mi bu soru olarak?

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Ne diyorsun yahu sen...

BAŞKAN — Efendim, ben arkadan ne söyledim... Beni takip etmiyorsunuz ki...

NIHAN İLGÜN (Tekirdağ) — Ediyorum efendim.

BAŞKAN — Etmediniz efendim... O zaman, anlayamıyorsunuz.

Bak, sualdir bu dedim...

NIHAN İLGÜN (Tekirdağ) — Anlıyorum efendim...

BAŞKAN — Dinler misiniz beni! Beni dinler misiniz lütfen!

Bu, şimdi bir sualdir; şüpheye dönüşür, şüphe şaibeye dönüşür diye bir beyan-da bulundum.

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Bu, sözcünün suali mi basından öğrendiği bir sual mi? Basındaki lafları buraya aktarıyor... Hangi basının lafları?

BAŞKAN — Yapmayın efendim...

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Hangi basının lafı bu?

BAŞKAN — Ben, hangi kelimenin ne anlama geldiğini çok iyi biliyorum.

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Bu, sayın sözcünün lafı mı, basından aldığı laf mı?

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun...

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Hangi basına inanıyor?

BAŞKAN — Efendim, sayın üye böyle bir...

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Hangi basının?

BAŞKAN — Sayın Söylemez...

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Tarafsız basın mı, objektif basın mı?

ÜLKÜ GÜNEY (Bayburt) — Onları nasıl ayıracağız?

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Doğru medya mı, dürüst medya mı?

BAŞKAN — Efendim, bir sayın üye, yerli yersiz, kendi takdir etmiş, bir konuşma yapmış, Sayın Bakan da bundan müteessir olmuş; ben de, bu teessürüne hak verdim, kendisine “buyurun efendim” dedim.

Yani, ne yapsaydım? Ne istiyorsunuz?

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) — Ayıp oluyor... Ayıp şeyler oluyor... Yazık!

BAŞKAN — Efendim, ayıbın sahibi ben değilim ki!

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) — Ben sahibine söylüyorum zaten.

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Değilsiniz; siz değilsiniz...

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum...

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — Sahibi değilsiniz; bizim muhatabımız sizsiniz.

BAŞKAN — Sayın Bakan, buyurun efendim.

Lütfen, çok kısa...

Adalet Bakanı Selçuk Öztek'in, İçel Milletvekili Oya Araslı'nın şahsına satışması nedeniyle konuşması

ADALET BAKANI SELÇUK ÖZTEK – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, hepinize saygılarımı sunuyorum.

İlk olarak, şu hususu arz etmek isterim: Acaba, bir siyasî parti liderine, bir hukukçunun uzmanlık alanına giren şu veya bu hukukî konuda görüş bildirmesi onun tarafsızlığını ortadan kaldırır mı kaldırmaz mı? Bunun tartışmasına burada hiç girmek istemiyorum; ancak, atanmamın hemen akabinde, ilk gün, danışman sıfatı yakıştırıldı, ikinci gün, bakıldı, ortada bir delil yok danışmanlık konusunda, iş, gizli danışmanlığa intikal etti.

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) — Ahlak anlayışı...

H. UFUK SÖYLEMEZ (İzmir) — İşte, basın bu... Objektif medya (!)

ADALET BAKANI SELÇUK ÖZTEK (Devamla) — Üçüncü gün, bugün, anlaşılan, gizli danışmanlık konusunda da bir şey bulunamadı ki, Sayın Çiller Ailesiyle ilişkiler çerçevesine dönüştü olay.

Efendim, ben, burada, üç gün evvel bir yemin ettim ve bu yemine bağlılık için de şunu arz etmek istiyorum: Hiçbir siyasî parti liderine danışmanlık yapmadım. Hiçbir siyasî parti liderine gizli danışmanlık yapmadım. Hiçbir siyasî parti liderine veya ailesine, yazılı veya sözlü, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, hukukî bir konuda veya genel bir konuda, hiçbir şekilde, ne bir görüş ne bir mütalaa, bildirmedi.

Bunu arz etmek isterim efendim.

Teşekkür ederim. *(DYP sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA KEMAL AYKURT (Denizli) — Belki anlamışlardır... İnşallah...

BAŞKAN — Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

Başbakan Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun programı üzerindeki görüşmeler (Devam)

BAŞKAN — Hükümet programı üzerindeki görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Demokratik Sol Parti Grubu adına, İzmir Milletvekili Sayın Piriştina; buyurun efendim. *(DSP sıralarından alkışlar)*

DSP GRUBU ADINA AHMET PİRİŞTİNA (İzmir) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan 56'ncı hükümetin programına ilişkin Demokratik Sol Partinin görüşlerini sizlere sunmak üzere söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Programa ilişkin görüşlerimizi, hükümet programımızın niteliğine uygun bir biçimde, yani kısaca, sizlere arz edeceğim. Her ne kadar bundan önceki konuşmalar, siyasî parti temsilcileri, 55'inci hükümetimize sert eleştirilerde bulunmuş ol-

salar da, sözlerime, 55'inci hükümetimizi kutlayarak ve teşekkürlerimizi bildirerek başlamak istiyorum.

Öncelikle, 55'inci hükümeti kuranları, ülkemizin o günkü zor koşullarında siyasal istikrarsızlığa meydan vermeyerek bu oluşumu gerçekleştirdikleri için kutluyorum. Ayrıca, Sayın Araslı tarafından Demokratik Sol Partinin 55'inci hükümet içindeki sol ağırlığı yeterince görülmemiş olmasına rağmen, ben ve Grubumuz, eğitim ve vergi reformlarını gerçekleştirdiği için, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya yatırım teşvik programlarını hazırlayıp uygulamaya koyduğu için, enflasyonun hızını kesmeyi başardığı için, başarılı dış politikası ve halkımıza götürdüğü hizmetler için teşekkür ediyorum ve kutluyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Demokratik Sol Parti olarak biz, ülkenin sorunlarına somut çözümler götürmek için donanımlıyız. Bu çözüm önerileri, Demokratik Sol Partinin program ve seçim bildirgelerinde en kapsamlı şekilde yer almaktadır ve bundan sonra da geliştirilerek yer alacaktır; ancak, şimdi Yüce Meclisin güvenine sunulan Demokratik Sol Parti Azınlık Hükümeti, sınırlı bir süre için kurulan ve amaçlarını sınırlı tutan bir hükümettir. Bugün, güveninize sunulan hükümetin başta gelen amacı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararlaştırdığı gibi, ülkemizi, 18 Nisan 1999 tarihinde yapılacak genel ve yerel seçimlere güven ortamında ulaştırmaktır.

Seçimlere kadar, önümüzdeki kısa zaman içerisinde, Yüce Meclis olarak, yine de, geleceği güvence altına alacak temel adımları atmak zorundayız. Bu adımların başında, 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının yasalaştırılması gelmektedir. Bütün siyasal parti gruplarımızın ve değerli milletvekillerimizin, bu tasarının yasalaşması için katkılarını esirgemeyecekleri inancındayız.

Yine, hükümet programında öngörülen ikinci bir gerçekçi adım ise, bankalar yasası tasarısının Mecliste görüşülüp yürürlüğe sokulmasıdır. Böyle bir tasarı, önemli bir boşluğu gidermesinin yanı sıra, etkin bir denetim düzeninin kurulmasını da sağlayacaktır.

Hükümet programında üçüncü bir yasal gereksinim olarak, sosyal güvenlik kurumlarına ilişkin yeni bir düzenleme yapılması yer almaktadır. 55'inci hükümet döneminde, Çalışma Bakanlığımız, çalışanlar yararına - tarım kesimi ve özürllüler dahil - neredeyse bütün çalışanları güvenlik kapsamına alabilmek için önemli adımlar atmıştır. Şimdi, sosyal güvenlik kurumlarımızın sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için, Yüce Meclisimize görev düşmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümet programında, dünyadaki ekonomik bunalımdan ülkemiz ekonomisinin en az düzeyde etkilenmesi için her çabanın gösterileceği ve yabancı ülkelerdeki talep yetersizliği nedeniyle ortaya çıkan üretim sorunlarının aşılması için gereken adımların atılacağı belirtilmektedir. Dünyanın ve Türkiye'nin ekonomik konjonktüründe beklentilerin önem kazandığı bu dönemde Demokratik Sol Parti Hükümetine güvenimizin tam olduğunu belirtmek isterim. Gerekli önlemler alınarak ve adımlar atılarak, ülkemizin, küresel bunalımdan gücünü koruyarak çıkarılacağına inanıyoruz. Türkiye, 56'ncı hükümet döneminde de temel dışpolitika yaklaşımlarını sürdürerek dünyada ve bölgesinde barış

ve istikrarın güvencesini olduğunu gösterecektir. Türkiye'nin uluslararası dayanışma ve işbirliğinde öncü konumu, inanıyoruz ki, Demokratik Sol Parti Hükümeti döneminde de korunacaktır. Atandığı ilk günden başlayarak devlet yönetiminde tasarrufa gösterdiği özen ve partizanlıktan uzak anlayışıyla 56'ncı hükümet, bundan sonraki uygulamalarının güvencesini şimdiden vermiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Demokratik Sol Parti Grubu olarak, 56'ncı hükümete olan güvenimizin tam olduğunu bir kez daha belirtiyoruz. Daha önce, 55'inci hükümet döneminde Demokratik Sol Partili bakanlarımızın gösterdiği etkinliği, bu kez, DSP Azınlık Hükümeti olarak devam ettirmeleri dileğiyle hükümetimize candan başarı dileklerimizi sunarız.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. *(DSP ve DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Piriştina, çok teşekkür ediyorum efendim.

Fazilet Partisi Grubumuzun görüşlerini ifade etmek üzere, Sayın Abdullah Gül.

Sayın Gül, buyurun efendim. *(FP sıralarından alkışlar)*

FP GRUBU ADINA ABDULLAH GÜL (Kayseri) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri ve aziz milletimiz; şahsım ve Fazilet Partisi Grubu adına hepinizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Grubum adına 56'ncı hükümetin programı üzerine görüşlerimizi ortaya koymadan önce, başta Sayın Bülent Ecevit olmak üzere, Bakanlar Kurulunun tüm üyelerini tebrik ediyor ve kendilerine başarılar diliyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; normal demokrasilerde karşılaşmayacağımız anormal bir hükümet modeliyle karşı karşıyayız. Normal bir demokraside böyle bir hükümetin varlığı, rejimlerin anormalleşmesinin alameti sayılırdı; bizde ise, doğal kabul ediliyor.

Aslında, tabii ki, Türkiye'de demokrasinin raydan çıkması, demokratik ilke ve prensiplerden uzaklaşma ve Türkiye'yi bugünlere getiren yol, ne yazık ki, 1995 seçimlerinden sonra ilk defa Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanı seçilirken yapılmıştır ve bu hata, maalesef, işte, bugünlere kadar gelmiştir. Dolayısıyla, bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 550 üyesi içerisinde sadece 61 milletvekiliyle dördüncü sırada olan sol bir parti, tek başına azınlık hükümeti kurma denemesi içerisine girmiştir ve şu anda, güvenoyu için de karşımızdadır.

Aslında, Türkiye'nin bugün geldiği anormal durum, iki yıl öncesinde demokrasiye yapılan müdahalelerle başlamış; Anavatan Partisi ve Demokratik Sol Partinin gönüllü ara dönem taşeronluğuna soyunmasıyla da, ülke, bu noktaya gelmiştir. Bu iki yıl içerisinde Türkiye'nin ve aziz milletimizin yaşadığı maddi ve manevî sıkıntılar ve halkımızın çektiği çileler, muhakkak ki, ileride, siyasi tarihçiler tarafından acı bir şekilde dile getirilecektir. Bu döneme mührünü vuranlar ve sorumluluğunu üstlenenler, şüphesiz ki, bunun hesabını, ayrıca, halk nezdinde de vereceklerdir.

Sayın Başkan, bildiğiniz gibi, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa bir hükümet, yolsuzluk ve ihalelere fesat karıştırma iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi-

sinde düşürülmüştür. İşte bundan dolayıdır ki, Türkiye’de yeni bir hükümet kurma ihtiyacı doğmuş ve halkımızın gözü önünde hükümet kurma çalışmaları yürütülmüştür. Esefle belirtmek isterim ki, hükümet kurma çalışmaları, Sayın Cumhurbaşkanının da inisiyatifinde, çok yanlış bir mecrada sürdürülmüştür. Bu çalışmalar, bütün milletimiz tarafından ibret ve hayretle izlenmiştir. Bu süreçte, Sayın Cumhurbaşkanı, izlediği tutumla, kendi siyasî geçmişi ve kendisinin geçmişte başına gelenlerle çelişkilere düşmüş ve tezat içerisinde olmuştur. Sayın Cumhurbaşkanının bu süreçteki davranışı, muhakkak ki, hafızalarda yer etmiştir.

Demokrasinin ilke ve prensipleri, demokratik teamüller ve milletin iradesi bir yana bırakılarak, Başbakanın, yolsuzluk iddiasıyla ve gensoruyla düşürülen hükümet içerisinde çıkarılmasına, maalesef, özenle gayret edilmiştir.

Demokrasinin ilke ve prensipleri çiğnenmiş derken, söylemek istediğimiz açıkça şudur: Dünyadaki bütün demokrasilerde oluşmuş bir gelenek vardır; hükümet kurma görevi, öncelikle en büyük siyasî partiye verilir, eğer bu parti başarılı olmazsa, sırasıyla, diğer parti başkanları bu görevi üstlenirler, ancak bundan sonra başka seçenekler ve başka konsensüsler aranır. Maalesef, Sayın Cumhurbaşkanı, âdeta yönlendirircesine inisiyatif kullanıp, önce, düşürülen hükümetin başbakan yardımcısını, daha sonra da, yine düşürülen hükümetin bir bağımsız bakanını görevlendirerek, milletin iradesine ters düşmüştür. Türkiye, birçok iç ve dış sorunlarla karşı karşıya olduğu bir dönemi, maalesef, böylece heba etmiştir ve neticede, düşürülen hükümetin içinden bir hükümet çıkarma çabaları sonuç vermiş ve düşürülen hükümetin başka bir versiyonu, bu şekilde kurulmuştur.

Değerli arkadaşlar, burada, Anavatan Partisi sözcüsü Yılmaz Karakoyunlu arkadaşımız “niçin, siz, bu kurulacak hükümeti konuşmuyorsunuz da, sadece 55’inci hükümeti konuşuyorsunuz” dediler. İşte, onun için konuşuyoruz. Biraz sonra söyleyeceğim. Sayın Ecevit de, hükümet programında, 55’inci hükümete sahip çıkmışlardır, 55’inci hükümetin yaptığı icraatlarla övünmüşlerdir ve bütün ortaklarına teşekkür etmişlerdir. Dolayısıyla, bu, bizim en tabî ve en doğal hakkımızdır.

Kaderin şu garip cilvesine bakın ki, Sayın Bülent Ecevit, 1978 yılında, 450 milletvekilinin 213’üne sahip olmasına rağmen tek başına iktidar olamamıştır; fakat, aradan geçen yirmi sene sonra, 550 milletvekilinin sadece 61 milletvekiline sahip olmasına rağmen, Anavatan Partisi ve Doğru Yol Partisinin desteğiyle tek başına iktidar olabilmişlerdir.

YALÇIN GÜRTAN (Samsun) — Güç budur...

ABDULLAH GÜL (Devamla) — Bu, güç değildir. Şunun için güç değildir bu... Tabî, siz bir sol parti olarak - 1950’den beri Türk Milleti sol partileri iktidara getirmemiştir; bu, milletin seçeneğidir ve milletin iradesidir, ama - millet bize oy vermese de, millet bizi seçmese de, millet bu iradesini sandıkta göstermese de, biz, işte böyle de iktidar olmayı biliriz diyorsanız, bunu da içinize sindirebiliyorsanız, burada bizim söyleyecek hiçbir şeyimiz yoktur.

Sayın Ecevit’in güvenoyu için karşımıza geldiği bu hükümetin bir başka garip cilvesi de şudur değerli arkadaşlar: Sayın Ecevit, yine, 1978’de, tek başına iktidar olmak için uğraşmıştı; başka bir partiden, kumar borcu olmayan 11 milletvekilini

transfer etmiş ve bunların hepsini bakan yapmak için, ilk defa, Bakanlar Kurulunun adedini ciddi bir şekilde artırmıştı.

NURETTİN AKTAŞ (Gaziantep) — Maharetli o zaman...

ABDULLAH GÜL (Devamla) — Bugünkü Kabinenin sayısının düşürülmesi, herhalde 550 milletvekilinin 61'ine sahip olup Bakanlar Kurulunu oluşturmakta çekilen güçlük olsa gerekir kanaatindeyim.

Sayın Başkan, programını görüştüğümüz bu hükümet, Türk Halkının genel tercihlerini yansıtmaktan uzak, ana gövdeyi temsil etmeyen bir hükümettir; çünkü, Türk Halkının en az yüzde 75'i sağ eğilimlidir ve sağ partilere oy vermiştir. Diğer bir deyişle, Türk Halkının en az yüzde 75'i sol zihniyeti iktidara getirmek istememektedir. Bütün bunlara rağmen, halktan, sağ değerler üzerine oy alan ve halkın karşısına sağ kimlikle çıkan her iki partimiz - Anavatan ve Doğru Yol Partisi - bugün, elli sene sonra, milletin iktidar yapmadığı bir zihniyeti, bu Mecliste, kısa dönemli de olsa, iktidar yapmışlardır.

Sayın Ecevit başkanlığında kurulmuş olan bu hükümetin en belirgin vasfı, yolsuzluk suçlamalarıyla düşürülmüş olan 55'inci hükümetin bir devamı olmasıdır. Bunu, Sayın Ecevit, Başbakan Yardımcılığı yaptığı hükümetin ortaklarına, programda, şükranlarını sunarak göstermiştir ve ayrıca, programda, 55'inci hükümetin savunmasını yaparak icraatlarına da sahip çıkmıştır.

Şimdi Sayın Ecevit'e soruyorum: Başbakan Yardımcılığını yaptığınız 55'inci hükümetin neresini savunuyorsunuz? Sorumluluğunu üstlendiğiniz ve damganızı vurduğunuz bu iki yıl içerisinde, Türkiye'yi, demokratik alanda bir adım ileriye mi götürdünüz - bunu sorarken, tabii, partinizin isminin başında "demokratik" kelimesinin olduğunu bildiğim için ve demokrasiye verdiğiniz önemi hatırlayarak soruyorum - yoksa, insan haklarını mı iyileştirdiniz; ekonomiyi mi düzelttiniz; çilekeş milletin hayat standardını mı yükseltiniz; işsizlere iş, açlara aş mı buldunuz? Tam tersine, bir ara dönem hükümeti olarak, önce, demokrasiye yapılan müdahaleyi içimize sindirdiniz; sonra, birçok entrika, şantaj, tehdit ve transferlerle sağlanan destekle kurulan hükümeti içimize sindirdiniz; kısımları, fişlemeleri, hukuksuzlukları ve yapılan yolsuzlukları içimize sindirdiniz. Kısacası, döneminizde, Türkiye'de, demokrasinin sınırları daraltıldı, özgürlük alanları kısıtlandı, insan hakları çiğnendi. Türkiye'de, insanlar, sermaye ve kurumlar, aynen otoriter rejimlerde olduğu gibi tehdit edildiler, sindirildiler, taciz edildiler. Anayasanın en temel ilkelerinden biri olan hukuk devleti anlayışı, devri iktidarınızda kanun devleti haline dönüştürüldü.

Başbakan Yardımcısı olduğunuz ve insan haklarından sorumlu bakanlığı da uhdenizde bulundurduğunuz bu dönemde, Anayasaya göre kanun hükmünde kararnamelele bile düzenlenemeyen temel hak ve hürriyetler, tebliğlerle ve kararnamelerle düzenlenmeye başlandı.

Sayın Bülent Ecevit, o şükranla andığınız 55'inci hükümet döneminde, binlerce devlet memuru, hiçbir mesnedi olmayan iftira, isnat ve karalamalar sonucu kıyıma uğradı, sürüldü, terfi edemedi ve mağdur edildi.

Türkiye, kapkara bir dönemi geçirmiştir. Bu dönemde, üstler astlar tarafından izlenmiş, odacılar kaymakam ve valileri gözlemiş, memurlar eşlerinin kıyafetlerine göre takip altına alınmış ve ayrımcılığa tabi tutulup sakıncalı hale getirilmiştir. İstibdat dönemlerini andıran ispiyonculuk ve jurnalcilik yaygınlaşmış ve öğrenci öğretmeninin, öğretmen öğrencisinin ajanı haline getirilmeye çalışılmıştır. Böylece, sosyal barış, Türkiye’de derinden zedelenmiştir. O çok övündüğünüz dönemde, baskının, zulmün, dayatmanın ve ayrımcılığın boyutları, 1960 ihtilali sonrasındaki boyutları aşmıştır adeta.

Türkiye’de, sizin Başbakan Yardımcısı olduğunuz dönemde, üniversiteler, bilim ve özgürlük yuvası olmaktan çıktı, baskının ve zulmün en yoğunlaştığı, yoğunlukla yaşandığı yerler oldu. Hiç içiniz sızlamadı mı üniversite kapısında coplanan kızları görmekten? Kanun ve hukuka aykırı şekilde masum kız çocuklarının anayasal eğitim hakları zorbalıkla ellerinden alınırken, anne ve babalarının gözyaşını görürken hiç acı hissetmediniz mi?

75’inci yılını büyük bir coşkuyla kutladığımız cumhuriyetimizin kimi yurttaşlarını hedef göstermek gafletinde bulunarak, bu ülkenin müstesna insanlarına ve bu ülkeye yurttaşlık bağıyla bağlı insanlara “yarasa” diyen bir Başbakanın Başbakan Yardımcılığını üstlenmekten hiç rahatsızlık duymadınız mı?

Döneminiz, maalesef, üniversitelerin bilimsel ve akademik çalışmalarıyla değil, akademisyenlerin, öğretim üyelerinin baskılarla okuldan atıldıkları bir dönem olmuştur. Belki de, dünyada ilk defa, büyük başarılarla kazanılan akademik unvanlar, doçentlikler, profesörlükler, rütbe sökülür gibi, disiplin yönetmelikleriyle, sizin döneminizde sökülüştür ve dünyada eşine rastlanmayan bir durum ortaya çıkmıştır. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde onlarca profesör ve onlarca doçentin başına gelen bu olaylar, Türk eğitim tarihine bir utanç sayfası olarak muhakkak geçecektir. Bunu yapanlar ve bu haksızlığa karşı susarak bunun siyasî sorumluluğunu üstlenenler de, ileride düştükleri durumu büyük bir mahcubiyetle hatırlayacaklardır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; son dönemlerde hükümet eliyle yapılan kışkırtıcılık, bölücülük ve tahrik, hiçbir akliselim sahibinin izah edemeyeceği noktaya ulaşmıştır. Bununla, Bursa’da bir süredir olup bitenleri kastetmek istiyorum. Bir ülkenin kendi kendisine yapabileceği en büyük kötülük Bursa’da yapılmaktadır. Bir aydan beri, Bursa’daki İmam-Hatip Okullarındaki kız öğrencilerin başörtüsüyle uğraşmak, çocuk yaştaki evlatlarımızı, babaları ve ağabeyleri yaşlarındaki polislerle karşı karşıya getirmek ve onları sokaklarda sürükletmek, sıradan insanlar olan anne ve babalarını günlerce sokaklara dökmek, sizler için en büyük mahcubiyet olacaktır. İnsanların, öz yurdunda garip, öz vatanında parya haline getirildiği Türkiye’de, Filistin benzeri manzaraları ekranlara getirmek, kimin iktidarı döneminde olmaktadır?

Burada Anavatan sıralarına da seslenmek istiyorum: Bu meselelerle alakanız yokmuş gibi, bunlar sizi sanki hiç ilgilendirmiyormuş gibi, sizin sorumluluk alanınızın dışındaymış gibi davranmanız hiçbir işe yaramayacaktır. Bütün bu olup bitenlerin siyasî sorumluluğu sizlerin omuzlarınızdadır; çünkü, bu hükümetin Başbakanlığını ve bu hükümetin en büyük sorumluluğunu Anavatan Partisi yüklenmiştir.

55'inci hükümetteki icraatlardan dolayı ödüllendirilerek Millî Eğitim Bakanlığında Başbakan Yardımcılığına terfi ettirilen Sayın Bakana da sesleniyorum şimdi: Siz, birkaç gün önce, 9 Ocak 1999 günü, şehit öğretmenlerin eşlerine, annelerine ve babalarına madalyalar taktınız; ülkenin bütünlüğünü korumak için bu milletin çocuklarına en kötü şartlarda bile eğitim vermek için her türlü tehlikeyi göze alıp bölücü örgüt tarafından şehit edilen öğretmenlerin annelerine, babalarına ve genç hanımlarına madalyalar taktınız.

Bütün televizyon ekranları ve basın bu görüntüleri aziz milletimize aynen ilet-ti. Şimdi size soruyorum Sayın Bakan; başörtülü diye okul kapılarında polis zoruyla sürüklediğiniz o kızlara benzeyen başörtülü annelere, başörtülü gencecik mahzun dul hanımlara ve hatta hatta, eşini vatan için şehit veren sizin o “kara çarşafı” dedi-ğiniz şehit eşine madalyaları takarken hiç vicdanınız sızlamadı mı! (*FP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Oğullarını bu vatan için şehit veren annelerin kızlarını üni-versite kapısında başörtülü diye sürüklerken, Sayın Ecevit, hiç başınızı iki elinizin arasına alıp düşünmediniz mi; bu olup bitenler bu ülkede oluyor diye hiç, düşünme-diniz mi? Bu ülkede, sadece babalarını, evlatlarını, eşlerini ya da kardeşlerini ölüme gönderme karşılığında mı başörtüsü yasal hale gelecektir!

Siz mi hükümet programında belirttiğiniz uzlaşma kültürünü getireceksiniz! Bütün bu icraatlarla övünen ve bütün bu icraatlara damgasını vuran bir hükümet olarak ve bunun bir nevî devamı olarak hükümet programında karşımıza getirdi-ğiniz uzlaşma kültürünü siz mi getireceksiniz! Yine, hükümet programında diyor-sunuz; bütün bu ara dönemin, taşeronluğuna soyunan siyasî partiler olarak siz mi sağlıklı demokrasinin gereğini yapacaksınız! Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz... İşte iki senelik icraatınız ve işte Türkiye’yi içine sürüklediğiniz kaotik durum...

Şimdi, burada, büyük bir samimiyetle, Doğru Yol Partili arkadaşlarıma da ses-lenmek istiyorum: Sakın ha, Millî Eğitim Bakanını değiştirttik diye kendinizi kan-dırmayın. Bu kadar kıyım, bu kadar sürgün ve millî eğitimde yapılan hukuk dışı yapısal düzenlemelerle halk çocuklarının istikbalini karartan bu Sayın Bakanın, zaten, millî eğitime yapabileceği, verebileceği başka bir zarar kalmamıştı. Kendinizi kandırmayın. (*FP sıralarından alkışlar*) Güvenoyu karşılığında, hangi yanlısın, hangi haksızlığın düzeltilmesinin garantisini aldınız, esas bize onu söyleyin. Yapacağını yapıp işini bitirmiş bir bakanın Başbakan Yardımcılığına terfiini onaylamaktan baş-ka aslında bir şey yapmadınız.

Sayın Başkan, Anavatan Partisiyle birlikte Sayın Ecevit’in çok övüldüğü ve millete reform diye takdim ettiği ve aslında Türk millî eğitimine vurduğu darbe-ye gelince... Sekiz yıllık kesintisiz eğitim adı altında yaptığınız, aslında, beş yıllık ilkokulları, sadece, sekiz yıllık hale getirmektir. Amacınız, kesinlikle, çocuklarını-zın, çağdaş, ufku açık, her türlü önyargıdan uzak yetiştirilmesi değildir. Böyle olsa, çağdaş dünyanın eğitim sistemi yerine, cunta ve krallıklarla yönetilen geri kalmış ülkelerin eğitim modellerini almazdınız. (*FP sıralarından alkışlar*) O nedenle, sizin getirdiğiniz modelde bir öğretim kısıntısı varsa da, eğitimle alakalı hiçbir şey yok-tur.

Şurası bir gerçektir ki, tüm kalkınmış ülkelerde temel eğitim kısaltılmakta ve hatta beş yıldan dört yıla indirilmektedir; bakarsanız, bütün dünyada bu böyledir.

Sekiz yıllık sözde kesintisiz ilköğretimle, bütün amacınız, ideolojik şartlandırmayı yapmak ve Türk çocuklarının beynini yıkamaktır. Bunların doğruluğunu anlamak için, müfredatlara getirdiğiniz değişikliklere bakın:

Matematikten fiziğe, tarihten coğrafyaya, sosyolojiden din dersine kadar, dünyanın hiçbir yerinde görülmeyecek şekilde ideolojik metinler sıkıştırılmıştır, yerleştirilmiştir.

İrtica ve gericilik adı altında yapılan dayatmalar okul kitaplarına kadar sokularak çocuklarımızın psikolojik baskı altına alınmaları sağlanmış ve tehlikeli bir bölücülük okullara kadar taşınmıştır sekiz yıllık eğitim adı altında.

Kesintisiz eğitim programı çerçevesinde esas hedef alınan meslek okulları, kolejler ve Anadolu liseleri köretilmiş ve tek tip eğitime geçilerek, çocuklarımızın zenginlikleri ve yetenekleri bastırılmıştır.

Bütün bunlar, halkın büyük fedakârlıklarla yaptırdığı İmam-Hatip Okullarını kurutmak ve kapatmak adına yapılmıştır; bu gayet açıktır, kimse kimseyi kandırmaz. Bu yapılırken de, hiçbir vicdan ve hukuk göz önüne alınmamış ve bu ülkenin vatansever ailelerinin çocuklarına, âdeta ayırımcılık yapılmıştır. Yapılan alenî baskı, psikolojik savaş ve tahkir, had safhaya ulaşmıştır.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi, üniversite sınav sisteminde, hukukla ve kazanılmış haklarla bağdaşmayacak bir şekilde yapılan değişikliklerle de, hiçbir vicdan ve insafa sığmayacak şekilde bu halk çocuklarının önü kesilmiştir. Bütün bunlar yapıp, bu okullar kurutulduktan sonra, sıkılmadan, gazetelere, âdeta zafer sarhoşluğu içerisinde “İmam-Hatiplerin havası kalmadı”, “İmam-Hatiplere bu sene hiç kayıt yaptırılmadı”, “İmam-Hatipler boşaldı” diye de, zafer manşetleri attırılmıştır.

Evet, bütün bunların faturasını sizler ödeyeceksiniz Anavatan Partililer. Bunların siyasi sorumluluğu sizlerin üzerindedir. 1940’lı yıllara rahmet okuttunuz. Din eğitimine, Kur’an öğretimine vurduğunuz bu darbeyle, elli sene sonra, 1940’lar Türkiye’si yeniden hortlatılmıştır.

“Eğitim reformu” adı altında getirdiğiniz taşımali eğitimin çilesini, konforlu hayata alışkın olanlar bilmezler. Ağzı süt kokan 7 yaşındaki çocukların, yuvalarından alınarak, en ilkel şartlar altında, sabahın köründe saatlerce süren yolculuklar neticesinde, 70-80 kişilik sınıflara doldurulup, vakti geldiğinde de aynı ilkel şartlar altında evlerine gönderilmeleri midir eğitimdeki reform? Sizin reform dediğiniz bu taşımali eğitimin çirkin yüzünü, son günlerdeki trafik kazalarında kurban olan minnacık çocukların manzaraları ortaya koymuştur.

Bırakın propagandayı - devlet eliyle yapılan propagandayı - Türkiye gerçeklerini öğrenmek için - Türkiye yeteri kadar açık bir toplumdur - Anadolu’nun mahrum şehirlerine gitmeye hiç gerek yok; Ankara’nın Altındağ’ındaki, Mamak’ındaki okullara gidin, İstanbul’un Sultanbeyli’sindeki, Bağcılar’ındaki okullara gidin, 70-80 kişilik sınıfların halini görün!

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sayın Bülent Ecevit başkanlığında kurulan 56’ncı hükümet, 55’inci hükümetin tüm icraatlarını sahiplenmiştir demin söylediğim gibi; yani, dürüstlüğüyle şöhret bulmuş Sayın Ecevit, bugün, yolsuzluklar ve

hırsızlıklar yüzünden düşürülmüş bir hükümetin icraatlarına da sahip çıkmaktadır. Yolsuzluklarla dolu bir döneme sahip çıkıp, ardından da makam otosu olarak Mercedes kullanmamakla övünmek, sadece milletin gözünü boyamaktan başka bir şey değildir.

Şimdi, herkesin gözü önünde aylarca hazırlanılarak içi boşaltılan bankalar Merkez Bankasına devredilirken, bundan haberiniz yok muydu; Maliye Bakanınızın haberi yok muydu? Maliye Bakanı, bu işler yapılırken, niçin, yeri geldiğinde imza atması gereken yerlere imza atmaktan kaçındı? Vergi kanunu çıkarılırken, vergi kanununda bazı kişiler ve holdingler için değişiklikler yapılırken, Maliye Bakanınız niçin onlara imza atmaktan kaçındı? Muhakkak ki, bütün bunlardan haberiniz vardır; bütün bu bankaların içi boşaltılıp, bunların maliyeti kamuya, millete yüklenirken, bunlardan muhakkak ki haberdardınız; çünkü siz, Başbakan Yardımcısıydınız. Bütün bunları üstleneceksiniz; ondan sonra da, makam otosu olarak Mercedes yerine başka bir arabaya binmekle, bunlardan, bu sorumluluklardan sıyrılacağınızı zannedeceksiniz; o nedenle, Yüce Meclise sunulan 56'ncı hükümet programında, yolsuzluklarla ve hırsızlıklarla mücadele konusuna hemen hemen hiç değinilmemiştir.

Şimdi, Sayın Ecevit'e buradan soruyorum:

55'inci hükümet döneminde ayyuka çıkan yolsuzlukları, adam kayırmaları, kamu kaynaklarının talan edilmesini sahipleniyor musunuz? Başında olduğunuz bu hükümetle, bu konularla ilgili ne gibi çalışmalar yapacaksınız? Bunlarla ilgili talimatlar verecek misiniz, teftiş kurullarını harekete geçirecek misiniz? Bunların sömürsünü yapın, insanlara suç atın, çamur atın demiyorum; bu tip seviyesizliklere de düşmenizi kesinlikle istemeyiz; ama, bu şaibeler ayyuka çıktı; bunları biliyorsunuz; bunlar hakkında tahkikat, bunlar hakkında araştırma talimatları verecek misiniz? Hükümet Programınızda bunlarla ilgili hiçbir şey yok. Bu talimatları siz verirsiniz, sizden sonra gelen hükümetler devam ettirebilir.

Karadeniz sahil yolu ihalesinde olup bitenlerle ilgili teftiş yaptıracak mısınız; Başbakanlık Teftiş Kurulunu harekete geçirecek misiniz?

Başbakan Yardımcısı olduğunuz hükümet döneminde Sarıyer Ormanlarını talan edenler hakkında soruşturma açtıracak mısınız?

Başta İstanbul olmak üzere, Türkiye'nin turistik yörelerinde turizm alanlarının belirlenmesi sırasında çekilen peşkeşlerin, yaratılan haksız kazançların hesabını soracak mısınız?

Döneminizde, gazetelerde yer alan körfez geçişi ihalesiyle ilgili neler yapacaksınız?

Denizcilik Müsteşarlığındaki ihale yolsuzluğuna, POAŞ ihalesine fesat karıştırılmasına, SEKA arazisinin bir holdinge peşkeş çekilmesine razı olacak mısınız?

İstanbul'daki Gökkafe Oteli yolsuzluğuyla ilgili neler yapacaksınız?

Sayın Ecevit, Kurtköy Havaalanı ihalesiyle, Atatürk Havaalanının yeni pistlerinin ihalesiyle ve cep telefonlarının lisans devri ihalesiyle ilgili soruşturmalar yaptıracak mısınız ve bunlardan rahatsızlık duyacak mısınız?

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; bir yandan kendini “milliyetçi muhafazakâr” olarak tanımlayan ANAP, öte yandan kendisine “milliyetçi sol” diyen DSP, millî çıkarlarımıza uygun bir dış politika da üretmemiştir.

Dış politikadaki her kritik dönemeçte, Türkiye, 55’inci hükümetin temsil ettiği şaşkın dış politikanın parantezi içine sıkışmıştır ve kalmıştır âdeta. Dış politikadaki en ciddî kaygılar bu hükümet döneminde duyulmuştur. Türkiye’nin önüne imkân olarak çıkan pek çok gelişmenin, bir müddet sonra Türkiye’nin kuşatılması sonucunu doğurması, 55’inci hükümetin iradesizliği yüzünden olmuştur.

Şu günlerde İncirlik’ten kalkan uçakların Irak’ı bombalamasının doğuracağı sonuçlar da son derece ciddidir. Bakıyoruz ki, böyle bir olayla hükümetin âdeta hiç ilgisi yok! Bağımsız bir ülkenin bir şehrindeki havaalanından kalkan uçaklar, komşu ülkenin insanlarını bombalıyor ve bununla ilgili hiçbir irade beyanında bulunulmuyor.

Şimdi bakın, hükümetler arasında düşmanlıklar olabilir, hükümetler arasında çekişmeler olabilir; ama, halklar arasında düşmanlıklar yaratmak! Bu, çok stratejik bir önem kazanır. Günü gelir hükümetler barışır; ama eğer, halklar birbirine küstürülürse, halklar birbirine düşman ettirilirse, bundan sadece o ülkeler zarar görür.

Değerli arkadaşlar, burada, terör örgütü başının Suriye’den çıkarılıp İtalya’daki konforlu villasına taşınması da başarı olarak gösteriliyor. Size, iki ay önce, terör örgütü başının, on binlerce insanın katilinin, eli kolu serbest bir şekilde Roma’da olacağını söylesek, kim inanırdı; kimse ihtimal vermezdi buna. Önce “yakalandı” denilmiştir, sonra, şu oldu bu oldu denilmiştir; fakat, hepsinin ardından mahcubiyet gelmiştir. Bugün, işte, serbesttir, eli kolu bağlı değildir, istediğini yapmaktadır, gazetelere demeçler vermektedir, diplomatları kabul etmektedir ve terör örgütü, âdeta siyasallaşmıştır.

Hükümetin buradaki tavrı da çok gariptir; önce, şehit aileleri, istismar edilmiştir, sokaklarda yürütülmüştür, buralarda organize edilmiştir, yürütülmüştür. İtalyan mallarına boykotlar konulmuştur, ondan sonra da “aman aşırı gittik” diyerek İtalyan malları teşvik edilmeye başlanmıştır ve bütün bunlar da, dışpolitikada başarı olarak ileri sürülmüştür.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; devlet kurumlarının çeteler tarafından kuşatılmış olmasının Türkiye’mizin güvenliği için ne büyük bir tehdit oluşturduğunu artık zikretmeye gerek bile yoktur. Zaaf içine düşmüş bir devlet yapılanmasının, egemenlik haklarımızı bile sıkıntıya sokma ihtimali olduğunu unutmamak gerekir.

Sayın Ecevit’in Başbakan Yardımcılığı yaptığı hükümetin çeteler karşısında mücadele etme iddiasının ne derece boş olduğu, Sayın Eyüp Aşık’ın istifa zorunluluğuyla ortaya çıkmıştır. Çetelerle ilişkileri konusunda haklarında iddialar olan, böyle üyeleri olan bir hükümetin, çetelerle mücadele etme iddiasında bulunmasının da ne derece anlamsız olduğu ortadadır. Çünkü, yakalanan birçok çete üyesinin ya 55’inci hükümetin bazı üyeleriyle çekilmiş fotoğrafları vardır ya da bu hükümetin bazı mensupları lehine kongre çalışmaları yapmışlardır ya da çeşitli beyanlarında, bu hükümetin üyeleriyle organik bir ilişki içinde oldukları açıklanmıştır.

Sayın Başkan, bugün müzakeresini yaptığımız Sayın Ecevit başkanlığında kurulan 56'ncı hükümetin uygulayacağı ekonomik politikaların da, bir önceki hükümet döneminde uygulanan politikaların bir devamı olacağı açıktır. Bu nedenle, 56'ncı hükümetin ekonomik politikalarını eleştirmek için, Sayın Ecevit'in de Başbakan Yardımcısı olarak sorumluluğunu üstlendiği 55'inci hükümet döneminde yapılan yanlışlıkları burada zikretmek, zannederim ki yanlış olmasa gerektir. Çünkü, bütün bunlar üstlenilmiştir ve bunlar, aynen, bu kısa dönemde de devam ettirilecektir. Aslında, tabii, bütün bunları yapmak için, 55'inci hükümetin, iktidarı devraldığı bir önceki dönemle mukayesesini yapmak gerekir; özelleştirmenin nasıl şeffaf bir şekilde, her türlü şaibeden uzak gittiğine bakmak gerekir; enflasyonun nasıl yüzde 75'e düştükten sonra, bu iktidar zamanında yüzde 102'ye çıkarıldığına bakmak gerekir; faiz oranlarının, nasıl yüzde 130'lara çıkarıldığına bakmak gerekir; devlet bonolarındaki vadelerin, 450 günden nasıl çok kısa dönemlere, 100-150 günlere düşürüldüğüne bakmak gerekir; bütün bunlara bakmak gerekir; ama, vakit müsaade etmeyeceği için muhakkak ki, ilerideki başka toplantılarda bunlar hep konu olacaktır.

Türkiye, bugün, gelir dağılımındaki adaletsizliklerle, bir yanda çöplüklerden yiyecek toplayan, çoluk çocuğunun gıdasını temin etmeye çalışan fakir vatandaşlarımızın görüntülerine şahit olmakta, diğer yandan da lüks ve sefahat içinde gününü gün eden rantıye sınıfının debdebeli görüntüleriyle yüz yüze gelmektedir. Bu demektir ki, Türkiye'de iki Türkiye vardır; biri Bangladeş, biri İsveç; Türkiye böyle bir tezatı yaşamaktadır. Türkiye nüfusunun ilk yüzde 20'sinin fert başına düşen millî geliri 8 bin dolara ulaşırken, Türkiye nüfusunun diğer - en fakir - yüzde 20'sinin fert başına millî geliri 500 dolar civarındadır. Diyebilirsiniz ki, bunlar bizim sadece iki yıllık icraatımızın neticesi mi; tabii ki, sizin iki yıllık icraatınızın neticesi değil; fakat, burada vurgulamak istediğim şudur: Sizden önceki 54'üncü Refahiyol Hükümeti döneminde bu gelir dağılımında, Devlet İstatistik Enstitüsünün, Devlet Planlama Teşkilatının, Merkez Bankasının göstergelerine, sendikaların ekonomik göstergelerine bakarsanız, bütün bunlarda - az da olsa - bir iyileşme başlamıştı; ama, yine sizin döneminizin göstergelerine bakarsanız, millî gelirdeki bu adaletsizlik ve dağılım, daha da kötüye gitmiş, daha da bozulmuştur. İki sene içerisinde memurun, işçinin, köylünün reel gelirlerinde gerileme olmuştur; Türkiye'de bir fakirleşme söz konusu olmuştur; bunu, rakamlarla açık açık görürsünüz. Bunların hiçbirisi propaganda değildir, hiçbirisi de kendi kendimizi aldatmaca değildir. Bunun hesabını en iyi vatandaş yapmaktadır, herkes yapmaktadır; çünkü, herkes, kurusunun hesabını yapmaktadır, esnaf da yapmaktadır. İki sene önceki ekonomik canlılıkla, bugün yaprak kıpırdamayan piyasa, muhakkak bu mukayeseyi yapmaktadır. İşte bu yüzdendir ki, Türkiye, seçime gitmemek için çok uğraştı.

Değerli arkadaşlar, 1997 bütçesinde bütçe giderleri içerisinde faiz ödemelerinin payı yüzde 28,9 civarında iken - ki, o Hükümette ben de görev almıştım - 1998 yılında yüzde 40'a çıkmıştır; yani, faizlere ödenecek pay, yüzde 29'dan yüzde 40'a çıkmıştır bu kayıtlar, sizin bize dağıttığınız bilgilerdir yani, devletin, milletin alın terinden topladığınız kaynakların çok daha büyük bir kısmı, bizim rantıye dedğimiz kesime kaydırılmaktadır. Öte yandan, devletin personel ve sosyal güvenlik harcamalarının bütçe giderlerindeki payı, 1997 yılında, yani bizim dönemimizde

yüzde 36 iken, bu oran, 1998 yılında yüzde 33 seviyelerine düşmüştür. Bu karşılaştırma bile, Türkiye’de dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın gelirlerinin reel olarak azaldığını göstermektedir.

Sayın Başkan, 56’ncı hükümetin Başbakanı Sayın Ecevit’in de Başbakan Yardımcısı olarak en üst düzeyde görev aldığı bu hükümette, 1998 yılında Türkiye’de sayıları 500’ü geçmeyen aileye - evet, Türkiye’de sayıları 500’ü geçmeyen aileye - faiz için ödediğiniz para, sayıları 30 milyonu bulan memur, emekli, dul ve yetimlere devlet bütçesinden ödediğiniz paradan 1 katrilyon lira daha fazladır. İşte, Türkiye’deki sıkıntı budur.

Bakın, sizi, bunları niçin düzeltmediniz diye suçlamıyoruz; sizi, bunları daha da kötüleştirdiniz diye suçluyoruz; çünkü, bunlarda bir düzelme başlamıştı; elinizdeki kitaplarda bunu açıkça göreceksiniz, grafiklerde açıkça göreceksiniz. Burada insafsızlık yapmıyoruz, yılların birikiminin suçunu size yüklemiyoruz; ama, siz, düzelmeye başlayan, iyileşmeye başlayan trendleri tekrar geri çevirdiniz ve tekrar, Türkiye’deki bir avuç azınlığın lehine işletmeye başladınız; yani, halktan topladığınızı rantiyeye vermişsiniz.

Hatırlar mısınız Sayın Ecevit, 1970’li yıllarda “halkçı Ecevit” sloganlarıyla halktan oy almış ve halkçılık yapmıştınız; ama, geçmiş hükümet döneminde uyguladığınız ekonomik politikalarla halkçılığı bir kenara bıraktınız, halkın iniltilerini de hiç dikkate almadınız; fakat, baskı gruplarının, sermaye gruplarının ve rant kesimlerinin, maalesef, etkisi altına girdiniz.

Türkiye, bugün 10,2 katrilyon lirayı aşan iç borç stokuyla, 95 milyar doları aşan dış borç stokuyla karşı karşıyadır; yani, bugünkü değeriyle, çoğu kısa vadeli ve yüksek faizli olmak üzere, 35 milyar doları iç borç ve 95 milyar doları da dış borç olmak üzere toplam 130 milyar doları aşan borç stocku, ürkütücü boyutlara ulaşmıştır.

Bildiğiniz gibi, Türkiye’nin uluslararası piyasalardaki kredibilitesinin düşük olması nedeniyle, dışarıdan borçlanma imkânı da son derece kısıtlı hale gelmiştir. 1999 yılındaki bütçe açığının da, en iyimser ihtimalle 9 katrilyon lirayı bulacağı tahmin edilmektedir. Dış ticaret açığının 6 milyar dolar olacağı, dış borç seviyesinin de 9 milyar dolar olacağı öngörüldüğünde ve dış borç imkânının en azından yılın ilk altı ayında olmayacağı da düşünülürse, önümüzdeki aylarda borç ödeme darboğazıyla karşı karşıya kalabileceğimiz açıkça görülmektedir.

Bunları niçin söylüyorum; bunları şunun için söylüyorum: Aslında, 55’inci hükümet olarak, 56’ncı hükümete, bir zamanların moda tabiriyle, enkaz devretmişsinizdir; yani, enkazı, siz, bir hükümetinizden, bir cebinizden öbür cebinize devrettiniz ve bu enkaza da icraatlarınız sebep oldu.

1999 yılının ilk üç ayında devletin ödemesi gereken iç ve dış borçların toplam tutarı 16 milyar dolar civarındadır; yani, içinde bulunduğumuz bu ay da dahil olmak üzere, 5 katrilyon liradan daha fazla bir kaynağı bulmak zorundasınız. Sayın Ecevit, bize söyler misiniz; bu vahim tabloyu hangi hükümetin ekonomi politikası yarattı, hangi hükümetin; sizin de içinde bulunduğunuz hükümetin ekonomi politikası Türkiye’yi bu noktaya getirmede mi?

Yine bize söyler misiniz, Hükümetiniz, hangi ekonomi politikalarıyla Türkiye'yi bu borç sarmalından kurtaracaktır ve bunları düzeltme istikametine çevirecektir? 55'inci hükümetin ekonomi politikalarından farklı olarak hangi politikaları uygulayacağınıza dair de hükümet programınızda hiçbir cümle olmadığı için, biz, tabii ki sizin eski icraatlarınızı esas almak durumundayız.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Türkiye'deki aktif nüfusun yüzde 20'si işsizdir; üniversitelerimizden diplomalı işsizler yetişmektedir, Türkiye'de her üç diplomalıdan birisi de işsizdir. Hükümetlerin en önemli görevlerinden birisi de, işsizliği azaltıcı tedbirler geliştirmektir. Türkiye, her yıl en az bir milyon kişiye yeni iş imkânı yaratmak mecburiyetindedir, bu ise, ancak yeni yatırımlar yaparak olur; ama, görünen o ki, maalesef, 55'inci hükümette olduğu gibi 56'ncı hükümetin de bu konuda söyleyebileceği fazla bir şey yoktur; bütün bunlar bugünün acı gerçekleridir.

Değerli arkadaşlar, 55'inci hükümet ülkeyi her gün 20 trilyon lira faiz ödemeye mahkûm etmiştir; evet, bu iki yıllık icraatlar neticesinde, Türkiye bugün, her gün, günde 20 trilyon lirayı faiz ödemelerine aktarmaktadır; uyguladığı sıcak para politikalarıyla ülke ekonomisini faiz ve döviz sarmalı içerisine sokmuştur. Bu nedenle, ekonominin reel kaynakları üretime ve yatırıma aktarılmamış ve işsizlik had safhalara ulaşmıştır.

Bir kez daha tekrar etmekte yarar olduğu kanaatindeyim, bu hükümetin uygulayacağı 55'inci hükümetten farklı hiçbir ekonomi politika da yoktur. 55'inci hükümetin devrettiği ağır enkaz nedeniyle ve bu Hükümetin farklı bir politika izleyemeyecek olması nedeniyle, Türkiye, maalesef, 1999 yılını da kara bir yıl olarak geçirecektir.

Değerli arkadaşlarım, gerek Anavatan Partisi sözcüsü arkadaşlarım gerekse Demokratik Sol Parti sözcüsü arkadaşlarım, 55'inci hükümetin iktidarda olduğu süre içerisinde enflasyonun düşürüldüğünü ve enflasyon canavarının âdeta gendlendiğini söylemişlerdir. Tabii, medya gücünü yanına alarak, medya desteğiyle halka bu propaganda yapılmıştır; ama, bunların hepsi geri tepmiştir. Niçin dersenez; Hükümetiniz döneminde toptan eşya fiyatları endesklerindeki artış oranını enflasyon rakamı olarak gösterdiniz. Halk toptancı değil ki! Halk, artık, haftalık, aylık alışverişini yapamıyor; halk, millet, alışverişini günlük yapıyor; veresiye yapar hale gelmiştir, alışveriş yapamaz hale gelmiştir, siz toptan fiyatlarla uğraşıyorsunuz, toptan eşya fiyatlarını alıyorsunuz. Niçin, burada, tüketici fiyatlarıyla, yani, halkın, sokaktaki vatandaşın karşı karşıya kaldığı fiyatlarla karşıımıza çıkmıyorsunuz? Niçin toptancının, niçin en zenginlerin fiyatlarıyla karşıımıza çıkıyorsunuz? Milletnin karşısına, şu sokaktaki, bakkaldaki, manavdaki, kasaptaki, marketteki fiyatlarla çıksanız ya...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Gül, kısa bir süre daha veriyorum; lütfen, toparlar mısınız?

ABDULLAH GÜL (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, bu açıdan baktığınızda ve aslında enflasyonu on iki aylık olarak incelediğinizde, Türkiye’de enflasyonun hiç düşmediğini göreceksiniz. Bütün uğraşmalara rağmen, bütün bu durgunluğa rağmen, esnafın, tüccarın zararına mal satmasına rağmen, milletin harcayacak parası olmamasına rağmen, enflasyonun, yine, yüzde 75 seviyesinde olduğunu göreceksiniz. Hele, on iki aylık enflasyona - yıllık enflasyona - baktığınızda ise, iktidarınız döneminde, bunun yüzde 85 olduğunu göreceksiniz; ama, işin çok daha acı tarafı vardır: Halkımızın temel ihtiyaçlarına baktığınızda, yani, kıymanın fiyatına baktığınızda, yüzde 217 arttığını göreceksiniz; tavuk etine baktığınızda, yüzde 185 arttığını, kuru fasulyenin fiyatının yüzde 174 arttığını, ekmeğin fiyatının yüzde 100 arttığını göreceksiniz; pirincin fiyatının yüzde 126 arttığını göreceksiniz; zeytinin fiyatının yüzde 125 arttığını göreceksiniz; yani, vatandaşın acil ihtiyaç maddesi fiyatlarının, ortalama yüzde 130 arttığını göreceksiniz; dolayısıyla, övünülecek hiçbir şey yoktur.

Fakat, burada, acı olan şudur değerli arkadaşlar: Bütün ücret artışları, maaş artışları, bütçeler yapılırken, hep toptan eşya fiyatları esas alınmıştır; sanki, memur, toptan alışveriş yapıyor gibi... Bütün bunlar yanlıştır.

Dikkatinizi çekmek istediğim bir diğer husus da, rant diye ödediğiniz reel faizin dünyada eşi ve benzerinin olmamasıdır. Müflis bir tüccar gibi davranarak, yüzde 40 reel faiz ödenmektedir Türkiye’de bugün. Enflasyon düşürüldükten sonra ödenen faiz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Gül, ikinci ek süre verişim; toparlar mısınız? Lütfen.

ABDULLAH GÜL (Devamla) — Bitirmek üzereyim Sayın Başkan.

Reel faiz yüzde 40 civarındadır ve dünyanın hiçbir yerinde böyle bir ülke yoktur. Bu, işte, kaynak transferidir; bu, işte, milletin gelirinin, milletin varlığının, milletin servetinin sömürülmesidir ve maalesef, bu sömürüye, işte, bir sol parti de alet olmuştur Türkiye Cumhuriyetinde.

Değerli arkadaşlar, bütün bunlardan dolayı ve bu Hükümetin kuruluşuna esas olan ve usulden itirazımız olduğu için, bunu Türkiye’ye yakıştıramadığımız için, 550 milletvekili olan bir Parlamentoda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, 51 milletvekili olan bir sol iktidara tesliminin yanlış olduğunu bildiğimiz için bu Hükümete güvenoyu vermeyeceğimizi huzurlarınızda bir kez daha ilan ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Gül, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, şimdi mi konuşmak istersiniz efendim?

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — İzninizle...

BAŞKAN — Estağfurullah.

Sayın Başbakanı, grup görüşlerine karşı beyanlarda bulunmak üzere kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Başbakan. (DSP ve Hükümet sıralarından ayakta alkışlar, ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, televizyon ve radyolarında bizi izleyen aziz yurttaşlarım; sözlerime başlar-ken, hepinizi içten saygılarla selamlıyorum.

Hükümet programı üzerinde yapılan görüşmelerin sonuna yaklaştığımız bir aşamada, bütün değerli grup sözcülerine şükranlarımı sunarım. Bazı eleştirileri sert de olsa, haksız da olsa, çok uygarca bir ortamda bu toplantı yapılmıştır. Bu da demokrasimiz açısından kıvanç verici bir olgudur. Bu vesileyle, bu konuda bütün grupları, bütün milletvekillerimizi yürekten kutluyorum.

Ayrıca, gerek Anavatan Partisine gerek Doğru Yol Partisine, Demokratik Sol Partiye, benim başkanlığında bir hükümet kurulması için gerekli desteği vermele-ri, nedeniyle, şükranlarımı sunuyorum. Özellikle, bir seçim ortamında, bir azınlık hükümetine ve partisine başka iki partinin destek vermeyi vaat etmesi büyük bir güven belirtisidir. Bu güvene layık olmak için gereken çabayı göstereceğiz ve yalnız Doğru Yol Partisine ve Anavatan Partisine ve değerli genel başkanlarına değil, aynı zamanda, bize güvenoyu vermeyecekleri açıklanan partilere de güven verebilmek, onların da güvenini kazanabilmek için ben ve Bakanlar Kurulu üyesi arkadaşlarım büyük özen göstereceğiz.

Demokrasi, ancak uzlaşma ortamında sağlıklı işler. Bu bakımdan, Türkiye’de son yıllarda olumlu gelişmeler, umut verici gelişmeler yer almaktadır. Bundan on do-kuz-yirmi yıl öncesine gelinceye kadar, Türkiye’de, siyaset alanında sertlik vardı, sağ-sol kutuplaşması vardı, cepheleşme vardı, kavga vardır; şimdi ise ülkemizde si-yaset alanında giderek uzlaşma ortamı yerleşiyor.

1996 yılında, ortanın sağında iki parti Anavatan Partisiyle Doğru Yol Partisi, ortanın solunda bir partinin, Demokratik Sol Partinin dışarıdan koşulsuz deste-ğiyle bir azınlık hükümeti kurabilmişlerdi. Şimdi de ortanın sağında yer alan o iki partinin, dışarıdan koşulsuz desteğiyle, Demokratik Sol Parti bir azınlık hüküme-ti kurabildi. 1997’de ikisi ortanın sağında, birisi de ortanın solunda üç partiden oluşan bir azınlık hükümeti kurulabildi; bir sosyal demokrat partinin, gönülsüz de olsa, dışarıdan desteğiyle kuruldu. “Bu Hükümet yürümez” deniliyordu. Üç parti-den oluşan bir azınlık hükümetinin Türkiye koşullarında yürümeyeceği, uzun süre görevde kalamayacağı, çok kısa zamanda düşürüleceği veya çekilmek zorunda ka-lacağı öne sürülüyordu. Oysa, o Hükümet (55’inci hükümet) bir buçuk yıl görevini sürdürebildi ve başarıyla sürdürebildi.

Cumhuriyetimizin bu yıl 76’ncı yılını kutlayacağız. 76 yılda 56 hükümet deği-ştiği göz önünde tutulursa, Türkiye ölçütleriyle, bir hükümetin bir buçuk yıl görevde kalabilmesi azımsanacak bir olgu değildir.

Ayrıca “bu Hükümet (yani, 55’inci cumhuriyet hükümeti) başarılı olamaz, kendi içinde anlayış ve uyum sağlayamaz” deniliyordu. Oysa, bazı değerli grup yöneticileri, sözcüleri onaylamasalar bile, kanımca, 55’inci cumhuriyet hükümeti çok başarılı oldu; tek başına, salt çoğunlukla iktidara gelmiş bazı partilerin bile ele alamayacağı konuları ele aldı; hazırlayamayacağı, hazırlayamadığı reformları ha-zırladı. Bunlardan bir kısmını Büyük Millet Meclisinden geçirebildik, bir kısmı da

Büyük Millet Meclisine sunuldu ve önümüzdeki yıllarda, umarım ki, Büyük Millet Meclisinin onayına mazhar olacak duruma geldi...

Bu Hükümet döneminde, 55'inci hükümet döneminde, çok iddialı ve kapsamlı bir Eğitim Reformu Yasası hazırlandı. Bu, yalnız Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Yasasını içeren bir reform değildi. Çağdaş iletişim teknolojisinin tüm olanaklarını Türkiye'nin en ücra köyüne kadar götürecek bir program hazırlanmıştı ve bu program, süratle uygulanmaya başladı. Ayrıca, meslekî ve teknik eğitime, öğretime verilen önem artırıldı. Dar gelirli aile çocuklarının masrafları büyük ölçüde ailelerinin üzerinden alınmaya başladı. Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da, özellikle, bölge yatılı okulları, ilköğretim bölge yatılı okulları, pansiyonlu okullar hızla çoğaltılmaya ve taşınmalı eğitim, hızla, yurdun her köşesinde yaygınlaştırılmaya başlandı.

Burada, yolsuzluklarla ilgili çeşitli iddialar dinledik. Oysa, 55'inci cumhuriyet hükümeti yolsuzluklara ve çetelere karşı, mafyaya karşı en kararlı mücadeleyi veren hükümet oldu ve bunun sonuçları alınmaya başlandı. Her gün, devlet içinde sağlanan uyum sayesinde ve emniyet güçleri, güvenlik güçleri üzerinde her türlü siyasal baskı kaldırıldığı için, güvenlik güçlerimiz, emniyet güçlerimiz de eskisinden çok daha etkili çalışmaya, gerçek potansiyellerini ortaya koymaya muvaffak oldular. Daha önceki hükümet döneminde, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ile MİT arasında, silahlı kuvvetler arasında, jandarmalar arasında ve değişik istihbarat kuruluşları arasında uyumsuzluklar vardı, karşılıklı kuşkular vardı, o yüzden bu değerli kuruluşların çalışmalarından gereken verim alınamıyordu; fakat, 55'inci cumhuriyet hükümeti döneminde bu kurumlar arasında tam bir uyum sağlandı; yani, yalnız Hükümetin içinde değil, Hükümetin dışında, ama ona bağlı kuruluşlar arasında da tam bir uyum sağlandı.

Bu arada koalisyonlara alıştık. Gerçi, eskiden de Türkiye'de zaman zaman koalisyon hükümetleri, azınlık hükümetleri kurulmuştu; ama bunları toplum pek özümseyememişti. Son yıllarda, biz, ulus olarak koalisyonlara alıştık, çok partili azınlık hükümetlerine alıştık, şimdi de, eskiden yadırganan tek partili azınlık hükümeti modeline alışma sürecine girdik.

Gerçi, hâlâ bunu istikrarsızlığın nedeni gibi görenler var; ama kanımca, bu kimseler istikrarı yanlış yerde arıyorlar, istikrarı sadece hükümette arıyorlar. Oysa, dünyanın demokrasileri en kökleşmiş, ekonomileri, gelişmeleri en sağlıklı ülkelelerinden bazılarında, o arada, örneğin bazı kuzey ülkelerinde sık sık hükümet istikrarsızlığı olur, sık sık üç partili, dört partili koalisyonlar veya birkaç partili azınlık hükümetleri kurulur ve bunlar sık sık değişir. Örneğin Finlandiya'da yılda ortalama bir kere hükümet değişikliği olur, Danimarka'da sık sık hükümet değişiklikleri olur; fakat toplum bunu hissetmez bile. Neden? Çünkü, kamu görevlerinde, devlet yönetiminde istikrar sağlanmıştır; hükümetler değiştiği zaman devletin kadroları değişmez, güvenlik içinde işlerini sürdürmeye devam ederler. Ben, buna, siyasal yaşamımda, devlet yaşamımda her zaman büyük özen gösterdim. Gerek Çalışma Bakanlığı'm sırasında gerek Başbakanlıklarım sırasında, ben, görevi devralırken kimi bulduysam onunla çalıştım, o müsteşarlarla, o genel müdürlerle, o özel kalem müdürleriyle, o şoförlerle çalıştım, kimseyi yerinden etmedim ve bundan hiçbir zarar görmedim, aksine çok yarar gördüm; çünkü, bu şekilde kendilerine güvence verilen

kamu görevlileri, daha bir şevkle çalışma, güvenlik duygusuyla çalışma olanağını bulurlar.

Programımızda, bu anlayışı bir hükümet politikasına dönüştürme kararını açıkladık bildiğiniz gibi ve hemen arkasından yayımladığımız, bu Bakanlar Kurulunun yayımladığı ilk genelgeyle de, olur olmaz atamalar yapılmaması, zorunlu - yasal açıdan zorunlu veya görevin gereği bakımından zorunlu - durumlar dışında hiçbir atama yapılmaması, kamu görevlilerinin yerlerinin değiştirilmemesi yolunda bir genelge yayımladık. Dediğim gibi, devlet yönetiminde istikrarın başta gelen koşulu, hükümet değişikliklerinden, iktidar değişikliğinden etkilenmeyecek bir bürokrasi-dir, bir kamu yönetimidir.

Yine, istikrarın bir başka koşulu da kanımca, temel ulusal konularda ulusal birliğin sağlanmış olması, ulusal konsensüs sağlanmış olmasıdır; yani, temel konularda ulusal politikaların oluşturulması gerekir. Türkiye, bu bakımdan, şu aşamada, ancak bir ölçüde başarılı bir sınav vermektedir - onu da gerçi küçümsemek gerekir - örneğin, dış politikanın genel çizgisinde bir devamlılık vardır. Gerçi, hükümetten hükümete üsluplar değişebilir, taktikler, stratejiler değişebilir; ama, Türkiye'nin, iktidar değişikliklerinden fazla etkilenmeyen bir dış politikası vardır. Hatta, o dış politikayı, muhalefetteyken eleştirenlerin, iktidara geldikten sonra devam ettirdiklerini, sürdürmeye devam ettirme gereğini duyduklarını gördük. O arada, örneğin Kıbrıs konusunda tam bir ulusal birlik vardır ve ulusal birlik konusunda; yani, bölücü akımlar konusunda da tam bir ulusal dayanışma, ulusal birlik vardır. Bunların değerini küçümsememek gerekir.

Bu arada, henüz, ülkemizde sosyal adalet açısından tatmin edici bir düzen kurulamamış olmakla birlikte, artık sosyal adalet kavramını da, sağlıklı soltu bütün partiler özümsemiş, benimsemiş durumdadırlar. Bazıları, henüz bunu uygulamaya geçirmeyi içlerine sindiremeseler, göze almasalar bile, ilke olarak artık sosyal adalete karşı çıkılamayacağı üzerinde bir genel anlayış birliği vardır. Oysa, eskiden, 60'lı yıllarda, 70'li yıllarda "sosyal adalet" sözü, sosyalistlikle eş tutulurdu, sosyalistlik de komünistlikle eş tutulurdu; fakat, şimdi yalnız çalışan toplum çevreleri değil, yalnız çalışan halk kesimleri değil, işverenler de, sanayiciler de, tüccarlar da ve sağlıklı soltu bütün partiler de, sosyal adalet ilkesinin mutlaka gözetilmesi gereği üzerinde birleşmişlerdir. Bu da, önemli, gelecek için umut verici bir işarettir.

Ulusal politika bakımından laiklik konusunda bir kısmî eksikliğimiz henüz devam etmektedir. Türkiye Cumhuriyetinin temel unsuru, inançlara saygılı laikliktir ve halkımızın çok büyük bir çoğunluğu bu laiklik anlayışını özümsemiştir; ama, bazı çevreler, hâlâ dini siyasallaştırma çabalarından tümüyle vazgeçmiş değillerdir; ama, vazgeçme yolunda kendilerini zorlamaya başlamışlardır. Ben, çok geçmeden, o konuda da bir ulusal birliğin sağlanabileceğini ve işte o zaman demokrasimizin çok daha sağlıklı işleyebileceğini düşünüyorum.

Demokrasinin verimli işlemesi için yalnız uzlaşmacılık yeterli değildir; aynı zamanda, demokrasinin katılımcı olması gereklidir. Bu bakımdan da, son yıllarda, son iki üç yılda, ülkemizde çok umut verici gelişmeler yer almaya başlamıştır. Oysa, bundan yirmi, yirmi beş yıl önceki Türkiye'de, katılımcı demokrasi çok kaygı uyandırırdu. Örneğin, 12 Eylül 1980 olayına bir hafta kala bir sendika kongresinde

yaptığım konuşmada, ben, demokrasinin bir seyirlik oyun olmadığını söylemiştim. “Demokraside politikacılar sahada, halk tribünlerde olursa, demokrasi gerçeklik kazanamaz; halk da, demokrasi kuralları içinde, hukuk devleti kuralları içinde sahaya çıkmalı ve dayanışma içinde, demokrasiye sahip çıkmalıdır, siyaseti etkilemeye, etkin biçimde siyaseti yönlendirmeye başlayabilmelidir” demiştim; o zaman buna büyük tepkiler almıştım; hatta, o konuşmayı yaptığım için hakkımda soruşturma da açılmıştı; ama, şimdi, işçisiyle, girişimcisiyle değişik toplum kesimleri artık sahadadırlar; sahada; ama, hukuk devleti kurallarına uygun biçimde, demokrasinin gereklerine uygun biçimde katılımcı demokrasinin çok övünç verici örneklerini sergilemektedirler.

Bu arada, bilindiği gibi, 1997 yılında, çok önemli, çok geniş tabanlı beş sivil toplum örgütü, yine, daha önceki yıllarda tasavvur edilemeyecek bir dayanışma içerisine girmişlerdir. İki rakip işçi konfederasyonu, İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Esnaf ve Sanatkar Odaları Konfederasyonu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin genel başkanları bir araya gelmişlerdir; hem laik, demokratik rejime çok etkin biçimde sahip çıkmışlardır hem de ekonomik ve sosyal konuları birlikte ele alma, birlikte irdeleme ve yönlendirme yolunda adımlar atmaya başlamışlardır. Bu, bence, Türkiye’de demokrasinin geleceği bakımından son derecede önemli bir gelişme, bir işarettir.

Eğer, bizim Demokratik Sol Parti olarak öteden beri istediğimiz gibi, Anayasanın 82’nci maddesi değiştirilseydi, bence demokrasimizin bir ayıbı olan o madde değiştirilebilseydi ve sendika yöneticileri, meslek kuruluşlarının yöneticileri aynı zamanda milletvekili olabilselerdi - ki, 1960’lı yıllarda, 1970’li yıllarda bile bu hakları vardı - o zaman, bu katılımcı demokrasi çok daha etkin biçimde işlemiş ve Büyük Millet Meclisiyle Meclisin dışındaki katılımcılık birbiriyle kaynaşır hale gelmiş olacaktı. Önümüzdeki dönemde olsun, bu anayasa değişikliğinin artık yapılmasını dilerim.

Öte yandan, gençler arasında, hem de üniversite öğrencileri arasında, küçük topluluklar, yer yer, hâlâ, 1970’li yılların çağdışı kavgalarını, taşlı sopalı, silahlı satırlı çatışmalarını sürdürüyorlar. Oysa, inanıyorum ki, eğer milletvekili seçilebilme yaşı 25’e indirilmiş olsaydı, gençler, demokrasinin meşru çerçevesi içerisinde tartışmalarını yapma alışkanlığını edinmiş olacaktı, hiç değilse bu süreç kolaylaşmış olacaktı.

Öte yandan, demokrasi evden başlar. Demokrasinin evden başlayabilmesi için de, kadın haklarının sağlam güvencelere kavuşmuş olması ve kadınların büyük çoğunluğunun yeterli eğitim görmüş olmaları gerekir. 55’inci Cumhuriyet Hükümeti döneminde, kadın-erkek eşitliği, zaten cumhuriyetle, Atatürk döneminde, büyük ölçüde, dünyaya örnek olacak ölçüde sağlanmış olan kadın-erkek eşitliği, daha da ileri ölçülere vardırılmıştır.

O arada, bu Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim sürecine girilmeden önce, Türkiye’de, kız öğrencilerin çoğu, beşinci sınıftan; yani ilkokulu bitirdikten sonra okuldan alınırlardı; o yüzden de yeterli eğitim göremezlerdi. Oysa, eğitim reformuyla, 1995’de uygulanmaya başlayan eğitim reformuyla, artık kız çocukları da sekizinci sınıfın

sonuna kadar okuma olanağını buluyorlar. Dolayısıyla, çocuklarını da daha iyi eğitebilecek duruma gelmeleri yolunda çok ciddi bir adım atılmış oluyor.

Yine katılımcı demokrasinin Türkiye’de daha sağlıklı işleyebilmesi için, yurtdışındaki vatandaşlarımızın, Türkiye’deki seçimler için oy kullanma haklarının mutlaka tanınması gerekirdi. 1995 yılında yapılan anayasa değişikliğinin bir gereği olmasına karşın, Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan partiler, hiç kuşkusuz büyük iyi niyetle ortak çalışmalar yaptılar; ama, maalesef, bir türlü bu ortak çalışmaların sonucu zamanında Meclis gündemine gelemeydi. O yüzden, 18 Nisan’da yapılacak seçimlerde de, maalesef, yurtdışındaki vatandaşlarımız, Türkiye’deki seçimler için oy kullanamayacaklar. Buna haklı tepkiler gelmektedir; oysa, bu yurttaşlarımızın çoğu, ileri, gelişmiş, demokratik ülkelerde, katılımcı demokrasinin en tatmin edici biçimde uygulandığı ülkelerde yaşamaktadırlar. Onların bu deneyimini, Türkiye’nin siyasal yaşamına aktarmakta büyük yarar olacaktı. Umarım, hiç değilse 18 Nisan seçimlerinden sonra, demokrasimizin, katılımcı demokrasinin bu eksikliği de giderilmiş olsun.

Ben, öteden beri, toplumsal katılımcılığa, demokratik katılımcılığa çok büyük önem veririm ve bu önem verişimi sözde de bırakmadım. Örneğin, 1978 yılında, Başbakanken, bildiğiniz gibi, dünyada çok ağır bir ekonomik bunalım vardı, petrol fiyatları yüzde 400 artmıştı. Türkiye’nin de, bir varil petrol alacak döviz bulmakta ciddi güçlükleri vardı ve sokaklarda sağ-sol çatışmaları vardı. Biz, o ortamda, Hükümet olarak, Türk-İş’le bir araya geldik ve kapsamlı bir toplumsal anlaşma hazırladık, imzaladık ve uygulamaya başladık. Bu, yalnız, kamu sektöründeki, kamu kesimindeki toplu sözleşmelerin çerçevesini belirleyen bir toplumsal anlaşma değildi; bu, aynı zamanda, ülkenin bütün ekonomik ve sosyal koşullarını, kurallarını birlikte saptamak üzere hazırlanmış, imzalanmış bir toplumsal anlaşma metniydi. Başlangıçta, başka işçi kuruluşlarından ve işveren çevrelerinden kuşkuvar geldi; ama, birkaç ay sonra, bunun, ne kadar olumlu olduğunu, ne kadar iyi işlediğini gördüler “niye bizi de çağırılmıyorsun” dediler. O zaman, 1979 yılı başlarında, iki rakip konfederasyon - gerçi şimdi uyumlu çalışıyorlar; ama, o zaman aralarında bir hayli ideolojik fark vardı; Türk-İş ve DİSK - Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve Odalar Birliği - onların üst düzeyde temsil edildikleri bir toplantıda - bir araya geldik ve “Türkiye’yi ekonomik darboğazdan elbirliğiyle nasıl çıkarabiliriz” konusu üzerinde bir anlaşmaya vardık. Bu beni çok mutlu kıldı; ama, bazı dış etkenler nedeniyle engellendi maalesef; fakat, öyle bir uzlaşma olanağının Türkiye’de gerek işçi gerek işveren kesimlerinde bulunduğunu görmek beni çok umutlandırmıştı. Şimdi, Ekonomik ve Sosyal Konsey kuruldu; bu da çok sevindirici bir gelişme. 55’inci cumhuriyet hükümeti döneminde birkaç kez toplandı Ekonomik ve Sosyal Konsey. Tabii, zaman içinde gelenekleri, kuralları yerine oturuyor. Şimdi, eğer Meclisimizin güvenoyuna mazhar olursak, bayramdan hemen sonra, Ekonomik ve Sosyal Konseyi dar çerçeveli bir toplantıya çağıracağım ve Türkiye içinde bulunduğu ekonomik zorluklardan, dünyadaki krizin etkisiyle sürüklendiği ekonomik zorluklardan nasıl çıkabilir. Hem sağlıklı bir ekonomiyle hem de sosyal adaletle nasıl çıkabilir, bunu, işçi ve girişimci kesimlerin uyumuyla karara bağlayabileceğimizi umuyorum; en azından, bu yönde elimden gelen çabayı göstereceğim ve gereken olumlu karşılığı da alabileceğime inanıyorum. Eğer çalışan halk kesimleri, bu katılımcı demokrasi

bağlamında etkili duruma gelecek olurlarsa, o zaman, pazar ekonomisini vurgun ekonomisi durumundan çıkarmak da son derece kolaylaşmış olacaktır.

Bu arada, çalışma yaşamımızın ve iş yaşamımızın son yıllarda çok büyüyen bir hastalığı da kayıtdışı ekonomi. Kayıtdışı ekonomi, hemen hemen kayıtçı ekonomiyle aynı miktarı bulmuş durumdadır. Bu yüzden, çok sayıda işçi, hiçbir işçi hakkından ve sosyal güvenlikten yararlanamamaktadırlar, her türlü iş güvencesinden yoksundurlar; ama, bu kayıtdışı ekonominin zararını yalnız işçiler görmüyor, aynı zamanda, kayıt içinde çalışmaya, devlete ve işçisine görevini yerine getirmeye özen gösteren girişimciler de büyük zarar görüyorlar ve sıkıntı görüyorlar; çünkü, bir haksız rekabetle karşı karşıya kalmış oluyorlar. Onun için, biz, 56'ncı cumhuriyet hükümeti olarak, sınırlı süremiz içinde, kayıtdışı ekonomi alanının olabildiğince daraltılması için gereken çabayı göstereceğiz. Bu arada, dünyadaki ve özellikle Rusya'daki ekonomik krizin Türkiye'ye de yansması sonucu artan işsizlik sorununa, yine, işçilerle ve girişimcilerle birlikte alacağımız kararlar doğrultusunda önlemler uygulamaya çalışacağız.

Bu arada, kamu görevlilerinin sendikal hakları, toplugörüşme hakları mutlaka yasalaşmalı ve yürürlüğe girmelidir; bu, Anayasa gereğidir. Biz, 1995 yılında anayasa değişiklikleri yapılırken, kamu görevlilerine de belli ölçüler içinde toplusözleşme ve grev hakkı verilmesi için her çabayı gösterdik; ama, sonuç alınamadı; fakat, hiç değilse, toplugörüşme hakkı tanındı. Ben, bunun da küçümsenemeyecek bir adım olacağı kanısındayım; fakat, bildiğiniz gibi, bir partimiz bunu engelledi. Oysa, eğer, sınırlı da olsa kamu görevlileri için öngörülen bu hak yürürlüğe girse, uygulanmaya başlasaydı - örneğin, personel rejimini mutlaka değiştirmek gerekiyor - personel rejimi de kamu görevlileriyle birlikte değiştirilebilirdi, hazırlanabilirdi. Tabii, bu haklardan yoksun kalınca, birçok kamu görevlisinin huzursuzluğu da artıyor; âdeta, devlet ile devletin memurları karşı karşıya geliyorlarmış gibi bir izlenim uyanıyor. Onun için, ben, bu konudaki engellemeden vazgeçilmesini ve mümkünse, seçimlere gidilmeden önce, zaten, maddelerinin yarısından çoğu kabul edilmiş olan bu yasa tasarısının da Meclisten çıkarılmasını diliyorum, çıkarılabilmesini ve uygulanmaya başlayabilmesini diliyorum.

Biz, 56'ncı hükümet olarak, sağlıklı, verimli bir devlet yönetimi için elimizden gelen çabayı göstereceğiz. İktidar değişikliklerinden etkilenmeyen bir devlet yönetiminin, kamu yönetiminin temellerini atmaya çalışacağız. 55'inci cumhuriyet hükümetinin çetelerle, yolsuzluklarla mücadele konusundaki kararlılığını da aynen sürdürmeye özen göstereceğiz. 55'inci cumhuriyet hükümetine, hiç değilse, bazı değerli arkadaşlarınıza, bu çetelerle ilgili olarak, yolsuzluklarla ilgili olarak, bence, haksız, çok haksız iddialar yöneltiliyor; oysa, bu hükümet, 55'inci hükümet, dediğim gibi, çetelere ve mafyaya karşı, her türlü yolsuzluğa karşı çok kararlı bir mücadele açmıştır; hiç değilse bunun hakkının verilmesi uygun olur. Biz 56'ncı hükümet olarak o kararlılığı aynen sürdüreceğiz; ancak, çetelerle ve yolsuzluklarla etkili biçimde mücadele edebilmek için bazı yasal değişiklikler zorunludur. 55'inci cumhuriyet hükümeti, bu amaçla, çetelerle mücadeleyi kolaylaştıracak ve daha etkili kılacak bir yasa tasarısı hazırlamıştır; fakat, o da, maalesef, Meclis komisyonunda tikanıp kalmıştır. O yasanın mutlaka ve fazla gecikilmeksizin çıkarılması gerekir.

Ayrıca, yargılama sistemimizde bazı değişiklikler gereklidir; aksi halde bugünkü durumda, yargıcın önüne çok sınırlı kanıt ulaşabilmektedir. Soruşturma kanalları çok dardır; o kanalları açmak ve yargıya işlerlik getirmek durumunda, çetelerle ve yolsuzluklarla mücadele çok daha kolaylaşmış olacaktır.

Bu arada, açıktan bu kürsüde bugün ifade edilmemiş olsa bile, acı gerçek o ki, soruşturma kurumu, son yıllarda Türkiye Büyük Millet Meclisinde büyük ölçüde yozlaştırılmıştır; adalete göre değil siyasete göre, siyasal çıkara göre işlem yapma eğilimi artmaktadır. Bunu önlemek için mutlaka Anayasanın hem 83'üncü maddesini hem de 100'üncü maddesini değiştirmek gereklidir. Bu, Büyük Millet Meclisinin saygınlığını korumak ve yüceltmek için bence başta gelen bir koşuldur. Keşke mümkün olsa da seçimlere gidilmeden önce bu iki Anayasa değişikliği de gerçekleştirilebilse.

Değerli arkadaşlarım, bunları, 56'ncı hükümetin ve onu kuran partinin; yani, Demokratik Sol Partinin nasıl bir devlet ve demokrasi anlayışını temsil ettiğini belirtmek için sizlere sunmakta yarar gördüm.

Bizim, hükümet olarak önde gelen görevimiz, öncelikli görevimiz, hükümet programında da belirtildiği gibi, Türkiye'yi 18 Nisan seçimlerine esenlikle ve güvenle götürmektir. Güven derken yalnız can güvenliğini kastetmiyorum, aynı zamanda oy güvenliğini de kastetmiyorum; çünkü, geride bıraktığımız seçim dönemlerinde çok sayıda oy çöplüklerden çıkmıştır veya baskılar altında kalmıştır; o da millet iradesini büyük ölçüde zedelemiştir. Biz, oy güvenliği için de gerekli tedbirleri almaya büyük özen göstereceğiz. Nitekim, dün, Yüksek Seçim Kurulu Sayın Başkanıyla bu konuyu görüştük. Bu konuda da çok ciddi hazırlıkları olduğunu görmekten mutluluk duyduğum.

Yine, Hükümet görevini üstlendiğimiz gün ilk ziyaretimi, Emniyet Genel Müdürlüğüne yaptım. Orada da, bir yandan trafik kazalarının azaltılması, bir yandan da seçimlerde can ve oy güvenliği için alınan tedbirleri değerli yöneticilerden öğrendim. Çok iyi hazırlıklar yapılmış durumda. Biz de, Hükümet olarak, bütün yetkililere, bu konuda her desteği vermeyi görev bileceğiz.

Bu arada, 18 Nisanda seçim yapıp yapılamayacağı, nedense, hâlâ tartışma konusu oluyor. "18 Nisanda yapılmayacak, seçimler ertelenecek" diye havalarda bir bulut dolaşıyor. Bu söylentiler, bu kuşkuvar nereden çıkıyor, anlayabilmiş değilim. Oysa, Büyük Millet Meclisimiz, bildiğiniz gibi, bundan aylar önce, çok büyük bir oy çoğunluğuyla ve özveriyle, nisan ayında seçimlerin yapılmasını kararlaştırmıştı. Artık, bu, dönüşü olmayan bir süreçtir. Biz de Hükümet olarak, 18 Nisan seçimlerine Türkiye'yi tam bir tarafsızlık içinde götürmek üzere üzerimize düşen her görevi yerine getireceğiz.

Tabii, 18 Nisanda - yani, bir erkene alınmış - seçim yapılmalı mıydı yapılmalı mıydı; o karar doğru muydu, değil miydi; bu tartışılabilir; ama, karar, karardır. Artık geri dönüşü yoktur.

Yalnız, bu vesileyle şunu belirtmek isterim. 1983 güzünden beri, yani bir ara veriştikten sonra, demokrasiye yeniden dönüldüğünden beri, Türkiye, sürekli olarak seçim ortamında yaşamıştır. İstikrarsızlığın ve belirsizliğin başta gelen neden-

lerinden biri de budur. Onun için, artık, hiç değilse bundan sonraki dönemde, Türkiye'nin gündemine o kadar kolaylıkla erken seçimin gelmemesini dilerim; fakat, dediğim gibi, 18 Nisanda yapılması Meclis kararına bağlanmış olan seçimler mutlaka yapılacaktır, yapılmak gerekir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ekonomide sıkıntılı bir dönemden geçiyoruz. Bu sıkıntıların, ekonomideki sıkıntıların, zorlukların dünya ve Rusya krizlerinden etkilenmediğini söylemek, kanımca, gerçeklerle bağdaşmaz. 1997 sonlarında Uzakdoğu'da başlayan kriz, önce Türkiye'yi fazla etkilememişti; ama, Rusya'ya sıçradıktan sonra bir hayli etkiler duruma geldi; çünkü, Rusya, son yıllarda, bizim, en büyük pazarımız ve en büyük iş ortaklarımızdan biri durumuna gelmişti; fakat, Rusya ekonomisini hemen hemen çökerten kriz yüzünden, bizim, bu ülkeye dışsatımımız (ihracatımız) büyük ölçüde azaldı, Rusya'dan dışsatım gelirimizde yüzde 31,8 oranında azalma oldu. Uzakdoğu ülkelerine dışsatımımızda da yüzde 46 oranında azalma oldu. Ona rağmen, dışsatım gelirlerimizde, geçen yıl, mütevazı da olsa, bir artış sürdürülebildi. Bu da, hem 55'inci hükümetin olumlu çalışmaları hem de bizim girişimcilerimizin dinamizmi sayesinde sağlandı.

Biz, Hükümet olarak, üretime ve dışsatıma en ileri ölçüde, olanaklarımızın elverdiği en ileri ölçüde destek sağlamaya kararlıyız. Zaten, bu konuda, 55'inci cumhuriyet hükümetinin düşürüldükten sonra bile aldığı çok önemli, çok yararlı önlemler vardır; hem onların takipçisi olacağız hem de olanak bulabilirsek, zaman bulabilirsek, buna, gerekli başka önlemleri de eklemeye çalışacağız.

Bu arada, özel sektörümüzü, dışa dönük çalışma yapan, dışsatıma dönük çalışma yapan özel sektörümüzü pazar ve ürün çeşitlemesine yöneltmek için de gerekli telkinlerde bulunacağız. Zaten, eskiden de bu türlü telkinde bulunurduk; yani, bir iki ülkenin pazarına, o bir iki ülkenin pazarının rahatlığına fazla güvenmeyip, daha geniş ölçüde dünyaya açılmaya teşvik etmeye devam edeceğiz. Bu arada, Türk ekonomik yaşamının en dinamik unsuru, en umut verici unsuru olan KOBİ'lere de elden gelen yardımı yapmaya devam edeceğiz.

Bu Hükümet döneminde - yani, öbür gün güvenoyuna sunulacak olan Hükümet döneminde - dört ayda 24 milyar dolar iç ve dış borç ödeyeceğiz. Bu, tabii, son derecede ağır bir rakam, hele ekonomik kriz döneminde. Ona rağmen, bunun üstüne, bu ay, örneğin, pamuk, fındık, zeytin ve zeytinyağı üreticilerinin de alacaklarını ödeyeceğiz. Bütün başka ürünlerin bedelleri ödenmiştir; bunlarda bir ufak gecikme, kısmî gecikme vardır; bu ay, bu ürünlerin de bedelleri ödenecektir.

Ayrıca, geçici işçilik sorunu bu ay büyük ölçüde çözülmüş olacaktır. Bir kere, Köy Hizmetlerinde çalışan geçici işçilerin tümü artık on iki ay çalışacak, dolayısıyla on iki ay köylere hizmet verebilecek duruma gelmiş olacaklardır. Aynı zamanda, Tarım ve Köyişleri Bakanlığına ve Devlet Su İşlerine bağlı geçici işçilerin de sorunu bu ay büyük ölçüde çözülmüş olacaktır. Biraz önce kararnameyi imzaladım, bütün bakanlarımızın imzaları tamamlandı; yani, artık, bu, bir sözden ibaret değil, bir hükümet kararı, resmî hükümet kararı durumuna gelmiş olmaktadır.

Tabii, bu dünya ekonomik krizinin etkisiyle ve Türkiye'nin uzun yıllardan beri birikmiş ekonomik sorunlarının etkisiyle faizler enflasyona oranla bir hayli yüksek

düzeydedir. Bu, ekonomik açıdan rahatsız edici bir durumdur. Faiz ile enflasyon arasındaki açıklığı, farkı - yani, enflasyon iniyor fakat faizler inmiyor ve hatta zaman zaman yükseliyor - olabildiğince daraltmak Hükümetimizin başta gelen görevlerinden biri olacaktır. Faizlerdeki yükselişin önemli bir nedeni, büyük miktarlarda borç ödemelerinin ve dünya ekonomik krizinin yarattığı kaynak sorunudur. Türkiye 1998 yılında tarihinin en büyük dış borç servisini 9 milyar dolar ödeyerek yapmıştır. Bunu da çok geniş ölçüde iç piyasadan yapılan borçlanmayla ödemiştir. Bunlara karşın, yılsonunda yüzde 145'e kadar yükselen faizler, bu yılın ocak ayında, hükümetimizin kuruluşundan hemen sonra yüzde 118'e kadar inmiştir; bu inişin sürekli olmasını, devam etmesini diliyoruz.

1998 yılında Türkiye, dediğim gibi, tarihinin en yüksek dış borç ödemesi zorunluluğuyla karşı karşıya kalmıştır. Bu yükün altından kalkabilmek için de iç borçlanmaya ağırlık verme zorunluluğunu duymuştur. O nedenle, iç borçlarda zorunlu bir artış meydana gelmiştir. Türkiye, bu yılın ilk ayında, biraz önce söylediğim gibi 24 milyar dolar iç ve dış borç taksidi ve faizi ödemek zorundadır. Buna rağmen, faizlerin yüzde 118'e inebilmiş olması, kanımca, olumlu ve umut verici bir gelişmedir.

Uzun yıllardan beri müzminleşen enflasyon da, ilk kez 1998'de belirgin biçimde aşağı çekilmeye başlamıştır. 1997'de yüzde 99,1 olan tüketici fiyatları endeksi, 1998'de yüzde 69,7'ye düşmüştür. Toptan eşya fiyatları endeksi ise, aynı dönemde yüzde 91'den yüzde 54,3'e gerilemiştir. Bu, evrensel ekonomik kriz döneminde küçümsenecek bir başarı olmamak gerekir, sayılmamak gerekir.

Bu gerçekleri gözden saklama çabasıyla bazı muhalefet sözcüleri kendilerine göre, sanırım, bilimsel bazı ölçütler uygulamaya kalkışmaktadırlar. O kadar ki, bir Sayın Genel Başkan geçen gün verdiği bir demeçle, kasıtlı olarak seçtiği bazı kalemlerden bir yapay paket oluşturarak, 1998'de enflasyon hızını yüzde 132 olarak ilan etmiştir. Aynı partinin biraz önce dinlediğimiz sözcüsü de, yüzde 132 ile de yetinmemiş, Türkiye'deki gerçek faizi yüzde 217'ye çıkarmıştır. Bu tür hesaplamaların, tabii, ciddiye alınır yönü yoktur, vatandaşın moraline de fazla gölge düşürmek insafsızlıktır kanısındayım.

Bir konuyu genellikle vurgulamak istiyorum sayın milletvekilleri, bankacılık sistemiyle ilgili spekülasyonlardan bu milleti düşünen herkesin kaçınması, özenle, dikkatle kaçınması gerekir; çünkü, bankacılıkta, bankalara yönelik güven unsuru son derecede önemlidir. Bankalarla ilgili yalan yanlış bazı haberler ortaya çıkarsa, bu, bir halk terimiyle belirtildiği gibi, şüyu vukuundan beter olur. Onun için, buradan bir kez daha açıklamakta yarar görüyorum, bankalardaki mevduata verilmiş olan yüzde 100 devlet güvencesi, kamu-özel ayırımı gözetilmeksizin, küçük-büyük banka ayırımı gözetilmeksizin devam etmektedir ve devam edecektir; bundan da hiç kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Hükümet programında da vurguladığım gibi, Yüce Meclisin, süratle bir bankalar kanunu çıkarması gereklidir. Bu yasa tasarısı, zaten Meclisin gündemindedir. Bir an önce, bu konuda kolaylıkla giderilebilecek olan anlaşmazlıkların giderilmesini ve bütçe görüşmelerinin hemen ardından bankalar yasa tasarısının görüşülüp çıkarılmasını Yüce Meclisten, Yüce Meclisin değerli üyelerinden rica ediyorum, diliyorum; çünkü, aksi halde, bu çetelerle mücadele konusunda olsun, kara para

aklama konusunda olsun bankalar sisteminden yeterli yarar, yeterli etkinlik sağlanamayabilir. Ayrıca, bankalar ihracata (dışsatıma) ve üretime yönelik işlevlerini bugünkü sistemde yeterince gereğince yerine getiremiyorlar. Bu yasanın çıkması, bu sakıncaların da giderilmesi bakımından ve dış finans çevrelerine güven verebilmemiz bakımından son derecede önemlidir.

Her şeye rağmen, Türk ekonomisi, bütün dünyayı sarsan ekonomik krizden nispeten az etkilenen ülkelerden biridir. Bu da, Türk toplumunun ve Türk iş âleminin dinamizmini göstermektedir. Krize karşı, toplumda, çok övünç verici bir direnç vardır; biz, bu direncin etkili hale getirilmesi için elimizden gelen çabayı sürdüreceğiz. Ayrıca, 55'inci hükümet döneminde başlatılmış olan yaygın yatırım seferberliğini de, kaynak sıkıntısına rağmen aksatmadan yürütmeyi bir borç bileceğiz.

Herhalde, hükümet olarak, toplumun karamsarlıktan kurtulmasını sağlamak için, devlete ve kendine güvenini artırabilmesi için elimizden geleni yapacağız. 56'ncı hükümetin kuruluşuna Anavatan Partisinden ve Doğru Yol Partisinden verilen desteğe ve güvenoyu alırsak, Yüce Meclisin güvenine layık olmak için her çabayı göstereceğiz.

Türkiye'de, Ankara'da bu hükümetin kurulduğu günlerde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde, Lefkoşa'da da bir hükümet kuruluyordu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Bitirmek üzereyim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Arz edeyim efendim, izninizle...

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Lütfedersiniz...

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Teşekkür ederim efendim.

... bizden daha erken seçim yapıldı ve bu seçimler sonucunda, birkaç gün önce, değerli devlet adamı Sayın Doktor Derviş Eroğlu'nun Başbakanlığında yeni bir hükümet kuruldu. Buradan, kardeş Kıbrıs Meclisine de, Hükümetine de en iyi dileklerimi iletmek isterim.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, akıl almaz engellerle karşılaştığı halde, Türkiye dışında hiçbir devlet tarafından tanınmadığı halde, gerçek bir devlet kimliğini çoktan edinmiştir. Türkiye'nin elbette yardımıyla; ama, büyük ölçüde kendi azmiyle kalkınmasını sürdürmektedir ve kendisini tanınamakta direnen ülkelerin çoğunda bulunmayan ölçüde gerçek bir demokrasi vardır Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde. Türkiye dışında hiçbir devlet, diplomatik anlamda, o cumhuriyeti tanımaya yanaşmıyor; ama, o 200 bin nüfuslu Kuzey Kıbrıs'ta, bugün 6 üniversite vardır. O 6 üniversitenin diplomaları da bütün dünyada tanınmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini tanınamakta direnen ülkelerin, o Kuzey Kıbrıs'taki üniversitelerde profesörleri, doçentleri görev yapmaktadır; yani, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yer alan gelişmelerle kıvanç duymak hepimizin hakkıdır.

55'inci hükümet döneminde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler daha da derinleştirilmiştir, ekonomilerimiz büyük ölçüde bütünleşmiştir ve gerek Türkiye'nin gerek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin ve Kıbrıslı Türklerin gösterdikleri kararlılık sonucunda da, bildiğiniz gibi, ünlü Rus füzelerinin Güney Kıbrıs'a götürülmesi, orada konuşlandırılması önlenmiş bulunmaktadır. Bu da, 55'inci cumhuriyet hükümeti döneminde dış ilişkilerde sağlanan başarıların bir somut örneğidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Bitirmek üzereyim efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim; ben tekrar süre verdim.

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, bu Hükümet, inançlara saygılı laikliğe büyük özen gösterecektir. O vesileyle - dikkat ederseniz - hiçbir tartışmaya, politikaya girmek istemedim, haklı haksız eleştirileri yanıtlama gayreti içine de girmedim; ancak, bir konuya değinmeden yapamayacağım; çünkü, burada yine dile getirildi.

Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Sayın Tansu Çiller'in, 55'inci hükümet dönemindeki Millî Eğitim Bakanı Sayın Hikmet Uluğbay'la ilgili herhangi bir dayatması ve isteği olmamıştır. Bunu, kendisi "böyle bir isteğim olmadı" diye açıkladı, partisinin değerli yöneticilerinden birçoğu açıkladı; ona rağmen, hâlâ, bu söylenti, gazeteler öyle yazıyor diye Meclis kürsüsüne kadar getirildi.

Sayın Hikmet Uluğbay, bir kere, Millî Eğitim Bakanlığında kendisinden beklenen görevleri büyük başarıyla yerine getirdi. Kendisi, aynı zamanda, çok iyi bir iktisatçıdır. Şimdi, Türkiye, iktisadi bakımdan zor bir dönemden geçiyor; Maliye Bakanımız Sayın Zekeriya Temizel'le birlikte Sayın Hikmet Uluğbay'ın bu sürece çok büyük katkıları olacaktır. Onun için, Sayın Hikmet Uluğbay'ı, Başbakan Yardımcısı olarak, dış ekonomik ilişkilerle görevlendirmekte yarar gördüm; ama, millî eğitimden de koparmadık, millî eğitimle ilgili bütün kuruluşların eşgüdümünü kendisine verdik. Yani, Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, hepsi, Bakanlar Kurulunda, Sayın Hikmet Uluğbay'ın eşgüdümünde çalışacaktır. Kaldı ki, Metin Bostancıoğlu arkadaşımız, bu Hükümetin Millî Eğitim Bakanı da, o konuda, hepimiz kadar ve hiç kuşkusuz Hikmet Uluğbay kadar karardır; bu konudaki kararlılığımızdan hiç kimsenin kuşkusu olmasın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Buyurun efendim.

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, ağır sorunlarla karşı karşıya olduğumuzun bilincindeyiz; ama, yılgın değiliz; çünkü, ulusumuza güveniyoruz, işçilerimize ve girişimcilerimize güveniyoruz, her zorluk karşısında, Atatürk'ten esinlenerek, her engeli aşabileceğimize güveniyoruz ve kendimize güveniyoruz.

Saygılar sunarım. (DSP sıralarından ayakta alkışlar; ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, teşekkür ediyorum.

56'ncı hükümetin programıyla ilgili olarak kişisel görüşlerini ifade etmek üzere, birinci sırada söz hakkı bulunan Sayın Kahraman Emmioğlu; buyurun efendim. *(FP sıralarından alkışlar)*

KAHRAMAN EMMİOĞLU (Gaziantep) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Başbakan Bülent Ecevit tarafından sunulan 56'ncı hükümet programıyla ilgili olarak şahsım adına konuşmak üzere huzurunuzdayım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bendeki şu duygular, zannediyorum, sizlerde de, şu anda bizi izlemekte olan vatandaşlarımızda da mevcuttur: Her yeni gelen hükümet, bir ümit ışığı olarak kabul edilir; fakat, bu hükümet, bir istisna teşkil ediyor. Bu hükümetin bir istisna teşkil etmesi, yani ümit ışığı olmayışı, bir seçim hükümeti olma özelliğinden kaynaklanmıyor; başka ve daha önemli sebepleri var.

Bu hükümet, azınlığın azınlığı bir hükümettir; 55'inci hükümetin amipsel bir şekilde bölünmesinden meydana gelmiştir ve 55'inci hükümetin matruşkasıdır, bizantiyen oyunların sonucu olarak ve birtakım paranoyaların neticesine yaslanılarak kurulmuştur. “Ölümü gösterip sıtmaya razı etmek” sözü, bu Hükümetin kuruluşunu bir ölçüde açıklamaktadır. İçinde bulunduğumuz tarihi şartlar içinde bir ara dönem atmosferinde bu noksan vasıflarla teşekkül etmiş bir hükümetin, ümitleri yeşertmesi de zaten mümkün değildir.

Hükümetin bu vasıflarını biraz açalım. 56'ncı hükümet, alışlagelmiş bir azınlık hükümeti değildir; bu hükümet, azınlığın azınlığı bir hükümettir dedik. Bu hükümetin babası olan 55'inci Hükümet, bir azınlık hükümetiydi; ama, 200 milletvekilinden fazlasına dayanıyordu ve Cumhuriyet Halk Partisi dışarıdan payanda veriyordu. Halbuki şimdiki hükümet, 61 milletvekiline dayanıyor, 61 milletvekili ile hükümet kurmak normal şartlarda imkânsızdır.

Hükümeti kurma görevini ilk aldığı anda, Sayın Ecevit, azınlık hükümeti kurmaktan söz etmiş, DYP de dahil olmak üzere, bütün muhalefet, bunun imkânsızlığını yüksek sesle dile getirmişti; ama, şimdi oldu! Şimdi, oldu! Çünkü, burası Türkiye! Burada, her şey olur mu dememiz gerekiyor şu anda. Zira, dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir garibe hükümete rastlamamız mümkün değildir.

Bu Hükümet, demokratik teamüllere aykırı bir şekilde oluşturuldu. Allah'ın hikmeti! Sayın Cumhurbaşkanı, rahmetli Turgut Özal'ı nelerle kınamışsa, şimdiki Sayın Cumhurbaşkanımız aynısını yapıyor. Ey koca Yunus, Allah rahmet eylesin, ne demişti; “Kişi neyi kınarsa, başa gelegan olur.” İşte bu söz yerine geliyor galiba.

Fakat, insafli olmak lazım. Rahmetli Özal, o zamanki Demirel'e, şimdiki Demirel'in muhaliflerine yaptığını yapmamıştı. Eh, konjonktürel durum! Ülkemiz, konjonktürel insanların ülkesi oldu... Neydi demokratik teamül: Vazife, Mecliste grubu büyük olan partinin grup başkanına ya da genel başkanına verilirdi; vermedi.

Bir de, basın toplantısında, yıllık değerlendirmede, Sayın Cumhurbaşkanımız “istedi de vermedim mi” dedi. Sayın Recai Kutan, ilk görüşmede, net olarak “eğer parti liderine vererseniz benden başlamanız lazım” diyor. Daha ne desin “eğer ver-

mezsen gök kubbeyi başına yıkarım” mı deseydi. Tam bir Demirel klasiği, no risk game teori; risksiz oyun teorisini bizantiyen tarzda oynadı Sayın Demirel. Sayın Çiller’i çileden çıkaracak bir tercihle, Sayın Erez’i ileri sürerek istediğini söyledi, sıtmadan sonra ölümü gösterdi; Sayın Çiller iki kötü seçenekten ehvenini tercih etti, sıtmaya razı oldu.

Neticede - bir sağ parti tarafından, çok affedersiniz ANAP’ın hangi tarafta olduğunu bazen unutuporum; çünkü DSP sol partiyle öylesine içli dışlı ki, birbirinden ayırt etmek artık imkânsız gibi. O yüzden, bir sağ parti diye yalnız DYP’yi kastetmiştim; ama, evet ANAP’ın - iki sağ parti tarafından bir sol parti Meclisteki en küçük partilerden biri, 61 milletvekiliyle iktidara getirildi.

İHSAN ÇABUK (Ordu) — DTP’yi unutma.

KAHRAMAN EMMİÖĞLU (Devamla) — Bu olanlar, memleketi hükümete bırakmamak veya “aman, mutlaka demokratik bir hükümetimiz olsun” gibi düşüncelerle işlenmiş fiiller olsa bir dereceye kadar mazur görülebilirdi; ama, emin olun, içim onlara pek ısınmıyor, bazı şeyler sezinliyorum. Hep siyasî istikrardan bahsediliyor ve insanlarımızın beyni, istikrar denilince, tek parti iktidarına kilitleniyor. Bana göre, en ucuz istikrar formülüdür bu. Eğer zihinlerinizi bazı paranoyalardan temizlerseniz, rahatlıkla çeşitli istikrar formülleri üretebilirsiniz. Demin, Sayın Ecevit de, kuzey ülkelerinde, rahatlıkla istikrarın, çeşitli koalisyonlarla devam ettiğini ifade etmedi mi; ama, kendisi, maalesef, bu paranoyanın içerisinde; neler söylediğini biliyoruz. Nedir bu paranoyalar; mesela bazı partiler “ben, şu partiyle koalisyonla asla girmem” diyerek, siyasî manevra alanlarını kısıtlıyorlar ve demokratik oluşumu da önüyorlar. Bu, demokrasimiz açısından çok bahtsız bir davranış olmuştur. 540’tan fazla üyesi olan Türkiye Büyük Millet Meclisimiz, 61 kişilik bir partinin iktidarına böylece mecbur bırakıldı. Sırf paranoya sebebiyle; ama, halk, dikkatle ve ibretle takip ediyor. 18 Nisan seçimlerinde de halkımız bu basit oyunlara gerekli cevabı mutlaka verecektir, göreceksiniz...

56’ncı Hükümetin teşekkülündeki önemli bir husus da şu: Sanki, 55’inci hükümet bir biyolojik safha geçirdi; sanki amipin bölünüşü gibi bölündü de, eski hükümetten yeni bir hükümet çıktı. Nasıl; Rusya’nın matruşkası gibi, Sayın Mesut Yılmaz’ı aldık, bir de baktık ki, içerisinden Sayın Ecevit çıkıverdi gibi... Halbuki, Türkiye Büyük Millet Meclisi, 55’inci hükümeti, ihaleye nifak karıştırdı, mafyalarla içli dışlı oldu diye düşürmüştü. Bakanlar Kurulunun meselelerde müteselsilen sorumlu oldukları gözardı edilerek ve DSP’nin 55’inci hükümetteki bütün bakanları muhafaza edilerek kuruldu Hükümet; hayırlı olsun!

Bütün bu gayri tabii nevhur hadiseler bilinir ve herkesin gözleri önünde cereyan ederken, hükümet programında aynen şu ifadeler var “55’inci cumhuriyet hükümetinin güvenoylaması ile düşürülmesi üzerine çıkan hükümet sorunu sağlam gelenekler - altını çiziyoruz - oluşturan demokrasimizin ürettiği bir çözümle aşılmıştır” böyle diyor ve bizi tiye alıyor bu program.

Demin ifade ettiğin hususların, Allah aşkına, neresi sağlam gelenekler teşekkül ettiriyor? Vah Türkiye’m, vah! 61 milletvekilinin hükümet oluşturmaya gelene-

ği herhalde konjonktürelidir; inşallah gelenek teşekkül ettirmez, inşallah gelenek oluşturmaz.

Söz konusu Program, kendisini tekhücrelilerin bölünmesine benzer bir bölünmeyle meydana getiren 55'inci hükümetin övgü reçetesi; bu Program, 55'inci Hükümetin bir övgü reçetesi mahiyetinde. Tabii, bozacının şahidi şıracı olurmuş! Neymiş; 55'inci Hükümet, yaklaşık 18 aylık görev süresi içinde eğitim ve vergi reformlarını gerçekleştirmiş! Sekiz yıllık kesintisiz eğitimin nelere mal olduğunu ve olacağını kestirmek şimdi daha kolay.

Çocukları ilköğretim okullarında okuyan velilerin büyük bir kısmı, dinlediğim velilerin hemen hemen hepsi aynen şunu söylüyor: Beş yılı sekize çıkardınız; çocuklarımız yeni bir şey kazanmıyorlar; bilakis, bir mesleğe uyum gösteremeyecekler diye de endişe içinde. Taşımali eğitim bir fecaate dönüşmüş. Milletin emek verdiği köy okulları kapatılmış, yerine birkaç köyün çocuğunun karda, yağmurda, çamurda nakil vasıtasıyla götürüldüğü okulların organizasyonu gibi bir külfet icat edilmiş. Meslek okulları sapır sapır dökülüyor. Afrika ve eski komünist ülkelerde uygulanan, Türkiye şartlarına hiçbir şekilde uymayan bu sistem asla reform değil, belki deformdur. Bu konuda çok şeyler söylendi; ama, mevcut Bakanlık da, inadım inat diyor. Yaptıkları işi düzeltmeye çalışmak yerine, bu garip işlerin faydasına milleti inandırmaya çalışıyorlar. Gerçek reform herhalde bizi bekliyor, Faziletin iktidarını bekliyor. Şahsiyetli, kaliteli, Türkiye şartlarına uygun sekiz yıllık...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Emmioğlu, efendim, lütfen, toparlar mısınız; zatîâlinize de 2 dakika ek süre veriyorum, başka uzatma imkânım yok.

Buyurun efendim.

KAHRAMAN EMMİÖĞLU (Devamla) — Efendim, gayet tabii, söylenecek çok şey var; ekonomiyle ilgili de bir cümle söyleyeceğim. Gaziantep'li işadamımız Abdülkadir Konukoğlu'nun sözünü burada söyleyeceğim: “Şu anda piyasa geberik” diyor. Bir tek bu ifade yeter. *(FP sıralarından alkışlar)*

Bir de, New York Times'ın, Sayın Ecevit için şu tespitini de söylemek istiyorum: “Çağdışı görüşlere bağlı ve devletin müdahalesini yeğleyen bir kişi.” Şu sırada, demin kendileri söylediler, Köy İşleriyle ilgili, yolları yapmak üzere yeni bir kararname imzalamış. Şu anda Anadolu'nun büyük bir kısmında iş yapmak mümkün değil, kış kıyamettir; ama, herhalde, yalnız sıcak yerlere yardım gidecek ve esas olan mesele ayrı; yeni kadrolar ihdas etmektir.

Bir diğer husus, Sayın Ecevit, ekonomiyi biraz daha öğrenecek galiba - haddimiz değil ama - çünkü, demin bir şey ifade etti: “Enflasyon dünya krizinin altına düşüyor.” Zaten düşer. Neden; çünkü, dünya kriziyle fiyatlar öylesine düştü ki... Düşünün, petrol fiyatları 20-24 dolardan 10 dolara kadar düştü. Eğer, 55'inci hükümetin bu şansı olmasaydı, daha çok şeyler ortaya çıkacaktı; ama, görünüyor ki...

ABDULLAH TURAN BİLGE (Konya) — Allah yardım ediyor.

KAHRAMAN EMMİOĞLU (Devamla) — Evet, bu şans kendisine verilmiş oluyor; ama, ben, burada, Sayın Ecevit’in ekonomi konusundaki bilgisini yeniden gözden geçirmesini isterim.

Dışpolitika konusunda da küçük bir şey söyleyecektim; ama, süre nedeniyle söyleyemiyorum.

Bu Programdaki, yani, Hükümet Programındaki en doğru laflardan biri şu: “İnsan ilişkilerinde olduğu gibi, siyasal ilişkilerde de en önemli etken güven duygusudur.”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAHRAMAN EMMİOĞLU (Devamla) — Bir dakikanızı...

BAŞKAN — Efendim, en önemli etken zamandır.

REFİK ARAS (İstanbul) — Bravo Sayın Başkan.

KAHRAMAN EMMİOĞLU (Devamla) — Sayın Ecevit’e verdiğiniz 8 dakikadan 1 dakika da bize lütfederseniz iyi olur.

BAŞKAN — 1 dakika mı efendim?

KAHRAMAN EMMİOĞLU (Devamla) — 1 dakika...

BAŞKAN — Ben, zatiâlinize ilave süre verdim efendim, yine veriyorum; buyurun.

KAHRAMAN EMMİOĞLU (Devamla) — Efendim, lafımı tamamlamak için ben istirham ettim.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım, lütfettiniz.

Tekrar ediyorum, buradaki en doğru laf “insan ilişkilerinde olduğu gibi, siyasal ilişkilerde de en önemli etken güven duygusudur” lafıdır. Doğrudur; biz, bu Hükümete güven duymuyoruz.

Teşekkür ederim ve hepinizin bayramını tebrik ederim. Sevgiler, saygılar... *(FP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Emmioğlu, teşekkür ediyorum.

Kişisel görüşlerini ifade etmek üzere, Sayın Tuncay Karaytuğ; buyurun efendim. *(CHP sıralarından alkışlar)*

TUNCAY KARAYTUĞ (Adana) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 56’ncı cumhuriyet hükümetinin programı üzerinde kişisel görüşlerimi aktarmak üzere huzurlarınızdayım; bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, 24 Aralık 1995 seçimlerinden sonra oluşan 20’nci Dönem Parlamentosu, çeşitli hükümet modellerinin tartışmalarıyla çalışmalarını başlatmış ve çok sayıda girişimden sonra ANAP ile DYP, DSP’nin çekimser tutkalıyla bir araya getirilmesi sağlanmış ve 53’üncü Hükümetin kuruluşu gerçekleştirilmişti. Kurulan bu ortak Hükümete rağmen, her iki parti de birbirini acımasızca eleştirmiş ve özellikle, liderler, birbirlerine kabullenilmesi mümkün olamayacak suçlamalar yöneltmişlerdi. Sayın Çiller’in mal varlığıyla ilgili iddialarla başlayan, Tofaş ihale-

sinin zarflarının konutta açılmasıyla devam eden suçlamalar toplumda ciddi yankılar uyandırmış, DSP Grubunda, şimdinin Maliye Bakanı Sayın Zekeriya Temizel konuyu zehir zemberek ifadelerle açıklamış ve bu işin Sayın Çiller'i, mutlaka Yüce Divana gönderebileceğini ileri sürmüştü. Yine aynı şekilde, şimdinin Başbakan Yardımcısı Sayın Hikmet Uluğbay, Tansu Çiller'le ilgili (9/4) esas numaralı mal varlığı soruşturma komisyonunda çok ciddi muhalefet şerhleri vermiş ve Sayın Çiller'in, Yüce Divanda yargılanması gerektiğinin altını çizmişti. Bu dönemsellik içerisinde dürüst devlet adamı imajı çizmeye çalışan Sayın Mesut Yılmaz, "çamurun üzerine oturmam" nidalarıyla ortalıkta da gezinip durmuştu.

Sayın milletvekilleri, 54'üncü hükümetin gerdiği toplumsal ilişkiler nedeniyle ülkenin içerisine girdiği darboğazdan çıkılabilmesi amacıyla girilen 55'inci hükümet arayışlarına, Cumhuriyet Halk Partisi, hiçbir beklenti içerisinde olmaksızın, bir memur tayini talebinde dahi bulunmadan katkı vermişti. Sayın Yılmaz, kurulan bu hükümetin, ülkeyi, 1997 Kasımında erken seçimlere götüreceğini söylemiş, ardından, 1998 Mart ayının daha uygun olacağını ileri sürerek zaman kazanmaya çalışmıştı.

Daha sonra, Mesut Yılmaz'ın bu solo programına Sayın Bülent Ecevit de katılmış "canım, gittiği yere kadar devam eder; şimdiden hükümete ömür biçmeyelim" diyerek, bir azınlık hükümeti olduğunu unutturmaya çalışmıştı. Hatta, antrenörlüğünü yaptığı Sayın Mesut Yılmaz'a da "sen Deniz Baykal'ı bana bırak, ben onu tahrik eder, zaman kazanırım" demekten de geri durmamıştı.

Değerli arkadaşlar, 55'inci hükümet ve onun başı, kendilerini seçeneksiz göstererek, her türlü fütursuzluğu mubah gören bir anlayışla hareket etmiştir. Sayın Çiller'i Tofaş ihale zarflarını evinde açtığı için topa tutan çok parçalı azınlık hükümeti içerisinde yer alan bazı bakanlar, bir özel örgütlenme anlayışı içerisinde hareket ederek, bazı işadamlarına imtiyazlar sağlamak amacıyla SİT alanlarını imara açıp, bu işadamlarını banka ve medya patronluğuna özendirerek, kendilerini seçimlerden galip çıkartacak formüller üretmekte bir hayli mesafe katetmişlerdi.

55'inci hükümet, Türkbank skandalı nedeniyle yıkıldı. Türkbank skandalı ise, Korkmaz Yiğit'e odaklandı. Korkmaz Yiğit olayının düğüm noktası Türkbank skandalı gibi görünse de, gerçek düğüm bir başka yerde yatıyor; o da, yine, 55'inci hükümetin Kültür Bakanlığından geçiyor. Korkmaz Yiğit'in, Türkbank'ın yanı sıra bazı medya kuruluşlarını almasının asıl nedeni, Çekmece Gölü su havzasında kalan çok büyük arazide uygulamayı planladığı ve milyarlarca dolarla ifade edilen bir konut projesiydi. Yiğit, aldığı banka ve medya kuruluşlarıyla, hem bu projenin tanıtımını yapacak hem de milyarlarca dolarlık para akımını kendi bankası üzerinden gerçekleştirecekti; ancak, su havzası içinde kalan bu arazi, SİT alanı ilan edilmişti. İşte, 55'inci hükümetin Kültür Bakanlığı, bu aşamada devreye girdi; Bakanlık üst düzey bürokratları, SİT alanı ilan eden kurul üzerinde baskı kurarak, kararın değiştirilmesi için seferber oldu. Ünlü mimar Behruz Çinici, karşı çıktığı için kurul üyeliğinden alındı, sonunda bu kararın değiştirilmesi sağlandı. Bölgeyi SİT alanı olmaktan çıkaran karar Bakanlık makamını tatmin etmedi; çünkü, kararda, nasıl ve kimlerin istekleri üzerine değişiklik yapıldığı da yazılıyordu. Milyarlarca dolarla ifade edilen böyle bir rant paylaşımıyla ilgili karar değişikliğinin Bakanlık makamının bilgisi

olmadan değiştirilmesi pek mümkün görünmüyordu. Bu işin organizasyonunda, Bakanla aynı partide, bir zamanlar garaj operasyonlarıyla ünlenmiş bir partinin, parti yöneticisinin de adı anılmadan geçilmiyordu.

Bu arada, kaderin şu garip tecellisine bakın ki, Susurluk'ta bir kamyonu çarpan Mercedesten fıskıran devlet-çete-siyasetçi cerahati, burada, hükümet-çete-işadamı cerahati şeklinde kendisini göstermiştir.

Değerli arkadaşlar, 55'inci hükümetin özelleştirmeden sorumlu devlet bakanı gibi görev yapan köşk-konut arası işadamı Kamuran Çörtük, özelleştirme işlerinden sorumlu danışman firma gibi görev yapan Alaattin Çakıcı, çetelerle koordinasyondan sorumlu devlet bakanı gibi görev yapan Eyüp Aşık ve "beytülmal el sürdürmem" diyen Başbakan Mesut Yılmaz, acaba, bu ahlak anlayışlarıyla, iktidarda daha ne kadar kalabilecekti?

Sayın milletvekilleri "yapacak daha çok işimiz var, acelemiz var" diyen Sayın Mesut Yılmaz'a buradan sormak istiyorum: Acaba, yapılacak işleriniz arasında, daha kaç banka, kaç televizyon, kaç gazete satışına aracılık etmek vardı?

Ya tüm siyasal yaşamını dürüst siyaset uğruna geçirmiş olan Sayın Bülent Ecevit, Cumhuriyet Halk Partisinden intikam almak duygusuyla mı Sayın Yılmaz'ın anlattıklarından bir anda tatmin oldunuz? Ama, iyi huylu tarikatlardan sonra, herhalde, iyi huylu pazarlıklar da geçerli olmaya başladı. Bu arada, ANAP ile DSP imzalarıyla Tansu Çiller'in malvarlığının yeniden soruşturulması amacıyla oluşturulan soruşturma komisyonunda, yine aynı saygın partilerin saygıdeğer milletvekillerinin oylarıyla, Sayın Çiller'in malvarlığı üzerindeki şaibeler örtülmüştür. Aynı tutarlılık ve ilkelilik ışığında da Sayın Mesut Yılmaz'ın malvarlığı üzerindeki şaibeler örtülmüş ve yılların dürüst siyasetçi, devlet adamı Sayın Bülent Ecevit, artık yeni bir sayfanın açılması gerektiğinden söz etmiştir. Hani, halk arasında kullanılan "şamdan aklandı, pilav yağlandı" deyimini çağrıştıracasına, yeni bir sayfa, Türk siyasî yaşamında açılmış oluyordu. Bu örtme, aklama operasyonları ve sonrasının mimarı olarak da Sayın Ecevit tarihteki yerini almış oluyordu.

Sayın milletvekilleri, bütün bu gelişmelerden sonra, Sayın Cumhurbaşkanı, hükümet kurma görevini, artık, ihaleye fesat karıştırmış olan Sayın Yılmaz'a vermezdi; onun yerine, kendi namına, Mesut Yılmaz hesabına bir hükümet kurması amacıyla Sayın Ecevit'e görevi verdi. Bu arada, Sayın Çiller, feryat figan, bu işe karşı çıkıp görevin kendisine verilmesini istiyordu. Dürüst Ecevit ile uyumdaşı Yılmaz, Sayın Cumhurbaşkanı, Yalın Erez Başbakanlığında bir hükümete destek vereceklerini söyleyince, Sayın Demirel de Yalın Erez'e görevi vermiş, görevi güle oynaya alan Yalın Erez, bu işin üstesinden gelmeye çalışırken, Sayın Çiller, kendisi gibi, Yüce Divan korkusu içinde yaşayan Mesut Yılmaz'a, boz atlı Hızır misali yetiştirerek, her işten sorumlu devlet bakanı aracılığıyla, şapkasından hükümet formülleri çıkarmakla suçladığı Sayın Ecevit'in azınlık hükümetini destekleyeceğini söylemişti. Sayın Ecevit, herkesin gözünün içine baka baka destek vermeyi taahhüt ettiği Yalın Erez'in hükümet kurma işini başaramayacak gibi görüldüğünü söyleyip "bir iktidar uğruna ya Rab ne güneşler batıyor" dedirtircesine bu teklifi kabul etmiştir.

Sayın Çiller, Sayın Bülent Ecevit'le yaptığı görüşmeden sonra çıktığı basın toplantısında, Milli Eğitim Bakanı Sayın Hikmet Uluğbay'la ilgili, ses tonundan da anlaşılacağı üzere, hassasiyetini dile getirmiş; ama, Sayın Bülent Ecevit, böyle bir hassasiyetin olmadığını, böyle bir talebin olmadığını defalarca söylemiştir. Herhalde, Sayın Ecevit, görmek istemediği, duymak istemediği konularda tüm duyu organlarını kapatıyor.

Sayın milletvekilleri, tencere-kapak misali oluşan bu Hükümetten beklediğimiz, sadece, ülkemizi seçimlere zamanında ve tartışmamız bir biçimde götürmesidir. Bu konuda başarılı olmasını diliyoruz; ama güvenmiyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(CHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Karaytuğ, teşekkür ediyorum.

KÜLTÜR BAKANI M. İSTEMİHAN TALAY (İçel) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Kültür Bakanı Sayın Talay, buyurun.

KÜLTÜR BAKANI M. İSTEMİHAN TALAY (İçel) — Sayın Karaytuğ'un konuşmasıyla ilgili görüşlerimi açıklamak için söz alabilir miyim?

BAŞKAN — Böyle bir usulümüz yok; ama, bir sataşmadan söz ediyorsanız, hangi sözlerle sataştığını bana ifade ediniz.

KÜLTÜR BAKANI M. İSTEMİHAN TALAY (İçel) — SİT alanlarıyla ilgili ve "Kültür Bakanı" diyerek beni kasteden konuşmasından dolayı...

BAŞKAN — Efendim, o, Hükümet Programına karşı bir görüştür. Rica edeyim ben... Olsa veririm Sayın Talay.

Sayın milletvekilleri, bu suretle görüşmelerimiz tamamlandı.

Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güvenoylaması yapmak için...

KÜLTÜR BAKANI M. İSTEMİHAN TALAY (İçel) — Sayın Başkanım, söz vermediniz; ama, yerimden birkaç cümleyle düşüncelerimi...

BAŞKAN — Sayın Talay, anlıyorum; buyurun efendim.

KÜLTÜR BAKANI M. İSTEMİHAN TALAY (İçel) — Bu konuları, Sayın Deniz Baykal ve Sayın Adnan Keskin de dile getirdiler. Kendilerine mahkemede dava açarak bunu ispat hakkını ileri sürdüm. Aynı şekilde, Plan ve Bütçe Komisyonunda, Sayın Karaytuğ'un da bulunduğu bir ortamda bütün bu konuları detayıyla açıkladım. Yaptığım açıklamada, Küçükçekmece'deki SİT kararının, 1995 yılında alındığını, bir yıl, Ankara'da Kültür Bakanlığında bekletildikten sonra, Sayın Fikri Sağlar döneminde bunun iade edildiğini belirttim ve 1998 yılının 12 Mart tarihinde, bu kararın yeniden alınıp Ankara'ya gönderilmesi üzerine, gerek Millî Savunma Bakanlığının gerek Toplu Konut İdaresi Başkanlığının, bakanların bizzat yazdığı yazılarla, 350 kilometrekarelik bir alanın, hiçbir inceleme ve ayırım yapılmadan, genel olarak SİT alanı yapılmasından dolayı, çok büyük haksızlıkların ortaya çıktığı ifade edildiğinden dolayı, bu kararın ilamını bir süre beklettim. Bu geniş alan içerisinde kimin arsası var, kimin yeri var, bu bizim hesabımızda değildir. Son aldığımız karar-

la da, yetkiyi, tamamen kurumlara bıraktık ve istediği yeri, istediği şekilde SİT alanı yapma hakkını, artık, kurumlar kullanabilecektir.

BAŞKAN — Sayın Bakan, teşekkür ediyorum efendim.

Sayın milletvekilleri, Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güven oylamasını yapmak için, 17 Ocak 1999 Pazar günü saat 11.00’de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorken, idrak edeceğimiz mübarek Ramazan Bayramının, Yüce Heyetinize ve ulusumuza hayırlara vesile olmasını Cenabı Allah’tan niyaz ediyor, hepimizin ve hepinizin bayramını tebrik ediyorum.

TBMM TUTANAK DERGİSİ
Dönem 21 Cilt 69 Birleşim 44
Sayfa 175 224
17.01.1999 Pazar

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Hikmet ÇETİN

KÂTİP ÜYELER: Hüseyin YILDIZ (Mardin)

Ali GÜNAYDIN (Konya)

Açılma Saati: 11.00

Güvenoylaması

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 44’üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır.

Gündeme geçiyorum.

BAŞKAN — Gündemin “Özel Gündeminde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan, Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında, Anayasanın 110 ve İçtüzüğün 124’üncü maddeleri gereğince güven oylaması yapılacaktır.

İçtüzüğün 124’üncü maddesi gereğince, güven oylaması, açık oylamayla yapılacaktır.

İçtüzüğün 139 uncu maddesine göre, açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir. Bu nedenle, açık oylama şekillerini, şimdi söyleyeceğim sırayla oylayacağım:

1. Elektronik oylama cihazıyla.

2. Oy kupalarının sıralar arasında dolaştırılması suretiyle.

3. Adı okunan milletvekilinin, kabul, ret ya da çekimser şeklinde oyunu belirtmesi suretiyle.

4. Adı okunan milletvekilinin, kürsü önünde konulacak kutuya oyunu atması suretiyle.

Şimdi, biraz önce okuduğum sıraya göre oylama yapacağım.

Açık oylamanın, elektronik oylama cihazıyla yapılması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, oylamalarda genellikle 5 dakika süre veriliyordu; ancak, güven oylaması olduğunu dikkate alarak, bu oylama için 10 dakikalık süre tanıyacağım.

Sayın milletvekilleri, elektronik cihaza giremeyen arkadaşlarımıza teknik arkadaşlarımız yardımcı olacaklardır; ancak, sisteme giremeyip oy pusulası yollayan arkadaşlarımızın isimlerini okuyarak, burada olup olmadıklarını kontrol edeceğim; onun için, arkadaşlarımız, lütfen, salondan ayrılmasınlar.

Sayın milletvekilleri, oylama başlamıştır.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı.)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, oylama süresi bitmiştir.

Yalnız, birkaç dakikanızı rica edeceğim; çünkü, rejî odasından çıktıların gelmesini bekleyeceğiz.

Pusula gönderip oy kullananlar ile parmak izlerini karşılaştırmamız gerekiyor; o konuda bir ikileme olabilir.

Sayın milletvekilleri, parmak iziyle sisteme giremeyen arkadaşlarımızın pusulalarını değerlendirdik, kontrolünü yaptık; şimdi, arkadaşlarımızın burada olup olmadığını, tekrar, ad okuyarak kontrol edeceğim.

Sayın Ağâh Oktay Güner? Burada.

Sayın Algan Hacaloğlu? Burada.

Sayın Mehmet Selim Ensarioğlu? Burada.

Sayın Mehmet Gölhan? Burada.

Sayın Necmettin Dede? Burada.

Sayın Sedat Edip Bucak? Burada.

Sayın Yakup Hatipoğlu? Yok.

Sayın Metin Perli? Burada.

Sayın Hüseyin Kansu? Burada.

Sayın Yusuf Bacanlı? Burada.

Sayın E. Yalım Erez? Burada.

Sayın Ali Topuz? Burada.

Sayın Mehmet Sevigen? Burada.

Sayın Suha Tanık? Burada.

Sayın Refaiddin Şahin? Burada.

Sayın Abdullah Gül? Burada.

Sayın Deniz Baykal? Burada.

Sayın Ali Şevki Ereğ? Burada.

Sayın Cemil Erhan? Burada.

Sayın Metin Işık? Burada.

Sayın Turhan Alçelik? Burada.

Sayın Ahmet Nurettin Aydın? Burada.

Olmayan arkadaşımızı tekrar arıyorum:

Sayın Yakup Hatipoğlu? Yok.

Sayın milletvekilleri, güvenoylamasının sonucunu açıklıyorum: Oylamaya 495 sayın milletvekili katılmış olup; 306 kabul, 188 ret ve 1 çekimser oy kullanılmıştır. *(DSP, ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, bu sonuca göre, Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna, Meclisimizce güvenoyu verilmiştir. Kendilerini kutlar, ulusumuz ve ülkemiz için hayırlı ve başarılı olmasını diliyorum.

Teşekkür için Sayın Başbakan söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Başbakan. *(DSP sıralarından ayakta alkışlar; ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Demokratik Sol Partinin kurduğu azınlık Hükümetine güvenini belirttiği için, Türkiye Büyük Millet Meclisine şükranlarımı sunarım.

Hükümetimize güvenoyu veren partilerin ve milletvekillerinin değerli desteklerine layık olmak için, güvenoyu vermeyenlerin de güvenlerini kazanabilmek için gerekli özeni göstereceğiz.

Hükümetimizin kısa görev süresi içinde öncelikli görevi, Türkiye'yi, her bakımdan tarafsız bir tutum izleyerek, 18 Nisan seçimlerine, esenlikle, can ve oy güvenliği içinde ulaştırmak olacaktır.

Bu vesileyle, yaklaşan Ramazan Bayramının tüm yurttaşlarımıza ve tüm İslâm âlemine hayırlı olmasını, mutluluklar ve esenlikler sağlamasını dilerim.

Tekrar, şükranlarımı belirterek saygılar sunarım. *(DSP sıralarından ayakta alkışlar; ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, Ramazan Bayramının size, ailenize, tüm ulusumuza, yurtdışındaki vatandaşlarımıza ve İslâm dünyasına mutluluklar, sağlıklar ve esenlikler getirmesini diliyorum.

Sayın milletvekilleri, özelleştirme uygulamalarıyla ilgili Meclis araştırması komisyonunun 743 sıra sayılı raporu üzerindeki genel görüşmeyi yapmak ve diğer denetim konularını sırasıyla görüşmek üzere, 26 Ocak 1999 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere, Birleşimi kapatıyorum.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 11.27

Ecevit Hükümeti Güvenoylaması Sonucu

<i>Program:</i>	12.01.1999
<i>Görüşmeler</i>	15.01.1999
<i>Oylama Tarihi:</i>	17.01.1999
<i>Üye Sayısı:</i>	539
<i>Oylamaya Katılan Üye Sayısı:</i>	495
<i>Kabul:</i>	306
<i>Red:</i>	188
<i>Çekimser:</i>	1

ADANA

Cevdet AKÇALI	DYP	Kabul
Uğur AKSÖZ	ANAP	Kabul
İmren AYKUT	ANAP	Kabul
İbrahim Yavuz BİLDİK	DSP	Kabul
Mehmet Ali BİLİCİ	ANAP	Kabul
Yakup BUDAK	FP	Red
Mehmet BÜYÜKYILMAZ	DSP	Kabul
Sıtkı CENGİL	FP	Red
Cevher CEVHERİ	DYP	Kabul
Erol ÇEVİKÇE	CHP	Red
M. Halit DAĞLI	DYP	Kabul
Veli Andaç DURAK	DYP	Kabul
Tuncay KARAYTUĞ	CHP	Red
Orhan KAVUNCU	BBP	Red
Mustafa KÜPELİ	ANAP	Kabul
Arif SEZER	DSP	Kabul
İbrahim Ertan YÜLEK	FP	Red

ADİYAMAN

Mahmut Nedim BİLGİÇ	DYP	Kabul
Mahmut BOZKURT	ANAP	Kabul
Ahmet ÇELİK	FP	Red
Ahmet DOĞAN	FP	Red
Celal TOPKAN	CHP	Red

AFYON

Sait AÇBA	FP	Red
İsmet ATTİLA	DYP	Kabul
Osman HAZER	FP	Red
H. İbrahim ÖZSOY	ANAP	Kabul
Yaman TÖRÜNER	ANAP	Kabul
Kubilay UYGUN	Bağımsız	Red
Nuri YABUZ	ANAP	Kabul

AĞRI

M. Sıddık ALTAY	FP	Red
Cemil ERHAN	DYP	Kabul
Yasar ERYILMAZ	ANAP	Kabul
Celal ESİN	FP	Red
M. Ziyaettin TOKAR	FP	Red

AKSARAY

Mehmet ALTINSOY	FP	Red
Nevzat KÖSE	DYP	Kabul
Murtaza ÖZKANLI	FP	Red
Sadi SOMUNCUOĞLU	MHP	Red

AMASYA

Aslan Ali HATİPOĞLU	ANAP	Kabul
Ahmet İYİMAYA	DYP	Kabul
Cemalettin LAFÇI	FP	Red
Haydar OYMAK	CHP	Red

ANKARA

İlhan AKÜZÜM	ANAP	Kabul
Nejat ARSEVEN	ANAP	Kabul
Yılmaz ATEŞ	CHP	Red
Saffet Arıkan BEDÜK	DYP	Kabul
Ahmet BİLGE	FP	Red
Gökhan ÇAPOĞLU	DTP	Çekimser
Cemil ÇİÇEK	FP	Katılmadı
Ali DİNÇER	CHP	Red
Mehmet EKİCİ	BBP	Red

Ömer Faruk EKİNCİ	FP	Red
Eşref ERDEM	CHP	Red
Ünal ERKAN	Bağımsız	Kabul
Mehmet GÖLHAN	DYP	Kabul
Uluç GÜRKAN	DSP	Kabul
Agâh Oktay GÜNER	ANAP	Kabul
Şaban KARATAŞ	MHP	Red
İrfan KÖKSALAN	ANAP	Kabul
M. Seyfi OKTAY	CHP	Kabul
Mehmet SAĞDIÇ	ANAP	Kabul
Önder SAV	CHP	Red
Yücel SEÇKİNER	ANAP	Kabul
İlker TUNCAY	ANAP	Katılmadı
Aydın TÜMEN	DSP	Kabul
Rıza ULUCAK	FP	Red
Hikmet ULUGBAY	DSP	Kabul
Ersönmez YARBAY	FP	Red

ANTALYA

Deniz BAYKAL	CHP	Red
Osman BERBEROĞLU	Bağımsız	Katılmadı
A. Ahmet DENİZOLGUN	Bağımsız	Kabul
Hayri DOĞAN	DYP	Kabul
Emre GÖNENSAY	Bağımsız	Kabul
İbrahim GÜRDAL	ANAP	Kabul
Bekir KUMBUL	CHP	Red
Sami KÜÇÜKBAŞKAN	ANAP	Kabul
Yusuf ÖZTOP	CHP	Red
Metin ŞAHİN	DSP	Kabul
ARDAHAN		
İsmet ATALAY	CHP	Red
Saffet KAYA	DYP	Kabul

ARTVİN

Metin ARİFAĞAOĞLU	CHP	Red
Hasan EKİNCİ	DYP	Kabul

Süleyman HATİNOĞLU	ANAP	Kabul
Cengiz ALTINKAYA	ANAP	Kabul
M. Fatih ATAY	CHP	Red
Ali Rıza GÖNÜL	DYP	Kabul
Nahit MENTEŞE	DYP	Kabul
Sema PİŞKİNSÜT	DSP	Kabul
Muammer POLAT	FP	Red
İsmet SEZGİN	DTP	Kabul
Yüksel YALOVA	ANAP	Katılmadı

BALIKESİR

Abdülbaki ATAÇ	DYP	Kabul
Ahmet BİLGİÇ	DYP	Kabul
Safa GİRAY	ANAP	Kabul
Tamer KANBER	DSP	Kabul
Mustafa Güven KARAHAHAN	DSP	Kabul
İ. Önder KIRLI	CHP	Red
İsmail ÖZGÜN	FP	Red
Hüsnü SIVALIOĞLU	ANAP	Kabul
İlyas YILMAZYILDIZ	DYP	Kabul

BARTIN

Zeki ÇAKAN	ANAP	Kabul
Köksal TOPTAN	DYP	Kabul
Cafer Tufan YAZICIOĞLU	DSP	Kabul

BATMAN

Alaaddin Sever AYDIN	FP	Red
Ataullah HAMİDİ	ANAP	Kabul
Musa OKÇU	FP	Red
Faris ÖZDEMİR	DYP	Kabul

BAYBURT

Ülkü GÜNEY	ANAP	Kabul
Suat PAMUKÇU	FP	Red

BİLECİK

Bahattin ŞEKER	DYP	Katılmadı
Kazım ATAOGU	DYP	Kabul

Hüsamettin KORKUTATA	FP	Red
Mahmut SÖNMEZ	ANAP	Kabul

BITLİS

Zeki ERGEZEN	FP	Red
Edip Safder GAYDALI	ANAP	Kabul
Kâmran İNAN	ANAP	Katılmadı
Abdulhaluk MUTLU	FP	Red

BOLU

Avni AKYOL	ANAP	Kabul
Feti GÖRÜR	FP	Red
Necmi HOŞVER	DYP	Kabul
Abbas İNCEAYAN	ANAP	Kabul
Mustafa KARSLIOĞLU	DSP	Kabul
Mustafa YÜNLÜOĞLU	FP	Red

BURDUR

Mustafa ÇİLOĞLU	DYP	Kabul
Yusuf EKİNCİ	ANAP	Kabul
Kazım ÜSTÜNER	DSP	Kabul

BURSA

Yüksel AKSU	CHP	Red
Ali Rahmi BEYRELİ	DSP	Kabul
Cavit ÇAĞLAR	Bağımsız	Katılmadı
M. Altan KARAPAŞAOĞLU	FP	Red
İlhan KESİCİ	ANAP	Kabul
Hayati KORKMAZ	DSP	Kabul
Cemal KÜLAHLI	ANAP	Kabul
Feridun PEHLİVAN	ANAP	Kabul
Ali Osman SÖNMEZ	DYP	Katılmadı
Yahya ŞİMŞEK	CHP	Kabul
Turhan TAYAN	DYP	Kabul
Ertuğrul YALÇINBAYIR	ANAP	Kabul
İbrahim YAZICI	DYP	Kabul

ÇANAKKALE

Hikmet AYDIN	Bağımsız	Kabul

M. Cumhur ERSÜMER	ANAP	Kabul
Ahmet KÜÇÜK	CHP	Red
Nevfel ŞAHİN	DYP	Kabul
A. Hamdi ÜÇPINARLAR	DTP	Katılmadı

ÇANKIRI

Mete BÜLGÜN	ANAP	Kabul
İsmail COŞAR	FP	Red
Ahmet UYANIK	DYP	Kabul

ÇORUM

Bekir AKSOY	DYP	Kabul
Mehmet AYKAÇ	FP	Red
Hasan ÇAĞLAYAN	BBP	Red
Zülfikar GAZİ	FP	Red
Yasin HATİPOĞLU	FP	Red
Ali Haydar ŞAHİN	CHP	Red

DENİZLİ

M. Kemal AYKURT	DYP	Kabul
Hilmi DEVELİ	CHP	Red
Mehmet GÖZLÜKAYA	DYP	Kabul
Adnan KESKİN	CHP	Red
Hasan KORKMAZCAN	ANAP	Kabul
Haluk MÜFTÜLER	ANAP	Kabul
Ramazan YENİDEDE	FP	Red

DİYARBAKIR

Abdulkadir AKSU	FP	Katılmadı
Muzaffer ARSLAN	ANAP	Kabul
Ferit BORA	DP	Kabul
M. Salim ENSARİOĞLU	DYP	Kabul
Sacit GÜNBEY	FP	Red
Seyyit Haşim HAŞİMİ	FP	Katılmadı
Ömer Vehbi HATİPOĞLU	FP	Red
Yakup HATİPOĞLU	FP	Katılmadı
Sebgetullah SEYDAOĞLU	ANAP	Kabul
Salih SÜMER	DYP	Kabul

EDİRNE

Ümran AKKAN	DYP	Kabul
Evren BULUT	ANAP	Kabul
Mustafa İLİMEN	DSP	Kabul
Erdal KESEBİR	DP	Kabul

ELAĞIZ

Mehmet AĞAR	DYP	Kabul
Ömer Naimi BARIM	FP	Red
Hasan BELHAN	DYP	Kabul
Cihan PAÇACI	DYP	Kabul
Ahmet Celil TUNÇ	FP	Red

ERZİNCAN

Tevhit KARAKAYA	FP	Red
Mustafa KUL	CHP	Red
Naci TERZİ	FP	Red
Mustafa YILDIZ	CHP	Red
Zeki ERTUGAY	DYP	Kabul
Lütfü ESENGÜL	FP	Red
Abdulilah FIRAT	FP	Red
Necati GÜLLÜLÜ	ANAP	Kabul
İsmail KÖSE	MHP	Red
Ömer ÖZYILMAZ	FP	Red
Aslan POLAT	FP	Red
Şinasi YAVUZ	FP	Red

ERZURUM

Necati ALBAY	DSP	Kabul
Mustafa BALÇILAR	ANAP	Kabul
Demir BERBEROĞLU	ANAP	Kabul
İbrahim Yaşar DEDELEK	ANAP	Kabul
Hanifi DEMİRKOL	FP	Red
Mahmut ERDİR	DSP	Kabul

GAZİANTEP

Nurettin AKTAŞ	FP	Red
Mehmet BATALLI	DTP	Katılmadı
Hikmet ÇETİN	CHP	Katılmadı

Kahraman EMMİÖĞLU	FP	Red
Ali ILIKSOY	DSP	Kabul
M. Bedri İNCETAHTACI	FP	Red
Mustafa R. TAŞAR	ANAP	Kabul
Ünal YAŞAR	ANAP	Kabul
Mustafa YILMAZ	DSP	Kabul

GİRESUN

Turhan ALÇELİK	FP	Red
Burhan KARA	ANAP	Kabul
Yavuz KÖYMEN	ANAP	Kabul
Ergun ÖZDEMİR	DYP	Kabul
Rasim ZAIMOĞLU	DYP	Kabul

GÜMÜŞANE

Lütfü DOĞAN	FP	Red
Mahmut Oltan SUNGURLU	ANAP	Kabul

HAKKÂRİ

Naim GEYLANİ	ANAP	Kabul
Mustafa ZEYDAN	DYP	Kabul

HATAY

Abdulkadir AKGÖL	DYP	Kabul
Fuat ÇAY	CHP	Red
Ali GÜNAY	DSP	Kabul
S. Metin KALKAN	FP	Red
Nihat MATKAP	CHP	Red
Levent MISTIKOĞLU	ANAP	Kabul
Atila SAV	CHP	Red
Mehmet SILAY	FP	Red
Ali UYAR	ANAP	Kabul
Hüseyin YAYLA	ANAP	Kabul

İĞDIR

Adil AŞIRIM	ANAP	Kabul
Şamil AYRIM	ANAP	Kabul

İSPARTA

Ömer BİLGİN	DYP	Kabul
A. Aykon DOĞAN	DYP	Kabul

Mustafa KÖYLÜ	FP	Red
Erkan MUMCU	ANAP	Kabul
Halil YILDIZ	DYP	Kabul

İÇEL

Oya ARASLI	CHP	Red
Fevzi ARICI	DYP	Kabul
Emin AYDINBAŞ	FP	Katılmadı
Saffet BENLİ	FP	Red
Halil CİN	ANAP	Kabul
Ali ER	ANAP	Kabul
Abdülbaki GÖKÇEL	DSP	Kabul
Turhan GÜVEN	DYP	Kabul
D. Fikri SAĞLAR	CHP	Red
Mustafa İstemihan TALAY	DSP	Kabul
Ayfer YILMAZ	DYP	Kabul
R. Kazım YÜCELEN	ANAP	Kabul

İSTANBUL

Bülent AKARCALI	ANAP	Kabul
Meral AKŞENER	DYP	Kabul
Ziya AKTAŞ	DSP	Kabul
Yıldırım AKTUNA	DTP	Katılmadı
Sedat ALOGLU	Bağımsız	Kabul
Tayyar ALTIKULAÇ	DYP	Kabul
Ahat ANDİCAN	ANAP	Kabul
Refik ARAS	ANAP	Kabul
Azmi ATEŞ	FP	Red
Mehmet AYDIN	DSP	Kabul
Mustafa BAŞ	FP	Red
Mukadder BAŞEĞMEZ	FP	Red
Ali COŞKUN	FP	Red
Nami ÇAĞAN	DSP	Kabul
Tansu ÇİLLER	DYP	Kabul
Gürcan DAĞDAŞ	DYP	Kabul
Hüsnü DOĞAN	ANAP	Kabul

Halit DUMANKAYA	ANAP	Katılmadı
Bülent ECEVİT	DSP	Kabul
Süleyman Arif EMRE	FP	Red
Hasan Tekin ENEREM	ANAP	Kabul
Ekrem ERDEM	FP	Red
Mehmet Fuat FIRAT	FP	Katılmadı
Algan HACALOĞLU	CHP	Red
Metin IŞIK	DYP	Kabul
İsmail KAHRAMAN	FP	Red
Cefi Josef KAMHI	DTP	Katılmadı
Hüseyin KANSU	FP	Katılmadı
Ercan KARAKAŞ	CHP	Katılmadı
Yılmaz KARAKOYUNLU	ANAP	Kabul
M. Cavit KAVAK	ANAP	Kabul
Ahmet Güryüz KETENCİ	CHP	Red
Osman KILIÇ	DSP	Kabul
Hayri KOZAKÇIOĞLU	DYP	Kabul
Mehmet Tahir KOSE	DSP	Kabul
Emin KUL	ANAP	Kabul
Göksal KÜÇÜKALİ	Bağımsız	Katılmadı
Aydın MENDERES	FP	Katılmadı
Necdet MENZİR	Bağımsız	Kabul
Mehmet MOĞULTAY	CHP	Red
Yusuf NAMOĞLU	ANAP	Kabul
Ali OĞUZ	FP	Red
Altan OYMEN	CHP	Red
Korkut ÖZAL	DP	Katılmadı
Alı Talip ÖZDEMİR	ANAP	Kabul
H. Hüsamettin ÖZKAN	DSP	Kabul
Yusuf PAMUK	ANAP	Kabul
Mehmet Cevdet SELVİ	CHP	Red
Mehmet SEVİGEN	CHP	Red
Mehmet Alı ŞAHİN	FP	Red
Ahmet TAN	DSP	Kabul

Güneş TANER	ANAP	Kabul
Bülent TANLA	CHP	Red
Zekeriya TEMİZEL	DSP	Kabul
Erdoğan TOPRAK	DSP	Kabul
Ali TOPUZ	CHP	Red
Şadan TUZCU	ANAP	Kabul
Osman YUMAKOĞULLARI	FP	Red
Bahattin YÜCEL	ANAP	Kabul
Bahri ZENGİN	FP	Red
Namık Kemal ZEYBEK	DYP	Kabul

İZMİR

Veli AKSOY	CHP	Red
Turhan ARINÇ	DTP	Katılmadı
Ali Rıza BODUR	CHP	Red
Işın ÇELEBİ	ANAP	Kabul
Hasan DENİZKURDU	Bağımsız	Katılmadı
İ. Kaya ERDEM	ANAP	Katılmadı
Sabri ERGÜL	CHP	Red
Şükrü Sina GÜREL	DSP	Kabul
Aydın Güven GÜRKAN	Bağımsız	Kabul
Gencay GÜRÜN	Bağımsız	Kabul
Birgen KELEŞ	CHP	Red
Mehmet KÖSTEPEN	Bağımsız	Katılmadı
Atilla MUTMAN	DSP	Kabul
Metin ÖNEY	ANAP	Kabul
Ahmet PİRİŞTİNA	DSP	Kabul
Rüştü SARAÇOĞLU	ANAP	Kabul
Işıl Saygın	ANAP	Kabul
Rıfat SERDAROĞLU	ANAP	Kabul
Ufuk SÖYLEMEZ	DYP	Kabul
Süha TANIK	ANAP	Kabul
Hakan TARTAN	DSP	Kabul
Sabri TEKİR	FP	Red
Zerrin YENİCELİ	DSP	Kabul
İsmail YILMAZ	FP	Red

KAHRAMANMARAŞ

Esat BÜTÜN	ANAP	Kabul
Hasan DİKİCİ	FP	Red
Ali DOĞAN	ANAP	Kabul
Avni DOĞAN	FP	Red
Ahmet DÖKÜLMEZ	FP	Red
Mustafa KAMALAK	FP	Red
Mehmet SAĞLAM	DYP	Kabul
Ali ŞAHİN	CHP	Katılmadı
KARABÜK		
Şinasi ALTINER	DYP	Kabul
Hayrettin DİLEKCAN	FP	Red
Erol KARAN	DSP	Kabul
Abdullah ÖZBEY	FP	Red
Zeki ÜNAL	FP	Red
Fikret ÜNLÜ	DSP	Kabul

KARS

Y. Selahattin BEYRİBEY	ANAP	Kabul
Çetin BİLGİR	DSP	Kabul
Sabri GÜNER	DYP	Kabul
Zeki KARABAYIR	FP	Red

KASTAMONU

Fethi ACAR	FP	Red
Murat BAŞESKİOĞLU	ANAP	Kabul
Hadi- DİLEKÇİ	DSP	Kabul
Nurhan TEKİNEL	DYP	Kabul
Haluk YILDIZ	DYP	Kabul

KAYSERİ

Memduh BÜYÜKKILIÇ	FP	Red
İsmail CEM	DSP	Kabul
Osman ÇİLSAL	DYP	Kabul
Ayvaz GÖKDEMİR	DYP	Kabul
Abdullah GÜL	FP	Red
Nurettin KALDIRIMCI	FP	Red

Salih KAPUSUZ	FP	Red
Recep KIRIŞ	BBP	Red
İbrahim YILMAZ	ANAP	Kabul

KIRIKKALE

Kemal ALBAYRAK	FP	Red
Hacı FİLİZ	DYP	Kabul
Mikail KORKMAZ	FP	Red
Recep MIZRAK	ANAP	Kabul

KIRKLARELİ

İrfan GÜRPINAR	CHP	Red
Ahmet Sezai ÖZBEK	DYP	Kabul
Cemal ÖZBİLEN	ANAP	Kabul
Necdet TEKİN	DSP	Kabul

KIRŞEHİR

Ömer DEMİR	ANAP	Kabul
Cafer GÜNEŞ	FP	Red

KİLİS

Mustafa Kamil ATEŞ	FP	Red
Doğan GÜREŞ	DYP	Kabul

KOCAELİ

Bülent ATASAYAN	ANAP	Kabul
Halil ÇALIK	DSP	Kabul
Necati ÇELİK	FP	Red
İsmail KALKANDELEN	DYP	Kabul
Onur KUMBARACIBAŞI	CHP	Red
Osman PEPE	FP	Red
Hayrettin UZUN	Bağımsız	Katılmadı
Bekir YURDAGÜL	CHP	Red

KONYA

Ahmet ALKAN	ANAP	Kabul
Hüseyin ARI	FP	Red
A. Turan BİLGE	DSP	Kabul
Nezir BÜYÜKCENGİZ	CHP	Red
Veysel CANDAN	FP	Red

Remzi ÇETİN	FP	Red
Necati ÇETİNKAYA	DYP	Kabul
Abdullah GENCER	FP	Red
Ali GÜNAYDIN	ANAP	Kabul
Teoman Rıza GÜNERİ	FP	Red
Mehmet KEÇECİLER	ANAP	Kabul
Hasan Hüseyin ÖZ	FP	Red
Mustafa ÜNALDI	FP	Red
Lütfi YALMAN	FP	Red
Mehmet Ali YAVUZ	DYP	Kabul

KÜTAHYA

Ahmet DERİN	FP	Red
Mustafa KALEMLİ	ANAP	Kabul
Emin KARAA	DSP	Kabul
İsmail KARAKUYU	DYP	Kabul
Mehmet KORKMAZ	DTP	Kabul
Metin PERLİ	FP	Red

MALATYA

Miraç SAKDOĞAN	ANAP	Kabul
Oğuzhan ASİLTÜRK	FP	Katılmadı
Yaşar CANBAY	FP	Red
Metin EMİROĞLU	ANAP	Kabul
Ayhan FIRAT	CHP	Red
Fikret KARABEKMEZ	FP	Red
M. Recai KUTAN	FP	Red

MANİSA

Abdullah AKARSU	ANAP	Kabul
Rıza AKÇALI	DYP	Kabul
Bülent ARINÇ	FP	Katılmadı
Tevfik DİKER	ANAP	Kabul
Ayseli GÖKSOY	DTP	Katılmadı
Hasan GÜLAY	DSP	Kabul
Sümer ORAL	ANAP	Kabul
Ekrem PAKDEMİRLİ	ANAP	Kabul

Cihan YAZAR	DSP	Kabul
Erdoğan YETENÇ	CHP	Red
Fehim ADAK	FP	Red
Muzaffer ARIKAN	Bağımsız	Kabul
Süleyman ÇELEBİ	ANAP	Kabul
Mahmut DUYAN	DYP	Kabul
Ömer ERTAŞ	ANAP	Kabul
Hüseyin YILDIZ	FP	Red

MUĞLA

İrfettin AKAR	DYP	Kabul
Lale AYTAMAN	ANAP	Kabul
Zeki ÇAKIROĞLU	CHP	Red
Mustafa DEDEOĞLU	DYP	Kabul
Enis Yalın EREZ	Bağımsız	Kabul
Fikret UZUNHASAN	DSP	Kabul

MUŞ

Nedim İLCİ	FP	Red
Necmettin DEDE	DYP	Kabul
Erkan KEMALOĞLU	ANAP	Kabul
Sabahattin YILDIZ	FP	Red

NEVŞEHİR

Abdülkadir BAŞ	ANAP	Kabul
Mehmet ELKATMIŞ	FP	Red
Esat KIRATLIOĞLU	DYP	Kabul

NİĞDE

Doğan BARAN	DYP	Kabul
Akın GÖNEN	ANAP	Kabul
M. Salih KATIRCIOĞLU	FP	Red
Ergun ÖZKAN	DYP	Kabul

ORDU

Hüseyin Olgun AKIN	FP	Red
İhsan ÇABUK	DSP	Kabul
Mustafa Bahri KİBAR	ANAP	Kabul
Müjdat KOÇ	ANAP	Kabul

Mustafa Hasan ÖZ	FP	Katılmadı
Nabi POYRAZ	ANAP	Kabul
Refaiddin ŞAHİN	Bağımsız	Kabul
Şükrü YÜRÜR	ANAP	Kabul

RİZE

Avni KABAOĞLU	ANAP	Kabul
Ahmet KABİL	ANAP	Kabul
Ahmet Mesut YILMAZ	ANAP	Kabul

SAKARYA

Teoman AKGÜR	DSP	Kabul
Nezir AYDIN	FP	Red
Cevat AYHAN	FP	Red
Nevzat ERCAN	DYP	Kabul
Ertuğrul ERYILMAZ	DYP	Kabul
Ahmet NEİDİM	ANAP	Kabul
Ersin TARANOĞLU	ANAP	Kabul

SAMSUN

Cemal ALİŞAN	Bağımsız	Kabul
İrfan DEMİRALP	ANAP	Kabul
Ahmet DEMİRCAN	FP	Red
Ayhan GÜREL	DSP	Kabul
Yalçın GÜRTAN	DSP	Kabul
Murat KARAYALÇIN	CHP	Katılmadı
Nazif KURT	DYP	Kabul
Biltekin ÖZDEMİR	ANAP	Kabul
Latif ÖZTEK	FP	Red
Musa UZUNKUYU	FP	Red
Adem YILDIZ	ANAP	Kabul

ŞİİRT

Mehmet Emin AYDIN	FP	Red
Ahmet Nurettin AYDIN	FP	Red
Nizamettin SEVGİLİ	ANAP	Kabul

SİNOP

Metin BOSTANCIOĞLU	DSP	Kabul

Kadir BOZKURT	DYP	Kabul
Yaşar TOPÇU	ANAP	Kabul
SİVAS		
Musa DEMİRCİ	FP	Red
Tahsin IRMAK	DYP	Kabul
Mahmut IŞIK	CHP	Red
Temel KARAMOLLAOĞLU	FP	Red
Abduflatif ŞENER	FP	Red
Nevzat YANMAZ	BBP	Katılmadı
Muhsin YAZICIOĞLU	BBP	Red
ŞANLIURFA		
Sedat Edip BUCAK	DYP	Kabul
Necmettin CEVHERİ	DYP	Kabul
Seyit EYYÜPOĞLU	ANAP	Kabul
E. Cenap GÜLPINAR	ANAP	Kabul
Zülfikar İZOL	FP	Red
Ahmet KARAVAR	FP	Red
Abdulkadir ÖNCEL	FP	Red
M. Fevzi ŞİHANLIOĞLU	DYP	Kabul
ŞIRNAK		
Bayar ÖKTEN	DYP	Kabul
Mehmet TATAR	DYP	Kabul
Mehmet Salih YILDIRIM	ANAP	Kabul
TEKİRDAĞ		
Fevzi AYTEKİN	DSP	Kabul
Bayram Fırat DAYANIKLI	DSP	Kabul
Nihan İLGÜN	DYP	Kabul
Hasan PEKER	DTP	Kabul
Enis SÜLÜN	ANAP	Kabul
TOKAT		
Abdullah ARSLAN	FP	Red
Hanefi ÇELİK	BBP	Red
Âli Şevki EREK	DYP	Kabul
Metin GÜRDERE	ANAP	Katılmadı
Ahmet Fevzi İNCEÖZ	FP	Red

Bekir SOBACI	FP	Red
Şahin ULUSOY	CHP	Kabul

TRABZON

Yusuf BAHADIR	DYP	Kabul
Ali Kemal BAŞARAN	ANAP	Kabul
İbrahim ÇEBİ	ANAP	Kabul
Kemalettin GÖKTAŞ	FP	Katılmadı
Şeref MALKOÇ	FP	Katılmadı
İsmail İlhan SUNGUR	FP	Red
Hikmet Sami TÜRK	DSP	Kabul

TUNCELİ

Kamer GENÇ	DYP	Kabul
Orhan Veli YILDIRIM	CHP	Red

UŞAK

Yıldırım AKTÜRK	ANAP	Kabul
Hasan KARAKAYA	DYP	Katılmadı
Mehmet Yaşar ÜNAL	DSP	Kabul

VAN

Maliki Ejder ARVAS	FP	Red
Mustafa BAYRAM	FP	Katılmadı
Şerif BEDİRHANÖĞLU	ANAP	Kabul
Fethullah ERBAŞ	FP	Red
Şaban ŞEVLİ	FP	Red
Mahmut YILBAŞ	DTP	Kabul

YALOVA

Cevdet AYDIN	DYP	Katılmadı
Yaşar OKUYAN	ANAP	Kabul

YOZGAT

İlyas ARSLAN	FP	Red
Kazım ARSLAN	FP	Katılmadı
Yusuf BACANLI	DYP	Kabul
Lütfullah KAYALAR	ANAP	Kabul
Abdullah ÖRNEK	FP	Red
İsmail Durak ÜNLÜ	BBP	Katılmadı

ZONGULDAK

Veysel ATASOY	ANAP	Kabul
Necmettin AYDIN	FP	Red
Ömer BARUTÇU	DYP	Kabul
Tahsin Boray BAYCIK	DSP	Kabul
Hasan GEMİCİ	DSP	Kabul
Mümtaz SOYSAL	Bağımsız	Katılmadı

V. Ecevit Hükümeti (DSP-MHP-ANAP Koalisyonu)
28.05.1999-18.11.2002

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Bülent ECEVİT İstanbul DSP 28.05.1999-18.11.2002

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Devlet BAHÇELİ Osmaniye MHP 28.05.1999-18.11.2002

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Hüsamettin ÖZKAN İstanbul DSP 28.05.1999-09.07.2002

Şükrü Sina GÜREL İzmir DSP 09.07.2002-12.07.2002

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Ahmet Mesut YILMAZ Rize ANAP 12.07.2000-18.11.2002

Devlet Bakanı

Mehmet KEÇECİLER Konya ANAP 28.05.1999-18.11.2002

Devlet Bakanı

Hikmet ULUĞBAY Ankara DSP 28.05.1999-22.07.1999

Recep ÖNAL Bursa DSP 22.07.1999-09.07.2002

Hüseyin Tayfun İÇLİ Ankara DSP 09.07.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Tunca TOSKAY Antalya MHP 28.05.1999-18.11.2002

Devlet Bakanı

Yüksel YALOVA Aydın ANAP 28.05.1999-31.05.2001

Sadettin TANTAN İstanbul ANAP 05.06.2001-06.06.2001

Nejat ARSEVEN Ankara ANAP 08.08.2001-07.08.2002

Ali DOĞAN K.Maraş ANAP 07.08.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Şükrü Sina GÜREL İzmir DSP 28.05.1999-09.07.2002

Zeki SEZER Ankara DSP 09.07.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Sadi SOMUNCUOĞLU Aksaray MHP 28.05.1999-08.05.2000

Faruk BAL Konya MHP 22.05.2000-18.11.2002

Devlet Bakanı

Rüştü Kazım YÜCELEN İçel ANAP 28.05.1999-05.06.2001

Yılmaz KARAKOYUNLU İstanbul ANAP 05.06.2001-18.11.2002

Devlet Bakanı

Mustafa YILMAZ Gaziantep DSP 28.05.1999-10.07.2002

Mehmet KOCABATMAZ Denizli DSP 10.07.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Ramazan MİRZAOĞLU Kırşehir MHP 28.05.1999-18.11.2002

Devlet Bakanı

Edip Safder GAYDALI Bitlis ANAP 28.05.1999-12.09.2002

Mehmet Salih YILDIRIM Şırnak ANAP 12.09.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Hasan GEMİCİ Zonguldak DSP

28.05.1999-10.07.2002

Melda BAYER Ankara DSP

10.07.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Şuayip ÜŞENMEZ Yozgat MHP

28.05.1999-18.11.2002

Devlet Bakanı

Mehmet Ali İRTEMÇELİK İstanbul ANAP

28.05.1999-08.05.2000

Devlet Bakanı

Fikret ÜNLÜ Karaman DSP

28.05.1999-24.08.2002

Erdoğan TOPRAK İstanbul DSP

24.08.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Abdulhaluk Mehmet ÇAY Çorum MHP

28.05.1999-24.12.2001

Reşat DOĞRU Tokat MHP

07.01.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Kemal DERVİŞ TBMM Dışından

02.03.2001-10.08.2002

Masum TÜRKER İstanbul DSP

10.08.2002-18.11.2002

Devlet Bakanı

Tayyibe GÜLEK Adana DSP

12.07.2002-18.11.2002

Adalet Bakanı

Hikmet Sami TÜRK Trabzon DSP

28.05.1999-05.08.2002

Aysel ÇELİKEL TBMM Dışından

05.08.2002-18.11.2002

Milli Savunma Bakanı

Sabahattin ÇAKMAKOĞLU Kayseri MHP

28.05.1999-18.11.2002

İçişleri Bakanı

Sadettin TANTAN İstanbul ANAP

28.05.1999-05.06.2001

Rüştü Kazım YÜCELEN İçel ANAP

05.06.2001-05.08.2002

Muzaffer ECEMİŞ TBMM Dışından

05.08.2002-18.11.2002

Dışişleri Bakanı

İsmail CEM Kayseri DSP

28.05.1999-12.07.2002

Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Şükrü Sina GÜREL İzmir DSP

12.07.2002-18.11.2002

Maliye Bakanı

Sümer ORAL İzmir ANAP

28.05.1999-18.11.2002

Milli Eğitim Bakanı

Metin BOSTANCIOĞLU Sinop DSP

28.05.1999-10.07.2002

Necdet TEKİN Kırklareli DSP

10.07.2002-18.11.2002

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Koray AYDIN Ankara MHP

28.05.1999-05.09.2001

Abdulkadir AKCAN Afyon MHP

19.09.2001-18.11.2002

Sağlık Bakanı

Osman DURMUŞ Kırıkkale MHP

28.05.1999-18.11.2002

Ulaştırma Bakanı

Enis ÖKSÜZ İçel MHP

28.05.1999-17.07.2001

Oktay VURAL İzmir MHP

30.07.2001-05.08.2002

Naci KINACIOĞLU TBMM Dışından

05.08.2002-18.11.2002

Tarım ve Köy İşleri Bakanı

Hüsnü Yusuf GÖKALP Sivas MHP

28.05.1999-18.11.2002

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Yaşar OKUYAN Yalova ANAP

28.05.1999-07.08.2002

Nejat ARSEVEN Ankara ANAP

07.08.2002-18.11.2002

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ahmet Kenan TANRIKULU İzmir MHP

28.05.1999-18.11.2002

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Mustafa Cumhur ERSÜMER

28.05.1999-28.06.1999

Çanakkale ANAP

12.07.2000-27.04.2001

Zeki ÇAKAN Bartın ANAP

08.05.2001-18.11.2002

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Mustafa Cumhur ERSÜMER

28.06.1999-12.07.2000

Çanakkale ANAP

Kültür Bakanı

Mustafa İstemihan TALAY İçel DSP

28.05.1999-09.07.2002

Suat ÇAĞLAYAN İzmir DSP Çanakkale ANAP

09.07.2002-18.11.2002

Turizm Bakanı

Erkan MUMCU Isparta ANAP

28.05.1999-08.08.2001

Mustafa TAŞAR Gaziantep ANAP

08.08.2001-18.11.2002

Orman Bakanı

Nami ÇAĞAN İstanbul DSP

28.05.1999-18.11.2002

Çevre Bakanı

Fevzi AYTEKİN Tekirdağ DSP

28.05.1999-18.11.2002

Koalisyon Protokolü

(DSP-MHP-ANAP)

GİRİŞ

18 Nisan 1999 milletvekili genel seçimi, halkımızın büyük bir sorumluluk duygusuyla sandık başına giderek 21'inci dönem TBMM'ni oluşturması ile sonuçlanmıştır. Milletimiz, seçimlerde ortaya çıkardığı bu Meclis yapısı ile, ülkemizi 21'inci yüzyıla taşıma görev ve sorumluluğunu hiçbir siyasi partiye tek başına vermemiş, partilerin uzlaşarak ülkeyi yönetmelerini istemiştir. Milletimiz, bu tercihi ile, siyasi hayatımıza istikrarsızlık, çatışma ve kutuplaşma yerine, hoşgörü, uzlaşma ve işbirliği ortamının hakim olarak ülke sorunlarına istikrar içinde çözüm üretilmesini arzuladığını göstermiştir.

Bu anlayıştan yola çıkan Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi, 57. Cumhuriyet Hükümeti'ni oluşturmak suretiyle, ülke sorunlarına çözüm üretme görev ve sorumluluğunu birlikte üstlenerek bir "uzlaşma ve atılım hükümeti" olarak çalışmaya karar vermişlerdir.

Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi Hükümeti; Anayasamızın başlangıç bölümünde ifadesini bulan anlayış doğrultusunda, hiçbir ayırım gözetmeksizin, tek, tek ve topluca tüm vatandaşlarımızın hizmetinde olmak ve yine Anayasamızda temel nitelikleri ifade edilen millî, demokratik, lâik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni geliştirmek ve güçlendirmek temel amacı üzerine kurulmuş bir koalisyondur.

Hükümetin, üç partiden oluşan bir koalisyon olması, hiçbir partinin kendi programını aynen uygulamasına imkân vermemektedir.

Bu koalisyon, ülkemizin, uzun ömürlü, verimli ve istikrarlı bir yönetime kavuşması için, hükümeti oluşturan partilerin karşılıklı güven, saygı ve işbirliği anlayışı çerçevesinde hareket etmelerini ve millî menfaatleri ön planda tutmalarını siyasî ve ahlakî bir görev olarak kabul etmiştir.

Bu anlayışla, 57. Cumhuriyet Hükümeti'ni kuran Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi aşağıdaki Protokol üzerinde anlaşmışlardır.

GENEL İLKELER

Hükümet ortakları, birbirleriyle ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ile de uyum içinde çalışmaya özen göstereceklerdir. Böylece, ülkemizin karşı karşıya bulunduğu sorunlara sağlıklı ve kalıcı çözümler üretilebilecek ve demokrasi kültürümüz daha da güçlendirilecektir.

Hükümetimiz ülkemizde, demokrasi ve insan hakları konularındaki anlayış ve uygulamaları daha ileri düzeye yükseltmeyi vatandaşlarımıza karşı temel ödevleri arasında görmektedir.

Hükümetimiz, Atatürk'ün önderliğinde kurulan lâik, demokratik, hukuka bağlı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni dışarıdan ve içeriden gelebilecek her türlü tehlikeye karşı korumakta; Atatürk ilke ve inkılâplarını her alanda pekiştirmekte; din

ve vicdan hürriyetinin de teminatı olan lâiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının devlet işlerine karıştırılmasını, siyasal amaçlarla ve çıkar hesapları ile istismarını önlemekte kesin karardır.

Bu çerçevede, hanımların özel yaşamlarında giyim kuşamlarına bir karışma söz konusu değildir; ancak kamu kurumlarında türbanın Cumhuriyetin temel niteliklerini hedef alan bir siyasal simgeye dönüştürülmesine karşı yürürlükteki kurallar uyarınca alınmış önlemler titizlikle sürdürülecektir.

Diğer taraftan Hükümeti oluşturan siyasi partiler; toplumsal değerlerin ayrışma noktası olarak kullanılmasını, toplumda gerilimin yükselmesini ve buna bağlı olarak ortaya çıkabilecek cepheleşmeleri önleyici bir tutum izleyeceklerdir. Böylece toplumsal değerler etrafında birleşilerek huzur ortamı geliştirilecektir. Aynı zamanda, Devlete olan güvenin güçlendirilmesi sağlanacaktır. Hükümetimiz, bu konulardaki çabalarına bütün siyasal partilerimizin, sivil toplum örgütlerinin ve tüm vatandaşlarımızın yapıcı katkılarını beklemektedir.

Atatürk'ün Türk kültürünü esas alan ve her türlü ırk, din ve mezhep ayrımcılığını ve yayılcılığı reddeden insancıl ve barışçı milliyetçilik anlayışı, ulusal birliğimizin ve ülke bütünlüğümüzün başta gelen güvencesidir.

Bir taraftan bölücü akımlara ve her türlü teröre karşı devlet güvenlik güçlerinin özverili ve başarılı mücadelesi kesin sonuç alınıncaya kadar kararlılıkla sürdürülecek, diğer taraftan da terörün iç ve dış kaynaklarını kurutacak ekonomik, sosyal, siyasal, eğitsel ve tanıtımla ilgili çok yönlü tedbirler alınacaktır.

Ayrıca bölücü terörün yurt dışındaki kaynaklarını kurutmak için yapılan girişimler kararlılıkla sürdürülecektir.

Hükümetimiz, hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkelerine bağlılığının gereği olarak, yargının daha verimli ve etkili çalışabilmesini sağlamayı; aynı zamanda organize suç örgütleriyle, çetelerle ve yolsuzluklarla mücadeleyi her türlü yasal imkân ve vasıtalarla yararlanarak sürdürmeyi öncelikli görevleri arasında saymaktadır.

Hükümetimiz, ülkemizin ekonomik kalkınmasını istikrarlı bir büyüme temeline dayandıran, sosyal devlet anlayışı ile gelir dağılımındaki adaletsizliği düzelter, refahı topluma yayan, bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltan, kaynakları etkili ve verimli kullanan rekabetçi bir pazar ekonomisi anlayışını esas almaktadır.

Siyasal, ekonomik ve sosyal bütün faaliyet ve çalışmaların nihai hedefi insanın huzur ve mutluluğunu sağlamak olmalıdır. Bu amaçla, Hükümetimiz, bilgi ve refah toplumuna ulaşmak için eğitimin yaygınlaşmasını sağlayacaktır; vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden gereğince yararlanabilmesine ve doğal dengesi özenle korunan bir çevrede yaşayabilmesine önem verecektir.

Koalisyon Hükümetinin Çalışmalarında Gözeteceği İlkeler

Koalisyon ortağı partilerin Genel Başkanları ayda en az bir defa bir araya gelecek Hükümet çalışmalarını birlikte değerlendireceklerdir.

Koalisyon ortağı partiler, Hükümette birer Başbakan Yardımcısı görevlendirileceklerdir. Üçüncü Başbakan Yardımcılığı için gerekli yasal düzenleme öncelikle yapılacaktır.

Ortaklık süresince, Başbakan'a vekâlet görevi, Başbakan Yardımcısı Dr. Devlet Bahçeli tarafından yürütülecektir.

Başbakanın imzasını gerektiren atama, nakil ve görevden alma işlemlerinde Başbakan Yardımcısı Dr. Devlet Bahçeli'nin imzası alınmak suretiyle; Başbakan onayı ile yapılanlar ikili, ikili kararname ile yapılanlar üçlü, üçlü kararname ile yapılan atamalar da dördümlü kararname ile yapılacaktır.

Koalisyon ortağı partilerin milletvekili sayılarındaki değişiklikler, Bakanlıkların koalisyon ortakları arasındaki dağılımını etkilemeyecektir.

ÖNCELİKLİ YASALAR

Kamuoyunun destekleyeceği ve terörle mücadeleyi güçlendirecek bir Pişmanlık Yasası'nın çıkarılması için gerekli girişimler yapılacaktır.

Yeni Bütçenin Haziran ayı içinde Meclis'den geçirilmesi sağlanacaktır.

Bankacılık Yasası, bankaların güçlü bir malî yapıya kavuşturulmalarını, bağımsız bir organ tarafından denetlenmelerini esas alan, uluslararası normlara uygun, halkın tasarruflarını koruyacak, üretken yatırımlara ve dışsatıma destek olacak, iç ve dış piyasalara güven verecek şekilde çıkarılacaktır.

Hükümetimizin bir başka önceliği, Anayasa'nın 83.ve 100. maddeleri değiştirelerek dokunulmazlığın sınırlandırılmasıdır.

Demokrasimizin eksiklerini giderici, insan haklarını geliştirici, yargının bağımsızlığını ve işlerliğini güçlendirici ve örgütlü suçlara karşı yaptırımları daha etkili duruma getirici Anayasa ve yasa değişiklikleri öncelikle ele alınacaktır. Devlet Güvenlik Mahkemeleri yeniden düzenlenecektir.

Yerel yönetimlerin yetkilerini genişletici, kaynaklarını arttırıcı ve denetimlerini daha etkili kılıcı yasa bir yıl içinde; sosyal güvenlik reformuna ve kamu yönetimine ilişkin yasalar, Siyasî Ahlâk Yasası, Anayasa'ya uyum yasaları bir an önce çıkarılacaktır.

TBMM'nin çalışmalarını verimli kılabilme ve hızlandırabilmek için İçtüzük'de gerekli değişikliklerin yapılması amacıyla girişimde bulunulacaktır.

KOALİSYONUN HEDEFLERİ

A) Kamu Yönetimi

Hükümetimiz kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında kararlıdır.

Kamu yönetiminde ve kamu hizmetlerinde adaletli, şeffaf, verimli ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsenecektir.

Kamuda işe alınmada yeterlilik, görevlerde yükseltilmelerde ehliyet ve liyâkat esas alınacak, kayırmacılık önlenecektir.

Kamu personelinin atama ve yükseltilmelerinde ehliyet ve liyâkat şartları nesnel ölçülere ve sınav esasına dayandırılacaktır. Kamu görevlerine giriş sınavlarının merkezî sistemle gerçekleştirilmesi uygulamasının yerleşmesi sağlanacaktır.

Hükümetimiz, toplum vicdanını rahatsız eder hale gelmiş bulunan yolsuzluk ve rüşvetle mücadeleyi en önemli görevlerinden biri olarak görmektedir. Bu amaçla, her türlü yasal düzenleme yapılacak, özellikle kamunun ekonomik faaliyetlerinde şeffaflık ve etkili denetim sağlanacaktır.

İşçi haklarındaki kısıntılar giderilecek ve kamu görevlilerinin sendikal hakları genişletilecektir.

B) Ekonomik ve Sosyal Politikalar

Hükümetimizce uygulanacak ekonomi ve maliye politikalarının esasî istikrar içerisinde sürdürülebilir büyümeyi gerçekleştirmektir.

Uygulanacak ekonomik program, ülkenin istikrar içerisinde kalkınmasının temelini oluşturacaktır. Ekonomik istikrar, bütçe açıkları azaltılarak, faiz dışı bütçe fazlası yaratılarak, kayıt dışı ekonomiye karşı etkili önlemler alınarak, sosyal güvenlik kurumlarının ve birliklerin açıkları giderilerek, bütçe disiplini güçlendirilerek sağlanacaktır. Bu şekilde ekonomide güven ortamı yaratılacaktır.

Kamu açıklarının finansmanı için T.C. Merkez Bankası'nın kaynaklarına hiçbir koşul ve biçimde başvurulmayacaktır.

İzlenmekte olan gerçekçi kur politikasına devam edilecektir.

Enflasyonla mücadele sürdürülürken dar gelirlielerin mağdur edilmemesine özen gösterilecektir.

Destekleme kapsamındaki tarım ürünlerinin fiyatlarının belirlenmesinde dünya fiyatları, maliyetler ve beklenen enflasyon temel alınacaktır. Stoka üretim kesinlikle yapılmayacak, bu amaçla sistemli bir ürün değişim programı yürürlüğe konulacaktır. Tarımsal sigorta ve prim sistemi de bu çerçevede ele alınacaktır.

Ekonomide kırsal alan kalkınmasına öncelik verilerek köylü ve çiftçilerimizin refah düzeyini yükseltici ekonomik ve sosyal politikalar oluşturulacaktır. Ormanların yönetimine orman köylülerinin etkin katılımı sağlanacaktır.

Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığı, ekonomik ve sosyal önlemlerle çözülecektir; işsizliği ve yoksulluğu önleyici üretken yatırımlar hızlandırılıp desteklenecektir; altyapı eksiklikleri, "yap-işlet-devret" yönteminden de yararlanılarak giderilecektir; eğitim ve sağlık alanındaki boşluklar en kısa zamanda doldurulacaktır.

Ekonomiyi ve sosyal hakları ilgilendiren yasama çalışmalarına ve uygulamalara Ekonomik ve Sosyal Konsey'in ve genelde sivil toplum örgütlerinin etkin katılımları sağlanacaktır.

Hükümetimiz, özelleştirmenin kamuoyuna güven veren, şeffaf ve kamu yararını gözetten bir biçimde hızla yapılmasını sağlayacaktır. Özelleştirme uygulamalarında iş güvencesi özenle gözetilecek, sermayenin tabana yayılması amacıyla halka arz yöntemine de önem verilecektir.

Enerji sektöründeki özelleştirmeleri veya yabancı yatırımları zorlaştırmaya yasal veya Anayasal engeller bağımsızlığımıza gölge düşürmeyecek şekilde aşılabacaktır. Bu çerçevede, uluslararası tahkim ile ilgili düzenleme yapılacaktır.

Kaynakların verimli ve tutumlu kullanılmasını sağlamak amacıyla, başlamış veya planlanmış kamu yatırımlarında kesin öncelikler belirlenecektir.

Demiryolu ve deniz taşımacılığında altyapı yatırımlarına önem verilecektir.

Hükümetimiz uygulayacağı ekonomi politikaları ile istihdam yaratıcı yatırımların artacağı bir ortam oluşturmaktadır. Kamunun sağlıklı kaynaklarla yapacağı yatırımlar doğrudan ve dolaylı olarak yeni iş alanları açacaktır. KOBİ'lerin ve esnaf ve sanatkârların üretim ve istihdama katkılarının artırılması için gerekli tedbirler alınacaktır. Böylece, önemli bir sorun haline gelmiş olan işsizliğin zaman içinde azaltılması mümkün olacaktır.

Sosyal Güvenlik Reformu ile, sosyal güvenlik sisteminin açıkları ekonomiye yük olmaktan çıkarılacak, emeklinin yaşam düzeyi yükseltilecek, emekli yaşı ve en az çalışma süreleri ülke ekonomisinin taşıyabileceği gerçekçi düzeye çıkarılacaktır.

Ulusal sanayi, tarım ve hayvancılığımız haksız dışalım rekabetine karşı korunacaktır.

C) Eğitim

Hükümetimiz, eğitime ve gençliğe yatırımı, ülkemizin geleceğine yapılan en önemli yatırım olarak kabul etmektedir.

İlk, orta ve yüksek öğretimde, çağdaş iletişim ve bilgi teknolojileri en geniş ölçüde değerlendirilerek ve öğrenci yurtları hızla yaygınlaştırılarak, eğitimde olanak ve fırsat eşitliği sağlanacaktır.

Sekiz yıllık kesintisiz ve zorunlu ilköğretim uygulamasına devam edilecektir. Türkiye'yi bilgi çağına hazırlamaya yönelik olarak zorunlu eğitim süresinin arttırılması imkânları araştırılacaktır.

Eğitim kurumlarında ideolojik kutuplaşma ve çatışmalara fırsat verilmeyecektir.

Meslekî ve teknik eğitim özendirilecektir.

Yetişkinlerin her alanda öğrenimlerini geliştirebilmeleri için gerekli olanaklar sağlanacaktır.

Engellilerin öğrenimlerine ve meslek veya sanat edinebilmelerine özel önem verilecektir.

İlköğretimde beşinci sınıfı tamamlayan öğrencilerin, kanunî temsilcilerinin talep etmesi halinde, Diyanet İşleri Başkanlığınca yaz tatilinde açılan ve Millî Eğitim Bakanlığının denetim ve gözetimine tabi olan Kur'an kurslarına devam edebilmelerine imkân verecek bir düzenleme yapılacaktır.

D) Dış Politika

Hükümetimiz, Türkiye Cumhuriyeti'nin; Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" anlayışına dayanan barışçı dış politikasını sürdürecektir.

Dış politikamızın amacı, Devletimizin hak, çıkar ve duyarlılıklarını gözetken bir anlayışla ikili ve çok taraflı uluslar arası ilişkilerde etkin bir taraf haline gelmesini sağlamaktır.

Herhangi bir yabancı ülkeyle veya uluslar arası kuruluşla ilişkilerimizde gözetilecek başta gelen koşul, ülkemizdeki bölücü teröre destek olunmamasıdır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği tarihten, coğrafyadan ve anlaşmalarından doğan hakkıdır. Türkiye'nin AB'ne öteki üyelerle eşit hak ve statüye sahip "tam üyelik hedefi"nin gerçekleştirilmesine çalışılacak, ancak bunun karşılığında ulusal hak ve çıkarlarımızdan ödün verilmeyecektir.

Gümrük Birliği anlaşmasının uygulamasında ortaya çıkan aksaklıkları düzeltmek üzere, gerekli girişimler sürdürülecektir.

Dış politikamızda, Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkasya başta olmak üzere bölgesel ilişkilerimize özel önem verilirken, dünyanın bütün bölgelerindeki devletlerle ilişkilerimizi geliştirmeye yönelik atılımlara devam edilecektir.

Bu arada, özellikle İslâm ülkeleri ile var olan münasebetlerin geliştirilmesine özen gösterilecektir.

Hükümetimiz, Türk Cumhuriyetleri ile ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanlarda işbirliğini geliştirmeye yönelik aktif ve istikrarlı bir politika izleyecektir.

Amerika Birleşik Devletleri ile aramızdaki köklü ve iyi ilişkiler iki ülkenin ortak ve karşılıklı çıkarları temelinde geliştirilecektir.

Karadeniz Ekonomik İşbirliğine üye ülkeler ve özellikle Rusya Federasyonu ile olan ilişkilerimizin çok yönlü olarak geliştirilmesine gereken önem verilecektir.

Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerimizi çok yönlü olarak geliştirmeye özen gösterilecektir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kazanılmış haklarının korunmasına ve geliştirilmesine yönelik politikalarımız kararlılıkla sürdürülecektir.

Yunanistan'la ilişkilerimizi iyileştirebilmemizin koşulları da, bu komşu ülkenin Türkiye'deki terör eylemlerine verdiği desteği sona erdirmesi; aramızdaki sorunların diyalog yoluyla çözülmesini kabul etmesi ve ilişkilerimize Avrupa Birliği gölgesinin düşürülmemesidir.

Ermenistan'la aramızda ilişki kurulabilmesinin başta gelen koşulları ise; bu ülkenin Azerbaycan topraklarındaki işgal eylemine son vermesi; Türkiye'ye karşı uluslararası alanda yürüttüğü düşmanca kampanyadan vazgeçmesidir.

Bosna'lı ve Kosova'lı kardeşlerimizin soykırım ölçüsüne varan baskı ve haksızlıklardan esirgenmesine etkin katkılarımız kararlılıkla sürdürülecektir.

Bülent Ecevit
Demokratik Sol Parti
Genel Başkanı

Dr. Devlet Bahçeli
Milliyetçi Hareket Partisi
Genel Başkanı

Mesut Yılmaz
Anavatan Partisi
Genel Başkanı

BAKANLIKLARIN PARTİLERE GÖRE DAĞILIMI

DSP

1. Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
2. Devlet Bakanlığı
3. Devlet Bakanlığı
4. Devlet Bakanlığı
5. Devlet Bakanlığı
6. Devlet Bakanlığı
7. Dışişleri Bakanlığı
8. Milli Eğitim Bakanlığı
9. Kültür Bakanlığı
10. Orman Bakanlığı
11. Adalet Bakanlığı
12. Çevre Bakanlığı

MHP

1. Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
2. Devlet Bakanlığı
3. Devlet Bakanlığı
4. Devlet Bakanlığı
5. Devlet Bakanlığı
6. Devlet Bakanlığı
7. Milli Savunma Bakanlığı
8. Bayındırlık Bakanlığı
9. Sağlık Bakanlığı
10. Ulaştırma Bakanlığı
11. Tarım ve Köyışleri Bakanlığı
12. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

ANAP

- 1.Devlet Bakanlığı
2. Devlet Bakanlığı
3. Devlet Bakanlığı
4. Devlet Bakanlığı
5. Devlet Bakanlığı
6. İçişleri Bakanlığı
8. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bak.
8. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bak.
9. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak.
10. Turizm Bakanlığı

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 21 Cilt 1 Birleşim 11
Sayfa 172-186
04.06.1999 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Yıldırım Akbulut

KÂTİP ÜYELER: Mehmet Ay (Gaziantep)

Tevhit Karakaya (Erzincan)

Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 11’inci Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN – Elektronik cihazla yoklama yapacağız.

Yoklama için 5 dakika süre vereceğim. Bu süre içerisinde elektronik sisteme giremeyen milletvekillerinin, salonda hazır bulunan teknik personelden yardım istemelerini; buna rağmen sisteme giremeyen üyelerin ise, yoklama pusulalarını, teknik personel aracılığıyla, 5 dakikalık süre içerisinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, toplantı yetersayısı vardır; görüşmelere geçiyoruz.

Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulmuş bulunan Bakanlar Kurulunun Programı okunacaktır.

Bakanlar Kurulu Programını okumak üzere, Başbakan Sayın Bülent Ecevit’i kürsüye davet ediyorum.

Buyurun efendim. *(DSP ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar; MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 57’nci cumhuriyet hükümetinin programını okumaya başlarken, Hükümet adına, sizlere ve aziz yurttaşlarımıza saygılar sunarım.

Ülkemizin karşılaştığı sorunların aşılmasında demokrasimizin üretmeyi başardığı çözümler, demokrasi kültürümüzün giderek güçlendiğini, daha sağlam gelenekler oluşturduğunu göstermektedir.

18 Nisan 1999 milletvekili seçimi, halkımızın büyük bir sorumluluk duygusuyla sandık başına giderek, 21'inci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisini oluşturması ile sonuçlanmıştır. Milletimiz, seçimlerde ortaya çıkardığı bu Meclis yapısı ile ülkemizi 21'inci Yüzyıla taşıma görev ve sorumluluğunu hiçbir siyasî partiye tek başına vermemiş, partilerin uzlaşarak ülkeyi yönetmelerini istemiştir. Milletimiz, bu tercihi ile siyasî hayatımızda, istikrarsızlık, çatışma ve kutuplaşma yerine, hoşgörü, uzlaşma ve işbirliği ortamının hâkim olmasını, ülke sorunlarına istikrar içinde çözüm üretilmesini arzuladığını göstermiştir.

Bu anlayıştan yola çıkan Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi, 57'nci cumhuriyet hükümetini oluşturmak suretiyle ülke sorunlarına çözüm üretme görev ve sorumluluğunu birlikte üstlenerek, bir uzlaşma ve atılım hükümeti olarak çalışmaya karar vermişlerdir.

Bu koalisyon, ülkemizin uzun ömürlü, verimli ve istikrarlı bir yönetime kavuşması için, hükümeti oluşturan partilerin karşılıklı güven, saygı ve işbirliği anlayışı çerçevesinde hareket etmelerini ve ulusal yararları ön planda tutmalarını siyasî ve ahlakî bir görev olarak kabul etmiştir.

Halkımız, bu hükümetten, bir yandan demokrasiyi güçlendirip, toplumda huzuru ve barışı pekiştirmesini, diğer yandan, ülkenin istikrar içinde büyümesini gerçekleştirmesini bekliyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetimiz, Atatürk'ün önderliğinde kurulan laik, demokratik, hukuka bağlı Türkiye Cumhuriyeti Devletini, dışarıdan ve içeriden gelebilecek her türlü tehlikeye karşı korumakta, Atatürk ilke ve inkılâplarını her alanda pekiştirmekte, din ve vicdan hürriyetinin de teminatı olan laiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının devlet işlerine karıştırılmasını, siyasal amaçlarla ve çıkar hesapları ile istismarını önlemekte kesin karardır. (DSP sıralarından alkışlar) hükümetimiz, bu çerçevede, Sünnî-Alevî kardeşliğinin pekiştirilmesine de gereken önemi verecektir. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Atatürk'ün, Türk kültürünü esas alan ve her türlü ırk, din ve mezhep ayrımcılığını ve yayılmacılığı reddeden insancıl ve barışçı milliyetçilik anlayışı, ulusal birliğimizin ve ülke bütünlüğümüzün başta gelen güvencesidir.

Hükümet ortakları, birbirleriyle ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ile de uyum içinde çalışmaya özen göstereceklerdir. Böylece, ülkemizin karşı karşıya bulunduğu sorunlara sağlıklı ve kalıcı çözümler üretilebilecek ve demokrasi kültürümüz daha da güçlendirilecektir.

Hükümetimizin bir başka önceliği de, Anayasamızın 83'üncü ve 100'üncü maddelerinin değiştirilerek, dokunulmazlığın sınırlandırılmasıdır.

Hanımların özel yaşamlarında giyim kuşamlarına bir karışma söz konusu değildir; ancak, kamu kurumlarında, türbanın, cumhuriyetin temel ilkelerini hedef alan bir siyasal simgeye dönüştürülmesine karşı yürürlükteki kurallar uyarınca alınmış önlemler titizlikle sürdürülecektir.

Diğer taraftan, hükümeti oluşturan siyasî partiler, toplumsal değerlerin ayrışma noktası olarak kullanılmasını, toplumda gerilimin yükselmesini ve buna bağlı

olarak ortaya çıkabilecek cepheleşmeleri önleyici tutum izleyeceklerdir. Böylece, toplumsal değerler etrafında birleşilerek huzur ortamı geliştirilecektir. Aynı zamanda, devlete olan güvenin güçlendirilmesi sağlanacaktır. Hükümetimiz, bu konulardaki çabalarına, bütün siyasal partilerimizin, sivil toplum örgütlerinin ve tüm vatandaşlarımızın yapıcı katkılarını beklemektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetimiz, 21'inci Yüzyıla girerken, demokrasimizin eksikliklerini gidermeyi, insan haklarını geliştirmeyi, düşünce özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırmayı, hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkelerine bağlılığın gereği olarak, yargının daha verimli ve etkili çalışabilmesini sağlamayı; aynı zamanda, organize suç örgütleriyle, çetelerle ve yolsuzluklarla mücadeleyle her türlü yasal imkân ve vasıtalarla yararlanarak sürdürmeyi öncelikli görevleri arasında saymaktadır.

Devlet yönetiminde güven ve verimliliğin sağlanması, devletin gözetim ve denetim yetkisinin gereği gibi kullanılması için, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması ve kamu kurumları arasında görev ve yetki paylaşımının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, kamu yönetimi, çağdaş devlet ilkelerine ve ülkemizin gereksinimlerine yanıt verebilecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Başbakanlığın kendi aslî işlevlerinde yoğunlaşması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

İl, ilçe ve belde kurulması nesnel kurallara bağlanacaktır.

Halkımızın ve kentlerimizin terör ve suç örgütlerinden ve her türlü yasadışı eylemlerden korunmasına özen gösterilecektir.

Güvenlik güçlerinin, özellikle polisin, görev yetki ve sorumlulukları gözden geçirilerek, etkin, tarafsız, insan haklarına saygılı güvenlik hizmeti verilmesi için yasal düzenlemeler yapılacaktır. Güvenlik güçlerine karşı işlenen suçların takibi ile cezalandırılması çağdaş kurallara bağlanırken, yasadışı ilişkileri belirlenen güvenlik görevlilerine verilen cezaların caydırıcılığı artırılacaktır.

Güvenlik dışındaki görevler, güvenlik güçlerinden alınacak ve güvenlik güçleri aslî görevlerini yapar duruma getirilecektir.

Güvenlik güçlerinin yürüttüğü “özel koruma” işlevi yeniden düzenlenecektir.

Güvenlik güçlerinin eğitimi geliştirilecektir.

Köy ve mahalle muhtarlarının yetki ve sorumlulukları yeniden düzenlenecektir.

Merkezî nüfus idaresi, yani, MERNİS projesi tamamlanarak, uygulamaya geçirilecektir.

Hükümetimiz, devlet kurum ve kuruluşlarının, o arada, tüm güvenlik ve istihbarat birimlerinin, her türlü siyasal karışmacılıktan uzak olarak, uyum içinde çalışmalarını gözetecek ve kamu yönetiminde istikrar sağlayacaktır.

Trafik yasalarına tam uyum gözetilecek, sigorta sistemi tam olarak işletilecek ve ilk yardım olanakları genişletilecektir.

Yargı sistemi hızlandırılacak, yasal düzenlemeler ve altyapı düzenlemeleri gerçekleştirilecektir.

Yargı bağımsızlığı ve hâkimlik güvencesi ilkeleri çerçevesinde, adaletin hızlı, en az masrafla ve etkin bir biçimde işlemlerini sağlamak üzere, Anayasa, yasalar ve teşkilat yapısında gerekli değişiklikler öngören bir yargı reformu gerçekleştirilecektir.

Adli kolluk sisteminin kurulması konusundaki çalışmalara devam olunacaktır.

Devlet güvenlik mahkemeleri yeniden düzenlenecektir.

Örgütlü suçların takip ve cezalandırılmasına ilişkin yasal düzenlemelere öncelik verilecektir.

İdari yargı yeniden düzenlenecek, bölge idare mahkemelerinin görev alanları genişletilecek, Danıştay'ın daire sayısı artırılacaktır.

Mahkemelerde ve yargı düzenine karşı işlenen suçlarda etkili bir ceza sistemi getirilecektir.

Yargı dışı denetim sistemlerinin geliştirilmesi konusunda da gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Tutuklu ve hükümlülerin hak ve yükümlülükleri çağdaş bir şekilde düzenlenerek eksiksiz uygulanacak; cezaevlerinde devletin etkili kontrolü ve otoritesi mutlaka sağlanacaktır.

Ayrıca, Türk Medenî Kanunu, Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu ile Ceza ve Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunları gibi temel yasalarımızla, güncelliğini ve etkinliğini yitirmiş olan Cezaların İnfazı Hakkında Kanun, Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hâmillerinin Korunması Hakkında Kanun ile, bazı yasalarımızdaki para cezalarının idarî para cezasına dönüştürülmesi, adli ve idarî yargıya ilişkin yasalar başta olmak üzere, diğer yasalarımızda da gereken değişiklikler yapılarak, günümüz koşullarına uygun duruma getirilecektir.

Yargı kararları, toplumda yargıya güvenin yitirilmesine neden olmayacak biçimde uygulanacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir taraftan bölücü akımlara ve her türlü teröre karşı devlet güvenlik güçlerinin özverili ve başarılı mücadelesi, kesin sonuç alınıncaya kadar kararlılıkla sürdürülecek, diğer taraftan da, terörün iç ve dış kaynaklarını kurutacak ekonomik, sosyal, siyasal, eğitsel ve tanıtımla ilgili çok yönlü tedbirler alınacaktır. Bu amaçla, güvenlik güçlerinin hareket yeteneğini ve etkinliğini artırıcı yatırımlara öncelik verilecektir. Ayrıca, bölücü terörün yurt dışındaki kaynaklarını kurutmak için yapılan girişimler kararlılıkla sürdürülecektir.

Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığı, ekonomik ve sosyal önlemlerle çözülecektir; işsizliği ve yoksulluğu önleyici üretken yatırımlar hızlandırılıp, desteklenecektir. Altyapı eksiklikleri, yap-işlet-devret yönteminden de yararlanılarak giderilecektir; eğitim ve sağlık alanındaki boşluklar en kısa zamanda doldurulacaktır.

Kamuoyunun destekleyeceği ve terörle mücadeleyi güçlendirecek bir pişmanlık yasasının çıkarılması için gerekli girişimler yapılacaktır.

Terörün ekonomik ve sosyal kaynaklarının kurutulmasına yönelik önlemler güçlendirilecektir.

Doğu ve güneydoğu ekonomisinin temelini oluşturan; ancak, gerek terör gerek uygulanan bazı politikalar yüzünden gerilemiş olan hayvancılığın yeniden canlandırılması için başlatılan çalışmalar hızlandırılarak sürdürülecektir.

Bütün yurttan tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi amacıyla gereken önlemler alınacak, özellikle Mera Yasasının getirdiği düzenlemeler de işletilmek suretiyle, güvenli meralar oluşturulacak, buralarda, kamu aracılığıyla alım garantileri de verilerek, sözleşmeli hayvancılık uygulamasına geçilecektir.

Hayvancılıkta verimliliğin artırılması ve çağdaş teknolojilerin uygulanabilmesi için birlikler kurulması özendirilecektir.

Bu amaçla, mezra tipi veya dağınık yerleşim birimlerinin gerek güvenlik, gerek ekonomi açısından yarattığı sorunlar da dikkate alınarak, kırsal alanda daha sağlıklı bir yerleşim düzenine geçilecektir.

Birbirine yakın köyler arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanarak, altyapı hizmetlerinin ve sosyal hizmetlerin tüm köylülere daha düşük maliyetle ulaşması gerçekleşecek ve böylece, köylüler, kentlerdeki olanaklara yerlerinden olmaksızın kavuşabileceklerdir. Terör nedeniyle yerlerini terk etmek zorunda kalmış yurttaşlarımızın köye dönüş olanakları da hızlandırılacaktır.

Doğu ve güneydoğu bölgelerinde nitelikli kamu hizmetlilerinin görev almalarını sağlayıcı ve öğretmen ve sağlık personeli açığını kapatıcı önlemler alınacaktır.

Bu bölgelerdeki çocuklarımıza fırsat ve olanak eşitliği sunulmasının yanında, eğitim kalitesinin yükseltilmesinde önemli bir katkısı olan yatılı ve pansiyonlu okulların yapımı hızlandırılacaktır.

Anılan bölgelerdeki yarım kalmış yatırımların üretime geçmesi için sağlanan finansman olanakları artırılacaktır.

Sınır ticareti için sınır illeri halkının adaletle yararlanacağı ve ulusal ekonomiye zararı dokunmayan bir düzenleme getirilecektir.

Bölge için gerçekleştirilen özel teşvik sistemine etkinlik kazandırılacaktır. Bu amaçla, organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri hızla yaygınlaştırılacaktır.

Hükümetimizin amaçlarından biri de, toplum vicdanını rahatsız eden yolsuzluklarla etkili bir mücadeleyi gerçekleştirmektir. Bu mücadeleyi zorlaştıran yasal boşluklar giderilecektir. Bu amaçla, kurumsal bir yapılaşma kamu yönetiminde yeniden yapılanma sırasında ele alınacaktır.

Siyasî ahlak yasası çıkarılacaktır.

Haksız mal edinmelerin etkili bir şekilde izlenerek önlenmesi için Mal Bildirimi Yasasında gerekli değişiklikler yapılacaktır.

Kamudaki denetim karmaşasına son verilecektir. Yerel yönetimlerin yetkileri artırılırken, etkili denetimleri de sağlanacaktır. Bu amaçla, Sayıştay bünyesinde yerel yönetimler birimi kurulacaktır.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun işlevini değiştirmek ve tam bağımsızlığını sağlamak amacıyla gerekli yasal düzenleme yapılacaktır.

Kamudaki denetleme kurumlarına eleman alımında özenli seçime ve mesleki eğitime önem verilecek, denetmen kişiliğinin ve görev sorumluluğu bilincinin geliştirilmesine yönelik önlemler alınacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Hükümetimiz, acil sorunların çözülmesi ve yapısal reformların gerçekleştirilmesi, kronik enflasyonun süratle tek haneli düzeye indirilmesi, istikrarlı bir büyümenin sağlanması, sosyal devlet anlayışı ile gelir bölüşümünün iyileştirilmesi, refahın topluma yayılması, bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılması, kaynakların etkili ve verimli kullanılmasını esas alan ve rekabetçi bir pazar ekonomisi anlayışına dayanan ekonomi ve maliye politikalarını özenle uygulamakta kararlıdır.

Ekonomik istikrar, bütçe açıkları azaltılarak, faiz dışı bütçe fazlası yaratılarak, kayıt dışı ekonomiye karşı etkili önlemler alınarak, sosyal güvenlik kurumlarının ve birliklerinin açıkları giderilerek, bütçe disiplini güçlendirilerek sağlanacaktır. Bu şekilde, ekonomide güven ortamı yaratılacaktır.

Ekonominin en büyük sorununun, kamu maliyesinin içinde bulunduğu durum olduğu bilinmektedir. İstikrarlı bir büyümenin önündeki en ciddi engelin kaynak yetersizliği olduğu açıktır.

Kamu açıklarının küçültülmesi ve malî dengelerin kalıcı bir biçimde yeniden kurulması gerekmektedir.

Büyüme ve istikrar için gönüllü tasarrufların ve vergi gelirlerinin sürekli artırılması gerekmektedir. Ancak, yurtiçi kaynaklarımızdaki gelişme hızının kalkınma gereksinmemiz için yeterli olmadığı da ortadadır. Bu nedenle, ülkemiz kalkınmasının sağlıklı finansmanını güvence altına alabilmek için iç ve dış piyasalara güven verecek ciddi, kararlı ve tutarlı politikalar izlemek zorundayız.

Vergilerin gelir sağlama boyutu kadar, ekonomik ve sosyal boyutu da önemlidir. Bu nedenle, vergi ve diğer maliye politikalarının uygulanmasında mutlaka göz önünde bulundurulacak olan bir husus da, ekonomide canlılığın korunmasıdır.

Vergi yasalarının başarıyla uygulanabilmesi için vergi idaresinin daha etkin ve daha randımanlı çalışması sağlanacaktır. Uygulama basitleştirilecek, vergi idaresinin etkinliğinin artırılmasına önem verilecektir.

1999 yılında öncelikli hedefimiz, ülkemizin istikrar içinde büyümesinin altyapısının geliştirilmesi olacaktır. Bu çerçevede, üretime ve dışsatıma dayalı, sağlam ve sağlıklı kaynaklarla finanse edilen dengeli ve sürekli bir büyüme stratejisi oluşturulacaktır.

Hükümetimiz, bir yandan kalkınmayı ve yoksulluğa ve işsizliğe karşı alınan önlemleri hızlandırırken, öte yandan, hem bütün toplum kesimleri arasında hem de bölgeler arasında refah artışının ve gereken durumlarda da özverinin dengeli ve adaletli dağılımını gözetecektir.

İstihdam yaratan özel sektör yatırımlarının teşviki konusunda her türlü önlem alınacak, yatırımı ve dışsatımı engelleyen tüm mevzuat yeniden düzenlenecektir.

Haksız rekabeti önlemek amacıyla kayıt dışı ekonomi alanı da daraltılacaktır.

Kamu açıklarının finansmanı için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kaynaklarına hiçbir koşul ve biçimde başvurulmayacak, gerçekçi kur politikasına aynen devam edilecektir.

Enflasyonla mücadele sürdürülürken, dar gelirliilerin mağdur edilmemesine özen gösterilecektir.

Destekleme kapsamındaki tarım ürünlerinin fiyatlarının belirlenmesinde dünya fiyatları, maliyetler ve beklenen enflasyon temel alınacaktır. Stoka üretim kesinlikle yapılmayacak, bu amaçla sistemli bir ürün değişim programı yürürlüğe konulacaktır. Tarımsal sigorta ve prim sistemi de bu çerçevede ele alınacaktır.

Ekonomide kırsal alan kalkınmasına öncelik verilecek, köylü ve çiftçilerimizin refah düzeyini yükseltici ekonomik ve sosyal politikalar oluşturulacaktır.

Üretim planlaması ile birlikte ürün değiştirme kredileri ve diğer özendirici önlemleri içeren uygulamalar yürürlüğe konulacak, bu politikalar konusunda çiftçimiz ayrıntılı bir biçimde bilgilendirilecektir.

Destekleme politikasının ilkeleri ile fiyatların bir yıl öncesinden belirlenmesine çalışılacaktır.

Ekonomiyi ve sosyal hakları ilgilendiren yasama çalışmalarına ve uygulamalara Ekonomik ve Sosyal Konseyin ve genelde sivil toplum örgütlerinin etkin katılımları sağlanacak, konseyin yapısı ve temsil yeteneği güçlendirilecektir.

Ülke kaynaklarının ve varlıklarının sosyal devlet anlayışı içinde bölüşümü ve verimli kullanımı sağlanacaktır.

Ulusal sanayimiz ve tarımımız haksız dışalım rekabetine karşı korunacaktır.

Ekonomi yönetimi yeniden yapılandırılacak; bu çerçevede, bürokratik engeller kaldırılacaktır.

Yetkilerin dağınıklığından kaynaklanan ve gerek üretken yatırımlar gerek dış ticaretimiz için engel oluşturan sorunlar giderilecektir.

Ülkemizin en temel ekonomik sorunu, iç borçlarımızın vadelerinin kısılalığı ve faiz oranlarının yüksekliğidir.

Devletin iç borçlanması, malî piyasalarda rekabet etkinliğini reel sektör aleyhine bozmayacak ve reel faizlerin ekonominin taşıyamayacağı düzeye tırmanmasını önleyecek bir anlayışla yürütülecektir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının hazine garantisiyle yaptıkları dış borçlanmalarda etkili bir disiplin sağlanacaktır.

Devletin en sağlıklı gelir kaynağının vergi olduğu gerçeğinden hareketle, vergi sistemi tüm kurumlarıyla işletilecektir.

Vergide adalet sağlanacaktır. Vergi oranlarının düşürülmesi yoluyla ödenebilir hale getirilen sistemde, vergi tabanı yaygınlaştırılacaktır. Oranların düşürülmesi nedeniyle uğranılan kayıplar etkili denetim ve uygulamalarla giderilecektir.

Bu çerçevede, vergi idaresinde otomasyon ve vergi kimlik numarası kullanımı yaygınlaştırılacak, vergi tahsilatında banka sisteminin rolü artırılacaktır.

Dağınık bir görünüm arz eden ve çok sayıda yasa kapsamında uygulanmakta olan çeşitli dolaylı vergiler tek yasayla düzenlenecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bankaların, bir yandan denetimlerini sağlıklı kurallara bağlarken, bir yandan da, üretime, dışsatıma ve turizme katkılarını artıracak bir yasal düzenleme öncelikle gerçekleştirilecektir.

Bankalar yasası, bankaların güçlü bir malî yapıya kavuşturulmalarını, bağımsız bir organ tarafından denetlenmelerini esas alan, uluslararası normlara uygun, halkın tasarruflarını koruyacak, iş ve dış piyasalara güven verecek şekilde çıkarılacaktır.

Sosyal güvenlik reformu ile sosyal güvenlik sisteminin açıkları ekonomiye yük olmaktan çıkarılacak, emeklinin yaşam düzeyi iyileştirilecek, emekli yaşı ve en az çalışma süreleri, ülke ekonomisinin taşıyabileceği gerçekçi düzeylere yükseltilecektir.

Kamu harcamalarında savurganlığı önleyecek, ihalelere gölge düşürmeyecek, yolsuzluklara olanak tanımayacak, kamudan haksız kaynak transferlerine yol açmayacak gider reformu yapılacaktır.

Gider reformu gerçekleştirilirken, İhale Yasası başta olmak üzere, Kamulaştırma, Sayıştay Yasası gibi yasalar, çağdaş ilke ve uygulamalara göre düzenlenecektir.

Gümrük mevzuatının Avrupa Birliği gümrük mevzuatına uyumlulaştırılmasını sağlamak amacıyla, çağdaş ve güncel gümrük kanunu tasarısı hazırlanacaktır.

Bu çerçevede, Türk girişimcilerinin rekabet gücünü artırabilmek amacıyla, ihtisas gümrüklerinin etkin ve verimli çalışması için gereken önlemler süratle alınacaktır.

Gümrük idarelerinin modernizasyonu ve otomasyonu projesine hız verilecektir.

Hükümetimiz, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında karardır.

Kamu yönetiminde ve kamu hizmetlerinde adaletli, şeffaf, verimli ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsenecektir.

Kamuda işe alınmada yeterlilik, görevlerde yükseltilmelerde ehliyet ve liyakat esas alınacak, kayırmacılık önlenecektir.

Kamu personelinin atama ve yükseltilmelerinde ehliyet ve liyakat şartları, nesnel ölçülere ve sınav esasına dayandırılacaktır. Kamu görevlerine giriş sınavlarının merkezi sistemle gerçekleştirilmesi uygulamasının yerleşmesi sağlanacaktır.

Aynı işi yapan personel arasındaki ücret farklılıkları giderilecektir. Bu amaçla yapılacak düzenlemede; iş, görev ve sorumluluk tanımlarına yer verilecek ve eşit işe eşit ücret ilkesi uygulanacaktır.

Çağdaş görev ve iş tanımlamalarına göre, kamu görevlilerinin sendikal haklarının düzenlenmesi de gerçekleştirilecektir.

Özelleştirme konusunda uzun süredir yürütülen uygulamalara karşın istenilen doyurucu sonucun alınamaması, bu konuda yeni bir strateji belirlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Hükümetimiz, özelleştirmenin, kamuoyuna güven veren, şeffaf ve kamu yararını gözeten bir biçimde, hızla yapılmasını sağlayacaktır. Özelleştirme uygulamalarında iş güvencesi özenle gözetilecek, sermayenin tabana yayılması amacıyla halka arz yöntemine de önem verilecektir.

Stratejiler belirlenirken, özelleştirmenin sağlıklı kurallara bağlanarak hızlandırılması, özelleştirmenin önündeki önemli engellerden biri olan “uluslararası tahkim” konusuna, temel ulusal çıkarlarımıza ters düşmeyen bir çözüm getirilmesi, özelleştirmelerde şeffaflık ve iş güvencesi, özenle gözetilecektir.

Özelleştirmeleri zamana bağlı olan veya özelleştirme dışı kalan kamu iktisadi teşebbüsleri, kaynak tüketen durumdan çıkarılarak, kaynak üretir ve kalkınmaya hız katar duruma getirilecektir; siyasal etkiden arındırılarak, katılımcı bir yönetime kavuşturulacaktır.

Toplumun üretkenliğini artırıcı, işsizliği önleyici ve kalkınmayı sürekli kılıcı yatırımlar hızlandırılacaktır.

Kaynakların verimli ve tutumlu kullanılmasını sağlamak amacıyla, başlamış veya planlanmış kamu yatırımlarında kesin öncelikler belirlenecektir.

Dış kredi bulma koşuluyla izin verilen projelerden, dış finansmanı bulunmayanlar gözden geçirilecek, yeniden öncelik sırasına konularak ihale zamanlamaları bir takvime bağlanacaktır.

Hükümetimiz, 2000’li yıllarda bir enerji darboğazıyla karşılaşılması amacıyla, ülkenin ihtiyacı olan enerjinin zamanında, güvenilir, ucuz, kaliteli ve çevreyle uyumlu olarak temini için her türlü önlemi alma kararlılığındadır.

Yap-işlet-devret, yap-işlet, işletme hakkı devri ve yüzde 100 kredili anahtar teslimi modelleriyle yapılacak projelere hız verilecektir.

Verimliliği ve rekabeti artırmak, şeffaflığı sağlamak amacıyla elektrik ve gaz sektörleri yeniden yapılandırılacak, Petrol Kanununda gerekli değişiklikler yapılacak, elektrik piyasası kanunu çıkarılacaktır.

Hidroelektrik potansiyelinin değerlendirilmesi yanında nükleer ve yenilenebilir enerjiye önem verilecektir.

Hükümetimiz, Hazar bölgesi ülkelerinin zengin hidrokarbon kaynaklarının ülkemiz ve Batı pazarlarına ulaştırılmasında Avrasya enerji koridorunu oluşturacak Hazar-Akdeniz hampetrol boru hattı (Bakü-Ceyhan) ile Hazar geçişli Türkmenis-

tan-Türkiye-Avrupa doğalgaz boru hatlarının gerçekleştirilmesine özel önem vermektedir.

Ülkenin her yeri, kolay ulaşılabilir duruma getirilecektir.

Karayolu ulaşımı ile demiryolu ve deniz taşımacılığı arasında denge kurulacaktır. Bu çerçevede, şehiriçi geçişlerde belediyelerle de işbirliği yapılacaktır.

Bu amaçla, demiryolu ve deniz taşımacılığına özel önem verilecektir.

Hava ulaşımı yaygınlaştırılacaktır.

Yerel ve merkezî kamu kurum ve kuruluşlarının daha süratli, etkin ve ekonomik çalışmasını sağlamak amacıyla ileri elektronik teknolojilerden yararlanılacaktır. Bu amaçla, gerekli iletişim ağı altyapısının projelendirilmesi ve uygulanması, bütün kamu kurum ve kuruluşlarının kendi görev alanlarındaki bilgi altyapısının oluşturulması ve ülke çapındaki söz konusu iletişim ağına bağlanmasına ilişkin projelerin koordinasyonu ve izlenmesi, etkin biçimde yürütülecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; plansız ve düzensiz tarım politikaları, dünyanın sayılı tarım ülkelerinden biri olan Türkiye'yi, kendi kendine yetmez bir konuma doğru götürmektedir.

Bilinçsiz tarım uygulamaları, tarım alanlarının amaç dışı kullanımı, erozyon ve su kaynaklarımızdaki çevre sorunları, tarımda yeni bir strateji belirlememizi zorunlu kılmaktadır.

Hükümetimiz, tarımda çağdaş yöntemleri de kullanarak etkin bir üretim planlamasını gerçekleştirme kararındadır.

Çiftçiye destek sağlayan kamu örgütlenmelerinde, rasyonelliği geliştirici, çiftçi yararına gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Devlet üretme çiftlikleri örnek üretim yapan laboratuvarlar olarak çalışacak; bu çiftliklerin arazilerinde sözleşmeli çiftçilik yaptırılacaktır.

Erozyonla bilinçli mücadele kararlılıkla sürdürülecektir. Doğa dengesindeki bozulma önlenecektir. Tarım alanlarının korunması için gereken her önlem alınacaktır.

Ormancılığımızın desteklenmesi amacıyla, talep eden gerçek ve tüzelkişilere, belli konularda, bedelsiz arazi tahsis edilerek özel ormancılık geliştirilecektir.

Bir yandan orman köylüsüne yeni üretim ve kazanç olanakları sağlanırken, diğer yandan da ormanlarımızın tahribi ve yağmalanması yolu kapatılacaktır.

İdari yapılanmamız için artık bir zorunluluk olan yerel yönetimler ile merkezî yönetim arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımı, yerel yönetimler yasasıyla, hükümetimiz döneminde yeni bir düzene kavuşturulacaktır.

Gecekondulaşmaya kesinlikle izin verilmeyecek, kaçak yapılaşmaya göz yumanlar hakkında da gerekli yaptırımlar uygulanacaktır. Varolan gecekondu alanlarında adaletli ve sağlıklı bir yapılaşmaya geçilecektir.

Kamu tarafından altyapısı tamamlanmış arsa üretimine hız verilecek, konut kredilerinden, öncelikle, gerçek ihtiyaç sahipleri yararlandırılacaktır.

İmar uygulamaları belediyelerle ve bitişik alanlarla sınırlı kalmayacak, il düzeyinde imar uygulamaları yapılacaktır. Böylece, köy sınırları içinde denetimsiz yapılaşmalar önlenecektir.

Büyük kentlerimizdeki yasadışı işgaller ve yapılanmalar önlenecek ve kentlerimiz çağdaş duruma getirilecektir.

Uzun yıllardan beri öncelikli sorunlar arasında yer alan; ancak, çözümü sürekli ertelenen çevre sorunları, doğanın dengesini bozacak duruma gelmiştir.

Hükümetimiz, kalkınma yolunda yapılan atılımlarda doğa dengesinin ve çevre sağlığının korunmasına özen gösterecektir.

Sanayi ve ev atıklarının arıtılmadan doğaya bırakılmasının nehir ve göllerimizde yarattığı çevre kirliliği önlenecektir.

Büyük kentlerimizin kanalizasyonlarının arıtmalarına özel bir önem verilecektir.

Hükümetimiz, turizm sektöründe yaşanan sorunların çözümü ve turizmin gelişmesiyle ilgili politikaları özenle uygulama kararlılığındadır.

Akdeniz-Ege Turizm Altyapısı ve Kıyı Yönetimi (ATAK) Projesi tamamlanacak, bu amaçla uluslararası kuruluşların sağladığı finansmanın kullanılması için gerekli iç düzenlemeler yapılacaktır.

Turizm, ülkemizde geniş istihdam sağlayan, ödemeler dengesine çok önemli katkılarda bulunan, ekonomik kalkınmayı destekleyen bir sanayi niteliği kazanmıştır.

Bu sektörün içine girdiği darboğazdan çıkarılabilmesi için, ülkemizin tanıtımı dahil, gereken önlemler süratle alınacaktır.

İç ve dış turizm çeşitlendirilecek, kongre turizmi de özendirilecektir.

2000 yılının sağlayacağı fırsatlar doğrultusunda, inanç turizminin gelişmesini sağlayacak önlemler alınacaktır.

Turizm yatırımlarının doğal, tarihsel ve toplumsal çevreyi kollayıcı, koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde olmasına özen gösterilecektir.

Turizm sektörünün teknik altyapı gereksinimleri, kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimler düzeyinde öncelikle ele alınacaktır.

Orman alanlarının ve diğer yörelerin turizm bölgesi olarak belirlenmesinde uygulanacak ilkeler ve tahsis yöntemleri yeniden düzenlenecektir.

Turizm bölgelerindeki ve kıyı kenar çizgisinde bulunan yerlerdeki uygulamalar yasalara uygun şekilde yürütülecektir.

Müzelerimizin ve ören yerlerinin korunmasına büyük özen gösterilecek, bu yerlerin ticarî amaçla doldurulmasına izin verilmeyecektir.

Türkiye'nin tanıtımıyla ilgili programlar, özel sektörün ve kamu kuruluşlarının da katılımıyla etkin biçimde sürdürülecektir.

Sağlık hizmetlerinden yurttaşlarımızın yeterli düzeyde yararlanabilmeleri sağlanacak, aile hekimliği sistemi özendirilecektir.

Genel ve kişisel sağlık sigortası gerçekleştirilecektir.

Sağlık kurumlarının hizmet standartları yeniden belirlenecek, kamunun, özel sağlık kurumlarından hizmet alımları ve denetimleri yeni kurallara bağlanacaktır.

Hükümetimiz, çalışma yaşamında barışın korunmasına ve sendikal hakların uluslararası standartlara kavuşturulmasına önem verecektir.

Sigortasız çalışma ve çalıştırma önlenecektir.

Çalışan çocukların sağlıklarının ve haklarının korunmasına ve eğitimlerinin sürdürülmesine özen gösterilecektir.

İşçi haklarındaki kısıntılar giderilecektir.

Kamu görevlilerinin sendikal hakları geliştirilecektir.

Sosyal güvenlik sistemi, tüm yurttaşları kapsar duruma getirilerek, kalıcı ve rasyonel bir düzene kavuşturulacaktır.

Çalışırken işsiz kalanların gelir kaybını belirli bir süre telafi etmek amacıyla işsizlik sigortası programı başlatılacak, bu programı yürütecek olan İş ve İşçi Bulma Kurumu yeniden yapılandırılacaktır.

Yurt dışındaki vatandaşlarımızın sosyal güvenlik sorunlarının çözülmesi için gerekli çaba gösterilecektir.

Esnaf ve sanatkârlar ile küçük ve orta boy işletmelerin geliştirilmesi için daha fazla kaynak tahsisine çalışılacaktır.

Küçük sanayi sitelerinde kalite garantili üretim planlaması özendirilecektir. Bu sitelerin, dış ticaret şirketleri aracılığıyla, dışsatıma yönlendirilebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Özerk olarak oluşturulan Rekabet Kurulu, Türk Standartları Enstitüsü, RTÜK ve benzeri kuruluşların bağımsızlığı ile TRT'nin tarafsızlığına ait, uygulamadan doğan aksaklıkların giderilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır. TRT yayınlarının bütün yurtda ve bölge ülkelerinde izlenebilmesi sağlanacaktır.

Radio ve televizyonlara frekans tahsisi, nesnel kurallara bağlanacaktır.

Atatürk'ün ulusumuza gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne erişme hedefi doğrultusunda, gelişmemizi hızlandırmak amacıyla, Hükümetimiz, kapsamlı bir ulusal bilgi politikası oluşturacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamu erki kullanan dernek ve vakıfların hizmet karşılığında aldıkları paralar için makul ve hakça ölçüler konulacaktır. Keyfi ve kayıt dışı işlemlere izin verilmeyecektir. Fiyatlandırılabilir kamu hizmetlerinden alınacak ücretin ilgili kurumlara özel ödenek kaydedilmesi uygulaması getirilecektir.

Kadınlarımızın ekonomik ve sosyal yaşamımızın her aşamasında üretime katılmaları özendirilecek, kadınlarımızın sosyal ve ekonomik statüsünün geliştirilmesine yönelik çabalar hızlandırılacaktır.

Hükümetimiz, şehit aileleri ile gazilerin konut gereksinimlerinin karşılanması için Toplu Konut Fonundan faizsiz konut kredisi verilmesini ve bağlanan aylıkların, katsayı artışı dışında, her yıl düzenli bir şekilde artırılmasını sağlayacak yasal düzenlemeleri süratle gerçekleştirecektir.

Engellilerin, yaşlıların ve muhtaç durumdakilerin yaşama uyum sağlayabilmeleri için her çaba gösterilecektir. O arada, engellilerin istihdamı için getirilmiş olan yasal zorunluluklara uyulması sağlanacaktır.

Yaşlı yurttaşlarımızın toplumsal etkinliklerden kopmamaları için gereken her türlü önlem alınacaktır.

Barınma, sığınma ve bakılma gereksinimi duyan yurttaşlarımızın bu gereksinimi, yerel yönetimlerle de işbirliği içerisinde düzenlenecek çağdaş barınma evleriyle karşılanacaktır.

Yoksulları üretken kılarak ve adaletli bir gelir düzeyine kavuşturarak yoksulluktan kurtarmak, temel amacımızdır. Çalışamayacak durumda olanlar için, onurları zedelemeyecek yardım programları uygulanacaktır.

Toplumun tüm kesimlerinin ekonomik gelişmeden hakça pay alması, sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın yaygınlaştırılması ve kurumsallaştırılması için, hükümetimiz, her çabayı gösterecektir.

Kimsesiz çocuklara ve sokak çocuklarına sahip çıkılacak; onların topluma yararlı insanlar olarak yetiştirilmesi için, yerel yönetimlerle işbirliği içerisinde, barınma ve eğitim olanakları sağlanacaktır.

Toplumun ve ailelerin bütünlüğünü tehdit eden uyuşturucu kullanımı, şiddet, müstehcenlik ve benzeri sorunlarla mücadele ödünsüz sürdürülecek, gençlerimizi zararlı alışkanlıklara karşı korumak için her türlü önlem alınacaktır.

Geleceğimizin güvencesi olan gençlerimizin, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, sağlıklı, bilgili ve nitelikli olarak yetiştirilmesi için her türlü önlem alınacaktır.

Kamu elindeki spor alanlarının, ticarî hizmet işletmesine dönüştürülmesine izin verilmeyecektir. Tüm yörelerimizde, semt ve kent spor düzenlemeleri ucuz, sağlam ve sağlıklı olarak gerçekleştirilecektir. Yerel yönetimlerin de desteğiyle, gençliğin spor etkinliklerinden yararlanacağı alan ve mekân sayısı artırılabilecektir.

Özel imar düzenlemeleriyle, semt spor ve oyun alanları açılacaktır.

Amatör sporculuk ve bu amaçla kurulan tesisler tüm yurda yaygınlaştırılacak ve bunun için gerekli devlet desteği sağlanacaktır. Profesyonel kulüplerin de amatör sporculuğa katkısı artırılabilecektir.

Belirli amatör spor dallarında etkinlik gösteren gençlerin, doğal afetlerle ilgili kurtarma çalışmalarına gönüllü katılmaları desteklenecektir.

Toplumun, kendi kültürünü, demokrasi ve özgürlük ortamında geliştirmesi ve çağdaşlaştırabilmesi için gerekli olanaklar sağlanacaktır.

Şöyle ki: Küreselleşme olgusunu yaşadığımız ve 21'inci Yüzyıla girmekte olduğumuz bu dönemde, ülkemizin ulusal kültür ve sanatıyla diğer uluslar arasında kendi kimliğiyle yer alabilmesi için, temel kurumsal altyapının oluşması sağlanacaktır. Türk kültür ve sanatının, kendi özellikleri içinde gelişmesine ve dünyaya açılmasına olanak sağlanacaktır.

Kültür ve sanatta, ulusal kültürümüzün yanı sıra, evrensel kültür değerlerine de önem ve ağırlık verilecektir. Güzel sanatların her alanı desteklenecek ve bu konuda uluslararası açılım sağlanacaktır.

Türkçenin zenginleştirilmesi, doğru kullanılması ve yabancı sözcüklere karşı korunması için gerekli önlemler alınacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ulusal güvenlik politikamızın temelini, Büyük Atatürk'ün belirlediği "yurtta barış, dünyada barış" ilkesi oluşturmaktadır. Kendi ulusal birliğimiz ve ülke bütünlüğümüz kesin kararlılıkla korunurken, tüm ülkelerin de ulusal birliğine ve ülke bütünlüğüne saygı gösterilecektir.

Ülkemizin coğrafi konumu göz önünde tutularak, Silahlı Kuvvetlerimizin caydırıcı gücünü artırmaya ve çağdaş teknolojinin tüm olanaklarından yararlanmasını sağlamaya özel önem verilecektir.

Eğitime ve gençliğe yatırım, ülkenin geleceğine yapılan yatırımdır. Türkiye, eğitime ilgili atılımlarını ve yatırımlarını kararlılıkla sürdürecektir.

Sekiz yıllık kesintisiz ve zorunlu ilköğretim uygulamasına devam edilecektir. Türkiye'yi bilgi çağına hazırlamaya yönelik olarak, zorunlu eğitim süresinin artırılması imkânları araştırılacaktır.

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların erken belirlenmesine ve özel ilgi görmelerine çalışılacaktır.

Okulöncesi eğitim olanaklarının tüm çocuklara ulaştırılması için çaba gösterilecektir.

Kaynaştırmalı eğitimden yararlanamayan engelli çocuklarımıza yönelik temel eğitim kurumlarının sayısı süratle artırılabilecektir.

Engelli gençlerimizin de üretken beceri kazanabilmeleri için, meslekî-teknik eğitim olanaklarının bu gençlere de ulaşmasına özel bir önem verilecektir.

Ülkemizin gereksinim duyduğu nitelikli ve rekabet gücünü artıran işgücünün yetiştirilmesi amacıyla, üniversite eğitimi ve meslekî-teknik eğitim yeniden değerlendirilecektir.

Meslekî ve teknik eğitim özendirilecektir. Lise düzeyinde meslekî-teknik eğitim alanların, kendi branşlarında üniversite önlisans programlarına sınavsız girebilmeleri için gereken düzenlemeler yapılacaktır.

Üniversite sınavlarının tümüyle kaldırılabilmesi için, öğretim üyesi açığının kapatılması dahil, gerekli çalışmalar sürdürülecektir. Bu bağlamda, açık yükseköğ-

retimle örgün üniversiteler arasında işlevsel bağlantı kurularak ve çağdaş bilgi ve eğitim teknolojisi yaygınlaştırılarak, açıköğretimin niteliği en yüksek düzeye ulaştırılacaktır.

YÖK, üniversitelerarası eşgüdüm kurumu haline getirilecek, üniversiteler çağdaş anlamda özerk bir yapıya kavuşturulacak, öğrencilerin de üniversite yönetimlerinde temsil edilmesine imkân verici düzenlemeler yapılacaktır.

Özel okullarda adaletli bir ücret düzeninin kurulmasına çalışılacaktır.

Eğitim kurumlarında ideolojik kutuplaşma ve çatışmalara fırsat verilmeyecektir.

İlk, orta ve yükseköğretimde, çağdaş iletişim ve bilgi teknolojileri en geniş ölçüde değerlendirilerek ve öğrenci yurtları hızla yaygınlaştırılarak, eğitimde olanak eşitliği sağlanacaktır.

Yetişkinlerin her alanda öğrenimlerini geliştirebilmeleri ve üretim becerilerini artırabilmeleri için gerekli olanaklar sağlanacaktır.

İlköğretim beşinci sınıfını tamamlayan öğrencilerin, kanunî temsilcilerinin talep etmesi durumunda, Diyanet İşleri Başkanlığınca yaz tatilinde açılan ve Millî Eğitim Bakanlığının denetim ve gözetimine tabi olan Kur'an kurslarına devam edebilmelerine imkân verici bir düzenleme yapılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye, bölgesinde ve dünyada, barış ve istikrarın önde gelen bir güvencesi olmaya devam etmektedir. Ülkemiz, demokrasinin, laikliğin, çağdaşlaşmanın ve kadın-erkek eşitliği dahil insan haklarının ve temel özgürlüklerin, uluslararası alanda işbirliği ve dayanışmanın savunucusudur. Cumhuriyetimizin temelinde yatan bu nitelikler, dış ilişkilerimizde rehber ilkelerimiz olacaktır.

Uluslararası ilişkilerde barışçı dış politika yaklaşımımız, titizlikle sürdürülecek, ülkemizin bölgesel güç olma potansiyeli, bölgemizdeki devletlerle ve bölge dışı güçlerle çok yönlü ve dengeli ilişkiler kurularak pekiştirilecektir.

Herhangi bir yabancı ülkeyle veya uluslararası kuruluşlarla ilişkilerimizde gözetilecek başta gelen koşul, ülkemizdeki bölücü teröre destek olunmamasıdır.

Başka ülkelerde çalışan ve yaşayan yurttaşlarımızın hak ve çıkarlarının uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde korunmasına duyarlı olunacaktır. Bu yurttaşlarımızın, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişmesine her alanda katkısının yolu açılırken, seçimlerde oy kullanmaları konusundaki engeller ivedilikle aşılacaktır.

Yunanistan'la, başta Ege ile ilgili olanlar olmak üzere, aramızdaki sorunların diyalog yoluyla çözümü için iyi niyetli ve yapıcı girişimler sürdürülecektir. Bu itibarla, komşumuz Yunanistan'ın, öncelikle PKK dahil, terörizmle mücadelede kesin bir tavır almasını ve ilişkilerimize Avrupa Birliği gölgesinin düşürülmemesini beklemekteyiz.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin kazanılmış haklarının korunmasına ve geliştirilmesine yönelik politikalarımız kararlılıkla sürdürülecektir. Kıbrıs'ta bugün iki ayrı devlet bulunmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin konfederasyon

önerisi, Ada'da ortak bir çözüm için en gerçekçi yolu oluşturmakta ve hükümetimizce de desteklenmektedir.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyeliği, tarihten, coğrafyadan ve anlaşmalardan doğan hakkıdır. Türkiye'nin Avrupa Birliğine, öteki üyelerle eşit hak ve statüye sahip tam üyelik hedefinin gerçekleştirilmesine çalışılacaktır. Avrupa'daki bütünleşme süreci içinde yerini alacak olan Türkiye, bunu gerçekleştirirken, ulusal hak ve çıkarlarını her zaman titizlikle gözetmeye devam edecektir. Bu çerçevede, Avrupa Birliğiyle ilişkilerimize ivme kazandırabilecek fırsat ve gelişmeler dikkatle izlenecektir. Türkiye, siyasî ve ekonomik planda olduğu kadar güvenlik ve savunma konularında da, Avrupa ve Transatlantik yapılanmaları ve oluşumları içinde tam ve eşit biçimde yer almak için kararlı bir yaklaşım içinde olacaktır.

Gümrük birliğinin uygulamada ortaya çıkan sakıncalarını gidermek için etkin girişimlerde bulunulacaktır.

Türkiye'nin geleneksel stratejik önem ve ağırlığı, Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya, Karadeniz, Akdeniz ve Ortadoğu bölgelerinde meydana gelen son gelişmelerle daha da ön plana çıkmış bulunmaktadır. Avrasyalaşma süreci olarak tanımlanabilecek bu eksende, Türkiye, anahtar ülke konumuna gelmiştir. Hükümetimiz, bu konumun üzerine yüklediği sorumlulukları ve kendisine sağladığı olanakları, ulusumuzun çıkarları açısından değerlendirmek hususunda kararlıdır.

Hükümetimiz, Türk Cumhuriyetleri ile ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanlarda işbirliğini geliştirmeye yönelik aktif ve istikrarlı bir politika izleyecektir.

Balkan ve Ortadoğu ülkeleri başta olmak üzere, bölgesel ilişkilerimize özel bir önem verilirken, her kıtadan devletlerle de ilişkilerimizi geliştirmeye yönelik atımlar sürdürülecektir.

Dostluk ve ittifak bağlarına dayanan Amerika Birleşik Devletleriyle ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, hükümetimizin hedefleri arasındadır.

Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerimizin çok yönlü olarak geliştirilmesine özen gösterilecektir.

Komşumuz Rusya Federasyonu ile ilişkilerimiz önemini korumakta olup, gerek ikili gerek çok taraflı planda Rusya ile işbirliği olanaklarının geliştirilmesine çalışılacaktır. Demokratik bir Rusya'nın ekonomik bakımdan güçlenmesi, Türkiye'nin beklentilerine uygun bir gelişme olarak görülmektedir.

Irak'ın toprak bütünlüğü ve ulusal birliği Türkiye için yaşamsal önem taşımaktadır. Hükümetimiz, Irak yönetiminin bunu sağlayıcı bir tutum izlemesini, uluslararası toplumun da bunu kolaylaştırıcı bir yaklaşım içinde olmasını gerekli görmektedir.

Ermenistan'ın, işgal ettiği topraklardan çekilerek Azerbaycan ile barış yapması için sürdürülen çabalar ve girişimler tarafımızdan desteklenmektedir. Barış, Kafkasya bölge ülkeleri arasında her türlü işbirliğine yol açan bir gelişme olacaktır.

Balkanlarda kalıcı bir istikrarın tesis edilebilmesi için, Türkiye, üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeye devam edecektir. Bu çerçevede, Bosna-Hersek ile ilişkilerimize gösterdiğimiz ilgi ve yakınlık sürdürülecektir.

Keza, tarihî ve kültürel yakınlığımızın yüklediği sorumluluğun da bilinci içerisinde, hükümetimiz, Kosova’da zulmün durması ve hakça bir barış sağlanması için, gerek NATO ittifakı içindeki gerek bir bölge ülkesi olarak çok taraflı plandaki gerek ikili zemindeki gayretlerine devam edecektir.

Arap ülkeleriyle ilişkilerimiz geleneksel özel ve önemli konumunu koruyacak ve İslam ülkeleriyle ilişkilerimizin de geliştirilmesine önem verilecektir.

Sorunları artan bir uluslararası ortamda bir dünya ülkesi haline gelmiş olan Türkiye’nin dış politika ve dış ilişkiler alanlarındaki sorumluluk ve faaliyetleri artmıştır ve artmaya devam edecektir. Afrika, Latin Amerika ve Uzakdoğu ülkelerine açılımlarımız Türkiye’ye yeni olanaklar sağlayacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetimiz, ülkemizin ciddi sorunlarını çözmek amacıyla, yapısal reformları gerçekleştirme de dahil, her türlü çözümü üretmek ve uygulamak kararlılığındadır. 21’inci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisiyle birlikte 21’inci Yüzyıla girerken, bilgi çağını yakalamak, mutlu, refah içinde ve güçlü bir Türkiye’ye ulaşmak, hedefimizdir.

Türkiye, 21’inci Yüzyılın başlarında, büyük Atatürk’ün bize hedef gösterdiği çağdaş uygarlığın üstüne erişebilmek için gerekli güce ve dinamizme sahiptir.

Hükümetimiz, bu hedef doğrultusunda, üzerine düşenleri yapmaya kararlıdır.

Yüce Meclise saygılar sunuyorum. *(DSP sıralarından ayakta alkışlar; MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulunun Programı Sayın Başbakan tarafından Genel Kurula sunulmuştur.

Anayasanın 110 ve İçtüzüğü’nün 124’üncü maddeleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelerin, Programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra yapılmasını öngörmektedir. Buna göre, Program üzerindeki görüşmeler 7 Haziran 1999 Pazartesi günü yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, gündemin “Seçim” kısmına geçiyoruz.

Bu kısımda, komisyona üye seçimi yer almaktadır.

Kapanma Saati: 16.05

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 21 Cilt 1 Birleşim 12
Sayfa 195-260
07.06.1999 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Yıldırım AKBULUT

KÂTİP ÜYELER: Melda BAYER (Ankara)

Mehmet ELKATMIŞ (Nevşehir)

Açılma Saati 14.40

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında, Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun Programı üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Görüşmelerde, İçtüzüğün 72’nci maddesine göre, siyasî parti gruplarına, Hükümete ve şahısları adına iki üyeye söz verilecektir. Genel Kurulun 3.6.1999 tarihli 10’uncu Birleşiminde alınan karar gereğince, siyasî parti grupları ve hükümet adına yapılacak konuşmalar 50’şer dakika - bu süre birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilecektir - kişisel konuşmalar 10’ar dakikadır.

Program üzerinde söz alan sayın üyelerin adlarını sırasıyla okutuyorum:

Bakanlar Kurulu Programı üzerinde söz sırasına ait liste:

Gruplar:

Milliyetçi Hareket Partisi:

İsmail Köse (Erzurum)

Fazilet Partisi:

Doğru Yol Partisi:

Anavatan Partisi:

Kâmran İnan (Van)

Işın Çelebi (İzmir)

Demokratik Sol Parti:

Şahıslar:

Kamer Genç (Tunceli)

Nihat Gökbulut (Kırıkkale)

Ahmet Kabil (Rize)

Beyhan Aslan	(Denizli)
Mehmet Bedri İncetahtacı	(Gaziantep)
Cevat Ayhan	(Sakarya)
Akif Gülle	(Amasya)
Ahmet Cemil Tunç	(Elazığ)
Veysel Candan	(Konya)
İsmail Köse	(Erzurum)
Latif Öztekin	(Elazığ)
Dengir Mir Mehmet Fırat	(Adıyaman)
Mustafa Baş	(İstanbul)
Mehmet Ali Şahin	(İstanbul)
M. Zeki Çelik	(Ankara)
Şeref Malkoç	(Trabzon)
Ahmet Sünnetçioğlu	(Bursa)
Aslan Polat	(Erzurum)
Tevfik Ahmet Özal	(Malatya)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, bu görüşmelerimizde, verilen sürelerle tamamen riayet edilecektir. Hatırların bilgisine sunulur.

İlk söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın İsmail Köse'ye aittir.

Buyurun efendim. (*MHP sıralarından alkışlar*)

MHP GRUBU ADINA İSMAİL KÖSE (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, televizyonlarının başında bizleri izleyen aziz vatandaşlarım; konuşma başlarken, Yüce Heyetinizi ve aziz vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

57'nci cumhuriyet hükümetinin programı hakkında Milliyetçi Hareket Partisinin görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunmaktayım. Sözlerime başlarken, hükümetimizin, Yüce Türk Milletine hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. Bugüne kadar ülkemize hizmet eden tüm hükümetlere, Grubum ve şahsım adına şükranlarımı sunuyorum.

Sayın milletvekilleri, 20'nci Asrın sonlarına geldiğimiz bir zaman diliminde, dünyada ve Türkiye'de çok önemli gelişmeler olmakta, bütün insanlığın ve milletimizin geleceğini önemli ölçüde etkileyecek hadiseler cereyan etmektedir. Dünyanın büyük bir ekonomik dönüşüm içerisinde olduğu, teknolojik ve bilimsel hareketliliğin doruk noktasına ulaştığı, milletlerin ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda kıyasıya bir yarışa girdikleri, devletlerin ekonomik ve siyasal üstünlük sağlamak uğruna diğer devletler üzerinde çeşitli emeller besledikleri bu ortamdan elbette Türkiye'nin etkilenmemesi söz konusu değildir.

Yeni bir çağa ayak basmak üzere olduğumuz bu dönemde dünyada yaşanan olaylara kısaca göz gezdirirsek tam bir ateş çemberi ve siyasî entrika kuşağıyla çev-

rili olduğumuzu görürüz. Bu ateş çemberindeki Türkiye'yi nasıl bir siyasî gelecek beklemektedir; içinde bulunduğumuz durumun özeti şudur: 20'nci Yüzyıla damgasını vuran soğuksavaşın belirlediği statükolar yerle bir olmuştur. Orta ve Doğu Avrupa'daki kurulu düzenlerin art arda yıkılmasıyla birlikte soğuksavaş döneminin dehşet dengesi üzerinde oturan iki kutuplu uluslararası sistem de çökmüştür. Soğuksavaşın ardından, Avrasya'da, yer yer soğuk savaş dönemini fazlasıyla aratan kargaşalar ve belirsizlikler hâkim olmuştur. Soğuksavaş sürecinin bitmesinin ardından bütün insanlığa alternatif olarak sunulan yenedünya düzeni insanları bir hayli ümitlendirmiştir. Körfez Savaşının naklen yayınlanmasıyla birlikte bütün dünyanın görmeye hazırlandığı barış ve hürriyet rüyası kısa zamanda kâbusa dönüşmüş, yenedünya düzeni denilen yapının aslında yeni bir düzensizlik olduğu anlaşılmıştır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyini kontrol altında tutan Batılı devletlerin, kendi çıkarlarını garantiye almaktan başka bir esaslı hedefi olmadığı ortaya çıkmıştır. Eski Yugoslavya'nın parçalanmasıyla birlikte bağımsızlığını ilan eden Slovenya ve Hırvatistan'ın egemenlik hakları üzerine sıyanet meleş gibi kapanan Batılı ülkeler, sıra, Azerbaycan, Çeçenistan, Bosna-Hersek ve Kosova'ya gelince, vahşete uzun süre seyirci kalmakta beis görmemişlerdir. Yine, Azerbaycan topraklarının beşte birinin Rus destekli Ermeni istilasına uğraması karşısında dünyanın büyük güçleri sessiz kalmışlardır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; iki kıtanın birleştiği stratejik bir bölgede bulunmanın coğrafi, siyasî ve diplomatik sıkıntıları ve risklerini taşıyan Türkiye, aynı zamanda, Ortadoğu politikalarının da merkezi durumundadır. Komşularıyla tarihî ve dinî bağlarının zorunlu kıldığı iyi ilişkilerin yanı sıra, Amerika ve Avrupa'yla kurulan dostluk köprülerinin geliştirilerek devamındaki hassas denge de Türkiye'yi kilit bir ülke noktasına getirmiştir. Dünya tarihine asırlar boyu belirleyici bir rol oynayan milletimiz, artık, Ortadoğu ve dünya politikalarında düzenleyici ve belirleyici rol oynayan konuma yeniden gelmiştir.

Önemli uluslararası gelişmelerde, Türkiye'nin dünya barışına katkısı ve Müslüman ülke halklarına reva görülen zulme karşı takındığı millî ve uygarca tavır, tarihi misyonuna uygun, büyüklüğüyle mütenasip bir tavır olmuştur.

Bütün sıkıntı ve sorunlara rağmen, Türkiye'miz, yakın bir gelecekte, inşallah, dünyanın kalkınmış ilk on devletinden birisi olacaktır. Türkiye, gittikçe yaşlanan dünya nüfusu içerisinde, özellikle gelişmiş Avrupa ülkeleri arasında en genç, iyi yetiştirilmiş, dinamik bir nüfusa sahiptir. Bütün sorunlarına rağmen Türk ekonomisi, gelişmiş ve önemli dünya ekonomileri arasında gösterilmeye başlanmıştır.

Genç nüfusuna verdiği eğitim, girişimcilerinin dünya standartlarını yakalamadaki yetenekleri, özel teşebbüsün birçok devlete açılabilme kabiliyeti bakımından Türkiye, gelecek yüzyılın en güçlü devletleri arasındaki yerini mutlaka alacaktır. Bunun için milletimizin ufuklu, çaplı, yetenekli, vizyon sahibi siyasetçilere ihtiyacı vardır; millî birlik ve bütünlüğün muhafaza edilme şartı da vardır.

Bu umut dolu tablo, tarih boyunca, Türk Milletinin kalkınmasını, büyümesini, büyük devletler arasındaki onurlu yerini almasını istemeyen iç ve dış düşmanları son derece rahatsız etmektedir; bu rahatsızlık, bütün düşmanların tavır ve tutumlarının organize hale gelmesine sebep olmakta, Türkiye'nin inanç yapısı, kültürel

bütünlüğü, etnik kaynaşmışlığı zedelenmeye çalışılmaktadır. Yüzbinlerce vatan aşığı memleket evladının kanlarıyla yoğrulmuş bu mübarek topraklardan iç ve dış düşmanların ifsat ettiği, kandırdığı vatan hainleri türeyebilmiştir. Ekonomik, sosyal ve kültürel ambalajlar altında süslenmeye çalışılan vatan hainliğinin, teröristlikten yarı aydınlığa uzanan birçok versiyonuna bu yüce millet yıllardır tanık olmaktadır.

Türk Devleti iç ve dış güçlerin maşalığına soyunanları hüsrana uğratacak güçte ve kudrettedir. Türk Milleti, fitne ve fesat cereyanlarını darmadağın edecek olgunluk, feraset ve kararlılıktadır. Bu yüzden, Türk Milletinin bütünlüğüne yönelik her hareket akim kalacak, Türk Devletini güçlü ve lider devlet olma yarışından koparmaya çalışan her teşebbüs sonuçsuz kalmaya mahkûm olacaktır; ama, bunun bir tek şartı vardır: Türk Milleti birlik ve bütünlüğünü her ahval ve şeraitte muhafaza edecektir. Ülkemiz, 21'inci Yüzyıla, ya ağır problemleriyle girecek ya da dünyanın kalkınmış ilk on devleti arasında yer alan, bölgesinin lider devleti olacaktır; Türk Milleti ikinci seçeneğe evet diyerek bunun gereğini yapmıştır. Bu, şahsî ve siyasî fedakârlık isteyen, önce memleket çıkarlarını, sonra siyasî amaçları, sonra kişisel tercihleri ön plana çıkaran bir siyasî ahlakla başarılabilecek bir amaçtır. İşte, Milliyetçi Hareket Partisi, kendisi için siyaseten belki daha da yararlı olabilecek siyasî tavırlardansa, ateşten gömleği giymeyi tercih etmiştir. *(MHP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye, erken genel seçime girme kararı alırken, birçok siyasî çevre, birçok aydın muhit, aynı tablonun tekrar önümüze çıkacağını, seçmenin temel tercihlerinin değişmeyeceğini, siyasî partilerin, yaklaşık olarak, aynı yüzdeleri muhafaza edeceklerini savundular. Ancak, 18 Nisan seçimleriyle milletimiz yeni bir siyasî irade ortaya koymuştur: Türk Milleti, bundan sonraki siyasî yelpazede Milliyetçi Hareket Partisinin kendi kaderi üzerinde söz sahibi olmasını arzu etmiştir. Meclis dışındaki bir partiyi yüzde 18'lik bir oy oranıyla Meclisin ikinci büyük partisi yapan milletimizin bu arzusunu emir kabul eden Milliyetçi Hareket Partisi, kendisine teklif edilen koalisyon ortaklığı önerisine bu açıdan yaklaşmıştır. Milletin hizmet heyecanını, milletin güven duygusunu, milletin dürüst politika özlemini, milletin yeni kadrolar arzusunu, milletin cesur, ilkeli ve dengeli siyaset seçeneğini, milletin devlet ve milleti yüce tutan, hizmeti ön plana alan yaklaşımını, Milliyetçi Hareket Partisi, elbette, görmezlikten gelemezdi.

Sayın milletvekilleri, konuşmamın başında değindiğim dünya ve ülke konjonktürü, millî hedef ve amaçlarımız ile milletimizin az önce bahsettiğim tercihleri, Milliyetçi Hareket Partisinin bu koalisyonda yer almasını zarurî kılmıştır. Milliyetçi Hareket Partisi, siyasî hesaplarını ülke ihtiyaçlarının önünde tutmaması gerektiğine inanmıştır. Milliyetçi Hareket Partisi, çözüm bekleyen ciddi memleket meselelerini gözardı edemezdi. Yine, Türk Milletinin, 21'inci Yüzyıla, kalkınmış, mutlu ve lider bir ülke olarak girme idealini, kısa siyasî hesaplar göz önüne alarak bertaraf edemezdi. Milliyetçi Hareket Partisi, acilen yapılması gereken hizmetlerin olduğu ve yaraların sarılması gerektiğine inandığı için bu koalisyon içerisine girmiştir. Milliyetçi Hareket Partisi, savunageldiği ülküler ve idealler istikametinde, milletin geleceğini ve devletin bekasını hareket noktası kabul ederek, bu sorumluluğu büyük bir cesaret ve fedakârlıkla üstlenmesini bilmiştir; bunun gereğini de en iyi şekilde

yapacaktır. Milliyetçi Hareket Partisi, hükümetin, diğer ortakları gibi, güçlü, kararlı, etkili ve onurlu bir parçasıdır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi, bütün hükümet çalışmalarında, protokol hazırlıklarında, hükümet programı faaliyetlerinde ciddî, gerçekçi bir siyasî parti olmanın sorumluluğu ve ağırlığıyla gerekli katkıları yapmıştır ve yapmaya devam edecektir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hükümet, bir koalisyon hükümetidir. Koalisyon hükümetlerini meydana getiren partiler, seçim beyannamelerindeki, Türk Milletine, vaatlerini yerine getirme durumunda değillerdir; ancak, yine, üç siyasî parti, uzlaşarak, önemli memleket meseleleri üzerindeki çok önemli hizmetleri yerine getireceklerdir. Ben, hem seçim beyannamemizi hem de hükümet programını, tüm dinleyenlerimin bir tetkik etmesini istirham ediyorum; Milliyetçi Hareket Partisinin seçim beyannamesinin, şu andaki 57'nci cumhuriyet hükümetinin programına fazlasıyla girdiğini görecektir.

Milliyetçi Hareket Partisi bu nezaket çerçevesi içerisinde ağırlığını hissettirmiş, önceliklerini uzlaşma zeminine taşımaya çalışmıştır. Bu hükümet programı, milletimizin Milliyetçi Hareket Partisine verdiği vekâlet oranında parti programımıza ve seçim beyannamemize uygunluk göstermektedir. Tek başına hükümet olmamız halinde yapacağımızı vaat ettiğimiz hususları, bir ortaklıkta yüzde 100 gerçekleştiremeyeceğimizin bilincinde olan milletimiz, buna rağmen, millî çıkarlar hususunda asla vazgeçemeyeceğimiz prensiplerimizi fevkalade bilmektedir.

Bugün programını tartıştığımız bu hükümet, ülkemizin gerçekleri ile milletimizin önceliklerine ve tercihlerine en uygun hükümettir. Siyaset, çare arama, çare bulma kurumudur, yeni sorunlar ihdas etme aracı değildir. Millî siyaset, siyaset-devlet, millet-siyaset ilişkilerinin hassas dengelerini bozmanın adı siyaset değildir. Devletle milletin seçkin kurumlarını karşı karşıya getirmeye siyaset kurumu rıza göstermemelidir. Milliyetçi Hareket Partisinin, etkili, dengeli, uzlaşmacı ve merakabeci ortaklığında bu sorunların hiçbirisi yaşanmayacaktır. Cumhuriyet hükümeti, millete, milletin değerlerine saygılı, bütün devlet mekanizmasının anayasal çerçevede kendisine saygı duyduğu bir hükümet olacaktır. 21'inci Yüzyıl, Türkiye Cumhuriyeti Devletimizin etkin ve öncü rol oynayacağı yüzyıl olacaktır. Küresel işlev iddiasıyla bir dünya devleti olmak için hemen her şeye sahip olan Türkiye, yüksek vasıflı, ufku geniş yöneticilerle yarınlara umutla hazırlanmaktadır.

Biliyoruz ve inanıyoruz ki, yeni hükümetimiz, göreve - değerli basınımızın da belirttiği gibi - kriz gazisi bir ekonomiyle başlıyor. Bu, siyasî ve ekonomik iki krizin ortaya koyduğu ağır bir krizdir. Ekonomik göstergelerde, 1998'li yılların koyduğu rakamlara, 1980'li yıllardan günümüze kadar ortaya çıkan rakamlara baktığımızda, Türkiye, muhakkak surette, gelişme istikametinde bazı ekonomik tedbirler almış, ihracatını artırmış, ithalatını artırmış, üretimini artırmış; ancak, bu arada da, Türk siyasî tarihinde hiç yaşamadığımız bir enflasyon belasıyla karşı karşıya kalmıştır. 1984'lü yıllardan günümüze kadar, enflasyon, yüzde 25'lerden ve 40'lardan gelecek, yüzde 150'lere çıkmış ve bugün de yüzde 50'lerde kalma durumuna ulaşmıştır.

Ancak, enflasyonun yapmış olduğu çok tahribat vardır. İstihdam yaratacak olan yatırımlar durmuş, şu anda faaliyette bulunan yatırımların tam kapasite çalışma imkânları maalesef yüzde 50'lere inmiş ve Türkiye, Uzakdoğu'da meydana gelen, komşumuz Rusya'da meydana gelen ekonomik kriz sonucunda, bu krizden etkilenmek suretiyle, maalesef, şu anda hepimizin beraberce izlemiş olduğu, çiftçimiz, köylümüz, esnafımız, sanayicimiz ve tüccarımız başta olmak üzere, yine ücretlileri de maalesef sıkıntıya sokacak bir ekonomik krizin içerisine girmiştir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; rakamlara baktığımızda, 1983'lü yıllardan günümüze kadar onbeş yıllık gelişmede, gayri safi milli hâsıladaki büyüme, 1983 yılında 4,2 iken, 1998 yılında 3,8 noktalarındadır. Arada 7, 8, 9'lu kalkınma, büyüme rakamları da vardır. Yine, enflasyon, demin bahsettiğim gibi, yüzde 25'lerden yüzde 150'lere çıkmış ve bugün de yüzde 50'ye indirilmiştir. Yine, dış ticaret açığımız, 1983'lü yıllardan günümüze, yani, 1999'lu yıllara kadar, 3 milyar dolardan 20 milyar dolara kadar, maalesef, bir dış ticaret açığıyla karşılaşmıştır.

İhracatta gelişme olmuş, artış olmuş; ihracatımız, 1983'lü yıllardan 1999'lu yıllara kadar, 27 milyar dolara ulaşmıştır.

Dış borç, şu anda 102 milyar dolara ulaşmıştır. 1983 yılında 18 milyar dolar olan dışborcumuz, şu anda 102 milyar dolardır. Yine, iç borç, 40 milyar dolara yaklaşmıştır. İşte, Türkiye'nin ekonomik tablosu budur.

Bu bakımdan, bu meseleleri gözdardı etmemizin mümkün olmayacağını ve bu meselede, ekonomide yapılacak olan gelişmelerle ilgili hükümetimizin ortaya koyacağı hedeflerin muhakkak surette yanında olacağımızı, arkasında olacağımızı ifade etmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, kısa şekilde özetlemeye çalıştığımız Türk ekonomisinin son yıllarda gelişimi ve ana sorunları da göstermektedir ki, ekonomik alanda çok acil ve ciddi tedbirlere ihtiyaç vardır. Bir yandan büyümeye müsait büyük bir ekonomik potansiyelle, diğer yandan, siyasî istikrarsızlıklar, yönetim beceriksizlikleri ve yapısal bozukluklar yüzünden kabuğunu kıramayan bir ekonomiyle karşı karşıyayız. Milliyetçi Hareket Partisinin ekonomik görüşleri ve yaklaşımları yetişmiş kadrolarınca uygulamaya konulunca, Türk ekonomisinin önü açılacak, büyük potansiyeline rağmen istediği atağı bir türlü yapamayan ekonomimiz dünya ekonomileri arasında saygın yerini alacaktır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, önümüzde duran turizm sektörünün içerisinde bulunduğu krizin aşılması için, otomotiv sektörünün, tekstil sanayiinin yeniden rayına oturması ve yeniden istediğimiz noktada ihracata başlayabilmesi için, kamu çalışanlarının enflasyonun altında ezilmemesi için gerekli ücret politikalarının uygulanmasının yanında olacağız. Tarım kesimimizin, çiftçimizin, daha iyi alım fiyatlarıyla, ürettiğinin değerlendirilmesini, sosyal güvenlik reformunun yapılmasını, bankalar yasasının bir an önce çıkarılmasını, vergi yasalarının yeniden gözden geçirilmesini Milliyetçi Hareket Partisi olarak talep ediyoruz. Zaten, bunlar, hükümetimizin de programında yer almıştır.

Yerel yönetimler yasası çıkmalıdır. Özelleştirmeye ivme kazandırılmalıdır. Kamu finansman açıklarının yapısal reformlarla düzenlenmesi gerekmektedir. Es-

naif ve sanatkârlar ile küçük ve orta boy işletmelerin geliştirilmesi için, daha önce yapılan çalışmalar devam ettirilmeli ve daha da artırılmalıdır.

Yap-işlet-devret modelleriyle yapılacak projelerin, ekonomiyi ve sosyal hakları ilgilendiren yasama çalışmalarına ve uygulamalara, ekonomik ve sosyal konseyin ve genelde sivil toplum örgütlerinin etkin katılımlarının sağlanmasını ve konseyin yapısının ve temsil yeteneğinin güçlendirilmesini de arzu etmekteyiz.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin Avrupa'nın en genç nüfusuna sahip olması sebebiyle gençliğe yapılacak yatırımları; üniversite araştırmalarına yardımcı olunmasını; hayvancılık sektörünün canlandırılarak, özellikle sınır illerimizden kaçak hayvanların girmesine engel olunmasını - ki, hükümetimizin programında bunlar da vardır - yürekten destekliyoruz.

Kayıtdışı ekonominin kontrol altına alınması ve uyuşturucu, silah kaçakçılığı gibi, yıllardan bu yana ülkemize sıkıntı veren bu musibetten de uzaklaşmamız konusunda hükümetimizin aktif çalışmalarına muhakkak surette destek olacağız.

Çetelerle mücadeleyi ve haksız kazanç yollarının kapanması konusundaki tüm çalışmaları, yasal yönüyle ve diğer icraatlarıyla hükümetimizin yapacağına inanıyoruz.

İhracatçılarımızın kredilendirilmesi ve ihracatın, derhal, yeniden, en üst seviyede değerlendirilmesi konusunda muhakkak surette hükümetimizin çalışmaları olacaktır ve bu da, bugün, Türkiye'nin en önemli meselesidir.

Sayın milletvekilleri, özetlemeye çalıştığım bu ekonomik tablo, bugüne kadar milletimizi rahatsız eden, yoksulluğu ve yolsuzluğu, işsizliği, ekonomik durgunluğu, üretim yetersizliğini, gelir dağılımındaki adaletsizliği, bölgelerarası kalkınmışlık farkını ve bunun gibi diğer ekonomik bozuklukları meydana getiren bir tablodur. Milliyetçi Hareket Partisi, seçimden önce aziz milletimize açıkladığı seçim beyannamesinde bu bozukluklara neden olan faktörleri kendi açısından dile getirmiş ve çözüm önerilerini de ortaya koymuştur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu amaçla, Milliyetçi Hareket Partisinin kurmuş olduğu araştırma ve geliştirme merkezinde, 600'e yakın bilim adamı - üniversiteden ilim adamlarımız, uzmanlar ve bürokratlar - Türkiye'mizin 40 önemli meselesini önlerine koymuşlar ve bütün bu meseleleri kendi millî potansiyelimizle nasıl değerlendireceğimiz konusunda raporlarını hazırlamışlardır. İşte, bunları, seçim beyannamesinde, satırbaşlarıyla milletimize arz etmiş bulunmaktayız. Ancak, bu hazırlamış olduğumuz raporları, tek başımıza hükümet olmamamız dolayısıyla, ancak uzlaşabildiğimiz kadarıyla Hükümetin Programına yerleştirme fırsatı bulunmuşuzdur.

57'nci Hükümet Programı, birçok bakımdan ciddi tedbirler alınması gereken ekonomimizi düzlüğe çıkaracak düzenlemeleri içermektedir. Milliyetçi Hareket Partisi -her ne kadar seçim beyannamemize uyum göstermese de- üç değerli partimizin müşterek görüşleri doğrultusunda hazırlanan ve kısa sürede olumlu sonuçlar vereceğine inandığımız bu Programı destekleyecektir.

57'nci Hükümet Programında bulunan, Milliyetçi Hareket Partisinin seçim beyannamesinde var olup da Programa alınan hususlar ile bildirgemizde olmasa bile uygulanması halinde ekonomik rahatlık sağlayacağına inandığımız önemli hususları Yüce Heyetinize arz etmek istiyorum.

Hükümet Programında yer alan Anayasanın 83'üncü ve 100'üncü maddelerinin değişikliği, seçim beyannamemizde milletimize sunulmuştur ve vaat edilmiştir.

Çeteler ve organize suç örgütleri ile yolsuzlukla mücadele, yine, seçim beyannamemizde vardır, Hükümet Programında vardır.

Kamu yönetiminin yeniden yapılanması ve kamu kurumları arasındaki görev - yetki paylaşımı - seçim beyannamemizde vardır ve Hükümet Programında vardır.

İl, ilçe ve belde kurulmasının objektif kurallara bağlanması konusu, yine, seçim beyannamemizde vardır, Hükümet Programına girmiştir.

Köy ve mahalle muhtarlarıyla ilgili düzenleme, yargı bağımsızlığının sağlanması, bürokrasinin düzenlenmesi ve azaltılması, yine, seçim beyannamemizde vardır, Hükümet Programına da girmiştir.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun işlevini değiştirmek ve tam bağımsızlığını sağlamak amacıyla yapılacak düzenlemeler, yine, seçim beyannamemizde vardır ve Hükümet Programımızda yer almıştır.

Milliyetçi Hareket Partisinin önemle üzerinde durduğu siyasî ahlak yasasının çıkarılması, hem Hükümet Programında vardır hem de seçim beyannamemizde vardır.

Beyannamemizde bulunan merkezî nüfus idaresi projesi, yine, Hükümet Programında vardır ve yine, kamuya ve kamu denetim elemanı alımında denetmen kişiliğinin görev ve sorumluluğu bilincinin geliştirilmesine yönelik önlemler alınması konusu, Hükümet Programında da yer almıştır.

Kamu personelinin her düzeydeki terfileri, görevlerinin gerektirdiği hizmet içi eğitim ve eğitim sonunda yapılan sınavda başarılı olma şartı, bizim seçim beyannamemizde var ve şu anda da Hükümet Programına girmiştir. Aynı zamanda, kamuda çalışan memurlarımızın sendikal haklarının verilmesi konusundaki - kısaltılmış adıyla Kamu-Sen dediğimiz - sendika kanunu, Milliyetçi Hareket Partimizin uzun yıllardan bu yana takip ettiği kanun, Yüce Meclisten seçim dolayısıyla çıkmadığı için, şimdi, yeniden, biz, seçim beyannamemizde milletimize vaat ettik ve Hükümet Programında da yer almıştır, çıkarılacak yasalar arasına konulmuştur.

Haksız mal edinmelerin etkili bir şekilde izlenerek önlenmesi ve mal bildirimi konusundaki yasada değişiklikler yapılması konusu da, yine, hem seçim beyannamemizde vardır hem de Hükümet Programında vardır.

Yine, sınır ticareti ve yapısal reformlar, bütçe açıklarının azaltılması, kamu açıklarının küçültülmesi, malî piyasalara istikrar ve güven getirilmesi, vergi gelirlerinin artırılması, vergide adaletin sağlanması, istihdam sağlayacak özel sektör yatırımlarının teşviki, kırsal kalkınmaya öncelik verilmesi, köylü ve çiftçinin refah düzeyinin artırılması, bankalar yasası, sosyal güvenlik reformu, ihale yasası gibi

önemli yasaların - bizim de talep ettiğimiz - Hükümet Programında yer alması ve yine, ormancılığın desteklenmesi, erozyonla mücadele, sigortasız işçi çalıştırılması-nın önlenmesi, esnaf, sanatkâr ve KOBİ'lerin desteklenmesi, şehit aileleri ile gazile-rin konut ihtiyaçlarının karşılanması, engellilerin, yaşlıların ve muhtaçların hayata intibakı için çaba gösterilmesi konuları seçim beyannamemizde vardır ve Hükümet Programına girmiştir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yine, Türk kültür ve sanatının geliştirilmesi ve Türkçenin zenginleştirilmesi konusu, seçim beyannamemizde olduğu gibi, Prog-rama da girmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin güçlendirilmesi, çağdaş ihtiyaçlarının giderilmesi, teknoloji bakımından geliştirilmesi konusu ile eğitime ve gençliğe yatırım konula-rı - üstün zekâlı ve yetenekli çocukların belirlenmesi, okulöncesi eğitim - bizim de seçim beyannamemizde vardır ve Hükümet Programına da girmiştir.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; görüldüğü gibi, seçim beyannamemizde yer alan birçok önemli konunun Hükümet Programında yer alması sağlanmıştır. Hükümetin Yüce Meclisin onayına sunduğu bu Programda yer alan diğer hususlar gibi, beyannamemizde de yer alıp Programa giren konuların takipçisi olacağız. Bu vaatlerin gerçekleşmesi, birçok sorunun çözümünü sağlayacak ve halkımızı rahat-latacak sonuçlar doğuracaktır.

Konuşmamın şimdiye kadarki bölümünde Yüce Heyetinize arz etmeye çalıştım temel sorunlara hükümetin yaklaşımı ve Grubumuzun eleştirilerine ilaveten, bazı temel konular hakkında da bilgi arz etmek istiyorum.

Eğitim ve öğretimde, Türk Milletine mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip, manevî ve kültürel değerlerimizi özümsemiş, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, dış dünyaya yeni düşünce ve gelişmeciliğe açık, sorumluluk duy-gusu ve toplumsal duyarlılığı gelişmiş, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, beceri düzeyi yüksek, girişimci, sağlam karakterli, demokrat, kültürlü, inançlı ve erdemli nesillerin yetiştirilmesi, eğitim politikamızın temeli olacaktır.

Bu amaca yönelik hükümet çalışmalarına, Milliyetçi Hareket Partisi destek ol-maya devam edecektir. Millî devlet, millî siyaseti olan devlettir. Millî siyaset ise, millî bir eğitim ve öğretim politikasıyla oluşturulmaktadır. Millî bir eğitim politi-kası da, o milletin dinini, dilini, örf ve âdetlerini, tarihini, sanatını, dünya görüşünü yansıtan ve millî şuur uydıran bir politikadır. Milleti millet yapan değerlerin korunması ve nesilden nesile aktarılması, ancak millî bir eğitimle mümkündür. Za-ten, her milletin, kendine has, kendini yansıtacak bir eğitim sistemine sahip olması vazgeçilmez bir gerçektir. Bundan dolayı, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin eğitim ve öğretiminin, Türk Milletinin damgasını taşıması; fakat, dünyadaki gelişmelere de kapalı olmaması lazımdır. Bu da, eğitimde millî, öğretimde çağdaş olmak şeklin-de özetlenebilir. Mustafa Kemal Atatürk de, eğitimin ve öğretimin millî ve manevî değerler çerçevesinde olmasını, gençlerin en iyi şekilde ve çağın gereklerine göre yetiştirilmesini istemiştir.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi, terör ve anar-şiyi, insanlarımızın can ve mal güvenliğini, millî birliğimizi, demokrasimizi ve eko-

nomik gelişmemizi tehdit eden en büyük tehlikelerden biri olarak görmektedir. Bu sebeple, terörle mücadeleyi, hiçbir şartta ihmal edilmemesi gereken millî bir politika olarak ele almaktayız.

Milliyetçi Hareket Partisi, başta bölücü terör olmak üzere, zor ve şiddeti yöntem olarak benimsemiş her türlü yasadışı unsurları bir an önce tesirsiz hale getirmeyi, ülkemizin her köşesinde güven ve huzuru hâkim kılmayı öncelikli temel görevlerinden biri olarak addetmektedir.

1984 yılından bu yana süren bölücü ve yıkıcı terör eylemlerinde, bugüne kadar, 30.000 insanımızın kanı dökülmüştür ve bunlardan 5.000'e yakını polis ve asker şehidimizdir; Allah rahmet etsin.

Şehitlerimizin, Apo denen canı ve bebek katilinin başını çektiği PKK çetesinin yaptığı bu eylemlerde, çocuk, genç, yaşlı, kadın demeden önüne çıkan herkesi öldürerek devletin bütünlüğüne kasteden emperyalist maşası bu canı adam, bugün, yüce Türk adaletinin önünde hesap vermektedir.

Türk Devletin, kararlı, sürekli ve sistemli bir politikası sonucunda yakalanan bu çete başı, onbeş yıldır, Türk ekonomisinin çok ağır faturalar ödemesine - yaklaşık 100 milyar dolar - ve devletin bölgeye götürdüğü hizmetleri engelleyerek yörenin geri kalmasına sebep olmuştur. Anaları babaları evlatsız, çocukları yetim, kadınları dul bırakan bu canavar ruhlu adam, şimdi, hesap verdiği cam hücresinde, affedilmesi için Türk adaletine sığınıyor.

Milliyetçi Hareket Partisi, şehit analarını incitmeyecek, yargılama süreci ve sonrasında milletin hassasiyetleri istikametindeki tavrını sürdürecektir, kararın neticesinde de Türkiye Büyük Millet Meclisine gelecek sonuca evet diyecektir. *(MHP sıralarından alkışlar)* Milliyetçi Hareket Partisinin etkili olduğu bir Meclis ve hükümet ortamında, şehit yakınlarının gözlerini yaşartacak, milletimizi rencide edecek hiçbir tavır, hareket ve karar, uygulama imkânı bulamayacaktır. *(MHP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu dava, sıradan bir dava değildir; bu dava, bin yıllık tarihimizin, inanç ve kültürümüzün yoğurarak tek millet haline getirdiği milletimizi parçalamak ve Türkiye Cumhuriyeti Devletini ortadan kaldırmak için dış düşmanlarımız ile ona alet olan hainlerin sorgulandığı, yargılandığı millî bir davadır. Bu dava, 65 milyon nüfuslu Türk Milletinin, tüm siyasî partilerimizin, şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin teyakkuz halinde takip ettiği millî bir davadır.

Ankara'da, Mudanya'yı ve o millî heyecanı birlikte soluyoruz. Mudanya'ya gitmememiz, İmrâlı'daki Türk yargısına olan saygımızdan; emperyalist zihniyetin, millî değerlerimizin ve bayrağımızın düşmanlarının, tarafsız Türk yargısına gölge düşürmemesi içindir. Mudanya'da 1920'li yıllarda nasıl Sevr belgeleri yırtıldı ise, 1999 yılında da, İmrâlı'daki yargılama sonucunda bunların kalemleri kırılacak, kafalarındaki düşünceleri beyinlerinde parçalanacak ve yeniden hüsrana uğrayacaklardır. *(MHP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Avrupalı basın ve onun arkasındaki zihniyet, şehit analarımızı, bacılarımız... Yıldız bacımız gibi, kaybettiği Murat'ının

acısını hissedip, gözyaşlarını tutamayarak, Mahkeme Başkanını dahi gözyaşlarını dökme noktasına getiren o yürekler acısı tabloyu, heyecanla ve aynı duygularla paylaşıyoruz ve yine, o kanlı katilin ortaya koyduğu bu çirkin olaydan sonra, bacağına kaybederek, protez bacağıyla oradaki emperyalist zihniyeti protesto eden Naim Karabıçak kardeşimizin o hissiyatına aynen iştirak ediyoruz (*MHP sıralarından alkışlar*) ve diyoruz ki, müdahil avukatlarımızın, şehit yakınlarımızın, analarımızın, bacılarımızın ve gazilerimizin koymuş olduğu bu protesto sonucunda, Avrupalı basın ve dünya milletleri, herhalde, bir parça, Abdullah Öcalan'ın bir vatan haini olduğunu, bir terörist olduğunu, insanlık zulmü yapan bir katil olduğunu anlamışlardır ve bu tablo da onlara anlatmıştır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak, buradan, tüm barolara ve avukatlara sesleniyoruz. Bu caninin ortaya koymuş olduğu ifadeleri göz önüne alarak, hangi devlet stratejik, lojistik, parasal ya da siyasal yönüyle buna yardım ettiyse, bu PKK terör örgütünü onbeş yıldan bu yana destekleyip tüm milletimizi sıkıntıya soktuysa ve kim yardım ve yataklık yaptıysa bunların peşini bırakmayalım; Birleşmiş Milletlerin, Avrupa Konseyinin bize vermiş olduğu imkânları kullanarak insan hakları mahkemelerinde, bu canıyla, birlikte yardımcı olan devletleri, kişileri mahkûm ettirmenin peşinde olalım. Yine, hükümetimizden istirhamımız, yardımcı olan, yataklık yapan komşu devletlerimizden uzakta bulunan, aynı ittifak içerisinde bulunmamıza rağmen yüreğimize sapladıkları bıçağı, nasıl hainane bir düşünceyle yapmışlarsa, yine bunların da - başta Yunanistan olmak üzere - Birleşmiş Milletler nezdinde, insan hakları nezdinde ve İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde mahkûm ettirilmesi konusundaki siyasî çalışmalarını gerçekleştirmesidir; inşallah bunu gerçekleştirecektir, buna inanıyoruz.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak dış politikada ana hedefimiz, önce millî çıkarların korunması, daha sonra da geliştirilerek, Türkiye'nin, bölgesinde ve dünyada saygın bir devlet olma noktasındaki aktif politikaların devam etmesinden yanayız. Türk dış politikasının, Türk Milletinin büyüklüğüne, Türk Devletinin güç ve kudretine uygun, kararlı, haysiyetli ve onurlu bir çizgide yürümesi, Milliyetçi Hareket Partisinin en büyük arzusudur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; uzlaşma ve atılım hükümeti olarak çalışmaya başlayan 57'nci cumhuriyet hükümetimizin tüm bu sorunların altından kalkabilmesi için, yalnız hükümetin ortağı olan üç siyasî partimizin değil, burada bulunan tüm siyasî partilerimizin, kamuoyunun, bu önemli meselelerin hayata geçirilmesinde, bu millî, önemli günlerden geçtiğimiz, omuz omuza vermemiz gereken sevgi, barış ve kardeşlik ortamı içerisinde, hep beraberce meseleleri omuzlamamız gerektiğinin şuurunda olmamız lazım.

O bakımdan, diyoruz ki, günümüzde diyaloga ihtiyaç vardır. Diyalog, bizim insanımız için yabancı olmayan, millî kültürümüzde, inançlarımızda var olan ve binlerce yıldan bu yana insanca yaşadığımız bu topraklarda bizi birbirimize bağlayan en önemli faktördür. Diyoruz ki, insanların evde, okulda, işyerinde, komşulukta, alışveriş yerlerinde barış ve huzur içinde yaşayabilmesi için diyaloga ihtiyaç vardır. Diyoruz ki, sosyal projeler üretmek ve üretilen projelere katkı sağlayabilmek için diyaloga ihtiyaç vardır. Karşılıklı güven duygusunun ve samimiyetin geliştirilme-

sine büyük katkılar sağlamak için diyaloga ihtiyaç vardır. Sosyal adaleti sağlamak, barış ve huzuru temin etmek ve insan haklarını, din ve vicdan hürriyetini sağlamak için ve diğer konularda olduğu gibi uluslararası ilişkilerde, ekonomik işbirliğinde, partilerarası uzlaşmada, muhakkak surette, uzlaşmaya ve diyaloga ihtiyaç vardır.

Günümüzde de kavga ve siyasî çekişmelere değil, barış, işbirliği ve beraberce yanyana gelmeye ihtiyacımız vardır. Siyasî istikrarı sağlamakla, ülkede kardeşlik ve dayanışmayı tesis etmekle, siyasî yakınlaşma ve hoşgörüyle, ancak bu ağır yükün altından kalkmamız mümkün olacaktır.

İşte, bunun için diyoruz ki, Milliyetçi Hareket Partisi, kavga için değil, sevgi için gelmiştir Türkiye Büyük Millet Meclisine. *(MHP sıralarından alkışlar)* Bunun için diyoruz ki, bütün siyasî partiler ve onlara destek veren insanlarımızın hepsinin kardeş olduğu şuurundan hareket edecek olan Milliyetçi Hareket Partimiz, zaman zaman partilerimizle yanyana olacak, onların desteğini isteyecektir.

Milliyetçi Hareket Partisi, ülkenin ve milletin en çok ihtiyaç duyduğu bir ortamda, işte bu duygularla, millî menfaatleri siyasî ve şahsî çıkarların önüne alarak, cesaretle, kararlılıkla, sorumlulukla, siyasî uzlaşmanın önündeki engelleri ortadan kaldırmıştır. 57'nci hükümet, işte bu sorumluluk duygusunun güzel bir sonucu, güzel bir eseridir; Allah, hayırlı ve uğurlu etsin.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Hükümet Programı, koalisyon ortağı partilerin bir uzlaşma beyanı, kamuoyu önünde uymayı taahhüt ettikleri bir uzlaşma metnidir. Bütün partilerimizin bu metne sadakatle uyacaklarından, Milliyetçi Hareket Partimizin hiçbir şüphesi yoktur. Milliyetçi Hareket Partisi, uyumlu, uzlaşmacı tavrıyla hükümetin başarısı için elinden geleni yapacaktır ve partimiz, hükümet faaliyetleri ve diğer siyasî çalışmalarda, millî çıkarları, vatanın yüksek menfaatlerini, demokrasi, insan hakları, inanç hürriyetleri gibi millî ve evrensel değerleri geliştirecek ve devamını sağlayacaktır.

Bu duygularla, Yüce Meclis ve milletimizin önünde Programı ve hükümeti desteklediğimizi tekrar ifade ediyor; hükümetin hayırlı hizmet yapmasını ve başarılı olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ediyor, Yüce Heyetinize ve bizi televizyonları başında izleyen aziz vatandaşlarıma saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum. *(MHP, DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, ikinci söz sırası, Fazilet Partisi Genel Başkanı Sayın Mehmet Recai Kutun'a aittir.

Buyurun efendim. *(FP sıralarından ayakta alkışlar)*

FP GRUBU ADINA MEHMET RECAİ KUTAN (Malatya) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, meşruiyetin ve iktidarın tek kaynağı olan aziz milletimiz; hepinizi, Fazilet Partisi adına saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. *(FP sıralarından alkışlar)*

Bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, 57'nci cumhuriyet hükümetinin programı üzerinde yapmakta olduğumuz bu görüşmelerin, doğruların anlaşılmasına vesile olmasını, ülkemize hayırlar getirmesini, millet ve ülke olarak iyiye, doğruya, güzele yönelik arayışlarımıza katkı sağlamasını diliyorum.

Bu Hükümet Programı hakkında görüşlerimizi Fazilet Partisi adına açıklayacağız. Bu meyanda, geleneğe uygun olarak, çeşitli ülke sorunları hakkında da Fazilet Partisinin düşüncelerini Muhterem Heyetinize ve milletimize sunacağız.

Görülüyor ki, bu Hükümet Programına, 28 Mayıs 1999 günü açıklanan koalisyon protokolü temel teşkil etmiştir. Bu koalisyon protokolü ve Hükümet Programı için çeşitli ve birbirinden çok farklı değerlendirmeler yapılmıştır. Genel olarak, bu belgeler için şunlar söylenmektedir:

“Bunlar birer olumsuzluklar metnidirler.”

“Hükümet protokolünde dikkati çeken, gerek iç politika gerekse dış politika açısından, her konuya tepkisel ve negatif bir şekilde yaklaşılmıştır.”

“Bireylerin özgürlük alanını geliştirmek yerine, devleti korumaya yönelik öncelikle işe başlayan bir hükümet görünüyor.”

Her cümle, bir icraat hükümetinden ziyade, 28 Şubat ruhunun kılavuzluğunda bir tepki hükümetiyle yüzyüze bulunduğumuzu ifade etmektedir. *(FP sıralarından alkışlar)*

Bu takdim edilen metinler, her şeyden önce, sistematik değildir. Konular, bir-biri içine girmiş durumdadır. Metinler baştan aşağı çelişkilerle doludur. Bu metinlerde heyecan da yoktur, ruh da yoktur; renksiz, iddiasız ve belirsiz bir metindir. Evet, bu protokol, bu Program, yasakçı bir zihniyetle hazırlanmıştır. Anlaşıyor ki, 57'nci hükümeti kuranlar, 28 Şubat kararlarının etkisi altında kalmışlardır. *(FP sıralarından alkışlar)* Halbuki, halkımız, 18 Nisan seçim sonuçlarının 28 Şubatın etkilerini geride bırakacağını ve bunun, tam ve kâmil manada bir demokratik düzenin mutlu bir başlangıcı olacağını ümit etmekteydi. Görülüyor ki, 57'nci hükümet döneminde de, 55 ve 56'nci hükümet döneminde olduğu gibi, yasaklar ve baskılar aynen devam edecektir.

Koalisyonun iki ortağı önceki hükümetlerde sorumluluk üstlenmişti. O zaman yapamadıklarını yeni bir ortakla birlikte nasıl yapacaklardı; aziz milletimiz, doğrusu, bunu merak etmektedir. Protokol ve Programın hemen başında “Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi, 57'nci cumhuriyet hükümetini oluşturmuştur” denilmektedir. 55'inci Sayın Yılmaz Hükümetinin Programının başında da, buna benzer şekilde, Anavatan Partisi, Demokratik Sol Parti ve Demokrat Türkiye Partisinin 55'inci cumhuriyet hükümetini oluşturduğu yazılıydı. Peki, iki beyan arasında fark nedir; DTP'nin yerini Milliyetçi Hareket Partisi almış, partilerin sıralaması değişmiş; yani, iki yıldır işbaşında bulunan ANAP'lı, DSP'li 55'inci ve 56'nci hükümetlerin iskeleti, aynen, 57'nci hükümetin de omurgasını teşkil ediyor.

55'inci ve 57'nci hükümetler arasındaki benzerlik, yalnızca, koalisyonu oluşturan partilerin iskeletinde değildir; program hedeflerinde de ilginç benzerlikler vardır. Her iki programda da bir uzlaşma ve atılım hükümetinin kurulacağından bahsedilmektedir. Elbette, bir hükümet içerisinde uzlaşma çok büyük önem taşımaktadır; ama, 57'nci hükümette uzlaşmanın sağlanabilmesi hususunda kamuoyunda ciddi tereddütler ve şüpheler vardır. Çünkü, DSP Genel Başkan Yardımcısı Sayın Rahşan Ecevit'in, daha koalisyon müzakereleri başlamadan “MHP ile koalis-

yonu içimize sindiremiyoruz. MHP ile koalisyonda ciddi kuşkularımız var. Bunlar, gençleri silahlandırıdılar, sayısız can yaktılar, can aldılar. Bunlar, demokratik anlamda parti sayılamaz; mafyalarla, çetelerle kaynaştılar” şeklindeki sözleri, herhalde herkesin hatırlındadır. Sayın Bülent Ecevit de bu görüşleri paylaştığını açıkça ifade etmiş idi.

Basit bir ticarî teşebbüste bile, ortaklardan birisi diğerine, bunlara benzer bir iddiada bulunsa, acaba, o şirkette uzlaşma olur mu ve ortaklık yürür mü?

Bunun için, bu koalisyondaki uzlaşma hususunda kamuoyunda ciddi kuşkular ve tereddütler doğmuştur; bunun en kısa zamanda giderilmesini temenni ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, siyasî partiler demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Bir ülkede siyasî partiler yoksa, demokrasi de yoktur; iktidarın karşısında muhalefet yoksa, demokrasi de yoktur. Farklı siyasî partiler, farklı görüşleri, farklı tonları, farklı çözüm önerilerini ifade ederler. Toplumdaki farklı düşünme, farklı inanma, farklı yaşama biçimleri, o ülke için en büyük zenginliktir. Farklılıklar harmonisi, bir renk cümbüşü gibi, daha iyiye, doğruya ve güzele ulaşmanın temel motivasyonu olan özgürce tartışma ve doğruları arama heyecanını uyandırır; insanların önünü ve ufkunu açar.

Demokrasiler, demokratik kurumları var kılan insanların gönüllerindeki demokrasi kültürüyle yeşerir. Farklılıkları, tehdit ve tehlike olarak değil, zenginlik olarak algılayanların çığ gibi büyümesiyle, o ülkede demokrasi kök salar. Hayalî sorunlar üretip, yıllarını vehimlerinin peşinde harcayanlar ise, baskıcı, dayatmacı ve yasakçıdırlar; ellerine yetki geçtiği zaman, ekonomiyi de, özgürlükleri de tahrip ederler. Halkımızın sesi, halkın siyasal talepleri, kısacası millî irade, bütün anlaşmazlıkların ve aşılmazlıkların çözüm noktası olmalıdır; ilerici olmanın da, Türkiye’nin geleceğini aydınlatmanın da yolu budur.

Evet, egemenlik kayıtsız şartsız milletindir; iktidarın ve meşruiyetin kaynağı millî iradedir; iktidarın ve meşruiyetin kaynağı, halkın sandığa yansıyan iradesidir; doğrunun ölçüsü de bu millî iradedir. Bu iradenin yanıldığını ifade etmek, sahibi açısından, demokrasi kültürünün kısırlığını gösterir. Bu anlayışla, 18 Nisan seçimlerini iyi değerlendirmek zorundayız; kurulan yeni hükümeti isabetli değerlendirmek de buna bağlıdır; dünü anlamak, yarınlarımızı iyi görmek de buna bağlıdır.

Zenginliğimizin bir parçası olan halkımızın farklı siyasal talepleri, 18 Nisan seçimleri sonrasında Türkiye Büyük Millet Meclisinde farklı siyasî partilerin temsiline imkân vermiştir, 5 siyasî parti Meclise milletvekili sokabilmiştir; DSP, MHP, Fazilet Partisi, ANAP ve DYP. İktidar bu partilerden oluşabilecekti, hükümeti bu partiler kurabilirlerdi. Halkımız, bu partilerden hiçbirine tek başına hükümet kurma yetkisi vermemiştir; hükümet etme yetkisi, ancak ve ancak, en az 3 partinin bir araya gelmesiyle mümkün olacaktır demiştir. Halk, hükümet etme yetkisini, hangi 3 partiye vermiştir; şu anda Programını görüştüğümüz 57’nci hükümeti oluşturan DSP- MHP ve ANAP’a mı, bir araya gelin, hükümet kurun demiştir; hayır; herhangi 3 parti bir araya gelin ve hükümeti kurun demiştir.

Seçim sonuçları, bu 5 partiden hiçbirine, diğerine göre daha farklı, daha üstün bir hareket alanı da tanımamıştır. Milletvekili sayıları öyle dengeli dağılmıştır ki,

partiler eşit hareket alanına, eşit inisiyatife sahiptiler. Bu 5 partinin kurabileceği en az 10 ayrı koalisyon imkânı vardı.

Neticede, diğer hükümet alternatifleri hiç müzakere bile edilmeden, DSP-MHP-ANAP koalisyonu kuruldu. Bu sebeple halkımız, acaba bu koalisyon en uygun hükümet alternatifi miydi diye sormaktadır. Bize göre, millî iradenin isteğine daha uygun hükümet alternatifleri vardı. Nitekim, Fazilet Partisi olarak, böyle bir hükümet alternatifi ve alternatifleri için çağrıda bulunduk; ama, gerçekleşmedi.

Şimdi, bir hükümet kurulmuştur; 57'nci hükümet. Bize düşen, hayırlı olsun demektir. Ülkemize, milletimize hayırlı hizmetler yapsınlar temennisinde bulunmaktayız.

Şimdi biz, muhalefet partisiyiz; anamuhalefet partisiyiz. Anamuhalefet partisi olarak, elbette, gerekenleri yapacağız, yanlışları tenkit edeceğiz, doğruları tavsiye edeceğiz, halkın menfaatlerinin yılmaz takipçisi olacağız; doğrularınız olursa, onaylayacağız, destekleyeceğiz.

Değerli milletvekilleri, yeni bir yüzyılın eşiğinde bulunuyoruz. Bütün dünyada demokrasi ve değişim rüzgârları esiyor. Ülkelerin pek çoğunda eski totaliter rejimler yıkıldı; yerine, demokrasi ve özgürlüğe giden bir yol açıldı. Şimdi insanlar, daha çok demokrasi, daha geniş özgürlükler ve herkese refah istiyor. Bunun en canlı örnekleri, eski komünist ülkeler. Bürokratik, dayatmacı, yasakçı, her şeyi merkezden planlamaya çalışan çağdışı zihniyet tarihin mezarlığına gömülürken, insanın ve insan onurunun öne çıktığı demokratik bir yapı tesis edilmeye çalışılıyor.

Devlet felsefesi de değişiyor; hâkim devletten hadim devlete, hizmet devletine hızlı bir geçiş yaşanıyor. İnsanların inançlarını yaşamada, fikirlerini söylemede, teşebbüs gücünü serbestçe kullanıp geliştirmede evrensel mutabakatlar oluşuyor.

Bütün dünyada demokrasi, insan hakları ve özgürlükler, hukukun üstünlüğü ve refah, ülkelerin öncelikli sorunu haline gelmekte; hatta, bütün insanlığın müşterek sorunu haline geliyor. Türk Halkı da, daha çok demokrasi, özgürlükler ve refah istiyor. Hiç şüphesiz, kurulmuş olan bu hükümetin başarısı ya da başarısızlığı, en evvel, dünyadaki bu gelişmeleri, değişimleri nasıl anladığına ya da anlamadığına bağlıdır. Çünkü, kendi insanını çağın gerisinde bırakan, evrensel gelişmelerden koparan her hükümet başarısızlığa mahkûmdur.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin büyük çoğunluğu, toplumlarını 2025-2030'lu yıllara hazırlamaktadırlar; ama, ülkemiz ise 21'inci Yüzyıla maalesef büyük sorunlarla giriyor. Evet, ülkemizde, siyasal, sosyal ve ekonomik bakımlardan istikrarsızlıklar var, bunalımlar var.

Anayasa, devletimizi, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olarak tarif etmekte; ama, vatandaşlarımız arasında genel kanaat, ülkemizde gerçek anlamda bir demokrasinin, kâmil manada insan hakları ve özgürlüklerin olmadığı şeklindedir; Batılı anlamda çağdaş ve demokratik bir laiklik tatbikatının da bulunmadığı istikametinde düşünmektedir aziz vatandaşlarımız.

Yine, Türkiye'nin Batılı anlamda bir hukuk devleti olduğu hususunda da, gerek içeride ve gerek dışarıda ciddi şüpheler mevcuttur.

Ülkemizde, maalesef, barış ortamı bozulmuş, huzursuzluklar artmıştır. Terör ve anarşi, zaman zaman şehir merkezlerine kadar intikal etmiştir.

Geçim sıkıntısı korkunç boyutlardadır. Bu sebeple, işçi, memur, çiftçi, esnaf sokağa dökülmüş veya dökülmek üzeredir.

Üretim ve millî gelir çok düşük seviyededir, âdeta durmuştur.

Esasen çok büyük olan iç ve dış borçlar süratli bir şekilde artmaktadır.

Yatırımlar âdeta durmuştur, işsizlik had safhadadır.

Enflasyon üç rakamlı seviyeler civarında dolaşıp durmuştur.

Aylık mutfak masrafı 80 ilâ 90 milyon olarak ilan edilmişken, asgarî ücretle çalışan pek çok vatandaşımızın eline, ayda 55 milyon lira geçmektedir.

Türkiye, dış politika bakımından büyük tehlikelerle karşı karşıyadır. Ülkemiz, Batı âleminden de, İslam âleminden de âdeta dışlanmış durumdadır.

Elbette, Türkiye, böylesine istikrarsızlıklara, bunalımlara layık bir ülke değildir; çünkü, Türkiye, çok büyük fırsat ve imkânlarla sahiptir; şöyle ki:

Coğrafi konumumuzla çok büyük avantajlara sahibiz; Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının tam merkezindeyiz. Yine, Ortadoğu, Kafkasya ve Ortaasya enerji kaynaklarının da terminali durumundayız.

Çevremizde 100 milyonlarca, tarihî, kültürel ve inanç bağlarıyla bağlı olduğumuz bir nüfus yaşıyor.

Dünyanın en büyük medeniyetlerinin vârisiyiz.

Yaklaşık 65 milyon, çalışkan, fedakâr ve genç bir nüfusa sahibiz. 24 yaşın altında, toplam nüfusumuzun yüzde 55'ini teşkil eden 35 milyon gencimiz var; bu, en büyük zenginliğimizdir.

Su, toprak, maden gibi, zengin doğal kaynaklarımız var.

İklim şartlarımız da fevkalade elverişli; tropik bazı bitkilerin dışında her şeyi üretebilmekteyiz. Nitekim, yakın bir zamana kadar, gıda üretiminde kendine yeterli mahdut sayıdaki ülkelerden birisiydik; ama, maalesef, şimdi değiliz.

Yetmişbeş yıldan bu yana da, ülkemiz hiçbir savaşın içerisinde olmadı.

Bu kadar büyük fırsat ve imkânlarla rağmen, içinde bulunduğumuz sıkıntılar, ancak yönetimlerde bulunan yanlış zihniyetlerle izah edilebilir. Türkiye siyasetinde iki zihniyet ve eğilim, başından beri hep olagelmıştır:

Birinci eğilim, statükoyu sürdürmekten yarar umanların, Batılı anlamda bir demokrasiyi içine sindiremeyenlerin, gelenekçi, tutucu ve gerici politikalarından kaynaklanmaktadır. Statükocu elitlerin, modası geçmiş kutsal devlet yanlısı devletçi seçkinlerin demokrasiyi devlete feda eden bu anlayışları, Türkiye'yi çağdışı bir konuma itmektedir. *(FP sıralarından alkışlar)* Bu eğilimin belirgin özelliği, devletçi, otoriter, yasakçı ve buyurgan olmasıdır. “Halka rağmen, halk için” şeklinde formüle edilen bu eğilim, bugün hâlâ egemenliğini sürdürmektedir. Ecevit Hükümetinin Programında, bu zihniyetin izlerini görmekteyiz maalesef. *(FP sıralarından alkışlar)*

İkinci siyasal eğilim, özü itibariyle demokratik bir eğilimdir; çünkü, temelde, milletin iradesini esas almaktadır ve millet iradesinin üstünde hiçbir irade, ama hiçbir irade tanımamaktadır. (*FP sıralarından alkışlar*) Milletimizin arzu ve temayüllerini iktidara taşımak üzere gayret göstermektedir. Artık herkesin şunu çok iyi kavramış olmasını diliyoruz: Mevcut statükoyu koruyarak, Türkiye'yi, 2000'li yıllara yaraşır, alnı açık, başı dik, mutlu, huzurlu, müreffeh ve demokratik bir ülke olarak taşımak mümkün değildir.

Bizim Fazilet Partisi olarak tercihimiz bellidir; biz, Türkiye için daha çok demokrasi ve daha fazla özgürlük talep ediyoruz. Türkiye toplumunun da tercihinin bu doğrultuda olduğuna içtenlikle inanıyoruz.

Değerli milletvekilleri, Hükümet Programında “Hükümetimiz, 21'inci Yüzyıla girerken, demokrasimizin eksikliklerini gidermeyi, insan haklarını geliştirmeyi, düşünce özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırmayı öncelikli görevleri arasında saymaktadır” denilmektedir. Halbuki, dikkatlice incelendiğinde görülmektedir ki, Program, alabildiğine yasaklarla doldurulmuştur. Bu yasaklar bile, sanki topluma yeni özgürlükler bahşediliyormuş şeklinde takdim edilmektedir. Aşağıda takdim edeceğimiz örnekler, ülkemizin insan hakları ve özgürlükler bakımından ne durumda olduğunu açıkça göstermektedir.

Bir kere, Türkiye, son beş yıldan beri, dünyada en çok gazeteci hapseden ülke olarak kabul edilmektedir. Basın Konseyinin yaptığı bir araştırmaya göre, 1998 yılında gazetecilik nedeniyle fiilen hapsedilmiş veya hakkında hapis cezası verilmiş gazetecilerin sayısı en az 40'tır. 1998 yılı sonu itibariyle Türkiye'de hapis hane bulunan gazeteci sayısı 12 idi. Bunlara ilaveten, daha bundan birkaç gün önce bir gazeteci daha - Cumhuriyet Gazetesinden Oral Çalışlar - hapse koyuldu; ama, buna, hükümet ortaklarından, ciddi sayılabilecek herhangi bir reaksiyon gelmedi; Sayın Ecevit, sadece, üzüldüğünü ifade etti.

Fazilet Partimizin 1999 Seçim Beyannamesinde bu konuda şunlar söylenmektedir: “Özellikle son yıllarda, Türk Ceza Kanununun 312'nci maddesinin yorumu değiştirilerek, hiçbir suçu övmediği ve kimseyi suça teşvik etmediği halde, sadece görüşlerini açıklayan siyaset ve bilim adamları, gazeteci ve yazarlar, bu maddeye dayanılarak mahkûm edilmişlerdir. Bu nedenle, Fazilet Partisi, düşünce suçlarını derhal kaldırmayı ve Türk Ceza Kanununun 312'nci maddesi ile Terörle Mücadele Kanununun 8'inci maddesi başta olmak üzere, düşünceyi cezalandıran hükümleri kanunlardan çıkarmayı temel görev ve sorumluluk saymaktadır.” (*FP sıralarından alkışlar*)

Hatırlayacaksınız, Anayasa Mahkemesi Başkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer, Anayasa Mahkemesinin 37'nci kuruluş gününde, töreni açış konuşmasında, bu istikamette şunları söylemişti: “Kişinin varlığının temeli olan düşünce ve düşünceyi açıklama özgürlüğü, demokrasinin de temeli ve ayrılmaz bir parçasıdır. Çoğulcu demokratik ülkelerde, toplumun yerleşik değerlerine ters gelen düşünceler bile, tam bir özgürlük içinde açıklanıp tartışılabilmektedir.”

Bu Hükümet Programında, insan hakları ihlallerinin önlenmesi için herhangi bir somut teklif görebiliyor musunuz? Bu hükümet, Türk Ceza Kanununun

312'nci maddesi, Terörle Mücadele Kanununun 8'inci maddesi hakkında ne düşünüyor, ne teklif ediyor; Programda, biz, herhangi bir teklif görmedik.

Sayın Cumhurbaşkanı bir konuşmasında “benim ülkemde, vatandaşlarımın kapılarını, sabahın erken saatlerinde sadece sütçüler çalacaktır” demişti. Şimdi, sayın hükümet üyelerine soruyorum: Sabahın ikisinde üçünde, bazı yazarların, düşünürlerin, siyasilerin ve işadamlarının, tıpkı teröristler gibi evlerinden alınması tatbikatı için ne düşünüyorsunuz, ne tedbirler alacaksınız? *(FP sıralarından alkışlar)*

Saygıdeğer arkadaşlarım, şu anda Türkiye’de, hiçbir siyasî partinin güvencesi yoktur; siyasî partilerin akıbeti, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının insafına bırakılmıştır.

1995 yılında Anayasada değişiklikler yapıldı. Aradan dört yıl geçmesine rağmen, bu değişiklikler Siyasî Partiler Yasasına yansıtılmadı. Hükümet Programında, Siyasî Partiler Kanununda yapılacak uyum değişikliği hakkında hiçbir şey görmedik. Siyasî Partiler Kanununda, en az 20’den fazla madde değişiklik bekliyor. Hükümete soruyorum; bu konuda ne yapacaksınız?

Sayın milletvekilleri, son günlerin insan hakları ihlaliyle ilgili önemli olaylarından biri de, medyanın “telekulak” diye nitelendirdiği telefon dinleme olayıdır. Dünyanın çeşitli ülkelerinde, telefon dinleme olaylarına rastlanmaktadır. Nitekim, Amerika’da ortaya çıkan Watergate Skandalı bunların en ünlülerinden birisidir. Hatırlanacaktır; bu rezalet ortaya çıkarılınca, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Nixon istifa etmek zorunda kalmıştı. Bizde ise, Başbakanın, bakanların, milletvekillerinin, siyasilerin, belediye başkanlarının, basın mensuplarının telefonları dinlendiği halde, bu telefon dinleme olayları, bu anayasa ihlalleri son derece hafife alınmaktadır. Nitekim, Hükümet Programında, bu konuya ait en ufak bir ilgi bile görülmemiştir. Buna benzer bir olay bir Batı ülkesinde cereyan etseydi, emin olunuz yer yerinden oynardı.

Şu hale bakınız: Anayasadaki, haberleşmenin gizliliği, özel hayatın korunması ilkesine aykırı olarak, yasadışı yollardan sağlanmış bir teyp kasetini, Yargıtay Başsavcısı, kanıt diye Anayasa Mahkemesine sunabiliyor; hem de, ses bantlarının delil olamayacağı hususunda Anayasa Mahkemesinin müteaddit kararlarına ve CMUK’un 254’üncü maddesinde hukuka aykırı yollardan sağlanan delillerin hükme esas olamayacağının belirtilmesine rağmen! Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca Anayasa Mahkemesine gönderilen 4.6.1999 tarihli yazıda “bu kaset, ismini açıklamak istemeyen bir vatandaşımız tarafından, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş’a teslim edilmiştir” denilmektedir! Dikkat ediniz “gönderilmiştir” denilmemekte “teslim edilmiştir” denilmektedir. Bize göre, böyle bir iddia, hiç de inandırıcı değildir. Kaldı ki, böyle de olsa, o durumda yapılması gereken, yasadışı yollarla telefon dinleyen, bunu banda kaydeden ve Başsavcıya götüren kişi hakkında, Başsavcının suç duyurusunda bulunması gerekmez miydi? Böylesine bir tutum, suç işleyen bir insanın eylemine meşruiyet kazandırmak değil midir? Görülüyor ki, Başsavcı Savaş, hukuku çiğneyerek delil toplama gayretindedir. Hükümeti ikaz ediyoruz; bu anayasa ihlallerinin üzerine ciddiyetle gitmelisiniz; sorumluları yargıya sevk etmeli, böylece, yasadışı eylemlerin tekrarını önlemelisiniz. Bu konu, elbette, Yüce Meclisimiz tarafından da sorgulanacaktır.

Fazilet Partisi olarak her vesileyle ifade ettiğimiz gibi, biz, Batı normlarına uygun demokratik bir laiklik anlayışından yanayız. Hükümet Programında, çok tehlikeli sonuçlar doğurabilecek yeni bir laiklik anlayışı ifade edilmektedir. Anayasada, din kurallarının devlet işlerine karıştırılması laiklik ilkesine aykırı sayılmıştır. Evet, hepimiz böyle biliyoruz; ancak, Hükümet Programında bu ilke daha da daraltılarak, kutsal din duygularının devlet işlerine karıştırılması laiklik ilkesine aykırı sayılmaktadır. Din kuralları farklı şey, din duyguları farklı şeydir. Sayın hükümet eğer sehven yazmadıysa, kamu görevi yaparken dinî duygu tezahürünü de laikliğe aykırı sayacak bir yaklaşım içerisinde; bu, mutlaka tashih edilmelidir. *(FP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, netice olarak, Türkiye, iki yıldır temel hak ve özgürlüklerin baskı altına alındığı bir ülke haline getirilmiştir. Düşünce özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü zedelenmektedir. Hukuk devleti kavramı yara almaktadır. Bazı yargı kararları, kamu vicdanında rahatsızlık oluşturmaktadır.

Evet; bütün bunlardan sonra diyoruz ki, toplumumuz buna layık değildir. Bunların hepsi, bu yanlış gelişmeler, kavgayla değil, akliselimle gözden geçirilmelidir. Özgürlükler hepimize gereklidir. Hukuk devleti hepimizin ihtiyacıdır. Benim özgürlüğüm, senin özgürlüğündür; benim hukuk devleti güvencem, senin güvencendir.

Sayın milletvekilleri, Başbakan Sayın Ecevit Hükümet Programını okurken, üzerine basa basa “hanımların özel yaşamlarında giyim kuşamlarına karışmak söz konusu değildir; ancak, kamu kurumlarında, türbanın, cumhuriyetin temel niteliklerini hedef alan bir siyasal simgeye dönüştürülmesine karşı, yürürlükteki kurallar uyarınca alınmış önlemler titizlikle sürdürülecektir” diyor idi. Biz de diyoruz ki, lütfettiniz Sayın Ecevit; acaba, sokaktaki hanımlarımızın başörtüsünü yasaklamadığınız için size teşekkür mü etmeliyiz? *(FP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Evet, bu iktidar, evinde, çarşıda, pazarda hanımların kıyafetine karışmayacakmış! Bu cümlelerin, koalisyon protokolüne ve Hükümet Programına alınmasından daha büyük bir ayıp olamaz. *(FP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Kendinizde hangi hakkı ve yetkiyi görüyorsunuz da, özel yaşamdaki giyim kuşama müdahaleden veya müdahale etmemeden söz edebiliyorsunuz? Demokratik bir ülkede yaşadığınızın farkında değil misiniz? *(FP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Yöneticilerin, kişilerin özel hayatını düzenleyebildikleri ve bu hakkı kendilerinde gördükleri rejimlere “demokrasi” denilmez, “totaliter rejim” denilir. *(FP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Burası Türkiye Cumhuriyetidir; demokratik, laik bir hukuk devletinde yaşıyoruz.

“Kamu kurumlarında, türbanın, cumhuriyetin temel niteliklerini hedef alan bir siyasal simgeye dönüştürülmesine karşı, önlemler titizlikle sürdürülecektir” cümlesine gelince... Kamu kurumlarındaki yasaklama, kamu kurumlarında çalışanlara, yani kamu hizmeti sunanlara mı, yoksa, kamu hizmetinden yararlananlara mı? Protokol ve Programdaki cümle, yasağı her ikisine de getiriyor. Yasak, memurlar için de geçerlidir, bir kamusal hizmeti talep eden, eğitim talep eden üniversiteler ve diğer okullardaki öğrenciler için de geçerlidir. Bu, kendi içinde binbir açmazı olan çağdışı bir yaklaşımdır. Bir kamusal hizmeti talep eden için yasak koymayı programlarsanız, bunun sonu gelmez. Bir devlet hastanesinden sağlık hizmeti isteyen vatandaşa da, nüfus cüzdanı almak için nüfus müdürlüğüne giden yurttaş da,

tapu müdürlüğüne uğrayan yurttaş da işi uzatır ve işin içinden çıkamazsınız. (FP sıralarından alkışlar)

Diğer bir iddia, türbanın siyasal bir simgeye dönüştürülmesidir. Bu ifade, yasakçılığın bir gerekçesi olarak kullanılmaktadır. Önce, siyasal simge kullanmanın suç sayılması mümkün değildir. Eğer suç sayılsaydı, parti rozeti takan bütün milletvekillerinin ve vatandaşların mahkûm edilmesi gerekirdi. (FP sıralarından alkışlar) Sonra, kimin, başını siyasal bir simge olarak örttüğünü nasıl belirleyeceksiniz? Her başını örtene siyasal simge olarak bunu yapıyor diyemezsiniz. Ne zaman diyebilirsiniz; eğer keramet sahibi olduğunuzu iddia ediyorsanız. (FP sıralarından alkışlar) Eğer bu suçsa, suçların şahsiliği ilkesinin temel bir kural olduğunu unutmayınız. 57'nci Hükümetin Programına kadar yansıyan bu yasakçı anlayışın ülkeye hiçbir faydası yoktur; hiçbir toplumsal sorun yasaklarla çözülemez. Baskı ve dayatmalar, temel görevimiz olan halkın mutluluğunu sağlayamaz.

Bakınız, Sayın Ecevit şu anda yasaklamadan yana en şiddetli tepkileri gösteriyor; ama, samimi inancının bu olduğuna kesin olarak inanmıyorum; pek çok dengein içinde politikasını böyle belirlemiş durumdadır. Başörtüsü tartışmalarının alevlendiği bir sırada, 1989 yılında, Sayın Ecevit şunları söylüyordu: “Benim düşünceme göre, dünyadaki uygulamalara göre ilk ve orta eğitim çağındaki çocuklara belli bir kıyafet mecburiyeti veya yasaklamaları getirilebilir. Bu, antidemokratik olmaz; ama, yükseköğretim çağına gelmiş kimselere, gençlere ahlak kuralları dışında kıyafet mecburiyeti ve sınırlama getirilemez; isteyen örter, isteyen örtmez. Bazı kişiler diyor ki: “Biz, başörtüsüne karşı değiliz; ama, ideolojik nedenle başlarının örtülmesine karşıyız. Ben, bu görüşe katılmıyorum; demokrasi varsa, ideolojik nedenler bile söz konusu olabilir.” (FP sıralarından alkışlar) Evet, Sayın Ecevit böyle diyordu.

Şimdi, Sayın Ecevit'e, Sayın Başbakanımıza soruyorum: Acaba, şu anda hangi görüşü savunmaktadırlar? (FP sıralarından alkışlar) Evet, bu sözlerin sahibi Sayın Ecevit; inançlara saygılı, laiklik taraftarı Sayın Ecevit, o tarihte tarikatlara bile müsamaha gösteriyordu “tarikatçılığın yasaklanmasına karşıyım” diyordu.

Muhterem milletvekili arkadaşlarım, televizyon ekranlarında üniversiteden görüntüleri birlikte izliyoruz. 18-25 yaşlarındaki başörtülü, başı açık, mini etekli, kotlu öğrenciler, kampus bahçelerinde birlikte el ele dolaşıyorlar, birlikte ders çalışıyorlar, birlikte eğleniyorlar, birbirlerini tehdit ve tehlike olarak algılamıyorlar; hoşgörü dersi veriyorlar herkese, özellikle de bizlere. Bu gençlerimiz Türkiye'nin geleceğidir, bu hoşgörü toplumunu onlar inşa edeceklerdir.

Muhterem arkadaşlarım, benim başörtüsü konusunda yaptığım bu açıklamalardan sonra, bundan önce de olduğu gibi, bazı siyasiler, bazı medya mensupları ve bazı enteller “Fazilet Partililer başörtüsü meselesini istismar ediyorlar, bundan siyasi bir menfaat, çıkar bekliyorlar” diyeceklerdir.

Şimdi, koalisyon ortaklarına teklif ediyorum, sesleniyorum: Geliniz, şu başörtüsü meselesini siz çözünüz. (FP sıralarından alkışlar) Bunun siyasî menfaati da, çıkarı da, kazancı da sizin olsun. Bilesiniz ki, kamuoyu önüne çıkarak sizleri ilk tebrik edecek, ilk alkışlayacak olanlar da bizler olacağız. (FP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli milletvekilleri, eğitimin, ülke ve toplum için önemi herkesçe bilinmektedir. Genç kuşakların, çağın şartları ve gelecek için yetiştirilmesi gerekir. Bugün, ülkemizde, ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimde özden çok şekille uğraşıldı; tek tipleştirici ve demirperde özentisi politikaların uygulandığı görülmektedir. Günümüz dünyasında, okulöncesinden itibaren, zihinleri açık, kendisi düşünüp karar veren, eleştiren, yeni buluşlar peşinde koşan, donmayan, statik değil dinamik, geleceğe hep umutla bakan insanı hedefleyen metotlar geliştirilmektedir. Ülkemizde ise, tamamen siyasî ve ideolojik yaklaşımlarla eğitim düzenlemeleri yapılmaktadır. Oysa eğitim düzenlemeleri, pedagojik ve eğitim kuralları içinde yapılmalıdır.

57'nci hükümet programında eğitimin acil çözüm bekleyen sorunlarına dair yeterli hiçbir şey yok. Hükümet, sadece, kendisini sekiz yıllık kesintisiz eğitime kilitlemiş bulunmaktadır. Kesintisiz zorunlu eğitimle ilgili kanunu 55'inci ANAP-DSP-DTP koalisyon hükümeti çıkardı. Başta imam-hatip okulları olmak üzere meslekî ve teknik okulların orta kısımlarını bu partiler kapattılar, lise kısımlarını işlemez hale getirdiler. Daha önce her yaşta çocuklarımız yaz tatillerinde, hatta okul saatleri sonrasında, hafta tatillerinde Kur'an kurslarına gitme imkânına sahipken, bunları yasakladılar. Bu yanlış tatbikatla, sanayimize ara eleman yetiştiren sanat eğitimini ve çıraklık eğitimini perişan ettiler. Şimdi, 57'nci hükümet de aynı misyonu devam ettiriyor.

Sayın milletvekilleri, 57'nci hükümetin daha önceki 55 ve 56'ncı hükümetlerin bir devamı olduğunu söylemiştik. 57'nci hükümetin programındaki ekonomik hedefler dikkatlice incelenirse bu nokta yine açıkça anlaşılacaktır; ancak, 57'nci Hükümetin Programı, aynı zamanda, iki yıldır iktidarda olan DSP zihniyetinin ülkemizi ekonomik bir çöküntüye sürüklediğini de açıkça göstermektedir.

Program, maliye politikaları uygulamasında ekonomik canlılığın korunmasının esas olduğunu vurguluyor. Hangi ekonomik canlılıktan, bu canlılığı korumaktan bahsediyorsunuz? İki yıllık iktidarınızda ekonomi çökmüştür, yaprak kımıldamıyor, işyerleri kapanıyor, iflaslar devam ediyor. Ne zaman DSP zihniyeti geldi de ekonomi çökmedi ki! (*FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Milletimiz, Sayın Ecevit'in iktidarlarını hep ekonomik bunalım olarak görmüştür; hatırlamaktadır. Son iki yıl, Sayın Ecevit'in ilk tahribatı değildir. 1970'li yıllarda hükümet olduğunda yine, yoksul halkı perişan etmişlerdi. 1970'lerin Ecevit iktidarı hep yağ kuyruklarıyla, benzin kuyruklarıyla, karaborsa ve yokluklarla hatırlanmaktadır. (*FP sıralarından alkışlar*) Şimdi, iki yıldır bu zihniyet yine işbaşındadır. Bu güzel ülke, yine, yangın yerine dönüştürülmüştür.

Yine 57'nci hükümet programında "ülkemizin en temel ekonomik sorunu, iç borçlarımızın vadelerinin kısılgı ve faiz oranlarının yüksekliğidir" deniliyor. Görülüyor ki, ülkemizin en temel ekonomik sorununu, iki yıllık iktidar döneminizin sonrasında nihayet anlamış bulunuyorsunuz. (*FP sıralarından alkışlar*) Ülkeyi iki yıldır borç faiz batağına siz sürüklediniz. Yoksul halkın, ekmek, tuz, şeker, zeytin, peynir alırken fiyatlara karışmış olarak ödediği vergileri, tüm diğer vergilerle birlikte bir emmebasma tulumba gibi faizcilere, rantiyeye faiz olarak aktardınız. 4 katrilyon lira olarak devraldığınız iç borç stokunu, iki yılda 4 katına çıkardınız; bugün iç borç stoku 16 katrilyon liraya çıkmıştır. Türkiye'nin geldiği nokta ortadadır;

dış borç 100 milyar dolar - bugün, Plan ve Bütçe Komisyonunda aşağı yukarı 103 milyar dolar diye ifade ediliyordu - iç borç 39 milyar dolar, Ziraat ve Halkbankası görev zararı 10 milyar dolar da eklenince toplam borç 150 milyar dolar.

Toplam borç stoku gayri safi millî hâsılanın yüzde 73'ü düzeyine çıkmıştır, uluslararası piyasalarda kabul edilebilir borç limiti, gayri safi millî hâsılanın en fazla yüzde 60'ıdır. Türkiye, uluslararası standartların üzerinde bir borç batağına saplanmıştır. Ama, aynı zamanda faiz oranlarını da yükselttiniz. 1998'in ikinci yarısında yaptığınız iç borçlanmadaki ortalama faiz oranı yüzde 140 olmuştu. 54'üncü Refahiyol Hükümeti, borçlanma ve faiz politikalarında kararlı bir mücadele programı ortaya koymuştu, bunu, yıllık programda açıkça siz de itiraf ediyorsunuz. Geldiniz, Refahiyolun programını terk ettiniz, azalmaya başlayan faizleri artırdınız. Rakamlar ortadadır; 1996'da bütçe giderlerinin yüzde 32'si faiz ödemelerine giderken, Refahiyol'un hazırladığı 1997 bütçesinde bu oran 10 puan düşmüştü; bu kararlılığı terk ettiniz, sonunda, 1998 giderlerinin yüzde 40'ını faiz olarak ödediniz.

Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; bana ayrılan zaman dolmak üzere, bu itibarla, ekonomiyle ilgili olarak daha ekleyeceğim bazı hususları ifade edemeyecek durumdayım. En son şunu ifade etmek durumundayım: Gelir dağılımında korkunç bir adaletsizlik var, bölgelerarası kalkınmışlıkta da, yine aynı şekilde çok büyük dengesizlikler var. Bir bakıyorsunuz, kişi başına millî gelir Kocaeli'nde 7 bin dolar civarında, buna mukabil, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da 600 ile 700 dolar civarında dolaşıyor. 56'ncı hükümet döneminde Sayın Ecevit, Diyarbakır'a da giderek, Doğu ve Güneydoğu Anadolu için bir paket açmış idi ve o zaman ifade edildi ki, bu bölgeye 40 trilyon liralık bir imkân tahsis edilmektedir. Bu 40 trilyon dediğiniz nedir muhterem arkadaşlarım? Şu anda, her gün, faizcilere ödemekte olduğumuz faiz, 30 trilyon liradır; yani, birbuçuk günlük faiz parası, doğu ve güneydoğuya layık görülmüştür; ancak, o da, bugüne kadar ödenememiştir. *(FP ve DYP sıralarından alkışlar)*

Evet, devri iktidarınızda, yabancı sermaye girişi, 1998 itibariyle, gerileyerek 1 milyar dolar seviyesinde kalmıştır. Buna karşılık, 1998'in ikinci yarısında, piyasa-
dan, yaklaşık 7 milyar dolar dışarı kaçmıştır ve sizler, dışarıya kaçan paraları değil, dışarıdan gelen paraları, rengi yeşil mi, kırmızı mı diye, hep ısrarla takip ettiniz. *(FP sıralarından alkışlar)*

Tüm bu yanlış politikalarınız sonucu, işsizlik korkunç boyutlardadır. 1998 yılında 23 milyon olan aktif işgücü, 2003 yılında 25,5 milyonu aşacaktır. Böylece, her yıl 500.000 kişiye yeni istihdam ihtiyacı doğarken, mevcut işsizler ordusundan da en az 500.000 kişi olmak üzere, her yıl yaklaşık 1 milyon kişiye aş ve iş bulma zorunluluğu vardır. Yanlış ekonomik politikalarınız sonucu, işsizler ordusuna, 1998 yılında, 500.000 kişi daha işten çıkarılarak eklenmiştir. Aktif nüfusun yaklaşık yüzde 20'si işsiz, diplomalı gençlerin üçte 1'i boşta. Memur, çiftçi, işçi, emekli, dul, yetim, esnaf, özet olarak dargelirli, geçim sıkıntısı içerisinde. 13 milyon vatan-
daşımız, açlık sınırında yaşamaktadır. İki yıllık iktidarınızda, tüm gelir gruplarının reel geliri azalmıştır.

Evet, enflasyonu kontrol ettik diyorsunuz; bizim için en önemli husus, mut-
faktaki enflasyondur. Devlet İstatistik Enstitüsünün verilerine göre, ekmek yüzde

100, kıyma yüzde 217, pirinç yüzde 125, zeytin yüzde 124, tavuk eti yüzde 185, kurufasulye yüzde 173, margarin yüzde 87, beyazpeynir yüzde 91 zamlanmış. İşte, gerçek enflasyon budur. Hele hele, böyle, toptan eşya endeksleriyle yüzde 50'ye indirdik diye, vatandaşa takdim etmenizi tasvip etmek, elbette mümkün değildir.

MAHMUT ERDİR (Eskişehir) — Doğru değil...

BAŞKAN — Lütfen, hatibe müdahale etmeyelim efendim.

MEHMET RECAİ KUTAN (Devamla) — Evet, dış politikayla ilgili olarak, sadece şu hususu arz etmek istiyorum: Diplomatik ilişkilerimizde, ülkemizdeki terör hareketlerine destek veren ülkelerle olan ilişkilerimiz titizlikle gözden geçirilmeli, durumu önleyici ve düzeltici tedbirler alınmalıdır. Halen mahkemesi devam eden Apo'nun açıklamalarından, bazı Avrupa devletlerinin PKK terörüne ne ölçüde destek verdiklerini ibretle ve dehşetle öğrendik. Görülüyor ki, bu devletlerin gözünde, teröristbaşı Öcalan bir kurtuluş savaşçısıdır. Bu iddiada bulunanlar, gerçek kurtuluş savaşçılarının kimler olduğunu çok iyi bilirler; çünkü, vaktiyle, bu mübarek toprakları işgal eden sömürgeciler, emperyalistler, Haçlı sürüleri ve onların teşvikçileri, bu aziz milletin her ferdinin, nasıl birer kurtuluş savaşçısı olduğunu çok yakından gördüler. İnaniyorum ki, o kurtuluş savaşçılarından yedikleri kötüğin tadını da hâlâ unutmamışlardır. *(FP sıralarından alkışlar)*

Saygıdeğer milletvekilleri, sözlerime son vermeden önce, aziz milletimizin huzurunda, şu hususları bir kere daha vurgulamakta fayda görüyorum ve herkese çağrıda bulunuyorum: Geliniz, siyaseti kavga konusu yapmaktan, kısır çekişmelerden arındıralım, siyaseti, millet yararına yapılan bir hizmet yarışı olarak görelim. *(FP sıralarından alkışlar)*.

Evet, netice olarak arz edeceğim husus; baştan beri açıkladığım sebeplerden dolayı, Fazilet Partisi olarak 57'nci hükümete güvenoyu vermeyeceğiz.

Konuşmamın sonunda, ülkemize ve aziz milletimize aydınlık yarınlar diliyorum. Siz değerli milletvekili arkadaşlarımı ve televizyonları başında bizleri izleyen sevgili vatandaşlarımızı sevgiyle saygıyla selamlıyorum. *(FP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, üçüncü söz sırası, Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Sayın Tansu Çiller'e aittir.

Buyurun efendim. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar)*

DYP GRUBU ADINA TANSU ÇİLLER (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok değerli üyeleri, televizyonlarının başında bugün bizi izleyen çok değerli vatandaşlarım; şahsım ve partim adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sandıktan yeni çıkmış Meclisin huzurunda, bu Meclisten çıkmış yeni hükümetin başta Başbakan olmak üzere bütün üyelerini kutluyorum. Bu yüzden, bu hükümeti, milletimiz ve demokrasimiz açısından da bir kazanç gördüğümüzü ifade ederek başlamak istiyorum; çünkü, 57'nci hükümet, her şeyden önce, millet iradesine dayanmaktadır; bu, bir önceki yasama döneminden sonra yeni bir demokratik başlangıçtır.

Umuyoruz ve diliyoruz ki, bu hükümet, yeni demokratik kazanımlarla, bu ülkenin gerçek sorunlarına çözümler arasın; halkın acil beklentilerine çare bulsun; hem içinden çıktığı Meclisin hem de bütünüyle siyasetin itibarını iade etsin.

Umuyor ve diliyoruz ki, bir olgunluk içinde geçen seçimlerden sonra siyaset bir arınmaya ve tazelenmeye fırsat bulsun. Bu yüce millete yakışan, onun hakkı olan olgunluğu ve demokratik seviyeyi hep birlikte yakalayalım.

Bu düşünce ve temennilerle, 57'nci Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine yüksek huzurlarınızda başarılar diliyorum. *(DYP ve DSP sıralarından alkışlar)*

57'nci hükümet zor bir dönemde işbaşına gelmiştir. Demokraside, iktidarın yanında bir de muhalefet vardır. Bizim görevimiz, millî meselelerde devlet işinde, millet işinde hükümete destek olmaktır; yanlışlarını, hatalarını gördüğümüz zaman da eleştirmektir. Biz, bu görevi, Türkiye sevdasının ışığında, yüksek bir sorumluluk bilinciyle yerine getireceğiz; pozitif siyaset anlayışı içinde yerine getireceğiz.

Umuyoruz ve bekliyoruz ki, Türkiye'yi bugün krizin ortasına getirip bırakan bir dönem, seçimlerle birlikte sona vermiş ve yeni bir dönem başlamış olsun.

İtiraf etmek gerekir ki, ortaya çıkan hükümet kompozisyonu, bu hükümet içinde ortakların iş bölümü, ülkeyi son iki yıldır yönlendiren ekonomi yönetiminin ve anlayışının devamı görüntüsündedir. Bu açıdan, ekonomide bir durum tespiti yaparak, çözüm noktalarına özellikle işaret etmeyi pozitif siyasetin bir gereği olarak değerlendiriyorum.

Ve yine itiraf etmeliyim ki, açıklanan Hükümet Programında, milletin acil çözüm bekleyen ekonomik sorunlarına somut olarak değinilmemiş olması, bizi, böyle bir ihtiyaca yönlendirmiştir.

Çok değerli milletvekilleri, hepimiz biliyoruz ki, iktisadî analizde durgunluk vardır, bir daralma mümkündür; Türkiye, böyle bir daralmayı yaşıyor. Onunla birlikte, yine, hepimiz gayet iyi biliyoruz ki, Türkiye, aynı zamanda bir enflasyonu, hatta yükselen bir enflasyonu eşanlı yaşıyor; hem enflasyon hem de daralma; buna, kısaca stagflasyon diyebiliyoruz. Bu, olabileceklerin kötüsüdür.

Şimdi, nasıl oldu, bu olay nasıl gelişti, Türkiye'de bunun çözümleri var mı, buna değinmeyi, buna işaret etmeyi görev biliyorum. 1995, 1996 ve 1997 yıllarında yüzde 7,8 ile OECD birincisi olan bir Türkiye, büyümede rekor üzerine rekor kıran bir Türkiye ve son yıl içerisinde hedefi aşağı çeken 55'inci hükümet. Bu hükümet, hedefi, açıkça yüzde 4'lere çekeceğini beyan etmiştir ve bununla birlikte şimdi görüyoruz ki, bu yılın başı itibarıyla, ilk dört ayı itibarıyla büyüme yüzde 1. Daha vahim olanı, imalat sanayiindeki büyümenin eksi yüzde 7'ler düzeyine inmiş olmasıdır; daralan bir Türkiye, işsizlik içerisinde kıvranan bir Türkiye. Her sektör, aşağı yukarı çekici bütün sektörler krizdedir. Otomotiv sanayiinde, aşağı yukarı daralma yüzde 39, beyaz eşyada yüzde 35, otomotiv, elektronik ve bütün inşaat sektörü - konut dahil - ciddi bir çöküşü açık bir biçimde yaşıyor; kapasite kullanımı yüzde 70'lere gelmiş. Yüzde 90'lar seviyesinden sonra ancak enflasyonist baskı kuran bu oran yüzde 70'lere çok kısa bir dönemde inebilmiş ve bu konumda enflasyon; öğreni-

yoruz ki, enflasyon, âdeta Türkiye'yi dünya birinciliğine doğru götürüyor; şu anda ikinci - çok az bir farkla - olan ülkemiz, dünya birinciliğine namzet.

Yirmi yıldan beri enflasyonun ortalamasının yüzde 60 olduğu bir Türkiye'de enflasyonun düştüğü iddia edilebilmiştir ve öyle ki, bugün toptan eşyanın yüzde 50 ve tüketici fiyatlarının yüzde 63 olduğu ülkemizde yirmi yıldan beri böyle gelen bir enflasyonun toptan eşyada yüzde 50'lere düşmüş olduğu görüntüsünün yapay bir aritmetik olduğu açıkça bellidir. Nereden bellidir; çünkü hepimiz biliyoruz ki, özel sektördeki fiyat artışları yüzde 4 iken geçen yıl yüzde 2,6 civarında dondurulmuş, bilinçli olarak bırakılmış; kamu kesiminin enflasyon yükselmesi, elbette, yapay olarak toptan eşyayı geride imiş gibi göstermiştir. Bu yıl tekrar gerçek dengeler ortaya çıkmaktadır ve bütün bunların içerisinde hepimiz bilmeliyiz ki, petrol fiyatlarının düşmüş olmasına rağmen - 24 dolardan 12 dolara - Türkiye enflasyon birincisi, dünya şampiyonu bir kademedede kendi akıbetini belirleyebilmiştir. Bu, açıkça, bir stagflasyondur. Büyüme içerisinde değil, daralma içerisinde fiyatların yükseldiği bir ortamdır.

Türkiye acaba buraya bir krizle mi gelmiştir; bu iddia edildi. Açıkça ve net olarak söylüyorum, şimdi herkes de görüyor, bu böyle değil. Asya krizi ortaya çıktığı zaman, bunun ticaret dengesine etkisinin ancak yüzde 2'lerde olabileceğine işaret etmiştik. Nitekim, eğer o krizin etkisi olsaydı, bugün o krizin başını çeken Malezya olsun Güney Kore olsun, bir büyüme sürecine girmişlerdi; o zaman bizi çıkarırlardı, bu daralmadan çıkarırlardı.

Bugün, biliyoruz ki, Malezya, IMF'nin her dediğinin tersini yapmış olmasına rağmen, Eurobanktan 1 milyar dolarlık bir dış borçlanmayı bir anda bulabilmiştir. Bugün, yine, biliyoruz ki, kriz içerisinde olan Güney Kore - çoğunlukla Japonya'nın arkasından gelen bu ülke - bugün, yüzde 5'lik bir büyümeyle karşı karşıyadır; ama, Türkiye, daralma sürecinde, daralmanın da ötesinde, âdeta, sanayinin çöküş noktasındadır. Böyle bir durumda, bu büyümenin krizle ilgisi olmadığını, daralmanın bununla ilgisi olmadığını, bunun bir hedef olarak tayin edildiğini ve Türkiye'deki krizden önce, dünya krizinden önce, iç talep düşmesinin 1998 yılında açıkça ortaya çıktığını biliyoruz. Eğer, bu, böyleyse, bu, bilinçli bir seçimdir. Onun için, özellikle bu noktanın üzerinde durma gereğini görüyorum.

Şimdi, böyle bir ortamda - ayrıca içeride satamıyorsunuz - iç talebi bilinçli olarak daraltmaktasınız. Niye; çünkü, çiftçiye vermiyorsunuz, esnafa vermiyorsunuz, KOBİ'lere vermiyorsunuz, işçiye vermiyorsunuz, memura vermiyorsunuz, emekliye vermiyorsunuz. Kim alacak? Hiç kimse yok; iç talep daralacak. Peki, o zaman üretimi nereye satacaksınız; dışarıya, umutla dışarıya... Dış ticaret, ihracat... Peki, o ne durumda; ondaki durum daha da vahim. Bakın, 1995, 1996, 1997 yıllarında ihracattaki artış, ortalama yüzde 16'dır Türkiye'de. Bu yıl itibariyle ihracatımıza baktığımız zaman, gördüğümüz şey, ilk dört ay içerisinde vahimdi, yüzde 10,4'lük bir daralma... Mayıs ayı itibariyle yüzde 12,4'lük bir daralma... Bu, dışarıya da satamayan bir Türkiye demektir. İçeride satamıyorsunuz, dışarıya da satamıyorsunuz. Nasıl oluyor bu, neden oluyor bu, hangi mallarda oluyor bu; aşağı yukarı her alanda bunu görmek mümkün, aynı zamanda da geleneksel olarak, mesela tütünde yüzde 71, yüzde 40 deri mamüllerinde, yüzde 40 fındık ve fındık mamüllerinde, her alan-

da, gerek gıda sanayii gerek tekstil gerek konfeksiyon gerek metal dışı, bütün ürünlerde, her alanda bir ciddi daralma... Türkiye içeride satamıyor, Türkiye dışarıda satamıyor ve bu IMF'nin dikte ettiği bir program. Yıllarca, aylarca Türkiye, IMF'den 40 milyar dolar bulacağız umuduyla ve yalanıyla oyalanmıştır. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Bunun nedenlerine kısaca girmek isterim. Eğer, bir ülkede finansman, döviz üzerinden yüzde 20'lere çıkmışsa, o ülkede ihracat yapılamaz. Ama, daha vahim gördüğüm bir husus, bu modelin dikte edilmiş olmasıdır. En ufak bilgi sahibi olan bir kişi bilir ki, çipa olarak döviz kullanırsanız ve eğer o ülkede bütçe açığı varsa ve bu bütçe açığı kapanmıyor, yükseliyorsa, sizin kullandığınız bu döviz kuru, mutlaka ihracatı düşürür. IMF açık bir biçimde dövizdeki artışları bir kur endeksine bağlamıştır ve o kur endeksi toptan eşyalara da bağlıdır. Toptan eşya fiyat endeksi ise, açıkça, baskı ile aşağıda tutulan bir endekstir. Böyle bir durumda ihracatın - çok uzunca bir süredir - düşeceğini ifade ettik.

Türkiye'nin programda görmek istediğimiz önemli meselelerinden bir tanesi özelleştirme idi; 55 ve 56'ncı hükümetin özelleştirme hedefi 12 milyar dolardı. Yaptıkları, eğer PTT'nin T'sini dışarıda bırakırsanız, lisans anlaşmalarını bırakarak ellerinde bıraktığımız 1 milyar doları bırakırsanız eğer, sadece 1 milyar dolar olmuştur. 12 milyar dolar nerede, 1 milyar dolar nerede?

Bununla ilgili ne yapılacak; bu belli değil. Hepimiz biliyoruz ki, POAŞ, Deniz Nakliyat, Türkbank, skandallarla ve değişik iddialarla durdurulmuş ve bütün özelleştirme tıkanmıştır. Bu konuda acaba ne yapılacaktır? *(DYP sıralarından alkışlar)*

KOBİ'lere ilişkin en ufak bir işaret dahi yok. Birkaç ay önce Uşak'taydım. Uşak, battaniye ve halı merkezidir, aynı zamanda da, deri merkezidir. O gün itibarıyla, buradaki 380 fabrikadan sadece 40'ı açık kalabilmiş. Bunun da birçoğunun daha geçen aylar içerisinde kapandığını duydum. Aynı zamanda, bakın, Gaziantep'te durum böyledir, Hatay'da böyledir, Kahramanmaraş'ta böyledir... KOBİ'nin merkezi olan Anadolu'nun bütün illeri bugün ciddi bir çöküş içerisinde. Doğuya o tekstil fabrikalarını kolay götürmedik; yepyeni fabrikaların hepsi teker teker kapanma sürecine girmiştir.

Esnafımız çok ciddi zorluklar içindedir; küçümsenecek bir olay değildir. Esnaf, işçi alabilen, işçiyi istihdam eden bir kesimdir. Bunun tümüyle tıkanmış olduğunu görüyoruz.

Bu arada, peşin vergi konusunda ne yapılacağı, ülkeyi âdeta kilitleyen bir soru haline gelmiştir. Açıkça söylüyorum; bu peşin vergi, Türkiye ekonomisini açıkça çöktürmektedir ve Doğru Yol Partisi olarak, bunun kaldırılması için bir yasa tasarısını en kısa zamanda Meclise indirmeyi bir görev addediyoruz. *(DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Çöktü ve kriz var denilen bir ortamda Laleli'ye gittik, işaret ettik; dedik ki, Laleli'yi kapamayın, Laleli'yi çöktürmeyin; Rusya bir büyük imkândır. Dünya krizi içerisinde, Rusya, aslında, daha az kaliteli malları almaya yönelik bir tıkanış içindedir. Türkiye bundan faydalanmalıdır. Üzülerek görüyorum ki, Laleli, bugün, Çin'e kaymıştır ve Türkiye, bir fırsatı daha açıkça kaybetmiştir.

Turizm, bir istihdam kapısıdır. Turizmde, bugün, 2 milyar doları, Türkiye, bugünden ne yaparsa yapsın kaybetmiştir. Son birbuçuk iki ay içerisinde çıkarılmış olan işçi 50.000 düzeyine varmıştır. Bu işin siyasî tarafı yoktur. Siyasî tarafı olsaydı eğer, 1994-1995 yıllarında, Türkiye ekonomisi krizdeyken ve aynı zamanda bir büyük PKK mücadelesi yapılırken, kesilen, bıçak gibi kesilen turistleri hemen gidip getirmek imkânı olmazdı. O gün, hatırlayacaksınız, bir Başbakan statüsünde olan bizler, gidip, tur operatörlerini bizzat Türkiye'ye getirmiş ve bir anda turizm patlamasını Türkiye'nin gündemine yeniden taşıyabilmiştik. *(DYP sıralarından alkışlar)* Bugün, tur operatörleri bir teşvik bekliyor; en ufak bir laf, en ufak bir sözcük, bunlarla ilgili, geçmiyor. Düşündürücüdür ki, Türkiye, bugün, IMF'den 2-3 milyar dolar bekliyor; ama, turizm gibi bir istihdam kapısı, bir döviz kapısı sadece bir buçuk ay içerisinde 2 milyar dolarını, Türkiye'nin, alıp götürebilmiştir.

Bankacılık sektörüne ilişkin bazı meseleler gündemde. Bunu söylerken, şu meseleyi de açıkça ifade etmek istiyorum ki, bütçe düzelmeden bankacılık sektörüne bakmak mümkün değildir. Bugün, bütçede bir çöküş görüntüsü vardır. Nasıl var; o büyük vergi reformu dediğimiz şeyden sonra verginin artışı yüzde 44 civarında, giderlerdeki artış ise yüzde 81; arada, bir büyük açılım gündemde. Bütçe, giderek daha büyük açıklar veriyor. Diyeceksiniz ki, faiz... Doğrudur, bu faize bu açık verilir; ama, daha vahim olan tarafı, faizin bütçe açığına katkısı yüzde 50'ler düzeyindeyken, asıl, sosyal güvenlik kurumlarının etkisi bunun üç misline, yüzde 160'lara çıkmıştır. Bununla ilgili ne yapılacak? Hangi uyum sağlanabilmiştir? Özellikle aktif-pasif oranlarının yüzde 2'ye 1'den yüzde 4'e, 1'e çıkarılması, bir hedef olarak konulmalıdır; ama, bunun nasıl yapılmasının çok çeşitli yolları vardır, Türkiye'nin gündeminde olan meselelerden bir tanesi de budur.

Bütçe açığının 1,3 katrilyondan - bir evvelki yıl aynı dönem itibarıyla - bu yıl 3,5 katrilyona çıktığını görüyoruz. Bu, geçen senenin, bir yılın açığına aşağı yukarı eşittir. Bunun anlamı, her ay 1 katrilyonluk bir açık demektir. Bu, Türkiye'nin giderek bütçesinin tümüyle kontrolden çıkmasının yanında, iç borç stoklarının da geometrik olarak yükselmesi demektir. Bakın, 1997 yılında 6 katrilyon olan iç borç, 1998 yılı sonu itibarıyla 11 katrilyona çıkmış; ancak, dört ay içerisinde 16 katrilyona çıkabilmiştir; bir geometrik yükselme gündemdedir. Türkiye'nin iç borçları halen de oran olarak millî gelire yüksek değildir; ama, bunun içerisindeki en önemli mesele, vadelerin de kısalmış olması ve faizin reel faiz olarak Türkiye'yi dünya ikincisine taşıyabilmiş olmasıdır.

Bu arada, bütün istihdamı götürecek olan emlak kesiminin de çöktüğünü, bunun da verginin sonucu olarak gündeme geldiğini ortaya koymayı bir vazife biliyorum.

Bugün, Türkiye, her şeyi bırakarak tek bir şeyi halletmek mecburiyetindedir, o da, işsizlik, işsizlik, işsizlik. *(DYP sıralarından alkışlar)* Gençlerimiz ciddi bir sıkıntı içerisinde. Bununla ilgili bir atılıma ihtiyaç vardır. Şimdi, çözümleri açıkça ifade ediyorum: Birincisi, IMF'nin dikte ettiği programlardan hemen kurtulun; hemen kurtulun... *(DYP sıralarından alkışlar)* Burada, IMF'nin söylemiş olduğu programları uygulayan ülkelerin yüzde 80'e yakını çökmüştür. Bu, bir iktisadî bilgidir; yüzde 80'e yakını çökmüştür. Daralarak, Türkiye'nin enflasyonu aşağı çekmesi mümkün

değildir. Türkiye'nin gündeminde tek bir yol vardır; bu da, büyümeyi yükselterek enflasyonu aşağı çekebilmektir; Türkiye'nin tek çıkarı da budur. Dolayısıyla, bu konuda, IMF'yi değil, Türkiye'nin gerçeklerini dinlemekte yarar vardır.

Bu yapılabilir mi? Evet, bu yapılabilir. Ne zaman yapıldı bu? Bakın, 1994 krizinde, eksi 6 büyümeden, bir buçuk yıl içinde, Türkiye, artı 8'e çıkarken, aynı zamanda da, yüzde 146 olan enflasyonunu 65'e çekebilmiştir; yani, büyümeyi eksiden yukarı çekerken, enflasyonu da yüzde 146'lardan 65'e bir yıl içerisinde çekebilmiştir.

İkincisi, yine IMF'nin dikte etmiş olduğu bu kur politikasını çipa olarak kullanmaktan vazgeçin. Bunun en önemli göstergesi, özellikle ihracattaki düşmedir; ama, sadece ihracatta değil, aynı zamanda ithalatla rekabet eden sanayideki daralmanın önemli nedenlerinden bir tanesi de kur politikasıdır. Mutlaka, Türkiye'nin, toptan eşyaya değil, tüketici eşya endeksine, fiyat endeksine endekslenmesi, kur politikasını buna göre ayarlaması hayati bir hale gelmiştir. Neden; çünkü, bütün doğu, ihracat yapan Doğu Asya ülkeleri, yüzde 40'lık bir devalüasyon yapmış, bunun yanında, Avrupa'da, özellikle Yunanistan'da ve İspanya'da, bize rakip ülkelerde ise, yine devalüasyon gündeme gelirken, Türkiye'nin rekabet gücü, bu kur politikasıyla, yaklaşık yüzde 50'lere yakın bir kayba uğramıştır.

Bir diğer mesele, Türkiye'de içe kapanmadır. Türkiye, hızla, bu konumdan uzaklaşmalıdır. Bütün krize giren ülkeler, Malezya olsun, Endonezya olsun, Güney Kore olsun, hatta Brezilya olsun, dünya kamuoyunun ve dünya bilgisinin ortaya koyduğu gerçek şudur ki, bu ülkeleri bu krize götüren esas payda, ortak payda bunların bir ahbap çavuş demokrasisiyle yönetiliyor olmasıdır. (*DYP sıralarından alkışlar*) Kayırmacılık, bu ülkelerde, çeşitli kurumlara belirli imkânları çeşitli çıkarlar çerçevesinde verme, seçilmiş firmaları, âdetâ birer özel sektör KİT'leri haline getirme, rekabetten uzaklaşma, bu ülkelerdeki çöküşün esas nedenleri haline gelmiştir. İtiraf etmek gerekir ki, Türkiye'nin bugünkü görüntüsü Asya ülkelerini krize götüren şartlara ve düzene yakın bir görüntü vermektedir.

Sistemin yenilenmesi ve şeffaflaşması esastır. Biz, bu gerçeği görerek, 1994 yılında, Doğru Yol Partisi iktidarının döneminde, o zaman büyük oranda Başbakan emrinde olan ve miktarları katrilyonlara varan fonları Maliye denetimine verdik; bu, çok önemli bir evrimdi. Sonra, yine, büyük ölçüde Başbakan emrinde olan nakit teşvikleri kestik, kaldırdık. Bu, şeffaflaşmanın önemli adımlarından biriydi; ancak, son yıllarda sistemin bugün geldiği noktada ciddi bir yenilenmeye ihtiyaç vardır. Seçim öncesinde özel seçilmiş birkaç kuruma katrilyonluk kaynak aktarılırken, devletin imkânları birkaç seçilmiş kuruma âdetâ seferber edilirken, çiftçiyi, esnafı, KOBİ'leri ezen, işçi ve memuru, çiftçiyi, emekliyi görmezden gelen, ekonomideki ahbap çavuş demokrasisi anlayışı artık hızla değiştirilmelidir.

Bu bağlamda, DYP olarak, biz, şeffaflaşmaya imkân tanıyan, siyasi ahlak normlarını çağdaş demokrasi normlarına oturtan her türlü anlayışa, uygulamaya ve yasaya her türlü desteği vermeye hazırız. (*DYP sıralarından alkışlar*)

Hatırlanacağı üzere, antitekel yasasını, 1994'te DYP iktidarı döneminde çıkarmıştık. Bununla birlikte Rekabet Kurulunu da kurduk. Bunun iyi uygulanması esastır. Ayrıca, büyük ve küçük sermaye için, haksız rekabeti önleyen antitekel ya-

salarının genişletilmesine ve günümüze uygun hale getirilmesine destek vermeye de hazırız. Bu, ekonomide çağdaş demokrasinin, haklı rekabetin ve gerçek şeffaflaşmanın bir gereğidir.

Değerli milletvekilleri, tarım, Türkiye'nin kanayan bir yarasıdır. Yüzde 46 çalışan, nüfusu besleyen kesim tarımdır; ancak, millî gelirden, yüzde 12'lik bir pay almaktadır.

Şimdi, acilen, hasat zamanı, 1,2 katrilyon paraya ihtiyaç var; ancak, görüyoruz ki, bütçede, 265 trilyonluk bir ödenek ayrılmış. Geçen sene tarım kesiminin yükü 2 katrilyon; bu yıl en az 3 katrilyon olması beklenir, 4 katrilyon olması doğaldır. Böyle bir ortamda, geçen yıl özellikle kamu bankalarına giden büyük ölçüdeki yönlendirme yüzünden finansman açığı 6 katrilyon civarına varmıştır.

Stoklar, ciddi bir yönetim eksikliğini ve yanlışını ortaya koymaktadır. Bakın, pamuk ve ayçiçeği birlikleri ağzına kadar stokla doludur. Fındıkta Fiskobirlik stoktan geçilmiyor; şeker fabrikasında 1,5 milyon tonluk şeker stoku var, 280 dolar fiyatı bunun, 780 dolar fiyatı bunun dış dünyada; 208 dolar... Uluslararası fiyatta tam tersi, uluslararası 780... Bakıldığı zaman, bunun arasındaki farkın görev zararı olarak bütçeye konulması gerekecek; bunun da karşılığı yok.

Türkiye, özellikle, Toprak Mahsulleri Ofisi açısından ciddi bir çöküşü yaşamakta. Burada, hem devleti hem de üreticiyi mağdur eden anlayışa işaret etmeyi bir görev biliyorum. Türkiye'de, Toprak Mahsulleri Ofisi bir regülatör konumunda olmalıdır. Nedir bu? Başını çekeceksiniz; yani, bir fiyat verip, o fiyatı çekeceksiniz. Toprak Mahsulleri Ofisi, son iki yıldır, özellikle alıcı konumuna gelmiş ve stoktan geçilmezken, üreticiye de rekabet eder konuma getirilmiştir. Üreticinin tam satacağı zaman, maliyet altında Toprak Mahsulleri Ofisi satarak, üreticiye rakip hale getirilmiştir. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Fiyatlar ve maliyetler arasındaki fark giderek açılmaktadır. Bakın, maliyetlerde yüzde 32-42'de bıraktığımız faiz, kâğıt üzerinde yüzde 76 gözüküyor. Ancak, bunun, aslında, yüzde 110'lara kadar çıktığı bir gerçek. Aynı zamanda, gübre sübvansiyonunu yüzde 50'lerde bıraktık; yüzde 19'lara, yüzde 17'lere kadar çekildi.

Maliyetlerde ciddi yükselmeler var; yüzde 200'lere varan maliyet ziraî kesimi ezmekte ve böyle bir ortamda Vergi Yasası çıkıyor. Vergi Yasası, kendi hasadını kendi traktörüyle yapan bir üreticiye, bir ziraî kesimdeki çiftçiye defter tutma zorunluluğu getiriyor... Bunu anlamak mümkün değil ve yine, bakıyoruz ki böyle bir konumda Hal Yasası çıkıyor, üreticiyi mağdur ediyor ve böyle bir ortamda, yine, özellikle tabii afetlerden zarar gören çiftçiler tamamen safdışı bırakılıyor... Bunların her biri, bir maliyet artışına götüren değişkenlerdir. Böyle bir ortamda, fiyat artışlarının yüzde 44'lerde kalacağı ifade ediliyor.

Çaya 118.000 lira verildi; yüzde 18'lik bir artış. Bunu, üreticinin kabul etmesi mümkün değil.

Hemen arkasından hububat geliyor; 115.000 lira, maliyeti ancak karşılayacak bir rakamdır. Bugünlerde, hükümetin, bu konuda ne yapacağını bütün çiftçi kesimi merakla beklemektedir ve biz de, elbette, bunun takipçisi olacağız.

Pamukta, 20 sent halen verilebilmiş değildir ve bütün bunların yanında, çok üzülererek görmekteyiz ki, 270 milyon dolar, bizim kendi pamuk üreticimize verilmeyen bu miktar - 1 katrilyondur, bütçe açığının yaklaşık dörtte 1'idir - ithalata ödenmiş ve bizim çiftçimize verilmeyen, kendi öz çiftçimize verilmeyen, Suriye'nin ve Yunanistan'ın üreticilerine, götürülüp, ceplerine konabilmiştir. (*DYP sıralarından alkışlar*) Açıkça bir bilgisizlik görülüyor.

Şimdi, çözüm önerilerine ve bunun nasıl çözülebileceğine gelmeyi de bir borç biliyorum.

Bakın, hem devlet mağdur hem de üretici mağdur. Bunun çözümü açıktır, bu uygulanmıştır; dünya fiyatlarından hiç şaşmayacaksınız. Eğer pamukta dünya fiyatları verip, onun üzerine primi verebilmiş olsaydınız, dünya fiyatlarında olduğu için, ucuz diye dışarıdan ithal etmek gereği olmazdı; aynı zamanda da üreticinin ihracat imkânları açılırdı, prim ise, refah payı olarak verilirdi. Bunu daha önce biz uyguladık; buna bakmak yeterli.

Onun ötesinde, Toprak Mahsulleri Ofisi... Bir yandan alacaksınız, devamlı yüksek fiyatla alacaksınız, dünya fiyatlarının üzerinde alacaksınız, sonra, maliyetlerin de altında satarak üreticiye rakip olacaksınız... Hem stokları yükselteceksiniz hem de üreticiyi çökerteceksiniz... Bunların hepsi eğer bilgisizlikten değilse yönetim anlayışındaki savurganlıktandır. (*DYP sıralarından alkışlar*)

Vergi Yasasının hızla değiştirilmesi, âdeta, bir gerekliliğin de ötesinde, bir zaturetin de ötesinde, çıkışın yegâne yolu haline gelmiş durumdadır. Aynı kredilerin yerine, artık, nakdî kredileri vermek de çiftçi kesimi açısından gereklilik arz etmektedir.

Ürün borsalarının kurulması ve işlemlerinden bahsediliyor; eğer, dünya fiyatları yoksa, bunun da yapılamayacağı gerçektir.

Değerli milletvekilleri, eğer, Türkiye ekonomisi bu kadar bozuksa, Türkiye ekonomisinin krizde olduğunu bugün hükümet yetkililerinin kendileri de ifade ediyorlarsa, ne oldu da, bunca zamandır bu konuya hiç kimse değinmedi; esas buradadır.

Şimdi, açıkça ifade etmek istiyorum ki, topluma güven ve moral takviyesi yapmak başka bir şeydir; ama, sebepsiz ve gerekçesi anlaşılmayan iltifatlarla problemin üstünü örtmek daha farklı bir şeydir. Bütün bunlardan, hem siyasetin hem sivil toplum örgütlerinin hem devletin tüm kademelerinin çıkaracağı dersler vardır. Ekonomi-politik vardır; ama, politik ekonomi yoktur. Siz, politikadaki tercih ve tavrınıza göre, ekonomide yapılan doğruları yanlış, yanlışları doğru farz edebilirsiniz; bunun reel hayat karşısında hiçbir değeri olmaz; günün birinde, rakamlar karşınıza çıkar ve sizi yalanlar. Gerek Türkiye'nin iki yıllık ekonomi yönetimi ve gerekse DYP'nin bu yönetim üzerine söyledikleri, işte böyle bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Bununla da kalınmamış, ne yazık ki, bu değerlendirme, toplumun geniş bir kesimine benimsetilebilmiştir. Üzüldüğümüz nokta şudur ki, bunun bedelini, yine ülke ve millet ödeme konumunda bırakılmıştır.

Değerli milletvekilleri, Türk yargı kurumu, tarihinin en önemli sınavlarının birinden daha geçiyor. Terörist örgütün başı, arkasında bıraktığı acı ve gözyaşından

sonra, Türk adaletinin önünde hesap veriyor. Adalet elbette yerini bulacaktır; Türk adaletine olan güvenimiz tamdır. İnaniyorum ki, dost-düşman, hiç kimsenin itiraz edemeyeceği bir hukukî süreç yaşanacak ve adalet tecelli edecektir. Bu dava ve bu davanın sonuçları gösterecektir ki, Türkiye, vatanın varlığı ve bütünlüğüne yönelik her türlü saldırıyı ve tecavüzü defetmeye her zaman muktedirdir. (*DYP sıralarından alkışlar*) Umarım, Türkiye'nin varlığına ve bütünlüğüne kastedenler ve bundan sonra zihinlerinden böyle bir düşmanlık geçirecek olanlar, bu tabloda gerekli dersleri çıkarırlar.

Diğer taraftan, söz konusu dava ile de ilişkilendirilen bir başka tartışma Türkiye'nin gündemindedir. Bilindiği gibi, DGM'leri sivilleştirme adı altında bir değişiklik teklifi hükümet tarafından gündeme getirilmiştir.

Değerli milletvekilleri, biz, demokratikleşme doğrultusunda atılacak her adımı destekleme çerçevesinde, ikinci demokrasi programında bu konuya açıklık kazandırmış ve özellikle yargı birliği prensibi içerisinde, hatta DGM'lerin kaldırılmasına kadar giden bir hedef ortaya koymuştuk. Bu prensip çerçevesinde böyle bir tasarıyı, böyle bir yaklaşımı elbette destekleriz. Ancak, süratle yapılması gereken şey, adil ve süratli bir yargılamadır.

Yargılama süreci başlamıştır ve böyle bir ortamda kişiye özel bir anayasa değişikliği, elbette, çağdaş hukuk normlarıyla bağdaşmayacaktır. Eğer, bunu, dış dünya istiyor diye yapmıyorsak niye bu kadar bekledik? Yok, eğer, dış dünya istiyor diye yapmıyorsak, bu defa, bu da büyük devlet olgusuyla elbette bağdaşmayacaktır. Bir ülkenin yargılama hakkı hükümranlık hakkıdır. Yarın mahkemenin verdiği kararın infazını da dış dünya istemeyebilir; o zaman ne yapacaksınız?

Bütün bu konuların yanında yine de söylemek isterim ki, biz, Doğru Yol Partisi olarak, demokratikleşme doğrultusunda atılacak her atılımı ve adımı desteklemeye kararlıyız. Ancak, kamuoyunun belleğinde bir sual vardır: Eğer, bu anayasa değişikliği süreci Mecliste başlatılacaksa, bunun başlatıldığı süreç çerçevesinde, mahkeme, herhangi bir ertelemeye gidebilir mi? Kamuoyu bu konuda son derece hassastır. Bu yargının, değil birkaç gün, değil birkaç hafta, birkaç saat dahi ertelemesi kamuoyu vicdanına sığmaz. (*DYP sıralarından alkışlar*) Dolayısıyla, hükümetin, bu konuda kamuoyunu, milleti ve bizleri süratle bilgilendirmesinde ve bu konuda beklentilerini ifade etmesinde yarar görüyoruz.

Komşumuz Yunanistan'ın, son günlerde, Ege'yi yine ısıtan yaklaşımına yine tanık olmaktayız. Keçi Adasından sonra, Angathonisi Adasında da 31 Mayıs 1999 tarihinde, yine, bir bayrak dikme eylemini gerçekleştirmişlerdir. Lozan Antlaşmasının hükümleri ve Türkiye ile Yunanistan arasında 28 Aralık 1932'de imzalanan tutanağa göre, Keçi Adasının konumu Kardak ile aynı statüdedir. 1995-96 yıllarında, DYP iktidarı döneminde Kardak Kayalıklarına bayrak dikmeye, asker getirmeye kalkışan Yunanlar, 48 saat içinde o bayrağı indirmek, o askeri de çıkarmak mecburiyetinde kalmışlardır. (*DYP sıralarından alkışlar*) Kimse Türkiye'nin gücünü sınamasın. Hükümetin bu konudaki kararlı tutumunu kamuoyu beklemektedir, biz de, elbette, takipçisi olacağız.

Yine, bugün, ülkemizin gündeminde olan ve görülmekte olan Öcalan mahkemesi çerçevesinde görülmektedir ki, bu itiraflar 1993, 1994 ve 1995 yıllarında, yani, Doğru Yol Partisinin iktidar döneminde, terör örgütünün en büyük darbeyi aldığını ortaya koymuş ve zaten belleklerde olan bir gerçek böylece tazelenmiştir. Bunun onuru ise, başta şehitlerimiz, onların aileleri, kahraman ordumuz olmak üzere, o dönemde dış dünyayla ilişkilerimizde olumlu adımlar atabilen Dışişlerimizdir. Ancak, devletle bir tür pazarlığa girildiğini görmekteyiz. Eruh'ta ilk kurşunu sıkan, sıktıran, bunu devlete sormamıştı. Gencecik evlatlarımızı, gençlerimizi kandırıp silahlandıranlar da, onları dağa çıkaranlar da devlete yine sormamışlardı. Şimdi, ateşkes için, silahlarını bırakmak için, dağdaki gençlerimizi indirmek için devlete sormak niye? Kimse devleti muhatap almasın. Kimse devletle pazarlık etmeye kalkışmasın. Devlet, elbette şefkatli kollarını dağdaki gençleri ve vatandaşları için açacaktır, açmalıdır; ama, kimse devletle pazarlık yapmasın. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Öcalan'ın dış bağlantıları konusundaki itirafları ise, tarihe ışık tutan belge niteliğindedir. Teröre destek veren tüm ülkeler, bugün İmralı'da, tarih önünde insan hakları dersi almaktadırlar.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Avrupa Birliği Köln Zirvesi yine umut vermemiştir. Devlet ve hükümet başkanlarının, Avrupa Birliği zirvesinde, ilk kez Türkiye'ye hiç değinilmeyen bir bildiri yayınladığına tanık olduk. Öyle görülüyor ki, Yunan vetosu yine etkin olmuştur. Avrupalı dostlarımız bilmelidirler ki, bu, hem haksızlık hem de kendileri açısından zararlıdır. Hatırlanacağı üzere, 55'inci hükümet döneminde de, Strasbourg raporuna göre Türkiye'deki demokrasinin Avrupa düzeyinde bir demokrasi olmaması ve bir üçüncü dünya demokrasisi olması nedeniyle, Türkiye, diğer tüm aday ülkelerin dışında ve daha geride bırakılmıştı.

Ancak, bugünkü gerçekler, yine gözden kaçmamalıdır. Yeni bir bin yılda, dünya, âdeta üç büyük bloka bölünme konumundadır; Avrupa Birliği, NAFTA ve APEC ASEAN'la birlikte, dünya gelirinin yüzde 85'ini, dünya ticaretinin yüzde 90'ını, âdeta, kendi sınırları içerisinde, kendi vatandaşları ve kendi bölgelerinde kullanmaktadırlar. Bu bölgelerin toplam dünya nüfusunun yüzde 50'sinden daha az bir nüfusa sahip olduğu gözlerden kaçmamalıdır. Demek ki, dünya nüfusunun yarısından daha azı dünya gelirinin yüzde 85'ini, dünya ticaretinin yüzde 95'ini, âdeta, kendi kullanımlarına alabilmişlerdir. Böyle bir konumda, fakir ile zengin dünya arasındaki farkın da açıldığını, giderek daha açıldığına işaret etmek isterim.

6 milyar insan, dünyamızda yaşamaktadır. 400 milyon insan internet kullanıyor, 400 milyona yakın insan da cep telefonu kullanıyor. Ancak, 6 milyar insanın 4 milyarının hiç telefonu yok; 3 milyar insan ise, hayatlarında telefon çevirmemişler. Böyle bir ayırım devam ederken, temel eğitim için, herkesin eğitim görmesi için dünyada 6 milyara ihtiyaç varken, Avrupa, sadece parfüme 12 milyar sarf edebilmektedir. Dünya, âdeta, fakirler ile zenginler arasında, giderek fakirleşen ve giderek zenginleşen dünya arasında bölünmektedir. Türkiye yerini nerede alacaktır...

Avrupa Birliği projesi, sadece ekonomik değil, bir açıdan bakıldığında zaman, bir zenginlik, bir uygarlık projesidir. Türkiye bunun dışında kaldığı zaman, neden korkuyorsa, hepsinin başına geleceği bir bölgeye münhasır, bir bölgede, âdeta kapalı

kalmak tehlikesiyle karşı karşıyadır. Avrupa Birliği, bir çağdaşlık, bir muasır medeniyet ve bir demokrasi projesidir; Türkiye bu hakkından vazgeçemez.

Gümrük birliği konusunda çok şey söylenmiştir; denilmiştir ki: “Gümrük birliğine girince Türkiye çökecektir.” Nitekim, bu, gümrük birliğine girilmeden önce, bir büyük iddia olarak Türkiye’nin önündeydi; ama, gümrük birliğini bir statik olgu olarak göremeyiz. Türkiye, gümrük birliğine girdikten sonra yüzde 8 büyümüş müdür; büyümüştür... Yüzde 16 ilâ 18 ihracat büyümesini, kendi ihracatını çıkarabilmiş midir; çıkarmıştır... Türkiye’de çökecek denilen otomotiv sanayii, bilakis bir ivmeyle yukarıya çıkmış mıdır; çıkmıştır... Türkiye’nin çökecek denilen otomotiv sanayii, yüzde 40’lık gibi bir ihracat patlamasını gündeme getirmiş midir; getirmiştir... Bugün Türkiye’nin sorgulayacağı meselesi gümrük birliği değildir, kendi ekonomik idaresindeki beceriksizliktir. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Bu arada, Türk cumhuriyetlerinin son yıllarda ihmal edildiği gerçeği Türk kamuoyunun vicdanına sinmiştir. Görüyoruz ki, asıl önemli olan, bu bölgede bir serbest ticaret bölge kurma atılımları ve adımları, bizim başlatmak istediğimiz adımların hepsi yarım kalmıştır. Bu, son derece önemlidir; çünkü, bu serbest ticaret bölgesi, Türkiye’nin, Avrupa Birliği ile imzalamış olduğu Gümrük Birliği Anlaşmasının da kabul ettiği bir varsayımdır, bir gerçektir; bunun üzerine hızla gidilmesinde büyük yarar görüyoruz.

Keza, demirden ipekyolu: Bizim başlattığımız ve özellikle Gürcistan nezdinde yapmış olduğumuz bütün girişimler ile Kars-Tiflis arasındaki 134 kilometrelik bir demiryoluyla, tamamlandığı takdirde, ta Özbekistan’dan İspanya’ya kadar bir demiryolu ile demirden bir ipekyoluyla Türkiye’nin, Asya’yı, Avrupa’ya bağlaması mümkün olacaktır. Bizim başlattığımız bu proje, bu iktidar tarafından bitirildiği takdirde, kendilerini en içten sevinçle alkışlayacağımızı da ifade etmek istiyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Bu arada, yine Karadeniz Ekonomik İşbirliği ve bunun yanında Ceyhan petrol boru hattını da önemsedimizi ifade etmek isterim. 9 Ekim 1995 tarihinde Azeri Petroller Konsorsiyumunda Türkiye’yi temsil eden Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının payını yüzde 6,75’e çıkarabilmiştik. Bu, bir büyük evrimdi, bir önemli adımdı. Ondan sonraki hükümetler de bu meselenin üzerine gitmişlerdir; ancak, Sayın Aliyev, son ziyareti çerçevesinde, bu projenin yavaşladığına işaret etmiştir. Bu projenin, bir an önce, finansman imkânlarının da bulunarak, konsorsiyumun da bütün eksiklikleri tamamlanarak, AIOC ile bir nihaî noktaya vardırılmasının elbette takipçisi olacağız.

Yeni bir bin yılda, Türkiye, çağdaş dünyada hak ettiği yerini mutlaka alacaktır. Bir eli Avrupa Birliğinde, bir eli Türk dünyasında, büyükler arasında bir büyük Türkiye, 21’inci Yüzyıl gerçeğidir. Bu gerçeğin altyapısını hazırlayacak olan da bu projelerdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 57’nci Hükümet Programının, bir kez daha, ülkemize hayırlı olmasını diliyorum. Diliyoruz ve ümit ediyoruz ki, siyaset kurumu, geçen dönemde yaşadığı ve bir sonuca bağlayamadığı tartışmalardan kurtulmuş olsun, halkın gündemi ile siyasetin gündemi arasındaki derin uçurum

artık ortadan kalksın. Bunu sağlayacak olan kurum hükümettir. Şayet, kurulmuş olan hükümet, halkın gündemini yakalama ve o gündemin icaplarını yerine getirme çizgisinde olursa, biz de kendilerine azamî katkısı sağlarız; çünkü, Türkiye'yi içine hapsoldüğü bu kısırdöngüden kurtarmak, siyasî değil milli bir mesele halini almıştır. Ne hükümetin ne de muhalefetin bundan kaçınmak gibi bir lüksü vardır. Aradığımız şey, sorun yaratan ve o sorunları yüzüstü bırakan bir siyaset değil, yönetebilen, çözüm üretebilen bir demokrasidir; yarım değil, tam ve çağdaş bir demokrasidir.

Hepinize saygılarımı sunarım. *(DYP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dördüncü söz sırası, Anavatan Partisi Grubu adına, Van Milletvekili Sayın Kâmrân İnan'a aittir.

Buyurun efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ANAP GRUBU ADINA KÂMRÂN İNAN (Van) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime başlarken, Fazilet Partisi Sayın Genel Başkanının Türk siyasî hayatından kavga ve kısır çekişmenin çıkarılması ve son verilmesi yolundaki çağrılar ile Doğru Yol Partisi Sayın Genel Başkanının pozitif siyaset, dolayısıyla pozitif muhalefet teklif ve beyanlarını büyük takdir ve memnuniyetle karşıladığımızı ve bunun 21'inci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi için son derece hayırlı bir başlangıç olduğunu beyan etmek isterim.

Değerli milletvekilleri, programı görüşülmekte bulunan 57'nci cumhuriyet hükümeti, tarihî dönüm noktalarının kesiştiği bir ortamda kurulmuştur. Bunun birinci dönüm noktası, 75'inci yıldönümünü kutlamış bulunduğumuz cumhuriyetin buraya gelmesi hadisesi ve bundan sonra, 100'üncü yıla doğru yol alması ve kilometre taşının bu hükümet ve bu Türkiye Büyük Millet Meclisiyle atılacağı hadisesidir. Bu, çok önemlidir. 13 milyonla başladık 65 milyondayız; o zamanki dünya çerçevesiyle bugünkü dünya çerçevesinde de yerimiz ve ilerisi için iddialarımız...

Bunu yaparken, tabiatıyla, sayın hükümetin ve hepimizin yapması gereken, insanlarımıza, cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarındaki ruhu vermek, heyecanı vermek ve o heyecanla 21'inci Yüzyıla Türkiye'mizi taşımak olmalıdır. Bu heyecanın yeterince verildiğinden emin değilim.

Yine, bunu yaparken, 75 yılda neleri yanlış yaptık, neleri eksik bıraktık, neleri yaptık ve daha nelerin yapılması gerekiyor şeklinde bir geniş muhasebenin de yapılması gerekiyor düşüncesindeyim.

Tarihin ikinci önemli dönüm noktası; muhteşem Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşunun 700'üncü yıldönümünü kutlamakta bulunmamız hadisesi. Bu, çok büyük bir olaydır. Bu olayın yeterince ve gerektiği ölçüde kutlandığından, faaliyet gösterildiğinden, maalesef, emin değilim. Sayın hükümetten ricam, önümüzde kalan dönem içerisinde bunun çok daha geniş çerçevesinde insanlarımıza ve genç kuşaklara götürülmesi ve gençlerimizin kendi büyük tarihleriyle kucaklaşması yolunun açılmasıdır. O heyecanı yeniden yaratmamız lazımdır. Buna, milletçe de ihtiyacımız var; buna, ileriye fırlamak ve kendimizle iddialı bir hale gelmek bakımından da ihtiyacımız vardır. Büyük bir tarihtir, büyük bir hadisedir.

Bu vesileyle, şu parantezi açarak belirtiyim ki, daha dün fezadan bir discovery mekiğini geri getiren Amerika Birleşik Devletlerinin, üzerinde bulunduğu kıtanın keşfinden 39 yıl önce, atalarımız İstanbul'u fethetmiştir. Bu tarihe sahip bir milletin kötümser olmaya ve hiçbir başka millet karşısında kompleks duymaya hakkı yoktur. (ANAP, DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, üçüncü büyük dönüm noktası, şu programın görüşülmekte bulunduğu sırada, 2000 yılından ancak altı ay bir uzaklıkta bulunduğumuz ve 2001, yani, 21'inci Yüzyıl, yani, dolayısıyla, 3000'inci yüzyıllara doğru gitme yönündeki mesafenin de ancak 18 ay ötede bulunduğu hadisesidir.

Gönül isterdi ki, sayın muhalefet liderleri, konuşmalarında gelecek yüzyılda dünya ve onun içerisindeki Türkiye şablonu, yeri, teknolojik gelişmeler ışığında nasıl bir istikamet alınacağı ve bizim bu alandaki noksanlıklarımız, almamız gereken tedbirler hakkında da görüşlerini beyan buyursalar, bundan da Hükümet ve iktidar partileri istifade etselerdi.

Değerli milletvekilleri, bu çok büyük bir olaydır; bunu, sadece, bir takvimin otomatik olarak değişmesi şeklinde almak, eksik ve yanlış olur. Dünya bir teknolojik ihtilale doğru gidiyor. Negro Ponte'nin Dijital Dünya adlı kitabında, gelecek yüzyıldaki teknolojinin insan hayatına, sanayie ve sosyal hayata olan etkileri çok geniş şekilde işlenmektedir. Yine, Arthur Schelezinger'in Foreign Affairs Dergisinde çıkan makalesinde, bir teknolojik ihtilalin, bilgisayar ihtilalinin, gelecek yüzyılda, sosyal ve hatta politik hayat üzerindeki etkileri işlenmektedir. Daha şimdiden teknolojinin etkileri görülmektedir. Zaman ve mekân mefhumları ortadan kalktı; bir operasyonla, anında, dünyanın her türlü ticarî muamelesini, ekonomik muamelesini gerçekleştirebiliyorsunuz.

Yine, bu gelişmeler neticesi, ekonomik bakımdan millî sınırlar yok oldu. Bugün, hiçbir ekonomik koruma tedbiri almak imkânınız kalmamıştır ve böyle bir dünyaya çok süratle gidiyoruz. Daha şimdiden, dünya ticaretinin yüzde 15'i elektronik şekilde; yani, internet vasıtasıyla yapılmaktadır. Türk işadamları, İstanbul'da, internet vasıtasıyla, Seul'den, görmediği insanlardan, görmediği maldan siparişte bulunuyor ve kredi kartının numarasını vermek suretiyle muamele anında tamamlanıyor.

Bunlar çok önemli gelişmelerdir; gelecek yüzyılın tümüyle değişmesi ve gelecek yüzyılda bir bilgi, bir enformasyon ve bir teknolojik ihtilalin, insanları önüne katarak götürmesi hadisesiyle karşı karşıyayız. Türkiye bu alanda yeterli hazırlığı yaptı mı; maalesef yapmadı ve maalesef, bunu, yeterli bir çalışmayla gelecek yüzyıla taşıdığımız kanaatinde değilim.

Bir defa - yapmamız gereken ve çok zor olan bir hadise - bu yüzyıl düşünce kalıplarının hepsini değiştirmemiz, hatta atmamız lazımdır. Düşünce kalıpları, sanayileşmiş memleketlerin, 100-150 yıl süreyle gelen endüstriyel ve ekonomik düşünce kalıplarının mahsulüdür. Bunları atmak lazım. Teknoloji, düşünce kalıplarını kabullenmiyor. Teknoloji, çok süratli değişimlere ayak uydurabilmeyi kabulleniyor; ama, bu çerçevede şunu da belirtmek lazım: Türkiye'nin içerisinde birikmiş büyük

çarpıklıklar vardır. Bundan hepimiz mesulüz. Bu çarpıklıklarla Türkiye'yi gelecek yüzyıla taşıyamayız.

Size ufak bir örneğini arz edeyim. İçinden senede 22 milyar metreküp su taşıyarak geçen Dicle'nin bulunduğu Diyarbakır'ın bir semtinde, televizyon ekranlarına yansıyan su kavgası ve susuzluk hadisesini düşünün ve bu hadise karşısında, Ankara'nın Eskişehir Yolu üzerinde bir devlet bankasının 10 trilyona genel müdürlük binası yapmakta bulunması çarpıklığını düşünün. (ANAP sıralarından alkışlar)

Devletin içerisinde yaşadığı ve bizzat Sayın Başbakanın rahatsız olduğunu yakından bildiğim israf ve lüks... Bir devlet, kendi insanların ve milletin imkânları üzerinde yaşayamaz. Bizim, devlet çapındaki israfımızın tahmini bile insanı rahatsız edecek boyutlara varmaktadır.

Üç sene önce, dış teşkilat konusunda yürüttüğümüz bir Meclis araştırması komisyonu çalışmasıyla, bunun yalnız bir yönünün ne kadar büyük israfa yol açtığını, büyük rakamlara vardığını ve devlet kuruluşlarının kıt kaynaklarının, 3.300 kişilik bir müşavirler ordusuyla, dışarıda nasıl israf edilmekte bulunduğunu tespit ettik, Yüce Meclise sunduk. Sayın hükümet, bir kararla, bunun yüzde 35 civarında kısıtlanması yoluna gitti. Bazı kuruluşlar, başta Dışişleri Bakanlığı olmak üzere, bu kararı bugüne kadar da uygulamış değildir.

Değerli milletvekilleri, Sayın Hükümetin öncülüğünde ve bu Meclisin de iştirakiyle, evvelâ Meclisten başlayarak, Türkiye'nin bir millî tasarruf kampanyasına başlaması lazımdır. Kaynaklarımızı dağıtamayız. İnsanlarımızın gelir seviyesi arasındaki 1'den 11'e olan farkları gelecek yüzyılda anlatmamız mümkün değildir.

İnsanlarımız teknolojik bombardıman altında 21'inci Yüzyıla âdeta adım atar şekilde uyanmıştır. Geçen yüzyılların kaybolan zamanı ve kendilerinden geçmiş idarelerin, devletlerin veyahut da hükümetlerin esirgediği hakları acil bir şekilde ve ısrarla istemek durumundadırlar ve bu çok iyi bir gelişmedir; milletin, kendi hükümetlerini kamçılması. Türkiye'de çok güzel bir gelişme kaydedilmektedir; o da, kamuoyu baskısının, Parlamento ve hükümetler üzerinde etkili olmaya başlaması. Aslında, bunsuz demokrasiyi işletmeniz de mümkün değildir. Bunları söylerken yalnız hükümeti düşünmemek lazım, bu Meclise büyük vazifeler düşüyor. 21'inci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye'mizi icrasıyla ve bütün kuruluşlarıyla gelecek yüzyıla taşıyacak bir Meclistir. Bizim misyonumuz büyüktür, bunun idraki, bunun şuuru içerisinde olmamız lazımdır.

Geçmişte, Meclis üzerine düşürülen gölgeleri hep birlikte kaldırarak ve milletle kaynaşmış bir şekilde devleti ileriye götürmek ve gelecek yüzyıla taşımak lazım. Bundan dolayı da bu Meclise çok çalışma düşmektedir. Eğer bir hükümet, kamuoyunca yetersiz bulunuyor ve tenkit ediliyorsa onun kusuru evvelâ Meclistedir; Meclis denetim görevini yeterince yapmıyor, hükümetleri kamçulamıyor demektir.

Meclisin, bazen icranın emrinde olduğu görüntüsünü yıkmak bu büyük Meclisin vazifesi olacaktır.

Değerli milletvekilleri, tabii, maalesef bizim gündemimiz, çok defa, son derece kısır ve kendi içinde dönüp büyüyen, çoğu da suni olan maddeler ve meselelerle

dolup taşıyor; bunun üstüne çıkmak lazımdır. Bunun üstüne çıkarak ve üst seviyeden dünyayı görmek, dünyadaki gelişmeler, gelecek yüzyıla, diğer milletlerin nasıl hazırlandığını ve dünyanın yeni oluşumlarının ne istikamette olduğuna bakmamız lazımdır. Çok fazlasıyla içine kapanık bir hale geldik ve çok fazlasıyla çağdışı kalmış olan bazı konular üzerinde durduk ve yine bu çağda yeri olmayan bazı siyasî taktikler ortaya atılıyor. Bunlardan sıyrılmak lazım.

Sayın Doğru Yol Partisi Genel Başkanının ifade buyurdıkları pozitif siyaset... Geçenlerde Viyana’da, Avrupa Parlamentosu seçimleri için, duvarda bir afiş gördüm “pozitif muhalefet” diyor (positive opposition); buralara gelmek lazım ve üstelik, değerli milletvekilleri, şunu açıklıkla söylemek ve kabul etmek lazım: Bu kadar büyük meselesi bulunan, bu kadar büyük reform ihtiyaçlarıyla karşı karşıya bulunan, dünya içerisinde bu kadar kendisine yönelik baskılar ve tahriklerin bulunduğu bir memleketin, kalkıp da, klasik politika yapmaya ve siyasî kavgalara zaman ayırmaya hakkı yoktur. Birçok kereler, millî beraberlik ve bütünlük içerisinde olmamız lazımdır ve buna yönelerek, bu birlik ve beraberlik ruhuyla 65 milyonun potansiyelini harekete geçirdiğimiz takdirde, aşamayacağımız hiçbir zorluk yoktur.

Soğuk savaştan sonra ve Yalta sisteminin yıkılması, blok sistemlerinin ortadan kalkmasıyla, Türkiye’nin Avrupa’yla ilişkilerinde gözle görülür bir soğuma olmuştur. Eski dünya düzeni ortadan kalkmıştır. Komünist tehdidi, Sovyetler Birliği askerî ve siyasî tehdidi altında birleşen Batı, o zaman Türkiye’ye büyük ihtiyaç duymuş ve Türk Ordusunun gücü ve Türk Milletinin büyük kahramanlığıyla, kendisine bir savunma siperi halinde bizi görmüş ve kucak açmıştır. Vaktaki soğuk savaş son bulmuştur, bize karşı tutumları da, maalesef, gözle görülür ve çok rahatsız edici bir şekilde değişmeye başlamıştır değerli milletvekilleri.

3 Nisan 1990’da Financial Times’ta bir başmakale çıktı, Edward Mortimer’in ifadeleri aynen şöyleydi: “Türkiye’nin Batı kuruluşlarında bulunuşu ve Avrupa’daki mevcudiyeti, Stalin’in ve komünist tehdidinin bir hediyesidir. Stalin gitti, komünizm yıkıldı, Türkler, ait oldukları yere dönmelidirler.”

Kendisiyle, bu yazısından üç gün sonra Londra’da karşılaştım; ama, fikrini değiştirmek mümkün değildi ve aslında, orada söyledikleri, daha sonra kendisini göstermeye başlayan gelişmelerle doludur.

Singapur’un, halen Birleşmiş Milletler Büyükelçisi olan Kishor Mahbubani’nin çok ilginç bir ifadesi var ki, 50 yıl boyunca hâkim olmuş bir tutumu, bir durumu tespit eden ifade; “the west and the rest” (batı ve gerisi). Türkiye, Doğu-Batı dengeleri çerçevesinde, 50 yıl boyu, the west içerisinde kaldı Batı içerisinde; şimdi, gözle görülür şekilde the rest; yani, gerisine doğru itilmektedir. Bunu, açıkça, realist bir şekilde de kabul etmek lazım. Avrupa Birliğine Türkiye’nin tam üyeliği lüzumu üzerinde duruldu; fakat, bunlar, bize her dille, buraya giremeyeceğimizi ifade etmeye çalışıyorlar. Bunu, 13 Aralık 1997’de Lüksemburg’da söylediler. Lüksemburg’da tespit ettikleri 11 aday memleket arasında; ki, içerisinde Bulgaristan, Romanya, eski Varşova Paktı üyeleriyle bizi en çok kahreden Güney Kıbrıs’ın bulunduğu listede, Türkiye yok. Türkiye’ye, bir nevi, bekleme odasında, tarihi belli olmayan bir randevuda “orada ilanıhayeye duracaksınız” dediler ve hükümeti de o zaman bir fotoğraf

veya yemek için davet ettiler. Zamanın sayın hükümeti, çok onurlu bir şekilde buna “Hayır” dedi.

Eski Fransa Ankara Büyükelçisi Eric Rouleau zaman zaman karşılaştığımızda bana hep derdi ki: “Sabredin, bir gün kapılar açılacak, Avrupa Birliğine gireceksiniz” Benim cevabım şu olmuştu: “O gün, kapınızdan geçemeyecek kadar büyük oluruz” ve buna samimiyetle inanıyorum. (ANAP, DSP, MHP ve FP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, Lüksemburg’dan sonraki gelişmeleri hep beraber yaşadık. 3 Mart 1997’de, yine Brüksel’de Wale Duchesse’te toplanan Avrupa Birliği Altı Hristiyan Demokrat Partisi Toplantısı sonunda bir açıklama yapıldı ve “Türkiye, Hristiyan medeniyet ve kültüründen olmadığı için Avrupa Birliğine alınamaz” denildi. O zamanki Alman Meclisi İkinci Başkanı bunu söyledi. Lüksemburg Sayın Başbakanı, pek de nazik olmayan bir dille, iki üç defa, doğrudan doğruya Türkiye’yi hedef alarak bu ifadeleri kullandı. Bizzat Avrupa Komisyonunun on yıl başkanlığını yapan Jacques Delors, iki üç defa, Avrupa Birliğinin, Hristiyan medeniyetinin bir ürünü olduğunu ifade etti.

Burada, aslında, bizim lehimize ve iftihar edeceğimiz bir tespit var: Yedi yüz yıllık imparatorluğu, cumhuriyetiyle beraber bir araya getirirseniz sekiz yüz yıla yaklaşıyor; yüzde 99’u Müslüman olan bir memleket; Hristiyan dünyasıyla ekonomik ve sosyal bakımdan bütünleşmede bir beis görmüyor, kendisine güveni var, korkmuyor ve o kadar medenî ve o kadar laik olduğunu iddia eden Batı medeniyeti, beni, kendi içerisine almaktan korkuyor... Burada, benim iftihar edeceğim bir tespit vardır: Asıl onlar utansınlar... (ANAP ve MHP sıralarından alkışlar)

Üzülererek söyleyeyim, soğuk savaşın bitiminden sonra, Avrupa, bir bakıma, bir Hristiyan kulübü haline geldi; Gorbaçov’un kendi ifadesiyle “ortak Avrupa evimiz.” Neydi bu ortak Avrupa evimizin kriterleri; kültür ve din birliği. Bunun, bizden farklı olduğunu iddiayla söylediler. Bu, çok başka bir açıdan, Samuel Huntington’ın, o meşhur makalesinde ortaya atıldı; yani, medeniyetlerin çatışması, ideolojik çatışmanın son bulmasıyla - ki, aşağı yukarı yetmiş beş yıl dünyayı işgal etti - ondan sonra, bu defa, din ve medeniyet farklılıkları alanına ihtilafların çekilmesi ve burada da verdiği örnek, thorn country; yani, araya sıkışmış, medeniyetler ve dinler arasına sıkışmış Türkiye...

Burada, bu tespitleri yaptıktan sonra, değerli milletvekilleri, bunlardan hiçbir şekilde gocunmamak lazımdır. Aslında, bir ders aldık Batı Avrupa’dan - Batı derken, Kuzey Amerika’yı dışarıda tutuyorum - bize, elli yıl ve büyük fedakârlıklara mal oldu; ama, bu vesileyle, kendilerini, bir kere daha yüzlerini tanımış olduk.

Aslında, Japonya, Avrupa Birliği içerisinde bugünkü noktaya gelmiş değildir değerli milletvekilleri. Japonya, bu yüzyılın başında dahi, hatta 1950’de, fert başına millî geliri Türkiye’nin gerisinde olan bir memlekettir. Hiroşima ve Nagasaki’de, 6 ve 8 Ağustos 1945’te iki tane atom bombası altında kül haline gelmiş bir memlekettir; ama, kendisiyle yarışması neticesi, Japonya, bugün, Amerika’dan 2 trilyon dolar alacaklı bir memlekettir; 1 trilyon 300 milyar doları hazine bonoları, 700 milyar doları Amerika’daki yatırımları olmak üzere.

Benim önümde, bugün, aslında, kendi etrafımda bir cazibe merkezi olabileceğim imkânlar var. 600 milyonluk bir piyasa var; 400 milyonu Karadeniz bölgesinde, 200 milyonu Ortadoğu ve Ortaasya'da olmak üzere ve ben, bu 600 milyon içerisinde teknolojik ve ekonomik güç bakımından hepsinden daha üstünüm. Benim işadamlarımın, bugün, çoğu Rusya'da ve eski cumhuriyetlerde olmak üzere, dışarıda 17 ilâ 20 milyar dolarlık projeleri vardır. Ben, kendim cazibe merkezi haline gelebilecek bir memleketim.

Binaenaleyh, illâki Avrupa Birliği... Kaldı ki, bu birlik de, ne Maastricht manasında ne Roma Antlaşması ne Amsterdam manasında birliği gerçekleştirme imkânından mahrumdur; çünkü, dinamikleri ortadan kalkmıştır; çünkü, Avrupa bütünleşmiştir. Berlin duvarının 9 Kasım 1989'da yıkılmasından ve Almanya'nın 3 Ekim 1990'da birleşmesinden sonra Avrupa bütünleşmiş, bir dinamik ortadan kalkmıştır. Komünizm tehdidi, Sovyetler Birliği askeri ve siyasî tehdidi ortadan kalkmıştır, Amerika'nın ekonomik hegemonyası, üstünlüğü hafiflemiştir. Binaenaleyh, Avrupa'yı bütünleşmeye götürecek faktörler zayıflamıştır ve bugün, aslında, Avrupa Birliği nedir veya EURO dedikleri; Almanya, Deutsche Mark...

Avrupa Birliği tümünün millî geliri 6,9 trilyon dolardır. Bunun 2,5 trilyon doları, yalnız Almanya'nındır. Amerika Birleşik Devletlerinin tek başına 7 trilyon dolardır değerli milletvekilleri.

Binaenaleyh, meselelere, biraz, artık, kendi ayaklarıyla, olgunlaşmış, büyümüş ve gelecek yüzyıla dev adımlarla girebilme imkânlarına sahip bir memleket gözüyle bakmak lazımdır; illâki başkalarının kervanına ve peşine takılmak değildir. Eğer, aslında, Sovyet İmparatorluğu - ki, bu asrın son imparatorluğudur - 21 Aralık 1991'de Alma Ata'da son bulduğu ilan edildikten sonra, o sıralarda Türkiye siyasî istikrarsızlık içerisinde bulunmasaydı ve o zaman önüne açılan ve bütün dünyanın böyle dehşet ve hayranlıkla takip ettiği imkânları değerlendirebilseydi; bugün, Türkiye etrafında, bir bağımsız Türk devletleri, Türk dünyası topluluğu oluşmuş olurdu; ama, bu fırsat gecikmiştir; kaçmamıştır, önümüzdedir. Bunu değerlendirmek bize düşer.

Orta Asya ile kardeş cumhuriyetlerle, Kafkaslarla ilişkilerimize gereken önemi zaman zaman vermedik. Mütemadiyen anlaşma; ama, muhtevasını işletemediğimiz anlaşmalar... Yanılmıyorsam, Azerbaycan'la yapılan sözleşmeler, anlaşmalar 92'yi buldu; bunun canlı olan, işleyebilenleri 3'ten, 4'ten fazla değildir. Buraya yeni bir bakış açısı getirmek lazımdır.

Aslında, Dış Türkler Bakanlığı zamanı gelmiştir. Belki "Türkler" derse başka manada anlaşılabilir; ama, hiç olmazsa bir denizaşırı ekonomik ve teknik işbirliği bakanlığının Türkiye tarafından kurulması zamanı gelmiştir. Bunları değerlendirmek lazımdır.

Türkiye'nin, aslında, dış politika vokabülerini değiştirmesi lazım. Demin, 21'inci Yüzyıla geçerken, bu yüzyılın kalıplarını değiştirmek lazım demiştim; kalıpların en çok değiştirilmesi gereken saha, dış politikamızdır, Dışişleri Bakanlığı-mız ve bürokrasimizdir ve bu, çok da zordur - son derece muhafazakâr, son derece tutucu - ama, değişmesi lazım. Biz, daha doğu-batı dengelerinin değiştiğine adap-

te olmadık; biz, daha, dünyanın yeni dengelerinin nereye geçmekte bulunduğuna adapte olamadık ve hâlâ eski adresler üzerinden çalışılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Economist Dergisinin yaptığı ve son derece objektif kriterlere dayanan - 3 Ocak 1998 tarihli sayısında çıkan - bir araştırmaya göre, 2030 yılına kadar dünya dengeleri olarak 20 puan üzerinden dört faktör ele alınarak, Amerika Birleşik Devletlerinin 14 puanla birinciliği kayıtsız şartsız devam ettireceği, arkasından 13 puanla Çin'in geleceği, ondan sonra 9 puanla bir taraftan Japonya, bir taraftan da 15 Avrupa Birliği memleketinin geleceği, 8 puanla Rusya'nın yer alacağı belirtilmektedir - şimdi dikkat buyurun lütfen - daha sonra, 1 milyarı aşkın ve 56 memlekettten oluşan İslam dünyası, sadece 4 puanla gelmektedir. Burada, haklı olarak, sizler, hepimiz ve bizi dinleyenler şunu sorabiliriz: Peki, bu dengelerde Türkiye'nin yeri nerede? Bu dengelerde Türkiye'nin yeri, Türkiye'dedir, kendisinin bir güç merkezi olduğunu kabullenmesidir ve kendisinin, dış dünyaya, bu güç merkeziyle, katsayısını artırarak gitmesidir. Brzezinski'nin kitabını Türkçe'ye de çevirdiler, hepiniz de gördünüz, okudunuz "Büyük Satranç Tahtası" Avrasya'nın gelecekteki önemi ve aslında blok sistemlerinin son bulmasıyla, dünyanın yeniden İkinci Dünya Savaşı öncesi, bir nevi hayati ekonomik bölgeler dengesine dönüştüğü ve hayati ekonomik bölgelerin başında da, enerjinin stratejik madde olarak 1 numaralı yeri işgal ettiği, Amerika Birleşik Devletlerinin 70'ler enerji bunalımında dışarıya bağımlılığı yüzde 8 iken, bugün yüzde 55'e, yakın gelecekte yüzde 70'lere varacağı hadisesi ve bundan dolayı, bütün dünyanın, başta Batı sanayileşmiş memleketlerinin dikkatlerinin Orta Asya'ya, Avrasya'ya yöneldiği hadisesini ve bu çerçevede Türkiye'nin bir enerji koridoru bulunduğu ve bugüne kadar Türkiye'nin kullandığı ve vazgeçilmez olan stratejik katsayısını, bu defa, ekonomik bir katsayı, enerji katsayısının katlandığı hadisesini göz önünde bulundurmak lazımdır. Yapılan bir araştırmada, Suudi Arabistan, Arap Yarımadasından başlayarak, Irak ve Hazar Denizinden geçip Kazakistan'a kadar giden dikdörtgen içerisindeki 16 memleket - ki, 16'nın büyük çoğunluğu Müslüman memleketlerdir nüfusları itibariyle - burada dünya petrol rezervlerinin dörtte 3'ü, doğalgaz rezervlerinin üçte 1'i bulunmaktadır. Bu realitelere Türkiye'nin bakıp değerlendirmesi lazım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın İnan, süreyi Sayın Işın Çelebi'yle paylaşmış bulunuyorsunuz. Size tahsis edilen 25 dakikanız doldu; toparlamanız için 1 dakika daha veriyorum efendim.

KÂMRAN İNAN (Devamlı) — Emredersiniz Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, bu müzakerelerin, aslında, bu gibi meselelerin, yeni, gerçek çalışmalarına başlamakta bulunan 21'inci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi çerçevesinde ele alınması lazımdır ve bu Meclis, bu memleketi, bu devleti gelecek yüzyıla omuzlarında taşıyacak olan bir Meclistir ve bu Meclis, bu Meclisin dayandığı millet ve tarih ve onun büyüklüğü, hiçbirimizin, hiçbir ferdimizin ümitsizliğe kapılmaya hakkı bulunmadığını göstermelidir. Yalnız, çalışacağız, hükümetleri biz çalıştıracamız, topluma biz örnek olacağız.

Değerli milletvekilleri, demin Japon örneğini verirken şunu kaydetmek lazım: Yapılan bir araştırmada, bugüne kadar Japonya’da senelik izninin tamamını kullanmış bir memur ve işçi bulunmamıştır. Bu, çok büyük bir hadisedir. Öğlen yemeklerine 15 dakikadan fazla vakit ayrılmaz. Dünyanın en çok tatili bulunan, en çok çalışmayan ülkesi maalesef biziz; senede 150 gün, 5 ay... Bunu 3 milyon devlet görevlisiyle çarpın, 15 milyon ay; bunu ortalama maaşla çarpın, sadece negatif çalışmanın katrilyonları, bir de eğer bu dönemde pozitif çalışma olsaydı, ondan mahrum kaldığımız geliri düşünün.

Değerli milletvekilleri, 75 yıl, geldiğimiz nokta, nüfus potansiyelimiz; genç bir millet ve bugün bize sırtını dönmek isteyen Avrupa’nın yaşlanmakta bulunduğu gelecek yüzyılın 2010 yılından sonra gelip bana diz çökecektir. Nüfusunun ancak yüzde 30’u çalışabilir çağda, yüzde 70’i büyük yaşlılar kütlesi ile az çocuk. Hatta, savunmasını bile benden isteyecektir. Böyle bir Türkiye’nin, hâlâ, kapı önünde bekleyip “ben ille buraya gireceğim” şeklinde mesajlar vermeye hakkı yoktur. Biraz kendimize bakmak lazımdır. Ben, zaman zaman, Avrupalı dostlarımıza diyorum ki, siz, aynaya bakmayı unutmuşsunuz; kendinize bakınız.

Değerli milletvekilleri, büyük bir vazife, sizleri, bizleri hep beraber bekliyor...
(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KÂMRAN İNAN (Devamla) — Bağlıyorum Sayın Başkanım; özür diliyorum.

O da, büyük görmek, büyük düşünmek ve gelecek yüzyıl teknolojik yarışında Türkiye’nin iddia sahibi olduğuna evvela kendimizi inandırarak, sonra dünyaya göstermek suretiyle adım atmamızdır.

Saygılar sunuyorum. (ANAP, DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Çelebi.

ANAP GRUBU ADINA İŞİN ÇELEBİ (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 57’nci hükümetin Türkiye Büyük Millet Meclisindeki ciddi desteğini, gelecek açısından önemli bir şans olarak değerlendiriyoruz ve bu desteğin, bu çoğunluğun, sorunları çözecek bir dinamizmi ve potansiyeli de oluşturduğu inancındayız ve 57’nci hükümete başarılı olmalarını diliyoruz. Çünkü, Türkiye’nin birikmiş sorunlarını, 21’nci Yüzyıla girerken, çözerek girmemiz gerektiğini ve bu hükümetin, belirttiği gibi, bir uzlaşma ve atılım hükümeti olması gerektiğine inanıyoruz.

Burada, 1997 yılı temmuz ayı ile 1998 Aralık döneminde uçurumun kenarında bir Türkiye’nin ve azınlık hükümetiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde yeterliği desteği olmayan bir hükümetin, dünyada krizin derinleştiği bir süreçte, yüzde 100’e çıkmış bir enflasyon ortamından ve ciddi bütçe açıkları noktasından Türkiye’yi alıp önemli sonuçlar elde ettiğini belirtmek isterim. Çünkü, burada, biraz önce sözcüler, Asya krizinden söz ettiler. Bugün, Asya krizinin etkileri hafiflemeye başlamıştır; ama, 1997 yılı temmuz ayında başlayan Asya krizi, dünya ticaretinin çökmesine, yüzde 9’lardan yüzde 3’lere gerilemesine ve daralmasına yol açmış; dünya mal fiyatlarının önemli ölçüde aşağı inişine neden olmuş; reel sektörlerde önemli bir rekabet ortamını oluştururken durgunluklara neden olmuş ve dünyayı yavaş büyüme ve

durgunluk, hatta bir gerileme sürecine sokmuştur. En önemlisi de dış kaynaklar, sermayenin Batı'ya kaçışına yol açmıştır. Bütün bu süreçte, 1997 Temmuzundan sonra görev alan 55'inci hükümet, bir azınlık hükümeti olmasına rağmen, dünyadaki krize rağmen, bütçe disiplini sağlamış, ihracatını reel yüzde 6 artırmış, ekonominin yüzde 4 düzeyinde büyümesini temin etmiş ve enflasyonunun yüzde 100'lerden yüzde 50'lere düşmesini organize etmiş, sağlamış ve bu başarıyı elde etmiştir.

1999 yılı ocak-mayıs dönemine baktığımızda, dünyadaki krizin hafiflemesine rağmen, ihracattaki yüzde 5'lik bir gerileme, üzerinde durulması ve çözülmesi gereken bir temel problemdir. İthalatta yüzde 20'nin üzerindeki gerileme, yatırım mallarındaki ithalatın durması, Türkiye'de durgunluğun çok tipik bir göstergesidir.

Enflasyonun geçen yılki düzeyini koruyor olması ve düşüş trendine girmemiş olması düşündürücüdür.

Bütçe disiplininin kayıp bir disiplin haline gelmesi ve bütçe açığının ilk dört ayda geçen yıl öngörülen hedeflerin çok üstünde bir noktaya ulaşması da hepimizin endişe duymasına neden olan sonuçlardır; ama, biz, bugün, Parlamentoda ciddi desteğe sahip 57'nci hükümetin, bu sorunları aşacağına ve dört beş ayda oluşan bu noktaları, bu problemleri aşacağına inanıyoruz.

Biz, Türkiye'nin, temel problemlerinin aşılarak, çözülerek 21'inci Yüzyıla girmesini diliyoruz. Öngörülen, başta tahkim olmak üzere, Anayasa değişikliklerinin yapılmasını, Hükümet Programında sözü edilen yasaların çıkarılmasını ve Ekim 1999'da Parlamento yeniden açıldığında, bütün bu yasalarını çıkarmış, bütün sorunlarını çözmüş ve Türkiye'nin 21'inci Yüzyıla hazır ve bu yüzyılın getirdiği yeni problemleri aşma noktasında bir çaba içerisinde girmesini bekliyoruz.

Ayrıca, 57'nci hükümete, eğitimde - sadece sekiz yıllık eğitimi değil - bilgisayar destekli eğitim ile eğitimde teknoloji düzeyini yükseltmeye dönük proje konusunda ne yazık ki, son bir buçuk yılda yeterince mesafe alınamadığını söylemek istiyorum. Bu projenin bir an evvel bitirilmesini temenni ediyoruz.

Dünya Bankasından iki bölüm halinde temin edilen 300 artı 300 milyon dolarlık kredinin, ne yazık ki, henüz 4 milyon dolarının harcanabilmiş olması ve bürokrasi ağına bu projenin takılmış olması, 21'inci Yüzyıla giren Türkiye açısından, bence, eğitimde atılması gereken adımların gerçekleşmediğini ve millî eğitim bürokrasisinin bu anlamda yeterince dinamik olmadığını ve değerli bakan arkadaşlarımızın bu meseleyi öncelikli proje olarak ele almasını temenni ediyoruz.

Biz, iktidarın ateşten gömlek olduğunu bilen insanlar olarak, problemlerle mücadele etmekte ve bu mücadelede insanların yıprandığını, çeşitli erozyonlara yol açtığını bilen insanlar olarak, Türkiye'nin 21'inci Yüzyıla girerken, temel çarpıklıkların çözülmesini ve bu konuda kararlı olunmasını diliyoruz. Her türlü yıpratıcı etkiden, erozyondan ve yolda karşılaşılan engellerden ürkmemesini temenni ediyoruz.

Biz, toplumsal atmosferin ve beklentilerin olumlu olması gerektiğine, bu beklentilerin pozitif bir biçimde oluşturulması gerektiğine; bunun da, alınacak kararların ve uygulamaların başarı şansını artıracığına inanıyoruz.

Beklentileri olumluya çevirmeliyiz ve istikrar, başarının temel şartı. Olumlu bir beklenti ve toplumsal atmosfer, 57'nci hükümetin başarı şansını artıracaktır. Bu anlamda, 57'nci hükümetin, bir icraat programını; yani, neyi nasıl yapacağını belirten bir nevi aksiyon programını, Hükümet Programına paralel bir zamanlama takvimiyle Parlamento'ya ve topluma sunmasının yararlı olduğunu düşünüyoruz.

Hükümet Programında sorunların ve çözümlerin ortaya konuluşunda geçen yıllarda çıkan Vergi Kanununun ve geçici bütçenin sorunlara yol açtığı net biçimde ifade edilmektedir. Bu süreç, Türkiye'de, dünya krizinin de etkisiyle, ihracatın düşmesine, yatırım malları ithalatının durmasına ve büyümenin önemli ölçüde alt düzeye inmesine yol açmıştır. 1999 yılı başında alınan kararların yeterince uygulamaya konulmamış olması da, bugün, karşılaştığımız bu sorunlar açısından, bence, bu uygulamaya konulamayıp da büyük rolü olduğu inancındayım.

Eximbank sermayesinin artırılmasına dönük verilen kararın yeterince uygulanmayışı, sadece 22 trilyonluk bir kaynak aktarılması, 1 milyar dolara çıkarılacak sermayenin çok cüce kalması ve yaklaşık 500 milyon dolardan fazla ihracatçının Eximbank kapısında beklemesi, ithalatta karşılaşılan durgunluk ve enflasyonda çekirdek enflasyon olan özel imalat sanayiinin yüzde 4 düzeyinde seyretmesi, çözülmesi gereken temel problemler olarak gözükmektedir. Ancak, biz, Anavatan Partisi olarak, gelecekte ve yarından umutluyuz; çünkü, Türkiye'nin üstesinden gelebileceği sorunları yoktur; biz, buna inanıyoruz. Bugün bu sorunların çözüleceğine inanıyoruz ve ben buna yürekten inanıyorum. Türkiye, 21'inci Yüzyıla girerken gerekli olan atılımları gerçekleştirecektir. Gelecekte ümitliyiz; ancak, sorunların üzerine cesaretle gitmeliyiz, işin içine girmeliyiz, karar almalıyız, kolları sıvamalıyız ve uygulamalıyız.

Çok kapsamlı ve çok amaçlı bir hükümet programı söz konusudur. Genel ve bilinen ifadeler, büyük ölçüde yer almıştır. Sorunların ortaya konuluşu, belirlenmesi ve çözümler doğrudur; ama, genel ifadeler, nasıl yapılacağını, hangi zaman dilimi içinde yapılacağını net olarak ifade etmemektedir. Bizim beklentimiz, önümüzdeki ekim ayına kadar, burada bekleyen yasaların çok önemli bölümünün Parlamento'dan geçmesi ve uygulamaya konulmasıdır.

Somut program ve projelere ihtiyaç vardır. Öncelikler ve zamanlama konusunda, Parlamento'ya ve kamuoyuna - biraz önce belirttiğim gibi - yöntemi, amacı ve kaynaklarıyla beraber bilgi vermekte yarar olduğu düşüncesindeyim. Örneğin, enflasyonun tek haneli rakama indirilmesi hedefi doğru bir hedeftir, katıldığımız bir hedeftir; ama, ne zaman, nasıl gerçekleşeceği belli değildir. İhracat yüzde 5 gerilerken ihracatın nasıl artırılacağı burada belirtilmemiştir. Kamu bankalarının durumunun ne olacağı burada belirtilmemiştir; kamunun, bankacılık sisteminin dışına çıkarılmasının belirtilmesi gerekir diye düşünmekteyiz. Verginin, artık - tasarruflardan ve üretim üzerinden alınan vergilerin düşürülmesi, tüketim üzerinden verginin alınması - tasarruflardan ve üretimden alınmaması, tüketim üzerinden alınması gerekir. Ayrıca, vergi, kalkınmanın tek kaynağı değildir.

Burada, iç borçlanma vadelerinin kısalığı, reel faiz oranlarının yüksekliği temel bir sorun olarak sayılırken, birçok temel sorun daha belirtilmiştir. Oysa, iç borçlanma vadelerinin kısalığı ve reel faiz oranının yüksekliği bir sorun değil, bir sonuçtur.

Bu sonuç, kamu kesimi açığının ve kamu harcamalarının yüksekliğinden kaynaklanmaktadır. Temel mesele, kamu harcamalarını disipline etmektir. Türkiye'nin bir harcama reformuna ihtiyacı vardır; bunun net biçimde 1999 bütçesi ve 2000 bütçesiyle gündeme gelmesinde ve uygulamaya konulmasında büyük yarar görüyoruz.

Kamunun borçlanma ihtiyacı mutlaka azaltılmalıdır. Bugün, son üç dört ayda da görüyoruz ki, kamu harcamaları hızla artmaktadır. Kamu harcamalarında disiplin sağlanmadığı sürece, bu Hükümet Programında öngörülen birçok uygulamayı yapmakta zorlanırsınız.

Değerli arkadaşlarım, geleceğe bakmalıyız. Geleceğe bakarken, bugünü ve geçmiş de doğru değerlendirmemiz, cesur ve kararlı olmamız gerekir. O nedenle, geçmiş tartışmak veya kısır bir çekişme için değil, burada konuşma yapan değerli sözcülerin belirttiği bazı noktalarda kendilerine bazı rakamları hatırlatmak istiyorum.

Büyümeyi yükselterek enflasyonu düşürmek fikri çok tartışmalı bir konudur, olabilir; ama, 1994 yılında Türkiye eksi 6 gibi bir noktaya gelirken ve kişi başına millî gelir 3 bin dolardan 2.100 dolara düşerken, enflasyon yüzde 150'lere çıkarken, 1995 yılında enflasyonun yüzde 150'lik bir bazın üzerine yüzde 60 yükselmesi bir başarı değildir. Türkiye, 2.100 dolara düşmüş millî geliri, ancak 1998 yılında 3.200 dolara getirebilmiştir. Yüzde 150'lik enflasyon sürecinde devalüasyon yaparak ihracatı artırmak bir başarı değildir. Önemli olan, reel olarak 1998 yılında dünyada alabildiğine kriz varken Türkiye'nin ihracatını reel olarak yüzde 6 artırabilmek başarısıdır. 12 ülkeyle yapılan serbest ticaret anlaşmalarının yürürlüğe konulması ve uygulamanın kuvvetlendirilmesi gerekir.

Değerli arkadaşlarım, 1991 yılında gayri safi millî hâsılanın yüzde 6'sını oluşturan nakit borç stoku hızla artmıştır. Ne zaman artmıştır; devletin resmî rakamlarına göre, en belirgin artış, 1994 krizi sonrası oluşmuştur. Kriz döneminin etkisiyle faizler artmış ve 1995 yılından itibaren Türkiye'de malî disiplin ortadan kalkmıştır.

İktisat, bir bilimdir; rakamları doğru analiz etmek ve doğru bakmak gerekir. Buradan, devletin resmî rakamlarından, size bazı rakamlar okuyacağım: 1991 yılında, Türkiye'nin ortalama vadesi 7 aydı, ortalama faiz yüzde 80; 1994 yılında, bu, 4 aya düştü ve faiz oranı yüzde 65,8 oldu; 1995 yılında, vade 6 ay, faiz oranı yüzde 122,7; 1996 yılında, vade 7 ay, faiz oranı yüzde 132,1.

Değerli arkadaşlar, 1997 Temmuzunda biz hükümet olduğumuzda, bunlar resmî rakamlardır. Türkiye'nin yapısal sorunu, problemi, 1994 krizinde derinleşmiştir, kronikleşmiştir. İktisat bilimi açısından, burada doğruları söylemek zorundayız.

1997 yılında, vade 11 aya çıkmış, faiz oranı yüzde 109,7 olmuştur. 1998 yılında, vade - nakit borçlanma ve vade maliyeti açısından söylüyorum - 7,7 aya düşmüş ve faiz oranı yüzde 118,1 olmuştur. 1999 Mayısında, vade 12,3 aya çıkmış ve ortalama faiz yüzde 114,4 olmuştur. Yüzde 65,8 faiz ve 4 ay vade, sadece 1994 yılında olmuştur. Sayın Çiller'in burada olmasını dilerdim ve bu rakamlara "hayır, siz yanlış söylüyorsunuz, doğrusu bu" demesini beklerdim.

Ben, şimdi, size başka bir rakam daha söyleyeceğim; yine devletin resmî rakamlarından söyleyeceğim: Toplam iç borç stokunun gayrisafi millî hâsılaya oranı, 1993 yılında yüzde 17 idi, 1994 yılında yüzde 20,6 oldu ve yüzde 21 düzeyini koruyor bugüne kadar.

Değerli arkadaşlar, biz, Türkiye'yi yönetmeye talip insanlar olarak, son derece birbirimize saygılı olmak, hoşgörülle ve uzlaşmayla sorunlara çözüm getirmek zorundayız; ama, gerçekleri eğip bükmememiz lazım. Rakamlar değiştirilemez; devletin resmî arşivlerinde bu rakamlar yer almıştır.

Önemli olan, geçmişi tartışmak değil. 57'nci hükümetin önümüzdeki dönemde başarılı olması açısından, yapılması gereken noktalarda Hükümet Programında netleşmesini uygun gördüğümüz bazı düşüncelerimizi sunmak istiyorum.

Yatırımı, üretimi ve ihracatı artıracak, bunları bir bütünlük içerisinde değerlendirecek tedbirlere ihtiyaç vardır. Başta, Eximbank'ın kaynakları geliştirilmelidir. 12 ülkeyle yapılan serbest ticaret anlaşmaları ciddi biçimde takip edilmeli ve devreye sokulmalıdır.

Türkiye'nin temel meselesi, önümüzdeki dönemde, ödemeler dengesi sorunu olmamalıdır. İthalat bugün çok ciddi ölçüde düştüğü için, cari işlemler açığı fazla vermektedir; ama, bu, geçici bir durumdur.

Enflasyonu aşağıya çekmek için, kamu açığını azaltan bir somut programa ihtiyaç vardır. Kamu bankaları, bütçe açığının finansmanında kullanılmamalıdır ve 21'inci Yüzyıla girerken, atılım hükümeti olarak, bilgisayar destekli eğitim projesinin, çok ciddi biçimde önümüzdeki eylül ayına yetiştirilmesi, bilemediniz 2000 yılının başında uygulamaya konulması gerekir.

Yerel yönetimler ve kamu yönetimine ilişkin reformlar geliştirilmeli, özelleştirme işlemleri bitirilmeli ve piyasaların gelişmesi temin edilmelidir.

Biraz önce belirttiğimiz gibi, başta tahkim olmak üzere, anayasa değişiklikleri ve temel yasalar Ekim 1999'a kadar çıkarılmalıdır. Hükümetimiz, hızla önceliklerini belirlemeli, kritik program ve projeleri bizlere ve kamuoyuna sunmalıdır. İsteyerek ve inanarak güvenoyu vereceğimiz 57'nci hükümetin, Türkiye için başarılı olmasını temenni ediyoruz.

Kâğıt üzerinde iyi ve doğru olan şeylerin uygulamada ve gerçeklerle yüzyüze gelindiğinde ne kadar yıpratıcı ve zor olduğunu biraz önce söylemiştim. İktidarlarda yıpratıcı bir sürecin söz konusu olduğunu bilen insanlar olarak, birçok sorunu çözmüş, hizmette bulunmuş insanlar olarak, hükümete, kararlı olmasını ve cesaretle kararları uygulamaya koymasını öneriyoruz. Hizmet yapmanın ve çözüm üretmenin maliyeti olduğunu biliyoruz; karalanmanın çok acı ve üzücü olduğunu biliyoruz; haksız yere eleştirilerin çok üzücü olduğunu biliyoruz; ama, karar almanızı, bu kararları uygulamaya geçirmenizi ve kollarınızı sıvamanızı sizden bekliyoruz ve size destek olacağız bu konuda.

Değerli arkadaşlarım, bütün bu haksız ve acımasız eleştirilere uğrayan insanlar olarak, bunları bilen ve yaşayan insanlar olarak, hizmet etmenin zevkini ve hizmet etmenin onurunu yaşamış insanlar olarak sizlere başarı diliyor, doğru ve hızlı karar

alma sürecinde ve uygulamada geriye adım atmadığınız sürece de başarının kesin olduğuna inanıyoruz ve bu doğrultuda 57'nci hükümete başarılar diler, hepinize saygılar, sevgiler sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Demokratik Sol Parti Grubu adına iki arkadaşımız konuşacaklar.

Herhalde süreyi paylaşıyorsunuz?

FİKRET UZUNHASAN (Muğla) — Evet efendim.

BAŞKAN — O halde, birinci olarak, Muğla Milletvekili Sayın Fikret Uzunhasan; buyurun efendim. (DSP sıralarından alkışlar)

DSP GRUBU ADINA FİKRET UZUNHASAN (Muğla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 18 Nisan 1999 tarihinde yapılan seçimlerden sonra kurulan 57'nci hükümetin programı üzerinde Demokratik Sol Parti Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; şahsım ve grubum adına, hepinizi saygıyla selamlarım. (DSP sıralarından alkışlar)

Bilindiği gibi, 18 Nisan seçimlerinden sonra oluşan siyasî tablo, ülkemizde hiçbir partiye tek başına iktidar olanağı vermemiştir. Hatta Meclis aritmetiği, iki partinin bile bir araya gelerek bir hükümet oluşturmaya olanak tanımamıştır, böylece üçlü koalisyon seçenekleri ortaya çıkmıştır. Sonuçta, hükümeti kurma görevi, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından, seçimlerde en çok oyu alan birinci parti konumundaki Demokratik Sol Partinin Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit'e verilmiştir.

Demokratik Sol Parti, üzerine aldığı görevin önemini bilinciyle hareket ederek hükümet arayışlarını sürdürmüş ve ulusumuzun arzuladığı hoşgörü, uzlaşma ve işbirliği anlayışı içerisinde çalışarak ülke sorunlarına çözüm getirebilecek bir hükümeti başarıyla kurmuştur.

Demokratik Sol Parti, demokrasinin bir uzlaşma rejimi olduğuna inanmış ve ülkemizde bir uzlaşma kültürünün yerleşmesi gerektiğini her fırsatta dile getirmiştir. Bu sebeple, hükümet kurma çalışmaları sırasında yine böyle bir uzlaşma ve hoşgörü ortamı içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen diğer siyasî partilerle diyalog sürecini başlatmıştır. Bu sürecin sonucunda da, karşılıklı güven ve işbirliği anlayışı çerçevesinde ulusal çıkarları ön planda tutmayı temel alan üç partili koalisyon hükümetini kurmuştur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisinin birlikte oluşturdukları 57'nci hükümetin birçok bakımından önemi büyüktür; halkımızın da bu hükümetten umutları ve beklentileri vardır; arkasında yüzde 53'lük bir halk desteğine dayalı parlamento çoğunluğu bulunmaktadır. Yani, 57'nci hükümet, ülkemizin önünü açacak cesaretli adımları atması için yeterli desteğe sahiptir, bunları gerçekleştireceğine de inanıyoruz.

57'nci hükümetin ülkemizde demokratikleşme ve insan hakları alanlarında gelişme sağlayabilecek kamu yönetiminin ve devletin işleyişiyle ilgili gerekli yapısal reformları gerçekleştirebilecek, ekonomideki istikrarı sağlayabilecek, laik cumhuriyetimizi ve demokrasimizi koruyup güçlendirebilecek bir hükümet olacağına inanıyoruz.

Demokratik Sol Parti, daha önce ortak olarak yer aldığı 55'inci hükümette olduğu gibi, 57'nci hükümette de, yapıcı bir anlayışla, ülke sorunlarının çözümüne katkıda bulunmaya devam edecektir. Bu hükümetin, görüşleri farklı partilerden meydana gelmesi, toplumdaki gerilimlerin azalması, kamplaşmaların önlenmesi ve ülkemizde kavga yerine huzur ortamının, zıtlıklar yerine hoşgörü ve uzlaşma kültürünün yerleşmesine katkıda bulunması açısından da büyük önemi bulunmaktadır. Bu bakımdan, 57'nci hükümeti, ülkemiz için bir şans kabul etmek gerektiğine inanıyoruz.

Takdir edersiniz ki, bu, bir koalisyon hükümetidir ve bazı zorlukların olması doğaldır. Böyle bir koalisyonda, hiçbir parti, kendi programını ve hedeflerini gerçekleştiremez; ancak, ortakların demokrasi ve uzlaşma azmi, zorlukları yenmekte en büyük etken olacaktır. Her üç partide de böyle bir azmin var olduğuna inanıyoruz.

Genel Başkanımızın, yıllardır, ısrarla söylediği gibi, ülkemizde kurulan ve kurulacak olan bu tür koalisyonlarda, esasen demokrasinin doğasında var olan uzlaşma kültürünün yerleşmiş olması, ülkemiz demokrasisinin en büyük kazanımı olacaktır.

55'inci hükümet de, bildiğiniz gibi, bir koalisyon hükümetiydi; anlayış ve uyum içerisinde çalışarak çok başarılı reformlara imza attı, o güne kadar hiçbir hükümetin cesaret edemediği konuları ele aldı. Demokratik Sol Parti, 55'inci ve 56'nci hükümetlerdeki başarılarından, yapıcı tutumundan, uzlaşma ve hoşgörü ortamının ülkemizde yerleşmesine yaptığı katkılardan dolayı herkesin güvenini kazanmıştır. Bu, bizim için bir kıvanç kaynağıdır. Şimdi, aynı tutumu diğer partilerden de bekliyoruz. Sonuçta kazanan, halkımız ve ülkemiz olacaktır. Koalisyon Protokolünde de yer aldığı gibi, 57'nci hükümet, halkımızı toplumsal değerler etrafında birleştirerek huzur sağlama amacını ortaya koymuştur. Bu amaca ulaşmada, sivil toplum örgütlerinin katkısına ihtiyaç duyduğunu da ayrıca belirtmiştir. Sivil toplum örgütleriyle de uzlaşma ve onlardan destek alma isteklerini belirtmiş olmaları, sevindirici bir gelişmedir. Böylece, her fırsatta dile getirilen sivil toplumun güçlendirilmesi sağlanmış olacak ve devlete olan güven artacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ülkemiz, 55'inci hükümetin gensoruyla düşürülmesi sonrasında bir siyasî istikrarsızlık içine sürüklenmiş ve hükümet arayışlarıyla zaman harcamıştır. Uzun bir süreden beri Parlamentomuz çalışamaz durumdadır. Oysa ki, ülkemizin ivedilikle çözülmesi gereken birçok sorunu bulunmaktadır. Acilen çıkarılması gereken yasalar vardır. Ülkemizin daha fazla siyasî istikrarsızlığa ve zaman kaybına tahammülü yoktur. Halkımız, artık, toplumsal gerginlik ve kavga yerine anlaşma ve huzur istemektedir; kamu yönetiminde ve toplumdaki yozlaşmanın durdurulmasını, temiz bir yönetimi, çetelerden arındırılmış bir devlet çarkını arzulamaktadır. Şu anda içinde bulunduğumuz iç ve dış konjonktür göz önüne alındığında, demokratikleşme açılımlarının bir an önce gerçekleştirilmesinin büyük önemi vardır. 55'inci ve 56'nci hükümetler döneminde ekonomide alınan önlemlerin ödün verilmeden devam ettirilmesi gerekmektedir.

Bu bakımdan, 57'nci hükümetin, toplumda kamplaşma ve kutuplaşma yaratmadan, bütün toplumu kucaklayarak tüm vatandaşlarımıza hizmet götürmesi,

uzun yıllardır çözüm bekleyen köklü sorunları çözmesi ve bunun için gerekli yapısal değişiklikleri gerçekleştirmesi için cesaretle adım atmasını bekliyoruz ve diliyoruz. Ayrıca, bu hükümetin uzun ömürlü olmasını, ekonomik önlemlerin olumlu sonuç vermesi yönünden diliyoruz; çünkü, ülkemizde sık sık yaşanan siyasi istikrarsızlık ve belirsizlik ortamı, sürüklendiğimiz seçim ortamı, tüm ekonomik dengeleri altüst ettiği gibi, ülkemizin dış itibarının da zedelenmesine yol açmaktadır. Ekonomik istikrarın önkoşulu siyasi istikrardır. Bilindiği gibi, ülkemizin ağır ekonomik sorunları vardır. Dünyada yaşanan ekonomik krizin etkilerini en az hasarla atlattmış olsak da, bu krizin Türkiye'ye faturası yine de yüksek olmuştur. Ekonomide köklü ve uzun vadeli yapısal değişiklikleri yeterince gerçekleştirememiş olmamızdan dolayı ağır ekonomik sorunlarla karşı karşıyayız. Bu nedenle, ülkemizin uzun ömürlü ve istikrarlı bir hükümete ihtiyacı vardır. Bu hükümet, demokrasimizin ve ülkemizin geleceği açısından çok önemli görevler üstlenmiştir. Bu bakımdan, bir uzlaşma ve atılım hükümeti olarak çalışmaya karar vermiş olan 57'nci hükümete, ülkemizin çıkarları ve halkımızın yararına yapacağı çalışmalarında başarılar diliyoruz. Ancak, buradan, bir dileğimizi daha belirtmeliyim: 21'inci Dönem Meclisimizin de, bu dönemde, tıpkı bir kurucu meclis anlayışı içerisinde çalışmasını ve ülkemizin öncelikli beklentilerine cevap verecek yasaları çıkarmasını, hükümet çalışmalarına paralel katkıyı temin etmesini diliyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hükümetler - Anayasamızda da belirtildiği gibi - hiçbir ayırım gözetmeksizin, bütün vatandaşlarımızın hizmetinde olmak zorundadırlar. İcraatlarında, belli bir kesimin yararını gözetmezler. Ne var ki, işsizlik oranının yüksek olduğu ülkemizde, kamuda istihdam edilecek personelin işe alımında partizanlık, akrabacılık ve kayırmacılık gibi uygulamaların varlığı, tüm vatandaşlarımızı rahatsız eder hale gelmiştir. Bu nedenle, Demokratik Sol Parti, tek başına kurduğu 56'ncı hükümet döneminde, devlet kurumlarındaki personel alımlarında partizanlığı ve adam kayırmacılığını önlemek için merkezi sınav sistemini getirmiştir. Gerek işe alımlarda gerekse atama ve yükselmelerde liyakat ve nesnel ölçüler temel alınarak yapılacak sınav sisteminin bir an önce kurumsallaştırılmasını diliyoruz. Bu gerçekleştiğinde şikâyetler sona erecek, vatandaşlarımız arasındaki ayrıcalık giderilmiş olacak, kamu bürokrasisinde kalite yükselecektir. Demokratik Sol Parti olarak çok olumlu bulduğumuz bu merkezi sınav sisteminin yasal bir temele oturtulmasını diliyoruz ve buna sonuna kadar destek vereceğimizi taahhüt ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, siyasette ve kamu yönetiminde kirlenme, yozlaşma ya da yolsuzluk, ülkemizin en büyük sorunlarından birisidir. Bu, yalnızca Türkiye'nin sorunu da değildir. Öyle ki, bu sorunla mücadele edebilmek için, uluslararası alandaki çabalar büyük bir hız kazanmıştır. Yolsuzluk, toplumdaki ahlak sistemini yozlaştırmakta, demokrasiyi temelden sarsmakta ve ekonomik kalkınmayı geciktirmektedir. Bu nedenle, çeşitli uluslararası konferansların sonuç bildirgelerinde, bütün ülkeler yolsuzlukla mücadeleye çağırılmıştır. Yolsuzluk olayları ve devleti saran karanlık ilişkiler ağı, ülkemizde büyük rahatsızlık yaratmaktadır. Rüşvet ve yolsuzluk olaylarına karışanların, ister siyasetçi ister bürokrat olsun, cezasız kalması ve halk arasında "yaptığının yanına kâr kalması" şeklinde bir düşüncenin yerleşmesi, hal-
kın, hukuka ve adalete olan inancının sarsılmasına yol açmaktadır. 57'nci hüküme-

tin bu konunun üzerine gideceğini görüyoruz, alınacak her türlü önlemin destekçisi olacağımıza söz veriyoruz.

Sayın milletvekilleri, bu konu ile bağlantılı olarak, Parlamento üyelerine tanınmış bir ayrıcalık olan dokunulmazlık kurumunun da, Anayasamızdaki mevcut şekliyle toplumda hoşnutsuzluklar yarattığı bilinen bir gerçektir. Haklarında birçok yolsuzluk iddiası ortaya atılan parlamenterlerimizin sürekli şaibe altında kaldığı, bu türden olayların Parlamantonun geneline mal edildiği ve tüm Parlamento üyelerini halkın gözünde güvenilmez kıldığı, hepimizin malumudur. Halkın, temsilcilerine güven duymaması, Parlamantonun saygınlığını yitirmesine yol açmaktadır. Bu nedenlerle, Hükümet Protokolünde ve Hükümet Programında yolsuzluklarla mücadele büyük önem verilmiştir. Dokunulmazlıkların sınırlandırılması da, bu çerçevede ele alınan konulardan en önceliklisidir. Temiz topluma giden yolda, temizlik, siyasetten başlamalı ve giderek kamu yönetiminin her alanına yayılmalıdır. Milletvekilleri ve bakanlar, haklarındaki yolsuzluk iddiaları sebebiyle sürekli şaibe altında kalmamalıdır. Sorun, artık, bir kişinin ya da bir partinin sorunu değildir; sorun, Türkiye Cumhuriyetinin ve Parlamantonun sorunudur. Parlamento olarak, halkın bu kuruma olan saygısını ve güvenini kaybetmesini istemiyorsak, bunun yolu, yargının önünü açmaktan ve mevcut iddiaların tümünün aydınlatılmasından geçmektedir; halkımızın beklentisi de budur. Bu nedenle, hükümetimizin önceliklerinden biri olan Anayasanın 83'üncü ve 100'üncü maddelerinin değiştirilmesi bir an önce gerçekleştirilmelidir. Bunun yanında, siyasî ahlak yasasının da bir an önce çıkarılması gereklidir. 57'nci hükümetin bu doğrultuda gerekli adımları atacağına inanıyor ve destek veriyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bunun yanında, 55'inci hükümet döneminde başlatılan ve çok başarılı sonuçlar elde edilen çete ve mafyayla mücadele ödüne verilmeden devam edilmelidir. Örgütlü suçlarla mücadele ve örgütlü suçlara karşı yaptırımları daha etkin duruma getirici anayasal ve yasal değişikliklere de ülkemizin acil olarak ihtiyacı vardır. Hükümetimiz bu konuyu da öncelikleri arasında saymıştır. Demokratik Sol Parti olarak, ülkemizin, yolsuzluklardan, çetelerden, mafyalardan tamamen temizlenmiş bir ülke olması ve hukuk devletinin tam olarak tesis edilmesi yönündeki bütün çabalara destek vereceğiz. 21'inci Yüzyıla çok az bir süre kala, bu açılımları gerçekleştirmek zorundayız.

Ayrıca, yolsuzluklarla ve çetelerle mücadele için, bizim, Demokratik Sol Parti olarak, yıllardan beri önerdiğimiz çözümler arasında, Yüksek Denetleme Kurulunun bağımsız hale getirilmesi de bulunmaktadır. Bu konudaki kanun tasarısı 20'nci Dönemde Genel Kurul gündemine girmiş; fakat, görüşülmeden, kalmıştır. Öyle umuyoruz ki, Yüksek Denetleme Kurulunun bağımsız hale getirilmesi kısa zamanda gerçekleşebilecek ve böylece, yargı organlarına bilgi akışı hızlandırılmış olacaktır. Bu arada, sorunun, bizce, en büyük kaynağı, soruşturma kanallarının büyük ölçüde tıkalı olmasıdır; o yüzden, yargının beklenen ve gereken verimi sağlayamamasıdır. Bununla ilgili bazı yasal ve hatta anayasal ve kurumsal düzenlemeler yapılması zorunludur. Yargı bağımsızlığının sağlanması için gerekli adımların atılması, ülkemizin acil konularından biridir. Yargıya kanıt ulaştırma kanalları, maalesef, büyük ölçüde sınırlıdır. Onun için, adli kolluğun kurulması ve mutlaka yürürlüğe girmesi

gerekmektedir. Demokratik Sol Parti olarak, biz, adli kolluk üzerinde önemle durmaktayız; ancak, bu konuyla ilgili siyasal bir mutabakat henüz sağlanmış değildir. Memurların yargılanması hakkındaki kanunun da, yani, Memurin Muhakematı Kanununun da mutlaka ele alınması gerektiğine inanıyoruz.

Öte yandan, ülkemizin, demokratikleşme ve insan hakları alanındaki eksikliklerinin giderilmesi de, Demokratik Sol Parti olarak, en çok üzerinde durduğumuz konulardan biridir. Bilindiği gibi, Batı ülkeleri de, Türkiye'deki insan hakları konusuna büyük ilgi göstermektedir. Bu konudaki iddialar bazen ölçsüz boyutlara varsa da, bu ülkelerin duyarlılığını anlayışla karşılamaktayız; ancak, insan hakları konusu öncelikle kendi sorunumuzdur. Bazı yabancı ülkeler istediği için değil, kendi vicdanımızın buyruğu olduğu için bu eksiklikleri gidermek durumundayız.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 21'inci Yüzyıla çok az bir süre kala, daha fazla ilerleme kaydetmek zorunda olduğumuz bir başka alan da, belki de en önemlisi, eğitimidir. İnsana yatırımın en büyük ve en önemli yatırım olduğunun bilinciyle, eğitim alanında başlatılan reform çalışmalarının ödünsüz devam etmesi gereğinin altını özellikle çizmek istiyorum. Hükümetimizin, eğitime ve gençliğe yatırımı, ülkemizin geleceğine yatırım olarak kabul etmesi, çocuklarımızı ve gençlerimizi, çağdaş bilgi teknolojilerinden de yararlanarak, bilgi çağına hazırlama yönündeki kararlılığı bizi memnun etmektedir. 55'inci hükümet döneminde, bildiğiniz gibi, çok iddialı ve kapsamlı bir eğitim reformu yasası çıkarıldı. Bu, yalnız, sekiz yıllık zorunlu ilköğretimi içeren bir reform değildi; ülkemiz insan kaynaklarının, çağdaş koşullara ve ülke gereksinimlerine uygun ve özgür düşünen genç bir nesil yetiştirilmesi de amaçlanmaktaydı. Çağdaş eğitim ve iletişim teknolojilerinin tüm olanaklarının, ülkemizin her yanına eşit olarak ulaştırılması hedeflenmişti. Bu amaçlardan ve sekiz yıllık eğitim uygulamasıyla birlikte eğitimde kalitenin de yükseltilmesi hedeflerinden sapılmamalıdır. Hükümetimizin de bu konuya gereken önemi vermiş olduğunu görmek sevindiricidir.

Sayın milletvekilleri, çocuklarımız ve gençlerimiz, ülkemizin geleceğidir. Onları, Büyük Önderimiz Atatürk'ün dediği gibi "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" nesiller olarak yetiştirmeliyiz. Hükümetimiz, Atatürk'ün önderliğinde kurulan, laik, demokratik ve bir hukuk devleti olan cumhuriyetimizi her türlü tehlikeye karşı korumak ve din ve vicdan özgürlüğünün teminatı olan laiklik ilkesinin gereği olarak, kutsal din duygularının devlet işlerine karıştırılması ve dinin siyasal amaçlarla istismarını önlemekte kesin kararlılığını ifade etmiştir. Biz de, Demokratik Sol Parti olarak, hükümetimizin bu konudaki kararlılığını yürekten destekliyoruz.

Sayın milletvekilleri, sağlık sistemimiz, maalesef, vatandaşımızın yeterli düzeyde hizmet alamadığı, sağlık kurumlarımız da, son yıllardaki gelişmelere rağmen, hâlâ, hizmet standartlarını çağdaş bir düzeye getiremediğimiz bir alandır. Sağlık sigortası uygulamalarını yaygınlaştırmak, sağlık kurumlarının hizmet standartlarını yükseltmek ve ülkemizin her yanındaki vatandaşlarımızın aynı kalitede sağlık hizmetinden yararlanmasını sağlamak üzere, hükümetimizin kararlı olduğunu görmek memnuniyet vericidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye Devleti, ülkemizi bölmeyi amaçlamış ırkçı terör örgütüne karşı, yaklaşık onbeş yıldır bir mücadele yürütmektedir.

Bilindiği gibi, bölücü terör örgütünün başı, 55'inci cumhuriyet hükümeti zamanında başlatılan ve 56'ncı cumhuriyet hükümetinin de aynı şekilde yürüttüğü kararlı ve ciddi dış politikanın bir sonucu olarak yakalanmış ve ülkemize getirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, yurt dışında yakalanarak ülkeye getirilen ve yargıya teslim edilen bölücü terör örgütü PKK'nın elebaşı Abdullah Öcalan davasında çok başarılı bir sınav vermektedir. Bazı kötü niyetli ve yanlı basın organları ve siyasiler dışında, Türkiye'yi, bu davayı yakından izleyen ülkelerde hiç kimse, Türk yargısına ve mahkemenin örnek tutumuna söyleyecek bir şey bulamamıştır. Bu dava, ülkemizin gurur kaynağıdır; hukuk devletinin, hukukun üstünlüğünün ve bağımsız Türk yargısının kıvancısıdır. *(DSP ve MHP sıralarından alkışlar)* Türkiye Cumhuriyeti, her fırsatta insan haklarından bahseden kimi ülkelere örnek olmuştur. Bu davanın, terörü yok etmede önemli bir aşama olacağına inanıyoruz.

Bu arada, uluslararası yükümlülüklerimizin bir gereği olarak, devlet güvenlik mahkemelerinin yapısının süratle değiştirilmesi gerekiyor. Devlet güvenlik mahkemelerinde görev yapan askerî savcı ve yargıçlarımızın da en az sivil savcı ve yargıçlar kadar adil ve tarafsız olduğundan şüphemiz yoktur; ancak, altına imza koyduğumuz uluslararası sözleşmelerin gereğini de yerine getirmemiz gerekmektedir. Parlamentomuzun da büyük bir çoğunlukla bu duyarlılığı göstereceğine ve devlet güvenlik mahkemeleriyle ilgili anayasa değişikliği teklifinin, halkoyuna gerek kalmadan, yeterli çoğunlukla Parlamentomuzdan geçeceğine inanıyoruz. Aksi halde, çok haklı olduğumuz bir davada haksız duruma düşebiliriz.

Terör örgütü elebaşı Öcalan'ın açıklamaları, Türkiye'nin en yakınında bulunan komşu ülkeler tarafından desteklendiğini, ülkemizin dört bir yandan nasıl bir şer cephesiyle kuşatıldığını göstermektedir. Bundan böyle, bölücü teröre destek olan ülkeler ile Türkiye'nin ilişkilerini gözden geçirmesi gerekecektir. Bu durum, Hükümet Programında da açık bir biçimde yer almaktadır.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti, dünyanın en kritik ve istikrarsız bölgesinde bulunmaktadır. Türkiye, bir yanda istikrarsız ve antidemokratik Ortadoğu rejimleri, bir yanda ise savaşın hüküm sürdüğü Balkanlarla çevrilidir. Bu nedenle, ülkemizin bölgesel güç olma potansiyelinin çok yönlü ve dengeli ilişkiler geliştirilerek pekiştirilmesi yönündeki hükümet politikasını çok olumlu bulduğumuzu belirtmek istiyorum. Dünyadaki bütün ülkelerle iyi ilişkiler içinde olmak "yurtta sulh, cihanda sulh" anlayışına dayanan geleneksel Türk dış politikasının bir gereğidir. Hükümetimizin dış politika alanında da başarılı bir sınav vereceğine, ciddi ve kararlı bir dış politikayla, ulusal çıkarlarımızdan ödün vermeden ülkemizin itibarını artıracığına inancımız tamdır.

Sonuç olarak, Demokratik Sol Parti Grubunun, 57'nci hükümetin uzun ömürlü bir hükümet olması yönündeki dileklerimizi yineliyor, ülkemiz ve halkımız için başarılı çalışmalar yapmasını diliyor ve hükümete güvenoyu vereceğimizi ifadeyle, Yüce Meclise saygılar sunuyorum. *(DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Demokratik Sol Parti Grubu adına, ikinci konuşmacı, Bursa Milletvekili Sayın Recep Önal.

Buyurun efendim. *(DSP sıralarından alkışlar)*

DSP GRUBU ADINA RECEP ÖNAL (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 57'nci cumhuriyet hükümetinin, Değerli Başbakanımız tarafından huzurunuzda okunan Hükümet Programının ekonomik ve finansal kesimleriyle ilgili, Demokratik Sol Parti Grubunun görüşlerini sizlere sunmak amacıyla söz almış bulunuyorum; şahsım ve grubum adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ekonomi, genelde hükümet programlarının önemli bölümünü oluşturur. Bu nedenle, 57'nci hükümetin Programında da, halkımızın özlemle beklediği sonuçların alınabilmesi için öngörülen ekonomik program ağırlıklı bir yer tutmaktadır.

Türkiye, iç ve dış talebin ve bunlara bağlı olarak üretimin düştüğü, dünya finansal krizinin her gün biraz daha derinleşip yaygınlaştığı, yabancı fonların yükselen piyasalardan çekildiği, dış kaynak bulmanın iyice güçleştiği bir konjonktürde genel ve yerel seçimlerini güvenli bir biçimde yapmış ve üç partimizin özverili çalışmaları sonucunda 57'nci cumhuriyet hükümetinin kurulması kararlaştırılmıştır.

1997 yılında Uzakdoğu finansal piyasalarında başlayan ve diğer ülkelere yayılarak derinleşen bunalım, bir süre sonra reel piyasalarda da etkisini göstermiş, üretim ve tüketimde daralma, ihracat ve istihdamda azalmaya yol açmıştır.

Bir yandan, krizi yoğunlukla yaşayan ülkelerin peşi peşine aldıkları önlemler sonucu dışsatımımızın daralması; öte yandan, finans piyasalarına yansıyan ürkeklik nedeniyle, diğer ülkeler gibi ülkemizde de fon akımlarının azalması, hatta, kısa vadeli yabancı fonların, yatırıldıkları alanlardan çözülerek ülkemizi terk etmesi, Türk ekonomisinde önemli sıkıntılar yaratmıştır.

55'inci ve 56'ncı cumhuriyet hükümetleri, tanımlanan bu ortam içinde Türk ekonomisini ayakta tutmayı başarmıştır. Hükümetimiz, bir yandan, ülkeyi dürüst ve güvenli bir ortamda seçimlere taşıırken; öte yandan, küresel kriz ortamında ekonomik istikrarını korumak ve kalkınma hamlesini durdurmamak için büyük bir çaba harcamıştır.

Krizi yaşayan sektörlerdeki sorunların bir bölümü yapısal, diğer bölümü ise global krizden kaynaklanan talep daralması ve likidite sorunuyla ilgilidir. Likidite sorununun, ülke yararına olmayan popülist amaçlı geçici çözümü çok kolaydır. Bunun, enflasyonu körüklemeksizin yapılması ise büyük önem taşımaktadır. İşte, 56'ncı cumhuriyet hükümeti, seçim ortamında, oy kaybetmeyi de göze alarak bunu başarmıştır.

Global ekonomik krizin etkilerinin devam ettiği bir dönemde görev alan 57'nci cumhuriyet hükümeti de, bir yandan, krizin olumsuz etkilerini kısa sürede ortadan kaldıracak onarım önlemlerini alarak, öte yandan, ülkemizin ihtiyacı olan reformları ve ekonomi politikalarını süratle uygulayarak, güçlü ve saygın bir Türkiye'yi elbirliğiyle yaratacak azim ve kararlılık içerisinde görülmektedir. Özellikle, istikrarsızlık, çatışma ve kutuplaşma yerine, hoşgörü, uzlaşma ve işbirliğini esas alan, şeffaflığa özen gösteren bir ekip çalışmasına değer veren bu anlayışı takdirle karşılıyoruz.

Geçmiş dönemde terörle yapılan etkin mücadele, ülke kaynaklarının önemli bir bölümünün bu amaçla kullanılmasına yol açmıştır. Doğu ve güneydoğu ekono-

misinin canlandırılması ve kalkınmasına yönelik önlemlerle, terörün, ekonomik ve sosyal kaynaklarının kurutulması gerçekleştirilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uzun yıllardır ekonomimizin en büyük sorunu yüksek enflasyondur. Enflasyon, ekonomideki ve toplumdaki sorunların temel kaynağıdır. Enflasyon, tüm kötülüklerin anasıdır. Gelir dağılımındaki adaletsizliği büyüten, toplum ahlakını, manevî değerleri yozlaştıran unsurların en önemlisidir. Bu hastalıktan ülkemizi kurtarmak için 55'inci hükümet döneminde başlatılan uygulamalarla oldukça yol alınmıştır.

Küresel krizin ülkemize yansımalarına rağmen, enflasyon, yüzde 100'ler düzeyinden yüzde 50'ler düzeyine indirilmiştir. Enflasyonla mücadeleyi 57'nci hükümetin de kararlı bir biçimde sürdüreceğine; ancak, bu yapılırken, alınması gereken önlemlerden dar gelirli vatandaşlarımızın zarar görmesinin önlenmesine özen gösterileceğine inanıyoruz.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; benim konuşmam, genellikle, finansal konular ağırlıklı olarak ülke sorunlarıyla ilgiliydi; ancak, muhalefet partileri sözcülerinin yaptıkları konuşmalarda ortaya koydukları doğru olmayan görüşleri cevaplamak için, konuşmamın bundan sonraki bölümünde, onlara cevap niteliğinde, Türkiye gerçeklerini söylemeye çalışacağım.

Sayın Kutan ve Sayın Çiller, enflasyonun yüzde 90'lardan yüzde 50 düzeyine inmesini eleştirmişlerdir. Bu eleştiriyi gündeme getirenlerden biri, ülkemiz tarihinde, 1994 yılında, enflasyonu yüzde 150'ye tırmandıran ve faizleri yüzde 400'e çıkaran bir şampiyondur. Niye dersiniz... Bakın, dünyada global ekonomik kriz yaşanıyor. Bu krizin rüzgâr etkisi, ışın etkisi, bir atom bombası gibi, ses etkisi, dalga dalga bütün dünyaya yayılmaktadır. Halbuki, 1994 yılında dünyanın hiçbir ülkesinde kriz yoktur, sadece Türkiye'de kriz yaratılmıştır ve o zamanki Hazine Müsteşar Vekili "ben, Japonya'dan, bir yığın parayla geliyorum, sakın, devlet borçlanma yapmasın" demiştir ve arkadan kriz patlamıştır ve bu krizin bedelini, toplumumuz, Servet Vergisi ödeyerek, beyannameleri üzerinden yüzde 10 ilave vergi ödeyerek yüklenmiştir.

Diğer bir sözcü ise, Haziran 1997 tarihinde şampiyon ortağıyla birlikte hükümetten ayrılırken, toptan eşya fiyatları endeksinde yüzde 76'ya, tüketici fiyatları endeksinde de yüzde 78'e ulaşan enflasyonu gerçekleştirmiştir.

Bütçe açığıyla ilgili bazı konular gündeme getirilmiştir; onları da söyleyeyim izin verirseniz. 1999 yılının ocak-nisan döneminde, geçen yılın aynı dönemine göre, bütçe açığı yüzde 159 oranında artmıştır. Bu, reel olarak yüzde 73'lük bir artışa karşılık gelmektedir. 1998 yılının ilk dört ayında ise, bütçe açığı, 1997 yılının aynı dönemine göre yüzde 258 oranında artış göstermiştir. Buradaki reel artış yüzde 95 olmuştur. Yani, bizim dönemimizdeki artış yüzde 73, kendi dönemlerindeki artış yüzde 95. 1999 yılında bütçe açığının artmasındaki önemli etken, vergi gelirlerinde görülen gerilemedir; ilk dört aylık dönemde, vergi gelirleri, 1998 yılının ilk dört ayına göre, nominal olarak yüzde 44 oranında artarken, reel olarak sadece yüzde 4 oranında gerilemiştir. 1998 yılında ise, ilk dört aylık dönemde, 1997 yılının

aynı dönemine göre, vergi gelirleri nominal olarak yüzde 126 oranında artarken, reel artış yüzde 23 olmuştur; yüzde 4 nerede, yüzde 23 nerede!

1999 yılında vergi gelirlerinde görülen azalmaya, 1998 yılının son çeyreğinde reel sektörde yaşanan durgunluğun önemli katkısı olduğu söylenebilir. Ayrıca, vergi reformunun gelir azaltıcı etkisi, yılın ilk aylarında yoğun olarak hissedilmiştir; vergi reformunun gelir artırıcı etkisi mayıs ayından itibaren görülmeye başlanmıştır. Nitekim, hazine nakit dengesi, mayıs ayında, 785 trilyon lira faiz dışı fazlayla kapatılmıştır.

Enflasyondaki gelişmelerde, uluslararası piyasalarda petrol fiyatının 24 dolardan 12 dolara düşmesinin katkısı dile getirilmektedir; ancak, aynı sözcü, enflasyonun yüzde 50 düzeyine indirilmesi sırasında, dünya petrol fiyatlarının 10 dolardan 16 dolara çıkmasını ise dile getirmemektedir. Aynı sözcü, ülkemizde, 1998 yazından bu yana, petrolde otomatik fiyat düzenlemesi uygulamasının yer aldığını da unutmış görünmektedir; çünkü, o uygulamayı getiren kendileridir. İşte bu ortamda enflasyonun yüzde 50 düzeyine inmesi büyük bir başarıdır.

DYP Genel Başkanı Sayın Çiller'in, sosyal güvenlik açıklarını gündeme getirmesi "hafızai beşer nisyan ile maluldür" anlayışına güzel bir örnek oluşturmaktadır. Sosyal güvenlik kuruluşlarının açıklarının çığ gibi büyümesinin ve bütçeden giderek artan pay almasının mimarlarından birisi de kendileridir. Çünkü, kendilerinin, ekonomi bakanı olarak görev aldığı DYP-SHP hükümetinin 1992 yılında çıkardığı yasayla bu yol açılmıştır. Bu konuda en son eleştiri yapacaklardan birisinin kendisi ve partisi olması gerekmektedir. 57'nci hükümet, bu konuda çözüm üretmeyi ve üreteceği çözümü programına alan bir hükümettir.

Bakın, ekonomiyi etkileyen sosyal güvenlik açıklarına ilişkin rakamları söyleyeceğim size. Sosyal güvenlik için bütçeden ayrılan kaynak 1991 yılında 1 trilyon 355 milyar lira, 1999 yılının mayıs ayına kadarki dönemde 1 katrilyon 81 trilyon liradır; yani, sosyal güvenlik kuruluşlarının bütçeye yükü 1998 yılında 1.500 kat, 1999 yılında 1.000 kat artış göstermiştir.

Kamu borç stokunun arttığına yönelik eleştirilere gelince; önce, kullanacağımız objektif kriterlerin belirlenmesi gerekmektedir. Maastricht kriterlerine göre, kamu borç stokunun gayri safi millî hâsılaya oranı 1996 yılında yüzde 38,2'dir; 1998 yılı sonunda ise bu oran yüzde 37,7'dir. Görüldüğü üzere, kamu borç stokundaki gelişme, makul bir gelişme içinde olmuş ve sürmüştür.

Burada ayrıntılı rakamları da söyleyebilirim. Yine aynı kriterlere göre iç borç 1996'da 29,9 milyar dolar, 1997'de 30,7 milyar dolar, 1998'de 37,1 milyar dolardır. Dış borcumuz 1996'da 40,6 milyar dolar, 1997'de 39,7 milyar dolar, 1998'de 39,9 milyar dolardır. Toplam borç stokumuz 1996'da 70,7 milyar dolar, 1997'de 70,4 milyar dolar, 1998'de ise, sadece 77 milyar dolardır. Bunun gayri safi millî hâsılaya oranı da, yukarıda söylediğim gibi, 1996 yılında yüzde 38; 1997 yılında yüzde 36 ve 1998 yılında da yüzde 37 oranındadır.

IMF ve kur politikasından söz ettiler... 55'inci ve 56'nci hükümetler döneminde, özellikle, IMF ve kur politikası konusunda herhangi bir taahhüde girilmiş değildir. 55'inci hükümet döneminde IMF ile varılan yakın izleme anlaşması çerçevesinde

Merkez Bankası kur politikasında tamamıyla serbestçe ve piyasa koşullarına uygun bir biçimde hareket etmiştir; Merkez Bankasına bu konuda müdahale edilmemiştir.

Sayın DYP Genel Başkanının Türk Lirasının yüzde 50'ye varan oranda değer kazandığı iddiasının herhangi bir bilimsel gerçeklikle bağdaşır bulunmadığı ortadadır. Türk Lirası, 1997 bazlı reel efektif kur endeksine göre, mayıs ayı itibariyle toptan eşya fiyatları endeksine göre yüzde 1,5, özel imalat sanayii fiyat endeksine göre yüzde 4 değer kaybetmiştir. Yani, söylediğinin tam tersi.

Sayın Çiller'in tüketici fiyat endeksleriyle yaptığı karşılaştırmayı anlamak mümkün değildir. İçerisinde ev kiralalarının, sağlık ve eğitim hizmet giderlerinin ağırlıklı olarak bulunduğu bir endeksle dış ticaretteki rekabet gücümüzü ölçmek, kendisinin hem bilimsel yeteneğini hem de muhalefet yapma hırsını ortaya koymaktadır. Kaldı ki, hem 1998 hem de 1999 yıllarında ihracatımız miktar olarak da artmaktadır.

1999 yılında, turizm gelirlerinde, eldeki verilere göre - ki, en son şubat verileri elimizde bulunmaktadır - henüz yıl sona ermeden, 2 milyar dolarlık bir gerilemeden bahsetmek doğru değildir.

Sayın Çiller, tarımsal ürünler ve özellikle, şeker stoku ile fiyatları konusunda da eleştiri getirmektedir. Yine burada, aynı hafızayı beşerin nisyan ile malul olduğunu söylemek istiyorum.

Sayın Çiller, bahsettiğiniz, o şeker stoklarının oluşmasının ve şeker ihracatının durmasının ve hatta ithal edilmesinin mimarlarından biri gene sizlersiniz. Zira, 1997 yılında Refahyol döneminde pancar fiyatlarına yüzde 150 zam yaparak, pancar üretiminin, 13,5 milyon tondan 18 milyon tona yükseltilmesine de yol açan sizlersiniz.

Gene, 1992 seçimleri sırasında meydanlarda "tütüne ne fiyat verilirse biz 5 bin lira daha fazla vereceğiz" diyen sizin partiniz değil midir?

KAMER GENÇ (Tunceli) — O, Süleyman Bey... Şimdi Çankaya'da... Sizin hükümeti kuran.

RECEP ÖNAL (Devamla) — Demokratik Sol Parti bu taktikleri 1999 seçiminde kullanmayarak, siyaset ile ekonomiyi karıştırmadığını sergilemiştir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Süleyman Beye sor.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) — Adres yanlış, adres... Devirleri karıştırıyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, hatibe müdahale etmeyelim efendim.

RECEP ÖNAL (Devamla) — KOBİ'lere yatırımları teşvik amacıyla, düşük faizli uzun vadeli kredi kullandırılmasının önemi dikkate alınarak, bölge ayırımı gözetilmeksizin, tümüne işletme kredisi sağlanmaya devam edilmektedir. 30.4.1999 itibariyle, Teşvik Fonundan 3.407 firmaya 54,9 trilyon lira kredi sağlanmış ve istihdama da katkıda bulunulmuştur. Aynı şekilde, Halk Bankası kaynaklarından da, mart ayı itibariyle, toplam 75,7 trilyon lira kredi kullandırılmıştır. Halk Bankasının, bu kesime kaynak aktarabilmesi için bütçeden çeşitli kaynak transferleri

sağlanmıştır; 1999 yılında 23,8 trilyon lira nakit, 80 trilyon lira tahvil olmak üzere, toplam 103,8 trilyon lira aktarılmıştır.

Kamu bankalarının görev zararlarının oluşumuna baktığımızda; Halk Bankasının görev zararları, tamamen, tüm hükümetler döneminde uygulanan politikaların sonucudur. Esnaf ve sanatkârlara, genç kadın girişimcilere kullandırılan düşük faizli krediler ile ticarî faiz oranları arasındaki farktan doğan görev zararı, bütçe imkânlarıyla ödenmeye çalışılmaktadır. Bugünkü tarih itibarıyla, Halk Bankası görev zarar alacağı 1,5 katrilyon liradır.

Ziraat Bankası görev zararı ise, 1993-1994 döneminde uygulanan kötü pamuk destekleme primi ödemelerinden kaynaklanmaktadır. 1993-1994 yıllarında, Ziraat Bankasınca üreticiye ödenen 4,6 trilyon lira, bu yıla kadar bütçeden yeterli düzeyde ödeneğin yaratılamaması ve 1994 yılında yaşanan kriz sonucu faiz oranlarının artması nedeniyle, ödenmeyen görev zararına yürütülen faizle birlikte, bugün 2,1 katrilyon lira düzeyine çıkmıştır. Bu uygulamaların yarattığı olumsuzluklar tamamen geçmiş hükümetlerin kararlarına bağlı olup, bu olumsuzlukları ortadan kaldırma, hükümetimizin amaçları arasında yer almaktadır.

Sayın Çiller, Mevduat Sigorta Fonundan yapılan ödemelerin...

NECMİ HOŞVER (Bolu) — Ona göre mi hazırladın... Her lafında Çiller, Çiller... Hayret bir şey!

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

RECEP ÖNAL (Devamla) — ...devlet bütçesinden karşılandığı izlenimini veren ifadelerde bulunarak, bazı devlet harcamalarıyla, bunların mukayesesi yoluna gitmektedir. Eğer, bir yanlış bilgilenme yoksa, bunu, zihinleri bulandıran talihsiz ifadeler olarak nitelemek gerekir. Bunları dürüst siyaset anlayışıyla bağdaştırmak mümkün değildir.

Hepimizin bildiği gibi, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu iki temel amaçla kurulmuştur; bunlar: Malî piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması ile tasarrufların sigorta edilmesidir. Bu amaçla kurulan fonun gelirleri de, hiçbir şekilde devlet bütçesinin gelirleriyle ilgili olmayıp, bankalardan sağlanan sigorta primleridir.

Eleştiri konusu edilen sınırsız mevduat güvencesi, Sayın Çiller'in iktidarı döneminde, 1994 krizinden çıkışın bir amacı olarak kullanılmıştır; gereken önlemler alınmadan sınırsız mevduat güvencesi verilmiştir. Sınırsız güvencenin kaldırılacağı bir ortam oluşmamakla birlikte, hedefimiz malî piyasalarda güven ve istikrarı koruyarak, söz konusu güvencenin tedricen kaldırılması şeklindedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; programda, 57'nci hükümetin ülkemizin ekonomik ve sosyal temel sorunlarını kavradığı, bu sorunların çözümü için getirmeyi öngördüğü önlemleri, varılan ekonomik, siyasal ve sosyal koşullar içinde yeterli bulmaktayız.

Huzurunuzda programı tartışılan 57'nci hükümetin, karşılıklı anlayış, güven ve uyum içerisinde çalışabilmesi halinde, ülkemiz sorunlarına gerekli çözümleri üretebileceğine inanıyoruz.

Bu inançla, Demokratik Sol Parti olarak, 57'nci cumhuriyet hükümetine çalışmalarında başarılar diliyor, hükümete güvenoyu vereceğimizi bir kez daha yineliyor, şahsım ve Demokratik Sol Parti Grubu adına, Yüce Meclise en derin saygılarımı sunuyorum. *(DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, grupların, Hükümet Programı üzerindeki görüşlerini açıklamaları tamamlanmıştır.

Şimdi, hükümetin söz talebi varsa, kendilerine söz vereceğim.

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — Birinci konuşmacıdan sonra...

BAŞKAN — Peki.

Şimdi, şahsı adına söz isteyen ve birinci sırada yer alan Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç.

Buyurun efendim.

Süreniz 10 dakikadır. *(DYP, FP ve DSP sıralarından alkışlar)*

KAMER GENÇ (Tunceli) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

18 Nisan seçimlerinden sonra oluşan bu Meclisin çıkardığı 57'nci hükümetin, ülkemize, milletimize barış, huzur ve her alanda başarı getirmesini diliyorum. *(DSP sıralarından alkışlar)* Eğer bu hükümet olumlu adımlar atarsa, biz de, bu hükümeti her aşamada destekleriz; bize de bu yakışır. Ancak, biraz sonra da bazı ön şartlarım olacaktır.

Yalnız, anlaşılan, bu hükümetimizin yemeğini erkekler pişirecek, bulaşığını erkekler yıkayacak; çünkü, bu hükümet, tam bir erkekler hükümeti; bir hanım almamıştır. Halbuki, koalisyonun üç ortağının içinde çok saygıdeğer hanımefendiler var, bu hanımefendilerin bu hükümete alınmaması, bence, bir nakisedir, bir eksikliktir. Aslında, hanım elinin değdiği her yerde güzellikler biter. *(DSP ve MHP sıralarından alkışlar)*

Hükümet Programında da bazı şeyler var; onu da, isterseniz, vurgulayayım: Şimdi, Hükümet Programında “kadınlarımızın ekonomik ve sosyal yaşamımızın her aşamasında üretime katılmaları özendirilecek” deniliyor; ama, kadınlarımız karar safhasından çıkarılmış; haklarında karar verme yetkisi, maalesef, erkeklere bırakılmıştır; bu bir eksikliktir.

Değerli milletvekilleri, bakın, bir şey daha vurgulamak istiyorum. Bu Meclisin verimli çalışması lazım. Bu Meclisin verimli çalışabilmesi için de, herkesin, burada, fuzulî işlerle uğraşmaması lazım.

Türkiye bir hukuk devletidir. Bu hukuk devletinde kuvvetler ayrılığı vardır. Türkiye bir hukuk devletidir ve anayasayla yönetilmektedir.

Şimdi, bir türban meselesi zaman zaman burada dile getiriliyor. Anayasa Mahkemesinin Refah Partisinin kapatılmasıyla ilgili olarak verdiği kararda deniliyor ki: “Resmî dairelerde ve öğretim kurumlarında türbanın serbest olduğuna ilişkin ve yahut bunun takılacağına ilişkin bir konuşma veyahut da bir program Anayasanın

laiklik ilkesine aykırıdır.” (DSP sıralarından alkışlar) Laiklik ilkesine aykırı olunca da, biz, bu konuda ne bir kanun çıkarabiliriz ne bir içtüzük hükmü koyabiliriz; getirdiğimiz zaman da Anayasa Mahkemesi bunu değiştirir.

Bakın, yine, Anayasa Mahkemesinin milletvekili emekli maaşlarını düzenleyen hükmün iptaliyle ilgili olarak verdiği son bir kararda deniliyor ki: Demokratik ülkelerde yasama organları, hukukun genel ilkeleri ve anayasanın sınırları içinde yasama görevini yapmak zorundadır. Aksi takdirde, anayasaya aykırı olduğunu bile bile bir tasarrufta bulunurlarsa, bu, anayasayı ihlaldır. Bunu, parantez içerisinde söyleyeyim.

Hükümetimiz, Programa, Alevî-Sünnî kardeşliğini koymuş; teşekkür ediyoruz. Yalnız, bunlar lafla olmuyor. Ben, ayırımcılıktan yana değilim; ama, biz, isterdik ki, bu hükümetin içerisinde birkaç tane Alevî temsilcisi olsaydı daha iyi olurdu. Kadın temsilcisinin olmaması...

Değerli milletvekilleri... (MHP sıralarından “Sayın Başkan...” sesleri)

Efendim, ben, kendi düşüncelerimi söylüyorum; yani, hiç müdahale etmenize gerek yok.

BAŞKAN — Lütfen, Genel Kurula hitap edin efendim.

Sayın milletvekilleri, lütfen, hatibe müdahale etmeyelim.

KAMER GENÇ (Devamla) — Bu Programda, 5’inci sınıftan sonra, Diyanet İşlerine bağlı bir Kur’an kursunun getirileceği ilkesi var. Bunun, Tevhidi Tedrisat Kurumuna ve Anayasanın 174’üncü maddesine aykırı olduğunu belirtmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, tabii, 18 Nisandan sonra, beş parti Meclise girdi; bu beş parti içinden çok çeşitli, alternatif hükümetler çıkabilirdi; ama, maalesef, işte, bugünkü koalisyonu oluşturan partilerden ikisi arasında başlangıçta bir ihtilaf çıkınca, birileri araya girdi. İşte, başta, tabii, Süleyman Bey girdi araya, elçiler gönderdi... Aslında, şunu da söyleyeyim: Süleyman Bey, yani, Sayın Cumhurbaşkanı, dünyanın en pahalı cumhurbaşkanıdır. Hatta, süresinin de uzatılmasını istiyorlar; aman ha, buna teşebbüs etmeyin; çünkü, Çankaya’da, artık, sökülerek, üzerinde lüks inşaatların yandaşlara yapılacağı arsalar yok. Yeter de; yani, zaten, bu kadarı da yeter. O bakımdan, yani, Türkiye’de 65 milyon insan vardır; bu 65 milyon insan içinde çok daha güzel cumhurbaşkanlığı yapacak insanlarımız vardır. Bu kişi, hemen... Biliyorsunuz, 1997 tarihinde bir Hattatlar kararnamesi çıktı; basında “Hattatlar kararnamesi” denilen bir kararname çıktı. Güya, işte, güneydoğuda yapılacak yarım işlere bir kredi verilecekti; ama, oraya bir geçici madde konuldu, paraların hepsi Gaziosmanpaşa’da imara aykırı büyük bir otelin yapılmasına kaydı. Tabii, bunun da bir karşılığı olacaktır. İşte, bilmiyorum tabii; yani, bu böyle işte, Cumhurbaşkanının temsilcisi Hattatlar, bu yeni koalisyonun oluşumu için bu kadar aracı yapıldıktan sonra, temenni ederiz ki, yeni hükümet zamanında kendisine özel kararnameler çıkmaz.

Şimdi, değerli milletvekilleri; bu hükümet, tabii, tercih... Tabii ki, parti tercihi yapan arkadaşlarımıza saygı duyuyoruz. Yalnız, kimi tercih ettiler? İşte, mesela, bir parti tercih edildi; yani, üç parti bir araya geldi, tercih edildi. Bir parti genel başkanı

ve bakanları hakkında şu anda aşağı yukarı yedi soruşturma önergesi var. İşte, yoksulluk ve işte, şeylerle... (MHP sıralarından “yolsuzluk” sesleri) Yolsuzluklarla mücadelede ahdetmiş veya vaat etmiş, yolsuzluk ve yoksullukla mücadele etmeyi ilke edinen insanlar... Yarın göreceğiz nasıl mücadele edecekler. Çünkü, yani, geçmiş o kadar yolsuzluklarla dolu ki... Bakın, bir bankalar meselesi var. Şimdi, bankalar meselesinde, en yakında çıktı ortaya. Tabii, bazı büyük gruplar arasında çatışma çıkıyor.

Son hükümetler zamanında bir Türkbank meselesi çıktı ortaya, ihale yolsuzluğu çıktı ortaya. Türkbank ihale edilecekti, 600 milyon dolara ihale edilmedi; bankanın içi boşaltıldı, 500 milyon dolar bu bankaya devlet kaynağı aktarıldı. Bankekspres'e 200 milyon dolar gitti. Arkasından da bir bakıyorsunuz, İnterbank'ın içi boşaltılmış; kimler tarafından; Sayın Cumhurbaşkanının özel uçağında özel gezilere giden kişiler tarafından. Tabii, Cumhurbaşkanının yakını olunca mümkün mü birileri size dokunsun; sıkıysa dokunsun. Hatta gidip size...

BAŞKAN — Sayın hatip, Sayın Cumhurbaşkanı hakkında...

KAMER GENÇ (Devamla) — Hayır, bir dakika... Siz niye rahatsız oldunuz efendim?

BAŞKAN — Sayın Hatip, burada olmayan Sayın Cumhurbaşkanı hakkında daha nazik bir üslup kullanın efendim.

KAMER GENÇ (Devamla) — Şimdi, efendim, bu arkadaşımız İnterbank'ın içini 1,5 milyar dolar boşalttı. Bu kimin zamanında boşaltıldı; maalesef, geçen hükümet zamanında boşaltıldı. Tabii, bu bankaların içi boşaltılırken, böyle 2,5 milyar dolar giderken, geçen hükümetin ortakları vardı... Diyorum ki, yani, birileri bazen bankaların içini boşaltırken, sizler de, biraz fazla şiirle uğraşmayın; canım, çok duygusal olma da gerek yok.

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) — Bankalar Kanununu niye çıkarmadınız?

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, Bankalar Kanununda eksiklik yok. Bankalar Kanununda eksiklik... Uygulama olmadıktan sonra ne yapacaksınız? Bakın, bunların hesabını sormalıyız.

Değerli milletvekilleri, bugün insanlarımız aç, çıplak. Benim memleketimde insanlar aç; evine ekmek getiremiyor. Bakın, gıda ambargosu var... İşte, güneydoğuda hayvancılığı teşvik ediyoruz diyen hükümetimiz... Şimdi, şu anda göçerlerin yaylaya gitme durumları var; o insanların karşılaştıkları sıkıntıları, insan olarak, gördükçe utanıyorum. Hayvanlarını yürütemiyorlar, pahalı pahalı kamyon tutuyorlar ve her aşamada güçlüklerle karşı karşıya kalıyorlar. Biz istiyoruz ki, bu 57'nci hükümet... Bakın, benim memleketimde hiçbir yatırım yapılmıyor. Geçen dönemde Çemişkezek ve Mazgirt'te iki tane sulama suyu vardı, Sayın Bakan iki defa bana yazı yazdı, ihalesini yapmadılar; ama, öte yandan enerji ihaleleri için çok acele ediyorlar.

Sayın milletvekilleri, enerji ihaleleri, Türkiye rejiminin geleceği için çok büyük bir rizikodur. Bu Hükümetten rica ediyorum; enerji ihalelerine dikkat etsin. Evvela, RTÜK tuttu... “Enerji ihaleleri RTÜK Kanununa aykırı değil” dendi, arkadaşımız

buraya milletvekili olarak geldi. Arkasından, özel temsilci, firma adına Hükümetle pazarlık yapan kişi, geldi, milletvekili oldu.

Arkadaşlar, bakın, bu enerji dağıtımı çok büyük bir meseledir. Devletin ürettiği enerjiyi bir direktan alıyorsunuz, öteki direğe, özel sektörün direğine veriyorsunuz; fiyat 3 misli pahalalanıyor. Yarın, basın patronları, televizyon patronları bu ihaleleri aldıktan sonra, hem bunların dağıtım hizmetlerini yapmazlar hem de fiyatları 10 misli, 20 misli artırırlar ve kimse bunlarla mücadele etmez. Bakın, bunlar rejimimiz için çok tehlikeli şeylerdir.

Kaldı ki, bunlar, devlete 1 milyar 300 milyon dolar veriyorlar, karşılığında da, devletten, zaten, teminatlar karşılığında 1 milyar 300 küsur milyon dolar alacaklar.

Bakın, burası yeni bir Meclis; yeni bir Meclis başlarken bunların üzerinde çok ciddi duralım. Bu memleket hepimizin. Bakın, insanlar aç. Bakın, gençlerimiz, askerlerimiz, gidiyor, bu ülkenin bütünlüğü için kan döküyor, can veriyor; biz de burada dürüstlüğümüzü vereceğiz, enerjimizi vereceğiz. Bunları kendi menfaatimiz için söylemiyoruz; bugün buradayız yarın yokuz; ama, burada, bu memleketin, bu milletin birliğini, bütünlüğünü pekiştirecek, bu memleketin refahını artıracak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, kusura bakmayın; bundan önce, 5 dakika hep 15 dakika oluyordu, biz olunca herhalde bir 5 dakikamız kesildi. Bu önemli bir konu...

Ve istiyoruz ki, artık, Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu memlekette, hem milletvekillerinin itibarının artması hem de burada bir huzur ve güvenin olması... Şurada birer partiyiz, gelmişiz; paylaşmayacağımız bir kişi yok. Tek hedefimiz laik Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bütünlüğüdür; bu iki kuralı koymamız lazım. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar) Birincisi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti bölünmez bir ülkedir. İkincisi, laik cumhuriyettir. Bunları koruyacağız, bunlar üzerinde tartışma açmayacağız; ama, onun dışında, ülkemizin bütünlüğüne, memleketimizin yönetimine yönelik her türlü haksız eylemin karşısındayız.

Değerli milletvekilleri, geçen hükümetler zamanında, benim ilime kimse gelmedi. Ben rica ediyorum; buyurun, Türkiye hudutları içinde bir Tunceli var deyin. 1994 yılında orada, Ovacık İlçesinde, birçok ilçede tek gözlü barakalarda yaşayan 130 hane var ve bu insanlar çamur içinde yaşıyorlar, bu insanlar evlerine ekmek götüremiyorlar.

Bakın, ben, burada altı sene Meclis Başkanvekilliği yaptım, bağırdım, sözümü dinletemedim. Sizlerden rica ediyorum, yeni bir Meclis, bu memlekete barışı, huzuru getirebilmemiz için evvela insanlara bir şeyler vermek lazım. İşsizlik çok önemli bir sorundur. İşsizlik sorununu halledebilmemiz için işsizlik sigortasını getirelim. Bakın, bir holdingin devletten götürdüğü para devlet hizmetinde, işsizlik sigortasında kullanılsa, pekala bunu karşılayabilecek düzeydedir.

Ben, bunları özellikle rica ediyorum. İnsanlarımızın kardeşlik duygularını pekiştirelim. Burada sağ sol diye bir şey kalmamış. Eskiden sağ sol diye insanları birbirine vurduruyorlardı, birtakım patronlar da arkasında bunun keyfini sürüyorlar-

dı. Artık bu işler bitti. Burada tek hedefimiz, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, güçlü bir devlettir... İşte, Abdullah Öcalan'ın açıklamaları da gösteriyor ki, dünyadaki birçok devlet bize düşmandır. Niye düşman; çünkü, Türkiye'nin dağ köyünden bir Türk gidiyor, Avrupa'da kısa zamanda patron oluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, bir de hemşeriliğimiz var; onun için 1 dakika daha verirsiniz...

BAŞKAN — 1 dakika daha, buyurun.

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, aslında Sayın Başkanla hemşeriyiz; onun için biraz da iltimas etmesi lazımdı; teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, bu hükümete bir destek vereceğiz; ama, nasıl vereceğiz; bir şartla: Isparta ile Rize'ye yapılan yatırımların yüzde 10'unu ben istiyorum, Tunceli'ye istiyorum, kendime de istemiyorum. *(DYP sıralarından alkışlar)*

Isparta'ya gidin, bakın, asfaltsız köy yok, bütün köyleri asfaltlı...

MÜCAHİT HİMOĞLU (Erzurum) — Erzurum'a gel, Çat'a gel...

KAMER GENÇ (Devamla) — Neyse, sen de kendi memleketinden bahsedersin.

NECMİ HOŞVER (Bolu) — Rize'de bir yatırım yok Kamer Bey. Rize'de köylerin asfalt yolları yok.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen karşılıklı konuşmayalım efendim.

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, sağlık ocağı olmayan köyü yok...

Mesela, geçen hükümetler zamanında çay ekim alanlarının sınırlandırılması konusu çıktı. Tabii, çay ekim alanlarının sınırlandırılması kapsamında çay ekemeyenlere birtakım tazminatlar ödeniyor; ama, öte tarafta, şekerpancarı ekim alanlarının sınırlandırılması için de bir kararname geldi, o insanlara herhangi bir tazminat ödenmiyor.

Değerli milletvekilleri, benim en fazla üzerinde durduğum, gerçekten, bu Mecliste, geçmişte yapılan bütün suiistimalleri, hiç kimsenin gözünün yaşına bakmadan ortaya koyalım; çünkü ihalelerde çok büyük suiistimler yapıldı. Mesela, bir Karadeniz otoyolu var, o zaman, 14 milyar dolar dış kredi bulunacak denildi, bir kuruş dış kredi bulunmadan getirildi, o yollar ihale edildi ve müteahhitler hâlâ bir kuruş kredi bulmamışlardır. Yani biz bunları söylerken, kimseye bir düşmanlığımız yok. Bizim tek isteğimiz, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kaynakları var, zengin bir ülke, bu ülkenin kaynaklarını insanlarımıza, bölgelerimize hakça dağıtmaktır. Dolayısıyla, bu iktidarınız zamanında, istiyorum ki, artık kendi aranızda da kavga etmeyin, birleştiniz, bir iktidar kurdunuz; yarın basın diyecek ki size, efendim bilmem şu parti şu bürokrati getirdi, bu parti bu bürokrati; bunlara da kulak asmayın. Bakın, geçen dönem bir küskünler meselesi çıktı burada, bundan da ders alın.

Ben yirmi seneden beri bu salondayım, milletvekiliyim, epey de deneyimim var, hiç basına masına aldırmadan... *(Gülüşmeler)*

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMER GENÇ (Devamla) — Peki, efendim, saygılar sunuyorum. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Hükümet Programı üzerinde Başbakan Sayın Bülent Ecevit söz istediler; kendilerini davet ediyorum.

Buyurun efendim. *(DSP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri, bizi televizyonlarında izleyen sayın yurttaşlarım; sizlere, hükümetimiz adına saygılar sunuyorum.

Demokratik Sol Partinin, Milliyetçi Hareket Partisinin ve Anavatan Partisinin birlikte oluşturdukları 57'nci cumhuriyet hükümeti dönemine ben umutla bakıyorum; çünkü, bu hükümet, üç partili bir koalisyon hükümeti olduğu halde, gerek protokolün ve Programın hazırlanışında gerek bakanlıkların dağılımında herhangi bir güçlkle karşılaşılmamıştır; üç parti de, demokrasinin gereği olan uzlaşma yeteneğini, daha göreve başlarken göstermişlerdir.

Koalisyon ortakları, Atatürk devrimine ve ilkelerine bağlılıkta, ulusal birliği, laikliği ve demokratik cumhuriyeti ödünsüz koruma ve güçlendirme azminde ve yoksulluk ve yolsuzlukla etkin mücadele kararlılığında uzlaşmayı da aşan bir birlik-telik temeli oluşturmaktadırlar.

Bu hükümetin, bu hükümeti kuran üç partinin toplam milletvekili sayıları 351'dir. Bu, çok büyük bir rakam; fakat, biz, büyük çoğunluğumuz var, Mecliste her istediğimizi kendi bildiğimiz gibi yaparız davranışında olmayacağız, her konuda, demokrasinin bir uzlaşma rejimi olduğunu göz önünde tutacağız. Yalnız koalisyon ortakları olarak değil, yalnız koalisyon ortakları olarak kendi aramızda değil, Meclisteki muhalefet partileriyle de, olabildiğince uyum sağlamaya çalışacağız.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde geniş bir diyalog, uzlaşma ve uyum ortamı sağlanabilirse, Büyük Millet Meclisinin 21'inci Döneminde, Türkiye Büyük Millet Meclisi bir kurucu meclis gibi çalışabilir, demokrasimizin eksikliklerini giderici anayasa değişiklikleri elbirliğiyle yapılabilir, ekonomide ve sosyal alanda gerekli yapısal reformlar dayanışma içinde gerçekleştirilebilir. Bu olanağı değerlendirebilirsek, gerek hükümet olarak gerek Parlamento olarak, ülkemize büyük hizmette bulunmuş oluruz.

Hükümet içinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde uyum sağlamak da yetmez, aynı zamanda, ekonomimizin güçlenmesine, adaletli bir düzen kurulmasına, insan ve çevre sağlığına, doğa dengesine ve eğitime katkıda bulunan ve bulunabilecek olan toplumsal örgütlerle de sürekli diyalog ve dayanışma içinde çalışmaya özen göstereceğiz.

Bütün dünyada yaygınlaşan pazar ekonomisi sürecinde, ekonominin sorunlarına, yalnız hükümetlerden ve devletten çözüm beklenemez. Bu alandaki çözüm arayışlarına, girişimci ve işçi kesimlerinin de etkin katkıları zorunludur. Onun için, biz, ekonomik ve sosyal konseye büyük önem veriyoruz. Bu konseyi kurumsallaştırma kararındayız - bu, Programda da açıkça ifade edilmiştir - ve buna katkıda bulunan kesimleri de, tatmin edici bir işleyişe ulaştırma kararındayız. Zaten, bu yılın baş-

larında da bunun ilk örneği verilmişti. Ekonomik ve sosyal konseye katılanlar dışında, başka meslek kuruluşlarıyla da diyalog kurmaya, diyalogu sürdürmeye özen göstereceğiz.

Böyle bir katılım sürecinin kökleştirilmesi, yalnız ekonomik ve sosyal alanda değil, demokrasimizin eksikliklerini giderme, toplumsal huzuru ve barışı güçlendirme ve ulusal birliğimizi pekiştirme yolunda da ülkemize ve kalkınmamıza ivme kazandıracaktır.

Ekonomimiz, geçen yılın güz aylarından itibaren, bir durgunluk ve daralma dönemine girmiştir. Bunun nedenleri bellidir. Bunun nedenlerinin başında, bütün dünyayı sarsan, ciddi ve ağır ekonomik kriz gelmektedir. Bu ekonomik kriz, Güneydoğu Asya'da başlayıp özellikle Rusya'ya taşındıktan sonra, Türk ekonomisini büyük ölçüde olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır ve bu etkileyiş hâlâ sürmektedir.

Ekonomimizdeki durgunluğun ve daralmanın bir başka nedeni de, siyasal belirsizlik ve istikrarsızlıktır. Düşünün ki, Türkiye, geçen nisan ayında yapılan seçimlerin bir yıl öncesinden itibaren, bir siyasal belirsizlik, bir seçim oldu olacak havası içine sürüklenmiştir. Bu durumda da, ekonomide istikrarlı önlemler, orta ve uzun vadeli önlemler alabilmek çok güçleşmiştir.

Yine, ekonomideki durgunluğun ve daralmanın bir başka nedeni, kaynak yetersizliğidir ve ayrıca, yılların oluşturduğu, ağır iç ve dış borç yüküdür. Nitekim, bildiğiniz gibi, 1999'un ilk 5 ayında, Türkiye, yaklaşık 30 milyar dolar tutarında iç ve dış borç ödemesi yapmak zorunda kalmıştır ve bütün zorluklarına rağmen de bu görevi yerine getirmiştir.

Yine, ekonomideki daralmanın bir başka nedeni, petrol fiyatlarının kısa sürede, 10 dolardan 16-17 dolara yükselmiş olmasıdır; fakat, bunlar, Türkiye'nin aşamayacağı güçlükler ve etkenler değildir. Bu güçlükleri aşabilmek için başta gelen bir koşul, siyasal istikrardır.

Türkiye, 1994'te, dünyada hiçbir kriz belirtisi bile yokken sürüklendiği ekonomik felaketi bile aşabilmiştir. (*DSP ve MHP sıralarından alkışlar*) Gerçi, o felaketin açtığı yaralar, hâlâ kapanabilmiş değildir; ama, kısa bir durgunluk döneminden sonra, bir ekonomik kargaşa döneminden sonra, ekonomi, yine, 1994'te rayına girmeye başlamıştır.

Ekonomiye yeniden canlılık kazandırabilmek için, hükümetin uyumlu çalışması ve olabildiğince uzun ömürlü olması gerekir. Türkiye, 1983 güzünden beri - yani, askerî yönetim dönemi sona erdiğinden beri - bugünlere kadar, sürekli seçim ortamında yaşamıştır. Sürekli seçim ortamında yaşayan, on yılı aşkın bir süre seçim atmosferinde yaşayan bir ülkede, ne siyasal istikrar sağlanabilir ne ekonomik istikrar sağlanabilir ne de orta ve uzun vadeli yapısal önlemler alınabilir veya yapısal değişiklikler yapılabilir.

Aslında, sık sık hükümet değişikliklerine karşın bile siyasal istikrar korunabilir. Bunun için, kamu yönetiminde istikrar gereklidir. Her iktidar değişikliği kamu yönetiminde deprem yaratırsa, yine, ne siyasal ne de ekonomik istikrar sağlanabilir.

56'ncı hükümet döneminde, kamu yönetiminde istikrar sağlayabilmek için, bazı önemli adımlar atılmıştır; memur alımları, atamalar ve görev yükseltmeler belirli kurallara bağlanmıştır. 57'nci hükümeti oluşturan tüm partiler de bu önlemleri açıkça desteklediklerini belirtmişlerdir. Nitekim, Hükümet Programında, buna belirgin biçimde yer verilmiştir. Programdan, o kısmını, bölümünü, bence çok önemli olduğu için, bir kez daha, huzurunuzda okumak istiyorum:

“Kamu yönetiminde ve kamu hizmetlerinde adaletli, şeffaf, verimli ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsenecektir.

Kamuda işe alınmada yeterlilik, görevlerde yükseltilmelerde ehliyet ve liyakat esas alınacak, kayırmacılık önlenecektir.

Kamu personelinin atama ve yükseltilmelerinde ehliyet ve liyakat şartları nesnel ölçülere ve sınav esasına dayandırılacaktır.

Kamu görevlerine giriş sınavlarının merkezi sistemle gerçekleştirilmesi uygulamasının yerleşmesi sağlanacaktır.

Aynı işi yapan personel arasındaki ücret farklılıkları giderilecektir. Bu amaçla yapılacak düzenlemede, iş, görev ve sorumluluk tanımlarına yer verilecek ve eşit işe eşit ücret ilkesi uygulanacaktır.”

Bunlar, hükümetin programında aynen yer alıyor. Bu düzenlemenin kalıcı olması, kamu yönetiminde başlıbaşına bir reform niteliği taşıyacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; siyasal istikrar sağlamanın, dolayısıyla da ekonomik istikrar sağlayabilmenin bir başka koşulu, temel ulusal politikalarda ulusal uzlaşa sağlanmasıdır. Hükümetimiz, Meclisle ve toplumla uyum içerisinde çalışmaya göstereceği özenle, bu koşulun da yerine gelmesine elinden geldiğince katkıda bulunacaktır.

Hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündeminde, bildiğiniz gibi, çok ivedi bazı görevler var. Bunların başında, tabii, 1999 bütçesinin, yıl yarılандıktan sonra yahut yarılандığı sırada görüşülmesi ve bir an önce uygulamaya konulması geliyordu. Sayın Meclis Başkanının da değerli katkısıyla, Plan ve Bütçe Komisyonu, bildiğiniz gibi, toplanmıştır, görev bölümü yapmıştır ve bütçe çalışmalarına başlamıştır. Aynı zamanda, yine Plan ve Bütçe Komisyonu, çok büyük bir ivedilik taşıyan Bankalar Yasasını da gündemine almış, şimdiden o konuda çalışmaları başlatmıştır. Bunun için, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyelerini şükran duygularıyla kutluyorum.

Bu arada, Bankalar Yasasıyla ilgili olarak, zihinlerde gereksiz yere kuşku uyandırıcı birtakım söylentiler son zamanlarda yaygınlaşmıştır. Bu arada, haziran ayının 11'ine kadar Bankalar Yasası çıkmazsa, mevduat üzerinde devlet güvencesi ortadan kalkacak iddiası yayılmıştır. Sayın Başbakan Yardımcımız Hikmet Uluğbay'ın da geçen gün belirttiği gibi, bu söylentilerin gerçekte hiçbir ilgisi yoktur. Biz, Bankalar Yasasının bir an önce çıkmasını istiyoruz; çünkü, o şekilde, bankalar, daha verimli bir çalışma süreci içine girebilecek ve üreticilerin, dışsatımcıların yardımlarına daha etkili bir şekilde koşabileceklerdir ve daha etkili biçimde denetlenebileceklerdir. Bizim, bankalar konusunda, yılbaşından beri, ısrarla “bunu gündeme getirelim,

Meclisten bir an önce çıksın” dememizin nedeni budur; yani, ekonomideki daralmayı önlemeye ciddi bir katkısı olabileceğine inanıyoruz Bankalar Yasasında öngörülen değişikliklerin; yoksa, bunun, devlet garantisiyle bir ilgisi yoktur. Bunun da, bütçeyle birlikte, bir an önce, Büyük Millet Meclisinden çıkıp yürürlüğe gireceğini umuyorum. Dediğim gibi, Bankalar Yasası, bir sıkıntı döneminden geçmekte olan ekonomimiz için bir ilaç yerine geçecektir kanısındayım.

Büyük Millet Meclisimizi bekleyen bir başka görev, bildiğiniz gibi, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yapısının değiştirilmesiyle ilgili Anayasa değişikliğidir. Ayrıca, bir pişmanlık yasası, yine, hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündeminde ivedilikli bir yer tutmaktadır.

Bu hükümeti kurma çalışmaları, hazırlığı içindeyken, bütün sayın parti liderleriyle yaptığım görüşmelerde, muhalefet partileri dahil bütün partilerin, bu ivedilikler sıralamasında birleştikleri izlenimi edinmiştim. Bunu da şükranla belirtmek isterim.

Bu arada, muhalefet partileri, yani Fazilet Partisi ve Doğru Yol Partisi -edin-diğim izlenim doğru ise- devlet güvenlik mahkemelerinde bir değişiklik yapılmasını da kabul etmektedirler. Mecliste, bu anayasa değişikliği eğer referanduma kalmadan yapılırsa, ülkemiz bundan büyük yarar sağlayacaktır. Başka konularla bunun arasında bağlantı kurulmazsa veya “değişiklik gerekliydi; ama, daha önce yapılmalıydı” gerekçesiyle destek esirgenmezse, bu anayasa değişikliği daha çok geç kalınmadan Meclisten çıkabilir ve uygulamaya konulabilir; bu şekilde, çok haksız bir istismar da önlenmiş olur. Haksız diyorum; çünkü, Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu olan savcılar ve yargıçlar, uzun yıllardan beri çok başarılı bir sınav vermişlerdir. Askerî yönetim dönemlerinde bile, sıkıyönetim dönemlerinde bile, hiç kimse, askerî yargıçlarımıza ve savcılarımıza toz konduramamıştır. Bu bir gerçektir. O nedenle, bu konudaki dışarıdan gelen ısrarların haksız olduğunu söylüyorum; ama, bir haklı tarafı da var: Biz, bazı sözleşmelere imzamızı atmışız; o imzamızın gereği de, bu gibi mahkemelerin tamamen sivil hâkimlerden ve savcılardan oluşmasını gerektiriyor. O nedenle, haksız da olsa gerekli bir değişikliktir.

Öngördüğümüz pişmanlık yasası da, haklı olarak çok duyarlı bir ortam içinde bulunan kamuoyunun kabul edebileceği ölçüler içinde olacaktır. Böylelikle, PKK’nın tuzağından kurtulmak isteyen gençlere bir şans tanınmış olacaktır. Eğer bu gençler İmralı duruşmalarını televizyondan veya radyolardan izleyebiliyorlarsa, nasıl bir tuzağa düşürülmüş olduklarını herhalde anlayacaklardır.

Bu arada, İmralı’daki yargılama sürecinden, bu memleketin bir vatandaşı olarak kıvanç duyduğumu da belirtmek isterim. Devletin ilgili bütün organları, tam bir uyum içinde çalışmışlardır, Türkiye’de ne kadar köklü ve ciddi bir devlet yapısı bulunduğunun yeni bir kanıtını, yeni bir örneğini vermişlerdir. Aynı zamanda, mahkeme de, hiç üzerine gölge düşürülemeyecek bir yansızlıkla, bir hukuk devleti anlayışı içinde işlemektedir.

Yine, öncelikle ele almamız gereken konulardan biri de vergi konusudur. 55’inci cumhuriyet hükümeti döneminde gerçekleştirilen Vergi Reformu Yasası, aslında çok önemli bir yasadır ve geniş toplum kesimleriyle uyum içinde, diyalog

içinde hazırlanmıştır ve Yüce Meclisten geçirilmiştir; ama, bütün vergi reformları, toplumun değişik kesimlerinde, sonradan, yürürlüğe girdikten sonra sızlanmalar yaratır, şikâyetler yaratır. Herkes, vergide sosyal adaletten yanadır; herkes “çok kazandı çok, az kazandı az vergi alalım” der; herkes “vergi ödenmelidir, ödenmelidir” der; ama, birçok toplum kesiminde, işte, herkesten daha fazla alınsın, ama, benden daha az alınsın veya hiç alınmasın havası içine girebilirler; ama, bunlar bir yana -bu, her ülkede rastlanan bir durumdur- gerçekten, belki de, Vergi Reformu Yasasında, özden ayrılmaksızın, özünden sapmaksızın bazı değişiklikler yapmakta büyük yarar olabilir; çünkü, bu Vergi Reformu Yasasının bir talihsizliği, uygulama aşamasında dünya ekonomik kriziyle çakışmış olmasıdır. O yüzden, bazı bakımlardan, beklenen getiriler sağlanamamış olabilir; ama, biz, katı bir anlayış içinde değildik bu vergi reformuna katkıda bulunduk diye, bu asla değişmeyecek bir şeydir tavır içine girmedik. Dedğim gibi, özü kaybedilmemek koşuluyla, bu ekonomik kriz döneminde sıkıntılar yaratan unsurları, elbette, Meclisin iradesiyle değiştirilebilir.

Bu saydıklarımın hemen ardından, yine, öncelik taşıyan bazı konuları anımsatmak isterim; tabii, bunlara hepinizin ekleyebileceği başka konular da olabilir. Bir kere, milletvekili, bakan ve başbakan dokunulmazlığını sınırlayıcı bir anayasa ve yasa değişikliğinin mutlaka ve kısa sürede, çok erken zamanda yürürlüğe girmesi gerekir. Bu konuda da, Büyük Millet Meclisinin tümünü kapsayan bir uzlaşma ortamı içine girdiğimizi sanıyorum, inanıyorum. Bir an önce, bu konunun, artık, Türkiye’nin gündeminden çıkarılması gerekir.

Yargıya daha çok bağımsızlık tanınması ve soruşturmaların daha etkili duruma gelmesi için, kapsamlı bir yargı reformunun öncelikle gerçekleştirilmesi gerekir. O arada, Hükümet Programında belirtildiği gibi, benim başkanı olduğum partinin de yıllardır belirttiği gibi, adli zabıta üzerinde de çalışmalar sürecektir.

Çetelere, organize suçlara karşı 56’ncı cumhuriyet hükümeti döneminde bir yasa hazırlanmıştır ve komisyon aşamasına kadar gelmiştir; fakat, orada engellenmeye veya yozlaştırılmaya başlanmıştır. Oysa, Türkiye’de, bu “çete” denilen nitekte suç örgütleri son yıllarda arttığı halde, çetelere karşı uygulanabilecek yaptırımlar, maalesef, çok yetersizdir. Bu çetelerin başını çeken bazı kimseler, bütün yaptıklarının, marifetlerinin kanıtları gözler önüne serildikten sonra, mahkemeye götürülüyorlar, bazıları tutuklanıyor, bazıları tutuklanmıyor bile ve kısa bir cezaıyla da kurtuluyorlar. Yani, çok yaygın bir benzetmeyle, 6 baklava çalan çocuğun uğradığı cezadan çok daha hafifiyle kurtulabiliyorlar; çünkü, yargı düzenimizde çete suçları öngörülmemiş. Onun için, bir an önce, çetelerle mücadeleyi daha etkili hale getirecek bir yasa değişikliğinin de Meclisten çıkması gerekiyor. Hükümet ortakları da yolsuzluklarla mücadelede ne kadar duyarlı olduklarını açıklamışlardır. Bu çetelere karşı yaptırım daha etkili hale gelmekle de toplum vicdanı büyük ölçüde rahatlayacaktır.

Öte yandan, devlet içindeki denetleme kuruluşlarının daha verimli işler duruma gelmesi gerekmektedir. Bu arada, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna da tam bağımsızlık ve daha çok işlev verilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu amaçla hazırlamış olduğumuz bir yasa tasarısı zaten -bildiğiniz gibi- vardı; ama, kadük ol-

muştur. Bunun da bir an önce çıkarılması gereği Hükümet Programında vurgulanmıştır.

Öte yandan, yine öncelik, hatta ivedilik taşıyan bir konu da sosyal güvenlik reformudur. Benden önce yapılan konuşmalarda, sosyal güvenlikteki yılların biriktirdiği sorunların Türkiye'ye ne kadar ağır bedeller ödettiği açıklanmıştır. Bir an önce bu sosyal güvenlik reformunun da yapılması gerekir. Hükümet Programında, hükümeti oluşturan partiler, bu konuda çok cesur ifadeler kullanmışlardır; herhangi bir istismar kaygısına, popülist istismar kaygısına kapılmaksızın, sürelerle ilgili, emeklilik yaşıyla ilgili çok açık ve kesin ifadeler kullanmışlardır. Bu da, hükümetimizin bu konuyu ne kadar ciddiye aldığını göstermektedir.

Öte yandan, tahkim konusunda ulusal egemenliğimize gölge düşürmeyecek ölçüde, ama, çağın gereği olan değişikliğin de, bununla ilgili Anayasa değişikliğinin de bir an önce yapılması gereklidir; çünkü, aksi halde, özellikle enerji alanında gereksinme duyduğumuz yabancı sermaye girişlerinin ve dış kredilerin sağlanabilmesinde büyük güçlüklerle karşılaşabiliriz. Oysa, enerji, Türkiye'nin ivedilik taşıyan bir sorunu durumuna gelmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaz aylarında yoğun ve hızlı bir çalışma sürdürebilirsek -ki, bütün milletvekillerimizde bu kararlılığı görüyorum- böyle bir hızlı çalışma, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hakkı olan saygınlığına büyük katkı sağlayacaktır ve toplumun göreve daha çok güvenle bakabilmesi sağlanmış olacaktır. Aynı zamanda, Büyük Millet Meclisinin İttüzüğünde de yasama çalışmalarını hızlandırıcı bazı değişikliklerin yapılabileceği kanısındayız. Bunun da, Değerli Meclis Başkanımızın gayretiyle, Büyük Millet Meclisinin gündemine bir an önce getirilmesini temenni ediyorum.

Eğitim reformu, 1997 ortalarında yapılan eğitim reformu, çok önemli bir reformdur; Türkiye'nin geleceğini kurtaran, Türkiye'yi önümüzdeki çağa hazırlayan, bilgi çağını yakalar duruma getirebilecek olan bir reformdur. Hükümetimiz, bunun eksiksiz uygulanmasında kararlıdır. Bu reformun ilk aşaması sekiz yıllık zorunlu ilköğretimdir. Bu ilköğretimden herhangi bir sapma olmayacağı konusunda görüş birliği sağlanmıştır hükümette; programımızdaki ifadeler de bunu açıkça kanıtlamaktadır.

Eğitim reformunun diğer bir aşamasında, tabii, eğitim ve iletişim teknolojisinin çok yaygın ölçüde yararlanarak, Türkiye'nin en gözden ırak köyüne bile çağdaş bilgi akışını sağlama olanağı üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, bu teknolojiyen, iletişim ve bilgi teknolojisinden, eğitim teknolojisinden yaygın ölçüde yararlanıldığı zaman, açık yükseköğretim gören öğrencilerin olanakları büyük ölçüde artmış olacaktır. Hükümet Programında belirttiğimiz gibi, bir yandan, bu teknolojik olanaklar gençlerimize yaygınlaştırılacaktır; bir yandan da, açık yükseköğretim öğrencilerinin örgün üniversitelerle işlevsel bağlantıları kurulacaktır. Bunu sağlayabildiğimiz noktada, artık, üniversitelere giriş sınavlarına da gerek kalmayacaktır; çünkü, açık yükseköğretim çok ileri bir düzeye, yüksek bir düzeye varmış olacaktır. Dünyada bunun cesaret verici örnekleri vardır.

Yine, bu eğitim reformu, meslekî ve teknik eğitime büyük önem vermektedir. Şimdiden, meslekî ve teknik eğitime geçişi özendirici önlemler, bildiğiniz gibi, alınmaya başlamıştır. Aynı zamanda, kalkınma hedeflerine ve ekonominin gereklerine uygun bir eğitim planlaması, daha doğrusu, eğitimden yararlanacak kesimler planlaması gereklidir. Bir örnek vereyim: Türkiye’de gereğinden çok fazla ziraat mühendisi, gereğinden çok fazla maden mühendisi, gereğinden çok fazla jeolog vardır; ama, hemen hemen her açılan üniversitede, bunlarla ilgili kürsüler veya fakülteler kurulmaktadır. Bunun dışında, bir de, yetişmiş insan gücünün yetersiz kaldığı görev alanları vardır. Onun için, bu konuda, ciddi bir planlama yapma zamanı gelmiştir. Hükümetimiz, umarım ki, bunu da kısa sürede başaracaktır. Böylelikle, aslında, işsizliğin, okumuş insan işsizliğinin de giderilmesine büyük bir katkıda bulunulmuş olacaktır.

Sözlerimin başında belirttiğim gibi, büyük ölçüde dışarıdan gelen etkenler nedeniyle, kısmen de geçmiş yıllardan gelen etkenler nedeniyle ekonomimiz bir durgunluk sürecine girmiştir; fakat, Türkiye, uzun süre böyle bir durgunluk dönemine tahammül edemez; çünkü, Türk toplumu, artık, çok dinamik bir toplum haline gelmiştir; Türk işadamları, Türk girişimcileri kaplarına sığamaz hale gelmişlerdir. Onun için, Türkiye, uzun süre bu durgunluğa tahammül edemez. Bir an önce ekonomimizi canlandırma gereğinin bilinci içindeyiz hükümet olarak. Bir yandan ekonomiyi canlandırmalıyız bir yandan da ekonomide istikrar sağlamalıyız; fakat, bu istikrar, durağan bir istikrar veya durgun bir istikrar olmamalı, dinamik bir istikrar olmalıdır. Yani, istikrarın içinde canlanmayı da sağlamamız gerekir. Bu arada, enflasyonla mücadelenin yakasını bırakmamak gerekir. Türkiye, seçim kampanyası sırasında, enflasyon oranında bir düşüşü yaşamıştır. Bu, dünyada pek görülmemiş bir sorumluluk örneğini gösterse gerektir. Bir seçim ortamına rağmen, enflasyon aşağılara çekilmiştir ve bugün de, yüzde 50 dolaylarında, şimdilik sabitleşmiş gibi görünüyor. Enflasyonu aşağı çekme gayretlerini, 55’inci ve 56’ncı hükümetlerin başlattığı gayretleri, bu hükümet döneminde de sürdürmek gerektiğine inanıyorum. Bu arada, yüksek faiz sorunu, çok ciddi bir sorun haline gelmiştir; buna karşı da gerekli önlemler üzerinde, şimdiden, ekonomist arkadaşlarımız çalışmaktadır.

Ekonomide öncelikle gerçekleştirmemiz gereken bir başka önemli ödev de, kayıtdışı ekonomi alanının olabildiğince sınırlandırılmasıdır. Aslında, gönül büsbütün ortadan kalkmasını ister; ama, hemen her ülkede kayıtdışı ekonomi vardır; fakat, bizdekine nazaran çok sınırlı ölçüdedir. Bizde, son yıllarda, ekonominin yaklaşık yarısı kayıtdışı haline gelmiştir. Bu, yalnız işçiyi ezmekle kalmıyor, yalnız sigortalılığı sınırlamakla kalmıyor, aynı zamanda, girişimciler arasında da bir adaletsizlik ortaya çıkarıyor; çünkü, aynı işi gören yan yana iki fabrikadan, biri, kayıtdışı çalıştığı zaman devlete doğru dürüst vergi ödemedi, Sosyal Sigortalar Kurumuna prim ödemedi büyük kârlar sağlayabiliyor, onun yanındaki kayıtlı çalışan işletmeye, bütün o görevleri yerine getirdiği için, bir haksız rekabetle karşı karşıya kalmış oluyor. Onun için, kayıtdışı ekonomiyle mücadelede yalnız işçi kesimi değil, girişimci kesimi de kararlıdır ve elbirliği içinde çalışmaya hazırdır. Biz, buna da, hükümet olarak, gereken katkıyı yapacağız.

Türkiye’de, tabii anlaşılabilir siyasal eğilimlerle ve toplumdan gelen baskılarla çok büyük bir proje stoku hazırlanmıştır. Oysa, içinde bulunduğumuz kaynak sıkıntısı döneminde, bu stoktaki projelerin tümünün yürürlüğe konması, uygulamaya geçirilmesi mümkün değildir. Hiçbir ülkede, hatta kaynak sorunu bizdeki gibi olmayan, bizdekine nazaran çok daha elverişli şartlarda olan ülkelerde bile, bu kadar çok sayıda proje kısa sürede gerçekleştirilemez. Onun için, kamu yatırımlarında, özellikle de altyapı yatırımlarında, daha gerçekçi bir öncelikler sırası saptamamız zorunludur.

Bu arada, kaynak yetersizliğimizi gidermek için yap-işlet-devret yöntemine ağırlık verilecektir. Yine, kendi girişimcilerimizi ve köylümüzü, çiftçimizi korumak için, dampingli dışalım ve sınır ticaretine karşı da etkili önlemler alınacaktır, gümrüklerin denetimi çok daha etkili hale getirilecektir, ihtisas gümrüklerine işlerlik kazandırılacaktır; böylelikle, kendi çiftçimiz, köylümüz, işçimiz ve işverenimiz haksız bir rekabetten kurtulmuş olacaktır. Bu dampingli dışalımları önleyemezsek, sınır ticaretine makul bir düzenleme getiremezsek, Türkiye, kendi çiftçisinden çok, başka ülkelerdeki çiftçileri destekler duruma, kendi sanayiinden çok, başka ülkelerdeki sanayicileri destekler duruma gelmiş olacaktır; şimdiden de öyle bir görüntü vardır.

Özelleştirmede ilke olarak bütün partilerin birleşiyor olması sevindiricidir. Bu, bütün partilerin, dünyadaki değişikliklere uyum sağladığını gösteriyor; ama, son yılların uygulamaları, Türkiye’de özelleştirme politikalarını ve stratejilerini yeniden gözden geçirmemiz gerektiğini gösteriyor.

Biraz önce konuşan bir değerli hatip “işte, 55’inci, 56’ncı hükümetler döneminde ancak 1 milyar dolarlık özelleştirme yapabildiniz” diyor; ama, ondan önce, kendi hükümetleri döneminde ne kadar yapılabildiğini söylemiyor. Demek ki, partilerin bu konuda birbirlerini eleştirmeleri haksızlık. Belli ki, bir yerde bir tıkanıklık var, o tıkanıklığın mutlaka aşılması gerekir ve özelleştirmenin, işsizleştirmeye eşanlımlı olmaktan kurtarılması gerekir. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Bugün, Türkiye’de bütün işçi sendikaları özelleştirmeye karşıdır; çünkü, özelleştirme, işsizleştirmeye birlikte gelmektedir; buna karşı önlem almak gerekir. Yine, özelleştirmeye kamuoyu desteğini genişletebilmek için, özelleştirme sürecinde hisseleri yaygınlaştırmak gerekir. Bu, depoya alınan, özelleştirilecek diye depoya alınan ve umutsuz hasta durumunda, âdeta komada bırakılan KİT’lerin sorununa mutlaka bir çözüm getirmemiz gerekir inancındayım. Bunları yerine getirirsek, bir de anayasa değişikliğiyle tahkim sisteminde bir çağdaş değişiklik sağlayabilirsek, özelleştirmenin kısa sürede hızlanabileceğine inanıyorum.

Bu arada, özellikle hayvan ürünleriyle ilgili tesislerin, işletmelerin özelleştirilmesinde çok dikkatli davranılması gerektiğine, hatta, mümkünse, bundan vazgeçilmesi gerektiğine, şahsen inandığımı belirtmek isterim; çünkü, bunun çok acı sonuçları görülmüştür.

Ekonomimize canlılık katmanın bir başka koşulu da -üzerinde pek durulmayan bir başka koşulu- yerli malı kullanma eğiliminin toplumda yaygınlaştırılmasıdır; ama, Türkiye’de, yabancı sözcüklere merak arttığı gibi, yabancı malına da merak

gitgide artmaktadır. Oysa, Türkiye’de sanayi çok gelişmiştir; dünyanın en gelişmiş ülkelerine bizim sanayi ürünlerimiz satılabilmektedir. Bu durumda, kendi sanayi ürünlerimize, kendi ev eşyamıza, giyim kuşam eşyamıza daha çok özen vermek hakkımız vardır; bu, bizim, girişimcilerimize bir görevimizdir. Bu yerli malı alışkanlığının, cumhuriyetin ilk yıllarında olduğu gibi, yeniden canlandırılmasında büyük yarar gördüğümü belirtmek isterim.

Bu arada, tabii, başta gelen bir görevimiz -ama, çözümü de çok kolay olmayan bir görevimiz- girişimcilere, yatırımcılara uygun koşullu finansman olanakları sağlanmasıdır; zaten, yüksek faizi önlemenin de başta gelen koşulu budur.

55’inci ve 56’ncı hükümetler döneminde, aslında, bu dünya krizinden en çok etkilenen sektörlerle ve alt sektörlerle ciddi yardımlar yapılmıştır; ama, bunlar, yapısal değişiklik niteliğinde yardımlar değildir, kısa vadeli yardımlardır. Mutlaka, krizden etkilenen sektörlerle, daha etkili ve yapısal değişiklik niteliğinde destekler de sağlamamız gerektiğine inanıyorum.

Bu kürsüde, biraz önce, çok haksız bir şekilde değinilmiş olmasına rağmen, aslında, 55’inci ve 56’ncı hükümetler döneminde, KOBİ’lere çok geniş olanak sağlanmıştır; Halk Bankasının bu alandaki etkinliği büyük ölçüde artırılmıştır, esnaf ve sanatkâra büyük olanaklar sağlanmıştır; ama, bunların daha da geliştirilmesi, genişletilmesi gerekir. Hükümetimizin bu konuda kararlı olduğuna inanıyorum.

Türkiye’de, sanayinin gelişmesinin önündeki fizikî bir engel de organize sanayi bölgelerinin, özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu’da sayıca yetersiz olmasıdır. Bu eksikliğin de mutlaka giderilmesi gerekir.

Güneydoğu ve Doğu Anadolu’nun bilinen sorunlarına çözüm getirmek üzere, yine 55’inci ve 56’ncı hükümetler döneminde ciddi önlemler alınmıştır; paketle değil, kanun değişikliğiyle gidilmişti, kredilerle, yatırımlarla gidilmişti. Bu gidiş, bu yaklaşım sürüyor. 57’nci cumhuriyet hükümetinin de bu konudaki çabaları artıracağı kesindir. Bu, Türkiye’de, yalnız bölgelerarası sosyal adaletsizliği giderme bakımından değil, aynı zamanda ulusal birliğimizi daha sağlam temellere dayandırmak bakımından da zorundadır.

Bu arada, terör nedeniyle köylerini terk etmek zorunda kalmış olan yurttaşlarımızın köye dönüşlerini de hızlandırmak zorundayız. (DSP sıralarından alkışlar) Aynı zamanda, gerek güvenlik açısından gerek gelişme açısından, yeni, daha güvenli, daha huzur verici yerleşim birimlerine, yerleşim düzenlemelerine geçmek zorundayız.

Bildiğiniz gibi, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da köyler birbirinden çok kopuktur; komlar, mezralar vardır; aralarında ciddi bir iletişim yoktur; bunların korunmaları son derecede güçtür, kalkındırılmaları son derecede güçtür. Onun için, bir yandan bu durumdaki yerleşim birimlerini olabildiğince toplulaştırmak, bir yandan da birbirine yakın köyler arasında işlevsel işbirliği ve dayanışma düzeni kurmak kararındayız; Hükümet Programında da buna ayrıntılı yer verilmiştir.

Hükümetimiz, kalkınmayı, nüfusumuzun yarıya yakınına oluşturan köylü ve çiftçi kesiminden başlatmaya kararlıdır.

Bu arada, hayvancılıkta, bildiğiniz gibi, çok büyük bir gerileme yaşanmıştır; gerek hayvancılıkta gerek tarımda büyük ihmaller yer almıştır. Gerçi son yıllarda, bu konuda bazı önemli adımlar atılmıştır ama, bunlar yeterli olamamıştır henüz. Tarımda bir üretim planlaması şarttır. Gerekenden çok fazla ürünlerin üretilmesi, hem devlete yük oluyor hem de çiftçileri zor durumda bırakıyor; onun için, tarımda mutlaka özendirici bir üretim planlaması yapılmalıdır; buna, Hükümet Programında ağırlıklı bir yer verilmiştir. Ayrıca, tarım sigortasının yapılma zamanı da gelmiştir.

Türkiye’de nüfusun büyük bir kesimi köylü olduğu halde, en yoksul kesimi köylüdür, köylülerin en yoksul kesimi de orman köylüleridir; onun için, özellikle orman köylülerinin durumunu yapısal değişikliklerle düzeltmek zorundayız. Bunun için bizim düşündüğümüz çözüm, orman köylülerinin kuracakları kooperatiflerin, birliklerin, ormanların işletilmesine etkili biçimde katılmaları ve bunun nemasından faydalanmalarındır. Orman sanayii ürünlerinin de bu şekilde -işçilerin ve köylülerin katılımıyla- işler hale, çalışır hale getirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Gerek ekonomik açıdan gerek sosyal açıdan önemli bir sorun, ulaşım sorunu. Bu konuda, maalesef, bir devlet politikası oluşturulmuş değildir; fakat, 57’nci hükümetin Hükümet Programında bu konuda kesin bir kararlılık ifadesi yer almaktadır; ilk defa, ulaşımında bir denge sağlanacaktır; yani, karayolları ile deniz taşımacılığı ve demiryolu taşımacılığı arasında bir denge kurulacaktır. Türkiye’nin üç yanı denizlerle çevrili olduğu halde, yurt içinde deniz taşımacılığı yok denecek kadar azdır. Onuncu yılın “demir ağlarla ördük anayurdu dört baştan” diye marşını söylüyoruz; ama, demiryolu politikası 1930’lu yıllarda kalmıştır; onu yeniden canlandıracağız ve bu şekilde, havayollarıyla, karayollarıyla, denizyollarıyla, demiryollarıyla, dengeli bir ulaşım sisteminin temellerini atmış olacağız.

Bu arada, son iki yılda köy yolları yapımına büyük hız verilmişti; bunu artıracğız.

Köy Hizmetlerinin çok eskimiş olan makine parkı da yenilenmiş veya büyük ölçüde yenilenmek üzeredir.

Köy yolları yapımına hız katmaya, özellikle de güvenlik açısından duyarlı olan yörelerdeki köy yollarının süratle asfaltlanmasına özen göstereceğiz. Bildiğiniz gibi, kahraman askerlerimizin uğradıkları kazaların, hatta can kayıplarının başta gelen nedeni mayınlardır; mayını önlemenin başta gelen koşulu da yolu asfaltlamaktır; bu konuda bir atılım başlatılmıştı 55’inci, 56’ncı hükümetler dönemlerinde; bu atılımı daha hızlı hale getirmeye çalışacağız.

Biraz önce belirttiğim gibi...

Ne kadar vaktim kaldı Sayın Başkan?

BAŞKAN — Buyurun efendim; 10 dakika kadar vaktiniz var.

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Teşekkür ederim.

Türkiye ciddi bir enerji darboğazıyla karşı karşıyadır; fakat, uluslararası ilişkilerle, Bakü-Ceyhan boru hattı, Türkmen gazı ve diğer bazı projelerde, bu konularda Türkiye çok büyük mesafeler almıştır son yıllarda. Ayrıca, Türkiye topraklarında

enerji santralleri yapımına hız verilmiştir, bunun için birçok proje üretilmiştir; fakat, bunların hızla yaşama geçebilmesi için tahkim sisteminde değişiklik de gerekmektedir. Bu konuda atılmaya başlanmış olan adımları, 57'nci hükümet de, hiç kuşkusuz, azimle ve kararlılıkla sürdürecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamı bitirmeden önce, uluslararası ilişkilerimize de kısaca değinmek isterim. Türkiye, son yıllarda uluslararası alanda bölgesel ilişkilere giderek artan ölçüde önem vermiştir ve bunun sonuçlarını da almaya başlamıştır. Bundan birkaç yıl öncesine gelinceye kadar, Türkiye, kendi bölgesinde yapayalnız bir ülke idi. Oysa bugün, birkaç ülkeyi istisna edersek, Türkiye, kendi bölgesinde birçok dostluk kazanmıştır, yeni işbirlikleri sağlamıştır; Ortaasya'da, Kafkasya'da çok etkin durumdadır; Balkanlarda -bir tek Yunanistan dışında- etkinliği gitgide artmaktadır; Ortadoğu'da ilişkileri gelişmektedir Arap ülkeleriyle, İslam ülkeleriyle; Afrika'ya ilk defa açılmaya başladık, Uzakdoğu'ya açılmaya başladık, Pasifik'e açılmaya başladık; Rusya ile ekonomik ilişkilerimiz çok ileri ölçülere vardı; Çin'e, Japonya'ya kadar uzanma kararındayız. Böylelikle, Türkiye, bir Avrupa ülkesi olmakla birlikte, Avrupa Birliğine pek de o kadar muhtaç olmadığını görmüş ve göstermiştir. *(DSP ve MHP sıralarından alkışlar)*

Kendi bölgemizdeki sorunların çözümüne çok etkili katkıda bulunur hale gelmiştir Türkiye; Bosna-Hersek'te Boşnak kardeşlerimizin yardımına en ön safta koşmuştur; son Kosova krizinde Arnavut kardeşlerimize ve Kosovalı Türk kardeşlerimizin yardımına, başka birçok zengin ülkelere örnek olacak bir özveriyle koşmuştur.

Bugün İstanbul'da bir toplantı yapılıyor; orada, Gürcistan'dan gelen Gürcü ve Abhaz liderler, temsilciler, Türkiye tarafından bir araya getiriliyorlar ve ortak sorunlarına Türkiye'nin katkısıyla çözüm arayışı içinde bulunuyorlar. Kendi yurdu-muzda hem Gürcü kökenli hem Abhaz kökenli yurttaşlarımız tam bir kardeşlik ve dostluk içinde bir arada yaşayabildiklerine göre, Gürcistan ve Abhazya'da da aynı başarıyı gösterebilmeleri çok doğaldır; Türkiye buna da katkısını yapmaya başlamıştır.

Bildiğiniz gibi, Avrupa Birliği bizim üyeliğimizi veya üye adaylığımızı kabul etmiyor. Avrupa Birliğinde üyeliğimiz, tarihin, coğrafyanın ve anlaşmaların bize verdiği bir haktır; fakat, o hakkımız şimdilik tanınmıyor; ama, biraz önce belirttiğim gibi, dünya Avrupa Birliğinden ibaret değildir. Biz, kültürümüzle, tarihimize, coğrafyamızla Avrupalıyız; ama, sadece Avrupalılığa da sığmayız. *(DSP ve MHP sıralarından alkışlar)* Biz, aynı zamanda, bir Ortaasya ülkesiyiz, bir Ortadoğu ülkesiyiz, bir Doğu Akdeniz ülkesiyiz, bir Karadeniz ülkesiyiz, bir Balkanlar ülkesiyiz, kısmen Afrika ülkesiyiz ve bu kökenleri çok iyi bağdaştırabildiğimiz için de, Avrasyalaşma sürecinin anahtar ülkesi konumuna gelmiş bulunuyoruz.

Bir bakıma, Avrupa Birliğinin kapısını bize kapatanlara teşekkür etmemiz gerekir; dünyanın Avrupa'dan ibaret olmadığını kavramamıza katkıda bulunmuşlardır. Bu konuda Türkiye beklenen başarılarını göstermeye başlamıştır; daha ileri bir aşamaya gelindiğinde, ben eminim ki, Avrupa Birliği bizim kapımıza gelecek ve üye olmamız için çağrıda bulunacaktır. *(DSP ve MHP sıralarından alkışlar)*

Son Alman girişimi sonuç vermemekle beraber -pek de sonuç vermesini zaten beklemiyordum- Almanya'nın, bugünkü Alman yönetiminin Türkiye'ye bir iyi niyet belirtisidir -bunu ifade etmekte yarar görüyorum- ama, yeterli desteği bulamamıştır ve buna çok üzülmüştür; ama, biz o kadar üzülmedik; çünkü, fazla bir umudumuz yoktu. Almanya'yla birlikte, İngiltere, Fransa, İspanya gibi bazı ülkeler de Türkiye'ye anlayışlı davranmaktadırlar. Dedğim gibi, her şeyin bir zamanı vardır; bizim, Avrupa Birliğinde üyeliğimizin de zamanı gelecektir, er geç gelecektir.

Bu arada, bizim üyeliğimize karşı çıkanlar, Yunanistan bahanesini ileri sürüyorlar. Bu durumda, küçük Yunanistan, koskoca Avrupa Birliğini esir almış demektir. Avrupa Birliği mi Yunanistan'ı kullanıyor, Yunanistan mı Avrupa Birliğini kullanıyor Türkiye'ye karşı; bunu anlamak da biraz zor; belki her ikisi de doğrudur.

Kosova'da nihayet bir barış umudu belirmiştir. Son aldığım haberlere göre, bazı teknik zorluklar sürüyor; ama, bu savaşın artık bir an önce sona ermesi, bu zulmün bir an önce sona ermesi gerekir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; rejim konusunda, hükümetimizin bu konuya yaklaşımı üzerinde de durmak isterim. Hükümetimiz, inançlara saygılı laiklik ilkesini benimsemiştir; dinin siyasette istismarına karşıdır; ki, bunlar zaten Anayasanın gereğidir. Buna, şunu da eklemek isterim: İslamın, kanımca, en sağlıklı yorumu ve uygulaması da Türkiye'dedir. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Türkiye, halkının büyük çoğunluğu Müslüman olan ülkeler arasında en çağdaşdır, en özgürdür, en dinamiğidir, en demokratiğidir...

ZEKİ ÜNAL (Karaman) — Başörütüsü zulmü devam ediyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (Devamla) — Bu konumunu da Türkiye, inançlara saygılı laiklikle göstermiştir. Bu konumu, bu yaklaşımı sürdüreceğiz.

Sayın Recai Kutan, Refah Partisi adına yaptığı konuşmada... (FP sıralarından "Fazilet" sesleri) ...bize bu konuda tarizlerde bulundu; fakat, bu arada, ilginç bir ik-rarda bulundu Sayın Recai Kutan; bu başörtüsünün parti rozeti gibi bir siyasal simge olduğunu itiraf etti; biz de işte buna itiraz ediyoruz. (DSP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bir yandan bu inançlara saygılı laikliği inançla sürdürürken, bir yandan da hükümetimiz, Programında belirtildiği gibi, Sünnî-Alevî kardeşliğini büsbütün pekiştirmek için de her çabayı gösterecektir.

Türkiye'de son bir iki yılda, devlet içinde tam bir uyum sağlanmaya başlamıştır; birbirinden kopuk hale gelmiş olan devlet organları, birbiriyle diyalog ve işbirliği içine girmiştir ve özellikle güvenlikle ilgili konuda bu işbirliği ve dayanışmanın büyük önemi vardır. Nitekim, daha önce yakalanamayan birçok suçluyu, şimdi, Türkiye'nin içgüvenlik güçleri, dünyanın her yerinde yakalayabilmektedir. Ama, itiraf etmek gerekir ki, hâlâ, polisin içinde, geçmişten kalma bazı gruplaşmalar, biraz aşırı ölçüye varan yarışmalar vardır. Ama, ben, deneyimli İçişleri Bakanımız Sayın Tantan'ın bu sorunu da kısa sürede çözeceğine inanıyorum. Bu arada, tabii, telekulak meselesi de inşallah çözülmüş olacak.

Değerli arkadaşlarım, demokratikleşme sürecinde de bazı adımlar atmak zorundayız. O arada, düşünce ve anlatım özgürlüğünün olabildiğince genişletilmesi için de çaba göstermemiz doğaldır. Olabildiğince diyorum; çünkü, Türkiye çok ciddi bazı tehditlerle karşı karşıyadır; bölücü terör, etkinliğini, azalarak da olsa, hâlâ sürdürüyor; dışarıdan, Türkiye'yi yolundan saptırmak için ciddi girişimler hâlâ sürüyor. Onun için, Türkiye'nin bölücü terörün cüret kazanmasına yol açmayacak, rejimin temellerini tahrip etmeyecek ölçüler içinde daha geniş bir düşünce ve anlatım özgürlüğüne kavuşturulması gerekir; hükümetimiz bu konuda da gerekeni yapacaktır.

Cumhuriyetimizin kurucusu olan ve büyüklüğü her olay karşısında daha iyi anlaşılan Önderimiz Atatürk, Türk Ulusuna çok iddialı bir hedef vermiştir; dünya uygarlığının, çağdaş uygarlığın düzeyine değil, o düzeyin üstüne çıkma hedefini göstermiştir. Ben, Türk Ulusunun bunu başarabilecek yetenekte olduğunu görüyorum. Bu konuda da en çok gençlerimize güveniyorum. Eğitim sistemimizin hâlâ var olan eksikliklerine karşın, gençlerimiz, hatta çocuklarımız, bilim alanında her kattıkları yarışmada büyük dereceler alabiliyorlar. Bu, bizim ilerlemeye, gelişmeye, kalkınmaya ne kadar yatkın bir toplum olduğumuzu gösteriyor. Gençlerimizin bilimdeki bu başarıları, Atatürk'ün kendi kurduğu eseri gençlere emanet ederken ne kadar doğru bir davranış içinde olduğunu da gösteriyor. *(DSP sıralarından alkışlar)*

Yeni hükümetin güvenoyu almasını sizlerin takdirine sunuyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(DSP sıralarından ayakta alkışlar; MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)*

ABDÜLLATİF ŞENER (Sivas) — Sayın Başkan, tutanaklara geçmesi bakımından, Sayın Başbakanın bir cümlesini düzeltmek istiyorum müsaade ederseniz.

BAŞKAN — Yerinizden...

ABDÜLLATİF ŞENER (Sivas) — Buradan, tutanaklarda düzeltilmesi amacıyla söylüyorum: Sayın Recai Kutan... *(FP sıralarından "Ses duyulmuyor" sesleri)*

BAŞKAN — Hayır efendim; oturduğunuz yerdeki mikrofona konuşun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Sivas) — Sayın Başkan, biraz önce, Sayın Başbakan, konuşmaları sırasında "Sayın Recai Kutan, başörtüsünün bir simge olduğunu itiraf etmiştir" dedi. Sayın Genel Başkanımızın konuşmasında böyle bir ifade yoktur. Sayın Genel Başkanımızın konuşması açıktır: "Başörtüsünü siyasal bir simge olarak değerlendiriyorsunuz; aslında, bu bir siyasal simge değildir; ama, bunu, siz böyle değerlendiriyorsunuz; fakat, şunu da bilin ki: Siyasal simge kullanmak da, laik, demokratik hukuk devletinde, Türkiye'de yasak değildir. Siz de, milletvekilleriniz de siyasal simge kullanıyorsunuz" anlamında söylemiştir; düzeltiyorum. *(FP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Peki, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, şahısları adına söz sırası, Kırıkkale Milletvekili Sayın Nihat Gökbulut'a aittir.

Buyurun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

NIHAT GÖKBULUT (Kırıkkale) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; 57'nci cumhuriyet hükümetinin kuruluşu vesilesiyle Hükümet Programı üzerinde kişisel olarak düşüncelerimi ve değerlendirmelerimi sizlere arz etmek üzere huzurlarınızdayım. Bu vesileyle, 21'inci Asra girerken, 21'inci Yasama Döneminde seçilen milletvekili arkadaşlarıma, saygıdeğer Başkanlık Divanına ve aziz milletimize saygılar arz eder, 57'nci cumhuriyet hükümetine de başarılar dilerim.

2000'li yıllara girerken, dünya tarihinin 3 büyük imparatorluğundan en muhteşemi olan Osmanlı İmparatorluğunun 700'üncü kuruluş yıldönümünü bu yıl milletçe hep birlikte idrak edeceğiz. Geçen yıl da cumhuriyetimizin 75'inci kuruluş yıldönümünü coşku ve inançla kutlamıştık. Mustafa Kemal Atatürk'ün bir dünya imparatorluğunun küllerinden kurmuş olduğu genç cumhuriyetin, 75 yılda bölgesinde lider devlet konumuna gelmesinde, yediyüz yıllık tarihsel bir süreç vardır, ikibin yıllık devlet kurma geleneği vardır; çünkü, geçmişimiz Selçuklu ve Osmanlı'dır; Yahya Kemal Beyatlı'nın deyişiyle "kökü mazide olan atıyız." Geleceğimiz ise, Atatürk'ün kurduğu genç Türkiye Cumhuriyetidir. Ülkesini seven, geleceğe umutla ve güvenle bakan her Türk, bu tarihsel sürecin bilinci içerisinde.

Sayın Başkan, değerli üyeler; cumhuriyetin 76'ncı yılında, 57'nci cumhuriyet hükümetinin Programı üzerinde kişisel görüşlerimizi arz ederken, 76 ve 57 rakamlarıyla ilişkili olarak bir hakikati müşahade ediyoruz: Yetmişaltı yıllık cumhuriyet tarihinde 57 hükümet kurmuşuz. Bunun siyaset lisanında adı, siyasî istikrarsızlıktır. Siyasî istikrarsızlık, bir ülkede, her türlü kötülüklerin anasıdır. Kötü yönetimi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlığı, yolsuzluk ve yoksulluğu, hep, siyasî istikrarsızlıklar doğurur.

57'nci cumhuriyet hükümetinden halkın en büyük beklentisi, siyasî istikrarı sağlamasıdır. Çözüm üreten, kalıcı ve sağlıklı, uzun ömürlü bir hükümet, halkımızın en büyük arzusudur.

Gerçekte ise, 18 Nisan 1999 milletvekili seçimleri neticesinde, milletimiz, hiçbir partiye tek başına iktidar yetkisi ve sorumluluğu vermemiştir. Hiçbir parti, Türkiye'nin genelinde başarılı olmamıştır. Oyların dağılımında bölgesel dengesizlikler çok barizdir. Nitekim, Batı Anadolu'da birinci olan bir parti, Orta Anadolu'da ancak üçüncü parti olmuş, güneydoğuda ise daha alt sıralarda yer almıştır; Orta Anadolu'da birinci olan diğer bir parti ise, Batı Anadolu'da ikinci ve üçüncü sıralarda yer almıştır. Türk seçmeni, sandıktaki iradesiyle, tüm Türkiye'yi yönetmek isteyenlere "uzlaşarak, hoşgörü içerisinde ülkeyi yönetin" mesajını vermiştir.

Bu mesaj çerçevesinde, siyasî istikrarın sağlanması, halkımızın acil sorunlarının hızla çözülmesi, ülkenin 2000'li yıllara çağdaş anlayış içerisinde taşınması amacıyla DSP-MHP-ANAP koalisyonunun kurulması, seçmenin tercihi doğrultusunda doğru bir oluşumdur; çünkü, bu oluşum, 18 Nisan seçimlerinin sandık neticelerinin siyasî iradesine uygundur. Seçmenin yüzde 53'ü, kamuoyunun yüzde 60'ı, bu oluşuma destek vermektedir. Koalisyonu teşkil eden partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisindeki ekseriyeti, acil yasaların ivedi olarak çıkmasını sağlayacaktır. Hükümet, halkın güvenine mazhar olmuş parti liderlerinin -Sayın Ecevit'in, Sayın Bahçeli'nin ve Sayın Yılmaz'ın- mutabakatlarıyla kurulmuştur. Halkın, seçmenin ve Meclisin böylesine büyük desteğiyle kurulan 57'nci cumhuriyet hükümetinin

asgarîde başarısı için, kendilerinin uyum içerisinde, mutabakat dahilinde, mutabık olarak çalışmaları, şeffaf ve açık olmaları, karşılıklı güven, saygı ile işbirliği anlayışı çerçevesinde hareket edip, millî menfaatları ve halkın taleplerini ön planda tutmaları, koalisyonu teşkil eden partilerin farklılıklarını bir tecrübe zenginliği olarak değerlendirmeleri gerekmektedir.

Halkın böylesine büyük desteğine mazhar olmuş 57'nci cumhuriyet hükümetinden ise halkın beklentileri oldukça fazladır. 57'nci cumhuriyet hükümetinin, enflasyonla ve hayat pahalılığıyla kararlı mücadelesini sürdürürken, ekonomik durgunluk için de acil tedbirler alması gerekir.

Türk Halkının en büyük meselesi işsizliktir. İşsizlik Anadolu'yu yakıp kavurmaktadır. İşsiz vatandaş için, evine götüreceği bir lokma ekmek ve mutfağında kaynatacağı tencereden önemli hayati başka hiçbir şey yoktur. Hizmette esasın, halka, dar ve sabit gelirliye, fakir ve fukaraya göre olması gerekir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bilindiği üzere, her rejimde mutlaka iktidar ve hükümet vardır; sadece demokrasiyle yönetilen rejimlerde iktidarın yanında muhalefet de bulunur. Demokrasilerde muhalefetin mesuliyeti, iktidara göre daha fazladır. Bu dönem, aktif, çalışkan ve sorumlu bir muhalefetin, ülke çıkarları için hükümete yardımcı olan bir muhalefetin olması umundayız. Daha önceki konuşmalar da bu umudumuzu doğrular cihettedir; ancak, hükümetin de yönetimde muhalefetle uzlaşarak asgariden diyalogla toplumsal gerginliği azaltacak tedbirler almasında büyük yarar görüyoruz.

Hatırlanacaktır, 55'inci Cumhuriyet Hükümeti bir azınlık koalisyonu olmasına, tüm zorluk ve imkânsızlıklarına karşın önemli projelerin ve yatırımların, altına imza atmıştı. Sayın Mesut Yılmaz'ın Başbakanlığındaki 55'inci cumhuriyet hükümeti, özellikle ulaşım ve enerji hamleleriyle darboğazları aşmış, ülke ekonomisine hız ve ivme kazandırmıştır. Tüm temennimiz, o dönemden devam eden ve aciliyet arz eden enerji ve ulaşım yatırımlarının devamı ve bu konuda tedbirler alınmasıdır.

Samsun-Ankara, Erzurum-Ankara doğalgaz boru hatları ile doğalgaz çevirim santrallerinin ikmali 2000'li yıllarda enerji darboğazını aşacağımız nihai çözüm yollarıdır.

Kalkınmada birinci derece yöre ilan edilen 49 ilin gayri safi millî hâsıladaki oranı yüzde 10'dur; bakiye kalan 31 ilin gayri safi millî hâsıladaki oranı ise yüzde 90'dır. Dünyada hiçbir ülkede bölgeler ve iller arasında böylesine bir bölgesel dengesizlik ve adaletsizlik yoktur. Biz, eğer, bölgesel dengesizliği ve bölgesel adaletsizliği çözemsek, Türkiye'deki sosyal patlamaların, problemlerin ve işsizliğin de önüne geçemeyiz. Böylesine bir bölgesel dengesizlik ve adaletsizlik, nüfusun üç büyük kente yığılmasına ve o büyük kentlerde, sosyal ve ekonomik problemlerin yoğun olmasına sebebiyet vermiştir. 55'inci cumhuriyet hükümetinin, OHAL ve ilave Yozgat ve Ordu'da uyguladığı özel teşvikli kalkınmada öncelikli yöreler statüsünün, bakiye olan 31 ilde de sağlanmasını ülke yararı için en önemli amaç görmekteyiz. 57'nci cumhuriyet hükümetinden beklentimiz budur.

Türkiye'de üniversite kitaplıklarına yılda 20 bin kitap girerken, Japonya'da bu rakam 7 milyon 280 bindir. Sekiz yıllık kesintisiz eğitime verdiği destekle eğitime

özel önem verdiğini bildiğimiz 57'nci cumhuriyet hükümetinin, araştırma ve geliştirmeye, bilimsel çalışma ve bilimsel yayın üretme yolunda üniversitelere destek vermesini diliyoruz.

Türkiye'de yeni kurulan üniversiteler, kitapsız, yurtsuz, öğretim üyesiz ve mekânsızdır. Bu üniversitelerde ders veren öğretim üyeleri de, öğrenciler de, imkânsızlıklarla eza ve cefa içerisindeyler. Yeni üniversitelere mutlaka çözüm yolu getirilmesi gerekir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Türkiye'nin yumuşak karnıdır. Güneydoğu Anadolu meselesini çözmeyen Türkiye hiçbir meselesini çözemez. Güneydoğu Anadolu, bölgesi ve halkıyla huzura kavuşursa, Türkiye de huzura kavuşur.

Şu hususu da çok iyi biliyoruz. Güneydoğu Anadolu'daki meselenin temeli ve sebepleri, ekonomik ve sosyal sebeplerden ziyade, dış mihrakların ve Türk düşmanlarının kötü niyet ve tahriklerine dayanmaktadır. Yine bilinmektedir ki, Güneydoğu Anadolu'nun ekonomik ve sosyal problemleri terörün sebebi değildir. Dış mihraklı terör, Güneydoğu Anadolu'nun ekonomik geriliğine sebebiyet vermiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİHAT GÖKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, 2 dakika...

BAŞKAN — Devam edin.

NİHAT GÖKBULUT (Devamla) — Teröre harcanan milyarlarca dolar, Güneydoğu Anadolu'nun ekonomik kalkınmasını rahatlıkla sağlardı. O halde, geliniz, elbirliğiyle, gönül birliğiyle Güneydoğu Anadolu'yu kalkındıralım, terör için de bahaneler ortadan kalsın. Mehmet Akif'in deyiimiyle "Arap'ın Türk'e, Laz'ın Çerkez'e yahut Kürt'e, Acem'in Çinliye rüçhanı mı varmış; nerede" dediği gibi, bu ülkede yaşayan herkes, bir ve beraberdir ve tarihî oluşum içerisinde bu ülkenin hakiki sahipleridir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; dünya hızla değişiyor, Türkiye de hızla değişiyor. Değerlerindeki, saplantılarındaki ve beklentilerindeki bu hızlı değişim, mevcut sistemi, tüm kurum ve kuruluşları zorluyor. Bu değişim hızla devam edecek; çünkü, değişimin arkasında iki güç var; küreselleşme ve kentleşme.

BAŞKAN — Son 1 dakika verdim; toparlayınız efendim.

NİHAT GÖKBULUT (Devamla) — Peki efendim.

Siyasal sistemimiz ve siyasilerimiz bu değişime ayak uyduracaklar mı? Bu değişimde, tutucu, reaksiyonel ve aksiyonel partiler, değişime karşı aldıkları tavırlara göre halkımız tarafından kıyaslanacak ve kamuoyu vicdanında değerlendirilecektir.

Halkımız, özü bir, eylemi ve söylemi tutarlı, inandırıcı ve uygulanabilir çözüm yolları üreten partiler ve liderler istemektedir. İnandırıcılık ve güven, toplumsal hareketlerde zor kazanılan, ancak, çok kolay kaybedilen duygulardır.

Türk Milleti, 21'inci Yasama Dönemi milletvekillerinden ve bu Meclisten çok umutlu, beklentileri çok fazla; âdeta, kurucu meclis gibi çalışmasını arzuluyor. Bu Meclisin, acil yasaları ivedilikle çıkaracağına inanıyoruz; çünkü, acil çıkacak birkaç yasa, tıkanan ekonomiye, belki de canlılık ve ivme kazandıracaktır. Unutmayalım

ki, Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları, mum ışığında, tahta sandalyelerde gece gündüz çalışarak bu ülkeyi kurtardılar ve cumhuriyeti kurdular.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NIHAT GÖKBULUT (Devamla) — 1 dakika daha Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun.

NIHAT GÖKBULUT (Devamla) — Kamuoyunun beklentileri doğrultusunda, 21'inci Dönemin, tatil yapmaksızın çalışmasını ve 57'nci cumhuriyet hükümetine yardımcı olmasını diliyoruz.

Türkiye'yi 21'inci Asra taşıyacak, insan temel hak ve hürriyetlerinden ve Atatürk ilke ve inkılâplarından taviz vermeden görev yapacağına inandığımız 57'nci cumhuriyet hükümetine başarılar dilerken, tümünüzü saygı ve sevgiyle selamlıyorum. (*Alkışlar*)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Güvenoylamasının. Anayasanın 110 ve içtüzüğün 124'üncü maddeleri gereğince, görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir. Buna göre, güvenoylaması, 9 Haziran 1999 Çarşamba günü yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güvenoylaması ve komisyonlara üye seçimi yapmak için, alınan karar gereğince, 9 Haziran 1999 Çarşamba günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.40

TBMM TUTANAK DERGİSİ
Dönem 21 Cilt 1 Birleşim 13
Sayfa 265-273
09.06.1999 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Yıldırım AKBULUT

KÂTİP ÜYELER: Mehmet ELKATMIS (Nevşehir)

Melda BAYER (Ankara)

Açılma Saati: 15.00

Güvenoylaması

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 13'üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır.

Gündeme geçiyoruz.

Başbakan Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güven oylaması

BAŞKAN — Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan. Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü'nün 124'üncü maddeleri gereğince güven oylaması yapılacaktır.

Güven oylamasının açık oy şeklinde yapılması, İçtüzüğü'nün 124'üncü maddesi gereğidir, içtüzüğü'nün 139'uncu maddesine göre de, açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir.

Sayın milletvekilleri, açık oylama şekillerini sırayla oylayacağım:

Açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, açık oylama, elektronik cihazla yapılacaktır.

Oylama için 10 dakika süre vereceğim.

Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin, oy pusulalarını, oylama için öngörülen 10 dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Ayrıca, vekâleten oy kullanacak sayın bakanlar varsa, hangi bakana vekâleten oy kullandığını, oyunun rengini ve kendisinin ad ve soyadıyla imzasını taşıyan oy pusulalarını, yine, oylama için öngörülen 10 dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oy verme süresi başlamıştır.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, oy verme işlemi tamamlanmıştır.

Sayın milletvekilleri, güvenoylamasının sonucunu arz ediyorum: Oylamaya 536 sayın milletvekili katılmıştır. Sayın milletvekillerinden 354 arkadaşımız kabul (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar), 182 arkadaşımız ret oyu kullanmıştır. (DYP sıralarından alkışlar)

Bu arada şu hususu belirtiyim: Sisteme giremeyen 15 arkadaşımızdan 9 arkadaşımız kabul oyu, 6 arkadaşımız da ret oyu kullandıklarını pusulayla bildirmişlerdir. Bu oylar, biraz evvel açıkladığım ret ve kabul oyları içerisinde.

Bu sonuca göre. Başbakan Sayın Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna Meclisimizce güvenoyu verilmiştir; kendilerini kutlar, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı ve başarılı olmasını dilerim. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

Teşekkür konuşması arzu ederlerse, Sayın Başbakana söz vereceğim.

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — Evet, Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun efendim. (DSP sıralarından ayakta alkışlar, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisine, 57'nci cumhuriyet hükümetine gösterdiği güven için şükranlarımı, minnet duygularımı sunuyorum.

Bu güvene layık olmak için, Atatürk'ün aydınlık yolunda, uyumlu, verimli ve hızlı bir çalışmayı kararlılıkla sürdürmeyi görev bileceğiz. Yalnız hükümetin kendi içinde ve koalisyon ortakları arasında değil, parti ayırımı gözetmeksizin, bütün Büyük Millet Meclisiyle uyum içinde çalışmaya da gereken önemi vereceğiz.

Hükümetimize gösterdiğiniz güven için, tekrar, sonsuz şükranlarımı ve saygılarımı sunarım. (Bakanlar Kurulu ve DSP sıralarından ayakta alkışlar, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, komisyonlara üye seçimi yapmak ve gündemde bulunan diğer konuları görüşmek için, 10 Haziran 1999 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.35

**Başbakan Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında
güvenoylaması sonucu****(Kabul edilmiştir)**

Üye Sayısı:	550
Kullanılan Oy:	536
Kabul edenler:	354
Reddedenler:	182
Çekimserler:	0
Mükerrer Oylar:	0
Geçersiz Oylar:	0
Oya Katılmayanlar:	14
Açık Üyelikler:	0

(Kabul Edenler)**ADANA**

İbrahim Yavuz Bildik, M. Ali Bilici, Mehmet Metanet Çulhaoğlu, Tayyibe Gülek, Ali Halaman, Adnan Fatin Özdemir, Musa Öztürk, Arif Sezer, Ali Tekin, İsmet Vursavuş, Recai Yıldırım

ADİYAMAN

Mahmut Bozkurt, Hasari Güler

AFYON

Abdülkadir Akçan, Müjdat Kayayerli, H. İbrahim Özsoy, Mehmet Telek, Gaffar Yakın

AĞRI

Yaşar Eryılmaz, Nidai Seven

AKSARAY

Kürşat Eser, Sadi Somuncuoğlu

AMASYA

Gönül Saray, Alphan Adnan Uçaş

ANKARA

Nejat Arseven, Mehmet Arslan, Koray Aydın, Oğuz Aygün, Melda Bayer, Şefkat Çetin, Sedat Çevik, Birkan Erdal, Uluç Gürkan, Ayşe Gürocak, Ali Işıklar, H. Tayfun İçli, Abdurrahman Küçük, Hayrettin Özdemir, Esvet Özdoğu, Yücel Seçkiner, M. Zeki Sezer, Aydın Tümen, Hikmet Uluğbay, Şevket Bülent Yahnici

ANTALYA

Cengiz Aydoğan, İbrahim Gürdal, Osman Müderrisoğlu, Ahmet Sancar Sayın, Metin Şahin, Tunca Toskay, Nesrin Ünal, Mustafa Vural

ARDAHAN

Faruk Demir

ARTVİN

Ergün Bayrak

AYDIN

Cengiz Altinkaya, Halit Dikmen, Ertuğrul Kumcuoğlu, Bekir Ongun, Sema Pişkinsüt, Ali Uzunırmak, Yüksel Yalova

BALIKESİR

Aydın Gökmen, Numan Gültekin, Agâh Oktay Güner, Hüseyin Kalkan, Tamer Kanber, M. Güven Karahan

BARTIN

Zeki Çakan, Cafer Tufan Yazıcıoğlu

BATMAN

Ataullah Hamidi

BAYBURT

Şaban Kardeş

BİLECİK

Hüseyin Arabacı Sebahat Vardar

BİTLİS

Edip Safder Gaydalı, İbrahim Halil Oral

BOLU

Avni Akyol, Mustafa Karşlıoğlu, Ersoy Özcan

BURDUR

Süleyman Coşkun, Hasan Macit

BURSA

Ali Arabacı, Ali Rahmi Beyreli, Fahrettin Gülerler, Hayati Korkmaz, Orhan Ocak, Burhan Orhan, Recep Önal, Kenan Sönmez, Orhan Şen, Turhan Tayan, Ertuğrul Yalçınbayır

ÇANAKKALE

Mustafa Cumhur Ersümer, Sadık Kırbaş, Sıtkı Turan

ÇANKIRI

Hakkı Duran, İrfan Keleş

ÇORUM

Abdulhaluk Mehmet Çay, Melek Denli Karaca, Vahit Kayırcı

DENİZLİ

Beyhan Aslan, Salih Erbeyin, Hasan Erçelebi, Ali Keskin Mehmet Kocabatmaz

DİYARBAKIR

Nurettin Dilek, Abdülbaki Erdoğan, Sebgetullah Seydaoğlu, Abdulsamet Turgut

EDİRNE

Evren Bulut, Ali Ahmet Ertürk, Mustafa İlmen, Şadan Şimşek

ELAZIĞ

Mehmet Ağar, Mustafa Gül

ERZİNCAN

Mihrali Aksu

ERZURUM

Mücahit Himoğlu İsmail Köse Cezmi Polat

ESKİŞEHİR

Necati Albay, Mehmet Mail Büyükerman, İbrahim Yaşar Dedelek, Mahmut Erdir, Süleyman Servet Sazak

GAZİANTEP

Mehmet Ay, Ali Ilıksoy, Ali Özdemir, Mustafa R. Taşar, Mehmet Hanifi Tiryaki, Mustafa Yılmaz

GİRESUN

Hasan Akgün, Burhan Kara, Mustafa Yaman

GÜMÜŞHANE

Bedri Yaşar

HAKKÂRİ

Evliya Parlak, Mecit Piruzbeyoğlu

HATAY

Namık Kemal Alahan, Hakkı Oğuz Aykut, Süleyman Turan Çirkin, Ali Günay, Levent Mıstıkoğlu, Mehmet Şandır, Mehmet Nuri Tarhan,

İĞDIR

Abbas Bozyel

İSPARTA

Osman Gazi Aksoy, Erkan Mumcu, Mustafa Zorlu

İÇEL

Ali Er, Ali Güngör, Yalçın Kaya, Hidayet Kılınç, Enis Öksüz, Edip Özgenç, Akif Serin, M. İstemihan Talay, Cahit Tekelioğlu, Rüştü Kazım Yücelen

İSTANBUL

Fadlı Ağaoğlu, Bülent Akarcalı, Ziya Aktaş, Erol Al, Aha t Andican, Aydın Ayaydın, İsmail Aydın, Şamil Ayrım, Rıdvan Budak, Nami Çağan, Ahmet Çakar, Mustafa Düz, Bülent Ecevit, Yücel Erdener, Bülent Ersin Gök, Mehmet Gül, Zafer Güler, Ahmet Güzel, Ediz Hun, Mehmet Ali İrtemçelik Yılmaz Karakoyunlu, Nazire Karakuş, Cavit Kavak, Osman Kılıç, Emre Kocaoğlu, M. Tahir Köse, Hüseyin Mert, Nesrin Nas, Nazif Okumuş, Esat Öz, H. Hüsamettin Özkan, İsmail Sühan Özkan, Bozkurt Yaşar Öztürk, Mehmet Pak, Necdet Saruhan, Sulhiye Serbest, Bahri Sipahi, Murat Sökmenoğlu, Ahmet Tan, Güneş Taner, Sadettin Tantan, Erdoğan Toprak, Şadan Tuzcu, Masum Türker, Mustafa Verkaya, Süleyman Yağız, Cahit Savaş Yazıcı, Perihan Yılmaz

İZMİR

Güler Aslan, Saffet Başaran, Burhan Bıçakçioğlu, Suat Çağlayan, Işın Çelebi, Mehmet Çümen, Salih Dayıoğlu, Hayri Diri, Şükrü Sina Gürel, Yusuf Kırkpınar, Hasan Metin, Atilla Mutman, Sümer Oral, Mehmet Özcan, Işıl Saygın, Rifat Serdaroğlu, Rahmi Sezgin, Suna Tanık, Ahmet Kenan Tanrıkulu, Hakan Tartan, Kemal Vatan, Oktay Vural

KAHRAMANMARAŞ

Ali Doğan, Mehmet Kaya, Edip Özbaş, Nevzat Taner,

KARABÜK

Erol Karan, İlhami Yılmaz

KARAMAN

Hasan Çalış, Fikret Ünlü

KARS

İlhan Aküzüm, Arslan Aydar, Çetin Bilgir

KASTAMONU

Murat Başesgioğlu, M. Hadi Dilekçi, Mehmet Serdaroğlu

KAYSERİ

Hamdi Baktır, İsmail Cem, Sebahattin Çakmakoglu, Hasan Basri Üstünbaş, Sadık Yakut

KIRIKKALE

Osman Durmuş, Nihat Gökbulut

KIRKLARELİ

Nural Karagöz, Cemal Özbilen, Necdet Tekin

KIRŞEHİR

Mustafa Haykır, Ramazan Mirzaoglu, Fikret Tecer

KİLİS

Mehmet Nacar

KOCAELİ

Ahmet Arkan, Halil Çalık, Cumali Durmuş, Sefer Ekşi, M. Turhan İmamoğlu, Kemal Köse

KONYA

Faruk Bal, Abdullah Turan Bilge, Ali Gebeş, Mustafa Sait Gönen, Mehmet Emrehan Halıcı, Ömer İzgi, Hasan Kaya, Mehmet Keçeciler

KÜTAHYA

Kadir Görmez, Emin Karaa, Seydi Karakuş

MALATYA

Miraç Akdoğan, Basri Coşkun, Namık Hakan Durhan, Tevfik Ahmet Özal

MANİSA

Hüseyin Akgül, İsmail Bozdağ, Mustafa Enöz, Hasan Gülay, Ekrem Pakdemirli, Ali Serdengeçti, M. Cihan Yazar

MARDİN

Süleyman Çelebi, Ömer Ertaş, Mustafa Kemal Tuğmaner

MUĞLA

Tunay Dikmen, Metin Ergun, Hasan Özyer, Nazif Topaloğlu, Fikret Uzunhasan

MUŞ

Zeki Eker, Erkan Kemaloğlu

NEVŞEHİR

İsmail Çevik, Mükremin Taşkın

NİĞDE

Eyüp Doğanlar, Mükerrerem Levent

ORDU

İhsan Çabuk, Cemal Enginyurt, Sefer Koçak, Hasan Fehmi Konyalı, Şükrü Yürür

OSMANİYE

Devlet Bahçeli, Birol Büyüköztürk, Mehmet Kundakçı

RİZE

Ahmet Kabil, Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA

Ş. Ramis Savaş, Ersin Taranoğlu, Osman Fevzi Zihnioğlu

SAMSUN

Yekta Açıkgöz, Ahmet Aydın, Tarık Cengiz, Mehmet Çakar, Vedat Çınaroğlu, Şenel Kapıcı

SİİRT

Nizamettin Sevgili

SİNOP

Metin Bostancıoğlu Yaşar Topçu

SİVAS

Mehmet Ceylan, Hüsnü Yusuf Gökarp, M. Cengiz Güleç

ŞANLIURFA

Muzaffer Çakmaklı, Eyyüp Cenap Gülpınar, Mehmet Güneş

ŞIRNAK

Mehmet Salih Yıldırım

TEKİRDAĞ

Fevzi Aytekin, Bayram Fırat Dayanıklı, Enis Sülün, Ahmet Zamantılı

TOKAT

Hasan Hüseyin Balak, Lütfi Ceylan, Reşat Doğru

TRABZON

Eyüp Aşık, Ali Kemal Başaran, Orhan Bıçakçioğlu, Nail Çelebi, Hikmet Sami Türk

TUNCELİ

Bekir Gündoğan

UŞAK

Hasan Özgöbek, Mehmet Yaşar Ünal, Armağan Yılmaz

VAN

Ayhan Çevik, Kâmrân İnan

YALOVA

Yaşar Okuyan, Hasan Suna

YOZGAT

Ahmet Erol, Lutfullah Kayalar, Mesut Türker, Şuayıp Üşenmez

ZONGULDAK

Veysel Atasoy, Tahsin Boray Baycık, İsmail Hakkı Cerrahoğlu, Hasan Gemici, Ömer Üstünköl

(Reddedenler)

ADANA

Yakup Budak, M. Halit Dağlı, Ali Gören

ADİYAMAN

Mahmut Nedim Bilgiç, Dengir Mir Mehmet Fırat, Mahmut Göksu, Mehmet Özyol

AFYON

Sait Açıba, İsmet Attila

AĞRI

Celal Esin, Musa Konyar

AKSARAY

Murat Akın

AMASYA

Akif Gülle, Ahmet İyimaya

ANKARA

Oya Akgönenç Muğisuddin, M. Zeki Çelik, Cemil Çiçek, Cihan Paçacı, Eyyüp Sanay, Rıza Ulucak

ANTALYA

Mehmet Baysan, Salih Çelen, Kemal Çelik, Mehmet Zeki Okudan

ARDAHAN

Saffet Kaya

ARTVİN

Hasan Ekinci

AYDIN

Ali Rıza Gönül

BALIKESİR

İlhan Aytekin, İsmail Özgün, İlyas Yılmazyıldız

BATMAN

Alaattin Sever Aydın, Burhan İsen, Faris Özdemir

BAYBURT

Suat Pamukçu

BİNGÖL

Mahfuz Güler, Hüsamettin Korkutata, Necati Yönder

BİTLİS

Yahya Çevik, Zeki Ergezen

BOLU

İsmail Alptekin, Necmi Hoşver

BURDUR

Mustafa Örs

BURSA

Faruk Çelik, Mehmet Allan Karapaşaoğlu, Teoman Özalp, Ahmet
Sünnetçioğlu, Oğuz Tezmen

ÇANAKKALE

Nevfel Şahin

ÇANKIRI

Hüseyin Karagöz

ÇORUM

Bekir Aksoy, Yasin Hatiboğlu

DENİZLİ

Mehmet Gözlükaya

DİYARBAKIR

Osman Aslan, Nurettin Atik, Mehmet Salim Ensarioğlu, Sacit Günbey, Seyyit
Haşim Haşimi, Ömer Vehbi Hatipoğlu, Salih Sümer

ELAZIĞ

Latif Öztekin, Ali Rıza Septioğlu, Ahmet Cemil Tunç

ERZİNCAN

Tevhit Karakaya, Sebahattin Karakelle

ERZURUM

Zeki Ertugay, Lütfü Esengün, Ayvaz Gökdemir, Fahrettin Kukaracı, Aslan
Polat

ESKİŞEHİR

Mehmet Sadri Yıldırım

GAZİANTEP

Nurettin Aktaş, Mehmet Bedri İncetahtacı, İbrahim Konuk oğlu

GİRESUN

Turhan Alçelik, Rasim Zaimoğlu

GÜMÜŞHANE

Lütfi Doğan

HAKKÂRİ

Hakkı Töre

HATAY

Mehmet Döner, Mustafa Geçer, Metin Kalkan

İĞDIR

Ali Güner

İSPARTA

Ramazan Gül

İÇEL

Turhan Güven, Ayfer Yılmaz

İSTANBUL

Celal Adan, Abdülkadir Aksu, Azmi Ateş, Mustafa Baş, Ali Coşkun, Tansu Çiller, Süleyman Arif Emre, Mehmet Fuat Fırat, İrfan Gündüz, Ayşe Nazlı Ilıcak, İsmail Kahraman, Hüseyin Kansu, Hayri Kozakçıoğlu, Ali Oğuz, Mehmet Ali Şahin, Nevzat Yalçıntaş, Osman Yumakoğulları, Bahri Zengin

İZMİR

Ufuk Söylemez, Yıldırım Ulupınar

KAHRAMANMARAŞ

Avni Doğan, Mustafa Kamalak, Metin Kocabaş, Mehmet Sağlam Ali Sezai

KARABÜK

Mustafa Eren

KARAMAN

Zeki Ünal

KASTAMONU

Nurhan Tekinel

KAYSERİ

Sevgi Esen, Salih Kapusuz

KIRIKKALE

Hacı Filiz

KİLİS

Doğan Güreş

KOCAELİ

Meral Akşener, Mehmet Batuk, Mehmet Vecdi Gönül, Osman Pepe

KONYA

Hüseyin Arı, Veysel Candan, Remzi Çetin, Mehmet Gölhan, Teoman Rıza Güneri, Özkan Öksüz, Lütfi Yalman, Mehmet Ali Yavuz

KÜTAHYA

Cevdet Akçalı

MALATYA

Oğuzhan Asiltürk, Yaşar Canbay, M. Recai Kutan

MANİSA

Rıza Akçalı, Bülent Arınç

MARDİN

Fehim Adak, Metin Musaoğlu, Veysi Şahin

MUĞLA

İbrahim Yazıcı

MUŞ

Mümtaz Yavuz, Sabahattin Yıldız

NEVŞEHİR

Mehmet Elkatmış

NİĞDE

Doğan Baran

ORDU

Eyüp Fatsa, Yener Yıldırım

OSMANİYE

Şükrü Ünal

RİZE

Mehmet Bekâroğlu

SAKARYA

Nezir Aydın, Cevat Ayhan, Nevzat Ercan

SAMSUN

Ahmet Demircan, Kemal Kabataş, Erdoğan Sezgin, Musa Uzunkaya

SİİRT

Takiddin Yarayan

SİNOP

Kadir Bozkurt

SİVAS

Musa Demirci, Temel Karamollaoğlu, Abdülatif Şener

ŞANLIURFA

Yahya Akman, Sedat Edip Bucak, Necmettin Cevheri, Zülfikar İzol, Ahmet Karavar, M. Fevzi Şihanlıoğlu, Mehmet Yalçınkaya, Mustafa Niyazi Yanmaz

ŞIRNAK

Mehmet Sait Değer, Abdullah Veli Seyda

TEKİRDAĞ

Nihan İlgün

TOKAT

M. Ergün Dağcıoğlu, Ali Şevki Erek, Bekir Sobacı

TRABZON

Şeref Malkoç, Ali Naci Tuncer

TUNCELİ

Kamer Genç

VAN

Maliki Ejder Arvas, Hüseyin Çelik, Fethullah Erbaş, Fethullah Gültepe

YOZGAT

İlyas Arslan, Mehmet Çiçek

ZONGULDAK

Ömer Barutçu

(Oylamaya Katılmayanlar)

AKSARAY

Ramazan Toprak

ANKARA

Yıldırım Akbulut (Başkan), Saffet Arıkan Bedük

DENİZLİ

M. Kemal Aykurt

İSTANBUL

Mukadder Başeğmez, Merve Safa Kavakçı, Aydın Menderes

KAYSERİ

Abdullah Gül

KIRIKKALE

Kemal Albayrak

KÜTAHYA

Ahmet Derin, İsmail Karakuyu

MANİSA

Mehmet Necati Çetinkaya

SIİRT

Ahmet Nurettin Aydın

VAN

Mustafa Bayram

Gül Hükümeti
18.11.2002-14.03.2003

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Abdullah GÜL (Kayseri) 18.11.2002-14.03.2003

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Abdüllatif ŞENER (Sivas) 18.11.2002-14.03.2003

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Mehmet Ali ŞAHİN (İstanbul) 18.11.2002-14.03.2003

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Ertuğrul YALÇINBAYIR (Bursa) 18.11.2002-14.03.2003

Devlet Bakanı

Mehmet AYDIN (İzmir) 18.11.2002-14.03.2003

Devlet Bakanı

Beşir ATALAY (Ankara) 18.11.2002-14.03.2003

Devlet Bakanı

Ali BABACAN (Ankara) 18.11.2002-14.03.2003

Devlet Bakanı

Kürşat TÜZMEN (Gaziantep) 18.11.2002-14.03.2003

Adalet Bakanı

Cemil ÇİÇEK (Ankara) 18.11.2002-14.03.2003

Milli Savunma Bakanı

Vecdi GÖNÜL (Kocaeli) 18.11.2002-14.03.2003

İçişleri Bakanı

Abdülkadir AKSU (İstanbul) 18.11.2002-14.03.2003

Dışişleri Bakanı

Yaşar YAKIŞ (Düzce) 18.11.2002-14.03.2003

Maliye Bakanı

Kemal UNAKITAN (İstanbul) 18.11.2002-14.03.2003

Milli Eğitim Bakanı

Erkan MUMCU (Isparta) 18.11.2002-14.03.2003

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Zeki ERGEZEN (Bitlis) 18.11.2002-14.03.2003

Sağlık Bakanı

Recep AKDAĞ (Erzurum) 18.11.2002-14.03.2003

Ulaştırma Bakanı

Binali YILDIRIM (İstanbul) 18.11.2002-14.03.2003

Tarım ve Köyşleri Bakanı

Sami GÜÇLÜ (Konya) 18.11.2002-14.03.2003

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Murat BAŞESGİOĞLU (İstanbul)

18.11.2002-14.03.2003

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ali COŞKUN (İstanbul)

18.11.2002-14.03.2003

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Hilmi GÜLER (Ordu)

18.11.2002-14.03.2003

Kültür Bakanı

Hüseyin ÇELİK (Van)

18.11.2002-14.03.2003

Turizm Bakanı

Güldal AKŞİT (İstanbul)

18.11.2002-14.03.2003

Orman Bakanı

Osman PEPE (Kocaeli)

18.11.2002-14.03.2003

Çevre Bakanı

İmdat SÜTLÜOĞLU (Rize)

18.11.2002-14.03.2003

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 22 Cilt 1 Birleşim 3
Sayfa 41-59
23.11.2002 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: *Bülent ARINÇ*

GEÇİCİ KÂTİP ÜYELER: *Sinan ÖZKAN (Kastamonu)*

Suat KILIÇ (Samsun)

Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 3 üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır; gündeme geçiyoruz.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

BAŞKAN — Başbakan Sayın Abdullah Gül tarafından kurulmuş bulunan Bakanlar Kurulunun Programı okunacaktır.

Bakanlar Kurulu Programını okumak üzere, Başbakan Sayın Abdullah Gül’ü kürsüye davet ediyorum. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)*

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN ABDULLAH GÜL (Kayseri) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aziz milletimizi ve onun değerli vekillerini, 58’inci cumhuriyet hükümeti üyesi arkadaşlarım ve şahsım adına en derin saygılarımla selamlıyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

3 Kasım 2002 tarihinde yapılan genel seçim sonucunda ülkemiz, 2 partiden oluşan bir Meclis ve tek partinin oluşturduğu bir hükümetle istikrarı yakalamıştır.

Meclis ve hükümet olarak, milletimizin bizlere verdiği bu fırsatı en üst seviyede değerlendirme ve önümüzde bekleyen sorunlara doğru ve hızlı çözümler getirme sorumluluğumuzun bilincindeyiz. Bu ağır, ağır olduğu kadar da onurlu sorumluluğu ciddiyetle taşıma kararlılığındayız.

Sayın milletvekilleri, bir yandan halkımızın birikmiş sorunlarına acil çözüm ararken, diğer yandan, bir daha, böylesi sorunlarla karşılaşmamak üzere, gerekli yapısal değişiklikleri ve reformları gerçekleştirmek azmindeyiz.

İçinde bulunduğumuz koşulların göstermelik tedbirlerle geçiştirilemeyeceğini biliyoruz. İktidara yürüyen bir parti olduğumuzun bilinciyle, ülkenin içinde bulunduğu şartları dikkate alarak, sorumlu ve tutarlı bir anlayışla hazırladığımız seçim beyannamemiz, 3 Kasım seçimleriyle halkımızın güvenine mazhar olmuştur.

Yine, Partimizin Genel Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kamuoyuna açıklanan acil eylem planımız da aynı sorumlu, tutarlı ve değişimci anlayışın ürünü olarak kamuoyundan geniş bir takdir toplamış ve güven kazanmıştır. Diğer bir söyleyişle, Hükümet Programımız, siyaset ahlakımız ve demokratik tutarlılığımızın bir gereği olarak, seçim öncesinde halkımıza taahhüt ettiğimiz hususları hayata geçirecek bir anlayış içerisinde hazırlanmıştır.

Seçim öncesi halkımıza verdiğimiz taahhütler kapsamında çalışmalarını yürütecek olan hükümetimiz, gereksiz tartışmalardan ve polemiklerden uzak, halkın gerçek gündeminden kopmadan, toplumun tüm kesimlerini kucaklayan bir anlayış içinde Yüce Meclisten ve aziz milletimizden güven ve destek beklemektedir.

Çalışmalarımızı, başta muhalefet partimiz olmak üzere (Cumhuriyet Halk Partisi ve Sayın Genel Başkanı Deniz Baykal) toplumun tüm kesimleriyle diyalog ve işbirliği içinde, demokratik ve şeffaf bir ortamda sürdüreceğiz. Çoğulcu bir demokrasi anlayışıyla, hukuka ve insan haklarına saygı temelinde, sayısal üstünlüğün her şey demek olmadığını bilerek, atılacak önemli adımlarda toplumsal mutabakat oluşturmak yönünde azamî gayret göstereceğiz. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

İcraatımızla, genel olarak devlet ve toplum arasındaki bağları daha güçlü hale getireceğimize, siyaset alanını genişleteceğimize, siyaset kurumu ile toplum arasında güveni yeniden tesis edeceğimize ve halkın talep ve beklentilerine azamî düzeyde cevap vereceğimize inanıyorum.

3 Kasım 2002 seçim sonuçlarının ilanıyla beraber iç ve dış piyasalarda ortaya çıkan olumlu beklentiler ve güven ortamı, faiz oranlarında düşüslere neden olurken, borsa yükselmiş, döviz kuru gerilemiştir. Tek başına iktidarın sağladığı geleceğe dönük öngörülebilirlik, yerli ve yabancı yatırımcıların cezbedilebilmesi için uygun bir güven ortamının temellerini atmıştır. Öncelikli sosyal ve ekonomik sorunlarımızın çözülmesinde, bu güven ortamının sürdürülebilmesi hayatî bir öneme sahiptir.

Halkımızın taleplerini ve bizlerden beklentilerini hiçbir zaman aklımızdan çıkarmadan, imkânlarımızı en iyi şekilde değerlendirmek suretiyle milletimizin güvenine layık olmaya çalışacağız. Başarılarımız sadece bize ait olmayacak, bütün siyaset ve devlet kurumlarının ve her şeyden önemlisi milletimizin olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyada köklü dönüşümler yaşanırken, ne yazık ki Türkiye, zamanını ve enerjisini iç sorunlarıyla uğraşarak tüketmiştir. Maalesef, ülkemiz, elli yılı aşan çok partili siyaset tecrübesine rağmen yeterince demokratikleşemeyen, temel hak ve özgürlüklerin tam olarak kullanılamadığı ülkeler arasında yer almaktadır. Genç ve dinamik nüfusuna, zengin doğal kaynaklarına rağmen ülkemizde refah düzeyi yeterince yükseltilememiş, uluslararası alanda -piyasalarda- rekabet edebilecek bir üretim yapısı oluşturulamamış ve kişisel hak ve özgürlükler alanında istenilen düzeyde gelişme sağlanamamıştır.

Uygulanan yanlış politikalar yüzünden devletin ekonomideki rolü değişen koşullara ayak uyduramamış, servetin toplum kesimleri ve bölgeler arasındaki dağılımında adalet sağlanamamış ve sağlıklı bir özelleştirme gerçekleştirilememiştir. Ülkemiz, kamu yönetiminde hantal ve aşırı merkezîyetçi yapıdan, yolsuzluk ve siyasal çürümeden kurtulamamıştır.

Son yıllarda koalisyon hükümetleri tarafından uygulanan ekonomi politikaları başarısızlıkla sonuçlanmış, cumhuriyet tarihimizin en büyük ekonomik krizleri yaşanmış ve halkımız görülmemiş bir şekilde yoksulluğa maruz bırakılmıştır. Krizin ekonomik ve sosyal maliyeti çok yüksek olmuş, iç ve dış borç yükü inanılmaz bir şekilde büyümüş, yüzbinlerce işyeri kapanmış, milyonlarca insan işini kaybetmiştir. Daha da önemlisi, insanımızın devlete ve siyaset kurumuna olan güveni sarsılmış, geleceğe ilişkin umutları kırılmıştır.

Hükümetimiz, ülkemizin genç ve dinamik nüfusu, eşsiz coğrafi konumu, zengin doğal kaynakları ve engin kültür birikimiyle yeni dünyanın en etkin bir üyesi olma potansiyeline sahip olduğuna kesinlikle inanmakta ve bütün bu olup bitenleri hak etmediğini düşünmektedir.

Hükümetimiz, dürüst, cesur, bilgili ve ehliyetli kadroların öncülüğünde, siyaseti ve devleti yeniden milletle buluşturmak için kapsamlı bir programla, umut ve güven dolu bir geleceği yeniden tesis etmek üzere yola çıkmıştır.

Yüce Meclisimize sunduğumuz bu program, uzun hazırlıkların ürünü olarak geliştirdiğimiz, ülkemizin ve dünyanın gerçeklerinden yola çıkarak şekillendirdiğimiz, bütüncül bir anlayış içinde ele aldığımız ve ülkemizi gelecekte layık olduğu yere taşıyacağına inandığımız temel alanlardaki politikalarımızı içermektedir.

Esasen, ortaya koyacağımız konuların birçoğu, uzun zamandır tartışılan, üzerinde geniş bir mutabakat olan, ancak, yeterli siyasi basiret ve kararlılık gösterilemediği için bugüne kadar hayata geçirilememiş konulardan oluşmaktadır. Değişimci ve dinamik bir anlayışla, tek başına iktidar olmanın avantajını değerlendirerek, yapıcı bir iktidar-muhalefet ilişkisi ve toplumsal diyalog ortamı içinde, vakti çoktan gelmiş bu konulara ciddiyetle eğilme kararlılığındayız. Tüm bu çabalarımızda, cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün bizlere gösterdiği muasır medeniyet seviyesini aşma hedefi, atacağımız adımların dayanacağı temel olacaktır.

Hükümetimiz;

- Ekonomik istikrarı sağlamış,
- Rekabetçi bir piyasa yapısı oluşturmuş,
- Sürdürülebilir kalkınma ortamını yakalamış ve ekonomik refahın nimetlerini adaletle dağıtan,
- Yoksulluk ve yolsuzluğun ortadan kaldırıldığı,
- İnsanlarımızın barış ve refah içinde özgürce yaşadığı,
- Çağdaş dünyayla bütünleşmiş, farklılıkların çatışma unsuru olarak değil zenginlik kaynağı olarak görüldüğü,
- İtibarlı, demokratik, dinamik bir Türkiye vizyonunu hayata geçirecektir.

Bu vizyonu gerçekleştirme yolunda hükümetimizin misyonu ise, siyasi iktidarı halkın talep ve beklentileri doğrultusunda kullanmak, hukukun üstünlüğü anlayışı içinde halkın iradesinin yönetime yansımaları sağlamak, toplumun gelişme talepleri

lerine uygun olarak ülkemizin bütün dinamiklerini, potansiyelini ve imkânlarını harekete geçirmektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insanlar, doğuştan, devredilemez ve vazgeçilemez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. İnsanlığın ortak değerleri olan bu hak ve özgürlükler, devlet idaresi altında onurlu bir hayat sürdürebilmenin olmazsa olmazlarıdır.

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” düşüncesinden hareket eden hükümetimiz, bütün politikalarının merkezine insanı koyacaktır.

Demokratik yönetim anlayışımızın hedefi, başta düşünce, inanç, eğitim, örgütlenme ve teşebbüs özgürlüğü olmak üzere, bütün sivil ve siyasî özgürlükleri güvenceye almak ve insanların korku ve endişeden uzak olarak bireysel gelişimini sürdürebildiği özgür bir ortamı sağlamaktır.

Bu bağlamda, temel hak ve özgürlükler alanında insanlığın birikimi olarak da gördüğümüz uluslararası demokratik standartlar, tüm politikalarımızda esas alınacaktır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul ederek iç hukukunun bir parçası haline getiren ülkemiz, hükümetimiz öncülüğünde bu değerleri hayata geçirerek temel hak ve özgürlükler alanında evrensel standartlara ulaşma kararlılığındadır.

Bu çerçevede, hükümetimiz;

-Temel hak ve özgürlükleri, ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde, özellikle Kopenhag kriterlerinde belirtilen seviyeye yükseltmek için, Anayasa ve yasalarda gerekli tüm değişiklikleri yapacaktır.

-Temel hak ve özgürlüklerin, sadece anayasal ve yasal güvenceye alınmasıyla yetinmeyip, fiilen uygulanması ve siyasal kültürümüzün yerleşik bir boyutu olarak güçlenmesi yönünde çaba sarf edecektir.

- Temel hak ve özgürlükler konusunda, toplumun değişik kesimlerinin sorunlarına ve taleplerine karşı duyarlı olacak, bu alanda çifte standartlara, kısır çekişmelere ve siyasî istismarlara izin vermeyecektir.

- İşkence başta olmak üzere, demokratik hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayan tüm insan hakları ihlallerinin üzerine kararlılıkla gidecektir.

- Mülkiyet hakkını, düşünce, ifade, inanç, ibadet, teşebbüs ve örgütlenme özgürlüğünü sınırlayan hükümleri, evrensel hukuk ve özgürlük anlayışı içinde dikkate alınarak yeniden düzenleyecektir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de demokrasi ve piyasa ekonomisinin yerleşmesine bağlı olarak sivil toplum güçlenmektedir. Toplum, çoğu alanlarda devletin önüne geçmekte, kamu kesiminden daha kaliteli mal ve hizmet üretebilmektedir.

Hükümetimiz, insan haklarına dayanan ve eksiksiz işleyen demokratik bir yönetimin hayata geçirilmesi için sivil toplumun güçlenmesini ve “yönetişim” anlayışı içinde etkili bir kamuoyu denetimini kaçınılmaz görmektedir.

Hükümetimiz, sivil toplum kuruluşlarının yönetime daha aktif katılımıyla temsili demokrasinin katılımcı demokrasiye doğru gelişmesine katkı sağlayacaktır. Böylece, vatandaş, sadece seçimden seçime değil, güncel gelişmeler içinde iradesini yönetim sürecine yansıtma fırsatı kazanacaktır.

Hükümetimiz, tüm sivil toplum örgütlerine eşit mesafede duracak, sivil toplum örgütleri arasında diyalogu ve işbirliğini destekleyecektir.

Hükümetimiz, yönetime katılımı engelleyen yasal ve idari etkenleri kaldıracak, kamu yönetimine sivil toplumun daha aktif katılımını sağlayacaktır. İş dünyası, sendikalar, meslek odaları, çiftçi örgütleri ve gönüllü kuruluşların sorunlarını, hizmet alanlarındaki kamu görevlileriyle birlikte çözmelerini kolaylaştırıcı mekanizmaları geliştirecektir.

Hükümetimiz, çoğulcu demokrasi ve rekabetçi piyasa anlayışının bir gereği olarak, modern toplumlarda doğru bilgi edinme ve denetim görevi yürüten medyanın çoğulcu ve rekabetçi bir yapıda gelişmesini savunur. Kamusal bir hizmetin farklı taraflarını oluşturan siyaset ile medya ilişkisi, demokratik değerlere ve hukukun üstünlüğüne dayalı bir diyalog içinde yürütülecektir.

Değerli milletvekilleri, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık ve demokratik yönetim gibi unsurları da içermektedir. Sadece kişi başına düşen geliri artırmak veya fizikî şartları iyileştirmek, kaliteli yaşam için yeterli değildir. İnsanların, etmek kadar, kendilerini gerçekleştirecek özgürlüğe de ihtiyaçları vardır.

Hükümetimiz, kalkınmayı, devletin tek yanlı iradesini yansıtan bir toplum mühendisliği olarak değil, toplumun çoğulcu yapısına saygılı demokratik bir arayış olarak görmektedir. Demokratikleşme ve kalkınma, birbirinin alternatifi değil, bir arada yürümesi gereken ve birbirlerini destekleyen süreçlerdir.

Sayın milletvekilleri, kamu yönetiminde tepeden inme ve tek yönlü anlayışlar terk edilecektir. Bu bağlamda, devlet-toplum diyaloguna ve eğitim, sağlık, çevre gibi sosyal boyutu olan hizmetlerde işbirliğine dayanan modeller geliştirilecektir. Devlet-piyasa-toplum, birbirlerinin alternatifi değil, tamamlayıcılarıdır. Sürdürülebilir hızlı bir kalkınma, ancak bunların oluşturacağı sinerjiyle sağlanabilecektir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, demokratik ülkelerde; hukukun evrensel ilkelerine saygı, hak arama yollarının açık tutulması, kanun önünde eşitlik, bireysel veya örgütlü olarak hak ve özgürlüklerin kullanılması ve idarenin hukuka bağlılığının sağlanması temel değerlerdir. Bu değerlerin hayata geçirilmesiyle toplumda barış ve birlik sağlanacak, toplumun kamu yönetimine güveni kalıcı olarak tesis edilecektir.

Hukuk ve adalet anlayışımız gereği, hukukun üstünlüğü içinde, devletin, topluma ve bireylere dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep aidiyeti gibi sebeplerle ayırım gözetmesi söz konusu olmayacaktır.

Mevzuatımızdaki pek çok yasakçı hükümler nedeniyle, ülkemiz, hukuk devletinden çok kanun devleti görünümü vermektedir. İktidarımız süresince tüm çalışmalarımız, ülkemiz hukukunu evrensel hukuk ilkelerine uygun hale getirmek, temel hak ve özgürlükler rejimini evrensel standartlara çıkarmak, ülkemizi gerçek

anlamda bir hukuk devleti yapmak, hukukun üstünlüğünü hâkim kılmak ve uluslararası camiada saygın bir yer kazandırmak olacaktır.

İnsan haklarının evrensel düzeye çıkarıldığı ve kullanıldığı, hukukun üstünlüğünün gerçekleştirildiği ve demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlediği hukuk sistemini oluşturmak için, iktidarımız süresince gerçekleştireceğimiz temel düzenlemelerden bazıları şunlar olacaktır:

- Artık ülkemize dar gelen yürürlükteki Anayasa yerine, katılımcı ve özgürlükçü yeni bir anayasa hazırlayacağız. Yeni anayasamız, güçlü bir toplumsal meşruiyete sahip, başta Avrupa Birliği olmak üzere uluslararası normlara uygun, bireyin hak ve özgürlüklerini üstün tutan, çoğulcu ve katılımcı demokrasiyi esas alan demokratik hukuk devleti anlayışını taşıyacaktır. Şekil açısından ise, açık ve anlaşılır olmasına özen gösterilecektir.

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da vurgulandığı gibi, adil yargılanma ilkesine aykırı olan yargı kademeleri kaldırılacaktır.

- Siyasî partileri halka açmak, halkın partiler üzerindeki denetim ve etkinliğini artırmak, parti içi demokrasiyi ve şeffaflığı sağlamak ve istikrarı bozmayacak şekilde temsilde adaleti sağlamak üzere, Siyasî Partiler Kanunu ve Seçim Kanunları, tüm kesimlerin üzerinde mutabakatı aranarak değiştirilecektir.

- Amacımız, şiddet, baskı ve suçtan arınmış, özgürlüklerin nimetlerinden yararlanılan ve korkunun olmadığı bir barış toplumu haline gelmektir. (*AK Parti sıralarından alkışlar*) İhtilafları çıkmadan önlemek amacıyla “koruyucu hukuk” uygulamaları başlatılacak, ayrıca, ihtilafların dostane çözüm yollarıyla çözümlenmesi anlayışı yerleştirilecektir.

- Türk Ceza Kanunumuz çağın ihtiyaçlarına cevap verememekte, korunan değerler bakımından büyük haksızlıkların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, yeni bir ceza kanunu hazırlanacaktır.

- Türk Ticaret Kanunu, İcra İflas Kanunu ve İş Kanunu gibi temel kanunlarımız çağdaş gelişmeler ve AB normları dikkate alınarak güncelleştirilecektir.

Sayın milletvekilleri, yargı gücünü kullananların görevlerini yasaların emrettiği doğrultuda tarafsız olarak kullanmaları, kişi hak ve özgürlüklerinin en önemli teminatıdır. Hükümetimiz, yargı yetkisini kullanan kişi ve kurumların bağımsız ve tarafsız karar vermelerini sağlayacak bir yargı reformunu gerçekleştirmek için;

- Anayasa ve yasalardaki yargı bağımsızlığı ve hâkimlik teminatıyla bağdaşmayan hükümler değiştirilecek, hâkimlerin tarafsızlığını ve hukukun siyasallaşmasını engelleyen önlemler alınacaktır.

- Yargı hatalarından dolayı mağdur olanların zararlarının tazmini için bütçeden kaynak ayrılacaktır.

- Basında ve kamuoyunda etkili kişi ve organların yargıyı etkilemek suretiyle adaleti yanıltmaya yönelik faaliyetlerine engel olucu nitelikteki düzenlemelerin uygulanması sağlanacaktır.

Adalet sistemi çok yavaş işlemekte, bu durum adalete güven duygusunu zayıflatmaktadır. Vatandaşlarımız, kimi zaman, haklarını mahkemelerde aramak yerine “ihkak-ı hakka” kalkışmakta ya da yargı dışı organizasyonları devreye sokmakta veya umutsuz bir şekilde hak aramaktan vazgeçerek haksızlığa boyun eğmektedir. Tam ve zamanında adaletin tesisi için:

- Davaların kısa sürede sonuçlandırılmasını sağlayacak şekilde yargılama usullerinde basitliğe, makul maliyet ve ispatta kolaylığa imkân verecek düzenlemeler yapılacaktır. Bu kapsamda özellikle hak mahrumiyetine neden olan süreler yönünden açıklık ve basitlik sağlanacaktır.

- Adliye teşkilatı, çeşitli derecelerdeki mahkemelerin görev ve yetki alanları, adaletin hızı ve kalitesini artıracak şekilde yeniden düzenlenecek, teşkilatlanmada “mülki” yapılanmadan çok, “nüfus” ve “iş yükü” kriterleri esas alınacaktır.

- Örgütlü suçlar, terör suçları, ekonomik suçlar gibi alanlarda ihtisaslaşmış yeni mahkemeler kurulacak, çocuk mahkemeleri, tüketici mahkemeleri ve aile mahkemeleri gibi ihtisas mahkemelerine ilişkin düzenlemeler gözden geçirilerek yaygınlaştırılacaktır.

- Yargıtay’ın iş yükünü hafifletmek ve yargı sürecini hızlandırmak için “istinaf mahkemeleri” kurulacaktır.

- Adliye teşkilatımızın hâkim, savcı ve yardımcı adalet personeli açığı kısa sürede kapatılacak, bilgi teknolojisinden yararlanacak şekilde gerekli donanımına sahip kılınacaktır.

- Vatandaşların devlet kuruluşlarıyla olan ihtilaflarının yargı yoluna başvurulmadan çözümlenmesi için gerekli idari ve yapısal düzenlemeler yapılacak, kamu görevlilerinin sorumluluktan kaçarak yapmaları gereken işleri yargıya havale etmeleri önlenecektir.

- Maddî imkânsızlıkları nedeniyle hak arama özgürlüğünden yararlanamayanlar için öngörülen “adli yardım” müessesesine işlerlik kazandırılacaktır.

- Bir idarî usul kanunu çıkarılacak, idari işlemlerin yapılmasındaki yetki ve sorumluluk belirsizlikleri giderilecek, işlemlere açıklık kazandırılacak, denetim kolaylığı sağlanacaktır.

- Adliyeler, çağın gelişmelerine ve hizmetin gereklerine uygun bir şekilde modern araç ve gereçlerle donatılacaktır. Mahkemelerin elektronik arşiv imkânlarından yararlanması sağlanacak, gerekli bilgi ve belgeleriyle emsal kararlara zamanında erişim mümkün hale getirilecek, yargı organları arasında kurulacak bir bilgi ağıyla, adli sistemi bilgi toplumuna taşıyacak bir düzen oluşturulacaktır.

İnfaz mevzuatı çağdaş normlara uygun hale getirilecek, modern bir örgütlenme, yeterli sayıda personel ve fizikî imkânların sağlanmasıyla ceza ve tutukevlerinin sorunları çözülecektir. Bu çerçevede;

- İnfaz hizmetlerinde, tutuklu ve hükümlülerin kaldığı mekânlar ayrılacak, ceza infaz kurumlarının personel ve fizikî altyapı yetersizlikleri giderilecektir. Ha-

zırlanacak yeni infaz kanununda, tutuklu ve hükümlülerin asgarî hakları belirlenecek ve alternatif ceza infaz yöntemleri geliştirilecektir.

- Adli sicil kayıtlarının tutulmasında daha düzenli bir sisteme geçilecek, sabıka kayıtlarının silinmesindeki ihmallerin hak mahrumiyeti doğurması engellenecektir.

- Kişilerin idarî kararlarla kamu haklarından mahrum bırakılmalarının önüne geçilecek, kamu haklarından mahrumiyette yargı kararı zorunlu hale getirilecektir.

Değerli milletvekilleri, küreselleşme ve bilgi toplumuna dönük gelişmeler, geleneksel devlet ve yönetim yaklaşımlarını büyük ölçüde geçersiz hale getirmiştir.

Hükümetimiz, bu yeni süreçte, devletin, ekonomiye doğrudan müdahale ve üretim yapması yerine, politika oluşturma, altyapı ve kaynaklar yaratma, standart koyma ve denetim yapmasından yanadır.

Hükümetimiz,

- Hükümetin ve kamu yöneticilerinin hesap verme sorumluluğunu geliştirecek ve gözetecek mekanizmaları kuracak,

- Katılımcılığı, kamu kesimi ile toplum arasında diyalogu ve işbirliğini besleyecek etkin bir mekanizma olarak destekleyecek,

- Yönetim ve karar alma sürecinin her aşamasında toplam kalite anlayışını benimseyecek, belirsizlikleri azaltacak, “öngörülebilir” bir yönetim sağlayacak,

- Kamu kaynaklarının kullanım ve aktarımlarını toplumun bilgisine açacak, yolsuzluklara imkân vermeyen şeffaf bir devlet anlayışını yerleştirecektir.

Bu gelişmeler çerçevesinde devletin rolü;

- Adaleti tesis etmek,

- İç ve dış güvenliği sağlamak,

- Makro düzeyde, esnek ve katılımcı özelliklere sahip stratejiler geliştirmek,

- Makro ekonomik dengeleri ve istikrarı sağlamak,

- Gelir dağılımı başta olmak üzere, sosyal ve bölgesel dengesizlikleri gidermeye yönelik tedbirleri almak,

- Eğitim ve sağlıkla ilgili temel hizmetleri yürütmek,

- Temel altyapı hizmetlerini yapmak ve yaptırmak,

- Koyduğu standartlara göre denetim yapmakla sınırlı kalacaktır.

Değerli milletvekilleri, kamu yönetimi sistemimizin çağdaş bir yönetim anlayışına uygun bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Hükümetimiz bu dönüşümü sağlama kararlılığındadır. Bu kapsamda;

Merkeziyetçi ve katı hiyerarşik yapıların aşılması bakımından;

- Ulusal öncelikler ile yerel farklılıklar barıştırılarak kamu hizmetlerinin yerinden karşılanması temel ilke olacak, merkezî yönetim tarafından yürütülmesi zo-

runlu olmayan hizmetler, kaynaklarıyla birlikte yerel yönetimlere devredilecektir. (AK Parti sıralarından alkışlar)

- Yerel düzeyde demokratikleşmeye önem verilecek, seçimlerle oluşan yerel organlar üzerindeki merkezî idarenin denetimi, hukuka uygunluk denetimiyle sınırlandırılacaktır.

- “Devlette genel kurumsal gözden geçirme” çalışması yapılarak, bakanlıkların sayısı ve ölçekleri, ilgili ve bağlı kuruluşlar ile diğer kamu kuruluşlarının bir bütün olarak görevleri yeniden tanımlanacaktır.

- Merkezî yönetimdeki gereksiz kuruluşlar elenecek, benzer işlevler gören yapılar birleştirilecek ve kuruluş içi yönetim kademeleri azaltılarak işlemler basitleştirilecektir.

Toplumsal denetim ve katılımın artırılması bakımından;

- Bilgi edinme hakkı, toplumun bütün kesimlerine yaygınlaştırılacak ve bunu sağlamak için “vatandaşın bilgi edinme hakkı kanunu” çıkarılacaktır.

- Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak, kamu kuruluşlarının hizmet ve işlemleri halka duyurulacak, yönetimde şeffaflık sağlanacaktır.

- Kamuda verimliliğin artırılması ve şeffaflığın sağlanması için hizmet birimlerinin, Parlamente'ye ve kamuoyuna performans raporu sunmaları yönünde çalışmalar başlatılacaktır.

Kırtasiyecilik, şekilcilik ve verimsizliğin azaltılması bakımından;

- Vatandaşa doğrudan hizmet sağlayan alanlarda mevzuat ve idarî usuller sadeleştirilecektir.

- Kamu kuruluşlarında bilgi ve iletişim teknolojileri azamî ölçüde kullanılarak, e-devlet uygulaması yaygınlaştırılacaktır.

- Kamu yönetiminde “beyana güven ilkesi” geliştirilerek, aksi kanıtlanana kadar vatandaşın beyanı doğru kabul edilecek, bu ilkeyi suiistimal edenlere verilecek cezalar caydırıcı hale getirilecektir.

- Yatırımcının önündeki bürokratik engeller kaldırılacak, mükerrer belge ve bilgi talepleri önlenecektir.

Örgütsel büyüme ve hantallığın giderilmesi bakımından;

- Kamu personeli eğitilecek, geçici ve nitelik gerektirmeyen işler için ilave personel alımı önlenecektir.

- Kuruluş içi, kuruluşlararası ve bölgelerarası personel dağılımı yeniden düzenlenerek, vatandaşa doğrudan hizmet verilen noktalardaki personel açığı giderilecektir.

- Kamuda yöneticiler ile çalışanlar arasında yapılacak sözleşmelerle performans yönetimi geliştirilecek, uzun vadede performansa dayalı ücret sistemine geçilecektir.

Kayırmacılığın ve yozlaşmanın önlenmesi bakımından;

- Personel alımında objektif kriterler geliştirilecek, terfilerde liyakat ve fırsat eşitliği esas alınacaktır.

- Ulusal düzeyde “Ekonomik ve Sosyal Konsey” etkin olarak çalıştırılacak, bölgesel ve yerel düzeyde özel kesimin ve sivil toplum örgütlerinin, kamu yöneticileri ve siyasî yetkililerle bir araya geleceği benzeri yapılar geliştirilerek yaygınlaştırılacaktır.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, merkezî idare reformuna Başbakanlıktan başlanmış olup, Başbakanlığa bağlı kuruluşlar ilgili icracı bakanlıklara devredilmiş ve Başbakanlık, önemli oranda icracı bir bakanlık olmaktan çıkarılmıştır. Başbakan yardımcısı olacak devlet bakanlarının sayısı azaltılmış ve böylece, Bakanlar Kurulu, Başbakan dahil, 25 bakandan teşekkül ettirilmiştir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Hükümetimizin reformist yapısını ortaya koyan bu ilk icraatlar, toplumun geniş kesimlerinde takdir görmüş ve piyasalarda güvenin oluşumuna katkıda bulunmuştur. Bu çerçevede,

- Ekonomi yönetimi iyi bir şekilde koordine edilecek,

- Mevcut hizmet bakanlıklarının sayısı, ölçüleri, ilgili ve bağlı kuruluşlar bir bütün olarak ele alınacak, merkezî idare reformunun en önemli uygulaması olarak bakanlıkların görev ve yetkileri yeniden tanımlanacaktır.

Değerli arkadaşlar, bildiğiniz gibi, bazı düzenlemeler için yasa çıkarmak zorundayız. O bakımdan, şu ana kadar yaptığımız işler bizim kararlarımız ve bizim irademizle yapılan işlerdir. Bundan sonraki birleştirmeler, azaltmalar, kurumların farklı farklı yerlere bağlanmaları veya bazı bakanlıkların bile yine azaltılarak birleştirilmeleri için kanun gerekmektedir; dolayısıyla, burada hep beraber yapacağımız hususlardır.

- Gizlilik dereceli az sayıdaki kararlar hariç, bütün hükümet kararları Resmî Gazetede yayımlanarak aleniyet sağlanacaktır.

- Makro politikaları oluşturma yetkisi hükümetlerde kalmak şartıyla, bağımsız ve özerk kurumlar ve kurullar düzenleme ve denetleme işlevini sürdürecektir; özerk kurumların, kamuoyuna, hükümete ve Türkiye Büyük Millet Meclisine düzenli bilgi vermeleri sağlanacaktır.

Değerli milletvekilleri, katılımcı ve çoğulcu demokrasi ve yönetimde etkinlik ilkeleri doğrultusunda, hükümetimiz döneminde kapsamlı bir yerel yönetim reformu gerçekleştirilecektir.

- Yerel yönetim reformu çerçevesinde, merkezî idare ile yerel idareler arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımı, üniter devlet anlayışımıza dayalı olarak, etkinlik, verimlilik ve çağdaş yönetim ilkelerine uygun olarak yeniden belirlenecektir.

- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda belirtildiği gibi, merkezî idarenin görev ve yetkileri tek tek belirlenecek ve bunun dışında kalan tüm görevler, yerel yönetimlere bırakılacaktır. Bu çerçevede, merkezî idare, politika belirleme, stan-

dart oluşturma, denetleme ve eğitim faaliyetlerinden sorumlu olacak, uygulamaya yönelik görev, yetki ve kaynaklar yerel yönetimlere devredilecektir.

- Yerel yönetimler, merkezî idarenin belirleyeceği ilke ve standartlara, ulusal ve bölgesel planlara uygun olarak, mahallî müşterek ihtiyaçların karşılanması konusunda kendi kararlarını alan, kaynaklarını oluşturan, uygulayan ve vatandaşların denetimine açık çağdaş idarî birimler olarak yeniden yapılandırılacaktır.

- Mahallî idareler, insan kaynakları ve malî açıdan güçlendirilecek, il genel meclisleri, katılımı artıracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve gerçek anlamda birer yerel meclise dönüştürülecektir.

- Büyükşehir belediyesi kurulması objektif kriterlere bağlanacaktır. Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev - yetki paylaşımı, hizmetlerde aksamaya yol açmayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.

İl idareleri yeniden yapılandırılarak;

- Bakanlıkların taşradaki görev ve yetkileri, valiliklere ve il özel idarelerine devredilecektir. Yerel tercihler dikkate alınarak, sağlık, eğitim, kültür, sosyal yardımlaşma, turizm, çevre, köy hizmetleri, tarım, hayvancılık, imar ve ulaşım hizmetlerinin il düzeyinde karşılanması sağlanacaktır.

- Hizmeti etkin bir şekilde götürecek ölçeğe sahip alt bölgeler bazında bölgesel kalkınma kurumları oluşturulacak, ulusal stratejilerle uyumlu, bölge potansiyeline odaklı bir yaklaşımla bölgesel kalkınma plan ve programları uygulanacaktır.

- İl idareleri, ulusal strateji, bölgesel plan ve bakanlıkların oluşturduğu politikalar ve ilin ihtiyaçları çerçevesinde plan, program ve uygulamalar yapacaktır.

- Ulusal ölçekte stratejik bir değer taşıyanlar dışındaki tüm hazine arazileri, belediye sınırları içinde belediyelere, diğer bölgelerde ise il idarelerine devredilecektir.

Değerli milletvekilleri, hükümetimiz, ekonomik faaliyetlerin nihaî amacının insanların yaşam kalitesinin yükseltilmesi olduğuna inanır.

Milletimizin teşebbüs gücü, ekonomik gelişmenin en önemli kaynağıdır. Devletin ekonomideki temel rolü, piyasalarda serbest rekabet koşullarını sağlamak ve teşebbüs gücünün önündeki engelleri kaldırmaktır.

Hükümetimizin en önemli hedefi, devlete olan güveni yeniden inşa etmektir. Devlet, yapacağı düzenleme ve denetimlerle, serbest piyasa sisteminin işleyişindeki aksaklıkları giderecek, verimliliği artıracak, sistemin kötüye kullanılmasını önleyecektir.

Avrupa Birliğine tam üyelik, ekonomik ve demokratik gelişimin sağlanması bakımından öncelikli hedefimizdir. Öte yandan, Avrupa Birliğinin sunduğu ekonomik ve demokratik standartlar, yasal ve kurumsal düzenlemeler, tam üyelik şartına bağlı olmaksızın desteklenecektir.

Biz, bu kriterleri halkımız hak ettiği için yapacağız öncelikli olarak. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Tarihî, coğrafi ve ekonomik bağlarımızdan kaynaklanan diğer bölgesel entegrasyonlar ve komşu ülkelerimizle ekonomik işbirliği çabaları da Avrupa Birliğinin tamamlayıcısı olacak bir anlayış içinde sürdürülecektir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, uygulanan yanlış programlar ve yönetim hataları yüzünden gerekli reformlar yapılamadığı için ülkemiz, yüksek enflasyon, büyük bir kamu borç stoku, düşük büyüme ve dengesiz gelir dağılımı, yüksek işsizlik gibi ciddi sorunların içine düşmüştür.

Hükümetimiz, enflasyonu tek haneli rakamlara indirmek, kamu borç stokunu düşürmek, yüksek ve istikrarlı bir büyüme performansına ulaşmak için, yürürlükteki ekonomik programın aksayan ve yetersiz bölümlerini de dikkate alarak, toplumumuzun desteğini alacak yeni bir ekonomik program uygulayacaktır.

Türkiye’de, özellikle son dönemlerde uygulanan, kamu açıklarına dayalı ve sadece sıcak para girişiyle desteklenen büyüme modelinin daha fazla sürdürülemeyeceği açıktır. Büyümeye sağlayacağımız temel kaynaklar; verimlilik, atıl üretim faktörlerinin harekete geçirilmesi, uluslararası ölçekte rekabet edebilir mal ve hizmet üretimi ile doğrudan yabancı sermaye girişi olacaktır.

Hükümetimizin uygulayacağı maliye politikasının temel önceliği, malî disiplini sağlayarak, borç stokunu, sürdürülebilir seviyeye indirmek ve makro ekonomik istikrarı koruyacak faizdışı fazlalığı vermektir. Faizdışı fazlanın büyüklüğü, borç stokunun sürdürülebilir bir yapıda gelişmesine imkân verecek düzeyde belirlenirken, bileşimi, ekonomik verimlilik, büyüme ve sosyal politikalar dikkate alınarak şekillendirilecektir. Bu kapsamda, faizdışı fazla hedefi içinde kalmak şartıyla, verimsiz harcamalar kısılarak üretken harcamaların artırılması veya ekonomik aktiviteyi canlandıracak vergi indirimlerine gidilmesi gibi önlemler dikkatle değerlendirilecektir.

Kamu borç stoku, kabul edilebilir ve sürdürülebilir seviyeye indirilecektir. Bunu sağlamak için, faizdışı dengede fazla verilmeye devam edilecek, özelleştirme hızlandırılacak, ilave gelir kaynakları bulunacak, ekonomide istikrarlı bir büyüme sağlanacak ve reel faiz oranlarının hızla makul düzeylere gerilemesi için gerekli güven ve istikrar ortamı oluşturulacaktır.

Kamu borç stokunun azalmasıyla, kamunun finans sektöründeki fonları emmesi sona erecek, finans sektöründeki kaynaklar özel sektör kuruluşlarına yönlendirilecektir. Böylece, yatırım, üretim ve istihdam artışı sağlanacaktır.

Para politikasında kısa dönemde enflasyonu düşüren, orta vadede ise fiyat istikrarına öncelik veren strateji sürdürülecektir. Merkez Bankasının bağımsızlığı korunacaktır. Enflasyonda kalıcı bir düşüşe ulaşılması ve para politikasına güvenin tesis edilmesini müteakip, para politikası uygulamasında Merkez Bankası, fiyat istikrarıyla çalışmamak kaydıyla, büyüme ve istihdamın sağlanmasını da dikkate alacaktır.

Döviz kurlarında öngörülebilirliği sağlamak amacıyla, dövizde vadeli işlemler piyasası geliştirilecektir. Siyasî ve ekonomik istikrarın sağlanmasıyla paralel olarak kurlarda da istikrar sağlanacaktır.

Dalgalı kur politikasına devam edilecektir; ancak, Merkez Bankası, döviz piyasalarındaki makroekonomik temellerle bağlantısı olmayan ve spekülâtif nitelikli dalgalanmalara daha duyarlı bir biçimde müdahale edecektir. Döviz kurunda sağlanacak istikrarın, açık pozisyon oluşturarak kâr elde etme şeklinde istismarını önlemek için, bankaların açık pozisyonlarının Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Merkez Bankası tarafından sıkı bir şekilde kontrol edilmesi sağlanacaktır.

Değerli milletvekilleri, yapacağımız yapısal reformlar makroekonomik istikrarı kalıcı kılacak, ekonominin şoklara karşı dayanıklılığını, verimliliğini ve rekabetini artıracak ve üretim potansiyelimizin tam olarak kullanımını sağlayacaktır. Bu reformlar, tüm toplum kesimlerinin katılımı sağlanarak ve ülke koşulları dikkate alınarak süratle hayata geçirilecektir.

Hükümetimizin ekonomide gerçekleştireceği yapısal reform programı;

- Kamunun yeniden yapılanması,
- Kamu harcamalarında disiplin, tasarruf ve şeffaflığın sağlanması,
- Özelleştirmenin hızlandırılması,
- Yerli ve yabancı yatırımlar için ortamın iyileştirilmesi,
- Mali sektör ve sosyal güvenlik sisteminin ıslahı,
- Tarımda yeniden yapılanma ve verimliliğin artırılması, gibi alanları kapsayacaktır.

Parasal ve mali disiplinin sağlanmasının yanında, yapısal reformların uygulanması, ülkemizde güven ortamını oluşturacak ve belirsizlikleri azaltacaktır. Buna bağlı olarak, enflasyonda ve reel faizlerde kalıcı bir düşüş sağlanacaktır. Makroekonomik istikrarı sağlamaya yönelik para ve maliye politikalarına ilaveten, reel sektörün canlanması için gerekli destek verilecek; üretim, yatırım, ihracat ve istihdamın artırılmasıyla birlikte arzulan büyüme seviyesine ulaşılacaktır.

Hükümetimiz, üstlendiği sosyal sorumlulukların gereği olarak, krizden olumsuz etkilenmiş kesimlerle yakından ilgilenecek, sosyal yardım projelerini uygulamaya koyacaktır.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, resmî verilere göre, ne yazık ki, nüfusumuzun yüzde 15'i açlık sınırının altındadır. Hükümetimiz, insan haklarına ve Anayasaya aykırı olan bu acı tabloya kayıtsız kalmayacaktır. (AK Parti sıralarından alkışlar) Hükümetimiz, uygulayacağı sosyal politikalar çerçevesinde bu acil sorunun çözümüne öncelik verecektir.

Hükümetimiz, açıkladığı ekonomik programların arkasında güçlü bir siyasi iradeyle duracaktır. Böylece, ekonomide şiddetle ihtiyaç duyulan güven ve öngörülebilirlik çok kısa bir zamanda sağlanacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetimizin vergi politikaları, ekonomik programı ve kamu kesimi dengelerini göz önünde bulunduran, reel sektörü ve sosyal politikaları dikkate alan bir anlayış içinde uygulanacaktır. Bu çerçevede, vergi sistemimizin sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için kapsamlı bir vergi reformu yürürlüğe konulacaktır.

Yapılacak bu reformun çıkış noktası, vergide adalet ve ödeme gücü ilkeleri olacak; bu ilkelerin ve sağlıklı bir vergi yapısının sadece vergi kanunlarında yapılacak düzenlemelerle gerçekleşmeyeceği, uygulamanın da aynı ölçüde önemli olduğu ve bu alanda yapılması gereken çok şey bulunduğu gözden uzak tutulmayacaktır.

Uygulayacağımız ekonomik programın önemli bir ayağı da, kamu harcamaları reformu olacaktır. Etkin, verimsiz ve şeffaf olmayan kamu harcama sistemimizin iyileştirilmesi için yapılacak kamu harcama reformu şu dört hedefe yönelecektir:

- Makro ekonomik istikrarın sağlanması,
- Kaynakların stratejik hizmet önceliklerine göre tahsisi,
- Kamu hizmetlerinin tutumluluk, verimlilik ve etkinlik ilkelerine göre yürütülmesi,
- Kullanılan malî yetkilerin hesabının verilerek saydamlığın sağlanması.

Yeni malî yönetim anlayışımızla, kamuoyu ve halkımıza daha fazla bilgi verilerek, yolsuzluk ve savurganlık önlenmiş olacaktır. Bu yeni yaklaşım, daha az kaynakla daha çok iş yapma imkânını sağlayacaktır.

Son yıllarda, tasarruf sahipleri ile yatırımcılar arasındaki aracılık işlevi zayıflamış, krizlere karşı kırılgan ve verimsiz çalışan ve ekonomik krizlerden önemli ölçüde etkilenmiş olan bir finans sektörü ortaya çıkmıştır. Finans sektörünün sağlıklı bir yapıya kavuşturulması için uygulayacağımız politikaların temel hedefleri:

- Üretken yatırımları, büyümeyi ve makro ekonomik istikrarı destekleyen,
- Şoklara dayanaklı ve sağlıklı işleyen,
- Ekonomimizin ihtiyaç duyduğu uzun vadeli fonları temin eden,
- Malî sektörün büyümesini sağlayarak malî derinliği artıran,
- Mali sistemde rekabet koşullarını oluşturan ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlayan bir finansal sistem oluşturmaktır.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, kamu iktisadî teşebbüslerinin birçoğu, faaliyetlerinde bulundukları sektörlerde tekel veya belirleyici konumdadır. Kamu mülkiyetinin avantajlarını kullanarak riski olmayan bir ortamda çalışmaları, piyasa mekanizmasının işleyişini bozmaktadır. Siyasî müdahaleler sonucu ekonomik rasyonelliğini yitirerek, kamuya yük haline gelen KİT'lerin özelleştirilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir.

Özelleştirmenin temel amacı, ekonomide serbest piyasanın daha iyi işlemesi için gerekli koşulların oluşumunu sağlamak, etkinlik ve verimliliği artırmaktır. Piyasa ekonomisinde kamunun iktisadî rolü, piyasa mekanizmasının iyi çalışması için gerekli düzenleyici ve denetleyici mekanizmaları oluşturmaktadır.

KİT'lerin özelleştirilmesinde kararlı olan hükümetimiz, özelleştirme süreç ve uygulamalarını hızlandırmaya yönelik politikalarını oluşturacak ve gerekli tedbirleri alacaktır.

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, yatırımlarda, devlet yardımları ile doğrudan yabancı yatırımlar hakkında birer çerçeve kanun çıkarılacak ve yatırımcıların

önündeki bürokratik ve idarî engeller kaldırılarak yerli ve doğrudan yabancı yatırımlara yönelik politikaların belirlenmesi yetkisi tek elde toplanacaktır.

Uygulamaların, gerektiğinde mahallî kurumlar ile meslek kuruluşu gibi sivil toplum örgütleri tarafından yürütülmesi sağlanacaktır.

Kurulacak yeni sistem, yerel ve sivil toplum örgütlerinin görüş ve önerilerine açık olacak, esnek, pratik, zamanında ve yerinde müdahalelere imkân verecektir.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı bünyesinde, yatırımlarda devlet yardımları politikasını belirleyecek, bütün kurum ve kuruluşlarca uygulanacak devlet yardımlarının koordinasyonunu sağlayacak, uygulama sonuçlarını değerlendirerek Avrupa Birliğine bildirimde bulunacak yeni bir birim oluşturulacaktır. Böylece, tüm politikalar, kalkınma planları ve yıllık programlar da dikkate alınarak tek elden tespit edilecek, şekillendirilecek ve uygulama sonuçlarına göre bölgesel ve sektörel bazda yeni tedbirler belirlenecektir.

Halen teşvik belgesi kapsamında uygulanan ve gereksiz bürokratik işlemleri içeren vergisel destek unsurları, Avrupa Birliği mevzuatı ve diğer uluslararası yükümlülüklerimiz de dikkate alınarak ilgili kanunlarda yapılacak değişiklikler ile teşvik belgesiz ve otomatik olarak KOBİ'ler de dahil tüm yatırımlara uygulanır hale getirilecektir.

Değerli milletvekilleri, küreselleşmenin olumsuz etkilerinden korunmak, sektörel ve bölgesel bağımlılıktan kurtulmak ve rekabet edilebilecek alanları belirlemek amacıyla, özel sektör katılımıyla ihracata dönük stratejik planlama yapılacaktır. İhracat teşvik mevzuatı, uzun dönemli stratejiye göre ilgili tüm kuruluşların koordinasyonu sağlanarak revize edilecektir.

Üretilen ürünlerde daha fazla katma değer oluşturabilmek için, kendi markasıyla ihracat yapan firmalar desteklenecektir.

İhracatçı firmaların rekabet gücünün artırılabilmesi için, istihdam ve haberleşme üzerindeki yüksek vergiler düşürülerek ihracatçı firmaların başta enerji olmak üzere girdi maliyetleri aşağı çekilecektir.

Sınır ticaretinin yeniden düzenlenmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Vadeli döviz piyasalarının oluşturulması ve ihracatçılara döviz kurlarını sigorta ettirebilme imkânı getirilerek ihracatta belirsizliğin azaltılması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Eximbank yeniden yapılandırılarak, ihracat hamlemizin motoru haline gelebilmesi için kaynak yapısı güçlendirilecek; bürokratik işlemler azaltılarak basitleştirilecek ve özellikle teminat sorununu kolaylaştırıcı önlemler alınacaktır.

Arz ve kaynak güvenliği ve çeşitliliğini sağlamak, ülkenin bu alandaki yatırım ihtiyacını belirlemek ve ihtiyaç duyulan enerjinin ekonomik ve güvenilir olarak temin edilebilmesi için uzun dönemli stratejiler ve politikalar geliştirilecektir.

Elektrik enerjisi satış fiyatının ucuzlatılması ve özellikle sanayi sektörüne ucuz enerji temin etmek üzere, elektrik üretim maliyetlerinin, kayıp-kaçak oranlarının,

verimsiz kullanımların ve satış fiyatlarının içindeki fon ve payların düşürülmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Enerji piyasasının rekabete açılması hızlandırılacaktır. Bu kapsamda, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasındaki yetki ve sorumluluk alanları netleştirilerek, Bakanlığın politika belirleme yönü güçlendirilecek; uygulamaya ilişkin hususlar, Enerji Piyasası Düzenleme Kuruluna bırakılacaktır. Bu kapsamda, elektrik enerjisi üretim ve dağıtım tesislerinin özelleştirilmesi hızlandırılacaktır.

Yap-işlet-devret, yap-işlet, işletme hakkı devri uygulamaları gözden geçirilecek; özel sektör tarafından bir izne veya anlaşmaya dayalı olarak yürütülen girişimlerle ilgili olarak yaşanan sorunlar, en kısa sürede çözüme kavuşturulacaktır.

Komşularımızdaki petrol ve doğalgazın dünya pazarlarına açılmasında ülkemizin dağıtım terminali olma imkânları iyi değerlendirilerek, ülkemiz, enerjide bölgesel güç haline getirilecektir. Bu kapsamda, elektrik enerjisi alanında Avrupa ve bölge ülkeleriyle elektrik alışverişine imkân sağlayacak iletim altyapısının ve piyasa düzeninin geliştirilmesine önem verilecektir. Özellikle, Hazar Bölgesi doğalgaz ve petrolünün ülkemiz üzerinden dünya pazarlarına nakline yönelik politikalar sürdürülecektir.

Enerji üretiminde yerli kaynakları önceleyen bir enerji politikası geliştirilecektir.

Petrol ve doğalgaz politikalarımızın dış politikamızla uyum hale getirilerek, kardeş Ortaasya ve Kafkasya ülkeleriyle ilişkilerimizde birleştirici bir unsur olması sağlanacaktır.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, programımızın metnini size dağıttığım için, bazı bölümlerini atlayarak okumak istiyorum. Tahmin ediyorum ki, siz de bunu tercih ediyorsunuz.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, ne yazık ki, ülkemizde, köylülerimiz ve çiftçilerimiz yıllarca ihmal edilmiş, özellikle son yıllarda yaşanan derin ekonomik krizden tarımda çalışan vatandaşlarımız çok olumsuz etkilenmiştir. Uygulanmakta olan ekonomik program, maalesef, bu kesimin problemlerine gerekli duyarlılığı göstermemiş; çiftçilerimiz daha da zor duruma düşürülmüştür.

Türkiye’de tarım sektörünün gayri safi millî hâsıla içindeki payı yüzde 14’e gerilemiştir. Öte yandan, toplam sivil istihdamın yaklaşık yüzde 40’ı tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu nedenle, tarım sektörü, sadece ekonomik politikalar kapsamında değil, öncelikli olarak sosyal politikalar kapsamında da ele alınacaktır.

Tarım politikalarımızın temel hedefleri, ülkemizin temel gıda ürünleri üretimi bakımından sadece kendi kendine yeterli olmakla yetinmemesi, uluslararası piyasalarda rekabet edebilmesi, verimli tarım arazilerinin sürekli işlenir halde tutulması ve tarımsal üretimde verimliliğin artırılmasıdır.

Bu temel hedeflere ulaşmak için aşağıdaki politikalar uygulanacaktır:

- Fiyatların serbest piyasada oluşması esas alınarak, üretimin piyasa koşullarındaki talebe göre yönlendirilmesi sağlanacaktır. Devlet, tarım ürünlerinin ticaretini yapmayı bırakacaktır.

- Ürün borsalarının gelişmesi desteklenecek, bu borsalarda vadeli işlemlerin başlatılması için gerekli önlemler alınacaktır.

- Tarımda devlet desteği, her bölge ve her ürün için ayrı ayrı projeler kapsamında ele alınacak, programlar uygulanırken ülkemizin gerçekleri göz önünde bulundurulacaktır.

Hayvancılık alanında ise;

- Üretici örgütlenmeleri teşvik edilecek, daha büyük ölçekteki işletmelerin oluşması sağlanacak, böylece ölçekten doğan ekonomi elde edilecektir.

- Entegre hayvancılık işletmelerinin kurulması desteklenecektir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, ekonomi politikaları, toplumun refahını arttırmada ve insanlara kaliteli yaşam koşulları oluşturmada zorunlu olmakla birlikte, tek başına yetersiz kalmaktadır. Etkili sosyal politika uygulamalarıyla birleşmeyen ekonomi politikaları, toplumdan destek alamadığı için başarısız olmaktadır. Bu nedenle, hükümetimiz, ekonomik kalkınma politikalarını sosyal politikalarla dengeli bir şekilde yürütecektir.

IMF'yle birlikte uygulamaya konulan Güçlü Ekonomiye Geçiş Programında ağırlık finans sektörüne verilmiş ve sosyal boyut ihmal edilmiştir. Sonuç olarak, sosyal politikalar alanında bir gelişme sağlanamadığı gibi, özellikle dar gelirli kesim ekonomik krizden daha çok etkilenmiş ve bu zamana kadar yaşanmayan bazı sosyal tepkilerle karşılaşmıştır. Bu kesimleri krizin etkisinden kurtarmaya yönelik bazı sosyal tedbirler alınmazsa, gelecekte ortaya çıkacak sosyal tepkilerin boyutunu tahmin etmek güç hale gelecektir.

Son yıllarda, özellikle ekonomik krizlerin etkisiyle, kesimler arasındaki gelir dağılımı büyük oranda bozulmuş, ücretlerde meydana gelen reel kayıp ve artan işsizlik sonucu halkımızın refah düzeyinde önemli düşüşler meydana gelmiştir. Krize karşı dayanma gücü aşınan yoksul kesimlerde sosyal huzursuzluklar artmıştır.

Türkiye, OECD ülkeleri içinde gelir dağılımı en bozuk ülkelerden biri haline gelmiştir.

Özellikle kentlerde artan yoksulluk, geniş halk kitlelerinin ekonomik, siyasal ve sosyal hayattan dışlanması ve giderek marjinalleşmesine neden olmaktadır. Bu durum, kentlerde asayiş ve huzurun bozulmasına, zengin ile yoksullar arasındaki yaşam standardı farkının açılmasına, toplumsal kutuplaşmaya ve umutsuzluk duygusunun yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Hükümetimiz, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve yoksullukla mücadele politikasının başarılı olabilmesi için insanı ekonomik kalkınmanın merkezine oturtmayı aynı zamanda ahlakî bir zorunluluk olarak görmektedir.

Bu anlayış içinde, gelir dağılımı ve yoksullukla mücadele alanında aşağıdaki politikalar hayata geçirilecektir.

- Hükümetimizin uygulayacağı ekonomik program ve politikalarda, sosyal adalet gözetilecek ve insanı merkeze koyan yeni bir kalkınma yaklaşımı benimsenecektir. Uygulanacak ekonomik program, sosyal politikalarla uyumlu, sosyal bütünleşmeyi ve dayanışmayı sağlayıcı, işsizliği azaltıcı ve yoksulluğu ortadan kaldıracı nitelikte olacak; ekonomik büyümeden elde edilecek nimetlerin adaletli bölüşümünü sağlayacak insanî bir yapı taşıyacaktır.

- Çalışan kesimlerin vergi yükü kademeli olarak hafifletilecektir.

- Kapsamlı bir yoksullukla mücadele programı uygulamaya konulacaktır.

- Açlık sınırı altındaki nüfusa götürülecek hizmetlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi için bir veri tabanı kurulacak ve açlık sınırının altındaki aileler belirlenecek ve desteklenecektir.

- Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve sağlıklı bir nesil yetiştirme hedefleri doğrultusunda yoksulluk sınırı altında olan ailelerin çocuklarına eğitim ve sağlık yardımları yapılacaktır.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, demin söylediğim gibi, hükümet programımızı hepimize dağıttık; biraz da uzun olduğu için, müsaadenizle, yine atlayarak devam etmek ve dış politika kısmına geçmek istiyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, hükümetimiz, Türkiye'nin tarihine ve coğrafi konumuna yaraşır, önyargılardan ve saplantılardan arınmış, karşılıklı çıkar ilişkilerine dayalı, gerçekçi bir dış politika izleyecektir. Diğer ülkelerin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygılı olan Türkiye, başka ülkelerin ve uluslararası kuruluşların da kendi toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygılı olmalarını hak olarak görmektedir.

Değişen bölgesel ve küresel gerçekler karşısında, Türkiye'nin, dış politika önceliklerini yeniden tanımlaması ve bu gerçekler ile ulusal çıkarları arasında yeni bir denge oluşturması gerekmektedir.

Bu çerçevede hükümetimiz;

- Türkiye'nin dış politikasını uzun vadeli bir perspektifle, yeni dinamiklere dayanan bölgesel ve küresel konjonktürlerle uyumlu hale getirecektir.

- Kamu kurumları bünyesinde dış politika alanında faaliyet gösteren araştırma merkezleri, dış politika enstitüleri ve üniversitelerdeki uluslararası ilişkiler bölümleriyle işbirliği yapılacaktır.

- Türkiye, bulunduğu bölgede bir istikrar unsurudur. Bu niteliğiyle, çevresindeki kriz bölgelerinde daha fazla inisiyatif alacak ve krizlerin çözümüne daha somut katkı sağlamaya çalışacaktır. Ulusal çıkarlarıyla ilgili bölge ve kıta ölçekli gelişmeleri sadece izleyen değil, aynı zamanda yönlendiren aktif bir diplomasi takip edilecektir.

- Hükümetimiz, bölgesel güvenlik ortamının, ekonomik kalkınmaya önemli katkıda bulunduğu görüşündedir. Bu nedenle, Türkiye, yakın çevresinde güven ve istikrarın tesisi için daha fazla çaba sarf edecek, komşularıyla diyaloga dayalı iliş-

kiler sürdürme çabasını artıracak, böylelikle bölgesel işbirliğinin gelişmesine daha fazla katkıda bulunacaktır.

- Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin gerek coğrafi gerekse tarihî açıdan Avrupa ile yakın ilişkileri bulunmaktadır. Avrupa ülkeleriyle ilişkiler Türkiye'nin dış politika gündeminde en üst sıralarda yer almaya bundan sonra da devam edecektir.

- Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği hükümetimizin hedeflerinin başında gelmektedir. Bu amaçla, Türkiye'nin adaylığının genişleme sürecinde geri çevrilemez bir niteliğe sahip olduğunun tescil edilmesini teminen, katılım müzakerelerinin başlatılmasına çalışılacaktır. Hükümetimiz, Kopenhag kriterlerini tam olarak yerine getirme konusunda karardır. Türkiye'nin, Avrupa Birliği ailesi içerisindeki hak ettiği yeri en kısa zamanda almasının iki tarafa getireceği kazanımların yanı sıra, Avrupa kıtasının ötesinde barış, istikrar ve güvenlik yönlerinden olumlu sonuçlar doğuracağı kuşkusuzdur.

- Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerçekleştirilmiş olan uyum yasalarının güçlendirilmesi ve mevzuatımızın temel hak ve özgürlükler açısından bir bütün olarak geliştirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, reformların uygulamaya tam olarak yansması ve uygulayıcılar tarafından da özümsemesi için eğitim çalışmalarına ağırlık verilecektir.

- Hükümetimiz Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde ekonomik kriterler ile müktesebata uyum alanlarında gerekli çalışmaları hızlandıracak, kamu kurum ve kuruluşlarının eşgüdüm içinde çalışmalarını sağlayacak, uyum için gerekli olan idarî kapasiteyi güçlendirecek ve kamu kurumları ile özel sektör ve sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliği ve dayanışmayı artıracaktır. Ayrıca, Avrupa Birliği ile malî işbirliğinin geliştirilmesi ve etkin çalışabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması sağlanacaktır.

- Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin, NATO bünyesinde bugüne kadar ortaya koyduğu katkıya paralel olarak, yeni Avrupa savunma stratejisi çerçevesinde oluşturulan Avrupa Güvenlik ve Savunma Kavramı (AGSK) içinde hak ettiği yeri alması yolundaki çabaları sürdürecektir. Bu bağlamda, hükümetimiz, millî güç unsurları ve siyaset araçlarından yararlanmak suretiyle, gerek bölgesel gerek küresel planda barış ve istikrarın korunması ve yaygınlaştırılmasına, refah düzeyinin yükseltilmesine bundan böyle de katkıda bulunmaya karardır. Muhtemel her türlü tehdidi caydırmada ve bölgesel ve küresel barış, istikrar ve güvenliğin sağlanmasında çok önemli bir rol oynayan Silahlı Kuvvetlerimizin NATO, Birleşmiş Milletler ve AGİT bünyesindeki faaliyetleri devam edecektir.

- Türkiye ile dost ve müttefik ülkeler arasındaki siyasî ve ekonomik işbirliği, bilim, kültür, teknoloji, yatırım ve ticaret alanlarında yoğunlaştırılarak sürdürülecektir.

- Hükümetimiz, teröre karşı uluslararası zeminler oluşturulması ve Türkiye'nin bu zeminlerde teröre karşı işbirliği yaparak mücadele edilmesine önem verecektir. Bu çerçevede, 11 Eylül sonrası tırmanma eğilimi gösteren dinler ve kültürlerarası gerilimlerin azaltılması ve küresel bir barış ortamının sağlanabilmesi için aktif çaba

sarf edecektir. Kültürel çoğulculuğa ve diyaloga dayalı zengin tarihî birikimimiz bu doğrultuda harekete geçirilecektir.

- Amerika Birleşik Devletleri ile uzun yıllardan beri savunma ağırlıklı olan işbirliğini devam ettirecek ve bu işbirliği, ekonomi, yatırım, bilim ve teknoloji alanlarına yaygınlaştırılacaktır.

- İyi komşuluk ilişkileri içinde Rusya Federasyonu ile, kültürel yakınlığımız çerçevesinde Ortaasya ve Kafkasya ülkelerinde tarafların çıkarlarını zedelemeyen, işbirliğine dayalı ilişkiler sürdürülecektir.

- Komşumuz Yunanistan'la karşılıklı ekonomik çıkarlara dayanan ilişkiler artırılarak sürdürülecek ve bu ilişkilerin oluşturacağı güven ortamı sayesinde, daha karmaşık olan siyasî sorunların çözümü için zemin hazırlanacaktır.

- Hükümetimiz, Kıbrıs sorununa mutlaka bir çözüm bulunmasının gereğine inanmaktadır. Bu çözümde, gelecekte adadaki Türk varlığını tehlikeye sokacak hiçbir girişime müsaade edilmeyecektir. Bu çerçevede, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından Kıbrıs konusunda yapılan barış girişimi olumlu karşılanmakla birlikte, hükümetimizce sorunun kalıcı bir şekilde çözümü için ulusal çıkarlarımız ve Kıbrıs Türk halkının adadaki varlığını ve egemenliğini garanti altına alacak bir müzakere süreci öngörülmektedir.

- Ortaasya Türk cumhuriyetleriyle tarihî, kültürel ve sosyal yakınlığımıza rağmen, Türkiye'nin bu ülkelerle ilişkilerinde beklentileri karşılayamadığı bir gerçektir. Hükümetimiz, Türk cumhuriyetleriyle ilişkilerin en ileri noktaya taşınarak bölgenin geniş bir işbirliği alanına dönüştürülmesi için çaba sarf edecektir.

- Ortadoğu'da akan kan, tüm dünya kamuoyunu olduğu gibi, bu bölgeyle yakın kültürel ve tarihî ilişkileri olan Türk halkını da üzmekte ve endişeye sevk etmektedir. Hükümetimiz, din ve ırk ayırımı yapmaksızın, kime ait olursa olsun dökülen kanın ve gözyaşının acilen durdurulmasını sağlayacak tek yolun, kalıcı bir barıştan geçtiğine inanmaktadır. Türkiye, Filistin'de Birleşmiş Milletler kararları doğrultusunda ve Filistin halkının süregelen acılarını dindirecek şekilde barışın tesisine yönelik çabaları desteklemeye devam edecektir. Türkiye, Filistin ve İsrail taraflarıyla iyi ilişkilerini sürdürerek barışın tesisine yönelik çabalara katkıda bulunma imkânına sahip olacaktır.

- Balkan politikamız, bölgedeki ülkelerle tarihî, kültürel ve ekonomik ilişkilerimizin ışığında geliştirilecek, gerekirse yeniden şekillendirilecektir. Bölge içindeki gerilimi düşürmek ve barış ortamını kalıcı kılabilmek amacıyla ortak çıkar alanları oluşturmak için ekonomi ağırlıklı projeler geliştirilecektir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, hükümetimiz, Türkiye'nin Arap dünyasıyla ilişkilerine özel bir önem vermektedir. Bir yandan bu ülkelerle ikili işbirliğimizin artırılması, öte yandan İslam Konferansı Örgütü'nün (İKÖ) uluslararası alanda daha saygın yer edinebilmesi ve inisiyatif alabilen dinamik bir yapıya kavuşturulabilmesi için çaba sarf edilecektir. Yine bu bağlamda, başkanlığını Cumhurbaşkanımızın yaptığı İKÖ, Ekonomik ve Ticarî İşbirliği Daimi Komitesinin (İSEDAK) faaliyetlerine daha somut içerik kazandırmaya çalışılacaktır.

- Geniş bir katılımıla kurulan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatının (KEİT), bölge ülkelerine yeni işbirliği imkânları vaat eden potansiyelinin harekete geçirilmesi için çaba sarf edilecektir.

- Türkiye, yakın komşusu Irak'la ilgili belirsizlikten tedirginlik duymaktadır. Hükümetimiz, Irak'ın toprak bütünlüğüne ve siyasi birliğinin korunmasına büyük önem atfetmektedir. Irak'ın toprak bütünlüğünün bozulması Ortadoğu'daki tüm dengeleri değiştirecektir. Hükümetimiz, Irak yönetiminin Birleşmiş Milletler kararlarını tam olarak uygulaması, kitle imha silahlarından arınmış, komşularıyla barış içinde yaşayan bir Irak'ın uluslararası toplum içindeki yerini alması ve sorunun barışçı yönden çözümünden yanadır.

- Çin Halk Cumhuriyeti ve Japonya ile karşılıklı saygı ve verimli işbirliği temelinde gelişmekte olan ilişkilerimizin bu doğrultuda daha da ileri götürülmesine çalışılacaktır. Nitekim 2003 yılı Japonya'da "Türkiye Yılı" ilan edilmiştir.

- Dış politikamızın geleneksel Atlantik ve Avrupa boyutlarının yanında, Avrasya eksenli politikanın geliştirilmesi yolundaki çabalar sürdürülecektir. Bu bağlamda, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO) çerçevesindeki işbirliği güçlendirilecektir.

- Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası örgütler ve ECO ve KEİB gibi bölgesel ekonomik işbirliği çabaları arasında rasyonel ve sistematik bir koordinasyon sağlanacaktır.

- Kafkasya'da soğuk savaş dönemi şartlanmaları bir yana bırakılarak işbirliği imkânları aranacak, zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip olan bu bölgenin Ortadoğu ve Balkanlarla ekonomik açıdan bütünleşmesine katkıda bulunmaya çalışılacaktır.

- Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarımızın, bulundukları ülkelerdeki haklarının daha fazla korunması için çaba sarf edilecek, gerek o ülkelerde gerekse Türkiye'de karşılaştıkları sorunların ortadan kaldırılması için mevcut mekanizmaları daha etkin biçimde işletilecektir.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, 3 Kasım 2002 seçimleri, ülkemizde sadece yeni bir parlamento ve hükümet yapısını ortaya çıkarmakla kalmamış; bundan daha önemli ve kalıcı olarak, yaşadığımız çağla uyumlu olmayan bir siyaset kültürünü de geride bırakarak, her bakımdan yeni bir siyaset dönemini başlatmıştır. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Bu yeni dönemi, eskinin kavram, kalıp ve alışkanlıklarıyla değerlendirme, anlama ve sorgulama yaklaşımına bağlı kalanlar, toplumun dinamizminin ve değişim iradesinin uzağına düşerek, verimsiz ve sonuçsuz bir siyasal çaba içinde kalmaya mahkûm olacaklardır. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Bu yeni dönem, evrensel standartlar ve hukukun üstünlüğü içinde milletimizin iradesine ve gelişme arzusuna dayalı yeni anlayış, kavrayış, tutum ve yöntemlerle siyaseti inşa edenlerin dönemi olacaktır.

Bu yeni siyaset anlayışı içinde siz değerli milletvekillerine sunmuş olduğum bu Programın, hızla değişen, rekabetin arttığı, etkin ve katılımcı bir yönetimin es-

kisinden de önemli hale geldiği bir dünyada, ülkemizin hak ettiği yere gelmesinde önemli katkı sağlayacağına inancımız tamdır.

Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları çerçevesinde, sürdürülebilir kalkınma sağlayan ve kalkınmanın nimetlerini adil bir şekilde paylaşan, tarihî ve kültürel kimliğinden kopmadan insanlık ailesinin onurlu bir parçası olarak halkına özgürlük, adalet ve refah sunan bir ülke yolunda hükümetimizin yapacağı bütün olumlu icraatlara güven ve destek olacağınıza şüphemiz yoktur. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Sizlerden, eksikliklerimizi ve yanlışlıklarımızı tespit etmenizi, uyarmanızı, eleştirilerle düzeltmenizi özellikle bekliyor; ortak akıl ve işbirliği içinde geleceğe umutla bakıyoruz.

Aziz milletimizin ve Yüce Meclisimizin güvenine layık olmaya çalışacağız.

Değerli arkadaşlar, geleceğe umutla bakıyoruz; azimliyiz, iradeliyiz. Bu iyi diyalogu bütün önümüzdeki yıllarda sürdürme kararlılığındayız.

Bu duygularla, hepimize saygılar sunuyorum, Allah yardımcımız olsun diyorum. *(AK Parti sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulunun Programı Sayın Başbakan tarafından Genel Kurula sunulmuştur.

Anayasamızın 110 ve İçtüzüğü'nün 124 üncü maddeleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelerin, Programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra yapılmasını öngörmektedir. Buna göre, Program üzerindeki görüşmeler 26 Kasım 2002 Salı günü yapılacaktır.

Gündemimizde görüşülecek başka konu bulunmamaktadır.

Başbakan Abdullah Gül tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun Programını ve gündemdeki diğer konuları sırasıyla görüşmek için, 26 Kasım 2002 Salı günü saat 13.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saat: 16.27

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 22 Cilt 1 Birleşim 4
Sayfa 65-107
26.11.2002 Salı

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: *Bülent ARINÇ*

GEÇİCİ KÂTİP ÜYELER: *Muzaffer KÜLCÜ (Çorum)*

Mehmet ERASLAN (Hatay)

Açılma Saati: 13.00

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Plan ve Bütçe Komisyonu ile Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonunda bağımsız milletvekillerine de 1'er üyelik düşmektedir. Bu komisyonlara üye olmak isteyen bağımsız milletvekillerinin 29 Kasım 2002 Cuma günü saat 18.00'e kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yazılı olarak başvurmalarını rica ediyorum.

Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan, Başbakan Sayın Abdullah Gül tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun Programı üzerinde görüşmelere başlıyoruz.

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Görüşmelerde, İçtüzüğün 72'nci maddesine göre, siyasî parti gruplarına, hükümete ve şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Genel Kurulun 23.11.2002 tarihli 3 üncü Birleşiminde alınan karar gereğince, siyasî parti grupları ve hükümet adına yapılacak konuşmalarda süre 60'ar dakikadır -bu süre birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir- kişisel konuşmalar da ise süre 10 dakikadır.

Program üzerinde söz alan sayın üyelerin adlarını sırasıyla okuyorum: Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Deniz Baykal -Adalet ve Kalkınma Partisi Grubundan isim henüz bildirilmedi- şahısları adına; Diyarbakır Milletvekili İhsan Arslan, Mardin Milletvekili Nihat Eri, Trabzon Milletvekili Asım Aykan, Konya Milletvekili Ahmet Işık, Ağrı Milletvekili Mehmet Melik Özmen, Erzurum Milletvekili Mustafa Ilıcalı, Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Yılmazcan, Diyarbakır Milletvekili Cavit Torun, Kırıkkale Milletvekili Vahit Erdem, Tekirdağ Milletvekili Tefik Ziyaeddin Akbulut, Konya Milletvekili Mustafa Ünal, Ankara Milletvekili Ersönmez Yarbay, Kütahya Milletvekili Hüsnü Ordu, Kars Milletvekili Selami Yiğit.

İlk söz, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Antalya Milletvekili Sayın Deniz Baykal'ın.

Buyurun Sayın Baykal. (CHP sıralarından ayakta alkışlar)

Sayın Baykal, istirham ediyorum... Bir arzım var.

Başbakan Abdullah Gül tarafından kurulan Bakanlar Kurulu programı üzerindeki görüşmeler. (Devam)

BAŞKAN — Sayın Baykal, buyurun.

CHP GRUBU ADINA DENİZ BAYKAL (Antalya) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 58'inci hükümetin Programı hakkında Cumhuriyet Halk Partisinin görüş ve değerlendirmelerini sunmak üzere huzuruna gelmiş bulunuyorum; hepinizi ve ekran başında bizleri izleyen halkımızı, şahsım ve Partim adına içten sevgilerle, saygılarla selamlıyorum.

Konuşmama başlarken, çok güç bir dönemde görev yapmış bulunan 21'inci Dönem milletvekillerine ve başta Sayın Ecevit olmak üzere, siyasî parti liderleri Sayın Bahçeli'ye, Sayın Yılmaz'a, Sayın Çiller'e ve Sayın Kutan'a iyi dileklerimi iletiyor ve esenlikler diliyorum.

3 Kasım seçimleri ülkemizde yepyeni bir dönemin açılmasını sağlamıştır. 41.400.000 seçmenden 17.000.000 seçmenin oyu Meclise yansımıştır; yani, toplam seçmenlerin sadece yüzde 41'i. Cumhuriyet Halk Partisi, yeni muhalefet anlayışında, Meclisimizde temsil şansı bulamamış olan yüzde 59 seçmenin taleplerini göz önünde bulundurma dikkati ve çabası içerisinde olacaktır.

3 Kasım'da siyasî hayatımız yeni bir dönüm noktasına gelmiştir ve 50'li yıllardan bu yana ilk kez Parlamentomuzda sadece iki siyasî parti yer tutmuştur. Bu, ülkemiz bakımından bir şans da olabilir, bir şanssızlık da. Bunu şans ya da şanssızlık haline dönüştürme konusunda sorumluluk bizlerdedir.

Eğer, milletimizin bu kararını, Parlamentoda iki siyasî partiden oluşan bir yapıyı sağlıklı biçimde işletebilirsek, Türkiye'mizin önündeki sorunların çözümü için bunu bir çıkış noktası olarak değerlendirebilirsek, öyle umut ediyorum ki, bundan, ülkemiz de, milletimiz de çok şey kazanacaktır. Bunu bu hale getirmek, hepimizin temel görevi, temel sorumluluğudur.

Değerli arkadaşlarım, seçimlerde, milletimiz, Adalet ve Kalkınma Partisine de, Cumhuriyet Halk Partisine de yoksulluğu ve yolsuzluğu yenmek için oy verdi. Geride bıraktığımız kriz döneminin derin sarsıntıları altında bunalan seçmenimiz, milletimiz, çıkış yolunu bu iki siyasî partiyi Meclise taşımakta gördü ve ikimize de "yolsuzluğu ve yoksulluğu yenin, Türkiye'nin önünü açın" görevini, talimatını verdi. Bu talimatı doğru anlamak lazımdır, bu talimatı iyi değerlendirmek lazımdır. Biz, bu anlayış içindeyiz ve bu dönemde muhalefet anlayışımızı, uzlaşma ilkesine dayanan, iyi niyetli, sorun çözümüne katkı vermeye yönelik bir anlayış etrafında şekillendirmek istiyoruz. Bu doğrultuda bundan sonra da kararlı bir biçimde davranmaya devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlarım, bizim bu dönemi değerlendirirken dikkat etmemiz gereken bazı noktalar vardır:

Bir defa, Türkiye'nin gündeminin yoksulluk ve yolsuzlukla mücadele olduğunu unutmayacağız; bu, gerçek gündemdir. Bu gerçek gündemi bir tarafa bırakıp yapay gündem maddeleri üretmeye kalkarsak, milletin bize görev verirken düşündüğünün ötesinde hedefleri kendi kararımızla gerçekleştirmeye yönelirsek, Türkiye'nin gündemini saptırırsak, korkarım, tarihi bir fırsatı israf etme konusunda tehlikeli bir açılımı yapmış oluruz. O nedenle, gündemi korumak çok büyük bir önem taşıyor.

Yoksulluk ve yolsuzlukla mücadele; başka bir gündem maddesi yok. Başka bir gündem maddesini milletin iradesinin ötesinde millete dayatmaya kalkmak, Türkiye'yi büyük sorunlarla, sıkıntılarla karşı karşıya bırakır. O nedenle, dikkat edilmesi gereken birinci nokta, bu gerçek gündeme sahip çıkmaktır.

İkincisi, Parlamentoda temsil ettiğimiz seçmen kitlesinin, Türkiye'nin genel nüfusu ve genel seçmen kitlesi içerisinde belli bir azınlığı temsil ettiğini unutmamaktır. Parlamentaoya yansıyan seçmen, Türkiye'deki genel seçmenin yüzde 41,2'sidir. Bu, bize, mütevazı davranmak, alçakgönüllü olmak, ölçümüzü çok iyi bilmek mükellefiyetini, görevini yüklemektedir; temsil ettiğimiz seçmen kitlesinin Türkiye'nin büyük nüfusu içerisinde belli bir kesimi yansıttığını unutmamak ve Türkiye'yi, o bize oy verenlerden yola çıkarak bütün milleti etkileyecek kararları alırken, iyi niyetle uzlaşmaya, istişareye, dayanışmaya ve toplumun desteğini almayla önem vermek mecburiyetiyle bizi karşı karşıya bırakmaktadır.

Bunları gözetmeliyiz, gerçek gündeme sahip çıkmalıyız, yapacağımız işlerde "yetki bizdedir, güç bizdedir, istediğimizi yaparız" anlayışını askıya almayı bilebilmeliyiz.

Değerli arkadaşlarım, eğer böyle davranırsak Türkiye'nin önünü açarız. Biz, böyle davranmaya açık bir yaklaşım içerisinde muhalefet yapacağız. Biz, sorunların çözülmesi için muhalefet yapacağız. Bizi buraya gönderen iradenin ne beklediğini biliyoruz. O doğrultuda atacağınız her adım bizden destek görecektir; yani yoksullukla mücadele için, yani yolsuzlukla mücadele için atacağınız her adımda sizin yanınızdayız, arkanızdayız, bütün gücümüzle size destek olacağız; bu konuda hiçbir tereddüde gerek yoktur. (*Alkışlar*)

Bunu, sizin için ya da kendimiz için değil, milletimiz için yapacağız; çünkü, millet bunu istiyor. Bunu yerine getirebilirsek, başarılı oluruz; siz de başarılı olursunuz, biz de başarılı oluruz. Bunu yapamazsak, bunu yapmaktan birbirimizi alıkoyarsak, birbirimizi engellersek, bunun bedelini, geçmişte örneğini gördüğümüz gibi, siz de ödersiniz, biz de öderiz. Yeter ki, bu doğru gündeme sahip çıkalım; yeter ki, bu doğru gündemi benimseyelim ve sürdürelim.

Değerli arkadaşlarım, bu anlayıştayız, bu umutla baktık Hükümet Programına.

Hükümet Programı hakkındaki değerlendirmemi birazdan daha ayrıntılı söyleyeceğim; ama, izin vererseniz, başlangıçta, bu Hükümet Programıyla ilgili iki hayal kırıklığımı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Önce, bu Hükümet Programında, birdenbire, bir yeni anayasa yapma kararına tanık olduk.

Değerli arkadaşlarım, bir ülkenin, bir parlamentonun yapabileceği en önemli, en hayati iş, belki, bir anayasayı iptal etmek, yeni bir anayasayı yapmaktır. Bu, düşünülebilecek en muazzam sorumluluktur. Böyle bir muazzam sorumluluğu, bir parlamento grubunun, bir hükümetin, seçimden kısa bir süre sonra, birdenbire, hükümet programında ilk kez ifşa etmesi kadar şaşırtıcı, kabul edilemez bir durum düşünülemez. Anayasayı yeniden yapma arzusu içindeyseniz, bunu, beklenir ki, seçimden önce ilan edeceksiniz, seçimde bunu konuşturacaksınız, nasıl bir anayasa istediğinizi millete ilan edeceksiniz, özünü, içeriğini söyleyeceksiniz, Anayasayı niçin iptal etmek istediğinizi anlatacaksınız ve milletten bunun için oy alacaksınız.

Böyle bir şey oldu mu; hayır, böyle bir şey olmadı. Böyle bir ilan yapmadınız; seçim beyannamesinde böyle bir ifade yok, seçim propagandalarınızda böyle bir hedef yok, seçmen böyle bir konudan haberdar değil.

Seçim beyannamesinde yok, daha sonraki çalışmalarda yok, seçim meydanlarında yok, televizyon konuşmalarında yok, radyo konuşmalarında yok, Acil Eylem Planında yok; muhalefetle sağlıklı ilişki geliştiriyorsunuz, muhalefet sizinle sağlıklı ilişki geliştiriyor “her konuyu konuşacağız, paylaşacağız, danışacağız” diyorsunuz; ama, muhalefet liderinin haberi yok, muhalefet partisinin haberi yok böyle bir iradede, böyle bir karardan, böyle bir arayıştan, böyle bir ihtiyaç içerisinde olduğunuzdan, hiçbirimizin haberi yok, kamuoyunda kimsenin haberi yok, medyanın haberi yok, sivil toplum kuruluşlarının haberi yok, baroların haberi yok; birdenbire, bir bakıyoruz, önümüze bir Hükümet Programı geliyor ki, Hükümet Programında “bu Anayasayı bırakacağız, yeni bir anayasa yapacağız” diyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, bu doğru bir yaklaşım değildir. Daha işin başında, yola çıkarken, Anayasayı değiştirmek değil, Anayasayı iptal edip, yenisini yapmak gibi bir iddiayı, kamuoyunun bilgisi ve hazırlığı dışında, kamuoyuyla paylaşmadan, ani bir talep olarak Hükümet Programında ortaya koymak, kabul etmeliyiz ki, hiç uygun olmamıştır, tereddütleri artırmıştır. Zaten bir tereddüt ortamının içerisinde maalesef girmeye başladık çeşitli yanlışlıklar nedeniyle. Tereddütler hızla artmaya başlamıştır, kaygılar genişlemeye başlamıştır, tedirginlikler artmaya başlamıştır. Bu ortamda “Anayasayı değiştireceğiz” diyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, Anayasayı değiştirecek Parlamento çoğunluğu burada vardır; ama biliniz ki, bir anayasanın değiştirilmesi, sadece Parlamentonun matematiksel çoğunluğuyla gerçekleştirilecek bir konu olarak düşünülemez. Anayasa, bizim tarihimiz boyunca, kuvayı milliyeden, müdafaai hukuktan günümüze kadar yaşadığımız büyük olayların ortaya koyduğu bir temel siyasî özü yansıtmaktadır. Yani “Anayasayı değiştireceğiz; çoğunluğumuz var, değiştireceğiz” demek, uygun değildir değerli arkadaşlarım. Buraya, bu konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Hiç doğru olmamıştır, böyle bir açılımla ortaya çıkılması hiç doğru olmamıştır; Türkiye’yi birden gerginleştirecek, rejim tartışmalarını gündeme getirecek, siyasî sorunları tahrik edecek bir anlayışın işareti olarak görülmüştür.

Değerli arkadaşlarım “çoğunluğumuz var, gücümüz var, yaparız” yaklaşımıyla Türkiye yönetilemez. Bu konuyu Adalet ve Kalkınma Partisinin ve hükümetin bir yeni değerlendirmeye tabi tutması gerektiğine inanıyorum.; Yani, niye değiştirmek istiyoruz? Anayasanın falan falan maddelerini değiştirelim, bunca maddesi değişti,

daha değiştirilmesi gereken maddesi varsa, getirin değiştirelim, konuşalım. Neyi değiştirmek istiyorsunuz, niçin değiştirmek istiyorsunuz, söyleyin, biz de katkı verelim; ama “Anayasayı değiştirmek istiyoruz” derken, Anayasanın bazı maddelerinden ve kurumlarından topyekûn kurtulma arayışını mı ifade ediyorsunuz? Böyle bir arayış mı var? Anayasayı ayak bağı sayan, Anayasanın temellerini, siyasî çıkış noktalarını sessizce ortadan kaldırmaya yönelik bir arayış içinde misiniz? İster istemez bu sorular akla geliyor. Bu soruların akla gelmesini önlemenin yolu, gerekeni yapmaktır.

Değerli arkadaşlarım, cumhuriyetin 80 yıllık kazanımlarını, toplumu oluşturan tüm kesimlerin ve kurumların düşünce ve duyarlılıklarını, Türkiye’nin hassas dengelerini yok sayarak, güç bendedir diye yeni bir anayasa yapmayı kimse aklından geçirmemelidir. *(CHP sıralarından alkışlar)* Bu uyarıyı yapmayı tarihî bir görev olarak görüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu, birinci hayal kırıklığımız. Birden anayasa değişikliğiyle başlandı, Anayasayı yenilemekle başlandı. Hiçbir şey yokken, konuşulmamışken, birden Hükümet Programı, madem Parlamentoda çoğunluğumuz var, yeni bir anayasa yapıverelim diye yola çıkıldı. Bir sürpriz olmuştur, bir hayal kırıklığı olmuştur.

İki; bu Hükümet Programında çok temel bir konuyu görememekten büyük üzüntü duyuyorum; dokunulmazlıklar konusu. Değerli arkadaşlarım, dokunulmazlıklar konusu, bizim, geçmiş kriz döneminden ülkemizi çıkarabilmek için, Parlatmentonun mutlaka benimsemesi gerektiğine milletçe inandığımız bir temel çıkış yoludur. Bu, seçimde konuşuldu, bu, millet tarafından benimsendi, sahiplenildi ve bildiğim kadarıyla, Adalet ve Kalkınma Partisinin programında var. Sayın Parti Genel Başkanıyla seçim öncesinde Arena Programında yaptığımız konuşmada, açıkça, bu konuyu derhal sahiplenip gereğini yapacaklarını Sayın Genel Başkan da ifade ettiler; 65 milyon bu sözlere tanık olmuştur.

Değerli arkadaşlarım, seçimde vaat edilmiş bir konu var, yapılmıyor; seçimde adı bile anılmamış bir konu, öncelikle gündeme getiriliyor. Bu çarpıklığa dikkatinizi çekiyorum. Niçin, dokunulmazlığın kaldırılması konusunda bir tereddüt içerisindeyiz?! Niçin bu konuda bir kararlılık sergilenemiyor?! Sayın Parti Genel Başkanı diyor ki: “Bu konuda acele etmeyelim. Hakkında dava açılmış benim bazı arkadaşlarım var; çok değerli insanlardır. O nedenle, bunu şimdi gündeme getirmek istemiyorum.”

Değerli arkadaşlarım, yani, dokunulmazlık konusu “bazı arkadaşlarımız hakkında dava açılmıştır, o nedenle gündeme getirmeyelim” diye değerlendirilecek bir konu mudur?! Tam tersine, benim bildiğim, Türkiye’ye egemen kılmak istediğimiz yeni siyaset anlayışı içerisinde “eğer benim arkadaşlarım hakkında dava açılmışsa, derhal dokunulmazlığı kaldırmak lazım, derhal bu konuda düzenleme yapmak lazım” denilmesini gerektirir. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım “kendi arkadaşlarımı, kendi milletvekillerimi sakınmak için dokunulmazlığı kaldırmayacağım...” Böyle şey olur mu?! “Eğer benim arkadaşlarım hakkında iddia varsa, o iddia dolayısıyla, öncelikle kaldıracağım...” Tabii,

bunu söyleyebilmek, önce, o arkadaşların, gerçekten, açılan davalar karşısında suçsuz olduğuna kesin bir inanç sahibi olmayı gerektirir. O inanç varsa, bunu söyleyebilirsiniz; o inanç yoksa, dokunulmazlık konusunda 65 milyona verdiğiniz sözü unutmaya başlarsınız; doğru olmaz. Türkiye'nin kurtulmak istediği siyaset anlayışının içerisine doğru işte böyle gidilir, buralardan başlar; verilen sözler tutulmama ya başlar, vaatler unutulmaya başlar, kendinizi düşünmeye başlarsınız; ilkeyi, temel prensibi, kurumu değil, yakınlarınızı kollamaya başlarsınız ve bu, sizi, çok tehlikeli bir istikamete götürür.

Değerli arkadaşlarım, temiz bir siyasete ihtiyaç var. Türkiye, büyük yolsuzlukların içerisinden geçti. Yolsuzlukları kurutmak için, işe, baştan başlamak lazımdır. Baştan başlanılacak yer siyasettir. Siyasetin himayesi olmadan Türkiye'de yolsuzluk yapılabilir mi?! Yapılan geçmişteki yolsuzluklar gelip siyasete dayanmıyor muydu?! Bunu aşamazsak, yolsuzlukların hesabını, nasıl, kimden, ne hakla sorabiliriz?! Kendimiz yolsuzluk hesabını vermekten korkarsak, dokunulmazlık zırhının arkasına saklanmaya kendimizi mecbur sayarsak, kimden, ne hakla yolsuzluk hesabı sorabiliriz?! (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, siyaset cesaret gerektirir; siyaset cesaret gerektirir. Hele böyle konularda, mutlaka cesur olmak zorundasınız. Yolsuzlukla itham edildiyse kaçmayacaksınız, korunmaya kalkmayacaksınız; halkın önüne çıkacaksınız, hesabınızı vereceksiniz. Cesaret budur, Kasımpaşalık işte budur değerli arkadaşlarım. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, bu iki hayal kırıklığımı sizlerle paylaşmış bulunuyorum. İyi bir çıkış olmadı, iyi bir başlangıç olmadı.

Ben, buradan, AKP yönetimine bir çağrıda bulunuyorum: Gelin, siyaseti birlikte kirlilikten arındıralım. Aranızda yargılananlar var; bunlar suçsuzlarsa, bırakın aklansınlar. Aklanmalarını engelliyorsanız, o zaman suçlu olduklarını siz de kabul ediyorsunuz demektir. Açıkça söylüyorum: Sadece lojmanları satarak ya da boş sözler söyleyerek siyasete saygınlık kazandırılmaz. (CHP sıralarından alkışlar)

Asıl, dokunulmazlıkları kaldırdığınız zaman siyasete saygınlık kazandırabilirsiniz. Vatandaş size yeni bir anayasa yapmanız için değil, yolsuzlukları ve yoksullukları kaldırmanız için yetki verdi; bunu unutmayınız.

Değerli arkadaşlarım, son günlerde büyüünün bozulmaya başladığını üzüntüyle görüyorum. Toplumun duyarlı olduğu konuların üstüne inatla ve meydan okuyan tavırla gidilmeye başlandı. Seçim döneminde verilen sözlerden Acil Eylem Planında dönülme işaretleri başladı; siyasetin temeli olan güven unsuru kaybolmaya yüz tuttu.

Vakit geçmeden, işin başında, görevimizi iyi niyetle yapmak istiyoruz: Devletin temel kurumlarıyla asla kavga etmeyiniz. Cumhurbaşkanının uyarılarını dikkatle değerlendiriniz. Cumhuriyetin seksen yıllık kazanımlarına dokunmayınız. Anayasal düzenin temelleriyle oynamayınız. Rejim sorunu çıkarmayınız.

Değerli arkadaşlarım, önümüzdeki gerçek gündemimizi hiçbir şey bize unutturmamalıdır. Bu gündemi temel almaya devam etmeliyiz. Gündem, yoksullukla mücadeledir, yolsuzlukla mücadeledir.

Bakın, Hükümet Programında da ifade edildiği gibi, toplam sivil istihdamın yaklaşık yüzde 40'ı tarım sektöründe çalışmakta; ancak, bu sektörün gayri safi millî hâsıla içindeki payı yüzde 14'e gerilemiş bulunmaktadır. Tarım kesiminde çalışanlar, halen, toplumumuzun en düşük gelirli, sosyal refahın nimetlerinden en yoksun kesimini oluşturmaktadır. Tarım kesiminin sorunlarını, istihdam ve sosyal politikalar açısından ele almak gerekir. Tarımda mazot, ilaç, gübre, tohum gibi girdilerin fiyatları çok yükselmiş, buna karşılık ürün fiyatları yerinde saymıştır. 1998 yılında 2 kilo buğday karşılığı 1 litre mazot alınırken, bugün 6 kilo buğday karşılığı 1 litre mazot alınabilmektedir. Daha geçen yıl 1 kilo kütlü pamukla 2 litre mazot alınırken, şimdi, 2-3 kilo pamukla 1 litre mazot alınabilmektedir. Çiftçi, bu maliyetin altından nasıl kalkacaktır? Çiftçimiz, ekonomik krizin faturasını en ağır ödeyen kesim olmakla kalmamış, son üç yıldır uygulamaya konulan tarım politikalarının büyük darbesini de yemiştir. Son yıllarda, bu kesime dönük tarımsal destekleme araçlarının bir bir tasfiye edildiğini görüyoruz. Destekleme kurumları ya tasfiye edilmiş ya tasfiye programına alınmış ya da işlevsizleştirilmiştir. Hükümetinizin bu konulardaki tutumu belirsizliğini korumaktadır. Hükümet Programında tarıma ilişkin bölüm, son derece yetersiz ve muğlak ifadelerden oluşmaktadır; önceki açıklamalarınızda yer alan vaatler de ortadan kalkmış gözükmemektedir. Oysa milyonlarca üreticimiz, bazı soruların cevabının hemen şimdi verilmesini beklemektedir. İşte sorular:

Ziraat Bankasını yeniden çiftçiye dönük özerk bir ihtisas bankası yapma konusunda adım atılacak mıdır?

Hükümetiniz, kamu bankalarını özelleştirmeyi planlıyor; peki, Ziraat ve Halk Bankaları için neler öngörülmektedir?

Ziraat ve Halk Bankalarına kredi borcu olan çiftçi ve esnafın şubat krizinden sonra yüzde 200'lere yükseltilen faizlerinde, seçim meydanlarında söz verdiğiniz gibi bir indirim yapmayı ve borç faizlerini silmeyi düşünüyor musunuz?

Kredi kartı kullanıcılarını -hiçbir günahları olmadığı halde- yaşanan ekonomik kriz sonucu yüklendikleri ağır faizlerden kurtarmayı düşünüyor musunuz?

Tarımda yüzbinlerce üretici, Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatifleri borçlarını ve özellikle bunların yığılan faizlerini ödeyemez durumdadır. İzmir'in bazı köylerinde, Antalya Demre'de, Mersin'de olduğu gibi dolu afetini yaşamış, ancak, Afetler Yasasının dar elbisesi nedeniyle kapsama alınamamış çiftçinin durumu daha da perişandır. Hükümetinizin bu kesimlerle ilgili politikası nedir?

Benzer biçimde, tarım satış kooperatifleri birlikleri konusunda, Hükümet Programında tek bir satıra bile yer verilmemiştir. Söz konusu birlikler, 2000 yılında çıkarılan yasayla, sözde "özerkleştirme" adı altında aşırı yetkilere sahip olan Yeniden Yapılandırma Kurulunun insafına bırakılmıştır.

Tariş, Fiskobirlik, Trakyabirlik, Çukobirlik, Antbirlik gibi 16 adet kooperatif birliğine gerçek anlamda bir özerkleştirme sağlayacak mısınız?

Bu birliklere kamusal kaynak teminini yasaklayan yasa hükmünü değiştirmeyi düşünüyor musunuz?

Egeli kooperatifçilerin önemli bir finans kaynağı olan Tarişbank'ın tekrar Tariş'e verilmesini savunuyor musunuz?

Hükümet Programında bu konulara hiç değinilmemiş olmasını yadırgatıcı bir boşluk olarak değerlendiriyoruz. Hükümeti bu konularda acilen bir açıklama ve düzenleme yapmaya davet ediyoruz.

Acil Eylem Planında “arz açığı olan yağlı ürünlere prim sistemi uygulanacaktır” ifadesine rağmen, Hükümet Programında, niçin, prim uygulamasının hiç bahsi geçmemektedir?

AKP'nin seçim beyannamesinde pamuk, ayçiçeği, zeytinyağı gibi yağlı bitkiler yanında, buğday ve mısır gibi ürünlerin dahi prim sistemi kapsamına alınacağı belirtiltiği halde, Hükümet Programı bu konularda niçin suskundur?

Ege'de, Antalya'da, Çukurova'da erken gelen yağışlarla büyük bir kalite kaybına uğrayan ve pamuğun bazı yerlerde hasat edilmeden tarlada bırakılmasına yol açan olumsuz hava koşulları, kütlü pamukta maliyet-fiyat ilişkisini bozmuş ve çiftçi zarara uğramıştır. Bu koşullarda çiftçinin tek umudu, bir an önce 2002 mahsulüne makul düzeyde bir prim verilmesidir. Bunun gerçekleşmemesi halinde, Türkiye'nin ve özellikle Ege'nin önümüzdeki yıl pamuk ekim sahaları kapsamlı bir biçimde daralacak, ithal faturamız ve döviz giderlerimiz kabarcaktır. Bu konuda ne gibi bir önleminiz vardır? Açıkladığınız Acil Eylem Planının pamuk primine ilişkin vaadinin gün geçirilmeden uygulanmasını bekliyoruz. Bütün bunlar için yasal bir destek arıyorsanız, tüm katkımızı çiftçiden yana vereceğimizi bilmenizi isterim. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Fındık üreticileri bu yıl perişan olmuştur; fiyatlar, geçen yılın altına düşmüştür. Seçim meydanlarında “fındığınızı 4 Kasım'a kadar satmayın; biz, iktidara gelince size 3 000 000 lira fiyat vereceğiz” diyen AKP'li yetkililer şimdi acaba nerededirler?!. Bu vaatlerle oy toplayan partiniz, sorumluluğunun gereğini yerine getirecek midir?

Aynı şekilde, şekerpancarında kotaları kaldıracağını, Tütün Yasasını değiştireceğini söyleyerek seçmenlerden oy isteyen ve oy alan partinizin bu konulardaki politika önerileri, Hükümet Programında niçin hiçbir şekilde yer almamıştır?

Programınızda tarımsal KİT'lerin tümü için özelleştirme tercihi belirtildiğine göre, Tekel'in şeker fabrikalarının tasfiyesini gündemde tutarak şekerpancarı ve tütün üreticisine ne gibi bir koruma sağlayabileceksiniz? Sizin tarım modelinizle, ekmeğini tarımdan kazanan güçsüz küçük üreticiler tamamen piyasa güçlerinin insafına ve tarımsal piyasaların büyük çaplı belirsizliklerine mi terk edilecektir? Hükümetiniz, bunun yaratacağı ekonomik tasfiye süreçlerinin, yeni kırsal göç dalgalarının ve toplumsal sorunların acaba farkında mıdır?

Acil Eylem Planında “mülkiyete dayalı olarak uygulanan doğrudan gelir desteği aksaklıklarının giderilmesi ve dargelirli çiftçiye hedefleyen bir yapı oluşturulma-

si” şeklindeki ifadenizi destekliyoruz; ancak, bu ifadenin Hükümet Programında yer almamış olmasını da büyük bir eksiklik olarak değerlendiriyoruz. Bilindiği gibi, 2001 yılında, 1 800 000 çiftçi ailesi, mülkiyet belgelerini tamamlayamadığı için, doğrudan gelir desteği sisteminden yararlanamamıştı; Hükümet Programında bu konu yer almamıştır. Bu kapsamdaki yoksul ve küçük çiftçi için önlemlerinizi nelerdir? Öte yandan, üretimle ilişkilendirilmeyen ve bu şekilde ürün desenini değiştirmeye yönelik iddiası olmayan bu uygulamanın yeniden tasarlanması düşünülmekte midir?

Doğrudan gelir desteğinin 2002 yılı ilk taksit ödemeleri, seçim öncesinde 14 ilde başlatılmıştır; ikinci taksitlerin, 2003 bütçe döneminin ilk ayları içinde ödenecek olmasını anlarız; ama, yüksek enflasyonun geçerli olduğu bir ekonomide, eşitliği bozmamak ve yeni mağdurlar yaratmamak için, birinci taksit ödemeleri, tüm illerde 2002 yılı içinde tamamlanmalıdır. Bunun için gerekirse bir ekbütçe çıkarak hemen ödemeler tamamlanmalıdır. Ayrıca, pamuk ve ayçiçeği prim ödemeleri ve fındıkta söz verdiğiniz fiyat düzeyinin tutturulabilmesi açısından, 2002 yılı ekbütçesine bu ödemeleri de dahil etmeli ve uygulamayı hemen başlatmalısınız. Üreticiye verilen sözler, çiftçinin en haklı taleplerini yansıtmaktadır; şimdi, verilen sözlerin gereğini yapma zamanıdır.

Seçim beyannamenizde ve Acil Eylem Planında önemle altı çizilen, bizim de çok önemsedığımız bir konu da, gübre, mazot, tohumluk, tarım ilaçları gibi girdilerde ağır vergilerin azaltılması yoluyla çiftçinin üzerindeki tahammül edilemez yükün hafifletilmesidir. Biz, bu taahhüdünüzü sonuna kadar destekliyoruz; ancak, bu ifadelerden hiçbirinin Hükümet Programında yer almamış olmasını da yadırgıyoruz. Eğer, bunun arkasında, uluslararası finans kuruluşlarının olası baskılarından çekinme kaygısı varsa, biliniz ki, bu konularda her şart ve durumda çiftçimizin yanında yer alacağız. *(CHP sıralarından alkışlar)* Yeter ki, Türkiye’nin, tarımımızın, çiftçimizin sorunlarını çözüme kararlılığında bir geri adım veya bir zafiyet belirtisi söz konusu olmasın.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; açlık sınırında olan yoksullara sağlanacak destek, vatandaşlık hakkının sonucu olarak, bir sosyal güvenlik yardımı niteliğinde ve mutlaka nakdi olmalıdır. Bunun adı, Batı ülkelerinde olduğu gibi “aile yardımı” olmalı ve Uluslararası Çalışma Örgütü’nün bizde de kabul edilen ancak uygulanmayan normlarına uygun düzenlenmelidir. Artık, iane, sadaka sisteminden, sosyal hak sistemine kesin bir geçiş yapmanın zamanı gelmiştir; gelişmiş ülke olma iddiasını sürdürmenin başka bir yolu yoktur. Kamyonlardan atılan yiyecek paketleri için birbirini ezen vatandaş görüntüleri, Avrupa Birliği için takvim bekleyen bir ülkeye yakışmakta mıdır?! Bu görüntüler daha hafızamızdan silinmeden beş yıldızlı otellerde görkemli iftar sofraları düzenlemek, İslamiyetin temel anlayışına ne kadar uygun düşmektedir?! *(CHP sıralarından alkışlar)* Bütün bunlar, yoksullar yararına balolar düzenlenmesinde olduğu gibi, yoksulluk sorununu çözümüyor, aksine kalıcılaştırıyor.

Açlık sınırı altında yaşayan sadece işsizler değildir; bunların yanında, Bağ-Kur ve SSK emeklilerimiz de yardıma muhtaç hale gelmişlerdir. SSK emeklilerine verilen asgarî 240 000 000 liralık emekli aylığıyla geçinmek artık mümkün değildir;

Bağ-Kur emeklilerine verilen aylık ise, tümüyle sefalet ücretidir. SSK ve Bağ-Kur emekli maaşları, mutlaka, acilen yükseltilmeli ve geçmişimizi borçlu olduğumuz bu insanlara, hayatlarının son döneminde insanca yaşayacak emekli maaşı verilmeli ve hastane kapılarında itilip kakılmaktan kurtarılmalıdır. SSK emeklilerinin intibak sorunu da geciktirilmeden çözümlenmelidir. Elbette, Emekli Sandığı emeklilerinin emekli maaşları da, insanca yaşayacakları düzeye çıkarılmalıdır. Cumhuriyet Halk Partisi olarak, biz, Bağ-Kur, SSK ve Emekli Sandığını tek çatı altında toplamayı ve emekliler arasında maaş farklılıklarını gidermeyi öneriyoruz. Çalışan herkes, çalışma süresi ve ödediği prim oranında emekli maaşı almalıdır; emekliler arasındaki uçurum giderilmelidir.

Cumhuriyet Halk Partisi, işsizliği, temel sorun olarak kabul etmektedir. Hem ekonomik krizde işsiz kalan milyonlara iş bulabilmek hem de her yıl çalışmak durumuna gelen 500 000 genci istihdam edebilmek için özel istihdam projeleri uygulanması gerekmektedir. Ancak, bu yetmez, mevcut işsiz sayısının azaltılabilmesi için, Cumhuriyet Halk Partisi Programında belirtildiği gibi, birkaç yıl üst üste 1 000 000 kişiye yeni iş alanları açılması gerekmektedir.

Toplumu tehdit eden boyutlara ulaşmış bulunan işsizliği, ekonominin canlanmasıyla kendiliğinden çözümlenecek bir sorun gibi algılamak yanlıştır.

Bilgisayar yazılım teknolojisi alanında, Silikon Vadisi örneğinde olduğu gibi, teknoloji öbekleri oluşturmak; kendi işini kuracak insanlara proje ve düşük faizli kredi desteği sağlamak; gençlere uygulamalı meslek edindirme eğitimi vermek; gençlerin istihdamında özel vergi ve sigorta primi indirimlerine gitmek; istihdam vergilerinin yükünü azaltmak; kayıtlı istihdamı özendirmek önemli satırbaşlarıdır.

Ayrıca, özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da, GAP İdaresinin önemli hazırlıklar yaptığı köye dönüş projesinin yeterli kaynaklara kavuşturulması, böylece Diyarbakır'ın, Batman'ın, Siirt'in ve diğer göç alan illerin varoşlarında oluşan sağlıklı yapılaşmadaki işsiz güçsüz, köylü kesimlerin yeniden tarımsal faaliyete döndürülmesi; köylerde tahrip olan altyapı ve konut dokusunun yeniden imarı yoluyla inşaat ve diğer sektörlerle yeni talepler yaratılması ve ayrıca istihdam yaratıcı yeni kırsal kalkınma projeleri uygulanmaya konulması sağlanmalıdır.

Sınır ticaretine etkinlik kazandırılması da başta güneydoğu olmak üzere, sınır illerimizde nakliye ve benzeri sektörlerdeki işsizliğe bir ölçüde çare olacaktır. Habur, Nusaybin, Akçakale, Türkgözü, Aktaş, Doğu Kapı, Nahcivan gümrük kapıları, sınır ticareti durduğu için tümüyle işlevsiz kalmıştır. Özellikle Habur Sınır Kapısında, sınır ve mazot ticaretinin en kısa zamanda başlatılması, yöre halkı açısından hayati önem taşımaktadır. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Sınır kapılarıyla komşu ülkeler arasında demiryolu bağlantılarının kurulması, sınır ticaretinin daha da gelişmesi için şarttır.

Acil Eylem Planında iddialı vergi reformu önerilerine yer verilmişken, Hükümet Programında somut önerilerden uzak durulmuştur. İki paragrafa sıkıştırılan vergi bölümünde ne vergi yükünü tabana yayacak vergi indirimlerinden, ne vergi barışından ve bunun içerdiği kapsamlı af paketinden ne de malî miladın bir ay içinde yürürlükten kaldırılması önerisinden tek bir söz dahi edilmıştır. Bunun anlamı

nedir; yoksa, seçim beyannamesi ve Acil Eylem Planını hazırlayan AKP yetkilileri, tutamayacakları ve iyi tasarlanmamış vaatler mi vermişlerdi?! Bu vaatlerin gerçekleştirilmesi başka bir bahara mı bırakılmıştır?! Ancak, unutulmamalıdır ki, seçmen kitleleri, bu vaatlere göre oy tercihlerini yapmışlar ve AKP'yi iktidara taşımışlardır. Şimdi, bunların peşini bırakmamak, muhalefet olarak bizim en temel görevimiz olacaktır.

Bugün, ülkemizde, toplam vergi gelirlerinin yüzde 66'sını, tüketim üzerinden alınan vergiler oluşturmaktadır. Bu, dengesiz bir durumdur. Gelir ve Kurumlar Vergilerindeki kayıp ve kaçaklar önlenemediği için, tüketim vergilerine yüklenilmekte, KDV ve ÖTV gibi vergilerin oranları sürekli yükseltilmektedir. Bu haksız durumu önlemek için, KDV ve ÖTV oranları düşürülmelidir. Bu oranların yüksekliği hem maliyetleri artırarak piyasayı durgunluğa itmekte hem de fiş, fatura pazarlığını teşvik ederek vergi kaçağına yol açmaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak, KDV ve ÖTV oranlarının anlamlı bir şekilde düşürülmesinden yanayız. Buradan ortaya çıkacak gelir kaybını, vergi idaresini güçlendirerek, kayıtdışılıkla mücadele sonucu artırılacak gelirlerden karşılamalıyız. AKP Hükümeti, seçim öncesinde bu vergilerin düşürülmesi konusunda verdiği sözleri unutmuş gözükmemektedir. Oysa, seçim meydanlarında, AKP Lideri "ilacın, kanın KDV'si olur mu" diyordu. Bu sözler unutuldu mu?! Hükümeti, sağlık, ilaç, temel gıda, tarım girdileri üzerindeki KDV ve ÖTV oranlarını öncelikle düşürmeye davet ediyoruz. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Seçim beyannamesi veya Acil Eylem Planı uygulamaya sokulacaksa, hükümetin, gündeme bir vergi affı getireceği anlaşılıyor. Krizden zarar gören iyi niyetli mükelleflerin gecikme zamları ve cezalarında indirim doğal karşılanabilir; ancak, sahte belge düzenleyenler, hayali ihracat yapıp yüz milyarlarca lira KDV iadesi alanlar, kesinlikle, af dışında kalmalıdır. *(CHP sıralarından alkışlar)* Ayrıca, vergi görevlerini zamanında yerine getiren, kuruşuna kadar vergisini zamanında ödeyen iyi niyetli vatandaşları aldatılmış duruma düşürmemek gerekir. Bu, uzun vadede vergi bilincini zayıflatan en önemli etken olmaktadır. Af yoluyla tahsilinden vazgeçilen kamu alacakları, sonuçta kime yüklenecektir? Sadece bu nedenle, önümüzdeki süreçte daha çok vergi ödemek zorunda kalacak olan dürüst mükelleflerin vergi affından sağlayacakları yarar nedir?

Hükümetin, uygulanmakta olan IMF destekli istikrar programını aynen uygulamakta kararlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun, AKP'nin seçim öncesi durumuyla çeliştiğini de görmemezlikten gelemeyiz. Daha önce söylediğimiz bir gerçeği bugün bir kez daha hatırlatmakta yarar var; IMF ile teslimiyetçi bir ilişki içine girilmesi, hem Türkiye'nin ulusal hedefleri açısından sıkıntı yaratır hem de Türkiye gerçekleri gözardı edileceği için başarısızlıkla sonuçlanır. Bizden uyarması!.. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; basına yansıyan haberlere göre, hükümet, daha güvenoyu almadan bürokraside önemli değişikliklere gitmeye başlamıştır. Bu, iktidarın, bürokrasiyi yönetimi anlayışında tehlikeli eğilimlerin varlığını gündeme getirmektedir. Oysa, hükümetin, mevcut bürokratik kadroların dürüst ve yetenekli olanlarını görevde tutmak gibi temel bir ilkesi olmak gerekirdi. Yeni atanacak bü-

rokratların belirlenmesinde AKP'ye yakınlık değil, yetenek ve liyakat esas alınmalıydı. Cumhuriyet Halk Partisi, bürokrasideki atamaları bu kıstaslar çerçevesinde yakından izleyecektir.

Yeni kurulmuş bulunan memur sendikalarının grev hakkıyla donatılmasını istiyoruz. Ayrıca, yönetici kadroların belirlenmesinde bu sendikaların görüşlerine başvurulmalıdır.

Devletin etkin ve verimli bir yapıya kavuşturulması, vatandaş odaklı e- devletin kurulması Cumhuriyet Halk Partisinin hedefidir. Kamu yönetimi, halka hesap soran değil, halka hesap veren saydam bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Hükümet Programının çalışma yaşamına ilişkin alanındaki eksiklikleri çok daha vahim boyutlarda bulunuyor. Programda “sendika” kelimesi sadece bir kez telaffuz ediliyor; ancak, işçilerin mevcut haklarının da ortadan kaldırılacağına ilişkin önemli belirtiler vardır. AKP Programı, ülkemizi bir ucuz emek cenneti haline getirecek düzenlemeleri içerirken, sendikal hak ve özgürlükleri görmemezlikten gelmektedir. Programda ücret politikalarına ilişkin herhangi bir ibare yoktur; asgarî ücretle çalışan milyonlarca işçiyle ilgili tek satıra yer verilmemiştir.

Seçim öncesinde, iki eşit taksitte, çalışanlara iade edileceği açıklanan çalışanların Zorunlu Tasarruf Fonunda ve Konut Edindirme Fonunda biriken yaklaşık 14 katrilyon lira tutarındaki alacaklarına ilişkin, Programda tek satıra yer verilmemiştir. Böylelikle, Hükümet, seçim öncesi vaatleri ile seçim sonrası icraatları arasında ki çelişkileri unutturmayı hedeflemektedir.

Hükümet Programında, eşleriyle birlikte sayıları 10 000 000’u aşan ve işsizlerden sonra halkımızın en yoksul kesimini oluşturan emeklilere yönelik tek satıra yer verilmeyerek, seçimlerde desteğini aldığı kesimlerin sorunlarına ilgisiz olduğunu daha yolun başında ortaya koymaktadır.

Unutulmaması gereken çok önemli bir konu daha var; o da, mevcut emekliler arasındaki ayırımdır. Bugün, aynı tutarda ve aynı sürede prim ödediği halde farklı emekli aylığı alan yurttaşlarımız vardır. Bu farklılıkların da daha doğrusu, bu adaletsizliğin de önlenmesi gerekmektedir. Bu düzeltilmediği takdirde, daha önce çıkan yasalarla emekliler arasında yaratılan haksızlık devam edecektir. Özellikle, işçi emeklileri bu haksızlığın giderilmesini beklemektedirler. Biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, tüm işçi emeklileri adına bu taahhüdün de takipçisi olacağız.

Sayıları yaklaşık 3.500.000’i bulan işçi emeklilerinin her birinin, 25 Ağustos 1999’dan bugüne kadar, emekli maaş farkı olarak 200 000 000 liradan fazla alacağı var. Bu alacakları, yargı kararı olmasına rağmen, ödenmiyor. Her bir emeklinin yargıya başvurma zorunda bırakılması fevkalade üzüntü vericidir. Kaldı ki, bu yola gidilmesi de devlete daha büyük yük getirecektir.

57’nci hükümet döneminde sosyal güvenlik alanında yapılan değişiklikler bazı haksızlıklara yol açtı. Örneğin, işçi ve Bağ-Kur emeklilerine refahtan pay verilmesi, bir yasa maddesi olarak düzenlendi. Bir anlamda, emekliler emekli oldukları tarihteki gelire mahkûm edildiler. Millî gelir artışından emeklilere pay verilmemesi,

en hafif açıklamasıyla, bir insanlık ayıbıdır. Bu utancın Hükümet Programında düzeltilmemesi üzüntü vericidir.

Seçim bildirgelerinde ve programlarında “kamu çalışanlarına grevli, toplu sözleşmeli sendikal haklarını geliştirmek için gerekli düzenleme yapılacak” denilmesine rağmen, Hükümet Programında bu konuda da tek satır yoktur.

Hükümet kurulur kurulmaz bazı ekonomik güç odaklarının istekleri doğrultusunda açıklama yapan bazı bakanlar, henüz yürürlüğe girmemiş, yaşanan krize hiçbir etkisi ve katkısı olmamış İş Güvencesi Yasası ile çıkarmak istedikleri İş Yasasının ilişkilendirileceği yönündeki açıklamalarıyla, emek kesimini kaygıya sevk eden bir tavır sergilemişlerdir.

Programda, kaçak işçilikle ilgili, sadece yabancı kaçak işçiliğin önleneneğine ilişkin açıklama vardır. Oysa kaçak işçilik, yerli yabancı ayırımı yapılmadan engellenmelidir. Kaçak çalıştırma ayıbı, aynı zamanda kanundışı çalıştırma anlamına gelmektedir. Asıl olması gereken ise, kayıtdışı ekonomiyi kayıt altına alarak devlet gelirini artırmak olmalıdır. Bunun için sadece istihdam vergilerini indirmek yeterli olmayacaktır. Türkiye, ucuz ve vasıfsız emeğe dayalı mal ve hizmet ticareti alanında kaldıkça, kayıtdışı istihdam talebinin önü alınamayacaktır. Türkiye’nin bulunduğu bu noktadan, uluslararası rekabette anlamlı bir çıkış yakalayamayacağının artık anlaşılması gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, sağlık sorunu Türkiye’nin gündemindeki önemli ve acil konulardan biridir. Bu alanda, hem çok büyük bir savurganlık yaşanmakta hem de insanlarımız hastane kapılarında perişan olmaktadır. Hiçbir sosyal güvencesi olmayan vatandaşlarımızın zaman zaman hastanelerde rehin kaldıklarını gazetelerde okuyoruz. Ancak, burada, şu gerçeğin altını çizmekte yarar var: Sağlık sorununu sadece sigorta kapsamında olmayan nüfusa indirerseniz yanlış yapmış olursunuz; çünkü, sağlık sistemimiz bir sorunlar yumağı halindedir ve dikkatle, özenle çözümlenmesi gereken bir sorundur.

Bugün, doktor hastanın ayağına gitmemektedir. Bugünkü sistemde hastayı doktora taşıyoruz. Hakkâri’deki, Mardin’deki, Artvin’deki, hatta Kırşehir ve Kırıkale’deki hastayı Ankara’ya taşıyoruz; çünkü hastanın bulunduğu yerde doktor yok, doktor varsa da hastane yok. Hekim dağılımında ciddi dengesizlikler var. Hastane-muayenehane ilişkisi üzerine kurulan bir sağlık sisteminden yarar sağlayamazsınız. Vatandaş, bıçak parası vermekten bıkip usanmıştır. (CHP sıralarından alkışlar) Çıkar sistemi üzerine kurulan bir sağlık sisteminden beklenen faydayı sağlayamazsınız. Hasta ile kamuda çalışan hekimin arasına para giriyorsa, sağlık sisteminden bekleneni elde edemezsiniz. Yine, muayenehaneye gitmeyen vatandaş, hastanede tedavi edilemeyecektir. Bu döngünün, bu çirkin çıkar ilişkisinin kesilmesi için, tam zamanlı çalışma ilkesinin özendirilmesi gerekir; ama maalesef, Hükümet Programında, bu çok önemli konuda bir satır dahi yok. O zaman sormak gerekiyor; siz, bu çıkar ilişkilerini ortadan kaldırmadan, sağlıkta nasıl reform yapacaksınız?

Bakın, Türkiye gerçeklerini size hatırlatmak istiyorum: Anadolu’daki birçok sağlık ocağı doktorsuz, ebesiz, hemşiresiz birer virane haline gelmiştir. Bu zararları, seçim çalışmalarında hepimiz gördünüz. İnsanlarımızın taleplerini çok

çabuk unutuyoruz. Türkiye'deki 6 000 sağlık ocağı ve 12 000 sağlık evinin, bir an önce, personel ve teknik donanımlarının tamamlanarak, temel ve koruyucu sağlık hizmetlerinin yurttaşların ayağına ulaştırılması sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde hastanelerin önündeki kuyrukları engelleyebilir ve etkin bir hasta sevk zinciri kurabilirsiniz.

Sağlık reformunun bir diğer önemli halkası da, sağlık çalışanlarının durumudur. Bugün, sağlık çalışanları, büyük bir özveriyle gece gündüz çalışmaktadırlar. Bu insanların hakkını vermeden, yani insan unsurunu ihmal ederek sağlıklı reformu nasıl yapacaksınız? Bu konuda da, Hükümet Programında tek satır yoktur.

Eğitim, kişi için temel bir insan hakkı, devlet için ise yerine getirilmesi zorunlu bir ödevdir. Bilgi çağının gereklerine uygun, çağdaş, laik, demokratik bir eğitim sisteminin yapılandırılmasının, eğitimde Atatürk ilke ve devrimleri ile öğretim birliği anlayışından ödün verilmemesinin takipçisi olacağımız bilinmelidir. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Öğretmenlerimizin, eğitim bilimleri uzmanlarının, üniversite öğretim elemanlarının yaşam koşulları ve özlük hakları mutlaka iyileştirilmelidir. Meslek eğitimine dönük ortaöğretim kurumlarında eğitim görenlerin seçtikleri dalda yüksek eğitime devam edebilmelerinin yolu açık tutulmalıdır. Üniversitelerin, çağdaş, demokratik kurumlar olarak gelişmelerini sağlayacak önlemler mutlaka alınmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Hükümet Programının dış politikayla ilgili bölümü hakkındaki görüşlerimizi açıklamadan önce şu hususları belirtmekte yarar görüyorum: Dış politika ülkemizin yüksek menfaatlerini ilgilendiren bir alandır. Dış politikayı, şartları ne olursa olsun, iç siyasi çekişmelere feda etmek çok yanlış olur. Biz, sorumluluk duygusu içinde, yapıcı bir muhalefet olduğumuzu dış politika alanında da kanıtlayacağız. İçinde yaşadığımız bu çok hassas dönemde, iktidarıyla muhalefetiyle, herkesin duyarlılık içinde, sorumluluk içinde hareket etmesi lazımdır.

Dış politika devamlılık ister; iktidarın değişmesi, Türkiye'nin ulusal çıkarlarını değiştirmemiştir. Ulusal çıkarlarımızın gereği olan temel dış politika anlayışımızın da değiştirilmemesi gerekir. Bu bakımdan, Sayın AKP Genel Başkanının geçtiğimiz günlerde yurt dışında düzenlediği bazı basın toplantılarında geçmiş hükümetlerin dış politika yaklaşımlarını kökten eleştiren sözlerini yadırgadığımızı söylemek zorundayım. Eğer değişen dünya koşullarında bizim politikalarımızda da bazı düzenlemelere ihtiyaç duyulacak olursa, bunun konuşulacağı yer hükümettir, Millî Güvenlik Kuruludur, en önemlisi, Türkiye Büyük Millet Meclisidir. *(CHP sıralarından alkışlar)* Sayın Genel Başkanla yaptığım görüşmede, basına ifade ettiği bazı düşüncelerin gerçek niyetlerini yansıtmadığı veya yanlış anlaşıldığı izlenimini aldım; ancak, dış politikada söylenen her cümlenin, her kelimenin özel bir anlamı ve önemi vardır. Yalnız bizim neyi kastettiğimiz değil, sözlerimizin diğer ülkeler tarafından da nasıl anlaşılacağı önemlidir. Örneğin "statükocu bir yaklaşımı benimsemiyoruz" dediğiniz zaman, ne kastettiğinizi herkes farklı bir şekilde anlayabilir. Eğer ülkemiz açısından veya Kıbrıs'taki soydaşlarımız bakımından bugünkünden daha iyi koşullar yaratacak durumda değilseniz, statükodan vazgeçmek size çok şey kaybettirebilir.

Ülkemiz, şu anda, dış politika alanında ciddi sınavlarla karşı karşıyadır. Bir yandan Kıbrıs meselesi, bir yandan AB üyeliği ve bir yandan da güney sınırlarımızın ötesinde dolaşan savaş bulutları, dış politikaya büyük bir hassasiyetle ve sorumlulukla eğilmemizi zorunlu kılıyor. Hal böyleyken, ne yazık ki, Hükümet Programının dış politika bölümünün çok genel ve müphem ifadelerle kaleme alındığını görüyoruz.

Bununla birlikte, şunu belirtmek isterim ki, dış politika alanındaki bazı temel hedeflerde hükümetle aynı görüşleri paylaşıyoruz. Örneğin, Avrupa Birliğine tam üyeliği öncelikli hedefimiz olarak kabul etmek, katılım müzakerelerine bir an önce başlanması gerektiğini vurgulamak doğru tespitlerdir. Kamuoyumuzda da Türkiye'ye AB üyeliği için bir müzakere tarihi verilmesi, öncelikli bir hedef olarak benimsenmiştir; bu, gerçekten çok önemlidir. Biz de parti olarak bunu kuvvetle destekliyoruz. Ben de Varşova'da bazı Avrupa Birliği liderleriyle yaptığım görüşmelerde bunu kuvvetle dile getirdim. Bu konuda tam desteğimize güvenebilirsiniz.

AB üyeliği amacına ulaşmak için, hükümet tarafından yurt içinde nelerin yapılacağını söylemek elbette doğrudur; ama, AB ile ilişkilerimizde yaşanan sorunların sadece Türkiye'nin eksikliklerinden kaynaklandığı izlenimini vermek doğru değildir. Sayın Cumhurbaşkanımızın Prag'ta yaptığı basın toplantısında da belirttiği gibi, Türkiye'nin üyeliği konusunda AB tarafında bir samimiyet eksikliği olduğu kuşkusuzdur. Biz bekledik ki, Hükümet Programında, ülkemize karşı yapılan haksızlıklara, uygulanan çifte standartlara karşı kuvvetle ve kararlılıkla mücadele edileceği yolunda ifadeler de yer alsın. (*CHP sıralarından alkışlar*) Ancak, bu anlama gelecek sözlere pek rastlayamadık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın AKP Genel Başkanı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin kuruluş yıldönümü vesilesiyle Lefkoşe'ye yaptığı ziyaret sırasında, basın önünde, Türkiye ve Kıbrıs'ın eşzamanlı olarak AB'ye girmesi gerektiğini söyledi. Bu, doğrudur; Türkiye'nin şimdiye kadar izlediği politikalara da uygundur; ancak, biz, Sayın Erdoğan'ın aynı sözleri, AB liderleriyle yaptığı konuşmalarda da dile getirdiğine dair bir habere rastlamadık. Eğer söylediyse ve hükümet, bunu, burada, Yüce Meclisin huzurunda teyit ederse bundan ancak mutluluk duyarız.

Değerli arkadaşlar, burada bir noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum. Sayın Erdoğan'ın, Başbakan Tony Blair ile görüşmelerde bulunmak üzere Londra'ya yaptığı ziyaretten önce, İngiliz Avam Kamarasının Dış İlişkiler Komitesinin Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri konusunda hazırladığı raporu okuduğunu tahmin ediyorum. Avam Kamarasının yüz sayfalık raporunu bir cümleyle özetlemek gerekirse, orada deniliyor ki: "Türkiye'nin kendisinden beklenen demokratik reformları yapması çok önemlidir; ama, Türkiye'nin AB üyelik sürecine girmesi için Kıbrıs meselesinin çözümü, olmazsa olmaz bir şart niteliğindedir." İşte, karşımızdakilerin görüşleri bunlardır, bu meseleleri birbirine bağlamak isteyenlerin görüşleri bunlardır.

Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci, Kıbrıs sorunu ve Avrupa savunma ve güvenlik politikası birbirine bağlanamaz. AB üyeliği Türkiye'nin hakkıdır. AB'nin Türkiye'ye üyelik müzakereleri takvimi verme karşılığında ülkemizden Kıbrıs'ta taviz istemesi kabul edilemez. Kıbrıs'ta eğer bir çözüm şansı varsa, o çözüm şansı gerçekleştiril-

melidir; AB takvimi vermeseler de gerçekleştirilmelidir. Kıbrıs bir sorunumuz, AB bir sorunumuz; her ikisinde de hakkımızı sonuna kadar takip etmeliyiz.

Hükümet, aynı zamanda AGSP konusundaki tutumundan taviz verebileceği, İngiltere ve ABD ile varılan Ankara mutabakatından geri adım atılabileceği izlenimi veriyor. Önce şurasını belirteyim ki, bu mutabakat hakkında Yüce Meclise bugüne kadar bilgi verilmemiştir. Metin ne diyor? Vermeye hazırlandığınız anlaşılabilir tavizlerden sonra durum ne olacaktır? Hükümet, Avrupa ordusunun, Kıbrıs'ta ve Ege'de, Türkiye'nin çıkarlarını etkileyebilecek bir rol oynamayacağı hususunda Yüce Meclise güvence verebilecek durumda mıdır?

Son günlerde Sayın AKP Genel Başkanının ziyaret ettiği her ülkede farklı bir dil kullandığı dikkati çekiyor. Belki de gittiği ülkelerdeki devlet adamlarının beklentilerini karşılamaya çalışıyor; ama, unutulmasın ki, dış politikada nabza göre şerbet vermek çok yanlış olur ve ileride devleti sıkıntıya sokabilir. Üstelik Sayın Erdoğan kimin namına konuşuyor; hangi sıfatla konuşuyor?! Yoksa, kendisi Başbakan naibi konumunda mıdır?! (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan sorunlar ve gecikmeler yalnız yabancılar tarafından değil, bazı Türk siyaset adamları tarafından da sadece Türkiye'nin eksikliklerinden, kusurlarından kaynaklanan meseleler gibi takdim edildi. Hep Türk tarafı kusurlu görüldü ve Türkiye'nin atacağı adımlarla bu meselelerin çözülebileceği inancı yayılmak istendi. Şimdi de bazı beyanlarda bunun izlerine rastlanıyor. Bu yılın başlarında öyle bir hava yaratıldı ki, sanki Türkiye Büyük Millet Meclisinin idam cezasını kaldırması ve yerel dillerde eğitim ve yayın hakkının önündeki engelleri giderecek yasaları çıkarması halinde Türkiye'nin AB yolu kendiliğinden açılacaktır. Türk kamuoyunda yaratılan izlenim buydu. Oysa ne gördük; Türkiye Büyük Millet Meclisi üstün bir gayretle bu yasaları çıkardı; ama, buna rağmen, AB Komisyonu, Türkiye'ye üyelik müzakeresi için tarih verilmesini önermedi. Demek ki, mesele bundan ibaret değilmiş. Demek ki, başka nedenlerle, Türkiye'nin üyelik sürecini, türlü bahaneler icat ederek geciktirmek isteyenler varmış. İtiraf edelim ki, bu çevrelerle, zamanında, gerekli mücadelenin cesaretle, kararlılıkla yapılamamış olması bir eksiklik olmuştur.

Öyle anlaşılıyor ki, sorunlar, sadece Türkiye'den kaynaklanmıyor. AB'den kaynaklanan sıkıntılar da var; ama, bu sıkıntıları açıkça dile getirmek yerine, bütün kusuru, bütün eksiklikleri Türkiye'ye atfetmek yolunu seçiyorlar. Bu, doğru bir yaklaşım değildir, haklı bir yaklaşım değildir, insafli bir yaklaşım değildir.

Nitekim, görüyoruz ki, Avrupa'da önemli görevler üstlenen ve daha önce de kendi ülkelerinde çok önemli görevlerde bulunan bazı şahsiyetler, hiçbir kayıt ve şarta bağlamaksızın, Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkıyorlar. Fransa eski Cumhurbaşkanı ve şimdiki AB Konvansiyonu Başkanı Giscard d'Estaing, birkaç gün önce "Türkiye'nin üyeliği, AB'nin sonu olur" dedi. Ondan hemen sonra, Lüksemburg eski Başbakanı Santer de üyeliğimize karşı çıkan beyanlarda bulundu. Eski Alman Başbakanı Kohl ile son seçimlerde Alman Hristiyan Demokratların Başbakan adayı olan Stoiber de öyle düşünüyorlar. Bunlar demiyorlar ki, Türkiye şu şu koşulları yerine getirirse, biz, bu ülkenin AB üyeliğini destekleriz. Kayıtsız, koşulsuz, üyeliğimize karşı çıkıyorlar. Neymiş; Türkiye'nin topraklarının çoğu Asya kıtasınday-

mış, başkenti Asya'daymış. Bazıları din farkını, kültür farkını dile getiriyorlar. Bu sözlere hayret etmemek mümkün değildir. Türkiye 1949 yılında Avrupa Konseyine girerken, toprakları ve başkenti başka bir yerde miydi?! (*CHP sıralarından alkışlar*) 1963 yılında Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyeliğini hedefleyen ortaklık anlaşmasını imzaladığımızda, dünyanın başka bir bölgesinde mi yaşıyorduk?! Bu farklılıklarımızı şimdi mi keşfettiniz?! Bunlar ciddiye alınacak görüşler değildir; ama, ne yazık ki, bu düşünceleri dile getirenler, Avrupa'da çok önemli mevkilerde bulunan insanlardır ve Avrupa kamuoyunun bu düşünceleriyle olumsuz yönde etkilendiğini de görüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizim, hükümetten beklediğimiz, bütün bu haksızlıklara, çifte standartlara, Türk Milletini incitici sözlere karşı, kuvvetle, cesaretle, inançla ve kararlılıkla mücadele etmesidir. Bunu yaparsanız, biz de bütün gücümüzle size destek veririz. Bunu yaparsanız, ülkemizin çıkarlarını her şeyden üstün tutan Cumhuriyet Halk Partisini yanınızda bulursunuz, sivil toplum örgütlerini yanınızda bulursunuz, Türk Milletini yanınızda bulursunuz. Hepimiz tek bir yumruk gibi ülkemizin haklarını, menfaatlerini ve itibarını koruruz; ama, bu cesareti gösteremezseniz, biliniz ki, sizin akıbetiniz de, sizden önce bu sorumluluğu taşıyanlardan farklı olmayacaktır. (*CHP sıralarından alkışlar*)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Kıbrıs meselesinde bıkkınlık duymaya, sabırsızlık göstermeye hakkımız yoktur. Diplomaside hiç yapılmaması gereken şey, yorgunluk ve bıkkınlık emareleri göstererek, ulusal çıkarlardan taviz vermektir. "Kıbrıs'ta bir anlaşma olsun da nasıl olursa olsun; bu mesele bize artık yük oldu, başka menfaatlerimizi zedeliyor" diyemeyiz. Haklı olduğuna inandığımız ve ülkemizin ve Kıbrıs'taki soydaşlarımızın hak ve çıkarlarına hizmet eden tezlerimizi inançla savunmaya devam etmeliyiz. Kıbrıs konusunda, Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, şimdiye kadar tam bir uyum içinde, işbirliği içinde, dayanışma içinde hareket etmiştir. Bu işbirliğinin ve dayanışmanın sürdürülmesi önem taşımaktadır. Müzakerelerde Türk tarafını dirayetle temsil eden Sayın Denktaş'ın görüşlerini dikkatle değerlendirmek lazımdır. Sayın Denktaş'a verilen destek, azalmadan devam etmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, önümüzde Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın bazı görüşleri ve önerileri var. Önce, bu noktaya nasıl gelindiğini hatırlatayım. Sayın Denktaş'ın önerisi üzerine, Kıbrıslı Türk ve Rum liderler, bir araya geldiler, hiçbir dış baskı, etki ve öneri almadan Kıbrıs meselesine bir çözüm bulmak için yoğun bir müzakere süreci başlattılar. Bu müzakerelerde bazı ilerlemeler oldu; ama, öyle anlaşılıyor ki, bir uzlaşmaya varılamadı. İşte, bu noktada, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bazı görüşler ortaya attı. Eğer, Kıbrıslı Türkler ve Rumlar, Genel Sekreterin böyle görüşler beyan etmesini kabul ederlerse, bizim bir itirazımız olamaz, hatta, Genel Sekreterin bir çözüme yardımcı olma çabalarını bir iyi niyet işareti olarak görürüz. Ne var ki, o mevkide olan bir kimsenin önereceği fikirlerin, düşüncelerin, adil ve tarafsız olması, yeni sıkıntılara yol açacak nitelik taşımaması beklenir.

Önce, işin zamanlamasına bakalım. Bu öneriler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başkanı Sayın Denktaş'ın ağır bir ameliyattan sonra henüz iyileşmediği,

Türkiye’de Yüce Meclisin çalışmaya başlamadığı, hükümetin henüz kurulma aşamasında olduğu bir zamana rastlatılmıştır; bir hafta içinde de bir prensip mutabakatı istenmiştir. Böyle bir zamanlama, uluslararası ilişkilerde geçerli olan kurallara uygun değildir. 12 Aralıkta düzenlenecek AB zirvesinden önce bu öneriler üzerinde mutabakata varılmasını beklemek gerçekçi değildir. Bu gibi hayatî sorunlar zaman baskısı içinde görüşülemez. AB’nin 12 Aralıkta yapması gereken şey, Türkiye’ye tam üyelik için yakın bir gelecekte müzakerelere başlama tarihi vermek, Kıbrıs’ın üyelik sürecini ertelemektir.

Biz defalarca söyledik, bir kere daha tekrarlıyorum: Kıbrıs’ta çözümden yanayız, uzlaşmadan yanayız; ancak, hedef, Kıbrıs’ta otuz yıla yakın zamandan beri iki ayrı coğrafyaya yerleşen, kendi içinde mütecanis, uyumlu, homojen bir yapı oluşturan Kıbrıslı Türk ve Rumları yeniden iç içe sokarak yeni çatışmaların tohumlarını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Baykal, konuşma süreniz bitti; ancak, sizi ikaz da etmedim, çok önemli bir noktaya temas ediyorsunuz. Hükümet Programı üzerindeki görüşmelerin çok önemli olduğunu biliyorum. Sürenizi kısıtlamıyorum. Lütfen, konuşmanızı tamamlayınız. *(AK Parti ve CHP sıralarından alkışlar)*

DENİZ BAYKAL (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çözüm, bugünkü sosyal dokuyu bozmadan, Kıbrıs’ta oluşan toplumsal yapıyı esas alarak, bir ortak devlet kurmaya çalışarak bulunabilir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin önerilerinin temel felsefesi, temel mantığı ise, birbirinden farklı, ayrılmış, mütecanis iki toplumu, 1974 öncesine benzer bir yapıya dönüştürmeyi öngörmektedir. Yani, tatbikatta ne olacaktır; yüzyıllardır güneyde yaşadıkları toprakları terk etmek zorunda kalarak kuzeye yerleşmiş, orayı vatan bilmiş, evini barkını kurmuş, toprağını işlemiş, yatırım yapmış, otuz yıla yakın bir süredir orada yaşamakta olan 55 000-60 000 Kıbrıs Türkü, bir kere daha her şeyini terk edip göçmen olacak, sıfırdan yeni bir hayata başlayacaktır. Bunun yaratacağı insanî ve toplumsal ıstırapları görmemek, düşünmemek mümkün değildir. Mesele bununla da bitmiyor: Plan uygulanacak olursa, birkaç yıl içinde, yaklaşık 20 000 Rum, Türklerin boşaltacağı bölgeye yerleşecek, daha sonra bunların sayısı 60 000’e çıkacak, Türk kesiminin üçte 1’i Rum olacaktır; Rum kesimin tümü Rum olmaya devam edecektir.

Peki, bunca yılın acı tecrübelerinden sonra yeniden bir arada yaşamak zorunda bırakılan Türkler ve Rumlar barış ve huzur içinde yaşayacaklar mıdır; bunu, kimse beklemiyor, tahmin etmiyor. Bu nereden belli; bizzat, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin önerilerinden belli. Kuzeye bir Birleşmiş Milletler barış gücü yerleşecek. Bu barış gücü ne yapacak; Türk kesimine yerleştirilecek Rumları koruyacak; yani, Türk Devletinin güvenlik güçlerine itimat edilmeyecek, Rumları bu barış gücü koruyacak, gerekirse barikatlar kuracak. Üstelik, Kıbrıs Türk Devletinin bu barış gücünün görevine son verme yetkisi de hiç olmayacak.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; dünyanın yerleşmiş hiçbir demokrasisinde böyle bir sistem yoktur. Genel Sekreterin planı sunulurken Belçika modelinden, İsviçre modelinden söz ediliyor. Belçika’da Flamanlara karşı Wallonları Birleşmiş

Milletler Barış Gücü mü koruyor?! İsviçre’de farklı kantonlarda yaşayanların güvenliğini barış gücü mü sağlıyor?! Mesele bununla da bitmiyor. Kuzeye yerleşecek Rumlar, KKTC’nin vatandaşlığını kazanacak ve bütün siyasî haklara sahip olacaklar; yani, yirmi otuz yıl sonra belki de, Kıbrıs Türk Parlamentosunun üçte 1’i Rumlardan oluşacaktır ve böylece, başlangıçta kurulmuş gözüken siyasî eşitliğini içi boşaltılmış olacaktır. Bu siyasî eşitlik varsayımına göre oluşturulmuş olan merkezî Kıbrıs devleti Rumların kontrolüne otomatik olarak geçecektir; ayrıca, bazı azınlıklara da Parlamentoda yer ayrılacaktır. Türk Meclisindeki bu yapısal değişiklik, kuşkusuz merkezî devletin yapısına da yansıtacak ve orada bugün öngörülen sistem de işlemeyecektir.

Getirilmek istenen sistemin özü, 1960’ta kurulan başkanlık sisteminden farklıdır, birçok noktada bunun gerisine gitmektedir. Yönetim yetkisi altı kişilik bir konseye veriliyor, bunun ikisi Türk kesiminden olacaktır, bunlardan sadece birinin onayıyla başkanlık konseyi istediği kararı alacaktır. Şimdi, bu sisteme bakarak, Kıbrıs Türk Halkının haklarının eşitliğinden söz etmek, bunun tam korunduğunu söyleyebilmek mümkün müdür?!

Mesele bununla da kalmıyor, 1960 anlaşmalarına göre gerektiğinde Ada’ya tek taraflı müdahale imkânına sahip olan Türkiye’nin bu hakkı da sulandırılıyor. 1960 anlaşmaları, bu yeni koşullara uyduğu ölçüde uygulanacak. Ayrıca, Türklerin güvenliğini korumakla görevli Türk Silahlı Kuvvetleri hem azaltılacak hem de Ada’da belli yerlerde konuşlandırılmak zorunda kalacak.

Toprakla ilgili öneriler de başka bir olumsuzluk örneği oluşturuyor. Sayın Denktaş’a iki harita sunulmuş ve bunlardan birini kabul etmesi istenmiştir. Bu haritalardan birinde, Türkiye’nin stratejik menfaatleri ve güvenliği açısından büyük önem taşıyan Karpas Burnu Rumlara bırakılıyor. Denktaş bunu kabul etmezse ikinci haritayı kabul etmek zorunda, orada da, Ada’nın kuzeyindeki en verimli toprakların bulunduğu Güzelyurt ve Magosa’nın geniş bölgeleri Rumlara veriliyor. Bu kesimde Kıbrıs’ın en büyük su kaynakları yer almaktadır. Bütün kuzeyin yeraltı su kaynaklarının yaklaşık yarısı buradadır. Kıbrıs tarımının can damarı olan portakal bahçeleri buradadır. Kıbrıslı Türklerin bütün bu bölgeleri terk etmeleri kaçınılmaz olacak. Plana göre, Barış Harekâtından sonra Türkiye’den Kıbrıs’a gidenlerin durumu daha da kötü olacak. Neticede çok sayıda insan, âdeta Ada’dan göç edecek.

İşte, taraflara sunulan ve bazılarının kaçınılmaz fırsat gibi takdim etmeye çalıştığı planın özü budur. Bütün bu nedenlerle Genel Sekreterin önerilerinde ciddi ve köklü değişikliklere ihtiyaç bulunmaktadır.

Hükümet Programına dönersek, orada bu plan hakkında ne deniliyor; aynen şöyle: “Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından yapılan barış planı olumlu karşılanmakla birlikte, hükümetimizce sorunun kalıcı bir biçimde çözümü için ulusal çıkarlarımız ve Kıbrıs Türklerinin Ada’daki varlığını ve güvenliğini garanti altına alacak bir müzakere süreci öngörülmektedir.” Öyle anlaşıyor ki, hükümet de, planın Kıbrıslı Türklerin varlığını ve egemenliğini teminat altına alacak bir nitelik taşımadığının farkındadır. Eğer böyle ise, bu planın olumlu karşılandığını nasıl söylersiniz?! Burada bir çelişki yok mu?! Hükümete yakışan tavır, Kıbrıs Türkleri için yeni ıstıraplar doğuracak bu planın bazı olumlu yönlerinin yanı sıra

olumsuz yanlarını da açıkça ortaya çıkarmak, programda bunları da vurgulamak olmaz mıydı? Bu kadar hayati bir konuda, üstelik, Türkiye'nin güvenlik çıkarlarına da zarar verebilecek bir meselede cesaret gösteremeyecekseniz, bu cesareti nerede göstereceksiniz?!

Bir şey daha söyleyeyim: Uzun yıllardan beri tüm bu haksızlıklara karşı cesaretle mücadele eden insanlarımızı şahinlikle suçlamak, doğru ve insafli bir yaklaşım değildir. Ülkemize, millî çıkarlarımıza, millî itibarımıza zarar verecek bütün davranışlara, bütün girişimlere karşı hepimiz şahin kesiliriz. (*CHP sıralarından alkışlar*) Bütün Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri şahin kesilir. Yurt içinde ve yurt dışında herkes bunu böyle bilsin. Bu gibi haksız ve insafsız davranışlara karşı sessiz kalamayız, kayıtsız kalamayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bakın, halkımız neleri istiyor, özetleyelim: Gelir dağılımının adil paylaşılmasını istiyor, hastane kuyruklarında beklemekten insanca tedavi olmak istiyor, adaletin gecikmeden tecelli etmesini istiyor, yoksulluk sınırında veya yoksulluk sınırının altındaki aileler için ekonomik güvence istiyor, her yurttaşın sosyal güvenlik şemsiyesi altında olmasını istiyor, emekli aylığını alırken kuyruklarda ölmek istiyor, çocuklarının daha iyi eğitim ve öğretim hizmetine alınmasını istiyor ve en önemlisi, iş istiyor, çalışarak üretime katkıda bulunmak istiyor; akşam, çalıştığı işyerinden evine huzurla dönmek istiyor; gençler, yabancı elçiliklerin vize kuyruklarında umut aramak yerine, kendi ülkesinde, kendi geleceğine güvenle bakabilmek istiyor; kadınlar, her türlü baskıdan uzak, özgür, eşit, çağdaş bir toplum yaşamı içinde yer almak istiyor. Yani, özetle, insanımız, bu ülkede onurlu bir insan gibi yaşamak istiyor.

Gelin, iktidarı ve muhalefetiyle bu tabloyu Türkiye'de kuralım. Biz muhalefet olarak, bu bağlamda atacağınız her olumlu adımı destekleyeceğiz.

Halkımız, sadece bunları mı istiyor; elbette ki hayır. Seçim meydanlarından yeni geldik, halkımızın taleplerini kulağımıza küpe ettik. Halkımız, yolsuzlukların önlenmesini istiyor ve ayrıca, devleti soyanlardan da hesap sorulmasını istiyor; ancak, hesap sorarken, devletten, bankalardan çalınan paranın da son kuruşuna kadar geri alınmasını istiyor. (*CHP sıralarından alkışlar*) Hiçbir çağdaş, demokratik ülkede olmayan ve yolsuzluklara âdeta kapı aralayan mevcut milletvekili dokunulmazlığının değiştirilmesini istiyor. (*CHP sıralarından alkışlar*) Adı yolsuzluklara karışan bakanların ve milletvekillerinin adilce yargılanmasını istiyor; yani "yapanın yanına kâr kalır" anlayışının, artık, terk edilmesini istiyor, yargının bağımsız kalmasını istiyor.

Özetle, halkımız, kendisine hizmet eden bir devlet istiyor. Biz, seçim meydanlarında halkımıza söz verdik. İktidarda da olsak muhalefette de olsak bu taleplerin takipçisi olacağız. Bu söylemimizi, bu taahhüdümüzü bu kürsüden şu anda bir kez daha dile getiriyorum. Halkımıza söz veriyoruz, sizin taleplerinizin daima takipçisi olacağız. (*CHP sıralarından alkışlar*)

Hükümet programının başarılı olmasını diliyor, Yüce Meclisimizi ve Sayın Başkanımızı saygıyla selamlıyorum. (*CHP sıralarından ayakta alkışlar; AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından alkışlar*)

BAŞKAN — Sayın Baykal, teşekkür ederim.

Program üzerinde konuşma sırası Adalet ve Kalkınma Partisindedir.

Adalet ve Kalkınma Partisi, program üzerinde üç konuşmacı tayin etmiştir; süreleri eşit olarak kullanacaklardır.

İlk konuşma hakkı Amasya Milletvekili Sayın Akif Gölle'ye, ikinci söz hakkı Mersin Milletvekili Sayın Dengir Mir Mehmet Fırat'a, üçüncü söz hakkı Afyon Milletvekili Sayın Sait Açıba'ya aittir.

Buyurun Sayın Gölle. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

AK PARTİ GRUBU ADINA AKİF GÖLLE (Amasya) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK Parti Grubu adına, 58'inci hükümetimizin sosyal politikalarıyla alakalı görüşlerimizi belirtmek üzere huzurlarınızdayım; sözlerime başlarken hepinizi saygıyla selamlarım. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

3 Kasım 2002 tarihinden önce siyaset, ekonomi, toplumsal yaşamdaki ciddi problemler, insanımızın günlük hayatını ve geleceğe bakışını, maalesef, olumsuz yönde etkiledi. Bu nedenle, Türk Halkı, yeni ve taze anlayışı, kararlı, önünü ve geleceğini görebilen, ayakları yere basan, çağdaş bilgilerle donanmış, ufuk açıcı, gerçekçi program ve projelere sahip kadroların önünü açtı. Diğer taraftan, gelir dağılımındaki bozuklukları düzeltecek, yoksulluğu ortadan kaldıracak, toplumsal barışı temin edecek, kurumlar ile yurttaşlar arasındaki toplumsal güveni sağlayacak, bölgesinde ve tüm dünyada yeniliğin ve kalkınmanın öncüsü bir siyasî oluşumu iktidara taşıma arzusunda olan insanımız, 3 Kasımda tercihini AK Parti üzerinde yaptı ve AK Partiyi iktidara taşıdı.

Değerli milletvekilleri, bize göre, Türkiye'nin sorunları çözümsüz değildir; çünkü Türkiye, genç ve dinamik bir nüfusa sahiptir. Milletimizin köklü ve zengin bir devlet geleneği vardır. Toplumsal yardımlaşma ve dayanışma hasleti önemli bir servetimizdir. İşte, bu büyük potansiyeli harekete geçirecek, halkımızı mutlu ve ülkemizi itibarlı kılmaya kararlı olan partimiz, siyaset sahnesindeki yerini -hepinizin bildiği gibi- 14 Ağustos 2001 tarihinde almıştı.

Partimizin hedefi, aynı coğrafya üzerinde, asırlardır, barış, dostluk ve kardeşlik içinde birlikte yaşayan, ortak bir kaderi paylaşan, sevinçleri, kederleri, kıvançları ortak olan tüm halkımızı kucaklamaktır. Bu anlayışla yola çıkan partimiz, toplumsal refah ve kalkınmanın sağlanması için ortak yaşam kıvançını besleyen, insanî temel değerlerin gelişmesine imkân veren ortamın tesisini bireysel ve toplumsal mutluluğun temeli saymıştı.

Değerli milletvekilleri, düşünce ve sanatın ihmal edildiği, bireyin kişiliği, özgürlüğü ve sağlığına, çevre ve doğanın korunmasına, kültür ve estetiğin gelişmesine gereken özenin gösterilmediği bir ortamda yaşam kalitesinden söz etmek elbette mümkün değildir.

Toplumsal refah ve kalkınmanın sağlanması kadar, birey ve toplum hayatını olumsuz etkileyen sosyal ve doğal çevre koşullarının da insanileştirilmesi şarttır. Hayata, insana ve topluma bir bütün olarak bakmayan kalkınma modelleri, yapılan

işlerin sosyal faydasını hesaba katmayan politikalar, insanı esas almadığı için mutluluk üretilmiyor ve yaşam kalitesini de, maalesef, geliştiremiyor.

Teknolojik gelişmenin, herkese, durumunu ötekiyle mukayese imkânı verdiği günümüzde, küreselleşmenin yıkıcı etkisi, insanı bir tüketim aracına da dönüştürmektedir.

Bize göre, nitelikli bir hayat için üretilecek sosyal politikalarla maddî ve manevî dinamikleri birlikte ele alma zorunluluğu vardır.

Kentleşmeden sağlık kurumlarının idaresine, kültürel mekânların fonksiyonelliğinden çalışma barışına, eğitim yönetiminden trafiğe, spordan engelli vatandaşlarımızın üretim süreçlerine katılmasına kadar her alanda güleryüzlü bir yönetim, adaletin ve kalkınmanın dinamiğini oluşturacak ve yaşam kalitesini geliştirecektir.

Bu bütünlük içerisinde, kültürel dokunun, doğal kaynakların, çevrenin, yoksul ve kimsesizlerin korunması, sanat ve estetiğin geliştirilmesi, bölgelerarası denge-sizliklerin giderilmesi; bakıma muhtaç yaşlılar, çocuklar ve işsizler için özel programların oluşturulması, engellilerin hayatlarını kolaylaştıracak yapısal önlemlerin alınması; sağlık ve sosyal güvenlik, trafik, spor, kentleşme, eğitimde fırsat eşitliği ve eğitimde kalitenin yükseltilmesi, gelir dağılımındaki bozuklukların giderilmesi, yolsuzlukla mücadele, yoksulluk ve işsizlikle mücadele, kadın ve gençlere yönelik programlar, bir ülkenin sosyal politikalarının temelini oluşturmak zorundadır. Sıraladığım bu özelliklerin, Hükümet Programında gereği gibi yer alması görmüş olmamızdan dolayı memnuniyetimizi bu noktada ifade etmek durumundayız.

Değerli milletvekilleri, eğitim, sağlık, konut, ulaşım ve benzeri sorumluluklar, ülkemizde, ailelere büyük yükler getirmektedir. Ailelerin, günlük ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çekmesi, toplumun en temel direnç noktasının tehdit altında olduğunun açık bir işaretidir. Bize göre, ülkemizde, sosyal güvenlik, sosyal hizmet ve sosyal yardım politikalarının temelini Türk toplumunun dayanışmacı özelliği oluşturmaktadır. Bu dayanışmacı özellik, evrensel hizmet disiplinlerini dikkate alan, kamu ve sivil inisiyatif işbirliğini geliştirmeye imkân sağlayan yasal, idarî ve malî zeminlerin oluşturulmasıyla sosyal hizmet kalitesini de elbette artıracaktır.

Ekonomik ve sosyal ihtiyaç içerisinde olan kişi ve ailelere el uzatmak, toplumsal ve kamusal bir sorumluluktan öte, insanî ve aynı zamanda da vicdanî bir görevdir. Toplum ve devlet ilişkilerinde vicdanların yaralandığı en önemli alan birey ve ailenin kendisini güvensiz ve de çaresiz hissetmesidir. Özellikle, son yıllarda ülkemizin içine düştüğü ekonomik çöküntü, işsizlik, yoksulluk ve sefalet bu alanda telafisi pek de kolay olmayan büyük yaraların açılmasına, maalesef, sebebiyet vermiştir. Hükümetimizden ilk beklentimiz, bu alanlarda hiç vakit kaybetmeden acil tedbirlerin alınması ve kaderi, yoksulluk ve sefalet olmayan bu kitleleri rahatlatmasıdır; çünkü, bize göre, devlet, anayasal bir hak olan sosyal güvenliği herkes için sağlamak mecburiyetindedir. Hükümet Programında bu konuların öncelikli olarak yer aldığını, boş laflar değil, dolu dolu cümleler olarak yer aldığını da huzurlarınızda ifade etmek mecburiyetindeyim.

Değerli milletvekilleri, eğitim, ülkemizin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Bu cümleden olarak, eğitimde temel hedefimiz, fikri hür, vicdanî hür,

irfanı hür nesiller yetiştirmektir. Ülke sorunlarımızın kaynağı da çözümü de elbette eğitimin niteliğinden geçmektedir. Nüfusumuzun yüzde 52'sinin çocuk ve gençlerden oluşması ve dünyanın en genç ülkelerinden biri olmamız, eğitime öncelik vererek eğitimin niteliğini yükseltmemiz açısından büyük bir önem taşımaktadır. Eğitim sistemimiz, çocuk ve gençlerimizin gelecek kaygısının sebebi değil, güvenli bir geleceğin dayanağı olmalıdır. Çağımızda nitelikli işgücü ve rekabet edilebilir bir üretim, hiç şüphesiz, yetişmiş insan kaynaklarına bağlıdır.

BAŞKAN — Sayın Gülle, bir saniye...

Bakanlar Kurulu sıralarında bulunan değerli milletvekillerimiz, hem hatibi dinlemiyorsunuz hem sayın bakanları meşgul ediyorsunuz hem de dikkati dağıtıyorsunuz. (*CHP sıralarından alkışlar*)

Sayın Gülle, buyurun efendim.

AKİF GÜLLE (Devamla)- Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; nitelik ile istihdam ve üretim arasındaki ilişkilerin belirleyiciliği açıktır. İnsan kaynağını nitelikli kılmanın yolu ise hiç şüphesiz eğitimden geçmektedir. Mevcut eğitim sistemimiz, üretim ve istihdam süreçlerini ve meslekî formasyonu, bilginin kullanım alanını, maalesef, hesaba katmayan bir sistemdir. Okulöncesi eğitim, temel eğitim, ortaöğrenim ve yükseköğrenim, kademeli olmak üzere, amaçları, programları, uygulamalarıyla, ülkenin ve çağın ihtiyaçlarına bugün itibarıyla cevap vermekten de uzaktır. Türk eğitim sisteminin temel zaafı, meslekî eğitime yeterince önem ve değer verilmemesinde, maalesef, odaklanmaktadır.

Genel lise eğiliminin, eğitim politikalarının temel karakteristiğini oluşturmaması, Türkiye'yi, meslekî formasyondan yoksun büyük bir gençlik örgüsüyle bugün yüz yüze bırakmıştır.

Ülkemizdeki ekonomik ve sosyal güvensizlik ortamı, özellikle, genç kuşakları oldukça ve derinden etkilemektedir.

Psikososyal sorunlara yol açan ve kimlik bunalımı olarak yansıyan güven sorunu ve gelecek kaygısı, gençlerimizi yurtdışı arayışlarına, maalesef, sevk etmekte ve de yöneltmektedir.

Toplumun mimarı olan öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin çağdaş usullerle yetiştirilmesi, mevcutların ciddi bir hizmetiçi eğitim programına tabi tutulması, hiç şüphesiz, büyük önem taşımaktadır ve öyle inanıyoruz ki, hükümetimizin de öncelikleri arasında yer alacaktır.

Öğretme yerine öğrenmeye öncelik verilmeli, interaktif eğitim ağırlıklı olarak uygulanmalı, yaygın ve örgün eğitimin her aşamasında yeni bir model olarak e-eğitim yürürlüğe konulmalı, eğitimi belirli dönemlerle sınırlamak yerine yaşam boyu eğitim anlayışı benimsenmeli; yeni okul, bina ve tesisleri ile eğitim müfredatı, çağdaş beklentilere göre, lisan, bilgi işlem, araştırma laboratuvarlarına göre yeniden mutlaka tasarlanmalı, spor ve seçmeli derslere, elbette, oldukça ağırlık verilmeli.

Bugün için eğitim sistemimizin, toplumun ihtiyaç ve beklentilerini karşılamadığını toplumumuzun bütün kesimleri kabul etmektedir. Sorun, sadece öğretmenlerin, okulların, okul idarelerinin başarısızlığı değil, sorun, bir sistem sorunudur. Eğitim niteliğinin düşük olması, ihtiyaçlara cevap üretecek bir eğitimin verilmemesi, toplumsal alanda demokratikleşmenin yerleşmesinden gelir dağılımı adaletsizliğine kadar geniş bir alanda, maalesef, çok büyük çöküntülere sebebiyet vermiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; toplumsal barışın zedelendiği, gençlerin haksız rekabete maruz bırakıldığı, kişiliğinin baskı altına alındığı ilk yer, unutmayalım ki, okuldur. Çözüm, niteliği, üretimi ve sonuç almayı hedefleyen bir eğitim sistemine ülkemizin bir an önce geçmesidir.

Eğitim sistemiyle sürekli oynanması eğitimin niteliğini yok etmektedir. İlk ve orta öğrenimden üniversiteye kadar eğitim sisteminin ülke ihtiyaçlarına cevap vermediğini, az önce de ifade ettiğim gibi, herkes kabul etmektedir.

Yüksek Öğretim Kurulu, üniversitelerin özerk yapısını, bilimsel araştırmayı, üniversitenin kalifiye insan yetiştirme amacını yok etmiş, Kurul, üniversitelerin üzerinde bir asayiş ve denetim birimi haline, maalesef, gelmiştir.

Sosyal yaraların kaynağında yer alan işsizlik, kalifiye işgücü eksikliğiyle doğrudan etkilidir. Eğitimin nitelik zaafı yalnızca ekonomik sonuçları doğurmuyor, yaşamımızın -unutmayalım ki- bütün alanlarını, maalesef, içine alıyor.

Vatandaşlık bilincinin gelişmemesi, hukuk devletinin yerleşememesi, refah ve adaletin yaygınlaşamaması, toplumda suç potansiyelinin yükselmesi, ulusal barış ve güven zeminin oluşmaması, eğitimin toplum ihtiyaçlarına göre verilmeyişiyle yakından ilintili ve bağlantılıdır.

Değerli milletvekilleri, dünyanın her yerinde, sistemler, geleceklerini ve güvenlik alanlarını eğitim sistemiyle oluştururlar. Ülkemizdeki eğitim sisteminin sorunu ise, değişime açık olmaması, aksine, değişime karşı direnç oluşturmalarıdır. Değişime karşı direncin, statükoda ısrarın, her alanda topluma ağır bedeller ödettiği yer, unutmayalım ki, eğitim sistemimizdir. Bunun için, dogmatik ve otoriter eğitim modellerinden bir an önce vazgeçmek zorundayız.

Şimdiye kadar, eğitim sorunları kendi zemininde, bilimsel gerçeklere uygun olarak tartışılmayıp, topluma biçim verme çabasına giren, buyurgan anlayışla sürdürüldüğünden, üretilen çözümler ve sisteme yapılan müdahaleler, çözüm yerine, maalesef, problem üretti.

Kısaca, toplumsal dokunun korunması, sosyal adaletin sağlanabilmesi ve herkesin öngörülebilir bir gelecek tasavvuruna sahip olması, her şeyden önce nitelikli bir eğitimden geçmektedir.

Hükümetimizden, sosyal politikalar kapsamında, eğitimde başarıyı mutlaka ödüllendirecek bir anlayışla, öğretmen ve araştırma görevlileri, öğretim üyeleri öncelikli olmak üzere, özlük haklarında iyileştirmeleri bir an önce, beklediğimizi huzurlarınızda ifade etmek istiyorum.

Buna paralel olarak, eğitimin bütün kademelerinde, kimseyi mağdur etmeden, cumhuriyetimizin ve demokrasinin kazanımlarını evrensel değerlerle bütünleştiren, ülkenin kalkınma önceliklerine ve bilgi çağının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Eğitimde fırsat eşitliğini kaldıran, cinsiyet ayrımcılığına yol açan, nitelikten çok niceliğe, sonuç almaktan çok şekilcilığe odaklanan ve haksız rekabet yaratan uygulamalara da, hiç vakit kaybetmeden son verilmelidir. Hükümetimizin, eğitim politikalarında aynı anlayışları paylaştığını, Programın içerisinde görmüş olmamızdan dolayı da memnuniyetimizi, ayrıca, tekraren ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; mensubu olmaktan onur duyduğumuz 22'nci Dönem Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu, muhalefetiyle iktidarıyla yeni bir dönemi başlatmak zorundadır. Bu dönemin en önemli özelliği, başarının ve doğrunun, nereden ve kimden gelirse gelsin, desteklenmesi, yanlış ve haksızlığın da, kimden ve nereden gelirse gelsin, mutlaka engellenmesi olmalıdır.

3 Kasım seçimlerinde, halkımız, geçmişe ait değerlendirme yapmış ve oylarını bu Meclise itibar kazandıracak şekilde kullanarak, güçlü bir iktidar ve güçlü bir muhalefet oluşturmuştur.

4 Kasım sabahı Türkiye'de yeni başlayan hayat, açsızlara aç, işsizlere iş, kimse-sizlere kimse olma umudunun önünü açmış, herkes ama herkes, bu Meclisin iktidarından ve muhalefetinden övgüyle söz etmeye başlamıştır.

Bu dönemin Parlamentosu, sorunları çözülmüş, yoksullukları giderilmiş, işsizleri iş bulmuş ve dünya milletleri arasında hak ettiği yere ulaşmış bir Türkiye'yi yakalayabilme potansiyeline sahiptir. Bunu yapabilirsek, itilmişliğin, kakılmışlığın pençesinde ezilmiş insanımızı hakkı olan şerefli ve haysiyetli yaşama seviyesine ulaştırabilirsek, hem iktidar hem de muhalefet için bundan daha büyük bir şeref olabilir mi?!

Sözlerimin sonunda, sayın hükümetimize başarılar diliyorum, Parlamentomuz başarılar diliyorum ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Gülle, teşekkür ederim.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci konuşma, Mersin Milletvekili Sayın Dengir Mir Mehmet Fırat'a aittir.

Buyurun Sayın Fırat. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

AK PARTİ GRUBU ADINA DENGİR MİR MEHMET FIRAT (Mersin) — Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi, Grubum adına saygıyla selamlıyorum.

58'inci Hükümetin Programı üzerinde, özellikle, insan hakları, özgürlükler ve demokrasi konusunu işlemek üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Hükümet Programını, Sayın Başbakanın sunuşu sırasında dikkatle dinledik ve ilk intibamız şu oldu: Her şeyin ötesinde, Adalet ve Kalkınma Partisi olarak, halkımıza, bazı siyasî belgelerle taahhütlerde bulunmuştuk. Bu taahhütlerimiz, Parti-

mizin programında, seçim beyannamemizde ve Acil Eylem Planımızda yer almıştı. Hükümet Programıyla, halkımıza sunmuş olduğumuz ve seçimlerde halkımızın güvenini istemiş olduğumuz programla bu üç siyasi belgenin örtüşüp örtüşmediğini dikkatle inceledik ve şunu gördük: Hakikaten, Hükümet Programımız, gerek partimizin programı, gerekse seçim beyannamemiz ve gerekse acil eylem planımızla tıpatıp uyushmaktadır.

Bu, şunu gösteriyordu: Halkımıza vermiş olduğumuz sözün hayata geçirileceğinin ve geçirmekte azimli olduğumuzun kesin deliliydi. Burada, dolayısıyla, hükümetimize, bu konuda, özellikle teşekkür etmek istiyoruz. Bu üç siyasi belgemizde de, girişlerinde, çok detaylı olarak bir konunun incelendiğini ve öncelik verildiğini görüyoruz. Türkiye’de optimal bir demokrasinin yakalanması, temel hak ve özgürlüklerde dünya standartlarının yakalanması ve artık, bir hukuk devleti oluşumunun ötesinde, hukukun üstünlüğünün var olmasının savaşımını veren bir siyasi partiydik ve bunlara öncelik veriyorduk.

Sayın Baykal’ın biraz önce üzerinde durduğu, hakikaten, önceliğimiz, halkımıza vermiş olduğumuz söz, yolsuzluk ve yoksulluğun önlenmesiydi. Ancak, yoksulluk ve yolsuzluğun önlenmesinin temel niteliklerinden biri, bunlarla mücadelenin temel nedenlerinden biri, argümanlarından biri, hiç unutulmaması lazım gelir ki, demokrasidir, insan haklarıdır ve hukukun üstünlüğüdür. Eğer, bunlar yok ise, yoksulluğu ve yolsuzluğu önleyebilmek mümkün olamaz. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım, üzerinde ısrarla durulması gereken şey şudur: Çok uzun bir süredir, Türkiye, Türk halkı bir ikilemle karşı karşıya bırakılmıştır; özellikle jakoben ve elitist bir idareci kesim tarafından, halkımıza, ekmek mi yaşam hakkı mı veya insan hakları mı demokrasi mi ikilemi getirilmiştir. Artık, insanlarımız şunun farkına varmıştır ki, bu ikilemle bir noktaya varabilmek mümkün değildir. Ekmek, özgürlük ve demokrasi; neden üçü bir arada olmasın?! Zaten ikisi olmadan, özgürlük ve demokrasi olmadan, hukukun üstünlüğü tesis edilmeden yolsuzluğun önlenemeyeceğini geçmişten görüyoruz. Sayın Baykal da bu konuda bayağı şikâyetçi, hepimiz de şikâyetçiyiz. Ancak, çözüm demokraside, çözüm insan haklarında, çözüm hukukun üstünlüğünde.

Özetler isek, bu programın temelinde şunu gördük; girişinde, özellikle ilk 20-30 sayfasında şu sözü veriyor hükümet bize: Özgür, özerk, eşit bireylerden oluşan, bilgilendirilmiş, özgür halkın, hukukun egemenliği altında, sivil toplumun, özgürlükçülüğe, çoğulculuğa ve katılımcılığa yaslanan normlarına göre, özgür halk tarafından, özgürce yönetilmesini taahhüt ediyor bize. Bu, bence çok önemli, altı çizilmesi gereken bir konu. Demokrasinin ve AK Partinin odağında, hak ve özgürlüklerle donatılmış, özgür ve özerk bireyin olduğunu tescil ediyor bu Hükümet Programı. Eğer, odağa insanımızı alır isek, Türk halkını, Türk ferdini alır isek, çözümler daha kolaylaşacaktır kanısındayım.

Sayın Baykal’ın konuşmasının girişinde yapmış olduğu, iki konuda, Adalet ve Kalkınma Partisine yönelik eleştirisini anlamak mümkün olmadı. Özellikle sosyal demokrat bir parti yapısı içerisinde olan Cumhuriyet Halk Partisini, özellikle insan hak ve özgürlüklerini parantez içerisine almış, demokrasiyi olmazsa olmaz kabul etmeyen 1982 Anayasasının savunucusu halinde görmek beni üzmüştür. *(AK Parti*

sıralarından alkışlar) Anayasalar toplumsal konsensüsü gerektirir; çünkü, toplumsal kontratlardır. Ancak, 1982 Anayasasını yapan Danışma Meclisinin üyeleri, milli iradeyle bu sıralara oturarak, bu toplum adına bir anayasa yapmamışlardır; bir otomatik iradenin buraya tayin etmiş olduğu insanların düzenlemiş olduğu bir anayasadır ve parantezlerle doludur. İnsan hak ve özgürlükleri ötelenmiştir. Demokrasi şekil olarak vardır, içi boşaltılmıştır.

Evet, şu söylenebilir; yüzde 93’le, büyük bir çoğunlukla kabul edilmiş bir anayasadır denilebilir. Şekil olarak doğrudur; ancak, içerik olarak doğru değildir; zira, o günkü oylamayı, halkoylamasını hatırlarsak, o Anayasa hakkında karşıt görüş belirtmek suçtu, onu beğenmedim veya şu noktası yanlıştır demek cezayı gerektiriyordu.

Aynı şekilde, oy zarflarının şeffaf olduğunu unutmamak gerekir; yani, kabul oyu mu ret oyu mu kullanıldığı görülen bir zarfla yapılan oylamanın, gizlilik esasına uygun bir oylama olmadığını zihinlerimizden silmemiz mümkün değildir.

Kaldı ki, büyük bir çelişki daha vardır kendi içerisinde: Yalnız Anayasa oylanmamıştır, aynı oylamayla, bir devlet başkanı, bir cumhurbaşkanı seçimi de ortaya getirilmiştir. Seçim nedir; seçim, en az iki kişinin yarışması demektir. Tek bir kişinin oylamaya sunulmasının demokratik olduğunu söyleyebilmek mümkün değil bence. O zaman, eğer, bu toplum Anayasaya “evet” demişse Devlet Başkanı, Devlet Başkanına “evet” demişse Anayasa boşluktur.

Anayasalar kutsal kitaplar değildir, her zaman değişebilir. Zaten, değişmesini, o süreç içerisinde, 1982’den bugüne kadar, en az altı kez değiştirerek göstermiş bu irade ve halen de değiştirilmesi gerektiğini, birçok maddesinin değiştirilmesi gerektiğini de ifade ediyoruz, mutabıkız bu konuda.

Peki, o zaman, biz, Anayasayı yeniden yapalım dediğimiz zaman, biz bunu AK Parti çoğunluğuna güvenerek yapmıyoruz; onun bir devamı var, bu Meclisin içerisindeki Muhalefet Partisi, bu Meclisin dışarısındaki muhalefet partileri, sivil toplum kuruluş örgütleri, toplumun çeşitli katmanlarıyla bir araya gelerek, bir Anayasa yapılması gereklidir diyoruz. Buna hayır demenin sebeplerini anlayabilmek bence mümkün değildir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

İkinci konu dokunulmazlık: Evet, bizim programımızda dokunulmazlık konusu ele alınmıştır ve dokunulmazlığın sınırlandırılması programımız gereğidir. Ancak, dokunulmazlığı yalnız Parlamento seviyesinde düşünebilmek veya bunu öne sürmek de popülizmin ötesine geçemez; çünkü şu Anayasa incelendiği zaman, Türkiye’de mevcut 2 750 000 civarındaki kamu görevlisinin dokunulmaz olduğunu görüyoruz; Anayasanın ilgili maddesi, Memurun Muhakematı Hakkında Yasa... Hâkimler ve Savcılar Yasasını inceleyin; hâkimlere dokunamazsınız, belli bir prosedüre tabidir; güvenlik güçleri, aynı şekilde dokunulmazlıkları vardır; askerler, dokunabilmek mümkün mü?

Biz diyoruz ki, herkes, bir hukuk devleti içerisinde, hukuk güvencesi altında yargılanabilmelidir, bu bir şereftir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Ancak, yalnız halkın temsilcilerinin dokunulmazlığını ortaya koyabilmek bence popülizmin ötesine geçmez. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bugün, yalnız Afrika’da, Gabon’da bir Me-

murin Muhakemat Yasası vardır. Artık modern dünyada bunlar yok. Gelin, hep birlikte, 2 750 000 memurun yargılanmasının önünü açalım; gelin, olağanüstü bölgelerde yaşayan kamu görevlilerinin yargılanmasının önündeki engelleri açalım. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Ha, bunların tümünü sağlayalım; hakikaten o gün Parlamentonun, bir hukuk devleti içerisinde, emin bir hukuk devleti içerisinde adil bir yargılanmaya hazır olduğunu, AK Partinin de buna evet diyeceğini kesinlikle belirtmek istiyorum.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep)- Gelin, örnek olalım.

DENGİR MİR MEHMET FIRAT (Devamla)- Değerli arkadaşlar, dokunulmazlığın ötesinde, bir de Türkiye’de dokunulmazlar var. Dokunulmazlık, yasalardan ve Anayasadan gelen bir ayrıcalık; ama Türkiye’de belli bir kesime, ellerinde bulundurdıkları ekonomik ve medya gücünden dolayı dokunulmıyor. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bunların yasada yeri yok. İşte, bu Meclisin görevi, önce bu dokunulmazların dokunulmazlıklarını kaldırmaktır. Ondan sonra, söylediğim, devlet erkinin içerisinde yer almış olan insanların dokunulmazlıklarının da bu Anayasa içerisinde yeniden gözden geçirilmesi gerekir; onun yanında olmaya biz hazırız.

Biz kimseyi korumuyoruz. Eğer, korumak iddiasında olsaydık, 21’inci Dönem Meclisi erken seçim kararı aldıktan sonra, erken seçimin ertelenmesinde, Adalet ve Kalkınma Partisine sunulmak istenen siyasî rüşvetlere evet der ve Genel Başkanımızın milletvekili ve başbakan olması için gerekli olan değişikliklere, seçimin ertelenmesi uğruna evet diyebilirdik; ama, yapmadık bunu. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bugün Genel Başkanımız milletvekili değildir, dokunulmazlığı yoktur ve hakikaten, sizin biraz önce belirtmiş olduğunuz o Kasımpaşalılık özelliklerini halen devam ettirebilmektedir ve yargılanmaya açık olan bir kişidir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

O bakımdan, bizim, dokunulmazlığın, dokunulmazlık zırhının arkasına sığınma gibi bir çabamız yok. Eylem planımız içerisinde, yani, bir yıllık eylem planımız içerisinde, bu, yer almamıştır; ancak, 22’nci Dönem Meclis, AK Partinin de önderliği içerisinde, bu sınırlamaya gidecektir. Bu, taahhütlerimiz arasındadır ve taahhütlerimizi yerine getirmek de bizim görevimizdir, boynumuzun borcudur halkımıza karşı.

Halkımıza güvenmek durumundayız. Halkımızın kısıtlanmış olan özgürlüklerini, şu veya bu kuruma veya şu birliğe gireceğiz diye değil, insanımız hak ettiği için, insanımızın hakkı olduğu için, modern dünyadaki insanların özgürlükleriyle eşit bir özgürlüğe getirme ve rejimi de dünyada en üst seviyedeki, optimum noktadaki demokrasiyi yakalamak yönünde çabalarımızı sürdüreceğiz.

Biz, toplumumuzun, ekmeği ve özgürlüğü konusunda bir ikilem içerisinde yaşamasına son vereceğiz. 58’inci Hükümetimizin Programının temelinde de bu yatmaktadır. Yani, kısacası, biz, insanlarımızın mutlu ve kardeşçe yaşamasını istiyoruz. Şairin dediği gibi “bir ağaç gibi tek ve hür, bir orman gibi kardeşçesine” bu toplumun mutlu ve müreffeh yaşamasını sağlamaktır amacımız.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Fırat, çok teşekkür ederim.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına üçüncü konuşma, Afyon Milletvekili Sayın Sait Açıba'ya aittir.

Sayın Açıba, buyurun efendim. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

AK PARTİ GRUBU ADINA SAİT AÇIBA (Afyon) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına, Hükümet Programı üzerinde söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Hükümet Programımızın, daha çok ekonomik nitelikli bölümleriyle ilgili bazı genel değerlendirmelerde bulunmak istiyorum.

Ülkemizin, genç ve dinamik nüfusu, zengin doğal kaynakları, girişimci ruhlu insanları, tarihî ve tabîî güzellikleri ve jeostratejik konumuyla büyük bir ekonomik kalkınma potansiyeline sahip bir ülke olduğunu hepimiz biliyoruz. Ancak, bugüne kadar, cumhuriyet döneminde uygulanan ekonomik ve malî politikalar çerçevesinde, maalesef, hep popülist zeminde politika yapılması, belli kesimlerin menfaatlerine odaklanan bir politikanın seçilmesi, fayda-maliyet analizlerini içermemesi ve sosyal yansımaları gözardı etmesi, ekonomik politikaların hep devletçi zeminde gelişmesi, tekeller nitelikli olması ve rekabete açık olmaması sonucu, âdeta, ekonomik politikaların, ekonomik sorunlar üreten mekanizmalar haline dönüştüğünü hep beraber görüyoruz.

79 yılda 58 hükümetin kurulmuş olması ve her 14 aya bir hükümetin düşmesi sonucu ortaya çıkan siyasal istikrarsızlıkların, ekonomideki olumsuzlukları besleyen en önemli etkenlerden biri olduğunu da açıkça ifade etmemiz gerekiyor.

Ülkemizde, demokrasi ve insan hakları standartlarının çağdaş dünyanın çok gerisinde kalması, baskıcı ve kanun devleti anlayışı çerçevesinde, toplum fertlerinin kabiliyetlerinden faydalanılamaması, yine, ekonomik kalkınmamızı etkileyen en önemli unsurlardan biri olmuştur.

Siyasal iktidarların ekonomik faaliyetlerinin nihaî amacı, insanların yaşam kalitesini artırmaktır, onların refah ve mutluluğunu artırmaktır; ama, ülkemizde uygulanan ekonomik politikalar sonucunda insanımızın yaşam kalitesinin artmadığını, refah ve mutluluğun artmadığını, gerçekten, uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen, cumhuriyet döneminde, ciddî bir ekonomik çöküntü içinde, halkımızın ağırlıklı bir kesiminin, maalesef, mutsuz olduğunu, ekonomik sıkıntılar içinde hayatlarını idame ettirdiklerini hepimiz görüyoruz.

Bugün, toplumun en önemli problemi deyince, aklımıza, açlık ve fakirlik geliyor. Gerçekten, Türkiye’de, son hükümet döneminde uygulanan ekonomik politikalar sonucunda, toplumun tamamıyla açlıkla karşı karşıya kaldığını, yüzde 15’e ulaşan bir kitlenin, maalesef, açlık sınırının altında kaldığını hepimiz biliyoruz. Fakirlik problemi de, yoksulluk problemi de, gerçekten, bütün boyutlarıyla, ağırlıklı bir biçimde, kitlelerin ağırlıklı bir sorunu olarak devam ediyor.

Diğer taraftan, yanlış finansman politikaları sonucunda ve sağlam finansman kaynaklarının kullanılmaması, kolay finansman kaynaklarının siyasî yönetimler

tarafından tercih edilmesi suretiyle, büyük bir borç batağıyla, büyük bir faiz batağıyla karşı karşıya olduğumuzu ve Türkiye'nin en öncelikli problemlerinden birisinin bu olduğunu da yine hepimiz biliyoruz.

Tabii, bu bağlamda, ekonomik ve malî alandaki bu yanlışlıkların sonucunda, ekonomik krizlerin, sürekli olarak, ekonomide eksik olmadığını, enflasyonun sürekli arz ettiğini, sonuçta, yine, işsizliğin büyük boyutlara ulaştığını, bilhassa son hükümet döneminde de ciddi anlamda bir işsizlik probleminin çok ileri boyutlara taşındığını ve toplumu tehdit eder noktaya, âdetâ, sosyal barışı dinamitleyecek noktaya gelmiş olduğunu da, yine hepimiz biliyoruz.

Hayat pahalılığı ve enflasyon da, yine, önceliklerimiz arasında. Rüşvet ve yolsuzluklarla bütünleşmiş olan bir kamu yönetimiyle de hep beraber karşı karşıyayız.

Diğer taraftan, hantal, merkeziyetçi bir yapı içinde, kaynakların da sağlıklı bir biçimde kullanılmadığını, büyük kaynak israfıyla ülkenin idare edilmekte olduğunu, yine, hepimiz görüyoruz. Bunlar Türkiye'nin hayatî konularıdır ve siyasî yönetimlerin gözardı edemeyecekleri öncelikleridir; dolayısıyla, Adalet ve Kalkınma Partisinin de öncelikli konuları arasında yer almaktadır.

Biz, AK Parti olarak, ekonomi yönetiminin ortaya çıkardığı uygulamaların sosyal yansımalarının da birlikte değerlendirilmesi gerektiğinin, sosyal politikaların çok önem arz ettiğinin altını çizmek istiyoruz. Gerçekten, sosyal politikalar -biraz önce de ifade ettiğim gibi, bilhassa gelir dağılımındaki ciddi anlamda bozukluklar-Türkiye'de sosyal barışı tehdit eder hale gelmiştir. Gelirin belli ellerde toplanması, sanayi mülkiyetinde ciddi anlamda temerküzleşme, büyük sermaye gruplarının tekeli, oligopol piyasalar içinde boy göstermesi, gerçekten, ülke kaynaklarının yanlış yöne yönlendirilmesi ve siyaset üzerinde de bir egemenliğin, bir hükümlanlığın ortaya çıkması gibi bir tehlikeyle, hâlâ karşı karşıyayız.

58'inci hükümetin hareket noktası, merkezi idarenin yeniden yapılanması ve sürmenaj hale gelmiş olan, hantal, merkeziyetçi yapıdan uzak bir mekanizmanın tesisidir. Bununla ilgili olarak adımlar atılmıştır; bakanlıkların sayısının azaltılması suretiyle, merkezi idarede yeniden yapılanma suretiyle ilk adımlar atılmıştır. Ancak, bu adımların yeterli olmadığını düşünüyoruz. Bakanlıkların görev tanımlarının da net bir şekilde yapılması suretiyle, daha ileri adımları da önümüzdeki günlerde atacağımızı açıkça ifade ediyoruz.

Ancak, merkezi idarede yeniden yapılanma ve hantal merkeziyetçi idari yapının çözülmesi açısından AK Partinin önemle üzerinde durduğu bir konu; uzun yıllardır bütün siyasî iktidarların gündeminde olan, hatta, komisyonlarda görüşülüp Genel Kurula kadar indirilen mahalli idareler reformu noktasında bugüne kadar hiçbir adım atılmadığını görüyoruz; ama, hazırladığımız eylem planı çerçevesinde, yakın bir gelecekte, mahalli idareler reformunu sağlamak suretiyle bu alanda ülkede ilkel demokrasinin gerçek anlamda demokrasiye dönüşmesi açısından, yerel demokrasinin en önemli kaynakları olan mahalli idareler reformunu sağlamakla ilgili olarak önemli adımları atacağımızı da yine açıkça ifade etmemiz gerekiyor.

Türkiye insanı, gücü hep merkezde tutan, kaynağı hep merkezde tutan, yetkiyi hep merkezde tutan, tekeli ve baskıcı bir yönetim sergileyen, sürekli popülist

olan, şeffaf olmayan siyasal yönetimlere bugüne kadar tanık olmuştur; ancak, şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarıyla, tek başına iktidarla, bu devran sona ermektedir. Artık, merkezdeki güç ve yetki, merkezdeki kaynak, ademi merkeziyetçi uygulamalarla halkımızla paylaşılacaktır. Kamu yönetimine şeffaf, katılımcı ve demokratik bir yönetim anlayışı hâkim olacaktır. Bu yeni anlayışı, Hükümet Programımızın, parti programımızın, seçim beyannamemizin satır aralarında görmemiz mümkündür.

Merkezî idarenin yeniden yapılanması, mahallî idareler reformu kaynakların etkin kullanılabileceği bir ortam hazırladığı için bunun yansıması devlet harcamalarının azalması demektir veya diğer bir ifadeyle, mevcut kaynaklarla daha fazla hizmet yapılabilmesi demektir.

Türkiye ekonomisi, yanlış kamusal finansman yöntemleriyle -biraz önce ifade ettiğim gibi- bugün ağır bir borç bunalımı içindedir, âdeta, Düyunu Umumiye döneminin şartlarını yaşamaktayız; bu sorun aşılmadan enflasyonu yenmek, işsizliği yenmek, fakirliği yenmek mümkün değildir. Türkiye, maalesef, 1984'ten beri uygulanan finansman politikaları... Kamu finansman politikalarında hâkim olan unsur, kolay bir finansman yöntemi olması nedeniyle, borçlanma olmuştur. Siyasî iktidarlar, hiçbir kaygı duymaksızın, borçlanma mekanizmasını, iç ve dış borç enstrümanlarını, maalesef, sorumsuz bir şekilde kullanmışlardır. Bunun sonucunda, gerçekten, toplum ciddi bir faturayla karşı karşıya kalmıştır.

Sorumsuz bir şekilde borçlanma politikalarının uygulanması sonucunda, çok yüksek bedellerde faiz ödenmesi nedeniyle, Türkiye, âdeta, sıcakpara cenneti haline gelmiştir; dışarıdan, ciddi anlamda, bazı yollardan 15 milyar dolara kadar varan sıcakpara akımlarıyla, gerçekten, Türkiye ekonomisinin altına, her an patlamaya hazır bombalar her an konulmuştur ve istikrar programları çerçevesinde, en son uygulanan istikrar programı çerçevesinde, maalesef, bu bombaların patladığını ve Türkiye'nin, bütün ekonomi kesimleriyle birlikte ağır bir ekonomik krizin içine girdiğine hep beraber tanık olmuş bulunuyoruz. Türkiye, 1984'ten beri, maalesef, her yıl, neredeyse yüzde 40'lara varan reel faizlerle bir borçlanma politikası izlemiştir. Hiçbir ekonominin, çoğu yıllarda sürekli yüzde 40'larda devam eden reel faizlere dayanması mümkün değildir. Bunun sonucu gelir dağılımının bozulması olmuştur, bunun sonucu açlık sınırının altında büyük kitlelerin kalması olmuştur, bunun sonucu fakirlik olmuştur, bunun sonucu iktisadî sektörlerin bir bir çökmesi, geniş anlamda ekonomiye durgunluğun hâkim olması olmuştur. Ekonomi, bu uygulamalar çerçevesinde, maalesef, üretimden uzaklaştırılmıştır. Türkiye ekonomisi, 1984'ten itibaren her geçen yıl üretimden uzaklaştırılmak suretiyle, maalesef, ranta yöneltilmiştir, tamamıyla spekülâtif alana yöneltilmiştir. Devletin kaynaklarının bu alana aktarılması sonucunda, diğer iktisadî sektörler de ciddi anlamda zarar görmüş, bir taraftan da sosyal boyutta çok büyük tehlikeler ortaya çıkmıştır.

Bütçeden yüklü faiz transferleri, bir bakıma, ülkemizdeki fakirleşmenin en önemli nedenidir. Bütçeden yüklü faiz transferlerinin, bir bakıma, Türkiye ekonomisinin diğer ülkeler nezdinde denetim altına alınması ve uluslararası finans kurumlarının denetimi altına girmesi şeklinde bir sonuç doğurmuş olduğunu yine açıkça ifade edebiliriz. 1995-2002 döneminde bütçeden transfer edilen faiz mik-

tarı, maalesef, 184 milyar dolara ulaşmıştır. 2003 yılında da, en son hükümetin hazırlamış olduğu bütçe tasarısına baktığımızda, 66 katrilyon liralık bir faiz yükü vardır; ki, neredeyse her vatandaşımız 1 milyar liralık bir faiz yüküyle karşı karşıyadır. Faiz karşısında, maalesef, bu ülkenin vergileri tükenmiştir; artık, vergilerin dışında diğer devlet gelirleri de faize ödenir hale gelmiştir. Örneğin, 1997 yılında 100 liralık verginin 48 lirası faize giderken, maalesef, 2001 yılında 100 liralık vergi karşısında 108 lira faiz ödenir hale gelinmiştir ve en son yılın tablosu da bundan farklı değildir.

Vatandaşın ödediği vergilerin hizmete yansımaması, ona hizmet olarak gelmemesi, bir bakıma, vatandaşın, devlete, siyasî iktidarlara karşı güvenini de gittikçe azaltmıştır ve bu çerçevede, vergi ödeme bilinci de ciddi anlamda körelmiştir. Vergi ödeme bilincini körelten diğer unsurlar da hepinizin bildiği gibi, Türkiye'nin mali sistemindeki, bilhassa bankalar sistemindeki vurgunlardır, bankaların içinin boşaltılmasıdır; tabii bu, siyasetçi, bürokrat ve bankacının işbirliği çerçevesinde gerçekleşmiştir. Maalesef, yine bankaların hortumlanması millî iradeyi by-pass eden bazı kesimlerin de görev aldığını hepimiz biliyoruz. Siyasî yozlaşma sonucu, büyük sermaye kesimlerinin güdümündeki siyaset çoğu dönemlerde hükümler olmuş, siyasetçi, bürokrat, bankacı işbirliğiyle bankaların içi boşaltılmıştır.

Diğer taraftan, siyasetçi, bankacı, bürokrat üçgeninde kamu bankalarından alınan krediler, geri dönmeyen donmuş krediler olarak karşımıza çıkmış, bir de buna gizli bütçe açıkları dediğimiz kamu bankalarının görev zararları ilave edilince, mali sistem tamamiyle çöktürülmüştür.

Şimdi hükümetimize düşen en önemli görev, ekonomi yönetimini çok başlıktan kurtarmaktır, tek çatı altına toplamaktır; bunun adımları atılmıştır, yeni adımlarla bu adımlar güçlendirilecektir. Kamu borç stoku -2001 yılı sonu itibarıyla- gayri safi yurtiçi hâsılanın yüzde 93'ü gibi yüksek bir düzeye çıkmıştır; Maastricht Kriterlerine göre düşündüğümüzde, yüzde 60'lık sınırı geçmemesi gerekmektedir.

Güçlü ekonomiye geçiş programının mimarlarının da, maalesef, kamu borç stoklarıyla ilgili olarak, diğer makroekonomik göstergelerle ilgili olarak vermiş oldukları hedeflerden çok ciddi anlamda sapmış olduklarını, etkili bir ekonomik performans sergilemediklerini de yine hepimiz biliyoruz.

Bu kısır döngünün kırılabilmesi için, biz, Adalet ve Kalkınma Partisi olarak, kamu açıklarının başlıca nedenleri olan cari harcamalardaki yüksek artış, kısa vadeli yüksek reel faizli borçlanma, verimsiz ve hantal kamu idaresi, kamuda istihdam fazlası, kamu harcamalarındaki savurganlık, yolsuzluklar ve kamu hizmetlerinin maliyetlerinin yüksekliği, yüksek maliyetli çalışan KİT'ler, aktüaryel dengeleri bozulmuş olan sosyal güvenlik kurumları, rasyonel olmayan teşvik, sübvansiyon politikaları gibi konuları bir masaya yatırmak ve etkin tedbirler almak suretiyle bunun üstesinden geleceğimizin mesajını, programımızda, seçim beyannamemizde ve Hükümet Programımızda da arz etmiş bulunuyoruz.

Tabii, sadece bunun yapılmasının yeterli olduğunu düşünmüyoruz. Bunun yanı sıra, gelirler politikamızın, kamu harcamaları politikamızın etkin bir borç yönetimi politikasıyla desteklenmek suretiyle, Türkiye'nin bu kısır döngüden çıkacağı

inancındayız. Madencilik sektöründe, turizm sektöründe, tarım sektöründe, öngördüğümüz çeşitli atılımlar çerçevesinde, bu kısır döngünün aşılabacağı inancındayız.

Hepimizin ortak görüşü, ekonomi yönetiminde en önemli unsurun güven olduğudur. Tek başına işbaşına gelen ve halkın güvenini kazanan bir hükümetin görevde olmasının, bir bakıma, hükümetin kurulduğu bugünden, hatta seçimlerden itibaren, iktisadî hayatı rahatlatmış olduğunu hepimiz biliyoruz. Halkın güvendiği bir yönetimin ve uyumlu ve rasyonel hareket eden bir muhalefetin varlığının, yeni dönemin en önemli kazancı olduğunu düşünüyoruz.

Sürdürülebilir borç yapısı için olumlu bir ortamın da oluştuğunu düşünüyoruz. Yüzde 75'lerdeki faiz oranlarının yüzde 50'lere düşmüş olmasının da önemli bir kazanım olduğunu düşünüyoruz.

Hatırlarsınız, Mayıs 2002'de, faizler yüzde 53, dolar 1 370 000 lira, Ulusal 100-Endeksi 11 400 civarındayken, başbakanın rahatsızlığı, diğer taraftan hükümet ortakları arasındaki ciddi anlaşmazlık, bilhassa Avrupa Birliği konusundaki ciddi tartışmalar, ekonomide ciddi anlamda bir belirsizlik ortamının doğmasına neden olmuş, faiz oranları yüzde 75'e yükselmiş ve dolar da 1 600 000 lirayı geçmişti. Bunun, iki aylık dönem içinde gerçekleştiğini biliyoruz; ama, iki aylık dönemin faturasının, neredeyse, Türk malî yönetimine 14 milyar dolar civarında olduğunu da altını çizmemiz gerekiyor. Sadece iç borçlar açısından düşündüğümüzde, dolar-daki ve faizlerdeki bu artışlar nedeniyle, bilhassa dolardaki artışlar nedeniyle, iç borçlarımızdaki yansımalarının 5,5 katrilyon civarında olduğunu düşünürsek, gerçekten şu andaki durumumuzun ne kadar olumlu bir konumda seyrettiğini ve etkili ekonomi politikalarıyla, etkili para politikalarıyla, etkili kur politikalarıyla bunun daha ileri seviyelere çıkarılabileceğini da yine açıkça ifade etmemiz gerekiyor.

Hükümet Programının hayırlı olmasını temenni ediyorum ve bütün değerli milletvekillerimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Açıba, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri...

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Özyürek.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Sayın Başkan, İçtüzüğün 69 uncu maddesine göre, Sayın Genel Başkanımızın yaptığı konuşmayla ilgili bir düzeltme hakkı istiyoruz; Grup adına bu hakkı istiyoruz.

Sayın Dengir Mir Fırat'ın konuşmasında, Sayın Genel Başkanımızın konuşması farklı şekilde değerlendirilmiş ve yansıtılmıştır. Bu konuda, lütfederseniz, Grubumuz adına Sayın Önder Sav bir açıklamada bulunacaktır.

BAŞKAN — Sayın Özyürek, Sayın Dengir Mir Mehmet Fırat'ı dikkatle izledim; Sayın Baykal'a atfen, onun sözlerini nezaketli biçimde eleştirdi. Sataşma veya söz-

lerini yanlış şekilde tevil etmeyi görmedim; dolayısıyla, 69 uncu madde kapsamına giren bir keyfiyet olmadığına inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — 1982 Anayasasıyla ilgili çok farklı ve yanlış bir değerlendirme oldu Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Baykal kendi düşüncelerini ifade ettiler, Sayın Fırat da kendi düşüncelerini özenli biçimde ifade ettiler.

Teşekkür ediyorum.

Gruplar adına konuşmalar bitirilmiştir.

Şimdi, kişisel konuşmalara geçiyoruz.

Birinci söz hakkı, Diyarbakır Milletvekili Sayın İhsan Arslan'dayken, Sayın Arslan, söz hakkını Giresun Milletvekili Sayın Nurettin Canikli'ye devretmiştir.

Giresun Milletvekili Sayın Nurettin Canikli; buyurun efendim. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Süreniz 10 dakikadır.

NURETTİN CANIKLI (Giresun) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 58'inci hükümetin programı üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Programda yer alan ekonomik görüş ve taahhütlerin, esasında, milletimizin görüş ve taleplerini içerdiğinin öncelikli olarak belirtilmesi gerekir. Milletimiz, AK Partiyi büyük çoğunlukla iktidara taşımakla, ekonomide istikrarın sağlanması yanında, büyümenin gerçekleştirilmesi, istihdam imkânlarının iyileştirilmesi, fakirlikle mücadele edilmesi ve gelir dağılımının düzeltilmesi gerektiği yolundaki iradesini ortaya koymuştur. Kısacası, millet, çok net mesajlar vermiştir.

Milletimiz, enflasyonla mücadele adı altında, üretimin azaltılmasına yol açacak politikalar uygulanmasına karşı çıkmaktadır. Milletimiz, bir an önce işsizlik probleminde çözüm bulunmasını istemektedir. Milletimiz, ticaretin canlandırılmasını, tarımın desteklenmesini arzu etmektedir. Özetle, milletimiz, refah seviyesinin yükseltilmesini istemektedir. Bu mesaj, hükümet tarafından doğru bir şekilde algılanmış ve bugün görüşmesi yapılan programa yansıtılmıştır.

Hükümetimizin, programda ifade ettiği adımları atacağından hiç kimsenin kuşkusu bulunmamaktadır. Bu anlamda, hükümet de milletin taleplerini programına yansıtarak, üzerine düşeni yapmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; milletimizin ve hükümetimizin dışında, görevini ve üzerine düşeni yapması gerekenler de bulunmaktadır. Örneğin Merkez Bankası da, bu iradeye uygun hareket etmek ve politika üretmek durumundadır.

Bugünlerde, piyasaların hükümetimize olan güven ve desteğinin sonucu olarak, faiz oranlarının yanında döviz fiyatının da düştüğünü biliyor ve görüyoruz. Bu gelişme, dövizin fiyat istikrarını bozabilecek ve ihracatımızı olumsuz yönde etkileyebilecektir. Diğer taraftan, dövizdeki düşüş dış talebi ve ithalatı kamçılarken, cari

işlemler açığının büyümesine yol açabilecektir. Enflasyon oranından bağımsız bir kur politikası düşünülemez. Merkez Bankası, bağımsızlığının arkasına sığınarak ve enflasyon hedeflemesi politikasını gerekçe göstererek, döviz fiyatında istikrarsızlığa ve Türk Lirasında aşırı değerlenmeye müsaade edemez, etmemelidir. Merkez Bankası, 2001 Şubat krizindeki büyük katkısını ve bu krizin nedenlerini hiçbir zaman unutmamalıdır. Sadece toplam talebin azaltılması, kısılması ve döviz fiyatının baskı altına alınmasıyla enflasyonla mücadelede başarı elde edilemez. Bu şekilde enflasyon oranlarında geçici düşüşler elde edilebilir; ancak, yakın geçmişte görüldüğü gibi bu düşüşler kesinlikle kalıcı değildir. Merkez Bankası, bu gerçekleri de hiçbir zaman unutmamalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; üzerine düşeni yapması gerekenlerden birisi de, başta IMF olmak üzere uluslararası finans kuruluşlarıdır. 57'nci hükümet döneminde IMF'yle yapılan son derece katı ve sert, sadece enflasyonla mücadeleyi hedefleyen bir program uygulamaya konulmuştur. IMF Programının, bugüne kadarki uygulamasında, sosyal politikalarla ve büyümeyle ilgili bölümler eksiktir; daha doğrusu, söz konusu bu program, bugüne kadarki uygulamaları itibarıyla, böyle bir kaygı taşımamıştır. IMF, artık, geçmişteki hatalarından ders almalı ve katı tutumunu terk etmelidir. 2001 yılı şubat krizinde IMF'nin ağır sorumluluğu bulunmaktadır. Brezilya ve Arjantin ekonomilerinin kaosa sürüklenmesinde, IMF'nin hatalı yönlendirmelerinin büyük payını inkâr etmek mümkün değildir.

Anti IMF'ci değilim; ancak, böyle bir suçlamaya muhatap olmamak için de, gerçeklerin örtülmemesi gerektiğine inanıyorum. Evet, IMF geçmişte çok büyük hatalar yapmıştır; ki, kendisi de, kurumsal olarak, bu hatalarını kabul etmiştir. Hatta, bir adım daha ileri giderek, IMF'yle uyumlu çalışmış ülkelerden, ekonomik gelişmişlik seviyelerini Batı Avrupa ülkeleri seviyesine çıkarmış bir ülke dahi olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. IMF, bu gerçekleri de unutmamalıdır; hatalar yaptığını ve bundan sonra da yapabileceğini kabul etmeli ve dayatmacı anlayışını terk etmelidir. Bana göre, ilk gerçekçi yaklaşımı faizdışı fazla oranında göstermeli ve yüzde 6,5'lik faizdışı fazla oranının yüzde 4'lere çekilmesi için gerekli esnekliği göstermelidir. Keza, tarımın desteklenmesinde daha etkili ve akılcı argümanlar kullanılmalıdır. Doğrudan gelir desteği politikası bir aldatmacadır. Fındık üreticisi ile buğday üreticisine aynı miktar destek sağlamak, mantıkla bağdaşmaz ya da 200 dönüm arazisi olan ile 3 dönüm arazide tarımla uğraşan çiftçiye aynı kefeye koyamazsınız. Tarıma verilecek destek, üretim miktarı ve ürünün çeşidiyle bağlantılı ve uyumlu olmalıdır. IMF, hatalı tarımı destekleme politikasında da ısrar etmemelidir.

Üretimin ve istihdamın artırılması için, tüketim harcamalarının artırılması gerekir. Bu amaçla, marjinal tüketim eğilimi yüksek olan orta ve alt gelir grubunda bulunan insanlara, gruplara gelir desteği sağlanması gerekir. Bu olmadığı takdirde, üretimin artırılması kesinlikle mümkün değildir. IMF bütün bunları göz önünde bulundurmamak ve gerekli esnekliği göstermek zorundadır; hükümetimizin iyi niyetli yaklaşımına, IMF de iyi niyetli karşılık vermek zorundadır. Hiç kimse unutmaması ki, milletimiz, refahının artırılması konusunda kesin kararını vermiştir; hiçbir kimse ve kuruluş, milletin sabrını zorlamamalıdır.

58'inci hükümetimizin programının milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Canikli, teşekkür ederim.

İkinci kişisel söz hakkı, Mardin Milletvekili Sayın Nihat Eri'ye aittir.

Sayın Eri, buyurun. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

NIHAT ERİ (Mardin) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Abdullah Gül başkanlığındaki 58'inci cumhuriyet hükümetinin programıyla ilgili kişisel görüşlerimi arz etmek üzere huzurunuzdayım. Yüce Meclisimize ve bizi izleyen aziz milletimize saygılar sunuyor, halkımızın büyük umutlar beslediği yeni hükümetimize başarılar diliyorum.

Yetmişdokuz yaşındaki cumhuriyetimizin 58'inci hükümetinin programını müzakere ediyoruz. 79 yılda 58 hükümet kurulmuş, hükümetlerin ortalama ömrü 16 ay. Bu, bir siyasî istikrarsızlık göstergesidir. Halkımız, 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan genel seçimlerde AK Partiye tek başına iktidar, CHP'ye güçlü bir anamuhalefet görevi vererek, iradesini siyasî istikrar yönünde kullanmıştır. Yüce Meclisin ve yeni hükümetin bu tarihî fırsatı iyi değerlendireceğini, Kurucu Meclis gibi çalışarak, halkımızın bizden beklediği ve Hükümet Programında da öngörüldüğü gibi, yapısal değişiklikleri ve reformları gerçekleştirerek ülkemizin birikmiş sorunlarına kısa zamanda çözüm getireceğine inanıyoruz.

Değerli arkadaşlar, 58'inci hükümet, içeride ve dışarıda büyük sorunlarla baş etmek zorundadır; bir tarafta Kıbrıs ve Avrupa Birliği, diğer tarafta ekonominin canlanması, işsizliğin önlenmesi, Türkiye'nin yeniden bir büyüme sürecine girmesi, bölgelerarası gelişmişlik farkını ortadan kaldıracak tedbirlerin alınması gibi.

Hükümet, bakanlık sayısını azaltmakla iyi bir başlangıç yaptı. 38 olan bakanlık sayısının 25'e indirilmesi, başlıbaşına bir reformdur. Bununla da yetinmemeli; genel müdürlük sayısının azaltılması ve özellikle kaynak israfından başka bir işe yaramayan bölge müdürlüklerinin de lağvedilmesi ve il yönetimlerinin güçlendirilmesi gereklidir. Bakanlıkların taşradaki görev ve yetkilerinin valiliklere ve il özel idarelerine devredilmesi kaynak israfını azaltacak, hizmetlere sürat kazandıracak ve yerel tercihlerin gerçekleşmesi imkân dahiline girecektir.

Değerli arkadaşlar, halkımız, bizden iş ve ekmek istemektedir; ama, en az bunlar kadar da demokrasi ve özgürlük talep etmektedir. Bu yeni dönemde, temel hak ve özgürlüklerin önündeki tüm engellerin iktidar ve muhalefetin işbirliğiyle ortadan kaldırılacağına inanıyoruz.

Değerli arkadaşlar, Hükümet Programında “kesimlerarası gelir dağılımı bozukluğu yanında, bölgeler ve iller arasındaki gelişmişlik farkı artarak devam etmektedir” denilmekte; bunun aşılması için açlık sınırının altındaki ailelerin belirleneceği, destekleneceği ve bu ailelerin çocuklarına eğitim ve sağlık yardımı yapılacağı belirtilmektedir.

Aynı yardımların dağıtımı esnasında vicdanları rahatsız eden, yardım alanların da onurunu zedeleyen manzaralar yaşanmaktadır. Kanaatimce, belirlenecek ailelere aynı yardım yerine nakdî yardım yapmak ve bunu da hak sahipleri adına

bankalarda açılacak hesaba yatırmak, hem daha kolay hem de yardım alanlar açısından daha onurluca olacaktır. Üstelik, kaymakamlarımızın mesailerinin çoğunu alan dağıtım külfeti de ortadan kalkacaktır.

Değerli arkadaşlar, her milletvekili Türkiye milletvekilidir. Türkiye'nin tüm sorunları bizi ilgilendirir; ama, her birimizin seçildiği bir seçim bölgemiz vardır. Seçim bölgemizin sorunları, takdir edersiniz ki, bizim için önceliklidir. Müsaadelerinizle, hükümetin de öncelikleri arasında sayılan sınır ticaretinin geliştirilmesi, yeni istihdam alanlarının oluşturulması, turizmin yaygınlaştırılması ve desteklenmesi bağlamında seçim bölgesiyle ilgili birkaç hususa değinmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, ekonomik ve sosyal yönden kalkınmada birinci derecede öncelikli olan Güneydoğu Anadolu Bölgemiz, 1991 yılında ortaya çıkan körfez krizi sonucu daha da gerilemiş, bölgede dışticaret, nakliyecilik ve ihracata yönelik üretim durma noktasına gelmiştir. Bölgede büyük çapta ekonomik sıkıntılar meydana gelmiş, işsizlik had safhaya ulaşmıştır; ancak, 1994 Ağustosunda Birleşmiş Milletler kararları doğrultusunda Irak'a insani yardım ve tarıma dayalı mamul maddeleri götüren kamyonların dönüşte büyütülmüş depolarla getirdikleri mazotun bölgede satılması sonucu, gerek ekonomik gerekse sosyal açıdan büyük bir gelişme yaşanmıştır. Bu durum bölgede kısa zamanda bir nakliye sektörünün oluşmasına yardımcı olmuştur. Bu anlamda, 52 000'e yakın kayıtlı, sabit numaralı haiz kamyon ve TIR bulunmaktadır. Bu yolla yapılan mazot ticareti bölge insanının gelir düzeyini artırmakla kalmamış, büyük bir istihdam yaratmış, ihracata yönelik üretim yapan sanayi sektörünün tam kapasiteyle çalışmasına vesile olmuştur. Ayrıca, diğer bölgelerimizdeki çiftçilerimizin ürettikleri tarım ürünlerinin de, Irak'a bu yolla ihraç edilmesiyle ülkemiz üreticilerine de büyük bir katkı sağlanmıştır.

Yaklaşık olarak üçyüz günden beri, araçlar, mazot için Irak'a gönderilmemekte ve temel gıda maddeleri de ihraç edilmemektedir. Gerek sanayicimiz gerekse nakliyecilerimiz ve diğer kesimdeki esnafın iş yapamaz duruma düşmesi sonucu, bölge ekonomisi çökme noktasına gelmiştir.

Değerli arkadaşlar, Irak'a temel gıda maddesi götürüp mazot getiren bu 52.000 adet kamyon ve TIR, bu işe yatırım yapmış bölge insanının bütün sermayesidir. Bunların içinde, aile bütçelerine katkı olsun diye bir araya gelerek bir kamyonu emekli ikramiyesini yatırmak suretiyle ortak olan emekliler, ziynet eşyalarını satarak ortak olan dul kadınlar vardır. Bu ticaretin yasaklanması sonucu, bu araçlar gün geçtikçe yaşlanmakta, millî servet heba olmakta; ayrıca, araç sahipleri altından kalkamayacakları vergiler ödemek zorunda kalmaktadırlar.

Değerli arkadaşlar, bölge insanımız için Habur Sınır Kapısı iştir, aştır, ihracattır, istihdamdır; mutlaka açılmalıdır.

Hükümetimizin, bu kanayan yaraya gecikmeden çözüm getireceğine inanıyoruz.

Değerli arkadaşlar, Programda, yeni turizm bölgelerinin ihdas edileceği ve bir turizm ülkesi olarak "Türkiye" markasının oluşturulmasına dönük tanıtma projelerine önem verileceği yazılıdır. Avrupa Birliği tarafından GAP bölgesinin kültür merkezi seçilen, UNESCO'nun "Dünya Kültür Mirası Kentler" listesine almaya ha-

zırlandığı, Dünya Bankası, Avrupa Birliği ve UNESCO tarafından birçok projeyle desteklenen ve bütünüyle SİT alanı olan Mardin'in, Kültür Bakanlığının da istemi doğrultusunda turizm bölgesi olarak ilan edilmesinin, turizmde "Türkiye" markasının oluşmasına önemli katkılar sağlayacağına inanıyoruz.

Devlet Planlama Teşkilatı, Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığının, Mardin'le ilgili projelere destek vermelerini; bu bağlamda, dış kredi finansmanı Dünya Bankası tarafından sağlanacak olan ve proje bileşenleri arasında Mardin Kentsel Rehabilitasyon Projesinin ağırlıklı olarak yer aldığı Türkiye Toplumsal Kalkınma ve Kültürel Mirası Projesi için gerekli olan ulusal katkı payının Kültür Bakanlığı bütçesine konulmasını bekliyoruz.

Değerli arkadaşlar, GAP kapsamında Dicle Nehri üzerinde yer alan ve ülkemizde henüz inşaatına geçilmeyen en büyük hidroelektrik projesi olan Ilısu Barajı ve Hidroelektrik Santrali, Atatürk, Karakaya ve Keban Barajlarından sonra Türkiye'nin en büyük enerji üreten dördüncü barajı olacaktır. 1997'de Bakanlar Kurulu kararıyla, Ilısu Barajı Hidroelektrik Santrali inşaatı ile elektromekanik teçhizatının temin ve tesisi işi, yurtdışı kredisi, firmalarınca temin edilmek üzere yerli ve yabancı firmalardan oluşan bir konsorsiyuma verilmiştir. Bilahare, konsorsiyumda yer alan İngiliz, İtalyan ve İsveç firmaları konsorsiyumdan çekilmişlerdir.

Ülke ekonomisine büyük katkıları olacak ve üç yılda kendisini finanse edecek, inşaat süresince çevresindeki il ve ilçelerin istihdam açığını büyük ölçüde kapatacak olan böylesine önemli bir projenin, ya tekrar Hazine Müsteşarlığının uygun göreceği bir dış krediyle veya finansmanının Hazine tarafından özkaynaklardan karşılanması suretiyle yapılması gerekmektedir.

Ilısu Barajı, ayrıca, aşağısında yapılacak olan ve yılda 1 200 000 000 milyar kilovat/saat enerjinin yanında 1 200 000 dönüm araziye sulayacak olan Cizre Barajının sulama suyu ve enerji üretimi için gerekli olan suyu da temin edecektir.

Değerli arkadaşlar, GAP Projesinin en büyük tarımsal sulama kısmını teşkil eden Mardin-Ceylanpınar ovalarının 220 kilometrelik Mardin sulama kanalı ve Mardin sulama depolamasının ihalesi acilen yapılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Eri, süreniz bitti; lütfen, konuşmanızı tamamlayınız.

NİHAT ERİ (Devamla) — Değerli arkadaşlar, ihracatın çok yönlü olarak destekleneceği ve sınır ticaretinin yeniden düzenleneceği hususu Hükümet Programında yer almıştır. Bu açıdan, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Ortadoğu'ya açılan bir ticaret kapısı durumundadır. GAP'ın devreye girmesiyle artacak üretimin kolaylıkla ihraç edilebilmesi ve daha genel bir yaklaşımla, GAP bölgesinin uluslararası bir ticaret merkezi olabilmesi araçlarından olan sınır ticareti ve transit ticaretin önündeki bürokratik engellerin kaldırılması, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, ilave transit kapılarının açılması ve bu bağlamda, Nusaybin Gümrük Kapısının transit ticarete açılması gereklidir.

Değerli arkadaşlar, Kilis'ten başlayıp Cizre'ye kadar olan Suriye sınırında yer yer 200 ilâ 400 metre genişliğinde ve 600 kilometre uzunluğunda yüzbinlerce dö-

nüm arazi, mayın döşendiği için, yıllardan beri ekime kapalıdır. Mayın döşeme anahtarı bulunmadığı için nerelere döşendiği tam olarak bilinmemektedir. Bir kısmı, yangın, sel gibi afetlerle etkisiz hale gelmiştir. Güvenlik güçleri için engel oluşturan mayınlı saha, yasadışı geçişler için engel oluşturmamaktadır. Bu sahanın mayınlardan temizlenerek buranın topraksız köylülere satılması sonucu sağlanacak kaynağın, sınırın daha iyi korunacağı termal kameralar, radarlar, sensör ve uyarı sistemleriyle donatılmasında kullanılabilmesi mümkündür.

Değerli arkadaşlar, güneydoğuda geçmişte yaşanan olaylar nedeniyle birçok köyün boşaltıldığı malumunuzdur. Bölgede olayların sona ermesiyle köylerini terk edenlerin tekrar köylerine dönmelerine izin verilmektedir. İskâna açılan köylerin, yol, su, elektrik ve telefon gibi altyapılarındaki eksikliklerin giderilmesi için devletçe sağlanan destek yetersizdir, ihtiyacı karşılamamaktadır. Bu iş için ayrılan ödeneğin artırılması gerekmektedir. Ayrıca, köye dönüş yapanların gelir artırıcı projelerle desteklenmeleri gerekmektedir.

Sözlerime son verirken, 58'inci hükümete başarılar diliyor; hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Eri, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, Hükümetin söz talebi vardır.

Hükümet adına, Başbakan Sayın Abdullah Gül konuşacaktır.

Buyurun Sayın Gül. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)*

Sayın Başbakan, süreniz 60 dakikadır; umarım ekonomik kullanacaksınız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞBAKAN ABDULLAH GÜL (Kayseri) — Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, hepinizi bir kez daha, şahsım ve Kabine üyesi arkadaşlarım adına saygıyla selamlıyorum. Bu çalışmaların, milletimiz ve ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

23 Kasım 2002 tarihinde Hükümetimizin Programını burada okudum ve okuduktan sonra da bitirirken hepinize şunu söyledim: Sizlerden, eksikliklerimizi ve yanlışlıklarımızı tespit etmenizi, uyarmanızı, eleştirilerle düzeltmenizi özellikle bekliyor; ortak akıl ve işbirliği içinde geleceğe umutla bakıyoruz. Bu bakımdan, sadece, Meclis içindeki eleştirileri değil, Meclis dışındaki eleştirileri de dikkate aldığımızı özellikle belirtmek isterim. Sayın Deniz Baykal başta olmak üzere değerli arkadaşlarımız Sayın Akif Gülle, Sayın Dengir Fırat, Sayın Sait Açıba, Sayın Nurettin Canikli ve Sayın Nihat Eri'ye de teşekkür ediyorum. Buradaki eleştirilerin, tavsiyelerin, tenkitlerin hepsinden iyi niyetli olarak faydalanacağımızı bir kez daha teyit etmek isterim.

Yine, Hükümet Programımızı burada anlatırken üç şeyi referansta bulundum; bunlardan biri Hükümet Programı -burada okuduğum program- diğeri parti programımız ve diğeri de Acil Eylem Planımız dedim. Bunların üçünü bir bütün şeklinde almak gerekir, birbirini tamamlayıcı belgelerdir dedim. Bu açıdan da bunlara zaman

zaman referanslarda bulunulduğu için, değinmelerde bulunulduğu için memnuniyetimi ifade etmek isterim.

Hükümet Programının içine tabii ki birçok detay girmiyor; ama, bunun detaylanmasını, acil eylem planımızda ve diğer programlarımızda bulacaksınız.

Bir şeyin altını da özellikle çizmek istiyorum: Biz seçimlerden önce seçim beyannamemizi hazırlarken ve hemen seçimden sonra da acil eylem planımızı hazırlarken bunları dikkatlice hazırladık. Bunları hiçbir zaman, sadece, düşünceleri, iyi niyetleri ortaya koyan belgeler olarak düşünmedik. Bunları, yapabileceklerimizi çalıştık, fizibl olanları, imkân dahilinde olanları düşünerek yazdık; o bakımdan, acil eylem planında kendimizi zamanla da bağladık. Belki ilk defa bir siyasî parti, millletin karşısına çıktı, bir ay içinde, üç ay içinde, altı ay içinde ve bir sene içinde şunları, şunları yapacağım deme cesaretini gösterdi. O bakımdan, bu belgelerin hepsi partimize ve hükümetimize aittir ve bu belgelerin hepsini uygulamak için elimizden gelen azamî gayreti sarf edeceğiz. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlar, hepiniz, herkes değişti, Türk siyasî hayatında yeni bir dönem başlıyor. Eski dönemi unutuyoruz, eski dönemin siyasî alışkanlıklarını, siyasî konseptlerini, mantalitelerini bir kenara bırakıp, hepimiz geleceğe bakıyoruz; çünkü, halkımız, gerçekten geçen üç dört sene içerisinde çok büyük sıkıntılar çekti, dertlerine dert katıldı, problemleri daha da kronik hale geldi ve neticede, hep beraber gittiğimiz 3 Kasım seçimlerinde, hepimiz açık seçik milletin önüne çıktık ve millet kararını verdi; iki partili bir Meclisi uygun gördü, iktidar partisine açık bir çoğunluk verdi ve tek başına iktidarı getirdi.

Şimdi, bu dönemin değerini ve kıymetini hepimizin bilmesi gerekir. Birikmiş sorunları, çözilemeyen sorunları, yapısal değişiklikleri, köklü reformları hep beraber yapmamız gerekir ve başarı da hepimizin başarısı olacaktır, ortak başarı olacaktır. Bununla muhakkak ki şunu söylemek istiyorum: Muhalefet bizi denetleyecektir, eleştirecektir, doğru bulduğu noktalarda da destekleyecektir. Yeni siyaset tarzı da bunu gerektirmektedir.

O açıdan, diyaloga, karşılıklı işbirliğine çok önem veriyoruz ve devamlı tekrarladığım bir şey, biz, Meclisteki aritmetik çoğunluğumuzun değerini muhakkak ki biliyoruz; çünkü, bunu millet vermiştir bize, siyasî irade böyle tecelli etmiştir; ama, bir ülkeyi yönetmek için, Meclisteki aritmetik çoğunluğun da her şey anlamına gelmediğini biliyoruz. Meclis içi muhalefet, Meclis dışı muhalefet, ki bu dönemde önemli hale gelmiştir, Türk siyasetinin önemli partileri Meclis dışında kalmıştır, onlarla diyalog, sivil toplum örgütleriyle diyalog, ülkemizin, devletimizin kurumlarıyla diyalog ve işbirliği... Bunların hepsiyle birlikte, muhakkak ki, bir ülke daha iyi bir şekilde yönetilebilir. Bunun bilinci içerisindeyiz. O açıdan hedefimiz şudur: Türkiye'yi muasır medeniyetlerin üzerine çıkarmak. Bu ilke, cumhuriyetimiz kurulurken, Büyük Atatürk tarafından hepimize işaret edilmiştir; bugünkü anlamıyla da, çağdaş, demokrat, gelişmiş, kalkınmış ülkelerin üzerine çıkmaktır. Bunun için, hepimiz, elbirliği içerisinde çalışacağız. Bunun için, hepimiz, güçlerimizi seferber edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, Sayın Deniz Baykal, konuşmalarında “yolsuzluk ve yoksullukla mücadele ederseniz, hepimiz arkanızda olacağız” dediler ve biz de, kendilerini, ilk defa, burada alkışlayarak teşekkür ettik. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bunu, hep beraber yapacağız gerçekten. Bunun için, biz, şeffaflığa çok önem veriyoruz, açıklığa çok önem veriyoruz, öngörülebilirliğe çok önem veriyoruz. Bunlara çok vurgu yaptık, programımızda da çok vurgu yaptık, Hükümet Programımızda da çok vurgu yaptık ve onun için de, şunları, burada, huzurunuzda bir kez daha okumak istiyorum:

“Kamunun kaynak dağıtım mekanizmalarında yolsuzluğun azaltılabilmesi için, vergi, ihaleler, devlet yardımları, krediler, teşvikler, sübvansiyonlar, gümrük işlemleri, işe alma, terfi ve tayinlerde, siyaset-sermaye ilişkilerinde şeffaflık sağlanarak siyasî kayırmacılık önlenecektir.

Kamu yönetiminde gereksiz yere genişletilen gizlilik kültürüyle mücadele edilecek, kamunun bütün iş ve işlemlerinde şeffaflık asıl, gizlilik ise istisna olacaktır. Vatandaşın bilgi edinme hakkı kanunu çıkarılacak ve kamu kuruluşlarının evrak akış sistemleri ve karar alma süreçleri yeniden düzenlenecektir.” Yönetim ve karar alma sürecinin her aşamasında toplam kalite anlayışını benimseyecek, belirsizlikleri azaltacak, öngörülebilir bir yönetim sağlayacağız. Bunları, yolsuzlukları önlemek için söylüyorum; çünkü, yoksullukların da anasebebi yolsuzluklardır.

Değerli arkadaşlar, bu açıdan, biz, sadece hesap sormayacağız yapılan yolsuzluklarla ilgili. Bunları da hiçbir zaman siyasetin konusu yapmayacağız. Bunları, bağımsız mahkemeler, savcılar, hâkimler takip edeceklerdir, biz de idare olarak bunların önündeki engelleri açacağız ve bunların her türlü bilgiye rahatlıkla ulaşmalarını temin edeceğiz. Ama, bir şeyi daha burada söylemek istiyorum -biz, bunu belgelemimize de geçirdik- biz, sadece yolsuzlukların hesabını sormayacağız, biz, hesap da vereceğiz. (AK Parti sıralarından alkışlar) Dolayısıyla, kamuda hizmet yapanların, ülkeyi yönetenlerin yeri geldiğinde hesap da vermeleri gerekliliğine inanıyoruz.

Değerli arkadaşlar, o açıdan, bunların özellikle bilinmesini istiyorum.

Sayın Deniz Baykal’ın konuşmasında benim en çok önem verdiğim husus -muhakkak ki, söylediklerinin hepsi değerlidir- yeni anayasayla ilgili değindikleri noktalardır. Basında ve kamuoyunda, bugün, bu konuyla ilgili çeşitli yazılar gördüm. O bakımdan, bu, gerçekten önemlidir. Tereddütleri gidermek istiyoruz. “Tereddütleri yol açmayın” dediniz, bunları gidermek istiyoruz.

Bizim, Hükümet Programında ortaya koyduğumuz yeni anayasa talebi, arzusu bir vizyonu ortaya koymaktadır. Bu, aslında, sadece bizim partimizin değil, bütün partilerin siyasî belgelerine bakarsanız, bütün hükümet programlarına bakarsanız, anayasayla başlarlar, yeni bir anayasa, daha çağdaş bir anayasa, 21’inci Yüzyıl mantalitesini kavrayan bir anayasa, aslında, hepimizin idealidir. Bununla ilgili, sivil toplum örgütlerinin de çalışmaları vardır; TÜSİAD’ın, MÜSİAD’ın, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin, baroların çalışmaları vardır. Bütün toplantılarda baro başkanları konuşmalarına yeni anayasayla başlarlar. Anayasa Mahkemesinin kuruluş yıldönümlerinde yapılan konuşmalarda bu tip talepler vardır. Aydınların, sosyaldemokrat entelektüellerin, yazarların, çizerlerin, herkesin bu konuda talepleri vardır.

Hepimizin de bunda katkıları vardır. Sayın Deniz Baykal'ın da -ben hatırlıyorum- daha önceki dönemlerde milletvekili arkadaşlarıyla birlikte, bu Anayasanın değiştirilmesiyle ilgili, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sundukları teklifler vardır. Dolayısıyla, önemli olan şey bu talep değil, önemli olan, bunun nasıl yapılacağı, nasıl ele alınacağıdır ki, zannediyorum, esas hassas olan bu noktadır. Bu, gerçekten çok önemli bir konudur; çünkü, bunlar bir gün içerisinde... Biz "benim çoğunluğum var, Anayasayı değiştirecek bir çoğunluğa da ulaşabilirim, Anayasayı birden bire değiştiriyorum, şu maddeleri istediğim gibi yazıyorum" anlayışında değiliz. O bakımdan, tereddütlere hiç mahal yoktur. Bizim, gizli kapaklı hiçbir niyetimiz de yoktur. (AK Parti sıralarından alkışlar) Hiçbir arayış içerisinde de değiliz. Arayış içerisinde olduğumuz tek bir şey vardır, ülkemizi, Türkiye'yi, milletimizi, çağdaş ülkelerdeki, kalkınmış, gelişmiş ülkelerdeki ortama ulaştırmaktır. Bizim tek amacımız, Türkiye'yi o noktalara getirmektir. (AK Parti sıralarından alkışlar) Zaten, bu hedef de, cumhuriyet kurulurken hepimize görev olarak verilmiştir.

Değerli arkadaşlar, bu noktaya gelince biraz durmak istiyorum. Bir anayasa değişikliği nasıl yapılır; bir anayasa değişikliği, büyük bir uzlaşmayla, büyük bir konsensüsle yapılır. Buna, sadece, Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisindeki uzlaşma da yetmez. Demin saydığım bütün sivil toplum örgütleri, toplumun değişik kademeleri, değişik katmanları, hep beraber, bir araya gelecek, toplantılar yapılacak, konferanslar, paneller düzenlenecek, burada fikirler ortaya çıkacak ve neticede, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir uzlaşma komisyonu oluşturulacaktır. Önemli olan bir başka nokta da şudur: Uzlaşma komisyonlarının bir geleneği vardır; buralarda siyasî partiler Meclisteki çoğunluklarına göre temsil edilmezler, eşit temsil edilirler. Dolayısıyla, bu uzlaşma komisyonunu beraber kuracağız, Cumhuriyet Halk Partisi ve AK Parti beraber kuracaktır; bizlerin, ortak, aynı şekilde, eşit çoğunlukta üyelerimiz olacaktır. Bunlar, oturacak, çalışacak ve neticede, karşımıza uzlaşılan konular gelecektir. Daha önce de böyle olmuştur. İki dönem üst üste çalıştık; Anayasanın 37 maddesini uzlaşarak buraya getirdik; ama, 37 maddenin içerisinde 34'ünü geçirebildik. O açıdan, eğer arzu edilirse -geçirilmeyen maddeler tartışılmıştır, görüşülmüştür- bunun içerisinde dokunulmazlıkla ilgili madde de vardır, bunu hemen getirebiliriz; ama, yine söylediğim gibi, bunu, beraber, uzlaşarak yapacağız; bunu, tek başına bir siyasî parti yapmayacaktır; bunun da altını, özellikle çizmek istiyorum.

Dokunulmazlıklar önemlidir gerçekten; milletin karşısına çıkarken alnımızın açık olması gerekir. Milletten ayrı, millettten ayrıcalıklı olmamamız gerekir; biz, buna inanıyoruz.

Dokunulmazlık sadece şunun için gereklidir: Millet adına görev yapan milletvekillerinin, hiç kimseden korkmadan, çekinmeden, doğru bildikleri şeyi söyleyebilmeleri ve yapabilmeleri için gereklidir. Yoksa, dokunulmazlıklar, şahsî istismar konuları olmak için, şahsî ayrıcalıklar elde etmek için kesinlikle söz konusu olmalıdır. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Partimizi kurarken bu konuları çok tartıştık; bunlarda açık, net neticelere ulaştık ve bu konuyla ilgili şunları söyledik: "Milletvekili ve bakanların yargılanmaları önündeki anayasal engeller kaldırılacak; dokunulmazlık, tüm kamu görevlilerinin

yargılanabilmeleri önündeki engeller ve ayrıcalıklarla birlikte ele alınacak ve milletvekillerinin Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerine inhisar ettirilecektir.”

Bunu hep beraber yapabiliriz. Bir gerçektir, dokunulmazlık deyince sadece milletvekillerinin dokunulmazlığı akla geliyor; ama, biraz önce arkadaşımın da bu kürsüde izah ettiği gibi, Türkiye’de o kadar çok dokunamadığınız kesimler ve kişiler vardır ki, bunların hep beraber ele alınması gerektiğine inanıyoruz. (AK Parti sıralarından alkışlar) Çünkü, biz, her şeyin açık olmasını istiyoruz; gizlilikte, sadece devletin güvenliğiyle ilgili istisnalar olmalıdır; onun dışında, her şey, açık olmalıdır. Sadece bizler değil, sadece hükümet değil, sadece milletvekilleri, siyasetçiler değil, yeri geldiğinde, herkes, devlet memurları da bu millete hesap verebilmelidir. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Biz, devlet memurluğu, kamu yönetimi, kamu kurumları anlayışında da farklı düşünüyoruz. Bunlar, farklı diyorum; ama, aslında, bunlar, hepimizin uzun yıllar konuştuğumuz ortak görüşlerdir; ama, siyasi irade olmadığı için harekete geçirilemeyen konulardır. Kamu görevlileri neyle finanse ediliyor, kamu kurumları neyle finanse ediliyor; bunlar, toplanan vergilerle finanse ediliyor. Vergileri, sadece zenginlerden almıyoruz; vergileri sadece -Kurumlar Vergisi- şirketlerden almıyoruz. Vergileri, ne yazık ki, bugün, asgarî ücretle geçinen insanlardan da alıyoruz. Dolayısıyla, vergileri harcarken, biz, hepimiz çok dikkatli olmak zorundayız. Onun için kurumları tekrar gözden geçirip Türkiye’de devleti küçültmeliyiz. Onun için kurumlardaki kamu görevlileri; yani, memurlarımız, millete, vergi ödeyen insanlara hizmet ettiklerini ve onlara hizmet etmek için var oldukları şuurunu bilmeleri gerekir. O açıdan hiçbirimizin ve hiç kimsenin ayrıcalığı söz konusu değildir. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, ekonomik konulara geçecek olursam; IMF’yle ilişkiler bir realitedir, gerçektir; bu da, bizim iktidarımızda başlamamıştır. Ne yazık ki, son üç dört sene içerisinde Türkiye, basiretsizlik ve becerisizlik yüzünden kendisini iyi yönetemediği için krizler içerisine girmiştir, halk çok kaybetmiştir. Neticede, bildiğiniz gibi, geçen hükümet, Sayın Kemal Derviş’i davet etmek zorunda kalmıştır ve ekonominin dizginlerini Sayın Kemal Derviş’e vermişlerdir ve IMF’yle yeni bir anlaşma, yeni bir stand by anlaşması yapılmıştır ve yürürlükteki program odur. Dolayısıyla, bu program bizim eserimiz değildir, Sayın Kemal Derviş de, şu anda, Cumhuriyet Halk Partisinin çok değerli bir üyesidir. Cumhuriyet Halk Partisine katılırken, Sayın Deniz Baykal’ın, kendileriyle ilgili söylediklerini hep beraber de takip ettik. Kendileri faydalı, değerli işler de yapmıştır. Kim iyi iş yaparsa, kim Türkiye’ye katkı verirse iktidar-muhalefet demeden, ayırım yapmadan bunu görmemiz gerekir, takdir de etmemiz gerekir; ama, eksikler de vardır. O açıdan, biz, gerek Hükümet Programımızda gerekse acil eylem planımızda, yürürlükte olan ekonomik programın eksikliklerini açık açık gördük ve bunları söyledik. Nedir bunlar; sosyal taraflar, sosyal politikalar çok eksiktir dedik. Başka ne dedik; tarımla ilgili politikalar yine çok eksiktir dedik. Bunları söylerken de, Türkiye nüfusunun yüzde 15’inin açlık sınırının altında olduğunu hepimiz biliyoruz, bunu görmezlikten gelemeyiz. Geçen program, yürürlükteki program bunu görmezlikten gelmiştir, “ölen ölür, kalan sağlar bizimidir” anlayışı içerisinde uygulanmıştır; ama, biz böyle yapamayız.

Biz, bu ülkenin her ferdi bizim vatandaşımızdır, onun acısını biz hissederiz; dolayısıyla, onun sorunlarını çözmek bizim önceliğimizdir dedik. (AK Parti sıralarından alkışlar) Ayrıca, tarım kesimi söz konusu olduğunda da, Türkiye nüfusunun yüzde 40'ı tarımdadır, tarım sektöründe istihdam olmaktadır. Biz, nüfusumuzun yüzde 40'ının iştiğal ettiğı bir alanı, yine görmezlikten gelemeyiz.

Türkiye'de ekonomi sadece finans demek değildir, reel ekonomi söz konusudur, sanayi söz konusudur, ticarî hayat söz konusudur, tarım sektörü söz konusudur; dolayısıyla, bunları gördüğümüz için yeni bir ekonomik programla karşınıza çıkacağımızı söyledik. Bu bağlamda, Sayın Deniz Baykal'ın burada yaptığı tavsiyeyi biz de aynı şekilde kabul ediyoruz. IMF, Dünya Bankası, diğer uluslararası finans sektörleri veya kuruluşlarla, onurlu bir şekilde muhakkak ki, ilişkilerimiz sürecektir. Biz, kendi işimizi kendimiz bileceğiz, kendi işlerimizi başkalarına havale etmeyeceğiz, onlarla konuşacağız, ortak programlarımız olacaktır, karşılıklı tartışacağız; ama, biz, kendi işimize kendimiz hâkim olacağız. Türkiye'de reformlar yapılacaksa ki, yapılması gerektiğine inanıyoruz- bu reformları biz yapacağız, bizim inisiyatifimizde olacaktır. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Tarım sektörü yüzde 40'ı istihdam ediyor; ama, ne yazık ki, tarımın millî gelire katkısı yüzde 14. O bakımdan, tarımdaki nüfusumuzun büyük bir kısmı gizli işsizdir. Tarım, bizim için gerçekten önemlidir. Önce, işlenebilir toprakların işlenmesi açısından önemlidir; sonra, nüfusun tutulması açısından önemlidir; yoksa, nüfusun, zaten çarpık olan şehirlerimize aktığını, akın ettiğini düşünürseniz, şehirlerin yaşanamaz hale geleceğini ve imkânların yetersiz olacağını göreceksiniz.

O açıdan, değerli arkadaşlar; biz, tarım politikalarının temel hedeflerini de açık açık koyduk: Tarımın verimli olması! Hangi ürün verimlidir, hangi üründe arz fazlası vardır, hangi üründe ihtiyaç vardır; bunlarla ilgili çalışmaların yapılacağını ve hangi ürünün destekleneceğini, bunları da açık açık belirteceğiz.

Ayrıca, doğrudan gelir yardımı devam etmektedir. Bununla ilgili yine, Dünya Bankası, IMF programları söz konusudur; ama, bunun da gözden geçirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Burada, sadece, mülkiyet esasına dayalı olan gelir desteğinin çok doğru olmadığını biliyoruz. Mülkü, arazisi olan insanların bazıları şehirlerde. Şehirlerde çok zengin, büyük işler yapmaktadırlar; ama, o mülkiyet üzerinde çalışan insanlar fakir çiftçilerdir, köylülerdir. Sizin yaptığınız destek ise, şehirdeki o mülk sahibine gitmektedir. Bunlar gözden geçirilecektir; eminim ki, bunları sizler de uygun buluyorsunuzdur.

O açıdan, tarıma öncelik veriyoruz, hayvancılığa öncelik veriyoruz. Tarım girdilerinin ucuzlatılması gerekliliğine inanıyoruz; bunların başında da mazot olduğuna inanıyoruz. Doğrudur, haklısınız, Hükümet Programında değinilmemiş; ama, bunu bir bütün olarak gördüğümüz için, biz, Acil Eylem Planımızda bu konuyu çok dikkatli bir şekilde yazdık. Özellikle, mazottaki fiyat indirimini önümüzdeki günlerde gerçekleştirmek zorundayız. (AK Parti sıralarından alkışlar) Ama, bunu, her şeyi yaparken, bilinçli olarak da yapmak zorundayız. Çünkü, şimdiye kadar Türkiye bilinçli şekilde yönetilmediğı için, karşılıksız paralar basıldığı için, karşılıksız vaatlerde bulunulduğu için bu ekonomik krizlerin içine düşmüştür.

Şimdi, bizim mazeretimiz yoktur. Şu anda biz iş yapma noktasındayız. Bütçemizi elimize alıyoruz; gelirimiz-giderimiz nedir. Harcama reformunu yapacağız. Harcama reformuyla elde ettiğimiz tasarrufların önceliği köylüye olacaktır, fakirlerle olacaktır ve köylü söz konusu olduğunda da köylünün girdilerinin ucuzlatılması olacaktır; bunun da başında mazot gelecektir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Sağlık, yine en önemli konulardan biridir; çünkü, yeri geldiğinde hepimizin karşı karşıya kaldığı bir gerçektir; fakir halkımızın, özellikle en çok sıkıntı duyduğu noktadır. Bu bağlamda, sağlık hizmetinin sunumu ile finansmanını birbirinden ayırmayı düşünüyoruz; çünkü, sağlık sigortası uzun vadeli sigorta kollarından çıkarılacaktır, nüfusun tamamını kapsayacak şekilde bir genel sağlık sigortası sistemi kurulacak, prim ödeme gücü bulunmayanların primleri devlet tarafından karşılanacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Burada önem verdiğimiz nokta şudur; sağlıkta köklü reform; hastaların da hakkı vardır, hastaların da doktor seçme hakkı olacaktır, bu da doktorlar arasında rekabeti oluşturacaktır. Hangi doktor hastasına titiz davranıyor, hangi doktor gerçekten hastasını yakından takip ediyor, bu da ortaya çıksın. Rekabetin, sadece ticarete, sanayide değil, sağlık sektöründe de iyi neticeler vereceğine inanıyoruz. Eğitim sektöründeki rekabetin de, üniversiteler arasındaki rekabetin de, liseler arasındaki rekabetin de Türkiye'nin faydasına olduğuna inanıyoruz.

Değerli arkadaşlar, dış politika, tabii ki, hepimizin çok dikkatle takip ettiği bir konudur. Belki de siyasî partiler arasındaki, iktidar-muhalefet arasındaki en az farklılık dış politikada söz konusudur; çünkü, ulusal çıkarlarımız söz konusu olduğunda hepimiz birleşiriz, hepimiz aynı istikamette enerjilerimizi sarf ederiz.

Bugün de önümüzde çok önemli dış politika konuları söz konusudur. Şöyle gözden geçirecek olursak; Avrupa Birliğiyle ilgili önemli bir toplantı 12 Aralıkta Kopenhag'da yapılacaktır ve Avrupa Birliğinin sınırları yeniden tespit edilecektir; dünyada çok önemli yeni bir organizasyon söz konusu olacaktır; yeni yapılanma söz konusu olacaktır.

Kıbrıs meselesi önümüzdedir. Kıbrıs meselesiyle ilgili Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin ortaya attığı yeni bir adım söz konusudur.

Irak çok önemli bir meseledir bizim için; çünkü, komşumuzdur. Olup bitenler Irak'ta, komşumuzda olacaktır. Birinci Körfez Savaşının maliyetini ödeyen bir ülke olarak, muhakkak ki, burada olup bitenler de hepimizi yakından ilgilendirmektedir.

O açıdan, dış politikada sloganlara, retoriğe yer olmadığına inanıyoruz. Bunun için birikimler... Biz, evet, yeni iktidar olduk; ama, bu konuların hepsinin geçmişi vardır. Bununla ilgili dosyalar vardır. Dışişleri Bakanlığı, Genelkurmay, Millî Güvenlik Kurulu, Türkiye'nin diğer birimleri oradan buradan bu konuların içerisine girmiştir. Dolayısıyla, birikimler söz konusudur.

Bu konularla ilgili biz hayalî programlar düşünemeyiz; ama, şüphesiz ki, dış politikada da dinamik olmak zorundayız. Dış politikada da statükoyla bir yere varılmadığını hepimiz biliyoruz. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Dünya bir yerlere varıyor, siz ise, o zaman, dışarıda kalıyorsunuz. Bu, kesinlikle şu anlama gelmez; hak ve hukukumuzdan hiçbir zaman vazgeçemeyiz. Muhakkak ki, Türkiye'nin çıkarı,

milletimizin çıkarı her şeyin üstündedir. Sonunda tek lokmamız varsa, bunu paylaşacak, buna bir öncelik vereceksek, muhakkak ki, bu, millî çıkarlarımıza ayrılacaktır; ona harcanacak kuruş...

Bunu peşinen söyledikten sonra, Avrupa Birliğiyle ilgili iktidar-muhalefet, Meclisîçi-Meclisdışı partiler, hepimiz, âdeta dört koldan görev yapmaktayız. İktidar partisi olarak, AK Parti Genel Başkanı olarak Sayın Tayyip Erdoğan'ın çalışmalarını, gezilerini takip ediyorsunuz. Bir siyasî parti genel başkanı olarak bu ziyaretlerini yapmaktadır.

Aynı şekilde, Anamuhalefet Partimizin Genel Başkanı Sayın Deniz Baykal da Varşova'ya gitmişlerdir. Bunun dışında, bilmediğimiz, muhakkak ki birçok gayretler içindedirler, telefonlarla görüşmektedirler, mektuplar yazılmaktadır; Avrupa'nın liderleri ile Cumhuriyet Halk Partisinin, sosyal demokratların kendi hukuklarını devreye koymaktadırlar.

Sayın İsmail Cem Meclisdışı bir partinin genel başkanıdır; iki gün önce ziyaret ettiler, bugün yurt dışındadırlar.

Aynı şekilde, Sayın Cumhurbaşkanımız ve herkes, üstüne düşeni yapmaktadır.

Biz şuna inanıyoruz ki, Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyeliği sadece Türkiye'nin çıkarına değildir, Avrupa Birliğinin de çıkarıdır. Avrupa Birliği, dünyada stratejik bir rol oynayacaksa, Türkiye gibi, nüfusu Müslüman olan bir ülkeyi içine almak zorundadır; ama, çok dar bir açıdan bakacaksa, o da kendilerinin bileceği bir iştir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Biz, nüfusu Müslüman olan bir ülkenin, demokrat, açık, şeffaf ve modern dünyayla bir arada olabileceğini göstermek istiyoruz. Bu bağlamda, Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliği, dünya barışına da bir hediye olacaktır, Avrupa ile Doğu arasında gerçek bir köprü oluşacaktır; Avrupa ile Ortadoğu, İslam ülkeleri, Türk cumhuriyetleri, bütün bunlarla Avrasya arasında... Türkiye'nin üyeliği Avrupa Birliğini güçlendirecektir, eğer Avrupa Birliği dünya barışında stratejik bir rol üstlenmek istiyorsa.

Bunun için, muhakkak ki, bize düşen görevler vardır önce. Burada da, bizim yine gerçekçi olmamız gerekir. Avrupa Birliği kulübünün şartları yazılıdır. Bu şartları yerine getirmeden “ben, ortaklığa, tam üyeliğe adayım” demenin de bir anlamı yoktur. Şimdiye kadar, biraz, böyle zaman kaybedilmiştir. Bizim özel şartlarımız var, özel statümüz var, bizi anlayışla karşılayın, biz bu şekilde sizinle beraber olalım; böyle bir şey olamaz. Kopenhag siyasî kriterleri, Maastricht kriterleri ortadadır. Maastricht kriterleri, tam üyelik için, tarih almak için şart değildir, bu geçiş süreci içerisinde yerine getirilebilecek konulardır; ama, Kopenhag siyasî kriterleri, evet, şarttır.

Burada da bir şeyin altını çizmek istiyorum, istismarı önlemek için, Avrupalıların istismarına dur demek için. Kopenhag siyasî kriterleri ölçülebilir bir şey değildir ki... İşte, borçlarınız millî gelirinizin yüzde 60'ı olacak; bu, ölçülür; enflasyon şu kadar olacak; bu, ölçülür; ama, eğer iyiniyetli olmazsanız, siyasî kriterleri ilelebet yerine getirmediğiniz diye iddia da edilebilir. O bağlamda, biz şuna inanıyoruz ki, 3

Ağustosta bu Meclisten geçen paket, aslında, Kopenhag siyasî kriterlerinin önemli bir kısmını karşılamıştır.

Şu anda tam üyeliğe giriş yapacak birçok ülke, bizim kadar bile siyasî kriterleri yerine getirmemişlerdir. Ayrıca, bizim hükümetimizin ilk etapta çıkaracağı bir paket vardır. Bunu, muhalefet partisiyle de görüşeceğiz. Bunun sadece bizim eserimiz olmasını da istemiyoruz; bu tip önemli yasa değişiklikleri Meclisin eseri olsun istiyoruz. Bundan sonra, bize karşı “siz siyasî kriterleri yerine getirmiyorsunuz” deme hakkı yoktur; ben buna inanıyorum, arkadaşlarım buna inanıyor ve milletimiz buna inanıyor. O açıdan, Kopenhag’da kesin bir tarih elde etmek için hep beraber elimizden geleni yapmaya devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, Kıbrıs, muhakkak ki, önemli bir sorundur. Bizim burada anlayışımız da şudur: Çözumsuzlük, çözüm değildir. Ne yazık ki, böyle bir algılama vardır Türkiye söz konusu olduğunda; bu da yanlıştır. Tabii ki çözümü istiyoruz. Çözüm olsun ki herkes yoluna devam etsin, çözüme ulaşalım ki bir güven ortamı oluşsun, Ada bir barış adası olsun, Ada’daki zenginliklerden herkes faydalansın; ama, bu demek değildir ki, biz bıktık artık, masanın üstünde her şeyi teslim edelim ve çıkalım... Böyle bir şey değil. Muhakkak ki, onurlu, şerefli bir şekilde, her iki tarafı tatmin edici bir sonuca ulaşacağız. *(Alkışlar)*

Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin son teklifini, projesini, biz “bu olmaz” diye elimizin tersiyle itmedik. Bu, konuşulabilecek, üzerinde çalışılabilecek bir tekliftir diye baktık. Bununla ilgili detayları veya görüşleri Hükümet Programına koymamız, tahmin edersiniz ki mümkün değildi; çünkü, bunlar çalışılacak şeylerdir. Ancak, biz, genel anlamda pozitif bir yaklaşım içerisindeyiz; oturacağız, konuşacağız, tartışacağız. Tabii ki, Kıbrıs’ta Sayın Rauf Denktaş’ın görüşleri de önemlidir. Bütün bunları değerlendirdikten sonra, uzmanlarımız, diplomatlarımız, siyasetçilerimiz, hep beraber, burada olumlu şekilde bir çözüm olsun diye gayret edeceğiz; ama, bu, Kıbrıs’ın geleceğiyle ilgili kaygılarımızdan vazgeçtiğimiz anlamına gelmez.

Burada en çok dikkat edeceğimiz noktalardan biri şudur: 1990’ların ortasına doğru Bosna’daki katliamlara, insanlığın utandığı sahnelere şahit olduk; ondan sonra, yine Kosova’da şahit olduk. Halbuki, ona benzer manzaralar Kıbrıs’ta 1970’li yılların başında olmuştu. O açıdan, kaygılarımızda haklıyız. Bütün bunları giderecek, iki egemenli tek bir devlete, bunu gerçekleştirecek bir projeye, doğrusu, bizler de destek vereceğiz. Bu, oturulup konuşulduktan sonra, tartışıldıktan sonra ortaya çıkacak bir netice olacaktır.

Değerli arkadaşlar, tabii, aslında birçok konuya değinildi; ama, öne çıkan konular bunlar olduğu için ben de bunlarla ilgili olarak hükümetimin görüşlerini ifade ettim. Sözlerimi daha fazla uzatmak istemiyorum.

Yeni bir dönemdeyiz. Hepimiz aynı geminin içindeyiz. Bu geminin alt katı, üst katı yok. Bu gemi batarsa, bu geminin altındaki de üstündeki de zarar görür. Onun için, bize oy verdi -oy vermedi, şu partiden- bu partiden değiliz, hepimiz bu ülkenin şerefli vatandaşları olmak istiyoruz ve hepimiz bu ülkede mutlu olmak istiyoruz. Mutluluğun da kaynağı, temel hak ve özgürlüklerin garanti altına alındığı, kalkın-

miş, zenginleşmiş, gelişmiş bir ülkedir. Bunu oluşturursak mutluluklar devam eder ve paylaşılabılır. Bunun için bir fırsat doğmuştur. Geçen dönemleri hatırlarsanız, nasıl bir karmaşa vardı, siyasî irade ortaya çıkamıyordu ve Türkiye kaybediyordu. Şimdi, milletimiz, tek başına bir iktidar vermiştir, iki partili bir Türkiye Büyük Millet Meclisi oluşturmuştur. Bunun imkânlarından hep beraber faydalanalım, Türkiye’de yapılması gereken köklü reformları elbirliği içerisinde yapalım ve milletin yüzünü güldürelim ve başarı hepimizin olsun diyorum.

Tekrar, hepinize saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar, CHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, İçtüzüğümüzün 61’inci maddesi gereğince, son söz milletvekilinindir. Hükümet iki kişisel konuşmadan sonra söz aldığı için, bir arkadaşımızın daha konuşması gerekmektedir. Ankara Milletvekili Sayın Önder Sav, Başkanlığımıza gönderdiği dilekçesinde, bu bağlamda söz istemektedir.

Hatırlayacağınız gibi, birleşimin başında, kişisel söz talebinde bulunan sayın milletvekillerinin isimlerini okumuştum. Üçüncü sırada Sayın Asım Aykan yer almaktadır; dolayısıyla, Sayın Önder Sav’a söz vermem mümkün değildir.

Kişisel konuşmasını yapmak üzere, Trabzon Milletvekili Sayın Asım Aykan’ı davet ediyorum.

Buyurun Sayın Aykan. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Süreniz 10 dakikadır.

ASIM AYKAN (Trabzon) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım; şahsım adına söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, hepinizi hürmetle selamlıyorum. 10 dakikayı da daha iktisatlı kullanarak, iftar vaktindeki arkadaşlarımızı fazla bekletmek istemiyorum.

Hükümetimizin ülkemiz için hayırlı hizmetler yapmasını diliyorum.

Biz, seçim meydanlarında, insanlarımıza “aman bizi koalisyona bırakmayın, mutlaka, tek başına iktidar verin” şeklinde yalvardık. Burada, Türk Milletine huzurlarınızda şükranlarımı sunuyorum. Bu, aynı zamanda, şu anda muhalefet sıralarında olan kardeşlerimizin de ortak arzusu. Nasip bizimmiş. Milletimiz, elli yıldan sonra, iki partili bir Meclisi; ama, güçlü biçimde, tek başına bir siyasî iktidarı işbaşına getirmiş bulunuyor. Umuyorum, biz de, milletimizin vermiş olduğu bu siyasî avantajı, ona hizmet etme biçiminde, en güzel şekilde değerlendireceğiz.

Sevgili arkadaşlar, Hükümet Programını şöyle bir özet haline getirip baktığımız zaman, satır başlarıyla şu hususları tespit etmek mümkün: Birincisi, özgürlüğe önem veriyor hükümetimiz. Türkiye’nin de ihtiyacı bu.

İnsan şahsiyetini belirleyen ana unsur özgürlüktür ve dünyada, özgür olmadan kalkınmış bir ülke bulamazsınız. Bu kategoride, özellikle ticaretin önündeki, teşebbüsün önündeki sınırların kaldırılmasında çok büyük önem olduğu kanaatindeyiz. Özellikle son yıllarda Türk müteşebbislerinin sınırlarımıza doğru kaçtıklarını gö-

rünce, bizim insanımız işsizken fabrikaların yurtdışına kaçtığına görünce, bunun ne kadar önemli olduğunu vurgulamakta fayda görüyoruz.

Özgürlüğün olduğu her ülkede, arkadan zenginlik gelir. Türkiye'nin zenginliğe şiddetle ihtiyacı var. Bizimle yirmi sene evvel beraber olan ülkeler bugün 10 000 doların üzerinde millî gelire ulaşmışken Türkiye'nin 2 000 dolarlık millî gelire inmesi, utanılacak bir tablodur. Dolayısıyla, hükümetimizin, zenginliği ortaya çıkaracak olan bütün unsurları öne alarak sonuçlandıracağı kanaatindeyiz. Bu açıdan biz de kendilerine her türlü desteği vereceğiz.

Zengin olmak da yetmiyor değerli kardeşlerim, arkadaşlar, bunun adil paylaşılması gerekiyor. Trabzon'da, seçim çalışması esnasında, Beşikdüzü'nde seyyar satıcılık yapan bir üniversite mezununun bizlere hitaben söylediği cümleler hâlâ beynimde duruyor. Üniversite mezunlarının işportacılık yaptığı bir yerde, eğer, biz, serveti adil paylaştıramıyorsak ve bu insanların ümidini yiyorsak, onları, ümitsiz halde, aşsız ve işsiz bırakıyorsak, eşsiz bırakıyorsak, çok düşünmemiz gereken bir tabloyla karşı karşıya olduğumuzu bilmemiz gerekiyor.

Devletin yayınlamış olduğu rakamlara göre, Türkiye'de yüzde 10 nüfusun hiçbir geliri yoktur. Böylesine bir tabloda, eğer servetimizi adil paylaştıramıyorsak, serveti artırmanın da fazla bir anlamı olduğuna inanmıyoruz.

Dördüncü husus, hukuk devleti konusudur. Eğer, bir ülkede hukuk devleti bi-hakkın yerleşmemişse ve bu anlayış insanlarımız tarafından benimsenmemişse, insanların hem geçmişle ilgili endişeleri olur hem günleriyle ilgili, yaşadıkları anla ilgili endişeleri olur hem de gelecekle ilgili endişeleri olur. Ayrıca, bu servet dağılımının ve özgürlüklerin sınırını da hukukla tayin etmek mümkündür. Dolayısıyla, Türkiye'nin, umuyorum, 58'inci hükümet elinde, bir an önce, gerçek anlamda hukuk devletine kavuştuğunu göreceğiz.

Hükümet Programındaki ana unsurlardan bir tanesi ise, demokrasidir. Demokratik anlamda Türkiye'nin istenen düzeye gelmediğini herkes biliyor. Özellikle, 11 milyona yakın oy almış bir siyasî partinin genel başkanının şu anda Parlamento-da bulunmaması ayıbını, Türkiye uzun süre daha kaldıramaz! *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Hükümetimizin altını çizdiği bir diğer husus ise, yeniden yapılanmadır. Ben, şahsen belediye başkanlığından geliyorum, dokuz yıla yakın belediye başkanlığı yaptım. Her zeminde şunu söylüyorduk -burada birçok belediye başkanı arkadaşımız var- Ankara'yı küçültmeden Türkiye'yi büyütemezsiniz. Ne yaparsanız yapın, önce Ankara, ilgilendiği alanlar itibarıyla küçülmek zorundadır ve görev alanlarında da etkili olmak zorundadır. Yetkileri -hizmet anlamında, özellikle, hizmeti sunmak anlamında söylüyorum- Anadolu'ya yaymak zorundayız.

Bu yeniden yapılanma içerisinde sosyal kurumlarımızın ve sağlık kurumlarımızın birleştirilmesi ve entegre edilmesi çok önemli bir olaydır ve halkımızın dört gözle beklemiş olduğu bir olaydır.

Bir diğeri de, yerelleşmedir. Dünyada yerelleşmeden kalkınmış bir tek ülke görmedim. Belediye Başkanlığım döneminde Amerika'dan Çin'e, Rusya'dan aşağıya

kadar her tarafı gezdik. Herkes yerelleşerek kalkındı. Türkiye de yerelleşerek kalkınabilecektir. Şahsen, biz, bunun altını özellikle çizmek istiyoruz ve hükümetimize, acil eylem planı içerisine böyle bir yaklaşımı koymuş olmasından dolayı da şükran borcumuzu sunmak istiyoruz.

Doğumuyla hizmetler alan, ölümüyle hizmetleri devreden -insanlarımız açısından söylüyorum- yerel yönetimlerin güçlenmesi gerekiyor. Bu anlamda, gerek kaliteli teknik eleman gerek mevzuat noktasından gerekse de yerinde vergi koyma, vergi ihdas etme ve sivil toplum örgütleri, seçilmiş kişilerle oluşan kent meclisleri marifetiyle kenti yönetme anlamında yerel yönetimlerin ciddi anlamda desteklenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Değerli milletvekilleri, sözlerimi bitirmeden önce, bölgesel anlamda birkaç hususu ifade etmek istiyorum. 57'nci hükümet döneminde Maliye Bakanı, giderayak, bazı belediye başkanlarına, kendi siyasi çizgisini gözetmek suretiyle para gönderdi. Ben Trabzon'dan geliyorum. Tabii, haklı olarak, oradaki arkadaşlarımız, onlara gönderilmişse siz de bize gönderin diyor; ama, ayırım yapmaksızın, para gönderilmeyen her belediyeye hakkı olan bu paraların gönderilmesi gerektiğini burada ifade etmek istiyorum ve Sayın Maliye Bakanımızı göreve davet ediyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Doğu Karadeniz Bölgesiyle ilgili olarak, KEİPA bünyesindeki ülkelerle, İran, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Rusya ve Ukrayna dahil olmak üzere, özellikle sınır ticaretinin geliştirilmesi anlamındaki tedbirlere önem verilmesini özellikle istirham ediyoruz.

Sayın Genel Başkanımızın 15 000 kilometrelik duble yol müjdesini burada alkışlıyorum. Bu anlamda, özellikle Samsun-Sarp arasındaki yolun bir an önce bitirilmesi için hükümetimizin özel dikkat göstereceğini umuyorum.

Doğu Karadeniz Bölgesinin köy yolları Türkiye'nin en kötü köy yollarıdır. Bizat seçim çalışmasından geldiğim için söylüyorum. Belki belli bölgelerimizde var; batıda olabilir, Ege'nin bazı yerlerinde var; ama, Artvin'den Ordu'ya, Samsun'a kadar köy yollarını, kardeşlerimiz isterlerse beraberce bir ziyaret edelim. Rehabilit edilmiş yol nispeti yüzde 10. Yani, asfalt diyebileceğimiz yol, yüzde 10. Yüzde 90'ı katır yoludur. Dolayısıyla, ilgili bakanlığımızın bu bütçeleriyle köy yollarının yapılmayacağını özellikle bilmelerini istiyorum. Bu bütçeyle, elli yıl daha bu yollar yapılamaz. Hükümet Programına, bu yollarla ilgili ciddi anlamda kaynak ve ekipman konulmasında fayda görüyoruz.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Deniz Baykal'ın, Genel Başkanımızın açıklamasıyla ilgili bir hususu oldu. Fındığa 3.000.000 lira fiyat önerdiklerini ifade ettiler. Bunu düzeltmek istiyorum. Bizatihi bizim de takip etmiş olduğumuz bir çalışmadır bu. Fındığa, Genel Başkanımızın önerdiği fiyat 3.000.000 değil, 2.000.000'dur. AK Parti de bir şey söylerse, mutlaka yapar; bundan kimsenin şüphesi olmasın! *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Doğu Karadeniz Bölgesinde yayla turizminin, özellikle Hükümet Programımızda yer almasını istiyoruz. Ormanın mülkiyetinde olan arazileri turizme açmak için sayın valilerimiz ve ilgili arkadaşlarımız yıllardır Ankara'ya gidip geliyorlar. Turizm

alanı olarak belirlenmiş olan yerlerin, bir yasayla, derhal Orman Bakanlığının uhdesinden özel idarelere 49 yıllığına devredilmesi gerekiyor. Buraların halihazırının yapılması lazım, imar planının yapılması lazım, yollarının yapılması lazım, teşvik verilmesi lazım, mülkiyet probleminin -gerekirse yabancılara da açmak üzere- halledilmesi lazım ki, Doğu Karadeniz Bölgesinde korkunç bir turizm potansiyeli var; fakat, şimdiye kadar, maalesef, toplu halde meseleye yaklaşılmadığı için, konu, dünyaya kapatılmış ve dünyadaki tur operatörlerinin Karadeniz’de buluşturulması suretiyle milyarlarca dolarlık dövizin bütçeye kazandırılması lazım. Türkiye’deki turizm sıfır kodundadır ve en az bin koduna çıkarılması gerekiyor.

Ayrıca, Batum ile Hopa arasında 20 kilometre yol yaptığımız zaman, Hopa Limanıyla beraber, ta Çin’e kadar gidebiliyoruz. Yapacağımız 20 kilometrelik demiryoludur. Özellikle Ulaştırma Bakanımıza, bunu huzurlarınızda hatırlatmak istiyorum. Oraya getirilecek olan bu imkân birçok ihracat kapısını da bize açmış olacaktır.

Saygıdeğer milletvekilleri, daha fazla zamanınızı almak istemiyorum; sürem doluyor; 58’inci hükümetin ülkemiz için faydalı çalışmalar yapacağını umuyorum ve Kabinede görev alan arkadaşlarımıza huzurlarınızda başarılar diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN - Sayın Aykan, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Güvenoylamasının, Anayasanın 110, İçtüzüğü’nün 124’üncü maddeleri gereğince, görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir. Buna göre, güvenoylaması, 28 Kasım 2002 Perşembe günü yapılacaktır.

Başbakan Sayın Abdullah Gül tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güvenoylamasını ve gruplarca aday gösterildiği takdirde Başkanlık Divanına ve komisyonlara üye seçimlerini yapmak için, alınan karar gereğince, 28 Kasım 2002 Perşembe günü saat 15.00’te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.26

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 22 Cilt 1 Birleşim 5
Sayfa 112-113
28.11.2002 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: *Bülent ARINÇ*

GEÇİCİ KÂTİP ÜYELER: *Mehmet DANIŞ (Çanakkale)*

Suat KILIÇ (Samsun)

Açılma Saati: 15.00

Güvenoylaması

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 5'inci Birleşimini açıyorum.

Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan Başbakan Sayın Abdullah Gül tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında Anayasanın 110 ve İçtüzüğün 124 üncü maddeleri gereğince güven oylaması yapılacaktır.

BAŞKAN — Güven oylamasının açık oy şeklinde yapılması, içtüzüğün 124 üncü maddesi gereğidir.

İçtüzüğün 139 uncu maddesine göre de, açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir.

Açık oylama şekillerini şu sıraya göre oylayacağım:

1. Elektronik oylama cihazıyla,
2. Oy kupalarının sıralar arasında dolaştırılması suretiyle,
- 3- Adı okunan milletvekilinin, “kabul”, “ret” veya “çekimser” şeklinde oyunu belirtmesi suretiyle,
4. Adı okunan milletvekilinin, kürsü önüne konulacak kutuya oyunu atması suretiyle.

Şimdi, bu sıraya göre oylama yapacağım:

1. Açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Alınan karar gereğince, açık oylama, elektronik cihazla yapılacaktır.

Oylama için 10 dakika süre vereceğim.

Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin, oy pusulalarını, oylama için öngörülen 10 dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Ayrıca, vekâleten oy kullanacak sayın bakanlar varsa, hangi bakana vekâleten oy kullandığını, oyunun rengini ve kendisinin ad ve soyadıyla imzasını taşıyan oy

pusulasını, yine, oylama için öngörülen 10 dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Şimdi açık oylamaya başlıyoruz.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, oy kullanma için tayin olunan süre bitmiştir; ancak, oy pusulalarıyla teknik olarak bir karşılaştırma yapacağız. Sonucu biraz sonra açıklayacağım...

Sayın milletvekilleri, güven oylamasının sonucunu arz ediyorum:

Oylamaya 516 milletvekili katılmış, 346 kabul, 170 ret oyu kullanılmıştır. (1)

Bu sonuca göre, Başbakan Sayın Abdullah Gül tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna Meclisimizce güvenoyu verilmiştir. Kendilerini kutlar, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı ve başarılı olmasını dilerim. *(Alkışlar)*

Sayın Başbakanın teşekkür amaçlı söz talebi vardır.

(1) Açık oylama tablosu Tutanağa eklidir.

Buyurun Sayın Başbakan. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN ABDULLAH GÜL (Kayseri) — Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; bir kez daha, şahsım ve değerli kabine üyesi arkadaşlarım adına, hepinize saygılar sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, 3 Kasım seçimlerinin kesin neticeleri alındıktan sonra, Sayın Cumhurbaşkanımız, hükümet kurma görevini bana tevdi etmişlerdir. Ben de, hiç vakit geçirmeden, 58'inci hükümetin kabinesini Sayın Cumhurbaşkanımıza götürdüm ve kabul ettiler. Resmî Gazetede yayımlandıktan sonra, 23 Kasım günü, burada hükümetimizin programını sizlere sundum. Hemen 3 üzerinden iki gün geçtikten sonra da, ayın 26'sında, Hükümet Programı üzerinde, burada, hep beraber tartışma yaptık. Anamuhalefetin değerli genel başkanı ve siz milletvekili arkadaşlarım, Hükümet Programıyla ilgili görüşlerinizi burada anlattınız; hepsinden ziyadesiyle faydalandık.

Bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisinin güvenoyuna mazhar olduk. Bir kez daha, bundan dolayı, şahsım ve arkadaşlarım adına, sizlere saygılar sunuyorum, teşekkürler ediyorum, şükranlarımızı iletiyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemi hep beraber değerlendirme vakti gelmiştir. Artık konuşma vakti değil, iş yapma vaktidir. Hükümet olarak biz, hazırlıkçıyız, azimliyiz ve kararlıyız. Herkese karşı eşit mesafedeyiz. Bütün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarımız hepimizin önceliğidir ve hepsine hizmet etmek bizim görevimizdir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bütün sivil toplum kuruluşlarına, bütün basın yayın organlarına, bütün siyasî partilerimize ve herkese eşit mesafedeyiz.

Hepimizin görevi, Türkiye'yi ve halkımızı bulunduğu bu durumdan kurtarıp hak ettiği noktaya getirmektir. Bunun için ise, referanslarımız gayet açıktır: Başta Anayasamız ve yasalar olmak üzere, Hükümet Programımız, Acil Eylem Planımız

ve diğer, parti programımızdır. Bu konuları açık açık konuştuk ve tartıştık. Şimdi, iş yapma vaktidir. Arkadaşlarımızla gece gündüz seferberiz; sizin hizmetinizdeyiz, milletimizin hizmetindeyiz. İyi bir diyalog içerisinde olacağız. Bir kez daha tekrarlıyorum: Bütün tenkitlerinize ve tavsiyelerinize açığız. Bu ülke hepimizindir. Bu millete, hepimiz, büyük bir görev borcu içerisindeyiz. Bunu yerine getirmek için, elbirliğiyle, el ele, omuz omuza bütün enerjimizi milletimizin hizmetine sunacağız.

Değerli arkadaşlar, bize güvenoyu veren vermeyen, muhalefet partimiz olsun, hepinizin desteğini bekliyoruz, hepinizin yardımlarını bekliyoruz ve hepimiz elbirliği içerisinde milletin hizmetinde olacağız.

Bir kez daha, hepinize, bize verdiğiniz güvenoyundan dolayı teşekkür ediyorum, şükranlarımı sunuyorum ve saygılar sunuyorum. Sağ olun, var olun. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar; CHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, teşekkür ederim.

BAŞBAKAN ABDULLAH GÜL (Devamla) — Sağ olun, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, gündemin “Seçim” kısmına geçiyoruz.

Kapanma Saati: 15.40

**Başbakan Abdullah Gül tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında
güven oylaması sonucu**

<i>Program</i>	23.11.2002
<i>Güvenoylaması:</i>	28.11.2002
<i>Üye sayısı:</i>	550
<i>Kullanılan oy:</i>	516
<i>Kabul:</i>	346
<i>Red:</i>	170
<i>Oylamaya Katılmayan:</i>	28

ADANA

Uğur AKSÖZ	CHP	Red
Atilla BAŞOĞLU	CHP	Red
Abdullah ÇALIŞKAN	AK PARTİ	Kabul
Ömer ÇELİK	AK PARTİ	Kabul
Nevin Gaye ERBATUR	CHP	Red
Recep GARİP	AK PARTİ	Kabul
Vahit KİRİŞÇİ	AK PARTİ	Kabul
Ali KÜÇÜKAYDIN	AK PARTİ	Kabul
Kemal SAĞ	CHP	Red
Seyhan TACİDAR	CHP	Red
Ayhan Zeynep TEKİN	AK PARTİ	Kabul
Abdullah TORUN	AK PARTİ	Kabul
Ziyaettin YAĞCI	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Ziya YERGÖK	CHP	Red
ADİYAMAN		
Mahmut GÖKSU	AK PARTİ	Kabul
Şevket GÜRSOY	CHP	Red
F. Hüsrev KUTLU	AK PARTİ	Kabul
Mehmet ÖZYOL	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Faruk UNSAL	AK PARTİ	Kabul

AFYON

Sait AÇBA	AK PARTİ	Kabul
İbrahim Hakkı AŞKAR	AK PARTİ	Kabul

Halil AYDOĞAN	AK PARTİ	Kabul
Reyhan BALANDI	AK PARTİ	Kabul
Ahmet KOCA	AK PARTİ	Kabul
Mahmut KOÇAK	AK PARTİ	Kabul
Halil ÜNLÜTEPE	CHP	Red

AĞRI

Naci ASLAN	CHP	Red
Cemal KAYA	CHP	Red
Mehmet Melik ÖZMEN	AK PARTİ	Katılmadı
Malil ÖZYOLCU	AK PARTİ	Kabul
M. Kerim YILDIZ	AK PARTİ	Kabul

AMASYA

Hamza ALBAYRAK	AK PARTİ	Kabul
Akif GÜLLE	AK PARTİ	Kabul
Mustafa SAYAR	CHP	Red

ANKARA

Zekeriya AKINCI	CHP	Red
İsmail ALPTEKİN	AK PARTİ	Kabul
Oya ARASLI	CHP	Red
Beşir ATALAY	AK PARTİ	Kabul
Yılmaz ATEŞ	CHP	Red
Ali BABACAN	AK PARTİ	Kabul
A. Gülsün BİLGEHAN	CHP	Red
A. İsmet ÇANAKÇI	CHP	Red
Cemil ÇİÇEK	AK PARTİ	Katılmadı
İsmail DEĞERLİ	CHP	Red
Reha DENEMEÇ	AK PARTİ	Kabul
Eşref ERDEM	CHP	Red
Bülent GEDİKLİ	AK PARTİ	Kabul
Haluk İPEK	AK PARTİ	Kabul
Salih KAPUSUZ	AK PARTİ	Katılmadı
Talat KARAPINAR	AK PARTİ	Kabul
Yakup KEPENEK	CHP	Red
Faruk KOCA	AK PARTİ	Kabul

Muzaffer R. KURTULMUŞOĞLU	CHP	Red
Bayram Ali MERAL	CHP	Red
Mehmet Zekai ÖZCAN	AK PARTİ	Kabul
Remziye ÖZTOPRAK	AK PARTİ	Kabul
Eyüp SANAY	AK PARTİ	Katılmadı
Önder SAV	CHP	Red
Mehmet TOMANBAY	CHP	Red
Nur Doğan TOPALOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Mustafa TUNA	AK PARTİ	Kabul
Ersönmez YARBAY	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Said YAZICIOĞLU	AK PARTİ	Kabul

ANTALYA

Osman AKMAN	AK PARTİ	Kabul
Fikret BADAZLI	AK PARTİ	Kabul
Feridun Fikret BALOĞLU	CHP	Red
Deniz BAYKAL	CHP	Red
Mevlüt ÇAVUŞOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Mehmet DÜLGER	AK PARTİ	Kabul
Hüseyin EKMEKCİOĞLU	CHP	Red
Atilla EMEK	CHP	Red
Tuncay ERCENK	CHP	Red
Nail KAMACI	CHP	Red
Osman KAPTAN	CHP	Red
Burhan KILIÇ	AK PARTİ	Kabul
Osman ÖZCAN	CHP	Red

ARTVİN

Yüksel ÇORBACIOĞLU	CHP	Katılmadı
Orhan YILDIZ	AK PARTİ	Kabul

AYDIN

Ahmet Rıza ACAR	AK PARTİ	Kabul
Mehmet BOZTAŞ	CHP	Red
Özlem ÇERÇİOĞLU	CHP	Red
Ahmet ERTÜRK	AK PARTİ	Kabul
Atilla KOÇ	AK PARTİ	Kabul

Seniha ÖYÜŞ	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Mesud ÖZAKCAN	CHP	Red
Mehmet SEMERCİ	CHP	Red

BALIKESİR

Ali AYDINOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Turhan ÇÖMEZ	AK PARTİ	Kabul
Ali Kemal DEVECİLER	CHP	Red
İsmail ÖZGÜN	AK PARTİ	Kabul
Sedat PEKEL	CHP	Red
Ali Osman SALİ	AK PARTİ	Kabul
Orhan SÜR	CHP	Red
Ahmet Edip UĞUR	AK PARTİ	Kabul

BİLECİK

Fahrettin POYRAZ	AK PARTİ	Kabul
Yaşar TÜZÜN	CHP	Red

BİNGÖL

Abdurrahman ANİK	AK PARTİ	Kabul
Feyzi BERDİBEK	AK PARTİ	Kabul
Mahfuz GÜLER	AK PARTİ	Kabul

BİTLİS

Abdurrahim AKSOY	AK PARTİ	Kabul
Zeki ERGEZEN	AK PARTİ	Kabul
Edip Safder GAYDALI	Bağımsız	Red
Vahit KİLER	AK PARTİ	Kabul

BOLU

Yüksel COÇKUNYÜREK	AK PARTİ	Kabul
Mehmet GÜNER	AK PARTİ	Kabul
Metin YILMAZ	AK PARTİ	Kabul
BURDUR		
Mehmet ALP	AK PARTİ	Kabul
Bayram ÖZÇELİK	AK PARTİ	Kabul
Ramazan Kerim ÖZKAN	CHP	Red

BURSA

Abdilmecit ALP	AK PARTİ	Kabul

Faruk ANBARCIOĞLU	AK PARTİ	Katılmadı
Şerif BİRİNÇ	AK PARTİ	Kabul
Faruk ÇELİK	AK PARTİ	Kabul
Kemal DEMİREL	CHP	Red
Ali DİNÇER	CHP	Red
Mustafa DÜNDAR	AK PARTİ	Kabul
Zafer HIDIROĞLU	AK PARTİ	Katılmadı
M. Altan KARAPAŞAOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Sedat KIZILCIKLİ	AK PARTİ	Kabul
Mehmet KÜÇÜKAŞIK	CHP	Red
Şevket ORHAN	AK PARTİ	Kabul
Mustafa ÖZYURT	CHP	Red
Niyazi PAKYÜREK	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Emin TUTAN	AK PARTİ	Kabul
Ertuğrul YALÇINBAYIR	AK PARTİ	Kabul
ÇANAKKALE		
Mehmet DANIŞ	AK PARTİ	Kabul
İbrahim KÖŞDERE	AK PARTİ	Kabul
Ahmet KÜÇÜK	CHP	Red
İsmail ÖZAY	CHP	Red
ÇANKIRI		
Tevfik AKBAK	AK PARTİ	Kabul
İsmail ERİCEKLİ	AK PARTİ	Kabul
Hikmet ÖZDEMİR	AK PARTİ	Kabul
ÇORUM		
Feridun AYVAZOĞLU	CHP	Red
Agâh KAFKAS	AK PARTİ	Katılmadı
Ali Yüksel KAVUŞTU	AK PARTİ	Kabul
Muzaffer KÜLCÜ	AK PARTİ	Kabul
Murat YILDIRIM	AK PARTİ	Kabul
DENİZLİ		
Mehmet Salih ERDOĞAN	AK PARTİ	Kabul
Osman Nuri FİLİZ	AK PARTİ	Kabul
Mustafa GAZALCI	CHP	Red

Ümmet KANDOĞAN	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Uğur NEŞŞAR	CHP	Red
V. Haşim ORAL	CHP	Red
Mehmet YÜKSEKTEPE	AK PARTİ	Kabul

DİYARBAKIR

Aziz AKGÜL	AK PARTİ	Kabul
M. İhsan ARSLAN	AK PARTİ	Kabul
Osman ASLAN	AK PARTİ	Kabul
Mesut DEĞER	CHP	Red
M. Mehdi EKER	AK PARTİ	Kabul
Muhsin KOÇYİĞİT	CHP	Red
Ali İhsan MERDANOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Cavit TORUN	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Fehmi UYANIK	AK PARTİ	Kabul
İrfan Rıza YAZICIOĞLU	AK PARTİ	Kabul

EDİRNE

Ali AYAĞ	AK PARTİ	Kabul
Necdet BUDAK	CHP	Katılmadı
Rasim ÇAKIR	CHP	Red
Nejat GENCAN	CHP	Red

ELAZIĞ

Mehmet Kemal AĞAR	DYP	Katılmadı
Mehmet Necati ÇETİNKAYA	AK PARTİ	Kabul
Zülfü DEMİRBAĞ	AK PARTİ	Kabul
Şemsettin MURAT	AK PARTİ	Kabul
Abdülbaki TÜRKOĞLU	AK PARTİ	Kabul

ERZİNCAN

Talip KABAN	AK PARTİ	Kabul
Tevhid KARAKAYA	AK PARTİ	Kabul
Erol TINASTEPE	CHP	Red

ERZURUM

Mustafa Nuri AKBULUT	AK PARTİ	Kabul
Recep AKDAĞ	AK PARTİ	Kabul
Mücahit DALOĞLU	AK PARTİ	Kabul

Muzaffer GÜLYURT	AK PARTİ	Kabul
Mustafa ILICALI	AK PARTİ	Kabul
İbrahim OZDOĞAN	AK PARTİ	Kabul
Ömer ÖZYILMAZ	AK PARTİ	Kabul

ESKİŞEHİR

Mehmet Ali ARIKAN	CHP	Red
Fahri KESKİN	AK PARTİ	Kabul
Hasan Murat MERCAN	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Cevdet SELVİ	CHP	Katılmadı
Muharrem TOZÇÖKEN	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Vedat YÜCESAN	CHP	Katılmadı

GAZİANTEP

Ömer ABUŞOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Nurettin AKTAŞ	AK PARTİ	Kabul
Abdulkadir ATEŞ	CHP	Red
Mahmut DURDU	AK PARTİ	Kabul
Mehmet SARI	AK PARTİ	Kabul
Fatma ŞAHİN	AK PARTİ	Kabul
Kürşad TÜZMEN	AK PARTİ	Kabul
Ahmet ÜZER	AK PARTİ	Kabul
Mustafa YILMAZ	CHP	Red
Ahmet YILMAZKAYA	CHP	Red

GİRESUN

Hasan AYDIN	AK PARTİ	Kabul
Nurettin CANİKLİ	AK PARTİ	Kabul
Mehmet IŞIK	CHP	Katılmadı
Adem TATLI	AK PARTİ	Kabul
Ali TEMÜR	AK PARTİ	Kabul
GÜMÜŞHANE		
Sabri VARAN	AK PARTİ	Kabul
Temel YILMAZ	AK PARTİ	Kabul

HAKKÂRİ

Esat CANAN	CHP	Red
Fehmi ÖZTUNÇ	AK PARTİ	Kabul
Mustafa ZEYDAN	Bağımsız	Kabul

HATAY

Zübeyir AMBER	CHP	Red
İnal BATU	CHP	Red
Fuat ÇAY	CHP	Red
Gökhan DURGUN	CHP	Red
Mehmet ERASLAN	AK PARTİ	Kabul
Sadullah ERGİN	AK PARTİ	Kabul
Fuat GEÇEN	AK PARTİ	Kabul
Mehmet SOYDAN	AK PARTİ	Kabul
İsmail SOYLU	AK PARTİ	Kabul
Abdulaziz YAZAR	CHP	Red

İSPARTA

Mehmet Sait ARMAĞAN	AK PARTİ	Kabul
Emin BİLGİN	AK PARTİ	Katılmadı
Mevlüt COŞKUNER	CHP	Red
Erkan MUMCU	AK PARTİ	Katılmadı
Recep ÖZEL	AK PARTİ	Kabul

İÇEL

Saffet BENLİ	AK PARTİ	Kabul
Ersoy BULUT	CHP	Red
Vahit ÇEKMEZ	CHP	Red
Ali ER	AK PARTİ	Kabul
Mustafa EYİCEOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Dengir Mir Mehmet FIRAT	AK PARTİ	Kabul
Hüseyin GÜLER	CHP	Red
Ömer İNAN	AK PARTİ	Kabul
Ali OKSAL	CHP	Red
Hüseyin ÖZCAN	CHP	Red
Mustafa ÖZYÜREK	CHP	Red
Şefik ZENGİN	CHP	Red

İSTANBUL

M. Mustafa AÇIKALIN	AK PARTİ	Kabul
Abdülkadir AKSU	AK PARTİ	Kabul
Güldal AKŞİT	AK PARTİ	Kabul

Halil AKYÜZ	CHP	Red
Halil ALBAYRAK	AK PARTİ	Kabul
Tayyar ALTIKULAÇ	AK PARTİ	Kabul
Ersin ARIOĞLU	CHP	Red
İsmet ATALAY	CHP	Red
Mustafa ATAŞ	AK PARTİ	Kabul
Azmi ATEŞ	AK PARTİ	Kabul
Hasan AYDIN	CHP	Red
Sıdika AYDOĞAN	CHP	Red
Lokman AYVA	AK PARTİ	Kabul
Egemen BAĞIŞ	AK PARTİ	Kabul
Mustafa BAŞ	AK PARTİ	Kabul
Yahya BAŞ	AK PARTİ	Kabul
Murat BAŞESGİOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Nusret BAYRAKTAR	AK PARTİ	Kabul
Hüseyin BEŞLİ	AK PARTİ	Kabul
Alaattin BÜYÜKKAYA	AK PARTİ	Kabul
Ali COŞKUN	AK PARTİ	Kabul
Nimet ÇUBUKÇU	AK PARTİ	Kabul
Mehmet. B. DENİZOLGUN	AK PARTİ	Kabul
Kemal DERVİŞ	CHP	Red
Nazım EKREN	AK PARTİ	Kabul
M. Şükrü ELEKDAĞ	CHP	Red
Ekrem ERDEM	AK PARTİ	Kabul
Gürsoy EROL	AK PARTİ	Katılmadı
A. Rıza GÜLÇİÇEK	CHP	Red
İrfan GÜNDÜZ	AK PARTİ	Kabul
H. Fehmi GÜNEŞ	CHP	Red
Z. Damla GÜREL	CHP	Katılmadı
Algan HACALOĞLU	CHP	Red
Memduh HACIOĞLU	CHP	Katılmadı
Ali İBİŞ	AK PARTİ	Kabul
Halide İNCEKARA	AK PARTİ	Kabul
Ünsal KAÇIR	AK PARTİ	Kabul

Hüseyin KANSU	AK PARTİ	Kabul
Cengiz KAPTANOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Muharrem KARSLI	AK PARTİ	Kabul
Birgen KELEŞ	CHP	Red
Ahmet G. KETENCİ	CHP	Red
Kemal KILIÇDAROĞLU	CHP	Red.
Recep KORAL	AK PARTİ	Kabul
A. Kemal KUMKUMOĞLU	CHP	Red
Burhan KUZU	AK PARTİ	Kabul
Göksal KÜÇÜKALİ	AK PARTİ	Kabul
Ö. Zülfü LİVANELİOĞLU	CHP	Red
Güldal OKUDUCU	CHP	Red
Onur B. ÖYMEN	CHP	Red
İbrahim R. ÖZAL	AK PARTİ	Kabul
A. Sim ÖZBEK	CHP	Red
İnci Gülser ÖZDEMİR	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Ali ÖZPOLAT	CHP	Red
Yaşar Nuri ÖZTÜRK	CHP	Red
Mehmet SEKMEN	AK PARTİ	Kabul
Mehmet SEVİGEN	CHP	Red
İdris Naim ŞAHİN	AK PARTİ	Katılmadı
Mehmet Ali ŞAHİN	AK PARTİ	Kabul
Berhan ŞİMŞEK	CHP	Red
Emin ŞİRİN	AK PARTİ	Kabul
Bihlun TAMAYLIGİL	CHP	Red
Bülent H. TANLA	CHP	Red
Ali TOPUZ	CHP	Red
Gülseren TOPUZ	AK PARTİ	Kabul
Kemal UNAKITAN	AK PARTİ	Kabul
Zeynep Armağan USLU	AK PARTİ	Katılmadı
Nevzat YALÇIN TAŞ	AK PARTİ	Kabul
Hayati YAZICI	AK PARTİ	Kabul
Binali YILDIRIM	AK PARTİ	Kabul

İZMİR

Hakkı AKALIN	CHP	Red
Zekeriya AKÇAM	AK PARTİ	Kabul
Vezir AKDEMİR	CHP	Katılmadı
K. Kemal ANADOL	CHP	Red
Canan ARITMAN	CHP	Red
Mehmet AYDIN	AK PARTİ	Kabul
Bülent BARATALI	CHP	Red
A. Rıza BODUR	CHP	Red
Tevfik ENSARİ	AK PARTİ	Kabul
Ahmet ERSİN	CHP	Red
Abdürrezzak ERTEN	CHP	Red
Nükhet HOTAR	AK PARTİ	Katılmadı
Erdal KARADEMİR	CHP	Red
Fazıl KARAMAN	AK PARTİ	Kabul
İsmail KATMERCİ	AK PARTİ	Kabul
Yılmaz KAYA	CHP	Red
Türkan MİÇOĞULLARI	CHP	Red
Oğuz OYAN	CHP	Red
Enver ÖKTEM	CHP	Red
Mehmet S. TEKELİOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Muharrem TOPRAK	CHP	Red
Sedat UZUNBAY	CHP	Red
Hakkı ÜLKÜ	CHP	Red
Serpil YILDIZ	AK PARTİ	Kabul

KARS

Selahattin BEYRİBEY	AK PARTİ	Katılmadı
Zeki KARABAYIR	AK PARTİ	Kabul
Selami YİĞİT	CHP	Red

KASTAMONU

Hakkı KÖYLÜ	AK PARTİ	Kabul
Sinan ÖZKAN	AK PARTİ	Kabul
Mustafa SIVACIOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Mehmet YILDIRIM	CHP	Red

KAYSERİ

Adem BAŞTÜRK	AK PARTİ	Kabul
Mustafa DURU	AK PARTİ	Kabul
Mustafa ELİTAŞ	AK PARTİ	Kabul
Muharrem ESKİYAPAN	CHP	Red
Abdullah GÜL	AK PARTİ	Kabul
Niyazi ÖZCAN	AK PARTİ	Kabul
Sadık YAKUT	AK PARTİ	Kabul
Taner YILDIZ	AK PARTİ	Kabul

KIRKLARELİ

Yavuz ALTINORAK	CHP	Red
Mehmet KESİMOĞLU	CHP	Red
A. Gökhan SARIÇAM	AK PARTİ	Kabul

KIRŞEHİR

Mikail ARSLAN	CHP	Kabul
Hüseyin BAYINDIR	CHP	Red
Hacı TURAN	AK PARTİ	Kabul

KOCAELİ

Eyüp AYAR	AK PARTİ	Kabul
Muzaffer BAŞTOPÇU	AK PARTİ	Kabul
İzzet ÇETİN	CHP	Red
Nevzat DOĞAN	AK PARTİ	Kabul
Nihat ERGÜN	AK PARTİ	Kabul
M. Vecdi GÖNÜL	AK PARTİ	Kabul
Salih GÜN	CHP	Red
Osman PEPE	AK PARTİ	Kabul
M. Sefa SİRMEN	CHP	Red

KONYA

Hasan ANĞI	AK PARTİ	Kabul
Ahmet BÜYÜKAKKAŞLAR	AK PARTİ	Kabul
Nezir BÜYÜKCENGİZ	CHP	Red
Muharrem CANDAN	AK PARTİ	Kabul
Remzi ÇETİN	AK PARTİ	Kabul
Abdullah ÇETİNKAYA	AK PARTİ	Kabul

Orhan ERDEM	AK PARTİ	Kabul
Sami GÜÇLÜ	AK PARTİ	Kabul
Ahmet IŞIK	AK PARTİ	Kabul
Atilla KART	CHP	Red
Mehmet KILIÇ	AK PARTİ	Kabul
Özkan ÖKSÜZ	AK PARTİ	Kabul
Kerim ÖZKUL	AK PARTİ	Kabul
Harun TÜFEKÇİ	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Ü NALDI	AK PARTİ	Katılmadı
Halil ÜRÜN	AK PARTİ	Kabul

KÜTAHYA

Soner AKSOY	AK PARTİ	Kabul
Abdullah E. CANTİMUR	AK PARTİ	Kabul
Alaettin GÜVEN	AK PARTİ	Kabul
H. Fehmi KİNAY	AK PARTİ	Kabul
Hüsnü ORDU	AK PARTİ	Kabul
Halil İbrahim YILMAZ	AK PARTİ	Kabul

MALATYA

Miraç AKDOĞAN	AK PARTİ	Kabul
Ferit Mevlüt ASLANOĞLU	CHP	Red
A. Osman BAŞKURT	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Münir ERKAL	AK PARTİ	Kabul
Muharrem KILIÇ	CHP	Red
Fuat ÖLMEZTOPRAK	AK PARTİ	Kabul
Süleyman SARIBAŞ	AK PARTİ	Kabul

MANİSA

Bülent ARINÇ	AK PARTİ	Katılmadı
İsmail BİLEN	AK PARTİ	Kabul
Mehmet ÇERÇİ	AK PARTİ	Kabul
Nuri ÇİLİNGİR	CHP	Red
Hasan ÖREN	CHP	Red
Ufuk ÖZKAN	CHP	Red
Hüseyin TANRIVERDİ	AK PARTİ	Kabul
Hakan TAŞÇI	AK PARTİ	Kabul

Süleyman TURGUT	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Erdoğan YETENÇ	CHP	Red

K.MARAŞ

Fatih ARIKAN	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Ali BULUT	AK PARTİ	Kabul
Avni DOĞAN	AK PARTİ	Kabul
Hanefi MAHÇİÇEK	AK PARTİ	Kabul
Nevzat PAKDİL	AK PARTİ	Kabul
Mehmet PARLAKYİĞİT	CHP	Red
Ali SEZAL	AK PARTİ	Kabul
Mehmet YILMAZCAN	AK PARTİ	Kabul

MARDİN

Süleyman BÖLÜNMEZ	Bağımsız	Kabul
Selahattin DAĞ	AK PARTİ	Kabul
Muharrem DOĞAN	CHP	Red
Mahmut DUYAN	CHP	Red
Nihat ERİ	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Beşir HAMİDİ	AK PARTİ	Kabul

MUĞLA

Ali ARSLAN	CHP	Red
Gürol ENGİN	CHP	Red
Hasan ÖZYER	AK PARTİ	Kabul
Orhan Seyfi TERZİBAŞIOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Fahrettin ÜSTÜN	CHP	Red
Ali Cumhur YAKA	CHP	Red

MUŞ

Mehmet Şerif ERTUĞRUL	CHP	Red
Seracettin KARAYAĞIZ	AK PARTİ	Kabul
Sabahattin YILDIZ	AK PARTİ	Kabul
Medeni YILMAZ	AK PARTİ	Kabul
NEVŞEHİR		
Mehmet ELKATMIŞ	AK PARTİ	Kabul
Rıdvan KÖYBAŞI	AK PARTİ	Kabul
Osman SEYFİ	AK PARTİ	Kabul

NİĞDE

Mahmut Uğur ÇETİN	AK PARTİ	Kabul
Orhan ERASLAN	CHP	Red
Erdoğan ÖZEGEN	AK PARTİ	Kabul

ORDU

Eyüp FATSA	AK PARTİ	Kabul
M. Hilmi GÜLER	AK PARTİ	Kabul
İdris Sami TANDOĞDU	CHP	Red
Hamit TAŞCI	AK PARTİ	Kabul
Kazım TÜRKMEN	CHP	Red
Cemal UYSAL	AK PARTİ	Kabul
Enver YILMAZ	AK PARTİ	Kabul

RİZE

İlyas ÇAKIR	AK PARTİ	Kabul
Abdülkadir KART	AK PARTİ	Kabul
İmdat SÜTLÜOĞLU	AK PARTİ	Kabul

SAKARYA

Erol Aslan CEBECİ	AK PARTİ	Kabul
Hasan Ali ÇELİK	AK PARTİ	Kabul
Şaban DIŞLI	AK PARTİ	Kabul
Süleyman GÜNDÜZ	AK PARTİ	Kabul
Süleyman Sefer ÜSTÜN	AK PARTİ	Kabul
Recep YILDIRIM	AK PARTİ	Kabul

SAMSUN

Mustafa ÇAKIR	AK PARTİ	Kabul
Cemal Yılmaz DEMİR	AK PARTİ	Kabul
Mustafa DEMİR	AK PARTİ	Kabul
Suat KILIÇ	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Haluk KOÇ	CHP	Red
Mehmet KURT	AK PARTİ	Kabul
İlyas Sezai ÖNDER	CHP	Red
Musa UZUNKAYA	AK PARTİ	Kabul
Ahmet YENİ	AK PARTİ	Kabul

SIİRT

Mehmet Fadıl AKGÜNDÜZ	Bağımsız	Kabul

Ekrem BİLEK	CHP	Katılmadı
Mevran GÜL	AK PARTİ	Kabul

SİNOP

Engin ALTAY	CHP	Red
Cahit CAN	AK PARTİ	Kabul
Mustafa ÖZTÜRK	AK PARTİ	Kabul

SİVAS

Osman KILIÇ	AK PARTİ	Kabul
Ömer KULAKSIZ	AK PARTİ	Kabul
Nurettin SÖZEN	CHP	Red
Abdullatif ŞENER	AK PARTİ	Kabul
Orhan TAŞ	AK PARTİ	Kabul
Selami UZUN	AK PARTİ	Kabul

TEKİRDAĞ

T. Ziyaeddin AKBULUT	AK PARTİ	Kabul
Ahmet KAMBUR	AK PARTİ	Kabul
Erdoğan KAPLAN	CHP	Red
Mehmet Nuri SAYGUN	CHP	Red
Enis TÜTÜNCÜ	CHP	Red

TOKAT

Zeyit ASLAN	AK PARTİ	Katılmadı
Şükrü AYALAN	AK PARTİ	Kabul
İbrahim ÇAKMAK	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Ergün DAĞCIOĞLU	AK PARTİ	Katılmadı
Orhan Ziya DİREN	CHP	Red
Feramuz ŞAHİN	CHP	Red
Resul TOSUN	AK PARTİ	Kabul

TRABZON

Şevket ARZ	CHP	Red
Asım AYKAN	AK PARTİ	Kabul
Mustafa CUMUR	AK PARTİ	Kabul
M. Akif HAMZAÇEBİ	CHP	Red
Aydın DUMANOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Cevdet ERDÖL	AK PARTİ	Kabul

Kemalettin GÖKTAŞ	AK PARTİ	Kabul

Faruk Nafiz ÖZAK	AK PARTİ	Kabul

TUNCELİ

Hasan GÜYÜLDAR	CHP	Red

V. Sinan YERLİKAYA	CHP	Red

ŞANLIURFA

Yahya AKMAN	AK PARTİ	Kabul

M. Faruk BAYRAK	AK PARTİ	Kabul

Sabahattin CEVHERİ	Bağımsız	Kabul

Zülfikar İZOL	AK PARTİ	Kabul

Mahmut KAPLAN	AK PARTİ	Kabul

M. Atilla MARAŞ	AK PARTİ	Kabul

Mehmet Vedat MELİK	CHP	Red

Mehmet ÖZLEK	AK PARTİ	Kabul

Turan TÜYSÜZ	CHP	Red

Abdurrahman Müfit YETKİN	AK PARTİ	Katılmadı

Mahmut YILDIZ	CHP	Red

UŞAK

Osman COŞKUNOĞLU	CHP	Red

Ahmet ÇAĞLAYAN	AK PARTİ	Kabul

Alim TUNÇ	AK PARTİ	Kabul

VAN

Maliki Ejder ARVAS	AK PARTİ	Kabul

Hacı BİNER	AK PARTİ	Kabul

Hüseyin ÇELİK	AK PARTİ	Kabul

Asuman Yekta HAYDAROĞLU	AK PARTİ	Kabul

Cüneyt KARABIYIK	AK PARTİ	Kabul

Mehmet KARTAL	CHP	Red

Halif KAYA	AK PARTİ	Kabul

YOZGAT

İlyas ARSLAN	AK PARTİ	Kabul

Bekir BOZDAĞ	AK PARTİ	Katılmadı

Mehmet ÇİÇEK	AK PARTİ	Katılmadı

Mehmet ERDEMİR	AK PARTİ	Katılmadı

Emin KOÇ	CHP	Red
Mehmet Yaşar ÖZTÜRK	AK PARTİ	Katılmadı
ZONGULDAK		
Harun AKIN	CHP	Red
Fazlı ERDOĞAN	AK PARTİ	Kabul
Nadir SARAÇ	CHP	Red
Köksal TOPTAN	AK PARTİ	Kabul
Polat TÜRKMEN	AK PARTİ	Kabul
AKSARAY		
Ruhi AÇIKGOZ	AK PARTİ	Kabul
Ali Rıza ALABOYUN	AK PARTİ	Kabul
Ramazan TOPRAK	AK PARTİ	Kabul
Ahmet YAŞAR	AK PARTİ	Kabul
BAYBURT		
Fetani BATTALLI	AK PARTİ	Kabul
Ülkü Gökalep GÜNEY	Bağımsız	Kabul
KARAMAN		
Mevlut AKGÜN	AK PARTİ	Kabul
Yüksel ÇAVUŞOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Fikret ÜNLÜ	CHP	Red
KIRIKKALE		
Ramazan CAN	AK PARTİ	Kabul
Vahit ERDEM	AK PARTİ	Kabul
Halil TİRYAKİ	CHP	Red
Murat YILMAZER	AK PARTİ	Kabul
BATMAN		
Afif DEMİRKIRAN	AK PARTİ	Kabul
Ahmet İNAL	AK PARTİ	Kabul
M. Nezir NASIROGLU	CHP	Red
Mehmet Ali SUÇİN	AK PARTİ	Kabul
ŞIRNAK		
Mehmet TATAR	Bağımsız	Katılmadı
İbrahim Hakkı BİRLİK	AK PARTİ	Kabul
Abdullah Veli SEYDA	AK PARTİ	Kabul

BARTIN

H. İbrahim KABARIK	AK PARTİ	Kabul
M. Asım KULAK	AK PARTİ	Kabul

ARDAHAN

Kenan ALTUN	AK PARTİ	Kabul
Ensar ÖĞÜT	CHP	Red

IĞDIR

Dursun AKDEMİR	Bağımsız	Kabul
Yücel ARTANTAŞ	CHP	Red

YALOVA

Muharrem İNCE	CHP	Red
Şükrü ÖNDER	AK PARTİ	Kabul

KARABÜK

Hasan BİLİR	AK PARTİ	Kabul
Mehmet CEYLAN	AK PARTİ	Kabul
Ali ÖĞÜTEN	AK PARTİ	Kabul

KİLİS

Hasan KARA	AK PARTİ	Kabul
Veli KAYA	AK PARTİ	Kabul

OSMANİYE

D. Mehmet KASTAL	AK PARTİ	Kabul
Mehmet SARI	AK PARTİ	Kabul
Necati UZDİL	CHP	Red
Şükrü ÜNAL	AK PARTİ	Kabul

DÜZCE

Fahri ÇAKIR	AK PARTİ	Kabul
Metin KAŞIKOĞLU	AK PARTİ	Kabul
Yaşar YAKIŞ	AK PARTİ	Kabul

I. Erdoğan Hükümeti
14.03.2003-29.08.2007

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Recep Tayyip ERDOĞAN (Siirt) 14.03.2003-29.08.2007

Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Abdullah GÜL (Kayseri) 14.03.2003-29.08.2007

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Abdüllatif ŞENER (Sivas) 14.03.2003-29.08.2007

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Mehmet Ali ŞAHİN (İstanbul) 14.03.2003-29.08.2007

Devlet Bakanı

Beşir ATALAY (Ankara) 14.03.2003-29.08.2007

Devlet Bakanı

Ali BABACAN (Ankara) 14.03.2003-29.08.2007

Devlet Bakanı

Mehmet AYDIN (İzmir) 14.03.2003-29.08.2007

Devlet Bakanı

Güldal AKŞİT (İstanbul) 29.04.2003-02.06.2005

Nimet ÇUBUKÇU (İstanbul) 02.06.2005-29.08.2007

Devlet Bakanı

Kürşat TÜZMEN (Gaziantep) 08.05.2003-29.08.2007

Adalet Bakanı

Cemil ÇİÇEK (Ankara) 14.03.2003-07.05.2007

Fahri KASIRGA (TBMM Dışından) 07.05.2007-29.08.2007

Milli Savunma Bakanı

Vecdi GÖNÜL (Kocaeli) 14.03.2003-29.08.2007

İçişleri Bakanı

Abdülkadir AKSU (İstanbul) 14.03.2003-07.05.2007

Osman GÜNEŞ (TBMM Dışından) 07.05.2007-29.08.2007

Maliye Bakanı

Kemal UNAKITAN (İstanbul) 14.03.2003-29.08.2007

Milli Eğitim Bakanı

Hüseyin ÇELİK (Van) 14.03.2003-29.08.2007

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Zeki ERGEZEN (Bitlis) 14.03.2003-02.06.2005

Faruk Nafiz ÖZAK (Trabzon) 02.06.2005-29.08.2007

Sağlık Bakanı

Recep AKDAĞ (Erzurum) 14.03.2003-29.08.2007

Ulaştırma Bakanı

Binali YILDIRIM (İstanbul) 14.03.2003-07.05.2007

İsmet YILMAZ (TBMM Dışından) 07.05.2007-29.08.2007

Tarım ve Köyişleri Bakanı

Sami GÜÇLÜ (Konya)

14.03.2003-02.06.2005

Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır)

02.06.2005-29.08.2007

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Murat BAŞESGİOĞLU (İstanbul)

14.03.2003-29.08.2007

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ali COŞKUN (İstanbul)

14.03.2003-29.08.2007

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Hilmi GÜLER (Ordu)

14.03.2003-29.08.2007

Kültür Bakanı

Erkan MUMCU (Isparta)

14.03.2003-29.04.2003

Kültür ve Turizm Bakanı

Erkan MUMCU (Isparta)

29.04.2003-15.02.2005

Atilla KOÇ (Aydın)

21.02.2005-29.08.2007

Turizm Bakanı

Güldal AKŞİT (İstanbul)

14.03.2003-29.04.2003

Orman Bakanı

Osman PEPE (Kocaeli)

14.03.2003-08.05.2003

Çevre Bakanı

Kürşat TÜZMEN (Gaziantep)

14.03.2003-08.05.2003

Çevre ve Orman Bakanı

Osman PEPE (Kocaeli)

08.05.2003-29.08.2007

TBMM TUTANAK DERGİSİ
Dönem 22 Cilt 8 Birleşim 49
Sayfa 118-137
18.03.2003 Salı

BAŞKAN: *Bülent ARINÇ*
KÂTİP ÜYELER: *Mevlüt AKGÜN (Karaman)*
Türkan MİÇOOĞULLARI (İzmir)
Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 49’uncu Birleşimini açıyorum.
Toplantı yetersayısı vardır; gündeme geçiyoruz.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmına geçiyoruz.

Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulmuş bulunan Bakanlar Kurulunun Programı okunacaktır.

Bakanlar Kurulu Programını okumak üzere, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ı kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Başbakan. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Siirt) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetimizin 59’uncu, AK Partinin ikinci hükümeti adına, aziz milletimizi ve bu büyük milletin siz değerli vekillerini saygılarımla selamlıyorum. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından alkışlar)*

Sözlerime başlarken, başta cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, aziz milletimize hizmet etmiş tüm değerlerimizi şükranla anıyorum. Milletimize hizmet yolunda taş üstüne taş koymuş her emek sahibine, hükümetimin en derin saygılarını iletiyorum.

Bu vesileyle, bugün, yeni bir yıldönümünü idrak ettiğimiz Çanakkale Zaferi dolayısıyla milletime tebriklerimi arz ediyor, o günden bugüne canlarını feda ederek bu toprakları anıtlılaştıran tüm şehitlerimizin muazzez hatıraları önünde saygıyla eğiliyorum. Hükümet Programımızı, büyük bir destanın yıldönümünde Yüce Meclise sunma imkânı bulduğumuz için son derece mutlu olduğumu sizlere söylüyorum.

Bildiğiniz gibi, şu an sizlere okuyacağım Hükümet Programı, sadece 59’uncu hükümetimizin “hükümet etme tekniği”ni değil, 3 Kasım seçimleriyle Türk siyasal

hayatında çok önemli bir değişimi gerçekleştirmiş olan partimizin “hükümet etme mantığı”nı da ortaya koyacaktır.

Dolayısıyla, 58’inci hükümet ile 59’uncu hükümet arasında organik bir devamlılık ve hükümet etme mantığı açısından süreklilik vardır.

Sizlere, hükümet etme tekniğimiz üzerine açıklamalar yapmaya girişmeden, partimizin kimliği doğrultusunda, siyasete, topluma ve hükümet kavramına nasıl yaklaştığımızı açıklamak istiyorum. Bunu önemsiyorum; çünkü, bir hükümet hangi siyasal yöntemle hükümet edeceğini açıklamaya girişmeden önce, nasıl bir siyasal perspektife sahip olduğunu açıklamalıdır diye düşünüyorum. Bugün, isimlendirme düzeyinde, iktidarda AK Parti var; ana muhalefet partisi olarak ise, Cumhuriyet Halk Partisi bulunuyor.

Bu isimlendirmenin gerisinde ise, iktidarda “muhafazakâr demokrat” bir partinin olduğunu, ana muhalefette ise “sosyal demokrat” bir partinin olduğunu hatırlada tutmak gerekir. Bu nedenle, sözlerimize, geleceğin siyaseti açısından çok önemli gördüğümüz siyasal perspektifimizi açıklamayla başlamanın gereğine inanıyoruz. Böylece, hükümet etme mantığımızı Yüce Meclisin bilgilerine sunmuş ve aziz milletimize arz etmiş olacağız.

Değerli milletvekilleri, AK Parti, siyasal kimliğini “muhafazakâr demokrat” olarak tanımlamaktadır. AK Parti, kendi düşünce geleneğimizden hareketle, yerli ve köklü değerler sistemimizi evrensel standarttaki muhafazakâr siyaset çizgisiyle yeniden üretmek amacındadır. Yeni “muhafazakâr demokrat” çizginin, muhafazakârlığın genlerine ve tarihî kodlarına uygun şekilde, ama, siyaset yaptığımız coğrafyanın toplumsal ve kültürel geleneklerine yaslanarak ortaya konması, Türk siyasetine yeni bir soluk getirecektir. AK Parti, geçmişten veya bir medeniyet havzasından siyaset çizgisi ödünç almak yerine, kendi düşünce geleneğiyle dünya genelinde de test edilen bir siyasal tutumu yeniden üretmeyi doğru bulmaktadır.

Bizim, yeni siyaset anlayışımıza zemin olan muhafazakâr demokrat kimliğimize göre, siyaset, bir uzlaş alanıdır. Toplumsal alandaki çeşitlilik ve farklılığı siyasal alanda da kabul ediyor ve siyasetin taraflarını her zeminde uzlaşıya davet ediyoruz. Bize göre farklılıklar tabii bir durum ve zenginliktir. Toplumsal ve kültürel çeşitlilikler, demokratik çoğulculuğun üreteceği tolerans ve hoşgörü zemininde, siyasete bir renklilik olarak katılmalıdırlar. Katılımcı demokrasinin de farklılıklara temsil olanağı sağlayarak ve siyasal sürece katarak kendisini geliştireceği düşüncesini esas kabul etmekteyiz.

AK Partinin muhafazakârlık anlayışı, siyasal otoriteyi, hukukî ve siyasî meşruluğun ötesinde bir meşruluk temeline oturtmakta ve siyasal iktidarın var olan toplumu tanıyarak, işlevlerini onun irade ve değerlerine uygun olarak yürütmesi gerektiğini belirtmektedir.

Sadece sayısal güce dayanan bir yönetim anlayışını benimsemiyoruz. Toplumsal mutabakattan güç alan bir siyaset anlayışından yanayız. Bize göre siyasî iktidarın en temel dayanağı, millî iradenin kabulüne mazhar olarak, meşruluğunu milletin genel kabulünden almasıdır. Hukukî meşruiyetin kaynağı, hiç şüphesiz ki, milletin siyasal varoluşunun ifadesi olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasıdır.

AK Partinin muhafazakâr kimliği, siyasal gücün bir kişinin veya grubun elinde yoğunlaşmasını destekleyen, bireysel ve siyasal özgürlüklere karşı olan, siyasal katılımın hemen hemen tüm biçimlerini reddeden, baskı ve güç kullanımını öngören dayatmacı siyasal anlayışları reddetmektedir. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Siyasal otoritenin sınırlandırılması düşüncesi, bizim muhafazakârlık temelli siyaset kavrayışımızın en ısrarlı olduğu argümanlardandır.

Bize göre, sınırlandırılmayan, keyfiliğe ve hukuksuzluğa olanak sağlayan, katılımı ve temsili önemsemeyen, bireysel ve kolektif hak ve özgürlükleri hiçe sayan totaliter ve otoriter anlayışlar, sivil ve demokratik siyasetin en büyük düşmanlarıdır. AK Parti iktidarı, her türlü dayatmacı, buyurgan, tek tipçi, toplum mühendisliğine dayanan yaklaşımları sağlıklı bir demokratik sistem için engel olarak görür.

Muhafazakâr demokrat siyasî kimliğimizin genel tutumu “kanun hâkimiyeti yoluyla sınırlı devleti savunmak, doktriner ve dogmatik olandan hoşlanmamak” olarak özetlenebilir.

Bu çerçevede hükümetin rolü, topluma tercihler empoze etme gücünü ele geçirmek olmayıp, barışı, anayasal düzeni ve adaleti korumakla sınırlıdır. Bize göre, hukuk devletinin gereği, siyasal iktidarı ve tüm kurumları yasal çerçeveye sınırlamaktır. Ayrıca, devletin ideolojik bir tercihle kendisini dogmatik bir alan olarak tanımlaması, savunulmaması gereken bir durumdur. Aslî fonksiyonlarına çekilmiş, küçük; ama, dinamik ve etkili bir devlet, vatandaşını tanımlayan, biçimlendiren, ona tercihler dayatan değil, vatandaşın tanımladığı, denetlediği ve şekillendirdiği bir devlettir.

Bize göre, katılımcı demokrasiden yoksun siyasal davranışlar, devletin sahip olduğu denetim gücüyle ara kurumlarda geniş tahribat meydana getirmiş ve özgürlüğü büyük ölçüde kullanılamaz hale getirmiştir. Bize göre, demokratik bir toplumda sivil toplum örgütleri büyük önem taşırlar. Sivil ve özgürlükçü bir ortamın oluşabilmesi ve bireyin devlet karşısında korunabilmesi, buna bağlıdır. AK Parti iktidarı, sivil siyaseti önemsemekte, siyasette sivil toplumun etkisine inanmaktadır.

Bizim muhafazakâr kimliğimizin temel felsefi ve siyasal kaygısı, bireyi koruyabilecek bir aile olan toplumsal organizmayı sağlıklı ve bir arada tutabilmektir. Bize göre bireysel özgürlüğün tam olarak tesis edilebilmesi, bireyi soyut, silik ve siyasal iktidar karşısında korumasız kılmaktan değil, onu toplumsal alan içinde sivil ve sosyal oluşumlarla teçhiz etmekten geçmektedir. Toplumun ve toplumsal değerlerin korunması temel olmalıdır.

AK Partinin hükümet telakkisi, toplumun yapıtaşı olan aile kurumunun sosyalleştirme misyonunu kaçınılmaz görmektedir.

AK Parti hükümeti, kültürel farklılıkları saygıyla karşılayarak, demokrasinin gelişimi için, her toplumun kendine özgü kurumlarına saygı gösterilmesini savunmaktadır. Muhafazakârlık, bu yönüyle, katı ve donmuş bir ideolojiden daha çok “demokrat” bir perspektifi temsil etmektedir. Bize göre, demokratik siyaset zeminini her türlü sorunun aktarıldığı, tüm toplumsal taleplerin yansıtıldığı ve doğru ile

yanlısın kendisini test ederek düzeltebilecekleri bir zemindir. Türkiye toplumundaki farklılık ve çeşitlilikler de çoğulcu demokrasiyi zenginleştirecek unsurlardır.

Demokrasiyi kabule şayan kılan da, toplumsal ve kültürel farklılıkları ve talepleri siyasete katabilmesi ve kurulu düzeni dayatmacı, ideolojik ve siyasî aşırılıklardan korumasıdır. Hükümetimiz, demokratik kültürü, siyasetinin ana unsuru olarak görmektedir.

Biz, gerilime yol açan söylem ve üslubun Türkiye siyasetine bir fayda sağlamadığını; Türk siyasetinin çatışma, kampaşma ve kutuplaşma yerine, uzlaşa, bütünleşme ve hoşgörü üzerine kurulması gerektiğini düşünüyor ve itidalin toplumun genel bir talebi olduğuna inanıyoruz.

Muhafazakârlık, adalete ve özgürlüğe dayanan ideal dünyayı önemser; ama, ona götüreceği umulan her türlü toplumsal mühendisliği reddeder.

Her siyaset geleneği, zaman tüneline ve tecrübe süzgecinden geçtikten sonra ortaya çıkmakta; toplumsallaşabildiği ve gerçek hayatla sınanarak halkın kabulüne mazhar olduğu anda kalıcı olabilmektedir. Bu esasa inanan AK Parti Hükümeti, siyasal kimliğiyle, Türk siyasetinin bugününde ve geleceğinde ülke ve millet menfaatleri çerçevesinde belirleyici olma gayretindedir.

Sayın milletvekilleri, çok zor şartlar altında göreve gelmiş olan Birinci AK Parti Hükümeti, yani 58'inci cumhuriyet hükümeti, değerli siyaset ve devlet adamı Sayın Abdullah Gül'ün dirayetli ve basiretli Başbakanlığıyla, bir yandan halkımızın birikmiş sorunlarına acil çözüm ararken, diğer yandan, bir daha böylesi sorunlarla karşılaşmamak üzere gerekli yapısal değişiklikleri ve reformları gerçekleştirmek için son derece ciddi adımlar atmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

AK Partinin hükümet etme mantığı, genel olarak devlet ve toplum arasındaki bağları daha güçlü hale getirmeye, siyaset alanını kırılğanlıktan kurtarmaya, siyasetin itibarını artırmaya ve milletin siyasete güvenini yeniden tesis etmeye ve halkın taleplerine tam olarak cevap vermeye dönük olarak işlemektedir.

AK Parti birinci hükümet dönemi, anayasal kurumları etkili ve verimli bir şekilde işletmek, milletin hassasiyetlerine tam olarak cevap vermek ve piyasalara güven veren bir siyaset üretme zemininde örnek teşkil edecek bir siyasal dönem olduğu için, hem milletimizin takdirlerine mazhar olmuş hem de ülkemizin dış dünyadaki itibarını, ülkemizin hak ettiği düzeye taşımıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, AK Parti, birinci hükümet döneminde olduğu gibi, ikinci hükümet döneminde de, yani, ikinci roketleme aşamasında da, Türkiye'nin iç siyaset kutuplaşmalarıyla zaman kaybetmesine itibar etmeyecektir. 59'uncu hükümet tarafından, milletimizin talebi olan tam demokrasi, eksiksiz temel hak ve hürriyetler düzeni, etkili dış politika ve uluslararası piyasalarda rekabet gücüne kavuşmuş bir üretim yapısı talebine titizlikle cevap verilecek ve tüm politikalar bu doğrultuda şekillendirilecektir.

Geçmişte uygulanan yanlış politikalar yüzünden, devletin ekonomideki rolü değişen koşullara ayak uyduramamış, servetin, toplum kesimleri ve bölgeler arasındaki dağılımında adalet sağlamamış ve sağlıklı bir özelleştirme gerçekleşt-

tirilememiştir. AK Partinin 3 Kasım seçimleriyle tasfiye ettiği siyaset, hantal ve merkezizetçi yapıyı korumuş, kendi dar çıkarları ve Türkiye'nin geleceğini yönetme kaygısından uzak siyaset biçimleri arasında, birebir bağlantılar kurmuşlardır.

Eski siyaset mantığı ve köhnemiş siyasî akıl tarafından uygulanan ekonomi politikaları başarısızlıkla sonuçlanmış, cumhuriyet tarihinin en büyük ekonomik krizleri yaşanmış ve halkımız, görülmemiş bir şekilde, yoksulluğa maruz bırakılmıştır.

Bu acı tablodan kurtulma iradesi, AK Partinin birinci hükümet dönemi olan, seçkin 58'inci cumhuriyet hükümeti zamanında ortaya çıkmış ve milletimizin aktif desteğine muhatap olmuştur.

Hükümetimiz, ülkemizin genç ve dinamik nüfusu, eşsiz coğrafi konumu, zengin doğal kaynakları ve engin kültür birikimiyle yeni dünyanın etkin bir üyesi olma potansiyeline sahip olduğuna kesinlikle inanmakta ve bütün bu olup bitenleri hak etmediğini düşünmektedir.

Hükümetimiz, dürüst, cesur, bilgili ve ehliyetli kadroların öncülüğünde, siyaseti ve devleti yeniden milletle buluşturmak için kapsamlı bir programla, umut ve güven dolu bir geleceği yeniden tesis etmek üzere yola çıkmıştır.

Yüce Meclisimize sunduğumuz bu program, uzun hazırlıkların ürünü olarak geliştirdiğimiz, ülkemizin ve dünyanın gerçeklerinden yola çıkarak şekillendirdiğimiz, bütünsel bir anlayış içinde ele aldığımız ve ülkemizi gelecekte layık olduğu yere taşıyacağına inandığımız temel alanlardaki politikalarımızı içermektedir.

Milletin taleplerinin ve maşeri vicdanının yankısı haline gelmiş olan AK Partinin hükümet etme mantığının bir ifadesi olmakla kıvanç duyan hükümetimiz;

- Ekonomik istikrarı sağlamış,
- Rekabetçi bir piyasa yapısı oluşturmuş,
- Sürdürülebilir kalkınma ortamını yakalamış ve ekonomik refahın nimetlerini adaletle dağıtan,
- Yoksulluk ve yolsuzlukla en etkili şekilde mücadele edildiği ve tüm kamu adına görev yapanların yargılanabilmelerinin önündeki, dokunulmazlık dahil, tüm engellerin kaldırıldığı,
- İnsanlarımızın barış ve refah içinde özgürce yaşadığı,
- Çağdaş dünyayla bütünleşmiş, farklılıkların, çatışma unsuru olarak değil, zenginlik kaynağı olarak görüldüğü,
- İtibarlı, demokratik, dinamik bir millet iradesini hayata geçirecektir.

Hükümetimizin siyasî varoluş sebebi, bu vizyonu gerçekleştirme yolunda, siyasî iktidarı anayasal çerçevede, milletin talimatları doğrultusunda yönetmek olacaktır.

Değerli milletvekilleri, demokratik ülkelerde hukukun evrensel ilkelerine saygı, hak arama yollarının açık tutulması, kanun önünde eşitlik, bireysel veya örgütlü olarak hak ve özgürlüklerin kullanılması ve idarenin hukuka bağlılığının sağlan-

ması temel değerlerdir. Bunlar, AK Partinin hükümet etme mantığının da olmazsa olmazlarıdır. AK Parti, kamu yönetiminde güvenin kalıcı olarak tesis edilmesinin yolunun bu değerlerden geçtiğine inanmaktadır.

Hukuk ve adalet anlayışımız gereği, hukukun üstünlüğü içerisinde, devletin, topluma ve bireylere dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep aidiyeti gibi sebeplerle ayırım gözetmesi söz konusu olmayacaktır. Bu konular etrafında ayrımcı politikalar peşinde koşanlar, karşılarında, AK Parti hükümetini aşılmaz bir engel olarak bulacaklardır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Mevzuatımızdaki pek çok yasakçı hükümler nedeniyle, ülkemiz, hukuk devletinden çok kanun devleti görünümü vermektedir.

İktidarımız süresince tüm çalışmalarımız, ülkemiz hukukunu evrensel hukuk ilkelerine uygun hale getirmek, temel hak ve özgürlükler rejimini evrensel standartlara çıkarmak, ülkemizi gerçek anlamda bir hukuk devleti yapmak, hukukun üstünlüğünü hâkim kılmak ve uluslararası camiada saygın bir yer kazandırmak olacaktır. Seçimlerden başarıyla çıkar çıkmaz, Avrupa Birliği turuna çıkmamız ve bu turun neticesinde, ülkemizin Avrupa Birliğine tam üyeliği için Aralık 2004 tarihine müzakere için müzakere tarihi alma başarısı göstermemiz, bu hassasiyetlerimizin tescili olarak ortaya çıkmıştır.

İnsan haklarının evrensel düzeye çıkarıldığı ve kullanıldığı, hukukun üstünlüğünün gerçekleştirildiği ve demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlediği hukuk sistemini oluşturmak için, iktidarımız süresince gerçekleştireceğimiz temel düzenlemelerden bazıları şunlar olacaktır:

- Artık ülkemize dar gelen yürürlükteki Anayasa yerine, katılımcı ve özgürlükçü, yeni bir anayasa hazırlayacağız. Bu anayasanın hazırlanmasında, kendi fikirlerimiz kadar, muhalefet partilerinin ve tüm toplumsal kesimlerin katılımını en etkin biçimde sağlama çabası içerisinde olmaya söz veriyoruz. Birtakım hükümleri sürekli değiştirilmek zorunda olan bir anayasa yerine, ülkemizi geleceğe taşıyacak bir anayasa yapmak, çocuklarımızın geleceği adına yerine getirmemiz gereken bir sorumluluktur. Yeni Anayasamız, güçlü bir toplumsal meşruiyete sahip, başta Avrupa Birliği olmak üzere, uluslararası normlara uygun, bireyin hak ve özgürlüklerini üstün tutan, çoğulcu ve katılımcı demokrasiyi esas alan, demokratik hukuk devleti anlayışını taşıyacaktır.

- Siyasî partileri katılıma açmak, halkın partiler üzerindeki denetim ve etkinliğini artırmak, parti içi demokrasiyi ve şeffaflığı sağlamak ve istikrarı bozmayacak şekilde temsilde adaleti sağlamak üzere, Siyasî Partiler Kanunu ve Seçim Kanunları, tüm kesimlerin üzerinde mutabakatı aranarak değiştirilecektir.

- Amacımız, şiddet, baskı ve suçtan arınmış, özgürlüklerin nimetlerinden yararlanan ve korkunun olmadığı bir barış toplumu haline gelmektir. İhtilafları çıkmadan önlemek amacıyla “koruyucu hukuk” uygulamaları başlatılacak, ayrıca ihtilafların dostane yollarla çözümlenmesi anlayışı yerleştirilecektir.

- Türk Ceza Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, İcra İflas Kanunu ve İş Kanunu gibi temel kanunlarımız, çağdaş gelişmeler ve Avrupa Birliği normları dikkate alınarak,

güncelleştirilecektir. Bu kanunların bir bölümü Meclise sevk edilmiştir, bir bölümü de yılsonuna hazır olacaktır. 59'uncu hükümet döneminde, 58'inci hükümet döneminde yapılan çalışmaların yol göstericiliğinde ilerleneceğinden, etkili bir şekilde sonuç almak daha da kolay olacaktır.

Sayın milletvekilleri, adalet sisteminin işleyişi konusunda, hukuk devleti prensibiyle tam uyumlu bir görüntü verdiğimiz söylenemez. Adalet sistemi çok yavaş işlemekte, bu durum adalete güven duygusunu zayıflatmaktadır. Vatandaşlarımız, kimi zaman, haklarını mahkemelerde aramak yerine "ihkak-ı hakka" kalkışmakta ya da yargı dışı organizasyonları devreye sokmakta veya umutsuz bir şekilde, hak aramaktan vazgeçerek haksızlığa boyun eğmektedir. Tam ve zamanında adaletin tesisi için, gereken her türlü düzenleme yapılacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Adliyeler, çağın gelişmelerine ve hizmetin gereklerine uygun bir şekilde, modern araç ve gereçlerle donatılacaktır. Mahkemelerin, elektronik arşiv imkânlarından yararlanması sağlanarak, gerekli bilgi ve belgeler ile emsal kararlara zamanında erişim mümkün hale getirilecek, yargı organları arasında kurulacak bir bilgi ağıyla, adli sistemi bilgi toplumuna taşıyacak bir düzen oluşturulacaktır. Bu çerçevede hazırlanan Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) yılsonunda tamamlanacaktır. Konuya gösterdiğimiz hassasiyetin bir sonucu olarak, Adalet Bakanlığı bütçesi içerisindeki en büyük ödenek bu kaleme ayrılmıştır.

İnfaz mevzuatı çağdaş normlara uygun hale getirilecek, modern bir örgütlenme, yeterli sayıda personel ve fizikî imkânların sağlanmasıyla ceza ve tutukevlerinin sorunları çözülecektir.

Kamu yönetimi sistemimizin, çağdaş bir yönetim anlayışına uygun bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Hükümetimiz, bu dönüşümü sağlamak kararlılığındadır. Bu kapsamda, merkeziyetçi ve hantal yapıların aşılması bakımından, katılımcı ve çoğulcu demokrasi ve yönetimde etkinlik ilkeleri doğrultusunda, hükümetimiz döneminde, kapsamlı bir yerel yönetim reformu gerçekleştirilecektir.

Ulusal öncelikler ile yerel farklılıklar barıştırılarak kamu hizmetlerinin yerinden karşılanması temel ilke olacak, merkezî yönetim tarafından yürütülmesi zorunlu olmayan hizmetler, kaynaklarıyla birlikte yerel yönetimlere devredilecektir.

Yerel düzeyde demokratikleşmeye önem verilecek, seçimlerle oluşan yerel organlar üzerindeki merkezî idarenin denetimi, hukuka uygunluk denetimiyle sınırlandırılacaktır.

Yerel Yönetim reformu çerçevesinde, merkezî idare ile yerel idareler arasında görev, yetki ve kaynak paylaşımı, üniter devlet anlayışımıza dayalı olarak, etkinlik, verimlilik ve çağdaş yönetim ilkelerine uygun olarak yeniden belirlenecektir.

İl idareleri yeniden yapılandırılarak;

- Bakanlıkların taşradaki görev ve yetkileri, valiliklere ve il özel idarelerine devredilecektir. Yerel tercihler dikkate alınarak, sağlık, eğitim, kültür, sosyal yardımlaşma, turizm, çevre köy hizmetleri, tarım, hayvancılık, imar ve ulaşım hizmetlerinin il düzeyinde karşılanması sağlanacaktır.

- Devlette Genel Kurumsal Gözden Geçirme çalışması yapılarak, bakanlıkların sayısı ve ölçekleri, ilgili ve bağlı kuruluşlar ile diğer kamu kuruluşlarının bir bütün olarak görevleri yeniden tanımlanacaktır.

- Merkezî yönetimdeki gereksiz kuruluşlar elenecek, benzer işlevler gören yapılar birleştirilecek ve kuruluş içi yönetim kademeleri azaltılarak işlemler basitleştirilecektir. Bu konuda başlatılmış çalışmalar süratle tamamlanacaktır.

Toplumsal denetim ve katılımın artırılması bakımından;

-Kamu alanındaki “sır” kavramının yeni ve çağdaş bir anlayışla ele alınması gerekmektedir. AK Partinin hükümet etme döneminde, “sır” kavramı, bilgi edinme hakkı lehine kısıtlanacaktır.

-Bilgi edinme hakkı, toplumun bütün kesimlerine yaygınlaştırılacak ve bunu sağlamak için “Vatandaşın Bilgi Edinme Hakkı Kanunu” çıkarılacaktır. (*AK Parti sıralarından alkışlar*) Bu kanunun taslağı hazırdır ve AK Partinin katılımcı siyaset anlayışı çerçevesinde, vatandaşlarımızın bilgisine, eleştirilerine ve katkılarına açılmıştır.

-Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak, kamu kuruluşlarının hizmet ve işlemleri halka duyurulacak, yönetimde şeffaflık sağlanacaktır.

-Kamuda verimliliğin artırılması ve şeffaflığın sağlanması için hizmet birimlerinin, Parlamenteoya ve kamuoyuna performans raporu sunmaları yönünde çalışmalar başlatılacaktır.

Kırtasiyecilik, şekilcilik ve verimsizliğin azaltılması bakımından;

-Vatandaşa doğrudan hizmet sağlayan alanlarda mevzuat ve idarî usuller sadeleştirilecektir

-Kamu kuruluşlarında bilgi ve iletişim teknolojileri azamî ölçüde kullanılarak, e-devlet uygulaması yaygınlaştırılacaktır.

-Yatırımcının önündeki bürokratik engeller kaldırılacak, mükerrer belge ve bilgi talepleri önlenecektir.

Örgütsel büyüme ve hantallığın giderilmesi bakımından;

-Kamu personeli eğitilecek, geçici ve nitelik gerektirmeyen işler için ilave personel alımı önlenecektir.

-Kuruluş içi, kuruluşlar arası ve bölgelerarası personel dağılımı yeniden düzenlenerek, vatandaşa doğrudan hizmet verilen noktalardaki personel açığı giderilecektir.

Kayırmacılığın ve yozlaşmanın önlenmesi bakımından;

-Personel alımında objektif kriterler getirilecek, terfilerde liyakat ve fırsat eşitliği esas alınacaktır.

-Ulusal düzeyde Ekonomik ve Sosyal Konsey etkin olarak çalıştırılacak, bölgesel ve yerel düzeyde özel kesimin ve sivil toplum örgütlerinin kamu yöneticileri ve siyasî yetkililerle bir araya geleceği benzeri yapılar geliştirilerek yaygınlaştırılacaktır.

caktır. Uzun zaman boyunca toplanmayan Ekonomik ve Sosyal Konseyin, 58'inci hükümetimiz döneminde toplanması, söylediklerimizin en ciddi kanıtıdır.

Değerli milletvekilleri, merkezî idare reformuna Başbakanlıktan başlanmış olup, Başbakanlığa bağlı kuruluşlar, ilgili icracı bakanlıklara devredilmiş ve Başbakanlık önemli oranda icracı bir bakanlık olmaktan çıkarılmıştır. Başbakana yardımcı olacak Devlet Bakanlarının sayısı azaltılmış ve böylece, Bakanlar Kurulu, verimlilik esasına göre teşekkül ettirilmiştir. Bu doğrultuda bazı adımları yakın zamanda atmaya devam edeceğimizi, kamuoyuna buradan duyuruyorum.

Hükümetimizin reformist yapısını ortaya koyan bu ilk icraatlar, toplumun geniş kesimlerinde takdir görmüş ve piyasalarda güvenin oluşumuna katkıda bulunmuştur.

Bu çerçevede, ekonomi yönetimi tek bir çatı altında toplanacaktır. Bununla ilgili yasal düzenleme gerçekleştirilecektir.

Mevcut hizmet bakanlıklarının sayısı, ölçüleri, ilgili ve bağlı kuruluşlar bir bütün olarak ele alınacak, merkezî idare reformunun en önemli uygulaması olarak bakanlıkların görev ve yetkileri yeniden tanımlanacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye ekonomisi sentetik bir görünüm sunmakta ve zayıf olarak yapılandırılmış kurumsal bir sisteme sahip bulunmaktadır. Son üç yıl içinde üç defa üçer yıllık ekonomik programın uygulamaya konulmuş olması, genel olarak bu programların hedeflerine ulaşamadığını göstermiştir. Zayıf ekonomik performansın nedenlerinin arasında, ahlakî riziko, tutarsız tercihler ve hatalı kaynak kullanımı, şoklara duyarlılık ve açıklık, etkinliği azalmış düzenleme-denetim ve yaptırım mekanizmaları ön sıralarda yer almaktadır.

Tutarlı ve sinerjik bir sonuç üretemeyen kaotik programlar, reformlar ve düzenlemeler; enflasyon oranı, faiz oranı ve döviz kuru arasındaki dengenin kaybolması; büyük boyutlarda üretim ve katma değer kaybına yol açan ve etkin şekilde organize olamayan sanayi, tarım ve hizmet sektörü; ulusal sermayenin ihmal edilmesi; yatırım süreçlerinde önemli düşüşler; makul ve sürdürülebilir bütçe ve dış ticaret dengelerinin kurulamaması; iç ve dışborç yükünün aşırı şekilde artması; derin ekonomik krizler, son dönem ekonomi yönetimlerinin ürettiği ekonomik, sosyal ve siyasal maliyetleri oldukça yüksek sonuçlar doğurmuştur.

Bu sonuç, ekonomide rakamsal faktörler yanında, sosyal dinamiklerin de ihmal edilemeyecek öneme sahip olduğunu göstermektedir. Söz konusu süreçte, Türkiye'nin sosyal sermayesinin de tahrip edildiğini belirtmek gerekir. En önemli neden, güven ve istikrar ortamının kaybolmasıdır. Ekonomik birimlere kaybolan güveni kazandırmak ve siyasetin itibarını yeniden tesis etmek amacıyla, politik karar süreçlerinde etkinliği artırıcı düzenlemelere ve uygulamalara ağırlık verilecektir. Bu çerçevede;

- Toplumun istek ve arzuları politik sürece doğrudan yansıtılacak,
- Şeffaflık ve hesap verilebilirlik uygulamaya konulacak,
- İlan edilen politikalar güçlü bir siyasi irade ile desteklenecek,

- Anlaşmalara bağlılık ve evrensel standartlar devlet taahhütlerinin devamında temel kriter olacaktır.

Hükümetimiz, toplumdan aldığı yetki çerçevesinde;

- Demokratik piyasa toplumu ve ekonomisi,
- Etkin ve şeffaf malî ve finansal sistem,
- Ahlakî değerlere sahip bir bürokrasi,
- Evrensel standartta düzenleme, denetleme ve yaptırım sistemi,
- Rekabet, etkinlik, verimlilik ve alternatif maliyetlerinin önemli göstergeler olarak işlev gördüğü ekonomik ortam oluşturmayı ön planda tutacaktır.

Hükümetimiz, enflasyonu tek haneli rakamlara indirmek, kamu borç stokunu düşürmek, yüksek ve istikrarlı bir büyüme performansına ulaşmak için, yürürlükteki ekonomik programın aksayan ve yetersiz bölümlerini de dikkate alarak, toplumumuzun desteğini alacak yeni bir ekonomik programı uygulayacaktır.

Ekonomi yönetimi, halkın beklentilerini ve devletin taahhütlerini dikkate alarak, genel bir vizyon ve misyon oluşturacaktır. Bu çerçevede, ekonomik başarı için yapılması gerekenlerden daha çok yapılmaması gerekenler önem kazanmaktadır. Hükümetimiz bu çerçevede;

- Ekonomik birimler arasındaki dengeyi bozacak haksız karar ve eylemler,
- Yanlış, hatalı, eksik veri ve bilgi sunumu, bilgi saklama,
- Ekonomik faaliyette bulunma hak ve özgürlüğünün ortadan kaldırılması,
- Evrensel çerçevede risk-getiri ilişkisinden uzak ekonomik ve finansal faaliyetler,
- Kamu imkân ve kaynaklarının özel amaç ve menfaatler için kullanımı,
- Makro ve mikro çerçevede yaratıcı rekabetin ihmal edilmesi,
- Kişilik haklarına yönelik saldırı ve iftira gibi hususların doğması ve gelişmesine imkân vermeyen bir ortamın oluşmasına özel önem verecektir. Böyle bir ortamda, konjonktürel problemlerin yapısal sorunlara dönüş ihtimali de önemli ölçüde azalacaktır.

Değerli milletvekilleri, seçim beyannamemiz ve 58'inci Hükümet Programındaki yaklaşımlar ışığında ekonominin mevcut durumu ve muhtemel geleceğini değerlendirerek, Hükümetimiz, aşağıdaki öncelikleri belirlemiştir:

- Ekonominin rehabilitasyon ve restorasyonu sürecini tamamlamak,
- Ekonomik büyümeyi yeniden başlatmak,
- Fakirlik ve işsizliği azaltmak,
- Evrensel kurallar, çağdaş standartlar ve etkin uygulama anlamında, devleti ve kurumlarını görev, yetki ve sorumluluk açısından yeniden yapılandırmak ve şekillendirmek,
- Bürokrasiyi azaltmak,

- Yolsuzluk ve suç işleme eğilimini engelleyici düzenlemeler yapmak,
- Avrupa Birliğine üye olma sürecini hızlandırmak ve sonuçlandırmak,
- Bölgesel ekonomik güç ve bölgesel finans merkezi olma imkânı sağlayacak ortamı hazırlamak,
- Genel yaklaşımlar ve makro parasal dengeleri yönetmeye odaklaşma kadar, hükümetimiz, doğrudan reel ekonomiye ve vatandaşların ihtiyaçlarına açık pragmatik uygulamaları da benimseyecektir. Gayri Safî Millî Hâsılada reel ve sürdürülebilir büyüme ile vatandaşların hayat standardını artırmayı sağlayan ekonomik politikalara ağırlık verilecektir.

Yatırım olmaksızın ekonomik büyüme ve ekonomik büyüme olmaksızın sürdürülebilir ekonomik politika üretilemez. Ulusal ekonominin yeniden güçlendirilmesini amaçlayan stratejik önceliğimiz, ulusal sermayenin daha fazla katılımını sağlayarak ve doğrudan yabancı sermayeyi teşvik ederek yatırım oranını artırmaktır.

Bu amaca uygun makroekonomik politikalar geliştirilecek ve uygulanacaktır. Bunun yanında, 58'inci hükümetin genel çerçevesini oluşturduğu yatırım ortamının iyileştirilmesi projesine de özel önem verilecektir.

Yatırım ortamının iyileştirilmesi, etkin ve amaca uygun yapısal reformlar, sanayi ve enerji sektörünün yeniden yapılandırılması ve modernize edilmesi, tarım sektörünün yeniden canlandırılması, gıda sektörünün modernizasyonu, ormancılığın geliştirilmesi, kamusal işler ve konut sektörünün geliştirilmesi, altyapının rehabilitasyonu ve ulaşımın modernizasyonu, iletişim ve enformasyon teknolojisinin geliştirilmesi, turizmin güçlendirilmesi ve turizm sektöründe ürün ve hizmetlerin farklılaştırılması, su kaynaklarının etkin yönetimi, çevrenin korunması, KOBİ'lerin ve kooperatiflerin desteklenmesi, özelleştirme sürecinin şeffaf ve etkin gerçekleştirilmesi, finansal hizmetler sektörünün yeniden yapılandırılması, yabancı sermayenin teşvik edilmesi ve ihracatın artırılması yoluyla sağlanacaktır.

Hükümetimizin misyonu, stratejik amacı ve vizyonu, yeni yüzyıl toplumunun temellerini atmak, yeni yüzyılın sade, güçlü ve etkin devletini oluşturmaktır. Bunun için, halkımızın kendisine hizmet eden devlet talebini karşılamaya yönelik yapılanmaya ağırlık verilecektir.

“Şimdi, daha fazla üretme, çalışma ve iş yapma zamanı” prensibi, reel sektör vizyonumuzun ve planımızın temel karakteri olacaktır. Hükümetimizin önemli önceliklerinden biri, işsizlikle mücadele ederek herkesin hayat standardını yükseltmek ve mutlu bir Türkiye oluşturmaktır. Uygulamaya konulacak politikalarla iş imkânlarının artırılması, ihracatçılar için yeni piyasaların kazanılması, bölgesel ilişkilerin canlandırılması, reel sektör altyapısının yenilenmesi için ülkemizin sahip olduğu imkânlar geliştirilecektir.

Reel sektör politikası, büyümenin üç önemli unsurunu dikkate alarak oluşturulacaktır; bunlar, yenilikler, yatırımlar ve ihracattır.

Reel sektörün karşılaştığı sorunlar, sektör temsilcilerinden gelen öncelikler ve öneriler ışığında, sektör odaklı, esnek ve sektöre uygun reformlarla oluşturulmuş

eylem planlarıyla çözülecektir. Eylem planlarının yapısı ve içeriği, Türkiye'yi bölgenin süpermarketi yapma ve bunu sürdürme mantığına dayandırılacaktır.

Hükümetimizin finans sektörü vizyonu, Türkiye'nin bölgesel finans merkezi olarak tercih edilebilirliğini artırıcı ortamı güçlendirmektir. Finans sektöründe rekabetin ve etkinliğin iyileştirilmesi, bölgenin finansal ürün ve hizmet talebini karşılamada önemli avantaj sağlayacak, Türk ekonomisinin uluslararası rekabetinin artmasına önemli destek sunacaktır.

Değerli milletvekilleri, ekonomik programımızın ana unsurları, makroekonomik istikrar, mikroekonomik liberalleşme ve dışa açılmadır.

Bu yaklaşımın doğal sonucu olarak, hükümetimiz, bölgesel ve yerel ekonomi havzaları oluşturma, mevcut olanların etkinliğini artırmaya yönelik politikalar üretecek ve uygulamaya koyacaktır.

Hükümetimizin ekonomik reform programları, genel çerçevede, aşağıdaki standart politika demetini içermektedir:

Malî disiplin, malî açıkların ekonomik istikrarsızlığa neden olmayacak ölçekte ve sürdürülebilir yapıda tutularak sağlanacaktır.

Kamu harcamalarında öncelikler, ekonomik getirisi yüksek ve gelir dağılımını artırıcı alanlara göre belirlenecektir.

Vergi reformuyla vergi tabanı genişletilecek ve marjinal vergi oranları uygun seviyelere indirilecektir.

Finansal liberalleşmeyle, finansal ürün ve hizmet fiyatlarının piyasa tarafından iç ve dış koşulları yansıtacak şekilde belirlenmesine imkân sağlayan ortam oluşturulacaktır.

Döviz kurlarının ekonominin nispî dengelerini yansıtacak, ihracatçılara destek verecek ve rekabet güçlerinin kaybolmasını engelleyecek şekilde oluşmasına imkân sağlayan ortam oluşturulacaktır.

Ticarî liberalleşmeyle dış ticaretin mallar ve ülkeler bazında uluslararası standartlar çerçevesinde gelişimi sağlanacaktır. İhracata yönelik düzenlemelere ağırlık verilecektir.

Doğrudan yabancı yatırımların girişine imkân sağlanacak, düzenlemelerin yerli ve yabancı firmaların eşit koşullarda rekabet etmesi için uygun ortam sağlanacaktır.

Özelleştirme, ekonomik faaliyet icra eden kamu kurum ve kuruluşları, piyasa koşullarında özel sektöre aktarılması olarak ele alınacaktır.

Yasal düzenlemeler yoluyla rekabeti engelleyen kısıtlamalar kaldırılacak, çevreyi koruma ve etkin düzenleme ve denetim gerçekleştirilecektir.

Sermaye ve mülkiyet haklarının korunmasını sağlayacak evrensel hukukî çerçeve oluşturulacaktır.

Reformlara ilişkin politikalar, global ekonomiye entegrasyon kadar, Türkiye ekonomisinin yapısı ve ihtiyaçları dikkate alınarak uygulamaya konulacaktır.

Değerli milletvekilleri, reel faiz oranı-büyüme oranı-kamu borç stokunun gayri safi yurtiçi hâsılaya oranı-faiz dışı fazla oranı-para arzı artış oranı dengesi, mevcut koşullarda özel bir önem taşımaktadır. Bu denge, makroekonomik ortamın istikrarını doğrudan etkilediği için, ekonominin gerekleri ışığında kurulacak ve korunacaktır. Devletin borç ve yükümlülüğü, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında gerçekleştirilecek ortak strateji ve eşgüdümle yönetilecektir.

Sürdürülebilir büyüme oranlarına ulaşmayı kolaylaştıran makroekonomik istikrar için en önemli koşullardan biri, hiç şüphesiz ki, malî disiplindir. Maliye politikasının temel önceliği, malî disiplinin, bu çerçevede faiz dışı fazlanın sağlanmasına verilecektir. Daha fazla kamu geliri için, daha yüksek büyüme oranlarına ulaşmayı kolaylaştırıcı düzenlemelere ağırlık verilecektir.

Vergi reformu, verimliliğe odaklı ve büyümeyi teşvik edici yapı içinde gerçekleştirilecektir. Kalite, alternatif maliyetler ve kamu yönetiminde etkinlik, kamu harcamalarının yön ve şeklini belirleyecektir.

Yurtiçi kaynak ve imkânları kullanabilecek projelerde yabancı fon ve kaynak kullanılmayacaktır. Kamu borç yönetiminde prensip, borç yükünü en aza indirmektir. Bu çerçevede, ana kural, sözleşmelere bağlılık ve piyasa kuralları olacaktır. Kamu borçlarının şeffaf ve etkin yönetimine ağırlık verilecektir.

Özelleştirmenin temel amacı, ekonomide serbest piyasanın daha iyi işleme- si için gerekli koşulların oluşumunu sağlamak, etkinlik ve verimliliği artırmaktır. Piyasa ekonomisinde kamunun iktisadî rolü, piyasa mekanizmasının iyi çalışması için gerekli, düzenleyici ve denetleyici mekanizmaları oluşturmaktır.

KİT'lerin özelleştirilmesinde kararlı olan hükümetimiz, özelleştirme süreç ve uygulamalarını hızlandırmaya yönelik politikalarını oluşturacak ve gerekli tedbirleri alacaktır.

Özelleştirmeye gerekli önem verilecek ve özelleştirme hukukuna ve yönetimi- ne evrensel standart getirilecektir.

Temel parasal ve finansal göstergelerin, iç ve dış piyasa koşullarını yansıtacak şekilde oluşmasına imkân verecek para ve finans politikası geliştirilecektir. Merkez Bankası ve finans sektörünün düzenleme ve denetiminden sorumlu üst kurulların üstlendikleri rol ve fonksiyonu yerine getirecek bağımsızlığa sahip olması ön planda tutulacaktır.

Makro politikaları oluşturma yetkisi hükümetlerde kalmak şartıyla, bağımsız ve özerk kurumlar ve kurullar düzenleme ve denetleme işlevini sürdürecektir; özerk kurumların kamuoyuna, hükümete ve Türkiye Büyük Millet Meclisine düzenli bilgi vermeleri sağlanacaktır. Ayrıca, bu kurum ve kuruluşların evrensel standartta denetimleri de yapılacaktır.

Finans sektörünün ödeme mekanizması oluşturma, servet biriktirmeye yardımcı olma ve finansal güvence sunma rol ve fonksiyonu uluslararası standartlara yükseltilecektir. Bu çerçevede, rekabet derecesine, ekonomik birimlerin ihtiyaçlarına uygun finansal ürün veya hizmet sunabilme yeteneğine, fon toplama ve fon kullandırma süreci ya da mekanizmasına evrensel içerik ve kalite kazandırılacaktır.

Sektörün uluslararası standartta kurumsal ve fonksiyonel bazda derinleşmesi sağlanacaktır. Finans sektöründe zaman zaman ortaya çıkan kötü yönetimlerin topluma maliyet yüklemesini önleyici tedbirler alınacaktır.

Ekonominin uluslararası rekabet gücünün artırılması, dış ticaret dengesi ve cari dengenin makul seviyelerde tutulması, etkin şekilde hazırlanmış dış sektör politikalarıyla sağlanacaktır. Bu bağlamda, daha aktif ticaret ve sanayi politikaları, vergi düzenlemeleri, bürokrasinin azaltılması ve konuyla ilgili, kamu yönetiminde, kurumsal yeniden yapılanma faaliyetlerine ağırlık verilecektir.

Bölgesel ticaret ve iki yanlı ticarî faaliyetlere imkân veren ortam oluşturulacaktır. Stratejik konuma sahip gelişen ekonomilerle ilişkiler artırılacaktır. Markalaşma ve kalite artışı özendirilecektir. Yerli sermayenin ve üretimin bölgesel ve uluslararası konuma gelmesi desteklenecektir. Stratejik sektörler belirlenerek, gelişmelerini ve dışa açılmalarını sağlayıcı altyapı oluşturulacaktır.

Mikro ekonomik politikalar, genel olarak iki alanda yoğunlaştırılacaktır. Bunlar, Türkiye ekonomisinin dinamiklerini ortaya çıkarma ve harekete geçirmeye yönelik uygulamalar, yeni yüzyıldaki gelişmeler açısından önem kazanan kurumların güçlendirilmesidir.

Ülkemizde iktisadî ve sosyal yapımızın omurgası olan üretim, istihdam ve katma değerin oluşturulmasında önemli katkılar sağlayan esnaf ve sanatkârlarımız çok yönlü olarak desteklenecektir.

Türk ekonomisinin dinamiklerini ortaya çıkarma ve harekete geçirmeye yönelik uygulamalar; KOBİ'lerin ve risk sermayesi şirketlerinin teşvik edilmesini, stratejik ve önceliği belirlenmiş teknolojik kalkınma modellerinin desteklenmesini ve istihdama ilişkin tedbirleri içermektedir.

Bu çerçevede, sektör, üniversite ve devlet arasında işbirliğini güçlendiren yaratıcı ar-ge faaliyetlerinin etkinliği artırılacaktır. Ayrıca, KOBİ'ler için özel destek sistemi kurulacak, istihdam yaratıcı ortam oluşturulacak ve işsiz insanlarımız için alternatif çözümler geliştirilecektir.

Yeni yüzyıldaki gelişmelere uygun kurumların güçlendirilmesini içeren politikalar ile Türkiye ekonomisini canlandıracak ve geliştirecek uygun kurumlar güçlendirilecek, toplum hayatıyla ve kilit elektronik ve bilişim altyapı sistemlerinin stratejik ve öncelikleri belirlenmiş bir çerçevede kalitesi yükseltilecektir.

Ayrıca, hükümetimiz, bölgesel kalkınmaya önem verecek, bunun için sosyal altyapılar güçlendirilecektir. Doğal afetlere karşın uygun tedbirler alınacaktır. Kamu çalışma alanında, fayda-maliyet analizi ve diğer yöntemlerle etkinlik ve şeffaflık artırılacaktır. Bu çerçevede hayatı kolaylaştıran altyapı hizmetlerinin sağlanması ve kalitesinin artırılmasına, elektronik ve bilişim altyapı sistemlerinin yenilenmesine, enformasyon teknolojisinin adaptasyonuna, çevre dostu sosyoekonomik yapıların oluşturulmasına, kamu güven ve huzurunun sağlanmasına, bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesine özel önem verilecektir.

Değerli milletvekilleri, ekonomide olumlu sinerjik bir ortam oluşturmak, büyük ölçüde, yoğun ve karmaşık ilişkilere sahip ekonomik yapıda ileri ve geri bağlan-

tıların sağlıklı şekilde belirlenmesine, buna yönelik politikalar üretilmesine bağlı bulunmaktadır.

Toplumsal imkân ve kaynaklar, ekonomik performansı mümkün olan en yüksek düzeye çıkarmak amacıyla, en etkin şekilde kullanılacaktır. Bu çerçevede, kamu birimlerinin organizasyonu ve kamusal mal ve hizmet üretim süreçlerinde bir dizi iyileştirme yapılacaktır.

Kamunun sunduğu mal ve hizmetlerde, maliyetler, üretim düzeyi ve toplumsal tercihler arasındaki ilişkiye, kaynakların daha verimli bir şekilde kullanımına özel önem verilecektir. Ekonominin iç ve dış performansını artırmak amacıyla, tutarlı ve doğru olarak formüle edilmiş, alternatif maliyetleri detaylı bir şekilde belirlenmiş ekonomik politikalar uygulanacaktır.

58'inci hükümet döneminde, hükümet programında yer alan ve Acil Eylem Planı kapsamında yürütülen karar ve uygulamalara devam edilecektir.

Tarım sektöründe verimliliğin ve üretimin artırılması, üretici gelirlerinin istikrara kavuşturulması, bu kesime yönelik teşviklerin rasyonel kullanılması, hayvancılık potansiyelinin yeniden canlandırılması ve en üst düzeye çıkarılması, ulusal ormancılık politikası doğrultusunda uzun vadeli bir ana plan hazırlanarak, gerekli destek ve teşviklerin sağlanması temel amacımızdır. Alternatif ürün projesi ile üretimin iç ve dış pazar talebine göre yönlendirilmesi sağlanacaktır.

Tarım, ormancılık ve hayvancılık ürünlerinin dünya piyasalarına arzı teşvik edilecek, sektörün kendi kendine yeterliliğine destek verilerek yoksulluğun ortadan kaldırılmasına ağırlık verilecek, karma ve alternatif tarımsal üretim metotları teşvik edilerek, tarım sektöründe çeşitlenme ve farklılaşma sağlanacak, tarım sektörüne daha rekabetçi yapı kazandırmak amacıyla, piyasa fiyatlarına duyarlı üretim sistemlerinin oluşmasına imkân sağlanacaktır. Sektörün piyasa yapısının güçlendirilmesi için gerekli yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılacaktır.

Tarım sektörü politikaları, istihdam ve sosyal politikalar olarak ele alınacak, katma değer artışına odaklı destek ve teşvikler sağlanacaktır. GAP bir bütün olarak değerlendirilecek ve toprak reformuyla birlikte bölgenin ekonomik altyapısı yeniden planlanacak ve sonuçlandırılacaktır. GAP idaresi bu bölgeye nakledilecektir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Ulusal kalkınma hedefleri ve stratejileri ışığında sanayiın yeniden yapılandırma süreci hızlandırılacaktır. Hedef endüstrilerin önceliklerinin belirlenmesinde mevcut olanaklar ve kapasiteler, endüstriyel yetenekler, piyasa fırsatları ve uzun dönem rekabet olasılığı göz önünde bulundurulacaktır. Patent, marka ve endüstriyel tasarımlarla ilgili haklar korunacak ve sınaî mülkiyet alanında yapılacak yatırımlar desteklenecektir. Ayrıca, organize sanayi bölgeleri, nitelikli sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerine gereken önem verilecektir.

Bölgesel sanayiın rekabet derecesi iyileştirilecek ve standartları artırılabilecektir. Ekonominin dışa açılmasında ve ödemeler dengesinin olumlu yönde bir trend izlemesinde, imalat sanayiının uluslararası mal ve hizmet ticaretindeki performansı büyük önem taşımaktadır.

İmalat sanayiinin dış rekabet gücünün artırılması, mukayeseli avantajlar, alternatif maliyetler, ticaret hadleri ve serbest ticaretin rolü ve önemi dikkate alınarak değerlendirilecektir. Bu çerçevede, sorunun demokratik piyasa koşullarında çözümüne ağırlık verilecektir. Büyük sanayi kuruluşlarının yurtdışında faaliyette bulunarak rekabet güçlerini dış piyasalara taşımaları teşvik edilecektir.

Türkiye, tarihî ve kültürel birikimiyle, farklı doğal güzellikleri ve misafirperver insanlarıyla büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Hükümetimiz, Türkiye'nin bu potansiyelinin tamamını turizmin hizmetine sunmak için bilinçli çalışma yapılması gerektiğine inanmaktadır. Türkiye'de turizm gelirlerinin artırılması ve turistik bölgelerin çeşitlendirilmesi, dünyadaki ekonomik, sosyal, kültürel gelişmelerin yakından izlenmesine ve turizm potansiyelimizin etkin bir biçimde tanıtımına bağlıdır.

Bir turizm ülkesi olarak "Türkiye" markasının oluşturulmasına dönük tanıtma projelerine önem verilecek, bu projelerin özellikle dış ticaret ve yabancı sermaye politikalarımızla koordinasyonu gözetilecektir. Ülkemizin zengin turizm potansiyeli harekete geçirilerek, dünya turizm pastasında önemli bir yer tutan iş-kongre, fuar, spor ve kültür turizmi alanlarında, dinlence turizminde ülkemizin zengin turizm potansiyelini geliştirecek adımlar atılacaktır.

Bilgi toplumuna geçiş sürecinde oldukça önemli olan ulaşım ve iletişim, ekonomik birimlerin demokratik bir ortam içinde faaliyette bulunmaları ve özgülleşmeleri bakımından son derece önemlidir. Ulaşım sistemimiz, deniz taşımacılığı ve demiryolu işletmeciliği öncelikli olmak üzere hazırlanmakta olan Ulaşım Ana Planı çerçevesinde, kara ve hava ulaşımıyla da bir bütünlük içerisinde ele alınarak, ulaşım modları arasında denge sağlanacaktır. İletişim alanında serbestleştirme ve özelleştirme çalışmalarına ve sektörle ilgili mevzuat düzenlemelerine hız verilecektir.

Hedeflenen 15.000 km bölünmüş yol çalışmalarına zor mevsim şartlarına rağmen süratle başlanmış olup, devam etmektedir. (AK Parti sıralarından alkışlar) Huzurlarınızda, bu konuda yoğun bir şekilde çalışan tüm valilerimize ve ilgili kuruluşlara da teşekkür ediyorum. Hür türlü haberleşme ve iletişim imkânlarının ülkenin her yerleşim birimine ulaşması sağlanacaktır.

Millî gelirin, istihdamın ve ekonominin dışa açılma sürecindeki faaliyetlerin büyük bir kısmı hizmetler sektörü tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda iç ve dış ticaret, iç ve dış müteahhitlik hizmetleri, turizm, iç ve dış taşımacılık son derece önemlidir. Bu sektörlerin ekonomiye katkılarının, ekonomik prensipler çerçevesinde artırılmasına yönelik düzenleme ve uygulamalara yer verilecektir.

Çalışma hayatıyla ilgili mevzuata, ulusal ve uluslararası gelişmeler ışığında, günün koşullarına uygun bir yapı kazandırılacaktır. İşsizlik, sadece, önemli bir üretim faktörünün israfı değil, aynı zamanda, büyük ölçüde bir insanlık problemi olarak ele alınacaktır. İşsizliğin çözümünde, sadece toplam talebin yönetiminde kullanılan para ve maliye politikaları değil, bunlarla birlikte arz yanlı politikalar da kullanılacaktır.

Sosyal güvenlik kuruluşlarında, norm ve standart birliği sağlanacak, uluslararası sözleşmeler ve sosyal güvenliğin temel ilkeleri çerçevesinde çağdaş, bütünleştirilmiş bir sosyal güvenlik ağı sağlanacaktır.

İşgücü piyasalarının yapısı ve özellikleri, son yıllarda önemli ölçüde değişime uğramaktadır. İstihdamın ve işsizliğin endüstriyel ve meslekî dağılımı, istihdam statüsü, geçmiş dönemlere göre farklı bir trende girmektedir. Bu nedenle, işçi ve işveren kuruluşlarının rol ve fonksiyonlarının etkinliğini artırıcı ortam oluşturulacaktır.

Çevrenin sermaye stoku olarak ele alınması gereken hava, ısı, su, mineral ve diğerleri, tüm ekonomik birimlerin faaliyetlerinin yapı ve kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu konuda duyarlılık artırılacak ve söz konusu stokta değişim yaratan çevresel yapıda kötüye gidiş, gürültü, kirlenme ve değişim maliyetlerini belirlemek amacıyla sosyal refah ağırlıklı gelişim, yaklaşım geliştirilecektir. Bu çerçevede, ekonomik birimlere sosyal sorumluluk yaklaşımı benimsetilecektir.

Enerji kaynaklarının tümünden en etkin ve verimli bir şekilde yararlanılacaktır. Enerji darboğazının oluşmaması için, maliyet ve fiyatlamayı da dikkate alan bir planlama yapılacaktır, çevreci nükleer enerji kaynakları da devreye sokulacaktır. Yurtdışı enerji kaynakları ve bunun imkânları, ekonomik kriterler gözardı edilmeden çeşitlendirilerek değerlendirilecektir.

Hükümetimizin enerji politikasının temelinde, ulusal çıkarlarımızı koruyarak enerji arzının güvenliğini ve devamlılığını sağlamak, serbest rekabete dayalı bir enerji piyasası oluşturmak ve duyarlı olduğumuz çevreyi ve insan sağlığını korumak bulunmaktadır. Aynı zamanda, Türkiye'yi bir enerji köprüsü haline getirebilmek için hükümetimiz azami çaba içinde olacaktır.

Yeraltı kaynaklarımızın zenginliği, ülkemize mukayeseli bir üstünlük sağlamaktadır. Hükümetimiz, zengin yeraltı kaynaklarımızın ülke gelişmesine arzu edilen bir düzeyde katkıda bulunması için, ulusal çıkarlarımızı öne çıkararak, etkin bir madencilik programını süratle uygulamaya koymak istegindedir.

Tüketicinin korunmasında en etkin yöntem ve yaklaşımlar hızlı bir şekilde uygulamaya konulacaktır. Bu çerçevede, yasal yapı, sivil toplum kuruluşları ve tüketiciyi koruyan kurumların yaygınlaştırılması ve desteklenmesi, üretim süreçlerinde kalite anlayışının yaygınlaştırılması, tüketicilerin bilinçlendirilmesi üzerinde önemle durulacaktır.

Devleti halka hizmet etme aracı olarak gören hükümetimiz, bir sınıf ve kesimin değil, bütün vatandaşlarımızın refah ve mutluluğunu sağlayacak sosyal politikalar yürütecektir. Bu bağlamda, yoksullar, bakıma muhtaç yaşlılar, çocuklar ve işsizler için özel programlar oluşturulacak, zor durumdaki vatandaşlarımıza, terk edilmiş ve kimsesizlik duygusu yaşatılmayacaktır. (AK Parti sıralarından alkışlar) Hükümetimiz, işsizleri, fakirleri, düşkünleri, hastaları, özürlüleri gözetken, onların insan onuruna yakışacak şekilde yaşamalarını sağlayacak bir sosyal devlet anlayışını uygulamaya koyacaktır.

Hükümetimize göre eğitim, her alandaki kalkınmanın en önemli unsurudur. Beşerî sermayeyi etkin kullanmayan toplumlar, rekabet şanslarını kaybetmeye mahkûmdur. Eğitim alanında oluşacak zaafılar, hiçbir alandaki üstünlükle giderilemez. Buna karşılık, eğitim alanında yakalanacak üstün seviyeler, diğer tüm alanla-

rın toplam kalitesini yükseltir. Eğitime bu bilinçle yaklaşan hükümetimiz, bu alanda giderek artan zaafırları gidermeyi öncelikli hedeflerden saymaktadır.

Eğitim kalitesinin artırılması, eğitimde fırsat eşitliğinin gerçek anlamda sağlanması ve eğitim sisteminin ideolojik kavgaların arenası olmaktan çıkarılması, yetkin ve yetenekli bireylerin yetiştirilmesi açısından son derece önemlidir. (AK Parti sıralarından alkışlar) Yükseköğretim kurumları dahil, eğitim-öğretim kurumlarımızın ihtiyaçlara uygun eğitim-öğretim hizmeti sunması, etkin eğitim ve istihdam planlamalarının yapılmasına bağlıdır.

Bu nedenlerle, hükümetimiz, eğitim alanında köklü bir reform hareketine girecektir. Her alanda olduğu gibi, Türk Millî Eğitim sisteminde de insan merkezli, nitelikli bir eğitim modeline geçmek üzere, toplumun ihtiyaçlarına ve çağdaş uygarlık gereklerine göre yeniden yapılanma sağlanacaktır.

Anayasamızda tanımlanan laiklik ilkesi, din ve vicdan hürriyetine etkinlik ve işlerlik kazandırılarak, dinin, dinî duyguların veya dince kutsal sayılan değerlerin ve sembollerin siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlamak amacıyla istismar edilmesi veya kötüye kullanılmasını önleyebilecek bir din eğitimi ve öğretimi, Anayasamızda tanımlanan çerçevede uygulamaya konulacaktır.

Öğretmenlik mesleğinin toplumda hak ettiği itibarı yakalayabilmesi için, öğretmenlerin niteliklerinin yükseltilmesine paralel olarak, çalışma şartları iyileştirilecektir. Eğitim ve öğrenim hakkının kullanılmasının önündeki engeller kaldırılacak; eğitim, hayat boyu sürecek bir süreç olarak kabul ve teşvik edilerek, kademeler arasında yatay ve dikey geçiş imkânları sağlanacaktır.

Hükümetimiz, üniversitelerin çağdaş anlamda öğretim ve araştırma kurumu olmalarını sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştirecektir. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan, standartlar belirleyen bir yapıya kavuşturulacak; üniversiteler, idarî ve akademik özerkliği olan, öğretim elemanları ve öğrencilerin serbestçe bilimsel faaliyette bulunduğu, araştırma ve öğretim kurumları düzeyine çıkarılacaktır.

Üniversiteler, her çeşit düşüncenin demokratik bir ortamda, hoşgörü içinde öğretilip tartışıldığı, yasakların ve sınırlamaların olmadığı özgür bir foruma dönüşürülecektir. (AK Parti sıralarından alkışlar) Meslekî ve teknik eğitime talebi düşüren, haksız ve adaletsiz uygulamalara sebep olan mevcut üniversiteye yerleştirme sistemi, yarışmayı teşvik edecek ve adaleti sağlayacak şekilde değiştirilecektir. Meslek eğitimi veren meslek yüksek okulları, meslek standartlarına uyumlu niteliklere sahip insangücü yetiştirecek bir şekilde yeniden ele alınacaktır.

Hükümetimiz, millî değerlerin, birey, aile ve toplumu ayakta tutan manevî dinamiklerin korunup geliştirilmesi konusunda azamî gayret içerisinde olacaktır. Millî kültürümüzdeki esas yapıyı, üslubu koruyarak evrensel değerler ile millî kültürümüz arasındaki etkileşimi en üst noktaya çıkarmayı amaçlamakta, gerçek bir çağdaş kültür atmosferi oluşturma bu yoldan geçtiğine inanılmaktadır. Bu iki alanı çatışma konusu olmaktan çıkarıp, her iki unsurun zenginliklerinden birlikte yararlanmak, kültür politikamızın temelidir.

Hükümetimiz, kültürün taşıyıcı unsurları olan dil, edebiyat, folklor, musiki, plastik sanatlar, etnografya, sinema, temsili sanatlar alanlarındaki mevcut yapıyı, yaklaşım ve anlayışı eksik ve sağlıksız bulmaktadır. Bütün bu alanlarda konunun uzmanlarının ve sivil toplum örgütlerinin de görüşlerinden yararlanılarak yeni ve doyurucu politikalar geliştirilecektir. Ayrıca, hükümetimiz, kültürel mirasın korunmasına azamî hassasiyet gösterecektir.

Mevcut sağlık sistemi bütün yönleriyle çağdaş gelişmelerin gerisinde kalmış; maliyetler, sistem kaçakları nedeniyle çok artmış, sağlık hizmetleri ulaşılamaz hale gelmiş, standart birliği kalmamıştır. Sağlıklı bir nesil yetiştirebilmek için, sağlık hizmetlerinin tüm vatandaşların ulaşabileceği bir yapıya kavuşturulabilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının asıl yapması gereken işlerini engelleyen sağlık işleriyle uğraşması, bu kuruluşları da verimsiz hale getirmiştir. Mevcut sağlık sistemimiz, kurumsal yapı, işleyiş, personel yapısı ve dağılımı itibarıyla ihtiyaca cevap veremeyecek hale gelmiştir. Hükümetimiz, köklü değişiklikler yaparak herkesin ulaşabileceği nitelikli ve etkin çalışan bir sağlık sistemini oluşturmakta kararlıdır.

Devlet, herkesin temel sağlık hizmetlerini, gerekirse özel sektörle işbirliği yaparak yerine getirecektir. Etkin ve kaliteli bir sağlık sistemi, nitelikli bir toplum için vazgeçilmezdir. Hükümetimiz, sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesini sosyal devlet anlayışının vazgeçilmez unsurları arasında görmektedir. Sağlık hizmetleri bütünsel bir anlayışla ele alınacak, yeni bir yapılanma ve işbirliği gidilecektir.

Aile, toplumun temeli ve toplumsal dayanışmanın oluşmasında rol oynayan önemli bir kurumdur. Toplumsal mutluluk, dayanışma, barış, sevgi ve saygının yolu aileden geçer. Yaşanan bütün olumsuzluklara ve ekonomik sıkıntılara rağmen toplum olarak ayakta duruşumuzu, büyük çapta sağlam aile yapımıza borçlu olduğumuz açıktır. Hükümetimiz, aile merkezli politikalara öncelik verecektir.

Kadınlarımız, sadece toplumumuzun yarısını oluşturdukları için değil, birey ve toplumun gelişimi ile sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde özel bir konuma sahiptirler. Yılların ihmali sonucu biriken her türlü sorunlarıyla ilgilenilmesi, hükümetimizin öncelik verdiği bir konudur. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Gençlik, ülkenin sadece zenginliği değil, aynı zamanda dinamizminin ve gelişim potansiyelinin de kaynağıdır. Dolayısıyla, genç nüfusa sahip olmak, Türkiye için büyük bir imkândır. Hükümetimiz, toplumun gençlere, gençlerin de Türkiye'ye güvenini sağlamayı temel hedefleri arasında görmektedir.

Seçilme yaşı 25'e indirilecektir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Özgür düşünceli, kendi başına karar verebilen, sorgulayan, kendi toplumunun ve evrensel doğrulardan haberdar olan ve hayatın güçlükleriyle baş edebilecek donanımlı ve yetenekli gençler yetiştirmek, önemli hedeflerimiz arasındadır. Dünyanın ve Türkiye'nin gelişen ve değişen şartları dikkate alınarak yeni bir spor politikası oluşturulacaktır. Sporun her dalında uluslararası standartları yakalamak için her türlü destek verilecektir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Özgür, bağımsız, çoksesli bir yazılı ve görsel basın, demokratik rejiminin önemli güvencelerinden biridir. Yazılı ve görsel basın sektöründe tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi için ilgili mevzuat yeniden düzenlenecektir. Medyanın, toplumun ihtiyaçlarını önplanda tutan yayınlar yapması özendirilecektir. Özel hayatın ve özel haberleşmenin güvenliğiyle ilgili her türlü teknik ve yasal önlemler alınacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Çağımızın devlet anlayışında, özürülülerin kendi kendine yetmesi, belli bir bilgi ve kültür düzeyine ulaşması, meslek edinip üretken hale gelmesi ve çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurarak toplumsal hayata katılmasının sağlanması devlete yüklenen anayasal bir görevdir. Devlet, özürülü vatandaşlarının, eğitim, rehabilitasyon, sağlık, hukuk, yönetim gibi alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak suretiyle, başkalarına en az muhtaç olarak yaşamalarını sağlayacaktır. Bedensel ve zihinsel özürleri nedeniyle insanlar arasında ayırım yapılmasına izin verilmeyecektir. Bu ilke, hükümetimizin özürülülerle ilgili politikasının temelini oluşturacaktır. Bunların gerçekleştirilmesi için her türlü tedbir alınacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Bir ülkedeki yönetimin kalitesini ve toplumun medeniyet dairesindeki konumunu, ne tür kentler ürettiği belirler. Bu nedenle, kentleşme ve konut meselesi teknik muhtevasının çok ötesinde anlamlara sahiptir. Sağlıksız ve çirkin şehirleşmenin önüne geçilerek, şehirlerin yaşanabilir mekânlar haline getirilmesi hükümetimizin temel önceliklerinden biri olacaktır. Gecekondu bölgelerinde yaşayanlara yönelik ucuz konutlar üretilecektir. Uzun vadeli programlarla, şehirlerin yaşanabilir, sağlıklı, ulaşım ve altyapı sorunları çözülmüş, çevre güzelliği taşıyan mekânlar olması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Değerli milletvekilleri, her yüzyıl bilinen bir takvimle başlamakla beraber, siyasî tarihçiler, takvimsel göstergeden çok, geçmiş yüzyıldan kalma paradigmayı ortadan kaldırarak, yeni bir siyasal paradigmayı ikame eden önemli bir olayı yeni yüzyılın başlangıç noktası olarak alırlar. Bu yüzyılı siyasal olarak başlatan olay, kuşkusuz, 11 Eylül ismiyle bilinen sarsıcı olaydır. Bu olayla beraber yeni bir dünya düzeninin kurulmasına doğru gidildiği, ortak bir kanaat haline gelmiştir. 1990'lı yıllarda çift kutuplu dünyadan tek kutuplu düzene geçmiş olan dünya sistemi, tek kutuplu güç düzeninin sancılarını, bu yüzyılın başında çekmeye başlamıştır.

Var olduğu günden beri dünya güç sisteminin merkezî bir ögesi olagelmiş olan Türkiyemiz de, bu yeni durumdan, doğal olarak, etkilenmektedir. Türkiye'nin bölgesel hayat sahası, çok riskli bir jeopolitiğe karşılık gelmektedir. Bu da, Türkiye'de, içpolitika ve dış politika eksenleri arasındaki mesafeyi ortadan kaldırmaktadır. Türkiye'nin içpolitik dinamikleri ile dışpolitik dinamikleri, dünyanın pek çok ülkesinden daha fazla etkileşim içindedir. Türkiyemizin dış politikası, halkımızın yediği ekmeği doğrudan etkilemekte, iç siyasetin güçlü ve kaliteli olması, ülkemizin bölgesel ve küresel çıkarlarının teminatı olmaktadır.

Değişen bölgesel ve küresel gerçekler karşısında, Türkiye'nin, dış politika önceliklerini yeniden tanımlaması ve bu gerçekler ile ulusal çıkarları arasında yeni bir denge oluşturması gerekmektedir.

Bu çerçevede, hükümetimiz, birinci Ak Parti hükümetinin gerçekçi ve vizyonel dış politika yaklaşımını sürdürmek ve daha da geliştirmek kararlılığındadır.

Aziz milletimizin büyük tarihsel yürüyüşünün mütevazı, ama, güçlü bir ifadesi olan hükümetimiz:

Türkiye'nin dış politikasını uzun vadeli bir perspektifle, yeni dinamiklere dayanan bölgesel ve küresel konjonktürle uyumlu hale getirecektir.

Türkiye, bulunduğu bölgede bir istikrar unsurudur. Bu niteliğiyle, çevresindeki kriz bölgelerinde daha fazla inisiyatif alacak ve krizlerin çözümüne daha somut katkı sağlamaya çalışacaktır. Nitekim, Irak krizine dönük olarak, birinci AK Parti hükümetinin geliştirdiği yaklaşım, dünyanın önüne ciddi bir model koyma başarısını göstermiş ve takdir toplamıştır. Bundan sonra da, Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla ilgili bölge ve kıta ölçekli gelişmeleri sadece izleyen değil, aynı zamanda yönlendiren aktif bir diplomasi takip edilecektir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Irak krizi konusunda birinci AK Parti hükümetinin ortaya koyduğu performans, ikinci AK Parti hükümeti döneminde de aynen sürdürülecektir. 11 Eylül olaylarından sonra, Amerika Birleşik Devletlerinin küresel teröre karşı mücadele anlayışına destek veren partimiz, küresel terörle mücadele için ortak zeminler oluşturulması gerektiğini Türkiye'de ifade eden ilk parti olmuştur. Partimizin kurduğu hükümetler bu anlayışa sahiptir. Bununla beraber, küresel terörle mücadele konusunda ortaya çıkan kafa karışıklığının ve yöntem yanlışlarının da kaygı verici olduğunu düşünüyoruz.

Bu çerçevede, 11 Eylül sonrası tırmanma eğilimi gösteren dinler ve kültürlerarası gerilimlerin azaltılması ve küresel bir barış ortamının sağlanabilmesi için aktif çaba sarf edilecektir. Kültürel çoğulculuğa ve diyaloga dayalı zengin tarihî birikimimiz bu doğrultuda harekete geçirilecektir.

Birinci AK Parti hükümeti, küresel siyaset dinamiklerini sarsan ve dünya devletlerinin ortak platformları olan örgütleri yeni kriz yönetimiyle tanıştıran Irak merkezli sorun karşısında, uluslararası toplumun bir parçası olma sorumluluğu ile çok özel bir coğrafyada yaşamının getirdiği güvenlik risklerini dengeleyen ve harmanlayan bir etkinlik üretmiştir. İkinci AK Parti hükümeti de aynı siyasal mantığı devam ettirecektir.

Hükümetimiz, komşumuz Irak'la ilgili belirsizliğin sona ermesinden yanadır. Irak sorununun Birleşmiş Milletler kararları çerçevesinde çözülmesini temenni etmekteyiz; fakat, sorunun genel çerçevesi ile Türkiye'ye dönük yüzü arasındaki makas farkının açıldığı ve bunun siyasî, askerî ve ekonomik menfaatlerimizi tehdit etme eğilimine girdiği durumlarda, devletimizin bekası ve milletimizin selameti için, kendi özel durumumuza en uygun kararları en hızlı biçimde alacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Hükümetimiz, Irak'ın toprak bütünlüğüne ve siyasî birliğinin korunmasına büyük önem atfetmektedir. Irak'ın yeraltı ve yerüstü kaynaklarının tüm Irak halkına ait olduğunu düşünmekteyiz. Irak'ın aslî unsuru olan Türkmenlerin, Arapların, Kürtlerin ve diğer toplulukların barış içinde yaşaması arzumuzdur. Irak'ın toprak bütünlüğünün bozulması Ortadoğu'daki tüm dengeleri değiştirecektir. Hükümetimiz, Irak yönetiminin Birleşmiş Milletler kararlarını tam

olarak uygulamasından, kitle imha silahlarından arınmış, komşularıyla barış içinde yaşayan bir Irak'ın uluslararası toplum içindeki yerini almasından ve sorunun barışçı yönden çözümünden yanadır.

Hükümetimiz, Irak krizi sebebiyle yeni gündemlerle donanan, Amerika Birleşik Devletleri ile tarihsel derinliğe ve karşılıklı saygıya dayalı ilişkilerini, bundan sonra da en dinamik biçimde sürdürecektir.

Devletimiz ile Amerika Birleşik Devletleri arasında, Irak krizinin algılanışı ve krize dönük yaklaşım bakımından belli farklar olması doğaldır; kuşkusuz, her ülke, her olayı, kendi siyasal pozisyonuna göre değerlendirecektir. Güncel ve konjonktürel bir gündem olan Irak krizi konusundaki kimi farklılıklara rağmen, temel stratejik ve siyasî gerçek, Türkiye ile Amerika Birleşik

Devletleri arasındaki müttefiklik ilişkisidir. Hükümetimiz, Amerika Birleşik Devletleri ile müttefik olmanın önemine ve işlevine uygun bir etkinlik üretmeyi önemsemektedir. Hükümetimiz, Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerimizi ve işbirliğimizi, halklarımızın karşılıklı yarar ve çıkarları doğrultusunda ve bölgesel istikrarın da bir boyutunu teşkil edecek biçimde, en üst düzeye çıkarma arzusunadadır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, Avrupa siyasî değerler sisteminin bir parçasıdır. Avrupa ülkeleriyle ilişkiler, Türkiye'nin dış politika gündeminde en üst sıralarda yer almaya bundan sonra da devam edecektir.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyeliği, hükümetimizin hedeflerinin başında gelmektedir. 3 Kasım seçimlerinden başarıyla çıkar çıkmaz, Avrupa Birliği konusunda ciddi bir etkinlik ürettik ve 2004 Aralık ayına, müzakere için müzakere tarihi alma başarısı, AK Parti hükümeti döneminde başarılmıştır.

Hükümetimiz, Kopenhag kriterlerini tam olarak yerine getirme konusunda karardır. Türkiye'nin Avrupa Birliği ailesi içerisinde hak ettiği yeri en kısa zamanda almasının iki tarafa getireceği kazanımların yanı sıra, Avrupa Kıtasının ötesinde, barış, istikrar ve güvenlik yönlerinden olumlu sonuçlar doğuracağı kuşkusuzdur.

Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerçekleştirilmiş olan uyum yasalarının güçlendirilmesi ve mevzuatımızın temel hak ve özgürlükler açısından bir bütün olarak geliştirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, reformların uygulamaya tam olarak yansması ve uygulayıcılar tarafından da özümsemesi konusunda her geçen gün artan bir kararlılık gösterilecektir.

Bu arada, uyum paketinin yasalaşması konusunda Cumhuriyet Halk Partisinin verdiği desteğe de özenle teşekkür ediyorum. (*Alkışlar*)

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin NATO bünyesinde bugüne kadar ortaya koyduğu katkıya paralel olarak, yeni Avrupa Savunma Stratejisi çerçevesinde oluşturulan Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği (AGSK) içinde hak ettiği yeri birinci Ak Parti İktidarı döneminde almıştır. Muhtemel her türlü tehdidi caydırmada ve bölgesel ve küresel barış, istikrar ve güvenliğin sağlanmasında çok önemli bir rol oynayan Silahlı Kuvvetlerimizin NATO ve BM başta olmak üzere, dış örgütlerdeki

faaliyetlere devam etmesi için gereken imkânları sürekli geliştirmek hükümetimizin öncelikleri arasındadır.

Bu bağlamda, güvenlik kavramı temelindeki hassasiyetimizin altını çizmek isterim. Güvenlik, bir devletin en asli ve vazgeçilmez işlevidir. Türkiye'nin coğrafi konumu ve bölgede meydana gelen gelişmeler dikkate alındığında, güvenlik ve savunma konularında hükümetimizin çok daha duyarlı olacağı açıktır. Güvenliğimiz ve savunmamız neyi gerektiriyorsa, bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır.

Değerli milletvekilleri, iyi komşuluk ilişkileri içinde Rusya Federasyonu ile, kültürel yakınlığımız çerçevesinde Orta Asya ve Kafkasya ülkelerinde tarafların çıkarlarını zedelemeyen, işbirliğine dayalı ilişkiler sürdürülecektir. Hükümetimiz, Rusya Federasyonu ile ilişkilerini azamileştirmeyi önceleyen Avrasya perspektifini titizlikle geliştirecektir.

Komşumuz Yunanistan ile ilişkilerimizi, hasımlık çerçevesinde değil, iki ülke halklarına da fayda sağlayacak bir sinerjiyi üretecek rekabet temelinde kurma konusunda kararlıyız. Yunanistan ile karşılıklı ekonomik çıkarlara dayanan ilişkiler artırılarak sürdürülecek ve bu ilişkilerin oluşturacağı güven ortamı sayesinde, daha karmaşık olan siyasî sorunların çözümü için zemin hazırlanacaktır.

Hükümetimiz, Kıbrıs sorununa mutlaka bir çözüm bulunmasının gereğine inanmaktadır. Bu çözümde, gelecekte adadaki Türk varlığını tehlikeye sokacak hiçbir girişime müsaade edilmeyecektir. *(Alkışlar)*

Lahey'de gelinen noktanın bir tıkanmaya dönüşmemesi ve yeni iletişim kanallarının ve çözüm modellerinin araştırılması için hassasiyetimizi koruyoruz. Başta Avrupa Birliği ülkeleri ve Yunanistan olmak üzere tüm siyasal odakları, çözüm, diyalog ve kalıcı barış temelinde hassas olmaya davet ediyoruz. Bu çerçevede Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin hazırlamış olduğu planın masada olduğuna dair açıklaması, tarafların arzusu durumunda çözüm sürecine yardımcı olacağını ifade etmesi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Denktaş'ın Rum tarafını müzakereye çağırان beyanı hükümetimizce kayıt altına alınmıştır.

Orta Asya Türk cumhuriyetleriyle tarihî, kültürel ve sosyal yakınlığımıza rağmen, Türkiye'nin bu ülkelerle ilişkilerinde beklentileri karşılayamadığı bir gerçektir. Hükümetimiz, Türk cumhuriyetleriyle ilişkilerin en ileri noktaya taşınarak bölgenin geniş bir işbirliği alanına dönüştürülmesi için çaba sarf edecektir.

Ortadoğu'da akan kan, tüm dünya kamuoyunu olduğu gibi, bu bölgeyle yakın kültürel ve tarihî ilişkileri olan Türk halkını da üzmekte ve endişeye sevk etmektedir. Hükümetimiz, din ve ırk ayırımı yapmaksızın, kime ait olursa olsun dökülen kanın ve gözyaşının acilen durdurulmasını sağlayacak tek yolun kalıcı bir barıştan geçtiğine inanmaktadır. Türkiye, Filistin'de Birleşmiş Milletler kararları doğrultusunda ve Filistin halkının süregelen acılarını dindirecek şekilde barışın tesisine yönelik çabaları desteklemeye devam edecektir. Bu çerçevede, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Sayın Bush'un 14 Mart 2003 tarihinde yaptığı açıklamada zikredilen yol haritası ve reform vizyonu hükümetimizce de desteklenmektedir. Tür-

kiye, Filistin ve İsrail taraflarıyla iyi ilişkilerini sürdürerek, barışın tesisine yönelik çabalara katkıda bulunma imkânına sahip olacaktır.

Balkan politikamız, bölgedeki ülkelerle tarihi, kültürel ve ekonomik ilişkilerimiz ışığında geliştirilecek, gerekirse yeniden şekillendirilecektir. Bölge içindeki gerilimi düşürmek ve barış ortamını kalıcı kılabilmek amacıyla, ortak çıkar alanları oluşturmak için ekonomi ağırlıklı projeler geliştirilecektir.

Değerli milletvekilleri, hükümetimiz, Türkiye'nin İslam dünyasıyla ilişkilerine özel bir önem vermektedir. Bir yandan, bu ülkelerle ikili işbirliğimizin artırılması, öte yandan, İslam Konferansı Örgütünün uluslararası alanda daha saygın yer edinebilmesi ve inisiyatif alabilen dinamik bir yapıya kavuşturulması için çaba sarf edecektir. Yine, bu bağlamda, başkanlığını Cumhurbaşkanımızın yaptığı İslam Konferansı Örgütü Ekonomik ve Ticarî İşbirliği Daimî Komitesinin faaliyetlerine daha somut içerik kazandırmaya çalışacaktır.

Geniş bir katılımı kurulan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatının, bölge ülkelerine yeni işbirliği imkânları vaat eden potansiyelinin harekete geçirilmesi için çaba sarf edecektir.

Çin Halk Cumhuriyeti ve Japonya ile karşılıklı saygı ve verimli işbirliği temelinde gelişmekte olan ilişkilerimizin bu doğrultuda daha da ileri götürülmesine çalışılacaktır. Nitekim, 2003 yılı Japonya'da "Türkiye Yılı" ilan edilmiştir.

Dış Politikamızın geleneksel Atlantik ve Avrupa boyutlarının yanında, Avrasya eksenli politikanın geliştirilmesi yolundaki çabalar sürdürülecektir. Bu bağlamda, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı çerçevesindeki işbirliği güçlendirilecektir.

Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası örgütler ve ECO ve KEİB gibi bölgesel ekonomik işbirliği çabaları arasında rasyonel ve sistematik bir koordinasyon sağlanacaktır.

Kafkasya'da soğuk savaş dönemi şartlanmaları bir yana bırakılarak işbirliği imkânları aranacak, zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip olan bu bölgenin, Ortadoğu ve Balkanlar'la ekonomik açıdan bütünleşmesine katkıda bulunmaya çalışacaktır.

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının, bulundukları ülkelerdeki haklarının daha fazla korunması için çaba sarf edilecek, gerek o ülkelerde gerekse Türkiye'de karşılaştıkları sorunların ortadan kaldırılması için mevcut mekanizmaları daha etkin biçimde işletecektir.

Değerli milletvekilleri, AK Parti hükümetleri, ülkemizin ihtiyaç duyduğu çağdaş ve dinamik hükümet mantığını ortaya çıkarmakla kalmamış; bundan daha önemli ve kalıcı olarak, yaşadığımız çağla uyumlu olmayan bir siyaset kültürünü de geride bırakarak, her bakımdan yeni bir siyaset dönemini başlatmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Bu yeni dönemi, eskinin kavram, kalıp ve alışkanlıklarıyla değerlendirmek, anlamak ve sorgulamak yaklaşımına bağlı kalanlar, toplumun dinamizminin ve değişim iradesinin uzağına düşerek, verimsiz ve sonuçsuz bir siyasal çaba içinde kalmaya mahkûm olacaklardır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Bu yeni dönem, evrensel standartlar ve hukukun üstünlüğü içinde milletimizin iradesine ve gelişme arzusuna dayalı yeni anlayış, kavrayış, tutum ve yöntemlerle siyaseti inşa edenlerin dönemi olacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Bu yeni siyaset anlayışı içinde siz değerli milletvekillerine sunmuş olduğum bu programın, hızla değişen, rekabetin arttığı, etkin ve katılımcı bir yönetimin es-
kisinden de önemli hale geldiği bir dünyada, ülkemizin hak ettiği yere gelmesinde önemli katkı sağlayacağına inancımız tamdır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Türkiye'nin ortak aklının ve vicdanının ifadesi olan hükümetimiz, aziz milleti-
mizin ve Yüce Meclisimizin güvenine layık olmaya çalışacaktır. *(AK Parti sıraların-
dan alkışlar)*

Gayret bizden, destek aziz milletimizden ve başarı Yüce Allah'tandır. *(AK Parti
sıralarından alkışlar)*

Saygılarımla. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar; CHP sı-
ralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulunun Programı, Sayın Başbakan tarafın-
dan Genel Kurula sunulmuştur.

Anayasanın 110, İktüzüğün 124'üncü maddeleri, Bakanlar Kurulu Programı
üzerindeki görüşmelerin, programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra
yapılmasını öngörmektedir. Buna göre, program üzerindeki görüşmeler, 21 Mart
2003 Cuma günü saat 14.00'te yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, saat 17.15'te toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.54

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 22 Cilt 8 Birleşim 52
Sayfa 360-396,399-414
21.03.2003 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: *Bülent ARINÇ*

KÂTİP ÜYELER: *Mevlüt AKGÜN (Karaman)*

Türkân MİÇOOĞULLARI (İzmir)

Açılma Saati: 14.00

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 52’nci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır; gündeme geçiyoruz.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu programı üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

BAŞKAN — Görüşmelerde, İçtüzüğün 72’nci maddesine göre, siyasî parti gruplarına, Hükümete ve şahısları adına iki üyeye söz verilecektir.

Genel Kurulun 18.3.2003 tarihli 49’uncu Birleşiminde alınan karar gereğince, hükümet ve siyasî parti grupları adına yapılacak konuşmalarda süre 60’ar dakikadır. Bu süre birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir. Kişisel konuşmalarda ise süre 10’ar dakikadır.

Program üzerinde söz alan sayın üyelerin adlarını sırasıyla okuyorum:

Gruplar adına henüz talep olmadı.

Şahısları adına, Konya Milletvekili Ahmet Işık, Mardin Milletvekili Süleyman Bölünmez, Samsun Milletvekili Suat Kılıç, İstanbul Milletvekili Recep Koral, Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek, Samsun Milletvekili Haluk Koç, Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Yılmazcan, Tokat Milletvekili Resul Tosun, Denizli Milletvekili Mustafa Gazalçı, Ankara Milletvekili Yakup Kepenek, Ankara Milletvekili Ersönmez Yarbay, Tekirdağ Milletvekili Tevfik Ziyaeddin Akbulut, Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar söz istemişlerdir.

Gruplar adına konuşma talebi yok mu efendim?

HALUK KOÇ (Samsun) — Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, üç grup başkanvekili; Sayın Mustafa Özyürek, Sayın Oğuz Oyan ve Sayın Haluk Koç konuşacaklar.

BAŞKAN — Süreyi eşit olarak mı kullanacaksınız?

HALUK KOÇ (Samsun) — Evet, 20’şer dakika.

EYÜP FATSA (Ordu) — AK Parti Grubu adına konuşacakların isimlerini yazılı olarak gönderiyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Hay hay...

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, üç Sayın Grup Başkanvekili eşit sürelerde konuşma haklarını kullanacaklar.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına birinci konuşmacı, Mersin Milletvekili Sayın Mustafa Özyürek; buyurun efendim. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Sayın Özyürek, konuşma süreniz 20 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından hazırlanan 59’uncu hükümet programı üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, 59’uncu hükümet programında, 58’inci hükümetin bir devamı olduğu; yani, 58’inci hükümet programının da 59’uncu hükümet programının ayrılmaz bir parçası olduğu belirtildiği için, değerlendirmelerimi, iki hükümet programını ve 3 Kasımdan bugüne Adalet ve Kalkınma Partisinin uygulamalarını birlikte değerlendirerek yapmak istiyorum.

59’uncu hükümet programı, esas itibariyle, daha soyut, daha teorik, somut sorunlara daha az yer veren bir program şeklinde karşımıza gelmiştir. Özellikle, bu Hükümet Programında üzerinde durulan Adalet ve Kalkınma Partisinin temel niteliğiyle ilgili, bir değerlendirmeyle ilgili görüşlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu Hükümet Programında, Adalet ve Kalkınma Partisinin demokrat, muhafazakâr bir parti olduğu ifade edilmektedir.

Değerli arkadaşlarım, elbette, her parti, kendini dilediği gibi niteleyebilir; ama, önemli olan, bunun, başkaları tarafından, halk tarafından nasıl algılandığı meselesidir.

“Muhafazakâr parti” demek, daha çok “orta sağ partiler” demektir; ama, bu terim çok yıpratıldığı için Türkiye’de, bunun yerine, yeni partimiz muhafazakâr kimliğini seçmiştir. Muhafazakâr partiler, esas itibariyle, düzeni savunan partilerdir ve muhafazakâr partiler, esas itibariyle, orta sol partiler karşısında... Orta sol partiler, daha çok eşitliği, sosyal adaleti öne çıkaran partilerdir; bunun karşısında olan muhafazakâr partiler ise, daha çok sermayeyi gözetan partilerdir.

Adalet ve Kalkınma Partisi bu değerlendirmenin biraz dışına çıkabilmek için, başına, bir de “demokrat muhafazakâr” eklemesini yapmıştır; yani, demokrat kimliği, aslında, biraz da, Adalet ve Kalkınma Partisi yöneticilerinin geçmişten geldikleri çevreleri ve İslamî referansları uygun bir şekilde ifade etmek için kullandıkları bir sözcük gibi algılanmaktadır; demokrat muhafazakâr parti...

Tabii, biraz önce de belirttiğim gibi, herkes kendini istediği gibi değerlendirebilir; ama, bizim değerlendirmemize göre Adalet ve Kalkınma Partisi, esas itibariyle,

İslamî değerleri temel alan, kitlelerin hoşuna gidecek mesajları öne çıkaran popülist bir partidir.

Şimdi, bu partinin geldiği noktanın -yani, kendini tanımladığı gibi, demokrat muhafazakâr noktanın- Adalet ve Kalkınma Partisinin tüm mensupları tarafından benimsenmiş olmasını dilerim. Biz isteriz ki, her parti dilediği gibi kendini tanımlasın; ama, toplumu “sizden-bizden”, “inananlar-inanmayanlar” gibi, geçmişte olduğu gibi tehlikeli bir şekilde ayırma tabi tutmasın.

RESUL TOSUN (Tokat) — Nereden çıkariyorsunuz Mustafa Bey?

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bir değerlendirme yapıyorum...

RESUL TOSUN (Tokat) — Yanlış değerlendirme yapıyorsunuz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Geçmişte bu değerlendirmelerin yapıldığını...

RESUL TOSUN (Tokat) — Karıştırıyorsunuz!

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — “...inananlar-inanmayanlar” ayrımlarının yapıldığını, “sizden-bizden” ayrımlarının yapıldığını...

RESUL TOSUN (Tokat) — Geçmişten günümüze gel.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — ...hatta, şimdi sizleri üzmemek için söylemek istemiyorum; daha farklı söylemlerin gündeme geldiğini hepimiz biliyoruz. Yine burada ifade ettim; eğer, demokrat muhafazakâr kimliği, bugün anlatmak istediğiniz uzlaşa havasıyla benimseniyorsa biz buna saygı duyarız; bu, doğru bir yaklaşımdır. Dileğim odur ki, geçmişte hem Sayın Erdoğan'ın hem de geçmişte sizin lideriniz olan diğer kimselerin beyanlarından farklı, önemli bir uzlaşa noktasında bulunmak istiyorsanız biz buna saygı duyarız, bunu mutlulukla karşılarız; ama, tekrar eski çağrışimleri yaptırmak, eski bölünmelere “inanan-inanmayan” bölünmesine gitmek bu toplumu çok tehlikeli noktalara taşır; bundan sakınmanızı istiyorum. Ben, bu konuda Cumhuriyet Halk Partisi olarak bir uyarı görevimi yapıyorum, ister benimsersiniz ister benimsemezsiniz; takdir sizindir değerli arkadaşlarım.

AHMET YENİ (Samsun) — Benimsemiyoruz, sizin konuşmanızı da kabul etmiyoruz.

RESUL TOSUN (Tokat) — Aynen iade ediyoruz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Evet, değerli arkadaşlarım, sözcünüz kalkar, buna karşılık değerlendirmelerini yapar.

RESUL TOSUN (Tokat) — Siz oradan laf atarken sözcüyü beklemiyordunuz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Tabii, laf atmak özgürlüğünüzde var; ama, buranın düzenini sağlamak da Sayın Meclis Başkanının yetkisindedir; o, nasıl takdir ederse... Yoksa, ben sizlerle karşılıklı konuşmaktan her zaman büyük mutluluk duyuram değerli arkadaşlar. *(CHP sıralarından alkışlar)*

RESUL TOSUN (Tokat) — Siz aynı şekilde konuşmuştunuz; biz de sizin gibi yapıyoruz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, 3 Kasım seçimlerinde, Partimizin, AKP'nin söylemlerini...

FEYZİ BERDİBEK (Bingöl) — AK Parti...

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Arkadaşlarım, şu terminoloji sorununu bir çözelim, değil mi?

AHMET YENİ (Samsun) — Siz çözün, biz değil!

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Siz diyorsunuz ki AK Parti, biz diyoruz ki AKP. Bunun, sizinle, pazarlığını da yapmıştım, demiştim ki: Şu tezkereyi reddedin, her zaman AK Parti diyeceğim; ama, tekrar kabul ettiniz, ben de AKP'ye döndüm; mesele bu kadar basit. *(CHP sıralarından alkışlar)* Onun için...

ABDULLAH ERDEM CANTİMUR (Kütahya) — CH Partisi...

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Ne derseniz deyin, takdir sizin.

Onun için, Adalet ve Kalkınma Partisi, seçimlerde, daha çok yoksulluğu, fakirliği ve ülkenin içinde bulunduğu sorunları anlatarak oy aldı ve büyük bir çoğunlukla iktidar oldu, Meclise geldi; ama, bir de ne görüyoruz, hem 58'inci hükümetin programında hem bu 59'uncu hükümetin programında bir anayasa söylemi öne çıkarılmaktadır; yani, denilmektedir ki: “Biz, yepyeni bir anayasa yapacağız.”

Değerli arkadaşlarım, gerek Sayın Erdoğan gerek Sayın Gül, Avrupa Birliği müzakereleri için Avrupa'da çeşitli ülkelere gittiklerinde hep “bizim Meclisimiz Anayasada önemli değişiklikler yapmıştır, uyum yasalarında önemli değişiklikler yapmıştır; artık, Türkiye'nin Kopenhag kriterlerine uyum yönünden hiçbir sorunu yoktur. Bizi, Avrupa Birliğine alın” demişlerdir. Başarılı olamamışlardır, o ayrı mesele, ben, orada değilim. Anayasamızın özgürlükler açısından ve Avrupa Birliğine uyum açısından artık bir sorunu kalmadığını ifade etmişlerdir; ama, şimdi ne görüyoruz, Hükümet Programında yepyeni bir anayasadan bahsediliyor. Elbette, Cumhuriyet Halk Partisi de, Anayasada, ihtiyaç olduğu zaman gerekli değişiklikler yapılmasından yanadır; ama, ucu açık, neyi amaçladığı belli olmayan bir anayasa öngörüsü, bu programda yer almıştır. O programda deniliyor ki...

RESUL TOSUN (Tokat) — Bu Mecliste yapılacak, göreceksiniz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, ben, hükümetin taahhütlerini, hükümetin programını değerlendiriyorum; elbette, o öneriler buraya geldiği zaman, Meclis olarak da katkımızı sunarız, önerilerimizi, eleştirilerimizi yaparız; ama, Anayasanın nitelikleri, yapılacak olan yepyeni Anayasanın nitelikleri sayılırken “katılımcı demokrasiyi esas alan, demokratik hukuk devleti anlayışına uygun bir anayasa yapılacaktır” deniliyor; yani, demokratik hukuk devleti anlayışı... Oysa, bizim Anayasamızın değiştirilmesi dahi önerilemeyecek olan 2'nci maddesinde, bu ibare aynen şöyledir: “Laiklik ilkesi...” Yani, laik, sosyal hukuk devletinden bahsedilir. 59'uncu hükümetin önerdiği bu yepyeni anayasa, öyle anlaşılıyor ki, laiklik ilkesini içermeyecektir; çünkü...

RESUL TOSUN (Tokat) — Dereyi görmeden paçayı sıvadınız Sayın Özyürek!

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Arkadaşlarım, Hükümetin Programı önünüzde, açınız, okuyunuz, çok net bir şekilde ifade ediliyor; ama, laiklik ilkesinin bu anayasada yer alacağına dair herhangi bir vurgulama yapılmıyor.

RESUL TOSUN (Tokat) — Önümüzde öyle bir şey yok...

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Eğer, Sayın Başbakan, cevap vermek üzere buraya geldiğinde “biz, laiklik ilkesini de, yeni anayasada gerekli ağırlıkta koyacağız” derse, benim bu eleştirilerim havada kalır; ama, ben, önümdeki yazılı dokümana göre bir değerlendirme yapıyorum ve orada açıkça görüyorum ki, laiklik ilkesine herhangi bir vurgulama yapılmamıştır.

Değerli arkadaşlarım, anayasalar elbette değişir; ama, neresini, nasıl ve hangi amaçla değiştireceğinizi açıkça ifade etmeniz lazım. Bu Anayasanın pek çok maddesi, geçmişte, geçen dönemde değiştirildi, eskiden de değiştirildi, sürekli değiştiriliyor; ama, neresini, nasıl değiştireceğiz? Mesela, biraz önce de söyledim, biz isteriz ki, cumhuriyetin 80 yıllık birikimlerini muhafaza eden bir anayasa yapalım. Yani cumhuriyetçiliği, yani Atatürkçülüğü, yani laikliği dışlamayan, onu esas alan bir anayasa, bizim, olmazsa olmaz şartımızdır. Bunda mutabıksanız, yeni bir anayasayı konuşabiliriz.

Bir diğer nokta da şudur: Biz, sürekli, şeffaf toplum, saydam toplum, temiz siyaset diye geliyoruz ve bunun şartı, olmazsa olmaz şartı olarak da, dokunulmazlıkların kaldırılmasını öngörüyoruz. Eğer, yeni anayasa değişikliğinizde dokunulmazlıkları kaldıracaksanız, yani, milletvekillerinin de, sade vatandaşlar gibi yargılanmasının önünü açacaksanız, bunu hep birlikte gerçekleştirebiliriz.

Değerli arkadaşlarım, bu Hükümet Programında eğitimle ilgili önemli noktalar var. Eğitimin önündeki engellerin kaldırılacağı söyleniyor. Elbette, eğitimin önündeki engellerin hepsi kaldırılmalıdır; yani, fakir çocukların okuması için yurtlar olmalıdır, burslar verilmelidir; okullarımız, araç gereç yönünden, hocalarımız yönünden takviye edilmelidir; ama, bu programın ifadesinden öyle algılıyoruz ki, daha çok, eğitimin önünde temel bir engel gibi algılanan türban sorununa bir gönderme, bir yollama yapılıyor. Eğitimin önündeki engelleri kaldırmaktan maksat, biraz da, türbanı meşru kılmak; yani, üniversitelere, resmî dairelere türbanla girilsin, oralar da türbanla çalışılsın anlayışı var. Bu doğru değildir; bu toplumda ulaştığımız uzlaşma noktasını, barış noktasını dinamitleyecek bir yaklaşımdır, bundan dikkatle kaçınılmasını öneriyorum.

Değerli arkadaşlarım, bir diğer önemli nokta, meslekî eğitim gören öğrencilerin üniversiteye geçişindeki sorunların çözüleceğinden bahsediliyor. Elbette, elektrik bölümünden mezun olan öğrencimiz kolaylıkla elektrik mühendisliğine geçebilmelidir; İmam-Hatipte okuyan kardeşimiz de, ilahiyat fakültesine kolaylıkla geçebilmelidir. Nitekim, İmam-Hatipte okuyan öğrencilerimizin ilahiyat fakültesine geçmesinde önemli bir zorluk yoktur; ama, bu, imam-hatipte okuyan öğrencileri bütün üniversitelere kolaylıkla girmesini sağlayacak bir öneri olarak programda yer almışsa, bundan biz üzüntü duyarız; bu da, toplumda var olan uzlaşmayı, toplumda var olan barışı kaldıracak bir noktadır değerli arkadaşlarım.

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — Kardeşlerimiz...

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Herkes birbirinin kardeşidir değerli arkadaşlarım.

RESUL TOSUN (Tokat) — CHP hiç değişmeyecek mi Sayın Özyürek?

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — CHP değişmiştir. Değerli arkadaşlarım, CHP, sosyal demokrat bir partidir. Sosyal demokrat partiler barışçıdır, eşitlikçidir, kardeşliğe önem verir; ama, siz, barışı değil savaşı öne alan bir partisiniz. (*CHP sıralarından alkışlar; AK Parti sıralarından alkışlar [!]*)

RESUL TOSUN (Tokat) — Elli yıl geride kalmışsınız!

AHMET YENİ (Samsun) — Hiç değişmeyecek misiniz?

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Ama, siz, çok yanlış yollara giden bir partisiniz...

RESUL TOSUN (Tokat) — Hakaret ediyorsunuz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Şimdi, onun ezikliği içinde, bir savaşa karar vermenin ezikliği içinde, barışı öne alan bir parti sözcüsünü suçlayarak, laf atarak insicamımı bozmaya kalkışuyorsunuz; ama, hiç uğraşmayın, kendinizi yormayın, ben, anlatacaklarımı sonuna kadar anlatırım burada. Sayın Başkandan da, süreme yeni süre ilave etmesini özellikle diliyorum; çünkü, benim niyetim sizlerle laf yarıştırmak değil; benim niyetim, Hükümet Programı üzerindeki değerlendirmeleri, Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini, sizlere ve halkımıza sunmaktır. (*AK Parti sıralarından gürültüler*)

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — Anlatırken, esneklik göstereceksiniz.

RESUL TOSUN (Tokat) — Programı değerlendirmiyorsunuz, anılarınızı değerlendiriyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen, hatibe müdahale etmeyiniz.

Sayın Özyürek, affedersiniz...

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Sayın Tosun, bakınız, tabii, hep söyledim, şık bir laf atarsanız anlamı var; ama, sürekli laf atarsanız, o zaman ikimiz arasında bir söyleşiye dönüşür ki, Meclisin yapısı, İçtüzük ve Başkanın tutumu buna müsaade etmez.

BAŞKAN — Sayın Özyürek, lütfen, Genel Kurula hitap ediniz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Ama, Sayın Başkanım...

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmalara fırsat vermeyiniz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Sayın Başkanım, sürekli laf atılırsa...

BAŞKAN — Çoğunu duymayacaksınız, işinize gelen yerde karşılığını vereceksiniz. (*Alkışlar*) Bu iş böyledir Sayın Özyürek.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Sayın Başkanım, ben sosyal demokrat olduğum için sol kulağım gayet güçlü duyuyor; onun için, arkadaşların dediklerini de hep duyuyorum.

BAŞKAN — Ama, lütfen, lütfen... Yani, kürsüyü tersine çevirme imkânımız yok. Lütfen efendim, Genel Kurula hitap edin, İttüzüğümüz böyle emrediyor.

Buyurun.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Hay hay.

Değerli arkadaşlarım, bu programda aileyle ilgili değerlendirmeler var ve aileyi sosyalleştirmekten bahsediyor. Bu, kadını, neslin devamı için bir aygıt gibi gören bir anlayış olmasından endişe ediyorum. (AK Parti sıralarından “Öyle bir şey yok” sesleri) Biz istiyoruz ki, kadın, toplumun temeli olsun.

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — Benim yerime de konuştun!

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Nitekim, 2001 yılında Anayasamızda yapılan değişiklik doğrultusunda erkekle eşit statüde olsun... Ben, artık, kadımla erkek eşitliğini farklı gören, erkekleri öne çıkaran, kadınları eve hapseden anlayışların geride kaldığını ummak istiyorum ve hiçbir hükümetin de böyle düşünmemesini temenni ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Hükümet Programında bazı vaatlere, sözlere yer verilmiş “biz, seçilme yaşını 25’e indireceğiz” deniliyor. Değerli arkadaşlarım, Anayasa değişiklikleri burada görüşülürken, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, seçilme yaşının 25’e indirilmesi yönünde önergemizi verdik; ama, ne yazık ki, bu önerge, sizlerin oylarıyla reddedildi. (CHP sıralarından alkışlar) Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin oyları ortada, hükümet, tutmuş “25 yaşı tekrar getireceğim” diyor; bu, inandırıcı değil değerli arkadaşlarım.

Bu hükümet, yine programında “işsizlikle, yoksullukla mücadele edeceğim” diyor. 58’inci hükümet programında “15.000.000 civarında insanın açlık sınırında olduğu ve bunların sorunlarının çözüleceği” açıkça ifade edilmişti; ama, 59’uncu hükümet programında, artık buna dair önemli bir değinme yok; yani, bu 15.000.000 kişi, üç aylık dönemde refaha mı kavuştular? Türkiye, daha da fakirleşti, Türkiye, daha da sefaletle sürüklendi. Öyleyse, yoksullukla mücadele programının, 59’uncu hükümet programında da etkili bir şekilde yer alması gerekirdi ve bu insanlara sadaka vermeden, bu insanlara iane vermeden, vatandaş olma hakkı olarak, hangi yardımları yapacağımızın 59’uncu hükümet programında da açık seçik yer almasını dilerdik.

Değerli arkadaşlarım, 15,7 katrilyonluk bir kaynak paketi açıklandı. Bu kaynak paketinde, dünyada ilk kez, emekli maaşlarından yüzde 1 sağlık primi kesilmesi kararlaştırılıyor. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir uygulama yoktur değerli arkadaşlarım. Emekli olan insan, çalışırken, zaten, gerekli primleri ödemiştir; onun emekli maaşından tekrar sağlık primi kesmek, son derece terstir.

Yine, yapılan bir değişiklikle, memurlara, enflasyon kadar zam yapılacağını, birkaç gün sonra görüşeceğimiz bütçe kanunu tasarısından çıkarıyoruz; yani, dargelirli çalışanların gelirlerinden kesintiler yapıyoruz, ekvergiler getiriyoruz, ek Emlak Vergisi getiriyoruz -ki, bu, 20.000.000 vatandaşımızı ilgilendiriyor- ek taşıt vergileri getiriyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Özyürek, lütfen, konuşmanızı tamamlayınız; süreniz bitti.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Hem daha çok vergi alacağız hem gelirlerinden keseceğiz ve sonra da “biz, yoksullukla mücadele ediyoruz” diyeceğiz. Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu değerli arkadaşlarım. Yani, siz, işsizlikle nasıl mücadele edeceksiniz, yoksullukla nasıl mücadele edeceksiniz, bunları, burada açık seçik göstermeniz gerekirdi.

Yine, bugünkü gazetelerde okumuşsunuzdur; bırakınız ek Emlak Vergisini, ek taşıt vergisini, yeni ek vergiler geleceğine dair, bazı bakanların -ne yazık ki- açıklamaları var.

Değerli arkadaşlarım, bu Hükümet Programıyla ilgili söylenecek çok şey var; arkadaşlarım da, bunları, söyleyecekler; ama, ben, şunu belirtmek istiyorum: Zaten, bu Hükümet Programının açıklandığının ertesi günü, bu Hükümet Programının bir önemi kalmamıştır; çünkü, Türkiye, bir savaş ortamına girmiştir. Sayın Ali Babacan, önce, Amerika Birleşik Devletlerinden para geleceğini söylemek suretiyle borsayı biraz yükseltmiş, faizleri biraz düşürmüş; ama, ertesi gün, tam aksi açıklama yapmıştır. Peki, bu iki günlük dönemde, kimler, bonoda, faizde, dolarda ne kazanmıştır; bunların burada açıkça ifade edilmesi lazım. Devlet adamlığı, iki gün sonrayı görmektir, üç gün sonrayı görmektir. Eğer, bir Devlet Bakanı, yarın ne olacağını, yarın Amerika Birleşik Devletlerinden böyle bir paranın gelmeyeceğini bilemiyorsa yazıklar olsun! (CHP sıralarından alkışlar) Bile bile böyle bir demeç vermişse, ona söyleyecek hiçbir şeyim yok. Sayın Ali Babacan’ın yapacağı tek şey, bir an önce istifa etmektir, bu yanlışların yol açtığı tahribatı gidermektir.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye bir savaş ortamında. Amerika Birleşik Devletleri, Irak sınırındaki 21 ilimizde bulunan kendi vatandaşlarının orayı terk etmesini istemiş ve Kızılay, orada, Irak’tan gelecek göçmenler için çadırlar kurmuştur. Peki, orada yaşayan vatandaşlarımız için hükümet ne düşünmektedir; oradaki insanlar herhangi bir kimyasal silah tehdidine karşı veya diğer tehditlere karşı korunmakta mıdır, bilinçlendirilmekte midir; ilaç dağıtılmakta mıdır, maske dağıtılmakta mıdır? Almanya’da bile, çok uzakta olan bir ülkede bile vatandaşlarını korumak için her türlü önlem alınırken, Türkiye’de, hiçbir şey olmamış gibi günümüzü gün etmemiz son derece yanlıştır.

Değerli arkadaşlarım, çevre, dünyanın en temel sorunlarından biri, en önemli konularından biri. Şimdi, hükümetimizin, Çevre Bakanlığını kaldırarak Orman Bakanlığının bir ünitesi haline getirmeye çalıştığını görmekten son derece üzüntü duyuyorum; çünkü, artık, bütün dünyada çevre önemli bir konudur ve çevre önemli bir ünite olarak algılanıyor; Avrupa Birliğinde de çevre hukuku bir üst hukuktur; yani, bütün ülkeleri bağlayan bir hukuktur. Böylesi bir dönemde Çevre Bakanlığını kaldırmak ve çevreciliği ormanları koruma düzeyine indirmek son derece yanlıştır.

BAŞKAN — Sayın Özyürek, lütfen, son cümlenizi söyler misiniz?

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — Toparlıyorum Sayın Başkan.

Yine, programda, çevreci nükleer enerji santralleri kurulacağından bahsediliyor. Ben, bunu ilk kez duyuyorum. Çevreci nükleer santral olmaz değerli arkadaş-

larım. Nükleer santraller, nükleer santraldır ve geçmişte, bütün çevreciler, bütün bilinçli insanlar, Mersin’de Akkuyu Santralının kurulmaması için var güçleriyle mücadele ettiler ve kurulmasını bugüne kadar önlediler.

Şimdi, o santral, özellikle, bu santrali kurarak para kazanmak isteyenlerin telkiniyle çevreci sıfatıyla yeniden kurulacaksa, biz, bu tip önlemlere, Türkiye’yi cehenneme çevirecek nükleer santrallara hep karşı olduk, bugün de karşı olmaya devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlarım, yine diyecekler ki “Cumhuriyet Halk Partisi hiç değişmedi mi?” Evet, hiç değişmedi...

RESUL TOSUN (Tokat) — Sürekli muhalefette kalacaksınız, hiç iktidar olmayacaksınız!

MUSTAFA ÖZYÜREK (Devamla) — ...çevrecilikten yanadır, sosyal adaletten yanadır, eşitlikten yanadır; “önce insan” diyen felsefemizle halkımızın karşısındayız.

Yeni hükümete başarılar diliyor, Sayın Erdoğan’ı ve bakanlarını en iyi dileklerle kutluyorum; hepinize saygılar sunuyorum.

Teşekkürler sayın arkadaşlar. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Özyürek, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, iki konuyu izninizle açıklamak istiyorum: Birincisi; hükümet programları üzerindeki müzakereler çok önemli müzakerelerdir. Danışma Kurulundaki toplantımızda her iki siyasi parti grubunun muvafakatiyle, gruplara birer saatlik konuşma süresi tanınmıştır. Dolayısıyla, bu bir saatlik süre içerisinde hükümet programı her yönüyle ele alınabilir. Bunu, iki arkadaş, üç arkadaş kullanabilir; dolayısıyla, sürelerin uzatımında biraz hasis davranacağımın bilinmesini isterim; birer saatlik sürenin yeterli olduğunu düşünüyorum.

İkincisi; Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kürsü hürdür. Her milletvekili, dilediği konuda, dilediği düşüncelerini açıklıkla ifade edebilir, eleştiri yapabilir. Bu eleştiriler sonuna kadar sert olabilir; yeter ki, küçültücü, aşağılayıcı, hakaret ifade edici sözler olmasın. Hangi hallerde konuşan kişiye müdahale edileceği veya bir başka üyeye müdahalede bulunulacağı da İçtüzükte yazılmıştır; kaba, yaralayıcı söz kullanılamaz, konunun dışına çok fazla çıkılamaz, vesaire.

Bununla şunu kastediyorum: Yüzde 90’ı yenilenmiş Türkiye Büyük Millet Meclisindeyiz. Bütün milletvekili arkadaşlarımızın fırsat buldukça geçmiş tutanakları okuyarak hem müzakere usulü konusunda hem bu sataşmalar veya laf atmalar denen, bazen de tadı, tuzu, biberi olan konularda güzel örnekleri dikkate almalarını rica ederim.

Bir milletvekili arkadaşımız konuşur, Genel Kurul onu sükûnetle dinleyebilir. Bir arkadaşımız konuşur, bazen yerlerinden söz atmalar olabilir, müdahaleler olabilir; onlara nasıl müdahale edeceğimiz de İçtüzükte bellidir; ama, herkes, biri bir şey söyledi diye ona dönerek karşılık verme durumunda olamaz. Usul şöyledir: Bunların çoğunu duymazsınız konsantrasyonunuzu bozmamak için; çünkü, muzip

insanlar laf atarlar ki, siz elinizdeki metinden uzaklaşın, kendi düşünce ahenginizi kaybedin ve burada başarısız bir konuşma yapın; bu da, işin doğasında vardır, bunlar garip şeyler değil.

Geçmişte Sayın Demirel'in ben bazı müdahalelerini hatırlıyorum, mesela, muhalefet partisi mensubu olarak hükümeti eleştiriyordu, sözün bir yerinde "bu enfasyonu nasıl düşüreceğiz biliyor musunuz" dedi; iktidar sıralarından biri "söyle de bilelim" dedi. Sayın Demirel yapıştırdı hemen "görüyor musunuz, bilmiyorlar da bana soruyorlar" dedi.

Şimdi, siz öyle sözler duyarsınız ki, dokuzunu duymazsınız; ama, birine sıra geldiği zaman cuk oturtursunuz, on saat konuşmanıza gerek kalmaz. Dolayısıyla, Sayın Resul Tosun'u arka sıralara oturtma imkânım yok; ama, bir arkadaş şunu söyledi, bunu söyledi diye siz düşünce yapınızı, konuşma üslubunuzu ve kafanızda tasarladığınız biçimi kesinlikle unutmayın.

Çok değerli arkadaşlarımız var, biz, hepsinin fikirlerinden istifade edeceğiz; ama, burada bir kışla düzeni hâkim değil, Türkiye Büyük Millet Meclisinde sivil düzen hâkim, İttüdüğümüz ne emrediyorsa onu yapacağız. İki bir Başkana dönerek "niye müdahale etmiyorsunuz, benim süremden çalınıyor" demeye de hakkınız yok. Her an müdahalede bulunursam, çok sevimsiz bir Başkan olurum, müzakere-leri yürütmek de mümkün olmaz. Kaldı ki, zaten, baştan, buradan bakıyorum "sayın arkadaşım" diyeceğim isimlerinizi de bilemiyorum, biraz birbirimizi tanımamız için fırsat olacak. Dolayısıyla, arada bir "sayın milletvekilleri" diye hitap ettiğim zaman, bu, hepimize ait, belki bir ikaz olarak algılanmalıdır. Görüşmelerin renkli geçmesi, canlı geçmesi, konuşulanların ilgiyle dinlenmesi ve yerine göre zarif, esprili nükteler yapılması Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Genel Kurulun konuşma, dinleme adaplarından. Ben, şu ana kadar hiçbir arkadaşımın yaralayıcı, kırıcı bir müdahalesini duymadım, bundan sonraki görüşmelerin de bu nezaket içerisinde cereyan etmesini diliyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı, İzmir Milletvekilimiz Sayın Oğuz Oyan'dır.

Buyurun Sayın Oyan. (*Alkışlar*)

Sayın Oyan, süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA OĞUZ OYAN (İzmir) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bugün, önemli bir belgenin, hükümetin, resmî Hükümet Programının, yapacaklarının, vaatler dizisi olan programın tartışmasını yapıyoruz; gerçekten önemli bir gün.

İlk tespitim şu -Sayın Özyürek de yaptı, ama, ben tekrar yapmak istiyorum- bu Programda bir ideoloji, bir kimlik bunalımı var. Bu program eklektik bir yapıda ve bu sözcük de geçiyor Programın içinde, ben, tekrar kullanıyorum-bu programın birçok yerinde muhafazakâr demokrat kimliğin, bir şekilde mutlaka vurgulanması isteniyor.

Partiniz yeni, henüz tam yönünü belirlemedi, Avrupa Parlamentosuna katıldığı zaman hangi gruba katılacağını kararını veremiyor; Hristiyan demokratlarla mı katılsın, liberallerle mi katılsın; bir kısmınız Hristiyan demokratlarla toplanırlara katılıyor, bir kısmınız liberallerle katılıyor, ben bunu anlıyorum. Nasıl ki Hristiyan demokratlarla toplantıya katılmanız Avrupa Parlamentosunda sizi Hristiyan yapmazsa, demokrat da yapmaz sevgili arkadaşlarım. Yani, oraya katılmakla muhafazakâr demokrat olunmuyor ya da Müslüman demokrat olunmuyor. Bunun yolu, bir kere -Avrupa'da Hristiyan demokrasinin geçtiği gibi- bir dinde reform sürecinden geçmekten geçiyor; Avrupa siyaseti böyle oluştu. Demokrasiyi, uygun hedefe vardığında inilecek bir tramvaydan ibaret sanırsak, bu, bizi demokrasiye götürmez. Programdan aldığım sözlerle “muhafazakârlığın genleri ve tarihî kodları” deniliyor; bunu söylemekle demokrat olunamıyor.

Bakınız, bu konuyla ilgili bir başka şey söyleyeyim. Siz, üniversitelerde her türlü, her çeşit düşüncenin serpilmesini istiyorsunuz; evet ama, istisnalar olacaktır. Nasıl ki, Avrupa, 1920'lerden itibaren bir faşizm tehlikesini yaşamış ve faşist partilerin kurulmasını yasaklamışsa; Türkiye de her kurumda, her ortamda her düşünce söylenebilir; ama, iki istisnası vardır- devleti, faşizme ve din devletine götürecek düşüncelere kapalı tutmalıdır. Bunun altını mutlaka çizmemiz gerekiyor.

Bu programa hâkim olan diğer bir anlayış, piyasacı anlayıştır. Bu piyasacı anlayış, böyle reel sektörcü bir ağırlıkta ifade edilmiyor. Buradaki piyasacı anlayış, esas itibariyle, finans piyasalarını ürkütmemek üzere ele alınmış bir metin izlenimi veriyor; yani, burada, arz yanlı iktisat gibi, bizim, iktisatta, en sağ, en muhafazakâr, en sosyal adalet karşıtı diye bildiğimiz birtakım kavramlara da yer veriliyor. Bu metni hazırlayanlar bunu nasıl koydular, bilmiyorum; ama, bugünkü uygulamalarınıza, üçbuçuk aylık uygulamalarınıza baktığımız zaman, gerçekten, çok iyi oturuyor.

Nedir arz yanlı iktisat; halkın talebine, toplumun talebine göre değil de, başka noktalardan, yani, kamunun harcama paketiyle, toplumda sosyal dengeleri, gelir dağılımını gözetken harcamalardan uzaklaşmasını ister arz yanlı iktisat. Arz yanlı iktisat, vergilerden, dolaysız dediğimiz vergilerden, gelir üzerinden alınan vergilerden dolaylı vergilere; yani, tüketim vergilerine geçilmesini ister. Siz de tam bunu yapıyorsunuz. Arz yanlı iktisat, piyasa merkezli bir devlet ve bir ekonomi ister, sosyal devleti geriletmek ister, kamu harcamalarını, özellikle sosyal kamu harcamalarını geriletmek ister. Eğer bunları istiyorsanız, arz yanlı iktisadı, siz, güle güle kullanın, hayırlı olsun; ama, eğer, hem arz yanlı iktisat diyor hem de bu metnin başka yerlerinde “biz, gelir ve servet dağılımını düzelterceğiz” diyorsanız, burada bir çelişki var. Bu kimlik bunalımından kurtulmalısınız, kurtulmak zorundasınız.

Bakınız, size şunu söyleyeyim: Sermaye yanlısı olmak, bir kusur değildir, bir ayıp değildir. Bunu söylememek, baştan itibaren bunu gizlemek, geniş kitlelerin, yoksul kitlelerin yandaşı olduğunu söylemek, emekten, emeğiyle kazanan, esnaftan, köylüden, bütün bunlardan oy toplamak; ondan sonra, kusura bakma deyip, üç ay sonra sırtını dönmek doğru değil. Yaptığınız bütün işlemlerde, işte, bütün vergi düzenlemeleri ve İş Yasası düzenlemelerinde, İş Güvencesi Yasasını askıya almalarında; yani, bütün uygulamalarınızda açıkça bize şunu diyorsunuz: “Biz, tek bir kesime hizmet ederiz.” Halbuki, Programda “biz bir sınıf partisi değiliz” diyorsu-

nuz; tam bir sınıf partisi gibi davranıyorsunuz. Kitle partisi olsaydınız, hiç olmazsa, bütün sınıflara, bütün katmanlara eşit ölçüde davranma hassasiyeti gösterirdiniz.

Değerli arkadaşlarım, özetle, bu Programın kafası karışık. Burada, tekrar söyleyeyim, mahcup olmaya gerek yok, çıkınız, devleti asli fonksiyonuna döndüreceğiz deyiniz. Daha önce bunlar çok söylendi, bu Meclis duvarları aşınmıştır; bunu Özal söyledi, bunu Mesut Yılmaz söyledi, Çiller söyledi, siz de söyleyin, bağıra bağıra söyleyin; ama, ondan sonra, kalkıp “devleti asli fonksiyonuna döndüreceğiz, aynı zamanda sosyal devlet olacağız.” demeyin; bu yok, ikisi bir arada yok arkadaşlarım; böyle bir şey yok, literatürde böyle bir şey yok, böyle bir kavram yok. Onun için, lütfen, bu kimlik bunalımından bir şekilde kurtulmak için çaba gösteriniz.

Bir başka konu, burada, Programda “milletin talimatlarına uyacağız” diyorsunuz. Efendim, milletin talimatları nedir; milletin talimatları şudur: Siz, bir seçim beyannamesiyle milletin önüne gidiyorsunuz, millet “evet, bunu uygulayın” diye size oy veriyor. O zaman, milletin talimatı nedir; sizin seçim beyannamenizdir, millet ona oy vermiştir. O halde, bu Programda biz neyi aramalıyız; milletin talimatlarını; yani, sizin seçim beyannamenizi. Var mı; yok. Hatta, o kadar yok ki, bakınız, daha önceki Programınız, burada okunan, kasım ayında okunan, kasım sonunda oylanan Programınıza bakınız, orada, hiç olmazsa, biraz çekingen de olsa, Acil Eylem Planı birkaç başlıkta yansımıştı; orada, IMF’yle müzakere ederiz, IMF programını sosyalleştiririz, biz buna yeni bir sosyal içerik kazandırırız vardı. Şimdiki Programda hiçbir şey yok, tam bir IMF teslimiyeti var. Şimdi, bu mu milletin talimatlarına uymak? Milletin talimatlarına uymak buysa, uymamak nedir sevgili arkadaşlarım? Dolayısıyla, bu kafa karışıklığından kurtulmak lazım. Milletin talimatları bellidir, belli olmayan sizin tutumunuzdur, sizin tavrınızdır; aslında, o da bellidir, üçbuçuk ay göstermiştir; ama, biz, biraz daha bakalım, görelim, yeni Başbakan, yeni hükümet-hükümetin bakanları pek yeni değil; ama, en azından Başbakan yeni ne olacak.

Bu kafa karışıklığından kurtulmak için, biraz Türkçe terimlere de dönelim. Mesela, bu Programda, bakıyorsunuz “vizyon”, “misyon” “rehabilitasyon”, “restorasyon”, “sentetik”, “ekonomik” gibi kelimeler yan yana. Bu kelimeleri bırakın, bu kelimelerin hepsinin Türkçe karşılığı var. Üstelik, ne söylediğimizi anlamamız lazım. “Restorasyon” diyorsunuz... “Rehabilitasyon” iyileştirmek, peki “restorasyon” nedir; restorasyon, eski şekliyle aynen restore etmektir. Siz, bir yandan da “reform-cuyuz” diyorsunuz. Hem reformist hem restoratör olunmaz; yani, bir şeyi hem değiştirmek, geliştirmek hem de eskiyi olduğu gibi aynen inşa etmek; bunlar yan yana olmaz. Bu kafa karışıklığı burada da var; lütfen, bunlardan arındırın, bu metin düzeyinde arındırın arkadaşlar; olmuyor, böyle olmuyor! (CHP sıralarından alkışlar)

Peki, bu yeni programda ne var; bizim buradan çıkardığımız sonuç, IMF’ye tam angaje olmak var, tam teslim olmak var. Milletin talimatları bu muydu size; siz, millete böyle mi gittiniz, biz gelirsek IMF’nin programını aynen uygulayacağız diye mi, bu şekilde mi oy istediniz? Eğer, öyle olsaydı ve o söylemle yüzde 34 oy alsaydınız, sizi, çok tutarlısınız diye şu an tebrik etmek gerekirdi; ama, şimdi samimi değilsiniz. Bizim, sizi, öncelikle, millet adına, bu noktadan eleştirmemiz şarttır.

Değerli arkadaşlarım, ekonomi yönetimi anlayışınıza bakıyoruz programınızda sayfa 21'den itibaren yer almaya başlıyor- burada şunu görüyoruz: İktidarınız, dış yardım almadan ekonomiyi yönetemez durumda. Türkiye, aslında, son üç dört yıldır böyle. Türkiye, son iki yılda, 2001 ve 2002'de, krizler dolayısıyla IMF yardımları aldı; bu yıl, 2003'te, IMF yardımları, artık, çok sembolikti. Siz ne yaptınız; bir savaş üzerinden, acaba dış yardım gelir mi hesabını yaptınız. Tabii, bunu da yüzünüze gözünüze bulaştırdınız kendi adınıza; ama, bunu yaptınız. Bunu yaptınız; çünkü, ekonomiyi, ancak dış yardımla yönetebilir bir noktada götürmeye... Sizin mevcut politikalara karşı bir alternatifiniz yok. İlk gelirken yapmak istediğiniz şeydi: IMF programını biz kabul eder; ama, bunun sağından solundan hafif deler, işte faizdışı fazlayı şuraya indirir, yüzde 6,5 yapmaz da 4 yaparız, belki bir çıkış buluruz; böyle bir çıkış yok. Böyle bir çıkış yok; ya bu programı uygulayacaksınız ya bunun, farklı, bütünsel bir alternatifini uygulayacaksınız. Sizde öyle bir alternatif var mı; bu programda öyle bir şey göremiyoruz.

Karşı olmak, azıcık karşı olmakla olmuyor; karşı olmak, bütününe bir çözüm, bütününe bir paket çözüm getirmekle oluyor, sizin öyle bir birikiminizin olmadığı anlaşılıyor. Bu programı okuyunca çok üzülüyorum, Türkiye adına üzülüyorum; çünkü, Türkiye'nin daha önümüzdeki birkaç yılı için bel bağladığı bir iktidarısınız, tek başınıza bu kadar büyük bir çoğunluğunuz var ve Türkiye için çözümünüz yok; çok üzücü... Gerçekten, buna üzülmemek elde değil. Bu programda, biz, Plan ve Bütçe Komisyonunda o kadar çaba gösterdik, biraz teknoloji, ar-ge falan diye; girmiş, bir cümleyle; ama, yetmez. Türkiye, eğer teknoloji üretemezse, gelişen ülke olamaz. Yani, buradaki finansal liberalizasyon, ticarî liberalizasyon; bunların üzerinden bir ülkenin kalkınması mümkün değildir. Bunun için, şu an dünyanın kalkınan ülkelerine bakınız, Güney Kore'ye bakınız; böyle mi yapıyor?

Değerli arkadaşlarım, bu programda, biz, tutarlı bir ekonomik program anlayışı göremiyoruz, ekonomik bir program göremiyoruz. Burada, sadece, taklitçi -eskiden bazı arkadaşlarınız söyledirdi- kopyacı bir anlayıştan başka hiçbir şey göremiyoruz; IMF programını taklit eden, ona hiçbir yenilik getirmeyen bir anlayışı görüyoruz; bu taklitçi anlayıştan kurtulunuz.

Değerli arkadaşlarım, siz, buradaki ekonomi yönetimi anlayışınızla milletin umutlarını tüketiyorsunuz. Bakın, millet, giderek "dağ fare doğurdu" demeye başladı; yani "hiçbir şey çıkmadı, hiçbir şey çıkmayacak" diyor, milletin umutlarını tüketiyorsunuz. Bir millet açısından en önemli şey nedir biliyor musunuz; her millet, yoksulluğa, yoksunluğa katlanabilir, bir savaş ortamında her türlü özveriği yapar; ama, bir insan ya da bir millet için en önemli şey, umutların son bulmasıdır, umutların tükenmesidir. Siz, işte bunu yapıyorsunuz, bu millete yapılacak en büyük kötülük budur. "Artık, bu millet adam olmaz" dersiniz, millete dedirtirseniz, gerçekten, geleceğimiz karanlıktır.

Ben, bir üniversite hocası olarak, birkaç yıldır şunu gözlemliyorum: Bizim en parlak öğrencilerimiz yurtdışına kapağı atmaya düşünüyor. Neden; bu ülkenin geleceğine güven kalmadı. Bu ülkenin geleceğine güven kalmadı ve bu son umutları siz söndürmeyin, lütfen, bunu söndürmeyin. Bu program, bu umutları yeşertecek bir program değildir; bu, yanlış bir programdır; bu, Türkiye'nin koşullarına uygun,

onun istediği bir program değildir; bu, milletin talep ettiği bir program değildir. (CHP sıralarından alkışlar)

Bakınız, bu program, bir başka bakımdan ilk programla karşılaştırılabilir; hükümetin ilk programı, bir anlamda geçici bütçeyle çalışıyordu. Geçici bütçe, üç aylık bütçe, aynı zamanda, Acil Eylem Planının ilk üç ayıyla çalışıyordu. Peki, o üç aylık -yani, üçbuçuk ay geride kaldı- geçici bütçede, acaba, Acil Eylem Planının ilk üç aylık hedeflerine ilişkin ne vardı, ne yapıldı, ne elde edildi diye bakarsanız, büyük bir hiç buluyorsunuz ya da o hiçe yakın bir şey buluyorsunuz; hemen hemen hiçbir şey yapılmadı. Dolayısıyla, burada bir karşılaştırma yapma imkânımız var.

Şimdiki program, aslında, bundan sonraki dönemleri içeriyor; ama, en azından, şu sırada bir bütçe görüşmesi var; yani, bu yılın geri kalan dokuz ayını, dolayısıyla, aslında, belki de bütünü bütçe sistemi içine alan bir bütçeyle birlikte gidiyor.

Peki, bu programı uygulamak için sizin neye ihtiyacınız var; her yılın bütçesine, bu programdaki vaatlerle ilgili, somut birtakım hedefler, somut imkânlar, ödenekler koymanız gerekiyor. Peki, var mı? Yani, sizin 2003 yılı bütçenizde bu programı hayata geçirecek ne var diye bakıyoruz, biz, bir şey göremiyoruz. Aslında, var tabii, sayabiliriz; mesela, vergi var. Bir daha vergi koymayacağız demiştiniz; eski Başbakanımız “biz vergi koymayacağız demiştik; ama, getirdik, kusura bakmayın” demiş ve özür dilemişti; ama, bu özürlerin sayısı artacak gözüküyor.

Siz, bir kaynak paketi getirdiniz; daha, bu yılın bazı vergilerine, Emlak Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi gibi vergilere yüzde 59 -enflasyonun çok üzerinde- zam yapmış olmanıza rağmen, şimdi, bunları ikiye katlayacak ilave vergi paketi getiriyorsunuz.

Kaynak paketi -tedbir paketi- diye bir şey getirdiniz ki, bunun ilki 8 Ocakta, ikincisi 18 Ocakta açıklanmıştı, bunu 3 Martta bir daha açıkladınız, -1 Mart tezkeresi oylamasından sonra- ve burada, bu topluma 15,7 katrilyon yük getiriyorsunuz. Bu yükün önemli bölümü vergi yüküdür, vergi üzerinden gelen yüklerdir, bir bölümü de, bazı harcamalardan vazgeçme dolayısıyla getirilen yüklerdir. Yani, yatırım yapmadığınız zaman daha çok işsizlik üretiyorsunuz; herhalde, bunun farkındasınız. Yani, hiçbir bütçede, hiçbir hükümet, bu kadar düşük yatırım ödeneğiyle ve bu kadar önceden sınırları belirsiz yatırım ödeneğiyle Türkiye’nin önüne gelmedi.

Buradaki yatırımlarda şu yok; yani, hangi yatırım ne miktar yapılacak, hangi bakanlık ne miktar yatırım yapacak, bu ayrımlara bile tam olarak rastlayamıyoruz. Tasarruf diye geliyor; seyyanen, yatırımlardan 1 katrilyon azaltıyorum... Doğrudan gelir desteği 2003 ödemeleri yok; haydi, o yatırımlardan 280 trilyon alıp oraya aktaralım... Bütün bunlar göz boyama; bütün bunlar, plansız, hesapsız işler. Böyle bir politikayla, bizim, Türkiye’yi aydınlığa götürmemiz mümkün değil.

Değerli arkadaşlarım, bu bütçenin açıklarının da, burada belirtilen, bütçede belirtilen sınırlar içerisinde kalmayacağı; dolayısıyla, bu program bütçe üzerinden, Türkiye’nin borçlarını azaltacak bir yola da gidemeyeceği çok açıktır ve bu bütçede, ilk kez, yüzde 20’nin altında bir personel ödeneği verilmektedir. İlk kez, başlangıç ödeneği olarak, personele ayrılan ödenek yüzde 19 olarak belirlenmektedir. Uygulamadaki gerçekleştirmeler hep bunun altında kalmaktadır, bunun altında kalma ih-

timali yüksektir. Bu nasıl bir bütçe anlayışı içerisinde olduğunuzu gösteriyor; yani, bu bütçe, öyle bir bütçe ki, ek bütçe çıkarılması daha bugünden kaçınılmaz olan bir bütçe, dokuz aylık bir dönem için bile, ek bütçesiz bütçe yapılamayacağını bize gösteriyor; bundan da üzüntü duymamak mümkün değil. Geleceği göremezseniz, bir ülkenin beş yılını böyle bir programla nasıl yönetirsiniz, dokuz ayını göremezseniz, beş yılı nasıl planlarsınız?

Değerli arkadaşlarım, bu bütçenin, bu programın, ekonomik boyutu zayıftır, sosyal boyutu sıfırdır. Bu bütçenin, bu programın, aslında, hukukî boyutu da ne yazık ki, sorunludur. Bakınız, siz, önümüze bir bütçe getiriyorsunuz, bu bütçede daha önceki yıllarda da yapılan -kabul ediyorum- Anayasaya aykırı düzenlemeleri, daha da genişleterek yapıyorsunuz. Bakınız, bütçelerde Anayasaya aykırı iki tür düzenleme yapılır; ya Anayasanın 161'inci "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz." maddesi çiğnenir ya da esasen Anayasada bir yasaya bırakılmamış; ama, bir yasayla düzenlenmiş konular vardır, bunlarla ilgili olarak bütçe kanununa getirir, bunları değiştirirsiniz.

Bütçe kanunu, başka kanunları değiştiremez, değiştirmemelidir. Geçmişte bunlar biraz istisnâ idi, hani alıştık, iki üç tane Anayasaya aykırı... Sizin, bu getirdiğiniz bütçede, ne kadar Anayasaya aykırılık var biliyor musunuz; tam 13 maddede Anayasaya aykırılık var, 13 maddenin fıkralarında da olduğu için, tam 21 maddede Anayasaya aykırılık var.

Değerli arkadaşlarım, siz böyle mi yapacaksınız? Evet, yıllardır bütçelerde bu yola çıktı; ama, siz, bu yolu double yola çevirdiniz. Hiçbir dönemde Anayasayı ihlâl yolu bu kadar geniş değildi. Biz, bunların büyük bir bölümü için, Anayasa Mahkemesine gidersek, iptal ettireceğiz. Peki, bu mudur; yani, Türkiye'nin zaman kaybı böyle mi olacak?

Bakın, burada, yasama süreciyle ilgili değerlendirmeyi hep yapıyorum, tekrar yaptım, buraya gelmeden yaptım, dün itibarıyla çıkmış yasaları da dikkate aldım. Buraya tam 55 yasa tasarısı getirmiş durumdasınız ve buradan yasa çıkmış. Bunların bir bölümü henüz Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmış degillerdir. Bu 55 düzenlemenin 41'i eski hükümetler döneminden gelmedir, sizin buraya getirdiğiniz sadece 14 düzenlemedir ki, bunun 4'ü Cumhurbaşkanından geri döndüğü için ikinci kez görüştük, bazıları hâlâ gelebilir. Yani, böyle bir yasama süreci ve siz şimdi bu bütçede Anayasaya 21 tane aykırılıkla geliyorsunuz. Bu mu politika, bu mu şeffaflık, bu mu saydamlık sevgili arkadaşlarım... Kamu yönetiminde herkese açıklık, kamu yönetiminde reform bu mudur sevgili arkadaşlarım! Yani, nedir, biz buradan nereye gidebiliriz?

Bakın, yeri gelmişken, size, bu kamu yönetimi reformuyla ilgili de birkaç şey söyleyeyim. Kamu yönetimi reformu bağlamında ne söylüyorsunuz programda; bakıyoruz, burada sözünü ettiğiniz şeylerin hiçbiri yeni değil, hiçbiri orijinal düşünce değil; hepsi, daha önceki hükümetler, yönetimler zamanında söylenmiş şeyler. Bunları topluyorsunuz -halkta çok yer etmiş, bilmem, bir kısmı da başlamış- getiriyorsunuz, programa koyuyorsunuz, biz söyledik oluyor.

Bir de şunu söyleyelim. Kamu yönetimi reformu, sadece bir yasal düzenleme meselesi değildir; yani, sanki, sadece, kanunlar eksik, birtakım düzenlemeler yapılırsa bu yerine getirilebilir. Hayır arkadaşlar -onu da yapmıyorsunuz, ayrı mesele; ama- esas mesele, çok büyük ölçüde, sistemin, alışkanlıkların değiştirilmesidir. Yasa bunu tek başına sağlamaz, sistemin ve alışkanlıkların değiştirilmesi meselesidir. Siz bunu yapmıyorsunuz ya da örneğin, kamu alım satımlarında -İhale Yasasında olduğu gibi- doğru olabilecek, doğruya götürülebilecek bazı düzenlemeleri de bozucu yönde, rant aktarma hesapları yönünde değiştirmeye kalkıyorsunuz. Bu mu kamu yönetimi reformu anlayışı? Programa yansıyan, bu, kulağa hoş gelen sözler bizi buraya mı götürecektir?

Yani, reform diyorsunuz... Örneğin, biz, yatırımları, yatırım stokunu tek tek gözden geçireceğiz, fayda-maliyet analizi yapacağız diyorsunuz. Peki, sevgili arkadaşlar, kulağa tınısı ne güzel, fayda-maliyet analizi yapacaksınız, çok güzel, biz bunları derslerde anlatırız. Peki, fayda-maliyet analizi nedir; yani, bunu yapmak için hangi ekonomik analizi, hangi karar alma prosedürünü değiştiriyorsunuz? Yatırımları seyyanen 1 katrilyon azalttım demek, fayda-maliyet analiziyle mi oluyor acaba? Bunun analizi nerede arkadaşlar? Fayda-maliyeti bıraktık, analiz tarafı nerede? Ben göremiyorum, siz görüyorsanız bana söyleyin; ben mikroskopla aradım, bulamadım.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bir başka şeyi söyleyeyim, bu malî saydamlık konusunda da hükümetin, ne yazık ki, bu programıyla olumlu işler yapması mümkün gözükmemektedir. Saydamlıktan söz edebilmek için, bir kere, bütçenin hazırlanmasında, uygulanmasında ve raporlanmasında açıklık ve saydamlığı sağlayacak mekanizmalar gerekir. Bırakalım mekanizmaları, süre bile yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Oyan, lütfen, konuşmanızı tamamlayınız.

OĞUZ OYAN (Devamla) — Yani, biz, komisyonda 10 gün, burada 6 gün, toplam 16 günde, bir bütçe tartışıyoruz; yani, süre açısından bile zaafa uğramış bir şey. Böyle, malî saydamlığı nasıl sağlayacağız? Onun dışında, 21 tane Anayasaya aykırılıkla, malî saydamlığı nasıl sağlıyorsunuz? Böyle bir şey olabilir mi?

Kaldı ki, yıllardır bütçede şunu yapıyoruz; şimdi, siz onu tekrar yapıyorsunuz. Bütçede ne yapıyorsunuz; bakanlıkların ödeneklerini kısıyorsunuz. Bakanlıklar ne yapıyor; 1980'lerde fon kuruyorlardı; bütçeyi delmenin yolu o idi. Şimdi, fonlar ke-nara çekildi; ne oluyor; dernek kuruluyor, vakıf kuruluyor, döner sermaye kuruluyor, bütçe yine deliniyor.

Biz, bütçeyle, malî saydamlık için devletin bütün hesaplarını görmeliyiz; görebiliyor muyuz; hayır. Ee, peki, yani, bunun çözümü, bakanlıkların bütçesini kısmak mıdır; bakanlıkların bütçesini kısmakla soruna çözüm mü buluyorsunuz... Hizmet gerekliliği devam ederken, bir yerlerden bunun atipik uygulaması devreye girmiyor mu? Burada bir yol yok, burada malî saydamlık yok. Siz, faizdışı bütçe harcamasını hesaplayamaz durumdasınız.

Kaldı ki, bir şey daha söyleyeyim, fonlarla ilgili yasa iptalleri yapılmadan, “fonlar tasfiye edilmiştir” denildi. Oysa, birçok fon, o fonun kuruluş yasası ortadan kaldırılmadığı için, bir özel hesap olarak çalışmaya devam etmektedir. Eskiden, yani, iki üç yıl öncesine kadar hiç olmazsa, bütçede, fonların gelir-gider akımlarını görüyorduk, bütçe içine alınmıştı onlar, şimdi, onları da göremiyoruz; çünkü, bu fonlar ne oldu; sözde tasfiye edildi; özel hesaba dönüştü. Tasfiye etmek için yasasını ortadan kaldırmak, yasasını ortadan kaldırırken, onun gelir ve giderlerini de bir şekilde sistem içerisine almak gerekiyor. Bunu yapmak için ne gibi bir öneriniz var bugün bize getirdiğiniz, programda ve bütçede; hiçbir şey yok, ne yazık ki, hiçbir şey yok.

Değerli arkadaşlarım, bu bütçe içerisinde ne koşullu yükümlülükler; yani, örneğin, mevduat sigortası, yap-işlet-devret projeleri, garantili krediler, iç kefaletler, devirli krediler, sermaye taahhütleri, henüz kesinleşmemiş görev zararları, yatırım stoku gözükmektedir -bütün bunlar koşullu yükümlülüklerdir, bütçe içinde gözükmemektedir- ne de diğer yarı malî işlemler gözükmektedir. Burada malî saydamlık olamaz; yani, ya bu malî saydamlığın gereğini yapacaksınız ya da programa süs olsun diye böyle bir ifadeyi koymayacaksınız. Bunlar boş sözler değildir, boşuna ileri sürülmüş ilkeler değildir.

Değerli arkadaşlarım, yani, burada sadece Muhasebei Umumiye Kanununun 45’inci maddesi ile 48’inci maddesine bakarsanız, hangi aykırılıkların olduğunu, bütçe kanunlarıyla Maliye Bakanına ne gibi, aykırı yetkilerin verildiğini görürsünüz.

Son olarak şunu söyleyeyim: “Yolsuzlukla mücadele” diyorsunuz “dokunulmazlıkların kaldırılması” diyorsunuz; dokunulmazlıkların kaldırılması, değerli arkadaşlar, memurlar açısından bir sorun değil, kamu görevlileri açısından yazıyorsunuz, meseleyi, topu taca atıyorsunuz. Burada dokunulmazlığı olan tek kategori milletvekilleridir; diğerlerini, memuru yargıyorsunuz, belediye başkanını yargıyorsunuz; yargılayamadığınız tek kesim var, o da milletvekili. Bunu yargılamadan, buradan başlamadan, buradan örnek vermeden, öbürünü yapamazsınız. Geliniz bunu programa böyle geçirin. (CHP sıralarından alkışlar)

Yolsuzlukla mücadele, kamu yönetiminde saydamlık olmadan olmaz değerli arkadaşlarım; kurallara uymanın sağlanması gerçekleştirilmeden olmaz, kuraldışı uygulamalara açık kapı bırakmakla olmaz; İhale Yasasının dışına çıkma talepleriyle olmaz. O yüzden, mutlaka hesap verilebilir, hesap verebilir düzenlemeleri getirmek lazım. Bunun iki cephesi var; birincisi, malî iş ve işlemlerden kaynaklanan hesap verme zorunluluğudur; ikincisi de, faaliyet program ve projelerdeki gerçekleştirmelemlerle ulaşılan sonuçlardan kaynaklanan hesap verme zorunluluğudur. Biz, her iki bakımdan da, sizlerin, bu programda böyle bir hesap verme zorunluluğu konusunda somut önerilerde bulunmadığınızı, bulunamadığınızı görüyoruz ve üzülüyoruz.

Bakınız, tekrar, son olarak söyleyeyim: Türkiye’nin atılım yapmaya ihtiyacı var. Bu, ikinci roketlemeyle olmuyor arkadaşlar. Sizin birinci roketiniz, bırakalım atmosfere çıkmayı, yerinden kalkamadı birinci hükümet, ikinci hükümete de “ikinci roketleme” diyorsunuz! Birinciye gördük, bari onu referans vermeyin, birincisi sanki çok iyi bir şeymiş gibi, “birinci roketleme” diyorsunuz, şimdi ikinciye geçtik... Arkadaşlar, ciddi olalım, ciddi olalım; Türkiye’nin ciddi yönetimlere ihtiyacı var.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(CHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Oyan.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına üçüncü konuşmacı, Samsun Milletvekili Sayın Haluk Koç.

Sayın Koç, buyurun efendim. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA HALUK KOÇ (Samsun) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 59'uncu hükümetin programının sağlık ve dış politika konusundaki tutumu ve sunumu konusunda, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini ifade etmek üzere, huzuruza gelmiş bulunuyorum. Yüce Meclisi ve ekran başında bizleri izleyen yurttaşlarımızı, şahsım ve Cumhuriyet Halk Partisi adına, içten sevgi ve saygılarımla selamlamak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, 107 gün görevde kalan 58'inci hükümetin gölge başbakanı, 59'uncu hükümetin asıl Başbakanı olarak, iki gün önce programını buradan sundu. Soyut kavramların somutlara tercih edildiği veciz sözlerle nice ünlü edebiyatçıyı bile imrendirecek süslü paragraflarla birbuçuk saate yakın, yapacaklarını anlattılar. Sunuşun bitiminde, aklınızda neler kaldı diye düşünecek olursanız, sık sık yinelenen “misyon”, “vizyon” sözleri, özenle seçilmiş Arapça ve Farsça ağıdalı kelimelerle doldurulmuş sayfalar ve söz kalabalığı içinde sağlıkla ilgili tam 20 satır; evet, tam 20 satır... 20 satırda da, Türkiye’de yürümeyen, çıkara dayalı ve ekonomik olarak güçlünün ulaşabildiği sağlık hizmetlerinin nasıl ve hangi sürede, tüm halka eşit, nitelikli ve ulaşılabilir bir şekilde sunulabileceğinin açık bir ifadesi yok.

Değerli arkadaşlarım, bu satırlarda sadece “sağlık hizmetlerinin tüm vatandaşların ulaşabileceği bir yapıya kavuşması kaçınılmaz hale gelmiştir” ifadesi yer almakta ve yeni bir yapılanma oluşturulmasından söz edilmektedir. Bu metinde, 58'inci hükümet programında yer alan “genel sağlık sigortası kurulacak”, “aile hekimliği uygulamasına geçilecek”, “sağlık bilgi sistemine geçilecek”, “hastaneler idarî ve malî özerkliğe kavuşturulacak” ifadelerinden vazgeçildiği görülmektedir. Bu durum, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, gerek Meclis kürsüsünden gerek değişik ortamlarda dile getirdiğimiz eleştirilerin hükümet tarafından doğru değerlendirildiği ve ülkemiz koşullarında uygulanma olanağı olmayan hayalî ve romantik söylemlerden, hiç olmazsa, bu hükümet programında vazgeçildiğini ortaya koymaktadır ve bu, sevindirici bir gelişmedir. Ancak, 59'uncu hükümet programının sağlık bakımından içler acısı yanı sıra, Adalet ve Kalkınma Partisi kadrolarının sağlık konusunda söyleyecek tek gerçekçi sözü ve uygulanabilir bir yaklaşımının olmadığının da açıkça ortaya çıkmış olmasıdır.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) — Pek çok şey söylendi...

HALUK KOÇ (Devamla) — Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti ve hükümetin Sağlık Bakanı, hâlâ, hastanelerin kapılarındaki kuyruklardan, bıçak parası ödemedi ameliyat olamayan hastalarımızdan, sağlıksız koşullarda doğum yaparken ölen çocuk yaştaki analarımızdan, dünyayı görmeye olanak bulamadan yitip

giden bebelerden, sağlık sistemini saran yolsuzluklardan ve sağlık çalışanlarının çalışma koşullarından biraz habersiz gözükmemektedir.

Değerli arkadaşlarım, bugün, sağlık alanında yapabileceğimiz çok yalın bir tespit var; isterseniz, bunu birlikte yapalım. Bu alanda -bunu komisyonda da söyledim- hizmeti sunanlar da hizmeti alma durumunda olanlar da, yani, halk da mutsuzdur; iki taraflı bir mutsuzluk yaşanıyor bu alanda; bir defa, bu tespiti yapalım. Bu, çok yalın bir tespittir; siz de anlayabilirsiniz bu söylediğimi.

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — Hepsini anlıyoruz Allah’a şükür...

HALUK KOÇ (Devamla) — Hiç şüphem yok... Hiç şüphem yok...

Şimdi, sosyal devlet ilkelerinin bilinçli politikalarla ve tercihlerle göz ardı edildiği günümüzde, biz, sağlığın, eğitim ve sosyal güvenlik gibi önemli bir kamusal hizmet alanı olduğu görüşünde ısrar ediyoruz burada.

Sağlık hizmetlerine ayrılan kaynakların son yıllarda belirgin olarak azaltılması, peşpeşe gelen hükümetlerde, yüzde 2,4’ten 2,7’ye, en fazla 3’e çıkan rakamlar söz konusu; kamunun, önemli oranda, bu alandan, finansman ve üretim temelinde çekilmesinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkıyor. Türkiye’nin temel sağlık göstergeleri, şu anda yaşadığımız derin ekonomik krize rağmen, olması gereken noktadan da oldukça uzaktır. Bakın, bunlar gerçekler.

Değerli arkadaşlarım, bütçeden sağlığa ayrılan payın, bu hükümet döneminde de planlı bir şekilde düşük tutulması, devlet ve üniversite hastanelerinin gelirlerini giderek dönersermayelere dayandırmaları sonucunu doğurmakta -şimdi, söyleyeceğime dikkat edin, sizler milletvekilisiniz, her gün kapınıza gelen, seçim bölgelerinden başvuran hastaların yaşadığı sıkıntıları biliyorsunuz- böylece, halkın, sosyal hakları çerçevesinde alma hakkına sahip oldukları sağlık hizmetleri için cebinden ek bir paranın çıkmasına sebep oluyor bu sistem. Yanlış mı bu?

Evet, sizin özel imkânlarınız var; siz, zaten özel imkânlarınızla tedavi olabiliyorsunuz, sağlık alabiliyorsunuz, o yüzden şanslı bir azınlıksınız.

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — Siz hasta olmuyor musunuz?

HALUK KOÇ (Devamla) — Hiç Adana’dan bahsetmedim; Adana, daha da kötü.

Türkiye’de, toplam sağlık harcamaları içinde, bakın, koruyucu sağlık harcamalarının payı binde 8’ler civarındadır değerli arkadaşlarım. Sağlık Bakanlığının harcamaları içinde de koruyucu sağlık hizmetlerinin payı yüzde 3’lere kadar inmektedir.

Şimdi, Türkiye’de 1961 yılında bir yasa çıkartılmıştır, 224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirmesi Hakkında Yasa ve ne acıdır, biliyor musunuz, bunca hükümet geldi geçti, de facto olarak, yürürlükte olan bir yasa Türkiye’de uygulanmıyor; bir suç işliyor hükümetler.

Bana, seçim bölgelerinizde bütün sağlık ocaklarının bu sosyalleştirme programı içerisinde dolu olduğunu ve kendisine verilen görevleri yaptıklarını söyleyebilir misiniz? Bana, bir tane seçim bölgesi söyleyin!

RESUL TOSUN (Tokat) — Sorumlusu bu hükümet değil ama Sayın Koç.

HALUK KOÇ (Devamla) — Ben, bütün hükümetleri birlikte sıralıyorum ve defacto olarak bu dönemde de uygulanmayacağına dönük işaretler var, onu ifade ediyorum Sayın Tosun.

Değerli arkadaşlarım, bakın, Türkiye gerçeklerinde öncelikle yapılması gereken, bu yasanın bugünkü kent-kır nüfusuna göre tekrar ele alınıp, standart bir norm kadroyla, standart bir teknik donanımla, mevcut sağlık ocaklarının içinin doldurulması ve yasanın kendilerine verdiği görevi, bulundukları bölgede, halka eşit, ulaşılabilir bir şekilde sunmaları gerçeğinden geçer; yoksa, birtakım ütöpik programlarla Türkiye'nin gerçeklerinin çok dışında sağlık programlarının devreye sokulması, bu sorunları çözmez.

Değerli arkadaşlarım, sağlık ocağı deyince ne algılıyoruz; içerisinde -hele de büyük kentlerde, büyük kentlerin çevresinde- iki tane pratisyen hekim kadrosu olan bir sağlık ocağında 20-25 pratisyen hekim istihdam ediliyor; âdeta, bir pratisyen hekim mezarlığı ve o arkadaşlar, ellerinde kalem, kâğıt, bütün gün, ya gelen emekli vatandaşın reçetesini yazıyorlar ya da kendilerini uzmanlığa hazırlayacak tıpta uzmanlık sınavı soruları çözüyorlar. Şimdi, gerçek bu; kapısı, bacası olmayan, bazı yerlerde içinde inekler otlayan, ahır niyetine kullanılan sağlık ocakları.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye’de, önemli olan bir husus daha var, bunu, Sayın Sağlık Bakanı da ifade ediyorlar, -geçen hükümette de Sağlık Bakanıydı, bu hükümette de- şu şekildeki bir söylem sık sık kulağa çalınıyor, çok da hoş bir söylem; “hekim seçme özgürlüğü olacak, isteyen, istediği hekime gidecek...” Şimdi, ben, hepinizle paylaşmak istiyorum bu görüşü. Gücü olan, ekonomik olarak bu koşullarda ayakta duran bir kişi, sağlığa ihtiyacı olduğu zaman, istediği hekimi seçmekte özgürdür, böyle bir hak kısıtlaması yoktur. Esas olan nedir biliyor musunuz; esas olan, ulusal gelirimizin yüzde 13’ünü alan, yüzde 48’lik halkın, ihtiyacı olduğu anda sağlık hizmetlerine ve hekime ulaşma özgürlüğünün sağlanması sorunudur. Hekime ulaşma özgürlüğü var; gücü olan için var.

AHMET YAŞAR (Aksaray) — Geliyor, o da geliyor...

HALUK KOÇ (Devamla) — Getirin, alkışlayayım sizi. Değerli arkadaşlarım, sağlıkta insan gücü konusunda hiç rakam vermeyeceğim. Akılcı ve teşvik edici bir ücret politikasıyla, kamuda tam gün çalışma düzeni mutlaka özendirilmelidir. Bu durum, isteyen hekimin özel hekimlik yapamayacağı anlamına gelmemektedir. Bakın, hemen, bunu da, karşı politika olarak, bir argüman olarak, gerekçe olarak sunabiliyorlar. İsteyen hekim, kendine güvenen hekim, kendi yeteneklerini belirleyen hekim ve bunun arkasında duran hekim, özel hekimlik yapar; ama, bir şartla yapsın diyoruz biz; şu kamuyu kullanmasın, kamu olanaklarını kullanmasın, kamu olanaklarını kullanarak bir muayenehane hekimliği yapmasın; doğru mu yanlış mı? (CHP sıralarından alkışlar) Getirin bunu, bunu da alkışlayalım.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) — Getiriyoruz efendim.

HALUK KOÇ (Devamla) — Getirin bunu, bunu da alkışlayalım ve kamuda çalışan sağlık çalışanlarının da, tabii, bu tip özendirmeye, hakkı olan ücretlendirmeyi de beraberinde getirmek şartıyla.

Değerli arkadaşlarım, çok kısa olarak demokratikleşmeden de bahsedeceğim; bu, sağlıkla birlikte çalışma hayatını da ilgilendiriyor. Şimdi, sağlık çalışanlarına ve diğer tüm kamu çalışanlarına, grevli, toplu sözleşmeli sendikal hak mutlaka tanınmalıdır. Programın içeriğinde buna dönük bazı kısıntılar var; ama, netlik yok. Değerli arkadaşlarım, demin vurguladım, sadece sağlık çalışanlarına değil, tüm kamu çalışanlarına bu imkân sunulmalıdır.

MAHFUZ GÜLER (Bingöl) — Anayasa... Anayasa...

HALUK KOÇ (Devamla) — Çalışanların özlük hakları ve çalışanların sağlığı boyutunda, mutlaka düzenlemeler yapılmalıdır.

Bir başka olay; geçen dönem, sadece sağlık alanında değil bütün kamuda yaşandı; bu dönemin başlangıcında da örnekleri var; bakın, Cumhuriyet Halk Partisi olarak sizi uyarıyoruz; kamuda, kamu çalışanlarında, baskı, rotasyon, sürgün, angarya gibi uygulamalara son vermek zorundasınız.

ALİ ÖĞÜTEN (Karabük) — Emredersiniz!

HALUK KOÇ (Devamla) — Estağfurullah efendim; emir vermiyoruz, demokratik bir talep yerine getiriyoruz; ama, emir telakki ediyorsanız, o da bizim için çok hoş bir şey.

Yargı kararlarına saygılı bir Sağlık Bakanlığı istiyoruz, tüzüklere saygılı bir Sağlık Bakanlığı çalışması istiyoruz. Bakın, biz, her şeyin öyle ücretsiz olmasını filan da istemiyoruz, birinci kademede ücretsiz olsun diyoruz. Sağlıkta da, eğitimde de, sosyal güvenlikle de, tabii ki, katkı olacak; ama, gücü olan, gücü olduğu kadar verecek; bir havuz olacak; ihtiyacı olan da, o havuzdan eşit faydalananacak. İşte, sosyal devlet... Sayın Özyürek'in ifade ettiği, o sol kulağın çok iyi duyduğu sosyal devlet düzeni, sosyal demokrasi bu. Herkesin gücü oranında katıldığı bir havuz; ihtiyacı olanın da eşit şekilde faydalandığı bir sağlık havuzu, eğitim havuzu, sosyal güvenlik havuzu...

Değerli arkadaşlarım, herhalde, seçim bölgelerinizden en çok hekimleri ve hastane başhekimlerini arıyorsunuzdur; bu da bir gerçek. Bizler, hep, kişisel çözüm arıyoruz, bireysel çözüm arıyoruz sorunlara karşı; gelin, işi, kurallı, kökünden çözelim. Kuyruklar, torpiller, sağlık çalışanlarına baskılar, hastanelerde rehin kalmalar; bunlar, artık, hükümet programlarının kenarındaki, köşesindeki süslü sözler olmaktan çıksın. Hükümet Programında, bu temel konulara değinen tek bir çözüm satırı yok; bunu da ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, önemli bir konu, dış politika. Şimdi, dış politika deyince, hemen şu alıntıyı yapacağım, Irak kriziyle ilgili; ama, 58 ve 59'uncu hükümetin eylem devamlılığını bize yansıtıyor; Hükümet Programının, bakın, 43'ncü sayfasından aynen okuyorum: "Irak krizi konusunda Birinci AK Parti Hükümetinin -öyle yazıldığı için öyle okuyorum- ortaya koyduğu performans, İkinci AK Parti Hükümeti döneminde de aynen sürdürülecektir." Eyvah diyorum bunu okuyunca, eyvah

ki, eyvah! Bektaşî fıkrası geliyor aklıma; hani, önüne koymuşlar şarabı “hele, eren, şunu bir tat” demişler; ilkinî tatmış, bırakmış gerisini. “Yahu, niye tatmıyorsun, karar vereceksin” demişler; “bundan daha kötü olamaz ki diğerleri” demiş; Birinci AKP Hükümeti, bu konumdasınız. *(CHP sıralarından alkışlar)* İkinci AKP Hükümeti bu performansı aynen sürdürecektse, Türkiye’ye yazık oluyor. *(CHP sıralarından alkışlar)*

RESUL TOSUN (Tokat) — Haksızlık ediyorsunuz...

HALUK KOÇ (Devamla) — Türkiye’ye yazık oluyor...

ÜNAL KACIR (İstanbul) — Birinci hükümeti Siirt değerlendirdi...

HALUK KOÇ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisi, dış politika konularını, Atatürk’ün ve İsmet İnönü’nün devam ettirdiği anlayışla sürdürmektedir.

ÜNAL KACIR (İstanbul) — Birinci hükümeti Siirt değerlendirdi vatandaş değerlendirdi.

HALUK KOÇ (Devamla) — Bakın, dış politikadan bahsediyorum, Tahtakale’nin sorunlarından değil sayın vekilim. *(CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından gürültüler)*

Cumhuriyet Halk Partisi felsefesinde, dış politika konularını içpolitika malzemesi haline getirme gibi bir eğilim hiçbir zaman olmamıştır ve bundan sonra da olmayacaktır; bundan emin olabilirsiniz. Cumhuriyet Halk Partisi, iktidardayken de muhalefetteyken de, her zaman, ülkenin ulusal çıkarları doğrultusunda hareket etmiş ve ülke menfaatlarına hizmet edecek her türlü çalışmaya destek vermiştir. Keza, 3 Kasım seçimlerden sonra ortaya çıkan yeni siyasi tabloda, Cumhuriyet Halk Partisi bu düşüncesini devam ettirmiş ve seçimler sonrasında gerçekleştirilen Avrupa Birliği zirvesi öncesi, Birinci AKP Hükümetine, dış politika konularında ulusal çıkarlar korunduğu sürece destek vereceğini belirtmiştir. Geçen hükümetin Başbakanı Sayın Gül, Avrupa Birliği zirvesindeki hedeflerinin, 2003 yılı içinde tam üyelik müzakereleri için bir takvim almak olduğunu söylediğinde, Genel Başkanımız Sayın Deniz Baykal kendisine aynen şöyle demişti: “Eğer hedefiniz bu ise, bizim desteğimize tam olarak güvenebilirsiniz. Kopenhag’da görüşeceğiniz siyasi liderlere, muhalefet partisinin de sizin görüş ve taleplerinizi bu konuda tamamen desteklediğini söyleyebilirsiniz. Bu, sizin müzakere pozisyonunuzu güçlendirir.” Bu beyan, 58’inci hükümet yetkililerinin Kopenhag’daki zirveye bütün Meclisin desteğini yanlarında hissederek gitmelerini sağlamıştır. Ancak, bu destek, hükümet tarafından maalesef iyi kullanılamamıştır; iyi temsil edilememiş ve netice itibarıyla, Kopenhag’a, 2003 yılında müzakerelere başlama vaadiyle giden hükümet, Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki tam üyelik müzakerelerinin ne zaman başlayacağını tespit edileceği bir tarih olarak belirlenen Aralık 2004 tarihiyle dönmüştür; yani, eli boş dönmüştür. Bu, çok büyük bir başarısızlık olmuştur. Önümüzdeki iki yılda AB’de gerçekleşecek değişiklikleri gözönüne alırsak, ki, bu gelişmeler arasında Avrupa Birliği Komisyonunun görevini tamamlaması ve muhtemelen Rumların, Avrupa Birliğine tam üye olarak kabul edilmesi var, bunlar Türkiye’nin önündeki üyelik sürecinde ciddi sıkıntılar yaratacaktır.

12 Aralık 2002 tarihinde, ülkemizin 58'inci hükümet tarafından temsil edildiği Kopenhag zirvesinde, Kıbrıs Rumlarına, Londra ve Zürih Anlaşmaları gözardı edilerek AB'ye kabul edilmesi kararı çıkmış ve bu durum maalesef engellenememiştir. Bu karar, Türkiye'nin, AB üyeliği yolunda ciddi bir sıkıntı olarak ortaya çıkmış, 2004 Mayıs'ında AB'ye üye olacak Rumları, Türkiye'nin üyelik müzakerelerinde veto hakkına sahip kılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, Avrupa Birliği'nin bu kararını önlemek için AKP Hükümeti gerekli mücadeleyi ve direnci gösterememiştir. Bundan daha vahimi, bu zirveden çıkan sonuçlar, çok acıdır, iç kamuoyuna bir başarı olarak sunulmuştur.

MAHFUZ GÜLER (Bingöl) — Doğru.

HALUK KOÇ (Devamla) — O zaman, sizi başarılarınızla baş başa bırakıyordunuz.

MAHFUZ GÜLER (Bingöl) — Elini vicdanına koy!

HALUK KOÇ (Devamla) — Sonuç olarak, Türkiye, gelecek için hiçbir vaat almadan, 13 ülkelik bir yarışta en son sırada bırakılmıştır.

Sayın Güler, sizi komisyonda çok konuşturuyorlar herhalde, siz o komisyonun başkanıyınız, orada ifade edin görüşlerinizi.

MAHFUZ GÜLER (Bingöl) — Yoo, hayır, öyle bir sıkıntım yok.

BAŞKAN — Sayın Güler, lütfen hatibe müdahale etmeyin.

HALUK KOÇ (Devamla) — Avrupa Birliği konusunda geline bu noktada geçmiş hükümetlerin de eksikleri ve gecikmeleri olmuştur, suç sadece sizde değil; ancak, o hükümetler bu kadar açık bir yenilgiyi, sizin gibi, bir başarı olarak takdim etmemişlerdir. Ayrıca, zirve öncesinde Türkiye'nin dünyaya resmen ilan ettiği bir hedef, zirve sonrasında taktik amaçlı bir beyan olarak takdim edilmiş ve bu beyan, Türk dış politikasının güvenilirliğini zedeleyen bir yaklaşım olmuştur.

Değerli arkadaşlarım, bu gelişmelerden önce, Yüce Meclisteki uyum yasalarını kabul sürecinde, Cumhuriyet Halk Partisi olarak tam destek verdik, anımsıyorsunuz. Sayın Genel Başkanımıza, 58'inci hükümetin Dışişleri Bakanı tarafından, Meclis kürsüsünden, haksız sözlü saldırılar olmuştur. Buna rağmen, Cumhuriyet Halk Partisi, bu uyum yasaları konusunda tavrını değiştirmemiş ve desteğini sonuna kadar sürdürmüştür.

Avrupa Birliği konusunda, hükümetten, şimdi bazı beklentilerimiz var. Bunların başında, her ne kadar, Adalet ve Kalkınma Partisinin genel merkezindeki, mutfağındaki bazı arkadaşlar “artık globalleşme süreci başladı, ulusal onur, ulusal gurur, ulusal kimlik, canım bunların hepsinden vazgeçilebilir, kenarından köşesinden, bunlardan ödün verebiliriz” diye ifadelerde bulunsalar da...

CÜNEYT KARABİYİK (Van) — Kim diyor?

HALUK KOÇ (Devamla) — Star Gazetesinde her gün okuyabilirsiniz.

...sayın hükümetin ve Sayın Başbakanın, Türkiye'nin haysiyetinin ve itibarının korunmasının, öncelikli görevi olduğunu bilmesi gerekiyor. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'ye yönelik, kırııcı, halkımızın gururunu incitici beyanların hiçbiri yanıtsız bırakılmamalıdır. Avrupa Birliği yetkililerine, Türkiye'ye, uluslararası toplumun saygın bir ülkesi gibi davranmaları gereği mutlaka hatırlatılmalıdır. Diğer aday ülkelere, Türkiye'ye nazaran imtiyazlı muamele yapılması mutlaka önlenmelidir.

Değerli arkadaşlarım, bakın, çok önemli bir yasa, geçen gün, sizlerin oylarıyla kabul edildi; gerek Avrupa Birliği gerek diğer konularda yetişmiş diplomatlara Türkiye'nin çok ihtiyacı vardı, biz uyarılarımızı yaptık. Bu bakımdan, diplomatların da, diğer devlet memurları gibi, emeklilik yaşlarının 61'e indirilmesi yanlış olmuştur. Önümüzde, çok engelli yollar var. Bu deneyimli kadrolara, ülke olarak, ulus olarak ihtiyacımız var.

Kıbrıs'a gelince değerli arkadaşlarım, Kıbrıs konusunda, AKP Hükümetinin görev gelmesiyle birlikte, Türkiye'nin otuz yıllık millî politikası zedelenmiştir. Bunu, açıkça ifade ediyorum. Türkiye'nin yıllardır sürdürdüğü Kıbrıs politikası, uzun yıllardan beri edinilen deneyimler, Bakanlar Kurulu kararları, Türkiye Büyük Millet Meclisi deklarasyonları ve Millî Güvenlik Kurulu tavsiyeleri çerçevesinde oluşturulan politikalar ancak, biraz önce de söylediğim gibi, AKP Hükümeti bu politikayı benimsememiş ve işbaşına geldiği günden itibaren, o bahsettiği mutfağın da derin etkisiyle, Türkiye ile birlikte hareket eden, geçen haftalar içerisinde burada onurla dinlediğimiz, KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Denktaş'ı, maalesef, çözümsüzlük tavrı sergilemekle suçlamıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Koç, süreniz tamamlandı, lütfen konuşmanızı tamamlayınız.

HALUK KOÇ (Devamla) — Toparlıyorum Başkanım.

Bu yaklaşım, bir Türk hükümetine hiç yakışmamıştır. Sayın Denktaş'a karşı alınan tavırla beraber, geçmiş Türk hükümetleri de suçlanmış ve Türkiye'nin uzun yıllardan beri kararlılıkla yürüttüğü Kıbrıs politikası hedef haline getirilmiştir.

Sayın Başbakan, Rize'de bir yerel televizyon kanalına verdiği demeçte "Kıbrıs'ta otuz kırk yıldır sürdürülen siyasetin devamından yana değilim. Siyaset, sorun üretmek değil, çözüm üretmek sanatıdır" demişlerdir. Bunu, tekrar tekrar söylemişlerdir, *(AK Parti sıralarından alkışlar)* fakat, şu güne kadar da -ben de alkışlarınıza katılacağım- ulusal bir çözümün ne olduğunu beyan edememiştir. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlarım, bu çelişkili durum, hükümetin Kıbrıs politikası konusunda ne derece tutarsız davranmış olduğunu bir göstergesidir; ama, sizleri kutluyorum, Sayın Denktaş'ın Türkiye Büyük Millet Meclisini ziyaretinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen bütün siyasi partiler olarak, hep beraber, bir deklarasyon yayımlandı. Altında, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili ar-

kadaşlarım da, sizlerin görüşlerinin Sayın Başbakanla uyuşmadığını söyledi; uyuşmadığını söyledi, sizleri kutluyorum. İnşallah, 59'uncu hükümet de, bu politikaya bu çizgide devam eder.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, Irak konusuna çok kısa değiniyorum; bunu da belirttim; bakın, son bir tezkere -o hikâyeye değinmiyorum; birinci tezkereye, ikinci tezkereye değinmiyorum. 1 Mart tezkeresinin yetki sınırlarının aşıldığı konusunu burada dile getirdik, ifade ettik, kabul etmediniz- dün bir tezkere çıkarıldı; şimdi, bütün Türkiye kamuoyunu ve bütün Türkiye Büyük Millet Meclisini uyarıyorum; eğer, bu tezkerenin yetki sınırlarını aşacak girişimlerle karşı karşıya kalırsanız, çok tehlikeli bir sürece girersiniz. Dün çıkardığımız yetki tezkeresi, yabancı hava unsurlarına Türk hava sahasını açıyor; yerde ikmal hakkı vermiyor. Bu konuda çok dikkatli olun değerli arkadaşlarım. Eğer, Türkiye'deki üslerde ikmal, hükümet tarafından, bu tezkerenin yetkisi içerisinde değerlendirilecek olursa, 1 Marttaki çelişkiyi yaşarsınız. Bu da şunu gösteriyor: Üçüncü, dördüncü, beşinci tezkereler, tıpkı eylem planı gibi, numaralanarak karşımıza gelecek. Hükümetin yumuşak karnı budur. Başından itibaren, sürüklenen bir siyaset, hükümeti, maalesef, Türkiye'nin kaderini etkileyen noktalarda kendi kaderini tayin edemeyecek durumda bırakmıştır.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanın hoşgörüsüne sığınarak geçiyorum.

Basında çıkan çok enteresan şeyler var.

BAŞKAN — Sayın Koç, lütfen, konuşmanızı tamamlayınız.

HALUK KOÇ (Devamla) — Tamamlıyorum efendim.

Bunları ifade edemeyeceğim; ama, merak eden arkadaşlarımız olursa, size veririm.

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — Basını takip ediyoruz.

HALUK KOÇ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, son olarak, bakın, halkımız, bu hükümetten ne istiyor; daha doğrusu, siyasetten ne istiyor: Her alandaki eşitsizliklerin giderilmesini istiyor. Emeğini ortaya koymak, çalışmak ve bunun karşılığında onurlu yaşayacak bir ücret istiyor. İşini kaybetme korkusu yerine, işini nasıl geliştireceğini, nasıl daha çok üreteceğini, nasıl daha çok kazanacağını içinde duymak istiyor. Akşam, gün bitip evine gittiğinde, eve taşıdığı, evde bulduğu şeyin huzur olmasını istiyor. Televizyonu açtığında, ülkenin sorunlarına sahip çıkan, samimî, geleceğe güven veren tutarlı bir yönetim istiyor. Komşusunun çaresizliğini, yoksulluğunu hissetmek değil, onun sevinçlerini paylaşmak istiyor. Bitmeyen senfoniye dönen ekonomik paketlerin yüklerini, geliri, serveti ve rant kazancı artan insanların karşılamasını bekliyor. Tapuda, hastanede, adliyede, karakolda, vergi dairesinde insanca, hak ettiği muameleyi görmek istiyor. Bu ülkenin vatandaşı olmanın ayrıcalıklarını, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti içerisinde yaşamak istiyor. Çocuklarının, daha sağlıklı bir ortamda, kendi yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarını ve daha kaliteli yetişmelerini istiyor. Arkadaşlarım, gençler umutlarını çoğaltmak istiyor. Gelecekle ilgili belirsizliklerin önlerinde kaybolmasını istiyor; çalışmanın karşılığının hakça alınacağını bilmek ve düşlerini yaşama geçirmek istiyor; hastanelerde, hastalığına çare bulmak

istiyor; kadınlar, kadın olmanın, ana olmanın ayrıcalığında, eşitliği sağlayan, özgür, çağdaş bir toplumda yaşamak istiyor.

Değerli arkadaşlar, yani, Ataol Behramoğlu'nun dediği gibi, hayatın insana sunulmuş bir armağan olduğunu ve bu armağanın getireceği tüm mutlulukları yaşamak istiyor.

Uzun lafın kisası, halkımız, sorunlarını çözen, ona istediği hizmeti sunan, toplumdaki eşitsizliklere müdahale eden, yönetim becerisine sahip, sözünün arkasında duramayan kabadayı gölgeleri değil de, geleceğe umut veren bir ciddi devlet yönetimi istiyor. *(CHP sıralarından alkışlar)*

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — CHP'yi muhalefette istedi halkımız.

HALUK KOÇ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, size bir karne sunarım ben...

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — Söyleyin! Söyleyin!

BAŞKAN — Sayın Koç, son cümlenizi rica ediyorum.

HALUK KOÇ (Devamla) — Ben, bu konuşmalar üzerine, yine de...

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — Halk neyse, manzarası şurada.

HALUK KOÇ (Devamla) — Hanımefendi, bakın, bunu söylemeyecektim; ama, siz istediniz. Siz, Adalet ve Kalkınma Partisinin vitrininde bir dolgu malzemesi olduğunuzu unutmayın lütfen...

AYHAN ZEYNEP TEKİN (Adana) — O, sizin hüsnükuruntunuz!

BAŞKAN — Sayın Koç, lütfen, son cümlenizi söyleyiniz.

HALUK KOÇ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, yine de... *(AK Parti sıralarından gürültüler)*

AHMET YENİ (Samsun) — Sayın Koç, hiç yakışmadı size; lütfen, düzeltin.

HALUK KOÇ (Devamla) — Yine de...

AHMET YENİ (Samsun) — Hanımlara hakaret ediyor!

BAŞKAN — Sayın Koç...

HALUK KOÇ (Devamla) — Son cümle Sayın Başkan...

BAŞKAN — Bir saniye... Bir saniye efendim...

(AK Parti sıralarından ayağa kalkmalar, gürültüler)

MEHMET ÇERÇİ (Manisa) — Sizi, Meclise saygıya davet ediyorum! Meclise saygılı olun!

BAŞKAN — Değerli arkadaşlar, lütfen, yerinize oturun. Lütfen, yerinize oturun. *(AK Parti sıralarından gürültüler)*

HALUK KOÇ (Devamla) — Siz, yerinize buyurun efendim.

Değerli arkadaşlarım...

MEHMET ÇERÇİ (Manisa) — Haddini bil! Haddini bil!

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen, yerlerinize oturun.

Sayın Koç...

HALUK KOÇ (Devamla) — Buyurun Başkanım.

BAŞKAN — Sayın Koç, Adalet ve Kalkınma Partisi Adana Milletvekili Sayın Ayhan Zeynep Tekin Hanımefendiye “siz, bu partide bir dolgu malzemesisiniz” sözünü sarf ettiniz. Bu söz fevkalade yanlıştır; lütfen, sözünüzü geri alın.

ÜNAL KACIR (İstanbul) — Özür dilesin Sayın Başkan!

HALUK KOÇ (Devamla) — Sayın Başkan, o kadar çok...

BAŞKAN — Bu, çok küçültücü bir ifadedir; lütfen, sözünüzü geri alın ve özür dileyin.

HALUK KOÇ (Devamla) — O anlamda ifade etmedim, onun ifadesi çok açıktır. Eğer... *(AK Parti sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen, sözünüzü geri alın.

Arkadaşlar, yerlerinize oturun lütfen... Lütfen, yerlerinize oturun... Sayın Çömez, Sayın Tosun, lütfen, yerlerinize oturun.

HALUK KOÇ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, söylediğim anlamın dışında bir algılama olduysa, özür dilerim. *(AK Parti sıralarından gürültüler)*

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) — Lütfen özür dileyin, rica ediyorum!

ÜNAL KACIR (İstanbul) — Özür dileyecek!

BAŞKAN — Söylediğiniz çok açık...

HALUK KOÇ (Devamla) — Özür diledim Sayın Başkan.

Yine de, 59'uncu hükümetin, Türkiye için hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum. *(AK Parti sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Koç, lütfen, yerinize oturun efendim. Bir arkadaşımıza alenen hakaret ettiniz; buyurun efendim, buyurun... *(AK Parti sıralarından gürültüler)*

Sayın milletvekilleri, lütfen, yerinize buyurun; ben konuşmayı dinledim efendim.

RECEP KORAL (İstanbul) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun yerinize Sayın Koral.

AHMET MÜNİR ERKAL (Malatya) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Sayın Erkal, lütfen yerinize oturur musunuz?

Sayın Koç'un konuşmasını dinledim...

AHMET MÜNİR ERKAL (Malatya) — Sayın Başkan, İçtüzüğün 60'ıncı maddesine göre söz istiyorum.

BAŞKAN — Lütfen, yerinize oturur musunuz; grup başkanvekili arkadaşlarım var, söz vereceksem onlara vereceğim.

AHMET MÜNİR ERKAL (Malatya) — O konuyla ilgili değil efendim...

BAŞKAN — Lütfen, yerinize oturur musunuz Sayın Erkal; sizinle ilgili bir şey yok. Lütfen, yerinize oturun!

Sayın Koç özür dilediğini ifade ettiler. *(AK Parti sıralarından “hayır, dilemedi” sesleri)*

Peki, değerli arkadaşlarım, tutanakları getirmeceğim ve eğer, bir özür dileme yoksa, gereğini yapacağım.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşmalar tamamlandı.

AK Parti Grubu adına iki değerli üye söz alacaklar.

Süreyi eşit olarak mı kullanacaksınız?

EYÜP FATSA (Ordu) — Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN — AK Parti Grubu adına konuşmasını yapmak üzere, Adana Milletvekili Sayın Ömer Çelik; buyurun. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlar, konu anlaşıldı; tutanakları getirmeceğim ve gereğini yapacağım.

(AK Parti ve CHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

Lütfen, yerlerinize oturun.

Sayın Tutan, yerinize oturur musunuz?

Sayın Çelik, buyurun efendim.

Süreniz 30 dakika...

AK PARTİ GRUBU ADINA ÖMER ÇELİK (Adana) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum... *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen yerlerinize oturun, müdahalede bulunmayın. Sayın İdare Amirleri... Gereken söylenilmiştir ve yapılacaktır. Lütfen, yerlerinize oturur musunuz; Sayın Hatibi konuşturuyorum.

Sayın Çelik, buyurun efendim.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi sözcüleri -iki sözcü birden- kendilerinin sosyal demokrat olduklarını söyleyerek, sol kulaklarının iyi duyduğunu söylediler. Ben de, bir muhafazakâr demokrat olarak, hem sol kulağımın hem sağ kulağımın çok iyi duyduğunu söyleyerek sözlerime başlıyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, burada, bir hükümet programı hakkında tartışacağız; fakat, gördüğümüz şey şudur: Biz, 3 Kasım seçimleriyle birlikte, eski siyaset anlayışının ve eski siyaset üslubunun, yani, kışkırtmacı ve çatışmacı siyaset üslubunun geride kaldığını zannediyorduk. Bugün, bu siyaset üslubu, bir hükümet programının tartışılması sırasında yeniden hortladı; fakat, biz, buna rağmen, bildiğimiz yolda ilerleyeceğiz. Yapacağımız her türlü siyasetin pozitif siyaset olacağını söylemiştik; bu ülkenin negatif siyasetle uğraşmaya vaktinin ve enerjisinin olmadığını

ifade etmiştik. O sebeple, yapılan konuşmalar, çok köklü bir partinin sözcülerine yakışmasa da, biz, kendi doğrultumuzda devam edeceğiz.

Öncelikle şunları söylemek istiyorum: Programın özellikle siyasî bölümüyle ilgili, partimizin muhafazakâr demokrat kimliğiyle ilgili yöneltilen eleştiriler var; o eleştirilere, müsaadenizle cevap vereceğim.

Sayın Özyürek şöyle ifade ettiler: “Muhafazakâr partiler, orta sağ partilerdir.” Evet, doğrudur; muhafazakâr partiler, merkez sağ partilerdir, merkezin sağındaki partilerdir. Ardından, şöyle bir ifade kullandılar: “Muhafazakâr partiler, düzeni savunur...”

Değerli arkadaşlar, dünyada hiçbir muhafazakâr siyasetçi ya da herhangi bir muhafazakâr düşünür, statükoculuk anlamında düzeni savunmakla tanımlanamaz. Tam tersine, muhafazakârlar, statükonun toplumsal hayata dönük olumsuz tarafları karşısında eleştirel kimlikleriyle tanınırlar; fakat, aradaki fark şudur; muhafazakâr parti için söylenecek şey şudur: Muhafazakâr partiler, toplumun geleceğinin, kurumlarının, düşünce hayatının, ahlakî değerlerinin devamlılığı temelinde o toplumun daha ileriye gitmesi için birtakım yöntemler geliştirirler. Eğer, toplumsal değerlerin geçmişten bugüne ve geleceğe dönük olarak yürütmesinde herhangi bir şekilde engelleyici bir faktör varsa, o faktöre karşı da son derece eleştirel bir tavır alırlar. Dolayısıyla, Türkiye’deki sosyal demokratların zannettiği gibi, literatürden haberleri olmadığı için muhafazakârlık bir statüko felsefesi değildir. Muhafazakârlık, tarih içerisinde son derece eleştirel bir yaklaşımdır, eleştirel bir düşünce ve siyaset üslubudur.

Şimdi, yine, sayın sözcü şöyle bir ifade kullandı: “Muhafazakâr partiler sermayeyi gözetirler, sol partilerse eşitliği savunurlar” dedi. Bilmek gerekir ki, tabii ki, dünyada, muhafazakâr partiler ile sol partiler arasındaki klasik ayrışmada böyle bir şey söz konusu olabilir; ama, temelde esas olan şudur: Türkiye’de, kendisine “sol” adı veren partiler tarihsel olarak statükocu oldukları için, sağ partiler de tarihsel olarak değişimi ve reformu savundukları için Sayın Özyürek’in bu ifadesi baştan aşağı yanlıştır, Türkiye örneğinde. Türkiye’de, sivil toplumu, eşitliği, milletin siyasal katılımını, milletin devlet hayatında söz sahibi olmasını “yeter, söz milletindir” ifadesiyle, her zaman için, muhafazakâr partiler savunmuşlardır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Şimdi, çok enteresan bir şey söylediler, dediler ki: “AK Parti, İslamî referansları temel alan bir partidir.” Şimdi, tabii, bir partiyi, kendisini nasıl tanımlıyorsa o şekilde tanımlamak, o temelde tanımlamak, hatta, kendi adını nasıl koymuşsa, o partiyi o isimle telaffuz etmek, demokrat olmanın bir gereğidir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bir partinin düşüncesini ya da ismini, o partinin kendisini tanımladığı biçimin dışında tanımlamaya çalışmak, antidemokratik bir tavrıdır. Bu, Cumhuriyet Halk Partisinin, başkalarını şekillendirmeye, biçimlendirmeye, onlara kimlik giydirmeye çalışan siyasal genetiğinin yeni bir ürünüdür. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlar, biz, herkese bu kürsüden sesleniyoruz ve diyoruz ki, 3 Kasım seçimlerinde, partilerin -genel başkanlar da dahil olmak üzere- bütün sözcülerinin, bütün önde gelen sözcülerinin ve şu anda milletvekili seçilmiş milletve-

killerinin yaptığı bütün seçim konuşmaları analiz edilsin. Dinî sembolleri en çok kullanan parti, Cumhuriyet Halk Partisidir. Buna karşılık, demokrasiye, toplumun taleplerine en çok referans veren parti ise, AK Partidir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Hatta, o dereceye varmıştır ki, Cumhuriyet Halk Partisinin belli sözcüleri, kendi genel başkanlarına dinî açıdan kutsiyet ifade eden birtakım tanımlamalarda bile bulunabilmişlerdir.

CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Hangisi? Hangisi?

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Dolayısıyla, AK Partiye dönük olarak, İslamî referansları temel alan bir parti demek, sadece kendi kusurunu saklamaktan ibarettir.

CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Açıkla orayı da, bilelim...

BAŞKAN — Sayın Çelik, affedersiniz...

Bu mikrofonlar, sizin gibi çok uzun boylu arkadaşlarımıza uygun değil. Eski-den de, Sayın Karakoyunlu çok şikâyet ederdi. Ben, rejiden, sesi en sonuna kadar açtırdım; ama, siz, ya biraz başınızı öne eğin -mikrofon için; başka türlü eğmeyin de- ya da mikrofonu dik tutun ki, ses rahat duyulabilsin.

Buyurun efendim.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, bir şey söyleniliyor; bu, sık sık kullanılıyor; deniliyor ki, siz şöylesiniz, şöylesiniz, şöylesiniz; ama, böyle değilseniz, biz, size saygı duyarız.

CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Ne demiş; aç onu...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Yani, mesela, Sayın Özyürek, demokratlığımız konusunda birtakım şüpheler belirtiyor, laikliğimiz konusunda birtakım şüpheler belirtiyor, diyor ki: “Ama, tabii, böyle değilseniz, saygı duyarız.”

Cumhuriyet Halk Partili değerli arkadaşlarım, çok partili hayata geçeli çok oldu. Her şeye Cumhuriyet Halk Partisi karar vermiyor. Cumhuriyet Halk Partisi, bir test makamı değildir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Cumhuriyet Halk Partisi, demokrasinin turnusol kâğıdı değildir; tam tersine, bu kürsüden yapılan konuşmalarda da söz konusu olduğu gibi, demokrasinin turnusol kâğıdından normal bir başarıyla geçemeyecek olan bir partidir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* O sebeple, hiç kimse, AK Partinin demokratiğine ya da laikliğine bu Meclis kürsüsünden not vermeye kalkışmasın; not vermeye kalkanların notunu kırarlar bu Meclis kürsüsünden! *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Çok vahim bir hata daha yapılıyor. Tabii, biz, tarih konusunda bilgi sahibi olmak lazım derken, en azından, bir elli yılı kastederiz; fakat, öyle gözüküyor ki, beş yıllık ve üç yıllık, hatta bir yıllık ve iki yıllık dilimleri de tarih konusunda bilgi sahibi olmanın kategorisine sokmak gerekir. Bu kürsüden, Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü, AK Parti Grubuna şunu söylüyor: “Sayın Erdoğan ve önceki liderleriniz...” Değerli arkadaşlar, bu partinin ilk genel başkanı ve halihazırdaki Genel Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan’dır, daha önce bir lideri yoktur. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Anayasa konusunda, 58’inci cumhuriyet hükümeti döneminde yapılan tartışmaların aynısını devam ettiriyor değerli arkadaşlarımız ve deniliyor ki “Anayasa-

yı değiştireceğiz diyorsunuz; bu Anayasanın hangi maddelerini değiştireceksiniz; buna, temel ilkeler girecek mi; değiştirilemez nitelikleri olan ilkeleri girecek mi?” Anayasayı değiştirmekten bahseden parti, Türkiye’nin iktidar partisidir; yani, devletin temel nizamının garantisi olan partidir. Türkiye’nin iktidar partisi, şu anda hükümettedir; devletin değiştirilemez niteliklerinin teminatıdır. Dolayısıyla, bu devletin değiştirilemez niteliklerinin teminatı olan bir partiye “siz, bunları değiştirecek misiniz” diye sormak, sadece bir mantık kırılmasından ibarettir. O bahsettiğiniz ve üzerinde şüphe bulutları dolaştırmaya çalıştığınız temel ilkeler, AK Parti’nin siyasi görüşünün de, fiziki varlığının da birebir aynıdır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Anayasanın değişikliğinden kastımız şu: Biz, sizlere söyledik, dedik ki, bir uzlaşma komisyonu kuralım, sık sık değiştirilen bu Anayasayı baştan aşağı ele alalım, artık, böyle sık sık değiştirilmekten kurtaralım ve sizin katılımınızla bunu yapalım; çağdaş,

Avrupa Birliği normlarına uygun bir anayasayı, milletimizin talepleri doğrultusunda bu Meclisten çıkaralım. Bu kadar açık söylememize rağmen...

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Sayın Çelik, açık yazmamışsınız!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — ...sizin de katılımınızı en az kendi fikirlerimiz kadar önemsememize rağmen, iktidarımızı sizinle paylaşmamıza rağmen, sizin bu konudaki eleştirilerin esası, siyaset yapmak değil, ideolojik spekülasyon yapmaktan ibarettir.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Laikliği yazsaydınız, bu tartışmalar olmazdı.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Efendim, Aspirin prospektüsü değil ki, her şeyi yazılım oraya! *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bu, nihayetinde bir parti programı.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — “Laiklik” tek kelime!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Bakınız, partilerin temel metinleri vardır. Bu partilerin temel metinlerinde yapılan şey şudur: Bir partinin temel olaylar karşısındaki temel yaklaşımı yazılır; yoksa, bu metni 30 ciltlik bir ansiklopedi olarak yazmak da mümkündür; ama, bunun yan etkileri nedir, bu cümlelerin arkasından ne çıkar, öbüründen ne çıkar diye bakarsanız, bunun arkasından bir sürü yorum gelir. Üstelik, bu yorum kapısını açtığınız zaman da, sınavdan geçemeyen ilk önce siz olursunuz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Laikliği koysaydınız, başka yorum olmazdı.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Laiklik, Hükümet Programının içerisinde var; görmek isterseniz görürsünüz, görmek istemezseniz görmezsiniz; ama, olur olmaz yerde, tarım politikasını yazarken bile laiklik maddesinden bahsetmemizi de istiyorsanız, biz, burada siyaset yapıyoruz, başka bir şey yapmıyoruz.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Anayasa tanımında istiyoruz...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Şimdi, aile meselesini öne sürüyorsunuz. Burada çok basit bir şey ifade edilmiş. Kadının toplumda eşit bir varlık olarak yerini alması konusunda bizim gösterdiğimiz çabalar, şu anda Meclis Grubumuzda bulunan kadın milletvekili sayımız, her şeyimiz ortadadır. Orada kadının annelik misyonuna bir vurgu yapıldığı için, kadının -bunu söylemek istemiyorum; ama, burada ifade edildiği için söylemek durumundayım- neslin üremesine dönük bir aygıt olarak ele alınıp alınmadığı ifadesi, kadına saygı göstermek örtüsü altında annelik kurumuna saygısızlıktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Kadın, hem bir birey olarak bizim için saygıdeğerdir hem bir anne olarak bizim için saygıdeğerdir. Kadının birey olma misyonu ile annelik misyonu, birbirinin alternatifi ya da birbirinin çatışma alanı değildir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Sayın Oğuz Oyan benim üniversiteden hocam; onbeş sene önce kendisinden ders aldım. Sayın hocamı eleştirmek benim için zor olacak; ama, kendisi, partimize ve hükümetimize dönük birtakım ifadelerde bulunduğu için, siyasî sorumluluğum gereği bunu yapmak durumundayım.

Sayın Oğuz Oyan sözlerine şöyle başlıyor; diyor ki: “Sık sık muhafazakâr demokratlık vurgulanıyor; bu vurguya ne gerek var?” Bu vurguya şunun için gerek var: 3 Kasım seçimlerinin önümüze koyduğu şey şudur: 3 Kasım seçimleriyle birlikte, çok uzun zamandır iktidara, ilk defa, “siyasî parti” kavramını hak eden bir parti gelmiştir.

Bizden önceki partilere, Türk siyasî hayatına on yıllar boyunca damgasını vurmuş birsürü partiye bakınız, bir kısmı siyasî cemaat gibi örgütlenmiştir, siyasî örgüt gibi örgütlenmiştir. Tepede bir şef vardır, şefin altında bir ideoloji vardır. Bu, çeşitli şekillerde bir ideoloji olabilir; bunun adı “sosyal demokratlık” olabilir, “İslamî referans” olabilir ya da “milliyetçilik olabilir” Bir örgüt şeklinde, yukarıdan emir komuta zinciri içerisinde, parti içi demokrasinin hiç çalışmadığı, topluma sadece belli bir ideolojiyi empoze etmek üzere, belli bir ideolojiyi yaygınlaştırmak üzere kurulmuş partiler vardır. Bunların “siyasî parti” kavramıyla hiçbir ilgisi yoktur.

ENVER ÖKTEM (İzmir) — Parti içi demokrasiyi sizden mi öğreneceğiz?

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Buna eleştirel olarak, bunlar, bizim, klasik olarak, “çevre partileri” dediğimiz partilerdir. Bunun karşısında, kendisini merkezde konumlandıran bazı partiler vardır. Bu partilerin de özelliği şudur: 3 Kasım seçimlerinden önce, bunlar, siyasî şirket gibi örgütlenmiş partilerdi; herhangi bir ideolojileri yok, herhangi bir felsefeleri yok, herhangi bir omurgaları yok; sadece, iktidara gelmek ve yandaşlarına rant dağıtmak üzere örgütlenmiş partilerdi. Bir kısmı siyasî cemaat gibi örgütleniyor, bir kısmı siyasî şirket gibi örgütleniyor...

ENVER ÖKTEM (İzmir) — Cumhuriyet Halk Partisi, Kurtuluş Savaşından doğmuştur!

BAŞKAN — Sayın Öktem, lütfen, müdahale etmeyin efendim... Sayın hatibi dinleyin efendim...

ENVER ÖKTEM (İzmir) — Müdahale ederim Sayın Başkan! Cumhuriyet Halk Partisi şirket değildir!

BAŞKAN — Lütfen, müdahale etmeyin! Sesinizi kesin efendim!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Ben, şirket demedim.

ENVER ÖKTEM (İzmir) — Cumhuriyet Halk Partisi şirket değildir!

BAŞKAN — Hatip konuşuyor, hep beraber dinliyoruz.

ENVER ÖKTEM (İzmir) — Cumhuriyet Halk Partisi şirket değildir!

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Hatibe müdahale etmeyin.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Ben, şirket demedim. Bunu duyduğuma sevindim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Belli bir düşünce, belli bir dünya görüşü temelinde örgütlenmiş ve kitlenin tümüne dönük siyaset yapan kuruma “siyasî parti” denir. Biz, parti programımıza, bu anlayışı yerleştirmek, sadece iktidar partisi olmanın tanımıyla yetinmemek, topluma karşı bu siyasallaştırma misyonumuzu da yerine getirmek; yani, “biz, şu hükümete geldiğimizde, şunları şunları uygulayacağız; ama, bunları, şu hükümet etme mantığının içerisinde, şu siyaset felsefesinin içinden uygulayacağız” demek üzere “muhafazakâr demokrasi” kavramıyla ilgili bu kadar geniş bir açılım koyduk. Dolayısıyla, siyasî pratiklerimizin hangi siyaset felsefesi içerisinde anlamlandırılması gerektiğini belirtmek üzere bunu koyduk ve bunu koyarken de temel yaklaşımımız şudur: 3 Kasım seçimlerinden partimizin çıkmasıyla birlikte, topluma ideoloji dayatan siyasî cemaatler de, topluma rant dağıtmak üzere örgütlenmiş siyasî cemaatler de son bulmuştur; artık, AK Parti dönemi açılmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Vizyon, misyon, restorasyon, reformasyon kelimelerinin anlamları üzerine spekülasyon yapıldı; bunlar için sözlüğe bakılabilir. Bir partinin sadece restorasyona sahip çıkması, sadece reformasyona sahip çıkması diye bir şey söz konusu değildir. Devletin belli alanlarında restorasyon gerekir, belli uygulamalarında reformasyon gerekir. Vizyon ile misyon konusunda, üç sözcü de, bu kelimelerin kullanılmasına dönük çok büyük bir eleştiri getirdiler. Korkarım, bu kadar eleştiri, vizyonsuzluğa ve misyonsuzluğa delalet eder; bu konuda Cumhuriyet Halk Partisini uyarıyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Oğuz Oyan Hocam “küçük devlet kavramı ile sosyal devlet kavramının birbiriyle bağdaşmayacağını” söyledi. Parti programını dikkatle okursanız, küçük ve dinamik bir devlet kavramından kastedilen şudur, hantallaşmış devlet yapısına son vermekten kastedilen şudur: Vatandaşını formatlayan, biçimlendiren, ona tercihler empoze eden ya da ideoloji dayatan devlet değil; tam tersine, vatandaşına temel hak ve hürriyetler konusunda alan açan, siyasal katılma özgürlüğünü sağlayan ve modern hayatın yaşama standartlarını vatandaşına sağlayan devlet yapısını anlatmak üzere küçük, ama, dinamik bir devlet denilmiştir. Kendi örgütlenmesine dönük masrafları ve kendi örgütlenmesine dönük enerjiyi, halka kullanmak yerine, kendi iç ilişkilerine kullanan bir devlet yapısı yerine, bu enerjiyi halka aktaran bir devlet anlamında küçük; ama dinamik bir devletten bahsedilmiştir. Sosyal devletle ilgili kısım, programın zaten ekonomik bölümünde mündemiçtir.

Haluk Bey, 58'inci cumhuriyet hükümetinin Başbakanından bahsederken, 59'uncu cumhuriyet hükümetinin Başbakanı için "gölge başbakan" ifadesini kullandı. Keşke bu ifade, bu Meclis kürsüsünden ifade edilmemiş olsaydı. İki cumhuriyet hükümetinin Başbakanına karşı böyle bir ifade kullanılmış olması, gerçekten, bizim için üzücüdür. Eğer, bu kapıyı açarsanız, birilerinin sizin için, statükonun gölge muhalefeti demesine de meşruiyet kazandırmış olursunuz. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* 58'inci cumhuriyet hükümetinin Başbakanı bellidir, 59'uncu cumhuriyet hükümetinin de Başbakanı bellidir; o "gölge başbakan" ifadesini, bu kürsünden, hatibin kendisine iade ediyoruz.

Sık sık, milletin talimatları meselesine dönük olarak eleştirel bir yaklaşım getiriyor ve bunun açılması gerektiğini söylüyor Cumhuriyet Halk Partisi. Milletin talimatlarından, bizim parti programımızda anlaşılan şey şudur: Bizim iktidarımız, toplumsal talepler doğrultusunda, Anayasanın çizdiği çerçevede hükümet yetkisini kullanır. Dolayısıyla, bundan kasıt şudur: Anayasal çerçeve içerisinde, herhangi bir zümrenin, sınıfın, ırkın ya da cinsiyetin taleplerine göre değil, milletin tümünün taleplerine göre iktidarı kullanmak yetkisidir, milletin talimatları doğrultusunda kullanmak; fakat, milletin talimatları meselesinde bu kadar takılınca, benim aklıma, Cumhuriyet Halk Fırkasının kuruluş tüzüğündeki bir madde geldi, şöyle diyor: "Egemenlik, kayıtsız şartsız millete aittir; fakat, millet, bu egemenliği, Cumhuriyet Halk Fırkası eliyle kullanır." *(AK Parti sıralarından gülüşmeler ve alkışlar)*

İSMAİL DEĞERLİ (Ankara) — 1923'tü...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Şimdi, bu anlayışın üzerinden elli sene geçti; dolayısıyla, bize, hangi tabiri, nerede kullanacağımızı, iktidarı nasıl kullanacağımızı öğretme konusunda en son gelecek ya da hiç sınıfa giremeyecek parti varsa, o da Cumhuriyet Halk Fırkasıdır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Siz hiç tarih bilmiyorsunuz.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Şimdi, çok önemli ve kritik bir şey söyleyeceğim. Benim, burada sarf ettiğim bir sözden dolayı, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Deniz Baykal, bu sözümü, kendi anlamından ve bağlamından çıkararak, başka bir yere soktu ve şimdi de -biraz evvel- yine, Cumhuriyet Halk Fırka... Partisi sözcüsü, bunu aynı şekilde devam ettiriyor.

V. HAŞİM ORAL (Denizli) — Sen hâlâ fırkadasın, hâlâ oradasın!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Ben, fırkadan sizi kurtarmak için hatırlatıyorum onu.

V. HAŞİM ORAL (Denizli) — Sen, seksen sene öncesindesin; bugüne gel, bugüne...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Globalleşme sürecinde, benim şöyle bir ifadem olmuştu, bu dış politika olaylarını ve Avrupa Birliğiyle ilgili birtakım uyum yasalarını, dış politikada Irak'la ilgili gelişmeleri ya da benzeri gelişmeleri düşünürken, bunu, sadece içe kapalı bir mantıkla düşünemeyiz; dünyada bir globalleşme süreci yaşanıyor, Türkiye de bu globalleşme sürecinin merkezî aktörlerinden bir tanesi; dolayısıyla, iç ve dış dengeleri beraber mütalaa etmek zorundayız demiştim.

Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı, bu kürsüye çıktı ve benim sözlerimi, hiç anlamı olmayan bir yere çekerek bu kürsüde, birileri globalleşme süreci başlamıştır, ulus devlet ve diğer şeyler sona ermiştir; dolayısıyla, biz, artık, işimize bakalım' diyor" dedi. Biz, kesinlikle...

V. HAŞİM ORAL (Denizli) — Siz, Genel Başkandan sonra konuştunuz, yanlış bilgi veriyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Oral, lütfen, müdahale etmeyin efendim.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Bizim, globalleşme sürecinden kastımız, ulus devletin sona ermesiyle ilgili bir argümana dayanmıyor; tam tersine, kendi ulusal devletimizin çıkarlarını doğru düzgün bir şekilde savunabilmek açısından, ulusal devletimizin hangi ilişki ağı içerisinde olduğunu belirtmek üzere, ben, o ifadeyi kullanmıştım.

Eğer, siz, globalleşme süreci konusunda, bu sürece bu kadar karşıysanız, bu sürecin olmadığını iddia ediyorsanız, o zaman, Avrupa Birliği uyum yasalarına niye destek veriyorsunuz? O da, nihayetinde, küreselleşmenin getirip önümüze koyduğu bir gerçektir. Dolayısıyla, küreselleşme konusunda bir tespitte bulunmakla, küreselleşmenin ulus devleti ortadan kaldırdığı şeklinde bir saptırmada bulunmak arasında çok büyük bir fark vardır. Bu, sadece bir manipülasyondan ibarettir.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) — Bunu da nereden çıkarıyorsunuz?

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Şimdi, Kıbrıs'ta, otuz yıllık Kıbrıs politikasının zedelendiği söyleniliyor ve bizim, politika değişikliğine gittiğimiz söyleniliyor. Kıbrıs ya da bir başka konu...

V. HAŞİM ORAL (Denizli) — Başka bir konu yok; Kıbrıs var...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Bir hükümetin politika değişikliğine gitmesinden daha doğal ne vardır? Eğer, politikaları değiştirmeyeceksek, seçimleri niye yapıyoruz allah aşkına? (AK Parti sıralarından alkışlar)

Bundan otuz yıl önce, kırk yıl önce, elli yıl önce, birisi bir politika belirleyecek; bu, belli kurumların konsensüsüyle ortaya çıkmış olsa bile, hükümetlerin işbaşına gelme mantığı, seçimin yapılmasının mantığı şudur: Politikalar konusundaki zaman içerisinde ve çeşitli zeminlerde ortaya çıkan değişiklik gereklerini yerine getirmek üzere seçimler yapılır.

V. HAŞİM ORAL (Denizli) — Hükümet Programında Kıbrıs'la ilgili ne var?

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Ama, şöyle düşünürseniz, sanki, biz, tek parti dönemindeyiz, aynı parti sürekli seçileceği için, devlet politikaları hiç değişmeyecek; dolayısıyla, bunlar, sürekli olarak sürsün...

Şimdi, devlette devamlılık esastır ilkesini iki türlü anlayabiliriz: Bir; devletin bir hafızası vardır, bir tecrübesi vardır, bir birikimi vardır. Dolayısıyla, iktidara gelen bir partinin bu müktesebattan faydalanması, bu müktesebatın koordinatları içerisinde durması kadar doğal bir şey yoktur. Kendi değişimlerini gerçekleştirirken de, bu müktesebatın koordinatlarından yola çıkarak yapmasından daha doğal bir şey yoktur. Biz, bunu kabul ediyoruz; ama, her politika değişikliğinde "devle-

tin politikalarını değiştiriyorsunuz” denilirse, o zaman, biz, şunu söyleriz: Sizin “devlette devamlılık esastır” sözünden anladığınız tek şey, çok yanlış bir biçimde “statükoda devamlılık esastır” gibi bir anlayıştır ki, bununla hiçbir şekilde devlet yönetilemez, hiçbir şekilde hükümet idare edilemez. Kıbrıs’taki tabloda iki temel esas üzerine kurduk politikamızı; Kıbrıs Türkünün var oluş davasının korunması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin eşit egemen devlet olarak kabul edilmesi, kurucu devlet olarak kabul edilmesi ve ardından da şu: Bu doğrultuda bir ortak temelde çözüme gidilmesi. Şimdi, bunun neresi Kıbrıs politikasının zedelenmesidir? Peki, siz, tersini mi savunuyorsunuz?

ORHAN SÜR (Balıkesir) — O zaman, değiştirmişsiniz...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Her gün, 5.000 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Vatandaşının karşı tarafa iş bulmak üzere gitmesini mi savunuyorsunuz? Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin yönetimindeki bu şekildeki anlayışın destek vermesinden kaynaklanan ekonomik olumsuzlukları mı savunuyorsunuz.

V. HAŞİM ORAL (Denizli) — Özür dilemek çok daha dürüst ve çok daha doğru olurdu...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Dolayısıyla, ortaya çıkan gerçek şudur: Bizim partimizin ortaya koyduğu şey, devletin müktesebatını, devletin hafızasını ve koordinatlarını dikkate alarak, Kıbrıs politikasının, hem Türkiye için hem Kıbrıslı soydaşlarımız için daha iyi bir anlayışa, daha iyi bir çözüme kavuşturulması gerektiğidir. (AK Parti sıralarından alkışlar)

V. HAŞİM ORAL (Denizli) — Hükümet Programınızda Kıbrıs’la ilgili ne var?

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Değerli arkadaşlar, bu hükümet programının siyasî felsefesi, sizin çok eleştireceğiniz bir tabirle, milletin talimatlarını bir hükümet etme tekniğine dönüştürmeye dayanmaktadır. Dolayısıyla, bu siyaset felsefesine milletimizin 3 Kasım’da verdiği destek, şu ana kadar yapılan çeşitli çalışmalar da artarak devam etmektedir. Bizim Yüce Meclise önerimiz şudur:

AK Partinin sürdüreceği ve Türk siyasetine bir katkı olarak ortaya koyduğu bu siyaset felsefesinin Cumhuriyet Halk Partisine de faydası olması gerektiğini düşünüyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Çelik, çok teşekkür ederim

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci konuşma, İstanbul Milletvekili Sayın Nazım Ekren tarafından yapılacaktır.

Sayın Ekren, buyurun efendim. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz 35 dakika.

AK PARTİ GRUBU ADINA NAZIM EKREN (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın 59’uncu hükümet programını Yüce Meclise sunması dolayısıyla, Parti Grubum adına, özellikle ekonomi yönetimi ve Partimizin ekonomi felsefesi konusunda açıklamalar yapmak üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum.

Sözlerime başlamadan önce, CHP sözcülerini dinlemediğim dönemde ayrı bir metin hazırlamıştım, ona göre bir konuşma yapmayı planlıyordum; fakat, CHP'nin sayın sözcülerinin, ekonomi politikası ya da AK Parti ekonomi programına yaklaşım tarzından sonra, farklı bir içerikle, farklı bir mantıkla olaya bakmanın zorunlu olduğunu gördüm ve o konuda açıklama yapmak istiyorum.

Her iki sözcünün, sürekli olarak, AK Partinin programında yer alan siyasal, dış politika ya da ekonomiyle ilgili kısımlarında ikaz ve uyarı nitelikli bazı açıklamaları yapmaları üzerine, ben de, konuşmama şöyle başlarsam daha uygun olacağını düşünüyorum.

AK Partinin ekonomi programının, parti programı ile hükümet programının, acil eylem programlarının bir bileşkesi olduğu dikkate alınırsa, yüce milletimizin, CHP'den çok daha farklı olarak, AK Partinin ekonomi politikasını ve felsefesini çok iyi anladığını söyleyebiliriz. Bunu, şundan dolayı söylüyorum: Hem parti programımız hem seçim beyannamemiz seçimlerden önce yüce halkımıza takdim edildiğine göre ve ondan da seçim sonuçlarında ortaya çıkan yüce teveccühü dikkate aldığınızda, halkımızın, CHP gibi veya CHP mantığıyla bizim programımızı algılayamadığı veya bakmadığı ortaya çıkacaktır. Bundan çıkarmak istediğim sonuç şudur: Sayın sözcüler bazı kavramları ve bazı ilişkileri -iktisadî anlamda- gerçekten çok farklı şekilde algılamakta ve özellikle yanlış yorumlama konusunda ciddi bir gayret sarf etmektedir. Buradan hareketle şunu vurgulamak istiyorum: Bizim parti programımızın ekonomiyle ilgili kısımlarının yanlış anlaşılmasına binaen, üç önemli konunun CHP tarafından yeniden gözden geçirilmesini ve kendi demokratik, sosyal yapılarına uygun şekilde yorumlanmasını özellikle rica ediyoruz.

Birinci nokta şu: Parti programında, amaç olarak, özellikle üç konu öne çıkmıştı. Birincisi, makroekonomik istikrardır -bunu bu programda özellikle belirttik- ikincisi, mikroekonomik liberalleşmedir ve sonuncusu da dışa açılımdır. Bu çerçevede bakıldığı zaman, ekonomik istikrar kavramı, genel anlamıyla, geniş halk kitlelerinin ıstırap duyduğu ekonomik ortamı iyileştiren felsefenin temel taşıdır. Diğer bir ifadeyle, enflasyon, faiz, dövizkuru, bütçe açıkları, dış ticaret açıkları ya da ekonomik büyüme ve işsizlik gibi temel parametrelerin, Türk ekonomi hayatının ya da -teknik ifadesiyle- fırsat maliyetlerinin uzaklaştığı bir ortamda, geniş halk kitlelerini memnun etmek mümkün değildir. Birinci nokta bu.

İkinci nokta, mikroekonomik liberalleşme dediğimiz, demokratik piyasa ekonomisi mantığıyla, bütün ekonomik birimlerin, kendi özgür düşünceleri çerçevesinde, özgürce ekonomik faaliyette bulunmalarının doğal sonucu olarak, tüm bireyleri ve tüm kurumları ekonomik faaliyete dahil etme sürecidir.

Sonuncusu ise, dışa açılma dediğimiz -yine globalleşme mantığıyla bakıldığında kısmen yanlış anlaşılabilir bir kavramdır- Türkiye'nin ihracatının millî gelire oranının gelişmiş ülke standartlarına yükseltilmesi olayıdır. Olaya bu şekilde bakıldığı zaman, kavramların yanlış oturtulmadığı, farklı yorumlanmadığı ya da eklektik bir programla ele alınmadığı açık şekilde ortaya çıkacaktır.

Bir diğer önemli husus -yine, program farklı açıdan yorumlandığında gözlenebilecek bir faktördür- programın -58'inci hükümetin programıyla, acil eylem pla-

nıyla tutarlı olduğunu vurgulamak için bir daha belirtmem gerekiyor- üç özel bileşeni vardır. Bir tanesi, Türkiye'yi bölgesel süpermarket yapma olayıdır. Bunun ifade ettiği sonuç çok açıktır. Türkiye ekonomisinin bölgeyle olan ekonomik ilişkilerinde, hem kendi üretimini pazarlama hem de bölgedeki üretimin Türkiye'de pazarlanma olgusunu artırma olayıdır.

İkinci faktör, finansal liberalleşmedir veya finansal vizyondur. Sayın sözcüler, sanki, programın önemli kısmının finansal ağırlıklı olduğu, reel sektörü ihmal ettiği gibi, oldukça haksız bir yorumla karşı karşıyalar. Şöyle belirtmek gerekir; programın oldukça fazla yerlerinde, makro iktisatla ilgili kısımlarında, mikroyla ilgili kısımlarında ya da genel çerçevesinde sürekli vurgulanan nokta şudur: Türkiye ekonomisi, reel sektörünü canlandırarak büyüyecektir. Bu, şu anlama gelmiyor... Reel sektör canlandığında ya da büyüdüğünde, finansal sektör de, elbette, buna eşlik edecektir.

Bir diğer kısıtlama -ekonomik programın ilk iki paragrafında zaten çok net şekilde vurgulandı- Türkiye ekonomisinin mevcut sorunlarını tartışma ve değerlendirmede, eğer, farklı bir yaklaşım içerisinde isek, çözümde de farklı sonuçların ortaya çıkması normaldir; ama, her konuşmacı, özellikle bizim temel kabul ettiğimiz Türkiye ekonomisinin mevcut koşullarını değerlendirme, ahlaki rizikodan tutun, etkin düzenleme, denetim ve yaptırım gibi, oldukça kritik konularda söz söylemediğine, yorum yapmadığına göre, olayın tespitinde ve değerlendirmesinde ortak bir noktada olduğumuzu anlayabiliriz.

Buradan hareketle, bir diğer faktör de, etkin devletin Türk ekonomi yönetiminde etkin rol almasıdır. Onu da şu şekilde belirtmek lazım: Ekonomik fonksiyonları gören devlet, programda çok net şekilde belirtildiği üzere, sosyal devlet anlayışını koruyarak ya da geniş halk kesimlerinin ekonomik taleplerini minimum düzeyde tutarak, devletin, güçlü, etkin ve sade olması, bunu da, yeni yüzyılın toplumuna uygun şekilde gerçekleştirmesi, programda tutarsızlık gibi algılanamaz.

Bu genel değerlendirmeden sonra, programın algılanma biçiminde ortaya çıkan hataların bana göre nedenleri konusunda birkaç konuda görüş belirtmek istiyorum.

Program incelendiğinde, mantık olarak, iki tane ana başlığı var. Bir tanesi "AK Partinin ekonomi politikası" dediğimiz, ekonomi yönetimi konusunda zihinsel arka planını, olaya bakış tarzını ve yaklaşım stilini belirten paragraflardır. İkinci kısım ise, ekonomiyle ilgili bölümlerin başında yer alan -iki veya üç paragraftır o- Türkiye ekonomisini değerlendirme koşullarıdır. Oradan da çıkan sonuç şu olması lazım: Türkiye'de, eğer, geçmiş dönemlerde biriken iç ve dış borç yükünü ya da iç ve dış denge koşullarındaki değişmeyi dikkate alırsak -bir de, çok net şekilde belirttik programda- son üç yılda, üç defa, üçer yıllık ekonomik program değişiyor ise, bu ifadenin ve bu yaklaşım tarzının CHP tarafından biraz daha hassas ve biraz daha ciddiyete uygun şekilde değerlendirilmesi gerektiğini görüşlerinize arz ediyorum.

İkinci nokta: Temel yapısal reformlar olarak adlandırdığımız 10 veya 11 tane kritik nokta var. Bu kritik noktalara farklı şekilde yaklaşılmadığında, ideolojik olarak değerlendirilmediğinde, hem mevcut durumla ilgili hem Türkiye'nin geleceğiyle

ilgili hem de daha önce sözcüler tarafından vurgulanan savaş ekonomisi durumunda neler yapılabilir, bunlarla ilgili ciddi ipuçlarının olduğunu da görmek mümkün olacaktır.

Makro politikalar konusunda ise üzerinde durulan üç tane temel politika vardı programımızda. Bir tanesi, maliye politikası; bir diğeri, para ve finans politikaları; bir diğeri ise, dış ticaret politikalarıdır. Bu politikalar da, programın ilk bölümlerinde yer alan yapısal reformlarla ya da ekonomi politiğinin temel varsayımlarıyla tutarlı politikalar; yani, eklektik mantıkla hazırlanmış, daha doğrusu, teorik ya da soyut olarak ifade edildiği söylenen, değişik yerlerden derlenmiş bir program havasında olmadığı çok açıktır.

Mikro politikalar konusunda ise, yine, ekonominin rekabet gücünü artırıcı ya da yeni yüzyılda devletin sahip olması gereken kurumlarla, özel sektörün yeniden yapılanması için ihtiyaç duyulan temel konulara önemli referanslar yapılmıştır. Buradan hareketle şunu söylemek mümkün: Ekonomiyi, teorik olarak kıt kaynak veya diğer nedenlerle insan ihtiyaçlarının tatmini anlamında değil, eğer, CHP'nin olaya yaklaşım tarzını dikkate aldığımızda, ekonomik başarı ya da başarısızlığın temel nedenlerinin tartışıldığı, değerlendirildiği veya yorumlandığı bir yaklaşım tarzı olarak görürsek, AK Partinin olaya bakışında dört temel, somut faktörün ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Biri şudur: AK Parti, iktidar olduğu dönem boyunca, Türkiye ekonomisinin sahip olduğu imkân ve kaynakların miktarını artırmayı hedeflemektedir. Bu, hem insan gücü olarak böyledir hem de sahip olduğu yeraltı zenginlikleri bakımından böyledir.

İkincisi de, yine, sahip olunan imkân ve kaynakların kalitesini artırmayı hedeflemektedir. Bunun da anlamı çok açık ve çok nettir. Teknolojiyle, yeni gelişmelerle ya da ilişki biçimlerini yeniden yorumlayarak, sahip olunan imkânların ve kaynakların kalitesini artırmak da mümkün olacaktır.

Üçüncü temel faktör ya da ekonomi politiğinin asıl belirleyicisi, iş ve işveren ilişkilerini hem Türkiye'nin hem de uluslararası gelişmelerin ışığında yeniden yorumlamaktır ve değerlendirmektir.

Son olarak da, ekonomi politik olarak adlandırdığımız ya da iktisat politikası olarak vurguladığımız para-maliye ve dış ticaret politikalarını ana hatlarıyla, daha önce belirlediğimiz ve çizdiğimiz çerçevede uygulamaya koymaktır.

Bu genel değerlendirmeden sonra, aldığım notlar çerçevesinde, konuşmacıların isimlerinden bahsetmeyerek, yaptıkları vurguları genel olarak değerlendirmek istiyorum.

IMF'le ilişkiler konusunda yapılan değerlendirmelerin, programda, bir önceki programdan farklı olduğu ya da önemli ölçüde IMF'le entegre bir program olduğu konusunu, gerçekten, olayları algılama eksikliği olarak yorumluyorum. Bunu şundan dolayı yorumluyorum: Programda faiz dışı fazla kavramının olması ya da borçların millî gelire oranından bahsediliyor olması ya da para arzındaki artıştan

bahsediliyor olması, IMF programında yer alan bazı kavramların tekrarı gibi algılanıyor ise, yanlışlık buradan başlıyor demektir.

Bir de şunu söylemek mümkün; daha önce ifade ettim: Üç yıllık üç program uygulanmışsa ve şu anda uygulanan program da 2004'e kadar devam edecekse ve bu programın hem kantitatif kurgusunda hem de ekonomi politikasında devletin devamlılığı ilkesi geçerliyse ve bu da Sayın Başbakanımızın ve sayın yetkililerimizin ifade ettiği şekilde sosyal revizyonla düzeltilecekse, bunun, IMF'le özdeş olduğunu söylemek kolay bir şey olmasa gerekir.

Bir diğer faktör, -ana hatlarıyla söylemek gerekirse- rant aktarma mekanizmasını içeren bir program havasında olduğu söylendi. Aslında, programın genel çerçevesine bakıldığında; diğer bir ifadeyle, AK Partinin toplumdan aldığı yetkiyi nasıl kullanacağını ifade ettiğimiz, demokratik piyasa ekonomisi yaklaşımı, etik değerleri yüksek bir elit bürokrasiyi, etkin ve şeffaf malî ve finansal piyasaları, yaptırım, denetim ve düzenlemenin de etkin olduğu bir toplum hedefini vurguladığımız bir ortamda, rant ekonomisinden bahsetmenin gerçeklerle ilgisi olmadığı çok açıktır.

Finans sektörüne ağırlık verme konusuna gelince: Bunu oldukça yanlış yorumlamak gerekir. Şöyle bir göstergeden bahsedebiliriz: Banka sektörünün aktiflerinin millî gelire oranına baktığınız zaman, bu, gelişmiş ya da bizimle benzer yapıda olan bir ülkeninkinden oldukça düşüktür ya da bir başka faktöre baktığınız zaman, M2 dediğimiz, bir para arzının millî gelire oranına baktığınızda ya da iç ve dış borçların millî gelire oranına baktığınızda, hâlâ bu oranlar gelişmekte olan ülke oranlarından oldukça düşükse, Türkiye'de finans sektörü ağırlıklı bir politika izleyen bir programdan bahsetmek gerçekten haksızlık olacaktır.

Dış yardımlar konusuna fazla ağırlık vermek ya da dış yardımlardan gelecek destekle Türk ekonomisinin sürdürülebilir büyümesinin devam edeceğini varsaymak, yine, program çerçevesinde ifade ettiğimiz, satır aralarında çok net şekilde vurguladığımız yabancı sermaye ile Türk özel sektörünün ekonomiye katılımını artırarak Türkiye'deki yatırım stokunu artıracamız ifadesinin gözden kaçtığını göstermektedir.

Alternatif programın olmadığı konusu ise, diğer bir yanılgı. Bunun da temel nedeni, programın bir bütünsel yaklaşımla, yani, ekonomi politikası, mikro çerçevesi, makro çerçevesi ve yapısal reformlarla birlikte dikkatli şekilde gözlemlenmediğinin, yorumlanmadığının ve eleştirilmediğinin doğal bir sonucu olacaktır.

Rehabilitasyon ve restorasyon konusundaki kavram kargaşalığı konusunda ise -Sayın Çelik onu çok güzel ifade etti; siz burada yoktunuz ben onu tekrar etmek istemiyorum- söyleyecek fazla bir şey yok gibi gözüküyor.

Acil eylem planında nelerin gerçekleşip nelerin gerçekleşmediği daha önce zannediyordum, 3 Martta Devlet Planlama Teşkilatının yayımladığı bir raporla toplumla paylaşıldığı için, burada, o konuda demagoji yaparak "şunlar kesinleşmiştir, şunlar kesinleşmemiştir" ifadesini fazlalık buluyorum.

Bir diğer faktör, buradaki tartışmalarda, işin özünün temeli, ekonomik programın ya da Hükümet Programının felsefî arka planını ya da somut birtakım öneri-

leri tartışmaksa, sık sık bütçeye referanslarda bulunarak daha sonraki görüşmeler konusunda tartışacağımız konuları gündeme getirmeyi de, Hükümet Programının yeteri kadar tarafınızdan ele alınmadığının bir göstergesi olarak değerlendirmek istiyorum.

Bir diğer faktör, çok teknik, çok akademik ve bir üniversite öğretim üyesinin ya da öğretim üyelerinin öğrencilerine konuyu takdim ederken dikkate aldığı fayda-maliyet analizinin yer alması, fakat, buna ilişkin somut detayların bulunmadığı gerçeğini ise şöyle düşünmenizi rica ediyorum ya da şöyle düşünürseniz olayı çözeriz diye düşünüyorum: Parti programlarının temel felsefesi -bir daha tekrar etmek gerekiyor- ilgili partinin ekonomiye bakış tarzıyla, yaklaşım stiliyle ve buradan hareketle, üretmeyi ya da uygulamayı düşündüğü makro politikaların genel dizaynıyla ilgiliyse, fayda-maliyetin teknik detayını vermeyi, ancak ilgili bakanlıkların o konuda yapacağı olaylara veya kararlara yol göstermesi bakımından önemli bir referans diye görmek gerekir.

Programın ekonomiyle ilgili olan son kısmı ise, makro politikalar, mikro politikalar ve yapısal reformlardan sonra değişik özel alanlarda hükümetimizin neler yapmayı düşündüğünün belgesidir. Burada, tarımdan başlayıp sağlığa kadar giden, bazen bir paragraf bazen iki paragraf olan konular var; bu konularda da, temel referanslar, temel ifadeler ve temel yaklaşımlar, sadece, bu konularda hükümetimizin karar ve uygulama süreçlerinde dikkate almayı düşündüğü temel prensipler ve kriterler olarak ele alınmalıdır. Yoksa, burada, teker teker, hangi konuda hangi somut adımın ne şekilde ve hangi yöntemle atılacağını tartışmak, Programı, amacı dışında, farklı şekilde değerlendirmek olur.

Çevre ile Orman Bakanlıklarının birleştirilmesi konusunu ise, iki bakanlıktan birinin iptal edildiği ya da ortadan kaldırıldığı değil, iki bakanlığın, devletin yeniden yapılandırılması çerçevesinde, bir bakanlık altında toplanması olarak algılamak gerekir.

Sayın Hocamızın vurguladığı bir diğer faktör -yine, akademik olarak kargaşa yaratan bir faktördür- arz yanlı politikalar. Şimdi, çok açık ve çok net şunu söyleyebiliriz: Ekonomi yönetimlerinin, makro çerçevede olayları yönlendirirken veya şekillendirirken, bilinen üç tane politikası vardır; elbette, detayları tartışılabilir. Bunlar -burada da yazmışız çok net şekilde- para politikası, maliye politikası ve arz yönlü politikalar.

Arz yönlü politikaların işçi ve işverenlerin, özellikle işçilerin hak ve menfaatlarını zedeleyen bir düzenleme içerdiği yaklaşımı, para ve maliye politikaların içeriğini oluşturmadan tartışılamayacak bir konudur. Diğer bir ifadeyle, hükümetimiz, para ve maliye politikalarıyla ekonominin genel dengelerini oluştururken, ortaya çıkan sorunları -hem işveren hem de işçi bakımından- eğer, ortaya çıktığı alanda düzenlemeye çalışacaksa, böyle bir yaklaşım geliştirmeyi düşünüyorsa, bunun da temel olduğu noktanın ya da tartışıldığı noktanın arz yanlı ekonomi olduğu açıktır.

Çevreci nükleer enerji kaynakları ya da çevrenin insan sağlığına zarar vermeden düzenlenmesi olgusu ise, tartışmaya hiç açık olmayan, çok net şekilde vurgulanmış, Türkiye'nin enerji ihtiyacının düzenlenmesi ve denetlenmesi sürecinde,

eğer gerekiyorsa, olaya yaklaşım tarzını ortaya koyan oldukça açık ve net politika-
dır. Bunun, farklı şekilde yorumlanması, yeni bir kavram ya da literatür gibi takdim
edilmesi -yine, bir önceki konuşmaya referans olarak söylüyorum- toplumumuzun
bizi algıladığından farklı şekilde algılamaya kendinizi zorlamanızdan kaynaklanı-
yor diye düşünüyoruz.

Konuşmanın bir kısmında, özellikle bütçede yer alması gereken sağlık, eğitim
ve kadın gibi konularda veya hanımlarla ilgili konularda sık sık referans verilmesi,
bu Programın CHP Grubu tarafından ya da biraz daha farklı şekilde söyleyeyim,
buraya çıkıp bu konuda görüş beyan eden sözcüler tarafından yeterince, etkin ve
verimli şekilde değerlendirilmediğinin çok açık bir göstergesidir. Sosyal devlet an-
layışını sık sık referans yapan bir metin varsa, demokratik piyasa ekonomisinden
bahseden bir yaklaşım söz konusuysa, etkin ve verimli bir devletten bahsediliyorsa,
etkin düzenleme, denetim ve yaptırımdan bahsediliyorsa, etkin ve şeffaf malî ve
finansal piyasalardan bahsediliyorsa, bu üç veya beş faktörü bir araya topladığımız
zaman, eleştirilerin, gerçeklerden yoksun, oldukça politik ve sadece muhalefet an-
layışından kaynaklanmadığına, doğrusu, inanmak istiyorum. *(AK Parti sıralarından
alkışlar)*

Sayın Özyürek, eğitimle ilgili yaptığı görüş ve açıklamalarda oldukça farklı bir
noktayı gündeme getirdi; fakat, Programımızın 37'nci sayfasına bakıldığında, çok
net vurgulanan bir kavram var; eğitimin temel amacı, tüm bireylerin yetkin ve ye-
tenekli bir yapıda gelişmesine ve oluşmasına ya da eğitim almasına referans veri-
yorsa, bunun dışında farklı bir neden açıklamak ya da metinde belirtmediğimiz bir
başka nedeni veya nedenleri gündeme getirmek, CHP'nin zihinsel arka planındaki
oluşumların bir yansıması olacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Bu genel değerlendirmelerden sonra, partimizin, ekonomi yönetimiyle ilgili
yanlış anlaşılmalara neden olmaması için, tekrar vurgulamam gereken bir ya da
iki önemli konusu var. Bir tanesi şu: Daha önce uygulanan ekonomik programlar
iki önemli sonucu ortaya çıkarmıştır. Bunlardan biri, ekonomik istikrar amacıyla
uygulanan üç yıllık üç program, tam tersine, bir ekonomik kargaşa ortaya çıkardığı
için, bunların sürekli revizyonu gerektiği için, buradaki tespitlerde, bu ekonomi
yönetimlerinin ya da ekonominin mevcut durumu konusunda CHP'yle -ilave bir
yorum ve kanaat gelmediğine göre- ortak düşündüğümüzü varsayıyorum.

İkinci nokta, iyi kurgulanmamış, bizim, parti programında çok net şekilde vur-
guladığımız, birtakım ilke, prensip ve kuralları içermeyen, reformlar, düzenlemeler
ve politikalar istikrarı hedeflerken, istikrarsızlığı yarattığı kadar -çok teknik söylü-
yorum, yanlış anlaşılabilir- "doğal seleksiyon" dediğimiz farklı bir yapıyı da ortaya
çıkarmaktadır. Dolayısıyla, doğal seleksiyon süreci, Türk ekonomisinin, hem gücünü
kaybetmesine neden olmakta hem de imkân ve kaynaklarının, farklı yerlerde, yan-
lış şekilde ve etkin olmayan bir yöntemle kullanılmasını doğurmaktadır.

AK Parti Hükümeti, acil çözümün köklü çözüm olduğuna inanmaktadır. Diğer
bir ifadeyle, sorunun esasını tespit etmeden, bu konuda ortak bir konsensüs oluş-
turmadan, palyatif tedbirlerin, acil bile olsa, köklü çözüm olmayacağı inancındadır.
Bu, son üç aylık dönemde, hem acil eylem planlarına yansıyan hem de kısmen Plan

ve Bütçe Komisyonundan ya da diğer komisyonlardan geçtikten sonra Yüce Meclise sevk edilen yasaların önemli kısmında yatan temel gerçektir.

Son olarak şunu vurgulamak istiyorum: Ekonominin şu anda bulunduğu durumun en kritik göstergesi şu şekilde ifade edilebilir: Türkiye’de yaşayan ekonomik birimler, sahip oldukları imkân ve kaynakları parasal bakımdan tasarruf etmeyi düşündüklerinde ya da finansal aktiflerini yapılandırmak istediklerinde şöyle bir sonuçla karşı karşıyalar: Bankalardaki mevduatın önemli kısmının dövizli olması ve dövizli mevduatın da Türkiye koşullarında oldukça düşük şekilde faizle tutulması, programların ısrarla vurguladığı TL’ye güven konusunda, daha önceki dönemlerden gelen birtakım alışkanlıkların devam ettiğini gösteriyor. Yani, ekonomi yönetimi ya da ekonomi birimleri arasında, geçmiş yıllardan gelen, fakat, henüz çözülmemeyen bir güven sorununun olduğu da açıktır. İşte, AK Partinin hem siyasî hem de ekonomik programında sürekli vurguladığı, ekonomik birimlerin kaybettiği güveni onlara tekrar sağlamak ve hükümetlerin ya da siyasal yapının kredibilitesini artırmak, bütün programların zihinsel arka planını şekillendiren ve onlara yön veren temel bir argümandır ve temel bir göstergedir.

Sözlerime şu şekilde son vermek istiyorum: Programın kafasının karışık olmadığı, eklektik olmadığı ya da farklı şekilde kurgulanmış bir zihinsel arka plana sahip olmadığı, üç faktöre bakıldığında, kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Ekonomiyle ilgili programın birinci bölümü, genel felsefî arka planla ilgilidir; yani, ekonomi politüğimizin yaklaşım tarzı ve stiliyle ilgilidir. Ondan sonra gelen bölüm, yapısal reformlara bakış tarzımızla ilgilidir. Bu ikisinden sonra oluşturduğumuz genel çerçeve; makro politikalarda neyi yapmak istiyoruz, olaya nasıl bakıyoruz, bu politikalarda mikro çerçeveye yansması nasıldır ve nerelerde somutlaşacaktır ve son olarak da, bu iki ya da üç genel yaklaşımdan sonra, ekonominin ilgili bakanlıklarında ortaya çıkacak düzenleme, denetleme ve uygulama süreçlerinde temel kriterlerimizin, temel yaklaşımımızın neler olduğundan ibarettir.

Bu sözlerimle, bu değerlendirmelerimle hem yüce halkımızın hem de Yüce Meclisimizin, özellikle de CHP sözcülerinin, programı bu şekilde, bu açıdan bir daha gözden geçirmelerini rica ediyor, saygılar sunuyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Ekren, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, Hükümet Programı üzerinde gruplar adına yapılan konuşmalar son bulmuştur.

BAŞKAN — Gruplar adına konuşmalar tamamlandı; şimdi, şahısları adına söz alan sayın milletvekillerine söz vereceğim.

Şahsı adına Konya Milletvekili Sayın Ahmet Işık; buyurun efendim. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Sayın Işık, süreniz 10 dakikadır.

AHMET IŞIK (Konya) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 59’uncu Hükümet Programı hakkında şahsım adına söz almış bulunmaktayım; bu vesileyle, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Meclisin çok anlamlı bu kürsüsünden, Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü rahmetle anıyor, fikirlerinin her dönemde yeniden yorumlanıp, ülkemize aydınlık ufuklar açmasını temenni ediyorum.

59'uncu hükümet kabinesinde yer almış olan -Sayın Başbakan başta olmak üzere- her bir üyeyi tebrik ediyor ve başarılar diliyorum. Daha da demokratikleşme sürecinde, desteklerinden dolayı, Sayın Deniz Baykal başta olmak üzere, Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekillerine teşekkürlerimi sunuyorum. *(CHP sıralarından alkışlar)* Aynı şekilde, destek vermiş olan bağımsız milletvekili arkadaşlarıma da teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; demokrasi platformunun istikrarlı ve kararlı yürüyüşünde, 9 Mart 2003 tarihiyle birlikte, bir adım daha atmanın mutluluğu ve huzuru içerisindeyiz. Benimsenen ve izlenen yolun kuvvet ve sağlamlığını, neticenin ise yüceliğini biliyoruz.

Seçimler, siyasal iktidarların güven tazelemesi ya da başkaca siyasal iktidara yönetme hakkı veren demokratik tercihlerdir. Bu demokratik tercihlerle iktidara gelen siyasî parti ya da partilerin hüsnükabul görmesi, sadece o partiyi sandıkta tercih edenler değil, tercihini başkaca kullanmışlar tarafından da toplumsal destek görmeye başladığında, siyasal iktidarlar icraatlarını çok daha etkin ve kararlı bir şekilde uygulama şanslarını elde ederler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyada iktisadî kalkınmalar başta olmak üzere, demokratik ve teknolojik büyük değişimler yaşanırken, üzülerək ifade ediyorum ki, Türkiye, büyük oranda zaman kaybetmiştir. Artık, Türkiye'nin, bugünü ve yarınıyla ilgili kaybedecek hiçbir zamanı kalmamıştır. 59'uncu hükümetle -58'inci hükümette olduğu gibi- umutlar umulana dönüşmekte, hayaller gerçekleşmeye, yüzler gülmeye, toplumsal destek ve güven hissi günbegün artmaya başlamıştır. 59'uncu hükümetin yapacağı tarihî mücadele, şekli anlamıyla hükümet olma mücadelesi değil, milletimizin vermiş olduğu emaneti hakkıyla yerine getirme mücadelesi olacaktır.

AK Partinin ve 59'uncu hükümetin siyasetteki varlık nedeni, hukuk merkezli, demokratik açılımlı, birey eksenli, kalkınmacı; ülkesiyle, milletiyle bölünmez bütünlüğü; Atatürk'ün tarihî söylemiyle ifade ettiği "Yurtta sulh, cihanda sulh" prensibiyle siyaset yapmaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 59'uncu Hükümet Programında, ekonomik istikrarın sağlandığı, rekabetçi bir piyasa yapısının oluşturulduğu, sürdürülebilir bir kalkınma ortamının yakalandığı ve ekonomik refahın nimetlerini adaletle dağıtan, yoksulluk ve yolsuzlukla etkili bir şekilde mücadele edilen, merkeziyetçi ve hantal yapıların aşılması; toplumsal denetim ve katılımın artırılması; kırtasiyecilik, şekilcilik ve verimsizliğin azaltılması; örgütsel büyüme ve hantallığın giderilmesi; kayırmacılığın ve yozlaşmanın önlenmesi öngörülmüştür.

Ekonomik büyümeyi yeniden başlatmak, fakirlik ve işsizliğin azaltılması, evrensel kurallar, çağdaş standartlar ve etkin uygulama anlamında devleti ve kurumları görev, yetki ve sorumluluk açısından yeniden yapılandırmak ve şekillendirmek; bürokrasiyi azaltmak, yolsuzluk ve suç işleme eğilimini engelleyici düzenlemeler

yapmak; bölgesel ekonomik güç ve bölgesel finans merkezi olma imkânını sağlayacak ortamı hazırlamak; insanlarımızın barış ve refah içinde özgürce yaşadığı, çağdaş dünyayla bütünleşmiş, farklılıkların, çatışma unsuru olarak değil, zenginlik kaynağı olarak görüldüğü, itibarlı, demokratik, dinamik bir millet iradesinin hayata geçirileceğinin vurgusu kararlı bir şekilde programda yer almıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; demokratik ülkelerdeki hukukun evrensel ilkelerine saygı, hak arama yollarının açık tutulması, kanun önünde eşitlik, bireysel ve örgütlü olarak hak ve özgürlüklerin kullanılması ve idarenin hukuka bağlılığının sağlanmasını 59'uncu Hükümet temel değerler olarak görmekte ve AK Parti, bunun, hükümet etme mantığının olmazsa olmazları olarak nitelendirmektedir.

Programda, yürürlükteki Anayasa yerine, katılımcı ve özgürlükçü yeni bir anayasanın hazırlanacağı; yeni anayasanın, güçlü bir toplumsal meşruiyete sahip, başta Avrupa Birliği olmak üzere, uluslararası normlara uygun, birey hak ve özgürlüklerini üstün tutan, çoğulcu ve katılımcı demokrasiyi esas alan demokratik hukuk devleti anlayışını taşıyacağı, şiddet, baskı ve suçtan arınmış, özgürlüklerin nimetlerinden yararlanan ve korkunun olmadığı bir barış toplumu haline gelmek hedeflenmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK Parti İkinci Hükümet Programında, hukukun üstünlüğü içinde, devletin, topluma ve bireylere, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep aidiyeti gibi sebeplerle ayırım gözetmeyi reddederek, insan haklarının evrensel düzeye çıkarıldığı ve kullanıldığı, hukukun üstünlüğünün gerçekleştirildiği ve demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlediği hukuk sistemini oluşturmak için düzenlemeler öngörülmektedir. Katılımcı ve çoğulcu demokrasi ve yönetimde etkinlik ilkeleri doğrultusunda, yerel yönetim reformunun gerçekleştirileceğine vurgu yapılmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hukukun üstünlüğüne bağlılık, devletin meşruluğunu da güçlü ve etkin kılar. Yönetimin şeffaf olduğu, yönetilenlerin yönetenlere duyduğu güven ve tolerans, insanların iktisadî kalkınmasına ve devletin adil ve adaletli otoritesine katkı sağlar. Siyasal iktidarlar, kaynağını demokrasiden aldığı, iktidarda bulunanların ise hukuka dayandığı demokratik hukuk devletinde, insanların temel hak ve hürriyetleri ideal anlamda güvence altında demektir.

Demokratik hukuk devletinde, siyasal iktidardakiler, hukuku referans almaları durumunda, hukuk devleti idealini gerçekleştirmiş olurlar. Hukuk devletinde, devletin tarafsızlığı teminat altındadır. Yönetenler, yönetilenlere karşı keyfilik içerisinde olamazlar, herkes hukuk önünde eşittir. Hiç kimse ayrıcalıklı olmadığı gibi, haksızlığa da uğratılamazlar. Devlet merkezli bir siyaset değil, insan merkezli bir siyaset esastır. Anayasanın ruhunda ve lafzında mündemiç olan temel hak ve hürriyetlerin kullanılması hiçbir şekilde baskı altına alınmamalıdır. Temel hak ve hürriyetlerin kullanılması, hakkın özgürce yerine getirilmesinden ziyade, insan onuruyla da ilintilidir. Temel hak ve hürriyetler, demokrasinin olmazsa var olmazlarından. İdeal demokrasi anlayışının temel hak ve hürriyetlere bakış açısı, birey merkezlidir; esas değer, insandır ve insan, anlamlıdır.

Değerli milletvekilleri, 59'uncu hükümet, özü itibariyle, programında, önceyi kavramış, anı anlamış, değişmeyen bilimsel doğrular ile değişen zamanın gücünü kavrayarak çağın nabzını tutup, geleceği yakalamaya çalışmıştır.

Bu programın, ülkemize ve milletimize hayırlı olması temennisiyle, sizleri tekrar saygıyla selamlıyorum. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Işık, teşekkür ederim.

Şimdi, hükümet söz istemektedir.

Hükümet adına, Adalet Bakanı Sayın Cemil Çiçek; buyurun efendim. *(Alkışlar)*

Sayın Çiçek, süreniz 60 dakika.

ADALET BAKANI CEMİL ÇİÇEK (Ankara) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; 59'uncu Cumhuriyet Hükümetinin Programıyla ilgili olarak, burada dile getirilen hususlara cevap vermek üzere, huzurunuzdayım. Şahsım ve hükümet adına, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Parlamento çalışmalarımız içerisinde söylediğimiz her söz, yaptığımız her çalışma, muhakkak ki, önemlidir; ama, bunlar içerisinde üç metin var ki, bunların ayrı bir değeri var, ayrı bir yeri var siyasî hayatımız bakımından. Onlardan bir tanesi, kalkınma planlarıdır. Kalkınma planları, aslında, devletin, siyaset yapanların gelecekle ilgili stratejileridir; önümüzdeki beş yıla dünya ölçeğinde, Türkiye ölçeğinde nasıl baktıklarını, Türkiye'yi nereye getirmek istediklerini ortaya koyan hedef metinlerdir; bu bakımdan önemlidir.

En az onun kadar önemli olan iki metin daha var. Bunların başında da, hükümet programı geliyor. Aslında, hükümet programları, bir siyasî heyetin, ülkenin sorunlarına nasıl yaklaştığını, hayatı nasıl anladığını, sorunlara getirdiği çözümleri, işbaşında kaldığı sürece, bu ülkeye vaat ettikleri hususları, hedefleri, çerçeveleri ortaya koyan metinlerdir. Onun için, fevkalade önemlidir. Bu önemi sebebiyledir ki, bu metinler üzerinde, hükümet programları üzerinde yapılan müzakereler de o derece önemlidir. Onun için, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına burada dile getirilen görüşleri, gerçekten dinledim; yalnız sol kulağımızla değil, sağ kulağımızla da dinledik. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Hatta, olmadı, can kulağımızla dinlemeye çalıştık; ama, samimî olarak bir şeyi itiraf etmek durumundayım. Ben, Cumhuriyet Halk Partisinin konuşmalarını ilgiyle takip eden bir insanım. Özellikle, siyasî hayata girdiğim günden beri de fevkalade önemliydi; ama, itiraf etmeliyim ki, bugünkü konuşma kadar light bir konuşma dinlemedim. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Buna bozulabilirsiniz, buna tepki verebilirsiniz; ama, emin olun, çıktıktan sonra diyeceksiniz ki, hakikaten, bugünkü konuşmanın kalorisi yoktu; çünkü, bir hükümet programıyla ilgili bir şey söylüyorsanız, bizim yanlısımızı söylerken kendi doğrularınızı da ortaya koymak mecburiyetindesiniz; çünkü, siyaset anlayışı bunu gerektirir, kaliteli siyaset de bunu gerektirir. Öbür türlü geçmişte çok denendi; Türkiye bir yere gelmedi.

Şimdi, iktidarın görevi doğruyu yapmaktır. Muhalefetin görevi de yanlışı yaptırmamaktır. Yanlışı yaptırmamak için, doğruyu söyleyen kadar doğruyu bilmek gerekir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Şimdi, üç kişi, üç değerli hatip, burada ko-

nuşma yaptı; acaba, doğru adına ne söyledi ya da bizim bu programımızda nerede yanlış var onları söyledi. Muhalefet, her şeye olumsuz bakmak değildir. Hele hele, günümüz anlayışında, Avrupaî anlamda -şimdi, hep Avrupa Birliğine de gireceğiz diyoruz ya- muhalefet, kendi doğrularını da yanlışla birlikte ortaya koyup, topluma bir mukayese imkânı vermektir.

Şimdi, bizim programımızdaki bazı konularla ilgili cümlelerimizi yeterli bulmadılar, ayırdığımız sayfayı yeterli bulmadılar; bu da çok doğru bir anlayış değil. Bir konuya verdiğiniz önem, sayfa adediyle, satır adediyle sınırlı değildir. Eğer, oraya doğru şeyleri yazdıysanız, bir tek cümle bile sizin niyetinizi, o konuyla ilgili çerçevenizi ortaya koymaya yeter. Desem ki “adalet mülkün temelidir”; buna ilave edecek, fazlaca bir şey söylemeye gerek var mı?

Şimdi, eğer meseleye o ölçekten baktığımızda, bu programda tarımla ilgili bir kısım sayfalar vardı, sanayiyle ilgili düşüncelerimiz vardı; çevreyle ilgili, kentleşmeyle ilgili, konutla ilgili, demokrasiyle ilgili, özgürlükle ilgili... bunların hiçbirisi Cumhuriyet Halk Partisini ilgilendirmiyor mu? Cumhuriyet Halk Partisi bu konularla ilgili hiçbir şey söylemedi. Acaba söylememiş olmaları, zımnen, bizim bu söylediklerimizin doğru olduğu anlamına mı geliyor, böyle bir lisanı hal ile itiraf mı etmiş oluyorsunuz?

Evet, eğer sayfa adedine ya da bazı şeylerin konuşulup konuşulmamasına bakıyorsanız, o takdirde Cumhuriyet Halk Partisi, demek ki, sadece iki üç konu üzerinde siyaset yapan, onun dışındaki toplumsal sorunlarla, toplumun diğer kesimleriyle ilgisi, alakası olmayan bir parti konumuna düşmüş olur. Bunu da, doğrusu, Cumhuriyet Halk Partisine yakıştıramam.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, burada, yadırgadığım bir husus var. Bunu, lütfen, bundan sonra yapmamış olmamız gerekir diye düşünüyorum, hukuka ve kanuna saygılı bir insan olarak. Bir partinin ismi evvela tüzüğünde yazar, hem ismi yazar, hem kısaltılmış şekli yazar. Bu tüzük götürülür, İçişleri Bakanlığına verilir. Bu tüzükte, aynı zamanda, İçişleri Bakanlığına verdiğimiz metinlerde, partinin amblemi de vardır. Sonra, Cumhuriyet Başsavcılığına gider bu metinler. Sonra, seçim zamanlarında Yüksek Seçim Kurulu bu metinleri, bu bilgileri alır, oy pusulalarına basar ve vatandaş, o isme göre bu partiyi tanımlar. Şimdi, nedense bir süreden beri bir söylem haline geldi. Biz, tüzüğümüzde “Adalet ve Kalkınma Partisi”, kısaltılmış isim olarak “AK Parti” diyoruz. Sonra, verdiğimiz metinlerde bu böyle, resmî metinlerde de bu böyle; ama, nedense, bir “ak” düşmanlığı mı vardır onu bilemiyorum ya da “ak” kelimesinden bir rahatsızlık mı var onu anlayamıyorum. Bizim ismimiz “AK Partidir”. Siyasî kimliğimiz, siyasî metinler bunu gerektirdiği halde, “AKP” denmeye devam ediliyor.

Buradan iki anlam çıkar: Birincisi, ak düşmanlığından kaynaklanır. Biz, gerçekten bir ak partiyiz. (AK Parti sıralarından alkışlar) Milletimiz bizi ak parti olarak gördü ve anamızın ak sütü kadar helal reyleriyle biz buraya geldik. Biz, milletin partisiyiz. (AK Parti sıralarından alkışlar) Millet bize “AK Parti” diyorsa, bu çatı altındaki herkes, bizi böyle telaffuz etmeye, böyle anmaya mecburdur. Bu, hukukun gereğidir, yasalara saygının gereğidir.

MEHMET SEVİGEN (İstanbul) — Hükümet Programı üzerinde konuş, partiyi anlatma...

ADALET BAKANI CEMİL ÇİÇEK (Devamla) — Aksi varit olursa, hepimizin kimlik cüzdanı var, orada ismimiz yazıyor. Şimdi, ben, ismi Mustafa olan birisine “Muso” desem yakışık alır mı, bu doğru olur mu, bu siyasî nezakete sığar mı? Gelin, bu neviden nitelemelerden vazgeçelim; çünkü, benim anlayabildiğim kadarıyla, şu bir saatlik konuşma içerisinde iki kavrama karşı bir tepki var: Bir “ak” kavramına tepki var, öyle anlıyorum; bir de “muhafazakârlık” kavramına bir tepki var. Şimdi, bunların ikisinden de başka türlü bir anlam çıkarmaya gerek yok. Muhafazakâr parti, toplumun değerlerini benimseyen, toplumu önemseyen, toplumun mukadderlerini yücelten, baştacı eden ve bizi biz yapan değerlere asgariden saygıyı ifade eden bir kavramı ifade eder. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bundan rahatsız olmaya gerek yok, bunun içini başka anlamlar yükleyerek doldurmaya da gerek yoktur. Eğer bu toplum muhafazakâr olmasaydı, bunca yaşadığı sıkıntılara ve bunca şoklara rağmen, bugün huzur ve barış içerisindeki bir Türkiye’yi tesis etmek mümkün olmazdı, bu ülke, kargaşadan, anarşiden, terörden başını bir türlü alamazdı. Bunca sıkıntılara ve olumsuz göstergelere rağmen, halen demokrasi yaşıyorsa, halen biz siyaset yapabiliyorsak ve insanlarımız kanuna, hukuka, devlet otoritesine saygı gösteriyorsa, bunun birinci ayağı, muhafazakâr bir toplum olmasından kaynaklanıyor. Onun için, bu neviden kavramları, siyasette başka anlamlara çekmeye gerek yok; yerli yerine oturtmak ve siyaseti doğru tavsif etmek lazım gelir.

Değerli arkadaşlarım, biz, ne yapmak istediğimizi, evvela, 3 Kasım seçimlerine giderken seçim beyannamemizde söyledik; başka partiler de söyledi. O yetmedi, 58’inci Hükümet Programında söyledik, Acil Eylem Planımızda söyledik ve şimdi 59’uncu Hükümet Programımızda söylüyoruz. Bizim bu söylediklerimiz içerisinde, başka anlam çıkarmayı gerektirecek ve bunun üzerinden birilerinin kafasına soru işareti sokmamızı mümkün kılacak en ufak bir şey olduğu kanaatinde değilim.

Şimdi, gölge taşlanarak siyaset yapılamaz. Gelin, siyaset adına gölge taşlamayalım; çünkü, geçmişte bu gölgeler taşlandı, yarım yamalak gazete malumatları üzerine siyasî demeçler verildi, bunlar üzerinde bu memlekette kavga yapıldı, gürültü çıkarıldı, kamplaşmalar oldu, kutuplaşmalar oldu; Türkiye’nin geldiği nokta da burasıdır.

Ha, bir şey daha söyleyeyim: Hiçbir parti, diğer partinin meşruiyetini test etme kantarı da değildir. Bunun altını da özellikle çizirim. (AK Parti sıralarından alkışlar) Eğer, bir partiye birileri meşruiyet tanıyacaksa, o, milletin ta kendisidir, anayasasıdır. Biz de, bu memlekette siyaset yapan her parti kadar Anayasaya bağlı, Anayasa-daki devletin niteliklerine bağlı ve millet tarafından da aklanmış, millet tarafından tescil edilmiş bir partiyiz. Dolayısıyla, rejimle ilgili, laiklikle ilgili meselelerde bir başka partiden cevaz alacak noktada değiliz. (AK Parti sıralarından alkışlar) Eğer metin okunmuş olsaydı, bu, çok açık olarak da ortaya çıkacaktı. Kaldı ki, biz, 58’inci Hükümet Programında da, Acil Eylem Planımızda da, Anayasa değişikliği yapacağımızı söylemişiz. Türkiye’de bunu söylemeyen parti var mı? Bu Anayasayı yapanlar bile belli bir süre sonra, “ben bu Anayasanın kefiliyim, bunda delik açtırmam” diyenler dahi, aradan on sene geçtikten sonra, Anayasanın eskidiğini kabul etmiş,

değişmesinin lazım geldiğini ifade etmiştir. Onun içindir ki, hiçbir parti gösterilemez ki, seçim beyannamelerinde, seçim meydanlarında bu Anayasanın eskidiğini söylemiş olmasın, bu Anayasanın topluma dar geldiğini söylemiş olmasın.

Biz, şimdi burada ne diyoruz; “Artık, ülkemize dar gelen yürürlükteki Anayasa yerine, katılımcı ve özgürlükçü yeni bir anayasayı hazırlayacağız. Bu anayasanın hazırlanmasında, kendi fikirlerimiz kadar, muhalefet partilerinin ve tüm toplumsal kesimlerin katılımını en etkin biçimde sağlama çabası içinde olmaya söz veriyoruz” diyoruz. Şimdi, “hava bulutlu” dan “bana niye ördek dedin” mantığını bırakmanın zamanı gelmedi mi hâlâ? (*AK Parti sıralarından alkışlar*) Gelmedi mi? Leblebiden nem kapmanın ne anlamı var?

Bu Anayasanın dar geldiğini herkes kabul ediyorsa, her parti söylüyorsa ve millet de bunu böyle anlıyorsa, o Anayasayı değiştireceğiz; kiminle, sizlerle beraber değiştireceğiz. Teşekkür ederim, birinci paket sırasında, hakikaten çok anlamlı, çok önemli bir katkı sağladınız. Ben ve arkadaşlarım, sadece bu kürsülerde değil, her platformda, bu katkınızı şükranla ifade etmeye çalıştık. Bu değişikliği sizlerle beraber yapacağız. Kaldı ki, bu Mecliste bunun geleneği de teşekkül etti. Uzlaşma Komisyonu kuruluyor. O komisyon da, partilerin Meclisteki dağılımına bakmaksızın, sandalye sayısına bakmaksızın, eşit üyelerden teşekkül ediyor ve bu metinler oybirliğiyle hazırlanıyor. Dolayısıyla, yöntemi belli. Herkesin şikâyet ettiği bir Anayasa ve diyoruz ki: “Özgürlükçü bir anayasaya Türkiye’nin ihtiyacı var.”

Değerli arkadaşlarım, siyaset yaptığımız dönem, 2003. Artık, yasakçı dönem geride kaldı. Eskiden, yasakçılığı bir siyaset üslubu, bir siyaset modeli haline getirmiş dönemler oldu bu ülkede, böyle partilerimiz de oldu; ama, bunlar geride kaldı. “Yeter, söz milletindir” denildi ve millet, bu yasakçılığı sandıkta ortadan kaldırdı. Kaldı ki, yasakçılığın en organize olduğu, en sistematize olduğu rejimler, bugün, tarihten silindi. Eğer, yasakçılık bir ülkeyi bir yere getirebilseydi, Saddam rejiminde Irak bir yere gelebilirdi.

Meseleleri, oturup, doğru anlamak lazım. Özgürlüklerden korkmaya gerek yok. Milletimize güvenmemiz lazım, insanlarımıza güvenmemiz lazım. Artık “millet bir şeyden anlamaz” deyip, tepeden bakma dönemi geçmiştir. Millet, belki de kendisini yönetenlerin yapmış olduğu birçok yanlış, götürmek istediği birçok uçurumu kendi ferasetiyle önlemiş ve tekrar, rejimi yerli yerine oturtmaya, sistemi yerli yerine oturtmaya çalışmıştır. Dolayısıyla, millete güvenmek lazım. Özgürlükçü bir anayasa eğer bu dönem başarabilirsek, bu dönemin milletimize en büyük armağanı olacaktır.

Dolayısıyla, bu Anayasanın değişmesi gerekiyor. Nerelerinin değişmesi gerekiyor; bu gayet açık; çünkü, Türkiye’nin taraf olduğu sözleşmeler var, Türkiye’nin altına imza koyduğu metinler var, Türkiye’nin içerisinde yer almaya çalıştığı bir demokrat dünya var, o dünyanın standartlarına uygun yeni bir anayasa yapma mecburiyetimiz var. Eğer, biz, bunu, kendi irademizle yapmazsak, kendi isteğimizle yapmazsak, sonra sıkışıyoruz, zaman daralıyor, hiç olmayan bir zamanda, hiç olmayan bir üslupla, hiç de bize yakışmayan bir şekilde anayasa değişiklikleri yapıyoruz. Geçtiğimiz dönemde bunun başka misalleri de vardır. Onun için, biz diyoruz

ki, toplumun bütün kesimleriyle işbirliği yapmak suretiyle bir anayasa değişikliğini yapmaya mecburuz. Milletimize yakışan da özgürlükçü bir anayasadır.

Kaldı ki, bir şeyi daha ifade etmemiz lazım; çünkü, 58'inci Hükümet Programında da, bu anayasa lafı üzerinden, bu kürsüde, aşağı yukarı 20 dakikaya yakın bir konuşma oldu. Bizim niyetimiz o değil, maksadımız o değil; gayet açık bir metin. Ben biliyorum ki, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunda çok değerli hukukçularımız var: Hemen, buradan görüyorum, Sayın Güneş var; Adalet Komisyonunda çok değerli hukukçu arkadaşlarımız var. Eğer onlardan birine sorulabilmiş olsaydı, şunun bilinmesi lazımdı: Anayasanın 2'nci maddesi, değiştirilemeyecek maddeler arasındadır. Bu ülkede, hiç kimse, değiştirilmesi mümkün olmayan bir şeyi, anayasa değiştireceğim diye değiştiremez. Bu, Anayasaya aykırı. Bu Anayasa değişecekse, Anayasadaki usullere göre, esaslara göre değişecek. 2'nci maddenin değişmeyeceği yazılı olduğu halde, kim böyle bir yola tevessül eder? Ayrıca, bizim aklımızdan geçmeyen, niyetimizden geçmeyen bir şeyi, bir bühkanı, ikide bir önümüze getirip, koyup, bunun üzerinden siyaset yapmak, doğrusu, geldiğimiz noktada, geldiğimiz zaman dilimi içerisinde, bir an evvel terk edilmesi gereken bir alışkanlıktır diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, biz, hizmet partisiyiz, bunun için kurulduk. Her partinin hedefi de budur; millete hizmet etmek için kurulur. Ben, herkesi öyle görüyorum, öyle anlıyorum. Herkes, çıkar, millete fikirlerini, düşüncelerini söyler; sonra da, millet, bunlar arasında bir değerlendirme yapar ve sonuçta kararını verir. 3 Kasım'da, bu millet, 40'a yakın partiyi, seçime giren 20'ye yakın partiyi dinledi, sonuçta tercihini yaptı; AK Partiyi iktidar yaptı, Cumhuriyet Halk Partisini de muhalefet yaptı. Dolayısıyla, milletin ortaya koyduğu irade üzerinde spekülasyon yapmanın bir anlamı yok. Biz, neye göre iktidar olduk; milletimizin önüne koyduğumuz metinlere ve vaatlerimize göre. Şunun şurasında dört ay oldu olmadı. Bakınız, herkes kabul ediyor; insafla kabul etmek lazım, değerlendirmek lazım ki, şu yakın tarihimiz içerisinde, hiçbir hükümetin önünde bugünkü kadar büyük meseleler olmadı. Bunlardan birisi dahi, hükümetlerin feleğini şaşırtmaya yeter. İnsafla bunun altını çizmemiz lazım.

Şu kadar zamandır “Avrupa Birliği” diyoruz. Hani hatırlar mısınız “eğer AK Partiye rey verilirse, AK Parti iktidar olursa, Avrupa Birliği süreci tehlikeye girer, şöyle olur, böyle olur; Avrupa Birliğine girişin teminatı bizleriz” denildi; bizim üzerimizden, yine, hayalet taşıyarak, bir sürü spekülasyonlar yapıldı. Millet, bunların hiçbirisine itibar etmedi, hepsini geldiği yere geri gönderdi; ama, insafla kabul etmemiz gerekir ki, 4 Kasım sabahından 12 Aralık akşamına kadar AK Partinin yapmış olduğu çalışmanın onda 1'ini -geriye dönük- başka hükümetler yapmış olsaydı, bugün, Türkiye, 2004 aralığını beklemek durumunda olmazdı. Bunu kabul etmeniz lazım. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Bu noktada, Cumhuriyet Halk Partisinin de katkısı oldu; iktidar ve muhalefet... Doğrusu, millet de bu üslubu benimsedi. Gelin, bu üslubu devam ettirmeye çalışalım; Türkiye'nin yararı buradadır. Türkiye'nin dış meselelerinde, önemli meselelerinde omuz omuza vermemizin zamanı gelmiştir. Bakınız, bunun en güzel

örneğini, daha dün, İngiliz Parlamentosu verdi. Demokrasinin beşiği oraysa, işte, güzel örnekler oralarda da var.

4 Kasımdan 12 Aralık akşamına kadar, biz, Avrupa Birliği için yapılması gereken ne varsa yaptık; bütün toplum kesimlerini de yanımıza almak suretiyle, Avrupa'nın dolaşmadığımız başkenti kalmadı ve 4 Kasımdan 12 Aralık akşamına kadar, dünyanın gündeminde, Batı'nın başkentlerinde, hep Türkiye olmuştur, hep AK Parti iktidarı olmuştur.

Burada, bu vesileyle ifade edeyim: Halen, şu an, buradaki dış misyonlarda görev yapan bir değerli bürokratin beni ziyarete geldiğinde söylediği şey şudur: "Ben, onaltı senedir bu kuruluştaki görev yapıyorum. 4 Kasımdan bugüne kadar yaptığım çalışmalarda, hiç bu dönemdeki kadar rahat etmedim; hep Türkiye aleyhine kötü şeyler söylenirdi, yanlış şeyler söylenirdi, Türkiye'ye olumsuz bakılırdı. İlk defadır ki, böyle bir kuruluştaki devletimi temsil etmenin gururunu yaşıyorum. Size teşekkür ederim" demiştir. Dolayısıyla, bakınız, işin doğrusunu yapmak, işin güzelini yapmak, birlikte bu güzellikleri ortaya koymak varken, toplumumuzda tereddütler meydana getirmenin hiçbir anlamı yoktur diye düşünüyorum.

Avrupa Birliği meselesi... Geriye dönüp bir bakalım; bu ülkede, bu Parlamento çatısı altına, "Çırpınırdı Karadeniz" türküsünü siyasî söylem olarak gündemlerine getiren, meydanlarda konuşan insanlar geldi. Onlar, bugün burada yok. Gıyapta konuşmak için söylemiyorum, bir tespit anlamında söylüyorum. 1990'dan beri Türk cumhuriyetlerine gidip gelen, belli aralıklarla oraları ziyaret eden, Türkiye acaba oralarda ivme mi kazanıyor, ileri mi gidiyor geri mi gidiyor, ağırlığı var mı yok mu... Çok şükür, bunu mukayese imkânına sahip oldum. Samimiyetle söylüyorum ki, uzunca bir zamandan beri, Türkiye Cumhuriyeti, maalesef, oraya karşı görevlerini yerine getiremedi. Üçbuçuk yıllık geriye dönük iktidar döneminde doğru dürüst temaslar yapılamadı. Ekonomide kaybettik, siyasette kaybettik, çok şeyde kaybettik. Olumsuzlukları söylemek istemiyorum; ama, 4 Kasım sabahından itibaren, bir taraftan Avrupa, öbür taraftan Türk cumhuriyetleriyle en üst düzeyde temas, bu iktidar döneminde yapıldı. Şimdi, bunun arkasının gelmesi gerekiyor; aksi halde, bu boşluk, başkaları tarafından dolduruluyor. Eğer, biz, Ortaasya'da doğru bir politika takip edemezsek, Ankara'da da sağlam oturmamız mümkün değildir. Oraya karşı, Türkiye'nin, her seviyede ilgisinin ve alakasının devam etmesi lazım. 4 Kasım sabahından itibaren, bu ilgi tekrar kurulmaya başlamıştır. İlk defadır ki, Türkiye, içine kapanık olmaktan çıkmış, kaplumbağa siyasetinden kurtulmuş, çok yönlü bir dış politikanın ipuçlarını vermeye, çabasını ortaya koymaya, hedeflerini ortaya koymaya çalışmıştır.

Yeri gelince hep söyleriz, yüzde 98'i Müslüman olan bir ülke... İslam dünyası diye, geçen hükümet programlarında doğru dürüst bir kavram var mı? Biz, çevremizdeki İslam ülkeleriyle bile ilişkimizi kestik. İlk defadır ki, bu hükümetler döneminde, AK Parti iktidarı döneminde, bölge politikalarının oluşturulabilmesi bakımından, bölgemizdeki sıkıntıların bertaraf edilmesi bakımından, acaba birlikte bir çözüm bulabilir miyiz diye bu ülkelerle temas da, ilk defa bu hükümet döneminde başlamıştır, AK Parti iktidarları döneminde başlamıştır.

Hal böyle olunca, şu aradan geçen dört aylık süre zarfında, eğer insafla değerlendirmek gerekirse, dört aya sığmayacak kadar, dış politikada çok ciddi gayretler, çabalar gösterilmiştir. Tabii, dış politikayı götürürken, içerideki durumumuza da bakmamız gerekiyor.

Değerli arkadaşlarım, burada dile getirilen hususların hiçbirisinin sorumlusu AK Parti iktidarı değildir. Bugünkü olumsuz sonuçlara bakarak AK Partiyi değerlendirmek yanlış olur. Biz, bu sonuçları ortadan kaldırmaya, sebepleri izale etmeye çalışıyoruz. Eğer, bu ülkenin sorunları dört ayda değişebilseydi, dört ayda ortadan kaldırılabilseydi bugüne kadar bunların çıkmış olması لازمgelirdi. Kaldı ki, zaten “biz bu işleri düzlüğe çıkarırız” diyen “ben Halep’te kırk arşın atlardım” diyen ne kadar babayiğit varsa, 3 Kasım seçimleri öncesi çıktılar meydana; çoğunun kırk santim atlayamayacağına millet karar verdi; neticede, bu başarıyı AK Partinin gösterceğini tescil etti. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Dolayısıyla, biz, samimiyetle, ülkenin meselelerini çözmeye çalışıyoruz, geceyi gündüze katarak bu işleri düzeltmeye çalışıyoruz; ama, ülkenin içinde bulunduğu manzarayı da doğru tespit etmek lazım. Bakınız, 15 Ekim itibarıyla, Anayasa gereği, İçtüzük gereği, giden 57’nci hükümet bir bütçe koydu orta yere. Zaten, o bütçeye bakmak bile, 4 Kasım sabahı -çünkü, o metin başkalarının ortaya koyduğu bir siyasî metindir- ülkenin hangi iç sıkıntılarla karşı karşıya olduğunu açıkça ortaya koymaya yeter. Daha 15 Ekim itibarıyla bu devletin iki yakasının bir araya gelmesi mümkün değil. Bu ülkedeki yolsuzluklar, israf, memleketi, maalesef, dik yürüyemez hale getirmiştir. O hırsızlıklar ve yolsuzluklardır ki, bu ülkeyi namerde muhtaç hale getirmiştir. Şimdi, AK Parti olarak, geceyi gündüze katarak yapmaya çalıştığımız şey, acaba, devletin iki yakasını bir araya getirebilir miyiz... Hazırladığımız metin, Hükümet Programı, bir anlamda, devletin iki yakasını bir araya getirme çabası ve gayreti içerisinde olan bir metindir. Elbette, bu metinde eksik olanlar olabilir, yanlış olanlar olabilir; buna hiç itirazım yok; ama, bu metnin hiç mi doğru tarafı yok; yani, bu 51-52 sayfalık metinde “şurası yanlış, ama, burası doğru” diyebileceğimiz bir tek cümle, bir tek hedef, bir tek çözüm yok mu? Hakkı teslim etmek لازمgelirse, ben, eksikimi kabul ederim, yanlışımı da kabul ederim; ama, lütfen, bu işin doğrularını da birlikte söyleyelim ki, bu memlekette, 2003’te, yeni bir siyaset üslubunu da geliştirmiş olalım diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, tabiatıyla, biz, burada, sorunlara genel yaklaşımlarımızı ortaya koyduk. Zaten, hükümet programları, böyle bir çerçeveyi ifade eder. Bunun için doldurulması, hükümetin huzurunza getireceği yasa tasarılarıyla ilgilidir. Bu çerçevelerin içerisini, bu yasa tasarılarıyla, bu reformlarla yapmaya çalışacağız; ama, şunu kabul etmemiz lazım: Bugün, burada zikredilen pek çok konu var ki, aslında, hepimiz, şurasından veya burasından, Türkiye’nin sorunu olduğunu kabul ediyoruz. Mesela, Türkiye’nin bir eğitim sorunu var. Kimse “eğitim sorunu yoktur” diyemez; üniversitesinde var, temel eğitiminde var, lisesinde var, her tarafında var. Eğitim adı altında, Türkiye’yi, giderek bir mesleksizler toplumu haline getiriyoruz, mesleksizler toplumu... Hepimizin kapısında, sizin de kapınızda... Liseyi bitirmiş, askerliğini yapmış, geliyor... Soruyorsunuz -lise mezunu neyi bilir- Kızılırmak’ın uzunluğunu biliyor, Türkiye’nin komşularını saymayı biliyor; ama,

bu bilgi, ekmek parası kazanmasına yetmiyor. Bu sistem çürümüştür, bu sistem köhnemiştir, bunu değiştireceğiz diyoruz, değiştirmeliyiz diyoruz, meslekî eğitime önem vermeliyiz diyoruz.

Üniversitelerin hali ortada. Üniversiteler en seçkin kurumlar; ama, Türkiye'nin, bugün, ayak nasırı haline gelmiştir. Bilim yok. Kafanın içiyle uğraşılacağına, dışıyla uğraşılıyor. (AK Parti sıralarından alkışlar) Halen köhnemiş sistemleri devam ettirmeye gayret ediliyor. Yani, bilime dayalı, üretime dayalı, yazmaya dayalı eğitim sistemi ortadan kalkmış, herkes, ideoloji bezirgânlığıyla koltuk kapmanın çabası içerisinde, gayreti içerisinde. Bu, böyle gitmiyor. Üniversiteleri liseleştirdik. Lisede ki sıkıntı neyse, üniversitedeki sıkıntılar da, aynen, bir yıl sonra, iki yıl sonra oraya yansımış oluyor. Gelin, oraları özgür bir ortam haline getirelim diyoruz. Onun çerçevesi belli. Zaten, Millî Eğitim Temel Kanununda, bu düzenlemeler yapılırken nelere dikkat etmemiz gerektiği açıkça orta yerde. Dolayısıyla, eğer, eğitimle ilgili bir düzenleme yapılacaksa, bir çaba gösterilecekse, bunu birlikte yapacağız. Biz, bu noktadaki kriterlerimizi ortaya koyduk. Bunun neresine yanlış diyorsanız -samimiyetle söylüyorum- sadece sol kulağımızla değil, can kulağımızla dinlemeye hazırız biz. (AK Parti sıralarından alkışlar) Çünkü, bunun da bir fazilet olduğuna inanıyoruz. Yani, şöyle bir mantık içerisinde değiliz: Muhalefet hep yanlış söyler, iktidar hep doğru söyler. Biz, -yeri gelmiş- 7 üyeli bir derneğin bile feryadına, beyanına, bildirisine itibar etmeye, acaba buradan da ülkemiz yararına bir cümle çıkar mı, bir imkân çıkar mı, bir çözüm çıkar mı diye göznuru dökmeye, bunları dinlemeye hazırız. Kaldı ki, Ana muhalefet Partisini haydi haydiye dinleriz; çünkü, ana muhalefet önemlidir, muhalefet önemlidir. Hepimizin bildiği bir şey var ki, iktidar her rejimde var, muhalefet demokraside var. Dolayısıyla, demokrasi yaşasın istiyorsak, en az iktidar kadar muhalefet partileri de saygındır, saygıdeğerdir ve toplumsal bir görevi vardır. O sebeple, biz, bu programda neresi eksik bulunuyorsa, neresi yanlış bulunuyorsa, çözümleriyle birlikte, emin olun, dinlemeye hazırız; nerede istiyorsanız, gelip, bu bilgileri almaya hazırız. Kaldı ki, gerek 58'inci hükümet gerekse 59'uncu hükümet, sadece bunu söylemekle kalmadı; uzun zamandır toplanamayan Ekonomik Sosyal Konsey, ilk defa bu iktidar döneminde toplandı. Bu anlayışımızın gereği olarak, katılımcılığın gereği olarak, toplumda uzlaşma olsun, sorunları birlikte çözelim diye... Çünkü, kavga ederek harcayacak zamanımız kalmadı, kavga etmeye mecalimiz de kalmadı. Eğer, bir atımlık barutumuz varsa, bunu, birlik içerisinde, dirlik içerisinde, Türkiye'nin iyiye gitmesi için, Türkiye'nin iyiliği için, Türkiye'nin refahının artırılması için kullanmak mecburiyetindeyiz. Onun için, farklı bir anlayışı ortaya koyabildiğimiz takdirde, siyasetin kalitesi de yükselecek, siyasetin itibarı da yükselecektir. Biz, şimdi, bu kürsüye geldiğimiz zaman hep diyoruz ki, Yüce Meclis, Yüce Meclis... Gerçekten de bu Meclis yücedir; ama, yüce tavırları da ortaya koyarak, bu düşüncenin, bu fikrin arkasına güzel örnekleri koymak durumundayız. Zannediyorum, bu dönem, böyle bir fırsatı Türkiye yakaladı; bu fırsatı, iktidarıyla yakaladı, muhalefetiyle yakaladı. Gelin, bu fırsatı boşa kullanmayalım milletimize güzel örnekleri birlikte yapalım diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bir de, vatandaşımıza "umutlar tükendi" filan tarzında, hep olumsuz anlamlar taşıyan, olumsuzluklar taşıyan bir kısım mesajlar vererek Türkiye'de siyaset yapma alışkanlığını da bırakalım.

Şimdi, bir iktidara ümit tükendi mi tükenmedi mi; bunun göstergesi, benim veya bir kişinin beyanı değildir, sadece kamuoyu araştırmaları da değildir; iktidara ümidin devam edip etmediğinin en önemli göstergesi, bizatihi milletin kendisidir.

Bakınız, AK Parti iktidara geleli şunun şurasında dört ay oldu, eski tabirle, kırk bile çıkmadı daha; ama, bakınız, iki defa testten geçiyoruz; bir Siirt'ten geçtik; itirazı olan var mı? Siirt'ten, bundan daha güzel test var mı, ümidin devam edip etmediğini gösteren? (AK Parti sıralarından alkışlar)

İkincisi, pazar günü Çorum'da var. Çorum'da seçim yapıyoruz, onbinlerce insan orada rey kullanacak. Bakalım, kime ümit bağlamış, ümidi devam ediyor, kimden ümidi kesmiş; bunun hepsini de pazartesi günü sabahı görmüş olacağız. Eğer bu söylediklerimde yanlış varsa, o zaman, ben, oturup düşünceğim. Eğer başkalarının fikri yanlış çıkıyorsa, tahmini yanlış çıkıyorsa, onların da oturup düşünmeleri lazım diye düşünüyorum.

Dolayısıyla, benim görebildiğim, Siirt seçimlerinin sonuçlarına bakarak diyoruz ki, bu hükümete milletin ümidi devam ediyor, desteği devam ediyor. Bu desteğin bize ne vebal ne sorumluluk yüklediğinin çabası ve gayreti içerisindeyiz ve inşallah, milletimize karşı da yaptığımız hizmetlerle mahcup olmayacağız diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, siyaset, benim anlayabildiğim kadarıyla, sadece konuşmak değildir, sadece doğruları söylemek değildir; siyaset, doğruları söylemek kadar doğruları da yapmaktır. Belki Türk siyasetinin temel eksikliği, yeteri kadar doğruların söylenmiş, fakat, yeteri kadar doğruların yapılamamış olmasıdır.

Biz, burada, elbette, başka partilerin de, başka iktidarların da söylediği, kendimiz de inandığımız için, bir kısım doğruları aldık; inandığımız için aldık ve yapmayı taahhüt ettiğimiz için, taahhüt etmek istediğimiz için, gereğini yapmak için aldık. Bunların başında kamu yönetimi geliyor. Hep beraber söylemiyor muyuz; artık bu devlet yapısı hantaldır, bu devlet çalışmıyor, bu devlet giderek millete yük olmaya başladı, topladığımız vergiler şuraya gidiyor buraya gidiyor, köklü bir reform ihtiyacı var. Bizim söylediğimiz, bu genel doğrudur, herkesin kabul ettiği doğrudur.

AK Parti olarak diyoruz ki, bunlar geçmişte yapılamadı, biz yapacağız. Bunu acil eylem planımızla ortaya koyduk. Şimdi, bizim muhalefetten beklediğimiz, bu doğruları niye yapmıyorsunuz, eylem planınıza uygun olarak bunu niye gündeme getirmediğiniz diye bizi sıkıştırmanızdır. Eğer bunları yapmazsanız- iktidar boşluğu olabilir; ama, bir rejim için, bir demokrasi için en büyük tehlike, muhalefet boşluğudur- eğer Cumhuriyet Halk Partisi, bugün 59'uncu hükümeti tenkit ettiği şekliyle, o muhtevayla tenkit etme durumunda olursa, korkarım ki, bir süre sonra, toplum, Mecliste muhalefet boşluğu var kanaatine varır. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bunu doğru bulmam, bunu rejim hesabına fevkalade tehlikeli bulurum. Onun için, gelin, biz iktidar olarak yaptığımızı doğru yapalım, siz de muhalefet olarak yaptıklarınızı doğru yapın; çünkü, rejimin selameti bundadır; milletin geleceği de, bu iki doğrunun bir noktada kesişmesine bağlıdır.

Değerli arkadaşlarım, tabiatıyla, Türkiye olarak zor bir dönemden geçiyoruz, sıkıntılı bir dönem. Bunu kabul etmeyen hiç kimse yok. Keşke sorunları zamanında

çözebilseydik, keşke konuları sorun haline getirmeseydik. Bu ülkede, hepimiz kabul ediyoruz ki, yarım yüzyıldır tartıştığımız konular var; halen bir çözüme bağlayamadık. Bağlayamadığımız için de, işte, kırk yılın çarşambası geldi AK Parti iktidarının önünde duruyor. Onun için, tabiatıyla “bu sorunların, bu sıkıntıların sebebi biz değil” diyoruz; bu doğrudur; ama, bu, sorunları çözmek için de bizim bir bahanemiz değildir. Onun için, gayret sarf ediyoruz, bu sorunları ortadan kaldıralım diye uğraşıyoruz. Bunların başında da, dış politika sorunlarımız geliyor.

Bakınız, dış politika konularını konuşurken geçmişte yaptığımız bir yanlış bu-rada siyaset adına itiraf edip meseleyi doğru bir zemine oturtmamız lazım. Şimdi, genelde, bizim siyasî söylememizde “vatanseverler”, “vatan hainleri” kavramları çok kullanılır. Siyasette bunun kadar tehlikeli, bunun kadar ayırımcı iki kavram bil-miyorum. Bunun bir kantarı yok. Bunun bir kantarı olmadığı için, filancalar çok vatansever, falancalar az vatansever... Bu ülke için, bu ülkenin menfaatına, kendi düşüncesi bana göre yanlış bile olsa, ben herkesin vatansever olduğuna, düşüncelerini bu anlayışla dile getirdiğine inanıyorum ve olabildiğince de bunlardan istifade etmeye çalışıyorum.

Şimdi, içinden geçtiğimiz dönem, Türkiye’nin belki yüz yıllık geleceği bakımından gerçekten tarihî önemi olan günlerdir. İşte, Ortadoğu’da işler karıştı, Ortadoğu’da kan gövdeyi götürdü, götürüyor. Türkiye olarak, hiç kimse, insafı olan hiç kimse, bu partinin barış için çaba göstermediğini, üzerine düşeni yapmadığını söyleyemez. Emin olun çalmadığımız kapı kalmadı; bunu, yalnız sizlere söylemiyorum, bu vesileyle, milletimize ifade etmeye çalışıyorum. Çalmadığımız kapı kalmadı. Bilinen bilinmeyen, açıklanan açıklanmayan her türlü yola başvurduk; acaba, bu bölgede barış olur mu... Çünkü, bu bölgenin barış içerisinde olması, en evvel, Türkiye’nin menfaatıdır. Biz, hem inancımız itibarıyla hem tarihî geçmişimiz itibarıyla hem de geldiğimiz nokta itibarıyla barışı en çok isteyen milletiz. Bizim devletimizin geleneksel politikası, bölgede, dünyada, evimizde, evimizin dışında her tarafta barış esasına dayanır. Böylesine geleneksel bir politikayı sürdüren bir devlet ve onun adına şu an icrai hükümet eden bizler, sonuna kadar barıştan yana olduk; ama, hepiniz görüyorsunuz ki, bizden başka da bu çabayı gösteren olmadı. Şimdi, geldiğimiz nokta itibarıyla, kimse, AK Parti iktidarlarına üzerine düşeni yapmadı diyemez. Elimizden geldiği kadar uğraştık; ama, barışı temenni etmek başka, barışı temin etmek başkadır; temin etmeye de gücümüz yetmedi. Gücümüzü aşan noktada, kimse başkasının ağzıyla, bu ülkeyi, bu devleti, bu devletin hükümetlerini, Meclisi suçlamasın.

TUNCAY ERCENK (Antalya) — Kimin ağzı?

ADALET BAKANI CEMİL ÇİÇEK (Devamla) — Hakikaten, birçok kişi, barışı istiyoruz gözüktü; ama, el altından yardım yapmaktan da geri kalmadı. Dolayısıyla, barış istiyoruz; ama, barış isterken de, ülkemizin menfaatlarını korumak gibi de bir sorumluluğumuz var, tarihimize karşı var, milletimize karşı var, Meclisimize karşı var. Bu sorumluluğun gereği neyi gerektiriyorsa dün onu yaptık, bugün bunu yapıyoruz, yarın da onu yapmaktan geri kalmayacağız; bundan herkes emin olmalıdır. Bu noktada üzerimize ne düşürse yapacağız.

İşte, Irak meselesini biz böyle anlamaya çalıştık. Ülkemizin menfaatlarını korumaya çalıştık. Orada akan her kan, herkesten evvel bizi rahatsız eder. Bizim, Irak'ta yaşayan insanlarla tarihî beraberliğimiz var, kardeşliğimiz var, akrabalığımız var. Başkaları akli verdi, geçmişte, ekmeği vermedi -bunun altını çiziyorum- başkaları ekmeği vermedi, akli verdi, silahı verdi, fitne fesadı ekti oraya, bir sürü gizli servisler orada cirit atıyor, NGO adı altında bir sürü kuruluş orada fitne fesat tohumlarını ekmeye devam ediyor, orada katliamlar oldu. 517.000 kişi Türkiye hudutlarına geldi zaman -ben o zaman hükümetteydim- Kırşehir'den, Nevşehir'den, Niğde'den patates, başka yerden bulgur, un toplayarak, oradaki insanlara yardımcı olmaya çalıştık, bunlar, bizim görevimizdi. Orada kimin kanı akarsa aksın, en evvel bu ülkenin insanının yüreği yanar; ama, bir şeyi de görmemiz lazım, biz, o bölgede tekrar bir Bosna dramı yaşamak istemiyoruz, bir Kosova dramı yaşamak istemiyoruz. Devletimiz meseleye böyle bakıyor, biz, hükümet olarak meseleye böyle bakıyoruz. Bunun dışındaki her türlü düşünce, devlete de bühtandır, bize de bühtandır; bunu da açıkça ifade etmek isterim. (AK Parti sıralarından alkışlar) Çünkü, bakınız, bu meselede, ne tip çarpıtmaların olduğunu görüyoruz. Bir taraftan manşet attılar -maalesef, birçok kurum, birçok kuruluş iyi bir imtihandan geçmedi- "Türk'ün kanını parayla mı satıyorsunuz" dediler; ama, sonra "6 milyar dolar ne oldu" diye bizden hesap sormaya kalktılar. (AK Parti sıralarından alkışlar) Şimdi, ya o söylediğiniz doğru ya bu geldiğiniz nokta doğru. Onların da bir tercih yapmış olması lazım gelir, onların da sorumluluk taşıması lazım gelir. Yazan çizen, söyleyen konuşan kim ne varsa, gelin, bu noktada hepimiz aynı hedefe yönelelim; o hedef de, burasıdır.

Dolayısıyla, şu an, biz, AK Parti iktidarı olarak, bir devlet politikası yürütüyoruz. Elbette, siyasî sorumluluğu bize aittir; elbette, bunun omuzlarımıza yüklediği mesuliyet neyse, biz, onu, şerefle, şanla taşımaya hazırız; ama, biz, hiçbir şeyi kendiliğimizden yapmıyoruz; devletin ilgili birimleri ile istişare ederek, danışarak, bilgimizi, tecrübemizi, devletimizin hafızasını orta yere koyarak bir politika götürmeye çalışıyoruz hem burada hem Kıbrıs'ta hem başka tarafta. Onun için, eğer bir siyaset yapılacaksa, onu tarım alanında yapalım, sanayileşme politikalarında yapalım, başka tarafta yapalım; ama, dış politika konusunda, olabildiğince beraberliklerimizi öne çıkarmak suretiyle, şu zor dönemi birlikte geçmemiz lazım. Hakikaten, çok sıkıntılı bir dönem, çok zor bir dönem. İnşallah, bu zorlukları birlikte aşmak bu Parlamente'ye nasip olacaktır, inşallah AK Parti iktidarına nasip olacaktır diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, Kıbrıs konusu, tabiatıyla, bizim, en önemli konumuz, bununla ilgili de, zaman zaman bir kısım çarpıtmalar oluyor. Ne söylüyorsak, ne yapıyorsak, ne demek istiyorsak, bunu çok açık söyledik; söylediğimiz her şeyin de arkasında duruyoruz, durmaya da devam edeceğiz. Gelip, size, her zaman hesap vermeye de hazırız. Hele hele dış politika konularında, eski alışkanlıkla değil... Şu AK Parti iktidarı döneminde, eski Başbakanımız, şimdiki Dışişleri Bakanımız, üç defa, muhalefet partisi liderini ziyaret etti; etmesi gerekiyordu, yapılan doğrudur, böyle olması gerekiyordu. Bu gelenekleri artırmamız lazım, bu güzellikleri artırmamız lazım. Dediğim gibi, bu noktalarda eğer bir yanlışımız varsa, biz, bunu düzeltiriz; ama, kimse, bunun üzerinden de başka anlamlar çıkarma gayreti içerisinde olmamalıdır. Böylesine sıkıntılı bir dönemde, bu devlet ve bu hükümet, geldiğimiz

noktada, yedi cephede birden mücadele vermek gibi bir durumla da karşı karşıyadır. Ee, Türkiye'yi de bu noktaya biz getirmediğimize göre, geçmişini suçlayarak olumsuzlukları ortadan kaldıramadığımıza göre, gelin, bu sıkıntıları ortadan kaldıracak noktasında, Meclis içindeki, Meclis dışındaki bütün partilerle işbirliği yapalım. Nitekim, bunun örneklerini de vermeye çalıştık. Bu, aslında, bizim, bir siyaset anlayışımızı ifade ediyor. Hükümet Programının girişinde yazdığımız metinde, siyaseti bir uzlaşma alanı haline getirelim dedik. Ben, bunda bir yanlışlık görmüyorum, bir beis de görmüyorum; çünkü, öbür metodu çok denedik, yani, siyaseti kavga alanı kabul etmeyi çok denedik. Hatırlıyorum, o zaman, tek kanallı televizyon var iken, her akşam, şu parti lideri, öbür parti liderine, acaba, nasıl usturuplu bir laf edecek, nasıl köşeye sıkıştırılacak... Siyasetin bir horoz dövüşü haline geldiği dönemleri yaşadık. Bir kısmımız o partinin arkasında, bir kısmımız öbür partinin arkasında saf bağladık. Sonra yumruklarımızı sıktık, sonra dişlerimizi gıcırdattık. Onlar olmadı, sopalara, taşlara sarıldık, o da yetmedi, silahlara sarıldık. İşte, bu, öbür üsluptu. Bu üslubun hepsi geride kaldı. Onu geride bırakın diye, bu 2 partiyi, millet, Meclise seçti getirdi. (AK Parti sıralarından alkışlar) Dolayısıyla, biz, yeni bir siyaset anlayışını birlikte tesis etmeye mecburuz. Onun için, siyaset, bir uzlaşma alanıdır; uzlaşacağız, konuşacağız, müştereklerimizi öne çıkaracağız. İnanıyorum ki, ülkemizin kaynaklarını kavgaya değil, enerjimizi birbirimizi boğazlamaya değil, kendi varlığımızı bir başkasının yokluğunda aramada değil, birlikte yaşamada arayacağız. Fikirleri ne olursa olsun, düşünceleri ne olursa olsun, orijini ne olursa olsun bu coğrafyada yaşamının, bu devletin vatandaşı olmanın, böyle bir kültüre, böyle bir medeniyete mensup olmanın gururunu, hazzını kendi içimizde taşıyarak enerjimizi, gücümüzü birleştireceğiz ve inşallah, aynen İstiklal Harbinde olduğu gibi, sıkıntılı zamanlarda olduğu gibi bu zorlukları birlikte aşacağız. Bunun yolu uzlaşma alanı haline getirmekten geçiyor siyaseti. Kavga alanı haline getirmek, Türkiye'ye bir fayda getirmedi. Belki, bunun en acı tecrübelerini de Türkiye yaşamış oldu. İşte, AK Parti, kurulduğu günden beri, esas itibarıyla, böyle bir fikri temsil ediyor. Buradaki 365 kişilik grup içerisinde, çok değişik partilerde görev yapmış arkadaşlarımız var; siyasete ilk defa bu parti çatısı altında girmiş olanlar var; belki, daha evvel, bu parti, çatısı altında olmadan evvel farklı dünya görüşlerini temsil eden insanlar var; ama, netice itibarıyla, bu parti, bir şemsiye olarak, Türkiye'de ne varsa onu kabul etti. Siyaset de, zaten, realiteleri kabul etmektir. Realitelere sırt çeviren, gerçeklere sırt çeviren, millete sırt çeviren bir partinin gidebileceği de hiçbir yer yoktur, bu siyasetin Türkiye'yi götürebileceği de bir yer yoktur. Onun için, biz, AK Parti olarak, AK Parti iktidarı olarak, bu ülkede ne varsa hepsi bizim kabulümüzdür. Bu ülkede kim ne söylüyorsa hepsini can kulağıyla dinlemeye hazırız. Bu ülkede insanların düşüncesi, kanaati ne olursa olsun, işbirliği yapılabileceğine inanıyoruz. Birlikte sorunların üstesinden gelebileceğimize inanıyoruz. Çağdaş siyaset de budur, AK Partinin ve AK Parti iktidarının Türkiye'de tesis etmeye çalıştığı siyaset de budur. İnanıyorum ki, bu geçtiğimiz süreçte, bu anlayışla, bu mantaliteyle, sorunlara böyle yaklaşmak suretiyle bu sıkıntıların üstesinden geleceğiz. İnşallah, milletimiz, önümüzdeki zaman dilimi içerisinde bugünkü sıkıntılardan kurtulacak, geleceğe güvenle bakabilmenin hem fikrî zeminini hem siyasî zeminini, her türlü ortamını bu iktidar döneminde bulmuş olacaktır diye düşünüyorum.

Bu temenniyle hepinize saygılar sunuyorum. (*Alkışlar*)

BAŞKAN — Sayın Bakan, teşekkür ederim.

Şahıslar adına ikinci ve son konuşma, Mardin Milletvekili Süleyman Bölünmez'e aittir.

Sayın Bölünmez, buyurun efendim. (*Alkışlar*)

Süreniz 10 dakika.

SÜLEYMAN BÖLÜNMEZ (Mardin) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 59'uncu hükümetin programıyla ilgili, şahsım adına söz almış bulunmaktayım; hepinizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Her yeni gibi, yeni hükümet de halkımız için yeni bir umuttur, umut olmalıdır, Türkiye'nin buna ihtiyacı var; ama, artık, umutlar gerçeğe dönüşmelidir. Umarım, 59'uncu hükümet bunu başarır ve halkımızın umutlarını gerçeğe dönüştürür.

58'inci hükümet, üç aylık kısa ömründe, gerek ekonomik gerek siyasî olarak ağır sorunlarla uğraşmak zorunda kaldı; bu, doğrudur; fakat, en az bunun kadar doğru olan bir şey daha var, o da, 58'inci hükümetin, Türkiye'nin ağır sorunlarının çözümü yolunda önceden hiçbir hazırlığının olmadığına anlaşılmış olmasıdır. Şimdi 59'uncu hükümette yer alan arkadaşlarımız 58'inci hükümette de yer almışlardı; umarım, geçen üç ay içerisinde, sayın bakanlarımız, Türkiye'nin gerçek problemlerini, icra başında olan kişiler olarak doğru tespit etmiş ve çözümlerini üretmişlerdir.

Sayın milletvekilleri, 21'inci Yüzyılın bütün dengelerini değiştirecek bir savaşın artık içindeyiz. Mardinliler, güne, Amerikalıları görerek başlıyor ve biliyorlar ki, savaş, asıl Mardinlileri vuracak. Zaten Mardin'de dibe vurmuş ticaret, her zaman, gün yüzü göreceken bir imtihanla karşılaştırmaktadır. Mardin'de herkes, eli kalbinde dolaşıyor. Sadece Mardin mi; hayır, İskenderun-Mardin-Habur hattındaki tüm vatandaşlarımız, hepsi, eli kalbinde dolaşıyor.

59'uncu hükümete ve bize düşen en önemli görevler, bu savaş belasından milletimizi bir an evvel ve en az zararla kurtarmaktır. Kolay olan yapıldı mı iş, zor olan yapıldı mı başarı; biz, 59'uncu hükümetten iş değil, başarı bekliyoruz.

Değerli milletvekilleri, her hükümetin öncelikleri vardır. 59'uncu hükümetin öncelikleri de Yüce Meclisimize arz edildi. Peki, Irak krizinden zarar gören ve daha zarar görecektir tüm sınır illerimiz nerede; acil sorunlarına ilişkin çözümler, zaten, normalde bile bir savaş alanını andıran bu illerin durumu ne olacak?

Mardinli tedirgin, güneydoğu gergin, bölge illeri 59'uncu hükümetin acil eylem planını bekliyor; yarının ne olacağını bilmek istiyor. New York'ta bile, savaş tatbikatı yapıldı, sivil halka gaz maskesi dağıtılırken Mardin'de neler yapılıyor; Mardin'de sivil savunma ne yapıyor? Neden bir şeyler yapılmıyor?

Arkadaşlar, inanın, Mardinli can derdini çoktan unutmuş, çocuklarının yarınını ve geleceğini düşünmektedir; yarın ne olacağını bilmek istiyor. Bize soruyor; "Nedeni olmadığımız; ama, mağduru olduğumuz bu krizden doğan zararlarımızı kim ödeyecek?" Şimdi, ben ve benimle Mardin'den seçilmiş AK Partili ve CHP'li arkadaşlar, yarın Mardin'e gittiğimizde, hükümetin bu programını elimize alıp, bakın

hemşehrilerim, 59'uncu hükümet sizi düşünmüş, şu şu programları uygulayarak sizlerin zararını ödeyecek, merak etmeyin, hükümetimiz sizin yanınızda, nasıl diyeceğiz?

Sayın Başbakanım, Siirt'e teşekkür ettiğinizde, bölge milletvekilleriyle Mardin'e, Urfa'ya, Diyarbakır'a, Şırnak'a gelip, bunları kendiniz mi izah edeceksiniz? Bunu sizden bekliyoruz; çünkü, biz, programda yer almayan konulara cevap veremeyiz; ama, siz, programda neden olmadığını anlatabilirsiniz. Ama, ne yazık ki, 59'uncu hükümetin, sınır illerimize ilişkin ciddi hiçbir hazırlığının olmadığı açıktır; en azından, bu programda böyle bir şey yok. Türkiye'nin, dört bir yanındaki komşularıyla yapacağı sınır ticareti, birçok sınır ilimizi ekonomik olarak kalkındırabilir ve değerli arkadaşlar, inanın ki, komşu ülkelerle yapılacak sınır ticaretiyle, sadece ekonomik değil, siyasi boyutta da barışı yakalayabiliriz.

Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki, Suriye ve Irak'a en yakın tek ve ilk serbest bölge Mardin'dedir; ama, ne fayda? Soruyorum size değerli milletvekilleri, serbest bölge, işlemiyorsa, neye yarar? Eğer, isteyen başka illerimiz varsa, burayı vermeye hazırız.

Bakın, tekrar söylüyorum: Hiç zaman kaybetmeden, sınır ticareti ve transit ticaretle ilgili yasal düzenlemelerin yapılması ve Nusaybin gümrük kapısının açılması, bürokratik engellerin bir an önce ortadan kaldırılması şarttır.

Sayın arkadaşlar, Mardin'in derdine çare olmazsanız, tedirginliğini gidermezseniz, oradaki vatandaşlarımız, sandık başında bunun hesabını sorar. 3 Kasım seçimlerinden başarıyla çıkan partilerin kendileri iyi bilmelidir ki, Türkiye'de halk, artık, hesap sormasını öğrenmiştir.

Değerli Başbakanım, Başkanlığınızla, Mardin'in acil dertlerine, bu hükümet, yarından tezi yok, çözüm bulacak, Mardin'e yardım edecek. Mardin gibi güneydoğu illerine, en azından, hükümetin bakanları, kendi konularında, gelip, güneydoğulunun derdini yerinde görecektir, yerinde de çözüm bulacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Mardin, kalkınmada birinci derecede öncelikli illerden biri olmasına rağmen, gerek ekonomik gerekse sosyal yönden uzun süredir ihmal edilmiştir. Güneydoğuda yirmi yıl süren terörün yarattığı tahribatlar ve açtığı yaralar, bu bölgedeki sorunları büsbütün ağırlaştırmıştır, insanca yaşam koşullarını tamamen ortadan kaldırmıştır. Mardin İli de, terörden en çok etkilenen illerin başında gelmektedir.

Doğunun ve güneydoğunun ekonomik can damarı konumunda olan Habur Sınır Kapısının kapatılmasıyla, Mardin halkı ve güneydoğu kaderiyle yüz yüze bırakılmıştır. Mardin üniversitesinin kurulması için gerekli çalışmalar yapılmamış, bu yüzden, gençlerimiz, eğitimsizliğe terk edilmiştir. Güneydoğunun kalkınması için gerçekleştirilen Güneydoğu Anadolu Projesine destek verilmemesi nedeniyle, tarımın can damarı olan Mezopotamya Ovasını sulayacak Mardin ana kanal sulaması inşaatı yarım bırakılmıştır. Çiftçiler, arazilerinde açmak zorunda kaldıkları sondaj kuyuları nedeniyle milyarları bulan elektrik faturalarıyla fakirliğe mahkûm edilmiştir. Mardin-Kızıltepe duble yol yapımı projesi bir türlü bitirilmemiştir. Yıllardır süregelen şebeke suyu problemi çözülmemiş, tek çözüm yolu olan beyaz

su projesinin desteklenmemesi nedeniyle, binlerce yıllık tarihine rağmen, Mardin İli, yoksulluğa ve geri kalmışlığa terk edilmiştir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, terör yüzünden büyük kentlere yaşanan yoğun göç, terörün bölgede artık bir son bulmasıyla bitmiş, yavaş yavaş yaralar sarılmaya başlanmıştır. Şimdi ise, terör nedeniyle boşaltılan 129 köyden 118 köye dönüş izni verilmektedir. Peki, bu insanlar köylerine nasıl dönsün; evler okullar yıkılmış, elektrik trafoları tahrip edilmiş, telefon hatları sökülümüş, sondaj pompaları yok olmuş ve en önemlisi, tek geçim kaynakları olan hayvancılık bitmiştir ve siz diyorsunuz ki, hadi köyünüze dönün. Bu yüzden, ben de diyorum ki, yerleşime açılan köylerin altyapısı hazırlanmalı, ekonomik olanakları yeterli seviyede ve güvenliğin tam olarak sağlandığı köylerde, dönüş devlet katkısıyla yapılmalıdır.

Seçim zamanı, Mardin milletvekili değerli arkadaşlarımla bu köyleri ve mezraları tek tek ziyaret ettik. Arkadaşlar, lütfen, siz de beni onaylayın; o dönemde hangi ihtiyaçlar talep edildi: Penceresi, tahtası olmayan okullar, malzeme; kilometrelerce uzakta okullarına yürüyerek giden yavrularımın derdine deva, susuzluğa bir çözüm olsun diye sondaj kuyularına yeni motor; daha neler neler... Bu sorunları çezeceğiz diye söz vermedik mi arkadaşlar?

Dert çok, say say bitmiyor, al işte, bir başka kanayan yara, hükümet programı ortada; Türkiye'nin bir turizm markası olması için turistik bölgelerin çeşitlendirilmesi öngörülüyor. Buyurun değerli hükümet üyeleri, size dünya üzerinde Venedik ve Kudüs'ten sonra hâlâ yaşanabilir üçüncü SİT kenti Mardin. Dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın kültürlerin beşiği olan Mardin, Türk turizmi için bir fırsat. Bu fırsat neden değerlendirilmesin? Neden, Mardin, Türkiye'nin turizm merkezlerinden biri olmasın?

Sorunlar bitmedi; Mardin İli, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Bölünmez, süreniz bitti; lütfen, konuşmanızı tamamlayın.

SÜLEYMAN BÖLÜNMEZ (Devamla) — Teşekkürler Başkan.

Düşünün ki, bölgede, bundan tam 1700 yıl öncesinde yapılan ve eğitim için kullanılan Kasımiye Medresesi, Hristiyan Dinine birçok âlim yetiştirmiş ve yetiştirmeye devam eden Deyr'üz zafaran Manastırı varken, şu anda 21'inci Yüzyılda, bırakın üniversiteyi, maalesef, bir yüksekokul bile yoktur. Ne eğitim ne sağlık, on yıldır hastanesi bile bitirilmemiştir; bu da, atalarımıza karşı bizim bir ayıbımızdır arkadaşlar.

Sözlerimi tamamlarken, üzerinde önemle durmak istediğim bir konu daha var; dokunulmazlık konusu. Hükümet Programı içinde yer alan kamu adına görev yapanların dokunulmazlığıyla birlikte, Meclisin saygınlığı açısından gerekliliğine yürekten inandığım milletvekilliği dokunulmazlığının da kaldırılması şarttır. 59'uncu hükümetin öncelikli icraatlarından biri bu olmalıdır; yürekten destekliyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Erdoğan'ın Yüce Meclise girmesinde nasıl iktidar ve muhalefet olarak katkımız olduysa, vatanın huzuru ve refahı için verilen her kararda beraber olmamız gerektiğine inanıyorum. İnancım ve desteğim, Mardin İlinin tüm sorunlarının, 22'nci Dönem milletvekillerinin de katkılarıyla, 59'uncu hükümetin çabasıyla çözüleceği yönündedir.

Mardin halkı adına icraatlarını yakından takip edeceğim 59'uncu hükümetin programına müspet baktığımı bildirir, 59'uncu hükümetin vatanımıza ve milletimize hayırlı olmasını dilerken, bizi izleyen yüce, aziz milletimize ve Meclisimize saygılarımı arz ederim. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Bölünmez, teşekkür ederim.

Ankara Milletvekili Sayın Yakup Kepenek, talebinizi aldım. “Son söz milletvekilinindir” hükmü uyarınca söz istiyorsunuz. Şahıslar adına konuşma listesinde onuncu sıradasınız. Eğer, hükümet, iki sayın üyenin arkasından bir konuşma yapmış olsaydı “son söz milletvekilinindir” hükmü gereğince, üçüncü sıradaki Samsun Milletvekili Sayın Suat Kılıç’a söz verme durumunda kalacaktım; size söz verme imkânım yok.

Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Güvenoylamasının, Anayasanın 110'uncu, İçtüzüğü'nün 124'ncü maddeleri gereğince, görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir. Buna göre, güvenoylaması, 23 Mart 2003 Pazar günü yapılacaktır.

Alınan karar gereğince, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güvenoylamasını yapmak ve 2003 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarıları ile 2001 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarılarını görüşmek için, 23 Mart 2003 Pazar günü saat 11.00'de toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.38

TBMM TUTANAK DERGİSİ
Dönem 22 Cilt 9 Birleşim 53
Sayfa 6-7
23.03.2003 Pazar

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Bülent ARINÇ

KÂTİP ÜYELER: Mehmet DANIŞ (Çanakkale)

Ahmet KÜÇÜK (Çanakkale)

Açılma Saati: 11.00

Güvenoylaması

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 53’ncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır; gündeme geçiyoruz.

Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında, Anayasanın 110 ve İçtüzüğü’nün 124’ncü maddeleri gereğince güvenoylaması yapılacaktır.

BAŞKAN — Güvenoylamasının açık oy şeklinde yapılması, İçtüzüğü’nün 124’ncü maddesi gereğidir. İçtüzüğü’nün 139’uncu maddesine göre de, açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir.

Açıkoylama şekillerini şu sıraya göre oylayacağım:

1- Elektronik oylama cihazıyla,

2- Oy kupalarının sıralar arasında dolaştırılması suretiyle,

3- Adı okunan milletvekilinin, kabul, ret veya çekimser şeklinde oyunu belirtmesi suretiyle,

4- Adı okunan milletvekilinin, kürsü önüne konulacak kutuya oyunu atması suretiyle.

Şimdi, bu sıraya göre oylama yapacağım.

Açıkoylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için 5 dakika süre vereceğim. Bu süre içerisinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin, oy pusulalarını, oylama için öngörülen 5 dakikalık süre içerisinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Ayrıca, vekâleten oy kullanacak sayın bakanlar var ise, hangi bakana vekâleten oy kullandığını, oyunun rengini ve kendisinin ad ve soyadı ile imzasını taşıyan oy

pusulasını, yine, oylama için öngörülen 5 dakikalık süre içerisinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, güvenoylamasının sonucunu arz ediyorum:

Kullanılan oy sayısı : 512

Kabul : 350

Ret : 162⁽¹⁾

Bu sonuca göre, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna Meclisimizce güvenoyu verilmiştir.

Kendilerini kutlar, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı ve başarılı olmasını dilerim. *(AK Parti sıralarından ayakta alkışlar; CHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, tebrikler için ara vereceğim.

Sayın milletvekilleri, teşekkür için, Sayın Başbakan konuşma yapacaklardır.

Buyurun Sayın Başbakan. *(AK Parti sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Siirt) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 59'uncu Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına, Büyük Millet Meclisimizi saygıyla selamlıyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Meclisimiz, milletimizden aldığı emaneti, bugün, Hükümetimize verdiği güvenoyuyla omuzlarımıza bırakmıştır. Bu yüce emanete, büyük milletimiz adına, sadakatle sahip çıkacağız. Büyük Millet Meclisimizle, Hükümetimizle, ülkemizin selameti, halkımızın huzuru ve refahı için seferber olacağız. Yıllar sonra gelen bu coşkuyu ve yıllar sonra siyasete duyulan bu güveni, AK Parti İktidarı, Türkiye'nin, ertelenen özlemlerine kavuşması için değerlendirecektir. Bu zor günlerde, bu tarihî imkânı, ülkemizin itibarı için değerlendirmek, hepimizin boynunun borcudur.

Hükümetim adına, sizleri ve sizlerin şahsında milletimi en kalbî duygularla selamlıyor; bu sıkıntılı günlerin bir an önce aşılıp, aydınlık yarınların gelmesini Allah'tan temenni ediyor; saygılar sunuyorum. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, 11.30'da tekrar toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 11.16

(1) Açıkoylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağın sonuna eklidir.

**Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu
hakkında Güven Oylamasına verilen oyların sonucu**

(Kabul edilmiştir)

<i>Program:</i>	18.03.2003
<i>Güvenoylaması:</i>	23.03.2003
<i>Üye Sayısı:</i>	550
<i>Kabul Edenler:</i>	348
<i>Reddedenler:</i>	164
<i>Çekimserler:</i>	0
<i>Mükerrer Oylar:</i>	2
<i>Toplam:</i>	514
<i>Açık Üyelikler:</i>	-

ADANA

Uğur AKSÖZ	CHP	RED
Atilla BAŞOĞLU	CHP	RED
Abdullah ÇALIŞKAN	AK PARTİ	KABUL
Ömer ÇELİK	AK PARTİ	KABUL
Nevin Gaye ERBATUR	CHP	RED
Recep GARİP	AK PARTİ	KABUL
Vahit KİRİŞÇİ	AK PARTİ	KABUL
Ali KÜÇÜKAYDIN	AK PARTİ	KABUL
Kemal SAĞ	CHP	RED
Seyhan TACİDAR	CHP	RED
Ayhan Zeynep TEKİN	AK PARTİ	KABUL
Abdullah TORUN	AK PARTİ	KABUL
Ziyaettin YAĞCI	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Ziya YERGÖK	CHP	RED

ADİYAMAN

Mahmut GÖKSU	AK PARTİ	KABUL
Şevket GÜRİSOY	CHP	RED
F. Hüsrev KUTLU	AK PARTİ	KABUL
Mehmet ÖZYOL	AK PARTİ	KABUL
Ahmet Faruk ÜNSAL	AK PARTİ	KABUL

AFYON

Sait AÇPA	AK PARTİ	KABUL
İbrahim Hakkı AŞKAR	AK PARTİ	KABUL
Halil AYDOĞAN	AK PARTİ	KABUL
Reyhan BALANDI	AK PARTİ	KATILMADI
Ahmet KOCA	AK PARTİ	KABUL
Mahmut KOÇAK	AK PARTİ	KABUL
Halil ÜNLÜTEPE	CHP	RED

AĞRI

Naci ASLAN	CHP	RED
Cemal KAYA	CHP	KATILMADI
Mehmet Melik ÖZMEN	AK PARTİ	KABUL
Halil ÖZYOLCU	AK PARTİ	KATILMADI
M. Kerim YILDIZ	AK PARTİ	KABUL

AMASYA

Hamza ALBAYRAK	AK PARTİ	KABUL
Akif GÜLLE	AK PARTİ	KABUL
Mustafa SAYAR	CHP	RED

ANKARA

Zekeriya AKINCI	CHP	RED
İsmail ALPTEKİN	AK PARTİ	KABUL
Oya ARASLI	CHP	RED
Beşir ATALAY	AK PARTİ	KABUL
Yılmaz ATEŞ	CHP	RED
Ali BABACAN	AK PARTİ	KABUL
A. Gülsün BİLGEHAN	CHPJ	RED
A. İsmet ÇANAKÇI	CHP	RED
Cemil ÇİÇEK	AK PARTİ	KABUL
İsmail DEĞERLİ	CHP	KATILMADI
Reha DENEMEÇ	AK PARTİ	KABUL
Eşref ERDEM	CHP	RED
Bülent GEDİKLİ	AK PARTİ	KABUL
Haluk İPEK	AK PARTİ	KABUL
Salih KAPUSUZ	AK PARTİ	KABUL

Talat KARAPINAR	AK PARTİ	KABUL
Yakup KEPENEK	CHP	RED
Faruk KOCA	AK PARTİ	KABUL
Muzaffer R. KURTULMUŞOĞLU	CHP	RED
Bayram Ali MERAL	CHP	RED
Mehmet Zekai ÖZCAN	AK PARTİ	KABUL
Remziye ÖZTOPRAK	AK PARTİ	KABUL
Eyüp SANAY	AK PARTİ	KABUL
Önder SAV	CHP	RED
Mehmet TOMANBAY	CHP	RED
Nur Doğan TOPALOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Mustafa TUNA	AK PARTİ	KABUL
Ersönmez YARBAY	AK PARTİ	KABUL
Mustafa Said YAZICIOĞLU	AK PARTİ	KABUL

ANTALYA

Osman AKMAN	AK PARTİ	KABUL
Fikret BADAZLI	AK PARTİ	KABUL
Feridun Fikret BALOĞLU	CHP	RED
Deniz BAYKAL	CHP	RED
Mevlüt ÇAVUŞOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Mehmet DÜLGER	AK PARTİ	KABUL
Hüseyin EKMEKCİOĞLU	CHP	RED
Atilla EMEK	CHP	RED
Tuncay ERCENK	CHP	RED
Nail KAMACI	CHP	RED
Osman KAPTAN	CHP	RED
Burhan KILIÇ	AK PARTİ	KABUL
Osman ÖZCAN	CHP	RED

ARTVİN

Yüksel ÇORBACIOĞLU	CHP	KATILMADI
Orhan YILDIZ	AK PARTİ	KABUL

AYDIN

Ahmet Rıza ACAR	AK PARTİ	KABUL
Mehmet BOZTAŞ	CHP	RED

Özlem ÇERÇİOĞLU	CHP	RED
Ahmet ERTÜRK	AK PARTİ	KABUL
Atila KOÇ	AK PARTİ	KABUL
Seniha ÖYÜŞ	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Mesud ÖZAKCAN	CHP	RED
Mehmet SEMERCİ	CHP	RED

BALIKESİR

Ali AYDINLIOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Turhan ÇÖMEZ	AK PARTİ	KABUL
Ali Kemal DEVECİLER	CHP	RED
İsmail ÖZGÜN	AK PARTİ	KABUL
Sedat PEKEL	CHP	RED
Ali Osman SALİ	AK PARTİ	KABUL
Orhan SÜR	CHP	RED
Ahmet Edip UĞUR	AK PARTİ	KABUL

BİLECİK

Fahrettin POYRAZ	AK PARTİ	KABUL
Yaşar TÜZÜN	CHP	RED

BİNGÖL

Abdurrahman ANİK	AK PARTİ	KABUL
Feyzi BERDİBEK	AK PARTİ	KABUL
Mahfuz GÜLER	AK PARTİ	KABUL

BİTLİS

Abdurrahim AKSOY	AK PARTİ	KABUL
Zeki ERGEZEN	AK PARTİ	KABUL
Edip Safder GAYDALI	Bağımsız	KATILMADI
Vahit KİLER	AK PARTİ	KABUL

BOLU

Yüksel COÇKUNYÜREK	AK PARTİ	KABUL
Mehmet GÜNER	AK PARTİ	KABUL
Metin YILMAZ	AK PARTİ	KABUL

BURDUR

Mehmet ALP	AK PARTİ	KABUL
Bayram ÖZÇELİK	AK PARTİ	KABUL
Ramazan Kerim ÖZKAN	CHP	RED

BURSA

Abdulgöcüt ALP	AK PARTİ	KABUL
Faruk ANBARCIOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Şerif BİRİNÇ	AK PARTİ	KABUL
Faruk ÇELİK	AK PARTİ	KABUL
Kemal DEMİREL	CHP	RED-
Ali DİNÇER	CHP	KATILMADI
Mustafa DÜNDAR	AK PARTİ	KABUL
Zafer HİDİROĞLU	AK PARTİ	KABUL
M. Altan KARAPAŞAOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Sedat KIZILCIKLI	AK PARTİ	KABUL
Mehmet KÜÇÜKAŞIK	CHP	RED
Şevket ORHAN	AK PARTİ	KABUL
Mustafa ÖZYURT	CHP	RED
Niyazi PAKYÜREK	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Emin TUTAN	AK PARTİ	KABUL
Ertuğrul YALÇINBAYIR	AK PARTİ	KABUL

ÇANAKKALE

Mehmet DANIŞ	AK PARTİ	KABUL
İbrahim KÖŞDERE	AK PARTİ	KABUL
Ahmet KÜÇÜK	CHP	RED
İsmail ÖZAY	CHP	RED

ÇANKIRI

Tevfik AKBAK	AK PARTİ	KABUL
İsmail ERİCEKLİ	AK PARTİ	KABUL
Hikmet ÖZDEMİR	AK PARTİ	KABUL

ÇORUM

Feridun AYVAZOĞLU	CHP	KATILMADI
Agâh KAFKAS	AK PARTİ	KATILMADI
Ali Yüksel KAVUŞTU	AK PARTİ	KABUL
Muzaffer KÜLCÜ	AK PARTİ	KATILMADI
Murat YILDIRIM	AK PARTİ	KABUL

DENİZLİ

Mehmet Salih ERDOĞAN	AK PARTİ	KABUL

Osman Nuri FİLİZ	AK PARTİ	KABUL
Mustafa GAZALCI	CHP	RED
Ümmet KANDOĞAN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Uğur NEŞŞAR	CHP	RED
V. Haşim ORAL	CHP	RED
Mehmet YÜKSEKTEPE	AK PARTİ	KABUL

DİYARBAKIR

Aziz AKGÜL	AK PARTİ	KABUL
M. İhsan ARSLAN	AK PARTİ	KABUL
Osman ASLAN	AK PARTİ	KABUL
Mesut DEĞER	CHP	RED
M. Mehdi EKER	AK PARTİ	KABUL
Muhsin KOÇYİĞİT	CHP	RED
Ali İhsan MERDANOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Cavit TORUN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Fehmi UYANIK	AK PARTİ	KABUL
İrfan Rıza YAZICIOĞLU	AK PARTİ	KABUL

EDİRNE

Ali AYAĞ	AK PARTİ	KABUL
Necdet BUDAK	CHP	KATILMADI
Rasim ÇAKIR	CHP	RED
Nejat GENCAN	CHP	RED

ELAZIĞ

Mehmet Kemal AĞAR	DYP	RED
Mehmet Necati ÇETİNKAYA	AK PARTİ	KABUL
Zülfü DEMİRBAĞ	AK PARTİ	KABUL
Şemsettin MURAT	AK PARTİ	KABUL
Abdülhakî TÜRKOĞLU	AK PARTİ	KABUL

ERZİNCAN

Talip KABAN	AK PARTİ	KABUL
Tevhid KARAKAYA	AK PARTİ	KABUL
Erol TINASTEPE	CHP	RED

ERZURUM

Mustafa Nuri AKBULUT	AK PARTİ	KABUL

Recep AKDAĞ	AK PARTİ	KABUL
Mücahit DALOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Muzaffer GÜLYURT	AK PARTİ	KABUL
Mustafa İLICALI	AK PARTİ	KABUL
İbrahim OZDOĞAN	AK PARTİ	KABUL
Ömer ÖZYILMAZ	AK PARTİ	KABUL

ESKİŞEHİR

Mehmet Ali ARIKAN	CHP	RED.
Fahri KESKİN	AK PARTİ	KABUL
Hasan Murat MERCAN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Cevdet SELVİ	CHP	RED
Muharrem TOZÇÖKEN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Vedat YÜCESAN	CHP	RED

GAZİANTEP

Ömer ABUŞOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Nurettin AKTAŞ	AK PARTİ	KABUL
Abdülkadir ATEŞ	CHP	RED
Mahmut DURDU	AK PARTİ	KABUL
Mehmet SARI	AK PARTİ	KABUL
Fatma ŞAHİN	AK PARTİ	KABUL
Kürşad TÜZMEN	AK PARTİ	KABUL
Ahmet ÜZER	AK PARTİ	KABUL
Mustafa YILMAZ	CHP	RED
Ahmet YILMAZKAYA	CHP	RED

GİRESUN

Hasan AYDIN	AK PARTİ	KABUL
Nurettin CANIKLI	AK PARTİ	KABUL
Mehmet IŞIK	CHP	RED
Adem TATLI	AK PARTİ	KABUL
Ali TEMÜR	AK PARTİ	KABUL

GÜMÜŞHANE

Sabri VARAN	AK PARTİ	KABUL
Temel YILMAZ	AK PARTİ.	KABUL

HAKKÂRİ

Esat CANAN	CHP	KATILMADI
Fehmi ÖZTUNÇ	AK PARTİ	KABUL
Mustafa ZEYDAN	Bağımsız	KABUL

HATAY

Zübeyir AMBER	CHP	RED
İnal BATU	CHP	RED
Fuat ÇAY	CHP	RED
Gökhan DURGUN	CHP	RED
Mehmet ERASLAN	AK PARTİ	KATILMADI
Sadullah ERGİN	AK PARTİ	KABUL
Fuat GEÇEN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet SOYDAN	AK PARTİ	KABUL
İsmail SOYLU	AK PARTİ	KABUL
Abdulaziz YAZAR	CHP	RED

İSPARTA

Mehmet Sait ARMAĞAN	AK PARTİ	KABUL
Emin BİLGİN	AK PARTİ	KABUL
Mevlüt COŞKUNER	CHP	RED
Erkan MUMCU	AK PARTİ	KABUL
Recep ÖZEL	AK PARTİ	KABUL

MERSİN

Saffet BENLİ	AK PARTİ	KABUL
Ersoy BULUT	CHP	RED
Vahit ÇEKMEZ	CHP	RED
Ali ER	AK PARTİ	KATILMADI
Mustafa EYİCEOĞLU	AK PARTİ	KATILMADI
Dengir Mir Mehmet FIRAT	AK PARTİ	KABUL
Hüseyin GÜLER	CHP	KATILMADI
Ömer İNAN	AK PARTİ	KABUL
Ali OKSAL	CHP	RED
Hüseyin ÖZCAN	CHP	RED
Mustafa ÖZYÜREK	CHP	RED
Şefik ZENGİN	CHP	RED

İSTANBUL

M. Mustafa AÇIKALIN	AK PARTİ	KABUL
Abdülkadir AKSU	AK PARTİ	KABUL
Güldal AKŞİT	AK PARTİ	KABUL
Halil AKYÜZ	CHP	RED
Halil ALBAYRAK	AK PARTİ	KABUL
Tayyar ALTIKULAÇ	AK PARTİ	KABUL
Ersin ARIOĞLU	CHP	RED
İsmet ATALAY	CHP	RED
Mustafa ATAŞ	AK PARTİ	KABUL
Azmi ATEŞ	AK PARTİ	KABUL
Hasan AYDIN	CHP	RED
Sıdika AYDOĞAN	CHP	RED
Lokman AYVA	AK PARTİ	KABUL
Egemen BAĞIŞ	AK PARTİ	KABUL
Mustafa BAŞ	AK PARTİ	KABUL
Yahya BAŞ	AK PARTİ	KABUL
Murat BAŞESGİOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Nusret BAYRAKTAR	AK PARTİ	KABUL
Hüseyin BEŞLİ	AK PARTİ	KABUL
Alaattin BÜYÜKKAYA	AK PARTİ	KABUL
Ali COŞKUN	AK PARTİ	KABUL
Nimet ÇUBUKÇU	AK PARTİ	KABUL
Mehmet. B. DENİZOLGUN	AK PARTİ	KABUL
Kemal DERVİŞ	CHP	RED
Nazım EKREN	AK PARTİ	KABUL
M. Şükrü ELEKDAĞ	CHP	RED
Ekrem ERDEM	AK PARTİ	KABUL
Gürsoy EROL	AK PARTİ«	KABUL
A. Rıza GÜLÇİÇEK	CHP	RED
İrfan GÜNDÜZ	AK PARTİ	KABUL
H. Fehmi GÜNEŞ	CHP	RED
Z. Damla GÜREL	CHP	RED
Algan HACALOĞLU	CHP	RED
Memduh HACIOĞLU	CHP	RED

Ali İBİŞ	AK PARTİ	KABUL
Halide İNCEKARA	AK PARTİ	KABUL
Ünsal KAÇIR	AK PARTİ	KABUL
Hüseyin KANSU	AK PARTİ	KABUL
Cengiz KAPTANOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Muharrem KARSLI	AK PARTİ	KABUL
Birgen KELEŞ	CHP	RED
Ahmet G. KETENCİ	CHP	RED
Kemal KILIÇDAROĞLU	CHP	RED
Recep KORAL	AK PARTİ	KABUL
A. Kemal KUMKUMOĞLU	CHP	RED
Burhan KUZU	AK PARTİ	KABUL
Göksal KÜÇÜKALİ	AK PARTİ	KATILMADI
Ö. Zülfü LİVANELİOĞLU	CHP	RED
Güldal OKUDUCU	CHP	RED
OnurB. ÖYMEN	CHP	RED
İbrahim R. ÖZAL	AK PARTİ	KABUL
A. Sırrı ÖZBEK	CHP	RED
İnci Gülser ÖZDEMİR	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Ali ÖZPOLAT	CHP	RED
Yaşar Nuri ÖZTÜRK	CHP	KATILMADI
Mehmet SEKMEN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet SEVİGEN	CHP	RED
İdris Naim ŞAHİN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Ali ŞAHİN	AK PARTİ	KABUL
Berhan ŞİMŞEK	CHP	RED
Emin ŞİRİN	AK PARTİ	KABUL
Bihlun TAMAYLIGİL	CHP	RED
Bülent H. TANLA	CHP	RED
Ali TOPUZ	CHP	RED
Gülseren TOPUZ	AK PARTİ	KABUL
Kemal UNAKITAN	AK PARTİ	KABUL
Zeynep Armağan USLU	AK PARTİ	KABUL
Nevzat YALÇINTAŞ	AK PARTİ	KABUL
Hayati YAZICI	AK PARTİ	KABUL
Binalı YILDIRIM	AK PARTİ	KABUL

İZMİR

Hakkı AKALIN	CHP	RED
Zekeriya AKÇAM	AK PARTİ	KABUL
Vezir AKDEMİR	CHP	RED
K. Kemal ANADOL	CHP	RED
Canan ARITMAN	CHP	RED
Mehmet AYDIN	AK PARTİ	KATILMADI
Bülent BARATALI	CHP	RED
A. Rıza BODUR	CHP	RED
Tevfik ENSARİ	AK PARTİ	KABUL
Ahmet ERSİN	CHP	RED
Abdürrezzak ERTEN	CHP	RED
Nükhet HOTAR	AK PARTİ	KATILMADI
Erdal KARADEMİR	CHP	RED
Fazıl KARAMAN	AK PARTİ	KABUL
İsmail KATMERCİ	AK PARTİ	KABUL
Yılmaz KAYA	CHP	RED
Türkan MİÇOOĞULLARI	CHP	RED
Oğuz OYAN	CHP	RED
Enver ÖKTEM	CHP	RED
Mehmet S. TEKELİOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Muharrem TOPRAK	CHP	RED
Sedat UZUNBAY	CHP	RED
Hakkı ÜLKÜ	CHP	RED
Serpil YILDIZ	AK PARTİ	KABUL

KARS

Selahattin BEYRİBEY	AK PARTİ	KABUL
Zeki KARABAYIR	AK PARTİ	KABUL
Selamı YİĞİT	CHP	RED

KASTAMONU

Hakkı KÖYLÜ	AK PARTİ	KABUL
Sinan ÖZKAN	AK PARTİ	KABUL
Mustafa SIVACIOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Mehmet YILDIRIM	CHP	RED

KAYSERİ

Adem BAŞTÜRK	AK PARTİ	KABUL
Mustafa DURU	AK PARTİ	KABUL
Mustafa ELİTAŞ	AK PARTİ	KABUL
Muharrem ESKİYAPAN	CHP	RED
Abdullah GÜL	AK PARTİ	KABUL
Niyazi ÖZCAN	AK PARTİ	KABUL
Sadık YAKUT	AK PARTİ	KABUL
Taner YILDIZ	AK PARTİ	KABUL

KIRKLARELİ

Yavuz ALTINORAK	CHP	RED
Mehmet KESİMOĞLU	CHP	RED
A. Gökhan SARIÇAM	AK PARTİ	KABUL

KIRŞEHİR

Mikail ARSLAN	AK PARTİ	KATILMADI
Hüseyin BAYINDIR	CHP	RED
Hacı TURAN	AK PARTİ	KABUL

KOCAELİ

Eyüp AYAR	AK PARTİ	KABUL
Muzaffer BAŞTOPÇU	AK PARTİ	KABUL
İzzet ÇETİN	CHP	RED
Nevzat DOĞAN	AK PARTİ	KABUL
Nihat ERGUN	AK PARTİ	KABUL
M. Vecdi GÖNÜL	AK PARTİ	KABUL
Salih GÜN	CHP	RED
Osman PEPE	AK PARTİ	KABUL
M. Sefa SİRMEN	CHP	katılmadı

KONYA

Hasan ANĞI	AK PARTİ	KABUL
Ahmet BÜYÜKAKKAŞLAR	AK PARTİ	KABUL
Nezir BÜYÜKCENGİZ	CHP	RED
Muharrem CANDAN	AK PARTİ	KABUL
Remzi ÇETİN	AK PARTİ	KABUL
Abdullah ÇETİNKAYA	AK PARTİ	KABUL

Orhan ERDEM	AK PARTİ	KABUL
Sami GÜÇLÜ	AK PARTİ	KABUL
Ahmet IŞIK	AK PARTİ	KABUL
Atilla KART	CHP	RED
Mehmet KILIÇ	AK PARTİ	KABUL
Özkan ÖKSÜZ	AK PARTİ	KABUL
Kerim ÖZKUL	AK PARTİ	KABUL
Harun TÜFEKÇİ	AK PARTİ	KABUL
Mustafa ÜNALDI	AK PARTİ	KABUL
Halil ÜRÜN	AK PARTİ	KABUL

KÜTAHYA

Soner AKSOY	AK PARTİ	KABUL
Abdullah E. CANTİMUR	AK PARTİ	KABUL
Alaettin GÜVEN	AK PARTİ	KABUL
H. Fehmi KİNAY	AK PARTİ	KABUL
Hüsnü ORDU	AK PARTİ	KABUL
Halil İbrahim YILMAZ	AK PARTİ	KABUL

MALATYA

Miraç AKDOĞAN	AK PARTİ	KABUL
Ferit Mevlüt ASLANOĞLU	CHP	RED
A. Osman BAŞKURT	AK PARTİ	KABUL
Ahmet Münir ERKAL	AK PARTİ	KABUL
Muharrem KILIÇ	CHP	KATILMADI
Fuat ÖLMEZTOPRAK	AK PARTİ	KATILMADI
Süleyman SARIBAŞ	AK PARTİ	KABUL

MANİSA

Bülent ARINÇ	AK PARTİ	KATILMADI
İsmail BİLEN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet ÇERÇİ	AK PARTİ	KABUL
Nuri ÇİLİNGİR	CHP	RED
Hasan ÖREN	CHP	RED
Ufuk ÖZKAN	CHP	KATILMADI
Hüseyin TANRIVERDİ	AK PARTİ	KABUL
Hakan TAŞÇI	AK PARTİ	KABUL

Süleyman TURGUT	AK PARTİ	KABUL
Mustafa Erdoğan YETENÇ	CHP	RED

K.MARAŞ

Fatih ARIKAN	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Ali BULUT	AK PARTİ	KABUL
Avni DOĞAN	AK PARTİ	KABUL
Hanefi MAHÇİÇEK	AK PARTİ	KABUL
Nevzat PAKDİL	AK PARTİ	KABUL
Mehmet PARLAKYİĞİT	CHP	RED
Ali SEZAL	AK PARTİ	KABUL
Mehmet YILMAZCAN	AK PARTİ	KABUL

MARDİN

Süleyman BÖLÜNMEZ	Bağımsız	KABUL
Selahattin DAĞ	AK PARTİ	KABUL
Muharrem DOĞAN	CHP	RED
Mahmut DUYAN.	CHP	RED
Nihat ERİ	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Beşir HAMİDİ	AK PARTİ	KABUL

MUĞLA

Ali ARSLAN	CHP	RED
Gürol ENGİN	CHP	RED
Hasan ÖZYER	AK PARTİ	KABUL
Orhan Seyfi TERZİBAŞIOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Fahrettin ÜSTÜN	CHP	KATILMADI
Ali Cumhur YAKA	CHP	RED

MUŞ

Mehmet Şerif ERTUĞRUL	CHP	RED
Seracettin KARAYAĞIZ	AK PARTİ	KABUL
Sabahattin YILDIZ	AK PARTİ	KABUL
Medeni YILMAZ	AK PARTİ	KABUL

NEVŞEHİR

Mehmet ELKATMIŞ	AK PARTİ	KABUL
Rıtvan KÖYBAŞI	AK PARTİ	KABUL
Osman SEYFİ	AK PARTİ	KABUL

NİĞDE

Mahmut Uğur ÇETİN	AK PARTİ	KABUL
Orhan ERASLAN	CHP	RED
Erdoğan ÖZEĞEN	AK PARTİ	KABUL

ORDU

Eyüp FATSA	AK PARTİ	KABUL
M. Hilmi GÜLER	AK PARTİ	KABUL
İdris Sami TANDOĞDU	CHP	RED
Hamit TAŞÇI	AK PARTİ	KABUL
Kazım TÜRKMEN	CHP	RED
Cemal UYSAL	AK PARTİ	KABUL
Enver YILMAZ	AK PARTİ	KABUL

RİZE

İlyas ÇAKIR	AK PARTİ	KABUL
Abdülkadir KART	AK PARTİ	KABUL
İmdat SÜTLÜOĞLU	AK PARTİ	KATILMADI

SAKARYA

Erol Aslan CEBECİ	AK PARTİ	KATILMADI
Hasan Ali ÇELİK	AK PARTİ	KABUL
Şaban DIŞLI	AK PARTİ	KABUL
Süleyman GÜNDÜZ	AK PARTİ	KABUL
Süleyman Sefer ÜSTÜN	AK PARTİ	KABUL
Recep YILDIRIM	AK PARTİ	KABUL

SAMSUN

Mustafa ÇAKIR	AK PARTİ	KATILMADI
Cemal Yılmaz DEMİR	AK PARTİ	KABUL
Mustafa DEMİR	AK PARTİ	KABUL
Suat KILIÇ	AK PARTİ	KABUL
Ahmet Haluk KOÇ	CHP	RED
Mehmet KURT	AK PARTİ	KATILMADI
İlyas Sezai ÖNDER	CHP	RED
Musa UZUNKAYA	AK PARTİ	KABUL
Ahmet YENİ	AK PARTİ	KABUL

SİNOP

Engin ALTAY	CHP	RED
Cahit CAN	AK PARTİ	KABUL
Mustafa ÖZTORK	AK PARTİ	KABUL

SİVAS

Osman KILIÇ	AK PARTİ	KABUL
Ömer KULAKSIZ	AK PARTİ	KABUL
Nurettin SÖZEN	CHP	RED
Abdullatif ŞENER	AK PARTİ	KABUL
Orhan TAŞ	AK PARTİ	KABUL
Selami UZUN	AK PARTİ	KABUL

TEKİRDAĞ

T. Ziyaeddin AKBULUT	AK PARTİ	KABUL
Ahmet KAMBUR	AK PARTİ	KABUL
Erdoğan KAPLAN	CHP	RED
Mehmet Nuri SAYGUN	CHP	RED
Enis TÜTÜNCÜ	CHP	RED

TOKAT

Zeyit ASLAN	AK PARTİ	KABUL
Şükrü AYALAN	AK PARTİ	KABUL
İbrahim ÇAKMAK	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Ergun DAĞCIOĞLU	AK PARTİ	KATILMADI
Orhan Ziya DİREN	CHP	RED
Feramuz ŞAHİN	CHP	RED
Resul TOSUN	AK PARTİ	KABUL

TRABZON

Şevket ARZ	CHP	RED
Asım AYKAN	AK PARTİ	KABUL
Mustafa CUMUR	AK PARTİ	KABUL
M. Akif HAMZAÇEBİ	CHP	RED
Aydın DUMANOĞLU	AK PARTİ	KABUL
Cevdet ERDÖL	AK PARTİ	KABUL
Kemalettin GÖKTAŞ	AK PARTİ	KABUL
Faruk Nafiz ÖZAK	AK PARTİ	KABUL

TUNCELİ

Hasan GÜYÜLDAR	CHP	RED
V. Sinan YERLİKAYA	CHP	RED

ŞANLIURFA

Yahya AKMAN	AK PARTİ	KABUL
M. Faruk BAYRAK	AK PARTİ	KABUL

Sabahattin CEVHERİ	Bağımsız	KABUL
Zülfikar İZOL	AK PARTİ	KABUL
Mahmut KAPLAN	AK PARTİ	KABUL
M. Atilla MARAŞ	AK PARTİ	KABUL
Mehmet Vedat MELİK	CHP	RED
Mehmet ÖZLEK	AK PARTİ	KABUL
Turan TÜYSÜZ	CHP	RED
Abdurrahman Müfit YETKİN	AK PARTİ	KATILMADI
Mahmut YILDIZ	CHP	RED

UŞAK

Osman COŞKUNOĞLU	CHP	KATILMADI
Ahmet ÇAĞLAYAN	AK PARTİ	KABUL
Alim TUNÇ	AK PARTİ	KABUL

VAN

Maliki Ejder ARVAS	AK PARTİ	KABUL
Hacı BİNER	AK PARTİ	KABUL
Hüseyin ÇELİK	AK PARTİ	KABUL
Asuman Yekta HAYDAROĞLU	AK PARTİ	KABUL
Cüneyt KARABİYİK	AK PARTİ	KABUL
Mehmet KARTAL	CHP	RED
Halil KAYA	AK PARTİ	KABUL

YOZGAT

İlyas ARSLAN	AK PARTİ	KABUL
Bekir BOZDAĞ	AK PARTİ	KABUL
Mehmet ÇİÇEK	AK PARTİ	KABUL
Mehmet ERDEMİR	AK PARTİ	KABUL
Emin KOÇ	CHP	RED
Mehmet Yaşar ÖZTÜRK	AK PARTİ	KABUL

ZONGULDAK

Harun AKIN	CHP	RED
Fazlı ERDOĞAN	AK PARTİ	KABUL
Nadir SARAÇ	CHP	RED
Koksal TOPTAN	AK PARTİ	KABUL
Polat TÜRKMEN	AK PARTİ	KABUL

AKSARAY

Ruhi AÇIKGÖZ	AK PARTİ	KABUL
Ali Rıza ALABOYUN	AK PARTİ	KABUL
Ramazan TOPRAK	AK PARTİ	KABUL
Ahmet YAŞAR	AK PARTİ	KABUL

BAYBURT

Fetani BATTAL	AK PARTİ	KABUL
Ülkü Gökalp GÜNEY	Bağımsız	KABUL

KARAMAN

Mevlüt AKGÜN	AK PARTİ	KABUL
Yüksel ÇAVUŞOĞLU	AK PARTİ	KATILMADI
Fikret ÜNLÜ	CHP	RED

KIRIKKALE

Ramazan CAN	AK PARTİ	KABUL
Vahit ERDEM	AK PARTİ	KABUL
Halil TİRYAKİ	CHP	RED
Murat YILMAZER	AK PARTİ	KABUL

BATMAN

Afif DEMİRKIRAN	AK PARTİ	KABUL
Ahmet İNAL	AK PARTİ	KABUL
M. Nezir NASIROĞLU	CHP	RED
Mehmet Ali SUÇİN	AK PARTİ	KABUL

ŞIRNAK

İbrahim Hakkı BİRLİK	AK PARTİ	KABUL
Abdullah Veli ŞEYDA	AK PARTİ	KATILMADI
Mehmet TATAR	Bağımsız	KABUL

BARTIN

H. İbrahim KABARIK	AK PARTİ	KABUL
M. Asım KULAK	AK PARTİ	KABUL

ARDAHAN

Kenan ALTUN	AK PARTİ	KABUL
Ensar ÖĞÜT	CHP	KATILMADI

İĞDIR

Dursun AKDEMİR	Bağımsız	RED
Yücel ARTANTAŞ	CHP	RED

YALOVA

Muharrem İNCE	CHP	RED
Şükrü ÖNDER	AK PARTİ	KABUL

KARABÜK

Hasan BİLİR	AK PARTİ	KABUL
Mehmet CEYLAN	AK PARTİ	KABUL
Ali ÖĞÜTEN	AK PARTİ	KABUL

KİLİS

Hasan KARA	AK PARTİ	KABUL
Veli KAYA	AK PARTİ	KABUL

OSMANİYE

D. Mehmet KASTAL	AK PARTİ	KABUL
Mehmet SARI	AK PARTİ	KABUL
Necati UZDİL	CHP	RED
Şükrü ÜNAL	AK PARTİ	KABUL

DÜZCE

Fahri ÇAKIR	AK PARTİ	KABUL
Metin KAŞIKOĞLU	AK PARTİ	KATILMADI
Yaşar YAKIŞ	AK PARTİ	KABUL

SIİRT

R. Tayyip ERDOĞAN	AK PARTİ	KABUL
Öner ERGENÇ	AK PARTİ	KABUL
Öner GÜLYEŞİL	AK PARTİ	KABUL

II. Erdoğan Hükümeti
29.08.2007-06.07.2011

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Recep Tayyip Erdoğan 29.08.2007-06.07.2011

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Cemil ÇİÇEK 29.08.2007-02.05.2009

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Hayati YAZICI 29.08.2007-02.05.2009

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Nazım EKREN 29.08.2007-02.05.2009

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Bülent ARINÇ 02.05.2009 – 06.07.2011

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Ali BABACAN 02.05.2009-06.07.2011

Devlet Bakanı

Mehmet AYDIN 02.05.2009-06.07.2011

Devlet Bakanı

Murat BAŞESGİOĞLU 29.08.2007-02.05.2009

Devlet Bakanı

Kürşat TÜZMEN 29.08.2007-02.05.2009

Mehmet Zafer ÇAĞLAYAN 02.05.2009-06.07.2011

Devlet Bakanı

Nimet ÇUBUKÇU 29.08.2007-02.05.2009

Selma Aliye KAVAF 02.05.2009-06.07.2011

Devlet Bakanı

Mehmet ŞİMŞEK 29.08.2007-02.05.2009

Devlet Bakanı

Mustafa Sait YAZICIOĞLU 29.08.2007-02.05.2009

Faruk ÇELİK 02.05.2009-06.07.2011

Devlet Bakanı

Egemen BAĞIŞ 08.01.2009-02.05.2009

Devlet Bakanı

Hayati YAZICI 02.05.2009-06.07.2011

Devlet Bakanı

Faruk Nafiz ÖZAK 02.05.2009-06.07.2011

Devlet Bakanı

Cevdet YILMAZ 02.05.2009-06.07.2011

Adalet Bakanı

Mehmet Ali ŞAHİN 29.08.2007-02.05.2009

Sadullah ERGİN	02.05.2009-08.03.2011
Ahmet KAHRAMAN	08.03.2011-02.05.2009
Milli Savunma Bakanı	
Mehmet Vecdi GÖNÜL	29.08.2007-02.05.2009
İçişleri Bakanı	
Beşir ATALAY	29.08.2007-08.03.2011
Osman GÜNEŞ	08.03.2011-06.07.2011
Dışişleri Bakanı	
Ali BABACAN	29.08.2007-02.05.2009
Ahmet DAVUTOĞLU	02.05.2009-06.07.2011
Maliye Bakanı	
Kemal UNAKITAN	29.08.2007-02.05.2009
Mehmet ŞİMŞEK	02.05.2009-06.07.2011
Milli Eğitim Bakanı	
Hüseyin ÇELİK	29.08.2007-02.05.2009
Nimet ÇUBUKÇU	02.05.2009-06.07.2011
Bayındırlık ve İskân Bakanı	
Faruk Nafiz ÖZAK	29.08.2007-02.05.2009
Mustafa DEMİR	02.05.2009-06.07.2011
Sağlık Bakanı	
Recep AKDAĞ	29.08.2007-02.05.2009
Ulaştırma Bakanı	
Binali YILDIRIM	29.08.2007-08.03.2011
Mehmet Habib SOLUK	08.03.2011-06.07.2011
Tarım ve Köyşleri Bakanı	
Mehmet Mehdi EKER	29.08.2007-02.05.2009
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı	
Faruk ÇELİK	29.08.2007-02.05.2009
Ömer DİNÇER	02.05.2009-06.07.2011
Sanayi ve Ticaret Bakanı	
Mehmet Zafer ÇAĞLAYAN	29.08.2007-02.05.2009
Nihat ERGÜN	02.05.2009-06.07.2011
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	
Mehmet Hilmi GÜLER	29.08.2007-02.05.2009
Taner YILDIZ	02.05.2009-06.07.2011
Kültür ve Turizm Bakanı	
Ertuğrul GÜNAY	29.08.2007-02.05.2009
Çevre ve Orman Bakanı	
Veysel EROĞLU	29.08.2007-02.05.2009

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 23 Cilt 1 Birleşim 8
Sayfa 105-126
31.08.2007 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: *Başkan Vekili Eyyüp Cenap GÜLPINAR*

KÂTİP ÜYELER: *Fatoş GÜRKAN (Adana)*

Murat ÖZKAN (Giresun)

Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8'inci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun atandığına dair bir Cumhurbaşkanlığı tezkeresi vardır, okutuyorum:

II.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1.- Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun atandığına dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/8)

29 Ağustos 2007

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ: 6 Ağustos 2007 günlü, B.01.0.KKB.01-08-2-2007-520 sayılı yazımız.

Başbakan'ın önerisi üzerine;

1 — 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 13/12/1983 Gün ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi

Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında

Yasa'nın 4. maddesi uyarınca, dokuz Devlet Bakanının görevlendirilmesi ve bunlardan üçüne Başbakan Yardımcılığı görevinin verilmesi onaylanmıştır.

2- Yeni Bakanlar Kurulu'nda yer alan Bakanlıklara, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 109. maddesi gereğince ekli listede gösterilen kişiler atanmıştır.

Bilgilerinize sunarım.

Abdullah Gül
Cumhurbaşkanı

Bakanlar Kurulu Listesi

Recep Tayyip Erdoğan Başbakan (AK Parti sıralarından alkışlar)

1- Cemil Çiçek Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı (AK Parti sıralarından alkışlar)

2- Hayati Yazıcı Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı (AK Parti sıralarından alkışlar)

3- Nazım Ekren Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı (AK Parti sıralarından alkışlar)

4- Mehmet Aydın Devlet Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

5- Murat Başesgioğlu Devlet Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

6- Kürşad Tüzmen Devlet Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

7- Nimet Çubukçu Devlet Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

8- Mehmet Şimşek Devlet Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

9- Mustafa Sait Yazıcıoğlu Devlet Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

10-Mehmet Ali Şahin Adalet Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

11- Mehmet Vecdi Gönül Milli Savunma Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

12- Beşir Atalay İçişleri Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

13- Ali Babacan Dışişleri Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

14- Kemal Unakıtan Maliye Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

15-Hüseyin Çelik Milli Eğitim Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

16- Faruk Nafiz Özak Bayındırlık ve İskân Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

17- Recep Akdağ Sağlık Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

18-Binali Yıldırım Ulaştırma Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

19- Mehmet Mehdi Eker Tarım ve Köyşleri Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

20- Faruk Çelik Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

21 — Mehmet Zafer Çağlayan Sanayi ve Ticaret Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

22-Mehmet Hilmi Güler Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

23- Ertuğrul Günay Kültür ve Turizm Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

24- Veysel Eroğlu Çevre ve Orman Bakanı (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, ben bu tezkere hakkında söz istiyorum efendim, aleyhte.

BAŞKAN — Söz kaydınız yapıldı Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, birinci ben istedim; benden önce kimse istemedi. Aleyhte istiyorum.

BAŞKAN — Tamam.

Herhalde yok.

Sayın Başbakan, Anayasa'nın 110'uncu ve İç Tüzük'ün 123'üncü maddeleri uyarınca Hükümet Programını Genel Kurula sunmak için 5 Eylül 2007 Çarşamba gününden önce olmak üzere düşündüğünüz bir tarih var mı?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (İstanbul) — Müsaadenizle, Hükümet Programını bugün okumak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Başbakanımıza sordum, bugün okunacakmış Hükümet Programı, onu bilgilerinize sunuyorum.

Teşekkür ederim.

Bu konuyla ilgili bir Danışma Kurulu önerisi vardır. Önerinin işlemini tamamladıktan sonra gereğini yerine getireceğim.

Cumhurbaşkanlığının bir tezkeresi daha vardır, okutup bilgilerinize sunacağım:

2.- *Bazı kamu kurum ve kuruluşlarının daha önce bağlı bulundukları bakanlıklardan alınıp, Başbakanlığa ve başka bakanlıklara bağlandıklarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/9)*

30 Ağustos 2007

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ: Başbakanlığın, 30 Ağustos 2007 günlü, B.02.0.PPG.0.12-301/10667 sayılı yazısı.

1. İçişleri Bakanlığına bağlı bulunan Darülaceze Müessesesi Müdürlüğünün Başbakanlığa,

2. Başbakanlığa bağlı bulunan Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin Dışişleri Bakanlığına,

3. Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlı bulunan Karayolları Genel Müdürlüğünün Ulaştırma Bakanlığına,

4. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı bulunan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Çevre ve Orman Bakanlığına bağlanmaları,

5. İçişleri Bakanlığı ile ilgili bulunan Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Genel Müdürlüğünün Başbakanlık ile ilgilendirilmesi, 3046 sayılı Yasa'nın 4060 sayılı Yasayla değişik 4. ve 3313 sayılı Yasayla değişik 10. Maddeleri gereğince, Başbakanın teklifi üzerine uygun görülmüştür.

Bilgilerinize sunarım.

Abdullah Gül
Cumhurbaşkanı

(AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

Bakanlar Kurulu programıyla ilgili olarak bir Danışma Kurulu önerisi vardır, okutuyorum:

III.- ÖNERİLER

A) DANIŞMA KURULU ÖNERİLERİ

1.- Bakanlar Kurulu Programı'nın okunması, üzerinde yapılacak görüşmeler ve güven oylamasının yapılacağı günler ile Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelerde konuşma süreleri ile çalışma gün ve saatlerinin yeniden düzenlenmesine, sunuşlar ve işaret oyuyla yapılacak seçimler dışında başka bir konunun görüşülmemesine ilişkin Danışma Kurulu önerisi

Danışma Kurulu Önerisi

No: 6 Tarihi: 31.08.2007

Danışma Kurulunun 31 Ağustos 2007 Cuma günü (bugün) yaptığı toplantıda, aşağıdaki önerilerin Genel Kurulun onayına sunulması uygun görülmüştür.

Nevzat Pakdil	Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı V.
Sadullah Ergin	AK Parti Grubu Başkanvekili
Kemal Kılıçdaroğlu	C.H.P. Grubu Başkanvekili
Oktay Vural	M.H.P. Grubu Başkanvekili
Selahattin Demirtaş	D.T.P. Grubu Başkanvekili

OSMAN ÖZÇELİK (Siirt) — Başkanım, düzeltme gerekiyor.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) — Sayın Başkan, partimizin adı yanlış okundu. “Demokrat Türkiye Partisi” değil, Demokratik Toplum Partisi...

Öneriler:

1. Bakanlar Kurulu Programının 31 Ağustos 2007 Cuma günü (bugün) okunması ile Bakanlar Kurulu Programı üzerinde 3 Eylül 2007 Pazartesi günü yapılacak görüşmeler ve 5 Eylül 2007 Çarşamba günü yapılacak güvenoylamasının, gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında yer alması ve bu günlerde Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları ve işaret oyuyla yapılacak seçimler hariç başkaca konuların görüşülmemesi, 2. 3 Eylül 2007 Pazartesi günü yapılacak olan Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelere saat 15.00’te başlanması; Hükümet ve siyasî parti grupları adına yapılacak konuşmaların 40’ar dakika (bu süre, iki konuşmacı tarafından kullanılabilir) kişisel konuşmaların 10’ar dakika olması, görüşmelerin tamamlanmasına kadar çalışma süresinin uzatılması, 3. Genel Kurulun 4 Eylül 2007 Salı günü Birleşiminde Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları ile işaret oyuyla yapılacak seçimler dışında başka bir konunun görüşülmemesi, Önerilmiştir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Aleyhinde söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Danışma Kurulu önerisi aleyhinde olmak üzere Sayın Kamer Genç; buyurun efendim.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) — Sayın Başkan, bir düzeltme yapılması gerekiyor; “Demokrat Türkiye Partisi” olarak tutanaklara geçti, Demokratik Toplum Partisi efendim...

Sayın Başkan, partimizin ismi yanlış okundu, yanlış tutanaklara geçti, düzeltilsin.

BAŞKAN — Anlaşıldı, yanlış okumuş Kâtip Üye, onu düzeltiyoruz, “Demokratik Toplum Partisi” olarak düzeltiyoruz. Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Genç, süreniz on dakikadır efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, bugün, aslında, Sayın Başkandan gündem dışı söz istemiştim. Gündem dışının konusu, yedi yıl üç ay Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı yapan Sayın Ahmet Necdet Sezer’in Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı makamında gösterdiği basiret ve Türkiye’ye yaptığı hizmetleri dile getiren, bundan dolayı şahsım adına şükranlarımı bildiren bir konuşma yapmak istedim, fakat Sayın Başkan... Tabii, gündemi de maalesef Başkanlık Divanı yanlış yorumluyor, yanlışlar yapıyor. Yanlışlar üzerine yanlışlar yapıyor.

Denildi ki: Efendim, buna gündem dışı söz verilmiyor dendi. Ama ben yine de bu vesileyle hem onu da belirteyim- iki isteğimi bir araya getireyim.

Şimdi, Sayın Başkan, İç Tüzük’ün 19’uncu maddesi diyor ki: Bir defa, gündem, önceden Danışma Kurulu tarafından belirlenir, bir birleşim kapatıldığı zaman ondan sonraki birleşimde hangi konuların görüşüleceği o gündemde belirtilir. Bir defa, geçen günkü birleşimin kapatılmasında bugün

Hükümet Programının okunacağına dair bir kayıt yoktu, bir.

İkincisi, İç Tüzük'ün 123'üncü maddesinde der ki: Bakanlar Kurulu listesi Genel Kurula sunulur.

Bakanlar Kurulu Genel Kurula sunulduktan sonra, bir daha, o programın görüşülmesi için özel bir Danışma Kurulu getirilir. Şimdi, hem aynı günde siz Bakanlar Kurulu listesini sunuyorsunuz ve hem de aynı zamanda Danışma Kurulunu getiriyorsunuz. Bence, bunlar, İç Tüzük'ün, bu gibi işlerin sağlıklı olarak Genel Kurulda müzakereleri için öngörülen sisteme aykırı bir sistem.

Ama, maalesef, tabii, partinin, öteki muhalefet grupları da seyredince, biz tabii tek kişilik bağımsız milletvekili olarak bu kadar, 348 kişiye gücümüz yetmeyeceği-ne göre yine düşüncelerimizi burada söyleyeceğiz.

Şimdi, bu gündem dışı vermediğiniz sözden dolayı, Sayın Ahmet Necdet Sezer'in Türkiye

Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı görevinden ayrılması dolayısıyla, o görevde bulunduğu zaman, üstün hukuk bilgisiyle, kişiliğiyle, niteliğiyle, yurtseverliğiyle, Atatürk'ün kurduğu laik Türkiye Cumhuriyeti devletine sahip çıkma yönüyle verdiği ve yaptığı hizmetlerden dolayı kendisine teşekkür etmeyi Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir üyesi olarak kendime bir onur biliyorum.

Değerli arkadaşlar, Sayın Necdet Sezer Çankaya Köşküne geldiğinden beri sade bir vatandaşın gerektirdiği mütevazılık içinde, kendisine ve ailesine devletin kaynaklarını peşkeş çektiirmemiş, çocuklarının düğünü için on binlerce insana davetiye göndererek para toplamamış, devletin uçaklarına kendisinin, ailesinin dostlarını toplayarak, yurt içinde ve yurt dışında kendilerine ziyafetler verilmemiş. Ayrıca, geçmiş dönemlerde iktidar olan kişilerin, siyasi iktidarların kendilerinin mutlak bir iktidara sahip oldukları, istedikleri her şeyi yapacakları ve kendilerini durdurmayacakları Anayasa'yı ihlal ve hukuksuzluğu öne süren davranış ve tasarrufları karşısında büyük bir dirençle, büyük bir bilinçle durmuş ve ciddi bir görev yapmıştır. Bu görevi, Türkiye Cumhuriyeti'ne, devletine, laik Türkiye Cumhuriyeti ilkelerine, sağlıklı, nitelikli bir oluşumu sağlamasına katkıda bulunmuştur.

BAŞKAN — Sayın Genç, bir dakika müsaade eder misiniz?

KAMER GENÇ (Devamla) — Evet.

BAŞKAN — Sizin bugün istediğiniz gündem dışı konuşma aynı bu konuyla ilgiliydi.

KAMER GENÇ (Devamla) — Evet.

BAŞKAN — Siz, Danışma Kurulu üzerinde görüşlerinizi sunmak üzere söz al-dınız.

KAMER GENÇ (Devamla) — Hayır, onu da söyleyeceğim, geleceğim efendim.

Sayın Başkan, şimdi, bakın...

BAŞKAN — Hayır, bunu...

KAMER GENÇ (Devamla) — Hayır, siz...

BAŞKAN — Bir dakika, ben konuşayım, ondan sonra size...

KAMER GENÇ (Devamla) — Ama sürem bitiyor.

BAŞKAN — Sürenize ilave ederiz, önemli değil de...

KAMER GENÇ (Devamla) — Peki efendim, peki.

BAŞKAN — Ben, Danışma Kurulu önerisi üzerinde söz verdim size.

KAMER GENÇ (Devamla) — Tamam.

BAŞKAN — Siz, aynı gündem dışıyla ilgili konunun üzerinde görüşlerinizi sunuyorsunuz.

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, bunun sizi rahatsız edeceğine inanmıyorum.

BAŞKAN — Rahatsız edecek bir şey yok. Ben, gündeme bağlı olan bir insanım, onun için dedim.

KAMER GENÇ (Devamla) — Tabii, tabii.

BAŞKAN — Neyle ilgili söz almışsanız, lütfen onunla ilgili konuşmanızı tamamlayınız. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

KAMER GENÇ (Devamla) — Sayın Başkan, bakın, ben, o kürsüde sekiz sene oturdum.

BAŞKAN — Sayın Kamer Genç, ben de...

KAMER GENÇ (Devamla) — Hayır, hayır, gayet iyi biliyorum.

BAŞKAN — Bir dakika müsaade eder misiniz? Ben de on beş yıl sizin bulunduğunuz yerde oturdum, sizi dinledim, yıllarca dinledim. Konuşma tarzınızı biliyorum, nasıl konuştuğunuzu da biliyorum. Sizi tanımayan bir insan değilim. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

KAMER GENÇ (Devamla) — Tamam, teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lütfen konuya geliniz, lütfen.

KAMER GENÇ (Devamla) — Konuya geliyorum. Bakın, Danışma Kurulunun kararı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerini belirten bir karardır. Yani, Danışma Kurulu kararı üzerinde konuşulurken, siz herhangi bir gündeme bağlı olarak konuşamazsınız.

BAŞKAN — O zaman niçin gündem dışı söz istediniz?

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, ama siz vermediniz.

BAŞKAN — Aynı konuda istediniz, vermedim size onun için.

KAMER GENÇ (Devamla) — Bakın, Sayın Başkan, bana gündem dışı söz verseydiniz, ben şimdi bunu konuşmazdım.

BAŞKAN — Vermedim, çünkü teamüle uygun değil.

KAMER GENÇ (Devamla) — Ama haksız olarak vermediniz.

BAŞKAN — Bugüne kadar hiçbir hükümet programının sunuşunda...

KAMER GENÇ (Devamla) — Neyse, ben size... Efendim, sizinle tartışmak da istemiyorum. Bakın, Sayın Başkan, sizin de...

BAŞKAN — Lütfen polemik yaratmayalım, gündeme gelelim lütfen.

KAMER GENÇ (Devamla) — Gündeme de geleceğim...

BAŞKAN — Lütfen, lütfen, lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) — Bakın, Sevgili, Sayın Başkan...

BAŞKAN — Keserim konuşmanızı o zaman; bakın, lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, kesin. Ben nihayet, siz orada...

BAŞKAN — Keserim. Lütfen gündem dışı...

KAMER GENÇ (Devamla) — ... düğme sizin elinizde, kesin.

BAŞKAN — Hayır, ben buna müsamaha edemem; hiçbir arkadaşına etmem, yalnız size değil. Bundan sonra bütün arkadaşlarıma aynı tutum içinde olacağım.

KAMER GENÇ (Devamla) — Evet... Peki. Şimdi, Sayın Başkan, bakın, biz bağımsız milletvekiliyiz. Burada söz hakkımız çok kısıtlıdır. Bu söz hakkımızı kullanabilmemiz için elbette ki zaman zaman...

BAŞKAN — Söz hakkınızı kısıtlamıyoruz.

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, işte ya bize gündem dışı söz verin. O zaman gündem dışı konuları gündem dışı olarak dile getiririm. O konudaki hakkımızı kısıyorsanız, o zaman biz de çıkar burada, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerini belirleyen usullerle kendi duygularımızı, düşüncelerimizi dile getireceğiz.

BAŞKAN — Buyurun, buyurun.

KAMER GENÇ (Devamla) — Neyse, bakın, şimdi orada getirilen Danışma Kurulu kararında kişisel konuşmaları on dakikayla sınırlandırıyorsunuz. Niye sınırlandırıyorsunuz? Parti gruplarına kırk dakika veriyorsunuz, tek bir kişi çıkacak Hükümet Programı aleyhine -ki o da benim- on dakika getiriyorsunuz. Onu da hiç olmazsa yirmi dakika yapın yani, böyle bir adaletsizlik olmaz. Deminki şeyden dolayı, yani konuşmamı Sayın Başkan kesti. Ben tabii konuşmamın bir yerinde de kendi ilimle ilgili bir şey söylemek istiyordum. Bakın, Sayın Necdet Sezer, Cumhurbaşkanlığı döneminde illeri de gezseydi, bizim ilimize gelseydi... Mesela, 2003 yılında orada bir deprem oldu.

Hâlâ Hükümet Konağı oturulamıyor, emniyet binası oturulamıyor, lojmanlara oturulamıyor, PTT oturmuyor, yatılı bölge okulu oturmuyor ve bundan bir süre önce Pülümür'de bir kültür evi yapıldı, o kültür evinin açılışına Münih Belediye Başkanı geldi -onun katkısıyla yapıldı- dedi ki: "Ben otuz beş sene önce bu ilçeye geldim, bu Pülümür yolu tozlu topraktı, otuz beş sene yine tozlu topraktır." Yani, şimdi ben bunları nerede söyleyeceğim Sayın Başkan? Tabii ki bu vesileyle söyleyeceğim burada, yani kendi ilimizin durumunu da.

Şimdi, şurada şuna gelmek istiyorum sayın milletvekilleri: Bakın, ben diyorum ki, şu Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasa'ya sadakat yemini yaparak gelen mil-

letvekilleriyiz. Lütfen, burada, bu Anayasa'ya sadakat yeminine bağlı olarak çalışmalarımızı yapalım, milletvekillerinin konuşmalarını sınırlamayalım veyahut da işte çoğunluğun istekleri doğrultusunda sınırlamayalım.

Bakın, geçen parlamento döneminde, İç Tüzük'ün, temel hüküm, kanunlar diye bir hüküm ilave ettiniz ve bu kanunu, yüz maddelik, yüz elli maddelik maddeleri getirdiniz üç madde halinde geçirdiniz.

Hiç olmazsa, o zaman Çankaya Köşkünde bunları inceleyen, enine boyuna tartışan bir hukukçu kadrosu vardı. Şimdi bunları da aynı usulle getirirseniz, bu memleketin aleyhine çok ciddi sıkıntılar yaratabilecek düzenlemeler yaparsınız. Çünkü, orada artık bu konularda gerekli düzenlemeyi yapacak, bu kadar inceleme yapacak bir organ yok, bir kişiler yok. Onun için, sizlerden rica ediyorum, ilk gündür, burada hepimiz, bu ülke bizimidir, bu ülkenin lehine, bu memleketin lehine, bu memlekette hak ve hukukun gelişmesi için, yasalar yapılması için gayret sarf etmemiz lazım. Bunu da sarf edebilmemiz için burada söz hakkımızın olması lazım. Ama, şimdi Başkanlık makamında oturan arkadaşlarımız, efendim, işte "Sözünüzü keserim." derse... Kesebilirsiniz, yani onda bir şey demem. Onun için, son cümlelerimi de söyleyeyim.

Sayın Ahmet Necdet Sezer'in yaptığı bu hizmetlerden dolayı da kendisine teşekkür ediyorum.

Tarih kendisine hak ettiği yeri verecektir. O üstün hukukçu kişiliğiyle Türkiye Cumhuriyeti'ne iyi hizmetler yapmıştır. Kendisini tebrik ediyorum. Bundan da herkesin ders alacağına inanıyorum ve bundan sonra da... Bugün basında görüyorum, bazı basının köşe yazarları, hemen, efendim, çok iştahlı iştahlı hemen gidiyorlar "artık, yeni Cumhurbaşkanı bizi uçaklarına alacak yurt dışına getirecek..."

Arkadaşlar, bu memleketin kaynaklarını, kendi eş dostlarınıza devletin kaynaklarını kullanarak böyle israflara girmeyin. Girerseniz, bu, insanların burnundan gelir. *(AK Parti sıralarından "Ne alakası var?" sesleri, gürültüler)*

Çok iyi alakası var. Bundan sonra bunları size iyi anlatırım, merak etmeyin. Burada çok çok konuşacağız. Siz bana tahammül etmek zorundasınız. *(AK Parti sıralarından gürültüler)*

Siz iktidarsınız. İktidar... Hem devletin nimetlerinden yararlanacaksınız, istediğiniz gücü kullanacaksınız, ondan sonra da biz de muhalefet yapacağız buna tahammül etmeyeceksiniz!.. Eğer tahammül etmeyecekseniz iktidar sıralarında oturmayın. Gelin bizim yanımıza oturun, siz de bizim gibi tenkit edin. *(Gülüştürmeler)* Yoksa, burada muhalefeti dinlemek zorundasınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMER GENÇ (Devamla) — Bakın, Türkiye Cumhuriyeti devletinde çok ciddi sıkıntılar var.

Bakın, ekonomi iflas etmiş. İktidarınız zamanında, dört yıllık zamanda ödenen dış borç faizi 157 trilyon lira. Türkiye size 2002 seçimlerinde, bu seçimlerde çok büyük bir imkân verdi, çok büyük güçle iktidara geldiniz. Bu çok büyük bir güçle geldiğiniz zaman bir rizikoyu göze alsaydınız.

Türkiye'nin geleceğini selamete kavuşturacak ciddi düzenlemeler yapsaydınız. Vergi hukukunda ciddi düzenlemeler yapsaydınız. Yabancı güçlere Türkiye'nin kaynaklarını peşkeş çektiirmeseydiniz.

Efendim, devletin elindeki KİT mallarını getirip, yandaşlarınıza, sıfır bedellerle veya sıfır bedele yakın paralarla vermeseydiniz, Türkiye'nin ekonomisi bu duruma gelmezdi, bugün, dış güçlere 150-160 milyar dolarlık faiz ödemezsiniz. Bugün, Türkiye'nin özel sektörü 140 milyar dolar civarında yabancı sermayeye borçlanmış. Yarın bunların topraklarını da elinden alırlar.

Neyse, bunları, her vesileyle burada söyleyeceğiz. Ben, bu vesileyle düşüncelerimi söylemek istedim. Saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Genç.

BEKİR BOZDAG (Yozgat) — Lehinde söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Lehte mi?

BEKİR BOZDAG (Yozgat) — Danışma Kurulu önerisinin lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Bekir Bozdağ lehte söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Bekir Bozdağ. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BEKİR BOZDAG (Yozgat) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimin başında hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Danışma Kurulu önerisinin lehinde söz aldım. Benden önce konuşan Değerli Hatip, Anayasa ve İç Tüzük'e uyulmadan Mecliste çalıştığına dair görüşler beyan etti. Ben "keşke, aynı, dedikleri doğru çıksa da hak versek desek" diye içimden geçti. Ama, maalesef öyle değil. Hani derler ya "şecaat arz ederken sirkatini söylemek" diye halk tabirinde bir ifade vardır. Aynen onun gibi bir şey.

Nasıl dersenez.

Bakın, İç Tüzük'ü adım adım nasıl çiğnedi: "İç Tüzük'e uyun" diye Sayın Başkanı ve Hatibi davet ederken, bakıyorum, 19'da Danışma Kurulu var, doğru. Öte yandan, yine, İç Tüzük'ün 50'nci maddesinde "Özel gündem" var. Şu anda özel gündemle... Yine, İç Tüzük'ün 123'üncü maddesinde Bakanlar Kurulunun programının okunmasıyla ilgili özel gündem yapılabileceğine dair düzenleme var. Siyasi partilerin grup başkan vekilleri, Meclis Başkanımızın başkanlığında toplanmış ve İç Tüzük'ün 123'üncü maddesine göre böyle bir özel gündem oluşturmuş ve değerli Meclis üyelerinin onayına takdim etmiş, sunmuş. Doğru mu? Aynen uyulmuş. 19'uncu maddeye de uyulmuş mu? Uyulmuş. Peki burada bir aykırılık var mı? Yok. Peki, üyeler gündem dışı söz talebinde bulunabilir mi? Bulunabilir. Buna mâni bir hâl var mı?

Hayır, yok; aksine İç Tüzük gündem dışı söz alma konusunu düzenlemiş, ama orada bir şeyi daha düzenlemiş. Diyor ki: "Meclis Başkanı verebilir." diyor. Takdire bağlı bir konu. Yani, siz talep edebilirsiniz, Başkan bu talebinizi değerlendirir, olumlu veya olumsuz değerlendirir. Başkanlık değerlendirmiş mi? Değerlendirmiş, demiş ki: "Teamüllerde şimdiye kadar, hükümet programı okunurken arada böyle

herhangi bir gündem dışı söz alma olmamış, böyle bir değerlendirme de yapılmamış.

Ben Meclisin geleneğine, teamülüne uydum, vermiyorum.” demiş. İç Tüzük’e uygun mu? Uygun.

İtiraz var mı? Yok. Meclis Başkanı doğru yapmış.

Peki başka bir şey daha var orada, o da ilginç. 60’inci madde diyor ki: “Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, Kanun veya İçtüzük gereğince bilinen konular dışında, kâtip üyeler, söz alma istemi kaydedemezler.” Doğru mu? Doğru.

Şimdi, Sayın Genç buradan kalktı, dedi ki: “Ben Danışma Kurulu önerisinin aleyhinde söz istiyorum.”

Doğru mu? İstedi, Başkanlık da İç Tüzük’teki hükmü uyguladı “Buyur, konuş.” dedi.

Geldi buraya, neyin üzerinde konuştu? İki cümle oraya... Başkanın ikazı üzerine, gündeme gelmeye çağırdı. Başkanlığı yanılttı, aldattı, Meclisin içinde İç Tüzük’ün verdiği yetkiyi kötüye kullandı.

(AK Parti sıralarından alkışlar) İç Tüzük’ü ayağının altına alarak bu kürsüye geldi. Bunu yapmak hiç kimsenin hakkı da değildir, haddi de değildir. (AK Parti sıralarından alkışlar) Herkes Anayasa ve İç Tüzük’ün verdiği yetkileri ne yapması lazım? Anayasa ve İç Tüzük’e uygun olarak kullanması lazım. Onun için dedim, derler ya “Merdikıpti şecaat arz ederken sirkatini söylemiş.” Tam da oturdu buna. Onun için, biz burada çalışmalarımızı İç Tüzük’e göre yapacağız, ona uyacağız. (CHP sıralarından gürültüler)

Bir başka konu, o da yine Başkanın söz kesmesi konusu...

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) — Sayın Başkan, düzeltin yani...

BEKİR BOZDAĞ (Devamla) — Söz kesmesiyle ilgili, bakın, gündem dışına çıktığı zaman ne yapar Başkan?

GÜROL ERGİN (Muğla) — Sayın Başkan, hakaret etme hakkı var mı? Nasıl Başkansınız! Nasıl hakaret edebilir oradan?

BEKİR BOZDAĞ (Devamla) — Diyor ki İç Tüzük’ün 66’ncı maddesi...

BAŞKAN — Sayın Bozdağ... Sayın Bozdağ, bir dakika müsaade eder misiniz? Demin aynı konuda Sayın Genç’i ikaz ettim. Lütfen... Siz de gündem dışına çıkmayın lütfen. Aynı şeyi yapmayın lütfen.

ALGAN HACALOĞLU (İstanbul) — Romanlara hakaret edemezsin! Ne dediğinin farkında değilsin.

RASİM ÇAKIR (Edirne) — Onlar da bu memleketin vatandaşı.

BEKİR BOZDAĞ (Devamla) — Sayın Başkan, ben gündemi yöneten Başkanlığa ve Danışma Kurulu önerisine dair yöneltilen eleştirilerinin İç Tüzük’e aykırı olduğunu, İç Tüzük’ten maddeleri göstermek suretiyle cevaplandırıyorum ve İç Tüzük’ün lehinde olan kanaatimi söylüyorum.

RASİM ÇAKIR (Edirne) — Haddini bilmiyorsun!

BEKİR BOZDAĞ (Devamla) — Ve yine burada, İç Tüzük'ün 66'ncı maddesi diyor ki, kürsüdeki üyenin sözü ancak Başkan tarafından, kendisini İç Tüzük'e uymaya davet amacıyla kesilebilir, konunun dışına çıktığı zaman konuya çağırarak maksadıyla kesilebilir. Bütün bunları şöyle sıraladığınız zaman uygulama İç Tüzük'e aynen uygundur.

Peki, Danışma Kurulu önerisi Anayasa'ya uygun mu? Anayasa'ya da uygun. İç Tüzük'e uygun mu? İç Tüzük'e de uygun. Siyasi partilerimizin değerli grup başkan vekilleri bir araya gelmişler, bu konuda 123'üncü maddenin öngördüğü özel gündemi Danışma Kurulu hâline getirmişler, Meclise sunmuşlar. Şimdi, Sayın Başbakan da "Ben programı bugün okuyacağım." diye Genel Kurula beyanda bulundu.

Ne diyor Anayasa? "Bakanlar Kurulunun okunmasından itibaren bir hafta içinde okunabilir." diyor. Ne yapıyor burada? Okuma konusunda, Bakanlar Kuruluna programı hangi tarihte okuyacağı konusunda bir takdir hakkı veriyor, ama onun da üst sınırını sınırlıyor. Takdir hakkını kullanmış Hükümetin kurucusu Sayın Başbakan, "Ben bugün okuyacağım." demiş. Orada da Anayasa'ya uygunluk var mı? Orada da var. Her şey Anayasa'ya uygun. Öyleyse, bugün, Hükümet Programı Anayasa ve İç Tüzük'e uygun okunuyor.

Arkasından iki tam gün geçtikten sonra müzakere yapılır. İki tam gün geçiyor mu? Pazartesi günü müzakere olduğu Danışma Kurulu önerisinde açık, net, doğru. Arkasından bir tam gün sonra güven oylaması, o da var mı? O da var, o da doğru. Danışma Kurulu önerisi tamamen Anayasa ve İç Tüzük'e uygun.

Bir şeyi de ifade etmek istiyorum: Tunceli'de geçmişte deprem oldu, bizim iktidarımız döneminde.

O depremin akabinde, Tunceli'de evleri yıkılan vatandaşlarımızın tamamının evleri yine yapıldı, hak sahiplerine teslim edildi.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Doğruyu söyle.

BEKİR BOZDAĞ (Devamla)- Ahırları yıkılanların ahırları yapıldı, hak sahiplerine teslim edildi, sözü verilir de havada kalan hiçbir şey yok. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bunu Tuncelililer gayet iyi biliyor.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Önerinin lehinde oy kullanacağım. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkürler Sayın Bozdağ.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, sataşmadan söz istiyorum. Bana hakaret edildi Sayın

Başkan, sataşmadan dolayı söz istiyorum.

BAŞKAN — Danışma Kurulu önerisi üzerinde Sayın Bülent Arınç Bey lehte söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Arınç. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BÜLENT ARINÇ (Manisa) — Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; sadece usule yönelik birkaç cümle sarf etmek üzere huzurlarınızdayım. Hepinize teşekkür ediyorum ve 23'üncü Dönemin başında tüm milletvekili arkadaşlarıma başarılar diliyor, saygılar sunuyorum.

Biraz önce, Sayın Bekir Bozdağ'ın, Grup Başkan Vekilimizin bir benzetmesinin aşırı kaçtığını ve uygun düşmediğini ifade edeyim. (*Cumhuriyet Halk Partisi sıralarından alkışlar*)

“Şecaat arz ederken merdikıptı” sözü, Sayın Kamer Genç'in üslubunu eleştirirken ayrıca başka bir eleştiriye yol açmış olabilir. Bu bakımdan, özü kaybetmeden birkaç cümleyle huzurlarınızdayım.

RASİM ÇAKIR (Edirne) — Çıksın özür dilesin Sayın Başkan.

BÜLENT ARINÇ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, kendileri ifade ederler, sizin ayrıca bir şey söylemenize gerek yok. Bu nezaheti bozmak hiçbirimizin hakkı değil. Ben de sizinle birlikte, oturduğum yerden Sayın Genç'e verilen cevapta bu benzetmenin uygun kaçmadığını fark ettim. Bu yüzden, arkadaşım adına da bunu ifade etmek istiyorum.

Ancak, bir şeye dikkat etmemiz lazım: Başladığımız günden bu yana, Danışma Kurulu önerisi okunuyor, bu önerinin altında Sayın Meclis Başkanının ve grubu bulunan dört partimizin temsilcilerinin, grup başkan vekillerinin imzası var. Usulümüz izin veriyor, üzerinde iki lehte, iki aleyhte konuşabilirsiniz, ama öncelikle Danışma Kurulunun ne olduğunu, Danışma Kurulu önerisinin ne anlam ifade ettiğini, grup önerisi gelirse bunun da ne anlam taşıdığını hepimiz çok iyi biliyoruz.

Danışma Kurulu önerisi demek, 19'uncu maddeye göre, Başkan da Danışma Kuruluna çağırabilir siyasi parti temsilcilerini, her partinin de böyle bir çağrıya hakkı vardır. Oturulur, getirilen talep üzerinde uzlaşılabilirse, altına bütün grup temsilcilerinin imzası alınır, bu bir müşterek öneri demektir ve bu ağırlıklıdır. Çünkü, bizim İç Tüzük'ümüz grup çalışmalarına çok daha fazla önem verir, grup temsilcilerinin sözlerine, onların imzalarına, onların belli bir konu üzerindeki görüşmelerdeki sürelerine daha fazla ağırlık verir. Bu bizim İç Tüzük'ümüzün getirdiği bir usuldür.

Şimdi, Danışma Kurulu önerisi varsa, genelde üzerinde konuşma olmaz. Çünkü, bütün parti grupları, artık, buna “Evet” demişlerdir, altına imzasını atmışlardır. Aksi olamaz mı? Elbette olur.

Öncelikle bağımsız milletvekillerimiz vardır, grubu olmayan partilerimizin milletvekilleri vardır, hatta getirilen öneriyi beğenmediği veya bir yönüyle eleştirmek istediği için grup mensubu milletvekillerimiz de olabilir. Ancak, önemli olan şey, Danışma Kurulu önerisinin, artık, grupların ittifakıyla imzalanmış bir belge olduğudur ve teamül olarak ve genel olarak Danışma Kurulu önerisinde hiçbir konuşma yapılmaz, oylamayla bu önerinin kabulü gerçekleşebilir.

Eğer, talepte bulunan partilerin önerisi uygun düşmemişse veya Danışma Kurulu önerisi haline gelmemişse, o zaman o parti, bir, iki, üç, dört parti, her birisi

ayrı grup önerisi getirebilir, o grup önerisi üzerinde iki lehte, iki aleyhte konuşma yapılabilir ve sonucu da oylamayla ortaya çıkabilir.

Üzülerek ifade edeyim, geçen beş yıllık Meclis Başkanlığım döneminde pek çok hakkın kötüye kullanılabildiğini gördüm. Bunun üzerine hem geçmişteki üç dönem çalışmalar hem de yukarıda kürsüden edindiğim izlenimle, İç Tüzük'ümüzde bir değişiklik taslağı hazırladım. Ancak, bu, son günlerin gündemi içerisinde kayboldu gitti ve gerçekleşemedi. 19'uncu maddeye orada getirmek istediğimiz değişiklik budur. Anayasa Komisyonunda beklemektedir, bu dönem gerçekleşebileceğini umuyorum.

Tek bir maddelik değişiklik: "Danışma Kurulu önerisi görüşme yapılmaksızın oylanır." Buna döndüğümüz zaman, zamanı ekonomik kullanacağız; dakikalar süren, saatler süren ve genelde de Danışma Kurulu önerisiyle hiç alakası olmayan başka şeylerin konuşulabildiği...

KAMER GENÇ (Tunceli) — O zaman Meclisi susturalım!

BÜLENT ARINÇ (Devamla) — Lütfen dinleyin beni. Biz sizi sabırla dinliyoruz. Sadece sizin konuşma hakkınız yok, tüm milletvekillerimizin konuşma hakkı var. Siz kendinizi Parlamentonun üstünde görmeyin ve bütün hakları tek başınıza kullanmak istemeyin. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hayır, siz görmeyin.

BÜLENT ARINÇ (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Danışma Kurulu önerileri, üzerinde konuşma yapılmaksızın oylanırsa, göreceksiniz, bundan sonraki günlerimizde de herhangi bir konuyu kendisi gündeme getirmek isteyen bir arkadaşımızın bu hakkı bir başka şekilde kötüye kullanabildiğini -bu taraftan da o taraftan da- görebiliriz. Zaten 15.00'te başlayan Genel Kurul çalışmaları bir-bir buçuk saat bu tartışmalarla devam ederse asıl gündeme girme imkânımız kalmayabilir. Ama, Danışma Kurulu önerisi tamamlanamazsa, grup önerilerinde her partinin şüphesiz hakkı vardır, kendi önerisinin haklı ve doğru olduğunu söyleyecektir, bunun karşılığını da arkadaşlarımız vereceklerdir.

Birinci düşüncem, eğer bundan böyle bir İç Tüzük değişikliğine gidilecekse, bu konuda, artık her parti grubunun altında imzası olan bir belge üzerinde kırk beş dakika, elli dakika konuşma hakkının verilmesinin Parlamentonun zamanından çalmak olabileceğini düşünüyorum. Bunu arz edeyim.

Değerli arkadaşlarım, şüphesiz bugünkü gündem hazırlanmıştır, bu uygulanacaktır. Bunun hazırlığını Danışma Kurulunda partilerimiz yapmışlardır. Bu partili arkadaşlarımızın, grup mensubu arkadaşlarımızın önerisi kabul edilebilecektir. Gündem dışı konuşmalar asıl Meclis çalışmaları başladığında elbette en az 3 kişiye olmak üzere verilecektir. Arkadaşlarımız burada Genel Kurula duyurulmasında aciliyet olan konularda söz alabilirler ve konuşabilirler. Genelde de başkan vekillerimiz, yani, kürsüde oturan arkadaşlarımız, milletvekillerimizin, kendi bölgeleriyle ilgili veya yurt genelinde ilgili veya özel bir günle konuşmak arzularını mutlaka yeri-

ne getireceklerdir. Ama, her gün, her defasında “ben kürsüye çıkmalıyım ve mutlaka konuşmalıyım” anlayışının doğru olmadığını ifade etmek istiyorum.

Bir ikincisi, Türkiye’nin güzel ili Tunceli’yle doğrudan ilgilidir. Ben, 2006 Temmuz ayında Tunceli’yi ziyaret ettim. Tunceli’yi tarihinde ilk ziyaret eden Meclis Başkanım ve bu ziyaretim sırasında bana Cumhuriyet Halk Partisinin iki değerli milletvekili, Sinan Yerlikaya ve Hasan Güyüldar eşlik ettiler. Orada, bizzat Tunceli halkının kendi projesini gerçekleştirdik. Tunceli fakir bir ilimiz.

Yurt dışında çalışan çok sayıda işçi arkadaşlarımız var. Bunlar, Tunceli’deki engelli vatandaşlarımız için bir fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi yapmak istemişler. Bu projelerini bize de duyurdular. Sayın Güyüldar vasıtasıyla bana geldikleri zaman inanın gözlerim doldu. Dediler ki, Tunceli merkezinde bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla 3 bine yakın engelli vatandaşımız var –Sayın Ateş de bilirler- biz bunlara bir tedavi ve rehabilitasyon merkezi yapmak istiyoruz, sizin de desteğinizi rica ediyoruz. Peki, finansman? 2-2,5 trilyon civarında. Nasıl temin edeceksiniz? Avrupa’da günler, geceler yapacağız, para toplayacağız, Türkiye içinden de para toplayacağız.

Bana bütçede verilen bir hak var, tahminen 400 milyar civarında. Bunlar, dernek ve vakıflara tahsis edilmek üzere ayrılan, çoğu zaman kullanmadığımız bir tahsisattır. Helalühoş olsun, milletimiz adına, ben, Tunceli’deki bu eğitim ve rehabilitasyon merkezine 125 milyar lira tahsis ettim. (AK Parti sıralarından alkışlar) Rica ettiler, dediler ki, açılışına siz de gelir misiniz?

BAŞKAN — Sayın Arınç, süreniz bitmek üzere.

BÜLENT ARINÇ (Devamla) — Şunu da ifade edeyim, hemen bitiriyorum.

Memnuniyetle dedim. Sayın Çubukçu’yla beraber gittik, açılış yaptık, Tunceli’yle kucaklaştık.

Orada Sayın Genç yoktu ama Sinan Yerlikaya ve Hasan Güyüldar arkadaşlarımız vardı.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Beni davet etmemişlerdi.

BÜLENT ARINÇ (Devamla) — Değerli dostlar, bakınız, Tunceli’de, Sayın Valimiz Mustafa Erkal, Sayın Belediye Başkanımız Demokratik Toplum Partisinden Songül Erol Abdil, -ikisini de ziyaret ettim- bana brifing verdiler. Belediyeyi ziyaretim bile tartışıldı orada. Ben onlara dedim ki, halkın seçtiğine saygı duyarım ben Meclis Başkanı olarak. (AK Parti ve DTP sıralarında alkışlar)

Dolayısıyla, Songül Erol Abdil’i ziyaret etmek, Tunceli halkını ziyaret etmektir. Hanımefendiyi bizzat makamında ziyaret ettim ve orada bulunan Tuncelili vatandaşlarıma konuştum. Vali brifing veriyor:

“Efendim, KÖYDES’ten bize ayrılan para, bu yıl 38,5 trilyondur.” Bütün Tuncelililere döndüm, şunu söyledim: “Tunceli’nin nüfusu 125 bin, Manisa’nın nüfusu 1 milyon 350 bin. Tunceli’ye KÖYDES’ten tahsis edilen para 29 trilyon, Manisa’ya tahsis edilen para 26,5 trilyon. Ey Tunceli, bu devlet sizi düşünüyor, sizin köyünü-

zün yolunu, suyunu düşünüyor. Gelin, devletiyle, milletiyle halkımızı kaynaştıralım.” Dediler ki: “Hiç yol meselemiz kalmadı, hiç içme suyu meselemiz kalmadı.”

Biz de “Helal olsun, afiyet olsun.” dedik. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli dostlar, ben, Tunceli ismi zikredilince bütün bunu ifade etmeyi bir borç bildim.

Danışma Kurulu önerileri üzerinde, çok değerli dört partimizin temsilcisinin imzası varsa, artık, bu konu üzerinde konuşmak başka şeyler konuşmak olur.

Saygılar sunuyorum hepinize. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkürler Sayın Arınç.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bana sataşma var.

BAŞKAN — Öneri üzerinde...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, sataşma vardır. *(AK Parti sıralarından gürültüler)* Biraz önce “merdikıpti” diye, benim hareketime “merdikıpti” diyerek Anayasa’yı ve İç Tüzük’ü ayaklar altına aldı. Lütfen, sataşmadan söz istiyorum.

BAŞKAN — Ne sataşması, izah eder misiniz, ne dediler size?

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, biraz önce, AKP’li bir milletvekili bana dedi ki, işte, Çingenelere hakaret eder biçimde “merdikıptidir” dedi, bunu söyleyen bir cümle sarf etti. Ayrıca da İç Tüzük’ü ve Anayasa’yı ayaklar altına aldı.

BAŞKAN — Sayın Genç, yerinizden, sataşmaya cevap verdiniz herhalde.

Teşekkür ederim, buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hayır efendim vermedim. Kürsüden... Yaa Sayın Başkan!..

BAŞKAN — Öneri üzerinde başka söz isteyen? Yok.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, hakaret etti.

GÜROL ERGİN (Muğla) — Hakaret ettiğini Sayın Arınç söyledi.

BAŞKAN — Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmiştir.

GÜROL ERGİN (Muğla) — Meclis böyle yönetilir mi!

KAMER GENÇ (Tunceli) — O zaman, efendim, burayı susturalım, konuşmalıyım burada, milletvekili konuşmasın. *(AK Parti sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Değerli milletvekilleri, şimdi, Bakanlar Kurulu Programını okumak üzere, Başbakan

Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ı kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Başbakan. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetimizin 60'ıncı, Adalet ve Kalkınma Partisinin 3'üncü Hükûmeti adına aziz milletimizi ve siz değerli milletvekillerini saygıyla selamlıyor, Meclisimizin 23'üncü Döneminin milletimize ve ülkemize hayırlı olmasını Allah'tan temenni ediyorum.

Bu anlamlı günde, başta cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, bugüne kadar ülkemize, milletimize hizmeti geçen bütün devlet ve siyaset adamlarına teşekkürü bir borç biliyor, kendilerini rahmetle, minnetle anıyorum.

Konuşmamın başında, ülkemizde seçimlerin yüzde 84 düzeyinde bir katılım oranıyla huzur ve güven içinde geçmesinden, sonuçların doğru ve hızlı biçimde açıklanmış olmasından duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum. Bunun için Hükûmet olarak büyük çaba sarf ettik. Tüm ilgili kurumlarımız büyük bir başarı örneği sergilediler, kendilerine teşekkür ediyorum.

22 Temmuz 2007 milletvekili genel seçimlerinin, yaz ortasında ve tatil mevsiminde yapılmış olmasına rağmen, yüksek bir katılımla gerçekleşmesi ve millî iradenin güçlü bir biçimde Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilmesi, demokrasimizin katılımcılık ve temsil niteliklerinin daha da güçlendiğinin açık bir göstergesidir.

Bu seçim sonuçları, aynı zamanda, milletimizin siyaset kurumuna duyduğu güvenin en yüksek düzeye çıktığının da somut bir ifadesidir.

22 Temmuzda aziz milletimizden Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil yetkisi alan bütün siyasi partileri ve siz değerli milletvekillerini yürekten tebrik ediyor, Türkiye'ye yapacağınız hizmetlerde şimdiden başarılar diliyorum.

Değerli milletvekilleri, Adalet ve Kalkınma Partisi olarak, ülke gerçekleriyle tutarlı, inandırıcı ve güven verici politikalarla milletimizin huzuruna çıkmayı en önemli ilke olarak benimsedik.

Milletimizin siyaset kurumuna güveninin ancak böyle sağlanacağına inandık ve inanıyoruz.

Kuşkusuz, siyasetimizin öznesi milletimizdir.

Büyük reformlarla Türkiye'yi zenginleştiren, ülkemizin itibarına itibar kazandıran siyasetimiz, yeni dönemde, daha güçlü bir Türkiye için, millettten aldığı gücü yine milletimizin hizmetine sunacaktır.

Ülkemize kazandırdığımız başarılarla dolu beş yıllık iktidarımızın tecrübesiyle, yeni Hükûmetimiz, önümüzdeki dönemi de Türkiye'ye kazandırma kararlılığındadır.

Devamlılığı esas alan yeni Hükûmet Programı'mız, kuşkusuz, bu dönem için Türkiye'nin önüne koyduğumuz yeni hedefleri de içermektedir.

58'inci ve 59'uncu Hükûmet Programları, ülkemizin yıllardır bekleyen sorunlarına gerçekçi çözümler içermekteydi.

Bu çözümlerin büyük bir bölümünü hayata geçirmiş durumdayız.

Birçok önemli reform, Hükûmetimizin ve Meclisimizin yoğun çalışmaları sonucu başarıyla gerçekleşmiş; ekonomiden sosyal politikalara, sağlıktan eğitime, temel hak ve özgürlüklerden yargı sistemine, yerel yönetimlerden çevreye, toplu konuttan ulaşım, sosyal güvenlik sisteminden yoksulluğun azaltılması ve gelir dağılımının iyileştirilmesine kadar çok geniş bir alanda önemli mesafeler alınmıştır.

Herkesin geleceğe güvenle baktığı, demokrasimizin güçlendiği, cumhuriyetimizin tüm kazanımlarının kökleştiği ve ülkemizin itibarının arttığı bir dönem yaşanmıştır.

AK Parti İktidarı, ülkemizde refahın artmasına ve istikrarın güçlenmesine önemli katkısı olan Avrupa Birliği'ne katılım sürecini başlatarak Türkiye'yi uzun vadede çok daha öngörülebilir bir ülke hâline getirmiştir.

Avrupa Birliği hedefi, ülkemizin demokrasi, temel hak ve özgürlükler, hukukun üstünlüğü gibi konularda evrensel standartlara yaklaşmasına yardımcı olmaktadır.

Ayrıca, kurumsal yapılanmalar ve sektörel politikalar gibi pek çok konuda Türkiye'nin önümüzdeki dönemde neler yapacağını da şekillendirecektir.

22 Temmuz seçimleri öncesinde, iktidar olma sorumluluğu içinde, dürüst, popülizmden uzak, gerçekçi vaatler içeren geniş kapsamlı bir seçim beyannamesi hazırladık ve kamuoyuna sunduk.

Şu anda sizlere sunmakta olduğum Hükûmet Programımız, seçim beyannamemizde yer alan geniş kapsamlı taahhütlerimizi esas almaktadır.

Geride bıraktığımız icraat dönemi, ekonomide istikrarlı büyüme, kalkınma ve yapısal dönüşüm dönemi olmuştur.

Türkiye'ye insanımızın hayat kalitesini etkileyen her alanda önemli mesafeler aldık, ekonomik kalkınma sürecinde kritik bir eşiğe getirdik.

Türkiye artık kalkışa hazır hâle gelmiştir.

Bu programda öngördüğümüz özellikle dönem sonu hedefleriyle Türkiye'yi bu kritik eşikten geçirmeyi başaracağımıza inanıyorum.

Açıklayacağım program, istikrar zemininde ilerleyen ekonomik ve sosyal gelişme sürecimizde bir sıçrama dönemi programıdır.

Bu bakımdan temel hedefimiz, Türkiye'yi "take-off"a, "kalkış"a geçirerek daha güvenli bir hıza ve yüksekliğe taşımaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir.

Anayasa'mızın değişmez hükümleriyle belirlenmiş olan bu nitelikler bir bütündür ve cumhuriyetimizin temel değerleridir.

Adalet ve Kalkınma Partisi, Anayasa’da tarifini bulan ve birbirini tamamlayan bu temel değerlerin bütünlüğünün savunucusu ve bu bütünlük üzerinde yükselen Türkiye’nin güvencesidir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Cumhuriyetimizin 100’üncü yılına yaklaşırken, ülkemiz sivil bir uzlaşma anayasasını hak etmektedir.

Yeni anayasa, cumhuriyetimizin değiştirilemez temel nitelikleri olan demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ilkelerini tam olarak hayata geçirmeli, bireylerin haklarını en etkili şekilde korumalı, temel hak ve özgürlükleri İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin getirdiği ilke ve standartlarda güvence altına almalıdır.

Yeni anayasa, olabilecek en geniş toplumsal uzlaşmayla hazırlanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, demokrasinin ve hukuk devletinin nihai amacı, bütün temel hak ve özgürlükleri güvence altına almak, insanların korku ve endişeden uzak olarak güven içinde yaşamalarını sağlamaktır.

Temel hak ve özgürlükler konusunda ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde belirtilen esaslar uygulanacak, özellikle Kopenhag siyasi kriterlerine tam uyum sağlanacaktır.

“Sıfır tolerans” anlayışıyla işkence, kayıp, gözaltında ölüm, faili meçhul cinayet gibi demokratik hukuk devletinde kabul edilemez insan hakları ihlallerinin üzerine, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da büyük bir kararlılıkla gidilecektir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Hükûmetimiz, demokrasinin daha da kökleşmesi için sivil toplumun güçlenmesini ve etkili bir kamuoyu denetimini gerekli görmektedir.

Hükûmetimiz, çoğulcu ve katılımcı demokratik siyasal sürecin sivil toplum örgütlerine daha fazla açılmasına ve siyasal karar alma süreçlerinde ilgili toplum kesimlerinin görüş ve önerilerini almaya devam edecektir.

Hükûmetimiz, medyanın bağımsızlığına önem vermektedir.

Bireylerin doğru habere ulaşma hakkı, güçlü bir demokratik kültürün oluşması için birinci şarttır. Şeffaf bir yönetim, ancak bağımsız, tarafsız ve sorumlu bir medya ile mümkün olabilir.

Bunun için, medyanın çoğulcu, şeffaf ve rekabetçi bir yapıda gelişmesi için gerekli adımlar atılacaktır.

Bağımsız ve tarafsız yargı, adaleti sağlamanın ön şartıdır.

Yıllarca sorunlarla, yetersizliklerle ve cezaevi isyanlarıyla kamuoyunun gündemine gelen yargı teşkilatı, Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarında Avrupa Birliğine uyumu sağlanan temel kanunlarla, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımıyla, teknik donanımlarıyla birlikte yükselen modern adliye binalarıyla, evrensel standartlara uygun hâle getirilen ceza ve infaz kurumlarıyla önemli mesafeler katetmiştir.

Önümüzdeki dönemde de adalet ve yargı reformu ile ilgili çalışmalarımızı kararlılıkla sürdüreceğiz.

İhtilafları çıkmadan önlemek amacıyla “koruyucu hukuk” uygulamaları daha da geliştirilecektir.

Uyuşmazlıkların hızlı, basit, az giderle ve etkin bir şekilde çözülmesini sağlamak ve böylece yargı organlarının iş yükünü azaltmak amacıyla, özellikle hukuki uyuşmazlıklarda alternatif çözüm yollarını öngören yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Mahkemelerin elektronik arşiv imkânlarından daha verimli bir şekilde yararlanması sağlanarak gerekli bilgi ve belgeler ile emsal kararlara zamanında erişim daha etkili hale getirilecek, yargı organları arasında kurulan bilgi ağı geliştirilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamu yönetiminin temel amacı, halkın hayatını kolaylaştırmak, huzur, güvenlik ve refah içinde yaşam kalitesini geliştirmektir. Kamu yönetiminin kuruluş ve işleyişinde idarenin bütünlüğü esastır. Merkezî ve yerel yönetimler birbirini tamamlayarak güçlendirir.

Kamu hizmetlerinde “beyana güven, basitleştirme ve mükerrer bilgi isteme” esastır.

AK Parti İktidarında “şeffaf” yönetime doğru çok önemli açılımlar yapılmış, Bilgi Edinme Kanunu çıkarılmıştır. Kanun sayesinde devlete ait birçok bilgiye vatandaşlar kolayca ulaşabilmekte ve kamuoyu, denetimi yapabilmektedir.

Geçtiğimiz dönemde yönetimde dağınıklığı gidermek, aşırı merkezileşmeyi önlemek ve vatandaşlarımıza daha iyi hizmet sunabilmek için önemli düzenlemeler ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Belediye ve il özel idarelerini, Anayasa’ımızda belirtilen “yerinden yönetim” ilkesine uygun olarak yeniden ele aldık ve çok temel sorunları çözüme kavuşturduk.

Geçen dönem hazırlıklarını tamamlamış olduğumuz İl Özel İdareleri ve Belediye Gelirleri Kanunu Tasarısı bu dönemde çıkarılarak yerel yönetimlerimiz mali yönden de güçlendirilecek, Köy Kanunu da yenilenecektir.

Değerli milletvekilleri, yolsuzluk, vatandaş ile devlet arasındaki güven ilişkisini yaralayan, kamu kaynaklarının haksızca gasp edilmesiyle ülkemize yıllarca ağır maliyetler ödeten temel bir sorundur.

Hükümetimiz dönemde, yolsuzlukların önlenmesi ve hesabının sorulması yönünde çok ciddi tedbirler alınmıştır.

Yolsuzluklar karşısında Hükümetimiz tavizsiz tutumunu sürdürecektir.

Vatandaşlık hizmetlerinin en hızlı şekilde görülebilmesinde büyük zaman ve enerji kaybına yol açan bürokratik işlemlerin en aza indirilmesinde teknolojik gelişmeler büyük imkânlar sunmaktadır.

Önümüzdeki dönem bütün kurumların hizmetlerini elektronik ortama taşıması sağlanacaktır.

Diğer taraftan, kısa bir süre içerisinde “Tek Kart” projesi milletimizin hizmetine sunulacaktır.

Böylece, vatandaşlarımız her kurum için ayrı ayrı kartlar taşımak yerine üzerinde bulunduracağı tek bir kartla, hem vergi ve nüfus-vatandaşlık işlemlerini yapabilecek hem sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinden yararlanabilecek hem de ehliyet, ruhsat, pasaport ve benzeri işlemlerini yürütebilecektir.

Milletimizin demokrasi ve güvenlik taleplerini eş zamanlı olarak ve birbirini tamamlar bir şekilde karşılamak ana hedefimizdir. Gerçek anlamda huzur ve güvenlik, özgürlüğün ve adaletin tam anlamıyla yaşandığı bir toplumda mümkündür.

Geçen beş yıllık dönemde güvenliğin gerek yasal altyapısı gerekse güvenlik güçlerinin etkinleştirilmesi konusunda önemli adımlar atılmıştır.

Mobil iletişim teknolojisi kullanılarak kentlerimizin cadde, sokak ve meydanları görüntülü güvenlik denetimine alınmıştır. Proje, 58 il ve 36 ilçeye yaygınlaştırılmıştır.

Önümüzdeki dönemde, artan bir kararlılıkla ve etkinleştirilecek politika ve programlarla, halkımızın huzur ve güvenliğini sağlamaya dönük çabalarımız yoğunlaştırılacaktır.

Genel kolluğun önleyici kolluk yetkileri, yapılacak yasal düzenlemelerle yeniden tanımlanacak, polis ve jandarma, gerek insan kaynakları gerekse teknoloji, teçhizat ve malzeme bakımından daha da güçlendirilecektir.

Değerli milletvekilleri, Hükümetimiz, milletimizin birlik ve beraberliğini, ülkemizin bölünmez bütünlüğünü ve üniter yapımızı güçlendirecek politikaları esas almaktadır.

Ulusal güvenliğimize kastedecek her türlü oluşuma karşı tavizsiz tutumumuz kararlılıkla sürdürülecektir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Hiçbir şiddet ve terör odağının nüfuz edemeyeceği en büyük gücün milletimizin birlik ve beraberlik ruhu olduğunu iyi biliyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti, güvenliğine, hudutlarına ve büyük bir mücadeleyle kazanmış olduğu istiklaline ilelebet sahip çıkma kararlılığındadır.

Ülkemiz son otuz yıldır bölücü terör belasıyla karşı karşıyadır.

Bu süreçte, sosyal ve ekonomik sorunlar ile kültürel hassasiyetler sürekli istismar edilmiş ve ülkemiz ağır bedeller ödemiştir.

AK Parti İktidarı, Türkiye’nin millî güvenliğini geniş bir açıdan ele almış, güvenliğin askerî, diplomatik, ekonomik, kültürel ve toplumsal boyutlarını bir bütün içinde değerlendirerek iç ve dış güvenliğimizin sağlanmasında büyük bir kararlılık göstermiştir.

Bütün vatandaşlarımızın ortak aidiyet duygusunu güçlendirmek ve terörün kaynaklarını kurutmak amacıyla etkin ve kapsamlı politikalar uygulamıştır.

Türkiye'nin her bir köşesinde sosyal ve ekonomik kalkınmayı hızlandırmak, hiçbir bölgemizin geride kalmamasını sağlamak amacıyla çalışmalarımız yoğunlaşarak devam edecektir.

İktidarımız döneminde terörizmle mücadele konusunda Türkiye'nin haklı konumunu uluslararası platformlarda etkin bir şekilde savunduk ve savunmaya da devam edeceğiz.

Millî güvenliğimizi güçlendirmek, ulusal birliğimizi muhafaza etmek için verdiğimiz bu mücadeleyi, 60'ıncı Hükûmet döneminde de her türlü meşru aracı kullanarak devam ettireceğiz.

Değerli milletvekilleri, Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh." ilkesine uygun olarak ve ülkemizin tarihi ve stratejik konumu gereği Türkiye'nin güçlü bir millî savunma sistemine sahip olması temel politikamız olmuştur.

Bu anlayışla, hem millî savunma sanayimizi güçlendirme çalışmalarına ağırlık verilmiş hem de Türk Silahlı Kuvvetlerinin her türlü ihtiyacının zamanında karşılanması öncelik verilmiştir.

İktidarımız döneminde yapılan çalışmalarla, 2002 yılında yüzde 25 olan Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaçlarının yurt içinden karşılanma payı bugün yüzde 50'ye yaklaşmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Savunma sanayimizin uluslararası etkinliği de artırılmış, askerî hücumbot ve gemiler, silah, diğer savunma araç gereçleri ile komuta kontrol ve elektronik harp sistemleri ihracatımız 350 milyon dolara çıkarılmıştır.

Türkiye, bu dönemde, güçlü ordusu ve savunma sanayisiyle, başta NATO, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler organizasyonları içinde birçok ülkede barışın korunması ve güvenliğin sağlanması misyonu çerçevesinde önemli roller üstlenmiştir.

Türkiye'nin gücünü her türlü şart ve coğrafyada hissettirecek, hem konvansiyonel hem de asimetrik muharebeleri icra edebilecek, caydırıcılığı, beka kabiliyeti ve muharebe gücü yüksek bir savunma sistemi ve gücünün oluşturulması ana hedefimiz olmuştur, olmaya devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; verimsiz koalisyon yapılarıyla geçen 1990'lı yıllar, ülkemizin "kayıp yılları" olmuştur.

1994, 1999 ve nihayet 2001 kriziyle anılan bu yıllar; büyümenin durduğu, enflasyonun, faizlerin ve borç yükünün hızla yükseldiği, işsizliğin arttığı, yolsuzlukların makro dengeleri sarsacak boyutlara yükseldiği, halkımızın geleceğe dair umutlarını kaybettiği, uluslararası alanda itibarımızın yitirildiği yıllardır.

AK Parti İktidarı göreve başladıktan hemen sonra siyasi istikrar hızla güçlenmiş, seçimlerden önce partimizin tüm ayrıntılarıyla ilan etmiş olduğu çok kapsamlı bir ekonomik program uygulanmaya başlanmıştır.

2003-2007 dönemi cumhuriyet tarihimizin en parlak dönemlerinden biri olarak kayıtlara geçmiştir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Bu dönemde Türkiye, gelişen ülkeler arasında "yükselen yıldız" olarak adlandırılmış, bir "başarı örneği" olarak tüm dünyada övgüyle anılır olmuştur.

Hükûmetimizin tüm politikalarının ve yönetim anlayışının ekseninde “güven” kavramı vardır.

Ekonomi alanında elde ettiğimiz tarihi başarıların en önemli sebebi de ülkemizde oluşturduğumuz güven ortamıdır.

Hükûmetimiz, ekonomi politikalarında “şeffaflık”, “süreklilik”, “tutarlılık” ve “öngörülebilirlik” ilkelerini esas almaya devam edecektir.

İktidarımız, yapacaklarını ve ortaya çıkan sonuçları, ilgili tüm taraflarla son derece şeffaf bir biçimde paylaşmakta ve bunun yararlarını yaşayarak görmektedir.

Politikaların tüm unsurlarının birbiriyle tutarlı olmasına özen göstermekte, bütün uygulamaların ortak hedeflere ulaşma yönünde gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Akşamdan sabaha politika değiştirmemekte, uygulamalarda süreklilik sağlayarak halkımız ve ekonomik karar alıcılar için güvenilir bir ortam oluşturmaktadır.

Ulusal ve uluslararası yatırımcıların Türkiye’yi bir yatırım yeri olarak tercih etmesinde, yatırımların, ekonomik büyümenin ve böylece istihdamın artmasında önemli bir rol oynayan Avrupa Birliği hedefi ekonomimizin geleceğini güçlü bir çerçeveye oturtmaktadır.

Değerli milletvekilleri, sağlıklı ve işleyen bir piyasa ekonomisi, güçlü ve yerleşik bir demokratik temel üzerinde inşa edilebilir. Temel hakların korunuyor olması, temel özgürlüklere saygı duyulması, hukuk devletinin bütün kuralları ve kurumlarıyla varlığı, sürdürülebilir bir ekonomik kalkınmanın ana dinamini oluşturur.

Bu gerçeği başından itibaren gören Hükûmetimiz, başarıyla uyguladığı ekonomik programını demokratikleşme çabalarıyla bütünleştirmeye ve bu iki süreci birbirini tamamlayan unsurlar olarak görmeye devam edecektir.

Çağdaş normlara dayalı olarak işleyen bir hukuk düzeni ekonomik kalkınmanın ön şartları arasında yer alır.

Can ve mal güvenliğini sağlayan, keyfilige kapalı, gününbirlik tartışmaların ve siyasi etkilerin üstünde bir hukuk sistemi, ekonomik faaliyetlerin güven ve öngörülebilirlik içinde yürütülmesini sağlar.

Sosyal refahtaki artışın kalıcı bir şekilde devamı ise, mal ve hizmet sektörlerindeki rekabet ortamını iyileştirmek ve böylece verimliliğin artmasını sağlamakla mümkündür.

Rekabet ortamının iyileştirilmesindeki en önemli konulardan birisi devletin ekonomik faaliyetlerden çekilmesi, düzenleme ve denetleme fonksiyonlarına ağırlık vermesidir.

Bu çerçevede Hükûmetimiz, özelleştirme uygulamalarını sadece kamu için bir gelir kaynağı olarak görmemekte, üretimdeki verimliliğin ve istihdamın artmasını sağlayacak önemli bir politika aracı olarak değerlendirmektedir.

Ekonomimiz dışa açılıp uluslararası piyasayla çok daha iyi bir şekilde entegre oldukça halkımızın refahı da artacaktır. Uluslararası bilgi birikimi ve teknoloji ge-

tiren, rekabet gücünü artıran, dış denge açısından önemli bir finansman kaynağı oluşturan, yeni pazarlara açılımı sağlayan ve en önemlisi, istihdamı artıran uluslararası doğrudan yatırımların Türkiye'ye artan oranlarda gelmesini sağlamak temel hedeflerimizdendir. Küresel sermayenin özellikle mal ve hizmet üretimine yönelik yeni yatırımlara yönelmesi için gerekli ortam oluşturulacaktır.

Ekonomik programımızın temel unsurlarından biri mali disiplindir. AK Parti İktidarı, her yıl arka arkaya ilan ettiği bütçe hedeflerini şu ana kadar tutturmuştur. Programımızın bir diğer unsuru ise Merkez Bankamızın bağımsızlık ilkesi çerçevesinde uyguladığı para politikalarıdır.

Para politikalarının temel önceliği fiyat istikrarıdır. AK Parti İktidarı döneminde enflasyonla mücadelede büyük başarılar elde edilmiştir.

Türkiye'ye sermaye girişinin ve çıkışının serbest olması, ekonomik programımızın bir diğer temel unsurudur.

Açık bir ekonomik yapı başarımızın temel faktörlerindendir.

Programımızın bir diğer unsuru ise serbest kur rejimidir. Kurun piyasa şartlarında oluşması, ekonomimizin iç veya dış şoklardan daha az etkilenmesini sağlamaktadır.

AK Parti İktidarı, gerçekleştirdiği yapısal reformlarla ekonomide elde ettiği başarıları kalıcı bir zemin hazırlamıştır.

Türkiye ekonomisini iç ya da dış etkilere karşı çok daha korunaklı bir yapıya kavuşturmuştur.

Ekonomik programda öngördüğü, kamu sektörü, finans sektörü ve sosyal güvenlik gibi alanlarda pek çok reformu tamamlamıştır.

Hükümetimiz, önümüzdeki dönemde de yapısal reformlara kararlılıkla devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, ekonomimiz, 2002 yılından bu yana kesintisiz olarak ilk defa 21 çeyrek boyunca büyüme kaydetmiştir.

2003-2006 yılları arasında ortalama büyüme oranı yüzde 7,3 olmuştur.

2002 yılında 181 milyar dolar seviyesinde olan millî gelirimiz 2,2 kat artarak 2006 yılında 400 milyar dolara yükselmiş ve ülkemiz dünyanın 17'nci büyük ekonomisi hâline gelmiştir.(*AK Parti sıralarından alkışlar*)

Kişi başına millî gelir 2002'de 2.598 dolar iken 2006 sonu itibarıyla 5.477 dolara yükselmiştir.

2013 yılı için hedefimiz 800 milyara yaklaşan bir millî gelire ulaşmak, kişi başına geliri ise 10 bin dolara çıkarmaktır. (*AK Parti sıralarından alkışlar*)

Ekonomide hızlı bir büyüme sağlanırken, eş zamanlı olarak enflasyon düşürülmüştür.

Vatandaşımızın cebindeki parayı durduğu yerde eriten enflasyon, Temmuz 2007 sonunda, son otuz sekiz yılın en düşük oranına inmiş, yüzde 6,9 olmuştur. (*AK Parti sıralarından alkışlar*)

Hükûmetimiz, enflasyonu kalıcı, hızlı ve adaletli bir kalkınma sürecinin önündeki en önemli engel olarak görür.

Enflasyonu tek haneli seviyelere getirmekle yetinemeyiz. Yeni dönemdeki hedefimiz fiyat istikrarını sağlayıp kalıcı hâle getirmektir.

Ekonominin genelindeki fiyat artışları, iktisadi kararlar alınırken, ihmal edilebilir seviyelere kalıcı olarak ininceye kadar bu mücadeleye devam edeceğiz.

Bunu gerçekleştirirken, operasyonel bağımsızlığını koruyacağımız Merkez Bankasına, uygulayacağımız maliye politikamızla destek vereceğiz.

Ayrıca, gerek makro düzeydeki yapısal reformlar gerekse mal ve özellikle hizmetler sektöründe rekabeti artırıcı mikro reformlar yoluyla enflasyonun düşük, tek haneli seviyelere inmesi için çalışacağız.

Bu amaçla, enflasyon hedeflemesi rejimini geliştirmeye devam edeceğiz.

AK Parti İktidarı Türk parasına itibarını yeniden kazandırmış, başarılı bir operasyonla liradan altı sıfır atılmıştır. 2009 yılında ise “yeni” ibaresi kaldırılacak ve paramız yeniden “Türk lirası” adını alacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Dünyaya açılan ve öz güveni yükselen ülkemizin dış ticaret hacmi de çarpıcı bir büyüme göstermiştir.

2002-2006 döneminde dış ticaret hacmimiz 87 milyar dolardan 223 milyar dolara yükselmiştir.

İhracatımız 2002 yılında 36 milyar dolar seviyesinde iken, 2007 yılı Temmuz ayı itibarıyla on iki aylık ihracat rakamı 97 milyar dolara ulaşmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

2013 yılında ihracatımızın 200 milyar doları aşmasını bekliyoruz.

Cari açığın finansmanında doğrudan küresel yatırımların payı önemli ölçüde artış göstermiştir.

Yıllarca ortalama 1 milyar dolar civarında seyreden doğrudan küresel sermaye yatırımları tam anlamıyla bir sıçrama göstermiş ve 2006 yılında bildiğiniz gibi, 20,1 milyar dolar seviyesine yükselmiştir.

2007 yılının ilk altı ayında ise doğrudan sermaye girişi 12 milyar dolara yaklaşmıştır.

Merkez Bankası döviz rezervleri 2002 yılı sonunda 26,8 milyar dolarken, 2007 yılı Ağustos ayında en yüksek tarihi seviyesine ulaşarak 70 milyar dolara ulaşmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Böylece, ekonomimizin dış şoklara dayanıklılığı artmıştır.

Bütçe disiplini sağlanmış, kamu borçlarının çevrilme endişesi tarihe karışmıştır.

2002 yılında kamu açıklarının millî gelire oranı yüzde 12,6 iken, 2006 sonunda bu açık fazlaya dönüşmüş ve millî gelirin yüzde 3’ü civarında fazla verilmiştir.

Program tanımlı faiz dışı fazlanın gayrisafi millî hasılaya oranı 1993-2002 ortalaması olan yüzde 0,4 seviyesinden 2003-2006 döneminde yüzde 6,5 seviyesine yükselmiştir.

1985-2002 arasında on sekiz yılda yapılan özelleştirme tutarı buraya dikkatinizi çekmek istiyorum sadece 8 milyar dolar iken 2003 yılından bugüne kadar yapılan özelleştirme toplamı 33 milyar dolara ulaşmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Böylece, kamunun ekonomideki ağırlığı azaltılırken özel sektörün rolü artırılmıştır.

Önümüzdeki dönemde özelleştirme programımızı kararlılıkla devam ettireceğiz.

Değerli milletvekilleri, sadece gelecek beş yılı değil, 2013 yılını ve Cumhuriyetimizin 100'üncü yılı olan 2023 yılını hedefliyoruz. 17 Nisan 2007'de açıkladığımız ve Türkiye'nin AB müktesebatına uyumu için 2013 yılına kadar uygulayacağımız program çerçevesinde, ekonomik değişim ve dönüşümü de kapsayan 200 kadar yasal düzenleme ve 600 kadar ikincil düzenlemeyi tamamlayacağız.

2023 yılında satın alma paritesine göre millî hasıla büyüklüğü bakımından ülkemizin dünyanın ilk on ekonomisi içinde yer alması ana hedefimizdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamu borç yükünün düşmeye devam etmesi, cari açığın kontrol altında tutulması ve enflasyonun daha da düşük oranlara çekilmesi ancak mali disiplinle mümkündür.

Toplam kamu net borç stokunun gayrisafi millî hasılaya oranı ise 2002 yılı sonundaki yüzde 78 seviyesinden 2006 yılı sonunda yüzde 45 düzeyine gerilemiştir.

Söz konusu dönemde borç stoku içerisindeki döviz ve dövize endeksli borçların payı yüzde 58'den yüzde 19'a buranın altını çiziyorum düşerken, yeni Türk lirası cinsinden borçların payı yüzde 42'den yüzde 82'ye çıkmıştır.

Borç stoku, kur ve faiz riskine karşı daha korunaklı bir yapıya kavuşturulmuştur.

Önümüzdeki dönemde kamu borcunun millî gelire oranı daha da aşağı düşürülecektir.

Mali disiplinin doğrudan ve en çarpıcı yansıması borçlanma maliyetlerinde görülmüştür.

Türk lirası cinsinden iskontolu Devlet İç Borçlanma Senetlerinin faiz oranı 2002 yılı Ekim ayında yüzde 64 iken, 2006 yılı Nisan ayında yüzde 14'e gerilemiştir.

Son dönemlerde global piyasalardaki olumsuz gelişmelere rağmen, söz konusu faiz oranları 2007 Ağustos ayı itibarıyla yüzde 17 ila 19 aralığında seyretmektedir.

Hükümetimizin hedefi önümüzdeki dönemde nominal faizleri tek haneye indirmektir.

Uygulayacağımız vergi politikalarının temel amacı, ekonomide kayıt dışılığın azaltılması, rekabet gücümüzün artırılması, daha basit, adil ve geniş tabanlı bir vergi sistemi oluşturmaktır.

İktidarımız döneminde kurumlar vergisini yüzde 33'ten yüzde 20'ye, gelir vergisinin üst dilimini yüzde 45'ten yüzde 35'e düşürdük.

Eğitim, sağlık, gıda, giyim gibi alanlarda KDV oranını yüzde 18'den yüzde 8'e düşürdük.

Önümüzdeki dönemde, öncelikle istihdam üzerindeki yükler olmak üzere, vergi oranlarını indirmeye devam edeceğiz.

Damga vergisi başta olmak üzere, işlemler üzerindeki vergileri kademeli olarak kaldıracğız.

Vergi politikalarında öngörülebilirliği artıracak, vergi mevzuatını sadeleştireceğız.

Hükümetimiz, kayıt dışılığı, işletmelerin verimliliğini azaltan, büyümesini engelleyen ve rekabet edebilirliğini azaltan bir sorun olarak görmektedir.

Önümüzdeki dönemde de kayıt dışılıkla mücadele öncelikli alanlarımızdan biri olacaktır.

Değerli milletvekilleri, uygulamaya koyduğumuz ve bankacılık sektörünü yeniden yapılandırmayı amaçlayan programla sektörün kırılğanlığının giderilmesine yönelik önemli gelişmeler sağladık.

Sağlıklı bir bankacılık sisteminin reel kesim ve ekonomik büyüme için ne kadar önemli olduğunu bilen Hükümetimiz, önümüzdeki dönemde, bir yandan sektördeki rekabet ortamının gelişmesi, diğer yandan reel kesimin bankacılık sisteminden daha fazla faydalanabilmesi için gerekli her türlü önlemi zamanında ve kararlılıkla almaya devam edecektir.

Sanayi politikamızın temel hedefi, rekabet gücümüzü verimlilik ve teknolojik yenilik ekseninde artırmak, özel sektör öncülüğünde dışa dönük bir yapı içinde sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır.

Bu hedefe, piyasa koşullarında ve taraf olduğumuz uluslararası anlaşmaları gözeterek ulaşacağız.

Ülkemize döviz kazandıran, çok sayıda insanımıza aş ve iş imkânı sunan turizm sektörü, AK Parti İktidarı döneminde hızla büyümüş ve dünyayla rekabet edebilir en önemli üstünlük alanlarımızdan birisi haline gelmiştir.

Türkiye'nin dünya çapında bir marka olması hedefi doğrultusunda yaptığımız çalışmalar neticesinde, ülkemize gelen turist sayısı ve gelirlerimizde önemli artışlar olmuştur.

2006 yılında ülkemize gelen turist sayısı 19 milyona yükselirken, turizm gelirlerimiz yaklaşık 17 milyar dolar olmuştur. 2013 yılında turizm gelirlerimizin 40 milyar dolara yaklaşmasını hedefliyoruz.

Değerli milletvekilleri, enerji politikamızın temel amacı, rekabetin oluştuğı şeffaf bir piyasa ekonomisi ile artan nüfusumuzun ve hızla gelişen ekonomimizin enerji ihtiyacının sürekli, kaliteli, güvenli ve uygun maliyetlerle temin edilmesidir.

Enerji politikamızda ana unsur, enerji arz güvenliğidir. Elektrik üretim ve dağıtımında özel sektör katılımının sağlanması, rekabetin olduğu işleyen bir piyasanın oluşturulması, tedarikçi ülkelerin çeşitlendirilmesi ve enerji üretiminde azami oranda iç kaynak kullanarak ithalata bağımlılığın azaltılması temel önceliklerimizdir.

Bütün dünyada enerji özellikle elektrik fiyatları hızla artarken, yukarıda sayılan tedbirler sayesinde, iktidarımız döneminde, konutlarda tüketilen elektriğe hiç zam yapılmamıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Ayrıca, sanayide tüketilen elektriğin fiyatında yüzde 5 indirim sağlanmıştır.

Doğal gazdan faydalanan il sayısı 9'dan 47'ye çıkarılmıştır.

Yeni dönemde doğal gazı tüm şehirlerimize yaygınlaştırmayı planlıyoruz.

Önümüzdeki dönemde enerji sektöründe, yatırımcıya, tüketiciye ve ilgili kesimlere güven veren, belirsizlik içermeyen bir ortam oluşturulacaktır.

Düzenlenmiş işleyen piyasa yapısını oluşturmak için başlatılmış olan çalışmalar hızla tamamlanacak, öngörülebilirlik sağlanacak ve özel sektörün yatırım yapmasının önündeki engeller kaldırılacaktır.

İktidarımız döneminde tamamladığımız Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı örneğinde görüldüğü gibi, bölgemizde bulunan petrol, doğal gaz ve elektrik gibi enerji kaynaklarının uluslararası pazarlara ulaştırılmasında daha fazla rol üstlenerek, ülkemizin jeostratejik konumu güçlendirilecektir.

Hazar Bölgesi ve Orta Doğu gaz rezervlerini Avrupa pazarlarına ulaştırmayı öngören Türkiye-Bulgaristan-Romanya-Macaristan-Avusturya, yani kısa adıyla NABUCCO Doğal Gaz Boru Hattı Projesi'nin gerçekleşmesi için çabamız sürdürülecektir.

Avrupa elektrik sistemine ülkemiz elektrik sisteminin entegrasyonuna yönelik çalışmalar en kısa sürede tamamlanacaktır.

Ayrıca, Türkiye, Yunanistan ve İtalya, yani Güney Avrupa hattı arasında, yılda 12 milyar metreküp kapasiteli doğal gaz boru hattı ile elektrik iletim hattı devreye yakında alınacaktır.

Bu çalışmaların tamamlanmasıyla ülkemiz, enerji geçişi konusunda önemli bir altyapıya kavuşacağı gibi, kendi arz güvenliği açısından da avantajlar elde edecektir.

Boyabat, Deriner, Ermenek ve Ilısu Barajları bu dönemde tamamlanacak, Yusufeli Barajının yapılmasına da başlanacaktır.

Kamu yatırım programında yer alan hidroelektrik ve termik santral projelerinin hızla tamamlanması öncelik taşıyacaktır.

Alternatif enerji kaynaklarının geliştirilmesi için çalışılacaktır. Yenilenebilir enerji kaynaklarından azami şekilde istifade etmek ve uygulamaları yaygınlaştırmak için yapılan çalışmalara devam edilecektir.

Enerji kaynaklarımıza nükleer enerjinin de eklenmesi için gerekli hukuki çalışmalar hızla sonuçlandırılacak, özel sektörün bu alandaki yatırımları desteklenecektir.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde ülkemizin altyapı ihtiyacının, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandıracak şekilde karşılanması esas olacaktır.

Bu nedenle, AK Parti İktidarı, göreve geldiğinde ilk iş olarak ulaşım sistemlerinin dengeli bir şekilde gelişimini sağlayacak bir ulaştırma ana plan stratejisi hazırlamıştır.

Bu planda hedef, gelecek on yıl için; kara, deniz, demir yolu ve hava taşımacılığının birbirine paralel gelişimini sağlamak, gerçekleştirilecek projelerle deniz ve hava taşımacılığı ile demir yolu öncelikli olmak üzere tüm ulaşım türleri arasındaki dengeyi sağlamaktır.

İktidarımız döneminde cumhuriyet tarihimizin en uzun bölünmüş yol ağı yapılmıştır.

2002 yılı sonu itibarıyla bölünmüş yol ağı toplam 4.326 kilometre iken, sadece dört buçuk yıllık dönemde 6.700 kilometre yeni bölünmüş yol ağı tamamlanmış, böylece otoyollar dahil bölünmüş yol uzunluğumuz 12.700 kilometreye ulaşmıştır.

Şu anda yapımı devam etmekte olan bölünmüş yolların toplamı 1.800 kilometredir.

Hedefimiz, bölünmüş yol ağının toplam uzunluğunu 15 bin kilometreye çıkartmaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Demir yollarımıza dönemimizde yapılan yatırım miktarı, son kırk yılda yapılanın üzerine çıkmıştır.

Demir yollarında hızlı tren çağını başlatmak, mevcut sistemi yenilemek, yenden yapılanmayı sağlamak, özel sektörün dinamizmini demir yollarına aktarmak, işletmelerin tedarik sürecine değer katan bir anlayışa geçmek ana hedef olarak belirlenmiştir.

Ankara-İstanbul, Ankara-Konya, İstanbul-Ankara-Sivas, Ankara-Afyonkarahisar-İzmir koridorlarından oluşan ağ üzerinde hızlı tren çalışmaları süratle devam etmektedir.

Ankara-İstanbul arasında seyahat süresini üç saate indirecek hızlı tren projesine büyük önem veriyoruz. Ankara-Eskişehir etabı bitti, test çalışmaları devam ediyor. Eskişehir-Köseköy etabının da ihalesi yapıldı.

Sadece ülkemizin değil dünyanın da önemli projelerinden biri olan Marmaray Projesi'ni hayata geçiriyoruz.

Önümüzdeki dönemde demiryolu ağını daha da geliştirmeyi planlıyoruz.

Günümüzün en hızlı ulaşım sektörü olan havacılık, iktidarımız döneminde çağ atlamıştır.

İç hatlarda tekel kaldırılmış, uyguladığımız teşvikler sayesinde özel şirketlerin yurdun her tarafına tarifeli sefer yapması sağlanmıştır.

Bunun sonucu olarak, 2002’de 8,5 milyon olan iç hat yolcu sayısı 29 milyona ulaşmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

2002’de iç artı dış hat yolcu sayısı 33,5 milyondan 2006 sonunda 62 milyona yükselmiştir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Başkentimiz başta olmak üzere, birçok ilimiz modern terminal binalarına kavuşturulmuştur.

Yeni dönemde, havacılıkta başlattığımız serbestleşme politikası, dış hatları da kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.

Denizcilik sektörü de iktidarımız döneminde altın çağını yaşamış, birçok proje hayata geçirilmiştir.

Özellikle gemi inşa sanayisinde büyük atılımlar yapılmış, Türkiye sayılı gemi üreticisi ülkeler arasına girmiştir.

Bu sektörlerdeki atılımlar artarak devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidarımız döneminde, nüfusumuzun önemli bir kesiminin yaşadığı kırsal alanda tarım ve tarım dışı sektörleri bir bütün olarak ele alınmış, köklü ve süreklilik arz eden bir kırsal kalkınma programı uygulanmaya başlanmıştır.

İlk kez bir “Kırsal Kalkınma Stratejisi” hazırlanmıştır.

Bu strateji doğrultusunda kırsal kesimde iş imkânlarını çeşitlendirmek ve gelir düzeyini yükseltmek için kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi projeleri uygulamaya konulmuş, ayrıca AB fonlarından yararlanmak için Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu kurulmuştur.

Başta yol ve içme suyu olmak üzere, ülkemizin her köşesinde köylerimizin ve beldelerimizin altyapısını tamamlamak için KÖYDES ve BELDES Projelerine iki yılda toplam 4 milyar yeni Türk lirası, yani 4,5 katrilyonun üzerinde bir kaynak tahsis edilmiştir.

2005 ve 2006 yıllarında toplam 11.706 içme suyu projesi, 24.280 kilometre asfalt yol, 32.023 kilometre stabilize ve ham yol yapılmıştır.

2007 yılı sonu itibarıyla, 21.000 içme suyu projesi, 50.000 kilometre asfalt yol, 45.000 kilometre stabilize ve ham yol tamamlanmış olacaktır.

Bu dönemde, KÖYDES Projesi kapsamında, köylerimizin elektrik altyapı sorunları da çözülecektir. Özellikle önümüzdeki yıldan itibaren, KÖYDES, artık, yol ve su hedefinin yanında, öncelikli hedef olarak elektrik enerjisini öne çıkaracaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekillerimiz, ülkemizde 6,1 milyon kişinin istihdam edildiği ve çalışan nüfusun yüzde 27’sinin geçimini sağladığı tarım sektörü, insanımızın temel ihtiyaçlarının karşılanmasındaki vazgeçilmezliği nedeniyle hayati öneme sahiptir.

Tarım sektörümüzün rekabet gücünü artırmak, sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmak ve orta vadede uygulayacağımız politikaları net olarak ortaya koymak için, iktidarımız, Tarım Stratejisi Belgesi’ni hazırlamış ve Tarım Çerçeve Kanunu

başta olmak üzere, tohumculuk, depoculuk, toprak ve arazi kullanımı, tarım sigortası, organik tarım, üretici birlikleri ve kırsal kalkınmayı destekleme alanlarında gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Önümüzdeki dönemde, bu düzenlemelerin hayata geçirilmesine büyük önem verilecektir.

Petrol fiyatlarında meydana gelen artışın üreticiye yansıtılmaması için çiftçilerimize ilk defa mazot desteği verilmeye başlanmıştır. Bu destek önümüzdeki dönemde de devam edecektir.

2002 yılında yüzde 59 olan tarımsal kredi faiz oranları düşürülerek, kredi türüne göre yüzde 7 ila 13 aralığına çekilmiştir. Önümüzdeki dönemde faizler daha da aşağı çekilecektir.

2002 yılında Ziraat Bankası aracılığıyla verilmiş olan tarımsal kredi miktarı 228 milyon yeni Türk lirası iken, Ağustos 2007 itibarıyla bu miktar 4,4 milyar yeni Türk lirasına yükseltilerek 19 kat artış sağlanmıştır. (AK Parti sıralarından alkışlar) Tarımsal krediler yaygınlaştırılarak devam edilecektir.

Tarım Bakanlığı, hazine ve Ziraat Bankasının müşterek olarak başlattığı “yağmurlama ve damlama” ile sulama projeleri de yaygınlaştırılacaktır.

Tarım alanlarındaki en yeni bilgi birikimini çiftçimizin ayağına götürmek amacıyla 2.500 ziraat mühendisi, veteriner hekimin 20 bin köye hizmet verecek şekilde merkez köylerde istihdamı ve ikameti sağlanmıştır. Önümüzdeki dönemde bu tarım danışmanlarının sayısı 10 bine çıkarılacak ve bütün köylerimize hizmet vermeleri sağlanacaktır.

İthalatımızda önemli bir yer tutan yağlı tohumlar başta olmak üzere, ülkemizde arz açığı olan ürünlere yönlendirme teşviklerini uygulayacağız.

Pilot uygulaması başlatılan havza bazlı teşviklerini ülke geneline yaygınlaştıracamız.

Pazar garantili sözleşmeli üretimi yaygınlaştıracak tedbirler alacağız.

Hayvancılık sektöründe büyük bir potansiyele sahip olan ülkemizin rekabet gücünü artırmak için başlattığımız zihniyet devrimini kararlılıkla sürdüreceğiz.

Değerli milletvekilleri, küçük ve orta ölçekli işletmelerle, esnaf ve sanatkârimız ekonomik ve sosyal yapımızın omurgasını teşkil etmektedir. Bu kesimin güçlenmesini hayati derecede önemsiyoruz.

İktidarımız döneminde, devletin borçlanma gereğindeki azalmaya paralel olarak özel bankacılık ve finans sistemi küçük girişimcilere daha geniş imkânlar sunmaya başlamıştır.

Halk Bankası esnaf ve sanatkâr kredileri 2002 yılında 154 milyon yeni Türk lirası iken, yaklaşık 17 kat artarak Ağustos 2007 itibarıyla 2,6 milyar yeni Türk lirasına yükselmiştir.

KOBİ kredileri ise 2002 yılında 347 milyon yeni Türk lirası iken, Ağustos 2007’de 5,7 milyar yeni Türk lirasına yükselmiştir. 2002 yılında sadece 63 bin işletme bu imkânlardan yararlanmışken 2007 yılında yaklaşık 600 bin işletme bundan yararlanır hâle gelmiştir.

Ziraat Bankası KOBİ kredileri 2002 yılında 22 milyon yeni Türk lirasıyken, rekor seviyede bir artışla 80 kat artarak Ağustos 2007 itibarıyla 1,8 milyar yeni Türk lirası seviyesine ulaşmıştır.

Esnaf ve sanatkârlara kullandırılan kredilerin faiz oranları da yüzde 47'den yüzde 13'e indirilmiştir.

Önümüzdeki dönemde, modern teknolojiyi takip edememeleri nedeniyle rekabet güçleri azalan KOBİ'lerin müşterek yatırımları kümelenme yaklaşımı çerçevesinde desteklenecek, organize sanayi bölgesi yönetimlerinin kümelenmede önemli rol üstlenmeleri sağlanacaktır.

Girişim sermayesi, kredi garantisi gibi uygulamaların gelişmesi desteklenecek, KOBİ'lerin finansman imkânlarının çeşitlendirilmesi sağlanacaktır.

Teknoloji geliştirme bölgelerine yatırım kredisi faiz desteği sağlanarak ar-ge çalışması yapan KOBİ'lerin sayısı artırılacaktır.

Geleneksel sektörlerde faaliyette bulunan firmalarımızın markalaşma çalışmalarıyla eş zamanlı olarak, teknik altyapısından insan kaynaklarına, yönetim sistemlerinden marka yönetimi ve pazarlamaya kadar tüm yeteneklerini uluslararası standartlara ulaştırarak rekabet güçlerini de artıracaktır.

Bu amaçla, kümeleme politikaları oluşturarak, hâlihazırda ülkemizde doğal olarak oluşmuş KOBİ kümelerinin sektörel kümeler halinde örgütlenmesini özendireceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetimiz, odağında insan ve insana ait değerler olan bir siyaset anlayışına sahiptir.

Politikalarımızda, insanımızın adalet ve kalkınma taleplerine cevap vermek, milletin tercihlerini siyasete taşımak temel ilkemizdir.

Anayasamızda ifadesini bulan ve devletimizin temel vasıflarından olan “sosyal devlet” ilkesini en kapsamlı ve etkili şekilde hayata geçirmek, vatandaşlarımızın her konuda hizmetinde olma anlayışımızın gereğidir.

Bu inanç ve kararlılıkla iktidarımız döneminde sosyal politikalara özel bir önem ve ağırlık verilmiştir.

Ekonomik güçlenmemize paralel olarak yeni dönemde insanımızın hayat standardını yükseltecek sosyal harcamalara daha fazla kaynak ayırabileceğiz.

Yeni dönemimiz sosyal yapımızı her boyutuyla güçlendirme politikalarını artırdığımız bir dönem olacaktır.

İktidarımız döneminde iyileşme trendine giren gelir dağılımı daha dengeli hâle gelecek, sosyal güvenlik-sosyal yardım-sosyal hizmet şemsiyesi merkezî bir organizasyonla bütün vatandaşlarımızı kapsayacak, eğitim ve sağlık gibi temel insan hakkı olduğuna inandığımız hizmetler daha çağdaş bir kimlik kazanacaktır.

Göreve geldiğimiz günden başlayarak, eğitimin en temel sorunları olarak gördüğümüz altyapı, erişim ve kalite sorunlarının üzerine ısrarla gittik.

Bu çerçevede, insan kaynağı niteliğinin yükseltilmesi ve beşerî sermayemizin çağdaş standartlara ulaştırılması amacıyla iktidarımız döneminde, Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi yüzde 186 oranında artırılmıştır.

Önümüzdeki dönemde de kamu harcamalarında en büyük pay, yine eğitime ayrılacaktır.

Yedi yaşını eğitime başlamak için geç bir yaş olarak görmekteyiz.

Bu nedenle, iktidara geldiğimizde yüzde 11 olan okul öncesi eğitimdeki okul-
laşma oranını, büyük bir çaba harcayarak yüzde 25'e çıkardık, yeni dönemde bu oranı yüzde 50'ye çıkaracağız.

Eğitim altyapımızı iyileştirmek için tüm imkân ve kaynaklar seferber edilerek 110 bin yeni derslik yapılmıştır.

Okullara 550 bin bilgisayar dağıtılmış, özel bilişim ve teknoloji sınıfları oluşturulmuş, bunlar için ADSL, İnternet bağlantıları kurulmuştur.

Okula gidemeyen veya gönderilmeyen kız çocuklarımıza yönelik “Haydi Kızlar Okula” kampanyası ile yaklaşık 250 bin kızımız okula kazandırılmıştır.

Ailesi düşük gelirli olan yaklaşık 1,6 milyon evladımızın -okula devamı şartıyla- ailelerine eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere düzenli yardım yapılmaktadır.

Hükûmetimiz, özellikle ilköğretim ve ortaöğretimi, bilgi yüklemekten ziyade öğrencilere temel beceriler edinme, analiz ve sentez yapabilme, düşünebilme, sorgulama, sağlam bir karakter kazandırma dönemi olarak görmektedir.

Bu dönemi, aynı zamanda öğrencinin kendisi ve çevresiyle uyumlu, sosyal ve kültürel değerlerle toplumsal aidiyet duygusunu kazanacağı bir kimlik oluşturma aşaması olarak kabul etmektedir.

İktidarımız, ilköğretim ve ortaöğretim kademesindeki müfredatları bu yaklaşımdan hareketle değiştirmiş ve tüm okullarımızda uygulamaya başlamıştır.

Cumhuriyet tarihimizde ilk defa iktidarımız döneminde, ilköğretim ve ortaöğretimde her çocuğumuza ücretsiz ders kitabı verilmesi uygulaması başlatılmıştır.

Yeni dönemimizde, insan kaynağımızın niteliğini dünya ile rekabet edebilecek standartlara yükseltmek amacıyla başlattığımız yeniliklere devam edecek ve beşerî sermayemize yatırımları sürdüreceğiz.

Bu çerçevede, derslik, altyapı, öğretmen ve donanım gibi zaten büyük oranda çözdüğümüz erişim sorunlarını sıfıra indirmek, eğitim kalitesini artırmak için en öncelikli hedefimizi inşallah gerçekleştireceğiz.

Önümüzdeki dönemde hedefimiz ilköğretimde yüzde 100, mesleki ve teknik eğitim dâhil olmak üzere ortaöğretimde yüzde 90 okullaşmayı gerçekleştirmektir.

İlk ve ortaöğretimde tekli öğretime geçmek kaydıyla, hedefimiz sınıflarda azami 30 öğrencinin eğitim görmesini sağlamaktır.

Bu dönem başlattığımız bilgi ve iletişim teknolojilerini eğitimde yaygın olarak kullanma çalışmalarına, önümüzdeki dönem aynı hız ve kararlılıkla devam edeceğiz.

İnternetin bağlanmadığı okul, bilişim okuryazarı olmayan öğrenci inşallah bırakmayacağız.

İktidara geldiğimizde ortaöğretime devam eden öğrencilerimizin yüzde 28'i meslek okullarına kayıtlı iken, yaptığımız çalışmalar ve aldığımız tedbirler sonucu bu oran yüzde 35'e çıkarılmıştır.

Önümüzdeki dönemde bu oran yüzde 50'ye çıkarılacaktır.

Değerli milletvekilleri, üniversiteler yenilikçi ve eleştirel bir bakış açısı ile bilgi üreten, bu bilgiyi yayan ve kaliteli insan gücü yetiştiren kurumlardır.

Ülkemizdeki üniversite sistemi, bilgi ekonomisinin gerektirdiği kaliteli insan gücünün yetiştirilmesi, sosyal yapının güçlendirilmesi, eleştirel düşünce ve evrensel demokratik değerlerin yaygınlaştırılması gibi alanlarda toplumsal beklentileri karşılayabilmek için bir dizi yeniliğe ihtiyaç duymaktadır.

Üniversitelerimizdeki nitelik ve kaynak sorununun çözümü, ancak katılımcı, hesap verebilir, özerk, sorumlu ve şeffaf bir yönetim anlayışıyla mümkündür.

Üniversiteler, bilimsel olarak özgür, idari olarak özerk ve finansal olarak mali kaynak üretebilen yapılara sahip olmalıdır.

Yeni dönemde, üniversitelerimizin karşılaştığı sorunların ilgili paydaşların katılımıyla çözümüne öncelik verilecektir.

Üniversitelerimizin, yönetim ve öğretimdeki farklılaşmaları ile temayüz etmeleri desteklenecektir.

Farklı insani, fiziki ve mali kaynaklara sahip olan üniversitelerimizin tek tip ve tek merkezli yönetim anlayışı yerine, küresel rekabete katılabilen, dünyaya açık ve Türk toplumunun beklentilerini karşılayan dinamik kurumlar hâline getirilmesi sağlanacaktır.

Üniversitelerdeki öğrencilerimizin eğitimlerini daha rahat şartlarda sürdürmeleri için yurt kapasiteleri artırılmış, yurt şartları iyileştirilmiş ve öğrenci bursları 45 yeni Türk lirasından 150 yeni Türk lirasına çıkarılmıştır.

Bu dönemde yurtların kalitesi daha da iyileştirilecek, burs miktarları da artırılabilecektir.

Değerli milletvekilleri, hükûmetimiz döneminde daha kaliteli, daha adil ve daha kolay ulaşılabilir sağlık hizmeti sunma yolunda hayal edilemeyen başarılar sağlanmıştır.

Vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerine ulaşmasını zorlaştıran birçok engel cesaretle ve kararlılıkla kaldırılmış, sağlıktaki çarpık, hakkaniyetten uzak sistemi iyileştirmek üzere, kapsamlı bir "Sağlıkta Dönüşüm Programı" başarıyla yürütülmüştür.

Başta Sosyal Sigortalar Kurumu hastaneleri olmak üzere, diğer kamu kurumlarının hastaneleri Sağlık Bakanlığına devredilmiştir.

Artık her vatandaşımız, üniversite hastaneleri ve özel hastaneler dahil, istediği her hastaneye gidebilmekte, tercih ettiği doktora muayene olabilmekte, ilaçlarını anlaşmalı serbest eczanelerden alabilmektedir.

Böylece, sağlık hizmetlerinden faydalanmada vatandaşlarımızın Emekli Sandığı mensubu, SSK'lı, Bağ-Kur'lu gibi ayrımlara tabi tutulması sona erdirilmiştir.

Sağlık kurum ve kuruluşlarında sunulan sağlık hizmetlerinden alınan KDV oranını yüzde 18'den yüzde 8'e düşürdük.

Çağdaş sağlık anlayışının temel unsurları arasında yer alan "Aile Hekimliği" uygulamasını başlattık.

Geleceğe dönük olarak büyük bir adım niteliğinde olan ve hâlen 11 pilot ilimizde başarıyla sürdürülen bu uygulamadan 9 milyon vatandaşımız şu anda yararlanmaktadır.

Önümüzdeki dönemde, "Sağlıkta Dönüşüm Programını" kararlılıkla sürdüreceğiz.

Aile hekimliği uygulaması bu dönemimizde ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.

Bildiğiniz gibi, Genel Sağlık Sigortası sistemi geçen dönemde yasal ve kurumsal altyapısını tamamlamış, ancak bazı nedenlerle hayata geçirilememiştir.

Zengin-fakir ayrımı gözetmeden, halkımızın tümünün sağlık hizmetlerinden aynı standartta faydalanacağı, yoksulların primlerinin devletimizce karşılanacağı, on sekiz yaşın altındaki çocuklarımızın tamamının sağlık güvencesi altında olacağı "Genel Sağlık Sigortası" sistemi, 2008 yılında uygulamaya konulacaktır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, gelecek kaygısı olmadan huzur içinde yaşamaları için tüm insanlarımızın kapsamlı ve etkin bir sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınmaları Hükûmetimizin en önemli önceliğidir.

İktidarımız, sosyal güvenlik gibi temel bir alanda hayati önemde reformlar yaparak, dağınık yapıdaki üç sosyal sigorta kuruluşunun tek çatı altında toplanmasını gerçekleştirmiştir.

Geçtiğimiz dönemde, net asgari ücret 2002-2007 yılları arasında yüzde 128 oranında artmıştır.

2002 yılı sonunda net ele geçen asgari ücret 184 yeni Türk lirası iken, 2007 yılı ikinci yarısı için 419 yeni Türk lirası olarak belirlenmiştir.

2002 yılı sonunda SSK ortalama emekli aylığı 276 yeni Türk lirası iken, yüzde 95 artışla 2007 Ocak ayında 538 yeni Türk lirasına yükseltilmiştir.

Bağ-Kur'lu esnafın 2002 yılı sonunda ortalama emekli aylığı 261 yeni Türk lirasından, yüzde 117 artışla 2007 Ocak ayında 566 yeni Türk lirasına çıkarılmıştır.

Bağ-Kur'lu çiftçilerin 2002 yılı sonunda ortalama emekli aylığı 110 yeni Türk lirasından, yüzde 205 artışla 2007 Ocak ayında 335 yeni Türk lirasına çıkarılmıştır.

Ülkemizin imkânları ve kaynakları ölçüsünde büyümeye ve kalkınmaya paralel olarak iyileşmeler bütün toplumsal kesimlere yansıtılacaktır.

Değerli milletvekilleri, biz, “Kimsesizlerin kimsesi olacağız.” diye yola çıktık. Çaresiz ve umutsuz tek bir insanımızın kalmaması için var gücüyle çalışmak ve insanımıza onurlu bir hayat imkânı sunmak hükûmetimizin en temel amaçlarından biridir.

2002 yılında iktidar olduğumuzda, yılların ihmali ve yaşanan krizlerin sonucu artan yoksullaşmayı yenmek, açılan sosyal yaraları sarmak öncelikli hedefimiz olmuştur.

Yıpranan toplumsal yapımızı güçlendirmek, âdeta çaresizlik içerisinde kalan vatandaşlarımızın yardımına ulaşmak ve tekrar insanımıza özgüven kazandırmak için ülkemizin bütün imkânlarını seferber ettik.

Değişik bakanlıklarımızca vatandaşlarımıza ulaştırılan sosyal yardımların miktarı 2002 yılında 1,4 milyar yeni Türk lirası iken, dönemimizde bu miktar hızla artırılmış ve 2006 yılında 5,7 milyar yeni Türk lirasına ulaşmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Hükûmetimiz önümüzdeki dönemde sosyal yardım ve destek politikalarını yeni bir yapılanma içinde daha güçlü ve etkin bir şekilde sürdürecektir. Özellikle en düşük gelir grubundaki ailelerin çocuklarının periyodik sağlık hizmeti alması ve eğitimlerine devamlarını sağlamak için annelere yapılan her çocuk için aylık ödemeler sürdürülecektir.

Aile toplumun temel taşıdır. Bütün toplumsal değerler bu temelin sağlamlığı ölçüsünde yükselir.

Toplumsal dokumuzun güçlenmesi ve gelecek nesillerimizin emniyeti için toplumsal sorumluluk taşıyan bütün kurumlarımızla beraber, birlikte, her zamankinden daha çok aile kurumuna ve aile değerlerinin korunmasına önem vermek zorundayız.

Aile içi şiddet, töre ve namus cinayetleri ile mücadelede sıfır tolerans yaklaşımıyla hareket edilmektedir.

Bu soruna karşı kalıcı ve gerçekçi bir çözüme ulaşılması için bir seferberlik başlatılmıştır.

Kız çocuklarımızın ve kadınlarımızın eğitimin her kademesine daha fazla katılması ve toplumsal hayatın her alanında daha fazla rol alması için sürdürdüğümüz çalışmalarımız yeni politikalarla güçlendirilecektir.

Kadın huzurevleri yaygınlaştırılacaktır.

Çocuk, genç, yaşlı ve özürllülerimize verilen hizmetler katlanarak artmıştır.

Hükûmetimiz döneminde bu hizmetlerden yararlanan kişi sayısında 2,5 kat, sağlanan aynı nakdi yardımlarda 9 kat artış sağlanmıştır.

Yenilikçi bir uygulama olarak “Sevgi Evleri Projesi” hayata geçirilmiş, çocuklarımız aile ortamına yakın şartlarda oluşturulan sevgi ve çocuk evlerine taşınmaya başlamıştır.

2007 sonuna kadar çocuklarımızın yüzde 40’ı bu sıcak ortamlara kavuşacaktır.

Önümüzdeki dönemde de aile statüsünü geliştirmeye, aile kurumunu güçlendirmeye ve aile üyelerinin bir bütün olarak yaşam standartlarını yükseltmeye yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Nitelikli, girişimci, öz güveni yüksek, millî ve manevi değerlerine sahip çıkan bir gençlik, ülkemizi hak ettiği yere taşıyacak temel varlığımızdır.

Bu çerçevede, gençliğimizin her anlamda donanımlı, temel değerlerimize sahip çıkan bireyler olarak yetişmelerini temin etmek, onları zararlı alışkanlıklardan korumak ve istikbale güvenle bakmalarını sağlamak Hükümetimizin bütün politikalarında gözetileceği bir önceliğimizdir.

Değerli milletvekilleri, AK Parti İktidarı döneminde, tam anlamıyla bir reform niteliğinde olan Özürlüler Kanunu çıkarılarak dünyadaki birçok ülkeye örnek olacak şekilde, toplumda özürlü bireylere hak ettikleri değer verilmiştir.

Önümüzdeki dönemde, özürlüler konusunda yapılan reform niteliğindeki düzenlemelerin en iyi şekilde hayata geçirilmesi sağlanacaktır.

Ayrıca, özürlülerimizin toplumla bütünleşmeleri, refah seviyelerinin, huzur ve mutluluklarının artırılması için önümüzdeki dönemde de yeni düzenlemeler yapmaya devam edilecektir.

Özürlü vatandaşlarımızın istihdamını artırmak amacıyla, özel sektörde çalışan özürlülerin sosyal sigorta primleri hazine tarafından ödenecektir.

Değerli milletvekilleri, hükümetimiz, ahlaki ve manevi değerlerimizin yaşatılması, millî dayanışma ve bütünleşmemizin sağlanması için din hizmetlerini önemli bir alan olarak görmektedir. İktidarımız döneminde, din hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi için Diyanet İşleri Başkanlığına her türlü destek verilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, her türlü siyasi görüş ve düşünce karşısında özerkliğini koruyarak dinin birleştirici ve bütünleştirici özelliğini, din kurumunun saygınlığını öne çıkarmış ve toplumun bütün kesimlerinin ortak kabul ve teveccühünü kazanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; halkımızın ihtiyaçları doğrultusunda, artan nüfusumuza ve işsizlerimize istihdam imkânı oluşturmak temel önceliğimizdir.

Sağladığımız güven ve istikrarla, hızlı, yüksek ve sürdürülebilir bir büyüme gerçekleştirilmiş, geçmiş krizlerin açtığı yaralar sarılmıştır.

İstihdamı ve üretimi destekleyen bir anlayış içinde, kapsamlı bir Teşvik Yasası uygulamaya konmuş, istihdam oluşturmanın dinamiği olan yatırımlar canlandırılmış, üretime dönük kapasite kullanım oranları artırılmıştır.

İktidarımızın başladığı 2002 yılının sonundan günümüze, nüfusumuzda meydana gelen 4 milyon kişilik artışa rağmen, yeni işsiz oluşturulmadığı gibi, devralınan işsiz kişi sayısı azaltılmıştır.

2002 yılında yüzde 10,3 olan işsizlik oranı, 2006'da yüzde 9,9'a gerilemiştir.

Önümüzdeki dönem, hükümetimiz için uzun vadeli ekonomik gelişme ve kalkınma için sosyal politikaların merkeze alındığı bir dönem olacaktır.

İstihdamın artırılması, daha fazla ve daha kaliteli iş imkânlarının oluşturulması için çabalarımız artarak devam edecektir.

2003 yılında yapılan 3 puanlık indirim sonucu, işsizlik sigortası prim oranı yüzde 7'den yüzde 4'e çekilmiştir. Sosyal sigorta primine esas kazancın alt sınırı asgari ücrete eşitlenmiş, bir başka ifadeyle sanal asgari ücret uygulaması sona ermiştir.

Önümüzdeki dönemde SSK işveren prim oranı, 2008 yılında 5 puan ile başlamak üzere kademeli olarak indirilecektir.

İşverenlerin zorunlu özürlü istihdamında SSK işveren prim tutarı hazine tarafından karşılanacaktır.

Şirket kurma ve kapatma ile ilgili maliyetler düşürülecektir.

Esnek istihdam biçimleri artırılabilecek, esneklik-güvence ilişkisi korunacaktır.

Önümüzdeki dönemde, sadece mali yükler değil, istihdam üzerindeki idari ve yasal yükler de azaltılacaktır.

Çalışma hayatına ilişkin bürokratik formaliteler daha da basitleştirilecektir.

Zorunlu istihdam uygulamalarında, işverenlerin işçi çalıştırmalarını özendirerek düzenlemelere gidilecektir.

İstihdam üzerindeki yüklerin hafifletilmesi için, İş Kanunu'na göre açılması zorunlu birimler konusunda kolaylaştırıcı düzenlemeler getirilecektir.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde eğitim sistemiyle iş gücü piyasası arasında yapısal bir uyumsuzluk bulunmaktadır.

Bir yandan iş arayan çok sayıda insan, diğer taraftan aradığı nitelikte eleman bulamamaktan şikâyet eden çok sayıda firma olması bu yapısal sorunun çarpıcı bir göstergesidir.

Özellikle ara insan gücü alanında ortaya çıkan bu tabloyu sadece makro politikalarla değil, eş zamanlı olarak uygulamaya koyacağımız mikro politikalar ve reformlarla aşma kararlılığındayız.

Mesleki eğitimde okul türü yerine program türünü esas alan ve programlar arasında kolaylıkla geçişlerin yapılabildiği esnek bir sistemin altyapısı kurulmuş olup, önümüzdeki dönem bu sisteme geçilecektir.

Ayrıca, çıraklık eğitim merkezlerinin ve programlarının modernleştirilmesi, meslek liseleri ve meslek yüksek okullarının iş gücü piyasasıyla iş birliği içinde eğitim yapımları da sağlanacaktır.

AK Parti İktidarı döneminde modern bir kamu istihdam kurumu olarak yeniden yapılandırılan Türkiye İş Kurumu, aktif iş gücü programlarını etkin ve yaygın bir şekilde uygulayabilecek kapasiteye ulaştırılacaktır.

“Meslek Edin-İşin Hazır”, “Gençler İş Adamı Oluyor”, “Kadın Girişimcilik” gibi aktif iş gücü programları uygulanmaya başlanacaktır.

Özel istihdam bürolarının açılması özendirilecektir.

İşsizlik Sigortası Fonu önümüzdeki dönem daha etkili kullanılacak, kullanım koşulları kolaylaştırılacaktır.

Fon kaynakları, işsizlere verilecek desteklerin yanı sıra, istihdamı artırmak amacıyla geliştirilecek projelerde de kullanılacaktır.

Ekonomik ve sosyal olarak hızla gelişen ve kentleşen ülkemizde insanımızın yaşam kalitesini artırmak ve tüm ülkeye yaygınlaştırmak Hükümetimizin yeni dönemde öncelikli hedefi olacaktır.

Anayasa’ımızda ifadesini bulan “sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı”, çevre politikalarımızın temelini oluşturmaktadır.

Türkiye’yi, biyolojik çeşitliliğin korunduğu, doğal kaynakların sürdürülebilir kalkınma yaklaşımıyla yönetildiği, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını gözetten bir ülke yapmayı hedefliyoruz.

Su kaynaklarımızın çok daha verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik çalışmalarımız artarak devam edecektir.

Bu çerçevede, atık su, katı atık, tehlikeli atık gibi çevre korumaya yönelik tesislerin yaygınlaşmasını sağlayacağız.

Geri dönüşüm çalışmalarına ağırlık vereceğiz.

Ağaçlandırma, erozyonla mücadele ve iyileştirme çalışmalarımızı hızlandıracak, kentlerimizin etrafındaki “yeşil kuşak ormancılığı”nı geliştirerek, daha yaşanabilir kentler oluşturulmasına katkıda bulunacağız.

Küresel ısınmayla ilgili olarak daha önce başlatılan enerji, ulaştırma, tarım ve sanayi gibi sektörel alandaki çalışmalara ve ağaçlandırmalara kararlılıkla devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, hükümetimiz, 2003 yılında başlattığı planlı kentleşme ve konut atağıyla ve yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde, cumhuriyet tarihimizde bugüne kadar görülmemiş hızda ve kapsamda bir çalışma başlatmıştır.

Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı vasıtasıyla yürütülmekte olan bu projelerle, hem kentsel dönüşüme öncülük edilmiş hem de tüm yurttaki modern şehirlerin oluşumuna katkı sağlanmıştır.

Vatandaşlarımıza, on, on beş, yirmi yıl gibi vadelerle, kira öder gibi ev sahibi olma imkânı sağladık.

Bugüne kadar, toplam 280 bin konutun yapımı devam ediyor.

Bunların yaklaşık 140 bini, sosyal donatıları ve çevre düzenlemeleriyle tamamlanmış ve sahiplerine teslim edilmiştir.

Önümüzdeki dönemde hedefimiz, tamamlanmış olan konut sayısını, 280 bine ilave 220 bin konutla 500 bine çıkarmaktır.

Ülkemiz, coğrafi, jeolojik ve iklim özellikleriyle bağlantılı olarak sıklıkla deprem ve sel gibi doğal afetlere maruz kalmaktadır.

Bunun farkında olan hükûmetimiz, konu üzerinde ciddiyetle durmuş, gerekli müdahaleleri ve yardımları zamanında yapmıştır.

Hükûmetimiz verdiği maddi ve manevi desteklerle her zaman doğal afetlere maruz kalan vatandaşlarımızın yanında olmuştur.

Evleri yıkılan afetzedelere, TOKİ vasıtasıyla güvenli konutlar hızla yaptırılarak teslim edilmiştir.

Ayrıca, İstanbul depremi hazırlıkları çerçevesinde, valilik bünyesinde koordinasyon merkezi ve Dünya Bankası iş birliği ile proje uygulama birimi oluşturularak, çalışmalarda önemli mesafeler kaydedilmiştir.

Doğal afetlere hazırlıkta güvenli yaşam mekânları oluşturmak temel önceliğimiz olacaktır.

Bu amaçla, ülke genelinde doğal afet riski taşıyan yerleşim yerlerimiz risk düzeyine göre öncelikli hâle getirilecek, bunlardan yeniden yerleşim gerekenlere TOKİ tarafından uygun koşullarda konut ve iş yeri yapılacaktır.

Güçlendirme ve rehabilitasyon ihtiyacı olanlara da yeni finansman modelleri geliştirilecektir.

Ayrıca, İstanbul'da yürütülen depreme hazırlık çalışmaları daha da hızlandırılacak ve denetimler artırılacaktır.

Değerli milletvekilleri, Türk kültür ve sanatının milli kimliğini muhafaza ederek evrensel platformlara taşınması öncelikli hedefimiz arasındadır.

Medeniyetlerin beşiği olan Türkiye'nin yerel ve ulusal kültür değerlerini evrensel kültür mirasının vazgeçilmez bir parçası olarak gören Hükûmetimiz, Türk kültür, sanat ve medeniyet eserlerinin yaşatılması, korunması ve tanıtılması alanında büyük adımlar atmıştır.

Hükûmetimiz devletin kültür alanındaki rolünü, zengin ve rekabetçi bir kültür hayatının oluşması için ortam hazırlamak ve kültür mirasını korumak ve geliştirmek olarak görür.

AK Parti İktidarı döneminde ülkemizin farklı uygarlıklara ait kültür varlıklarına yönelik çağdaş mevzuat çalışmaları gerçekleştirilmiş, bu alana yeni kaynaklar aktararak büyük bir seferberlik başlatılmıştır.

Bu çerçevede, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün restorasyon, proje ve uygulamasını tamamladığı eser sayısı 3 binin üzerindedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ekonomik büyümeye, sosyal gelişmeye, milletimizin yaşam düzeyinin yükselmesine ve sürdürülmesine olan stratejik etkisi

nedeniyle bilim, teknoloji ve yeniliğin desteklenmesi en temel önceliklerimizdendir.

AK Parti İktidarı döneminde bütçeden ar-ge'ye ayrılan payda önemli bir artış sağlanmıştır.

Sadece TÜBİTAK'a ayrılan kaynak geçmiş dönemlerle mukayese edilmeyecek tutardadır.

Önümüzdeki dönemde hedefimiz, ar-ge harcamalarının milli gelir içindeki payının, 2013 yılına kadar yüzde 2'ye yükseltilmesidir.

Bu payın en az yarısının özel kesim tarafından karşılanabilmesi için her türlü önlem alınacak, gerekli idari ve hukuki ortam hazırlanacaktır.

Geçen beş yıllık dönemde, bilgi toplumuna dönüşüm yolunda çok hızlı bir değişim yaşanmıştır.

Geniş bant İnternet hizmeti başlatılmış ve abone sayısı hızla artırılarak 4,4 milyona ulaşmıştır.

İnternet kullanıcı sayısı 2002 yılında 4 milyon iken, 5 kat artarak 2006 yılında 20 milyona yükselmiştir.

Aynı dönemde bilgisayar sayısı ise 4 milyondan 8 milyona yükselmiştir.

Bilgisayar kullanımının yaygınlaşmasında bu dönemde Türkiye dünya birincisi olmuştur.

2002 yılı sonunda 23 milyon olan cep telefonu kullanıcı sayısı, 2006 yılı sonunda 54 milyona ulaşmıştır.

Telekomünikasyonda tekel kaldırılmıştır.

Gelişen bilişim teknolojilerinin ihtiyacını karşılayan birçok yasal düzenleme gerçekleştirilmiş, elektronik imza, evrensel hizmet, numara taşınabilirliği, üçüncü nesil lisanslar ve İnternet suçlarıyla ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

Önümüzdeki dönemde; telekomünikasyon pazarındaki serbestleşme hızlandırılacaktır.

Elektronik haberleşme hizmetlerindeki yüksek vergi yükü, bütçe imkânları dahilinde tedricen makul seviyelere çekilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye dış politika gündemi ve sorumluluk alanları açısından çok yönlü ve çok boyutlu bir ülkedir. Tarihi birikimimiz, coğrafi ve kültürel bağlarımız, stratejik konumumuz iyi belirlenmiş ve bütüncül bir çerçeveye oturtulmuş çok boyutlu bir dış politika gerektirmektedir.

Türkiye'yi, krizlere tepki veren, savunmacı bir ülke konumundan çıkararak bölgesel ve küresel vizyonu ile gelişmeleri yönlendirebilen belirleyici bir aktör hâline getirmek temel amacımız olmuştur.

Bu hedefe ulaşmanın öncelikli şartı, komşu ülkelerle ekonomik, kültürel ve siyasi bağları güçlendirerek ülkemizin çevresinde bir güvenlik ve refah halkası oluşturulmasıdır.

Bunun için hükümetimiz, Balkanlar, Kafkaslar, Orta Doğu ve Orta Asya bölgeleri ile Akdeniz, Karadeniz, Hazar ve Basra havzalarıyla ilişkilerin kurumsallaşmasını öncelikli hedef olarak görmüş ve bu yönde köklü adımlar atmıştır.

Değerli milletvekilleri, Kıbrıs Türk halkının güvenlik ve refahının sağlanması için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin her alanda uluslararası etkinliğinin artırılması ve Doğu Akdeniz'deki denge ve istikrarın korunması, Türkiye'nin Kıbrıs politikasının iki ana stratejik hedefini oluşturmaktadır.

Geçen dönemde takip ettiğimiz dinamik Kıbrıs politikası ile Türkiye bir taraftan büyük bir psikolojik üstünlük kazanırken, diğer taraftan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası meşruiyetini ve etkinliğini de artırmıştır.

2002 yılı itibarıyla Kıbrıs konusunda uluslararası baskı altında bunalan Türkiye, yürüttüğümüz aktif politika sonucunda, ulusal çıkarlarımızdan en küçük bir taviz vermeden uluslararası alanda büyük bir manevra kabiliyeti kazanmıştır.

Bu noktaya gelinirken Kıbrıs'ta tek bir asker çekilmemiş, 1 metrekaare toprak verilmemiştir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Bu süre içinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası temaslarında ciddi bir artış gözlenmiştir.

Her yıl artan sayıda uluslararası yetkili Kıbrıs'ı ziyaret etmekte ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı ve hükümet üyeleri, gittikleri ülkelerde daha üst düzeyde ilgi ve kabul görmektedirler.

Kıbrıs Türk halkının ekonomik kalkınma düzeyi büyük bir gelişme göstermiş, 2002'de kişi başına millî gelir 4.500 dolar iken, 2006 yılı sonu itibarıyla bu 11.270 dolara çıkmıştır.

Uluslararası konumunun daha ileriye götürülmesi, başta ticaret, kültür, turizm ve eğitim olmak üzere ana hizmet sektörlerinin geliştirilmesi, temel altyapı sorunlarının aşılması için hükümetimiz, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gerekli desteği verecektir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin tarihsel sorumluluğunu yerine getirmek, Türk ve akraba devlet ve topluluklara sahip çıkmak, dış politikamızın öncelikli konuları arasındadır. İktidarımız döneminde bu coğrafyaya yardım götürülürken, hamasetten uzak, profesyonel ve sürdürülebilir ilişkiler geliştirilmiştir.

İktidarımız döneminde Kırım Tatarlarına, Gagavuz Türklerine, Afganistan Özbek ve Türkmenlerine, Gürcistan Azeri ve Karakalpak Türklerine, Moğolistan Kazaklarına, Kosova Türklerine, Makedonya Türklerine, Batı Trakya ve Bulgaristan Türklerine, Kuzey Irak Türkmenlerine ve Ahıska Türklerine kalkınma desteği verilmiş, tarihi ve kültürel değerlerine sahip çıkmaları sağlanmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Ayrıca, Kırım Türkleri için söz verilen bin konut alınıp teslim edilmiş ve Türk tarihinin en eski yazılı kaynağı kabul edilen Orhun Abidelerine ulaşımı sağlayan Karakurum-Abideler arası 50 kilometrelik kara yolunun yapımı tamamlanmıştır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, Orta Doğu, büyük gerilimlerin ve önemli dönüşümlerin yaşandığı tarihi bir kavşak noktasındadır.

Geçtiğimiz dönemde Filistin sorununa hakkaniyetli bir çözüm bulunması ve Lübnan'ın istikrara kavuşması için göstermiş olduğumuz yoğun çabayı önümüzdeki dönemde kararlılıkla devam ettireceğiz.

Irak'taki gelişmeler dünya enerji politikalarını ve küresel ekonominin dengelerini önemli ölçüde etkileyecektir.

Türkiye için Irak'ın güvenlik ve istikrarı sadece komşu bir ülke olarak değil, Türkiye'nin güvenliği açısından da büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenledir ki, Türkiye son dört yıl içinde Irak'ın istikrar ve güvenliği için en fazla çaba sarf eden ülkelerin başında gelmiştir.

Irak politikamız, barış, güvenlik, demokrasi ve istikrar ilkelerine dayanır.

Kerkük meselesinin bütün etnik ve mezhebî unsurların katılımıyla hakkaniyet ilkelerine dayalı bir çözüme kavuşturulması öncelikli gündem maddelerimizden birini oluşturmaya devam edecektir.

Irak'ta istikrarsızlıktan beslenen terör tehdidine karşı da her türlü tedbiri en etkin bir şekilde aldık, alıyoruz ve alacağız. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Hiçbir komşu ülke toprağının ülkemize yönelik terörist eylemler için bir üs olarak kullanılmasına izin vermeyeceğiz.

Değerli milletvekilleri, hükümetimiz, Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerini sadece ikili ilişkiler çerçevesinde değil, küresel ve bölgesel barış vizyonumuz içinde değerlendirmektedir.

Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri, küresel barışı tehdit eden gerilimlerin yumuşatılmasında, uluslararası terör, kültürel çatışma, enerji güvenliği gibi risk alanlarında uluslararası iş birliğinin yaygınlaştırılmasında büyük önem taşımaktadır.

17 Aralık 2004 Avrupa Birliği zirvesinde alınan karar, Türkiye'nin yarım asırdır sürdürüğü Avrupa Birliği ile bütünleşme çabalarına ivme katmış, bölgesel ve küresel bir aktör olma iradesine kurumsal bir boyut kazandırmıştır.

Avrupa Birliği müktesebatını tarama çalışmaları, ülkemizde pek çok alanda gerçekleştireceğimiz yapısal dönüşümün altyapısını hazırlamıştır.

2007 başında aldığımız kararla fasılların müzakerelere resmen açılıp açılmasına bakmaksızın pek çok alanda reformlar hızla devam edecektir.

Hükümetimiz, Avrupa Birliği katılım sürecini, hem bir entegrasyon hem de Türkiye'nin siyasal, ekonomik, sosyal ve yasal standartlarını yükselten bir yeniden yapılanma süreci olarak değerlendirmektedir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği transatlantik ilişkileri de geliştiren bir etkiye sahiptir.

Türkiye, Avrupa üzerinden Avrasya'ya uzanan alanda yaşanan gerilimlerin aşılmasında belirleyici bir konum ve role sahiptir.

Türkiye bu konum ile NATO'nun ve transatlantik ittifak sisteminin en önemli aktörlerinden biridir.

Bu ilişkilerin daha geniş kapsamlı bir şekilde ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel alanda zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri ile olan ittifakımızı, transatlantik ilişkilerin omurgasını oluşturan NATO içindeki etkin rolümüzü ve Avrupa Birliği üyelik sürecimizi, ortak bir hedefin ana unsurları olarak görüyoruz.

Rusya, Çin, Hindistan ve Japonya gibi Avrasya'nın önemli aktörleriyle geliştirilen ilişkiler, Türkiye'nin Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri ile sahip olduğu bu kurumsallaşmış ilişkiler sisteminin hiçbir zaman bir alternatifi değildir.

İktidarımız döneminde aktif dış politikamıza paralel olarak dış teknik yardımlara, kalkınma projesi desteklerine ve insani yardımlara yeni bir yaklaşım getirilmiştir.

Başta Türk cumhuriyetleri ve Türk topluluklarının bulunduğu ülkeler olmak üzere Orta Asya, Kafkasya, Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika'da daha planlı ve etkili bir yardım politikası izlenmiştir.

Hükümet olarak yeni dönemimizde de dinamik dış politikamıza paralel olarak dış teknik yardım ve insani yardım politikamızı aynı kararlılıkla sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin imkânları ve kaynakları zengindir. Türkiye'nin çözölemeyecek aslında hiçbir meselesi de yoktur.

Daha önceki hükümet programlarımızdaki bütün hedeflerimizi gerçekleştirdiğimiz gibi, buradaki hedeflerimizi de inşallah gerçekleştirerek, milletimizi daha çok refaha, daha çok adalete, daha güçlü bir Türkiye'ye kavuşturacağız.

Seçim Beyannamemizde ayrıntılı biçimde yer alan taahhütlere dayalı olarak hazırladığımız, sürekliliği ve tutarlılığı esas alan 60'ıncı Hükümet Programı çerçevesinde, halkımızın gerçek gündeminden kopmadan, toplumumuzun tüm kesimlerini kucaklayan bir anlayış içinde çalışmalarını yürütecek olan hükümetimiz, yüce Meclisten ve aziz milletimizden güven ve destek beklemektedir.

Çalışmalarımızı başta muhalefet partilerimiz olmak üzere, sivil toplum kuruluşları ve ilgili tüm taraflarla diyalog ve iş birliği içinde, şeffaf biçimde yürüteceğiz.

Bütün bu çalışmalar sonucu elde edilecek olan başarılar, sadece bize ait olmayacak, tüm tarafların katkısıyla milletimizin başarısı hâline gelecektir.

Bu yeni dönemin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını Allah'tan diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum. *(AK Parti sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, Hükümet Programı üzerinde 3 Eylül 2007 Pazartesi günü yapılacak görüşmeler için şahsı adına 28 milletvekili yazılı olarak söz talebinde bulunmuştur.

Görüşmelerde şahsı adına 2 milletvekiline 10'ar dakika söz verilecektir.

İlk söz, ayağa kalkmak suretiyle söz talep eden, Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç'e ait olacaktır.

Şimdi, yazılı olarak başvuruda bulunan milletvekilleri arasından kura çekeceğim ve bir milletvekilini tespit edeceğim. Her ihtimale karşı, üçüncü bir milletvekilini de kura yöntemiyle tespit edeceğim.

Ayhan Sefer Üstün Sakarya Milletvekili, Ali Rıza Alaboyun Aksaray Milletvekili.

Değerli milletvekilleri, alınan karar gereğince Hükûmet Programı üzerindeki görüşmeleri yapmak için, 3 Eylül 2007 Pazartesi günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.23

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 23 Cilt 1 Birleşim 9
Sayfa 131-179
03.09.2007 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Köksal TOPTAN

KÂTİP ÜYELER: Yusuf COŞKUN (Bingöl)

Canan Candemir ÇELİK (Bursa)

Açılma Saati: 15.00

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Görüşmelerde, İç Tüzük’ün 72’nci maddesine göre siyasi parti gruplarına, Hükûmete ve şahısları adına iki sayın üyeye söz verilecektir.

Genel Kurulun 31/08/2007 tarihli 8’inci Birleşiminde alınan karar gereğince, Hükûmet ve siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmalarda süre 40’ar dakikadır. Bu süre iki konuşmacı tarafından kullanılabilir. Kişisel konuşmalarda ise süre 10’ar dakikadır.

Program üzerinde söz alan sayın üyelerin isimlerini sırasıyla okuyorum:

Gruplar adına, şu ana kadar sadece Demokratik Toplum Partisi adına Grup Başkanı Sayın Ahmet Türk söz istemişlerdir.

Sayın Türk...

Sayın Türk şu anda Genel Kurulda yok.

Gruplar adına başka söz isteyen?

OKTAY VURAL (İzmir) — Sayın Genel Başkanımız Bahçeli Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına konuşacak efendim.

BAŞKAN — Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Genel Başkan ve Grup Başkanı Sayın Devlet Bahçeli.

Buyurunuz efendim. (MHP sıralarından ayakta alkışlar)

Sayın Bahçeli, süreniz kırk dakikadır.

MHP GRUBU ADINA DEVLET BAHÇELİ (Osmaniye) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; 60’ıncı Cumhuriyet Hükûmetinin Programı hakkında Milliyetçi Hareket Partisinin görüş ve düşüncelerini açıklamak amacıyla huzurunuzda bulunuyorum.

23'üncü Dönem çalışmalarının Türkiye'nin huzuru, güvenliği, kardeşliği ve mutluluğunun hayrına sonuçlar doğurması dileğiyle yüce Meclisi en derin saygılarımla selamlıyorum. *(MHP sıralarından alkışlar)*

Bu duygularla, 22 Temmuz 2007 seçimleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olan değerli milletvekillerini kutluyorum. Türkiye'nin içinden geçtiği bu hassas dönemde, Anayasa'da çizilen çerçevede ve milletvekilliği yeminlerine sadık kalarak icra edecekleri görevlerinde kendilerine başarılar diliyorum. Bütün siyasi partilerimizin, yüce Meclisi bekleyen tarihî görev ve sorumlulukların bilinci içinde olduklarını ve sözleri ve fiilleriyle bunun gereklerini yerine getireceklerini ümit ve temenni ettiğimizi buradan belirtmek istiyorum.

Türkiye, 22 Temmuz seçimlerine, demokrasimiz açısından bir olgunluk sınavı sayılamayacak sancılı bir süreç sonrası gitmiştir. Sandık başında tecelli eden millî irade ortaya yeni bir siyasi tablo çıkarmıştır. 23'üncü Yasama Dönemi geniş bir yelpazeye yapılan farklı siyasi görüşlerin Mecliste temsil edildiği yeni bir açılımla başlamıştır. Katılımın yüksek olduğu seçimler, geçtiğimiz dönemdeki demokrasi çarpıklığını gidermiş ve Mecliste temsil oranı yüzde 85'ler düzeyini aşmıştır. Bugün itibarıyla Mecliste 4'ü grup kurma hakkı bulunan 7 siyasi parti temsil edilmektedir. Bunu, Türk demokrasisinin geleceği açısından çok iyi değerlendirilmesi gereken bir fırsat olarak gördüğümüzü belirtmek istiyorum.

22 Temmuz seçimlerinde aziz milletimiz, Adalet ve Kalkınma Partisine ikinci dönem iktidar görevi vermiştir. Türk milletinin bu kararını herkes kabul etmek ve buna saygı göstermek durumundadır. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Parlamentar demokrasilerde egemenliğin yegâne sahibi Türk milletidir. Demokrasiye inanan herkesin şimdi yapması gereken, bu millî iradeyi sorgulamak veya zafer sarhoşluğuna kapılmak değil, bunun anlamını çok iyi değerlendirmek ve bundan gerekli sonuçları çıkarmak olmalıdır.

Milliyetçi Hareket Partisi, aziz milletimizin bize verdiği muhalefet görevini ve sorumluluğunu saygıyla karşılamıştır. Önümüzdeki dönemde temel amacımız, bu takdire uygun olarak, ilkeli, seviyeli, dürüst, sorumlu ve etkili bir muhalefet anlayışı sergilemektir. Milliyetçi Hareket Partisi, kısır çekişmelerin ve gerginliklerin tarafı olmayarak, Türkiye'nin sorunlarının çözümüne, sarsılmaz ve değişmez ilke ve inançları doğrultusunda, yapıcı katkılarda bulunacaktır. Milliyetçi Hareket Partisi, bu konuda, siyaset gelenegimizin gelişmesine hizmet edecek bir örnek oluşturmaya kararlıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; seçim sonrası dönemde iktidar partisinin sergilemesi beklenen tutum ve anlayışla ilgili olarak unutulmaması gereken bazı gerçekleri bu vesileyle kısaca hatırlatmak isterim. Bunlardan birincisi, demokrasinin ruhu ve gerçek anlamıyla ilgilidir. Demokrasi, Mecliste sandalye sayısına dayanan basit ve çıplak bir aritmetik denklemi veya işlemi değildir. Dürüst, temiz ve namuslu bir siyaset anlayışını gerektiren demokrasi, sağlam inançlara ve teminatlara dayanan bir ahlak, fazilet ve feragat rejimidir. Demokrasinin yaşaması ve kök salması için şart olan manevi iklimin temel unsurlarının, itidal, basiret, hoşgörü, karşılıklı anlayış, demokratik uzlaşma kültürü ve siyasi sorumluluk ahlakı olduğu

unutulmamalıdır. Bu gerçekler karşısında, milli iradeyi bir kılıf olarak kullanarak demokrasiyi basit bir parmak hesabına dayanan Meclis çoğunluğuna indirgemek, demokrasinin özüne olan inançsızlığın bir ifadesi sayılacaktır.

Bu bahiste dikkatlerinize getirmek istediğim diğer bir husus, seçim sonuçlarının ifade ettiği anlamın, münhasıran, rakamsal sonuçlara bakılarak değerlendirilemeyeceği gerçeğidir. 22 Temmuz 2007 seçimleri sonuçlarının AKP İktidarı açısından doğru okunması ve anlaşılması bu bakımdan büyük önem taşımaktadır. Seçimlerde AKP'nin oylarını önemli ölçüde artırdığı tartışmasız bir gerçektir, ancak artan bu desteğin ne anlam taşıdığı çok iyi anlaşılmalıdır. Türkiye, AKP'nin önceki iktidarında büyük bir yıpranma, yozlaşma ve yıkım dönemi yaşamıştır. Bunun ağır tahribatı ortada durmakta ve etkileri her alanda ağırlaşarak hissedilmektedir. 22 Temmuz seçimleri, bu karanlık dönemi aklamamıştır. Seçim sandığı başında ter-cihini ortaya koyan Türk milleti, ortak değerlerimiz olan milli kimlik, milli birlik, cumhuriyetin temelleri ve devletin kuruluş ilkelerinin tahrip edilmesi sonucunu doğuracak gaflet politikalarının sürdürülmesi için AKP'ye izin ve icazet vermemiştir. AKP İktidarının bu gerçekleri çok iyi görmesi ve bu ikinci dönemde geçmişteki hatalardan ders alması Türkiye'nin geleceği açısından hayati önem taşımaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye çok ağır bir bunalım sürecinden geçmekte, ülke ve millet olarak içine sürüklendiğimiz kriz ortamı giderek derinleşmektedir. Önümüzdeki bu nazik dönemde, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye'nin kaderini ilgilendiren hayati görev ve sorumluluklarla karşı karşıyadır. Bu bunalım sürecinden çıkış yollarının aranacağı tek organ, milli iradenin tecelli ettiği yegâne yer olan Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Türkiye'nin sorunları, ortak aklın ve sağduyunun rehberliğinde, bu kutsal çatı altında çözülecektir. Bunun için, ilk önce, sorun alanları ve dinamikleri hakkında iktidarı ve muhalefetiyle bütün siyasi partilerin üzerinde buluşabileceği asgari bir müşterek zemininin oluşturulması hayati önem taşımaktadır. Bu yöndeki ortak çabalarda hareket noktamız, doğru tespit ve teşhislere dayalı, dürüst ve objektif bir değerlendirme yapmak olmalıdır. Temel sorun alanları önem ve öncelik itibarıyla üç ana noktada toplanabilecektir.

Bunlardan birincisi, Türkiye'nin karşısındaki çok ciddi iç ve dış güvenlik tehditleri ve tehditleridir. Etnik bölünmeyi amaçlayan kanlı terör, siyasi ayrılıkçılık hevesleri ve etnik tahrikler, önümüzdeki en büyük sorundur. Bugün, Türkiye'de iç huzur, kardeşlik ve dayanışma ruhu yara almıştır. Türkiye'nin varlığına ve milli birliğine kastetmeyi amaçlayan kanlı terör son dönemde tırmanmış, etnik bölünmeye zemin hazırlamaya yönelik iç ve dış tahrik ve dayatmalar hız kazanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti devletin temel harcı olan bütün ilke ve esaslar tartışmaya açılmış, milli devlet niteliğini ve üniter yapısını tasfiye etmeyi hedef alan bir kampanya başlatılmıştır. Türkiye, bilinçli, sistemli ve sinsî tahriklerle bir kavga ve iç çatışma ortamına çekilmek istenmektedir.

İkinci büyük sorun ise Türkiye'nin çok tehlikeli bir cepheleşme sürecine sürüklenmiş olmasıdır. Toplumsal huzursuzluk, gerginlik ve çatışma alanları her geçen gün genişlemekte, kamplaşma ve kutuplaşma sürecinin yıkıcı tahribatı Türkiye'yi için için kemirmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri, demokratik rejim, milli ve manevi değerlerimiz, siyasi ve toplumsal çatışma alanı hâline getiril-

miştir. Türk milleti ilerici-gerici, laik-dindar, inançlı-inançsız ayırımına dayalı kamp-lara bölünmüş, buna dayalı iki Türkiye tablosu çizilmeye çalışılmıştır. Türkiye'nin, bu gerginlik denklemini aşmak, bu kısır döngüyü kırmak zorunda olduğunu herkes kabul etmelidir. Her alana yayılan bu süreci durdurmak, Türkiye'nin -birlik, bütünlük ve huzur içinde ve demokrasimizi koruyarak- onurlu ve aydınlık bir geleceğe yürümesini sağlamak siyaset kurumunun önündeki en öncelikli görev ve sorumluluktur. Siyasi partiler, varlık nedenlerinin bu olduğunu anlamalıdır.

Üçüncü sorun alanını siyasi ve sosyal bünyemizle ilgili yapısal hastalıklar oluşturmaktadır. Siyasi ve ahlaki çürüme devlet ve toplum hayatımızı bir kanser gibi sarmıştır. Yozlaşma kültürü her alanda kök salmış, Türkiye yolsuzluk, vurgun, talan ve kanunsuzluklar ülkesi olmuştur. Bunun sonucunda devlete ve adalete olan güven duygusu zedelenmiştir; siyaset kurumu kirlenmiş ve toplum nazarında çok ağır bir itibar kaybına uğramıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çok genel çerçevesiyle çizmeye çalıştığım bu Türkiye manzarası her yönüyle karanlık bir tablodur. Siyasi partilerin ülke sorunları hakkında farklı görüş ve yaklaşımlara sahip olmaları doğaldır. Ancak, Türkiye'nin kaderini ilgilendiren hayati meselelerde asgari müştereklerde buluşulması bir zarurettir. Burada, hepimizin aynı geminin yolcusu olduğu unutulmamalı, Türkiye'nin geleceğini her düşüncenin üstünde tutan millî bir seferberlik ruhu sergilenmelidir. Yüce Meclis, bu konularda, üzerinde birleşebileceğimiz millî hassasiyetler paydası oluşturmalıdır. Milliyetçi Hareket Partisi bu hususlardaki samimi düşüncelerini siyasi partilerin değerlendirmesine sunmak istemektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin önündeki en büyük sorun olan kanlı terör ve etnik bölücülük son dönemde tehlikeli boyutlar kazanmıştır. Türk milletinin kardeşliğini, devletin siyasi yapısını ve toprak bütünlüğünü hedef alan etnik tahrikler pervasızca sürdürülmektedir. Millî kimlik ekseninde sürdürülen tartışmalar, Türk milletini parçalamayı ve üniter yapıda kurulmuş millî devlet niteliğini tasfiye etmeyi amaçlayan stratejinin ilk belirtisi olarak görülmelidir. Etnik köken temelinde bölünmeyi amaçlayan bu süreçte, Türk vatandaşlarının Türk milletine mensubiyet şuurunun zayıflamasına ve Türklüğün etnik bir alt kimlik konumuna itilmesine çalışılmaktadır. Etnik kimliklerin millî azınlık olarak tanınması, bu etnik özelliklere Anayasa teminatı altında siyasi ve hukuki statü kazandırılması, Türkiye'nin millî birliğini yıkararak Türk milletinden ayrı bir millet yaratma arayışlarının temel stratejisidir.

Türkiye üzerinde oynanmak istenen bu hain oyunun nihai hedefi, "tek millet, tek devlet" esasına dayanan Türkiye Cumhuriyeti'nin millî birlik, bölünmez bütünlük ve millî egemenlik anlayışının yeniden tanımlanması ve çok kimlikli, çok milletli, parçalı bir devlet yapısının devletin yeni kuruluş esasları olarak kabul edilmesidir. Kanlı terörden beslenen etnik bölücülük sorununun temel hak ve özgürlük sorunu ve meşru bir kimlik talebi olarak tanımlanmaya çalışılmasının amacı budur. Toplumsal huzur ve barışın sağlanması için demokratikleşme alanının genişletilerek siyasi açılım yapılması çağrıları da aynı amaca yöneliktir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; "Türk milleti" ve "millî kimlik" kavramları ile devletin kuruluş ilkelerinin doğru anlaşılması hayati önem taşımaktadır.

Türkiye'nin uzun tarihî geçmişine bakıldığında şu gerçekleri herkes teslim edecektir: "Millet" kavramı, her dönemde, etnik köken, dil, din ve mezhep farklılıklarını aşan kaynaştırıcı bir kavram olarak görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda "millet" kavramı bu niteliğiyle kabul edilmiştir. Ortak kültür, tarih bilinci ve paylaşılan ortak değerler esas alınmıştır; etnik köken, dil ve din gibi farklı özelliklere bakılmamıştır. Türk milletini oluşturan temel bağ, kan bağı ve soy birliği değil, kültür ve duygularda ortaklıktır. Ortak bir geçmişi paylaşan, ortak bir kültürü yaşayan ve ortak bir gelecek idealine inanan Türk vatandaşları, etnik kökenleri ne olursa olsun, Türk milleti kimliğinde birleşmişler ve Türk milletine ortaklaşa vücut vermişlerdir.

Bin yıla yakın bir süredir birlikte yaşayan, ortak bir kaderi paylaşan ve Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaşlık bağıyla bağlı bütün Türk vatandaşları, Türk milletinin eşit ve onurlu bireyleri ve evlatlarıdır. Bu sarsılmaz millî bağ, Türk millî kimliğinin ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin temel harcıdır. Türk millî kimliğinde bu şekilde birleşmesi, Türk vatandaşlarının etnik kökenlerini, dil ve dinlerini inkâr veya yok saymak anlamına asla gelmemektedir. Büyük Atatürk'ün "Ne mutlu Türk'üm diyene" sözü, ne mutlu bu kimliği benimseyene anlamını taşımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti devleti tektir, ülkesi ve milleti birdir. (*MHP sıralarından alkışlar*) Şerefli Türk bayrağı ve İstiklal Marşımız, bütün Türk vatandaşlarının ortak mukaddesatıdır. Millî birlik ve bölünmez bütünlüğümüzün dayandığı temeller, tek devlet, tek millet, tek vatan, tek bayrak ve tek dil ülküsüdür. Bu tarihî, kültürel, siyasi ve hukuki gerçekler karşısında, Türk devletine ve Türk milletine mensubiyetin "Türkiyelilik" gibi coğrafi bir terimle tanımlanması, hukuki bir statü olan vatandaşlık bağının üst kimlik olarak kabul edilerek kurucu millî kimliğin bir alt kimlik konumuna itilmesi ve bu sanal kavramlar temelinde Türk milletine kimlik arayışına girilmesi tek kelimeyle abesle iştigaldir. Türkiye'nin millî devlet niteliği, üniter yapısı ve millî birliğinin her türlü tartışmasının üzerinde tutulması Türk milletinin geleceğinin sigortası olarak görülmelidir.

Bu ilke ve esaslar Türk milletinin demokratik düzen içinde, bir arada ve kardeşçe yaşamasının asgari şartlarıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin en öncelikli görevi Türkiye'nin birliğine, huzuruna ve genç Türk demokrasisine sahip çıkmak olmalıdır. Ancak, millî kimlik, millî kültür ve paylaşılan ortak değerler yok sayılarak, etnik kimlikler okşanarak ve etnik farklılıklar kaşınarak demokrasinin, toplumsal huzur ve dayanışmanın geliştiği dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir. Bölücü terörün siyasi gündemine hizmet edecek olan zorlamaların bir kardeş kavgasına davetiye çıkarmak olacağı artık idrak edilmelidir. Türkiye'yi bölme, etnik tahriklerle Türkiye'nin millî birliğini yıkmaya çalışma ve iç çatışma kışkırtıcılığı yapmanın demokratik hak ve özgürlüklerle savunulamayacağı ortadadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisinin temsil ettiği Türk milliyetçiliği ülküsü bu esaslara dayanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü anlayışımızın temelleri de bunlardır. Milliyetçi Hareket kimsenin etnik kökeniyle, dili, dini ve mezhebiyle ilgilenmeyen ve bunları sorgulamayan, Türk milleti kimliğinde birleşerek millet olgusuna birlikte vücut veren bütün vatandaşlarımızı bir bütün olarak kucaklayan bir anlayışın

sahibidir. Bu millî duruşumuzu, Türkiye'yi otuz altı etnik gruba bölen ve Milliyetçi Hareket Partisini etnik bölücülerle aynı denklemin çatışmacı diğer ucu olarak göstermeye çalışan Sayın Başbakana bu vesileyle bir kere daha hatırlatmak isterim. Bizim durduğumuz nokta buradır, budur. Bu ilkeler, Milliyetçi Hareket Partisinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde 23'üncü Dönem çalışmalarında değişmeyen rehberi olacaktır. Başta yeni anayasa olmak üzere, terörle mücadele ve siyasi reform konularındaki yaklaşımımıza bu ilkeler yön verecektir. Şimdi, başta iktidar partisi olmak üzere, bütün siyasi partilerden bekle nen, bu millî konularda nerede durduklarını, özetlemeye çalıştığım bu değerler manzumesinin neresinde bulunduklarını sözleri ve fiilleriyle ortaya koymaktır.

Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; cumhuriyet, demokratik rejim ve Türkiye'nin millî ve manevi değerleri, millî birliğimizin siyasi, sosyal ve kültürel temelleridir. Ülke ve millet olarak Türkiye'nin kaderi ve geleceği, her şeyden önce, bu temellerin sarsılmamasına bağlıdır. Türkiye'nin onurlu ve aydınlık geleceği ancak bu temeller üzerinde yükselecektir. Bunların iç siyaset malzemesi olarak kullanılması, Türkiye'nin millî birliğini zedeleyen bir husumet cepheleşmesinin zeminini hazırlamaktadır. Son dönemde laiklik ve din ve vicdan özgürlüğü ekseninde hız kazanan kısır tartışma ve çekişmeler, bu bakımdan endişe vericidir. Laiklik ilkesi ve din ve inanç konuları, çok yönlü hassasiyetler taşıyan nazik konulardır. Bu konuları siyasi amaçlarla sürekli kaşıyan ve kullanan karşıt kutuplar, Türkiye'nin karşısına bir gerginlik denklemini çıkarmıştır. Bu ayrıştırıcı siyasi istismar politikaları sonucu, bu değerler, siyasi gerilim hattına dönüştürülmüştür. Türk milleti, hem cumhuriyeti ve demokrasiyi hem de manevi değerlerini birlikte yaşatma iradesine ve tecrübesine sahiptir. Burada temel sorun, bu temel değerler üzerinde nifak ve istismar siyaseti yapan çarpık zihniyetlerdir. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri ve manevi değerlerinin, siyasi ve toplumsal çatışma arenası olmaktan çıkarılması için, ilk önce, bu değerlerin iç siyaset malzemesi ve siyasi rant kapısı olarak görülmesinden vazgeçilmelidir.

Türk milletinin din ve inanç temelinde kamplara bölünmesinin çok tehlikeli bir husumet cepheleşmesi olacağını herkes görmelidir. Dinî inançlar cumhuriyete ve devlete meydan okuma aracı olarak kullanılmamalı, devlet ve kurumları da inançlarıyla kavgalı duruma düşmemeye, böyle bir görüntü vermemeye özen göstermelidir. Hem laiklik ilkesinin hem de Türk milletinin inanç ve değerlerinin sürekli gerginlik ve çekişme konusu olmaktan çıkarılması için, siyaset kurumu, üzerine düşen görev ve sorumluluğun gereklerini iyi niyetle yerine getirebilmelidir.

Kronik gerginlik kaynağı hâline gelen toplumsal huzursuzluk konuları, toplumumuzu kucaklayacak bir sağduyu ve hoşgörü ortamı yaratılması yoluyla gündemden çıkarılmalıdır. Bireysel hak ve özgürlükler, devletin temel ilkeleri, anayasal düzenin esasları ve hukuk sistemi bu konuda rehber olmalıdır. Herkes, bu yönde millî bir mutabakata varılması için ortak çaba göstermelidir. Burada en büyük görev iktidar partisindir. Bunun için dürüst ve samimi olmaları yeterlidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; siyasi ve toplumsal bünyemizi zedeleyen kronik hastalıklarla mücadele Türkiye Büyük Millet Meclisinin önündeki en önemli konulardan birisidir. Dürüst ve namuslu bir siyaset anlayışının tesisi, siyasi ve ah-

laki kirlilikle topyekûn mücadele ve gerginlikten beslenen çatışmacı siyaset kültürü yerine siyasi sorumluluk ahlakı ve demokratik uzlaşma kültürünün siyasi ve toplumsal hayatımıza hâkim kılınması, parlamenter demokrasinin geleceği bakımından hayati önem taşımaktadır.

Bu amaçla, öncelikli olarak ele alınması gereken temel konular şu başlıklar altında toplanabilecektir: Türkiye’de son dönemde, her alanda kurumsallaşan vurgun, soygun ve yolsuzluk hanedanlığı kurulmuştur. Bu hanedanlığın çökertilmesi, yolsuzluk ve kanunsuzlukların kökünün kazınması ve sorumlularından Türk adaleti önünde hesap sorulmasının sağlanması, iktidarı ve muhalefetiyle siyaset kurumunun kaçamayacağı siyasi, vicdani ve ahlaki bir sorumluluktur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi siyasi ve ahlaki yozlaşmayla mücadelede Türk toplumuna örnek ve öncü olmak zorundadır. Devlet yönetiminde bulunanların, kamu gücünü, yetkilerini ve imkânlarını kullananların her yönüyle hesap verecek durumda olmaları, kendileri bakımından ahlaki bir vecibe olarak görülmelidir. Bu, aynı zamanda demokratik rejimin de sigortasıdır.

Bu bakımdan, Parlamentonun itibarını korumak, demokratik rejimin geleceğine, millî irade ve millet egemenliğinin üstünlüğüne sahip çıkmak için elzemdir. Parlamentonun demokrasiyi korumak için elindeki en önemli vasıta, sergileyeceği ahlaki duruş, tasarruf ve davranışlarıyla Türk milletinin vicdanında kazanacağı itibardır. Demokratik rejimin teminatının aranacağı yegâne yer kamu vicdanıdır. Bu nedenle, Türkiye Büyük Millet Meclisi, vicdanları yaralayan bir kangren hâline gelen milletvekilliği dokunulmazlığı ayıbı ve özünden bir an önce kurtulmalıdır. *(MHP sıralarından alkışlar)*

Türk milletinden aldığı yetkiyle ikinci dönem iktidar olan AKP, bu konudaki direnişinden vazgeçmek durumunda olduğunu artık idrak etmelidir. Bugün Türkiye’nin, IMF ve Avrupa Birliği çıpasından çok daha önemli olan siyasi ve toplumsal ahlak çıpasına ihtiyacı bulunmaktadır. Bu yolu açacak olan da Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Bu amaçla, milletvekilliği dokunulmazlığı yasama faaliyetleriyle sınırlı bir çerçevede süratle kaldırılmalı, yolsuzlukla topyekûn mücadele için millî bir program bu Parlamento çatısı altında uygulanmaya konulmalıdır. Bunun yanı sıra, siyasi partilerin ve üst siyasi yönetim kadrolarının her kademedeki faaliyetlerini etik esaslara bağlayan kapsamlı bir siyasi ahlak yasası çıkarılması öncelikli bir hedef olarak belirlenmelidir. Bununla bağlantılı olarak, sosyal ahlak üçgeni olarak tanımlanabilecek siyaset, medya ve iş dünyası ilişkilerinde hâkim olacak temel ahlak kuralları da behemehâl hayata geçirilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükûmet Programı’nın ağırlıklı merkezini oluşturan ekonomik ve mali politikalar bölümleri, saptırılmış ve kurgulanmış rakamlarla pembe tablolar çizmektedir. Bu konular elbette bütçe görüşmelerinde her yönüyle ele alınacak ve gerçekler bütün çıplaklığıyla ortaya konulacaktır, ancak bu vesileyle kısa bir hatırlatmada bulunmak istiyorum: AKP’nin ekonomik performansını, 2002 yılını referans alarak, cumhuriyet tarihimizin en parlak dönemlerinden biri olarak nitelendiren Hükûmet Programı, bundan önceki dönemi kayıp yıllar olarak mahkûm etmiştir. AKP 2002 yılında, krizlere karşı dayanıklılığı artırılmış, hesapları şeffaflaştırılmış, görev zararları tasfiye edilmiş, rekabet gücü

artırılmış, Merkez Bankası bağımsız ve etkin bir şekilde görev yapacak hâle getirilmiş, bankacılık sistemi disipline edilmiş, sosyal güvenlik sisteminde önemli düzenlemeler yapılmış bir ekonomi devralmıştır. İktidara geldikten sonra yeni bir ekonomik program ortaya koyacağını söyleyen AKP, bunun yerine, sürekli eleştirdiği 57'nci Hükûmetin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı'nı aynen uygulamıştır. Bunun yanı sıra, AKP Hükûmetinin ortaya koyduğu ekonomik hedefler de aslında 57'nci Hükûmet döneminde hazırlanan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının 2023 Vizyonu Belgesi'nde yer alan hedeflerdir.

Bu bakımdan, bugün geline nokta bu alanlarda övünülecek bir başarı varsa “kayıp yıllar” olarak topyekûn karalanan bu dönemin bunda sahip olduğu pay inkâr edilmez bir gerçektir. Bu hakkın teslim edilmesi siyasi ve ahlaki bir yükümlülüktür. Ancak, AKP Hükûmeti bunun icabını yerine getirme erdemini gösterememiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime son vermeden önce Hükûmet Programı'nın “Dış Politika” bölümü üzerinde de kısaca durmak istiyorum.

Hükûmet Programı'nın en büyük zaafı, iç ve dış terör tehditleriyle mücadelede gereken asgari irade ve kararlılığı ortaya koyamamış olmasıdır. Irak'taki gelişmeler Türkiye'nin karşısına çok vahim bir güvenlik tehdidi çıkarmıştır. Türkiye, Kuzey Irak'ta yuvalanan terör örgütünün fiili saldırısı altındadır. Kuzey Irak'taki gruplar terör kartını Türkiye'ye karşı bir tehdit silahı olarak kullanmakta ve millî birliğimizi hedef alan hayâsız tahriklerini sürdürmektedir. Bu gerçeklere rağmen AKP Hükûmeti, terörle mücadele konusunu yuvarlak ve içi boş sözlerle geçiştirmiştir, bu konuda asgari güçle desteklenen etkili bir siyasi caydırıcılık stratejisi uygulama iradesi ve cesareti olmadığını bir kere daha tescil etmiştir. Öte yandan, Program'da, Kuzey Irak'ta son aşamaya gelen Türkiye'ye düşmanlık temelindeki etnik siyasi yapılanmaya ve bu grupların saldırıları altında varlık mücadelesi veren Türkmen kardeşlerimize hiç yer verilmemesi, AKP Hükûmetinin temelden sakat Irak politikasını sürdüreceğinin bir itirafı olmuştur.

Hükûmet Programı'nın “Kıbrıs ve Avrupa Birliğiyle ilişkiler” konusundaki bölümleri de, AKP Hükûmetiyle özdeşleşen teslimiyetçi politikalarda ısrar edileceğini göstermektedir. Türkiye-Avrupa Birliği-Kıbrıs ilişkilerinin bir çıkmaza saplandığı, Türkiye'nin sanal Avrupa Birliği sürecinin Kıbrıs ipoteğine bağlandığı ve Kıbrıs sorununa bulunacak çözümün Avrupa Birliği dayatmalarının boyunduruğu altına sokulduğu bir gerçektir. AKP Hükûmeti, bugüne kadar bu konuda, hem Rum tarafına hem de Avrupa Birliğine ümit ve cesaret vermiştir.

60'ıncı Hükûmet Programı, AKP'nin Türkiye'nin ve Türklüğün Kıbrıs'tan tasfiyesini öngören sürecin taşeronluğunu yapmaya devam edeceğini ortaya koymuştur. Program'da, Kıbrıs'ta bulunacak siyasi çözüme ilişkin Türkiye'nin vazgeçemeyeceği “güvenlik, garantörlük, iki kesimlilik ve siyasi eşitlik” gibi ilkelere hiç yer verilmemesi, bunun bir göstergesidir.

Bütün bunlar, AKP Hükûmetinin, Kıbrıs sorununun çözümünü, Rumların istediği bir çerçevede Avrupa Birliğine havale ettiğini ortaya koymaktadır. AKP Hükûmetinin sergilediği bu acz ve teslimiyet, Türkiye'nin karşısına, limanların açılmasından başlayarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimini tanıma sonucunu doğuracak

adımlar atması ve Kıbrıs'ta Rumların istekleri zemininde yeni bir çözüm süreci başlatması dayatmalarını çıkaracaktır.

Hükûmetin bütün bunları kabul edecek bir teslimiyet içinde olmasını esefle karşıladığımı ifade etmek istiyorum. Avrupa Birliğiyle ilişkiler, bugüne kadar AKP Hükûmeti tarafından bir meşruiyet sigortası olarak görülmüş ve Avrupa Birliğinin bu dayatmasının gereğini yerine getirmek, bir ev ödevi olarak kabul edilmiştir. 22 Temmuz 2007 seçimleri nedeniyle Avrupa Birliğinden siyasi mola alan AKP'nin, önümüzdeki dönemde bu çarpık anlayışla, bıraktığı yerden yola devam edeceği anlaşılmaktadır. Bu zihniyetin Türkiye'nin karşısına çıkaracağı tehlikeler ve sosyal bünyemiz üzerindeki tahribat, maalesef yaşanarak görülecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisinin önümüzdeki nazik ve güç dönemde sergileyeceği siyaset anlayışı bu ilke ve inançlardan feyz alacaktır. Parlamento çalışmalarında rehberimiz olacak bu ilkeler, Türkiye'yi seven herkesin arkasında duracağı ortak kırmızı çizgiler olarak görülmelidir. Milliyetçi Hareket Partisi, iktidarın bu çerçeve içinde kalacak ve Türkiye'nin hayrına olacak her icraatını desteklemeyi bir vatanseverlik görevi sayacaktır. Ancak Türkiye'nin bu kırmızı çizgilerinin çiğnenmesi, "demokratikleşme" ve "modernleşme" adı altında cumhuriyetin temel ilkeleri ve devletin kuruluş esaslarıyla oynamaya kalkışması hâlinde bunlara karşı en demokratik zeminde sonuna kadar direneceğimizi herkes çok iyi bilmelidir.

Hükûmet programları iktidarların siyasi hedeflerini ortaya koyan yol haritası niteliğinde siyasi taahhüt belgeleridir. Bunların siyasi iktidarların geçmiş sicillerinden soyutlanarak anlaşılması ve değerlendirilmesi doğru ve mümkün değildir. Bu bakımdan 60'ıncı Hükûmet Programı'nın AKP'nin geçmiş dönemindeki icraat sicilinin ve bunun ağır tahribatının ışığında değerlendirilmesi kaçınılmaz olacaktır.

Geride bıraktığımız bu dönemin vicdanlarda namuslu bir muhasebesi yapılmadan, yaşanan yolsuzlukların ve kanunsuzlukların hesabı yargı önünde görülmeden ve AKP Hükûmeti geçmişteki hatalarından dönme iradesini somut olarak ortaya koymadan, Sayın Başbakanın ifadesiyle "yeni ve ak bir sayfa" açılması düşünülemeyecektir. Geçmişin karanlığını sözde aydınlatmak mümkün değildir. AKP'nin bugüne kadar yaptıkları bundan sonraki icraatlarının bir göstergesi ve teminatıdır. En azından bugün itibarıyla, bu konuda elimizde güvenilir başka bir değerlendirme ölçüsü bulunmamaktadır. Bu düşüncelerle, MHP Grubu güven oylamasında ret oyu verecektir.

Yüce Meclisi en derin saygılarımla selamlıyor, hepinize şükranlarımı sunuyorum. *(MHP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Bahçeli.

Söz sırası Demokratik Toplum Partisi Grup Başkanı ve Mardin Milletvekili Sayın Ahmet Türk'te.

Sayın Türk, buyurun. *(DTP sıralarından alkışlar)*

AHMET TÜRK (Mardin) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Türk, söz süreniz kırk dakikadır

DTP GRUBU ADINA AHMET TÜRK (Mardin) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından sunulan 60'ıncı Hükûmet Programı üzerinde görüşlerimizi açıklamak üzere Demokratik Toplum Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum.

Sayın Başkan ve siz değerli milletvekili arkadaşlarımı saygıyla selamlıyorum. 23'üncü Dönemde Parlamentonun, barışa, özgürlüklere, demokrasiye ve toplumsal refaha katkı sağlamasını diliyorum.

2007 milletvekili seçimleri, Cumhurbaşkanlığı seçimi etrafında yaratılan gerginlik sonucunda bir erken seçim olarak ülke gündemine oturdu. Tartışmalar, laik-antilaik ekseninde geliştirilmek istendiyse de bu tartışmanın toplumdaki yansımaları çok farklı oldu. Seçmenler gerginliğin iki tarafı arasında seçim yapmaya âdeta zorlandı. Toplumsal barış, özgürlükler ve ekonomik kalkınmada başarısızlığı ortada olan statükoya karşı, seçmen, değişim ve dönüşüm isteğini sandığa yansıttı. Bunun çok iyi okunması gerekiyor.

Son seçimin bir diğer temel özelliği de, partimiz Demokratik Toplum Partisi'nin, tüm yasal ve fiili engellenmelere rağmen, bağımsız adaylarla da olsa seçimlere katılmış olmasıdır. DTP'nin seçimlerde Parlamentoda grup kurabilecek bir düzeyi yakalamasını demokrasi mücadelesinin bir kazanımı olarak görmek ve değerlendirmek gerekir.

Bizler, seçim meydanlarında, Türkiye'nin temel sorunlarına çözüm bulmak ve üretilen çözüm politikalarına destek vermek üzere Parlamentoda olmak istediğimizi ifade ettik. Bugüne kadar bu sorumlulukla davrandık. Bundan böyle de sorumluluğumuzun bilinci ve kararlılığı ile davranacağımızın bilinmesini istiyoruz.

Kimi düşüncelerimiz şimdiye kadar genel doğru gibi kabul edilen bazı söylemlerle çelişebilir, sorunlara farklı bir perspektiften bakıp, farklı, şimdiye kadar denenmemiş çözüm önerileri de olabilir. Bu, demokrasinin bir gereğidir. Düşünce zenginliği yaratılmadan, gelişim, değişim ve dönüşümün olmayacağı çok açıktır. Farklılıkların, çeşitliliğin bir arada yaşayabileceği bir kültürü geliştirmek, sağlıklı bir demokrasi tesis etmenin koşuludur. Karşılıklı sevgi ve saygı içinde, hoşgörü, tolerans ve empati duygularımızı geliştirmek zorundayız. Biz buna hazırız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 60'ıncı Hükûmetin Programı'nın, bir hükûmet programından çok, bir faaliyet raporu olduğu; 60'ıncı Hükûmetin yapacakları yerine, 59'uncu Hükûmetin yaptıkları üzerinde kurgulanmış bir metin olduğu çok açık bir şekilde ortaya çıktı.

Oysaki, 58 ve 59'uncu Hükûmet Programlarındaki vaatlerin büyük bir bölümü yerine getirilmediği gibi, uygulamaya konulan politikalar da Türkiye'yi hak ettiği yere taşımaktan çok uzaktır.

AB üyelik süreci ile ivme kazanan demokratikleşme yolundaki reformlar askıya alınmıştır.

Türkiye'nin en temel sorunu olan gelir dağılımındaki adaletin sağlanması konusunda bir arpa boyu bile yol alınamamıştır.

Ekonomik büyüme iddialarına rağmen, vatandaşın yaşam koşullarında hiçbir şey değişmediği gibi, işsizlik ve yoksulluk daha da artmıştır.

Dış borç yükü azalmamış, ülke IMF'ye bağımlılıktan kurtulamamıştır.

Sivil bir anayasa yapma sözü tutulmamış, demokratik hak ve özgürlüklerin sınırı genişletilememiştir.

60'ıncı Hükümet Programı'nda ise, AK Partinin 58 ve 59'uncu Hükümet Programlarına kıyasla özellikle demokratikleşme ve sosyal politikalar alanındaki tespit, öngörü ve taahhütlerden geri dönüş yaptığı görülmektedir.

59'uncu Hükümet Programı'nda Sayın Başbakan “Toplumsal ve kültürel çeşitlilikler, demokratik çoğulculuğun üreteceği tolerans ve hoşgörü zemininde siyasete bir renklilik olarak katılmalıdır...” demişti ve devamla “Bireysel ve kolektif hak ve özgürlükleri hiçe sayan totaliter ve otoriter anlayışlar, sivil ve demokratik siyasetin en büyük düşmanlarıdır.” diye ifade etmişti.

Yine, Sayın Gül Hükümeti olarak bilinen 58'inci AK Parti Hükümeti Programı'nda ise, gelir dağılımı başta olmak üzere sosyal ve bölgesel dengesizlikleri gidermeye yönelik tedbirlerin alınacağı ifade edilmişti.

AK Partinin 58 ve 59'uncu Hükümetleri, çağdaş, demokratik, toplumun tüm kesimlerinin mutabakatıyla bir yeni anayasa hazırlayacağını söylemiş, ancak, bunu gerçekleştirme konusunda herhangi bir çaba sarf edilmemiştir. Aynı hükümet, siyasi partileri halka açmak, halkın partiler üzerindeki denetim ve etkinliğini artırmak, parti içi demokrasiyi ve şeffaflığı sağlamak ve istikrarı bozmayacak şekilde temsilde adaleti sağlamak üzere Siyasi Partiler Kanunu'nu ve seçim kanunlarını değiştireceğini ifade etmişti. Siyasi Partiler Kanunu'nda herhangi bir değişiklik yapılmadı. Seçim Kanunu'nda yapılan tek değişiklik ise, hiçbir konuda uzlaşma sağlamadığı CHP ile uzlaşarak, üstelik birlikte anayasa değişikliği de yaparak, DTP'nin Parlamentoda temsilini minimal düzeye düşürmek amacıyla bağımsız aday listelerinin birleşik oy pusulalarında yer almasını sağlamak olmuştur. En büyük değişiklik de budur. *(DTP sıralarından alkışlar)*

Gelişmiş demokratik ülkelerde olduğu gibi, demokrasinin beşiği yerel yönetimlerin güçlendirilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılacağını ifade etmişlerdi. Yerel Yönetim Yasası'nda herhangi bir iyileşme sağlanmadığı gibi, yeni Hükümet Programı'nda da yerel yönetim reformunun rafa kaldırıldığı görülmektedir.

Bütün bunlar göstermektedir ki, AK Parti Hükümeti, 60'ıncı Hükümet Programı'nda iddia ettiği gibi ülkeyi kalkışa geçirmek yerine, yerinde saydırmaya adaydır. Açıklanan Hükümet Programı, AK Partiye oy veren seçmenlerde bile hayal kırıklığı yaratmıştır. Renksiz, heyecansız, iddiasız, ülkenin temel sorunlarını görmezden gelen bu Program ile ülkenin yönetilmesi kabul edilemez.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Programda Avrupa Birliği üyeliği hedefinden söz edilirken, özellikle son iki yıldır demokratikleşme alanındaki reformların askıya alındığı, hatta Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu ile terörle mücadele konusundaki değişiklikler nedeniyle geriye doğru gidildiği gerçeğinden kaçınmamak gerekir. Hükümetin sıkça söylediği “ışkenceye sıfır tolerans” anlayışı bir türlü ya-

şama geçirilmemiş, 59'uncu Hükûmet döneminde de işkence olayları, işkenceyle ölüm olayları maalesef ki devam etmiştir. Son dört yıl içerisinde gerçekleşen işkence şikâyetleri ile bunlara karşı yürütülen ve sonuçlandırılan soruşturma sayılarını incelediğimizde, rakamsal olarak, oranın yüzde 1'ine ancak tekabül etmektedir. Elbette ki, 90'lı yıllarla kıyaslandığında, işkence vakalarında yaygınlığın ve yoğunluğun düşüş gösterdiğini gözlemekteyiz. Ancak "kötünün iyisini vatandaşa kabul ettirme" gibi bir yaklaşım ile "sıfır tolerans" yaklaşımı çelişkilidir. İşkence vakalarının sıfıra yaklaşması, hem insan hem de toplum onuru açısından, aynı zamanda, devlet-vatandaş bağının güçlenmesi ve adalete olan inancın artması açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle, işkenceyle mücadele konusunda daha kararlı ve daha samimi olunmalıdır. Faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması konusunda Hükûmet, tarihî sorumluluğunu yerine getirmelidir.

Temel bütün hakların anası ve vazgeçilmezi, düşünce ve ifade özgürlüğüdür. Ancak, önceki Hükûmet, bu konuda son derece başarısız bir pratik ortaya koymuştur. Mevcut Program'da da, başta Türk Ceza Kanunu'nun 301'inci maddesi olmak üzere Türk Ceza Kanunu'nda ve diğer yasalardaki düşünce ve ifade özgürlüğünü engelleyen maddelerin değiştirilmesine yönelik somut hiçbir öneri yoktur.

Sorunlarımızı demokratik usuller çerçevesinde konuşarak çözmeyi beceremeyeceksek, farklı düşüncelere tahammülsüzlüğü yasal güvencelere bağlayacaksak, demokrasi adına diğer konuları konuşmanın zaten hiçbir anlamı kalmayacaktır.

Demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olmanın en önemli yöntemi özgürlükleri genişletmektir. Hiçbir vatandaşın dinî inançlarından ya da felsefik görüşlerinden dolayı ayrımcılığa tabi tutulmadığı, horlanmadığı bir sistemi yaratmaya dönük anlayış mevcut Hükûmet Programı'nda somut ifadelerle tarif edilmemiştir.

İnançları gereği başörtüsü takan vatandaşlarımızın karşılaştığı insan hakları ihlallerinden tatalım, Alevi yurttaşlarımızın ya da gayrimüslim yurttaşlarımızın inanç özgürlüklerinin nasıl garanti altına alınacağına değinilmemiş, bu konuda hiçbir açıklama yapılmamıştır.

F tipi cezaevleri başta olmak üzere, cezaevlerinde tecrit ve izolasyon uygulamaları hâlen devam etmektedir. Cezaevlerinde isyanların yaşanmıyor olması sorunların bittiği anlamına gelmez.

Sivil siyaseti ve sivil toplumu güçlendirmenin en etkili yolu, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü eksiksiz sağlamaktan geçer. Düşüncelerinden dolayı aydınların, yazarların öldürüldüğü, yargılandığı ve cezalandırıldığı ülkemizde, Avrupalılar istediği diye değil, insanlarımız buna fazlasıyla layık olduğu için harekete geçilmesi gerekir. Sivil toplumu güçlendirmek istiyorsak, Meclis çalışmalarına katılıp rapor sunmalarını sağlamak, en etkin katılımcılık örneğidir. Ne yazık ki, bu konuda Program'da bir tek kelime dahi yoktur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bağımsız yargı için yeni adliye binaları elbette gereklidir. Hanlardan bozma, sağlıksız binalarda hizmet anlayışı çağ dışıdır. Araç ve gereçlerde teknolojik olanakları kullanmak doğrudur. Ancak, tüm bunlardan daha önemlisi, bağımsız yargının vazgeçilmez koşulu olan yargıç teminatını ve bağımsızlığını sağlamaktır. Bunun için, Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulunun

demokratik bir yapıya kavuşturulması ile yargıç ve savcı alımlarında partizanca davranışlardan kaçınmamız gerekiyor.

Adaletle ayrılan bütçe artırılmadan, eksik yargıç ve savcı kadroları tamamlanmadan, ihtiyaca göre yeni personel alınmadan, adliyelerin iş yükü azaltılmadan sağlıklı bir adalet hizmeti yaşama geçirilemezse -Program'da bu konuda bir açılım olmadığı gibi- yargıyı bağımsız bir hâle getirmenin de imkânı yoktur.

Askerî ve sivil bürokrasinin yargıya karşı dokunulmazlıkları kaldırılmadan bağımsız yargının etkili olması da mümkün değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümet Programı'nda, rakamlarla oynanarak yanıltıcı bilgilerle ekonomide tozpembe bir tablo çizilmektedir. Kişi başına düşen millî gelir konusundaki rakamlar, halkın büyük çoğunluğunun yaşamına olumlu bir şekilde yansımamaktadır. Kişi başına düşen millî gelirin 5,477 dolara ulaştığından söz edilirken gelir dağılımındaki adaletsizliğe değinilmemektedir.

Bitlis, Hakkâri, Artvin, Çankırı, Muş, Van gibi onlarca ilde kişi başına gelirin 300-400 dolar civarında olduğu saklanmaktadır. 2013 yılında millî gelir 10 bin dolara çıksa bile, ne Avrupa Birliği standartlarına ulaşmış olacak ne de bölgesel denge-sizlikler giderilmiş olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'ye sermaye girişi ve çıkışını serbest bırakan ekonomik program, Türkiye'nin yüzde 80 ihracat ve ithalatını ABD ve Avrupa Birliği ülkeleri ile yaptığı gerçeğini göz ardı etmektedir. Yakın zamanda piyasada yaşanan ABD kaynaklı dalgalanmalar ciddi bir krizin habercisidir. Ekonomimizin dış şoklara dayanıklı olduğu tezi inandırıcı değildir. Dışa açık spekülâtif sermaye anlayışı önlenmediği müddetçe zenginliklerin yabancı sermayeye peşkeş çekilmesine devam edilecektir ve bu da bizde ciddi kaygılara yol açmaktadır.

Bu ülkede ekonomik durumun iyi olup olmadığının en güzel ölçüsü sokaklardır. Hırsızlık, gasp, kapkaç olaylarının metropol kentlerde huzuru bırakmadığı, çetelerin cirit attığı, çek-senet mafyasının kol gezdiği bir ortamda ekonominin iyi olduğunu söylemek mümkün değildir.

Kamu disiplini sağlamak, kamu borç yükünü düşürmek için alım gücünü yitiren memur ve işçilerin ücret ve mallarına göz konulması, enflasyon ve hayat pahalılığı karşısında zam taleplerinin, bu yöndeki demokratik çıkışlarının engellenmesi, sosyal devlet anlayışıyla bağdaştırılamaz.

İşçi ve memurların çalışma koşullarının ve sendikal haklarının uluslararası standartların çok gerisinde olması, memurlara grev haklarının tanınmaması, üretici gücün belini kırarken sus paylarıyla idare edilmeye çalışılması, ekonomide halkçı politikaların kıyısından bile geçilmediğini göstermektedir. Üretimde eşit pay sahibi olmayı sağlama ve eşitsizlikleri giderme yerine, ölümü gösterip sıtmaya razı etme politikalarıyla göz boyamanın devam edeceği görülmektedir.

Oysa, ülkemizin yer altı-yer üstü zenginlikleri doğru değerlendirildiğinde, teknolojik üretim geliştirildiğinde ve özellikle de kâr amaçlı değil kullanım değerine göre bir üretim modeli esas alındığında, her türlü israf önlenecek ve gelir dağılımındaki eşitsizlikler giderilecek, gerçek kalkınma hamlesi başarılmış olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; turizm sektörünü sahil kıyı şeridinden ibaret sayan anlayışla turizm sektörünün ilerlemesi imkânsızdır. Sadece sahil kordonu turizmi yerine Türkiye'nin her köşesine yayılan bir turizm politikasının yaşama geçirilmesi zorunludur. Alternatif, yerel turizmin desteklenmesi, teşviki Program'a alınmamıştır.

AK Parti Hükûmeti, doğal varlıklarımızın korunması, çevresel değerlerin geleceğe taşınması, yaşama ve ülkeye sahip çıkma noktasında önemli görev ve sorumluluk altındadır. "Önce doğa, önce insan" anlayışıyla, herkesin anayasal hakkı olan sağlıklı çevre hizmetlerine ulaşabilmesi, yaşam ve çevre hakkının temel alındığı gelişme politikalarının benimsenmesi gerekmektedir.

Ancak, 2002 yılından bu yana yaklaşık beş yıldır, ülkemizin içme ve kullanma suyu, kanalizasyon, katı atık, atık su arıtma gibi altyapı eksiklikleri konusunda ilerleme kaydedilmemiştir. Hava, su, toprak, biyolojik çeşitlilik konusunda, ülkemiz, bulunduğu noktadan çok daha gerilere taşınmış; ormanlarımız, kıyılarımız, tarım arazilerimiz, doğal ve kültürel varlıklarımız yağma ve talan politikaları ile yönetilmiş; bilim ve hukuk tanınmamış; uzman kadrolar yeterli düzeyde ve doğru alanlarda istihdam edilmemiştir.

Türkiye'nin çevresel durumuna ve ülkeler arası sıralamadaki konumuna baktığımızda da, her fırsatta ülkeyi ileriye taşıdığını ifade eden AK Parti Hükûmetinin, çevre alanında pek çok konuda ülkemizi nereye taşıdığını da ortaya koyabiliriz: Hava kalitesi açısından 2002 yılında 11'inci sırada olan ülkemiz, 2005 yılında 20'nci sıraya gerilemiştir. Su kalitesi açısından 2002 yılında 41'inci sırada olan ülkemiz, 2005 yılında 142'nci sıraya gerilemiştir. Biyolojik çeşitlilik açısından 2002 yılında 91'inci sırada olan ülkemiz, 2005 yılında 129'uncu sıraya gerilemiştir. Arazi kullanımı açısından 2002 yılında 87'nci sırada olan ülkemiz, 2005 yılında 102'nci sıraya gerilemiştir.

Türkiye'de, yılda ortalama 13.500 hektar ormanlık alan, yakılarak veya yanarak yol oluyor. Amik Gölü, Avlan Gölü; Hotamış, Eşmekaya Sazlıkları gibi sulak alanlar kaybediliyor. Beyşehir Gölü, Tuz Gölü süratle kirlenmekte, yüzey alanları küçülmemektedir. Dilovası'nda kanser oranı ülkemizdeki genel ortalamasının neredeyse 3 katıdır. Bu da sanayi atıklarından ve fabrikaların dumanlarından kaynaklanmaktadır. Alınan yargı kararlarına rağmen, Bergama-Ovacık altın madeni başta olmak üzere, birçok yerde siyanürle altın madeni işletmeciliği hâlâ devam etmektedir.

Tarihi ve kültürel mirasımız, kalkınma uğruna -Hasankeyf, Fırtına Vadisi ve Munzur- yok edilmeye çalışılmaktadır. Ilısu Barajı'nın yapılması planlanan alan içerisinde yüzlerce arkeolojik sit alanı bulunmaktadır. Ülke ve bölge tarihi ile kültürel zenginliği açısından çok önemli olan Yukarı Dicle Havzası'nın elli-altmış yıllık ömrü olan bir baraj için sular altında bırakılması, insanlık tarihi açısından büyük bir yıkımdır. Hasankeyf'in ve en az 289 arkeolojik sit alanının sular altında kalması, ülkemiz sularının barajlarla disiplin altına alınması gerektiği gerekçesiyle açıklanamaz. Kaldı ki, Ilısu vazgeçilmez değildir; vazgeçilmez olan, tarihi ve kültürel değerler, on iki bin yıllık insanlık mirasıdır, insanlık tarihidir.

Sayın Başbakan, Hasankeyf’te, proje değişikliğiyle, tarihî mirasın korunması mümkündür.

Türki cumhuriyetlere, Ahıska ve Kırım Türklerine kalkınma desteği verilmesi, Karakurum-Abideler arası 50 kilometrelik kara yolunun yapılması çalışmaları doğru, yapılması gereken çalışmalardır, ancak aynı hassasiyetin tarihin mirası Hasankeyf ve diğer tarihî yerlerimiz için de yapılması gerektiğini önemle vurgulamak istiyorum.

Programda yer alan kırsal kalkınma stratejisi, Avrupa Birliği ve Dünya Bankasından gelen fonlar partizanca kullanılmış ve seçim yatırımı olarak görülmüş, KÖYDES, BELDES gibi çalışmalarda ayrımcılık yapılmıştır.

Hükûmetin modern tarıma yönelik ciddi bir politikası olmadığı gibi, özellikle ekolojik tarım konusunda takdir edilecek bir çalışması da yoktur, olmamıştır.

Tarım ve hayvancılığın, AB müzakere sürecinde en önemli başlıklardan biri olduğu bilinmektedir. Doğu ve Güneydoğu’da yayla yasağı uygulaması, hayvancılığın bitme noktasına gelmesine neden olmuştur. Bu nedenle, Hükûmet Programı’nda, Doğu ve Güneydoğu Bölgesi için özel kırsal kalkınma planı hazırlanmalı, bölgesel dengesizlik bu yönüyle de giderilmelidir.

Bölgenin doğal kaynaklarından ve enerji işletmelerinden (su, elektrik, petrol gibi) sağlanan üretim değerlerinin bir bölümü bölge kalkınmasına ayrılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Hükûmet Programı’nda yer alan “Gerçek anlamda huzur ve güvenlik, özgürlük ve adaletin tam anlamıyla yaşandığı bir toplumda mümkündür.” sözleri, Sayın Başbakana aittir, oldukça da anlamlı sözlerdir. Yine, önce adalet ve özgürlük olacak ki, arkasından huzur ve güven gelebilsin. Bu yaklaşım, ne yazık ki, Hükûmet Programı’nın genel mantığıyla boşa çıkarılmıştır.

Program bütünlüklü olarak ele alındığında, aslında özgürlük ve adalet sağlanmadan huzur ve güvenliğin sağlanmaya çalışılacağı anlatılmaya çalışılmaktadır. Bu doğru değildir. Özgürlükler sağlanmadan ekonomik kalkınma olmaz, huzur olmaz.

Sayın milletvekilleri, bölgeler arası gelişmişlik farkının ayrımcılık yorumlarına haklılık kazandıracak ölçüde büyümesi, toplumsal huzuru ve güvenliği ciddi ölçüde tehdit etmektedir. Ancak, buradan hareketle, “Kürt sorunu bir geri kalmışlık sorunudur” demek de doğru değildir. Adalet ve özgürlük birbirlerinden ayrılmaz. Özgürlüğün, demokrasinin, eşitliğin olmadığı yerde ekonomik kalkınma da olmayacaktır.

Saygıdeğer milletvekilleri, yıllarca bölgenin kalkınması için tek umut olarak gösterilen GAP projesinden de Hükûmet Programı’nda hiç bahsedilmemektedir. Oysa Güneydoğu Anadolu Projesi’nin kuruluş amacı çok kapsamlıdır.

Sayın Başkan, zamanım ne kadar? Ona göre ben ayarlayayım. Biraz uzun konuşmam.

BAŞKAN — Dokuz dakika var Sayın Türk.

AHMET TÜRK (Devamla) — GAP projesinde, bölgenin süratle kalkındırılması, altyapı, sanayi, tarım, enerji, ulaştırma ve diğer hizmetleri geliştirmek, yöre halkının eğitim düzeyini yükseltmek gibi çok iddialı amaçlar yer almaktadır.

Hedefler arasında 1,8 milyon hektar civarında arazinin sulanması varken, bugün bu konuda ciddi bir çalışma yapılmamış, âdeta bir enerji barajı olarak işletilmekte ve öyle bakılmaktadır. Oysaki, sulamanın yapılması durumunda 4 milyon insana iş bulma olanağı ortaya çıkacaktır.

Değerli milletvekilleri, tüm dünyanın en öncelikli konusu olan cinsiyet eşitliği konusunun Hükûmet Programı'nda bir tek cümle bile yer almaması oldukça düşündürücüdür. Kadınlara ilişkin politikalar, sadece aile kapsamında ele alınmış, bir tek cümleyle de kadına yönelik şiddetten bahsedilmemiştir. Oysa, başta Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi olmak üzere devletin altına imza koyduğu uluslararası sözleşmeler, cinsiyet eşitliği politikalarının hayata geçirilmesi konusunda devletlere sorumluluk vermiştir. Yasalarda eşitliği sağlama, uygulamaya geçirme, uygulamayı denetleme ve ilgili tüm tarafları bilgilendirme devlet adına hükûmetlerin görevidir. Ne yazık ki, AK Parti Hükûmeti, bu görevi yerine getirecek yaklaşım ve programa sahip değildir.

Değerli milletvekilleri, sosyal devlet anlayışı, sosyal adaletin sağlanmasını, insan haklarının geliştirilmesini ve kişilere insanca yaşam düzeyinin sağlanmasını öngörür. Sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak, siyasi iktidarlar, vatandaşlarının ekonomik ve sosyal haklardan eşit olarak yararlanmaları ve insanca yaşama koşullarına sahip olmaları için gerekli önlemleri alır. Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hakkı başta olmak üzere tüm yurttaşlarının temel haklardan yararlanmasının koşullarını oluşturur, sosyal hizmet kurumları vasıtasıyla da ek destekler sunar. Her vatandaşın eğitim ve sağlık hizmetlerinden eşit olarak yararlanma hakkı vardır. Hükûmetler de bu hakkın kullanımı için koşulları oluşturmak zorundadır.

AK Parti Hükûmeti, kamu sağlık hizmeti kavramını tahrir etmiştir. Kamunun sunması gereken sağlık hizmetlerini, kamu dışından satın alınan bir hizmet modeline dönüştürmüştür.

Kamu sağlık yatırımının yapılmadığı bir dönemde yıllık yaklaşık 20 milyar ABD doları özel sektöre, sevk, hizmet alımı gibi yöntemlerle harcanırken sağlık göstergelerinde iyileşme kaydedilmemiştir.

Sağlığın kamusal niteliği ortadan kaldırılmak istenerek vatandaşlarımızın nitelikli ve ucuz sağlık hizmetlerinden faydalanma imkânına zarar verilmiş ve sağlık hakkı gasbedilmiştir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde ise, hem sağlık yatırımları hem sağlık hizmetleri son derece yetersizliği nedeniyle sorun daha da katmerli olarak yaşanmaktadır, yansımaktadır. Bölgede yaşayan nüfusun yüzde 30'unun, yeşil kart dâhil olmak üzere hiçbir güvencesi bulunmamaktadır.

Bağ-Kur'lu görünmelerine rağmen, borçları sebebiyle Bağ-Kur'un sağladığı sağlık güvencesinden yararlanmayanlar da eklendiğinde bu oran yüzde 40'lara, 50'lere çıkmaktadır.

İnsanlar her türlü kararlarını, sürekli olarak sağlık giderlerini ve sosyal güvence durumunu düşünerek vermekte ve sağlık alanındaki yetersizlikler herkes için bölgenin dışlanmışlığının bir özeti hâline gelmektedir.

Bölgedeki erkeklerin ve genç kadınların çoğu Türkçe bilmesine rağmen, özellikle birçok orta yaşlı ve yaşlı kadınlar, ilkokul çağına gelmemiş çocuklar Türkçe bilmemektedir.

Sağlık personelinin Kürtçe konuşmaması durumunda, koruyucu sağlık hizmetleri alanında ve genel olarak sağlık hizmetlerinin her aşamasında hastaların sağlık personeliyle iletişim kurması zorlaşmaktadır. Bu durum, bölgede sağlık göstergelerinin bu kadar kötü olmasının önemli nedenleri arasında yerini almaktadır.

Sayın milletvekilleri, konuşmamı biraz kesmek zorunda kalıyorum.

BAŞKAN — Üç dakika kaldı Sayın Türk.

AHMET TÜRK (Devamla) — Toparlıyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; etnisiteye dayalı siyasetin halklar için getirdiği felaketi çok iyi anlıyor ve görüyoruz. Etnik siyasetin halklar için ne kadar büyük tehlike ortaya koyduğunu gören insanlarız. Hele hele bugün Kafkaslarda, Orta Doğu'da yaşanan olaylar bizi biraz daha cesurca düşünmeye sevk ediyor.

Orta Doğu'da, özellikle Irak'ta etnik kökeni aynı olan Sünni ve Şii Araplar arasındaki yüzyıla yayılan kan davasını, bugün Türkler ve Kürtler arasında da etnik milliyetçiliği tahrik ederek, ayrımcılık uygulayarak, provokasyonlar yaratarak bir çatışmaya dönüştürmek isteyen tehlikeli yaklaşımlar karşısında Meclisimiz tek vücut olmak zorundadır. Bu nedenle, Irak'a yönelik dış politikamızda barış dilini geliştirmeliyiz. Ötekileştirici, düşmanlaştırıcı, yabancılaştırıcı tüm söylemler terk edilmeli, siyasetin dili şiddete yol açan ayrımcılıktan ve ırka dayalı milliyetçilikten arındırılmalıdır.

Bu yüce çatı altında herkesin bir rolü ve gereği vardır. Bizim rolümüz, varlık nedenimiz de, Kürt sorununu çözmüş, insan haklarından yana, demokrasisini geliştirmiş, ekonomisi güçlü, bölgede barışın ve özgürlüğün modelini oluşturmuş aydınlık bir Türkiye yaratma hedefine katkı sunmaktır.

Çağdaş dünyada olduğu gibi çok kültürlü ve çok dilli bir toplumu bir arada tutabilecek yegâne güvence anayasal demokratik vatandaşlıktır. Egemenliği yeniden üreten alt-üst kimlik yaklaşımlarıyla, etnik, dilsel ve dinsel vurgularla değil, özgür-eşit vatandaşlıkla tarif edilmiş; kurucu ve düzenleyici rolünün ortak etnik kimliğe değil, farklılıklara verildiği bir anayasanın oluşturulması önemli bir adım olacaktır. Farklılıkları zenginlik olarak görmek, çelişkileri aynılaştırmak yerine onları olduğu hâliyle kabul etmek demektir, çoğulcu demokratik toplumun inşasına yönelmektir.

Farklılıkların bir arada ve etkileşim içinde, kendi kimliğiyle yaşaması ve ötekileştirici her türlü egemen anlayışa son verilmesi, ancak tekçi anlayışlara güç veren ayrımcı yasaların ortadan kaldırılmasıyla mümkündür.

Farklılıkları zenginlik olarak kabul ettiğimiz zaman bunun yaşamda karşılığını bulması gerekir. Yoksa, demagoji ve yanıltmadan öte bir söylem olmaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Türk, bir dakikalık süre daha verdim, buyurun, bir dakika içinde bitirin.

AHMET TÜRK (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkan.

Adını ne koyarsak koyalım, hepimizi ilgilendiren önemli bir sorunumuz var. Sayın Baykal'ın da, Sayın Erdoğan'ın da geçmişte adını koydukları Kürt sorunundan söz ediyorum. Genelkurmay, aslında askerî olarak yapılacak her şeyin zaten yapıldığını, asıl görevin siyasilere olduğunu defalarca tekrarladı. Ancak, siyaseten gösterilen yetmezlikler ve cesareten uzak yaklaşımlar nedeniyle, maalesef ki, bu sorundan kaynaklı acı sonuçlar yüzünden hâlâ yüreklerimiz yanıyor, içimiz acımaya devam ediyor. Yeni Hükûmet Programı'nda bu konuya hiç değinilmemiş, sorunun adını ne koyarsak koyalım sadece güvenlik penceresinden bakılmış olması, partimizin bir grupla Mecliste temsil ediliyor olmasının da yarattığı fırsatın görmezden gelinmesi büyük bir talihsizlik olur.

Türkiye'nin bütünlüğünü tartışmaya açmadan, üniter devlet yapısı içinde, birlik ve beraberlik ve kardeşliği esas alan bir anlayışla çözüm arıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET TÜRK (Devamla) — Sayın Başkan, bitiriyorum.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Türk...

AHMET TÜRK (Devamla) — Yaşananların herkesin, hepimizin ortak acısı olduğu gerçeğinden hareket ediyoruz. Ancak, Hükûmet, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan aldığı emanet oyların ne anlama geldiğini idrak edememiş gibi görünüyor. En azından, mevcut Hükûmet Programı'nda bu açıkça anlaşılmaktadır.

Her şeye rağmen, bizler umudumuzu korumaya, demokrasi ve kardeşlik adına katkı sunmaya devam edeceğiz.

Bu inanç ve duygularla, Demokratik Toplum Partisi Grubu adına, Sayın Başkan ve değerli milletvekillerini saygıyla selamlıyorum. *(DTP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Türk.

Değerli arkadaşlarım, kürsüde hatip konuşurken araya girmek yahut sözü kesmek çok güzel olmuyor, ama, takdir edersiniz ki, bu süreler ya İç Tüzük'te belirlenmiştir yahut da bir Danışma Kurulu önerisine dayalı olarak Genel Kurul tarafından kararlaştırılmaktadır. O nedenle bu süreyi korumak istiyoruz.

Gruplar adına başka söz isteyen?

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Eğer AKP konuşmayacaksa müracaat edeceğim.

BAŞKAN — Şarta bağlı olmaz.

Gruplar adına söz isteyen var mı yok mu?

Konuşmayan Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ile Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu yöneticilerine son defa soruyorum: Grupları adına konuşma yapacaklar mı?

Sayın Anadol?

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Onlar konuşmayacaklar herhâlde, beyanda bulunmuyorlar.

BAŞKAN — Sayın Kılıçdaroğlu, buyurun efendim, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına. *(CHP sıralarından alkışlar)*

CHP GRUBU ADINA KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) — Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Saygıdeğer milletvekilleri, önce bir gerçeğin altını çizmekte yarar var: Biz, Cumhuriyet Halk Partililer olarak, her Türkiye Cumhuriyeti hükûmetinin Türkiye'yi çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmaya, hatta onu aşmaya çaba harcamasını ve yüce Parlamente'nin da bu çabayı desteklemesini istemiştir. Çünkü, ulusal iradenin kalbi olan Parlamento, her şeyden önce ulusa vermiş olduğumuz sözlerin yerine getirildiği, getirmek istediği bir organ olarak görülebilir.

Sayın Başbakan burada Hükûmet Programı'nı okudu. Doğrusunu isterseniz, biz, Sayın Başbakanın okuduğu programın çok daha mükemmel, gelecek beş yılda nelerin öngörüldüğü, Türkiye'nin nerelere taşınmak istendiği, hangi sanayi alanlarına, sektörlerine ağırlık verilmek istendiğini çok daha net, açık izah edebilsin, ama, bu, bir Hükûmet Programı olmaktan çok bir seçim bildirgesi oldu. Biz öyle algıladık ve daha önemlisi, bu Program'da, geçmişte yapılanlara aşırı övgüden gelecekte yapılacakların büyük ölçüde unutulduğunu da gördük. Biz Hükûmete başarılar dilerken, elbette Hükûmetin yanlışlarını yeri geldiğinde en acımasız şekilde eleştirmeyi de doğal olarak bir görev biliyoruz.

Ben, Hükûmet Programını esas alarak, izninizle ayrıntılara girmek istiyorum.

Sayın Başbakan Hükûmet Programı'nı sunarken, "Hükûmet, Hükûmetimiz medyanın bağımsızlığına önem vermektedir." diyor, bireylerin özgür haber alma haklarından söz ediyor, "Medyanın çoğulcu, şeffaf ve rekabetçi bir yapıda gelişmesinde gerekli adımlar atılacaktır." diyor.

Bir: Medyaya bu kadar önem veren bir Başbakan, nasıl olur da bir köşe yazarının yazısını beğenmedi diye Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlığından çıkarmayı önerir? Bu doğru bir olay mıdır?

MEHMET NİL HİDİR (Muğla) — Yok öyle bir şey.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Diyebilirsiniz ki, Sayın Başbakan böyle düşünebilir, ama, önemli bir şey var. Aynı konuda, geçmiş Cumhurbaşkanı hakkında aynı şeyi düşünen kişiyi, Sayın Başbakan pekâlâ özel uçağına alabiliyor. O zaman bu çelişkiyi sizlerin vicdanına teslim ediyorum.

İkinci önemli nokta, Sayın Başbakan yeri geldiği zaman medyayı tehdit ediyor. Diyeceksiniz ki nasıl tehdit ediyor?

1/3/2006 tarihinde Avrupa Kredi Konferansına katılmak üzere yurt dışına giderken şöyle bir açıklama yapıyor: Medyanın niçin geldiğini, medya mensuplarının kendisine niçin geldiğini, ellerinde bilgiler olduğunu, o haberlerin hangi gerekçeyle

yazıldığını söylüyor. “...Ve bunun bir şeyler karşılığında olduğunun biz farkındayız. Bakın, bu konuda bu kadar ağır söylüyorum.” diyor.

Şimdi, ben, sizin, yüce Parlamentonun huzurunda Sayın Başbakana soruyorum: Bu haberler neyin karşılığında yapıldı ve bu kadar ağır bir konuşmayı hangi gerekçeyle yaptınız, lütfen, gelin, yüce Parlamenta açıklayın.

Ben bunu sordum bir soru önergesiyle, ama bana gelen yanıt hiç bu konularla ilgili değil, ama ben sizin aracılığınızla Sayın Başbakana sormak istiyorum.

Medyada demokrasiden bahsedeceğiz, haber alma özgürlüğünden söz edeceğiz.

Bakın, değerli arkadaşlar, bir büyük gazetenin genel yayın yönetmeninin yaptığı açıklama. Diyor ki: “Son olarak, geçen hafta Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’in yaptığı açıklamaları manşet yaptığımız gün, gece geç saatlerde gazeteye müdahale edildi. TMSF temsilcisi Medya Grup Başkanı, manşetin değiştirilmesini bana haber verilmeden talep etti. Buna direndik, ama direnmemize rağmen gazetenin manşeti değiştirildi. Ardından, TMSF Başkanıyla yaptığımız bir görüşmede, rakip grubun üst düzey yöneticilerinin TMSF aracılığıyla Sabah’ın satış politikasına müdahale etmeye çalıştıklarını gözledim. Dahası, Nazlı Ilıcak’ın üst düzey ilişkilerini kullanarak Sabah’ta yazmak istediği de iletildi. Bazı yazarların görevine son vermem istendi. Bunun üzerine, bu yazarların hiç değilse sayfalarının değiştirilmesi ve daha az görünür yerlere kaydırılması talep edildi.”

Şimdi, bana söyler misiniz değerli arkadaşlar, medya özgürlüğünden söz eden bir hükümetin bunları yapmış olması, bunlar açıklandığı hâlde kamuoyuna karşı sessiz kalınması bir tutarlılık işareti midir? Yani, biz bunlara inanacak mıyız?

MEHMET NİL HİDİR (Muğla) — Çarpıtıyorsunuz.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Neyi çarpıtıyor canım?

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Şimdi, çarpıtıp çarpıtmayacağımı, siz... Sayın Başbakan gelir söyler. Biz burada her şeyi açıklıyoruz.

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar, lütfen.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Yerini, zamanını, her şeyini açıklıyoruz. Sadece bu mu?

Bakın, Avrupa Birliği Uyum Raporu’ndan bir cümle okuyacağım: “Gazetecilerin sendikalaşma ve toplu sözleşme konularında karşılaştıkları zorluklar sürmektedir.” Şimdi, diyeceksiniz ki, ne yapılmalı? Sayın Edibe Sözen’le birlikte katıldığımız bir toplantı vardı Gazeteciler Cemiyetinin. Orada önerilerimiz vardı, aynı önerileri söylüyorum, eğer gerçekten medyayı özgür kılacaksa.

Bir, hiçbir medya patronu kamu ihalelerine girmemeli. Bunun sözünü iktidar veriyor mu; bir. İki -bu yetmiyor- gazetecinin gerçek anlamda özgür olabilmesi için her ulusal haber yapan gazetecinin Gazeteciler Sendikasına üye olma zorunluluğu getirilmeli. Böylece, siz, gerçek anlamda bir medyayı, gerçek anlamda özgür gazeteci o zaman göreceksiniz. Bunların sözünü acaba Sayın Başbakan verecek mi?

Sayın Başbakan yargının bağımsızlığından söz ediyor. Diyor ki -bu bölümü okumadı yalnız konuşmasını yaparken- “Yargının görevi hukuki denetim yapmaktır. Hukuki denetim yerine yerindelik denetimi yapılması yargının siyasallaşması anlamına gelir. Yargı görevini yaparken bağımsız olduğu kadar tarafsız da olmalıdır.”

Şimdi, Sayın Başbakana soruyoruz: Hangi yargı yerindelik denetimi yaptı ve hangi kararları yaptı? Dubai Kuleleriyle mi ilgili yaptı, yoksa Ofer’le mi ilgili yaptı? Burada, Sayın Başbakanın açıklamasını bekliyoruz.

Başka bir şey: Diyeceksiniz ki, yargı bağımsızlığı var da siz, gene, yanlış şeyler söylüyorsunuz, çarpıtlıyorsunuz. Yargıtay Başkanlar bildirisi -isteyen arkadaşlarımız, Yargıtayın İnternet sitesine girip görebilirler- şöyle söylüyor: “Ortaya çıkacak ihtiyaç da gözetilerek 4 bin hâkim kadrosu alınmış, bu kadrolara ivedilikle atama yapılabilmesi için staj süresi kısaltılmış, avukatlıktan hâkimliğe geçiş koşulları da kolaylaştırılmıştır. Böylece, yeterli donanımına sahip olmayan ve dolayısıyla hâkimlik nosyonunu alamayan, mevcut kadronun da yarısını oluşturacak bu atamalar yoluyla önümüzdeki otuz-kırk yıllık bir dönem şekillendirilmek istenmektedir. 2802 sayılı Kanun’da yapılan son değişikliklere yönelik tepkilerini demokratik yolla ortaya koyan hâkimler hakkında soruşturma açılması da yargı üzerindeki vesayetin bir ifadesi olup, açılan soruşturmalar üzüntüyle karşılanmaktadır.” Kim söylüyor bunu? Yargıtay Başkanlar Kurulu söylüyor.

Gelelim Avrupa Birliği İlerleme Raporu’na olur ya biz yanlış söylüyoruz, onlar ne diyorlar: “Yargının bağımsız, tarafsız ve etkin şekilde işlemesine engel olan unsurlar mevcudiyetini korumaktadır.” Umuyoruz, Sayın Başbakan gelir, burada “biz yargının bağımsızlığı konusunda şunları yapacağız” der, seviniriz. Ne der? Gönül ister ki, Sayın Başbakan şunları söylesin:

1) Hâkimler Savcılar Yüksek Kuruluna hiçbir bürokrat girmeyecek, siyasetçi girmeyecek.

2) Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulunun ayrı sekretaryası ve ayrı bütçesi olacak.

3) Adalet Bakanlığı müfettişleri Hâkimler Savcılar Yüksek Kuruluna bağlı olacak.

4) Yargıç, kendi özgür güvencesine de kavuşmuş olacak. Yani yargıç, Hâkimler Savcılar Yüksek Kuruluna karşı da bağımsızlığını koruyacak argümanlarla donatılacak.

Bunları söylerse teşekkür ederiz.

Sayın Başbakan, yolsuzluklardan da şikâyet ediyor ve diyor ki: “Yolsuzluklar konusunda, karşısında Hükümetimiz tavizsiz durumunu sürdürecektir.” Ne kadar güzel. Sayın Başbakana soralım. Üç tane rapor var enerji ihaleleriyle ilgili; 2,2 milyar dolarlık zarar var. Soru bir: Bu üç rapora karşın 5 dolarlık bir tahsilat yapıldı mı? 5 dolarlık! 2,2 milyar dolar... Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, Sayıştay Başkanlığı ve Enerji Bakanlığının kendi teftiş kurulunun hazırladığı raporlar.

İki, TÜPRAŞ'ın 14,76'lık hissesi konusunda cumhuriyet tarihinde ilk kez yolsuzluk, bir mahkeme kararıyla tescil edildi. Şimdi, ben, mahkeme kararının ilgili bölümünü okuyayım, belki Sayın Başbakana sunmamışlardır: "TÜPRAŞ'ın 14,76 oranındaki kamu payının satışa sunulması sırasında gerekli aleniyet ve rekabet ortamı oluşturulmadığı gibi, hisse satış fiyatının da kamu yararına uygun olarak belirlenmediği sonucuna ulaşılmış ve dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmemiştir." Şimdi bana söyler misiniz arkadaşlar, kim yolsuzluklarla mücadele ediyor? Kim? Yolsuzluklarla mücadele eden, böyle bir hükûmet mi? 14,76'lık pay geri alındı mı? Alınamadı, alınamaz da. Alınamaz da...

Bakın, Müteahhitler Birliği Başkanı var Sayın Erdal Eren. Gazetelere verdiği demeç var, röportajlarda diyor ki: "İhale yapıyorlar bizim haberimiz olmuyor." Nasıl oluyor bu iş? Ben söylemiyorum, kişi orada, Türkiye Müteahhitler Birliği Başkanı. Nasıl oluyor da bunlar oluyor? Ee, belki Sayın Başbakan açıklar.

Avrupa Birliği İlerleme Raporu'ndan okuyacağım şimdi size bir bölüm arkadaşlar. Şöyle diyor en son rapor: "Yolsuzluk, Türkiye'de yaygın bir sorun olmaya devam etmektedir. Yolsuzlukla mücadele için Hükûmet, Parlamento ve diğer kurumlar bünyesinde ihdas edilen çeşitli organların verimlilik ve etkinlikleri zayıf olup, bu yapılanmalar arasında eş güdüm ve iş birliği düzeyi yetersizdir." Yine aynı raporda "Yolsuzluk geniş çapta devam etmektedir, yolsuzlukla mücadele makamları ve politikaları zayıftır." Evet, Sayın Başbakanın bilgisine sunuyoruz.

Sayın Başbakan diyor ki Hükûmet Programı'nda: "Suçluların yakalanması önemli değil, biz suçun işlenmesini engelliyoruz baştan itibaren." Hiç yorum yapmadan, size, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün şahsa karşı işlenen suçlar 2005 rakamını veriyorum, 196 bin. 2006 rakamı, 321 bin. Mala karşı işlenen suçlar 2005 rakamı 289 bin; aynı rakam 2006 yılında 463 bin. Hükûmet Programı'nı hazırlayanlar acaba bu rakamlara lütfedip niye bakmıyorlar?

"Efendim, cumhuriyet tarihimizin en parlak dönemlerinden biri olarak kayıtlara geçmiştir" diyor bizim Hükûmetimiz, 2003-2007.

Bana söyler misiniz değerli arkadaşlar, Irak'a girmeyeceğiz diye bir anlaşmanın altına imza atan, 1 milyar dolarlık bağış karşılığında imza atan bir hükûmet nasıl olur da cumhuriyet tarihimizin en parlak hükûmeti olabilir? Bana söyler misiniz arkadaşlar, Türk askerinin başına çuval geçirilen bir hükûmet nasıl olur da cumhuriyet tarihinin en parlak hükûmeti olabilir? (CHP sıralarından alkışlar) Bana söyler misiniz arkadaşlar "O adamı delikten aşağı süpürmeyin, kullanın." diyen bir danışmanı çalıştıran bir arkadaş, nasıl olur da Türkiye Cumhuriyeti'nin en parlak hükûmetlerinden birisi olarak bize takdim edilir?

ÖZKAN ÖKSÜZ (Konya) — Halk sizi gördü, gördü!

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Efendim, deniliyor ki: "Türkiye gelişen ülkeler arasından bir yıldız, bir başarı örneği olarak dünyada anılır olmuştur." Aynen öyle...

Şimdi ben size, bu başarıyı anlatan Uluslararası Para Fonunun mayıs ayı raporundan okuyorum: "2006 sonunda, Türkiye, kendine benzeyen yedi ekonomi

arasında, uluslararası rezervlerinin kısa vadeli borçlara oranının en düşük olduğu ekonomidir. Cari açığın gayrisafi yurtiçi hasıla oranı en yüksek ikinci ekonomidir. Dış borcunun gayrisafi hasılaya oranı en yüksek ikinci ekonomidir.” diye devam ediyor, ama bir şey daha söyleyeyim “IMF Raporu” dedi arkadaşımız, bir de Dünya Bankasından okuyalım: “OECD ülkeleri içinde Türkiye verimlilik sıralamasında en son sıradadır. Ayrıca iş gücü kullanımı yönünden de Türkiye en alt düzeyde bulunmaktadır.” Arkadaşlar arzu ederlerse OECD raporlarına bakabilirler.

Ben bir şey daha söyleyeyim, bunu sadece OECD veya bir başka organ söylemiyor, Sayın Ali Babacan da söylüyor, isterseniz okuyayım: “Eğer, Türkiye’nin mevcut ekonomik yapısında, güven ortamında bir değişiklik olur, yabancı sermaye girişi yavaşlarsa, borçlanmada vade kısalsırsa o zaman 200 kilometre hızla giden aracın önüne duvar çekilmiş olur. Araç da duvara toslar. Aracın içindekilerin hâlini düşünmek bile istemiyorum.” İşte, yıldızı yükselen bir Türkiye’nin ekonomiden sorumlu bir bakanının anlattığı, ifadesi bu değerli arkadaşlar.

Dünyanın en yüksek faizini vereceksiniz, ondan sonra sıcak paraya mahkûm olacaksınız, bir avuç sıcak paracıya dünyanın en yüksek faizini verirken de hiç vergi almayacaksınız. Bakın, şu soruyu ben sizlerin sormasını çok isterdim: Sayın Başbakan, nasıl oluyor da bu ülkede tüyü bitmemiş yetim vergi öderken, milyarlarca dolar faiz geliri elde edenler niçin vergi vermiyorlar? Bunlara bu ayrıcalığı hangi hükûmet sağladı? Bu bir kapitülasyon değil mi? Soracaksınız arkadaşlar!

Ve Sayın Başbakan bir itiraf yapıyor, kendisini kutluyorum gerçekten, itirafı aynen şöyle: “Küresel sermayenin, özellikle mal ve hizmet üretimine yönelik yeni yatırımlara yönelmesi için gerekli ortam oluşturulacaktır.” Demek ki, bugüne kadar küresel sermaye hiçbir zaman yeni yatırıma gelmedi. Geldi, dünyanın en yüksek faizini veriyorsunuz, parasını aldı, hiç vergi ödemiyor, yurt dışına gitti. Japon ev kadınlarının en yüksek geliri, biliyorsunuz, Türkiye’den elde ettikleri faiz geliri! Hiç vergi ödemedikleri için Türkiye’de, Japon Hükûmeti onların elde ettiği geliri vergiliyor, çünkü diyor ki, siz Türkiye’de vergi ödemediniz, o zaman elde ettiğiniz geliri orada vergileyeceksiniz. Türkiye’de ödenmesi gereken bir vergi, Japonlara ödeniyor. İşte, yükselen yıldızın dökülen cilaları bunlar değerli arkadaşlar.

Şimdi, deniyor ki, dış ticaret şöyle büyüdü, ihracatımız 97 milyar dolara ulaştı. Ne garip bir durumdur arkadaşlar, içinde “ithalat” sözcüğü yok. “Dış ticaret” dediğiniz zaman... İhracat var, bakın, söylüyor, Sayın Başbakanımız övünüyor “97 milyar dolara çıktı, 100 milyar dolara çıkacak” diyor. Ne kadar güzel, kim istemez ihracatın artmasını? Peki, ithalat nerede? Yüce Parlamente’ye bilgi verirken, siz, ithalat rakamını niçin vermezsiniz? Hangi gerekçeyle vermezsiniz?

Ve daha garip bir şey söyleyeyim: İhraç ettiğimiz ürünlerin içinde acaba ne kadar ithal girdisi var? Teknoloji ürünlerinde yüzde 98, diğer ürünlerde yüzde 70’lere çıkıyor. Niçin bu bilgiler yüce Parlamentodan gizlenir?

Ve bir şey daha: Dış ticaret rejimi denen bir şey var arkadaşlar, dâhilde işleme rejimi. Dâhilde işleme rejimi konusunda bir arkadaş inceleme başlatıyor. Portre, kendisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonuna verdiği yazıdan benim öğrendiğim kadarıyla 93 milyar dolar. Bu inceleme bakan talimatıyla durdurul-

luyor “bu konuya girmeyeceksin” diyor ve bu bürokrat, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonuna dilekçe vermek zorunda kalıyor. Ne yapıldı? Hiçbir şey.

Efendim, Sayın Başbakan diyor ki: “Cari açığın finansmanında doğrudan küresel yatırımların payları önemli ölçüde artış göstermiştir.” Ee güzel. Bu, şu anlama geliyor: Biz, durumu idare etmek için yabancı sıcak paraya mahkûmuz. O olmazsa zaten mahvolduk. Sayın Ali Babacan da aynı şeyleri söylüyordu. Bakın Dünya Bankası raporunu okuyayım size arkadaşlar: “Gelişmekte olan -yani yükselen- ülkeler topluca ele alındığında cari dengelerinde şöyle eğilim gözlenmektedir: Cari denge 97-99 döneminde eksidir.” Yani, bütün ülkelerde eksi, 27 ülke. “2000-2005 yıllarında ise artıya geçmiştir. Artı denge 2000 yılında azalmakta, sonraki yıllarda sürekli artmaktadır. Türkiye ise 2000 yılı sonrasında giderek artan cari açıklar içindedir.” O ülkeler içinde bir tek Türkiye, giderek artan cari açıklar içindedir. İşte, o “yükselen yıldız” denen yıldızımız maalesef bu.

Bakın, Dünya Bankası raporundan bir bölüm daha okuyayım: “Büyük cari açık, önemli sermaye akımı, yüksek faizler ve değerlenen para gibi özelliklerin hepsine sahip olan Türkiye gibi ülkelerin durumu özellikle endişe yaratmaktadır.” Bizim yıldızımızın ne kadar endişeli olduğu söyleniyor ve Sayın Başbakan burada Merkez Bankası rezervlerinden söz ederken, üstüne basa basa “Merkez Bankasının 70 milyar dolar rezervi var.” dedi ve AKP Grubundan da iyi alkış aldı.

Şimdi, şu soruyu sormak gerekiyor: 70 milyar dolarlık rezervi tutun diye IMF bastırıyor mu; daha fazla tutun diye? Niçin? O sıcak paracıların bir kriz çıkarsa güvencesi olacak o para. Güvencesi olacak, çünkü yine en başta onlar paralarını alacaklar. Geçmişte de oldu bu. Aynı şey güvence olarak tutuluyor. Aklınıza şu soru gelebilir: 70 milyar doları aldık, güzel. Ne yapıyor Merkez Bankası bunu? Yabancı ülkelerde değerlendiriyor.

Bakın, eğer Amerikan hazine bonosuna iki yıl vadeli yatırırsa, getirisi yüzde 4,10 dolar bazında, yıllık 4,10 faiz alıyor. Euro bazlı, eğer Avrupa bölgesine yatırırsa, iki yıllık getirisi 3,98 Euro.

Siz, bakın, değerli arkadaşlar, paranızı yüzde 4 faizle yatırılıyorsunuz, yüzde 4 faizle para yatırdığınız bankalar kendi fonları aracılığıyla Türkiye’ye geliyorlar, bizim paramızla, bizim devlet tahvili, hazine bonosunu alıyorlar, biz de onlara yüzde 17-18 faiz ödüyoruz. Soyulan Türkiye’nin adı ne zamandan beri yükselen Türkiye oldu arkadaşlar! (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, özelleştirmenin başarısından söz etti Sayın Başbakan. Satış konusunda hiçbir endişemiz yok, babalar gibi satan bir hükûmet elbette başarılı olur. Gözü kapalı, kim ne alırsa, kim ne satarsa, hukuk bir tarafta...

Bakın, Dünya Bankasının raporundan okuyorum: “Özelleştirmenin en önemli amaçları Türk sanayisini daha etkin, yenilikçi ve rekabetçi kılmaktır. Oysa bu asıl amaç ikinci plana itilmiş, temel amaç, mali sorunları gidermek için özelleştirme gelirlerini en çoğa çıkarmak olmuştur.” Dünya Bankası bile bizimle dalga geçiyor!

Bakın, mirasyedi mantığıyla bu iş gitmez. Borcu olan bir aile reisi, yatağı, koltuğu, televizyonları satarak düzelmez; çalışarak yapar, üreterek yapar. Bize, üret-

meyin diyorlar. Bu dolar kuruyla biz üretemiyoruz. İmalat sanayimiz, bakmayın, o kadar iyi durumda değil. Bizim işadamımız niye Mısır'da kuyruğa giriyor?

Özelleştirmede Sayın Başbakana bir soru daha sormak istiyorum, belki bilgisi yoktur. Bir kuruluş özelleştirilirken değerli arkadaşlar, önce onun değer tespiti yapılır. Özelleştirildikten sonra, o değer tespitinin kamuoyuna açıklanması yasaya göre zorunludur. Bugüne kadar hiçbirisi açıklanmadı. Ama, ne yaptılar biliyor musunuz AKP Hükûmeti, kanun değişikliği yaptı, bu açıklamayı şöyle yaptı: En son yükümlülük yerine getirildikten sonra açıklanır. Niçin? Hani siz şeffaflıktan söz ediyordunuz, hani siz saydamlıktan söz ediyordunuz, hani hesap verilebilirlikten söz ediyordunuz, nedir bu arkadaşlar? Kimi kandırıyoruz? Niçin değer tespitini kamuoyuna açıklamıyoruz? Bu mal hükûmetin malı olsa hiç itirazım yok; bu mal devletin malı, bu mal bizim vergilerimizle oluşturulan bir fabrika, bir kuruluş.

Efendim, “cari açığın kontrol altına alınabilmesi mali disiplinle mümkündür” diyor Sayın Başbakan. Şimdi sorun, cari açığı kontrol altına almak ifadesi değil, yanlış da buradan başlıyor. Cari açık, sistem kontrol edilemediği için çıkıyor zaten, kontrol edilebilse cari açık mı çıkar; çıkmaz.

Bakınız, bugün, eylül ayı değil mi? Hiç sordunuz mu acaba, temmuz ayının sonuçları niye hiç bugüne kadar açıklanmadı Maliye Bakanlığı devlet bütçe harcamaları, oysa açıklanırdı. Kaç milyar YTL'lik bütçe açığı var, Sayın Başbakan gelip açıklayabilir mi? Ben bir rakam vereyim, 11,4 milyar YTL bütçe açığı var. Aynı dönemde geçen yıl neydi? Bütçe, 455 milyon YTL fazla veriyordu. Eğer Sayın Başbakan bu bilgileri doğrularsa veya düzeltirse mutluluk duyarız.

Efendim, deniyor ki, eğitim, sağlık, gıdada KDV'yi 18'den 8'e düşürdük. Sayın Başbakana iki küçük ayrıntı vermek isterim: Gıdada KDV indirimini 1992 yılında yapılmıştır, eğitim hizmetlerinde de 16/5/1993 tarihinde yapılmıştır. Ama bir şeyin hakkını verelim: İndirim oranları o tarihten başlamıştır, ama daha sonra AKP Hükûmeti bunların kapsamını genişletmiştir. Eğer Parlamente'ye bilgi vereceksek, bu bilginin doğru olması lazım.

Efendim, kayıt dışılıkla mücadele önümüzdeki dönemde de aynen devam edecektir diyor. Şimdi, geçmiş dönemde ne yapıldı onu sizin bilginize sunayım. Sayın Güldal Akşit Devlet Bakanıyken kayıt dışıyla mücadelede bir komisyonun başına getirildi ve bir sefer toplandı. 2004'tü yanlış hatırlamıyorsam. Toplantıya sunulan raporlar ve toplantı tutanakları var. Bir sefer toplandı ve bitti. Şimdi, Sayın Akşit'in o dönemdeki görevi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumundan sorumlu Bakan olmasıydı. Hükûmetten sorumlu değil, daha doğrusu, özür dilerim, ekonomiden sorumlu değil, çalışma yaşamından sorumlu değil. Niçin Sayın Akşit o görevi getirildi?

Efendim, Plan ve Bütçe Komisyonunda defalarca şunu söyledim, dedim ki: Eğer siz kayıt dışı ekonomiyle mücadele etmek istiyorsanız, önce bu kayıt dışı ekonominin bilimsel bir çalışmasını ortaya koyun. Ey Merkez Bankası, Türkiye İstatistik Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı niçin bunu yapmıyorsunuz? Şu ana kadar yapılmadı. Şu ana kadar yapılmadı. Hesap Uzmanları Kurulu bir çalışma yaptı, o çalışma da gizli, açıklanmıyor. Niçin gizli? Sayın Hükûmet bir KADİM Projesi hazır-

ladı, yeni, Başbakanlığın İnternet sitesine koydu. Daha henüz bir yol alınmış değil, umuyoruz kayıt dışı ekonomiyle mücadele edilir.

Bakın, önümüzdeki dönemde de mücadele edeceğiz derken, tabii, Sayın Başbakan kayıt dışı ekonomiyle bir dönem mücadele ettiğini de söylüyor.

Ben şimdi yine Sayın Ali Babacan'ın bir konuşmasından bir bölüm okuyacağım. Ne zaman yapmış? 24/11/2006'da. Nerede? Dünya Ekonomik Forumu Türkiye Zirvesinde. Şöyle diyor Sayın Ali Babacan: "Geçtiğimiz dört yıl içinde, Türkiye'deki kayıt dışılıkla ilgili belki hiçbir ilerleme kaydedemedik. Bunu itiraf ediyorum ve kabul etmek zorundayız. Çok talihsiz, ama, durum bu." Sayın Başbakanın bilgisine sunulur.

Enerji sektörü... Türkiye'yi karanlık günler bekliyor. Konuşma sürem gittikçe kısaldığı için özet olarak şunu söyleyeyim: EPDK'nın İnternet sitesinde rapor var, "En erken 2009 tarihinde Türkiye karanlıklara gömülebilir." Yatırım yok. Kamu yatırımlarını soruyorum, bakıyoruz kamu yatırımlarına, gayrisafi millî hasıla, oran olarak, 1,23'ten 2006'da binde 47'ye düşmüş. Denebilir ki, özel sektör yapacak. Özel sektöre bakıyoruz, binde 49'dan binde 26'ya inmiş. Tabii, Sayın Başbakana sizin huzurunuzda şu soruyu daha sormak istiyorum: Sayın Başbakan, IMF'ye bir niyet mektubunu verdiniz ve şöyle bir ifade var: "KİT ürünlerinin fiyatlarının -enerji fiyatları dâhil- program varsayımlarıyla uyumlu olması sağlanacaktır (süreklili yapısal kriter)." Acaba, bu, elektrik fiyatlarına zam sözü müdür? Bu konuda bilgi lütfederlerse seviniriz.

"Efendim, denizcilik sektörü iktidarımız döneminde altın çağını yaşamıştır." Doğrudur, tüm mahdumlar gemi aldı, niye altın çağı yaşamasın! (CHP sıralarından alkışlar)

"Efendim, Hükümetimiz, sağlık hizmetlerini temel bir insan hakkı olarak kabul etmektedir." Çok doğru, hiçbir insan bu haktan mahrum bırakılamaz, aynen doğru, altına imzamızı atıyoruz. Ama bir sorun var. Nedir sorun? Borcu olan esnafa sağlık hizmeti verilmiyor. Niçin? Yasa böyle. Kim çıkardı? AKP. Peki, diyelim ki, esnafın borcu var, sağlık hizmeti vermiyorsunuz. Peki, karısının günahı ne? Yaşlı anne ve babasının günahı ne? Onlara da sağlık hizmeti verilmeyecek.

"Efendim, ILO normlarına uyulacaktır, AB ve ILO normlarına çalışma yaşamıyla ilgili olarak." Siz, bu Hükümet Programı'nda "Ekonomik ve Sosyal Konsey" diye bir laf duyduunuz mu? Yok öyle bir şey.

"Emeklilere millî gelir artışından pay verilmeyecek." Peki, emekliler bu ülkenin ikinci sınıf vatandaşı mı? Kim düşünüyor? AKP düşünüyor. Ne adına düşünüyor? Yükselen Türkiye adına düşünüyor. Yükselen Türkiye'yi takdirlerinize bırakıyoruz!

Efendim, değişik bakanlıklarımızca vatandaşlarımıza ulaştırılan sosyal yardımların arttığı söyleniyor; 2002'de 1,4 milyar YTL iken 2006'da 5,7 milyar YTL'ye ulaştığı söyleniyor. Önce, hükümeti, sosyal yardımları artırmasından ötürü kutlarız. Yoksul yurttaşın hakları tanınmalı, onların yoksulluğu giderilmeli. Ama, anlaşılmadığımız bir nokta var. O da şu: Yoksulun yoksulluğunu gidermek iane mantığıyla olmaz, sadaka mantığıyla olmaz. Bakın Anayasa'nın 60'ıncı maddesini okuyalım:

“Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğini sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.” Eğer, sosyal devlet değil de sadaka devlet yaratırsanız, o mantıkla hareket ederseniz doğru olmaz.

Sayın Yazıcıoğlu buradadır, çok saygı duyduğum bir eski bürokrat, Diyanet İşleri Başkanlığı yapmış, umuyorum yeni görevinde de çok nitelikli, güzel işler yapacaktır. Eski Diyanet İşleri Başkanına gönderilen bir mektubu sizin dikkatinize sunmak isterim. “Ankara’nın kenar bir semtinde ilkokul öğretmeniyim. Öğrencilerim genelde yardıma muhtaç ailelerin çocukları. Ramazan dolayısıyla bazı iş adamları, yöneticiler, kameralar eşliğinde gıda yardımı yapıyorlar, bu durum ise öğrencilerimde psikolojik problemler oluşturuyor. Sorum şu: Kişilerin psikolojisiyle oynamak ve insanların fakirliğini topluma teşhir etmek günah değil midir?” (*CHP sıralarından alkışlar*) Bunu Sayın Başbakanın bilgisine sunuyorum. Yoksulun yoksulluğunu giderme hakkını isteme hakkı vardır, sosyal devlet bunu gerektirir. Yoksula “bana minnet duy” diye gidemezsiniz. Bunun Müslümanlıkta da yeri yoktur. (*CHP sıralarından alkışlar*)

Bir şey daha sormak istiyorum. Sayın Başbakan, toplam yeşil kart sayısı 14 milyondur. Siz bu toplam sayının 5 milyon 347 binini Ağustos ayında mı iptal ettiniz ve şu anda aktif yeşil kartlı sayısı 8 milyon 683 müdür? Bu konuda bilgi verirseniz sevinirim. Ağustos ayını özellikle sizin dikkatinize sunmak isterim.

Efendim, “Hükümetimiz “deniyor ki” ahlaki ve manevi değerlerin yaşatılması için gerekli çabayı gösterecektir.” Çok güzel! Ahlaki ve manevi değerleri yaşatmak, etik değerleri yükseltmek, toplumun genel kültür düzeyini yükseltmek, aklı özgürleştirmek, her çağdaş insanın temel görevlerinden birisidir, hükümetimizin de görevlerinden birisi olmak zorundadır ama bunu yaparken şu noktayı asla unutmamamız lazım: Dini siyasete karıştırmamamız gerekir. Din, kişilerin iç dünyasıyla ilgili bir olaydır.

Şimdi, ben size şu noktayı hatırlatmak isterim: Batılılar bize son zamanlarda “ılımlı İslam devleti” sözcüğünü kullanıyorlar, Türkiye Cumhuriyeti için. Sayın Başbakana da tabii bu soruluyor. Sayın Uğur Dündar programda soruyor “Ne diyor-sunuz?” diye. Sayın Başbakanın tepkisi aynen şu: “İlmlı İslam yakıştırmaları çok çirkin şeyler. Bir defa, bu, dinimize saygısızlıktır, hakarettir. İslam’ın ılımlısı falan olmaz; İslam, İslam’dır. O kadar.” Yani, Sayın Başbakanın rahatsızlığı, bizim, İslam devleti olarak görülmesinden değil, ılımlı İslam olarak tutulmasında. (*CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından “Ne alakası var?” sesleri*)

Efendim, şimdi bakın, özellikle bizi dinleyen bayan AKP milletvekillerinin dikkatine sunmak isterim. TRT’de bir program var, programda bir konuşmacı var ve şunu söylüyor: “Kadın yaşamak için çalışmak mecburiyetinde değildir. İslam’ın, bir kere, öngördüğü kural bu. Kadın kız iken babası onun masrafını karşılar, evliken kocası; babası, kocası yoksa erkek kardeşi; o da yoksa amcası.” Dikkat edin, hep erkekler. Şimdi, bu nerede söyleniyor? TRT’de. Özel bir televizyon olsa hiç itirazım olmaz. Herkes düşüncesinde özgürdür. Bakın, düşünce özgürlüğüne bir şey demiyoruz. TRT’de söyleniyor bu.

BAŞKAN — Sayın Kılıçdaroğlu, dört dakikanız kaldı.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Tabii efendim.

İki... (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar lütfen...

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Bu bir tartışma programı da değil, bu bir tartışma programı olsa dersiniz ki, birisi tartışmada kendi görüşünü dile getiriyor.

MEHMET NİL HIDİR (Muğla) — Programla ne alakası var bunun?

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Ya dinle be, dinle ya!

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Hükûmet Programı'yla alakası olmayacak, peki bunu nerede söyleyeceğiz? (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Arkadaşlar, lütfen dinler misiniz? Rica ediyorum arkadaşlar.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — TRT'de böyle bir şey olacak, devletin televizyonunda böyle bir şey olacak, hükûmet buna sessiz kalacak, siz de diyeceksiniz ki “Bunun Hükûmet Programı'yla ne ilgisi var?” Ee, günaydın, günaydın arkadaşlar. Kusura bakmayın.

MEHMET NİL HIDİR (Muğla) — Bağımsız bir program...

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Ben, özellikle, bunun altını çizdim. Bize niçin Batılılar “ılımlı İslam devleti” yakıştırmayı yapıyor? İşte, bunlar nedeniyle. Hükûmetin bunlara karşı daha duyarlı olması lazım, bunları engellemesi lazım. Bizim söylemek görevimizdir.

Bakın, özellikle bayan milletvekili arkadaşlarımın dikkatini çektim, müdahale etmeliler ve doğru olmadığını her yerde, her ortamda söylemeliler. Ben, bunu bu kürsüde söylediğim zaman, Sayın Mehmet Ali Şahin “Bize yerini ve zamanını söylerseniz bunu yapanlara soruşturma açacağım” dedi. Tarihini, yerini, zamanını söyledik, ne oldu? Hiçbir şey olamaz. Ödün verirsiniz sonunu alamazsınız.

Efendim, istihdamı teşvik yasasından bahsettiler.

Şimdi, değerli milletvekilleri, size bir soru, Sayın Başbakana da: Teşvik sonuçlarını hangi bakanlığın İnternet sitesinden alabilirsiniz? Hiçbir bakanlığın; hiçbir yerde yoktur, hiçbir yerde göremezsiniz. Niye yoktur? Zaman zaman bakanlar gelir, bir rakam verirler, o kadar. Ben Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olduğum için bakanları sıkıştırdık ve aldık teşvik yasalarının sonucunu.

Bakın, enerji desteği açısından Ardahan, Hakkâri, Iğdır, Muş, Şırnak'ta hiç tesis yok, yeni istihdam yok. Arsa tahsisi açısından Ağrı, Ardahan, Artvin, Bingöl, Bitlis, Hakkâri, Muş, Iğdır, Rize, Şırnak'ta, kırk dokuz ilden bunlarda hiçbir arsa tahsisi de yapılmış değil. “Teşvik” diyorsunuz. Hükûmetin buraya gelip gerçekten bölgesel dengesizlikleri kaldıracak, özellikle, Türkiye'yi, daha ihracat potansiyelini güçlendirebilecek, daha elle tutulur bir teşvik politikası buraya getirmesi gerekmez miydi? Yok.

Bir şey daha söyleyeyim: Sayın Başbakan, işsizlikle ilgili “Yüzde 10,3’ten 9,9’a indirdik.” dedi. Türkiye İstatistik Kurumunun bülteni burada: 9,9’değil 2006’da 10,5; 10,3’ten 10,5’e çıkmış durumda. Diğer konulara giremiyorum.

Efendim “Bilime yatırım yapılacak.” deniyor. Kısaca dış politikayla ilgili bir iki şey söyleyeyim. “Biz, küresel vizyonu yönlendirici bir aktör hâline geleceğiz dış politikada.” diyor.

Şimdi benim sorularım: Irak’la ilgili, herhangi bir, Türkiye’nin kırmızı çizgisi kaldı mı, nedir bu?

İkinci sorum: Irak Hükûmetinin herhangi bir teröristi yakalayıp Türkiye’ye teslim ettiğini duyduk mu?

Hükûmetin, 2003 yılı Mart ve Ekim aylarında iki defa Meclisten yetki almasına rağmen bu yetkileri niçin kullanmadığını Hükûmet Programı’nda niye görmedik?

Kerkük konusunda Ankara’da yapılan uluslararası toplantılara acaba Hükûmeti temsilen niye kimse katılmadı?

Büyük Orta Doğu Projesi’nden bahsediyor. Niye burada herhangi bir söz yok? Sözde, Türkiye bunun çok önemli bir unsuru.

Kıbrıs konusunda ne oldu? Uzun bir şey anlatıyorlar Program’da. Şimdi biz ek protokolü imzalayacak mıyız imzalamayacak mıyız? Siz onu söyleyeceksiniz. “Kıbrıs şöyledir, Kıbrıs böyledir, Kıbrıs başarılıdır...” E, ben sorayım: Türkiye dışında Kıbrıs’ı tanıyan devlet var mı? Hangi başarıdan söz ediyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN GAZİ YAĞMURDERELİ (İstanbul) — Var, Pakistan tanıdı.

BAŞKAN — Sayın Kılıçdaroğlu...

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Bağlıyorum efendim.

BAŞKAN — Bir dakika verdim.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Tabi efendim.

Efendim, beş yıldan beri teslimiyetçi politika izlerseniz, edilgen bir dış politika izlerseniz siz başarısız olursunuz. Edilgen bir politika izlerseniz başarısız olursunuz.

MUZAFFER BAŞTOPÇU (Kocaeli) — Seçim kaybedersiniz.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşım, biz, Türkiye Cumhuriyeti’nin yurttaşlarının verdiği oya saygılıyız, Adalet ve Kalkınma Partisi’ne verilen oya saygılıyız. Bizim eleştirilerimizin tutarsızlığını söyleyeceksiniz siz. Eğer, eleştirilerimiz tutarlıysa, şapkanızı önünüze koyup düşüneceksiniz. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, ekonomi ne durumda? Ekonomi ne durumda? Bakın, Hükûmet Programı’nda şöyle diyor: “Ülkemizin itibarına itibar kazandıran siyasetimiz, yeni dönemde daha güçlü bir Türkiye için, millettten aldığı gücü yine milletimizin hizmetine sunacaktır.” Ne güzel ifade değil mi? Evet! Ama, buna ben yanıt vermemeyim.

İzniniz olursa, Sayın Unakıtan'ın yaptığı bir açıklamayla yanıt verelim. IMF'yi kastederek Sayın Unakıtan diyor ki: "Onların bir raporu bizim günlerce..."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Bağlıyorum efendim, bağlıyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Kılıçdaroğlu, hayır bağlamıyorsunuz. Son bir dakika. Uzatmam söz konusu değil. Lütfen...

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Peki efendim.

IMF'yi kastederek şöyle diyor Sayın Unakıtan: "Onların bir raporu, bizim, günlerce, aylarca kendimizi anlatmamızdan daha etkili oluyor. Ben ağzımla kuş tutsam etkili olamazken, IMF'nin hazırladığı rapor, tüm dünya tarafından kabul görüyor." Ne itibarlı bir ülkeyiz değil mi? Ne kadar güçlü bir ülkeyiz? Öyle bir şey ki, bizim Maliye Bakanımız, aylarca, günlerce uğraşıp bir şey anlatamazken, IMF'nin bir raporuyla her şey çözülüyor ve siz...

HALİL AYDOĞAN (Afyonkarahisar) — Tüm dünya için geçerli o.

MEHMET NİL HİDİR (Muğla) — Çarpıtma!

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Bu söylediklerimin hepsi doğru, hepsi doğru. Bu söylediklerimin sizi rahatsız ettiğini ben biliyorum. Zaten rahatsız olun diye ben bunları anlatıyorum, çünkü rahatsız olacaksınız ki doğruyu bileceksiniz. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Bu Hükûmetin gerçek yüzünü, süremin elverdiği kadar size sunmaya çalıştım. O nedenle, bu gerçek yüzü gördükten sonra, CHP Grubu olarak biz, Adalet ve Kalkınma Partisi Hükûmetine güvenoyu vermeyeceğiz.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. *(CHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kılıçdaroğlu.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına, iki sayın milletvekilimiz söz istedi.

İlk söz, Grup Başkan Vekili, Giresun Milletvekili Sayın Nurettin Canikli'nin.

Buyurun Sayın Canikli. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Canikli, süreyi eşit mi kullanacaksınız?

NURETTİN CANİKLİ (Giresun) — Evet Sayın Başkan, eşit kullanacağız.

BAŞKAN — Buyurunuz.

AK PARTİ GRUBU ADINA NURETTİN CANİKLİ (Giresun) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; 60'ıncı Cumhuriyet Hükûmetinin Programı üzerinde AK Parti Grubunun görüşlerini sizlerle paylaşmak üzere söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şu ana kadar, Meclisimizde grubu bulunan üç siyasi partinin değerli temsilcilerinin Program'la ilgili görüşlerini dinledik. Elbette bu konuşmalar Hükûmetimiz

tarafından, bakanlarımız tarafından değerlendirilecek ve katkı sağlayıcı, olumlu, yapıcı eleştiriler var ise Türkiye'nin sorunlarının çözülmesi konusunda gerçekten uygulanabilir, gerçekçi öneriler içeren ifadeler var ise onlar elbette değerlendirecekler. Tabii bulabilirlerse!

Evet değerli arkadaşlar, ben ağırlıklı olarak Program'ın ekonomik boyutu üzerinde değerlendirmelerimi sizinle paylaşacağım grup adına. AK Parti Programı'nın bana göre ekonomik açıdan en önemli, belirgin, öne çıkan özelliği, ülkenin, ülke insanlarımızın refahının yükseltilmesini hedef almasıdır. Aslında bu hedef, önceki iki AK Parti Hükûmetinin de belirgin özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu yaparken, bu hedefe ulaşırken tali unsurlar olarak programda enflasyonun tek hanede kalması hedefleniyor geçmiş dönemde olduğu gibi, keza nominal faizlerin tek haneye indirilmesi hedefleniyor, vergi indirimlerinin özellikle istihdam üzerindeki yüklerden, mali yüklerden başlamak üzere düşürüleceği öngörülüyor ve gelir dağılımının daha da iyileştirileceği öngörülüyor. Şimdi, tabii bu hedeflerin gerçekten realize edilemeyeceğini, mümkün olup olmadığını anlamak için, sağlıklı bir değerlendirme yapmak için bu kadronun, AK Partinin önceki dönemde benzer göstergeler için ortaya çıkardığı performansa bakmak gerekiyor. Bir başka ifadeyle -Sayın Bahçeli de belirtti, ki katılıyorum- geçmiş dönemde ortaya konulan performans gelecek açısından da yol gösterici olacaktır.

Bir başka ifadeyle, AK Parti Hükûmeti, 58 ve 59'uncu Hükûmet olarak refahın yükseltilmesi, ekonominin iyileştirilmesi, makro göstergelerin istikrarlı ve sürdürülebilir bir noktaya getirilmesinde neler vaat etmiş, kamuoyuna hangi beklenti içerisinde olduğunu ifade etmiş ve hangi sonuçlar alınmış?

Dolayısıyla, eğer programda refahın yükseltilmesi için, gelecekle ilgili olarak 2013 yılında, yani dönemin sonunda, gayrisafi milli hasılanın 400 milyar dolardan 800 milyar dolara çıkartılması, kişi başına düşen milli gelirin 10 bin dolara çıkartılması hedefleniyor ve iddia ediliyor ise bunun gerçekçi, uygulanabilir bir hedef olup olmadığını anlamak için mutlaka geriye dönmemiz gerekiyor ve elimizde yeteri kadar da data ve zaman var. Yani, AK Partinin geçmiş dört buçuk yıllık süre içerisinde bu alanlarda ortaya koyduğu çalışma, sonuç ve performansa bakarak gelecekle ilgili olarak Program'da belirtilen ekonomik hedeflere ulaşım ulaşamayacağı konusunda rahatlıkla bir fikir edinebiliriz.

Değerli arkadaşlar, bütün ekonomik programların hedefi ülkenin refahının, gelir düzeyinin yükseltilmesidir. Toplumun bütün insanların gelir düzeyinin yükseltilmesi, bu bir. İkincisi, gelirin de daha adil dağıtılır hâle getirilmesidir; yükselen bu millî gelirin, artan bu millî gelirin daha adil dağıtılabilir hâle gelmesidir.

Millî gelir rakamlarına geçmeden önce isterseniz enflasyondan başlayalım. Hükûmetimiz yeni dönem için, önümüzdeki dönem için enflasyon hedefini tek hane olarak belirlemiştir. Peki, bunu başarabilir mi? Başarabilir. Neden? Çünkü, geçmişte başarmış yani önceki hükûmet döneminde başarmış. Yüzde 29,75 olarak aldığı enflasyon oranını, 2006 sonu itibarıyla yüzde 10'un altına, yüzde 9,86'ya düşürmüştü.

Aynı şey nominal faizler için de geçerli. Yüzde 64'ten devrıldığı nominal faizleri bugün itibarıyla yüzde 18'lere düşürmüştür ve reel faizi -Bunları biraz sonra tartışacağız. Sayın Kılıçdaroğlu da doğrulardan bahsetti, biraz sonra ben size doğruları, gerçek doğruları rakamlarla ifade etmeye çalışacağım- yüzde 34 olarak devrıldığı reel faizi, bugün itibarıyla yüzde 8'e, 9'a düşürmüştür. AK Parti Hükûmeti 2002 sonu itibarıyla devrildiğinde iktidarı, hükûmeti reel faiz yüzde 34 idi ve bugüne kadar Türkiye Cumhuriyeti devletinin, hatta dünyadaki bütün devletlerin ödediği en yüksek reel faizdi ve bundan sonra da hiçbir dönemde hiçbir ekonominin bu kadar yüksek bir reel faiz ödeyeceğini düşünmek mümkün değil. Soyulmaya örnek mi istiyorsunuz? İşte bu. Bakın, ülke nasıl soyuluyor?

Bir mantık hatası yapılıyor değerli arkadaşlar, bazı muhalefet sözcüleri tarafından mantık hatası yapılıyor. Şu anda 2007 bütçesinde ödediğimiz faiz toplamı yaklaşık 52 katrilyon lira. Öngörülen, ödenmesi öngörülen faiz bu, nominal faiz bu toplam rakam olarak. Bu da bütçenin toplamının yaklaşık yüzde 25'ine tekabül etmektedir. Yani, bugün itibarıyla, 2007 bütçesi itibarıyla Türkiye devleti, Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti, toplam bütçe ödeneklerinin, bütçe büyüklüğünün yüzde 25'ini faiz olarak ödüyor. Bu da 2007 rakamlarıyla yaklaşık 52 katrilyon liradır.

Peki, bu daha önce ne kadardı, mesela Hükûmetimizin iktidarı devrildiğinde, yani 2002 yılında? 2002 tarihini kullanırken de kesinlikle hiçbir yere kasıtlı olarak bir atıf yapılmamaktadır, sadece ve sadece AK Parti Hükûmetinin devrıldığı tarih olduğu için baz olarak kullanılmaktadır. Doğal olarak 2002 yerine başka bir tarihi kullanmamız mümkün değil dinamik bir tahlil açısından. Peki, nedir bu oran 2002 yılında? 2002 yılında bu oran yüzde 46. Yani, 2002 yılı bütçesinin, bütçe büyüklüğünün, toplam harcamaların, devletin bir yılda harcadığı rakamların toplamının yüzde 46'sı faiz ödemelerine aktarıldı, yüzde 46. Bugün ne kadar? Yüzde 25.

Eğer AK Partinin uyguladığı politikalar sonucunda olumlu veya olumsuz bir gelişme olmamış olsaydı faiz ödemeleri konusunda, aynen kalmış olsaydı, faiz ödemelerindeki oran aynen kalmış olsaydı yani 2007 bütçesi itibarıyla bütçe büyüklüğünün, bütçe harcamaları toplamının yüzde 46'sını, hatta 47'sini biz faiz ödemelerine ayırmak zorunda kalmış olsaydık -bu, 2002'de devraldığımız orandır- 2007 itibarıyla ödememiz gereken rakam 100 katrilyon olacaktır değerli arkadaşlar.

Hangisi soygun? Hangisinde, bu ülkenin yatırıma gitmesi gereken ve gelir durumları itibarıyla alt tabakada olan insanlara gitmesi gereken kaynaklar nasıl o dönemde ciddi anlamda faiz ödemeleri yoluyla toplumun üst gelir grubunda bulunan insanlara aktarıldı ve AK Parti Hükûmetlerinin uygulaması, akılcı ve sosyal politikaları sonucunda bu rakam, bu noktaya geldi? 100 katrilyon liradan 50 katrilyon liraya... Bu çok ciddi bir kaynaktır. Biraz sonra bu kaynağın nerelerde kullanıldığını sizlerle paylaşacağım.

Değerli arkadaşlar, biraz önce ifade ettim, elbette hedef ekonomide milli gelirin artırılması, insanların harcaabilecekleri gelirlerin artırılması, satın alma güçlerinin artırılması ama en az onun kadar da önemli olan, bu artan gelirin, gelir adaletsizliğinin ortadan kaldırılmasıdır.

Türkiye’de, gerçekten, gelir dağılımı son derece adaletsizdir. Bugün de adaletsizdir ama bir fark var, dün bugünden daha az adaletsizdi. Bir başka ifadeyle, son üç yılda, daha doğrusu 2003, 2004 ve 2005 yıllarında -çünkü ondan sonra DATA yok elimizde, önümüzdeki günlerde çıkacak yeni rakamlar- bu üç yılda, gelir dağılımında çok ciddi bir iyileşme olmuştur. 2003 yılında olmuştur, 2004 yılında olmuştur, 2005 yılında olmuştur.

Konuşan arkadaşlar rakam kullanmıyorlar değerli arkadaşlar, dikkat ederse- niz rakam kullanmıyorlar gelir dağılımı konusunda. Çıkıyorlar, sadece, rakamsız ve belirli bir hedefi olan, içi boş -bana göre, kusura bakmasınlar- konuşmalar olarak ortaya çıkıyor. Bu tür iddiaların mutlaka rakamla teyit edilmesi gerekir. Özellikle meslekten gelen, özellikle bu işlerde uzman olan arkadaşlarımızın, bu gibi son derece önemli iddialarda bulunurken, mutlaka rakam kullanması gerekir ve rakamla teyit edilmesi gerekir bu iddianın. Aksi hâlde, iddianın hiçbir anlamı yoktur, bomboş bir iddiadır. Bu da, onlardan bir tanesidir.

Bakın, değerli arkadaşlar, gelir dağılımı rakamlarına bakalım: Millî gelirden, en zengin yüzde 20’lik kesimin aldığı pay, 2002 yılında yüzde 50,1; 2003 yılında yüzde 48,3’e düşüyor değerli arkadaşlar; 2004 yılında yüzde 46,2; 2005 yılında yüzde 44,4’e düşüyor. Bir yıl değil, iki yıl değil, üç yıl. Süreklilik söz konusu. Bu son derece önemli. Onun için, Hükümet Programı’nda ifadesini bulan ve bütün, bugüne kadarki “AK Partinin uygulamalarının sosyal boyutu ön planda olan ve ağırlığı olan, ekonomi uygulamalarıdır.” ifadesi bu şekilde somuta dönüştürülmüş oluyor değerli arkadaşlar. Bu bir realitedir, bu bir gerçektir.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) — Yeşil kart niye arttı?

NURETTİN CANIKLİ (Devamla) — Bu rakamlara hiç kimse itiraz edemez, bu rakamların hiç kimse önünde duramaz. O zaman hepinizin, herkesin bu rakamlar üzerine şunu söylemesi gerekir: “Evet, AK Parti İktidarı döneminde gelir dağılımında istikrarlı bir iyileşme söz konusudur.” Bunu herkesin kabul etmesi gerekir. Aksini iddia eden var mı? Yok.

RAMAZAN KERİM ÖZKAN (Burdur) — “Onun için mi yeşil kart arttı?” diyor. Ona cevap verin.

NURETTİN CANIKLİ (Devamla) — Evet değerli arkadaşlar, devam edelim.

Peki, en fakir yüzde 20’nin aldığı paya bakalım: Yüzde 5,3’ten yani toplumun en fakir yüzde 20’lik kesiminin millî gelirden aldığı pay 2002 yılında sadece yüzde 5,3’ken, 2003 yılında 6, 2004 yılında 6 ve 2005 yılında 6,1’e yükseliyor. Hem zenginlerin aldığı payda ciddi bir azalma konusu ve uzun yıllardan sonra ilk defa bu trend yaşanıyor. Bu da çok önemli. Uzun yıllardan sonra ilk defa bu trend yaşanıyor. Bunların ortaya konulması gerekiyor ve bunların kayda geçmesi gerekiyor, tarihe not olarak düşülmesi gerekiyor. Uzun yıllardan sonra ilk defa AK Partinin döneminde, gelir dağılımındaki o büyük yolsuzlukta ciddi iyileşme ortaya çıkmaya başlamıştır ve inşallah devam edecektir. Gelecekte de devam edecektir. Bunu rahatlıkla söyleyebiliyoruz çünkü geçmişte bu Hükümet bunu başarmış. Bu referansla rahatlıkla gelecekte de bunu yapabileceğini söyleyebiliyoruz. Hiç kimse bunun aksini iddia edemez.

Gelelim büyümeye, refaha. Esas konumuz bu, esas bugün irdelemeye çalışacağım konu bu. Ekonomi son yirmi bir çeyrektir büyüyor ve dört yılda büyüme oranı yüzde 7,4. Şimdi, değerli arkadaşlar, 2002 yılında 181 milyar dolardan aldık, 400 milyar dolara çıkardı bu Hükümetimiz. Kişi başına düşen millî gelir de 2002 yılında 2.598 dolardan 2006 yılında 5.477 dolara çıktı. Bunları anlatıyoruz, bütün bakanlarımız söylüyor, Sayın Başbakanımız söylüyor, her zaman söylüyoruz. Fakat diyorlar ki bazıları: “Efendim, bunlar fiktif, bunlar gerçekçi değil, bunlar reel değil.” Peki, nedir reel? Nedir reel? İsterseniz bu reellere bakalım. Üretilen, tüketilen mal ve hizmetlerdir. Doğru mu? Evet. Gerçekten, son dört buçuk yılda kişi başına düşen millî gelir ve toplam millî gelirdeki inanılmaz artış -bu artışın bazılarını rahatsız ettiğini biliyoruz ve anlayışla da karşılıyoruz ama bu rahatsızlık bu gerçekleri değiştirmiyor- fiktifse, fiktif olmayanlara bakalım. Nereden başlayalım? İsterseniz konuttan başlayalım.

Bakın, 2002 yılında yapı ruhsatı izni verilen daire sayısı Türkiye’de 47.242, 2006 yılında 600.387 O fiktifse, bu nedir değerli arkadaşlar? *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Aradaki 550 bin konut kime gidiyor? Kim satın alıyor? Uzaydan gelen insanlara mı satılıyor bu? Hayır, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına satılıyor. 47.242’den, 600.387’ye.

Devam edelim. Nedir refahın göstergelerinden bir tanesi? Dayanıklı tüketim malları, buzdolabı, televizyon, vesaire. Bakalım rakamlara. Gerçekten, biraz önce ortaya koymaya çalıştığımız, 181 milyar dolar olarak devraldığımız ve 400 milyar dolara çıkardığımız bu millî gelir artışı fiktif mi değil mi? Bakalım, devam edelim. Buzdolabı: 2002 yılında satılan buzdolabı Türkiye’de değerli arkadaşlar, 1 milyon 88 bin, 2006 yılında satılan buzdolabının toplamı 6 milyon 102 bin. Çamaşır makinesi: 2002 yılında 823 bin adet çamaşır makinesi satılmış, 2006 yılında 5 milyon 375 bin adet çamaşır makinesi satılmış arkadaşlar. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bunların hepsini Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları alıyor, onlar kullanıyor, onların refahını yükseltiyor. Var mı bu rakamlara itirazınız? Var mı? Yok, olamaz, gerçek rakamlar çünkü.

SIRRI SAKIK (Muş) — Onların hepsi seçim öncesinde dağıtıldı.

NURETTİN CANIKLİ (Devamla) — Devam edelim, bakın, devam edelim.

Fırın: 2002 yılında 339.399 tane fırın satılmış bu memlekette, 2006 yılında 6 milyon 762 bin tane fırın satılmış değerli arkadaşlar.

RAMAZAN KERİM ÖZKAN (Burdur) — Kömürü bilmiyor, buzdolabını biliyor!

NURETTİN CANIKLİ (Devamla) — Türkiye Cumhuriyeti’nin vatandaşları, 2006 yılında 6 milyon 762 bin tane fırın tüketmiş. Televizyon: 12 milyondan 18 milyona çıkmış. Sadece bir yılda satılan televizyon 18 milyon adet. Bulaşık makinesi: 281 binden 1 milyon 179 bin adede çıkmış. Otomobile bakalım: 2002 yılında satılan otomobil toplamı 90 bin, 2006 yılında 373 bin. Evi artıyor, ev sahibi oluyor, çamaşır makinesi, beyaz eşya sahibi oluyor, otomobil sahibi oluyor, yani refahı yükseliyor değerli arkadaşlarım.

Bakın, hizmetlere geçelim.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) — Kredi kartı borcunu da açıklayabilir misiniz?

NURETTİN CANIKLI (Devamla) — Hepsine geleceğim Sayın Kılıçdaroğlu.

Bakın, uçak yolculuğuna bakalım: Türkiye’de, uzun yıllar, uçak yolculuğu, toplumun üst gelir grubunda bulunan insanların kullanabildiği ayrıcalıklı bir ulaşım yöntemi idi. Doğru mu? Öyle.

BAŞKAN — Sayın Canikli, dört dakikanız kaldı.

Önünüzde çok kart var!

NURETTİN CANIKLI (Devamla) — Rakamlar bunu teyit ediyor.

Bakın, 2002 yılında toplam iç hatlar uçuş sayısı, yani ağırlıklı olarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının kullandığı uçuş sayısı 8 milyon 700 bin 2002 yılında. 2006 yılında ne kadar biliyor musunuz değerli arkadaşlar? 28 milyon 740 bin. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Son dört yılda 7 milyon vatandaşımız ilk defa uçağa binmiş. Şimdi, bazı siyasi partilerimiz araştırma yapıyorlar, AK Parti niye bu kadar başarılı oldu diye? Niye efendim, işte bu kadar oy aldı? Arkadaşlar, işte başarı burada! Başarı burada! Otomobil sahibi olabiliyor, ev sahibi olabiliyor, beyaz eşya sahibi olabiliyor, uçağa binebiliyor, eğlenebiliyor. Bakın, onların rakamlarını vereceğim size...

SIRRI SAKIK (Muş) — Anadolu’da çöp çıkmayan ilçeler var.

YAŞAR AĞYÜZ (Gaziantep) — Kömürle yeşil karta gel...

NURETTİN CANIKLI (Devamla) — ...ve hızla artıyor... Dolayısıyla, bakın, sadece onlar değil, mobilya satışlarında artış yüzde 77. Mobilya satışlarındaki artış yüzde 77. Rakamların ayrıntılarını geçiyorum. Eğitim hizmetleri yüzde 69, eğlence yüzde 96. Hepsi var. Bütün alanlarda yani sadece bir alanda değil. Toplum tüm alanlarda zenginleşiyor, refah seviyesi yükseliyor. İşte, onun için AK Partiye bu kadar teveccüh var. Bunlar olmasaydı olur muydu? Ve test edilen de esas itibarıyla bu. Muhasebesi, esas itibarıyla 22 Temmuzda verilen de bu, değerli arkadaşlarım. Bütün bunların hesabı verildi ve takdirle ödüllendirildik ve bu takdir, vatandaşın bize verdiği bu takdir belgesini de her zaman gururla, şerefle taşıyacağız ve her yerde ifade edeceğiz, dile getireceğiz. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Kırmızı et, beyaz et, bal, süt... Bütün alanlarda inanılmaz artışlar var. Şimdi, belki şu soru... Bakın, sağlıkta çok ilginç bir rakam vereyim ben size: 2002 yılında, toplam poliklinik hizmet adedi, Türkiye’de toplam muayene sayısı, tedavi sayısı 175 milyon, 2006 yılında 311 milyon değerli arkadaşlar. Yani, önceki hükümetler döneminde en temel, en insani bir hizmetten dahi mahrum Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı. Bu sağlanıyor.

Değerli arkadaşlar, Karayolları, KÖYDES, onları geçiyorum.

Şimdi, peki, bunun kaynağı ne? Bu soru gelebilir. Bu soruyu sormak son derece doğal. Bunun iki tane kaynağı var. Yani, bu kadar harcamalar, artışlar var gerçek-

ten, her alanda. Vatandaşımız daha çok tüketiyor, daha çok refah içerisinde, daha çok konforlu otoyollarda ve bölünmüş yollarda seyahat ediyor. Bunların hepsi refahın unsuru, refahı artıran unsurlar, faktörler. Peki, bunun kaynağı ne? İki tane kaynağı var: Bir, ücretlilerin maaşlarında, gelirlerindeki reel artışlar ve bir de biraz önce anlattığım, faizde elde ettiğimiz 2006 rakamları itibarıyla yıllık 50 katrilyon liralık tasarruf. İşte, bunlar bunun kaynağı. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bakın, asgari ücret, asgari ücretten başlayalım. Nasıl ücretlilerin satın alma güçleri reel olarak artırılarak bunun finansmanı sağlanıyor? 2002 yılında asgari ücret 184 YTL, 2007 itibarıyla 419 YTL; artış yüzde 130. Bu dönemde TÜFE artıştı, enflasyon artışı yüzde 58,8; yüzde 60 diyelim kabaca. Peki, acaba, bir asgari ücretli, 2002 yılında bu parayla ne kadar mal ve hizmet alabiliyordu, bugün ne kadar alabiliyor? Şeker: 2002 yılında 118 kilo, 2007'de 247 kilo. Aynı miktar şeker, aynı kalite, aynı marka. Un: 2002 yılında bir asgari ücretli maaşıyla sadece 253 kilogram un alırken, bugün 465 kilogram un alıyor. Yumurta: 1.226'dan 2.618'e çıkmış. Yağ, süt, ekmek, mazot, hepsi için geçerli. Kıyma: 28 kilodan 35 kiloya çıkmış. Dolayısıyla, satın alma güçleri arttığı için, vatandaşlarımızın biraz önce saydığımız o mal ve hizmetleri daha çok alma imkânı ortaya çıkmıştır.

Aynı şey SSK işçileri için geçerli. Bakın, 2002'de SSK emeklisinin maaşı 257 milyon lira. Biraz önce, Sayın Kılıçdaroğlu da emeklilerden bahsetti. Buyurun işte. Çok somut, net söylüyorum ve millî gelir artışından en çok katkırı sağlayanlardan bir tanesi de emeklilerimizdir. Rakamları ifade edeyim, sizinle paylaşayım. SSK işçi emeklisinin 2002'deki aldığı maaş 257 YTL, bugün 547 YTL...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AKİF EKİCİ (Gaziantep) — 420 milyon asgari ücreti biraz daha aşağıya çek!

BAŞKAN — Sayın Canikli, bitirmeniz için bir dakika ek süre.

NURETTİN CANIKLI (Devamla) — Artış, yüzde 113, enflasyonun 2 katı. SSK tarım emeklisi, 216 YTL'den, 376... Bütün hepsi için geçerli, hiç istisnası yok, memurlar için de geçerli, diğer bütün çalışanlar için geçerli. Diğer de yani bunun, biraz önce söylediğiniz bu artışın kaynaklarından bir tanesi de yıllık 50 katrilyon lira. Bu rakam daha da düşecek değerli arkadaşlar.

Bir mantık hatası yapıyor borçlanmayla ilgili olarak. Bakın, deniliyor ki, efendim, işte, cari açık, kur düşük, vesaire, yüksek, çok büyük. Bakın, Türkiye'ye net döviz girişi devam ettiği sürece, bunun bedelini Türkiye Cumhuriyeti ödemiyor, eğer bir bedeli varsa. Yani, bundan iki yıl önce yüksek rakamdan TL'ye geçen ve bunu portföy yatırımına ya da başka bir yatırımda değerlendiren bir yabancı yatırımcı, bunu tekrar düşük dövizden yüksek getiriyle dışarıya çıkarmak istediği zaman, bunu başka birisi satın alıyor. Bakın, bu çok önemli bir ayrıntıdır arkadaşlar. Bunu kim satın alıyor? Başka bir yabancı satın alıyor. Türkiye açısından bunların hiçbirisi realize edilmemiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Canikli, size bir dakika daha veririm Sayın Ergün'e ek bir dakika vermeyeceğim o zaman. İstiyor musunuz bir dakika?

NURETTİN CANIKLI (Devamla) — Evet, lütfen, tamamlıyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz.

NURETTİN CANIKLI (Devamla) — Teşekkür ederim.

Dolayısıyla, hiçbir zaman, Türkiye bu açıdan bir kayba uğramamıştır. Neden? Her zaman, giren döviz çıkan dövizden fazladır, net olarak Türkiye'ye giren döviz fazladır. Dolayısıyla, bu, bir mantık hatasıdır. Sayın Kılıçdaroğlu, burada onu ifade etmeye çalıştı, kesinlikle mantık hatası yapıyor. Ne zaman olur? Ayrıca, diyelim ki, bu dalgalı kur politikası uygulanıyor, aşağı da gider yukarı da çıkar, kimse bunu bilemez, ne zaman çıkacağını, ne zaman ineceğini bilemez. Yarın bir şekilde çıkarsa, yarın dövizde çok talep olursa, piyasa kuralları çerçevesinde dövizin fiyatı yükselir, hiç kimseye kur garantisi yok.

Bakın, değerli arkadaşlar, Merkez Bankası rezervlerinin hangi amaçla tutulduğunu ifade etti. Çok iyi biliyorsunuz ki Sayın Kılıçdaroğlu, bu amaçla tutulmuyor, çünkü kur garantisi yok uygulanan kur politikasında, kur garantisi yok. Daha önceki, 2001 Şubat krizinde kur garantisi vardı, bir bant içerisinde Merkez Bankasının taahhüdü vardı. Bütün alıcılara, Merkez Bankası, o aralık içerisinde döviz satmayı taahhüt etmişti, ama böyle bir şey yok. Dolayısıyla, diyelim ki yükseldi, yüksek dövizden almak zorunda ve zarar etmek durumunda o hâlde. Kim zarar edecek? Yine, yabancı zarar edecek. Sistem, kendi iç güvenlik mekanizmasını içermektedir, bu yönde bir sıkıntı yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Canikli.

NURETTİN CANIKLI (Devamla) — Teşekkür ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — AK Parti Grubu adına ikinci konuşmacı, Grup Başkan Vekili ve Kocaeli Milletvekili Sayın Nihat Ergün.

Sayın Ergün, buyurun. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

AK PARTİ GRUBU ADINA NİHAT ERGÜN (Kocaeli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet ve Kalkınma Partisi olan AK Partinin 3'üncü ve cumhuriyetimizin 60'ıncı Hükûmetinin Programı hakkında Grubumuzun görüşlerini açıklamak üzere huzurlarınızdayım. Yüce heyetinizi en içten saygılarımla selamlıyorum.

Sözlerime başlarken Hükûmet Programı'nda samimi bir şekilde vurgulanan, muhalefet partileriyle, sivil toplum kuruluşlarıyla ve ilgili tüm taraflarla diyalog, iş birliği ve başarıları paylaşma isteğinin önemine işaret etmek istiyorum. Katılımcı ve paylaşımcı bir yönetim anlayışının, programın başarısına yapacağı katkı açıktır. Dönemin hemen başında ortaya konan bu samimi yaklaşımın muhataplarından da içtenlikli bir karşılık bulmasını, diyalog ve iş birliği ortamını güçlendiren, samimi ilişkileri derinleştiren üslup, tutum ve beyanların öne çıkmasını diliyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, AK Parti ve hükûmetleri, kurulduğu günden beri, yazılı belgelerin ve sözlü beyanların arkasında durmaya özen göstermiştir. Türkiye

Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesi, Anayasa'sı ve kalkınma planlarındaki hedefleriyle uyumlu hazırlanan parti programı, 2002 Seçim Beyannamesi, hükûmet programları ve acil eylem planlarındaki taahhütlerin büyük bölümünün gerçekleşmiş olması, bizlerin 60'ıncı Hükûmet Programı'na ve hedeflerin yakalanacağına olan güvenimizin başlıca nedenidir. Yakında hazırlanacak olan eylem planı ve 2008 yılı bütçesi ve uygulamaları ile Hükûmet üyelerimizin yüksek performansı, bizlerin ve toplumun güven ve heyecanını daha da artıracaktır. Cenabı Allah yardımcınız olsun ve mahcup etmesin.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; siyasi istikrar ve güven ortamının ülkelerin kalkınması ve zorlukların aşılmasındaki büyük rolü hepimizin malumudur. 1923-38, 1950-60, 1965-69, 1983-90, 2002-2007 yılları arasındaki büyük atılımlar, istikrar ve güvenin sonucudur. Ne yazık ki, 70'li ve 90'lı yıllarımız istikrarsızlık ve kaos içinde heba olup gitmiştir.

Halkımız, 22 Temmuzda, bir kere daha, istikrar ve güvene büyük bir basiret ve dirayetle sahip çıkmıştır. Demokrasi, sade vatandaş rejimidir ve halkın bilinci-ne, basiretine, iradesine güvenmeye, tercihlerine saygılı olmaya dayanır. Hükûmet Programı'nın, millete seçim beyannamesiyle verdiği taahhütleri önemseyen, sandıktan çıkan sonucun mesajını doğru okuyan, halkın çizdiği yol haritasına göre ilerleyen bir nitelikte olması da ayrıca takdire değer bir durumdur.

Geçtiğimiz dönemde AK Parti İktidarının bütün unsurlarının halkımızla kurduğu interaktif ve sıcak ilişki yeni dönemde de sürdürülecek, siyasi istikrar ve güven kalıcı hâle getirilecektir. Amacımız, 2012 ve 2017 genel seçimlerini de kazanarak, cumhuriyetimizin 100'üncü yılında ülkemizi daha demokratik, daha kalkınmış, daha zengin ve daha güvenli bir hâle getirmek, dünyanın en güçlü on ülkesinden birisi yapmaktır. Bu nedenle, daha az enerjiyle, daha kısa zamanda, daha uzun yol almamız gerekiyor. Enerjimizi içeride kısır çekişmelerle tüketemeyiz, çok değerli zamanları içi boş tartışmalarla geçiremeyiz, yolumuzun uzun ve zorluklarla dolu olduğunu unutamayız.

Saygıdeğer milletvekilleri, cumhuriyetimizin temel nitelikleri olan demokratik devlet, laik devlet, sosyal devlet ve hukuk devleti gibi değerleri bir bütün hâlinde savunan, tekâmül ettiren ve güçlendiren bir yaklaşımla, toplumsal sözleşme özelliğine sahip sivil bir uzlaşma anayasası, Hükûmet Programı'nın en güçlü yanlarından biridir. Çünkü, tarihimizde, anayasalar, ya mutlakiyetten meşrutiyete geçerken -1876 ve 1908 Anayasaları gibi- ya meşrutiyetten cumhuriyete geçerken -21 ve 24 Anayasaları gibi- veya askerî darbelerden sonra -61 ve 82 Anayasaları gibi- yapılabilmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisine kalan ise, aksayan yönlerine tadilat ve tamirat yapma işleri olmuştur. Yüzde 85'e varan yüksek temsil oranıyla ve milletten aldığı taze güçle, 23'üncü Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi, 21'inci yüzyılın ruhuna uygun bir anayasa metni üzerinde uzlaşabilmek için, ön yargısız bir tutumla çalışmalıdır. Çok çalışalım, uzun uzun tartışalım, ancak, özellikleri Hükûmet Programı'nda da açıklanan bir anayasayı sivil iradenin de yapabileceğini gösterelim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; günümüz dünyasının en önemli sorunlarından biri de, ulusal, bölgesel ve küresel terör olaylarının tırmanmasıdır. Bölgemizdeki bazı sosyal ve ekonomik sorunlar ile kültürel hassasiyetlerin istismarını

bir kamufraj elbisesi olarak giyen, ancak, özünde etnik, bölücü amaçlar taşıyan terör belası yüzünden otuz yıldır ağır bedeller ödüyoruz. Toplumun kültürel haklar ve özgürlükler alanındaki sorunlarını demokratikleşme adımlarıyla, sosyal ve ekonomik problemlerini ise genel bir kalkınma hamlesiyle çözmeye başlayan AK Parti iktidarları, bir yandan giydirilmiş terörün, çıplak bir şekilde, etnik, bölücü bir terör olduğunu tüm dünyaya göstermiş, terörle mücadelenin hukuki ve uluslararası zeminini daha da güçlendirmiştir, diğer yandan ise, 90'lı yıllar boyunca Türk siyasetine ve idaresine küsmüş olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayan vatandaşlarımızın devletiyle, vataniyle, bayrağıyla, milletiyle, Türk siyaseti ve Türk idaresiyle bağları 3 Kasım 2002'den itibaren yeniden güçlenmeye başlamıştır. Beş yıl önce sadece yüzde 8, yüzde 10, yüzde 15 oranında oy aldığımız şehirlerden ve köylerden 22 Temmuz seçimlerinde yüzde 40, yüzde 50, yüzde 70 oranında oy almamızın, her hâlde, bir nedeni ve bir anlamı vardır.

Biz, bu oyları, Diyarbakır meydanında, 70-80 bin vatandaşımızla “tek vatan, tek bayrak, tek millet, tek devlet” sözlerini birlikte haykırarak aldık. (*AK Parti sıralarından alkışlar*) Çünkü, biz, beş yıl boyunca insanlarımıza daha ileri demokrasi, daha çok hak ve özgürlük götürdük ve güven verdik; daha çok okul, hastane ve sağlık ocağı yaptık; öğretmen, uzman doktor, ebe, hemşire, kar ambulansı gönderdik; her köye yol yaptık, her eve su götürdük. Depremde, selde, dar zamanda sosyal devlet halkımızın yanında, yakınında oldu. Başbakanımız, bakanlarımız, milletvekillerimiz, halkın hep içinde oldu. Parti teşkilatlarımız hep açık kaldı ve başardık. 60'ıncı Hükûmetle daha fazlasını da başaracağız.

Terörü ve terörün kaynaklarını kurutacağız.

Hükûmetimize ve programına güveniyoruz.

Saygıdeğer milletvekilleri, Hükûmet Programı hakkında eleştiri yapan bazı siyasilerimiz, programda heyecanlandırıcı somut hedefler olmadığını ve programın bir savunma psikolojisiyle hazırlanmış olduğunu, sık sık 2002'deki olumsuz rakamlara atıf yaparak geçmiş beş yılın hesabını vermekten kaçıldığını iddia etmektedir.

Değerli arkadaşlar, her yıl ortalama yüzde 7'lik büyüme hızının devamı, 800 milyar dolarlık millî gelir hedefi, 10 bin dolarlık fert başına millî gelir hedefi, yüzde 5'in altında enflasyon, altı sıfırdan kurtulmuş güçlü Türk lirası, 200 milyar dolarlık ihracat hedefi, 20 milyar dolar yıllık yabancı sermaye yatırımı, 70 milyar doların üzerindeki döviz rezervi, kamu açıklarının ortadan kalkması, bütçe açıklarının giderilmesi ve denk bütçeye doğru gidilmesi, faiz oranlarının yüzde 10'un altına çekilecek olması, vergi indirimlerine devam edilecek olması, 40 milyar doları aşacak olan turizm gelirleri, doğal gazın 81 ile yaygınlaştırılarak insanımızın hayat kalitesinin artırılacak olması, 15 bin kilometrelik duble yol ağı, Ankara-İstanbul, Konya, Sivas, Afyonkarahisar, İzmir hatlarında hızlı tren çalışmaları ve daha onlarcasını sayabileceğimiz hizmet ve hedefler somut değilse nedir? (*AK Parti sıralarından alkışlar*) Sizde heyecan kalmadıysa, bu hedefler sizi heyecanlandırmıyorsa siz ölmüş-sünüz, ağlayanınız yok; biz ne yapabiliriz? (*AK Parti sıralarından alkışlar*)

2002'deki bazı rakamlara atıf yapılmasının nedeni, sadece dünü, bugünü ve yarını birlikte görmek ve değerlendirmek içindir. Yoksa amacımız, 2002'deki kötü

tabloya neden olanları mahcup etmek, onların yüzünü kızartmak değildir. Biz, siyasi hesabı milletçe sandıkta, hukuki hesabı mahkemelerce görülmüş ve görülmekte olan karanlık geçmişin değil, aydınlık geleceğin peşindeyiz. (AK Parti sıralarından alkışlar) O günlere girersek boş tartışmaların içine girmiş oluruz. Sadece, Kemal Derviş-Ali Babacan mukayesesini yapmak bile, o günlerle bugünleri anlamak açısından çok daha önemli ve değerlidir.

AK Parti İktidarının geçmiş beş yılında savunulamayan, hesabı verilemeyen bir iş yoktur. 22 Temmuz öncesi seçim meydanlarında ve televizyon ekranlarında söylenmedik söz, ortaya atılmadık iddia kalmadı. Millete gidildi ve hesaplar ibra edildi. “Namuslu bir hesaplaşma yapılsın.” deniliyor. En namuslu muhasebe, milletin vicdanındaki muhasebedir ve millet muhasebesini yapmıştır. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Yeniden 22 Temmuz öncesine dönmek bana bir fıkrayı hatırlattı. Temel yeni bir araba almış, İstanbul’da gezmek istiyor. Çıkmış Eminönü’nden yola, Beşiktaş’tan Taksim’e doğru çıkmış. Taksim Meydanı’nda bir tur atıyor, iki tur atıyor, üç tur atıyor, beş tur atıyor, on beş-yirmi tur olunca polis kendisini durdurmuş, “Hem-şehrim ne tur atıyorsun, eşkiya mısın, terörist misin, ne işin var burada, bu kadar tur atılır mı Taksim Meydanı’nda, ne oldu?” demiş. Temel de polis memuruna “Bir şey olmadı memur bey, sinyal takıldı da.” demiş. (AK Parti sıralarından alkışlar) Değerli arkadaşlar, yeniden 22 Temmuz öncesine dönmek, sinyali takılan bir adamın Taksim Meydanı’nda nihayetsiz tur atmasından farklı değildir. Milletimiz, geçmiş iktidar sahiplerini de diğer muhalefet partilerini de yeniden Meclise taşımıştır, Meclise göndermiştir. Meclise göndermekle, kendisine olan borcun ödenmesini ve hataların düzeltilmesi için yeni bir fırsat vermiştir. Ne mutlu bu fırsatı iyi değerlendirenlere.

Değerli milletvekilleri, son olarak değinmek istediğim konulardan biri de, AK Parti İktidarı döneminde Türkiye’nin stratejik önemini ve değerini artıran projelerin gerçekleşmiş, gerçekleşiyor ve gerçekleşecek olmasıdır. Bunlar, insanı gururlandırıyor ve heyecanlandırıyor. Öncelikle, Türkiye, çok önemli bir enerji ve dağıtım merkezi hâline gelmektedir. Mavi Akım Projesi’yle Rus doğal gazı Karadeniz’in altından Samsun’a gelmiştir. Samsun-Ceyhan gaz ve boru hatlarıyla ilgili çalışmalar devam etmektedir. Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı bitirilmiş, Hazar havzası doğal gazı, Hazar havzası petrolleri Türkiye’ye getirilmiştir. Şimdi, Şahdeniz Projesi devam etmekte ve aynı güzergâhtan doğal gaz getirilmektedir. Nabuko Projesi’yle, Hazar, İran, Orta Doğu, Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya hatlarıyla bu bölgelerin doğal gazı Türkiye üzerinden Avrupa pazarlarına sunulabilecektir. Aynı şekilde, Türkmen doğal gazının İran üzerinden Türkiye’ye getirilebilmesinin çalışmaları devam etmektedir. Mısır doğal gazının Suriye üzerinden Ceyhan’a getirilmesinin çalışmaları sürdürülmektedir. Türkiye, Yunanistan ve İtalya arasında Adriyatik Denizi’nin altından bir enerji koridoru Türkiye tarafından gerçekleştirilmektedir.

İkinci olarak da, sessizce yürütülen bazı ulaştırma projelerinden söz etmek istiyorum. Kars-Tiflis-Bakü tren yolu hattı -bu, tek başına sadece Kars’ı Bakü’ye bağlayan bir hat olarak düşünülmesin- Marmaray Projesi’yle birlikte düşünüldü-

günde, İstanbul Boğazı'nın altından sadece İstanbul'daki şehir içi ulaşımını değil, Londra'dan Çin'e kadar bir trenin yük taşımacılığı yapabileceği yegâne ülkenin Türkiye olabileceği bir projeye işaret etmek istiyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar) Aynı zamanda, Şanlıurfa'da bir dağın arkasında sessizce devam eden Orta Doğu'nun en büyük kargo havalimanı inşaatı ve GAP'ın bitirilmesi çalışmalarıyla birlikte düşünüldüğünde, Türkiye'nin önümüzdeki yıllarının ne kadar aydınlık ne kadar parlak olacağı açıktır.

Sayın milletvekilleri, Türkiye, Balkanlar ve Avrupa Birliğiyle, Kıbrıs ve Orta Doğu'yla, ABD ve Afrika'yla, Rusya ve Kafkasya'yla yakın, orta ve uzak Asya'yla ve münhasıran Türk dünyası, İslam dünyası ve buralardan kaynaklanan sorunlar ile ilgilenmek zorunda olan ender ülkelerden biridir. Bizim dış politika ilişkilerimiz, en az ABD'nin dış politika ilişkileri kadar yoğun ve karmaşıktır. Bu durum, hem bulunduğumuz coğrafyadan hem de uzun, etkileyici ve derin izler bırakan tarihimize kaynaklanıyor. Bu nedenle Türkiye, dünyadaki herhangi bir ülke değildir ve öyle de yönetilemez.

Evet, bugünkü topraklarımız bir imparatorluk toprakları kadar geniş değil. Ancak, nüfusumuzun ve ilişkilerimizin çeşitliliği ve dinamizmi bir imparatorluk kadar zengin. Önümüzdeki yıllarda iç ve dış ilişkilerimize bu perspektiften bakarak güçlü ve çağdaş bir demokrasi, güçlü bir ekonomi ve güçlü bir orduya olan ihtiyacımızın açık ve vazgeçilmez olduğunu görüyoruz. Çok şükür ki Türkiye bu yolda hızla ilerlemektedir.

Bugünün Türkiye'si, Kosova, Bosna, Lübnan ve Afganistan'da güvenlik ihtiyacının yanında eğitim, sağlık, yol, su gibi temel insani ihtiyaçları da karşılayan yatırımlar da yapmaktadır. Sadece Afganistan'da yapılan hastanelerde on binlerce Afganlı tedavi olmuş, yapılan okullarda ilk defa binlerce Afganlı kız çocuk okula gitme şansı elde etmiştir.

Türkiye, bir yandan Kıbrıs'ı ekonomik açıdan kalkındırıyor, diğer yandan ise siyasi statüsünü yükseltiyor. Aynı zamanda Bulgaristan ve Batı Trakya'daki Türk köylerine de TİKA vasıtasıyla hizmet götürüyor.

Bir taraftan Anadolu'daki Selçuklu ve Osmanlı eserleri ihya ediliyor, diğer taraftan Orhun Abideleri'nin yolu, Türkmenistan'da Sultan Sencer'in türbesi yapılıyor.

Pakistan ve Endonezya'da, TOKİ, okul, hastane, konut inşaatlarını sürdürürken; Devlet Su İşleri, Afrika'da, Afrika çöllerinde, Sudan'da, Darfur'da sondaj vurarak su temin ediyor.

Komşumuz Irak'ta, Lübnan ve Filistin'deki olumsuz durumdan etkilenen herkese ayırım yapmaksızın yardım elimiz uzanıyor.

Dünyanın neresinde bir zorluk varsa Türkiye oradadır ve bayrağımız orada dalgalanmaktadır. Türkiye'miz bugün yardım alan ülkeler sınıfından yardım eden ülkeler sınıfına atlamıştır ve milletimiz bundan gurur duymaktadır. (AK Parti sıralarından alkışlar) Dış politikadaki bu başarı çizgisinin de devam edeceğine olan inancımız tamdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamı bitirirken büyük bir huzur ve güven içinde şunları söyleyebilirim: Önümüzdeki beş yılda TOKİ 500 bin konut hedefine ulaşsın. Ancak, öyle çalışalım, öyle çalışalım ki, cumhuriyetimizin 100'üncü yılında evi olmayan bir tek insanımız kalmasın. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Sağlık hamlemizi sürdürelim ve her ailenin doktoru olsun ve her vatandaşımız beş yıldızlı hastanelerde tek kişilik odalarda tedavi görsün. Eğitime bütçeden en yüksek payı ayırmaya devam edelim ve bütün çocuklarımız tekli eğitime geçsin, 30 kişinin altında sınıflarda okusun, hepsi bilgisayar kullanabilsin. Sosyal devlet daha da güçlensin. Özellikle özürlü, kimsesiz ve korunmaya muhtaç insanlarımız daha mutlu bir hayat sürsün. KÖYDES ve BELDES geliştirilsin. Asfaltsız yol, susuz ev kalsın. Karadeniz Sahil Yolu, Bolu Dağı Tüneli, Gaziantep-Şanlıurfa Otoyolu ve diğer bölünmüş yollar gibi İstanbul'u Ege'ye bağlayacak olan Dilovası-Hersek arasındaki Körfez Köprüsü geçişi ve İzmir Otoyolu da bitsin ve güvenli ulaşım ağlarımız genişlesin.

BAŞKAN — Son bir dakika Sayın Ergün.

NIHAT ERGÜN (Devamla) — 60'ıncı Hükûmetin 59'uncu Hükûmetten daha çok iş başaracağına ve hizmet üreteceğine yürekten inanıyor ve destekliyoruz. Çünkü, görünen köy kılavuz istemiyor, çünkü "Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz, görünür rütbe-i aklı eserinde." diyor Ziya Paşa.

Eleştiriler bizi heyecanlandırır ve azmimizi artırır. Çünkü, biz, toprak gibi bu ülkenin sadık bir dostu ve hizmetkârıyız. Yolumuz Mevlânâ'nın, yolumuz Yunus'un, Hacı Bektaş'ın yoludur. Aşık Veysel'in dediği gibiyiz: "Karnın yardım kazmayının belinen/Yüzün yırttım tırnağın elinen/Yine karşıladı beni gülünen/Benim sadık yarım kara topraktır." diyor ya. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Değerli arkadaşlar, biz taş atana gül vermeye devam edeceğiz; ama, bizimki sarı gül olmayacak. *(AK Parti sıralarından gülüşmeler ve alkışlar)*

60'ıncı Hükûmetin ve Programı'nın milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını diliyor, AK Parti Grubu olarak bu Program'ın ve Hükûmetimizin arkasında dimdik duracağımızı bütün ülkemize ve bütün dünyaya ilan ediyor, hepinize saygılar, sevgiler sunuyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Ergün.

Sayın milletvekilleri, gruplar adına konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi, şahıslar adına söz istekleri vardır.

İlk söz Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç'in.

Sayın Genç, süreniz on dakikadır, buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, daha gelmeden işletmişsiniz, bari şunu yeniden başlatın. Evet, Sayın Başkan, aslında usulle ilgili bir şey soracaktım, ama, siz süremizi hemen başlattınız, neyse.

Değerli milletvekilleri, şimdi, AKP'liler diyorlar ki: "Biz herkesi kucaklıyoruz." diyorlar da evvela size saygılarımı sunayım da, biraz da bizim bu Tunceli'yi kucaklayın. Yani, kucaklarken doğru tarafından kucaklayın, ters tarafından kucaklamayın.

Bakın, ben size bir şey söyleyeyim. 1992 yılında Tunceli’de bir idari ve iktisadi bilimler fakültesi kurulması kanunu o zaman benim zamanımda çıktı, hâlâ bu fakülte açılmadı. Bugün Tunceli’de tek yüksekokul var, onun da pansiyonu kapatıldı. Önümüzdeki dönem, oradaki Yükseköğretim tarafından yapılan, daha doğrusu Yurtlar ve Krediler bünyesinde bulunan aşağı yukarı 500 kişilik öğrenci pansiyonunu da Millî Savunma devraldı. Lütfen, biz orada o üniversiteyi, fakülteyi açmayı düşünüyoruz da, hiç olmazsa, bu yurdu ya Millî Savunma orada başka bir yer alsın veya yahut da onu öğrencilere tahsis etsin ve Türkiye’nin her ilinde üniversite açıldı, Tunceli’nin de içinde bulunduğu 8 ilimiz veya 9 ilimizde üniversite yok. Üniversitenin bir ile katkısı çok önemlidir ve diliyoruz ki, bu dönemde, burada da bu üniversite açılacak.

Ayrıca, bizde eğitim faaliyetleri çok sıkıntılı yapılıyor. İşte, geçmiş, terör zamanında bütün köy okullarının yakılması dolayısıyla bölge yatılı okulları yapıldı. Bölge yatılı okullara yedi yaşındaki çocuklar alınıyor, on beş-yirmi gün ailesinden uzaklaştırılıyor ve böyle bir sistemle okutuluyor. Hâlbuki, biz, o zaman, daha geçmişte de bunu önerdik, şimdi de öneriyoruz; bu yedi ve hiç olmazsa on iki yaşındaki çocuklar, sabah, taşıma sistemiyle evlerinden alınsınlar, bölge okullarına verilsinler -dördüncü, belki beşinci sınıftakiler yatılı kalabilirler- akşam yine getirilsin. Tunceli’de böyle bir uygulama yapılmasında yarar var.

Ayrıca, tabii, Tunceli’de doktor kıtlığı var, oralarda geziyoruz. Yani, bir belde, bir nahiye düşünün ki, orada bölge yatılı okulu var, büyük bir insan nüfusu var, fakat orada bir doktor yok, bir ebe yok, bir hemşire yok.

Tunceli’yi eğer kucaklamak istiyorsa, bu Hükûmete bir öneride bulunuyorum: Pülümür Dağı, bakın, geçen gün de söyledim. Münih Belediye Başkanı dedi: “Otuz beş sene geldim, tozda toprakta boğuldum, yine aynı tozda toprakta boğuldum.” Pülümür Dağı ile Mutu arasındaki 15 kilometrelik yolu lütfen asfaltlasınlar, bir. İkincisi, bunun diğer bir önemli yeri de Pertek köprüsüdür. Bu, kuzeyi güneye bağlayan bir banttır ve bu Pertek köprüsü yapılması konusunda, Başbakan oraya gittiğinde “Ya, artık bu köprünün de temeli atılması lazım.” diye bir taahhütte de bulundu. Lütfen, bu taahhüdünüzün de yerine getirilmesini diliyorum. Böylece de işte, orada...

Bakın Tunceli tek milletvekili çıkarmadığınız il. O zaman, bu insanlara karşı, sizler de orada ciddi bir yatırım yapın. Burada geçmişte birtakım şeyler söylendi, ama, ben buraya da fazla girmek istemiyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri, hepimiz Türkiye’de yaşıyoruz, hiçbirimiz gökte yaşamıyoruz. Bir program gelmiş, hükûmet programı demek için... Yani, neyi söylüyor? İşsizliğe çare buluyor mu? Hayır. Emekliye çare buluyor mu? Hayır. Emeklinin tek sorunundan bahsediyor mu? Yok. Sanki emekliler bu memlekette yokmuş gibi.

Efendim, başta diyorlar ki: “Biz yolsuzluğu kestik, hortumu kestik.” Nereye kestiniz? Kime bağladınız bu hortumu? Ben size bağlayayım.

Şimdi, değerli milletvekilleri, evvela, AKP İktidarı 2003 yılında, iktidara gelir gelmez evvela bir Vergi Affı Kanunu çıkardılar. Bu Vergi Affı Kanunu’nun her saf-

hasında, bugünkü Maliye Bakanı olan kişinin geçmişte sahtecilik suçundan dolayı olan suçunu affetmeye çalıştılar, ama, Yargıtay -aşağı yukarı tarihini de vereyim de- 11. Ceza Dairesi, 2004'te verdiği 4038 sayılı Karar'la bu kişinin sahtecilik suçundan yargılanması gerektiğine karar verdi. Bu karar hâlâ Türkiye Büyük Millet Meclisinin salonlarında. Gerçi bu dosyalar kayboldu, gitti, geri kayboldu da...

Şimdi, bu kişi yine Maliye Bakanı. Yine, bugünkü Hükûmet içinde birçok bakanların çocukları ticaretle uğraşüyor. Hem siz Kabinede olacaksınız hem devleti yöneteceksiniz hem de ticaretle uğraşacaksınız. Yahu, ticareti bırakın başkaları yapsın arkadaşlar.

MEHMET NİL HİDİR (Muğla) — Boş mu kalsın Sayın Kamer Genç? Aç mı kalsın?

KAMER GENÇ (Devamla) — Ee, boş kalsın tabii canım! Bakın, devletin gelenekleri var.

BAŞKAN — Arkadaşlar, kürsüye müdahale etmeyin lütfen.

KAMER GENÇ (Devamla) — Dünyanın hiçbir yerinde başbakanlar ticaretle uğraşamaz, bakanlar ticaretle uğraşamaz. Yani, özellikle, bakanlar ve başbakanlar düğün yapıp da on binlerce kişiye, devlete iş yapan müteahhitlere davetiye gönderip de çuvala para toplayamaz. Bu, devlet yönetmenin belli bir geleneğidir.

Şimdi, bu Hükûmet devleti hiçbir yerde savunmuyor arkadaşlar, doğru dürüst savunmuyor. Yani nasıl savunmuyor, size söyleyeyim. İşte, mesela, El Kadı davasında, bir müfettiş... Birleşmiş Milletlerin kararı var, diyor ki: "Arkadaş, bu kişi teröre yardım eden kişi ve bunun siz hesaplarını inceleyin." Bir Maliye müfettişi tayin ediliyor, Maliye müfettişi, maalesef, görev, iş yapamaz hâle geliyor. "Yahu, sen Müslümanların üzerine niye gidiyorsun?" diyor. Bunu kim söylüyor? Maliye Bakanı söylüyor ve kendi de görevinden alınıyor, sudan sebeplerle başka yerlere atanıyor.

Şimdi, arkasından, bu El Kadı'nın, efendim, malları üzerine 2,5 trilyon liralık haciz konuluyor. Bu hacze, El Kadı, Danıştay 10. Dairede dava açıyor. Dava, tabii Hükûmet devleti savunmadığı için, o davada 10. Daire, tutuyor, El Kadı'yı o listeden düşürüyor, ama arkasından, nasıl olmuşsa bir boşa gelmişler, hem Dışişleri Bakanı hem Başbakanlık, Hazine, bu davayı Danıştay İdari Dava Dairelerine gönderiyor. Bunun üzerine fark ediliyor, Başbakan bir yandan bastırıyor, Dışişleri Bakanı bir yandan bastırıyor ve feragat dilekçesini veriyorlar ve bu verdikleri feragat dilekçeleri Danıştay İdari Dava Daireleri tarafından kabul edilmiyor sayın milletvekilleri. Dünyada, adalet tarihinde görülmemiş bir olay ki, yani, siz, davacı olacaksınız, davanızdan feragat edeceksiniz, ama yargı sizin feragat dilekçenizi kabul etmeyecek.

İşte, burada, bu Hükûmetin zihniyeti, bu Hükûmetin devleti savunması şöyle: Özellikle türban konusunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde açılan davalarda devlet savunulmuyor. Ya, sen kendin (A) düşüncesinde, (B) düşüncesinde olabilirsin, ama belli bir görevlere geldiğin zaman, devleti her türlü örgütlerin önünde, her türlü kurumlarda savunacaksın.

Şimdi, Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı seçilmesi dolayısıyla dış basında çok önemli yorumlar var veya Türkiye'de de var. Diyorlar ki: "Abdullah Gül ikinci cumhuriyetin birinci Cumhurbaşkanı."

Şimdi, bu doğru mu, değil mi? (AK Parti sıralarından gürültüler)

AHMET YENİ (Samsun) — Ne alakası var? Oradan oraya geçiyorsun!

BAŞKAN — Sayın Genç, Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) — Şimdi, Sayın Başkan, benim konuşmama müdahale etmeyin.

BAŞKAN — Bir dakikanızı rica ediyorum.

KAMER GENÇ (Devamla) — Ben Hükûmet Programı üzerinde konuşuyorum.

BAŞKAN — Hayır, sürenizi hatırlatıyorum. Bir de, Sayın Cumhurbaşkanından bahsederken...

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, bir dakika...

BAŞKAN — ...biraz daha dikkatli olmanızı rica ediyorum.

Buyurunuz.

Son iki dakikanız.

KAMER GENÇ (Devamla) — Benim kimseyle ilgili konuştuğum yok. Ben, şimdi, Türkiye Cumhuriyeti devletiyle ilgili dış basında yapılan yorumlara bu Hükûmetin bir cevap vermesini istiyorum.

Türkiye Cumhuriyeti devleti ikinci cumhuriyet mi yaşıyor? Türkiye Cumhuriyeti devletin temel felsefesini oluşturan, Kurtuluş Savaşı'nı veren Yüce Atatürk'ün kurduğu laiklik kurumu, o felsefeye uygun olarak yürütülecek mi, yoksa bundan vaz mı geçilmiştir? İşte, bunun burada söylenmesi lazım Sayın Başkan. Sizin söylemeniz lazım. En azından, basında bu haberler yer aldığı zaman, herkes... Demek ki buna karşı bir şey edilmediği takdirde buna birilerinin cevap vermesi lazım, bunları dile getirmemiz lazım.

Şimdi, değerli milletvekilleri, bu Hükûmet zamanında vergi incelemeleri kaldırıldı. Bakın, vergi incelemeleri kaldırıldı. Bakın, vergi incelemeleri kaldırıldı. Söyleyinler... Maliye müfettişlerinin yetkileri alındı.

Şimdi, ihaleler yapılıyor, kimler, nasıl yapılıyor? Belediyelerde bu kadar yolsuzluklar var, üzerine gidiliyor mu? Bu belediyelerde her gün yeni yeni ağaçlar alınıp dikiliyor; yeni yeni yeşil alanlar, bir kurutuluyor, tekrar kaldırılıyor. Kaldırımlar... Bu ihaleler kime veriliyor? Bunları araştırmamız lazım. Bunları araştırmadan "Biz soyguncuların üzerine gidiyoruz." diyemezsiniz. Lütfen, sizin iktidarınız zamanında hangi soygun faaliyetini yakaladınız? Beş senedir iktidardasınız. Hangisi? "Geçmişte." diyorsunuz, ama, siz soygunları incelemiyorsunuz. Müfettiş raporları olmadan neyi inceleyeceksiniz siz? İhalelerde o kadar şaibeler var. Özelleştirdiğiniz her türlü... Tabii, aslında süremiz çok kısa olduğu için çok ayrıntılı da konuşmuyoruz. Siz, hangi özelleştirmelerde değer tespitini kimin yaptığını, hangi usullerle

yaptığını belirtiyor musunuz? Bilakis, bunlar çok sıfır değerle, yani, devletin zararına yapılıyor bu değerlendirmeler ve bunlar yandaşlarına veriliyor. Bunları, tabii zaman zaman ben dile getireceğim, hiç merak etmeyin. Zaten daha buradayız. Ne kadar zaman buradayız, o belli değil de.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Genç, sözünüzü bitirmeniz için bir dakika ek süre veriyorum.

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, tamam.

Sayın Başkan, çok acelecisiniz. (*Gülüştürmeler*) Rica ediyorum, bu kadar acele etmeyin. Burası Parlamento, burada insanlar fikirlerini söylesin. Bu kadar baskıcı bir Başkan olmayın. Bakın, bundan önceki hükümet programlarının müzakerelerini incellerseniz, her hükümet programı üzerinde konuşmalarda liderlere yarım saat bile verilen zamanlar var. Lütfen, bu kadar şey etmeyin.

Ha, şimdi, efendim, konuşmamızda o kadar... Biz yine konuşmasını biliriz de ama şunu bilmenizi istiyorum ki, bundan sonra, yani, o 2002 ile 2007 arasındaki her türlü faaliyetleriniz kamuoyunun denetimi dışında kalmış gibi görmeyin. Bu 22 Temmuz seçimlerinde sizin niye kazandığınızı burada açık açık söyleyeceğiz. Halka yanlış bilgi verildi, basına ambargo koydunuz. Basınla, bazı basın patronlarına büyük avantajlar sağladınız ve doğru haberler verilmedi. Ama, biz bunları dile getireceğiz. Bundan sonra, ben diliyorum ki...

OSMAN GAZİ YAĞMURDERELİ (İstanbul) — Bravo!

KAMER GENÇ (Devamla) — Hükümet Programı'nın ülkeye faydalı olmasını diliyorum. Olmazsa yine gereğini yapacağız sayın milletvekilleri. (*Gülüştürmeler*)

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Genç.

Değerli arkadaşlarım, tekrar ifade etmek gerekirse, bu süreler ya İç Tüzük'te belirlenmiştir veyahut da yüksek heyetinizin vermiş olduğu bir karara göre uygulanmaktadır. Başkanlık Divanının yaptığı ya İç Tüzük'ün yahut da yüce heyetinizin almış olduğu kararın gereğini yerine getirmekten ibarettir.

Hükümet adına Sayın Başbakan, buyurunuz efendim. (*AK Parti sıralarından "Bir kişi daha var." sesleri*)

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) — Bir kişi daha var Sayın Başkan. Neyse, o AKP'li, vazgeçse de olur Sayın Başkan. Sayın Başbakan konuşsun. Aynı şeyleri söyleyecek nasıl olsa.

BAŞKAN — İzmir Milletvekili Sayın Harun Öztürk, buyurunuz efendim. (*DSP sıralarından alkışlar*)

Süreniz on dakikadır Sayın Öztürk.

HARUN ÖZTÜRK (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. Demokratik Sol Parti milletvekili olarak, 60'ıncı Hükümet Programı üzerinde görüşlerimi arz etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Öncelikle, Program lehinde görüşlerini ifade etmek üzere söz alan Sayın AK Parti milletvekili arkadaşımıza, söz hakkını bana devretme inceliğinde bulunduğu için teşekkür ediyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, geçmişte olduğu gibi gelecekte de Demokratik Sol Parti olarak muhalefet anlayışımız bardağın sadece boş tarafını gösterme şeklinde olmayacaktır, bardağın dolu tarafını da göstereceğiz. Bu bağlamda, Program'ın ülkemiz için öncelikle hayırlı olmasını diliyorum.

Evet, ekonominin 2002 yılından bu yana büyüme trendinde olduğu, enflasyonun gerilediği, ihracatımızın 100 milyar dolara yaklaşmış olduğu doğrudur. Ancak, görmezlikten geline ve bir an önce yüzleşmemiz gereken başka doğrular da vardır. Kamunun eğitim, sağlık ve güvenlik gibi zorunlu hizmetlerini yerine getirmesini engelleyen, çalışanlar ve emeklilerin reel ücretlerinde gerileme sonucunu doğuran, yeni yatırım ve istihdam yaratılmasını önleyen, faiz dışı fazlayı artırmakla övünen Hükümet, bu fedakârlıklara rağmen, borç yükünü ne yazık ki artırmıştır. Artan bu borç ve faiz ödemeleri yükünden ülkenin nasıl çıkarılacağına dair, programda, alternatif çözümler ortaya konulamamaktadır.

2002 yılı başından itibaren ekonomimizin sürekli büyüyor olması sevindirici bir gelişmedir. Bu büyümede payı olan tüm sektörlerimizi buradan kutluyor ve destekliyoruz. Ancak bu büyümenin büyük ölçüde ithalata, yani dış ticaret açıklarına dayalı bir büyüme olduğu bugün herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Bu büyüme modelinin ortaya çıkardığı cari açık, sağlıklı olmayan sıcak para girişiyle karşılanmakta olup, sürdürülebilir değildir. Aynı zamanda düşük kur ve yüksek reel faizle desteklenen bu model, ekonomimizi giderek dışa bağımlı hâle getirmektedir. Bu da yerli sanayimizin ve esnafımızın çöküşüne yol açmaktadır.

AKP Hükümeti, Program'ında, ekonomiyi dışa bağımlılıktan ve bu kırılgan yapıdan kurtarma konusunda somut öneriler ortaya koyamamaktadır. Ekonomik büyümemiz bu belirsizlikten mutlaka kurtarılmalıdır. Dolar bazında kişi başına millî gelir hesapları gerçekçi döviz kuruna dayanmadığından, vatandaşın cebine yansımadağından ve gelir dağılımındaki bozulmayı göstermediğinden anlamlı değildir. Ayrıca, 2005 yılı kişi başına millî gelirin 5 bin doları aştığını söyleyebilmek için, 2003 ve 2004 yıllarında 1,6 ve 1,5 olarak alınan nüfus artış hızının, 2005 yılında 0,4 alınması manidardır. Bu sayededir ki, 2005 yılı kişi başına millî geliri 5.008 dolar olmuştur.

Programda yüksek reel faiz için sıcak paranın nasıl yeni yatırımlara ve üretime yönlendirileceğine, nasıl istihdam ve ihracat artışı sağlaması gerektiğine, nasıl yeni teknoloji getireceğine ilişkin somut önerilere de yer verilmemektedir.

Bankacılık sisteminin kur riskine karşı korunaklı hâle geldiğinden söz edilirken, yabancıların bankalardaki payının ulusal çıkarlarımıza zarar vermeyecek bir düzeyde kalması yönünde tedbir alınması gerektiğine ilişkin bir işaret de programda görmemekteyiz.

Programda, Hükümet, geçtiğimiz iktidar döneminde işsizliğin artmadığını, hatta bir miktar azaldığını iddia etmektedir, bu iddiası gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü, dört yıllık dönemde çalışabilir çağa gelen nüfus her yıl 900 bin kişi artmış-

tır. Dört yılda sağlanan ek istihdam sadece 976 bindir, yani yaklaşık 2 milyon 700 bin kişi bu dönemde mevcut işsizlere eklenmiştir. İş gücüne katılma oranlarında oynayarak bu kişileri kâğıt üzerinde iş aramayanlar grubuna atabiliriz, ancak onların işsiz oldukları gerçeğini değiştiremeyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; enflasyonun kâğıt üzerinde düştüğü doğrudur, ancak dar gelirli vatandaşlarımızın bütçesinde önemli ağırlığı alan kira artışlarının yüzde 20'lerde, keza meyve ve sebze fiyatlarındaki artışın da iki haneli rakamlarda seyrettiği de bir gerçektir.

İhracatın arttığı doğrudur, ancak ithalatın ihracatımızdan daha çok arttığı da doğrudur. Gümrük birliğine girildikten bu yana, on bir yılda, toplam cari açığımız 100-125 milyar dolar iken sadece 2006 yılındaki cari açığımızın 30 milyar doları aşmış olması da ülkemizin bir başka gerçeğidir. Başımızı kuma gömmemiz bu gerçeği değiştirmemektedir.

Değerli milletvekilleri, Hükûmet Programı'nda kamu personel alımında ve yükselmelerde liyakat ve kariyerin esas alınacağından ve siyasi kadrolaşmanın sürdürülmeyeceğinden söz edilmemektedir. Kamu görevlileri ile emekli, dul ve yetimlerinin reel ücret kayıplarının giderileceğinden, aralarındaki maaş ve ücret adaletsizliğine son verileceğinden, memurlara, onayladığımız ILO sözleşmeleri çerçevesinde grevli toplu sözleşme hakkı tanınacağından da söz edilmemektedir. Personel harcamalarının toplam bütçe harcamaları içindeki payının arttığı ifadesi de gerçeği yansıtmamaktadır. 2003 yılında personelin bütçeden aldığı pay yüzde 21,5 iken 2006 yılında bu oran yüzde 19,7'ye düşmüştür.

BAŞKAN — Sayın Öztürk, iki dakikanız kaldı.

HARUN ÖZTÜRK (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Aynı gerilemeyi personel harcamalarının gayrisafi millî hasılaya oranına baktığımızda da görmekteyiz.

Ülkenin en önemli ve bütün dengelerini altüst eden kayıt dışı ile nasıl mücadele edileceği yönünde inandırıcı çözümler de ortaya konulamamaktadır.

Yolsuzluklarla mücadele sözüyle ilk kez iktidara gelen Hükûmet, geçtiğimiz dönemde bu konuda en küçük bir çaba göstermemiştir. Bu nedenle, bugün yeniden yolsuzlukla mücadele edileceğini ifade etmesine güvenmemiz mümkün değildir.

Programda, bölgeler arası gelişmişlik farkının nasıl giderileceğine, gelir dağılımının nasıl iyileştirileceğine, işsizliğin nasıl önleneceğine dair hiçbir somut öneriye de yer verilmediğini görmekteyiz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Demokratik Sol Parti milletvekili olarak, içtenlikten ve ülke sorunlarına somut öneriler getirmekten uzak bulduğum 60'ıncı Hükûmet Programı'na ret oyu kullanacağımı bildirir, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. *(DSP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Yapılan konuşmaları ve eleştirileri cevaplandırmak üzere Hükûmet adına Sayın Başbakan, buyurunuz efendim. *(AK Parti ve Hükûmet sıralarından ayakta alkışlar)*

Süreniz kırk dakikadır Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimin başında yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, 22 Temmuz seçimlerinde millî iradenin bir tezahürü olarak oluşan bu Meclis tablomuzu o yaz sıcağında gerçekleştiren milletimize, bu kutsal çatı altından, partim, grubum adına en kalbî duygularla sevgi ve saygılarımı sunuyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Benden önce söz alarak Hükûmet Programı'mız üzerinde görüş ve eleştirilerini ortaya koyan değerli konuşmacılara özellikle teşekkür ediyorum.

Maalesef, Parlamentomuzda bir alışkanlık var: Hükûmet programları okunur. Fakat hükûmet programı okunurken, bu hükûmet programında yanlışlar varsa burada eleştiri ve ikazların yapılmasını ve bir de bu Parlamento Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu olduğuna göre, bu hükûmet programının daha başarılı olması için ne gibi katkıda bulunabiliriz veya şu şöyle yapılırsa daha isabetli olur, şu konuda şu eksik var, eğer bu hükûmet bunu da yaparsa çok daha isabetli olur, yapmadığı takdirde biz de bunun hesabını sorarız yaklaşımını hiç göremedim.

Aslında, bu alışkanlıklardan kurtulmamız gerekiyor, çünkü bu Parlamentonun bana göre asgari müşteregi yok, bu Parlamentonun bana göre azami müşteregi var, çünkü bizim ortak paydamız Türkiye, bizim ortak paydamız Türkiye'nin muasır medeniyetler seviyesinin üstüne çıkmak. Burada olan insanların asgari müşteregi olmaz, burada olanların azami müşteregi olur. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Ben, tabii, muhalefetten gelen bütün yapıcı eleştirileri saygıyla karşılıyorum ve bunlardan nasibimi de alıyorum, almak durumundayım, vatanım adına, milletim adına almak durumundayım. Bunun için de özellikle bu yaklaşımı çok aradım, ama bu yaklaşımı, maalesef, aradığım oranda bulamadım.

Tabii, hepimiz millete hizmet için varız ve siyasi partiler demokratik rekabet içerisinde farklı siyasetler izleyecektir. Değerli milletvekili arkadaşlarım, unutmayalım, biz bir 3 Kasım geçirdik, arkasından bir 22 Temmuz geçirdik, bütün bunlar aslında o millî iradenin, o kutlu iradenin bir tecellisidir. Bunu yok farz etmediğimize göre, bunu saygın gördüğümüze göre, buna saygı duymak mecburiyetinde olduğumuza göre, o zaman, demek ki millet, bu ülkede AK Parti İktidarının Hükûmet Programı'nı başarılı bulduğu için bu oylarını artırarak devam ettirdi. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Ve tabii, ilginç olan şu: Sene 1954, rahmetli Menderes'in iktidarda oyunu artırarak süreci devam ettirmesi ve sene, buyurun, 2007, şimdi de AK Parti İktidardayken oyunu artırarak devam ediyor. Burası çok önemli. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bunu görmezlikten gelemeyiz, bunu bir kenara koyamayız.

Tabii, farklılıklardan bahsediliyor; şüphesiz ki, farklılıklarımız yıkıcı olmayacak. Tabii ki, farklılıklarımız zenginliğimiz olacak, ancak bu ifadeyi kullananlar -şunun da altını çizerek söylüyorum- bu ülkede bölücü teröre destek veren terör örgütünü de terör örgütü olarak ilan ediyor. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bunu, Avrupa Birliği üyesi ülkeler yapıyor, Amerika'sı yapıyor, şurası yapıyor, burası yapıyor da, benim ülkemde bu kutlu çatı altında olanlar niye yapmıyor? Onlar da yapması

lazım. (AK Parti sıralarından alkışlar) Onlar da yapması lazım. Bundan çekinmeyecek. Niye? Çünkü, bu çatı altında biz ortak değerler için bir mücadele vereceğiz, farklılığımız o zaman zenginliğimiz olur, ama bunu görmezden gelemeyiz, kusura bakmayın.

Ve tabii ki, biz, şunu özellikle vurgulamak durumundayız, o da şudur: Bu yaklaşım tarzlarımız birbirinin de tamamlayıcısı olacak ve Hükümet Programı'ndaki, ben, bu eleştirileri bu noktadan da ele almak durumundayım. Örneğin, burada, ana muhalefet partisi sözcüsünün sergilediği yaklaşım, bir hükümet programının eleştirisi değil aslında. Sadece gazete kupürlerine dayalı olarak yalan yanlış ne varsa onların ortaya konulduğu bir ifade tarzı, bir yaklaşım, bir üsluptu. Örneğin, gemi inşa sektörüyle alakalı bir ifade kullanıyor: "Gemi inşa sektörü yükseliş içerisinde." Evet, aksini iddia edebilir misin? Efendim, işte, neymiş, buradaki, "İşte, Başbakanın, şunun, bunun filan çocuklarının, kardeşlerinin gemileriyle tabii ki..." diyor... Vallahi iyi aktör olursun! (CHP sıralarından "Yalan mı?" sesleri)

RASİM ÇAKIR (Edirne) — İnkâr edebilir misiniz?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Gemi inşa sektörü Türkiye'de 2015'e kadar şu anda bağlanmış durumdadır. 2015'e kadar gemi inşa sektörünün bağlanması bu dönemdeki bir sıçramadır ve bu sıçrama şu anda yeni, bu sektördeki, adımların atılmasını sağlamıştır ve ilk defa Türkiye 150 bin dead weight ton gemi kızağa çekecek noktaya gelmiştir. Bu önemli bir olaydır. (AK Parti sıralarından alkışlar) Bunu görmezlikten gelemesiniz. Önce bunu takip edin, bunu iyi öğrenin.

ATILLA KART (Konya) — Sorunun cevabı değil bu!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bunu iyi öğrenin. Ve Hükümet Programı'nda söylenen şey gemi inşa sektörü. Kusura bakmayın, gemi inşa sektörünün yükselmesine cevap mıydı sizin yaklaşımınız? Değildi. Uçuyorsunuz. Gerçekleri konuşun. Ben gemi inşa sektörünün Türkiye'de parlamasını konuşuyorum, Hükümet Programı'nın içerisinde bu var, ama siz kalkıyorsunuz, olayı bireyselleştiriyorsunuz. İşte bu küçülmedir. Ve bir diğer konu...

OĞUZ OYAN (İzmir) — Niye yalanlamıyorsunuz?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bunlarla ilgili cevapları verdim, gerek yok.

Ve tabii ki burada özellikle bir gerçeği ortaya koymamız lazım, o da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı konusu.

Değerli arkadaşlar, bu konuda ben inanıyorum ki bu çatının altında burada bir endişenin olması söz konusu olamaz. Anayasamızda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı tanımlanmıştır, iş bitmiştir. Bunun üzerinde spekülasyona gitmenin anlamı yok. Ben "üst kimlik" diye bir tanım yaptım. Sayın Baykal farklı yaklaşım ortaya koydu. Ben aynı iddialarımın arkasındayım. Sayın Baykal da aynı iddialarının arkasında olabilir. Ben ona da saygı duyarım. Kendisi saygı duyar, duymaz, beni ilgilendirmiyor. Ama ben bunu bir düşüncenin ürünü olarak ortaya koyuyorum, bimselliğini ortaya koyarak iddia ediyorum ve Atatürk'ün Söylevi'ni ortaya koyarak,

oradan sayfalar açarak getirdim burada okudum ve burada da söyledim ve aksini iddia etmesi mümkün değildi. Bu bir vakıa. Ve biz üç kırmızı hattımızı söyledik. Bunlardan bir tanesi, etnik milliyetçiliğe biz karşıyız. Bölgesel milliyetçiliğe karşıyız. Dinsel milliyetçiliğe de karşıyız. Bunları hep söyledik. Çünkü, biz, bir defa, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ortak paydasında biriz, beraberiz, bütünüz. 780 bin kilometre kare bu Türkiye Cumhuriyeti topraklarında hepimiz aynı muameleye tabiyiz. Eğer ihmaller varsa, dikkat edin, bu dönemde bu ihmaller ortadan kalkmıştır.

Ülkemizde neler yapıldığının farkında değil bazı arkadaşlar. Bakınız, güneydoğu ve doğuya bu dönem içerisinde yapılan devlet yatırımlarının tutarı 5,5 katrilyondur. Eğitimde, sağlıkta, ulaşımda, enerjide, bütün o KÖYDES projelerinde bu adımlar atıldı.

Şunu söyleyeyim: Partim için “emanet oylar” ifadesini kullananlar, eğer kendilerine güveniyorlarsa, parti olarak seçime girseydiler, niye giremediler? (AK Parti sıralarından alkışlar) Ve nerelerden nasıl oylar alındığını da gayet iyi biliyoruz. Bunları da çok iyi biliyoruz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Barajı düşürseydiniz o zaman.

BAŞKAN — Lütfen laf atmayın arkadaşlar, çok rica ediyorum, lütfen.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ve bütün bunlara rağmen, AK Parti, hamdolsun, güneydoğuda, doğuda ortaya çok farklı bir performans koyarak, o verdiği hizmetlerin neticesini almıştır. Ta Hakkâri’sinden tutunuz, Van’ına, Muş’una, Bingöl’üne, her yere...

Mesela, yine, bakıyorum, ana muhalefet partisi temsilcisinin haberi yok, Bitlis’e, Teşvik Yasası’yla ilgili olarak, bir şeyin gitmediğinden bahsediyor; takip etmiyorsunuz, onun için. Bitlis’te yapılan yatırımlar var. Fakat yatırımları biz yapmayacağız, oraya artık özel sektör yapacak. Biz şu anda Bölgesel Teşvik Yasası’nı uyguluyoruz. Ama şimdi yeni dönemde sadece Bölgesel Teşvik Yasası değil, bir adım daha atacağız, Sektörel Teşvik Yasası’nı da incelemeye alıyoruz, onu da değerlendireceğiz. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Tabii, burada, üniter yapımız konusunda aslında farklı bir yaklaşım içerisinde değiliz, aynı şeyi düşünüyoruz, ama, buna, ben üst kimlik diyorum, bir başkası başka bir yaklaşım koyuyor, fakat, temelde aynı şeyleri düşünüyoruz. Fakat, burada bir şeyi özellikle vurgulamak istiyorum. Zaten burada da ifade edildi, ondan dolayı da ayrıca memnunum. Biz de bunu meydanlarda çok vurguladık. Değerli arkadaşlar, bütün bunların hepsi, bizi, dört tane kavramda aslında topluyor. Az önce arkadaşım da söyledi. O da: Tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet. Bu da bizi bağlıyor. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Ve cumhuriyetimizin temel değerleri üzerinden siyaset yapma dönemini bir kenara koymamız lazım. Bunun üzerinden siyaset yapmayalım ve bu fayda getirmiyor. Türkiye Cumhuriyeti demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir. Bu tartışılmaz ve bu konu üzerinde de, zaten, şu ana kadar yapılan iftiralar tutmadı, tutmayacak. Niye? Milletimiz gerçeği görüyor da onun için. Ve demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletinde biz hep şunu söyledik: Bakın, bunların herhangi bir

tanesini reddedemezsiniz dedik. Hepsi bir arada olduğu anda ideal devlet olur. İşte, biz, bunun savunucusuyuz. Demokrasiyi bir kenara koyamazsın. Laikliği bir kenara koyamazsın. Sosyal devleti bir kenara koyamazsın. Hukuk devletini bir kenara koyamazsın. Hem demokratik olacak hem laik olacak hem sosyal olacak hem de hukuk devleti olacak, mesele bu. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Millî hassasiyetler hepimizin ortak değeri, kimsenin tekelinde değil ve millî değerlerimiz noktasını da, manevî değerlerimiz noktasını da hep beraber sahiplenmemiz lazım. Sahiplenmediğimiz takdirde zaafa düşeriz ve bu bize kaybettirir, kazandırmaz. Ve bunun için de, bana göre, AK Parti kurulduğu günden bu yana çatışmacı kimlik siyaseti yerine, kucaklayıcı bir Türkiye siyaseti gütmektedir. Biz bunu yapıyoruz ve bundan sonra da bunu yapmaya devam edeceğiz ve AK Parti, hareketinin merkezine hiçbir zaman tek bir etnik, mezhebî, dinî, sınıfsal anlayışı yerleştirerek “biz ve diğerleri” ayrımı yapan kutuplaştırıcı siyaset tarzları yerine, her türlü farklılığı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ortak paydasında buluşturan kucaklayıcı bir siyaset tarzına sahiptir ve bundan sonra da bunu bu şekilde geliştireceğiz. Çünkü biz Türkiye partisiyiz ve tüm Türkiye’nin hükûmetiyiz, 70 milyon hükûmetiyiz, bir ayrım olamaz.

Sayın milletvekilleri, tabii ki, bu seçimler esnasında birçok şeyleri hep birlikte yaşadık, ama, bir gerçeği özellikle vurgulamak istiyorum, o da şudur: İşin başından itibaren, göreve geldiğimiz andan itibaren, nasıl bir Türkiye teslim aldık? Beş senede nereye geldik? Şimdi hedefimiz ne? Bunu hep söylüyorum, ama, bu, nedense bazı çevreleri rahatsız ediyor. Ben işin muhasebesini yapıyorum, yapmak durumundayım. Çünkü, muhasebe sadece para kayıtlarında olmuyor, siyasetin de bir muhasebesi var. Bu muhasebeyi yapmak durumundayız. Nasıl bir Türkiye devraldık? Şu anda nereye geldik? Bundan sonra nereye gideceğiz? Bu Program’ı da bunun için burada takdim ettik, bunun için bugün buradayız ve bundan dolayı kimsenin rahatsız olmaması lazım. Ve verdiğim rakamlar benim rakamlarım değil, Devlet Planlama Teşkilatının, TÜİK’in, Hazine’nin veya Merkez Bankası’nın rakamlarıdır ve bu rakamlarla konuşuyorum. Bu rakamların dışında bir rakam yok. Öyle zannediyorum ki, gazete rakamları zaman zaman bazı siyasileri de yanıltıyor olabilir. Yani, bu yanılgının içerisine düşmemek gerekiyor. İşte burada, şimdi birçok, bu tür yanılgılar var. Gönlüm arzu ederdi ki bu tür yanılgıların içerisine düşmeye-elim. Bunların içerisinde, örneğin “Vurgun, soygun, yolsuzluk; bunlar yaygınlaştı.” deniliyor. Allah aşkına, düşünebiliyor musunuz, biz göreve geldiğimizde 22 banka Fona devredilmişti. Hangi iktidar döneminde 22 banka Fona devredildi? Bunun Türkiye’ye maliyeti neydi? 40 milyar dolar ve şu anda, soruyorum, madem vurgun, madem yolsuzluk var, acaba bu dönem içerisinde yolsuzluğa karışan, iflasa giden veya Fona devredilen bir tane banka var mı? Bakın, 50 banka... (CHP sıralarından “İmar Bankası” sesleri)

İmar Bankası, geçmiş dönemin Fona hazır olan bankasıydı, Fona hazır olan bankasıydı.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) — Alakasız yok.

BAŞKAN — Çok rica ediyorum arkadaşlar. Bakın, bütün parti sözcülerini Genel Kurul dikkatle dinledi.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, soru soruyor, sorusuna da cevap veriyorlar.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Ama bu, yolsuzluk ilerleme raporunda var Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın Anadolu, rica ediyorum...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — İlerleme raporunda da ben sizlere gerekli olan cevabı burada vereceğim, çünkü doğru konuşan temsilcileriniz olduğu için ben de sizlere onun cevabını burada gayet güzel bir şekilde vereceğim, merak etmeyin.

Ve bu dönemde 4 tane finans kuruluşu, 46 banka olmak üzere hepsi kârdadır, hiçbirisi devlete yük değildir, tam aksine devlete vergisini öder duruma gelmiştir. Biz bu hâle getirdik.

Değerli arkadaşlar, bakınız “Yolsuzlukta Türkiye gerilere doğru...” veyahut da “Çok daha yolsuzluk hacmi artıyor.” gibi bir çirkin yaklaşım. Buyurun, Uluslararası Saydamlık Örgütünün raporunu ben size açıklıyorum: Örgütün 2004 yılındaki raporunda yolsuzluk sıralamasında 77’nci sırada olan Türkiye 2005’te 65’inci sıraya çıkmıştı, Türkiye bu yılki raporda 60’ıncı sıraya yükseldi ve Türkiye araştırmada 3,8 puan aldı. (AK Parti sıralarından alkışlar) Buyurun.

Şimdi, işimize geleni burada okuyup işimize gelmeyen göz ardı etmenin anlamı yok. Burada birbirimizi aldatmayalım, tercihi de tere satmayalım, kusura bakmayın.

Bakın, görev zararları stokundan bahsettiniz. Buyurun, görev zararlarını okuyorum şimdi de. Hadi inkâr edin bakalım. 1999: Ziraat Bankasının görev zararı 6,2 katrilyon, Halk Bankasının görev zararı 4,2 katrilyon. 2000’de 8,2 katrilyon Ziraat Bankasının görev zararı, Halk Bankasının 6,9 katrilyon; 2001’in 12,1 katrilyon, Halk Bankasının 10,8 katrilyon, toplam 22,9 katrilyon ve buna ben, ayrıca batık kredi var, yani Türkiye Emlak Bankasının faaliyetlerinin durdurulduğu 6/7/2001 tarihi itibarıyla Ziraat ve Halk Bankalarına 2,3 milyar yeni Türk liralık zarar devredilmiş, onu katmıyorum, o ayrı ve bu rakamlar, biliyorsunuz, IMF ile yapılan anlaşma gereği ondan sonra, artık, görev zararları olayı kaldırıldı, bizim dönemimizde, dikkat edin, görev zararı diye bir olay yok, bu iş bitti. (AK Parti sıralarından alkışlar) Acaba, görev zararı var diyebilecek misiniz?

Şu anda Ziraat Bankası Avrupa’nın sayılı bankaları arasında yer alıyor, Halk Bankası hakeza öyle, Vakıfbank hakeza öyle ve şimdi bunlar ortaklarına da kâr dağıtır hâle geldiler. Bakın nereden nereye. Bu rakamları lütfen görelim ve Türkiye’nin şu anda en yüksek faiz uygulamasını yaptığından bahsediyorsunuz. Ayıptır, gerçekleri yansıtmayalım, aldatmayalım halkımızı.

Değerli arkadaşlar, biz göreve geldiğimizde Türkiye’de nominal faiz, eğer biraz ekonomi biliyorsanız, yüzde 64’tü, ama şimdi, buyurun, 17-19 aralığında.

BİHLUN TAMAYLIGİL (İstanbul) — Reel faiz...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Reel faize geleyim, onu da söyleyeyim: Sayın Baykal'ın bu ülkede Maliye Bakanı olduğu zamanlarda, reel faiz yüzde 40'tı, yüzde 40...

DENİZ BAYKAL (Antalya) — Hiç alakası yok.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Şimdi ise yüzde 8... (AK Parti sıralarından alkışlar)

DENİZ BAYKAL (Antalya) — Hiç alakası yok. Atıyorsunuz, atıyorsunuz...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Yüzde 8... Fark burada.

Döneminizin bütün resmî rakamlarını, Sayın Baykal, hepsini indirdim, hepsine baktım, hepsi de gayet ortada, güzel.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) — Sayın Başbakan, dünyada bizden daha fazla yabancı paraya faiz veren ülke var mı?

BAŞKAN — Arkadaşlar, lütfen dinleyelim, laf atmayalım.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Şimdi, bakınız, neyi söylerseniz söyleyin...

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) — Hayır, hayır, var mı?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bakın...

BAŞKAN — Çok rica ediyorum...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Ne isterseniz onu söylüyorsunuz zaten.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bakın, ben sizi gayet sakın bir şekilde dinledim.

BAŞKAN — Sayın Anadolu, Sayın Kılıçdaroğlu, sizin örnek olmanız lazım.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Lütfen siz de dinleyin. Lütfen siz de dinleyin.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) — Hayır, dinliyoruz ama, sizin sorularınıza yanıt veriyoruz.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Böyle laf atmayla bu işler olmaz.

BAŞKAN — Rica ediyorum arkadaşlar!

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) — Ama, rakamları çarpıtmayalım. (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ve bakınız, değerli arkadaşlar...

BAŞKAN — Sayın Canikli, Sayın Ataş, lütfen...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — ... yüzde 64 nominal faizle bu ülkede siz kredi verdiğiniz zaman, yabancıya o zaman da çok çok daha yüksek parayla bunu veriyordunuz. Şimdi ise yüzde 17-19 aralığında bu uygulama

mayı yapıyorsunuz. Haa, biz bunu savunuyor muyuz? Savunmuyoruz. Ama, 64'ten 17'ye gelmeyi de lütfen takdir edin. Beş senede üç haneli rakamlardan 64... Oradan teslim aldık ve 64'ten de bunu 17-19 aralığına indirdik ve bunu görmemezlikten gelemesiniz.

Öbür tarafta, buyurun, işte enflasyon ortada. Şu anda bu ayınkini de sizlere söyleyeyim -7,39 yıl sonu itibarıyla olacak- ve şimdi sizlere hemen vereyim: Yüzde 10, azami reel faiz şu anda yüzde 10. Bu kadar! (*AK parti sıralarından alkışlar*) Yani, halkımızı aldatmanın anlamı yok, halk aldanmıyor, işte 22 Temmuzda da aldanmadı, ortaya koydu gerçekleri. (*AK Parti sıralarından alkışlar*)

Ve bir başka gerçek daha burada var: Enflasyon. Niye enflasyonu görmüyorsunuz?

ESFENDER KORKMAZ (İstanbul) — Kredi kartı faizi yüzde 106.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Biz göreve geldiğimizde enflasyon neydi? Yüzde 30...

ABDULLAH ÖZER (Bursa) — Enflasyonun 2 katı faiz var.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — ... Şimdi 7,39; burada.

Arkadaşlar, ülkemde, Ziraat Bankası, çiftçime yüzde kaç faizle veriyordu krediyi? Yüzde 59. Şimdi, 7 ile 13 aralığında. (*AK Parti sıralarından alkışlar*) Bak nereden nereye geldik, niye bunu görmüyorsunuz? Öbür tarafta esnaf... Halk Bankası yüzde kaçla veriyordu? Yüzde 47 faizle veriyordu. Yani bunları ben söylerken, 2002 önce-sini ortaya koyma bakımından söylüyorum.

ESFENDER KORKMAZ (İstanbul) — Sayın Başbakan, kredi kartı faizi yüzde 106

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Daha gerilere gidersek, daha gerilerde bu çok daha yüksekti.

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar...

ESFENDER KORKMAZ (İstanbul) — Kredi kartı faizinden bahset!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ve bakınız, esnafa verdiğimiz kredi ise yüzde 47'den 13'e düştü bizim dönemde, düşürdük.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) — Yüzde 47, enflasyonun altında o zaman Sayın Başbakan, şimdi üzerinde.

BAŞKAN — Arkadaşlar, Parlamentoda böyle bir müzakere usulü var mı?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Akif Bey, sen de ekonomiyi biraz öğren. Bu, defterdarda vergi memurluğuna benzemez. (*AK Parti sıralarından alkışlar*) Ona benzemez.

Ve tabii bir karanlık tablodur gidiyor, nasıl bir karanlık tabloysa onu anlamakta da zorlanıyorum. Fakat, ben ortaya resmî rakamları koyuyorum ve resmî rakamlarla konuşuyorum ve resmî rakamlar da bu gerçeği ortaya koyuyor ve gerçekler burada.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) — Vergi memuru olmak ayıp bir şey mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bakın, şurada bir başka şey daha var. Nedir o? Mesela vergi. Vergide, deniyor ki: “Döneminizde vergi tahsilatında düşüş var.” Neye göre söylüyorsunuz? Bilerek mi söylüyorsunuz? Kim bunu size söyledi? Değerli arkadaşlar, bakınız, vergide, vergi tahsilatında, 2002’de bizim vergi tahsilatımız, değerli arkadaşlar, 2002 sonu itibarıyla rakamı veriyorum...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Kim dedi efendim bu vergi tahsilatında düşüşü?

BAŞKAN — Sayın Anadol, çok rica ediyorum... Sayın Anadol...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Kim söyledi efendim?

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, Sayın Anadol...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Kim söyledi merak ediyorum.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ben, kim söylediyse cevabımı ona veriyorum.

BAŞKAN — ...çok rica ediyorum...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Kim o?

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) — Biz böyle bir konu gündeme getirmedi ki siz cevap veriyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Anadol, Sayın Başbakana oradan ikide bir niye laf atıyorsunuz?

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Nasıl?

BAŞKAN — Hayır, niye laf atıyorsunuz? Yani sizin hoşunuza giden şekilde konuşmaya mecbur mu Sayın Başbakan?

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Hayır, öyle bir mecburiyeti yok da, gerçeği konuşmak mecburiyetinde.

BAŞKAN — Nasıl ki sizin sözcünüzü bütün Genel Kurul dikkatle, sessizce dinledi, siz de dinlemek zorundasınız, rica ediyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar) Çok rica ediyorum arkadaşlar.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Ben laf atmıyorum, soru sordum.

BAŞKAN — Hayır, oradan soru sormak gibi bir usul var mı yani? Böyle bir şey olabilir mi? Çok rica ediyorum arkadaşlar.

Buyurun Sayın Başbakanım.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) — Ama, yapılan eleştiriye cevap veriliyor, olmayan eleştiriye cevap verilmez ki Sayın Başkan.

BAŞKAN — Aman efendim, size mi soracak nasıl konuşacağını? Nasıl isterse öyle konuşur, Sayın Kılıçdaroğlu nasıl konuştuysa. (AK Parti sıralarından alkışlar)

K.KEMAL ANADOL (İzmir) — Usullere uyacağız, sürede de uyacağız biraz sonra.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) — Daha on üç dakika var, dur bakalım.

BAŞKAN — Süreye uyacağız.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ben, merak etmeyin, süreyi falan ihlal etmem, hiç ihlal etmedim bugüne kadar, dikkat ederim. Ne kadar müsaade edilirse o kadar konuşurum.

Ve vergi noktasındaki rahatsızlığa fazla değinmeyeyim. Fakat, mesela turizmle ilgili burada bir eleştiri yapıldı. Değerli arkadaşlar, vergide olan bu sıçrama turizmde de kendisini gösterdi. Bakın, turizmde, biz göreve geldiğimizde 8,9 milyar dolarlık bir gelirimiz vardı. Ama, 2006 sonu itibarıyla bu, 17 milyar dolara çıktı. İnşallah, bu yıl bu rakam çok daha fazlasıyla bir artış ortaya koyacak. 2005 yılı rekordu; 2007, 2005'i aşacak, bunu ortaya koyuyor. Tabii, burada şu söylendi, dendi ki: Türkiye'de turizm denince, işte maalesef, sadece hava, deniz, kum anlaşılıyor. Bizim iktidarımız bu anlayışı yıktı. Buna yayla turizmini, buna dağ turizmini, buna kültür turizmini, buna sağlık turizmini, buna kongre turizmini, hepsini ilave etmek suretiyle, örneğin, şu anda herhâlde İstanbul'un turizmi, hava, deniz, kum değildir değil mi? İstanbul'un turizmi tamamen kongre turizmi ağırlıklıdır ve İstanbul'un otelleri full çalışmakta. Daha önce böyle bir şey söz konusu değildi.

MUSTAFA ÖZYÜREK (İstanbul) — Memnun oluyoruz bunlara.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Çok teşekkür ediyorum.

Ve bu hızla gidiş Antalya'ya da yansıdı. Antalya'da da, biliyorsunuz, artık, yüzde 100, doluluk oranı full ve ekim sonu itibarıyla da, şu anda otellerimiz Antalya'da dolu. Temenni ediyoruz ki, yıl sonuna kadar bunu yayalım ve Antalya, o da artık, şu andaki bütün mevcut destinasyon merkezlerini daha da artırarak, sadece bir hava, deniz, kum değil, kongre turizminin de inşallah yaygınlaştığı bir alan hâline geliyor.

Bakın, dünyanın bütün meşhur iş adamları golf için Antalya'ya geliyorlar. Antalya'ya bu geliş, Türkiye'nin dışarıda tanıtımı için de çok çok olumlu bir -bizim için- hareketlenmedir. Bu da devam ediyor.

Bir diğer konu, suyla ilgili konu.

MEHMET ŞEVKİ KULKULOĞLU (Kayseri) — Su yok ki memlekette?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bu konuda, tabii ki, şu anda birçok yatırım var. Mesela HES projelerimiz var özel sektöre ihale edilmiş olan. Bir diğer taraftan, şu anda Yusufeli Barajı'nın inşallah temelini atıyoruz. Bir diğer taraftan, şu anda Ilısu Barajı'yla ilgili temelimizi attık, çalışmalarımız hızlanıyor. Bir diğer taraftan, Afşin-Elbistan'ın (C) ve (D) termik santrallerinin inşallah temelini atıyoruz, ihalesi yapılacak, o süratle gelişecek. Diğer birçok ildeki barajlarımızda şu anda hızlanma sürecine giriyoruz.

Tabii, burada bir konuyu özellikle vurgulamam lazım. Ilısu Barajı'na ideolojik yaklaşımı lütfen bırakın. Bakın, bu bir ideolojik yaklaşımdır. *(DTP sıralarından gürültüler)*

GÜLTAN KIŞANAK (Diyarbakır) — Kültürel yaklaşım...

SEVAHİR BAYINDIR (Şırnak) — On iki bin yıllık tarih...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Hasankeyf konusunda iktidarımızın gösterdiği hassasiyeti kimse gösteremez. Onunla ilgili atılması gereken adımların biz hepsini attık. Orada tarihi sular altında bırakma anlayışı diye bir şey yoktur. Bütün oradaki... *(DTP sıralarından gürültüler)*

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) — Birkaç taşı taşıyacaksınız!

AHMET TÜRK (Mardin) — Nasıl taşınacak?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Artık teknoloji geliştii, sizin bunlardan haberiniz yok.

SIRRI SAKIK (Muş) — Bütün her şeyden senin haberin var, başka kimsenin yok!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Oradaki bütün o yapıların hepsi, bütün numaratajlarıyla birlikte bunlar yapılmıştır ve ondan sonra, en uygun olan mahale onlar oradan taşınacak ve yeni bir Hasankeyf orada tesis edilecektir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

SEVAHİR BAYINDIR (Şırnak) — Nereye taşıyacaksınız?

Şimdi, bir taraftan su diyoruz. Hasankeyf olmazsa olmaz diyemeyiz, ama Ilısu olmazsa olabilir... Yok öyle bir şey.

AHMET TÜRK (Mardin) — Taşdıktan sonra ne anlamı kalır Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Sayın Türk, lütfen...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bunu yapmak durumundayız, yapacağız ve yapıyoruz, bunda kararlıyız.

Bütün çalışmalar bitti, ama ülkemizden de birilerinin, Avrupa'da, Ilısu Barajı'yla ilgili kredi verilmemesi konusundaki çalışmalarını da çok iyi biliyoruz. Lütfen burada herkes kendine çekidüzen versin.

HASİP KAPLAN (Şırnak) — Birilerini açıklayın Sayın Başbakan.

AHMET TÜRK (Mardin) — Açıklayın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ve bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar doğru değil. Bakın ne dedim, burada hep beraber el ele vereceğiz, el ele vereceğiz ki, ülkemizde su noktasında sıkıntı yaşamayalım. Yarın kalkıp da bir Ilısu'nun Güneydoğu için ehemmiyetini bir kenara koyabilir misiniz? Koyamazsınız. Bunlar yapılacak.

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) — Sayın Başbakan, bir baraj yerine iki baraj yaparsanız Hasankeyf kurtulur.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ve bu adımlar atılıyor ve bunların bütün teknik çalışmaları en ince teferruatına varıncaya kadar ekiplerimiz tarafından yapılmıştır ve adımlar da buna göre atılmıştır.

Aynı şekilde, diğer tüm illerde... Mesela Yusufeli'ni yapıyoruz. Biz, Yusufeli'nde şu anda bir ilçeyi kaldırıyoruz Yusufeli Barajı'nı yaparken...

AHMET TÜRK (Mardin) — Biz barajlara karşı değiliz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ama, ilçeyi bir başka bölgeye taşımak suretiyle, orada farklı bir ilçe meydana getiriyoruz. Bütün bu adımlar buna göre atılıyor.

Yani, bir şeyi söylerken, biz, ülkemizin ve insanımızın menfaatini öne çıkarak öncelikle bunu konuşalım.

Turizmde bizim özellikle kültürel değerlerimize, eserlerimize bu dönemde verilen değer hiçbir dönemde verilmemiştir. Şu anda, gerek Vakıflar Genel Müdürlüğümüz olarak gerekse Kültür ve Turizm Bakanlığımız olarak son beş yıl içerisinde yapılan renovasyon ve restorasyon çalışmaları yaklaşık dört bine ulaşmıştır.

Değerli arkadaşlar, hiçbir dönemde bunlar yapılmadı. Ve Vakıflar Genel Müdürlüğü... Onu da burada hatırlatmamda fayda var, yani milli bütçeden değil, daha çok Vakıfbank'ın dağıttığı temettüden payını almak suretiyle bu yatırımları gerçekleştirmiştir. Yolsuzlukların içerisinde olan bir hükümet olmuş olsa, bu yatırımları siz neyle yapacaksınız? *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Bunlar böyle yapıldı. Ama, tabii, Türkiye'de haber kanalları farklı çalışıyor. Haber kanallarının farklı çalışması sebebiyle de, tabii, gerçekler devamlı saptırılıyor.

Ve Güneydoğu ile ilgili ekolojik yatırımlar noktasında, arkadaşlar, çok ciddi yatırımlar burada yapıldı. Mesela sadece Güneydoğu ve Doğu ile ilgili söylüyorum: 849 proje uygulandı. Türkiye genelinde 1.874 proje uygulandı.

"Doğu ve güneydoğuda hayvancılığa önem verilmiyor!" İnsaf! Şu anda doğu ve güneydoğu başta olmak üzere en büyük yatırım bu noktada -tarım ve hayvancılıkta- doğu ve güneydoğuya yapılmıştır. Bakınız, biz, özelleştirmeden doğu ve güneydoğudaki Et ve Balık Kurumunun bütün fabrikalarını çıkardık. Niye? Şu anda oradaki besiciliği destekleyelim diye bunu yaptık. Çünkü, orada vatandaşlarımız hayvanlarını kestiremiyorlardı ve güçleri elvermediği için batıya da bunları satmıyorlardı ve hayvan kilo kaybından dolayı da benim oradaki köylüm zarara uğruyordu. Biz o zarardan onu kurtaralım diye onlara orada "Et ve Balık Kurumu olarak burada artık faaliyetlerimiz devam edecek ve sizleri mağdur etmeyeceğiz." dedik. Ve Et ve Balık Kurumunun bir iki tane yeni fabrikasının açılışını da bizzat kendim gittim yaptım. Bunlardan bir tanesi Ağrı'da. Gittim yaptım. Niye? Derdimiz başka bizim. Türkiye'nin seksen bir vilayetin buradaki hesabını veririm. Çünkü, seksen bir vilayetin nereden olduğunu çok iyi biliyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Dört dakikanız kaldı Sayın Başbakan.

SIRRI SAKIK (Muş) — Sayın Başbakan, Hakkâri ve Şemdinli'nin hesabını verin. Şemdinli'de ne oldu?

BAŞKAN — Sayın Sakık, rica ediyorum.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ve değerli arkadaşlar, bakınız burada yine özellikle bir şeyi vurgulamak istiyorum. O da, bizim bu dönem içerisinde sıfır tolerans, işkence noktasında... Evet, iddialı olarak söylüyorum, işkencede sıfır tolerans. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* İspatınız varsa çıkar konuşursunuz. Öyle lafla, belli mahfilleri yanlarına, arkasına alarak bunu söyleyemezsiniz. İspat gerektirir bu. Varsa ispatınız söylersiniz, biz de gereğini yaparız. Bizim Hükümet olarak sorumluluğumuz, bu tür bir ispat olduğu zaman gereğini yapmaktır. Ama, iddia da, müddei de, iddiasını ispatla mükelleftir. Ve ülkemde benim şu anda işkence diye bir olay yoktur ve bunu bildikleri hâlde, birilerinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gitmesini de Avrupa Birliğine giderek yalan yanlış haberler taşımasını da anlamak mümkün değildir, bunu da burada söylemek zorundayım ve biz, bunların da gidip belli yerlerde kavgasını veriyoruz, onu da anlatmak durumundayım. Biz burada hep beraber el ele vereceğiz...

SELAHATTİN DEMİRTAŞ (Diyarbakır) — İşkenceyi örteceğiz!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — ...ülkemizin menfaati neyi gerektiriyor, bunun peşinde koşacağız. Eğer biz bunu başarırız, Türkiye o zaman işte o arzu edilen sıçramasını yapacaktır. Ekonomi -konuşmamda ne dedim Hükümet Programı'nı okurken- demokrasiyle atbaşı gidecek dedim. Birisi ileride, birisi geride olmaz, atbaşı giderse, o zaman başarı olur ve biz bunu başaracağız. Bunun bedellerini ödeyerek buralara geldik, zembille sarkıtılmadık, damdan düştük, dolayısıyla da bunun ne getirdiğini ne götürdüğünü iyi biliyoruz. Ama kalkıp da kişi başına millî gelirin ne demek olduğunu bilmezse bir insan ben ne diyeyim? Yani ekonomide, bir ülkenin kalkınmasında ölçü şudur: Kişi başına millî gelir nedir veya toplam millî gelir nedir? Bakınız, şu anda bizim nüfusumuz 73 milyon diye gösteriliyor ve 73 milyon diye biliyoruz, ama şimdi biliyorsunuz ciddi bir sayım yapılıyor, bu sayımın neticesinde bu rakam daha da kesinleşecek, net olarak ortaya çıkacak ve inşallah, geldiğimiz bu 400 milyar dolar millî gelir seviyesini Türkiye artık aşacak, daha yukarılara çıkacağız. Bundan memnun olalım, bundan mutlu olalım. Niye rahatsız oluyoruz? Ve ben isterim ki, bu konuda katkınız ne olabilir? Ve biz bu işin hizmetkârlığını yapalım, hamallığını yapalım, sizin de bu noktada katkılarınız olsun ve bu katkılarınızı biz değerlendirelim. Değerlendirmedığımız zaman da istiyoruz ki burada her türlü eleştiriyi tabii ki yapacaksınız, buna bizim saygımız var, aksini iddia edemeyiz. Ama, el ele vereceğiz, omuz omuza vereceğiz ve Türkiye'mizi o arzulanan hedefe hep beraber taşıyacağız.

Değerli arkadaşlarım, IMF'yle ilgili konu: Tabii, IMF, Avrupa Birliği, bu konudaki hassasiyetler de enteresan. Şunu söylemem gerekiyor: Yani göreve geldik, IMF'e Türkiye'nin borcu 23,5 milyar dolardı. Ama, bakın, şu anda IMF'e Türkiye'nin borcu 7 milyar 777 milyon dolara düştü. Oradan buraya. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Aynı şekilde, Merkez Bankasının rezervi 26,8 milyar dolardı. Şimdi ise 69,2 milyar dolara çıktı. Şimdi, burada deniyor ki -o da çok enteresan- "Efendim, bu, Türkiye'ye gelen sıcak paranın karşılanması içindir."

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) — Garantisi için.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Yani, hakikaten bunu anlamak mümkün değil.

ABDULLAH ÖZER (Bursa) — Sıcak para ne kadar?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — “Bunun karşılanması içindir.” vesaire... Bunları anlamak mümkün değil.

ABDULLAH ÖZER (Bursa) — Vergi ödmeden nasıl duruyor sıcak para Türkiye’de?

BAŞKAN — Lütfen!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Değerli arkadaşlar, sıcak para nasıl gelir, nasıl gider? Doğrudan yabancı sermaye Türkiye’ye nasıl geliyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Başbakanım, bir dakika lütfen.

İki dakika süreniz. Lütfen, bitiriniz efendim.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Özellikle, ben şunu söyleyeyim: Değerli arkadaşlar, sıcak paranın gelişi gidişi, menkul kıymetler içerisinde bir sirkülasyon olayıdır, ama doğrudan yabancı sermaye olayı farklıdır. Burada doğrudan yabancı sermaye ile sıcak paranın karıştırıldığını da gördüm. Bir defa, doğrudan yabancı sermaye Türkiye’ye girdiği zaman ileri teknolojiyi getirdiği gibi bir de dünya pazarını getiriyor. Yani, bizim dünyada bir pazar bulma sıkıntımız olmuyor, çünkü onların dünyada zaten pazarı var ve nedir buraya gelirken onların tek hedefi? Bir: Emegi burada daha ucuz buluyor, doğru ve bunun dünyaya pazarlanması noktasındaki gücünü ortaya koyuyor. Ama, unutmayalım, bakın, geçen yıl 20,1 milyar dolar, bu yıl da şu andaki gidişi, inşallah, fevkalade bir aksilik olmazsa 25 milyar dolara ulaşacağız. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Ve ülkemizin bu şekilde her tarafı inşallah imar olacak.

Ben, sözlerimi burada toparlıyorum ve tüm bu Programımıza katkısı olan arkadaşlarıma ve bunun yanında tüm eleştirilerini olumlu-olumsuz yapan Parlamento çatısı altındaki grup ve milletvekili arkadaşlarıma, huzurunuzda Partim ve Grubum adına çok çok teşekkür ediyorum ve sonucunun ülkemiz, milletimiz için hayırlara vesile olmasını Allah’tan temenni ediyorum, saygılar sunuyorum. *(AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Başbakan.

HASİP KAPLAN (Şırnak) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Son söz milletvekilinindir kuralı gereğince, Sakarya Milletvekili Sayın Ayhan Sefer Üstün’e söz vereceğim. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

Sayın Üstün, süreniz on dakikadır.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; 60’ıncı Hükümet Programı üzerinde şahsım adına söz aldım, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, 22 Temmuz seçimleriyle birlikte Türkiye demokratik bir süreç yaşadı. Bu süreçle birlikte, demokratik makamlar bir bir sahiplerini buldu. Ben hepsine ayrı ayrı başarılar diliyorum. Artık, sürecin sonuna yaklaştık. Bugün, burada, 60'ıncı Hükûmetin Programı üzerinde görüşmeler yapıldı, değerli partilerimizin sözcüleri eleştirilerde bulundu, milletvekillerimiz de görüşlerini serdetti. Sayın Başbakanımız, çok veciz bir dille bu görüşleri, bu eleştirileri cevapladı. Bu saatten sonra, benim, bunun üzerine bir söz söylemem gerçekten şık olmaz.

Milletimiz 60'ıncı Hükûmet için, başarılı olması için dua ediyor. Ben de başarılı olacağına inanıyorum. Bir Türk vatandaşı olarak ben de dua ediyorum. İnşallah başarılı olacaklardır. Bir milletvekili olarak da başarılı olmaları için bu Mecliste elimden gelen katkıyı sağlayacağım. Allah yâr ve yardımcıları olsun. Cenabı Allah onları başarılı kılsın diyor, saygılar sunuyorum. *(AK Parti sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Üstün.

DENİZ BAYKAL (Antalya) — Sayın Başkan...

HASİP KAPLAN (Şırnak) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Bir dakikanızı rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Baykal, buyurunuz

DENİZ BAYKAL (Antalya) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan konuşmasında, benim Maliye Bakanlığı yaptığım 1974 yılıyla ilgili reel faiz oranlarını telaffuz etti. Söyledikleri ile ilgili bir küçük açıklama yapmam lazım.

BAŞKAN — Sadece bu konuyla ilgili olmak üzere buyurunuz efendim. *(CHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Güven oylamasının, Anayasa'nın 110'uncu, İç Tüzük'ün 124'üncü maddeleri gereğince, görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir.

Buna göre, güven oylaması, 5 Eylül 2007 Çarşamba günü yapılacaktır.

Değerli milletvekilleri, alınan karar gereğince, Başkanlığın Genel Kurula sunuşlarını ve işaret oyuyla yapılacak seçimleri yapmak üzere 4 Eylül 2007 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Teşekkür ediyorum.

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 23 Cilt 1 Birleşim 11
Sayfa 235-244
5 Eylül 2007 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkan Vekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Yaşar TÜZÜN (Bilecik)

Canan CANDEMİR ÇELİK (Bursa)

Açılma Saati: 15.05

Güvenoylaması

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 11’inci Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN — Değerli milletvekilleri, şimdi gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında Anayasa’nın 110 ve İç Tüzük’ün 124’üncü maddeleri gereğince güven oylaması yapılacaktır.

Güven oylamasının açık oyla yapılması İç Tüzük’ün 124’üncü maddesi gereğidir.

İç Tüzük’ün 139’uncu maddesine göre de açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir.

Açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Alınan karar gereğince, açık oylama elektronik cihazla yapılacaktır.

Oylama için beş dakikalık süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin oy pusulalarını oylama için öngörülen beş dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Ayrıca, vekâleten oy kullanacak sayın bakanlar varsa hangi bakana vekâleten oy kullandığını, oyunun rengini ve kendisinin ad ve soyadı ile imzasını taşıyan oy pusulasını, yine oylama için öngörülen beş dakikalık süre içinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Sayın milletvekilleri, pusula gönderen arkadaşlarımız lütfen Genel Kurul salonundan ayrılmasınlar.

Şimdi, açık oylamayı başlatıyorum. (Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, oy kullanma için verilen süre sona ermiştir ancak pusulayla kullanılan oyların sayımını yapacağız. Bu nedenle, sonucu biraz sonra açıklayacağım.

Saygın Agâh Kafkas?	Burada.
Sayın Mehmet Tunçak?	Burada.
Sayın Akif Gülle?	Burada.
Sayın Dengir Fırat?	Sayın Fırat?
Sayın Onur Öymen?	Sayın Öymen?
Sayın Fatih Atay?	Burada.
Sayın Recep Taner?	Burada.
Sayın Zekeriya Akıncı?	Burada.
Sayın Bekir Aksoy?	Burada.
Sayın Ahmet Deniz Bölükbaşı?	Burada.
Sayın Önder Sav?	Burada.
Sayın Yılmaz Ateş?	Burada.
Sayın Şevket Köse?	Sayın Köse?
Sayın Dengir Fırat?	Burada.
Sayın Köse?	Burada.
Sayın Öymen?	Sayın Öymen? Yok.
Sayın Murat Başesgioğlu?	Burada.
Sayın Yahya Doğan?	Burada.
Sayın Recep Akdağ?	Burada.
Sayın Binali Yıldırım?	Burada.
Sayın Mehmet Sevigen?	Burada.
Sayın Şinasi Öktem?	Burada.
Sayın Bayram Meral?	Burada.
Sayın İlhan Kesici?	Burada.
Sayın Mustafa Özyürek?	Burada.
Sayın Necla Arat?	Burada.
Sayın Öymen?	Şu ana kadar Sayın Öymen yok.
Sayın Hasan Altan?	Burada.
Sayın Mehmet Aydın?	Burada.
Sayın Ahmet Ersin?	Sayın Ersin? Sayın Ersin yok.
Sayın Anadol?	Burada.
Sayın Mehmet Ali Susam?	Sayın Susam? Şu anda yok.
Sayın Mehmet Şevki Kulkuloğlu?	Burada.
Sayın Durdu Özbolat?	Sayın Özbolat? Yok.

Sayın Cevdet Selvi?	Sayın Selvi burada.
Sayın Osman Durmuş?	Sayın Durmuş burada.
Sayın Bilgin Paçarız?	Burada.
Sayın Kemal Unakıtan?	Burada.
Sayın Erol Tınastepe?	Burada.
Sayın Ülkü Gökalt Güney?	Burada.
Sayın Fuat Çay?	Burada.
Sayın Mahmut Esat Güven?	Burada.
Sayın Durdu Özbolat?	Yok.
Sayın Mehmet Ali Susam?	Burada.
Sayın Ahmet Ersin?	Burada.
Sayın Onur Öymen?	Burada.
Sayın Durdu Özbolat?	
Sayın Hamza Yerlikaya?	Burada.
Sayın Afif Demirkıran?	Burada.
Sayın Mustafa Çetin?	Burada.
Sayın Osman Coşkunoğlu?	Burada.
Sayın Seyit Eyyüpoğlu?	Burada.
Sayın Hasip Kaplan?	Burada.
Sayın Hüseyin Çelik?	Burada.
Sayın Gülşen Orhan?	Burada.
Sayın Özbolat?	Burada.

Sayın milletvekilleri, güven oylamasının sonucunu arz ediyorum:

Kullanılan oy sayısı :	535
Kabul :	337
Ret :	197
Çekimser :	1x

Bu sonuca göre, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna Meclisimizce güvenoyu verilmiştir. *(AK Parti sıralarından alkışlar)* Kendilerini ve tüm Bakanlar Kurulunu kutlar, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı ve başarılı olmasını dilerim.

Sayın Başbakanın teşekkür için söz talebi vardır.

Buyurun Sayın Başbakan. (AK Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, Bakanlar Kurulunun güvenoyu alması dolayısıyla yaptığı teşekkür konuşması

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Meclisimizden güvenoyu alan 60'ıncı Cumhuriyet Hükümetimizin, ülkemiz için, milletimiz için hayırlı olmasını Allah'tan temenni ediyorum.

(x) Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağın sonuna eklidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisimizin güvenoyuna mazhar olan Hükümetimiz, şundan itibaren ülkemizin hizmetine kaldığı yerden devam edecektir.

Hükümetimizin Programı üzerine yapılan görüşmelerde eleştirilerini ve uyarılarını dile getiren muhalefet partilerimizin grup sözcülerine, bir kez daha partim, grubum adına teşekkür ediyorum. Kuşkusuz, bu eleştiri ve uyarılar, izleyeceğimiz siyasete önemli katkılar sağlayacaktır. İnanıyorum ki, Türkiye, 60'ıncı Hükümet döneminde çok daha ileri kazanımlar elde edecektir.

Demokrasimizin güçlenmesi, hukuk devletimizin sağlam temeller üzerine yükselmesi, toplumsal refah ve huzurun artması ve yaygınlaşması, hükümetimizin temel hedefi olacaktır. 70 milyon vatandaşımızın mutluluğu ile gelecek nesillerimizin emniyet duygusu içerisinde Türkiye'yi sahiplenmesi için, bu iktidar sürecini en verimli şekilde değerlendireceğiz. Biliyoruz ki, Türkiye bu istikrar tablosuna büyük emek ve gayretlerle ulaştı, istikrarı millet eliyle tahkim etti.

Büyük milletimizin bu vefakâr asaletine uygun bir siyaset üretmek hepimize adaletli olma sorumluluğu yüklüyor. Adaletin mülkün temeli olduğunu hiçbir zaman aklımızdan çıkarmadan, devletimizin itibarını, mutlaka milletimizin itibarıyla birlikte yükseltmek izleyeceğimiz siyasetin temel rotası olacaktır.

Herkesin ve her kesimin emniyet ve güven içinde olmasını istiyoruz. Tarafsızlık, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında ayrımcılık yapmamak, adaleti bütün bölgelerimize ve bütün insanlarımıza ulaşacak şekilde yaygınlaştırmak şiarımızdır. Özellikle devletle milletin arasındaki hukuku, adalet ve kalkınma temelinde derinleştirmek için hepimize düşen sorumluluklar olduğu malumunuzdur.

Millî menfaatlerimiz konusunda hepimiz biriz ve tek yüreğiz. İstiklalini, şerefli bayrağını sonsuza kadar sahiplenecek olan bu aziz milletin biz siyasetçilerden beklediği en önemli şey, ülkemizi bir bütün olarak kucaklamaktır. Hiçbir vatandaşımızın mahzun olmaması, bütün vatandaşlarımızın aidiyet duygularının güçlenmesi, sosyal dokumuzun sağlamlaşması, merhametin, şefkatin, adaletin yaygınlaşmasına bağlıdır.

Bu yüksek idealler için Türkiye'ye yapacağınız hizmetlerden dolayı her bir milletvekili arkadaşımı, bütün parti liderlerini ve gruplarını yürekten selamlıyorum. Güvenoyu alan 60'ıncı Hükümetimize Allah'tan hayırlı başarılar diliyor, hepinize teşekkür ederken Allah yâr ve yardımcımız olsun diyor, saygılar sunuyorum. (AK

Parti ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar; CHP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ediyoruz Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, gündemde bulunan konuları sırasıyla görüşmek için, Anayasa ve İç Tüzük gereğince 1 Ekim 2007 Pazartesi günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.08

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun güven oylamasının sonucu

(Kabul edilmiştir)

Program: 31.08.2007
Güvenoylaması: 05.09.2007
Üye Sayısı: 550
Kabul Edenler: 337
Reddedenler: 197
Çekimserler: 1
Mükerrer Oylar: 0
Toplam: 535
Açık Üyelikler: 2

Adana

Kürşat Atılğan	MHP	Red
Ömer Çelik	AK Parti	Kabul
Nevin Gaye Erbatur	CHP	Red
Dengir Mir Mehmet Fırat	AK Parti	Kabul
Fatoş Gürkan	AK Parti	Kabul
Hulusi Güvel	CHP	Red
Vahit Kirişçi	AKP	Kabul
Ali Küçükaydın	AKP	Kabul
Tacidar Seyhan	CHP	Red
Yılmaz Tankut	MHP	Red
Necdet Ünüvar	AK Parti	Kabul
Muharrem Varlı	MHP	Red
Mustafa Vural	DSP	Red
Recai Yıldırım	MHP	Red

Adıyaman

Ahmet Aydın	AK Parti	Kabul
Mehmet Erdoğan	AK Parti	Kabul
Şevket Gürsoy	AK Parti	Kabul
Şevket Köse	CHP	Red
Fehmi Hüsrev Kutlu	AK Parti	Kabul

Afyonkarahisar

Sait Açba	AK Parti	Kabul
Abdülkadir Akan	MHP	Red
Zekeriya Aslan	AK Parti	Kabul
Halil Aydoğın	AK Parti	Kabul
Veysel Eroğlu	AK Parti	Kabul
Ahmet Koca	AK Parti	Kabul
Halil Ünlütepe	CHP	Red

Ağrı

Mehmet Hanefi Alır	AK Parti	Kabul
Abdülkerim Aydemir	AK Parti	Kabul
Yaşar Eryılmaz	AK Parti	Kabul
Cemal Kava	AK Parti	Kabul
Fatma Salman Kotan	AK Parti	Kabul

Amasya

Avni Erdemir	AK Parti	Kabul
Akif Gölle	AK Parti	Kabul
Hüseyin Unsal	CHP	Red

Ankara

Zekeriya Akıncı	CHP	Red
Bekir Aksoy	MHP	Red
Aşkın Asan	AK Parti	Katılmadı
Beşir Atalay	AK Parti	Kabul
Yılmaz Ateş	CHP	Red
Ali Babacan	AK Parti	Kabul
Nesrin Baytok	CHP	Red
Tekin Bingöl	CHP	Red
Ahmet Deniz Bölükbaşı	MHP	Red
Mehmet Zafer Çağlayan	AK Parti	Kabul
Cemil Çiçek	AK Parti	Kabul
Zeynep Dağı	AK Parti	Kabul
Reha Deneme	AK Parti	Kabul
Eşref Erdem	CHP	Red
Bölent Gedikli	AK Parti	Kabul

Mehmet Emrehan Halıcı	DSP	Red
Haluk İpek	AK Parti	Kabul
Ahmet İyimaya	AK Parti	Kabul
Salih Kapusuz	AK Parti	Kabul
Burhan Kayatürk	AK Parti	Kabul
Faruk Koca	AK Parti	Kabul
Hakkı Süha Okay	CHP	Red
Mehmet Zekai Özcan	AK Parti	Kabul
Nazmi Haluk Özdalga	AK Parti	Kabul
Mustafa Cihan Paçacı	MHP	Red
Mücahit Pehlivan	DSP	Katılmadı
Önder Sav	CHP	Red
Yıldırım Tuğrul Türkeş	MHP	Red
Mustafa Said Yazıcıoğlu	AK Parti	Kabul

Antalya

Abdurrahman Arıcı	AK Parti	Kabul
Sadık Badak	AK Parti	Kabul
Deniz Baykal	CHP	Red
Mevlüt Cavuşoğlu	AK Parti	Kabul
Hüsnü Çöllü	CHP	Red
Atila Emek	CHP	Red
Mehmet Günal	MHP	Red
Yusuf Ziya İrbeç	AK Parti	Kabul
Osman Kaptan	CHP	Red
Tayfur Süner	CHP	Red
Mehmet Ali Şahin	AK Parti	Kabul
Toskay Tunca	MHP	Red
Hüseyin Yıldız	MHP	Red

Artvin

Metin Arifağaoğlu	CHP	Red
Ertekin Çolak	AK Parti	Kabul

Aydın

Mehmet Fatih Atay	CHP	Red
Özlem Çerçioğlu	CHP	Red

Mehmet Erdem	AK Parti	Kabul
Ahmet Ertürk	AK Parti	Kabul
Atilla Koç	AK Parti	Kabul
Ertuğrul Kumcuoğlu	MHP	Red
Recep Taner	MHP	Red
Ali Uzunırmak	MHP	Red

Balıkesir

Ayşe Akbaş	AK Parti	Kabul
Ergün Aydoğan	CHP	Red
Ahmet Duran Bulut	MHP	Red
İsmail Özgün	AK Parti	Kabul
Mehmet Cemal Öztaylan	AK Parti	Kabul
Hüseyin Pazarıcı	DSP	Red
Ali Osman Sali	AK Parti	Kabul
A. Edip Uğur	AK Parti	Kabul

Bilecik

Fahrettin Poyraz	AK Parti	Kabul
Yaşar Tüzün	CHP	Red

Bingöl

Kazım Ataoğlu	AK Parti	Kabul
Yusuf Coşkun	AK Parti	Kabul
Cevdet Yılmaz	AK Parti	Kabul

Bitlis

Zeki Ergezen	AK Parti	Kabul
Mehmet Nezir Karabaş	DTP	Red
Vahit Kiler	AK Parti	Kabul
Cemal Taşar	AK Parti	Kabul

Bolu

Yüksel Coşkunyürek	AK Parti	Kabul
Fatih Metin	AK Parti	Kabul
Metin Yılmaz	AK Parti	Red

Burdur

Mehmet Alp	AK Parti	Kabul
Bayram Özçelik	AK Parti	Kabul
Ramazan Kerim Özkan	CHP	Red

Bursa

İsmet Büyükataman	MHP	Red
Canan Candemir Çelik	AK Parti	Kabul
Hayrettin Çakmak	AK Parti	Kabul
Faruk Çelik	AK Parti	Kabul
Kemal Demirel	CHP	Red
Hamza Hamit Homriş	MHP	Red
Mehmet Altan Karapaşaoğlu	AK Parti	Kabul
Sedat Kızılcıklı	AK Parti	Kabul
Ali Koyuncu	AK Parti	Kabul
Ali Kul	AK Parti	Kabul
Mehmet Ocakden	AK Parti	Kabul
Onur Başaran Öymen	CHP	Red
Necati Özensoy	MHP	Red
Abdullah Özer	CHP	Red
Mehmet Tunçak	AK Parti	Kabul
Mehmet Emin Tutan	AK Parti	Kabul

Çanakkale

Mustafa Kemal Cengiz	MHP	Red
Mehmet Daniş	AK Parti	Kabul
Müjdat Kuşku	AK Parti	Kabul
Ahmet Küçük	CHP	Katılmadı

Çankırı

Nurettin Akman	AK Parti	Kabul
Ahmet Bukan	MHP	Red
Suat Kınıklıoğlu	AK Parti	Kabul

Çorum

Ahmet Aydoğmuş	AK Parti	Kabul
Cahit Bağcı	AK Parti	Kabul
Derviş Günday	CHP	Red
Agâh Kafkas	AK Parti	Kabul
Murat Yıldırım	AK Parti	Kabul

Denizli

Emin Haluk Ayhan	MHP	Red

Mithat Ekici	AK Parti	Kabul
Hasan Erçelebi	DSP	Red
Mehmet Salih Erdoğan	AK Parti	Kabul
Ali Rıza Ertemür	CHP	Red
Selma Aliye Kavaf	AK Parti	Kabul
Mehmet Yüksel	AK Parti	Kabul

Diyarbakır

M. İhsan Arslan	AK Parti	Kabul
Kutbettin Arzu	AK Parti	Kabul
Osman Aslan	AK Parti	Kabul
Akın Birdal	DTP	Red
Selahattin Demirtaş	DTP	Red
Mehmet Mehdi Eker	AK Parti	Kabul
Gültan Kışanak	DTP	Red
Abdurrahman Kurt	AK Parti	Kabul
Ali İhsan Merdanoğlu	AK Parti	Kabul
Aysel Tuğluk	DTP	Red

Edirne

Necdet Budak	AK Parti	Kabul
Rasim Çakır	CHP	Red
Bilgin Paçarız	CHP	Red
Cemaleddin Uslu	MHP	Red

Elazığ

Mehmet Necati Çetinkaya	AK Parti	Kabul
Feyzi İşbaşaran	AK Parti	Kabul
Tali ir Öztürk	AK Parti	Kabul
Faruk Septioğlu	AK Parti	Kabul
Hamza Yanılmaz	AK Parti	Kabul

Erzincan

Sebahattin Karakelle	AK Parti	Kabul
Erol Tınastepe	CHP	Red
Binali Yıldırım	AK Parti	Kabul

Erzurum

Recep Akdağ	AK Parti	Kabul

Muhyettin Aksak	AK Parti	Kabul
Saadettin Aydın	AK Parti	Kabul
Fazilet Dağcı Çıglık	AK Parti	Kabul
Zeki Ertugay	MHP	Red
Muzaffer Gülyurt	AK Parti	Kabul
İbrahim Kavaz	AK Parti	Kabul

Eskişehir

Beytullah Asil	MHP	Red
Hüseyin Tayfun İçli	DSP	Red
Hasan Murat Mercan	AK Parti	Kabul
Emin Nedim Öztürk	AK Parti	Kabul
Fehmi Murat Sönmez	CHP	Red
Kemal Unakıtan	AK Parti	Kabul

Gaziantep

Yaşar Ağyüz	CHP	Red
Mahmut Durdu	AK Parti	Kabul
Akif Ekici	CHP	Red
Mehmet Erdoğan	AK Parti	Kabul
İbrahim Halil Mazıcıoğlu	AK Parti	Kabul
Özlem Müftüoğlu	AK Parti	Kabul
Hasan Özdemir	MHP	Red
Mehmet Sarı	AK Parti	Kabul
Fatma Şahin	AK Parti	Kabul
Mehmet Şimşek	AK Parti	Kabul

Giresun

Nurettin Canikli	AK Parti	Kabul
Eşref Karaibrahim	CHP	Red
Murat Özkan	MHP	Red
Hacı Hasan Sönmez	AK Parti	Kabul
Ali Temür	AK Parti	Kabul

Gümüşhane

Kemalettin Aydın	AK Parti	Kabul
Yahya Doğan	AK Parti	Kabul

Hakkâri

Hamit Geylani	Bağımsız	Katılmadı

Abdulmuttalip Özbek	AK Parti	Kabul
Rüstem Zeydan	AK Parti	Kabul
Hatay		
Fuat Çay	CHP	Red
Süleyman Turan Çirkin	MHP	Red
Gökhan Durgun	CHP	Red
Sadullah Ergin	AK Parti	Kabul
Abdülhadi Kâhya	AK Parti	Kabul
Orhan Karasayar	AK Parti	Kabul
Mustafa Öztürk	AK Parti	Kabul
Fevzi Şanverdi	AK Parti	Kabul
Abdulaziz Yazar	CHP	Katılmadı
İzzettin Yılmaz	MHP	Red
Isparta		
Süreyya Sadi Bilgiç	AK Parti	Kabul
Mevlüt Coşkun	CHP	Red
Mehmet Sait Dilek	AK Parti	Kabul
Süleyman Nevzat Korkmaz	MHP	Red
Haydar Kemal Kurt	AK Parti	Kabul
Mersin		
Akif Akkuş	MHP	Red
Behiç Çelik	MHP	Red
Ali Er	AK Parti	Kabul
İsa Gök	CHP	Red
Ömer İnan	AK Parti	Kabul
Ali Oksal	CHP	Red
Ali Rıza Öztürk	CHP	Red
Vahap Seçer	CHP	Red
Mehmet Şandır	MHP	Red
Kürşad Tüzmen	AK Parti	Kabul
Kadir Ural	MHP	Red
Mehmet Zafer Üskül	AK Parti	Kabul
İstanbul		
Ayşe Jale Ağırbaş	DSP	Red
Abdülkadir Aksu	AK Parti	Kabul

Meral Akşener	MHP	Red
Güldal Akşit	AK Parti	Kabul
Gündüz Suphi Aktan	MHP	Red
Necla Arat	CHP	Red
Mustafa Ataş	AK Parti	Kabul
Lokman Ayva	AK Parti	Kabul
Egemen Bağış	AK Parti	Kabul
Ayşe Nur Bahçekapılı	AK Parti	Kabul
Murat Başeskioglu	AK Parti	Kabul
Nusret Bayraktar	AK Parti	Kabul
Hüseyin Beşli	AK Parti	Kabul
Necat Birinci	AK Parti	Kabul
Fuat Bol	AK Parti	Kabul
Alaattin Büyükkaya	AK Parti	Kabul
Reha Çamuroğlu	AK Parti	Kabul
Nimet Çubukçu	AK Parti	Kabul
Alev Dedegil	AK Parti	Kabul
Mehmet Beyazıt Denizolgun	AK Parti	Kabul
Ömer Dinçer	AK Parti	Kabul
Mehmet Domaç	AK Parti	Kabul
Nazım Ekren	AK Parti	Kabul
Mustafa Şükrü Elekdag	CHP	Red
Recep Tayyip Erdoğan	AK Parti	Kabul
İdris Güllüce	AK Parti	Kabul
Ertuğrul Günay	AK Parti	Kabul
İrfan Gündüz	AK Parti	Kabul
Algan Hacaloğlu	CHP	Red
Halide İncekara	AK Parti	Kabul
Ünal Kaçır	AK Parti	Kabul
Canan Kalsın	AK Parti	Kabul
Atila Kaya	MHP	Red
Birgen Keleş	CHP	Red
İlhan Kesici	CHP	Red
Kemal Kılıçdaroğlu	CHP	Red
Feyzullah Kıyık	AK Parti	Kabul

Recep Koral	AK Parti	Kabul
Esfender Korkmaz	CHP	Red
Burhan Kuzu	AK Parti	Kabul
Hasan Macit	DSP	Red
Mithat Melen	MHP	Red
Mesude Nursuna Memecan	AK Parti	Kabul
Bayram Ali Meral	CHP	Red
Hüseyin Mert	DSP	Red
Mehmet Müezzinoğlu	AK Parti	Kabul
Şinasi Öktem	CHP	Red
Mehmet Ali Özpolat	CHP	Red
Mustafa Özyürek	CHP	Red
Özlem Piltanoğlu Türköne	AK Parti	Kabul
Mehmet Sekmen	AK Parti	Kabul
Fatma Nur Serter	CHP	Red
Mehmet Sevigen	CHP	Red
Çetin Soysal	CHP	Red
Edibe Sözen	AK Parti	Kabul
Ümit Şafak	MHP	Red
İdris Naim Şahin	AK Parti	Kabul
Bihlun Tamaylıgil	CHP	Red
Ahmet Tan	DSP	Red
Ali Topuz	CHP	Red
Durmuşali Torlak	MHP	Red
Sebahat Tuncel	DTP	Red
Mehmet Ufuk Uras	ÖDP	Red
Süleyman Yağız	DSP	Red
Osman Gazi Yağmurdereli	AK Parti	Kabul
Hasan Kemal Yardımcı	AK Parti	Kabul
Hayati Yazıcı	AK Parti	Kabul
Sacid Yıldız	CHP	Red
İbrahim Yiğit	AK Parti	Kabul
İzmir		
Taha Aksoy	AK Parti	Kabul
Kıvılcım Kemal Anadol	CHP	Red

Canan Arıtman	CHP	Red
Mehmet Aydın	AK Parti	Kabul
Selçuk Ayhan	CHP	Red
Şenol Bal	MHP	Red
Bülent Baratalı	CHP	Red
Recai Birgün	DSP	Katılmadı
Ahmet Ersin	CHP	Red
Abdurrezzak Erten	CHP	Red
Mehmet Vecdi Gönül	AK Parti	Kabul
İbrahim Hasgür	AK Parti	Kabul
Fatma S. Nükhet Hotar Göksel	AK Parti	Kabul
Erdal Kalkan	AK Parti	Kabul
İsmail Katmerci	AK Parti	Kabul
Şükran Güldal Mumcu	CHP	Red
Oğuz Oyan	CHP	Red
Harun Öztürk	DSP	Red
Kamil Erdal Sipahi	MHP	Red
Mehmet Ali Susam	CHP	Red
Ahmet Kenan Tanrikulu	MHP	Red
Mehmet Sayım Tekelioğlu	AK Parti	Kabul
Vural Oktay	MHP	Red
Tuğrul Yemişçi	AK Parti	Kabul

Kars

Gürcan Dağdaş	MHP	Red
Mahmut Esat Güven	AK Parti	Kabul
Zekai Karabayır	AK Parti	Kabul

Kastamonu

Hasan Altan	AK Parti	Kabul
Hakkı Kövlu	AK Parti	Kabul
Mehmet Serdaroglu	MHP	Red
Musa Sıvacıoglu	AK Parti	Kabul

Kayseri

Sabahattin Çakmakoglu	MHP	Red
Mustafa Elitaş	AK Parti	Kabul

Yaşar Karayel	AK Parti	Kabul
Mehmet Şevki Kulkuloğlu	CHP	Red
Ahmet Öksüzkaya	AK Parti	Kabul
Sadık Yakut	AK Parti	Kabul
Taner Yıldız	AK Parti	Kabul

Kırklareli

Tansel Barış	CHP	Red
Turgut Dibek	CHP	Red
Ahmet Gökhan Sançam	AK Parti	Kabul

Kırşehir

Mikail Arslan	AK Parti	Kabul
Abdullah Çalışkan	AK Parti	Kabul
Metin Çobanoğlu	MHP	Red

Kocaeli

Eyüp Ayar	AK Parti	Kabul
Muzaffer Baştopçu	AK Parti	Kabul
Cumali Durmuş	MHP	Red
Hikmet Erenkaya	CHP	Red
Nihat Ergün	AK Parti	Kabul
Azize Sibel Gönül	AK Parti	Kabul
Fikri Işık	AK Parti	Kabul
Osman Pepe	AK Parti	Kabul
Mehmet Cevdet Selvi	CHP	Red

Konya

Hasan Angı	AK Parti	Kabul
Faruk Bal	MHP	Red
Ahmet Büyükkaktaşlar	AK Parti	Kabul
Muharrem Candan	AK Parti	Kabul
Abdullah Çetinkaya	AK Parti	Kabul
Orhan Erdem	AK Parti	Kabul
Sami Güçlü	AK Parti	Kabul
Mustafa Kabakçı	AK Parti	Kabul
Mustafa Kalaycı	MHP	Red
Atilla Kart	CHP	Red

Özkan Öksüz	AK Parti	Kabul
Kerim Özkul	AK Parti	Kabul
Ali Öztürk	AK Parti	Kabul
Hüsnü Tuna	AK Parti	Kabul
Harun Tüfekçi	AK Parti	Kabul
Ayşe Türkmenoğlu	AK Parti	Kabul

Kütahya

Soner Ak soy	AK Parti	Kabul
İsmail Hakkı Biçer	AK Parti	Kabul
Alim Işık	MHP	Red
Hasan Fehmi Kinay	AK Parti	Kabul
Hüsnü Ordu	AK Parti	Kabul
Hüseyin Tuğcu	AK Parti	Kabul

Malatya

Ferit Mevlüt Aslanoğlu	CHP	Red
Öznur Çalık	AK Parti	Kabul
Mahmut Mücahit Fındıklı	AK Parti	Kabul
İhsan Koca	AK Parti	Kabul
Fuat Ölmeztoprak	AK Parti	Kabul
Ömer Faruk Öz	AK Parti	Kabul
Mehmet Şahin	AK Parti	Kabul

Manisa

Erkan Akçay	MHP	Red
Bülent Arınç	AK Parti	Kabul
Recai Berber	AK Parti	Kabul
İsmail Bilen	AK Parti	Kabul
Mehmet Çerçi	AK Parti	Kabul
Mustafa Enöz	MHP	Red
Şahin Mengü	CHP	Red
Ahmet Orhan	MHP	Red
Hüseyin Tannverdi	AK Parti	Kabul
Mustafa Erdoğan Yetenç	Bağımsız	Katılmadı

Kahramanmaraş

Fatih Arıkan	AK Parti	Kabul

Avni Doğan	AK Parti	Kabul
Veysi Kaynak	AK Parti	Kabul
Durdu Özbolat	CHP	Red
Nevzat Pakdil	AK Parti	Kabul
Mehmet Akif Paksoy	MHP	Red
Mehmet Sağlam	AK Parti	Kabul
Cafer Tatlıbal	AK Parti	Kabul

Mardin

Emine Ayna	DTP	Red
Gönül Bekin Şahkulbey	AK Parti	Kabul
Süleyman Çelebi	AK Parti	Kabul
Mehmet Halit Demir	AK Parti	Kabul
Ahmet Türk	DTP	Red
Cüneyt Yüksel	AK Parti	Kabul

Muğla

Ali Arslan	CHP	Red
Gürol Ergin	CHP	Red
Metin Ergun	MHP	Red
Mehmet Nil Hıdır	AK Parti	Kabul
Yüksel Özden	AK Parti	Kabul
Fevzi Topuz	CHP	Red

Muş

Seracettin Karayağız	AK Parti	Kabul
Sırrı Sakık	DTP	Red
M. Nuri Yaman	DTP	Red
Medeni Yılmaz	AK Parti	Kabul

Nevşehir

Mahmut Dede	AK Parti	Kabul
Ahmet Erdal Feralan	AK Parti	Kabul
Rıtvan Köybaşı	AK Parti	Kabul

Niğde

İsmail Göksel	AK Parti	Kabul
Mümin inan	MHP	Red
Muharrem Selamoğlu	AK Parti	Kabul

Ordu

Eyüp Fatsa	AK Parti	Kabul
Mehmet Hilmi Güler	AK Parti	Kabul
Rahmi Güner	CHP	Red
Mustafa Hamarat	AK Parti	Kabul
Rıdvan Yalçın	MHP	Red
Ayhan Yılmaz	AK Parti	Kabul
Enver Yılmaz	AK Parti	Kabul

Rize

Bayram Ali Bayramoğlu	AK Parti	Katılmadı
Lütfi Çırakoğlu	AK Parti	Kabul
Ahmet Mesut Yılmaz	Bağımsız	Çekimser

Sakarya

Erol Aslan Cebeci	AK Parti	Kabul
Hasan Ali Çelik	AK Parti	Kabul
Şaban Dişli	AK Parti	Kabul
Münir Kutluata	MHP	Red
Ayhan Sefer Üstün	AK Parti	Kabul
Recep Yıldırım	AK Parti	Kabul

Samsun

Suat Binici	CHP	Red
Osman Çakır	MHP	Red
Cemal Yılmaz Demir	AK Parti	Kabul
Mustafa Demir	AK Parti	Kabul
Suat Kılıç	AK Parti	Kabul
Ahmet Haluk Koç	CHP	Red
Fatih Öztürk	AK Parti	Kabul
Birnur Şahinoğlu	AK Parti	Kabul
Ahmet Yeni	AK Parti	Kabul

Siirt

Afif Demirkıran	AK Parti	Kabul
Memet Yılmaz Helvacıoğlu	AK Parti	Kabul
Osman Özçelik	DTP	Red

Sinop

Engin Altay	CHP	Red
Abdurrahman Dodurgalı	AK Parti	Kabul
Kadir Tıngıroğlu	AK Parti	Kabul

Sivas

Mehmet Mustafa Açıkalın	AK Parti	Kabul
Osman Kılıç	AK Parti	Kabul
Malik Ecder Özdemir	CHP	Red
Selami Uzun	AK Parti	Kabul
Muhsin Yazıcıoğlu	BBP	Katılmadı
Hamza Yerlikaya	AK Parti	Kabul

Tekirdağ

Tevfik Ziyaeddin Akbulut	AK Parti	Kabul
Kemalettin Nalcı	MHP	Red
Faik Öztrak	CHP	Red
Necip Taylan	AK Parti	Kabul
Enis Tütüncü	CHP	Red

Tokat

Zeyid Aslan	AK Parti	Kabul
Şükrü Ayalan	AK Parti	Kabul
Osman Demir	AK Parti	Kabul
Orhan Ziya Diren	CHP	Red
Reşat Doğru	MHP	Red
Hüseyin Gülsün	AK Parti	Kabul
Dilek Yüksel	AK Parti	Kabul

Trabzon

Asım Aykan	AK Parti	Kabul
Mustafa Cumur	AK Parti	Kabul
Cevdet Erdöl	AK Parti	Kabul
Kemalettin Göktaş	AK Parti	Kabul
Mehmet Akif Hamzaçebi	CHP	Red
Faruk Nafiz Özak	AK Parti	Kabul
Safiye Seymenoğlu	AK Parti	Kabul
Süleyman Latif Yunusoğlu	MHP	Red

Tunceli

Kamer Genç	Bağımsız	Red
Şerafettin Halis	DTP	Red

Şanlıurfa

Yahya Akman	AK Parti	Kabul
Ramazan Başak	AK Parti	Kabul
İbrahim Binici	DTP	Red
Sabahattin Cevheri	AK Parti	Kabul
Seyit Eyyüpoğlu	Bağımsız	Kabul
Eyyüp Cenap Gülpınar	AK Parti	Kabul
Zülfikar İzol	AK Parti	Kabul
Mustafa Kuş	AK Parti	Kabul
Abdulkadir Emin Önen	AK Parti	Kabul
Çağla Aktemur Özyavuz	AK Parti	Kabul
Müfit Yetkin	AK Parti	Kabul

Uşak

Osman Coşkunoglu	CHP	Red
Mustafa Çetin	AK Parti	Kabul
Nuri Uslu	AK Parti	Kabul

Van

Kerem Altun	AK Parti	Kabul
Hüseyin Çelik	AK Parti	Kabul
İkram Dinçer	AK Parti	Kabul
Fatma Kurtulan	DTP	Red
Gülşen Orhan	AK Parti	Kabul
Kayhan Türkmenoğlu	AK Parti	Kabul
Özdal Üçer	DTP	Red

Yozgat

Abdulkadir Akgül	AK Parti	Kabul
Bekir Bozdağ	AK Parti	Kabul
Osman Coşkun	AK Parti	Kabul
Mehmet Çiçek	AK Parti	Kabul
Mehmet Ekici	MHP	Katılmadı
Mehmet Yaşar Öztürk	AK Parti	Kabul

Zonguldak

Fazlı Erdoğan	AK Parti	Kabul
Ali Kocal	CHP	Red
Ali İhsan Köktürk	CHP	Red
Köksal Toptan	AK Parti	Katılmadı
Polat Türkmen	AK Parti	Kabul

Aksaray

Ruhi Açıkgöz	AK Parti	Kabul
Ali Rıza Alaboyun	AK Parti	Kabul
Osman Ertuğrul	MHP	Red
İlknur İnceöz	AK Parti	Kabul

Bayburt

Fetani Battal	AK Parti	Kabul
Ülkü Gökalp Güney	AK Parti	Kabul

Karaman

Mevlüt Akgün	AK Parti	Kabul
Hasan Çalış	MHP	Katılmadı
Lütfi Elvan	AK Parti	Kabul

Kırıkkale

Osman Durmuş	MHP	Red
Vahit Erdem	AK Parti	Kabul
Turan Kıratlı	AK Parti	Kabul
Mustafa Özbayrak	AK Parti	Kabul

Batman

Ayla Akat Ata	DTP	Red
Mehmet Emin Ekmen	AK Parti	Kabul
Ahmet İnal	AK Parti	Kabul
Bengi Yıldız	DTP	Katılmadı

Şırnak

Sevahir Bayındır	DTP	Red
Hasip Kaplan	DTP	Red
Abdullah Veli Şeyda	AK Parti	Kabul

Bartın

Yılmaz Tunç	AK Parti	Kabul
Muhammet Rıza Yalçinkaya	CHP	Red

Ardahan

Saffet Kaya	AK Parti	Kabul
Ensar Öğüt	CHP	Red

Iğdır

Pervin Buldan	DTP	Red
Ali Güner	AK Parti	Kabul

Yalova

İlhan Evcin	AK Parti	Kabul
Muharrem İnce	CHP	Red

Karabük

Mehmet Ceylan	AK Parti	Kabul
Cumhur Ünal	AK Parti	Kabul
Mustafa Ünal	AK Parti	Kabul

Kilis

Hüseyin Devecioğlu	AK Parti	Kabul
Hasan Kara	AK Parti	Kabul

Osmaniye

Devlet Bahçeli	MHP	Red
Hakan Coşkun	MHP	Red
İbrahim Mete Doğruer	AK Parti	Kabul
Durdu Mehmet Kastal	AK Parti	Kabul

Düzce

Celal Erbay	AK Parti	Kabul
Metin Kaşıkoglu	AK Parti	Kabul
Yaşar Yakış	AK Parti	Kabul

III. Erdoğan Hükümeti
06.07.2011-

Bakanlar Kurulu

Başbakan

Recep Tayyip Erdoğan (İstanbul) 06.07.2011 -

Başbakan Yardımcısı

Bülent Arınç (Bursa) 06.07.2011 -

Başbakan Yardımcısı

Ali Babacan (Ankara) 06.07.2011 -

Başbakan Yardımcısı

Beşir Atalay (Kırıkkale) 06.07.2011 -

Başbakan Yardımcısı

Bekir Bozdağ (Yozgat) 06.07.2011 - 25.12.2013

Emrullah İşler (Ankara) 25.12.2013 -

Adalet Bakanı

Sadullah Ergin (Hatay) 06.07.2011 - 25.12.2013

Bekir Bozdağ (Yozgat) 25.12.2013 -

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

Fatma Şahin (Gaziantep) 06.07.2011 - 25.12.2013

Ayşenur İslam (Sakarya) 25.12.2013 -

Avrupa Birliği Bakanı

Egemen Bağış (Bağış) 06.07.2011 - 25.12.2013

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

Nihat Ergün (Kocaeli) 06.07.2011 - 25.12.2013

Fikri Işık (Kocaeli) 25.12.2013 -

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Faruk Çelik (Şanlıurfa) 06.07.2011 -

Çevre ve Şehircilik Bakanı

Erdoğan Bayraktar (Trabzon) 06.07.2011 - 25.12.2013

İdris Güllüce (İstanbul) 25.12.2013 -

Dışişleri Bakanı

Ahmet Davutoğlu (Konya) 06.07.2011 -

Ekonomi Bakanı

Zafer Çağlayan (Mersin) 06.07.2011 - 25.12.2013

Nihat Zeybekçi (Denizli) 25.12.2013 -

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Taner Yıldız (Kayseri) 06.07.2011 - 25.12.2013

Gençlik ve Spor Bakanı

Suat Kılıç (Samsun) 06.07.2011 - 25.12.2013

Akif Çağatay Kılıç (Samsun) 25.12.2013 -

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

Mehmet Mehdi Eker (Diyarbakır)

06.07.2011 -

Gümrük ve Ticaret Bakanı

Hayati Yazıcı (Rize)

06.07.2011 -

İçişleri Bakanı

İdris Naim Şahin (Ordu)

06.07.2011 – 24.01.2013

Muammer Güler (Mardin)

24.01.2013 – 25.12.2013

Efkan Ala (Parlamento Dışından)

25.12.2013 -

Kalkınma Bakanı

Cevdet Yılmaz (Bingöl)

06.07.2011 -

Kültür ve Turizm Bakanı

Ertuğrul Günay (İzmir)

06.07.2011 - 24.01.2013

Ömer Çelik (Adana)

24.01.2013 -

Maliye Bakanı

Mehmet Şimşek (Batman)

06.07.2011 -

Milli Eğitim Bakanı

Ömer Dinçer (İstanbul)

06.07.2011 -

Milli Savunma Bakanı

İsmet Yılmaz (Sivas)

06.07.2011 - 24.01.2013

Prof. Dr. Nabi Avcı (Eskişehir)

24.01.2013 -

Orman ve Su İşleri Bakanı

Veysel Eroğlu (Afyonkarahisar)

06.07.2011 -

Sağlık Bakanı

Recep Akdağ (Erzurum)

06.07.2011 - 24.01.2013

Mehmet Müezzinoğlu (Edirne)

24.01.2013 -

Ulaştırma Bakanı

Binali Yıldırım (İzmir)

06.07.2011 - 25.12.2013

Lütfi Elvan (Karaman)

25.12.2013 -

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 24 Cilt 1 Birleşim 6
Sayfa 79-100
08.07.2011 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Cemil ÇİÇEK

KÂTİP ÜYELER: Geçici Kâtip Üye Muhammet Bilal MACİT (İstanbul)

Geçici Kâtip Üye Hamza DAĞ (İzmir)

Açılma Saati: 15.03

Hükümet Programının Okunması

BAŞKAN — Şimdi, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulmuş bulunan Bakanlar Kurulunun Programı okunacaktır.

Bakanlar Kurulu Programını okumak üzere Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Başbakan. (AK PARTİ ve Hükûmet sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetimizin 61'inci, Adalet ve Kalkınma Partisinin 4'üncü Hükûmeti adına aziz milletimizi ve siz değerli vekillerini saygıyla selamlıyorum. Meclisimizin 24'üncü Döneminin milletimize ve ülkemize hayırlı olmasını Cenabı Allah'tan temenni ediyorum.

Bu vesileyle, başta cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere muasır medeniyet yolunda bu büyük millete hizmeti geçen, eser bırakan, taş üstüne taş koyan bütün devlet ve siyaset adamlarına şükranlarımı sunuyorum.

12 Haziran 2011 seçimleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil yetkisi alan bütün siyasi partileri ve siz değerli milletvekillerini yürekten tebrik ediyor, hep birlikte milletimize yapacağımız hizmetlerde başarılar diliyorum.

Huzur ve güven ortamı içerisinde gerçekleşen, hızlı bir şekilde sonuçlandırılan adil ve özgür bir seçim süreci yaşadık. Bu vesileyle, bir kez de yüce heyetiniz önünde, seçim sürecine katkıda bulunan tüm kişi ve kurumlara bir kez daha teşekkür ediyorum.

12 Haziran seçimleriyle oluşan bu Meclis, yurt içinde yüzde 87 gibi çok yüksek düzeyde bir katılım oranı ile şekillendi. Meclisimize girmeye hak kazanan milletvekillerinin temsil ettiği seçmen oranı ise yüzde 95 gibi yine uzun zamandır rastlanmamış bir düzeye çıktı. Bu sonuçlar, demokrasimizin katılımçılık ve temsil niteliklerinin daha da güçlendiğini gösteriyor. Yine bu sonuçlar, milletimizin, Mec-

lisi tüm sorunlarının çözüm adresi olarak gördüğünün ve bu Meclisten çok şeyler beklediğinin açık bir işareti.

Parlamentomuzun seçmenin kendisine yüklediği emaneti hakkıyla yerine getireceğinden, milletimizin beklentileri doğrultusunda dört yıl boyunca büyük bir özveriyle çalışacağından şüphe duymuyorum. Millet, Meclisten sorunları için çözüm bekliyor ve bu Meclis de inşallah bu beklentiyi azami ölçüde karşılayacaktır.

12 Haziran seçimlerinde, milletimiz yüksek katılım ve temsilin yanı sıra yönetimde istikrarı da güçlü bir şekilde sürdürme yönünde tartışmasız bir irade ortaya koymuştur. Demokrasi tarihimizde görülmemiş, dünyada da eşine az rastlanır bir şekilde, birbiri ardına üç dönem partimizin oylarının artması milletimizin iktidarımıza olan güvenini her dönem tazelediğini gösterdi. Siyaset tarihimize silinmez harflerle yazılacak olan bu başarı, aynı zamanda sorumluluğumuzu ve hassasiyetimizi de artırdı.

12 Haziran 2011 seçimlerinin asıl galibi hiç ama hiç şüphesiz Türkiye’dir, bu aziz millettir. Sahip olduğumuz tecrübeyle hiç eksilmeyen heyecanımızı birleştirerek bu millete efendi değil, hizmetkâr olmaya devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, Adalet ve Kalkınma Partisi olarak, köklü tarihimizden ve medeniyetimizden aldığımız öz güvenle ilk günden itibaren “kaynak Türkiye’dir” dedik; ülkemizin sahip olduğu muazzam potansiyeli harekete geçirmek üzere, güven verici politikalarla milletimizin huzuruna çıkmayı en önemli ilke olarak benimsedik; milletimizi siyasetimizin öznesi olarak gördük; attığımız her adımda insanımızın değerlerini, talep ve beklentilerini esas aldık, siyaset kurumuna güvenin ancak böyle sağlanacağına inandık.

Türkiye’yi zenginleştiren, demokrasisini derinleştiren, ülkemizin itibarına itibar kazandıran siyasetimiz, yeni dönemde, daha güçlü bir Türkiye için, millettten aldığı yetkiyi yine milletin hizmetine sunacaktır. Ülkeler arasında kıyasıya bir rekabetin yaşandığı dünyamızda kaybedecek bir tek günümüzün dahi olmadığına inanıyoruz.

Programımızın hemen başında iki önemli hususu ifade etmek istiyorum.

Ben, burada, sizlere oldukça kapsamlı ve detaylı şekilde hazırladığımız Hükûmet Programı’nın sadece bir özetini aktaracağım.

Hükûmet programı sizlere dağıtıldı. (*CHP sıralarından “Dağıtılmadı” sesleri*)

Herhâlde dağıtacaktır arkadaşlarımız çünkü dağıtılmasını kendilerinden ben de rica etmişim.

İkinci olarak, programımızı devamlılık esasıyla 18 Kasım 2002’den bugüne ulaşan bir silsile etrafında kaleme aldık. 4’üncü AK PARTİ Hükûmeti önceki üç dönemde başlattığı çalışmaları bir devamlılık esasıyla geleceğe taşıyacak. 2015 yılına kadar olan dört yıllık dönemde bir yandan başlattığımız çalışmaları tamamlayacak, bir yandan da yeni projelerimizi hayata geçireceğiz. Bir başka deyişle, bu Hükûmet programında «yaptık», «yapıyoruz», «yapacağız» diyor, yaptıklarımızı yapacaklarımızın teminatı olarak sizlere ve kamuoyuna bir kez daha hatırlatıyoruz.

Değerli milletvekilleri, önceki hükûmet programlarımız ülkemizin yıllardır bekleyen sorunlarına gerçekçi çözümler içeriyordu. Dünyanın ve bölgemizin yaşadığı çalkantılı dönemlere rağmen, bu çözümlerin büyük bir bölümünü hayata geçirmiş bulunuyoruz. Diklenmeden dik durduk, omuzlarımıza yüklenen emanete sahip çıktık, milletimizin ekmeğinden de özgürlüğünden de taviz vermedik, demokratik siyaset kurumunu bir bütün olarak zayıflatmaya yönelik her türlü tahrik ve tertibi büyük bir sağduyuyla aştık. Bundan sonra da millî irade önüne çıkarılan her engeli kararlı ve cesur bir duruşla, milletimizin desteğiyle aşma noktasında hiçbir tereddüt taşımıyoruz.

Değişimden yana bir Hükûmet olarak demokrasi ve hukukta, ekonomide, sosyal alanda ve dış politikada ezberleri bozduk. Dokuz yılın ardından şunu büyük bir memnuniyetle, ülkem ve milletim adına çok büyük bir gururla ifade etmek istiyorum: Bugün artık Türkiye’de siyasetin alanı daha geniş, ekonomi daha büyük, sosyal bünye daha güçlüdür. Ülkemizin itibarı, bölgesinde ve dünyada çok daha yüksek bir konuma ulaşmıştır. Sorunlardan kaçmadık, yapay gündemlere takılıp kalmadık. Sorunlardan değil, sorunların çözümünden beslenen ve büyüyen bir iktidar olduk. Tüm bu reform ve dönüşüm sürecinde, milletimiz ve millî iradenin tecelligâhı olan Meclisimiz en büyük desteğimiz oldu. Önümüzdeki dönemde Meclisimiz içinde diyaloga, uzlaşma arayışına ve iş birliğine önem vermeye devam edeceğiz. Meclisimizin daha verimli çalışması için, Hükûmet ve AK PARTİ Grubu olarak elimizden gelen tüm katkıyı vereceğiz.

Bir kez daha hatırlatmak isterim ki nasıl ki bu Meclis Türkiye’nin, 74 milyonun Meclisi ise, 4’üncü AK PARTİ Hükûmeti de hiç kuşkusuz 74 milyonun hükûmetidir. 81 vilayetin 78’inden milletvekili çıkarmış, 7 coğrafi bölgede 1’inci olmuş bir parti olarak milletimizi topyekûn kucaklayacak, ayrımcılıktan büyük bir hassasiyetle kaçınacağız. Tek bir kişi dahi olsa her vatandaşımızın diline, inancına, kültürüne, değerlerine, yaşam tarzına, tüm farklılıklarına saygı göstermeye devam edeceğiz. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

12 Haziran seçimlerinde hesap verdiğimiz halkımız, yapılanları takdir ettiğini gösterdiği gibi gelecekte yürümemiz gereken yol haritasını da hür iradesiyle tayin etti. Halkımız istikrar içinde yenilenmeye verdiği desteği açıkça ortaya koydu. Hepimize düşen görev, işte bu çatı altında milletimizin kutlu çağrısına cevap vermektir. Biz de Hükûmet olarak programımızı milletimizin sandıkta verdiği mesajı en iyi şekilde okuyarak hazırladık. İnanıyorum ki sizlerin onayıyla bu program yeni Türkiye’nin inşasına giden kapıyı sonuna kadar açacaktır. Bu program, 21’inci yılın yükselen ülkesi olarak bölgemizde ve dünyada hak ettiğimiz konumu daha da pekiştirecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin cumhuriyetin kuruluşundan sonraki en büyük modernleşme hamlesi olan Avrupa Birliğine katılım sürecini kararlılıkla yürüttük, yürütüyoruz. Bazı Avrupa Birliği ülkelerinin objektif kriterlerden uzak, özellikle bunu söylüyorum, objektif kriterlerden uzak yaklaşımları süreci olumsuz yönde etkilese de biz Avrupa Birliği standartlarına uyum konusundaki çalışmalarımıza samimi olarak devam ediyoruz. Önümüzdeki dönemde de sürdüreceğimiz reformlar, ekonomik gelişme ve aktif dış politikanın Avrupa Birliği ile

Türkiye ilişkilerini olması gereken noktaya taşıyacağına inanıyoruz. Zaman ülkesimizin lehine işleyecektir.

Avrupa Birliğine tam üyelik sürecine verdiğimiz önemin bir gereği olarak Avrupa Birliği Bakanlığını kurmuş bulunuyoruz. Bu yeni kurumsal yapı içerisinde, Meclisimizin de hayati katkıları ile reformlarımızı sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ hükümetleri olarak politikalarımızı bir bütünlük içerisinde şekillendirdik. Ekonomik istikrarı demokratik gelişmelerden ayrı düşünmedik. Gerçekçi sosyal politikaları ekonomik ve demokratik gelişmelerle bağlantılı gördük. Bu alanlarda aldığımız mesafelerin ülkemizin dış politikası ve dünyadaki konumu ile etkileşimini büyük bir hassasiyetle çözdük.

Demokrasi açığının geçmişte insanımıza ve ülkemize ödettiği ağır bedellerin farkında olarak, siyaset kurumunun itibar kazanması ve demokrasimizin ayıplarından arındırılması temel önceliğimiz oldu.

Sonuncusu 12 Eylül 2010 Anayasa halk oylamasıyla olmak üzere pek çok reformu cesaretle hayata geçirdik. Ülkemizi yasaklardan, olağanüstü hâllerden uzaklaştırdık; vesayetçi anlayışların sultasına karşı millî iradeyi güçlendirdik.

Demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yerleştirilmesi, eksik demokrasiden ileri demokrasiye geçişin tam olarak sağlanması üçüncü dönemde de temel hedefimiz.

Bu dönemde milletimizin Türkiye Büyük Millet Meclisinden en önemli beklentisi yeni bir anayasa yapılmasıdır. Hükümet ve AK PARTİ Grubu olarak bu konuda tam bir kararlılık içerisindeyiz.

AK PARTİ olarak yeni anayasanın mümkün olan en geniş katılımı ile hazırlanmasını, tüm toplumsal kesimlerin taleplerini yansıtan tam bir toplum sözleşmesi olmasını arzuluyoruz. Milletimiz ve Meclisimiz bunu yapacak olgunluğa ve birikime sahiptir.

Türkiye'nin her alanda katettiği mesafe ve artan toplumsal beklentiler yeni anayasayı ertelenemez hâle getirmiştir. Toplumun yaklaşık otuz yıl önce bir müdahale ürünü olarak kendisine dayatılan bu Anayasa'yı hak etmediği açıktır.

Seçim kampanyası sürecinde hemen tüm partiler yeni anayasa taahhüdüyle milletimizin karşısına çıktılar. Bu taahhüdün gereğini yapma noktasında toplumun, Meclis çalışmalarını ve tüm siyasi aktörlerin gayretlerini yakından izlediğini biliyoruz. Bu nedenle önümüzdeki dönem yeni anayasa dönemi olacaktır. Cumhuriyetimizi kuran, en zor şartlarda millî mücadelemize önderlik yapan Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni anayasayı yapacak tam yetkiye, güce ve iradeye sahiptir.

24'üncü Dönem Meclis yapımız yeni anayasanın en geniş temsil ve uzlaşmayla yapılması için büyük bir fırsat sunuyor. AK PARTİ Grubu olarak, Meclisimizin yapacağı bu hayati çalışmalara en üst düzeyde destek olacağımızdan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Elbette yeni anayasanın nasıl olacağına milletimiz karar verecek. Biz bu anayasanın dışlayıcı değil kapsayıcı, ötekileştirici değil kucaklayıcı, ayrıştırıcı değil bü-

tünleştirici, baskıcı değil özgürleştirici bir anayasa olması gerektiğine inanıyoruz. Yeni anayasanın bireyi ve onun haklarını esas alan, milli birliğimizi ve ortak değerlerimizi koruyan, toplumsal çeşitliliği bir zenginlik olarak kabul eden, tek sesliliği değil çoğulculuğu öne çıkaran ve demokratik hukuk devletinin tüm unsurlarını içeren bir metin olmasını savunuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yeni anayasanın “Temel Haklar” kısmı düzenlenirken Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi taraf olduğumuz uluslararası insan hakları belgeleri de esas alınmalı.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu dönemdeki demokratikleşme hedefimizi “İleri demokrasi” olarak belirledik. Cumhuriyetimizin 100’üncü kuruluş yıl dönümüne doğru ilerlerken hedefimiz, demokratikleşme alanında örnek ülkelerden birisi hâline gelmiş ve müzmin toplumsal sorunlarını asgariye indirmiş bir Türkiye’yi tesis etmektir.

AK PARTİ olarak, kurulduğumuz günden itibaren toplumsal sorunların daha fazla demokrasi ve daha fazla özgürlük ile çözüleceğine inandık. Kronikleşmiş toplumsal sorunları örtünün altına iten, görmezden gelen politikaları asla benimsemedik ve benimsemeyeceğiz.

Türkiye’nin, çözümü sürekli ertelenen ve ertelendikçe daha da karmaşık hâle gelen köklü sorunları ile cesaretle yüzleştik. Daha önceleri hayal dahi edilemeyen adımlar attık.

Yıllardan beri demokrasi eksikliği ile büyüyen, dil, din, mezhep, etnik köken gibi konularda ortaya çıkan çok boyutlu ve kalıcı çözüm arayışlarımız önümüzdeki dönemde de sürecek.

Türkiye, küresel sistemin geleceğinde etkili olacak karar mekanizmalarında yer alırken ve 2023 yılında ilk on ekonomiden biri olmayı hedeflerken iç bünyesini de sağlamlaştırmak zorunda.

AK PARTİ olarak bizim kararımız nettir. Hepimize kaybettiren ve büyük Türkiye’nin önündeki en ciddi engel olarak duran sorunların çözümü konusunda attığımız büyük adımları ilave adımlarla tahkim ederek sonuca ulaşmaya kararlıyız. Bu konuda bugüne kadar çok şeyler yaptık, denizi geçtik derede boğulmayacağız.

Çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi daha köklü bir şekilde yerleştirmek ve kardeşliğimizi yüceltmek için Millî Birlik ve Kardeşlik Projemizin takipçisi olmaya devam edeceğiz.

Bizler ortak bir tarihi ve medeniyeti paylaşan, ortak geleceğimizi birlikte inşa eden tek bir milletiz. Geçmişte tüm insanlığa örnek olacak birlikte yaşama tecrübesi göstermiş bir ecdadın mirasçılarıyız. Ortak değerlerimizi hiçbir şekilde göz ardı etmeden, farklılıklarımızı zenginlik olarak görmek ve çatışma konusu olmaktan çıkarmak hepimizin müşterek sorumluluğu.

Her kimliğin kendisini rahatça ifade edebildiği ve geliştirdiği bir ortamda ayrıştırıcı kimlik siyaseti yapmadan kimliklere saygı duyan birlikteliği esas alıyoruz. İktidarlarımız döneminde ret ve inkâr politikalarını sona erdirdik, asimilasyon politikalarını tamamen bitirme yönünde adımlar attık, bunları devam ettirmeye

kararlıyız. Hiçbir insanımızın kendisini dışlanmış veya ikinci sınıf hissetmediği kapsayıcı ve evrensel değerlere dayalı bir vatandaşlık anlayışı içerisinde birliğimizi ve bütünlüğümüzü pekiştiriyoruz.

Toplumsal kesimlerin tümünün katılımıyla yürüyen tartışmalar, akademik incelemeler, siyasi partilerimizin ve sivil toplum kuruluşlarının önerileri yaşanan sorunlara çok daha derinlemesine yaklaşma imkânı sağladı. Yeni anayasa başta olmak üzere Meclisimizin millî iradeyi esas alan çalışmalarıyla bu birikimin somut gelişmelere dönüşerek meyvelerini vereceğinden şüphemiz yok.

Bütün etnik gruplara Müslim veya gayrimüslim, Sünni veya Alevi, başörtülü veya başı açık, yoksul veya zengin, kadın veya erkek, engelli veya engelsiz her görüşten vatandaşlarımıza aynı nazarla bakıyoruz. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Hedefimiz, her bireyin temel hak ve özgürlüğünü en ileri düzeyde hayata geçireceği bir ortamı oluşturmaktır. Uzun yıllardır yüreklerimizi yakan sorunların tam anlamıyla çözüme kavuşacağı yegâne yer bu yüce Meclis çatısıdır. Hükûmet ve AK PARTİ Grubu olarak tüm bu meselelere yönelik Meclisimizde oluşacak diyalog ve uzlaşma sürecine en güçlü şekilde destek olacağımızdan hiç kimsenin şüphesi, kuşku olmamalı.

Ülkemizin geleceğini her türlü kısa vadeli menfaatin önünde tutarak, gerekenleri hep birlikte hayata geçirmek durumundayız. Millî birliğimizi ve gücümüzü pekiştirecek olan bu çabalar insanımızın huzur ve refahına katkıda bulunacağı gibi, ülkemizin uluslararası arenada çok daha etkili bir güç hâline dönüşmesini de hızlandıracaktır.

Ustalık dönemi olarak gördüğümüz üçüncü iktidar dönemimizde, bu temel sorunları millî birlik ve kardeşlik ruhunu egemen kılarak çözmekte kararlıyız.

Kürt meselesinin çözümü için önceki dönemlerimizde çok önemli adımlar attık. Olağanüstü hâlin kaldırılmasından Kürtçenin serbestçe kullanımına ve öğrenimine, ekonomik kalkınmadan sosyal ve kültürel alandaki reformlara kadar çok geniş bir alanda tarihi reformlar gerçekleştirdik. Kardeşliğimizi daha da pekiştirecek bu reformlara kararlı bir şekilde devam edeceğiz.

Biz aynı tarihi, acıyı, sevinci paylaşan bir milletin çocuklarıyız. Bu nedenle bu topraklarda ayrılıkçılığın tarihsel, sosyolojik ve kültürel hiçbir temeli ve zemini yoktur. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Bizim çözüm politikamızın odağında insan var. Bu nedenle cesaretle attığımız demokratikleşme adımları ülkenin bir bölgesine ya da toplumun bir kesimine değil, tamamına yöneliktir. Şiarımız, herkes için daha fazla demokrasi, daha fazla hak ve daha fazla özgürlüktür. Bu yüzden diyoruz ki: “Biz hep birlikte Türkiye’yiz.” *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; geçtiğimiz dokuz yılda adalet hizmetleri alanında önemli atılımlar gerçekleştirdik. Öncelikle hukuk sistemimizde, başta Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu olmak üzere temel kanunları Meclisimizin iradesiyle yeniledik.

Uzun yargılama sürelerinin kısaltılması amacıyla yüksek mahkemelerin kapasitelerini artırdık.

Bilişim teknolojisini yargının hizmetine sunduk. Ulusal Yargı Ağı Projesi'yle (UYAP) adliye, nüfus, tapu, polis ve seçim kurulları gibi birçok kurumu elektronik ağlarla birbirine bağladık.

Modern adalet sarayları inşa ederek adliyeleri bodrum katlarından kurtardık. İktidarlarımız döneminde, cumhuriyet tarihinde yapılanın 5 katı kadar adalet hizmet binası inşa ettik.

Önümüzdeki dönemde güven veren bir adalet sistemine ulaşmak temel hedefimizdir. Bu süreçte, hazırlamış olduğumuz yargı reformu stratejisini bütün boyutlarıyla hayata geçireceğiz.

“Gecikmiş adalet, adalet değildir.” anlayışıyla yargı süreçlerini daha da hızlandıracız.

Bilindiği gibi, hükûmetlerimiz döneminde istinaf mahkemeleri kurulmuş ancak faaliyete geçirilememişti. Bu mahkemelerin sayısı 9'dan 15'e çıkartıldı ve başsavcılar atandı. İstinaf mahkemelerinin en kısa sürede faaliyete geçirilmesine yönelik çalışmalar devam ediyor.

Adli Tıp Kurumunun kapasitesini daha da artırarak Kurumun hizmetlerini hızlandıracak ve ülke geneline yaygınlaştıracız.

Hâkim, savcı ve diğer personelin sayısında önemli artış gerçekleştirdik. Hâlen ülkemizde, her 100 bin kişiye düşen hâkim sayısı 10'dur. Bu rakamı önümüzdeki dönemlerde Avrupa Birliği ortalaması olan 20 seviyelerine yaklaştırmayı hedefliyoruz.

Maddi durumu zayıf olan vatandaşlarımızın hukuk davalarında adli yardım almalarını kolaylaştıracak, koruyucu hukuk uygulamalarını geliştirecek avukatlık hizmetlerini etkinleştireceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ İktidarı olarak ortaya koyduğumuz güvenlik politikalarıyla yerleşik güvenlik anlayışında köklü bir paradigma değişikliği gerçekleştirdik, “özgürlük için güvenlik” yaklaşımını temel politika olarak benimseyerek uygulamaya koyduk. Güvenlik uygulamalarında ve güvenlik personelinin eğitiminde hukuk devletini ve insan haklarını esas alan önemli gelişmeler kaydettik.

“Toplum Destekli Polislik” uygulamasıyla polisimizin vatandaşlarımızla daha yakın ilişki içinde olması polise duyulan güveni artırdı, polis-halk yardımlaşması suç oranlarının düşmesine ciddi katkı sağladı.

2007 yılında başlatılan Güvenli Okul-Güvenli Eğitim Projesi başarılı bir şekilde uygulanıyor.

Geliştirilen ileri teknoloji ve uzmanlık sayesinde, işlenen suçları ve olayları aydınlatmada en başarılı ülkelerden biri hâline geldik. Geçmişte “faili meçhul” konusunda suçlanan ülkelerden biri olan Türkiye, iktidarımız döneminde, eleştirilen değil övülen bir sicile kavuştu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ İktidarı, güvenlik alanında, organize suç örgütleriyle, çetelerle, illegal yapılarla etkin bir mücadele yürüttü. Ülkemizde geçmişte görülen mafya ve çete örgütlenmeleri önemli ölçüde çöktürüldü. Suç oranlarının düşmesinde organize suç örgütlerinin çöktürülmesinin de büyük payı var.

Hükûmetimizin esas aldığı “işkenceye sıfır tolerans” ilkesi kararlılıkla uygulanıyor. Artık, Türkiye işkenceyle anılan bir ülke olmaktan çıktı. Uyguladığımız başarılı güvenlik politikaları sonucu gelinen nokta, vatandaşlarımız tarafından da takdirle karşılanıyor.

Bundan önce olduğu gibi, bundan sonra da bireylerin, kurumların ve mülkiyetin güvenliğini, özgürlük ve güvenlik arasındaki hassas dengeyi dikkate alarak, insan haklarını ve evrensel değerleri esas alan bir asayiş ve güvenlik ortamının sağlanması temel amacımızdır.

Özellikle mafya, çeteler ve organize suç örgütleriyle mücadelemizden hiçbir taviz vermeyeceğiz. Vatandaşlarımız için baskı ve tehdit oluşturabilecek bütün yapıların üzerine kararlı bir şekilde gitmeye devam edeceğiz.

Bugüne kadar idarede, merkeziyetçi, içe kapanık, kırtasiyeciliğe dayalı, katı hiyerarşik yapıların aşılması için çeşitli reformlar yaptık.

İlk defa kamu yöneticileri için etik kurallar getirdik, denetim mekanizmaları kurduk. Kırtasiyeciliği azaltan mevzuat sadeleştirmeleri yaptık, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygın bir şekilde kullanımına önem verdik.

Yenilediğimiz Kamu Mali Yönetimi Kanunu’yla şeffaflığı artırdık. Bilgi edinme hakkını getirerek yönetimin tasarrufları üzerinde vatandaşımızın denetimini artırdık. 2003 yılından bugüne kadar Türkiye İstatistik Kurumuna düzenli bir şekilde “yaşam memnuniyeti” araştırması yaptırdık.

Vatandaş ve sonuç odaklı yönetim anlayışımız önümüzdeki dönemde de hız kesmeden devam edecek.

Bakanlıkların yeniden düzenlenmesi başta olmak üzere önümüzdeki dönemde merkezî idare reformlarına ağırlık vereceğiz. “İdarenin bütünlüğü ilkesinden” hareketle, yerel yönetimleri hizmet odaklı bir anlayışla daha da güçlendireceğiz. Bununla birlikte merkezî idarenin strateji geliştirme, standart koyma, izleme ve denetleme fonksiyonlarını da geliştireceğiz.

61’inci Hükûmet döneminde yeni ve daha icracı bir yapıyla etkin bir şekilde hizmet sunacağız. Bu çerçevede, Başbakanlığa bağlı kuruluşların sayısını azalttık, Başbakanlığın asli görevi olan koordinasyon işlevini güçlendirdik. Devlet bakanlıklarını kaldırarak bazı bakanlıkları yeniden yapılandırdık.

Oluşturduğumuz bu yeni yapıyla, devlet vatandaşa daha iyi hizmet sunacak kurumlara kavuştu. Bu çerçevede Kalkınma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını kurduk.

Yerel yönetimlerin başta öz gelirleri olmak üzere finansman ve hizmet imkânlarını kuvvetlendireceğiz. Yerel yönetimlerin bazı altyapı projelerini merkezi idare bütçesinden aktarılacak kaynaklar yoluyla da destekleyeceğiz.

Büyükşehir belediyeleri konusunda köklü değişiklikler yapıyoruz. Nüfusu 750 binden fazla olan illerde büyükşehir belediyesi kurarak, il bazında üst ölçekli plan ve hizmet bütünlüğü sağlamayı hedefliyoruz.

Taslağının hazırlıklarını büyük oranda tamamladığımız Köy Kanunu da bu dönemde yenilenecek.

Türkiye, Uluslararası Saydamlık Örgütü tarafından yayınlanan Yolsuzluk Algılama Endeksi'nde 2003 yılında 3,1 puanla 133 ülke arasında 77'nci sırada yer alırken, 2010 yılında 4,4 puanla 178 ülke arasında 56'ncı sıraya yükseldi. Bu yöndeki çabalarımız 61'inci Hükûmet döneminde de kapsamlı bir strateji çerçevesinde kararlılıkla ve kesintisiz bir şekilde devam edecek.

Kamu hizmetlerinin sunumu sırasında, vatandaşlarımızdan diğer kamu kurumlarında bulunan bilgi ve belgeler artık istenmeyecek. Bugün vatandaşlarımız devletle olan işlerinin büyük bir kısmını İnternet üzerinden kolaylıkla yapabiliyor. Okul kaydından vergi ödemelerine, araç satışından tapu muamelelerine, ihracat ithalattan trafik işlemlerine kadar birçok hizmeti elektronik ortamda verilebilir hâle getirdik. Kamudaki işlemlerin resmî olarak elektronik ortamda gerçekleşmesine imkân sağlayan elektronik imza uygulamasını hayata geçirdik.

Tüm vatandaşlarımıza elektronik vatandaşlık kartı dağıtımını gerçekleştireceğiz. Elektronik vatandaşlık kartı, kamu hizmetlerinin sunumunda kimlik doğrulama işlemleri için kullanılacak; böylece, vatandaşlarımız kamu hizmetlerine yedi gün yirmi dört saat evlerinden veya iş yerlerinden ulaşabilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; artık uluslararası bir başarı örneği hâline gelmiş bulunan ekonomi politikalarımızı etkili bir şekilde uygulamaya devam edeceğiz.

Güçlü bir ekonominin temelinde güven ve istikrar kavramları vardır. Oluşturduğumuz güven ortamı ve inşa ettiğimiz istikrarla, dokuz yıllık iktidarımız döneminde enflasyon ve kamu açıkları gibi temel sorunları çözdük. Aynı şekilde bu dönemde yüksek büyüme oranları yakaladık, dünyada yükselen bir ekonomi olarak ön plana çıktık. Gerçekleştirdiğimiz yapısal reformlar ve güçlü düzenlemelerle bir yandan ekonominin kırılganlığını azaltırken diğer yandan da piyasaların rekabetçi bir ortamda serbestçe işleyişini sağladık.

Tüm dünyayı etkisi altına alan ve birçok ülkenin hâlâ etkilerinden sıyrılamadığı küresel ekonomik krizden hızlı ve güçlü bir şekilde çıkan ve örnek olarak gösterilen bir ülke konumuna gelmiş durumdayız. Bu sonuca ulaşmamızda ekonomi politikalarımızda esas aldığımız şeffaflık, süreklilik, tutarlılık ve öngörülebilirlik ilkelerimiz önemli rol oynadı, 61'inci Hükûmet döneminde de bu ilkeleri esas almaya devam edeceğiz. Uzun vadeli bakış açısıyla sorunlarımıza çözüm üreterek büyüme potansiyelimizi artıracak bir çizgi izleyeceğiz.

Sürdürülebilir bir ekonomik kalkınmanın güçlü bir demokrasiye ve evrensel normlara dayalı olarak işleyen adil bir hukuk düzeniyle mümkün olacağını farkındayız. Yargı reformu başta olmak üzere bu konularda sağlanacak ilerleme, önemli bir aşamaya gelmiş olan ekonomik dönüşüm sürecini sağlamlaştırmak açısından da kritik bir rol oynayacak.

Ekonomi politikalarımızın temel hedefi insanımızın mutluluğunu ve refahını artırmaktır. Günümüzün rekabetçi dünyasında insana, insanın niteliklerine, sağlıklı bir sosyal ortama yapılan yatırımların aynı zamanda ekonomik potansiyelimize yapılan bir yatırım olduğunu biliyoruz. Bu anlayışla ekonomi politikalarımızı güçlü sosyal politikalar ile bütünleştirdik ve bir sosyal restorasyon dönemi başlattık.

Değerli milletvekilleri, dünya, istikrar arayışı içinde çalkantılı bir dönemden geçiyor. Küresel ekonomide toparlanma süreci devam etmekle birlikte, dünya ekonomisinde var olan kırılganlık ve belirsizlik ortamı sürüyor.

AK PARTİ İktidarının ekonomide gerçekleştirdiği yapısal dönüşüm ve bu kapsamda uygulamaya koyduğu reformlar ekonomimizin dayanıklılığını artırdı. Nitekim, küresel kriz bu açıdan bir test süreci oldu, ekonomimiz bu sınavdan başarıyla çıktı.

G-20 çerçevesinde alınan tüm kararlarda da şu anda Türkiye etkin bir rol oynuyor. Kararlılıkla uyguladığı tutarlı politikalarla Türkiye, dünya ekonomi ve finans çevrelerinde takdir ediliyor ve örnek gösteriliyor.

Yerinde ve makul düzeyde aldığımız tedbirlerin etkisiyle, küresel krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini kısa sürede ortadan kaldırdık. 2010 yılında ekonomimiz hızla toparlanarak millî gelirimiz yüzde 8,9 oranında arttı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Böylece OECD ülkeleri içerisinde en yüksek büyüme hızına ulaşarak kişi başına gelirimizi 10 bin doların üzerine çıkardık. Satın alma gücü paritesine göre ise millî gelir sıralamasında yaklaşık 1 trilyon dolarlık gayrisafi yurt içi hasılası ile ülkemiz dünyada 16'ncı sırada yer alıyor.

Satın alma gücü paritesine göre 2002 yılında Türkiye'de kişi başına düşen gelir Avrupa Birliği ortalamasının yüzde 36'sı iken, 2010 yılında Avrupa Birliği ortalamasının yüzde 48'ine yükseldi. Bir başka ifadeyle, bu dokuz yıllık dönemde Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki refah farkı azaldı.

İktidarımız döneminde mali disiplinin, güçlü büyüme performansının ve enflasyondaki düşüşün eş zamanlı olarak gerçekleştirilebileceğini ortaya koyduk. Böylece geçmişte ülkemizde hâkim olan büyüme için enflasyonun gerekli olduğu kanaati kırılmış oldu. Artık işletmelerimiz belirsizliklerin azaldığı bir ortamda geleceği çok daha sağlıklı bir şekilde öngörebiliyor ve planlayabiliyorlar. Diğer yandan, yıllarca enflasyon ortamında gelir kaybına uğrayan sabit ve dar gelirli vatandaşlarımız da gerçekçi gelir artışına kavuştular.

Türkiye, orta vadeli programla maliye politikası açısından çıkış stratejisini erken aşamada ilan eden az sayıda ülke arasında yer aldı. Bu durum, Türkiye'nin birçok ülkeden olumlu bir şekilde ayrışmasını sağladı.

Küresel krizi, IMF gibi uluslararası kuruluşlardan kaynak kullanmadan kendi politikalarımız ve imkânlarımızla başarıyla yönettik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 2002 yılında 23,5 milyar dolar olarak devraldığımız IMF borcunu şu an itibarıyla 4,7 milyar dolara indirmiş durumdayız. Küresel kriz sürecinde tek bir bankamız batmadı, borç faiz sarmalına girmedik, finansal piyasalarda çalkantılar yaşamadık.

Önümüzdeki dönemde de temel amacımız, istikrarlı ve sürdürülebilir büyümeyi sağlamak, istihdamı artırmak, fiyat istikrarını sürdürmek, mali dengeleri sağlamlaştırmak ve finansal istikrarı korumaktır.

Dokuz yıllık kazanımlarımızdan hareketle, 2023 yılında dünyanın en büyük on ekonomisi arasına girmeyi hedefliyoruz.

2023 hedeflerine ulaşma doğrultusunda önümüzdeki dört yıllık Hükûmet dönemimizde mali disiplin, enflasyonla mücadele ve istihdam esaslı yüksek ve sürdürülebilir büyüme konusundaki kararlılığımızı sürdüreceğiz. Sermaye hareketlerinin ve ticaretin serbest olmasını savunmaya devam edeceğiz. Dalgalı kur rejimini sürdüreceğiz. Yoksulluk ve fakirlikle mücadelede uyguladığımız güçlü sosyal politikalarla başlattığımız sosyal restorasyon sürecine devam edeceğiz. Hükûmet olarak, makro-parasal dengeleri göz önünde bulundururken, vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını da dikkate alan uygulamaları sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; makroekonomide sağladığımız önemli başarıların da katkısıyla eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının toplamından oluşan sosyal harcamalarda ciddi artışlar gerçekleştirdik.

2002 yılı sonrasında kamu yatırımlarına önemli kaynaklar ayırarak daha önceki dönemlerde başlanılıp bitirilmeyen yatırımları süratle tamamladık. Bu çerçevede, 2002 yılında ortalama dokuz yılda bitirilen kamu yatırımlarını 2011 yılında 4,2 yılda bitirir hâle geldik. Böylece yatırımların ekonominin ve vatandaşımızın hizmetine daha hızlı ve daha az maliyetle sunulmasını sağladık.

Önümüzdeki dönemde, kamu harcamalarında kalkınma potansiyelimizi destekleyici mahiyette olan altyapı yatırımlarına ve sosyal amaçlı alanlara öncelik vereceğiz.

Değerli milletvekilleri, fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek para politikamızın temel amacıdır. Bununla birlikte para politikamız, finansal istikrarı gözetecek ve fiyat istikrarını sağlama amacıyla çelişmemek kaydıyla büyüme ve istihdam politikalarını destekleyecektir.

Tek haneli rakamlara inmiş olan enflasyon ve faiz oranlarını kalıcı hâle getireceğiz.

Enflasyon hedeflemesi temel para politikası rejimi olmaya devam edecek.

Hükûmetimiz ve Merkez Bankası tarafından enflasyon hedefleri üç yıllık vadede belirlenecek ve kamuoyuna duyurulacaktır.

Bir kez daha tekrar etmek istiyorum: Dalgalı döviz kuru rejimi uygulamasını sürdüreceğiz.

Merkez Bankası, fiyat istikrarını sağlamak için uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını bağımsız bir şekilde belirlemeye devam edecek.

İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi'ni hayata geçiriyoruz. Burada vizyonumuzu, İstanbul'un öncelikle bölgesel, nihai olarak da küresel bir finans merkezi olması şeklinde belirledik. Bu amaca yönelik olarak ilan ettiğimiz strateji ve eylem planını titizlikle uyguluyoruz. Bu faaliyetlerimizle, İstanbul'un 2023 yılında dünyadaki en önemli on finans merkezi içinde yer almasını hedefliyoruz.

Değerli milletvekilleri, ekonomik ve siyasi alanda oluşturulan güven ve istikrar ortamı sonucunda, ekonominin dış kaynak ihtiyacından fazla sermaye girişi yaşandı. Bu sayede Merkez Bankası brüt döviz rezervi -buraya çok önem veriyorum- 2002 yılı Kasım ayında 27 milyar dolar seviyesinden 30 Haziran 2011 itibarıyla -altın dâhil- 99,5 milyar dolar seviyesine yükseldi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Nereden nereye...

2002 yılı sonunda 36 milyar dolar olan ihracat hacmi, küresel krizin ve son bölgesel gelişmelerin olumsuz etkilerine rağmen 2011 yılında yeniden 130 milyar doları aşacak. İhracattaki bu olumlu performansın yanında cari açık konusunu da dikkatle takip ediyoruz.

Türkiye'nin hızlı büyüme dönemlerinde yaşadığı yüksek cari açığın altında bazı yapısal nedenler bulunuyor. Enerjide dışa bağımlılığın yüzde 74'ler seviyesinde olduğu ülkemizde, petrol ve doğal gazın neredeyse tümü, kömürün ise beşte 1'i ithal ediliyor. Bu nedenle uluslararası enerji fiyat hareketleri Türkiye'nin cari açığını doğrudan etkiliyor. Cari açığın gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2008 yılında yüzde 5,7 iken 2010 yılında yüzde 6,5 olarak gerçekleşti. Enerji fiyat etkisinden arındırıldığında ise bu oranlar sırasıyla yüzde 1,8'e ve yüzde 4'e geriliyor.

Cari açığı daha düşük seviyelere indirmek ve enerjide dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji arzı içindeki payını artıracacağız. Yine bu amaçla nükleer santrallere yönelik çalışmalara kararlılıkla devam edeceğiz.

Önümüzdeki dönemde, başta makine ve otomotiv olmak üzere demir çelik, tekstil, hazır giyim ve konfeksiyon, elektrik ve elektronik ile kimyevi maddeler ihracat stratejimizin lokomotif sektörleri olmaya devam edecek. Bununla birlikte, yeni rafineri inşası, elektrikli otomobil imalatı, ileri teknoloji içeren hava taşıtı motorları ve parçalarının imalatı konularında teşvik sistemini güçlendirerek yurt içi üretim kapasitesini artıracacağız.

Sektörlerin uluslararası rekabet gücünün ve ülkemizin dünya ölçeğinde pazar payının artırılması, dış ticaret dengesi ve cari dengenin makul seviyelerde tutulması için etkin dış ticaret politikaları uygulayacağız. Bu hedeflerin gerçekleşmesi için eş güdümü sağlamak amacıyla Ekonomi Bakanlığını kurduk.

Üretim ve ihracatın ithalata olan bağımlılığını azaltmak amacıyla ara malı ve yatırım mallarında yurt içi üretim kapasitesini artırıcı politikaları sürdüreceğiz. Bildiğiniz gibi 2023 yılı ihracat hedefimiz 500 milyar dolar. (AK PARTİ sıralarından

alkışlar) Bu Hükûmet döneminde yani 2015 yılı itibarıyla ihracatımızı 200 milyar dolara ulaştırmış olacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2012-2014 dönemini kapsayacak orta vadeli programımızı önümüzdeki aylarda açıklayacağız. Orta vadeli programı mevcut küresel ekonomik gelişmeler ışığında, krizin etkilerinin özellikle gelişmiş ekonomilerde bir süre daha devam edeceğini dikkate alan ihtiyatlı bir yaklaşımla hazırlayacağız.

Güven ortamının korunması ve büyümenin istikrarlı bir şekilde devam etmesi için en küçük bir taviz dahi vermeyeceğiz. Şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da gereken tedbirleri kararlılıkla hayata geçireceğiz. Ayrıca, bütçe dengelerinin kalıcı bir şekilde tesisi ve diğer tedbirlerle cari işlemler açığını sürdürülebilir seviyelere çekerek bankalarımızın ve özel sektörümüzün güçlü bir sermaye yapısıyla çalışmasını sağlayacağız. Özel sektörümüzün ve hane halkımızın borçlanmalarında ise daha makul miktarları, daha uzun vadeleri ve para birimi olarak Türk lirasını tercih etmelerini teşvik edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, 2002 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı 13 milyon kişi, turizm gelirleri ise 12 milyar dolar iken 2010 yılında turist sayısı 29 milyon kişiye ve turizm gelirleri de 21 milyar dolara yükseldi. Bu ivmeyi kararlılıkla sürdüreceğiz. Türkiye'nin Avrupa'da ve Orta Doğu'da termal turizm ve sağlık turizmi konusunda önemli bir merkez olması yolunda çalışacağız. Termal turizm, hidrotterapi merkezleri, kış sporları ve yayla turizmi merkezlerinin altyapılarını ve yollarını hızla tamamlayacağız.

Gümrük hizmetlerinin daha süratli, etkin, kaliteli ve standartlara uygun biçimde yürütülmesi için Gümrük ve Ticaret Bakanlığını kurduk. Bu Bakanlığa, iç piyasaların takibiyle ilgili ilave görevler de verdik.

Önümüzdeki dönemde gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi ve hızlandırılması ile kaçakçılığın önlenmesi konusunda altyapı başta olmak üzere gerekli çalışmalara devam edeceğiz.

Bu çerçevede, bütün gümrük idarelerimizde gümrük işlemlerini kâğıtsız ve insansız bir ortamda uygulanır hâle getirecek, gümrük işlemlerinde "tek pencere" uygulamasına geçeceğiz.

Hükûmet olarak, çalışabilir durumdaki bütün vatandaşlarımıza iş sağlamak daima en önemli önceliklerimizden biridir. Büyümenin daha fazla istihdam sağlaması için iş gücü piyasasında gerekli reformları yapmaya devam ediyoruz.

İstihdamda sağlanan artış bakımından da krizden en çabuk çıkan ülkelere birisi durumundayız.

2008 yılında ortaya çıkan küresel ekonomik kriz, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere tüm dünyada iş gücü talebinde büyük bir düşüşe ve işsizliğe yol açtı. 2007-2010 döneminde işsizlik oranları İspanya'da yüzde 8,3'ten 19,9'a; Amerika Birleşik Devletleri'nde yüzde 4,6'dan yüzde 9,7'ye; İngiltere'de yüzde 5,4'ten yüzde 7,9'a; İrlanda'da yüzde 4,6'dan yüzde 13,5'a; Yunanistan'da ise yüzde 8,3'ten yüzde 11,8'e çıktı.

Ülkemizde ise zamanında alınan önlemlerle işsizlikteki artış sınırlı kaldı. Türkiye’de daha 2009 yılı bitmeden güçlü büyüme dönemi yeniden başladı.

İşsizlik 2008 yılında yüzde 11, 2009 yılında yüzde 14 olarak gerçekleşmesine rağmen 2009 yılının ikinci yarısından itibaren düşme eğilimine girdi. 2011 yılı Mart ayı itibarıyla işsizlik bir önceki yıla göre tam 2,9 puan azalarak yüzde 10,8’e indi. Mevsimsel etkilerden arındırılmış işsizlik oranımız ise yüzde 9,9 olarak gerçekleşti, böylece işsizlik kriz öncesi seviyesine gerilemiş oldu. Kriz döneminde işsizlik oranında artış olmasına rağmen toplam istihdam hiçbir zaman azalmadı.

Değerli milletvekilleri, 2013 yılından itibaren her yıl 400 bin işsizimizi özellikle hazırladığımız aktif iş gücü programlarından yararlandıracamız. Ülkemizde işsizlik sorununun aynı zamanda bir mesleksizlik sorunu olduğundan hareketle, işsizlerimize beceri kazandırmak amacıyla Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi’ni başlattık. Beş yıl devam edecek olan bu projeyle, her yıl 200 bin kişi olmak üzere toplam 1 milyon işsizimizi eğitimden geçirecek ve işe yerleştireceğiz. İşsizliği kalıcı bir şekilde çözmeyi amaçlayan 22 adet somut hedef ile 102 politika ve tedbirden oluşan Ulusal İstihdam Stratejisi’ni kararlılıkla uygulayacağız. İş gücü piyasamızın ihtiyaç duyduğu ulusal meslek standartlarının tamamını 2012 yılı sonuna kadar hazırlayacağız.

Önümüzdeki dönemde, İŞKUR’a kayıtlı her işsiz bir iş ve meslek danışmanı olacak. İşsizlerimize bire bir hizmet verilecek. İş arayıp da mesleği olmayan herkese mesleğe yönlendirme ve iş bulma hizmeti sunulacak. Bu amaçla, İŞKUR 2011 yılında 2 bin, 2012 yılında da 2 bin olmak üzere toplam 4 bin sözleşmeli iş ve meslek danışmanı istihdam edecek.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükûmet olarak amacımız sosyal adaletin sağlanması suretiyle çalışma hayatında barış ve huzurun temin edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda, çalışanlarımızın haklarının ve işletmelerimizin rekabet gücünün korunduğu Avrupa Birliği standartları ve ILO normlarına uygun bir çalışma hayatının geliştirilmesi için çalışıyoruz.

2010 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle çalışanlarımızın sendikal hak ve özgürlüklerinde önemli iyileştirmeler yaptık. Memur sendikalarına getirilen toplu sözleşme hakkı bunların en önemlilerinden biri. Ayrıca, Ekonomik ve Sosyal Konseye anayasal güvence sağlayarak sosyal diyalog yolunda güçlü bir adım attık.

Hükûmet olarak önümüzdeki dönemde evrensel standartlara uygun kaliteli ve güvenceli bir çalışma hayatı tesis etmek için gerekli düzenlemeleri yapacağız.

Aralık 2002 döneminde brüt 251 lira olan asgari ücret, bugün itibarıyla 797 liraya yükseldi, artış oranı % 218.

Önümüzdeki dönemde kadınların çalışma hayatına katılımını artırmak amacıyla çocuk bakımevleri ve kreş hizmetleri için teşvik uygulamalarını hayata geçireceğiz.

Gençlerimizin, kadınlarımızın ve mesleki eğitim alan işsizlerimizin istihdamı hâlinde, elli dört aya kadar işveren sigorta primi payının devletçe karşılanması uygulamasını sürdüreceğiz.

Özürlü vatandaşlarımızın çalışma hayatında daha fazla yer alması için yaptığımız çalışmalar sonuç verdi. 2002-2010 döneminde kamu kurumlarında istihdam edilen engelli memur sayısını 6.103'ten 19 bine, kamu ve özel sektörde istihdam edilen engelli işçi sayısını ise 10.883'ten 32.257'ye yükselterek 3 kat artırdık.

Kamu ve özel sektördeki özürlü kontenjanlarının kullanılmasına yönelik tedbirleri almaya devam edeceğiz.

Yeşil kart sahibi olan vatandaşlarımızın hizmet akdiyle ya da vergi kaydı olmadan esnaf olarak çalışmaları veya tarımsal faaliyette bulunmaları durumunda yeşil kartları iptal ediliyordu. Yapılan düzenleme ile yeşil kart sahibi vatandaşlarımızın çalışması hâlinde yeşil kartı iptal edilmeyerek askıya alınacak. Söz konusu vatandaşlarımızın çalışması sona erdiğinde ise diğer bürokratik iş ve işlemlere gerek kalmaksızın yeşil kartı aktif hâle getirilecek. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde, yeni oluşturulan Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile reel sektöre yönelik politika ve uygulamaların daha etkin şekilde yürütülmesini sağlayacağız.

Bu yıl, 2011-2014 yıllarını kapsayan Sanayi Stratejisi'ni uygulamaya başladık. Sanayide uzun dönemli vizyonumuz, orta ve yüksek teknoloji ürünlerde Avrasya'nın üretim üssü olmaktır.

Orta ve yüksek teknoloji sektörlerin katma değerini, üretim ve ihracat içindeki payını artıracacağız. Düşük teknoloji sektörlerde katma değeri yüksek ürünlere geçişi sağlayacağız.

Bu hedeflere ulaşabilmek için yatırım ve iş ortamını iyileştirmeye devam edecek, rekabet gücümüzü artıracak şekilde altyapıyı güçlendirmeyi sürdüreceğiz.

2009 yılında uygulamaya başladığımız yeni yatırım teşvik sistemini geliştirerek uygulamaya devam edeceğiz.

Önümüzdeki dönemde, dünya piyasalarında yer bulabilen Türk malı otomobilin üretilebilmesi için gereken destek ve teşvik mekanizmasını harekete geçireceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ülkemizin çeşitli alanlardaki ihtiyacını karşılamak üzere çok amaçlı hava araçlarının üretilmesini de destekleyeceğiz.

Ekonomideki dinamizmin kaynağı olan esnaf, sanatkâr ve KOBİ'lerimize önem vermeyi sürdüreceğiz.

Özel önem verdiğimiz bir diğer alan olan savunma sanayisinde bugüne kadar çok ciddi bir aşama kaydettik. Sektörün ihracatını 1 milyar dolara, cirosunu 2,3 milyar dolara ulaştırdık. Türk Silahlı Kuvvetlerinin silah ve teçhizat ihtiyaçlarının yurt içinden karşılanma oranını yüzde 50'ye çıkardık.

Savunma sanayisinde yürüttüğümüz projelerle 2023'te kendi milli tüfeğini, topunu, tankını, helikopterini, uçağını, insansız hava araçlarını, uydularını tasarlayan, üreten ve ihraç eden bir Türkiye hedefliyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ARGE'ye ayrılan kaynakların etkin ve verimli kullanılması ve daha çok faydaya dönüşmesini sağlamak üzere Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığını kurduk. Kuru-

lan Bakanlığımız ARGE ve yenilik alanında özel sektörle yakın çalışmayı sağlayarak bilgi ve teknolojinin ürüne dönüşmesinde önemli rol oynayacak.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde 5,8 milyon kişinin geçimini sağlayan ve insanımızın gıda ihtiyacını karşılayan tarımda geçtiğimiz dokuz yılda yapısal dönüşüm özellikle ağırlık verdik.

2002 yılında 24 milyar dolar olan tarımsal üretimimiz 2010 yılında 62 milyar dolara, tarım ürünleri ihracatımız da aynı dönemde 4 milyar dolardan 13 milyar dolara yükseldi.

2002-2010 döneminde tarımsal desteklemelerde yüzde 255 oranında artış sağladık. Tarım kesiminde kredi faizleri yüzde 59'dan yüzde 5'e inerken, kredilerin tutarı da 30 kat arttı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Özel önem verdiğimiz hayvancılık ve damlama-yağmurlama sulama yatırımlarında ise kredi faizlerini sıfırladık.

Tarladan sofraya gıda güvenliğini sağlamak amacıyla Bakanlığımızı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olarak yeniden yapılandırdık.

Tarımda kendi nüfusunu yeterli, kaliteli ve güvenilir gıda ile besleyebilen, rekabet gücünü artırmış, üretimimizle dünyada ve bölgemizde söz sahibi olacağımız bir ülke konumuna erişmeyi hedefliyoruz.

Bu çerçevede su kaynaklarının da etkin kullanımı ve korunması için bütüncül su kaynakları yönetimi modelini gerçekleştireceğiz. Bu çalışmaları yeni oluşturduğumuz Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile daha etkin şekilde yürüteceğiz.

Arazilerin miras yoluyla bölünmesinin önüne geçmek amacıyla başlattığımız yasal ve yapısal değişiklikleri sonuçlandıracağız.

Önümüzdeki dönemde tarımsal desteklemeleri, tarım havzaları modeli kapsamında belirlenen bölgeler ve ürünler itibarıyla uygulayacağız.

Meraların ıslahı ve kullanımında yaşanan sorunları çözecek ve hayvancılık yatırımlarına imkân tanıyacak düzenlemeler gerçekleştirerek meralarımızın verimli ve sürdürülebilir kullanımını sağlayacağız.

Besi ve süt hayvancılığının dengeli bir şekilde gelişmesi için başlatılan destekleme programlarına devam ediyoruz, devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, son yıllarda yeterli seviyede elektrik enerjisi üretim kapasitesinin oluşturulmasına, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesine ve üretim ve dağıtım tesislerinin özelleştirilmesine önem verdik.

Bu doğrultuda 2002 yılında yaklaşık 31 bin megavat olan elektrik kurulu gücünü dokuz yıllık iktidarımızda yaklaşık 50 bin megavata yükselttik.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına önem verdik. Enerji verimliliği konusunda gerekli strateji hazırlıklarını tamamladık.

Bu çerçevede önümüzdeki dönemde yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını en üst düzeyde değerlendireceğiz.

Özellikle hidroelektrik santraller kapsamında 2015 yılı sonuna kadar kamu ve özel sektör eliyle yürütülen toplam 5.500 megavatlık ilave gücü devreye alacağız.

Termik kaynaklar ile başta rüzgâr enerjisi olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarından da yararlanarak bu iki alanda toplam 4.800 megavat kurulu güce sahip yeni santralleri devreye alacağız.

Nükleer santral kurulmasına ilişkin çalışmalarımızı hızlandıracaktır.

Bütün bu yeni kapasitelerin eklenmesiyle şu an itibarıyla yaklaşık toplam 50 bin megavat olan elektrik kurulu gücümüzü 2015 yılı sonunda 62 bin megavata çıkaracağız.

2003 yılı öncesinde yalnızca 9 ilimizin doğal gazı erişimi mevcutken, bunu Haziran 2011 itibarıyla 70 ile çıkardık. Kalan 11 ili de konumları itibarıyla teknik güçlükler ve yüksek yapım maliyetleri içermesine karşın, dört yıllık iktidar dönemi-mizde doğal gaz ile buluşturacağız. Artık, ülkemizde doğal gazı olmayan il kalmayacak. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Önümüzdeki dönemde maden aramalarını artırmaya ve jeotermal potansiyelimizi geliştirmeye de devam edeceğiz. Ayrıca, denizlerimizde kendi gemilerimizle araştırma yapmaya başlayacağız.

Değerli milletvekilleri, ulaştırmada vizyonumuz, güvenli, ekonomik, konforlu, hızlı ve çevreye duyarlı hizmetlerin sunulduğu sürdürülebilir bir sistemi kurmaktır.

Ankara-İstanbul hızlı tren hattının Ankara-Eskişehir arasını daha önce hizmete açtık. Önümüzdeki dönemde de Eskişehir-İstanbul arasını ve İstanbul Boğaz demir yolu tüp geçişini tamamlayacağız.

Yapımını tamamladığımız Ankara-Konya hattına ilave olarak Ankara-Sivas hızlı tren hattının yapımına devam ediyoruz.

Hızlı tren ağıımızı 2015 yılı itibarıyla 3.500 kilometreye ulaştırmayı hedefliyoruz.

Kara yollarında, dokuz yıllık iktidarımız süresince, yetmiş dokuz yılda yapılmış bölünmüş yolun 2 katından fazlasını tamamladık. Otoyollar dâhil 6.101 kilometre olarak devraldığımız bölünmüş yol uzunluğuna, biz, dokuz yılda 13.800 kilometre ekledik.

Toplam bölünmüş yol uzunluğumuz 20 bin kilometreye şu anda ulaşmış vaziyette.

Hedefimiz, bölünmüş yol uzunluğunu 2015 yılında 26 bin kilometreye ulaştırmaktır. Ayrıca, önümüzdeki dört yıllık dönemde, 18 bin kilometre sıcak asfalt yaparak devlet yollarımızın büyük bölümünde sıcak asfalt kaplama çalışmalarını bitirmeyi hedefliyoruz.

Otoyollarda yap-işlet-devret modelini kullanarak muazzam bir otoyol hamlesi başlattık. Başlattığımız projelerle, hâlen 2.225 kilometre olan otoyol ağı uzunluğumuza 750 kilometre daha ilave ediyoruz.

Dönemimizde, iç hatlardaki yolcu sayısı 6 kat artışla 51 milyona, hava yolunu kullanan toplam yolcu sayısı ise 3 kattan fazla artarak 34 milyon kişiden 103 milyon kişiye ulaşmıştır. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Bu atılımlarla hava yolunu halkımızın yolu hâline getirdik. Hedefimiz, 2023 yılında 750 uçaklık dev bir filo ile yılda 350 milyon yolcu taşımak. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Denizcilik sektöründe de geçtiğimiz dönemde birçok projeyi hayata geçirdik. Özellikle gemi inşa sanayisinde büyük atılımlar yaptık. Verdiğimiz desteklerle tersane sayısı 37'den 70'e çıktı. Böylece, daha önce gemi inşa sanayisinde dünya sıralamasında 23'üncü olan ülkemiz bugün dünya 6'ncılığına yükseldi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, hükûmetlerimiz döneminde, öncelikle eğitim sistemimizin fiziki mekân, personel ve erişim boyutunu ele alarak donanımlı insan yetiştirmenin temel altyapısını oluşturduk.

2002-2011 yılları arasında 163 bin yeni derslik inşa ettik.

Eğitim hizmetlerini kapsamlı bir yaklaşımla ele alıp çocuklarımızın barınma, spor ve kültürel faaliyetlerine yönelik altyapı hizmetlerini de güçlendirdik. 747 adet yeni pansiyon, 920 adet yeni spor salonu ve 6.146 adet yeni okul kütüphanesini hizmete açtık.

Çocuklarımızı bilgi toplumuna hazırlama hedefimiz çerçevesinde, 2002'de okullarımızda çok az sayıda ve çoğunluğu demode bilgisayar varken, biz 1 milyona yakın yeni bilgisayarı okullarımıza tahsis ettik. Okullarımızın yüzde 97'sine hızlı İnternet erişimi sağladık.

Cumhuriyet tarihimizde ilk defa İktidarımız döneminde ilköğretim ve orta-öğretimde her çocuğumuza ücretsiz ders kitabı verilmesi uygulamasını başlattık.

Engellilerin eğitime ve rehabilitasyonuna harcanan kaynağı 2002 yılı seviyesine göre 16 kat artırarak 2011 bütçesinde 3,2 milyar liraya çıkardık. Eğitim gören engelli sayısını ise tam 10 kat artırdık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Öğretmenlerimizin eğitimdeki kritik rolleri dikkate alınarak maaşlarında 2002-2011 yılları arasında yüzde 300'den fazla iyileşme sağladık.

2002'de toplam 76 üniversitemiz varken 89 yeni üniversite daha kurarak yükseköğretimi bütün yurt sathına yaygınlaştırdık. Böylece, seksen bir vilayetimizin tamamında üniversite var.

Bütün bu olumlu gelişmeler neticesinde eğitime erişimi kolaylaştırmış bir Hükûmet olarak önümüzdeki dönemi kaliteye daha fazla önem vereceğimiz bir süreç olarak görüyoruz.

Bu çerçevede, derslik, altyapı, donanım ve öğretmen gibi zaten büyük oranda gelişme kaydettiğimiz alanlara ilaveten eğitime erişim sorunlarını sıfıra indirmek, nitelikli bir eğitim sistemini yurt sathında yerleştirmek en öncelikli hedefimiz.

Okul öncesinden üniversiteye uzanan eğitim basamaklarında millî değerlerimizi ve uluslararası standartları esas alarak eğitim sistemimizi tamamen gözden geçirecek ve kaliteyi merkeze alan bir dönüşüm programı uygulayacağız.

Kaliteyi yükselten, okulu öne alıp sınava hazırlık süreçlerini azaltan, şekle ve törenselliğe değil içerik ve işlevselliğe önem veren, öğrenciyi ve aileleri rahatlatan

bir anlayışla eğitim sistemini yeniden yapılandıracacağız. (AK PARTİ sıralarından *al-kışlar*)

Tüm okullar, öğretmenler ve öğrenciler arasında kesintisiz bir elektronik iletişim ortamı sağlayacağız.

Fatih Projesi ile eğitim ve öğretim teknolojilerinde çağın gerektirdiği teknolojik gelişmelere uygun ve dünyaya örnek olacak yeni bir uygulamaya geçeceğiz. Her öğrencimize, eğitim müfredatını da içeren birer elektronik kitabı ücretsiz dağıtacağız.

Yükseköğretim sistemimizi bu dönemde tüm yönleriyle reforme edeceğiz. Üniversitelerimizin daha özerk olacağı ve kendi özgün gelişme alanları içerisinde yarışacağı rekabetçi bir ortam oluşturacağız.

Özel sektörün üniversite kurmasının önünü açacağız.

Yeni kurulan üniversitelerimizin öğretim üyesi açığını hızla kapatmak için öğretim üyesi yetiştirme programlarını yaygınlaştıracacağız.

Değerli milletvekilleri, İktidarımız süresince kültürü, devletin yanı sıra bütün milletimizin bir ortak faaliyet alanı olarak gördük ve özel kültürel oluşum ve faaliyetlere büyük destekler verdik.

İktidarımız döneminde, tarihî vakıflarımızı ve vakıf eserlerimizi yaşatmak yolunda dev hizmetler yaptık. Onarılan eser sayısını dokuz yıl içinde 70 kat artırdık.

Önümüzdeki dönemde, arkeolojik, doğal, kentsel ve tarihî sit niteliği taşıyan alanlar ile kültür ve tabiat varlığı niteliği taşıyan yapı ve anıtların tespit ve tescil çalışmalarına devam edeceğiz. Envanterleri dijital ortama aktararak kamuoyu ile paylaşacağız.

Türk kültür, sanat ve edebiyatının ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtılması çalışmalarına devam edeceğiz. Elektronik kitap çalışmaları kapsamında, Türk edebiyatının klasik kaynaklarını elektronik ortamda yayınlayacağız.

Tarihî eserlerimizin restorasyonuna devam edecek, kültürel mirasımızın korunması için gerekli teknik elemanların yetiştirilmesini sağlayacağız.

Özel sanat kurumlarına, sanat ve kültür ile ilgilenen sivil toplum kuruluşlarına verilen destekler artarak devam edecek.

Tarihimizin önemli şahsiyetleri, olayları, masal kahramanları ve kültürel zenginlik unsurlarımız belgesel, dizi ve çizgi filmlere dönüştürülerek kültür dünyamıza kazandırılacak.

Vakıf mirasımızın korunması, yaşatılması, vakıf anlayışının geliştirilmesi ve yarınımızın teminatı olan gençlere bu anlayışın kazandırılması için büyük bir gayret ve özveri içerisinde çalışmaya devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, sağlık hizmetlerini temel bir insan hakkı olarak kabul eden Hükümetimiz hayata geçirdiği “Sağlıkta Dönüşüm Programı” ile sağlık alanında pek çok yapısal düzenlemeler gerçekleştirdi. Daha kaliteli, daha adil ve daha

kolay ulaşılabilir sağlık hizmeti sunma yolunda geçmişte hayal dahi edilemeyen başarılar kazandık.

Sağlıktaki dönüşüm programımızın başarıya ulaşmasında büyük katkı ve fedakârlıkları olan hekimlerimiz ve tüm sağlık çalışanlarımıza buradan bir kez daha şükranlarımı iletiyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Göreve geldikten sonra sağlık çalışanlarımızın çalışma ve iş yeri güvenliği şartlarını iyileştirdik, gelirlerini artırdık. Önümüzdeki dönemde de iyileştirmelerimiz devam edecek.

İlaçtaki KDV oranını düşürdük ve ilaç fiyatlarında önemli oranda indirme sağladık. Bu indirim tabii ki bir rahatlama getirdi.

Modern sağlık anlayışının temel unsurları arasında yer alan aile hekimliği uygulamasına geçtik.

Hastaneleri tek çatı altında topladık, vatandaşlarımızın sağlık sigortalarıyla bütün sağlık kuruluşlarından hizmet almasını sağladık.

Sağlık personeli sayısında önemli artışlar sağladık.

2002 yılında 161 bin olan hasta yatağı sayısını 2010 yılında 201 bine yükselttik. Hastanelerdeki nitelikli yatak oranı yüzde 6'dan yüzde 30'a çıktı. Hedefimiz 2015 yılı sonuna kadar tüm yataklarımızı nitelikli hâle getirmek.

Koruyucu sağlık hizmetlerinin bütçesinde yaklaşık 7 kat artış sağladık.

2010 yılında başlattığımız evde sağlık bakımı hizmetleriyle yatağa bağımlı hastalarımızın evlerinde kaliteli, etkin, ulaşılabilir ve güvenli sağlık hizmeti almasını sağlıyoruz. Bu uygulama ile bugüne kadar 60 bin kişiye ulaştık. 2012 yılında evde bakıma ihtiyacı olanların tamamına bu hizmeti ulaştırmayı hedefliyoruz.

2002 yılı sonunda 618 adet olan tam donanımlı "112 ambulansı" sayısını 2.547 adede çıkardık. Ulaşımда güçlük çekilen bölgelerde 194 adet kar paletli ambulansı halkımızın hizmetine sunduk. Bu gelişmelerle "112 acil hizmeti" sadece şehirlerde değil köylerde de yaygın olarak verilen bir hizmet niteliği kazandı. Hava ambulans sistemini 2008 yılında faaliyete geçirdik. Temmuz 2011 itibarıyla ülke geneline hizmet verecek şekilde 19 ambulans helikopterimiz ve 2 ambulans uçağımız bulunuyor. Hava ambulans sistemiyle bugüne kadar 10 bine yakın hasta ve yaralı taşıdık. 2011 yılı içinde 3 uçağı daha filomuza dâhil ediyoruz.

Bu gelişmeler neticesinde sağlık hizmetlerinde vatandaşlarımızın memnuniyet oranı yüzde 39'dan yüzde 73'e yükseldi.

Önümüzdeki dönemde ülkemizi sadece kendi halkımız için değil bölge ülkeleri için de cazip bir sağlık üssü hâline getireceğiz.

Vatandaşlarımızı hastalıktan ve yüksek tedavi maliyetlerinden korumak için kapsamlı bir koruyucu sağlık stratejisini hayata geçireceğiz.

Hizmet kalitesini artırmak ve maliyet-etkin sağlık hizmeti dengesini kurabilmek amacıyla inşasına başladığımız şehir hastanelerini ülkenin dört bir tarafına yaygınlaştıracacağız.

Toplum temelli sağlık hizmetlerini geliştirmeye devam edeceğiz. Yurt sathında oluşturulacak 29 sağlık bölgesinde “istisnalar hariç” hastaların diğer bölgelere gitmesini gerektirmeyecek seviyede gelişmiş bir hizmet altyapısını kurmuş olacağız.

Bugün 120 bin olan doktor sayısını 2015'te 130 bine, 163 bin olan ebe hemşire sayısını 238 bine çıkaracağız.

2015 yılında hastanelerimizdeki nitelikli yatak oranını yüzde 45'e yükselteceğiz.

Aile hekimi başına ortalama 2015'te 3.200 nüfusun düştüğü bir yapıyı gerçekleştireceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; geçmiş dönemlerde yaptığımız reformlarla nüfusumuzun yüzde 83'ü sosyal güvenlik kapsamına alındı. Yeşil kartlı vatandaşlarımızı dâhil ettiğimizde, sağlık hizmetlerinden yararlanan nüfusumuzun oranı yüzde 96'ya ulaşıyor.

Tüm imkânlarımızı zorlayarak emeklilerimizin maaşlarında ciddi artışlar sağladık.

2002-2011 yılı Ocak döneminde en düşük emekli maaşlarını çiftçi emeklimiz için yüzde 619 oranında artırarak 65 liradan 473 liraya, esnaf emeklimiz için yüzde 326 oranında artırarak 149 liradan 634 liraya, işçi emeklimiz için yüzde 204 oranında artırarak 257 liradan 782 liraya, memur emeklimiz için yüzde 149 oranında artırarak 377 liradan 936 liraya çıkarttık.

Çalışanlarımızın ve emeklilerimizin zenginleşen Türkiye'nin yeni imkanlarından, millî gelirden daha fazla pay almalarını sağlamaya devam edeceğiz. Emeklilerimiz için adil bir intibak sistemini kademeli olarak hayata geçireceğiz.

Yeni dönemde tüm vatandaşlarımızın sosyal güvenlik ve genel sağlık sigortası kapsamına alınması temel hedefimiz.

Çalışanların emekli olduklarında oluşabilecek gelir kayıplarını en aza indirmek amacıyla tamamlayıcı emeklilik sistemlerini çeşitlendirerek geliştireceğiz.

Değerli milletvekilleri, vatandaşlarımıza daha hızlı, etkin ve verimli hizmet sunmak amacıyla sosyal yardım ve hizmet alanındaki bütün kurum ve kuruluşlarımızı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı altında birleştirerek tek çatı altında topladık. Böylece, ülkemizde tüm sosyal yardım ve hizmetlerin tek elden ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlayacağız.

Bizim diğer toplumlardan en büyük fark ve üstünlüklerimizden birisi sağlam bir aile yapısına sahip olmamızdır. Önümüzdeki dönemde ailenin korunması ve güçlendirilmesi sosyal politikalarımızın merkezinde olacak.

2010 yılında yaklaşık 10 milyon vatandaşımıza ulaştık. İktidarımız döneminde toplam 60,5 milyar liralık sosyal yardım harcaması yaptık.

Yoksul vatandaşlarımızı bir yandan sosyal yardımlarla desteklerken, onların iş bulmalarına ve üretken bireyler olmalarına da büyük önem veriyoruz.

GAP illerinde başlayan ve sonra DAP bölgesine de yaygınlaştırılan SODES ile yoksulluk, göç ve kentleşmeden kaynaklanan sosyal sorunları, değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçları giderme yolunda büyük adımlar attık.

Sosyal Yardım Sisteminin İstihdam ile Bağlantısının Kurulması ve Etkinleştirilmesi Eylem Planı'nı 2010 yılında uygulamaya koyduk. Bu Eylem Planı çerçevesinde sosyal yardım başvurusunda bulunan veya sosyal yardım alan çalışabilir durumdaki vatandaşların İŞKUR'a kayıtlarını yapıyoruz.

İŞKUR, yoksul vatandaşlarımızla özel olarak ilgilenmeye, onlara yönelik özel mesleki eğitim programları geliştirmeye, iş bulmalarını kolaylaştırmak için rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini vermeye başladı.

İktidarlarımız döneminde uyguladığımız sosyal politikalar sonucunda ülkemizdeki yoksulluğun azaltılması ve gelir dağılımının düzeltilmesi konusunda çok önemli mesafeler katettik.

2002 yılında kişi başına aylık 30 doların altında bir gelire sahip 136 bin kişi varken 2009 yılında 30 doların altında bir gelire sahip nüfus kalmadı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Aylık 65 doların altında bir gelirle yaşayan nüfus 2002 yılında 2 milyon kişi iken, 2009 yılında bu rakam 159 bin kişiye düştü.

129 doların altında bir gelirle yaşamak zorunda kalan vatandaşlarımızın toplam nüfus içindeki sayısı 2002'de 20 milyon iken 2009 yılında bunu 3 milyona indirdik.

2015 yılına kadar aylık 65 doların altında bir gelirle yaşamak zorunda olan vatandaşımız kalmayacak. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2023 için temel hedefimiz mutlak yoksulluğu ortadan kaldırmak. Hükûmet olarak yoksullukla mücadelede önemli bir başarı ve tecrübe birikimi oluşturduk. Bu alanda tecrübelerimizi dikkate alarak yeni bir dönemi başlatıyoruz.

Önümüzdeki dönemde sosyal yardımlar sosyal hizmetlerle eş zamanlı bir biçimde uygulanacak. Örneğin, engellisi olan bir aileye sosyal yardım verilirken, ailenin başvurusuna gerek kalmadan, o ailedeki engelliye de gerekli rehabilitasyon hizmetleri sağlanacaktır.

Sosyal yardımlarda ailenin durumu esas olacak. Her aileye aynı tür ve aynı miktar yardımı yapmak yerine, o ailedeki kişi sayısı, kişilerin yaşları, sağlık ve özür-lülük durumları dikkate alınarak yardım miktarı belirlenecek. Ailede çalışabilecek durumda ama çalışmayan kişiler varsa iş gücü piyasasına yönlendirilecek.

Kayıtlı çalışan kişiler de yoksul durumuna düşerse sosyal yardımlarla onları destekleyeceğiz.

Sosyal Konut Projesi'yle yoksul hanelere teslim edilmek üzere ilk aşamada elli bin, ikinci aşamada da elli bin olmak üzere toplam yüz bin konut yapacağız. Bu konutları ayda 100 lira taksitle vatandaşımıza vereceğiz.

Yeni evlenecek yoksul çiftlerimizin yirmi yıl geri ödemeli, çeyizi içinde, konut edinmelerini sağlayacağız. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ iktidarları olarak engellilerimize, yaşlılarımıza, korunmaya muhtaç çocuklarımıza, şehit ailelerimize, gazi ve malullerimize, muhtaçlarımıza sıcak bir gönül ve yaygın imkânlar sunduk.

Önümüzdeki dönemde Türkiye’yi sosyal hizmet alanında evrensel yaklaşımlarla model ülke hâline getireceğiz.

Dört ilde pilot uygulama olarak başlayan Engelsiz Kent Projesi’ni genişleteceğiz. Uygun büyüklükteki yerel yönetimlerin özel durumdaki engellilerin taşınması için donanımlı araç bulundurmalarını sağlayacağız. Kamu hizmet binalarıyla kültürel ve sosyal tesislerin engelli kullanımına uygun projelendirilmesini sağlayacağız.

Kadınlarımızın hakları, refahı, sosyal hayatta karşılaştığı engellerin ortadan kaldırılması, güçlü toplum hedefimiz için vazgeçilmezdir.

Kadınlarımızın istihdam imkânlarında ve sosyal güvenlik haklarında, girişimcilik desteklerinde, doğum izinlerinde önemli ilerlemeler sağladık. Sosyal destek ve proje desteklerinin yüzde 70’ini kadınlarımıza verdik. “Ana-Kız Okuldayız” kampanyası ile 567 bin kız çocuğu ve kadınıma okuma yazma öğrettik.

Önümüzdeki dönemde de hanımlara yönelik bu tutumumuzu devam ettireceğiz. Kadınların karar alma mekanizmalarındaki etkinliğini artıracacağız. Kadın konukevlerinde kalan mağdur kadınlarımız için daha geniş istihdam imkânları oluşturacağız.

Çocukları ile birlikte yalnız yaşayan annelere barınma öncelikli «Stüdyo evler» ile birlikte her türlü sosyal desteği temin edeceğiz.

Giderek yaşlanan nüfusumuza yönelik yapılan bütün bu çalışmaları tek çatı altında daha etkin şekilde yürüteceğiz.

Korunmaya muhtaç çocuklarımıza yönelik yaptığımız hizmetlerimizi daha da artıracak ve kalitesini yükselteceğiz.

Kurumsal bakım hizmeti alan çocuklarımızın, ev ve aile ortamının güvenliğini ve sıcaklığını hissetmeleri için çocuk evleri ve sevgi evlerini yaygınlaştıracacağız.

Aileye Dönüş ve Aile Yanında Destek Uygulaması’yla bugüne dek 30 bin çocuğu ailesinin yanında destekledik ve bu uygulamayı güçlendirerek devam ettireceğiz.

Değerli milletvekilleri, insanı odak alan Hükümetimiz gençlerimizin hem aile içinde ve yaşadıkları çevrede hem de okullarda ve sosyal mekânlarda iyi yetişmeleri için önemli adımlar attı.

Seçilme yaşını yirmi beşe düşürerek gençlerin siyasete daha fazla katılımının önünü açtık.

Üniversiteye giriş sınavlarında uygulanan kat sayı adaletsizliğine son verdik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

2003’ten bu yana müracaat eden her üniversite öğrencisine burs veya öğrenim kredisi verdik.

Yurtların hem kapasitesini hem de fiziki durumlarını iyileştirerek tüm yurtlarda tek kişilik veya 3 kişilik odalara geçtik, koğu sistemini kaldırdık, kaldırıyoruz.

Yurt dışı eğitim ve değişim programlarından yararlanan öğrenci sayısını artırdık.

Ülke gençliğine özgü ve daha yoğun bir hizmet sunacak Gençlik ve Spor Bakanlığı'ni kurduk.

Gençliğin sivil toplum örgütlerine üyeliğini teşvik edeceğiz. Gençlerin kendi projelerini hayata geçirebilecekleri gençlik merkezlerini yaygınlaştıracacağız.

Sporu sadece boş zamanları değerlendirme aracı olarak değil, aynı zamanda sosyalleşmenin ve sağlıklı bir toplum olmanın da önemli bir aracı olarak görüyoruz.

Toplumumuzun bütün katmanlarının spor ile tanışması, spor faaliyetlerine aktif olarak katılması yönünde büyük yatırımlar yaptık.

2002'den bu yana tesis sayısını yüzde 500, sporun tesisleşmesi için ayrılan kaynağı yüzde 600, lisanslı sporcu sayısını yüzde 1000 oranında artırdık. 4.366 amatör millî sporcumuza verilen aylık burs miktarını 3 kat artırarak karşılıksız burs miktarını 2011'de 720 liraya çıkardık.

Geçtiğimiz dönemde uluslararası şampiyonalara ve üniversite oyunlarına başarılı bir şekilde ev sahipliği yaptık. Bundan sonra da bu tür organizasyonlara ülkemizin ev sahipliği yapması için her türlü girişimi yapacağız.

Değerli milletvekilleri, Avrupa Birliğinde ortalama olarak halkın yüzde 85'i kentlerde yaşıyor. Türkiye'de ise bu oran İktidarımız döneminde 9 puan artarak yüzde 73'e yükseldi.

Önümüzdeki dönemde yapacağımız çalışmalara daha kapsamlı bir bakış açısı ve uygulama birliği kazandıracak olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığını bu vesileyle kurduk. Bakanlığımız fiziksel planlama ve yapılaşma konusundaki düzenlemeleri ve standartları geliştirecek, kalkınma politikalarına uygun ulusal ve bölgesel nitelikli mekânsal gelişme stratejilerini hazırlayacaktır. Çevreye ilişkin düzenlemeler, işlemler ve denetimler de bu Bakanlığımız tarafından planlara uyumlu şekilde yürütülecek.

TOKİ ve yerel yönetimlerle müştereken, toplam 60 ilde 188 bin konutluk 248 gecekondü dönüşüm ve kentsel yenileme uygulaması başlattık.

Buna ilaveten, TOKİ eliyle 505 bin konutun yapımına başladık, 360 binini tamamlayıp hak sahiplerine teslim ettik. Sosyal adalet anlayışımızı burada da göstererek, hiç geliri olmayan yoksul ailelere peşinatsız 100 ila 350 lira taksitle, 10 ila 20 yıl vade sosyal konutlar inşa ettik.

Kent içi ulaşımında yerel yönetimlerimizin kısıtlı kaynaklarıyla üstesinden gelemediği raylı sistem inşaatlarının merkezî yönetim tarafından üstlenilmesini sağladık.

Kent içi trafiği şehirlerarası trafikten ayırmak için 58 il merkezinde, 474 adet ilçe ve 209 adet belde yerleşiminde 3.786 kilometre uzunluğunda kent geçişi yaptık.

Vatandaşlarımızın sağlıklı içme suyuna erişmelerine imkân veren ve çevre açısından önem arz eden atık su ve yağmur suyu sistemlerini kökten çözüyoruz. Bunu

özellikle ifade etmek istiyorum. Bu amaçla Su ve Kanalizasyon Altyapı Projesi'ni başlattık, kısa adıyla SUKAP denilen projeyi başlattık. Şu anda paramız hazır, hangi belediye olursa olsun müracaatını yapmak suretiyle bu projeden istifade edebilir. Önümüzdeki dönem bu projeye sağlayacağımız kaynaklarla nüfusu 25 binin altında olan belediyelerimize proje maliyetinin yüzde 50'sine kadar hibe desteği sağlayacağız.

Önümüzdeki dönemde şehirlerimizi âdeta yeniden tasarlayıp kendi finansman dinamikleriyle yeniden inşa etme, kentsel estetiği, kaliteyi, kültürel değerleri ve çevresel hassasiyeti ihya etme anlayışımızı sürdüreceğiz.

Bu hedefe uygun olarak imar mevzuatını “yaşanabilir mekânlar” ve “marka şehirler” hedefine hizmet edecek şekilde yenileyecek, kentsel tasarıma ve estetiğe imkân taniyacağız.

Orman vasfını kaybetmiş, ihmalle yıllardır fiili kullanıma açılmış ve kazanılması mümkün olmayan alanları, kamu yararı ve kişisel fayda dengesi içerisinde tekrar düzenleyeceğiz.

Kentsel dönüşüm projelerini süratle hayata geçirebilmek için ilave düzenlemeler yapacağız.

Depreme karşı hazırlıklı olabilmek için başta İstanbul olmak üzere riskli şehirlerde dönüşüm çalışmalarına devam edeceğiz.

Şebekeli içme ve kullanma suyundan yararlanan belediye nüfusu oranını yüzde 100'e çıkaracağız. Susuz belde bırakmayacak ve ihtiyaç duyulan yerlerde içme suyu arıtma tesisleri yapacağız.

Şehirlerde toplu taşıma altyapısını geliştirmeye devam edeceğiz. Yoğun hatlarda raylı sistemleri hızla tamamlayacak ve şehir içi-şehirlerarası bütünleşmeyi sağlayacağız.

Değerli milletvekilleri, 12 Haziran seçimleri öncesinde bazı şehirlerimize yönelik olarak büyük projelerimizi kamuoyuna açıklamıştık.

İstanbul, Ankara, İzmir ve Diyarbakır başta olmak üzere şehirlerimize ilişkin hazırladığımız bu projeler, bu şehirlerimizin marka değerini güçlendireceği kadar, merkezinde bulundukları bölgelere de çok önemli kazanımlar sunacak.

Bu projeler, gerek inşa aşamasında gerekse inşa sonrasında, istihdam başta olmak üzere ulaşım, ticaret, çevre, şehirleşme gibi alanlarda farklı bir süreci de başlatacak.

Bütün bu projelerin inşa aşamasında yüz binlerce kişinin istihdam edilmesini hedefliyoruz.

Oluşacak yeni yaşam alanlarında depreme dayanıklı sağlıklı yaşam alanları inşa edeceğiz.

Bu projelerle çevrenin korunmasına da katkı sağlıyoruz.

Seçim öncesinde milletimize taahhüt ettiğimiz hiçbir vaadi unutmuş değiliz, üzerini örtmüş değiliz.

Şehirlerimize yönelik açıkladığımız o projeleri, Hükûmet programımıza da alarak, taahhüdümüze böylece resmîyet de kazandırmış oluyoruz.

Ben, burada sadece bir özet vermek istiyorum, ayrıntılı bir listeyi elinizdeki kitaplarda bulacaksınız.

KANALİSTANBUL Projesi'yle İstanbul'un batısında, Karadeniz ile Marmara Denizi arasında bir kanal inşa edeceğiz. Bu kanalın inşasıyla, İstanbul Boğazı'ndaki gemi trafiğini kanala kaydırarak, İstanbul'un ve Boğaz'ın güvenliğini tesis etmiş olacağız.

İstanbul'a biri Avrupa diğeri Anadolu yakasında olmak üzere iki yeni şehir inşa edeceğiz. Bu yeni şehirler de İstanbul içindeki kentsel dönüşümü destekler nitelikte olacak.

İstanbul'a üçüncü bir havaalanı ve üçüncü bir köprü kazandıracağız.

Taksim'deki Topçu Kışlası'nı aslına uygun olarak yeniden inşa edecek, Taksim trafiğini yer altına alacağız.

Yassıada ve Sivriada'yı farklı bir konseptle yeniden ele alacak, Yassıada'yı bir Demokrasi Müzesi'ne dönüştüreceğiz. *(AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından alkışlar)*

İzmir'de Körfez Geçişi Projesi, diğeri adıyla İzkaray'ı inşa edecek, İzmir Körfezi'nin iki ucunu birbirine bağlayacağız.

Ankara-Afyonkarahisar-Uşak-Manisa-İzmir güzergâhında 583 kilometre uzunluğunda çift hatlı yüksek hızlı tren hattını iki etap hâlinde inşa edeceğiz.

İzmir-Manisa arası ulaşımın uzun yıllardır riskli bir bölgesi olan Sabuncubeli geçişinde bir tünel inşa edeceğiz.

İzmir-Ankara ve İzmir-İstanbul otoyolları ile Türkiye'nin üç büyük ilini, birbirine kesintisiz, konforlu, güvenli şekilde bağlıyoruz.

İzmir şehir merkezini, şehir içindeki diğeri semtlere ve çevre ilçelere, inşa edeceğimiz dört metro hattıyla bağlayacağız.

Bütün bu projelerle, İzmir'i çok farklı bir kent konumuna yükseltiyoruz.

Aynı şekilde Diyarbakır projelerimizi de bu Hükûmet döneminde başlatacağız.

Diyarbakır'da, Suriçi'ndeki beş yüz civarında sivil mimari örneği yapıyı aslına uygun şekilde yeniden inşa edeceğiz.

Diyarbakır'da askerî ve sivil havaalanlarını birbirinden ayırıyoruz.

Dicle Nehri'ne rağmen yeşil alan miktarının oldukça düşük olduğu Diyarbakır'a, yeşil ile mimarinin uyum içinde yükseldiği yeni bir yaşam alanı kazandırıyoruz.

Diyarbakır'ı yüksek standartlı bir otoyolla, hem Habur'a hem de Şanlıurfa, Gaziantep, Adana, Mersin, Niğde, Ankara, Bolu, Düzce, İstanbul ve Edirne'ye kesintisiz bağlıyoruz. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Silvan Projesi ile 2 milyon 450 bin dekar tarım arazisinin sulanabilmesini sağlayacağız. Bu projeyle hayata geçecek sulama sistemi sayesinde çiftçilerimize yılda 735 milyon lira ilave gelir elde etme imkânı getiriyoruz.

Projenin enerji alanındaki faydası ise yılda 102 milyon lira olacaktır.

Silvan Projesi'yle 318 bin kişiye iş imkânı oluştururken, ülke ekonomisine de toplamda yılda 837 milyon lira katkı sağlayacağız.

Ankara için projelerimizi de burada hatırlatmak isterim:

Ankara, savunma sanayimizin başkenti. İnşallah, yeni projelerle Ankara'nın bu vasfını daha da güçlendiriyor, dünyanın en önemli savunma sanayi merkezlerinden biri hâline getiriyoruz.

Ankara'ya yeni bir adalet sarayı kazandıracağız.

Ankara'ya UEFA kriterlerine uygun bir stadyum inşa edeceğiz.

Akyurt ilçemize 1 milyon 800 bin metrekare alan üzerine kurulu uluslararası standartlarda bir fuar merkezi inşa ediyoruz.

Ankara-Yozgat-Sivas-Erzincan yüksek hızlı tren hattının çalışmaları devam ediyor.

Ankara-Afyonkarahisar, Uşak ve İzmir hattının da çalışmalarına başlayacak, Ankara'yı hızlı trenin merkezi, kesişme noktası, ortak istasyonu konumuna yükselteceğiz.

Ankara merkez olmak üzere üç otoyol projesini tamamlayacağız.

Kuzey Ankara Protokol Yolu Kentsel Dönüşüm Projesi, Mamak Kentsel Dönüşüm Projesi, 50'nci yıl kentsel dönüşüm çalışmaları devam edecek.

Güneykent adını verdiğimiz bir projeyle, Ankara'ya 500 bin kişilik yeni bir şehir kazandıracağız. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Sadece Ankara, Diyarbakır, İzmir ve İstanbul değil, seksen bir vilayetimiz için hazırladığımız projeleri yeni Hükümet dönemimizde başta büyük şehirler olmak üzere başlatacak, en kısa zamanda tamamlayacağız.

Değerli milletvekilleri, İktidarımız döneminde bölgesel kalkınma projelerimizi çok yönlü ve kararlı şekilde hayata geçirdik. Güneydoğu Anadolu Projesi, Doğu Anadolu Projesi, Konya Ovası Projesi gibi bölgesel kalkınma projelerini hızla uygulamaya koyduk. Son olarak, çıkardığımız kanun hükmünde kararname ile Konya'da KOP ve Erzurum'da DAP bölge kalkınma idarelerinin kuruluşlarını da gerçekleştirdik.

Ülkemizde ilk defa cazibe merkezi niteliğindeki şehirlerimizin bulundukları bölgelere ekonomik güç, dinamizm ve kalkınma ivmesi kazandırmasına yönelik programları uygulamaya koyduk.

Geçmiş uygulamalar temelinde, yurdun her yerinde bölgesel gelişmenin hızlandırılmasına yönelik program ve projelerimizi güçlendireceğiz ve yaygınlaştıracacağız.

Kalkınma ajanslarının kaynaklarını ve imkânlarını artıracacağız.

Bölgesel ve sektörel teşvik sistemini güçlendireceğiz.

Gelişme düzeyi zayıf kalan bölgelerimizin cazibe merkezi şehirler etrafında kentleşmesini ve daha hızlı kalkınmasını teşvik edeceğiz.

KÖYDES ve BELDES programlarıyla köylerimizde ve beldelerimizde içme suyu, yol ve benzeri temel ihtiyaçların karşılanması için hummalı bir çalışma yaptık.

Önümüzdeki dönemde de kentler ve kırsal alanlar arasındaki gelir ve refah farkını dengelemek için özel gayret sarf edeceğiz.

KÖYDES Program'ını, kaynaklarını artırarak, kapsamlı bir kırsal kalkınma programına dönüştüreceğiz.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, göreve geldiğimiz günden bu yana, dış politikada temel hedefimiz Türkiye'yi bölgesel bir güç ve küresel bir aktör yapmak, uluslararası sistemin belirleyici ülkelerinden birisi hâline getirmek oldu. Bu nedenle, dış politikada sorun odaklı yaklaşım yerine vizyoner bir yaklaşım benimsedik.

İktidara geldiğimizden bugüne kadar, demokrasimizin güçlenmesi, ülkemizin bölgesel ve küresel sorunlarda daha etkin ve belirleyici bir aktör hâline gelmesi için Avrupa Birliği'ne tam üyeliği stratejik bir hedef olarak gördük. Bu süreçte, bazı ülkelerin haksız muhalefetine, yolumuza çıkartılan suni engellere rağmen tam üyelik hedefimiz yolunda gerekli adımları kararlılıkla atmaya devam edeceğiz.

Kıbrıs'ta Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkının ve Türkiye'nin stratejik çıkarlarını gözeterek, iki toplumlu ve iki kesimli, tarafların siyasi eşitliğine dayanan kapsamlı bir çözüme ulaşılması yönündeki çabaları sürdüreceğiz.

Derin tarihî ve kültürel bağlarımızın bulunduğu Orta Doğu ile ilişkiler ülkemizin dış politikasına güç katan önemli bir stratejik unsurdur.

Türkiye ile Orta Doğu coğrafyası arasındaki mevcut ekonomik ilişkileri derinleştirmeye yönelik çabalarımız bu dönemde daha da güçlenerek sürecek.

Orta Doğu'da son dönemde cereyan eden değişim hareketlerinin, bölgenin daha demokratik, şeffaf ve etkin yönetimlere kavuşması bakımından önemli fırsatlar barındırdığını düşünüyoruz. Bu sürecin, kardeş halklarımızın meşru özlem ve taleplerini karşılayacak şekilde neticelenmesi ve bölgenin bu süreçten daha demokratik, daha istikrarlı ve daha müreffeh olarak çıkması için her türlü gayreti göstereceğiz. Nihai istikrarın ancak yönetimlerin meşruiyetlerini halktan aldıkları sistemlerle sağlanabileceği anlayışıyla, kardeş bölge halklarının meşru taleplerinin karşılanacağı reformların gerçekleştirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Özellikle, Suriye, Libya, Mısır, Tunus ve Yemen'de, bir an evvel iç barış, huzur ve istikrarın tesis edilmesi için aktif bir politika izliyoruz, izleyeceğiz.

Bu ülkelerdeki siyasi istikrarsızlık ortamının yol açtığı insani sorunların halli için her türlü yardımı yapıyoruz, yapmaya da devam edeceğiz. Hükümetimiz, Libya'daki kriz baş gösterdiğinde, tarihin en büyük tahliye operasyonlarından birini yaparak 25 binin üzerinde sivilin ülke dışına transferini sağladı. Hâlen Suriye'deki güvenlik sorunları sebebiyle sınırı geçerek ülkemize sığınan 10 bin civarındaki Suriyeli kardeşimize her türlü insani yardım ve destek hizmetini sunuyoruz.

Türkiye, Irak'ın güvenlik, barış ve demokrasiye kavuşması için en fazla çaba sarf eden ülkelerin başında oldu.

Bölgede istikrarın sağlanmasının en önemli koşullarından biri, Filistin sorununun insani ve barışçıl bir yolla çözülmesidir. Barışın anahtarı, Birleşmiş Milletler kararları kapsamında, birbiriyle barış içinde yaşayan iki devletli çözümden geçiyor. Bu doğrultuda, Türkiye, gerek Filistin uzlaşmasının sağlanması gerekse de barış sürecinin yeniden canlandırılması için aktif çaba göstermeye devam edecek.

Sivil toplum kuruluşları tarafından Gazze'ye insani yardım amacıyla gönderilen sivil konvoyla yapılan saldırının ilgili uluslararası platformlarda takipçisi olacağız.

İsrail, uluslararası hukuka ve her türlü insani değerlere aykırı bu yasa dışı eyleminden dolayı resmen özür dilemedikçe, bu menfur olayda... (AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından alkışlar) ...hayatlarını kaybeden vatandaşlarımızın yakınlarına tazminat ödemedikçe, Gazze'ye yönelik ambargoyu kaldırmadıkça iki ülke arasında ilişkilerin normalleşmesi düşünülemez. (AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından alkışlar)

Balkan ülkeleriyle ilişkilerimizi güçlendirmeye, barış, huzur ve istikrarın sürekli hâle gelmesine katkı sunmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Kafkaslarda barış ve istikrarın temin edilmesi ve korunması ülkemiz açısından stratejik bir önceliktir. Türkiye, Güney Kafkasya'da barış, istikrar ve refahın tesis edilmesi, Azerbaycan toprakları ile Yukarı Karabağ'daki işgalin sona erdirilmesi ve böylelikle Kafkaslardaki bütün akraba toplulukları arasındaki ilişkilerin düzeltilmesi için çaba göstermeye devam edecektir. Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleşmesi dâhil olmak üzere Kafkaslarda en geniş barış, istikrar ve refah ortamının doğması gerektiğine inanıyoruz.

İktidarlarımız süresince yürüttüğümüz aktif ve ön alıcı dış politika neticesinde bugün Türkiye bölgesel ve küresel aktör konumuna yükseldi. Uzun yıllar boyunca sadece kriz ve afetlerle anılan Türkiye imajının yerini, uluslararası barış ve güvenliğin tesisi için görüşlerine ihtiyaç duyulan ve özgün vizyonuyla çözüm üreten Türkiye algısı aldı. (AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyanın son derece stratejik bir coğrafyasında köklü bir tarih ve medeniyete yaslanan büyük bir milletin vekilleri olarak ne kadar gurur duysak azdır.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında 2023 hedeflerine doğru ilerleyen ülkemiz, bölgesinde ve küresel düzeyde imrenilerek bakılan başarılarına koşar adımlarla devam edecektir.

Daha önceki hükümet programlarımızdaki hedeflerimizi gerçekleştirdiğimiz gibi buradaki hedeflerimizi de inşallah gerçekleştireceğiz. Böylece milletimizi ileri demokrasiye, daha çok refaha, daha çok sosyal adalete, daha güçlü bir Türkiye'ye kavuşturacağız.

Toplumumuzu oluşturan tüm kesimleri kucaklayan bir anlayış içinde çalışmalarını yürütecek olan Hükûmetimiz, aziz milletimizden ve yüce Meclisten bir kez daha güven ve destek bekliyor.

Çalışmalarımızı başta muhalefet partilerimiz olmak üzere, sivil toplum kuruluşları ve ilgili tüm taraflarla diyalog ve iş birliği içinde şeffaf biçimde yürüteceğiz.

Bütün bu çalışmalar sonucu elde edilecek olan başarılar sadece bize ait olmayacak, tüm tarafların katkısıyla milletimizin başarısı hâline gelecektir.

Bu yeni dönemin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Allah yâr ve yardımcımız olsun, yolumuz, bahtımız açık olsun diyor, sizleri sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. *(AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)*

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 24 Cilt 1 Birleşim 7
Sayfa 120-149, 154-157,160-174
11 Temmuz 2011 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkan Vekili Sadık YAKUT

KÂTİP ÜYELER: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

Fatih ŞAHİN (Ankara)

Açılma Saati: 15.08

Hükümet Programının Görüşülmesi

BAŞKAN — Gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelere başlıyoruz.

Görüşmelerde, İç Tüzük’ün 72’nci maddesine göre, siyasi parti gruplarına, Hükûmete ve şahısları adına 2 üyeye söz verilecektir.

Genel Kurulun 06.07.2011 tarihli 4’üncü Birleşiminde alınan karar gereğince, Hükûmet ve siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmalarda süre kırk dakikadır. Bu süre birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir. Kişisel konuşmalarda ise süre on dakikadır.

Program üzerinde söz alan sayın üyelerin adlarını sırasıyla okuyorum...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, efendim, program üzerinde ilk sözü alan benim.

Bakın, İç Tüzük’ümüzün 124’üncü maddesine göre, burada söz isteme...

AHMET YENİ (Samsun) — Yemin etmemiştin.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yani Bakanlar Kurulunun listesi Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunduktan sonra...

AHMET YENİ (Samsun) — Yemin etmemiştin o zaman.

KAMER GENÇ (Tunceli) — ...söz hakkı o zaman doğuyor ve bakın, ben de tutanakta Bakanlar Kurulu...

AHMET YENİ (Samsun) — Yemin etmemiştin o zaman.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yahu, bırakın, konuşmayın! Bilmediğiniz şeylerde konuşmayın ya!

BAŞKAN — Sayın Genç, siz devam edin, dinliyorum ben sizi.

Buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Evet.

Şimdi, Bakanlar Kurulu listesini Başkan okuyor, (AKP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, söz istiyorum.” Ondan sonra -tabii, Sayın Başkan bizi dinlemiyor- “Sayın Başkan” diyorum ben tekrar, “Bu tezkere hakkında söz istiyorum.” diyorum. Dolayısıyla yani İç Tüzük’ün 124’üncü maddesine göre söz hakkı benimdir. Sayın Oktay benden sonra gitti, söz istediğini gördüm burada.

Yok yani ben kendimi savunuyorum da, ilk söz sizinmiş.

AHMET YENİ (Samsun) — Yemin etmediğiniz için...

BAŞKAN — Tamam mı Sayın Genç?

KAMER GENÇ (Tunceli) — Evet.

BAŞKAN — Sayın Genç, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 6 Temmuz 2011 tarihli 4’üncü Birleşiminde Bakanlar Kurulu listesine dair Cumhurbaşkanlığı yazısının Genel Kurulda okunmasından sonra program üzerinde söz istediğiniz doğrudur.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Evet.

BAŞKAN — Ancak o tarihte henüz yemin etmemiş olmanız nedeniyle yasama faaliyetlerine katılamayacağınızdan söz talebiniz Başkanlıkça işleme alınamamıştır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkanım, bu konuda usul tartışması... 63’üncü maddeye göre tutumunuz hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Hayır, Sayın Genç, neyin tartışmasını yapacağız? Anladım da, hangi...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, yaptığınız hata. İç Tüzük’te yemin etmeyen milletvekilinin yasama faaliyetine katılmayacağına ilişkin bir hüküm yok. İsterseniz bir usul tartışması...

BAŞKAN — Anladım da Sayın Genç, bu konu şimdiye kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinin...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Ama Sayın Başkan, rica ediyorum efendim. Yani tabii söz hakkımı vermiyorsunuz, yanlış yapıyorsunuz.

BAŞKAN — ...bu açılış döneminden bugüne kadar getirildi, yeni mi açacağız şeyi? Bu konuya karar verildi zaten.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, bakın, 63’üncü maddeye göre...

BAŞKAN — Daha önce sayın milletvekillerine, hiç kimseye yemin etmeden söz verilmedi Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, bakın, 63’üncü maddeye göre tutumunuz hakkında söz istiyorum. Biraz önce açtınız, 63’üncü maddeye göre bu usul tartışmasını açmak zorundasınız efendim.

BAŞKAN — Hayır, açmak zorunda değilim Sayın Genç ama bakın...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hayır, öyle efendim. Bakın, 63'üncü madde: “Bu yolda bir istek yapılırsa yerine getirir.” diyor. Rica ediyorum, biraz önce de usul tartışması açtınız.

Yaptığınız hata, isterseniz bir usul tartışmasını açalım, siz zaten çoğunluksunuz...

BAŞKAN — Sayın Genç, usul... Olmayan bir şeyi niye açalım yani?

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, çok hata ediyorsunuz. Söz hakkı benim değil mi? Yemin etmeme...

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldığı günden bu tarafa yemin etmeyen sayın milletvekillerine söz verilmedi.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Kaldı ki Sayın Başkan... Sayın Başkan...

BAŞKAN — Zaten konuşacaklarınızı, söyleyeceklerinizi de söylediniz, tutanaklara geçti.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, bakın, ben bu yeminden önce 5 defa bu yemini yaptım, daha benim yemin şeyim devam ediyor. (AK PARTİ sıralarından gülüşmeler) Yani bu kürsüde 5 defa yemin ettim, bu 6'ncı yemini yapıyorum, dolayısıyla milletvekilliği sıfatım da devam ediyor. Usul tartışmasını lütfen rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Genç, lütfen...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Rica ediyorum...

BAŞKAN — Açılması gereken yerde usul tartışmasını açarız...

AHMET AYDIN (Adıyaman) — Başkanım, açılacak bir durum yok ki.

BAŞKAN — ...ancak yemin etmediğiniz hâlde talepte bulunmuşsunuz, bunu da Başkanlık işleme koymadı yemin etmediğiniz için.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hayır, bir usul tartışmasını açın, bana söz vermiyorsanız ben haklı olduğumu izah edeyim.

BAŞKAN — Hayır, lütfen Sayın Genç... Bundan sonraki konularda usul tartışması istersiniz, yemin ettiğiniz için işleme konulur.

AHMET AYDIN (Adıyaman) — Hakkın suistimali efendim, siz devam edin Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Veya işlem yapıp yapmadığı konusunda...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, rica ediyorum, bakın, usul tartışmasını açar mısınız?

BAŞKAN — Lütfen Sayın Genç...

AHMET AYDIN (Adıyaman) — Sayın Başkanım, siz devam edin.

BAŞKAN — Bir sayın milletvekilinin, sadece, istemesiyle olmaz ki İç Tüzük'e uygun olması gerekir yani bizim...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, 63'üncü madde açıktır. Bakın, ben, söz hakkımı kullanma konusunda size gerekçesini izah edeceğim.

BAŞKAN — Sayın Genç, teşekkür ediyorum, sözleriniz zaten tutanaklara geçti.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkanım, bakın, burada haksızlık yapıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen... Niye haksızlık yapıyorum?

KAMER GENÇ (Tunceli) — Söz hakkı benim.

BAŞKAN — Eğer ortada bir haksızlık varsa benim yaptığım değil yani.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Çünkü benim milletvekili sıfatım sona ermemiştir. Ayrıca da İç Tüzük'ü ben izah edeyim size. Ya, rica ediyorum...

BAŞKAN — Sayın Genç, siz...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, usul tartışmasını açın...

BAŞKAN — Niye açacağım usul tartışmasını? Siz yemin etmeden böyle bir hakkınız, böyle bir talep...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, verdiğiniz zaten iki dakikalık bir süre yani usul tartışmasını açarsanız memnun olurum efendim.

BAŞKAN — Sayın Genç, usul tartışmasını bu saatten sonraki taleplerinizle ilgili açabiliriz, yemin ettiniz çünkü bir önceki oturumda.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, benim söz hakkımı alıyorsunuz. Tutumunuz hakkında 63'üncü maddeye göre söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Genç, söyledikleriniz tutanaklara geçti, konu anlaşıldı.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, tutanaklara geçmesi önemli değil, kâfalara geçmesi önemli.

BAŞKAN — Usul tartışması açacak herhangi bir şey söz konusu değil. Lütfen....

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yani kimse okumuyor ki tutanakları.

BAŞKAN — Lütfen oturur musunuz...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yani çok keyfi hareket ediyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulunun programı üzerinde söz talepleri: Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Devlet Bahçeli, Osmaniye Milletvekili; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kemal Kılıçdaroğlu, İstanbul Milletvekili; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Mahir Ünal, Kahramanmaraş Milletvekili; Ömer Çelik, Adana Milletvekili; şahısları adına Oktay Vural, İzmir Milletvekili ve Lutfi Elvan, Karaman Milletvekili.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Devlet Bahçeli, Osmaniye Milletvekili.

Buyurun Sayın Bahçeli. (MHP sıralarından ayakta alkışlar)

Süreniz kırk dakikadır.

MHP GRUBU ADINA DEVLET BAHÇELİ (Osmaniye) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan Başkanlığında kurulan 61'inci Cumhuriyet Hükûmetinin Programı hakkında Milliyetçi Hareket Partisinin görüş ve düşüncelerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle siz değerli milletvekili arkadaşlarımı en içten sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

12 Haziran seçimlerinden sonra oluşan 24'üncü Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinin yapacağı çalışmalarda üstün başarılar diliyorum. Bu yeni yasama döneminin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum. Milletvekilliği genel seçimi sonucunda Meclisimizde temsil imkânı bulan siyasi partileri bu vesileyle bir kez daha kutluyorum. Cenabıallah'tan niyazım odur ki önümüzdeki sıkıntılarla dolu sürecin inşallah kazasız belasız aşılarak milletimizin daimî huzuru ve birliği için gereken çabaların gecikmeksizin gösterilmesidir. Bu itibarla 24'üncü Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinin, demokrasinin asıl anlam ve içeriğine kavuşmasında, istikrar ve toplumsal barışın gerçekleşmesinde önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çatısı altında bulunmaktan iftihar ettiğimiz Türkiye Büyük Millet Meclisi millet iradesinin somutlaştığı ve temsilcileri eliyle anlam kazandığı kutlu bir mekândır. Bu tarihi ve kutsal emanetin değerini küçültecek, itibarını düşürecek ve sahip olduğu derin manayı incitecek her türlü tartışma ve çekişmeden uzak tutulması gerekmektedir. İtiraf etmem lazımdır ki Türkiye Büyük Millet Meclisi düşman silahlarının tasallutu altında dahi âciz ve yetersiz olmamıştır, her ne sebeple olursa olsun boykot ve protesto gibi sonuçsuz eylemlere de muhatap kalmamış ve karşılaşmamıştır. Ne var ki 12 Haziran seçimlerinin ardından gerçekleşen milletvekili yemin merasimindeki boykot ve protesto girişimleri maalesef gazi Meclisin manevi şahsiyetini ihlal ve rencide etmiştir. İktidar partisinin gerilimi tırmandırıcı yaklaşımı, ana muhalefet partisinin inatçı tavrı yaklaşık iki haftalık bir süredir ülke gündemini meşgul etmiştir. Meclisin çalışma düzenini tehdit eden ve millet iradesinin işleyişini sakatlayan bu görüntünün çözüm kulvarına girmesi hepimiz açısından sevindiricidir.

Yemin krizine gerekçe gösterilen tutuklu milletvekillerinin ısrarla ve herhangi bir yasal engel olmaksızın serbest bırakılmamaları, demokrasi ahlakı gereği Mecliste bulunan hepimizin meselesi olmalıdır.

Hukuk sisteminde adalet herkesin yararına işlemeli ve toplumun temel çıkarlarını dikkate almalıdır. Esasında millet iradesinin dört duvar arasında bulunuyor olması, bir bakıma ileri demokrasi sözlerini nasıl okumamız gerektiğiyle ilgili de bize önemli ipuçları vermektedir.

Türkiye'nin sorunlar ve krizler bataklığından kurtulacak azmi göstermesinin yegâne yolu millet iradesine sahip çıkmaktan geçmektedir. Mahkûmiyeti onaylanmamış, suçlu olup olmadıklarıyla ilgili hukuki netliğin belli olmadığı milletvekilleri, emin olun ki en başta Türkiye Büyük Millet Meclisinin onur konusudur.

Bu itibarla, iktidarıyla muhalefetiyle siyasi ilke ve ahlak ölçülerinde buluşmak ve çözüm odaklı pozisyon almak Meclisimizin güvenilirliğini muhafaza etmek açı-

sından önemli bir adım olacaktır. İçinden geçtiğimiz süreçte bitirilmesi amacıyla mesai ve emek sarf edilen siyaset ve demokrasi krizinin daha büyük bir krize evrilmemesi için özenli, hassas ve dikkatli hareket edilmelidir. Zira, millet iradesinin tazelendiği bugünkü ortamda Meclisin kaos merkezi olarak varlığını sürdürmesi, sosyal ve ekonomik dengesizliklerin tahkim ettiği fay hatlarını çatlatabilecektir. Bu da tabii olarak ağır bir maliyet demektir ve sonucuna hiçbir suçu, günahı olmayan milyonlarca vatandaşımızın katlanması anlamına gelecektir.

Değerli milletvekilleri, 12 Haziran milletvekilliği genel seçimlerinin sonucunda yeni bir Meclis ve iktidar yapısı ortaya çıkmıştır. Geçerli oyların seçime katılan siyasi partilere dağılımı sonucunda Adalet ve Kalkınma Partisi yüzde 49,83'lük oy oranıyla 327 milletvekili sayısına ulaşmış ve üçüncü defa tek başına iktidar olma fırsatını elde etmiştir. Bizim, milletimizin tercihine ve takdirine sonsuz hürmetimiz vardır. Adalet ve Kalkınma Partisinin bu oy oranı siyasi mücadele içinde olan bir partinin alabileceği çok önemli bir neticedir.

Milletimiz sosyoekonomik sorunlarına rağmen Adalet ve Kalkınma Partisine oy vermiş ve bir dönem daha ülke yönetiminde kalmasını istemiştir. Cepheleşmeler, kavgalara, bölünme alarmlarına ve bunun sonucunda yoğunlaşan huzursuzluklara takılmadan, önümüzdeki dört yıl için AKP'ye onay vermiştir. Bizim, parti olarak buna da saygı duymaktan başka yapacağımız bir şey yoktur.

Şüphesiz AKP büyük bir sorumluluk ve veballe karşı karşıyadır. Artık AKP'nin önünde sorunları bitirme konusunda elini tutan, engel ve zorluk çıkaran herhangi bir bağlayıcı faktör kalmamıştır. Bundan sonra, aldığı yüksek millet desteğiyle önü açıktır. Sığınacağı ve saklanacağı bir mazereti bulunmamaktadır. Maharet yüksek oy oranı almaktan daha çok, bunun gerektirdiği siyasal sonuçları ve değerleri üretmektir. Milletimiz verdiği yetkinin nasıl ve ne şekilde kullanıldığını mutlaka sorgulayacak ve lazım gelen notlarını günü gününe alacaktır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak da Adalet ve Kalkınma Partisi İktidarının plan ve programının uygulama aşamalarını sürekli olarak takip edeceğimizi ve milletimizin bize verdiği muhalefet görevini en iyi şekilde yerine getireceğimizi bu vesileyle hatırlatmak isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sosyal, siyasal ve ekonomik ilişkilerin temelinde güven olgusunun hayati bir niteliği vardır. Karşılıklı iş birliğine, denge ve uzlaşmaya dayalı bir zihniyetin varlığı, yönetimlerin, sistemlerin ve rejimlerin işleyişinde önemli rol oynamaktadır. Tutulmayan sözlerin, çığnayan millî prensiplerin, yerine getirilmeyen vaatlerin ve görmezden gelinen yeminlerin neden olacağı tahribatlar da büyük olmaktadır. Hiç şüpheniz olmasın ki kalıcı ve sürdürülebilir müzakere zeminine yaslanmış, hoşgöründen ve iyi niyetten beslenen siyasal tutumlar, ön alan ve riskleri bertaraf eden bir yönetim felsefesiyle birleşirse geleceğin aydınlık resmi fluluktan kurtulacaktır.

İlave olarak, tarihin ve coğrafyanın yüklediği millî sorumluluk anlayışıyla hareket edilmesi, her güçlüğün üzerinden gelecek şuura ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Güven erozyonuna maruz kalmış milletlerin gelişme ve ilerleme yolunda önemli psikolojik ve sosyolojik engellere muhatap kaldığı bir hakikattir.

Açıktır ki yeni çağın en belirgin dinamikleri arasında güven temelli ilişkiler ağını kurumsallaştırma hedefi bulunmaktadır. Bunun farkına varmış milletler, kendi devlet ve toplum hayatlarındaki gelgitlere, sarsıntılara karşı dayanıklı ve dayanışmacı bir karakter sergilemektedir.

Günübirlilik çekişmelerin içine hapsolmadan, çapsız ve vizyonsuz döngülerin çekim alanına kapılmadan yolunda yürüyen ülkelerin en bariz özelliği, karşılarına çıkan sorunları çözme konusunda ortaya çıkmaktadır. Demokrasi işte böylesi bir durumda istikrar ve düzen sağlayıcı dinamiklere kapı aralamakta ve bunları da teşvik etmektedir. Propagandanın aldatıcı yüzüne makyaj sürüp ayakta kalmaya çalışan siyasi aktörler ise eninde sonunda gizledikleri ve üstünü örttükleri anormalliklerle karşılaşmaktadır. Bugünü kurtarmanın sinsiliğine ve aldatmanın kolaylığına teslim olanlar geleceği planlamaktan bihaber şekilde uğrayacakları hezimet dolu günlere sürekli olarak kürek çekmektedir. Vermemiz gereken karar başlangıçta şundan ibarettir: Büyük düşünen, uzun vadeli plan yapan stratejik aklı mı oluşturacağız, yoksa konjonktürel ve küçük hesaplar yapan taktik manevralara teslim mi olacağız? Bunu düşünecek olan da öncelikle siyasi sorumluluk mevkisinde bulunan Adalet ve Kalkınma Partisinden başkası değildir. Demokratik kültürü olgunlaştırmadan ve bunu bire bir uygulayacak niyetlere, davranışlara prim vermeden çıkılacak her yolun mutlaka akamete uğrayacağını aklımızdan bir an olsun çıkarmamalıyız. Türkiye'deki yaşanan her meseleyi dile getirmeye çalıştığım bu hususlar paralelinde ele almak ve değerlendirmek lazımdır. Yoksa dünden alınmamış derslerin ve inkâr edilen bunalımların bedelini önümüzdeki dönemde misliyle ödemek zorunda kalacağımızdan herkes emin olmalıdır.

Ülkemizin boğuştuğu ve altında ezildiği sorunlar düğümünün çözülmesi yönünde vakit kaybına ve emek israfına artık milletimizin tahammülü kalmamıştır. Bu çerçevede, Milliyetçi Hareket Partisi olarak muhalefet görevine sahip olmamıza rağmen büyük bir sorumluluk ve duyarlılık içinde hareket ettik, ediyoruz. Son yemin ve boykot krizinde partimizin kilit açıcı ve demokrasiyi sahiplenici tavrı en az 367 garabetinin aşılması kadar değerli ve kıymetlidir. Bir kere, düşünün, partimiz de cezaevinde tutulan milletvekilini bahane ederek, göstererek yemin etmekten imtina etseydi Meclisin ve siyasetin hâli acaba nasıl olurdu? Milliyetçi Hareket Partisinin de olmadığı bir Meclis yapısında siyaset ve demokrasi krizinin nerelere ulaşacağıyla ilgili içinizde bir fikir yürüteniniz var mıdır? Fırsattan istifade ederek «Muhalefet gelmeseydi Meclis çalışır.» demek aslında bastırılmış Baasçı zihniyetin yansımalarından başka bir şey değildir. Bunun için önümüzdeki dönemde özellikle iktidar partisi sahip olduğu sayısal ve siyasal çoğunluğu hiziplerin bilenmesi ve kavgaların alevlenmesi yönünde seferber etmemeli ve aşırı kibirden kesinlikle kaçınmalıdır. Beklentim, programını görüştüğümüz 61'inci Cumhuriyet Hükûmetinin de bu çerçevede hareket etmesi ve bunu da hatırından hiç çıkarmamasıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bildiğiniz üzere Adalet ve Kalkınma Partisinin kurduğu 4'üncü Hükûmetin güven oylaması sürecindeyiz. AKP'nin bundan önceki üç hükûmeti maalesef ülkeyi felaketlerin eşiğine kadar getirmiştir. Dokuz yıla yaklaşan hükûmet yılları söylenenin aksine taviz, teslimiyet ve talan sacayağına oturmuştur. Toplumsal kutuplaşma, ekonomik türbülans, siyasi kriz ve etnik

bölücülük AKP'nin yanlış ve kastı aşan politikalarından dolayı üremiş ve yayılmıştır. Demokrasinin içinin boşaltılması ve güven duygusuna vurulan darbeler son vatanımızdaki varlığımızı üst düzeyde tehlikeye atmıştır. Ekonomik gerilik, istikrarsızlık içinde bocalayan sosyal bünye geleceğe iyimser bakmamıza ziyadesiyle manidir. AKP'nin siyasi tercihlerinden edindiğimiz ve şahit olduğumuz tecrübeler ve gerçekler bundan sonrası için umutlu olmamıza izin vermemektedir. Bu itibarla, 61'inci Hükûmet Programı milletimizin asıl sorunlarını omurgasından kavrayacak ve meseleleri çözecek siyasi ferasetten fazlasıyla uzaktır. Şu kadarını söyleyebilirim ki program aziz milletimizin bunaldığı ve çıkış aradığı sorunların bütünüyle bitirilmesi için farklı ve yeni bir şey getirmemiştir.

Görüldüğü kadarıyla 61'inci Cumhuriyet Hükûmeti yeni anayasa hazırlığını gündeme bir kez daha taşımıştır. Hatırlanacağı üzere 22 Temmuz 2007 seçimlerinden sonra kurulan 60'uncu AKP Hükûmeti de yeni anayasa yapımı konusunda irade beyanı göstermişti. Bilim adamlarından teşkil edilmiş bir gruba anayasa çalışması havale edilmiş, ortaya çıkan taslak Başbakan Erdoğan'a sunulmuştu. 2007 yılından bu yana süren yeni anayasa tartışmaları 61'inci Hükûmetin programında da kendisine yer bulmuştur, ancak yeni anayasayla amacın ne olduğu, nasıl bir değişiklik yapılmak istendiği ve muhteviyatının, sınırlarının ne olacağı hususları boşlukta kalmıştır. Sanki her sorunun bir tek müsebbibi gibi takdim edilen Anayasa'nın yeniden yazılmasıyla Türkiye belini doğrultacak ve ayağa kalkacaktır.

Bu çerçevede, Başbakan Erdoğan önümüzdeki dönemi yeni anayasa dönemi olarak tanımlamaktadır. Bizim dikkatle izleyeceğimiz bu süreçte, planlanan yeni anayasanın nasıl bir zihin ve yöntem benimsenerek dışlayıcı değil kapsayıcı, ötekileştirici değil kucaklayıcı, ayrıştırıcı değil bütünleştirici, baskıcı değil özgürleştirici olacağıdır.

Huzurlarınızda Sayın Başbakan ve Hükûmetine açıkça sormak istiyorum: Hükûmet Programı'nda sunulduğu şekliyle toplumsal çeşitliliği de bir zenginlik olarak kabul eden, tek sesliliği değil çoğulculuğu öne çıkaran bir metnin içeriğinde neler olacaktır? İzah edilmesi gereken en temel husus, toplumsal çeşitlilikten neyin anlaşılacağıdır.

Başbakanın sunuş konuşmasının satır aralarında dile getirdiği dil, din, mezhep, etnik köken gibi konularda ortaya çıkan çok boyutlu ve kalıcı çözüm arayışlarının bu dönemde de sürmesi yönündeki kararlılığın Anayasa'yla bir ilgisi var mıdır? Bu kapsamda, planlanan yeni anayasada etnik kimlikler tanımlanacak mıdır? Mahalli ölçekteki dillerin Anayasa'ya sokulması için bir niyet ve çaba gösterilecek midir? Hatta eğitim ve öğretim dili olması yönünde tavır alınacak mıdır?

Türk kimliğinin esnetilerek anlamsızlaştırılması ve "Türkiyelilik" çarpıtmasıyla geriletilmesi düşünülmekte midir?

Anayasa'nın 66'ncı maddesinde anlamını bulan "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür." millî inancından ödün verilecek midir?

"Türk Milleti" ifadesinin zedelenmesi, aşındırılması ve Türklük vurgusunun değiştirilmesi maksadıyla bir girişimde bulunulacak mıdır?

Üniter yapının sulandırılarak cumhuriyetin kurucu değerlerinden ve vazgeçilmez niteliklerinden taviz verilecek midir?

Anayasa'nın "Başlangıç" kısmındaki bütünlüğün bozulması, değiştirilmesi akıllardan geçmekte midir?

Bölücülüğün anayasal statü taleplerinin karşılanması için yeri ve zamanı geldiğinde karşılanmak üzere bir söz verilmiş midir? Ve elbette, Anayasa'nın ilk üç maddesi ile kilidi konumundaki 4'üncü maddesi hakkında planlanan nedir?

Bizim yeni anayasa konusunda cevabını duymayı ve öğrenmeyi istediğimiz sorularımız şimdilik bunlardır. Tavrımızı ve içine gireceğimiz siyasal tutumu bu önemli sorulara verilecek karşılıklara göre oluşturacağız.

Yine Sayın Başbakan Türkiye'nin önünde engel olarak duran sorunların çözümü konusunda attıkları büyük adımlarla neyi ima etmeye çalışmaktadır? Eğer buradaki maksat, PKK açılımı doğrultusunda atılan adımlar ve bunun takviye edilmesi niyeti ise ortada büyük bir mesele var demektir. Bu kafa yapısıyla denizi geçip de derede boğulmayacaklarını düşünüyorsa yanıldıklarını mutlaka anlayacaklardır çünkü Türk milleti ne denizden geçmiştir ne de derenin kenarındadır, kör ve karanlık bir kuyunun etrafına mahkûm edilmiş bir şekilde yaşamaya zorlanmaktadır, ya uçurum ya çözüm ya kuyunun dibi ya da zillate boyun eğmesi istenmektedir. Bizim, parti olarak, dibi görünmeyen kuyulardan su içmemiz, netleşmemiş ve şaibe yüklü emellerle aynı hizada bulunmamız eşyanın tabiatına aykırı olacaktır.

Bununla birlikte, yeni anayasa hazırlığı süresince geniş bir uzlaşmanın sağlanacağı sürekli olarak gündemde tutulmaktadır. Bunun ilk bakışta cazip ve çekici bir tarafı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Ancak en temel konularda bile müştereklerin yakalanamadığı, keskinliklerin törpülenemediği bir ortamda bu uzlaşma iklimi nasıl tesis edilecektir? Demokrasiyi keyfince eğip büken bir bakış ve değerlendirme açısıyla geniş ölçekli bir mutabakata nasıl varılacaktır? Muhalefeti önemsemeyen, şekli bir unsur olarak kabul eden ve esasa müdahil olmasının önünü açmayan bir zihniyetle karşılıklı güven nasıl kurulacaktır?

Kanlı terörün eylemlerini artırdığı, şiddetin yaygınlaştığı, suç ve asayişsizliğin yükseldiği, şike iddialarının toplumsal yapıyı yangın yerine çevirdiği bir ortamda geniş bir uzlaşma alanı oluşturmak çok güçtür.

Lütfen dikkat buyurunuz değerli arkadaşlarım, 12 Haziran seçimlerinden bu tarafa şehitler birer birer vatan topraklarına emanet edilmektedir. Hakkâri Yüksekova'da kalleşçe, hunharca ve kahpece arkadan vurulan uzman çavuşlar Murat Özközoğlu'nun ve Yahya Karakaya'nın acıları tazeliğini hâlâ korumaktadır. Biz, bütün şehitlerimize Cenabıallah'tan rahmet, yaralılarımıza şifa, milletimize sabır ve başsağlığı dileklerimizi tekrarlıyoruz. Bu yetmiyormuş gibi daha birkaç gün önce de 2 askerimiz eşkıyalar tarafından kaçırılmıştır. Sorarım sizlere, bu vahşetten dolayı yüreğiniz sızlamıyor mu? Terörün azgınlaştığı ve zıvanadan çıktığı bir ülke manzarasında "barış", "özgürlük" ve "insan hakları" kavramlarının eğer kandırmaca değilse ne olduğuyla ilgili aranızda net bir görüşü olanınız var mıdır? Özellikle AKP'li arkadaşlarımdan birçoğunun vatan ve millet konularında ne kadar

hassas olduklarını iyi biliyorum, vicdanlarının kanadığını, yüreklerinin yandığını ve ama seslerini çıkaramadıklarını düşünüyorum.

Gencecik vatan evlatlarımız milletimizin selameti için can verirken İmralı'yla anlaşma arayışlarının, sözde barış görüşmelerinin Türk milletine büyük bir hakaret olduğunu inkâr edebilirsiniz var mıdır? Geride kalan yetimlerin, anaların, bacıların, gelinlerin gözyaşlarını nasıl telafi edeceğiz? Bir tarafta İmralı'dan, Kandil'den kirli özgürlük ve demokrasi beyanları gelmektedir, diğer taraftan da sevk ve idare ettikleri caniler ölüm kusmaktadır ve ne yazık ki Başbakan sessizdir, tepkisizdir ve bir şey olmamış gibi kanlı senaryoyu izlemektedir. Yeni yetme devletlerin bile karşı çıkacağı, tavır koyacağı meselelerde şayet muhatap küresel güçler ise yine sessiz durmakta, boyun eğilerek sorunlar göz ardı edilmektedir. Süleymaniye'de askerlerimizin başına çuval geçirildiğinde, Irak'ta 5 polisimiz şehit edildiğinde, Barzani açık savaş ve fitne tehdidinde bulunduğu, Ermenistan Hükûmetinin taciz ve tehditleri söz konusu olduğunda da Hükûmetin malum silik tavrı kendini göstermişti.

Hükûmet Programı'nda sözde millî birlik ve kardeşlik projesinin sürdürüleceği yönündeki ifadeler, acımasız ve gaddar terörün faaliyetlerine hız kesmeden devam edeceğine açık kanıttır. Yakın coğrafyalarımızda barış ve huzur arayışında olduğunu dile getiren AKP Hükûmeti, ülkemizde şehidin ve saldırıların olmadığı bir tek güne hasret kaldığımızı ne zaman anlayacaktır? Sayın Başbakan başka milletlerin birliği ve beraberliği için yabancı başkentlerde kapı kapı dolaşırken, kendi milletinin birliğini sağlamaktan çok uzak bir anlayışın, ayrımcı, yıkıcı ve farklılaştırıcı söylemlerin kabından taştığını daha hangi misallere bakarak idrak edecektir? Yıllardır ulaşamadığı siyasi hedeflerine yeni anayasayla ulaşma umuduna kapılan etnik terör örgütü, Hükûmetin zayıf ve yumuşak tarafını keşfetmiştir; ne kadar kan dökerse Hükûmeti o kadar sıkıştıracağını, yapacağı eylemlerin şiddeti kadar taviz kopartacağını anlamıştır ve hedef gözetmeksizin eylemlerini tırmandırmaktadır.

Terör maşalarıyla kurulan müzakere masalarında belirlenen protokol zırvaları, sözde barış ve anayasa konseyleri, milletimizle alay edercesine kamuoyuna servis edilmektedir. Şurası bir gerçektir ki, bölücü terörle yapılan pazarlıkların nerede duracağı ve hangi tavizlere meydan vereceği muammadır. Verilenlerle talep edilenler arasında her zaman fark olacak, şüphe etmeyiniz ki bölücü niyetler doymak ve tatmin olmak bilmeyecektir. PKK, varlığını sürdürebilmek için uluslararası destekçisi hiç eksik olmayan, kimin işine yarayacaksa ona hizmet eden ve elden ele devredilen bir örgüt olarak ülkemizin çeyrek yüzyılına ağır darbeler vurmuştur ve elbette ki, PKK kadroları da kendilerine göz yumulacak küresel emellerle iş birliğine girmişler, bazen İsrail'in, bazen Suriye'nin, bazen Kıbrıs Rum yönetiminin, Yunanistan'ın, Avrupa'nın ve Amerika'nın himayesiyle diri durmayı başarmışlardır. Bunlar PKK hakkında bazı gerçeklerdir ve konuyla ilgili uzman olmayan kişilerin bile bileceği güncel olaylar ve gelişmelerdir. Geldiğimiz bugünkü aşamada terörle huzur arasında tarafsız bir alan olmadığını herkes bilmelidir. Özgürlük ve barış kavramlarını istismar ve ters yüz ederek kanlı hesapların üzeri asla örtülemeyecektir.

Bu gerçekler ortada dururken 61'inci Hükûmet Programı'nda terörle mücadeleye dair en ufak bir kararlılık ya da söz olmaması kabul edilemezdir ve Hükûmetin nasıl bir zafiyetin içine düştüğünü açıkça göstermektedir. Zannedersiniz ki, ülkemiz

günlük güneşliktir, millet olarak bölücülük diye derdimiz ve endişemiz bulunmamaktadır, dağlarımızda silahla gezenler sanki özgürlük savaşçısıdır ve meşru haklarını aramaktadır. Millî güvenliğimize yönelik tehditleri hafife alan bir hükûmet etme anlayışının millet ve devlet bekasını korumak için hiçbir fedakârlıkta bulunmayacağını görmek gerekmektedir. Eğer İmralı'yla yapılan görüşmelerde terörle mücadele edileceğine dair bir ifadenin Hükûmet Programı'na konulmaması söz verilmişse emin olun, bunu ne aziz milletimiz bağışlayacaktır ne de Cenabı Allah affedecektir. (MHP sıralarından alkışlar) Hele Milliyetçi Hareket Partisi hiçbir zaman, bu acziyeti gösteren art niyetli muhataplarını unutmayacaktır.

Tekrar hatırlatmak isterim ki, terör ve bölücülük yıllardan beridir, Amerika Birleşik Devletleri'yle yapılan sonuçsuz pazarlıklardan, tezkereye rağmen yapılmayan kara harekâtından, peşmerge reisine tam teslimiyetten, Habur'daki terörist karşılama törenlerinden, bölünmeyi Anayasa'ya yedirme arayışından ve etnik kimlik tahrikinden dolayı artmıştır. Şimdi de 61'inci Hükûmet Programı'nda, hiçbir şey yokmuş gibi terörle mücadeleden zerre kadar bahsedilmemekte, Türk milletinin birliğine ve varlığına dönük suikastlar yok kabul edilmektedir. Yalnızca bu bile bizim 61'inci Hükûmete güven duymamamız için yeterli nedendir. Milliyetçi Hareket Partisi, bu hâliyle programının baştan mahzurlu ve sorunlu olduğunu düşünmekte, güvensizliğin, işgüzarlığın ve kötü niyetin programının ruhuna sindiğini net olarak görmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 61'inci Hükûmetin programında “ileri demokrasi” vurgusuna özel bir atıf da yer almıştır. Bu dönemde demokratikleşme hedefinin ileri demokrasi olacağı iddia edilmiştir. Toplumsal sorunlardan daha fazla demokrasi ve daha fazla özgürlük ekseninde çözüleceği programda yer bulmuştur. Bu çerçevede farklılıkları zenginlik olarak görmenin ve çatışma konusu olmaktan çıkarmanın herkesin sorumluluğu altında olduğu hatırlatılmış, her kimliğin kendisini rahatça ifade edebileceği ve geliştireceği ve kimliklere saygı esasına dayanan birlikteliğin esas alındığı ortaya konulmuştur. Üstelik Sayın Başbakan, tek kişi dahi olsa her vatandaşımızın diline, inancına, kültürüne, değerlerine, yaşam tarzına ve tüm farklılıklara saygı göstereceklerini söylemiştir. Anlaşıldığı kadarıyla sözde Kürt sorunu da bu kapsamda formüle edilmektedir. Ne üzücüdür ki Türk milleti farklılıkların yok edici ve ezici alanına sıkıştırılmıştır. Elbette herkesin inancına ve anasının diline bizim de saygımız vardır ve başkası da zaten düşünülemeyecektir. Ancak farklılıklara yapılan özel vurgu, etnik kimliklerin, ayrılıkçı eğilimlerin ve otonom hareket etme taleplerinin önünü açacaktır. Bilinmelidir ki farklılıklar özendirilerek millet yapısı güçlenmiş olmayacaktır, bilakis var olan derin bağlar gevşeyecek, incelemek ve kırılan bir noktaya gerileyecektir. İşin tehlikeli tarafı ise farklılıkların okşanması farklı olduğunu düşünenlere bir fırsat kapısı aralayacak, tanınma, teslimiyet ve özerklik beklentilerinin azmasına neden olabilecektir. Asırların göz nuru, alın teri ve şehit kanıyla vücut bulmuş Türk milletinin ayrılmaz ve sarsılmaz bütünlüğü müşterekliklerin vurgulanmasıyla korunacaktır. Farklılıkları davet ederek bağları güçlendirecekleri zehabına kapılanların ya zihinleri iflas etmiş veya sömürgecilik tuzağının içinde bilinçlerini kaybetmişlerdir.

Bütün itirazlarımıza rağmen kurulan etnik kuluçka dönemi bugün çatlamaya ve içinden ise korkunç sesler duyulmaya başlamıştır. Bu, dağılmanın, ayrışmanın, bölünmenin ve bin yıllık kardeşlik hukukunun bitmesinin narasıdır.

Başbakan Erdoğan yine vahim bir yanlışın içine düşmüş ve ayrı kültürden bahsederek gaflet yolunda inatla ilerlediğini göstermiştir. Hatırlatmak isterim ki, Türk milletinin binlerce yılda oluşturduğu kültürü belli ve ortadadır. Eğer vatan aynı duruyorken üzerinde birden fazla kültür vasat bulursa emin olun parçalanma kaçınılmaz olacaktır. Ya da şu ya da bu şekilde kültür bir aşamadan sonra bağımsız yaşama önceliğini alacak, edebiyatıyla, sanatıyla buna canlılık katacaktır. Yine unutmayalım ki, aynı vatan üzerinde iki ayrı kültür dairesinin varlığı farklı milletlere bir işarettir ve tarih, üniter yapı kapsamında bir vatan üzerinde iki milletin yaşadığına henüz şahitlik etmemiştir. İşte yolun başında 61'inci Hükûmetin kafası bu kadar karışık ve ektiği tohumlar bu kadar zehirlidir. Faciayı görmek için ille de yaşamak gereksizdir. AKP'nin hazırlıksız, ezbere ve dar kalıplara sindirilmiş Hükûmet Programı sorunludur, marazlıdır ve milletimiz için sakıncalarla doludur.

Değerli milletvekilleri, programda dış politikadan ekonomiye kadar kamuoyuyla paylaşılan konu başlıkları pembe tablolar çizmekte ve hayal tacirliği yapmaktadır. En başta, işsizliğin aşılması için donanımlı ve iyi tasarlanmış bir politika seti programda görülmemektedir. Genel geçer ifadelerle durum idare edilmiş, ekonominin ayağa kalkması için yeni ufuklar çizilememiştir. Gelir dağılımının nasıl düzeltilceğiyle ilgili takdir edeceğimiz ve onaylayacağımız bir fikir zenginliği ve heyecanlı siyasi bir bakış ortada yoktur.

Ekonomi politikalarında malumun ilanının yanı sıra donmuş, kalıplaşmış bayağı öneri ve tekliflerle deyim yerindeyse ipe un serilmiştir.

Ekonomide adalet, eşitlik ve özgürlük kriterleri görmezden gelinmiş, herkes için iyi olan bir strateji derinliğinin oluşturulması yönünde bir şey vaat edilmemiştir.

Ekonomik eşitsizliklerin fırsat eşitliğini bozmaması için alınmış bir tedbir ve sevineceğimiz bir öneri maalesef getirilememiştir.

61'inci Hükûmet Programı'nda "Dış politikada vizyoner bir yaklaşım benimsendiği" ifadesi ise gerçeklerle örtüşmemektedir. "Aktif ve ön alıcı bir dış politika sayesinde ülkemizin bölgesel ve küresel aktör konumuna yükseldiği" görüşüne bizim tarafımızdan temkinli yaklaşılmaktadır. Madem uluslararası ilişkilerde güçlü bir aktör hâline geldik, o zaman hangi millî meselelerin lehimize sonuçlandığının izahını da Başbakan ve Hükûmeti yapmalıdır. "Zafer kazandık.", "Yumruğumuzu vurduk." "Dik durduk." "Tezlerimizi kabul ettirdik." deniliyorsa, uluslararası ilişkilerden ülke olarak neler elde ettiğimizi bilmek bizim için en tabii hakkımız olacaktır.

Bakınız, Avrupa Birliği ilişkilerinde resmen çıkmazdadır. Geçen altı yıl içinde müzakere edilen 35 fasıldan 13'ü açılmış ve yalnızca 1'si kapatılabilmektedir. Aynı tarihlerde müzakere sürecine başladığımız Hırvatistan bütün fasılları kapatmış ve 2013 yılının Temmuz ayında tam üye olmasının önü açılmıştır.

AKP Hükûmeti fidyecilerin eline düşmüş rehine gibi Avrupa Birliği karşısında çaresiz ve hareketsizdir. Avrupa Birliği üyeliği konusunda kararlılık niyetleri ise temelsiz ve sırf gündemi oyalamaya dönük siyasi fanteziden ibarettir. Artık Avrupa Birliğiyle ilişkilere farklı bir pencereden bakmanın vakti gelmiştir.

Yakın coğrafyalarımızdaki halk hareketinin gidiş ve ilerleyiş istikametini kestiren bir yaklaşıma da Hükûmet Programı'nda tesadüf etmek mümkün olmamıştır. Özellikle Suriye ve Libya'yla ilişkiler tam anlamıyla karışık ve Batı'nın hedefleri doğrultusunda ilerlemektedir. Dün dost ve kardeş olarak ilan edilenler bugün istenmeyen kişiler olarak gösterilerek duruma göre çark edilmektedir. Batı'nın süflörlüğüyle ilerleyen AKP zihniyetinin çalkantılı ülkelerdeki muhaliflerle yakın temas kurması ülkemiz için sıkıntılı bir dönemi beraberinde getirecektir. Tavsiyemiz, komşu coğrafyalardaki gelişmelere Başkent Ankara vizyonundan bakılması ve oradaki sorunların ülkemize sıçrama ihtimalinin sürekli olarak hesaba katılmasıdır. Bunun için geçici yönetimlerin tanınması konusunda aceleci olmamak, başımızı kendi coğrafyamızda ağrıtaacak emsal uygulamalara fırsat vermemek gerekmektedir.

Dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan biri de şudur: Müslüman ve dost ülkelerin iç işlerine karışılmamalı, dışarıdan yapılacak müdahalelere göz yumulmamalı ve taşeronluk yapılmamalıdır. Kısa süre içinde Afganistan ve Irak politikaları gözden geçirilmeli, Irak'ın kuzeyiyle yürütülen ve orta vadede Türkiye için tehdit oluşturacak ilkesiz, çapsız ve tehlikeli yakınlıklara da bir an önce son verilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisinin 61'inci Hükûmet Programı'na dönük düşünce, kanaat ve eleştirileri özet olarak bundan ibarettir. Biliyoruz ki...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bahçeli.

DEVLET BAHÇELİ (Devamla) — Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum efendim. (MHP sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Bahçeli.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz isteyen Kemal Kılıçdaroğlu, İstanbul Milletvekili.

Buyurun Sayın Kılıçdaroğlu. (CHP sıralarından ayakta alkışlar)

CHP GRUBU ADINA KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) — Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Güzel bir seçim yaptık. Millî irade tecelli etti, organları oluştu ve 550 milletvekilimiz seçildi. Türkiye tarihinde bir ilki yaşadık, 8 parlamenter tutuklu olduğu için Parlamente'ye gelemediler. Üç grubumuz var: Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi. 4'üncü grup yüzde 10 barajını aştıktan sonra gelen, yani yasayı dolanan ama henüz aramızda olmayan arkadaşlarımız,

BDP. Barış ve Demokrasi Partisi, aynı yöntemle 2'nci kez Parlamenteoya girme hakkını elde ettiler. Bir gerçek ortaya çıktı ki 12 Eylül ürünü yasalarla bu ülkede sağlıklı demokrasi olmaz. Hele hele yüzde 10 barajıyla siz kalkıp bir partinin veya partilerin Parlamenteoya gelmesinin önünü kesmeye kalkarsanız, hukuktan, farklı alanlardan yararlanarak bunlar yine Parlamenteoya girerler.

Bu yasama döneminde -söyledim- 8 milletvekili arkadaşımız tutuklu oldukları için aramızda olmadılar ve biz, yine cumhuriyet tarihinde olmayan bir şeyi yaptık “Arkadaşlarımızın önü açılmadıkça Parlamenteoda yemin etmeyeceğiz.” dedik. Nedeni şuydu değerli arkadaşlarım: Bu arkadaşlarımızın mahkûmiyetleri var mıydı? Hayır, yoktu. Seçme, seçilme hakkına sahipler miydi? Evet, seçme, seçilme hakkına sahiplerdi. Gittiler, savcılığa başvurdular sizlerin, bizlerin başvurduğu gibi. “Milletvekili seçilmesinde engel yoktur” diye bir yazı aldılar, seçime girdiler, mazbatalarını aldılar, Türkiye Büyük Millet Meclisine isimleri bildirildi, burada okundu ama bunlar Parlamenteoya gelip yemin edemediler. Peki, Yüksek Seçim Kurulu mu bir engel çıkarmıştı? Hayır, Yüksek Seçim Kurulu da hiçbir engel çıkarmadı, dedi ki: “Bunlar milletvekilidir.” Peki, bunlar suçlular mıydı? Hayır, suçlu değillerdi.

Anayasa'mızın 38'inci maddesi var değerli arkadaşlarım. Suç ve cezalara ilişkin esasları düzenler. Diyor ki: “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılmaz.” (CHP sıralarından alkışlar) Hükümet daha iyi duysun diye bir kez daha okumak isterim: «Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılmaz.» (CHP sıralarından alkışlar) Demek ki biz kimseyi suçlu görmemeliyiz. Görmemeliyiz ki bu ülkede demokrasiyi gerçek anlamda uygulamaya koyabilelim. Görmemeliyiz ki, şu suçludur diye önceden yafta asmamalıyız ki biz onların seçme, seçilme haklarını ellerinden almamalıyız.

Değerli arkadaşlarım, peki, bunların yemin etmelerinin önünde anayasal engel mi vardı? Hayır, Anayasa'da hiçbir engel yok. Bir yasal engel mi vardı? Hayır, hiçbir yasal engel de yok. Peki, bunlara uluslararası sözleşmeler mi engeldi? Hayır, hiçbir uluslararası sözleşmede bir engel söz konusu değildi. Tam tersine uluslararası sözleşmeler, milletvekillerinin tutuklanmamalarını ve onların Parlamenteoda gelip yemin içmelerini, görev yapmalarını öngörür. Birleşmiş Milletler Medeni ve Sivil Haklar Sözleşmesi de böyledir, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de böyledir. Diyebilirsiniz ki belki “Efendim, o uluslararası sözleşmeler öyle ama Türkiye'de uygulanmıyor bunlar.” Biz, o sözleşmeler Türkiye'de uygulansın diye Anayasa'nın 90'ıncı maddesini değiştirdik. İzin verirsiniz o maddeyi de okuyayım: “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.” Sonra bir cümle daha eklemiştir 2004 yılında: “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.” Yani iç hukukumuzda bir engel var “Milletlerarası antlaşma eğer iç hukukun üstündeyse sen o antlaşmayı esas alacaksın.” diyor, Anayasamız bunu öngörüyor.

Değerli arkadaşlar, bugün Adalet ve Kalkınma Partisi yetkilileri ile Cumhuriyet Halk Partisinin yetkilileri bir basın açıklaması yaptılar, ortak imzaladılar. Bir cüm-

lesi şöyle: “Bu çerçevede, tüm siyasi partilerin ve milletvekillerinin milletimizin kendilerine verdiği bu onurlu görevi yerine getirmeleri için Türkiye Büyük Millet Meclisinde olmaları gerektiğine inanıyoruz.” Biz de yürekten inanıyoruz. (*CHP sıralarından alkışlar*) Kimse milletin iradesinin üstüne çıkıp onları yemin etmekten alıkoymamalıdır. Biz de isteriz ki her milletvekili gelsin, burada yeminini etsin. Böylece “demokrasi” dediğimiz kavramı hep beraber yüceltmiş olalım.

Bir başka önemli konu değerli milletvekilleri: Hükûmet Programı var, 13’üncü sayfasında diyor ki: “Ayrıca ‘Temel Haklar’ kısmı düzenlenirken Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi ülkemizin taraf olduğu uluslararası insan hakları belgelerinin de esas alınması gerektiği düşüncesindeyiz.» Biz de aynı düşüncedeyiz, aynen katılıyoruz, altına imzamızı atıyoruz. Bunlar zaten var, zaten biz bu sözleşmeleri imzalamışız, bunlar yeni değil, eski sözleşmeler. O zaman sormamız gereken soru şu: Mademki biz bu sözleşmeleri imzaladık -bir kısmı çok daha önceleri, bir kısmı daha sonra imzalandı- niçin biz bu sözleşmelerin gereğini yerine getirmiyoruz? Asıl söylemek istediğimiz bu.

“Hukukun üstünlüğü” diyoruz. Eyvallah, hukukun üstünlüğü demokrasinin olmazsa olmazlarından birisidir. O hâlde hukukun üstünlüğü varsa, Anayasa’mız varsa, uluslararası sözleşmeler iç hukukun üstünde yer alıyorsa, Anayasa’mızı buna göre değiştiriyorsak niçin gereğini yapmıyoruz, niçin birileri gereğini yapmıyor? Asıl üzerinde durulması gereken konulardan birisi de bu değerli arkadaşlarım.

Şimdi, şu çok önemli: Biz seçme seçilme hakkının bir insanlık hakkı olduğunu kabul ediyoruz. İnsan hakları önemlidir. Hukukun üstünlüğü, insan hakları, demokrasi, özgürlük, kadın erkek eşitliği, bunlar hepimizin, ben eminim, şu Parlamento çatısı altında görev yapan her milletvekilinin ortak paydasıdır. O hâlde bu ortak paydanın önündeki engelleri kaldırmak da hepimizin temel görevidir. (*CHP sıralarından alkışlar*) Bu temel göreve dikkatinizi çekmek de Ana Muhalefet Partisi Lideri olarak benim görevlerimden birisidir. Bir yerde aksama varsa söyleyeceğim, katılırsınız veya katılmazsınız ama aksamaları dile getirmek, bunları dile getirip söylemek, yüksek sesle dile getirmek, hatta bırakın Türkiye’yi, dünyanın kamuoyunun dikkatini çekmek bizim görevlerimizden birisidir. Çünkü biz ülkemizde demokrasi istiyoruz, ülkemizde özgürlük istiyoruz, ülkemizde insan haklarının daha da gelişmesini istiyoruz. Çünkü “İleri demokrasi” diyorsunuz, ne kadar güzel, o hâlde bunun gereklerinin yapılması ve içinin doldurulması lazım.

Biz bir sınavdan geçtik. Kimse bize “Siz sınavdan geçmediniz.” diyemez. Sayın Başbakanın milletvekili olma hakkı elinden alınmıştı. Sayın Başbakan “Benim durumum onlarla aynı değil.” diyor, doğru. Sayın Başbakanın durumuna göre mazbata da alamıyor, savcıdan kâğıt da alamıyor, seçme seçilme hakkı elinden alınmıştı. (*CHP sıralarından alkışlar*) Biz şunu söyledik, bütün içtenliğimizle söyledik: “Bu halkın yüzde 34,7’sinin oy verdiği bir partinin Genel Başkanına kimse yasak getirmemeli, yasak olamaz.” Anayasal engel vardı, “Kaldıralım.” dedik ve kaldırdık. Hiçbir zaman “Sayın Recep Tayyip Erdoğan milletvekili olmasın.” demedik. Yasal engel vardı, yasal engeli de kaldırdık.

Bakınız, Sayın Başbakan hakkında mahkûmiyet kararı çıktığında yaptığı bir açıklama vardır, önemli bir açıklamadır, diyor ki: “Aziz milletim, hepimiz zamanın

tanıqlarıyız, şahitleriyiz ve biliyoruz ki zamanın sahibi var. Bugün 20 Eylül 2002, Türk demokrasi tarihine geçecek bir gün. Bugün milletin vicdanı ağır bir yara aldı. Tereddütsüz inanıyorum ki Türkiye'nin derin vicdanı bu yanlış kararı tashih edecek ve düzeltecektir." Doğru bir laf ve biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu milletin derin vicdanı olduk ve önündeki bütün engelleri kaldırdık çünkü biz demokrasiye inanıyoruz. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Anayasa değişikliğini yaptık. Aranızda, bu dönem de milletvekili olan, o dönemin de Anayasa Komisyonu Başkanı olan Sayın Burhan Kuzu; onun bu Mecliste yaptığı 26 Aralık 2002 tarihindeki konuşmadan bir bölümü okuyorum: "Özellikle muhalefet partimize teşekkür ediyorum. Sağ olsunlar, sonuna kadar hakikaten verdikleri sözün arkasında durdular, son gelişmelerden de etkilenmediler." Evet, verdiğimiz sözün arkasında son dakikaya kadar durduk. Anayasa'yı da yasayı da değiştirdik. Parlamentoda, demokraside önemli adımlar attık. Bu bizim görevimiz arkadaşlar. Bunu yaptığımız için sadece övünürüz. Biz Sayın Başbakanı çok sevdi veya az sevdi diye değil, Türkiye'de demokrasi olsun, demokrasi ayıbı olmasın, kimse gelip de "Siz niye seçmediniz bunu?" demesin diye biz bunları yaptık. Demokrasiye inanıyoruz. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Biz insan haklarına inandığımız gibi, seçme ve seçilme hakkı insan hakkının vazgeçilmez unsurlarından birisidir, seçme ve seçilme hakkına da inanıyoruz. Herkes, yasalar engel olmadığı sürece, evrensel hukukun gereği olarak -iç hukuku demiyorum, 12 Eylül darbesinin yarattığı hukuku demiyorum, evrensel hukukun gereği olarak- seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Bunun önündeki bütün engelleri kaldırmak da hepimizin ortak görevidir. Bu ortak görevi yapmak zorundayız, bunu yapmadığımız zaman kısır tartışmaların arasında kaybolur gideriz. O kısır tartışmalar demokrasinin önündeki en büyük engellerdir, onları aşmalıyız, daha tepeden bakmalıyız, daha özgür bakmalıyız, daha güzel bakmalıyız, insanlara saygı duymalıyız. Biz size oy veren bütün yurttaşlara saygılıyız, elbette ki sizler de muhalefete oy veren bütün yurttaşlara saygılı olacaksınız. Demokrasinin özü budur, demokrasi bunu gerektirir.

Az oy aldık, fazla oy aldık bunlar hiç önemli değil. Demokrasilerde bugün siz alırsınız, yarın bir başka parti alır ama sonuçta demokrasiyi bu ülkede yaşatmak hepimizin ortak görevidir. Evrensel hukukun gereği neyse bunları yerine getirmek durumundayız.

Seçimden sonra şunu bekledik, samimi söylüyorum, yargıyı bekledik. Hiçbir tereddüdümüz yoktu, dedik ki: "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi imzalamışız, Birleşmiş Milletlerin Medeni ve Sivil Haklar Sözleşmesi'ni imzalamışız, Anayasa'nın 90'ıncı maddesi var ve çok daha önemlisi, çıkmış bir mahkeme kararı var, herhâlde bunlar bırakılır ve gelir yemin ederler." Arkadaşlar, bunlar bırakılmadı. Şimdi ben merak ediyorum: Hangi gerekçeyle bırakılmadı? Anayasal engel var mı? Hayır. Yasal engel var mı? Hayır. Uluslararası sözleşmeler serbest bırakılmasını istiyor mu? Evet. Anayasa'nın 90'ıncı maddesi, uluslararası sözleşmeler iç hukukta engel varsa onun üstünde olur diyor mu? Evet, ama bırakılmıyor. Neden? 2 yargıcın takdiri nedeniyle. Takdir... Altını çiziyorum. Yargıcın takdiri yasama organına müdahaleyi gerektirmez, ikisi birbirinden çok farklıdır. Açık bir hüküm olur Anayasa'da, bı-

rakmaz “eyvallah” dersiniz, çıkan yasalara uymak zorundadır. Ve bütün yargıçların dünyada unutmaması gereken temel bir kural vardır: Yargıç, kararını, insan haklarını ve demokrasiyi geliştirmek üzerine verir. İnsan haklarını geliştireceksiniz. (CHP sıralarından alkışlar) Neden “pozitif hukuk” diyorlar? Temel nedeni budur. İnsan haklarını geliştireceksiniz.

Size bir örnek vermek isterim değerli arkadaşlarım, Amerika’dan bir örnek vermek isterim. Türkiye’den Karun hazineleri kaçırıldı, Amerika’ya götürüldü, Metropolitan Müzesi’ne satıldı ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı bu eserlerin geri alınması için mücadele etti, dava açtı. Amerikalı avukatlar zaman aşımı nedeniyle davanın reddini istediler çünkü gerçekten zaman aşımı vardı, Türkiye zamanında başvuramıştı. Ama Amerikalı yargıçlar şu kararı verdiler: «Çalınan eserlerde, tarihi eserlerde zaman aşımı olmaz, o eserlerin çalındıkları ülkelerde sergilenmesi gerekir çünkü bu eserler o toprakların ürünüdür.» dedi ve o eserlerin Türkiye Cumhuriyeti’ne iadesine karar verdi. İşte yargıç budur arkadaşlar, işte hukuk budur, işte pozitif hukuk budur, işte olması gereken budur.

Sözleşme imzalamışsınız, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni imzalamışsınız ama birisi çıkıyor. “Efendim ben bunları anlamam, ben bunları dinlemem.” Eyvallah, dinlemeyebilirsin. Ben bu sorun o yargıçların sorunudur demiyorum, altını özenle çiziyorum. Ben, sakın, şunu da söylemek istemiyorum: “O yargıçlara müdahale edelim, telefon açalım, niye bunu yaptın?” Hayır, ne yargı üzerinde vesayeti ne yasama organı üzerinde vesayeti kabul etmeyiz. Yargı da bağımsız olmalı, yasama organı da hiçbir vesayetin altında kalmamalı. (CHP sıralarından alkışlar) İki birbiri-nden çok farklıdır.

Yapılması gereken şudur: Tutuklu arkadaşlarımız nedir? Milletvekilleri. O hâlde sorun kimin sorunudur? Parlamantonun sorunudur. Mademki bizim çıkardığımız yasalar yargıçlar tarafından bizim öngördüğümüz amaçların dışında yorumlanıyorsa, o zaman, düzenlediğimiz, çıkardığımız yasalarda bir sorun var demektir. Ben Sayın Cemil Çiçek’le de konuştum, bütün bunları anlattım. Sayın Çiçek şunu söyledi: “Uzun tutukluluk süreleriyle ilgili olarak bizim öngördüğümüzden çok daha farklı bir kararı Yargıtay verdi, elimiz bağlandı.” O zaman demek ki Parlamantonun iradesinin ötesinde bir karar çıkıyor ortaya. O zaman bizim dönüp bunu düzeltmemiz gerekiyor. Demeliyiz ki bir yanlış var, Parlamantonun iradesi bu değildir. O hâlde bu iradeyi bizim düzeltmemiz lazım ve bizim yapmamız gereken de budur. Sorun Cumhuriyet Halk Partisinin sorunu değildir, sorun Türkiye’nin sorunudur, Türkiye Cumhuriyeti’nin sorunudur, çözmek istediğimiz sorun budur. Bir demokrasi eksikliği var, bir demokrasi ayıbı var ve bizim bunu çözmemiz gerekiyor.

Şimdi, bakınız, değerli arkadaşlarım, masumiyet karinesini az önce okudum, Anayasa’nın 38’inci maddesi «Hiç kimse yargı kararı olmaksızın suçlanamaz.» diyor ama biz bu arkadaşların tümünü suçlu ilan ettik. Hepimizin gözünde bir anlamda suçlu. Gidin vatandaşa sorun, hepsini suçlu görür. Bu anlayış yanlış bir anlayış. Bunu hep beraber düzeltmek zorundayız.

Değerli arkadaşlarım, bir başka garabete daha dikkatinizi çekmek isterim: Ortak görüşümüz var ama çözüm üretmiyoruz. Bu Parlamantoya 1 Ekim 2010 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanı geldi ve bu kürsüden bir konuşma yaptı. Konuşma şöyle

arkadaşlar, Meclis tutanaklarından çıkardım: “Tutukluluğun fiili bir mahkûmiyet durumuna dönüştürülmemesi gerekir” diyor ve Sayın Cumhurbaşkanı, uzun tutukluluk sürelerinden şikâyet ediyor, doğru söylüyor, biz de şikâyet ediyoruz çünkü. Dönüyorum, Sayın Erdoğan, 6/6/2011 tarihinde -Anadolu Ajansı’nın haberi, kaynağı da vereyim- Sayın Mehmet Ali Birand’ın programına çıkıyor, bir soruya yanıt verirken diyor ki: “İnanıyorum ki tutukluluk sürelerinde süratle bir kısalma olacaktır, bu da artık Türkiye’de ciddi manada toplumsal talep hâline gelmiştir. Bu, Cumhurbaşkanımızın da, benim de, arkadaşlarımızın da talebidir.” Ne kadar güzel. Sayın Cumhurbaşkanı istiyor, Sayın Başbakan istiyor, ana muhalefet partisi olarak biz istiyoruz, Avrupa Birliği istiyor. Arkadaşlar “Bu kadar uzun tutukluluk süresi olmaz.” diyor. Biz de diyoruz. Sekiz yüz gün! İnsafla düşünelim arkadaşlar, sekiz yüz gün içeride! Mahkûmiyet yok, karar yok çünkü. Seçime girmiş, kazanmış, millet oy vermiş, millî irade teessüs etmiş, tecelli etmiş, gelip yemin edecek. Hiçbir engel yok, ama diyor ki: “Ben seni içeride tutacağım arkadaş, kusura bakma.”

Şimdi, bakın, arkadaşlar, hepimizin şikâyet ettiği bir konuda bir araya gelip bu sorunu çözebiliriz. Biz dedik ki bir irade teessüs etsin, bu sorunu çözme yönünde bir irade teessüs edelim, bir iradeyi ortaya koyalım, biz bu sorunu çözelim. Biz demokrasi istemiyor muyuz? Onun adına «ileri demokrasi» demiyor muyuz? Özgürlük istemiyor muyuz? Eşitlik istemiyor muyuz? İnsan hakları demiyor muyuz? Seçme seçilme hakkı birilerinin elinden alınmasın demiyor muyuz? O hâlde bunu çözelim. Çözelim ve bir ayıptan Türkiye’yi kurtaralım. Bunu, bırakın bizim yurttaşlarımızı, yarın biz bunu nasıl izah edeceğiz dünyaya? Bizim önümüzde aydınlık bir gelecek var, parlak bir gelecek var. Demokrasimizi yüceltmek istiyoruz. Demokrasi daha yüksek çıtalara otursun diyoruz. Düşünce özgürlüğü olsun diyoruz. İnsanların özgürce düşünebileceği bir Türkiye’yi ayağa kaldırmak istiyoruz. (CHP sıralarından alkışlar) Eski alışkanlıklarımızdan, eski değer yargılarımızdan kurtulalım diyoruz. Ama değerli arkadaşlarım, geliyoruz, ama çözemiyoruz. Kısır tartışmaların içine giriyoruz. Bunlar yanıltır. Kısır tartışmalar, hep bize, hep Türkiye Cumhuriyeti’ne zarar vermiştir. İlerlememizin, bugüne kadar Avrupa Birliği ülkeleri veya bizim büyümekte olan, gelişmekte olan ülkeler sıralamasında geriye düşmemizin temel nedeni, Türkiye’nin bütün enerjisini bu tür kısır tartışmalara vermesidir. Yazık oluyor bu ülkeye. Yazık oluyor... Bu ayıptan Türkiye’yi ve demokrasiyi kurtarmak zorundayız.

Değerli milletvekilleri, yargıya müdahale etmeyeceğiz, asla. İstemeyiz, kimse-nin yargıya müdahale etmesini istemeyiz. Yargı, kendi etik değerleri, etik kuralları içinde çalışmalıdır. Yargıda etik değerler çok önemlidir. O kurallar içinde çalışacak ki biz, yargının verdiği kararın kamu vicdanı kararı, kamu vicdanını seslendirdiğini bilelim. Onun için diyoruz “Bu milletin vicdanını temsil eder yargının kararı.” Bunu yapmak zorundayız.

Şimdi değerli arkadaşlar, biz bu sorunun çözümü için elimizden gelen her türlü katkıyı yapmaya hazır olduğumuzu ifade ettik. Bugüne kadar yaptığım bütün konuşmalarda dediler ki «Öneriniz ne?» Bir öneri olur, iki öneri olur ama biz ortak aklı egemen kılmalıyız bu Parlamentoda. Bir öneri dayatma olarak anlaşılabilir ama otururuz masanın etrafına. Çözülmecek bir sorun mu bu? Hayır, çözülecek bir

sorun. Ortak irade beyan etmişiz «Bu sorunu çözeceğiz» diye. Üstelik seçimlerden çok önce iradeyi beyan etmişiz. Sayın Cumhurbaşkanı da katılmış bu ortak iradeye. O zaman, oturacağız bunu çözeceğiz. Türkiye'yi bu ayıptan kurtaracağız. Bizim istediğimiz irade bu arkadaşlar. Biz farklı bir şey istemiyoruz. Demokrasi olsun, bu ülkede demokrasi yükselsin, haklar, insan hakları gelişsin, büyüsün diye.

Bakın değerli arkadaşlarım, güzel bir laf var. “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” der. Parlatmentonun duvarında yazar bu. Altını çizmek istediğim iki söz-cük var: “Kayıtsız şartsız milletindir.” der. Şu anda egemenlik kayıtlı, şartlı milletin oldu! (*CHP sıralarından alkışlar*) Niye kayıtlı, şartlı oluyor? Kayıtsız, şartsız olmalı. Varsa bir hata düzeltelim. Beraber düzeltelim. Biz egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu kabul ederiz, bunu yüceltelim, bu kavramı da yüceltelim.

Millî iradeye pranga vurulmaz arkadaşlar. Millî iradeye pranga vurulmuştur, bundan bizim millî iradeyi kurtarmamız gerekiyor. Sağlıklı, tutarlı bir millî iradeyi geliştireceğiz. CHP'nin takındığı tavır bir demokrasi tavrıdır arkadaşlar. Meclisi boykot... E geldik buraya oturduk. Niye boykot edelim Meclisi? “Niye konuşmadınız?” diyorsunuz. “Niye yemin etmediniz?” diyorsunuz. Değerli arkadaşlarım, bizim yeminle bir sorunumuz yok. Bizim yeminle bir sorunumuz yok. Bizim sorunumuz demokrasi krizi. Bizimle sorununuz yok beyefendi, benimle de sorununuz yok. Bir demokrasi krizi yaşanıyor. Sorun, bu demokrasi krizini çözmek, irade beyan etmek, asıl mesele budur, bunu yaptığımız zaman biz Parlatmentoyu yüceltiriz. Biz hiçbir zaman şunu söylemedik: “Bu milletvekillerine özel bir ayrıcalık sağlayalım, bunlar çıksınlar.” Hayır, hiçbir özel ayrıcalık sağlamıyoruz. Hukukun üstünlüğü içinde zaten bunlar gelecekler çünkü uluslararası anlaşmalar böyle öngörüyor. “Bunlar affedilsin.” Hiçbir zaman böyle bir laf etmedik. “Efendim, bunlar yargılanmasınlar.” Hiçbir zaman söylemedik; gider mahkemede yargılanır. Hukukun kuralı neyse giderler, duruşmasının ifadelerini de verirler. “Efendim, bunlar dokunulmazlık zırhına bürünsün.” Asla. Milletvekili olurken, bize başvururken dilekçeleri vardır elimizde bunların “Biz dokunulmazlık istemiyoruz.” diye 135 arkadaşımın 135'inin de imzası vardır, hiç kimse de dokunulmazlık zırhının arkasına saklanmak istemiyor. (*CHP sıralarından alkışlar*) Bu olay Cumhuriyet Halk Partisinin olayı değildir arkadaşlar. Bu olayı çözmek Parlatmentonun iradesinde olan bir olaydır. “Yargı bunu çözsün.” Yargının çözüp çözmediği çok önemli değil, Parlatmentonun iradesinin bir demokrasi ayıbını ortadan kaldırması gerekiyor, bizim isteğimiz ve arzumuz budur. “Bu kalkarsa hiçbir sorunumuz olmaz.” Elbette, olmayacaktır da, kimsenin sorunu da olmayacaktır. Gelecekler, yeminlerini edecekler. Bakın, kamu görevi yapma hakkını elinden alıyorsunuz onların. Milletvekili görevi, kamu görevidir. Kamu görevi yapacağız. Millet seçmiş, oyunu vermiş, irade teessüs etmiş, mahkemeden mazbatasını almış “Git kamu görevi yap Parlatmentoda.” diye. Takdir yetkisini kullanarak 2 yargıcımız diyor ki: “Senin kamu görevi yapma hakkını senin elinden alıyorum.” Bana söyler misiniz hangi hukukta var bu? Herhangi bir hukukta söyleyin, “Ya şu hukukta var, şu anayasada var, şu uluslararası sözleşmede var.” Biz de bunu kabul edelim. Yok öyle bir şey.

Değerli arkadaşlar, hukuk ve özgürlük ve tutukluluğun bu aşamaya gelmesi yeni bir olay değil aslında, yeni bir olay değil. Tipik bir örnek vereceğim değerli

arkadaşlarım. Belki milletvekilleri yüzünden biraz daha geniş bu ülkeye bakmış oluruz ve demokrasi nereye geldi hep beraber gözden geçirmiş oluruz. 2 üniversite öğrencisi “Parasız eğitim istiyoruz.” diye pankart açtılar, on altı aydır içerdelere, tutuklu yargılanıyorlar; daha hâkimin huzuruna çıkacakları, ne olacakları belli değil. Bana dünyanın herhangi bir demokrasisinden örnek gösterin, Fransa, İngiltere, Amerika, nereye isterseniz; pankart açtı diye 2 üniversite öğrencisini on altı ay hapse atan bana bir demokrasi örneğini gösterin. (CHP sıralarından alkışlar) Birisini silahlarla tehdit etti mi? Hayır. Molotofkokteyli attı mı? Hayır. Camı pencereyi kırdı mı? Hayır. Vatandaşı dövdü mü? Hayır. Ne istiyor? Parasız eğitim. Ee, bende istiyorum parasız eğitim, arkadaşlarım da istiyor parasız eğitim, eminim sizler de istiyorsunuz parasız eğitim. İmkân olsa hiç para almayız, bütün çocuklarımız parasız okur. Bunu istemek ne zamandan beri demokrasilerde suç olmaya başladı arkadaşlar?

(AK PARTİ sıralarından “Öyle bir sistem yok da onun için.” sesi)

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Öyle bir sistem dünyada var kardeşim. Evrensel hukuk onu öngörür. Öyle bir sistem olur olmaz o ayrı bir şey, ama hak ve özgürlüklerin önünde hiçbir güç duramaz. (CHP sıralarından alkışlar) Biz şunu söyledik: Demokrasi, özgürlük ve insan hakları bağlamında eğer bir bedel ödemek gerekiyorsa o bedeli ödemeye hazırız. O bedeli Cumhuriyet Halk Partisi ödemeye hazırdır, yeter ki bu ülkeye demokrasi gelsin, yeter ki bu ülkeye özgürlükler gelsin. (CHP sıralarından alkışlar)

Hükümet Programı’nda ileri demokrasiden, demokrasiden, özgürlüklerden, insan haklarından uzun uzun bahsediliyor, çok sık söyleniyor ama ben size Türkiye’nin gerçeklerinden rakamlar vereceğim arkadaşlar.

2003-2010 yılları arasında faili meçhulden ölen vatandaş sayısı 101 kişi. Tam 212 kişi gözaltında veya cezaevlerinde şüpheli şekilde yaşamlarını yitirdiler.

2005-2009 yılları arasında tutuklu sayısı, -mahkûm değil arkadaşlar, hükümlü değil, tutuklu sayısı- neredeyse yüzde 100 arttı. 2005’te 31 bin olan tutuklu sayısı 2009’da 60 bine çıktı.

2010 yılında cezaevlerinde 1.857 çocuk tutukluydu, 1857 çocuk! Bir çocuğumuzu tutuklayıp hapse atmak potansiyel suçlu yaratmak demek değil midir arkadaşlar? Biz Parlamentoda yasa yaparken çocukları derdest edin hapse atın diye mi düşündük arkadaşlar? O çocuklar bizim çocuklarımız. O çocukları topluma kazandırmamız lazım. Hapse attığınız zaman, tutukladığınız zaman onları topluma kazandıramazsınız, daha toplumun dışına itersiniz ve hapishanede kaldığı zaman daha bilinçli, daha keskin bir insan tipi yaratmış olursunuz. Yanlış yapıyoruz. Yanlış yaptığımızı kabul edelim. O yasalar bu Parlamentodan geçti. Demek ki bir hatamız var. Bunları düzeltmek gerekiyor.

Bakın değerli arkadaşlar, sadece ve sadece 2010 yılında 596 kişi düşüncelerini açıkladıkları için bin iki yüz on dokuz yıl hapis cezasına çarptırıldı arkadaşlar. Demokrasi bu! Ne diyoruz? Düşünce özgürlüğünü getirelim, herkes düşüncelerini özgürce dile getirsin, düşünceden korkmayalım. 12 Eylül dönemini hepimiz hatırlarsınız, düşüncelerini açıklayan insanlar işkence gördü, hapislerde kaldı, hapis-

lerde yattı. Peki, bizim yaptığımız ne? Demokrasi diyoruz, bu ayıptan Türkiye'yi kurtarmamız lazım.

Basın özgürlüğü... Basın özgürlüğü sıralamasında dünyadaki 196 ülke arasında 119'uncu sıradayız, Avrupa'da da sonuncu sıradayız, hangi basın özgürlüğünden söz ediyoruz! Türkiye'de demokrasinin önündeki en ciddi sorunlardan birisi bugün medyanın içinde bulunduğu durumdur. Bu tablonun mutlaka değişmesi lazım. Daha özgür, özgürce düşünen bir medyaya ihtiyacımız var. Siyasal odaklara endekslenmemiş, özgürce düşünen, özgürce eleştiren, korkmayan, kendisine otosansür uygulamayan bir medyaya ihtiyacımız var. Bu medya olduğu zaman demokrasiyi yüceltiriz, demokrasiyi güçlü kılarız. Bizim temel arzularımızdan birisi de bu değerli milletvekilleri.

Güçler ayrılığı ilkesinden söz ediyoruz, ne kadar güzel, savunuyoruz güçler ayrılığı ilkesini. Derinleştirelim güçler ayrılığı ilkesini, yasamayı, yargıyı, yürütmeyi; birini diğerine tahakküm eden değil, birini diğerinin dengi olan konuma getirmemiz lazım. Eğer denklığı sağlayabilirsek demokrasiyi güçlendirmiş oluruz, aksi hâlde demokrasiyi güçlendiremeyiz. Bu bizim için ciddi bir sorundur.

Bakın değerli arkadaşlar, yine pek çok ülkede rastlanılmayan bir olayı örnek vereceğim. Kişi aranıyor. Gazeteler yazıyor "Falan kişi aranıyor." diye. Kişi yurt dışında. "Madem ben arıyorum, gelip Türkiye'de teslim olayım." diyor. Geliyor, Türkiye'de teslim oluyor ve hemen siz onu tutukluyorsunuz! Ya, kaçma niyeti var, tutukluyorsunuz! Kaçacaksa zaten yurt dışından niye gelsin! Niye arandığını biliyor zaten. Pek çok ülkede -ya teminat alırsınız veya yurt dışına çıkış yasağı koyarsınız- ileri demokrasilerde ne yapılıyorsa biz de onları yapalım. Niye illa kişiyi hapse atacağız; aylar, yıllar boyu niye bunu tutacağız içeride; hangi gerekçeyle tutacağız? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği onlarca karar var. Hatta Sayın Rıza Türmen Sayın Cemil Çiçek geldiği zaman "Ben Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde görev de yaptım. Arzu ederseniz o mahkeme kararlarından size birden fazla örnek çıkarayım, Türkçeye tercüme edeyim, size teslim edeyim." dedi. Sayın Çiçek dedi ki: "O kararları biz tercüme ettik, kendi Adalet Bakanlığı dönemimde bütün yargıçlara gönderdik bu kararlara uysunlar diye." Niye Türkiye Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde tazminatla mahkûm olsun? Olmamalı. Madem demokrasi diyoruz, bunu engellemeliyiz.

Değerli arkadaşlar, medyayı güçlü konuma getirmek de Parlamentonun görevleri arasındadır. Mademki demokrasiyi güçlendireceğiz, medya da güçlenmeli. Medya patronlarının hiçbirisi ama hiçbirisi -altını çizerek söylüyorum- ne doğrudan doğruya ne dolaylı hiçbir kamu ihalesine girmemeliler. Besleme medya mı olur! (CHP sıralarından alkışlar) Besleme medya olursa demokrasi olmaz arkadaşlar.

Anayasa değişikliğinden söz edildi Hükümet Programı'nda da. Ama ne yapılacak, tek satır yok, belli değil. Biz Anayasa değişikliğinde öngördüğümüz hedefleri seçim sürecinde açıkladık; oturduk basın toplantısı yaptık açıkladık. Bütün sözlerimizin de arkasındayız. Bu Anayasa 12 Eylül ürünü bir anayasa olmakla beraber çoğu maddesi değişti, iyileştirildi. Ama bizim daha özgürlükçü bir anayasaya ihtiyacımız var. Bunun altını her zaman çiziyoruz.

Özel yetkili mahkemeler, 12 Eylül ürünü mahkemeler Türkiye’de demokrasi-nin önündeki en ciddi engellerden birisidir. *(CHP sıralarından alkışlar)* Ne demek özel yetkili mahkeme, nereden çıktı o özel yetkili mahkeme? Mahkemeler mi yok? İhtisaslaştırırsınız olur. Mahkeme düşünün, kişiyi tutukluyor, gizlilik kararı koyuyor, sanığın avukatı dosyayı alamıyor. Çünkü “gizli” diyor. Peki, savunmayı nasıl yapacak? “Efendim, özel yetkili mahkemelerin kuralları bu.” diyor. Bana söyleyin, hangi ileri demokraside böyle bir mahkeme türü var? 12 Eylülle umut mu bağlayacağız? 12 Eylül askerî darbesinin getirdiği o DGM’lere umut mu bağlayacağız? Bununla mı biz demokrasiyi kuracağız? Bunun adı mı ileri demokrasi olacak? Bunları şiddetle reddediyoruz ve kaldıralım, Parlamentonun iradesiyle demokrasiyi yüceltmek için bunları kaldıralım.

Tutukluyla yargıç arasında kan davası olmamalı. Olmamalı... Etik değerlerden söz ettim “Yargıda çok önemlidir.” dedim. Şimdi düşünün, ben tazminata mahkûm oluyorum yargıç olarak ama o sanığın davasına ben bakıyorum. Diyor ki: “Arkadaş, ben seninle zaten mahkemeliğim, senin davadan çekilmen lazım.” “Yok.” diyor, “Ben bu davaya bakacağım. Ben sana dersini vereceğim.” diyor, “Seni tutuklayacağım, seni hücreye atacağım, seni süründüreceğim.” “Niçin?” “Ben özel yetkili mahkemenin yargıciyim.” diyor. Arkadaşlar, bu demokrasi midir? Böyle demokrasi olur mu? O yargıç oradan çekilir, başka bir yargıç gelir. Davalar yargıca endekslenmez, yargıca göre dava olmaz. Dava farklı bir şeydir. Hâkimin tayini çıkar, başka bir yargıç gelir, o bakar ama “Yok, sen bu davaya bakacaksın çünkü senin görevin bunları mahkûm etmek.” denirse, bu algı çıkarsa yargılama süreci zarar görür. Bunun önüne de hepimizin çıkması lazım.

Üniversiteler... Anayasa değişikliğinde üniversiteleri özerk kılmalıyız. Allah aşkına, koca koca hocalar kendilerine rektör mü seçemiyorlar ki biz ayrıca «O olmasın da onların içinden şu olsun...» Bırakalım, kendi rektörlerini kendileri seçsinler. Bilimsel özerkliği olsun, yönetsel özerkliği olsun, üniversite gençleri belli bir ağırlıkta üniversite yönetiminde söz ve karar sahibi olsun. Niye gençlerimize güvenmiyoruz? Biz bunları söylüyoruz. *(CHP sıralarından alkışlar)*

Yüzde 10 seçim barajı... Bunun kalkması lazım; daha önce de söyledik. Bize dediler ki: “Efendim, siz popülist yaklaşıyorsunuz, kanun teklifi bile veremezsiniz.” Kanun teklifini de verdik. Buyurun, kaldıralım. Neden korkuyoruz arkadaşlar?

“Millî irade” diyoruz. Başkasının başka bir partiye, daha doğrusu milletin başka bir parti için kullandığı oy dolayısıyla ben niye milletvekili çıkarayım? Bunun adı millî irade mi olur arkadaşlar? Olmamalı. Bunları engellemeliyiz.

Değerli arkadaşlar, adli kolluğun kurulması lazım sağlıklı bir demokrasi için, savcılarının elinin güçlendirilmesi lazım sağlıklı bir demokrasi için. Biz, hepimiz, vasiyetin ne kadar önemli olduğunu biliriz değerli arkadaşlar. Vasiyet gerçekten önemlidir, ölüme bağlıdır. Kişi yaşamını yitirirken geride bir vasiyette bulunur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Kılıçdaroğlu, lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

Üç dakika süre veriyorum, buyurun.

KEMAL KILIÇDAROĞLU (Devamla) — Bağlıyorum Sayın Başkan.

Kişi bir vasiyette bulunur. Bu ülkenin kurtarıcısı da, Gazi Mustafa Kemal de bir vasiyette bulundu. Kendi mal varlığı üzerindeki payı Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumuna verdi, İş Bankasının gelirlerini. Oradan elde edilen temsil yetkisi CHP'ye aittir ama buradan Cumhuriyet Halk Partisine beş kuruş para gelmez, o para olduğu gibi Türk Dil Kurumuna, Türk Tarih Kurumuna gider ama 12 Eylül rejimi Türk Dil Kurumunu, Türk Tarih Kurumunu kapattı. Eğer, biz, gerçekten “vasiyet” kavramına inanıyorsak, vasiyetin gereklerinin yerine getirilmesine inanıyorsak bu ayıptan da Türkiye'yi kurtarmalıyız. Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu eski konumunda olmalı, vasiyete uygun olarak onlar görev yapmalılar. Anayasa değişikliğinde bizim önem verdiğimiz konulardan birisidir.

Değerli arkadaşlar, demokrasilerde en büyük tehlike, çoğunlukla iktidara gelen partinin “Ben her şeyi yaparım” iradesine sahip olmasıdır. Bu, demokrasinin önündeki en büyük tehlikedir. Her şeyi yaparım değil, hukukun üstünlüğü içinde bizim çalışmamız lazım. İktidar her rejimde vardır ama muhalefet sadece demokrasilerde vardır. Muhalefetin olmadığı bir rejim sağlıklı bir demokrasi değildir.

Ben, bugün Parlamentoda varılan uzlaşma ile demokrasinin önündeki ciddi ayıpların kaldırılacağına yürekten inanıyorum. O, gerek AKP Grubundan gerek CHP Grubundan katılan, katkı veren, başta Sayın Cumhurbaşkanı olmak üzere, Sayın Meclis Başkanı olmak üzere herkese yürekten teşekkürlerimi sunuyorum çünkü arzumuz şu: Biz kaybetsek de demokrasi kazanmalı, siz kaybetmeniz de demokrasi kazanmalı. Demokrasi, hak ve özgürlükler bizim için artık kaçınılmazdır. Türkiye'yi bir korku toplumundan çıkarıp herkesin düşüncelerini özgürce dile getirdiği, sağlıklı çalışan bir demokrasiye kavuşturmaktır. O da, başkalarının değil, bizim görevimizdir.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(CHP sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Kılıçdaroğlu.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz isteyen Mahir Ünal, Kahramanmaraş Milletvekili.

Süreniz yirmi dakikadır. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

AK PARTİ GRUBU ADINA MAHİR ÜNAL (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet ve Kalkınma Partisinin 4'üncü ve cumhuriyetimizin 61'inci Hükûmetinin programı hakkında grubumuzun görüşlerini açıklamak üzere huzurlarınızdayım. Yüce heyetinizi en içten saygılarımla selamlıyorum.

Meclisimizin 24'üncü Döneminin milletimize ve ülkemize hayırlı olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ediyorum. 12 Haziran seçimleriyle aziz milletimizin iradesine mazhar olan bütün siyasi partileri ve temsil vekâletini alan siz değerli milletvekillerini yürekten tebrik ediyorum. Bu emanetin sorumluluğunun bilincinde olarak hep birlikte milletimize yapacağımız hizmetlerde başarılar diliyorum.

2001 yılında AK PARTİ'nin kuruluş programında ortaya koyduğu çözüm odaklı siyaset bugün on yaşında. On yılda üç seçim beyannamesi, iki acil eylem planı, üç hükûmet programı ortaya koyan AK PARTİ Türk siyasetine yeni bir bakış açısı ge-

tirdi. Gerçekçi, rasyonel, öngörülebilir, ülkenin ve dünyanın şartlarını doğru analiz eden, milletin beklenti ve taleplerini yönetime yansıtan bu bakış açısı, planlı, programlı bir anlayışı ifade etmektedir. İnsan odaklı siyaset anlayışı, hizmeti, icraatı, projeyi, vizyonu, reformu temel almaktadır.

AK PARTİ hükûmetlerinin tüm programları, ülkenin sorunlarını çözecek, milletin sıkıntılarını giderecek, Türkiye'yi muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkaracak icraatları, projeleri ve reformları her zaman esas almıştır.

AK PARTİ, kurulduğu günden bugüne kadar, ne yapmak istediğini, hedeflerini, amaçlarını ortaya koymuş, öngörülebilir, şeffaf, samimi bir siyaset tarzı geliştirmiştir.

AK PARTİ'nin söylemine baktığımızda, hiçbir zaman AK PARTİ'nin söyleminde muğlak, müphem bir dil kullanmadığını görürsünüz. Hiçbir zaman karşılıksız vaatlerde bulunmamıştır ve içi boş söylemlere prim vermemiştir. AK PARTİ her zaman yapacaklarını söylemiş ve söylediklerini yapmıştır. Bu hâliyle AK PARTİ, sözünün eri bir siyaset tarzına sahiptir. Bu yüzdendir ki milletimizin güvenini kazanmış, ortaya koyduğu icraatlarla, hizmet ve reformlarla da milletimizin takdirine mazhar olmuştur.

2001'de "Artık Türkiye'de hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" diyerek yola çıkan AK PARTİ "Böyle gelmiş, böyle gider" anlayışını, çaresizliği, umutsuzluğu, güven-sizliği, siyasetin ve milletimizin gündeminden çıkarmıştır. Türkiye'de değişimin, dönüşümün lokomotifi olan AK PARTİ, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ten sonra ke-sintiye uğrayan muasır medeniyet idealinin yegâne taşıyıcısı olmuştur.

AK PARTİ Türkiye'de yaşanan demokratikleşme sürecinin başaktörü konumundadır. AK PARTİ dokuz yıldır, her türlü engellemeye rağmen, hukuk zemininde kalarak demokrasi mücadelesi vermektedir. AK PARTİ için hukuki meşruiyet ile siyasi meşruiyet korunması gereken en temel zemindir.

Bu hareketin lideri yasaklandığında "Başıma gelen bu haksızlıklardan dolayı devlete küsmem, kızmam ya da kırılmam söz konusu değildir." diyerek, hukuka ve demokratik sisteme meydan okumamış, aksine, demokrasi mücadelesini hukuk zemininde sürdüreceğini ifade etmiştir. İşte bu sağduyulu, inançlı mücadele sonucunda engeller, yasaklar, mayınlar bir bir temizlenmiş, Türkiye ileri demokrasi yolunda önemli mesafeler katetmiştir.

Bu gelenek millete sevdalıdır ve bu gelenek, bin yıllık birlikte yaşama tecrübesinin var ettiği değerlere sahip çıkan bir karakter taşır. Bu karakter millete hizmetkârlığı, yaratılana sevdayı, hakkaniyete ve adalete sadakati ilke edinmiştir. AK PARTİ işte bu karakterin siyasetteki adıdır.

Bugün üzerinde konuştuğumuz 61'inci Hükûmet Programı, bu ilkeler ışığında, dokuz yıllık gecesi gündüzüne katılmış özverili çalışmanın ve bin yıllık geleneğin bir yansıması olarak hazırlanmıştır. Bu programın ruhunu, sevdalısı olduğumuz, derdiyle dertlendiğimiz milletimize hizmet etmek oluşturmaktadır. Bu program, milletimizin tek bir ferdini diğerinden ayırmadan, ötekileştirmeden, dışlamadan aynı samimiyetle kucaklayan bir anlayışı yansıtmakta, 73 milyon vatan evladına

ayırımı şerilde verilecek hizmetleri ve yapılacak icraatları ortaya koymaktadır. Şehirlerimizin güzelleşmesinden ekonomimizin rekorlar kıarak büyümesine, demokrasimizin derinleşmesinden hukukun üstünlüğünün tesis edilmesine, imtiyazlılar düzeninden haksızlıkların ve cürümlerin hesabının sorulduğu hukuk devletine kadar bütün adımlar inanç, etnik kimlik ve düşünce ayrımı yapılmaksızın milletimizin tamamı için milletimizle beraber atılmış adımlardır. Aynı şekilde, yaşam kalitemizin yükselmesinden, ekonomik refahımızın artmasından, dış politikamızın etkili hâle gelmesinden her zaman tabii ki kazanan milletimizin kendisi olmuştur.

AK PARTİ bütün bu başarıları mucizevi bir formülle gerçekleştirmemiştir. AK PARTİ her türlü kışkırtmaya, müdahaleye ve tuzağa rağmen şu üç temel esastan ayrılmamıştır: Milletın sesine kulak vermiş, çözülemez denilen kronik sorunların üzerine cesaretle gitmiş ve millî iradeye hâle getirecek her türlü girişim ve vesayetin karşısında dimdik durmuştur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) AK PARTİ bu üç temel esası siyasi idare tarzıyla değil, milletin teveccühüyle oluşan güçlü bir siyasi irade ile gerçekleştirmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte bu nedenle AK PARTİ iktidarları Türkiye siyasi tarihinde sürekli ilklerle hatırlanacaktır. Seçim zaferlerinden ekonomik adımlara, siyasi kararlılıktan demokratikleşme adımlarına kadar son dokuz yılımız ilklerle doludur. Geçmiş hükümetler ancak önceki hükümetin ortaya çıkarttığı maliyetlerle muhatap olmuşken, AK PARTİ on yıllarca birikmiş siyasi ve ekonomik sorunlara muhatap olmuştur. İktidara geldiğimiz dönem, gerek 1990'ların gerekse de son altmış yılın artık yönetilemez sorunlarının zirve yaptığı yıllardı. Neredeyse hemen her alanda millete rağmen adımların atıldığı ve dünya standartlarından uzaklaştığımız ve hukuksuzluğun sıradan hâle geldiği yıllardı. AK PARTİ bu büyük sorumluluğu, millete duyduğu güvenle büyük bir cesaretle üstlenmiş ve hamdolsun, Allah'ın yardımıyla yüzünün akıyla çıkmıştır. Artık o kötü günleri kimse hatırlamak istememektedir.

AK PARTİ hükümetlerinin ilk iki dönemine baktığımızda, 1990'ların ve son altmış yılın siyasi, sosyal ve ekonomik maliyetlerini yönetebilir bir noktaya getirme çabası içerisinde geçtiğini görürüz. Bugün başarılı devletlerin ve toplumların sahip oldukları yaşam standartlarının çok altına itilmiş olan toplumsal yapımızın maalesef vasat şartların bile, vasat ekonomik refahın, demokratik hakların bile çok görüldüğü bir hâle geldiğini hatırlayalım o yıllarda ve AK PARTİ'nin çıraklık ve kalfalık yılları milletimizin ve devletimizin hızla uluslararası vasata eriştirilmesi mücadelesiyle geçmiştir. Maalesef, bu vasata erişmemizi bile milletimize ve devletimize çok gören güçler, hız kesmeden normalleşmemizi kesintiye uğratmak için ellerinden geleni yapmaktan geri durmamışlardır ve AK PARTİ onların her müdahalesine daha fazla hukuk ve daha fazla demokrasiyle cevap vermiştir.

AK PARTİ hükümetleri programları ve iktidar dönemi birçok şekilde tarif edilebilir. Öyle ki bu başarının birçok veçhesinden bahsedebiliriz ama özetlersek, en temel anlamda AK PARTİ hükümetleri ve programları dönemi, eski Türkiye defterinin kapatıldığı, cumhuriyetimizin kazanımlarına sahip çıkılarak yeni Türkiye sayfasının açıldığı yıllardır. Hükümetlerimiz ve Sayın Başbakanımız hiç kimsenin hatırlamak istemediği geçmiş uygulamalara son vererek, milletimizle beraber yeni

Türkiye'yi inşa etmek için herkese kucak açtı. 12 Eylül 2010 Anayasa halk oylamasıyla milletimiz artık bu eski uygulamaları görmek istemediğini açık şekilde ortaya koydu. 12 Haziran seçimleriyle de AK PARTİ Hükûmetinin Türkiye'yi yeniden inşa etme sürecine milletimiz onay vermiştir.

Biz, tam da işte bu sebeplerden dolayı, sadece bir seçim kazanmadığımızın, milletimizin omuzlarına yüklemiş olduğu büyük sorumluluğun farkındayız. İlkelermizden sapmadan, milletimizi mahcup etmemek için elimizden gelen çabayı gösteriyoruz, göstermeye devam edeceğiz.

AK PARTİ yeni Türkiye'yi inşa etmeye devam edecektir. Türkiye, demokratikleşmenin derinleştiği, ekonomik refahın arttığı, millî gelirimizin daha adil bir şekilde paylaşıldığı bir hedefe ilerliyor. Sosyal devletin vatandaşla şefkat elini uzattığı, hizmetlerin bütün ülkeyi kucakladığı, devletin ülkemizin her yerinde aynı adalet ve hizmet çizgisinde olduğu bir Türkiye inşa ediliyor. Artık, Türkiye, sorunların devleti esir aldığı değil, çözümlerin bir bir gerçekleştiği bir ülke hâline geliyor. Türkiye, kimlik sorunlarının, demokratikleşme sorunlarının, şiddetin ve terörün artık geride kalacağı günlere yürüyor.

AK PARTİ ustalık döneminde ilkelerinden vazgeçmeden, Türkiye'yi normalleştirmeye, demokratikleştirmeye, yenileştirmeye ve tüm bu adımları taktik bir bütünlük içinde planlamaya, sistemleştirmeye, kurumsallaştırmaya ve kalıcı hâle getirmeye devam edecektir.

61'inci AK PARTİ Hükûmet Programı, sadece 12 Haziran seçimleri sonrası dört yıllık iktidar dönemimiz için değil, 2023'ü hedefleyen yeni Türkiye'yi inşa etmek için hazırlanmıştır. Ümidimiz odur ki muhalefetimiz de bu uzun vadeli ve vizyoner hedefleri bizimle beraber paylaşır, el birliğiyle müreffeh Türkiye'yi inşa ederiz çünkü hangi siyasi görüşe mensup olursak olalım ortak derdimiz Türkiye'dir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 61'inci AK PARTİ Hükûmet Programı, milletimizi ve ülkemizi 2023 vizyonu çerçevesinde bölgesel ve küresel rekabete hazırlama amacını gütmektedir. Bugün, nasıl bir zaman diliminde yaşadığımızı ve hepsinden önemlisi zamanın ruhunu anlamamız gerekmektedir. Sadece ülkemiz farklı bir döneme girmemektedir, bölgemiz ve dünyamız oldukça radikal değişimlere gebedir. Dünyamız küresel dengesizlikler ve bölgesel karışıklıkların yoğun bir şekilde yaşandığı bir dönemden geçmektedir. Zamanın ruhu, 1945 sonrası kurulan cari düzenin ve bölgesel uzantılarının değişimini zorlamaktadır. Artık ne dünyamız ne de bölgemiz küresel, ekonomik, politik düzeni kaldıracak donuklukta değildir. Önümüzdeki yıllar büyük bir dönüşüme gebedir. Milenyuma girerken bu yüzyılın ilk yarısına dair yapılan analizler ve beklentiler, daha ilk on yıl içerisinde yaşanmaya başlanmıştır. Elli yıllık siyasi, bölgesel düzenler birkaç ay içerisinde altüst olmuş durumdadır.

Ülkemiz, yaşanan büyük değişim ve dönüşümü yakalamayı başarmıştır ve hatta birçok alanda ön almış durumdadır. Küresel ve bölgesel birçok aktör eski düzenin girdabında kalırken Türkiye, bölgesinde bir güce, dünyada ise belirleyici bir aktöre dönüşmüş durumdadır. Yeni Türkiye bu dönüşümün sadece Türkiye içerisinde değil bölgemizde de siyasi ve ekonomik tahkiminin yaşandığı bir dönem olacaktır.

Bu yeni dönem iktidarların, sınırların, ekonomik ve siyasi derinliklerin yoğun bir şekilde tartışılacağı bir dönem olacaktır. Türkiye, bölgesel ve küresel gelişmeler karşısında mukayeseli üstünlükleri zaaflarından çok fazla olan, yükselen bir güç konumundadır. Türkiye, sorunlarını çözemeyecek kadar küçük bir ülke değildir, hâlihazırda yaşadığımız sorunlarımız da yeni Türkiye'yi inşa etmemizi engelleyecek kadar büyük değildir. İktidarıyla muhalefetiyle çözüm odaklı siyaset anlayışı içerisinde çocuklarımıza, temel sorunlarını halletmiş, geleceğe öz güvenle yürüyen güçlü bir Türkiye bırakmak hepimizin asli görevidir. Programımız her zaman olduğu gibi, başta ekonomik kalkınma ve demokratikleşme olmak üzere sorunlarımızın üzerine ciddi bir şekilde gidecek yapıya sahiptir.

Ülkemizde, bu Meclisin çatısı altında -AK PARTİ hükûmetlerine kadar- konuşulmasından bile çekinilen, yüzleşmesi düşünülemeyen ne kadar sorun alanı var ise Hükûmetimiz bunların üzerine gitmiştir. Dün konuşulamayanların konuşulmasını, tartışılamayanların tartışılmasını sağlayan İktidarımız, 61'inci AK PARTİ Hükûmeti Programı'yla dün yapılması hayal edilemeyenleri teker teker hayata geçirecektir.

Bugün, cumhuriyet tarihimizin en istikrarlı Hükûmetinin programını değerlendirmek üzere bir aradayız. Bu, milletimizin başarısı olduğu kadar muhalefetimiz için de siyasetin kalitesini yükseltmek için önemli bir imkândır. Devlet yönetmek ciddi bir iştir ve siyaset sorumluluk almaktır. Siyaset kurumunun asli görevi ise insanın ve toplumun sorunlarını çözmektir ve toplumlar sorunlarını çözebildikleri oranda gelişirler.

Muhalefet etmek, her şeye karşı çıkmak ve kriz üretmek değil, daha işlevsel çözümler üretebilmek ve teklifler getirebilmektir.

Milletimiz hükûmet etme sorumluluğunu AK PARTİ'ye vermiştir. Bu sorumlulukla hazırladığımız Hükûmet Programı'mıza muhalefetimizin yapıcı eleştirilerini ve katkılarını bekliyoruz. Ümit ederiz ki muhalefetimizle de milletimizin Meclisinde insicam içerisinde çalışma imkânı buluruz.

Bu düşüncelerle Hükûmet Programı'nın hayırlı olmasını diliyorum, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Ünal.

Şimdi söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz isteyen Ömer Çelik, Adana Milletvekili. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Buyurun Sayın Çelik.

Süreniz yirmi dakikadır.

AK PARTİ GRUBU ADINA ÖMER ÇELİK (Adana) — Sayın Başkanım, aziz milletin değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

61'inci Hükûmet Programı'nın milletimize esenlik ve barış getirmesini, büyük muvaffakiyetlere zemin teşkil etmesini diliyorum.

AK PARTİ hükûmet programlarının temel bir özelliği vardır. Bütün hükûmet programları öncelikle bir siyaset felsefesi tanımıyla işin içine girerler. Nasıl bir ül-

kede yaşamak istiyoruz, hangi özgürlüklere sahip çıkmak zorundayız, insanımızın hak ettiği temel hak ve hürriyetler nelerdir ve bu konudaki eksikliklerimizin tamamlanması hususunda yapılması gerekenler nelerdir?

Esasında 2002'den beri Türkiye, Avrupa tarihinde ve Türk tarihinde rastlanmayan bir şeyle karşı karşıyadır, o da şudur: İktidardaki parti büyümektedir, muhalefetteki partiler küçülmektedir.

İktidardaki partinin büyümesinin en önemli sebebi, en temel kodu iktidar partisinin, AK PARTİ'nin iktidardaki muhalefet olmasıdır. İktidardaki muhalefetten kastımız şudur: AK PARTİ, iktidar olmasına rağmen Türkiye'deki vesayet sistemine ve statükoya muhalefet ettiği için sürekli olarak bir de iktidardaki muhalefet olarak milletin önünü açmaktadır. Muhalefet partileri ise genelde muhalefetteki iktidar gibi davranmaktadır. Sürekli muhalefette olmalarına rağmen vesayet sistemine ve statükoya sahip çıktıkları için oyları ve milleti temsilileri küçülmektedir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ'nin, AK PARTİ iktidarlarının temel kodu, istikrar içerisinde değişimdir. Prens Said Halim Paşa'mızın çok güzel bir sözü vardır: "Eğer toplumsal gerçeklik sürekli olarak kendini tekrar eden bir şey olsaydı insanı açıklamak için sosyolojiye gerek kalmaz, zooloji yeterli olurdu." Demek ki, insan kavramıyla değişim kavramı arasında organik, birebir ve ayrılmaz bir ilişki vardır. İşte AK PARTİ, Türkiye için bu vizyonu ortaya koymaktadır.

Devletin güvenlik kaygıları adına devletin güvenlik ihtiyaçlarını da aşan bir şekilde milletimizin unsurlarının tehdit olarak görülmesi, iç tehdit anlayışı çerçevesinde demokrasimizin budanması karşısında AK PARTİ vizyonu, temel bir vizyon ortaya koyarak Türkiye'nin özgürleşmesi, milletin özgürleşmesi için bugüne kadar mücadele etmiştir. Bütün AK PARTİ hükümetleri bunun altına imza atmıştır.

Hegel'in yüzyıllar evvel sorduğu bir soru bugün Türkiye'nin aktüel meselesidir. Diyordu ki: «Kim, hangi ya da nasıl örgütlenmiş bir otorite anayasayı yapma iktidarına sahip olabilir?» İşte bu... Hangi otorite halkın ruhunu yansıtacaktır diyorsak, bunun cevabı da budur. Yani hangi otoritenin halkın ruhunu yansıtacağına inanıyorsak anayasayı yapma hakkı da ona aittir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) O sebeple, iktidarın, halkın ruhunu yansıtma bakımından Türkiye Büyük Millet Meclisinin önüne geçme hakkı yoktur. Yargının, halkın ruhunu yansıtma bakımından Türkiye Büyük Millet Meclisinin önüne geçme hakkı yoktur. O zaman, halkın ruhunu yansıtmaya yegâne muktedir olan Türkiye Büyük Millet Meclisi anayasayı da yapacak yegâne iktidardır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Burada çeşitli vesilelerle çeşitli tartışmalar yaşanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi anayasayı yapma hakkına sahip midir? Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin anayasayı yapma hakkına sahip olmadığı söylenmiştir. "İhtilal yaparsınız, kan dökersiniz; ondan sonra anayasa yaparsınız." denilmiştir. Şu açık bir gerçektir, AK PARTİ vizyonu bunu ortaya koymak durumundadır: Türkiye Büyük Millet Meclisi tali bir iktidar değildir, Türkiye Büyük Millet Meclisi asli iktidardır, kurucu iktidardır ve Anayasa'yı yapma yetkisine sonuna kadar sahiptir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Demokratik devletlerde hukuk profesyonellerin işi değildir. Hukukun adalet ve hakkaniyete dayanması için hukukun ham maddesinin halk olması gerekir. Ham maddesi halk olmayan bir hukukun üstünlüğünden bahsedilemez. Ham maddesinde halk olmayan bir hukuk, ancak iktidarın örtülü faşizmine yol açar. O sebeple, AK PARTİ olarak ham maddesi halk olan bir anayasayı aşağıdan yukarıya yapma konusundaki kararlılığımız devam etmektedir. Demokratik devletlerde hukuk, toplumsal dinamiklerin adil sonuç doğuracağına ve meşru siyasal denge yansıttığına inanır, yine bu normlar çerçevesinde hukukun oluşması gerektiğine inanır, hukuk ancak böyle üstündür. Hukuk hamurunda halk varsa üstündür, halka karşı olan bir hukukun kim tarafından ve ne şekilde yapılırsa yapılsın hiçbir üstünlüğü ve kıymeti harbiyesi yoktur. O sebeple, 61'inci Hükümet Programı'ndaki Anayasa vizyonunun temeline ham madde olarak halkın yerleştirilmesini AK PARTİ Grubu adına sonuna kadar destekliyoruz ve bunun gerçekçi bir vizyon olduğunu ortaya koyuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Çünkü bu inancın bittiği yerde hukukun ve normun meşruiyeti biter. Normun meşru olması için toplumsal dinamiklere, toplumsal adalet inancına dayanması gerekir. Halksız hukuk hiçbir şekilde üstün olamaz, «hukukun üstünlüğü» denilen şey halksızlık adına yürürlüğe koyulan birtakım kanunlarla kesinlikle temsil edilemez. Hukuk, ancak ve ancak demokratik siyasetin ürünüdür. Özgürlüğü, adaleti ve demokratik işleyişi amaçlayan bir hukuk ancak meşrudur, üstünlük iddiası da bu amacı gerçekleştirdiği sürece geçerlidir. Toplumsal dinamiklerin ve demokratik süreçlerin ürettiği sistem bütünü değilse hukuk hiçbir şekilde meşru kabul edilemez. Anayasal düzenin tek parti diktatörlüğü ve bu diktatörlüğün üzerine inşa edilen 27 Mayıs ve 12 Eylül darbelerinin ürünü olduğunu çok açık bir şekilde bu Mecliste defalarca tartıştık ama maalesef bu Meclisin açılışında bile bir kere daha 27 Mayıs darbesinin övünülmesine üzüntüyle şahit olduk. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) (CHP sıralarından “Sen 12 Eylül darbesinin ürünüsün!” sesi)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — 12 Eylül darbesinden 27 Mayıs darbesine...

(CHP sıralarından “12 Eylül darbesinin ürünüsün sen!” sesi)

BAŞKAN — Lütfen...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — ...Cumhuriyet Halk Partisinin postmodern darbenin yanında yer aldığı 27 Nisan muhtırasına da AK PARTİ Grubu direnmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

1876'daki Kanuni Esasi'den beri her anayasa çalışması, merkezî bir zihniyetle toplumu şekillendirme şeklinde ortaya çıkan bir siyasal refleks üretmiştir. Toplum, kendi kaderi üzerinde hiçbir zaman söz sahibi olmamıştır. Bir Fransız siyasetçisi ve filozofu şunu söyler, der ki: “Bazı ülkeler vardır, orduya sahiptir. Prusya ise bir ordudur, ülkeye sahiptir.” Biz AK PARTİ olarak diyoruz ki: “Türkiye bir ülkedir, bu ülkenin sahibi millettir, onun da bir ordusu vardır.» Ama bunun karşısındaki zihniyet «Türkiye bir ordudur, onun bir milleti vardır, herkes onun malıdır.» zihniyetiyle Ergenekonların ve cuntaların arkasında durmuştur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sana bunu kim öğretti?

ÖMER ÇELİK (Devamla) — İşte, yeni anayasa «Türkiye bir ordudur, millet onun malıdır.» zihniyetine karşı «Türkiye bir millettir ve onun ordusu vardır.» zihniyeti temelinde kurulacaktır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHARREM İNCE (Yalova) — Pahalı puroları içerken yanlış okumuşsun sen!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Yeni anayasa ihtiyacı, bir sistem ihtiyacıdır. Bu sistem millet egemenliğine dayalı bir sistem olacaktır. Millet egemenliğinin dışında... Evet, burada ne yazıyor? “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” yazıyor. Bunun hatırlanması çok güzel bir şeydir. Egemenliğin kayıtsız şartsız olması konusunda kuşkusuz bazı hâkimlerin seçilmiş kişiler üzerindeki vesayetini kabul etmediğimiz gibi, Ergenekonun, darbelerin, cuntaların, postmodern darbelerin ve birtakım postalların vesayetini de kabul etmiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHARREM İNCE (Yalova) — Git hesap sor Ergenekondan!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Demokrasinin temeli “Ergenekon nerededir, gösterin de ona üye olalım.” demek değildir. Demokrasinin temeli Ergenekonla mücadele etmektir. (AK PARTİ sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

MUHARREM İNCE (Yalova) — Hesap sor 12 Eylülcülerden, 28 Şubatçılarıdan!

BAŞKAN — Sayın İnce, lütfen...

MUHARREM İNCE (Yalova) — Elini tutan mı var?

BAŞKAN — Sayın İnce...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Sayın Başkan, şuradaki korsan yayınları durdurursanız, ben resmî frekanstan yayın yapmaya devam edeceğim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Buyurun Sayın Çelik.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Sayın İnce, lütfen...

MUHARREM İNCE (Yalova) — Burada korsan yayın olmaz.

BAŞKAN — Lütfen müdahil olmayın efendim.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Ama korsan görünümlü olabilir, Doğan görünümlü Şahin olabilir.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Bakınız, şunu açık bir şekilde ortaya koyacağız: Bu yüce Mecliste hiç kimse, içeride hâlen tutuklu olan ve yargılanmaları süren kişilerin suçlu olduğunu iddia edemez. AK PARTİ kesinlikle böyle bir anlayışı kabul etmez ama aynı zamanda AK PARTİ birtakım Ergenekon tutuklularını ya da Ergenekon yargılamasının sulandırılmasına yüce Meclisin alet edilmesini de kabul etmez. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Şunu unutmayalım: Sayın Genel Başkanın dediği gibi, seçme ve seçilme hakkı temel bir haktır. Bu Meclis bunun önündeki bütün engelleri kaldıracaktır. Ama

şunu da unutmayalım: Yüce milletin darbe korkusu olmadan yaşama hakkı da temel bir haktır, bu millet, bu Meclis bunun da karşısında duracaktır.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Hâlâ korkmayın, darbe olmaz artık! Olmaz darbe, korkmayın!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Öyleyse konuyu bir tarafından alıp da gecikmiş bir demokrasi hafızası yenilenmesine düşmeyelim. Darbe yargılanmalarının tutukluluk sürelerinin...

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) — Darbenin besledikleri sizsiniz.

BAŞKAN — Sayın Milletvekili, lütfen...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — ... birtakım kişiler tarafından mahkûmiyete dönüştürülmesine ne kadar karşı çıkıyorsa aynı şekilde Ergenekonlara, darbelere de o kadar karşı çıkacağız.

ALİ RIZA ÖZTÜRK (Mersin) — Ergenekon'dan beslenen sizsiniz.

BAŞKAN — Sayın Öztürk...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Biri diğerinin alternatifi değildir. Darbelere karşı çıktığımız gibi tutukluluk sürelerinin mahkûmiyete dönüşmesine de karşı çıkacağız. Tutukluluk sürelerinin mahkûmiyete dönüşmesine karşı çıkarken abrakadabra yapıp Ergenekon soruşturmasının engellenmesine yüce Meclisi alet etmeye hiç kimse kalkmamalıdır. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Bakınız, burada yine milliyetçilik adına çok vahim sözler söylenmiştir, denilmiştir ki: "Sayın Başbakan Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüyle ilgili çalışmalar yapacakken etraftaki ülkelerin birlik ve bütünlüğüyle ilgili çalışmalar yapmaktadır." Bakın, Kanuni'nin, Fatih'in stratejik vizyonundan yoksunluk ancak bu kadar veciz ifade edilebilirdi. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Büyük milletimiz şunu bilmektedir: Gazze'de huzursuzluk varsa Ankara da huzursuzdur, Bosna'nın güvenliği tehlikedeyse İstanbul'un güvenliği tehlikededir, Bakü'de huzursuzluk varsa Diyarbakır'da da huzursuzluk vardır. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)* Bağdat, Beyrut, buraları huzur ve sükûn içerisinde değilse Van ve İzmir de sükûn içerisinde değildir. *(CHP ve MHP sıralarından gürültüler)*

S. NEVZAT KORKMAZ (Isparta) — Diyarbakır'da sıkıntı var, Batman'da sıkıntı var.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Büyük milletin büyük vizyonu Ankara'yı, Diyarbakır'ı, Van'ı, Hakkâri'yi düşündüğü kadar Gazze'yi, Beyrut'u, Bağdat'ı, Bakü'yü ve Bosna'yı da garanti altına alan bir zihniyete sahiptir. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)*

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Hakkâri'deki şehidin hesabını ver!

MUHARREM İNCE (Yalova) — Bakan olamayınca senin moralin bozuldu, ne dediğini bilmiyorsun sen. Biraz daha gözüne girersen bir dahaki döneme olursun.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Öte yandan, dikkat edilmesi gereken bir diğer temel husus da şudur: Hiç kimse Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi’ni etnik radikalizmin birtakım barış konseyleri vasıtasıyla güncellenmesi şeklinde yürürlüğe sokmamalıdır. Türkiye’de Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi devletin ve milletin bekası açısından devletimizin en iyi planlanmış, en zamanlı şekilde yürürlüğe konulmuş projesidir ama birileri «millî birlik ve kardeşlik» derken demokrasiden rahatsız olurlar, birileri «demokrasi» derken millî birlik ve kardeşlikten rahatsız olurlar. AK PARTİ ise şunu bilmektedir: Millî birlik ve kardeşlik için daha çok demokrasi istiyoruz. Daha çok demokrasi de millî birlik ve kardeşliğimizi güçlendirecektir. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

MUHARREM İNCE (Yalova) — Yavaş konuş, anlamıyoruz ne dediğini ya!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Müştereklerimize sahip çıkma adına farklılıkların yok edildiği dönemlere geri dönmeyeceğiz. Devletin güvenliğini sağlama kaygısıyla kimliklerin yok edildiği, toplumsal barışın imha edildiği, toplumsal barışın birtakım göçlerle, birtakım kontrgerilla faaliyetleriyle, 17 bin faili meçhul cinayetle gölgelendiği dönemlere geri dönmeyeceğiz.

S. NEVZAT KORKMAZ (Isparta) — Çözseydin.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Dokuz yıldır niye çözemedin?

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Bugün burada Türkiye’nin toplumsal sorunlarına karşı yegâne çözüm önerileri Türkiye’de olağanüstü hâl ilan etmek olanların, hâlâ olağanüstü hâl ilan etmekten bahsedenlerin vizyonu bin yıl öncesinin vizyondur, Malazgirt’ten bile geri bir vizyondur. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

S. NEVZAT KORKMAZ (Isparta) — Kendini mi şikâyet ediyorsun halka?

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Biz, Türkiye’de demokrasiyi PKK açılımına dönüştürmek isteyenlerin karşısında nasıl dimdik duruyorsak millî birlik ve kardeşlik adına bu ülkeye olağanüstü hal getirmek isteyenlerin fikirlerine de o şekilde karşı duracağız. Bunda hiçbir taviz yoktur. Mesele açıktır.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) — Amerika’nın karşısında dimdik durun! Amerika’nın karşısında ne yapıyorsunuz!

BAŞKAN — Lütfen Sayın Milletvekili...

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Bakın, Arap baharı denilen 350 milyonluk kitle, bu kitlenin bütün gözü Türkiye’dedir, vizyon olarak Türkiye’yi görmektedirler.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Ya, motora binmiş gibi konuşma, kürsüden konuşuyorsun sen! Sanki motora binmiş gibi konuşuyorsun ya!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Türkiye, bütün bir coğrafyasına model olmuştur. Düne kadar hasta adam denilen Türkiye bugün küresel düzenin zinde adamı hâline gelmiştir.

Bakın, Türkiye’nin biricikliğini göstermek bakımından en önemli meselelerden bir tanesi şudur: Demokratik standartlarını yükseltmek bakımından Türkiye Avrupa Birliği ülkeleri tarafından “sessiz devrim” yapmakla nitelendirilmiştir, sessiz devrim gerçekleştirmiştir.

SEYFETTİN YILMAZ (Adana) — Millet iradesinden bahsediyordun, şimdi polisle gezmeyi de anlat, millet duysun!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Ama bu demokrasiye sahip Avrupa ülkeleri bugün ekonomik krizlerle boğuşurlarken, Türkiye aynı zamanda büyümede yüzde 11'i yakalamış, OECD ülkeleri içerisinde büyümede birinci olmuştur. (*CHP sıralarından "Şov yapıyorsun şov!" sesi*) Türkiye bu bakımdan, bu demokratik ülkelere ekonomik performansı bakımından üstündür. Yani demokrasisi bakımından benzediği Avrupa ülkelerine ekonomisi bakımından üstündür. Diğer taraftan, Türkiye, ekonomik performansı ve ekonomik büyüklüğü bakımından BRICS ülkelerine benzetilmektedir; Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika ülkelerine. Ekonomik büyüklüğü tarafından benzetildiği bu ülkelere ise bir üstünlüğü vardır: Bu ülkelerde Türkiye kadar kuvvetli bir demokrasi yoktur.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Bir de Hakkâri'den bahset Ömer Bey, Hakkâri'den!

SEYFETTİN YILMAZ (Adana) — Şu milletin içinde bir yürüyelim şu Adana'da, gel! Adana'da bir yürüyelim!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Dolayısıyla, demokratik cazibe merkezi olan Avrupa Birliği karşısında Türkiye, ekonomisiyle üstünlük üretmektedir, ekonomik cazibe merkezi olan BRICS ülkeleri karşısında Türkiye, demokratik performansı ile büyüklük üretmektedir. Ama Türkiye'nin geldiği bu nokta tesadüfi bir nokta değildir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) — Amerika iyi yetiştirmiş sizi, gerçekten kutluyorum!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Türkiye'nin geldiği bu nokta büyük bir vizyonun ürünüdür. Bu vizyonun temelinde de şu vardır: Daha düne kadar Türkiye'de devlet-millet ayrımı, merkez-çevre ayrımı, iktidar-hükûmet ayrımı, kalkınma-demokrasi ayrımı, hizmet-kimlik ayrımı siyasette yürürlükteydi. Bütün bu ayrımları ortadan kaldıran, devlet-millet ayrımını millet lehine ortadan kaldıran...

ALİ UZUNIRMAK (Aydın) — Yalan söyleme!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — ...merkez-çevre ayrımını dışlanmışlar ve öteki-leştirilmişler lehine ortadan kaldıran, iktidar-hükûmet ayrımını seçilmiş irade lehine ortadan kaldıran AK PARTİ hükûmetleri olmuştur. Kalkınma-demokrasi ayrımı, "Ya kalkınacaksın ya demokrasiye sahip olacaksın." şeklindeki bir ayrım hiçbir şekilde AK PARTİ hükûmetlerinin vizyonunda yer almamıştır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) — Siz ayrım yapı yapı Diyarbakır'da parlamento kuruldu parlamento!

ÖMER ÇELİK (Devamla) — AK PARTİ vizyonu hizmet-kimlik ayrımı karşısında da şu temel prensibi ortaya koymuştur: Kimlikler üzerinden siyaset yapılması adına hizmet politikasının engellenmesi hiçbir şekilde mümkün değildir.

Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi'nin temel esası şudur: Nitekim 61'inci Hükûmetin programında bunun temel bir yer alması AK PARTİ Grubu ola-

rak büyük bir sevinçle ve memnuniyetle karşılıyoruz. Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi, bakınız, etnik kimliklerin radikalizminden oluşan bir koalisyona yol vermek değildir ama Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi, Türkiye’deki her kimliğin kendisini demokrasi içerisinde meşru bir şekilde ifade etmesinin ürünüdür. Bunun karşısında birileri Stalinist özerklik projelerini ortaya koymaya çalışıyorsa, Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi’ndeki demokratik açılımı Stalinist bir özerkliğin temeli yapmaya kalkıyorsa, olağanüstü hâl rejimine karşı olduğumuz kadar Stalinist özerklik projesine de aynı oranda karşı olduğumuzu yüce Meclise ifade etmek isterim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ALİ UZUNIRMAK (Aydın) — Yel değirmenleriyle dövüşme Ömer.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Bakınız, bu Mecliste geçmişte Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi’nin eleştirilmesi adına çok enteresan analizler yapılmıştır. Tanzimat Fermanı’ndan bahsedilirken şu söylenmiştir, Osmanlının birlik ve bütünlüğünün tebaaya eşitlik getiren Tanzimat yüzünden bozulduğu söylenmiştir. Hâlbuki...

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Islahat Fermanı. Yanlış hatırlıyorsun. Onu ben söyledim.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Siz söylemediniz, efendim, Sayın Bahçeli söyledi, kayıtlarda var.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — 1856 Islahat Fermanı. Yanlış hatırlıyorsun Ömer Bey.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Sizin söylediklerinizi ezbere biliyoruz biz.

Bakınız, Tanzimat Fermanı 19’uncu yüzyıl milliyetçiliklerinin ortaya çıktığı bir dönemde elli yıl geç kalmış bir projeydi. Eğer elli yıl önceden bu 19’uncu yüzyıl milliyetçiliklerine karşı eşitlik, kardeşlik ve demokrasi fikri ortaya koyulabilseydi, bu fikirler temelinde Osmanlının kendi kendisini yeniden yapılandırması, yeni yüzyıla büyük bir kuvvet olarak girmesi mümkün olacaktı ama o zaman geç kalınmış bu adım bir imparatorluğun yok olmasına, bir imparatorluğun parçalanmasına yol açtı. (CHP ve MHP sıralarından gürültüler) Bugün yine Kürt kardeşlerimiz “Kürt sorunu” deyip de yine aynı tarihi geciktirmeye çalışanlar bu tarihten ders çıkar-malılar. Kürt sorunu ekonomik bir sorunken tedbir almadılar, “Bir avuç eşkiyadır.” deyip, bölgeye dönük almaları gereken ekonomik tedbirleri almadılar. Bugün bu tedbirler AK PARTİ tarafından alınmaktadır. Sorun siyasi olduğunda on yıl geriden gelerek sorunun ekonomik olduğunu kabul ettiler. Sorun bir kimlik sorununa dönüştüğünde yine on yıl geriden gelerek sorunun siyasi olduğunu kabul ettiler...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) — Kaçırılan askerlerin durumu ne? Kaçırılan askerlerden bahset.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — ...ama AK PARTİ sorunun kendisini de, sorunun özünü de, sorunun zatını da, sorunun çözümünü de tam zamanlı ve tam bir demokratik içerikle tespit etmiştir. Önümüzdeki on yıllar kimin Türkiye’nin, devletin ve milletin bekası için doğru adım attığını kiminse geçmişte İttihat Terakki’nin yaptığı yanlışları otoriter siyasetler vasıtasıyla koca bir imparatoru parçalama refleksi ortaya koyduğunu herkese açıkça gösterecektir. AK PARTİ açısından demokrasi bir

eklenti değildir, demokrasi bir lüks değildir, demokrasi bu milletin bekasının esasıdır. Cumhuriyet adına demokrasiyi reddedenler ya da demokrasi adına cumhuriyeti reddedenler AK PARTİ vizyonunun dışındadır. AK PARTİ, cumhuriyetimizin kazanımlarının demokrasi vasıtasıyla Türkiye'nin bekasına hizmet edeceğini, demokratik reflekslerimizin cumhuriyetin kurucu felsefesini bugün açısından daha da güçlendireceğini ortaya koyan bir vizyona sahiptir.

O sebeple, sorunların çözümü açısından Türkiye Büyük Millet Meclisi çözümsüz değildir, Türkiye çözümsüz değildir. Bütün mesele Türkiye'nin kendisini, kendi siyasal sistemini "Bize özgü şartlar" denilen vesayet kodlarından kurtulup evrensel demokrasiyi çağdaş ilkeler çerçevesinde yeniden yapılandırmasıdır. Bu bakımdan, Türkiye'nin geleneğiyle modernliğini kavga ettiren siyasal anlayışın da dışındayız. Türkiye Doğu'da mıdır, Batı'da mıdır? Türkiye olarak hem Doğu'dayız hem Batı'dayız. Türkiye'nin Doğu ve Batı arasında bir stratejik köprü olduğu anlayışını reddediyoruz. Türkiye bir köprü değildir, Türkiye Doğu'nun ve Batı'nın birleştiği stratejik bir kavşaktır, büyük bir bölge gücüdür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Çelik, lütfen sözlerinizi tamamlayınız, üç dakika süre veriyorum.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — Hep beraber göreceğiz; Türkiye, ekonomisini büyüttükçe, Türkiye demokrasisini büyüttükçe, Türkiye sosyal sermayesini artırdıkça, Türkiye iç barışını güçlendirdikçe 2023'e Türkiye bir süper güç olarak girecektir. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)* Burada en büyük sermaye, en büyük dayanak noktası milletin desteğidir. Bugün, yüzde 50 almış AK PARTİ'yi bölücülüğe destek vermekle suçlayanlar, o yüzde 50'lik kesimi, milletin yüzde 50'sini bölücü olarak suçladıklarının farkında olmayacak kadar millî bilinçten yoksundurlar. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

ERKAN AKÇAY (Manisa) — Ne alakası var?

OKTAY VURAL (İzmir) — Hakaret etme millete.

ÖMER ÇELİK (Devamla) — O sebeple, AK PARTİ bu millî bilinç çerçevesinde 2023'e Türkiye'yi bir süper güç olarak sokmak üzere hazırlanmış 61'inci Cumhuriyet Hükûmeti Programı'na destek verecektir.

Aziz milletimize ve yüce Meclise saygılar sunarım. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Çelik.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun Sayın İnce.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sayın Başkan, Sayın Çelik konuşmasında laf atan arkadaşlarımıza "Korsan bildiri sunanlar." demiştir. Dünyanın bütün parlamentolarında sataşma vardır, laf atma vardır. Grubumuza hakaret etmiştir. İzin verirsiniz, açıklamak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın İnce.

Yeni bir sataşmaya mahal vermeden, İç Tüzük'ün 69'uncu maddesi gereğince iki dakika süre veriyorum Sayın İnce.

BAŞKAN — Şimdi, şahsı adına söz isteyen Kamer Genç, Tunceli Milletvekili.

Buyurun Sayın Genç.

Süreniz on dakikadır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 24'üncü Dönemin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Burada bir teşekkür borcumu önce yerine getireyim. Beni 7 defa Tunceli'den seçerek Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderen asil ve soylu Tunceli halkına şükranlarımı ve minnetlerimi belirtiyorum. (*CHP sıralarından alkışlar*) Tam 7 defa Tunceli halkı beni seçmiştir, buraya göndermiştir.

Tayyip Bey diyor ki: “Ya, ben bu Tunceli’de niye seçimi alamıyorum?” Gelsin, ben kendisine biraz bilgi vereyim, niye almıyor. Ben ders de veririm bu konularda. Şimdi, bir defa, ben bir iki defa bu kürsüde söyledim. Bir defa Tunceli’ye hiç hizmet gitmiyor. Kendisi gitti 2-3 defa Elâzığ’da, dedi ki: “Bu Pertek Köprüsü’nü yapacağız.” Politikacı sözüne güvenilir kişi olması lazım arkadaşlar. Gidiyor, diyor, diyor, hiçbir şey yapmıyor. Yani böyle bir şey olur mu?

Bakın, 10 Mart 2010’da Elâzığ’da bir deprem oldu. Oraya Tayyip Bey gitti, bakanları gitti. Oradaki, Elâzığ’daki vatandaşların dertleriyle ilgilendiler, tabii ki ilgileneceklerdi. Orayı afet bölgesi ilan ettiler, evler yaptılar ama bitişğinde Tunceli’nin üç ilçesinde, Mazgirt’te, Nazimiye’de ve Pertek’in köylerinde, hatta merkezlerde deprem hasar meydana getirdi. Bir Allah’ın kulu gidip de “Yahu ey Tuncelililer, siz ne yapıyorsunuz? Sizde de depremin etkisi var ama size bir yardım edelim.” demedi. Ben gittim orada köyleri gezdim, o kadar büyük tahribat var ki, benim ısrarla üzerinde durmam üzerine gittiler orada bir araştırma yaptılar, 870 tane ağır hasarlı, 1.500 tane orta hasarlı, 2 binin üzerinde de hafif hasarlı bina tespit ettiler.

Bu seçim arifesinde gezdim arkadaşlar, inanmanızı istiyorum, evler o kadar ayrılmış ki. Köy evleri -yani bu Türkiye’nin her tarafında büyük bir problem- yarın orada bir deprem olduğu zaman bunların hepsi ayrılacak, o insanların üzerine yıkılacak.

Geldim, burada söyledim, diyor ki bir tanesi, akhevvel birisi: “Efendim, kimse ölmemiş ki biz burayı afet bölgesi ilan edelim.” Yahu, tabii ki Elâzığ’da deprem olmuş, onun yan etkisi oraya geliyor, dolayısıyla evler çatlamış, ayrılmış, yarın ikinci bir depremde o insanların hepsi gidiyor.

Trabzon’da bir şey dinlemiştim, Sayın Bayraktar’ın bir programı, diyor ki: “Biz beş bin tane TOKİ’den ev yaptık Trabzon’a.” Keşke on bin tane yapsaydınız ama ne olur ya şu Tunceli’ye de iki tane bir şey yapın. Yani, yapılan yüz, yüz elli tane şey var ama -veya en fazla iki yüz- onlar da yarım kalmış.

Yani, şu Hükûmete özellikle tavsiyede bulunuyorum, bu köy evlerinin üzerinde durmamız lazım. Gidip gezdiğiniz zaman -gezmişseniz- bu köy evleri maalesef her

depremde insanların başına yıkılacak tarzda. Bunları gidip araştırmak lazım, bir plan yapmak lazım, bu toprak evlerden bu insanları kurtarmak lazım.

Şimdi, tabii ki burada AKP bir program getirdi, okudu. Programda bir şey yok arkadaşlar, hep hayal mahsulü, hep işte yapacağız, edeceğiz... Tayyip Bey burada çıkar birlikten bahseder, kardeşlikten bahseder, efendim kucaklayıcılıktan bahseder. Yahu, Allah rızası için sen dokuz yıldır iktidarsın, bir tane sol düşünceli vatandaş genel müdürlüğe getirdin mi? Bir Alevi vatandaşa bir makam verdin mi? İmtihanlar yapıyorsunuz, kaymakam, hâkim, savcı imtihanlarında Alevi kökenli vatandaşlar, inançlı insanlar, imtihanın baş sıralarını kazanıyorlar, sözlüde sırf bu inançlarından dolayı bunları kazandırmadığınızı defalarca burada söyledim arkadaşlar, defalarca. (CHP sıralarından alkışlar) Ben ayrımcı değilim. Varsa buyurun getirelim.

Arkadaşlar, bakın, şimdi, devri, AKP...

SALİM USLU (Çorum) — ÖSYM yapıyor.

BAŞKAN — Sayın Uslu, Sayın Uslu lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) — Şimdi, burada demokrasiden bahsediyoruz. Yahu senin Genel Başkanın Tayyip Bey diyor ki: «Hukuk benim işime karışmasın, mahkeme, ben onun işine karışmam.» Yahu, Anayasa'yı okuyan bir cahil bile bu lafı eder mi arkadaşlar? Böyle bir şey olur mu? Yahu senin anayasan diyor ki: «İdarenin her türlü eylem ve işlemleri yargı denetimine tabidir.» Peki, sen hangi kafayla diyorsun ki: «Yargı benim işime karışmasın, ben yargının işine karışmıyorum.» Bunu söyleyen -yani Allah rızası için- demokrat olur mu? Siz, kendi faaliyetlerinizin, işlemlerinizin hukuk yoluyla sınırlanmasını istiyor musunuz, istemiyor musunuz? İstemiyorsunuz.

Bugün Tayyip Erdoğan öyle bir statüye geldi ki Tayyip Erdoğan'ın ağzından çıkan bir laf kanundur, anayasadır, mahkeme kararıdır arkadaşlar. Bugün maalesef yargı bağımsız değil. Bu milletvekillerine “Efendim, biz mahkemeye telefon mu edelim deniliyor?” Peki, Tayyip Erdoğan seçim sırasında demedi mi ki “Hele bunlar bakalım seçimi kazansınlar tahliye olacaklar mı?” Bu nedir? Tayyip Bey'in mahkemelere yaptığı telefondur bu. Yani “Tahliye edemezsiniz.” demektir bu. (CHP sıralarından alkışlar) Efendim, bir AKP'li bakan demedi mi ki: “Bunlar seçimi kazansalar da tahliye edilemeyecekler.” Arkadaşlar ben sizin lehinize söylüyorum.

Bakın, bir kömür yolsuzluğu oldu. Yani kömür nasıldır? Fakir fukaraya verdiğiniz kömürleri ocaktan 1 lira yerine 100 liraya alıyordunuz. Nakliye 10 lira yerine 100 liraya yapıyordunuz. Bir suistimal tespit edildi, getirdiniz burada bir önerge verdiniz torba kanunda, bunu tuttunuz yani kanun dışına çıkardınız.

Şimdi, bir şeyleriniz hesabına... Mesela bu Arya diye bir şey vardı, borç batağı içindeydi. Tayyip Bey'le Berlusconi'nin bir arkadaşlığı yüzünden 3,6 milyar dolarını getirdiniz devletin sırtına yüklediniz.

Sizin devri iktidarınızda bakın, hangi suistimal... Yahu, Allah rızası için dokuz senedir hiç mi bir istismar yok ya? Hiç mi bir araştırma önergesini kabul etmek gerekmiyor?

Arkadaşlar, Deniz Feneri, bakın, Deniz Feneri... Şimdi, bu Deniz Feneri'ni niye şimdi... Beş senedir, o Zahid Akman niye beş senedir dışarıda geziyor?

YILMAZ TUNÇ (Bartın) — Sen işine bak ya!

KAMER GENÇ (Devamla) — Bir gün buraya bir kanun geldi, Tayyip Bey durup dururken efendim, RTÜK başkanlarının yargılanmasına izin verme yetkisini Başbakana attı.

MUHARREM İNCE (Yalova) — 2004'te.

KAMER GENÇ (Devamla) — Niye? Beş sene izin vermediniz arkadaşlar, beş sene.

Şimdi, Zekeriya Karaman -bu Deniz Feneri'ne gelen paraların bir kısmı buraya geldi. Ben bunu söyledim- gitti, benim hakkımda 20 milyar tazminat açtı. 6 defadır mahkemede diyorum ki: «Yahu, şu savcılıktan bu dosyayı getirin.» Bu dosyayı incelediğiniz zaman hakikaten buna para gelmiş mi, gelmemiş mi anlaşılabilecek. 6 defa savcılık dosyayı göndermedi. Geldim, kürsüde söyledim. Ondan sonra defalarca başına söyledim. Nasıl olduysa şimdi soruşturmayı açıkladılar ama yani yine de mahkemeye teşekkür ederim. İnşallah hak ve hukuk teşekkül edecek ve burada kime ne para gitti, gidecek... Şimdi, Tayyip Bey'e soruyorum: Deniz Feneri'nde Almanya'dan gelen paralar sana geldi mi, gelmedi mi? Bu paralar nereye gitti? Arkadaşlar, bunu öğrenmek benim hakkım değil mi?

Bakın, Zekeriya Karaman gitti, Frankfurt'taki Vakıflar Bankasından 1 milyon 700 bin Euro aldı, 400 bin Euro'sunu Tayyip Bey'in oğlunun bacanağına gönderdi. Tayyip Bey'in oğlu da o zaman gemicik aldı. Ama yani bir bağlantı var mıdır, yok mudur bir araştırılabilir bunları, bir araştırılabilir arkadaşlar. Niye bu davalara yayın yasağını koyuyorsunuz?

Beyler, bakın, yani siz bütün soygunları, bütün hırsızlıkları, bütün yolsuzlukları burada getirdiniz kanunlarla örtbas ettiniz. Bugün Türkiye'de denetim yok arkadaşlar. İstanbul Belediyesiyle ilgili verilmiş ihale yolsuzlukları... Kaç senedir Danıştay İstanbul Belediye Başkanı hakkında soruşturma açılması için karar vermiş, İstanbul Savcılığında bu soruşturma açılmıyor. Yahu, peki, hukuk işlemiyorsa bir memlekette, eğer suistimalcilerden hesap sorulmuyorsa biz nerede arayacağız arkadaşlar? Gelin bir araştırma açalım. Bu memlekette kim yolsuzluk yapmışsa Allah belasını versin, üzerine gidelim. (*CHP sıralarından alkışlar*) Niye arka çıkıyorsunuz? Ya arkadaşlar, biz kimseye iftira atmıyoruz. İstanbul Belediyesinde kaç tane ihale yolsuzluğu var? Danıştay kararıyla verilmiş, İçişleri Bakanlığı soruşturma izni vermiyor ama Danıştay'a gitmiş soruşturma evrakla, buna izin verilmesi lazım, iki senedir İstanbul Belediyesi, bunlar hakkında soruşturmayı savcılık açmıyor arkadaşlar.

Şimdi diyor ki: «Siz kendinize göre bir Ergenekon'dan bahsediyorsunuz.» Yahu, kimse bizim içimizde, kim suç işliyorsa, kim rejimi yıkmaya çalışıyorsa Allah belasını versin! En başta biz hesabını soracağız, ama siz... Tayyip Erdoğan diyor ki: «Benim önümde ayağa kalkmadı, işte, buyur, Ergenekon'dan yargılanıyor.» «İşte, bana 1 milyar doları var dedi, şimdi içerde.» Yahu, eğer bu memlekette insanlar ha-

kikaten bir kişinin direktifiyle yıllarca içerdeyse o zaman bu memlekette hak hukuk nasıl olur arkadaşlar? Böyle bir şey olur mu?

Şimdi, bakın, geçen gün, Tunceli’de... Bakın, Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi’nde Eti Holding’in merkez binası Pera Tulip diye, bu 80 odalı bir yer, bu Albayraklar’a özelleştirme yoluyla veriliyor, 750 bin liraya arkadaşlar, daha tapu geçmeden birisine 3 milyon dolara satılıyor. Ee, gidelim, araştıralım arkadaşlar. Yani bakın, özelleştirdiğiniz her konuda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Lütfen sözlerinizi tamamlayınız Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Devamla) — ...evvela o özelleştirilen müesseseyi devletin parasıyla sıfırlatıyorsunuz, bütün işçilerin tazminatlarını ödüyorsunuz ve getiriyorsunuz çok düşük bir fiyatla da bunları yandaşlarınıza veriyorsunuz.

Yahu, insaf arkadaşlar, bu devletin malı hepimizin. Eğer birisi devletin malına el uzatıyorsa Allah belasını versin! Onun elini kiralım, ama gelin bunları araştıralım arkadaşlar. Yani bugün özelleştirme yoluyla verilen o kadar bedava mülkler var ki, Hazine’den o kadar verilen bedava mülkler var ki. Bunları, tabii, benim bu beş dakikalık zaman içinde size söylemem mümkün değil ki.

O bakımdan, bakın, memleketimizde yoksulluk, fakirlik almış yürümüş. Yani işte, defalarca dile getiriyoruz burada, Tunceli ilinde hâlâ yolsuz o kadar köy var ki, içme susuz o kadar çok köy var ki. Benim kara yollarım, ilçemin yolu ya, en azından seksen yıllık ilçe, yani iki araba yan yana geçmiyor. Defalarca ilgili kuruma telefon ettim; ya şunu bir yapıverin kardeşim, ne var yani? Yapmıyor. Yani, bunu... Yani, sanki Tunceli ili o Türkiye Cumhuriyeti devleti hudutları içinde değil. Tuncelili vatandaşlar işe alınmıyor. Ancak geldiniz seçimde bütün baskıyı kurdunuz. Aldınız mı oy? Tunceli halkı baskıya gelmez. Gördünüz işte, siz bütün baskıları... Getirdiniz buzdolabı dağıttınız, çamaşır makinesi dağıttınız. Tunceli halkı onurlu; yani her halk, tabii ki, Türkiye’deki halkın hepsi onurlu, soylu bir halktır. Ben halka büyük saygı duyuyorum ama seçimlerde tehdit ettiniz. Basın bütün sizinleydi. CNN Türk, seçimden bir gün önce, Ahmet Hakan Melih Gökçek’i aldı üç saat Cumhuriyet Halk Partisine en büyük iftiraları attı ve ben telefona bağlanmak istedim bizi bağladılar.

Devletin bütün yayın organı... İşte, basını tehdit ediyorsunuz. Yayınlanmamış kitaplar için basın mensuplarını alıyorsunuz, aylarca, yıllarca içerilerde hapsediyorsunuz. Bu memlekette hak yoksa, hak arama yolu yoksa, Tayyip Bey “Efendim, yargı ciğerimi kanatıyor.” diyorsa: Bu nasıl bir düşünce arkadaşlar? Bir başbakanlık makamında oturan kişi “Yargı benim ciğerimi kanatıyor” der mi? Şimdi de yargıyı kendine göre dizayn etti, efendim, en haksız kararları “Ee, ne yapalım efendim, yargı karar veriyor.” diyor. Yahu şimdi, yani siz bunları bilmiyor musunuz? Hakikaten artık, şimdi içinizden bir tane vatandaş, bir tane milletvekili, bir tane bakan Tayyip Bey’in keyfine karşı çıkabilir mi? Altın ticaretini KDV’den istisna ettiniz. Niye ettiniz? Çünkü Tayyip Bey’in yakınları altını ithal ediyor.

FAHRETTİN POYRAZ (Bilecik) — Gene saçmalamaya başladınız.

KAMER GENÇ (Devamla) — Efendim, bir gün burada mücevherat, pırlanta alım satımını vergiden istisna ettiniz.

FAHRETTİN POYRAZ (Bilecik) — Seçimler yeni oldu!

KAMER GENÇ (Devamla) — Kimin reyile? Sizin reyinizle.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMER GENÇ (Devamla) — Kim yapıyor pırlanta alışverişini? Tayyip Bey'in kardeşi, oğlu...

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Devamla) — Ya bir memlekette Tayyip Bey'in... Böyle bir şey olur mu?

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) — Otur yerinel! Tamam.

BAŞKAN — Sayın Genç... Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) — Arkadaşlar, bu memlekette düzen nasıl sağlanacak?

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

NURETTİN CANIKLI (Giresun) — Konuşmacı, hem Genel Başkanımız hem de grubumuza ağır hakaretlerde bulunmuştur. Sataşmadan söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Canikli. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Lütfen, yeni bir sataşmaya mahal vermeden iki dakika...

BAŞKAN — Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Şimdi, söz sırası Hükûmet adına söz talebinde bulunan Başbakan -İstanbul Milletvekili- Recep Tayyip Erdoğan'a aittir.

Buyurun Sayın Erdoğan. (AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi bir kez daha selamlıyorum.

61'inci Hükûmet Programı üzerinde görüş, öneri ve eleştirilerini Genel Kurul-la paylaşacaklarını zannettiğim muhalefet maalesef Hükûmet Programı üzerinde herhâlde pek konuşma veyahut da programı okuma fırsatını bulamadılar. Dolayısıyla Hükûmet Programı'yla ilgili de burada en ufak bir şey duymadım, dinlemedim, zaman zaman da kendimi âdeta sanki yargı salonunda hissettim çünkü sadece burada bu konuşuldu. Biz Hükûmet Programı'nı tartışacağımızı zannediyorduk ve ben buna rağmen yine de konuşmacılara şahsım, grubum adına teşekkür ediyorum.

Hükûmet Programı'yla ilgili yapılan eleştirilere veyahut da burada yapılan konuşmalara geçmeden önce, biliyorsunuz, on altı yıl önce bugün, 11 Temmuz 1995'te Bosna-Hersek'in "Srebrenica" adlı kasabasında bir toplu katliam gerçekleştirildi. Savaştan, çatışmalardan, soykırımdan kaçan 10 binlerce Müslüman Boşnak

Birleşmiş Milletlerin “güvenli bölge” olarak ilan etmesi nedeniyle Srebrenica kasabasına sığınmıştı. Radovan Karadžić ve Ratko Mladić komutasındaki milisler kasabayı ele geçirdiler ve bugün dahi tam rakamı bilinmeyen, 10 binin üzerinde olduğu tahmin edilen masum sivilleri birkaç gün içinde toplu katliama tabi tuttular. Geç de olsa Karadžić’in ardından “Kasap” lakabıyla tanınan Mladić’in de yakalanması, adalete teslim edilmesi Srebrenica üzerindeki kurşun gibi ağır atmosferi bir nebze olsun dağıtmıştır.

Geçen yıl törenlere ben katılmıştım, bu yıl da Başbakan Yardımcımız Bülent Bey katıldılar. Oradaki bütün şehitlere Allah’tan rahmet diliyorum, ailelerine sabırlar temenni ediyorum. Tabii, hâlen aydınlatılması gereken karanlık noktalar olduğunu, hâlen adalete teslim edilmeyi bekleyen zanlılar olduğunu, nereye gömüldüğü bilinmeyen yüzlerce, belki de binlerce kayıp olduğunu biliyoruz. İşte bu nedenle Srebrenica katliamını unutmayacak, unutturmayacağız.

Avrupa’nın ortasında bir daha benzer katliamlar yaşanmaması için Türkiye olarak bu meseleyi takip etmeye devam edeceğiz. Ben buradan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundan bir kez daha Boşnak kardeşlerimize yürekten dayanışma mesajlarımızı iletiyorum. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 12 Haziran seçimleri elbette Türkiye’de her kesime çok önemli mesajlar verdi. Bu mesajları alanlara ne mutlu. Ben burada özellikle bir hususu altını çizerek bir kez daha ifade etmek istiyorum. 1945 yılında Türkiye çok partili döneme adım attı. 1950 yılında ilk kez millet iradesi sağlıklı bir şekilde sandığa yansıdı. 1945’ten bugüne kadar demokrasimiz inişli çıkışlı dönemlerden geçti, çok badireler atlattı, müdahaleler yaşadı. Yaşanan tüm sancılara, acılara, tartışmalara rağmen demokrasimiz sürekli olgunlaştı, sürekli ilerleme kaydetti ve standartlarını her geçen gün daha da ileri seviyelere taşıdı. Açıkçası, 12 Haziran seçimleri, Türkiye’de demokrasinin ulaştığı seviyeyi ve artık sahip olduğu ileri standartları göstermesi bakımından özellikle önemlidir.

İster profesör olsun ister çoban, bu milletin her bir ferdi serbestçe oyunu kullanıyor. Kendi hür iradesiyle kendi tercihini yapıyor. Millet seçimler yoluyla her tartışmaya, her soru işaretine, her anlaşmazlığa ve uyuşmazlığa çok net bir şekilde hakemlik yapıyor ve söylenmesi gerekeni en güzel şekilde söylüyor ve sayın milletvekilleri, 12 Haziran akşamı sandıkların açılması ve ortaya çıkan tablo “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” ilkesine eğer inanıyorsak o zaman yapılması gereken, muhalefet başını iki elinin arasına alacak “Biz nerede, ne yanlış yaptık da acaba yüzde 50 AK PARTİ’ye gitti?” diye bunu düşünmesi lazım. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)* Bunu düşünmesi lazım. Yani yüzde 26 alacaksın asıp keseceksin, yüzde 13 alacaksın asıp keseceksin. Yok böyle bir şey. Egemenlik kayıtsız şartsız milletinse buna teslim olacaksın. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)* 2 kişiden 1 kişi AK PARTİ’ye oy verdi.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Kimseye teslim olmayız biz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Millet, seçimler yoluyla her tartışmaya, her soru işaretine, her anlaşmazlığa ve uyuşmazlığa çok net

bir şekilde hakemlik yapıyor ve bu hakemliğin neticesidir 12 Haziran. Hakemliğe kulak asmayanları hakem sahadan atar. Bağırıp çağırma ile bu iş olmaz, bunu böyle bilin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

12 Haziran seçimlerinde gerek katılımın yüzde 87 gibi çok yüksek bir orana ulaşmış olması gerek temsil noktasında yüzde 95’lik bir oranla Meclisin çok kapsayıcı bir şekilde teşekkül etmesi milletimizin bu noktadaki basiretini açık ve net olarak ortaya koymuştur. Aziz milletimizin sahip olduğu bu demokratik olgunluğun aynı derecede Parlamente’ya ve siyasete de yansması en büyük arzumuzdur. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, bugün artık, dünün söylemleriyle, dünün kelimeleriyle, düne ait parametrelerle yolumuza devam edemeyiz. Çatışmaya, çekişmeye, birbirinin paçasından tutarak aşağıya çekmeye, karalamaya, iftiraya dayalı bir siyaset anlayışı Türkiye’nin hak ettiği bir siyaset anlayışı değildir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Siyasetçiler -bunun altını çiziyorum- millet kadar vizyon ve ufuk sahibi olmak durumundadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Siyaset kurumu milletle aynı frekansı tutturmalı, aynı yöne bakmalı, Türkiye’nin ulaştığı standartlara paralel bir duruş sergilemek zorundadır.

Bakınız, ben şu hususu her fırsatta ifade ettim: Demokrasilerde muhalefet en az iktidar kadar önemlidir ama muhalefet konumunu bilemiyorsa, marjinalleşiyor, o zaman bu ülkede ileri demokrasiden bahsedemeyiz.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) — Sizden mi öğreneceğiz?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Hele hele ana muhalefet marjinalleşirse bu çok büyük bir tehlikedir. Siz kalkar da “2 arkadaşımız burada yemin etmedikçe biz yemin etmeyeceğiz.” dersiniz, bu marjinal bir düşüncedir ve bak, geldiniz, yemin ettiniz. Ne oldu? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ne oldu? Bin düşüneceksin, bir konuşacaksın. Böyle olmazsa, işte böyle olur. Bir taraftan “Millî irade, millî irade, millî irade...” diyeceksin, ondan sonra millî iradeye “Tamam, sen 12 Haziranda konuştun, bundan sonrasına karışma.” diyeceksin. Öyle şey olur mu yahu? Millî irade sana “Gel, Parlamente’da konuş.” dedi, “Git, dışarıda, Atina’da Parlamente’yu şikâyet et.” demedi. Burada konuşacaksın, burada! (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ne varsa burada konuşacaksın ve burada konuşacak sözü olmayanlar Atina’ya gider ve durum çok daha farklı hâle gelir.

Onun için, ben, İç Tüzük’ün 2’nci maddesini filan şöyle bir okumanızı tavsiye ederim. Bugüne kadar buradaki durumunuz aslında çok farklıydı ama biz onu hiç gündeme getirmediğimiz, nezaketimizin gereği idi ve orada da aslında sizin bu salona girmemeniz gerekirdi, girmemeniz gerekirdi ve bu İç Tüzük’te var...

MUHARREM İNCE (Yalova) — Aslan gibi de gireriz! Senden mi izin alacağız? Böyle bir şey olur mu yahu?

BAŞKAN — Sayın İnce... Sayın İnce...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — ...ve İç Tüzük’e göre de bir İç Tüzük ihlali yapılmıştır.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Bizi buraya millet gönderdi. İstedığımız zaman gireriz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

KEMAL KILIÇDAROĞLU (İstanbul) — Sen kim oluyorsun da böyle konuşuyorsun!

MUHARREM İNCE (Yalova) — İstedığımız zaman gireriz.

UMUT ORAN (İstanbul) — Size mi soracağız girip çıkmayı?

(CHP sıralarından “İstedığımız zaman girer çıkarız” sesi)

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Yemini ettikten sonra istediğin zaman girersin ama yemin etmeden durumun tribündekiler gibidir, farklı değildir.

Bakınız, değerli arkadaşlarım...

UMUT ORAN (İstanbul) — İşine bak, işine bak!

MUHARREM İNCE (Yalova) — Bir ustaya yakışmıyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — İktidar önüne 2023 gibi bir vizyon koymuşken muhalefet hâlâ o tartışmaları yürütüyorsa, hâlâ bunları sürdürüyorsa, hâlâ eskinin gündemine, eskinin meselelerine takılıp kalıyorsa 1940’ları aşip bugünlere gelemiyorsa biz bunu ülke adına sağlıklı bir hizmet ortamı olarak görmeyiz. Muhalefet en az iktidar kadar vizyon sahibi olmalıdır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) 12 Haziran seçimlerinden çıkan en net mesaj budur. Hâlâ bir şey öğrenmeyecek misiniz ya? İşte Kasım 2002, tablo ortada. Geliyoruz 22 Temmuz, tablo ortada. Geliyoruz 12 Hazirana, tablo ortada. Bir kendi hâlinize bakın, bir de AK PARTİ’ye bakın. Her şey ortada. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Ve bu aziz millet, bu sevgili millet AK PARTİ’ye zikzak yaptırmadı, hep tırmandırdı. Ama sizde istikrar yok ve onun için de sizi muhalefete mahkûm etti. Burada düşüneceksiniz, nerede yanlışımız var diye düşüneceksiniz. Biz hep bunu düşündük, hep bunu halkımızla paylaştık. En geniş manada kamuoyu araştırmalarını yaptırдық. Acaba biz yüzde 46’dayken yüzde 54 niye? Yüzde 34’teyken hemen araştırdık, yüzde 56, yüzde 66 niye? Burayı da biz almamız lazım, bunlar üzerinde de bizim bir tasarrufumuzun olması lazım. Hep bunları çalıştık, devamlı ders çalıştık ve seksen bir vilayette biz varız ama siz seksen bir vilayete daha yeni yeni gitmeye başladınız ve bundan dolayı da biz gururluyuz, seviniyoruz. Niye? Siyaseti seksen bir vilayette yapmamız lazım. Bunun sürekli uyarısını yapıp bugüne geldik, şimdi CHP ilk defa bu seçimde bunu yaptı, dilerim ki MHP de yapar, MHP’nin de yapması lazım.

MUHARREM İNCE (Yalova) — 85 korumayla gideceğiz tabii değil mi?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Hep beraber bu illerin tamamında bulunmak gerekir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sen kendine ders ver, başkasına verme!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ben dersi aldım ve gayet iyi de çalışıyoruz, netice de ortada. Siz ne haldesiniz, ona bak. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Biz şunu samimiyetle arzu ediyoruz: Muhalefet bizi eleştirsin, muhalefet yapıcı eleştiriler getirsin, yapıcı öneriler getirsin. Bu şekilde hep birlikte, şu çatının altında, ülkemiz için, milletimiz için hizmet üretelim. Yapıcı eleştiriden asla yüksünmeyiz; istişareden, müzakereden asla kaçınmayız; milletin istifadesine olan her işte el birliği yapmaktan, bir ve beraber çalışmaktan asla gocunmayız. Bizi buraya millet gönderdi ve en nihayetinde hepimiz millet için varız ve millet için çalışıyoruz.

Şimdi, bakınız değerli milletvekilleri, 12 Eylül halk oylamasının ardından, 12 Haziran seçimlerinde millet bize şu iki mesajı gayet açık verdi:

Bir: “Yeni bir anayasa yapın.” dedi.

İki: «Millî birlik ve kardeşlik sürecini kararlı şekilde sürdürün.»

12 Eylülde ortaya çıkan yüzde 58 “evet” oyunun da, 12 Haziranda AK PARTİ’ye verilen yüzde 50 desteğin de verdiği en önemli mesaj işte budur.

Ben burada bulunan her bir arkadaşımın yeni bir anayasa konusunda istekli ve arzulu olduğunu zannediyordum ama dinlediğim konuşmalarda gördüm ki peşinen, şimdiden “Biz yeni bir anayasa çalışmasında iktidarla yokuz.” havası var. Doğrusu buna üzuldüm. Bakın, yine ön kabuller... Daha önce çünkü aynı durumlardan geçtik. “Kapağını açarız, kapatırız veya bize bir çay içmeye gelirler, o kadar...” Bize bu söylendi. Yine anayasa çalışması içindi. Mecliste o zamanki Meclis Başkanımız Sayın Toptan davet yaptı. O davete o zaman Cumhuriyet Halk Partisi dışında MHP ve BDP “evet” dedi ama CHP o davete “evet” demedi. Anayasa çalışmasıydı. Niye? Hiçbir zaman yok. Yirmi altı maddelik paketle ilgili bir çalışma, “Gelin, bunu yapalım.” dedik ve bu çalışmaya yönelik birçok sıkıntılar orada da bu paketin içine konulabilirdi ama baktık ki karşımızda bir üçlü blok: CHP, MHP, BDP. Burada sadece bir nakarat... Geldiler, çıktılar kürsüye, o nakaratı okudular, gittiler, başka bir şey yok ve oylamalara da -ne yapmadılar- katılmadılar. Ee, niye katılmıyorsunuz? Katılın. Demokrasinin gereği bu değil mi? Parlamentoda üye olmanın görevi bu değil mi? İşte bugün bu yaptıklarının tersini orada yaptılar. Farklı bir şekilde yaptılar. Birinde yemin etmemişlerdi, birinde de yemin etmiş olarak aynı şeyi yaptılar. Bunlar demokrasiye yakışmıyor, egemenlik olayına yakışmıyor. Diyorum ki: “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” anlayışı size verilmiş bir yetki, bunun gereğini yapın. “Evet” dersiniz, “hayır” dersiniz veya bunun üçüncü bir alternatifi vardır, çekimser kalırsınız. Bunlardan birini yaparsınız ama gelin, bunu burada yapın. Yapmadılar. Ee, ne oldu? Burada bir mücadele, on beş gün ve bize ne dediler? “Aceleniz niye? Anayasa gibi önemli bir şeyi yapıyoruz, aceleniz niye?” Bundan daha acil ne olur? On beş gün gece gündüz çalıştık ve Parlamentodan çıkardık, millete gittik. Ne oldu? Meydanlarda muhalefet “hayır” dedi, biz de meydanlarda “evet” için gayret ettik ve yüzde 58 bizim halkımız bize, bu Anayasa’ya “evet” dedi. Demek ki bak, millet ibreyi düzeltiyor, işin gerçeği bu.

Şimdi de biz yeni bir anayasa için çağrımızı yapıyoruz ama bu çağrıya, bakıyoruz, daha ilk günden «Şu var mı, bu var mı?» Ya, «Şu var mı?»yı, “Bu var mı?”yı bira-

kalım lütfen. Oturalım masaya, neyin olması gerekiyor, bunu konuşalım, ortak akıl oluşturalım, orada bunları konuşalım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Daha masaya oturmadan, âdeta yine bir yargı mensubu gibi hesaba çekmenin anlamı yok. Masayı kuralım. Oturalım bu masada, Anayasa'yı konuşalım. Ama sizin, Allah aşkına, gerçekten böyle bir derdiniz yoksa, böyle bir probleminiz yoksa, kusura bakmayın, biz mevcut yasalarla da bu ülkeyi idare ederiz.

Ha, şunu diyorlar: “Ee, şu anda 326 -Meclis Başkanımızın dışında- oya sahipler, istediğimi yaparım havasında gidiyorlar.” Değerli arkadaşlar, bakın, biz bir defa -işin felsefesi olarak söylüyorum- çoğunluğun azınlığa tahakkümüne karşı olan bir anlayışın mensubuyuz. Ama bunu söylerken, kusura bakmayın, azınlığın da çoğunluğa tahakkümüne müsaade etmeyiz, bunu da böyle bilirsiniz, (AK PARTİ sıralarından alkışlar) bunu da böyle bilirsiniz.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sayın Başbakan, az önce “Teslim olacaksınız.” demediniz mi?

BAŞKAN — Sayın İnce...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Ve şu anda 326 milletvekilinin burada yapması gereken neyse biz bunu yapacağız, bunu yapacağız, bunu yapmaya mecburuz çünkü milletimiz bize “Orada git, çalış” dedi, “Yat” demedi ve çalışacağız ve buradan yasalar çerçevesi içerisinde çıkarılması gereken neyse, bu yasaları da buradan çıkaracağız çünkü biz hizmet edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi, bu aşamadan sonra bize düşen, işte bu iki meselede samimiyetle çalışmak, verilen sözlerin arkasında durmak, Türkiye'yi artık çok farklı bir boyuta, çok farklı standartlara hep birlikte taşımaktır.

Dikkatinizi çekiyorum değerli arkadaşlarım: Terörün bu ülkeye maliyeti 30 bini aşkın insanımızın hayatını kaybetmesinin yanında, bir hesaplama göre 300 milyar doların üzerinde bir ekonomik bedel olmuştur. Bu 300 milyar dolar ekonomiyi, özellikle de istihdama harcanmış olsaydı bugün Türkiye nerelerde olurdu, bunu ben muhayyilenize bırakıyorum.

Terörün yanında modern, demokratik, katılımcı, özgürlükçü bir Anayasa'mızın olmaması en az terör kadar bu ülkeye bedel ödetmiştir, maliyet yüklemiştir. Enflasyondan faizlere, yatırımlardan borçlanmaya kadar ekonomiyi, günlük hayatı, sokağı, mutfağı ilgilendiren her gösterge geçmişte yaşanan istikrarsızlık ve güvensizlik ortamlarından ziyadesiyle etkilenmiştir.

Son dokuz yılda kaydettiğimiz ilerleme istikrarın, güven ortamının, demokratikleşme alanında attığımız adımların, aktif dış politikanın bir neticesidir. Anayasa ve terör sorununu da geride bıraktığımızda, inanın Türkiye tüm zincirlerinden kurtulmuş ve bu şekilde de geleceğe yürüyecektir, bunu böyle bilmenizi isterim. Yeter ki safralarımızı atalım, yeter ki yüklerimizden kurtulalım, yeter ki bize ayak bağı olan meseleleri çözelim, bizi engelleyen, bizi yavaşlatan sorunları geride bırakalım.

Değerli arkadaşlarım, yine programla ilgili “Hep bu programda -cek, -cak var.” deniyor. Gelecek zaman sigasıdır -cek, -cak. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz

2023'ü ve onun önünde dört yılı konuşuyoruz, tabii “-cek, -cak” diyeceğiz, şimdiki zaman sigasıyla konuşulmaz veyahut da geçmiş zamanla konuşulmaz. Ama dokuz yılda yaptıklarımız da var bu programın içerisinde, herhâlde bunu da okumuşsunuzdur. Okuduysanız orada neler yaptığımızı da görüyorsunuz ve bir de ya uçaklarla uçuyorsunuz, sağa sola gidiyorsunuz ya, şu yollardan gidip geliyorsunuz, şu barajlardan sular içiyorsunuz ya, artık bunları görmemezlikten gelmeyin. Marifet iltifata tabidir ya. Bunları da artık görün. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yani şu hastanelerimizin, şu okullarımızın hâlini görün.

MUHARREM İNCE (Yalova) — İsmet Paşa'nın sayesinde çok partili yaşam oldu.

BAŞKAN — Sayın İnce, lütfen...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Geç o işi canım.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Onun için mi dua ediyorsunuz İsmet Paşa'ya?

BAŞKAN — Sayın İnce...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Geç o işi, geç, geç...

MUHARREM İNCE (Yalova) — Onun sayesinde Başbakan oldunuz.

BAŞKAN — Sayın İnce, lütfen sabredin.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Geç o işi, geç o işi...

MUHARREM İNCE (Yalova) — Onun için mi dua ediyorsunuz?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Geç o işi. Ne alakası var, ne alakası var?

MUHARREM İNCE (Yalova) — Kim geçti çok partili yaşama?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — İsmet Paşa'nın sayesinde bu ülkenin ne bedeller ödediğini de biz biliyoruz, bunları da biliyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Hadi geç, geç o işi. (CHP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

MUHARREM İNCE (Yalova) — Yazıklar olsun.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Konya Alâeddin Camisi'yle alakalı İnönü'ye talimat veriyor “Burayı restore ettir.” diye çünkü ahır olarak kullanılıyordu...

MUHARREM İNCE (Yalova) — Bunu nerede okudunuz ?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — ...ve temizletmiyor, restorasyonunu yaptırmıyor. Ebediyete intikal ediyor Atatürk ve orayı restore ettirmek de bize kalıyor. Bundan haberin var mı? (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHARREM İNCE (Yalova) — Bunu nereden okuduysanız...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Hepsi belge, belge.

MUHARREM İNCE (Yalova) — ...cumhuriyet düşmanı bir yazardır.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Benim maâdım belgelerle konuşmaktır, havada tavada değil, bunları öğreneceksiniz.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Yazıklar olsun.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bakınız, faizlerin tek haneliye döndürülmesi hayali dahi güç bir hedefti, yüzde 63'ten aldık faizi, yüzde 63 ve bugün faizler, düşünün yüzde 8'e indi. Bunu tabii, ben, Sayın Bahçeli'ye söylüyorum, sizin iktidarınız dönemi, üç buçuk yıl ve Merkez Bankasının gecelik faizi -burası da çok önemli- biz geldiğimizde bir felaketti ve bu konuda da attığımız adımlar çok çok önemli. Bakınız, şunu çok açık, net ifade etmek durumundayım. Özellikle gecelik faizlerin yüzde 7.500'e ulaştığı günleri yaşadık bu ülkede ve hepsinden daha da fecaatı -o da tabii, bizler için çok önemli- borç almada -11 Kasım 2002 itibarıyla söylüyorum- yüzde 57 faiz ödedik, bugün yüzde 1,5. Bakın, nereye geldik? Bankaların gecelik faizinin bugün geldiği nokta 6,5; 7.500'den 6,5'a. Bunu artık belgelerle konuşuyoruz, her şey, bu kayıtlarda olan bir şey. Borçlanma vadesi 9,5 aydı, bugün yıllık ortalama 49,6 ay. Buraya geldik. Burada son derece çarpıcı bir rakamı da sizlerle paylaşmak istiyorum. Bakınız, enflasyon 30'du ama şimdi enflasyon 6'da. Sizden böyle devraldık. Şimdi buradayız ve...

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Biz neyle devraldık Sayın Başbakan, bir de onu anlatın.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Onu sizden önceki iktidara sorun, biz sizden böyle devraldık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ben sizden nasıl devraldığımızı soruyorum. Sizden böyle devraldık, buraya getirdik.

Ve çok daha enteresanı, 2002 yılında Türkiye'de 92 bin adet otomobil satılmıştı, 2010 yılında tarihi bir seviye gerçekleşti ve bir yıl içinde tam 510 bin adet otomobil satıldı. 2010 yılının ilk altı ayında 186 bin otomobil satılmıştı, bu yılın ilk altı ayında ise 290 bin adet otomobil satıldı. Nereye geldiğimizi göstermesi bakımından yani böyle giderse otomobil satışı 1 milyona inşallah yaklaşacak.

Değerli arkadaşlarım, otomotiv sanayisinde üretimimiz özellikle karma olduğunda, 1963 yılında otomobil, kamyon, minibüs, traktör yani toplam otomotiv sanayisi üretimimiz 11 bin adetti 63'te, 80 yılında 68 bin adet, 90 yılında 239 bin adet, 2002 yılında 357 bin adet. Şimdi 2010 yılı toplam üretimini söylüyorum, 1 milyon 125 bin adet. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu yılın ilk altı ayında 645 bin adet. Buradayız.

Bir başka önemli gösterge, 2002'de Türkiye'nin toplam yatırımı, özel artı kamu, 58,6 milyar Türk lirası. 2010 yılında ne kadar biliyor musunuz? 207 milyar Türk lirası.

Krediler: Mevduat bankalarının yurt içinde verdikleri toplam kredi miktarı neydi biliyor musunuz? 2002'de 32 milyar Türk lirası kredi verilmiş, 2010'da 421 milyar Türk lirası, bugün ulaştığımız rakam 499 milyar Türk lirası. (MHP sıralarından "Borç ne oldu?" sesi)

Size ben bu kürsüde hesabı kitabı öğretmedim. Öğrenemeyeceksiniz bu işi! Öğrenemeyeceksiniz bu işi! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bakın, defaatle söyledim, milli gelire oranla biz geldiğimizde yüzde 73'tü, şimdi ise bu yüzde 41'e düştü. Olay bu kadar açık. Öğrenin bunları öğrenin! Daha öğrene-meyeceksiniz! Şu anda Türkiye eğer büyümede dünyada yüzde 11'le birinci sıraya çıkmışsa hikmeti bu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Herkes dünyada birinci olan Türkiye'yi konuşuyor, siz ise yetişemediğiniz üzü-me "Koruk" diyorsunuz.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Cami arazisinin imarını değiştirip rezidans yaptı mı? Kaç tane cami arazisi değişti, ticarî alana çevrildi?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Yanınızdakine biraz sahip olun, ağzından çıkanları duysun! Cami arazilerini rezidans yapmak size yakı-şır, bize değil! Onları siz iyi bilirsiniz! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sayın Başbakan, ben milletvekiliyim, ben milletvekiliyim. Benimle konuşacaksınız!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Değerli arkadaşla-rım, 76 üniversiteye 89 üniversite ilave ettik, 89 ve bu devam edip gidecek ve şimdi vakıf, devlet değil, bunun yanında özel sektör de üniversite kurabilecek. Eğer "Bu-yurun, beraber yapalım." derse yapacağız.

Burada Sayın Genel Başkan bir ifade kullandı, Kılıçdaroğlu; diyor ki: "Gelin, üniversiteler kendi rektörlerini kendileri seçsin." Bunu şimdi söylüyorsunuz değil mi? Bunu Kemal Gürüz'ün olduğu yerde, Teziç'in olduğu zamanlarda niye söyleme-diniz? (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) O zaman CHP yok muydu? Niye o zaman söylemediniz? Şimdi mi geldi aklınız başınıza? Ve çıktılar "Biz YÖK'ü kaldıracacağız." Kusura bakmayın, YÖK'ü biz reforme ederiz, varız ama YÖK'ü niye kaldıralım? Bu üniversitelerin bir denetimi, bir düzenlemesi gerekmez mi? Ha rek-törlerin ataması, vesairesi falan bunların hepsini konuşuruz. Bunların hepsini üni-versiteler kendileri yapsın. İmtihanlar nasıl yapılacak? Bunların hepsini otururuz, konuşuruz; hepsi eyvallah. Ama bir denetleyen, bir düzenleyen kurumun olması bu işin gereğidir ve kaldı ki YÖK'ü kuran biz değiliz ve YÖK'ten en çok nemalanan sizsiniz, siz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sizsiniz!

Bu üçüncü dönemimizde biz yine "güven" diyoruz, istikrar" diyoruz.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) — Sayın Başbakan, hani yeni anayasa yapacaktınız?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — "Kardeşlik, hukuk ve demokrasi" diyoruz.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) — Vesayet kurumlarıyla nasıl anayasa yapacaksınız!

BAŞKAN — Sayın Tanrıkulu, lütfen.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bu üçüncü dönemde çok daha gayretli, çok daha hızlı, çok daha coşkulu, çok daha heyecanlı bir biçimde reformlarımızı gerçekleştirmek, milletimizi hizmetlerle buluşturmak istiyoruz.

Bir kere bu dönemde şunu çok önemsiyoruz: Bu ülkede artık doğu, batı, kuzey, güney kavramlarının sadece birer coğrafi kavram olarak kalmasını istiyoruz. “Doğu” denildiğinde geri kalmış, “kuzey” denildiğinde göç eden, “orta” denildiğinde yoksul, “batı” denildiğinde göç alan bölgeler kavramını artık -bunu- ortadan, gündemden düşürmek istiyoruz. Bizim için Türkiye haritası her bir zerresiyle kırmızı ve beyaza boyanmıştır, bunun dışında renk kabul etmiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

74 milyonu bugüne kadar nasıl gönülden kucakladıysak bundan sonra da aynı şekilde gönülden, yürekten, samimiyetle, hasbilkile kucklamaya devam edeceğiz. Kaygıları, endişeleri, tereddütleri gidermek, ön yargıları yıkmak biliyoruz ki bizim birinci vazifemiz. Tahrikleri aşarak, kışkırtmaları geçerek 74 milyonun her bir ferde ulaşmak bizim sorumluluğumuzdur. Tekrar ediyorum, herkesin yaşam tarzı, inancı, dili, kültürü, fikirleri, özgürlük talebi Hükûmet olarak bizim teminatımız altındadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Bahçeli bir şey söylüyor, dil noktasında. Her zaman söylüyoruz Sayın Bahçeli, bu ülkenin resmî dili Türkçedir ama herkes ana dilini rahatlıkla kullanabilmelidir. Bunu her zaman söylüyoruz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

CEMALETTİN ŞİMŞEK (Samsun) — Bu zamana kadar niye söylemediniz?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Sen duymadın ben ne yapayım yani? Duyma özürölüşen kusura bakma. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Yürütmeyle birlikte yasama ve yargının da aynı vizyonu paylaşması için hukuk ve demokrasi içinde mücadelemizi sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu üçüncü dönemde biz AK PARTİ olarak muhalefet partileriyle farklı bir tarzda, farklı bir formatta çalışmak arzusundayız eğer çalışırlarsa; bakın bunu da ben buradan açık söylüyorum. 2023 vizyonuna muhalefet partileriyle el ele, gönül birliği içerisinde hazırlanmak isteriz ve kırıcı, yıpratıcı, tahrik edici bir dil ve üslup yerine yapıcı, yol gösterici, uyarıcı bir eleştiri ve muhalefet kültürünün siyasetimize egemen olmasını istiyoruz.

Perşembe günü de bu kürsüden sizlere özet olarak okuduğum Hükûmet Programı, toplumun tüm kesimlerinde, iş dünyasında, ülkemizde olduğu kadar bölgemizde yeni bir heyecana vesile oldu. Bu programı, toplumun tüm kesimleri ve tüm siyasi partilerle birlikte, sivil toplum örgütleri, iş dünyası, üniversiteler, medya, kanaat önderleriyle birlikte yürüteceğiz. 12 Haziran seçimleriyle Türkiye’de yeni bir sayfanın açıldığına inanıyoruz. Artık hedef, bu yeni sayfanın üzerini gayet ihtimamla doldurmaktır.

Son olarak tabii burada şunu da hatırlatmak isterim: AK PARTİ hükûmetlerinin bu dördüncü programı diğer üçü gibi ulaşılabilir, gerçekleştirilebilir, ayağı yere basan projelerden oluşmuştur. Yapamayacağımız hiçbir şeyi söylemiyoruz, hayal ticareti, umut simsarlığı hiçbir zaman yapmadık, yapmıyoruz. İmkânların kaynaklarını...

MAHMUT TANAL (İstanbul) — Din ticareti de yapmadınız!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bakın, çok ayıp oluyor!

Değerli arkadaşlar, biz dini yaşarız, tüccarlığını siz yaparsınız. Farkımız bu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Türkiye, tarihiyle kültürüyle olduğu kadar milletiyle ve tecrübesiyle büyük bir devlettir. Yeni bir Anayasa'yla biz bu kardeşliği büyütelim istiyoruz.

Ve değerli arkadaşlarım, tabii burada bir iki gerçeği özellikle vurgulamakta fayda görüyorum. Bunlara çok fazla girmeyi de istemezdim, fakat bu İmralı'yla pazarlık meselesi doğrusu beni ciddi manada rahatsız ediyor.

Bakınız, üç buçuk yıllık iktidarınız döneminde İmralı'yla da görüşmeler yapılmıştır Sayın Bahçeli. Bizim dönemimizde de bunun pazarlık olup olmadığını size kim söylüyor? Kim söylüyor size?

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Gazeteler yazıyor Sayın Başbakan, gazeteler yazıyor.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bakınız, avukatı vasıtasıyla... Avukatıyla görüşmesi yasak mıdır?

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Bir yalanlayın o zaman efendim. Söyledikleri doğru mu, değil mi?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Biz bunu her zaman yalanladık, bunun gereğini söyledik. Ama ben şimdi size şunu söyleyeceğim: İdam kalkmamıştı, üç buçuk yıllık iktidarınızda. Niçin bunun idamını ertelediniz?

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Geç o hikâyeyi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN — Sayın Erdoğan, lütfen sözlerinizi tamamlayınız.

Buyurun.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — İdam kalkmamıştı, vardı, iktidarınız dönemiye, niçin idamını ertelediniz?

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Bayatladı o hikâye.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Siz ertelediniz.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Bayatladı o hikâye.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bütün imzalarla belgelerini size kaç kez gösterdik.

Bir diğer konu...

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Bayatladı o hikâye Sayın Başbakan, başka hikâye anlat.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Size göre hikâye, bize göre gerçek. Belgeler elimizde. Bunları hep gösterdik.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Sayın Başbakan, yanlış, o bilgileriniz yanlış.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Hep gösterdik.

Bakın, ben birkaç kez, Sayın Bahçeli çok ağır ifadeler kullandı ve ben meydanlarda, kendilerine, kusura bakmasınlar, çok ağır cevap verdim, dedim ki: Bunu ispat edin, ispat etmezseniz dedim, söyledim...

OKTAY VURAL (İzmir) — İtiraf ettiniz, itiraf.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — İtiraf ettiniz.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Hayır, hiçbir yerde öyle bir itiraf yok.

OKTAY VURAL (İzmir) — Kendi sözünüzün esiri oldunuz.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — O size ait, size! Öyle bir itiraf yok. Biz bugüne kadar hiçbir terör örgütünün yöneticileriyle masaya oturmadık. *(MHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — O, size ait olan bir şey. Ertelersiniz, ötelersiniz! Ama bize bu asla... Bugüne kadar bizim kitabımızda bu olmamıştır ve bizler...

OKTAY VURAL (İzmir) — 2 Mayıs 2011’de Ali Kırca’ya itiraf ettiniz Siyaset Meydanı’nda. *(AK PARTİ sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Yalan söylüyorsunuz!.

OKTAY VURAL (İzmir) — 2 Mayıs 2011’de...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Dürüst değilsin! Doğru konuşmuyorsun!

OKTAY VURAL (İzmir) — Size CD’sini getireyim.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Sayın Başbakan...

BAŞKAN — Sayın Şandır... Sayın Şandır...

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Güneydoğuda, doğuda, her yerde “tek millet” diyen biziz, “tek bayrak” diyen biziz, “tek devlet” diyen biziz, “tek vatan” diyen biziz. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

S. NEVZAT KORKMAZ (Isparta) — “Türkiyeli” diyen kim?

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Bir de “Türk milleti” de!

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — “Türkiyeli” demekten de rahatsız değilim. Onu da söyleyeyim size açıkça. Hiç rahatsız değilim. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)* Evet, ben bu vatanın, bu milletin evladıyım ve Türkiye’liyim; bundan da rahatsız değilim. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Bir diğer konu, onu da söyleyeyim; “Millet” kavramını da lütfen Atatürk’e sorun, onun millet tanımı neyse o tanımı alın, onunla beraber yola devam edelim. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Atatürk “Türk milleti” demişti Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bir diğer konu daha var, onu da söyleyeyim, o da şudur değerli arkadaşlarım: Bakınız, benim, değerli arkadaşlarım, şahsımla alakalı konuda, şu andaki yargılananlarla beni aynı kefeye koyma yanlışına, bedbahtlığına düşüyorsunuz.

Bakınız, ben neden dolayı on ay yedim? Ziya Gökalp'in şu şiiri ve onun arkasındaki şu ifadelerimden dolayı, bunu burada tekrar okuyorum: "Minareler süngü, kubbeler miğfer, camiler kışlamız, müminler asker." Bu şiir. "Bir şey beni sindiremez. Gökler, yerler açılrsa, üzerimize tufanlar, yanardağlar saçılrsa, biz oyuz ki imanınyla övündüğümüz ecdadımız titretici şeylere hiçbir gün diz çökmemiş. Zaferlerin kapusu, Anadolu'nun tapusu Malazgirt'ten ta Çanakkale'ye, imanın geçilmez kalesine kadar ecdadımızı zaferden zafere koşturan bu birliktir, bu beraberliktir." Ben bu ifadelerden dolayı on ay yedim. (AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar) Fakat sizin savunduğunuz arkadaşlarınız acaba neden dolayı şu anda sanık durumundalar? Bırakın, burada yargıya da müdahale etmeyin.

Ben son şeylerimi söylüyorum: Sayın Kılıçdaroğlu "Haklarında yargı kararı bulunanlar suçlu muydu yemin ettirilmedi?" dedi ve Anayasa'nın 38'inci maddesini okudu. Bir kere şunu hatırlatmak isterim: Bu kişiler aday gösterildiklerinde haklarında dava açılmış, iddianame hazırlanmış, tutuklu oldukları biliniyor. Buna rağmen, âdeta hukukun arkasını dolanmak, âdeta Silivri'ye genel merkezden bir tünel kazmak amacıyla bu şahıslar aday gösteriliyor.

12 Haziran seçimleri öncesinde bir televizyon programında Sayın Kılıçdaroğlu'na soruluyor "Seçildikleri hâlde yargı bu isimleri bırakmazsa ne yaparsınız?" deniliyor. CHP Genel Başkanı da diyor ki: "Yargı kararlarına saygı duyarız." Gayet güzel. Peki, şimdi ne oldu, yargı kararına neden saygı duyulmuyor? Seçildikten sonra tahliye talepleri reddedilenler hakkında Hükûmet ne yapabilir? Bizden beklenen ne? Yargıya müdahale etmemiz mi bekleniyor? Hâkimleri, mahkemeleri aramamız mı isteniyor?

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sayın Başkan, üçer dakika süre verdiniz sayın genel başkanlara. İç Tüzük'te "Fazla verin başbakana." diye bir şey var mı? Oradan kesersiniz onu.

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (Devamla) — Bunu siz yapabilirsiniz ama biz yapılmasına müsaade etmeyiz.

Sayın Genel Başkan bana Anayasa'nın 38'inci maddesini hatırlatıyor. Ben de Sayın Genel Başkana Anayasa'nın 138'inci maddesini hatırlatıyorum: "Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz."

Üçüncü fıkra: «Görölmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.»

Olay budur ve teknik bir konudur. Bırakalım, yargı ne karar verecekse onu takip edelim.

Vaktimiz yok, bitti. Zaten Sayın İnce de bayağı rahatsız olmaya başladı! Ben de sözlerimi bitiriyorum, teşekkür ediyorum. *(Bakanlar Kurulu ve AK PARTİ sıralarından ayakta alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Erdoğan.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun.

MEHMET ŞANDIR (Mersin) — Sayın Başbakan konuşmasında Abdullah Öcalan'ın idamıyla ilgili doğru olmayanları söyledi. Dolayısıyla, kendisini millette saygılı olmaya, Milliyetçi Hareket Partisine de saygılı olmaya davet ediyorum. *(MHP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum Sayın Şandır.

Şimdi, şahsı adına söz isteyen Nurettin Canikli, Giresun Milletvekili. *(AK PARTİ sıralarından alkışlar)*

Sayın Canikli, süreniz yedi dakikadır.

NURETTİN CANIKLI (Giresun) — Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hükümet Programı üzerinde şahsım adına söz aldım.

Değerli arkadaşlar, biraz önce bu kürsüden gerçekten son derece ağır, iftira niteliğinde, gerçeği yansıtmayan hakaretler yapıldı. Şu kısa süre içerisinde bazılarıyla ilgili araştırma yaptım. Yaklaşımı ortaya koymak, hangi düşüncelerle ve hangi anlayışla böyle bir tavır içerisinde olunduğunu göstermesi açısından gerçekten çok ilginç sonuçlar ortaya çıktı değerli arkadaşlarım. Sadece bugün değil, öteden beri, özellikle muhalefete mensup bazı milletvekili arkadaşlar, fonların yani “Fak Fuk Fon” olarak bilinen fakir fukaraya aynı yardım yapılan işlemlerle ilgili olarak kokmuş makarnaların, mercimeklerin ihalelerinin, bizi kastederek -AK PARTİ kastedilerek- yandaşlarına verildiği çok sık ifade edildi. Seçim çalışmaları sırasında da çok sık gündeme getirildi.

O dönemde ben çok merak ettim, gerçekten bu fonlardan -tırnak içerisinde söylüyorum- bu kurtlu makarnaların ihalesini kimler alıyor? Bu ifade bize ait değil, tırnak içerisinde söylüyorum. Mercimek, un, her neyse. Yani fonlar tarafından fakir fukara vatandaşa aynı yardım çerçevesinde verilen bu yardımları kimler alıyor? Kendi seçim bölgemde bir araştırma yaptım değerli arkadaşlar, bizim yandaşlarımıza rastlamadım, bir tane yok -yine tırnak içerisinde söylüyorum- bizim yandaşlarımıza hiç rastlamadım. Ama çok ilginç bir tespitimiz var. Giresun'da Espiye ilçesi var değerli arkadaşlar, Espiye ilçesi. Espiye ilçesi fonunun, yani Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'nun 2011 yılı ihalesini kim almış? Ne ihalesi -yine tırnak içerisinde söylüyorum- kokmuş, kurtlu makarna ihalesini, un ihalesini kim almış? Bizim yandaşlarımıza rastlamadım ama ilginç bir isimle karşı karşıya kaldım. Kaymakamların başkanlığında yapılan bu ihaleyi kim alıyor biliyor musunuz değerli arkadaşlar? Sayın Mehmet Tepealan isminde bir vatandaşımız alıyor. Peki kim bu? Bu, Sayın Mehmet Tepealan, Espiye Cumhuriyet Halk Partisi Kadın Kolları Başkanı Sayın Nilgün Tepealan'ın eşi, kocası.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) — Yok mu böyle bir hakkı? Yani bu ülke özgür bir ülke değil mi?

MUHARREM İNCE (Yalova) — Peki, İstanbul Büyükşehir Belediyesinde meclis üyesi iken ihale alıp bugün milletvekili olan var mı? Ufak işlerle uğraşma Canikli!

NURETİN CANİKLİ (Devamla) — Ben, bakın, bir dakika, suçlamıyorum, suçlamıyorum ki. Suçlamadım, ihaleye girmiş, almış. Niye rahatsız oldunuz? Ben suçlamıyorum. Ben şimdi şunu merak ediyorum: Bu kurtlu makarnaları... Yandaşımız olduğunu söylediniz aylarca, yıllarca. Bunu nasıl izah edeceksiniz, nereye sığdıracaksınız bunu ben onu merak ediyorum. Çok merak ediyorum nasıl izah edeceksiniz?

Değerli arkadaşlar, bakın, sadece bu değil...

MUHARREM İNCE (Yalova) — İstanbul meclis üyesi iken belediyeden ihale alıp sonra milletvekili olan var mı?

BAŞKAN — Sayın İnce...

NURETTİN CANİKLİ (Devamla) — Rahatsız olmayın, ben kimseyi suçlamadım. Niye üzerinize alıyorsunuz ki? Fon ihale yapmış, ihaleye girmiş vatandaşımız almış. Ben sadece bir tespiti sizinle paylaşıyorum. Bir şey demedim, ben suçlamadım. “Kurtlu makarna verdi” dedim mi, öyle bir şey söyledim mi? “Bozuk makarna” dedim mi?

MUHARREM İNCE (Yalova) — Ya soru önergesiyle ortaya çıktı.

NURETTİN CANİKLİ (Devamla) — Sadece şunu söyledim: Yaptığınız bugüne kadar ki suçlamaların gerçeği yansıtmadığını... Bizim, yandaşımıza rastlamadım ama sizin Kadın Kolları Başkanınızın eşine rastladık. Onu söylüyoruz değerli arkadaşlar. Niye alınıyorsunuz ki?

MUHARREM İNCE (Yalova) — Ben milletvekili var diyorum, bak, milletvekili! İstanbul Büyükşehir Belediye Meclis üyesi iken belediyeden ihale alıp şimdi milletvekili olan var. Arkadaşlarına bak!

NURETTİN CANİKLİ (Devamla) — Sadece o kadarla değil. Bakın, biraz önce burada bir konuşma yapıldı, bir özelleştirme işinden bahsederek bazı rakamlar verildi. Ben de bu kısa sürede hemen araştırmamı yaptım. Şimdi, bakın, deniliyor ki ifadede: “Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi’nde Eti Holdingin merkez binasındaki bir bölüm işte şu kişiye veya şu firmaya 750 bin liraya özelleştirilmiş” Araştırdım, 3 milyon liraya özelleştirilmiş, 4 kat, 4 katlık bir yanlış var, bu bir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Albayraklar 750 bin lira aynı gün...

BAŞKAN — Sayın Genç...

NURETTİN CANİKLİ (Devamla) — Kesin rakam bunlar, kesin rakam. 750 bin lirayla 3 milyon lira arasında tam 4 kat fark var arkadaşlar.

Ayrıca, iki yıl sonra o kişinin, özelleştirmeden 3 milyon liraya alan kişinin satış fiyatı da 4 milyon lira, iki. Bitmedi...

Dediğiniz kişi almamış bu ihaleyi, başka bir firma almış, hiç alakası olmayan bir başka firma almış, üç.

Bakın, iki cümlede üç tane yanlış, üç tane yalan. Arkadaşlar, neresini düzelteyim, hangi birini düzeltelim? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yani sadece o kadarla değil, yine küçük bir araştırma yaptım. İşte, diyorsunuz özelleştirmeler, yandaşlar, peşkeşler, sattınız...

Bakın, özelleştirme uygulamaları Türkiye’de 1986 yılında başlıyor, 2002 yılına kadar bizden önce de devam ediyor on altı yıl boyunca. On altı yıl boyunca özelleştirme yoluyla satılan işletmelerin sayısı 179, adet olarak. Bu 179 işletmenin özelleştirilmesinden elde edilen gelir ne kadar biliyor musunuz? 7,7 milyar dolar. On altı yıl boyunca satılan, özelleştirilen, iktisadi kuruluşlardan elde edilen hasılat 7,7 milyar dolar, 179 adet. Bizim dönemde, 2003-2010 yılları arasında toplam satılan 85 adet -bizden önce satılanın yarısı kadar adet olarak- kamu iktisadi kuruluşlarından özelleştirme yoluyla elde edilen gelir ne kadar biliyor musunuz değerli arkadaşlar? 32,5 milyar dolar.

AYKUT ERDOĞDU (İstanbul) — Sayın Canikli, değerlendirme raporları neden açıklanmıyor o zaman?

NURETTİN CANIKLI (Devamla) — 179 adedi on altı yılda 7,7 milyar dolara sattınız, satıldı. Ben sizi suçlamıyorum. Yani bu on altı yılda satanların tümü bu kapsamda, alınmayın. Ama 85 adet iktisadi işletmenin on yılda satışından elde edilen rakam 32 milyar dolar. Eğer bir peşkeş varsa, hangisi peşkeş? Ben sizin takdirlerinize bırakıyorum değerli arkadaşlar.

Son olarak şunu söyleyeyim: İnsanlar, değerli arkadaşlar, her aklına geleni söylememeli, her aklına geleni konuşmamalı, ifade etmemeli; mantığa vurmalı, akıl süzgecinden geçirmeli, mantık süzgecinden geçirmeli, ahlak süzgecinden geçirmeli, ondan sonra konuşmalı tabii ahlak var ise, mantık var ise, akıl var ise, eğer yoksa hiçbir sözüm yok, onlara bir sözüm yok.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Canikli.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun Sayın İnce.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Sayın Canikli’nin ne dediğini duydunuz. “Tabii akıl var ise, tabii ahlak var ise” dedi.

NURETTİN CANIKLI (Giresun) — Ben size bir şey söylemedim.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Burada muhalefeti kastediyorsa onun 100 bin katını kendisine iade ediyorum.

NURETTİN CANIKLI (Giresun) — Ben size bir şey söylemedim.

MUHARREM İNCE (Yalova) — Onda zerresi varsa çıkar oradan özür diler.

BAŞKAN — Tutanaklara geçmiştir Sayın İnce.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, biraz önce benim verdiğim ifadeyi Sayın Canikli reddetti. Bakın, ben veriyorum. Beyoğlu Meşrutiyet Caddesi, Eti Holdingin merkez binası, Pera Tulip, seksen odalı bir yer ve özelleştiriliyor. Albayraklar alıyor, üzerine geçirmeden, aynı gün, 750 bin liraya alıyor -bunun tapu kayıtlarını bana söylediler- ve 750 bin liraya alınan bu yer, bakın, Marmara Holdinge 3 milyon dolara satılıyor.

BAŞKAN — Sayın Genç, Sayın Canikli sizin konuştuklarınıza cevap verdi biraz önce.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, iddia ediyorsa buyursun, gidelim, inceleyelim.

BAŞKAN — Lütfen... Ne demek istiyorsunuz yani!

KAMER GENÇ (Tunceli) — Eğer ben yalan söylüyorsam çıkarım ben burada yalan söylüyorum derim ama o yalan söylüyorsa ne yapacak?

BAŞKAN — Tutanaklara geçmiştir Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Burada meseleyi halledelim Sayın Başkan. Ben mi yalan söylüyorum, o mu söylüyor?

BAŞKAN — Evet, sayın milletvekilleri, Bakanlar Kurulu Programı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Güven oylamasının, Anayasa'nın 110'uncu, İç Tüzük'ün 124'üncü maddeleri gereğince görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra yapılması gerekmektedir. Buna göre güven oylaması 13 Temmuz 2011 Çarşamba günü yapılacaktır.

TBMM Tutanak Dergisi
Dönem 24 Cilt 1 Birleşim 9
Sayfa 193-194,205-214
13 Temmuz 2011 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkan Vekili Sadık YAKUT

KÂTİP ÜYELER: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

Fatih ŞAHİN (Ankara)

Açılma Saati: 15.00

Güvenoylaması

BAŞKAN — Şimdi gündemin “Özel Gündemde Yer Alacak İşler” kısmında bulunan, Başbakan

Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında Anayasa’nın 110 ve İç Tüzük’ün 124’üncü maddeleri gereğince güven oylaması yapılacaktır.

Güven oylamasının açık oy şeklinde yapılması, İç Tüzük’ün 124’üncü maddesi gereğidir. İç Tüzük’ün 139’uncu maddesine göre de açık oylama şekline Genel Kurul karar verecektir.

Açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Alınan karar gereğince açık oylama elektronik cihazla yapılacaktır.

Oylama için beş dakika süre vereceğim. Bu süre içerisinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin, oy pusulalarını, oylama için öngörülen beş dakikalık süre içerisinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Ayrıca, vekâleten oy kullanacak sayın bakanlar varsa, hangi bakana vekâleten oy kullandığını, oyunun rengini ve kendisinin ad ve soyadı ile imzasını da taşıyan oy pusulasını, yine, oylama için öngörülen beş dakikalık süre içerisinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla güven oylamasına başlandı)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, sisteme tam olarak girilememekte; onun için acele etmemize gerek yok, bütün pusulaları alacağız.

(Elektronik cihazla güven oylamasına devam edildi)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, oylama sırasında hem elektronik cihazda işlem yapıp hem de pusula veren sayın milletvekillerinin olması sebebiyle, sayımın sağlıklı yapılması anlamında, birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.19

İKİNCİ OTURUM

BAŞKAN: Başkan Vekili Sadık YAKUT

KÂTİP ÜYELER: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

Fatih ŞAHİN (Ankara)

Açılma Saati: 16.27

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 9’uncu Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Sayın milletvekilleri, milletvekilleri, güven oylamasının sonucunu arz ediyorum. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kurulu hakkında güven oylamasının açık oylama sonucu:

Kullanılan oy sayısı: 495

Kabul: 322

Ret: 173

Kâtip Üye
Bayram Özçelik (Burdur)

Kâtip Üye
Fatih Şahin (Ankara)

(AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu sonuca göre, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna

Meclisimizce güvenoyu verilmiştir. Kendilerini kutlar, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı ve başarılı olmasını dilerim.

Sayın Başbakanın teşekkür için söz talebi vardır.

Buyurun Sayın Başbakan. (AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın, Bakanlar Kurulunun güvenoyu alması dolayısıyla teşekkür konuşması

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

61’inci Hükümetimizle ilgili yapılan güven oylaması sonucunda gösterdiğiniz kabule şahsım, Kabinem adına özellikle çok çok teşekkür ediyorum.

Önümüzde çok iddialı, yoğun bir sürecin olduğunu biliyorum. İnanıyorum ki egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu bu kutlu çatı altında büyük bir mü-

cadeleyi, geleceğe yönelik, hep birlikte vereceğiz. Buradaki dayanışmamız, buradaki birliğimiz, buradaki beraberliğimiz ülkemizi, Türkiye'mizi muasır medeniyetler seviyesinin üstüne çıkarmada önemli bir imtihan olacaktır. Bu imtihanı beraber başaracağız, beraber vereceğiz.

Bu duygular içerisinde tekrar sizlere sevgi, saygılarımı sunuyor, teşekkür ediyorum. (AK PARTİ ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Başbakan.

Adana

Murat Bozlak	BDP	Katılmadı
Ömer Çelik	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Necati Çetinkaya	AK PARTİ	Kabul
Ali Demirçalı	CHP	Red
Turgay Develi	CHP	Red
Mehmet Şükrü Erdiñ	AK PARTİ	Kabul
Fatoş Gürkan	AK PARTİ	Kabul
Ali Halaman	MHP	Red
Ali Küçükaydın	AK PARTİ	Kabul
Osman Faruk Loğoğlu	CHP	Red
Ümit Özgümüş	CHP	Red
Necdet Ünüvar	AK PARTİ	Kabul
Muharrem Varlı	MHP	Red
Seyfettin Yılmaz	MHP	Red

Adıyaman

Ahmet Aydın	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Erdoğan	AK PARTİ	Kabul
Salih Fırat	CHP	Red
Mehmet Metiner	AK PARTİ	Kabul
Muhammed Murtaza Yetiş	AK PARTİ	Kabul

Afyonkarahisar

Sait Açba	AK PARTİ	Kabul
Veysel Eroğlu	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Toptaş	CHP	Red
Halil Ürün	AK PARTİ	Kabul
Kemalettin Yılmaz	MHP	Red

Ağrı

Halil Aksoy	BDP	Katılmadı
Ekrem Çelebi	AK PARTİ	Kabul
Fatma Salman Kotan	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Kerim Yıldız	AK PARTİ	Kabul

Amasya

Mehmet Naci Bostancı	AK PARTİ	Kabul
Avni Erdemir	AK PARTİ	Kabul
Ramis Topal	CHP	Red

Ankara

Yalçın Akdoğan	AK PARTİ	Kabul
Süleyman Sencer Ayata	CHP	Red
Sinan Aydın Aygün	CHP	Red
Ali Babacan	AK PARTİ	Kabul
Ayşe Gülsün Bilgehan	CHP	Red
İzzet Çetin	CHP	Red
Cemil Çiçek	AK PARTİ	Katılmadı
Reha Denemeç	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Erdem	MHP	Red
Cevdet Erdöl	AK PARTİ	Kabul
Bülent Gedikli	AK PARTİ	Kabul
Levent Gök	CHP	Red
Gökhan Günaydın	CHP	Red
Ülker Güzel	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Emrehan Halıcı	CHP	Red
Haluk İpek	AK PARTİ	Kabul
Emrullah İşler	AK PARTİ	Kabul
Ahmet İyimaya	AK PARTİ	Kabul
Salih Kapusuz	AK PARTİ	Kabul
Zelkif Kazdal	AK PARTİ	Kabul
Bülent Kuşoğlu	CHP	Red
Aylin Nazlıaka	CHP	Red
Nazmi Haluk Özdalga	AK PARTİ	Kabul
Tülay Selamoğlu	AK PARTİ	Kabul

Seyit Sertçelik	AK PARTİ	Kabul
Fatih Şahin	AK PARTİ	Kabul
Nurdan Şanlı	AK PARTİ	Kabul
Emine Ülker Tarhan	CHP	Katılmadı
Zühal Topcu	MHP	Red
Yıldırım Tuğrul Türkeş	MHP	Red
Özcan Yeniçeri	MHP	Red

Antalya

Gürkut Acar	CHP	Red
Sadık Badak	AK PARTİ	Kabul
Deniz Baykal	CHP	Red
Arif Bulut	CHP	Red
Mevlüt Çavuşoğlu	AK PARTİ	Kabul
Gökçen Özdoğan Enç	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Vecdi Gönül	AK PARTİ	Katılmadı
Mehmet Günal	MHP	Red
Yusuf Ziya İrbeç	MHP	Red
Osman Kaptan	CHP	Red
Hüseyin Samani	AK PARTİ	Kabul
Yıldıray Sapan	CHP	Red
Tunca Toskay	MHP	Red
Menderes M. Tefvik Türel	AK PARTİ	Kabul

Artvin

Uğur Bayraktutan	CHP	Red
İsrafil Kışla	AK PARTİ	Kabul

Aydın

Osman Aydın	CHP	Katılmadı
Metin Lütfi Baydar	CHP	Red
Mehmet Erdem	AK PARTİ	Kabul
Ali Gültekin Kılınç	AK PARTİ	Kabul
Semiha Öyüş	AK PARTİ	Kabul
Bülent Tezcan	CHP	Red
Ali Uzunırmak	MHP	Red

Balıkesir

Ayşe Nedret Akova	CHP	Red

Ali Aydınlioğlu	AK PARTİ	Kabul
Tülay Babuşcu	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Duran Bulut	MHP	Red
Haluk Ahmet Gümüş	CHP	Red
Namık Havutça	CHP	Red
Mehmet Cemal Öztaylan	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Edip Uğur	AK PARTİ	Kabul

Bilecik

Fahrettin Poyraz	AK PARTİ	Kabul
Bahattin Şeker	MHP	Red

Bingöl

İdris Baluken	BDP	Katılmadı
Eşref Taş	AK PARTİ	Kabul
Cevdet Yılmaz	AK PARTİ	Kabul

Bitlis

Vedat Demiröz	AK PARTİ	Kabul
Vahit Kiler	AK PARTİ	Kabul
Hüsamettin Zenderlioğlu	BDP	Katılmadı

Bolu

Ali Ercoşkun	AK PARTİ	Kabul
Fehmi Küpçü	AK PARTİ	Kabul
Tanju Özcan	CHP	Red

Burdur

Bayram Özçelik	AK PARTİ	Kabul
Ramazan Kerim Özkan	CHP	Red
Hasan Hami Yıldırım	AK PARTİ	Kabul

Bursa

Bülent Arınç	AK PARTİ	Kabul
İsmail Aydın	AK PARTİ	Kabul
İsmet Büyükataman	MHP	Red
Hakan Çavuşoğlu	AK PARTİ	Kabul
Canan Candemir Çelik	AK PARTİ	Kabul
İlhan Demiröz	CHP	Red
Kemal Ekinci	CHP	Red

Aykan Erdemir	CHP	Red
Sena Kaleli	CHP	Red
Tülin Erkal Kara	AK PARTİ	Kabul
Önder Matlı	AK PARTİ	Kabul
Necati Özensoy	MHP	Red
Mustafa Öztürk	AK PARTİ	Kabul
İsmet Su	AK PARTİ	Kabul
Hüseyin Şahin	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Kemal Şerbetçioğlu	AK PARTİ	Kabul
Turhan Tayan	CHP	Red
Bedrettin Yıldırım	AK PARTİ	Kabul

Çanakkale

Mehmet Daniş	AK PARTİ	Kabul
İsmail Kaşdemir	AK PARTİ	Kabul
Ali Sarıbaş	CHP	Red
Mustafa Serdar Soydan	CHP	Red

Çankırı

Hüseyin Filiz	AK PARTİ	Kabul
İdris Şahin	AK PARTİ	Kabul

Çorum

Cahit Bağcı	AK PARTİ	Kabul
Tufan Köse	CHP	Red
Salim Uslu	AK PARTİ	Kabul
Murat Yıldırım	AK PARTİ	Kabul

Denizli

Emin Haluk Ayhan	MHP	Red
İlhan Cihaner	CHP	Red
Nurcan Dalbudak	AK PARTİ	Kabul
Adnan Keskin	CHP	Red
Bilal Uçar	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Yüksel	AK PARTİ	Kabul
Nihat Zeybekci	AK PARTİ	Kabul

Diyarbakır

Nursel Aydoğan	BDP	Katılmadı

Emine Ayna	BDP	Katılmadı
Mine Lök Beyaz	AK PARTİ	Kabul
Oya Eronat	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Mehdi Eker	AK PARTİ	Kabul
Şerafettin Elçi	Bağımsız	Katılmadı
Mehmet Galip Ensarioğlu	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Süleyman Hamzaogulları	AK PARTİ	Kabul
Cuma İçten	AK PARTİ	Kabul
Altan Tan	BDP	Katılmadı
Leyla Zana	Bağımsız	Katılmadı

Edirne

Kemal Değirmendereli	CHP	Red
Recep Gürkan	CHP	Red
Mehmet Müezzinoğlu	AK PARTİ	Kabul

Elazığ

Şuay Alpay	AK PARTİ	Kabul
Sermin Balık	AK PARTİ	Kabul
Zülfü Demirbağ	AK PARTİ	Kabul
Enver Erdem	MHP	Red
Faruk Septioğlu	AK PARTİ	Kabul

Erzincan

Muarrem Işık	CHP	Red
Sebahattin Karakelle	AK PARTİ	Kabul

Erzurum

Recep Akdağ	AK PARTİ	Kabul
Muhyettin Aksak	AK PARTİ	Kabul
Fazilet Dağcı Çıglık	AK PARTİ	Kabul
Oktay Öztürk	MHP	Red
Cengiz Yavilioğlu	AK PARTİ	Kabul
Adnan Yılmaz	AK PARTİ	Kabul

Eskişehir

Nabi Avcı	AK PARTİ	Kabul
Bedii Süheyl Batum	CHP	Red
Ülker Can	AK PARTİ	Kabul
Ruhsar Demirel	MHP	Red

Salih Koca	AK PARTİ	Kabul
Kazım Kurt	CHP	Red

Gaziantep

Derya Bakbak	AK PARTİ	Kabul
Hüseyin Çelik	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Erdoğan	AK PARTİ	Kabul
Abdullah Nejat Koçer	AK PARTİ	Kabul
İbrahim Halil Mazırcıoğlu	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Sarı	AK PARTİ	Kabul
Ali Serindağ	CHP	Red
Ali Şahin	AK PARTİ	Kabul
Fatma Şahin	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Şeker	CHP	Red
Şamil Tayyar	AK PARTİ	Kabul
Edip Semih Yalçın	MHP	Red

Giresun

Nurettin Canikli	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Geldi	AK PARTİ	Kabul
Selahattin Karaahmetoğlu	CHP	Red
Adem Tatlı	AK PARTİ	Kabul

Gümüşhane

Kemalettin Aydın	AK PARTİ	Kabul
Feramuz Üstün	AK PARTİ	Kabul

Hakkâri

Esat Canan	BDP	Katılmadı
Selahattin Demirtaş	BDP	Katılmadı
Adil Kurt	BDP	Katılmadı

Hatay

Hasan Akgöl	CHP	Red
Adnan Şefik Çirkin	MHP	Red
Mevlüt Dudu	CHP	Kabul
Mehmet Ali Ediboğlu	CHP	Red
Sadullah Ergin	AK PARTİ	Kabul
Refik Eryılmaz	CHP	Red

Orhan Karasayar	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Öntürk	AK PARTİ	Kabul
Hacı Bayram Türkoğlu	AK PARTİ	Kabul
Adem Yeşildal	AK PARTİ	Katılmadı

Isparta

Süreyya Sadi Bilgiç	AK PARTİ	Kabul
Süleyman Nevzat Korkmaz	MHP	Red
Ali Haydar Öner	CHP	Red
Recep Özel	AK PARTİ	Kabul

Mersin

Aytuğ Atıcı	CHP	Red
Nebi Bozkurt	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Zafer Çağlayan	AK PARTİ	Kabul
İsa Gök	CHP	Katılmadı
Ertuğrul Kürkçü	BDP	Katılmadı
Çiğdem Münevver Ökten	AK PARTİ	Kabul
Ali Öz	MHP	Red
Ali Rıza Öztürk	CHP	Red
Vahap Seçer	CHP	Red
Mehmet Şandır	MHP	Red
Ahmet Tevfik Uzun	AK PARTİ	Kabul

İstanbul

Celal Adan	MHP	Red
Sabahat Akkiraz	CHP	Red
Abdülkadir Aksu	AK PARTİ	Kabul
Meral Akşener	MHP	Red
Engin Alan	MHP	Katılmadı
Ferit Mevlüt Aslanoğlu	CHP	Red
Mustafa Ataş	AK PARTİ	Kabul
Aydın Ağan Ayaydın	CHP	Katılmadı
Egemen Bağış	AK PARTİ	Kabul
Ayşe Nur Bahçekapılı	AK PARTİ	Kabul
Osman Aşkın Bak	AK PARTİ	Kabul
İhsan Barutçu	Bağımsız	Katılmadı

Murat Başesgioğlu	MHP	Red
Osman Boyraz	AK PARTİ	Kabul
Volkan Bozkır	AK PARTİ	Kabul
Hüseyin Bürge	AK PARTİ	Kabul
Ercan Cengiz	CHP	Red
Süleyman Çelebi	CHP	Red
Muhammed Çetin	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Berat Çonkar	AK PARTİ	Kabul
Nimet Çubukçu	AK PARTİ	Kabul
Türkan Dağoğlu	AK PARTİ	Kabul
Gülay Dalyan	AK PARTİ	Kabul
Ayşe Eser Danışoğlu	CHP	Red
Alev Dedegil	AK PARTİ	Kabul
Celal Dinçer	CHP	Red
Ömer Dinçer	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Domaç	AK PARTİ	Kabul
Osman Oktay Ekşi	CHP	Red
Ekrem Erdem	AK PARTİ	Kabul
Recep Tayyip Erdoğan	AK PARTİ	Kabul
Aykut Erdoğan	CHP	Red
Gürsoy Erol	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Haldun Ertürk	AK PARTİ	Kabul
Haluk Eyidoğan	CHP	Red
İdris Güllüce	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Akif	Hamzaçebi	CHP
Halide İncekara	AK PARTİ	Kabul
Ünal Kacır	AK PARTİ	Kabul
Harun Karaca	AK PARTİ	Kabul
Atila Kaya	MHP	Red
Erol Kaya	AK PARTİ	Kabul
Tülay Kaynarca	AK PARTİ	Kabul
Kemal Kılıçdaroğlu	CHP	Red
Feyzullah Kıyıklık	AK PARTİ	Kabul
Osman Taney Korutürk	CHP	Red

Mehmet Doğan Kubat	AK PARTİ	Kabul
Burhan Kuzu	AK PARTİ	Kabul
Sedef Küçük	CHP	Katılmadı
Metin Külünk	AK PARTİ	Kabul
Muhammet Bilal Macit	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Muş	AK PARTİ	Kabul
Nurettin Nebati	AK PARTİ	Kabul
Durmuşalı Torlak	MHP	Red
Melda Onur	CHP	Red
Umut Oran	CHP	Red
Kadir Gökmen Ögüt	CHP	Red
Ahmet Baha Ögütken	AK PARTİ	Kabul
Sırrı Süreyya Önder	BDP	Katılmadı
Ali Özgündüz	CHP	Red
İhsan Özkes	CHP	Red
Şafak Pavay	CHP	Red
İsmail Safi	AK PARTİ	Kabul
Oktay Saral	AK PARTİ	Kabul
Müslüm Sarı	CHP	Red
Mihrimah Belma Satır	AK PARTİ	Kabul
Sevim Savaşar	AK PARTİ	Kabul
Fatma Nur Serter	CHP	Red
Mustafa Şentop	AK PARTİ	Kabul
Hakar Şükür	AK PARTİ	Kabul
Bihlun Tamaylıgil	CHP	Red
Mahmut Tanal	CHP	Red
Mustafa Sezgin Tanrıkulu	CHP	Red
Gürsel Tekin	CHP	Red
Binnaz Toprak	CHP	Red
Erdoğan Toprak	CHP	Katılmadı
Faik Tunay	CHP	Red
Sebahat Tuncel	BDP	Katılmadı
Bülent Turan	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Kutalmış Türkeş	AK PARTİ	Kabul
Abdullah Levent Tüzel	Bağımsız	Katılmadı

İsmet Uçma	AK PARTİ	Kabul
Şirin Ünal	AK PARTİ	Kabul
Enver Yılmaz	AK PARTİ	Kabul
İbrahim Yiğit	AK PARTİ	Kabul

İzmir

Erdal Aksünger	CHP	Red
Ali Aşlık	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Ali Balbay	CHP	Katılmadı
Musa Çam	CHP	Red
Aytum Çıray	CHP	Red
Hamza Dağ	AK PARTİ	Kabul
İlknur Denizli	AK PARTİ	Kabul
Birgül Güler	CHP	Red
Ertuğrul Günay	AK PARTİ	Kabul
Hülya Güven	CHP	Red
İlhan İşbilen	AK PARTİ	Katılmadı
Erdal Kalkan	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Moroğlu	CHP	Red
Şükran Güldal Mumcu	CHP	Red
Oğuz Oyan	CHP	Red
Rıfat Sait	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Ali Susam	CHP	Red
Aydın Şengül	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Kenan Tanrıkulu	MHP	Red
Mehmet Sayım Tekelioğlu	AK PARTİ	Kabul
Rahmi Aşkın Türeli	CHP	Red
Rıza Mahmut Türmen	CHP	Red
Nesrin Ulema	AK PARTİ	Kabul
Oktay Vural	MHP	Red
Binali Yıldırım	AK PARTİ	Kabul
Alaattin Yüksel	CHP	Red

Kars

Ahmet Arslan	AK PARTİ	Kabul
Mülkiye Birtane	BDP	Katılmadı
Yunus Kılıç	AK PARTİ	Kabul

Kastamonu

Emin Çınar	MHP	Red
Mustafa Gökhan Gülşen	AK PARTİ	Kabul
Hakkı Köylü	AK PARTİ	Kabul

Kayseri

Pelin Gündeş Bakır	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Elitaş	AK PARTİ	Kabul
Yusuf Halaçoğlu	MHP	Red
Yaşar Karayel	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Şevki Kulkuloğlu	CHP	Katılmadı
Ahmet Öksüzkaya	AK PARTİ	Kabul
İsmail Tamer	AK PARTİ	Kabul
Sadık Yakut	AK PARTİ	Katılmadı
Taner Yıldız	AK PARTİ	Kabul

Kırklareli

Turgut Dibek	CHP	Red
Şenol Gürşan	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Siyam Kesimoğlu	CHP	Red

Kırşehir

Muzaffer Aslan	AK PARTİ	Kabul
Abdullah Çalışkan	AK PARTİ	Kabul

Kocaeli

Haydar Akar	CHP	Red
Zeki Aygün	AK PARTİ	Kabul
Muzaffer Baştopçu	AK PARTİ	Kabul
Nihat Ergün	AK PARTİ	Kabul
Azize Sibel Gönül	AK PARTİ	Kabul
Hurşit Güneş	CHP	Red
Fikri Işık	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Hilal Kaplan	CHP	Red
Mehmet Ali Okur	AK PARTİ	Kabul
İlyas Şeker	AK PARTİ	Kabul
Lütfü Türkkkan	MHP	Red

Konya

Mustafa Akış	AK PARTİ	Kabul

Faruk Bal	MHP	Red
Mustafa Baloğlu	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Davutoğlu	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Kabakcı	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Kalaycı	MHP	Red
Atilla Kart	CHP	Red
Kerim Özkul	AK PARTİ	Kabul
Gülay Samancı	AK PARTİ	Kabul
Harun Tüfekci	AK PARTİ	Kabul
Ayşe Türkmenoğlu	AK PARTİ	Kabul
Hüseyin Üzülmaz	AK PARTİ	Kabul
Cem Zorlu	AK PARTİ	Kabul
İlhan Yerlikaya	AK PARTİ	Kabul

Kütahya

Soner Aksoy	AK PARTİ	Kabul
İdris Bal	AK PARTİ	Kabul
Alim Işık	MHP	Katılmadı
Vural Kavuncu	AK PARTİ	Kabul
Hasan Fehmi Kinay	AK PARTİ	Kabul

Malatya

Veli Ağbaba	CHP	Red
Hüseyin Cemal Akın	AK PARTİ	Kabul
Öznur Çalık	AK PARTİ	Kabul
Mahmut Mücahit Fındıklı	AK PARTİ	Kabul
Ömer Faruk Öz	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Şahin	AK PARTİ	Kabul

Manisa

Erkan Akçay	MHP	Red
Uğur Aydemir	AK PARTİ	Kabul
Recai Berber	AK PARTİ	Kabul
Sümer Oral	MHP	Red
Hasan Ören	CHP	Red
Sakine Öz	CHP	Red
Selçuk Özdağ	AK PARTİ	Kabul

Özgür Özel	CHP	Red
Hüseyin Tanrıverdi	AK PARTİ	Kabul
Muzaffer Yurttaş	AK PARTİ	Kabul
Kahramanmaraş		
Mesut Dedeoğlu	MHP	Red
Sıtkı Güvenç	AK PARTİ	Kabul
Sevde Bayazıt Kaçar	AK PARTİ	Kabul
Durdu Özbolat	CHP	Red
Nevzat Pakdil	AK PARTİ	Kabul
Yıldırım Mehmet Ramazanoğlu	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Sağlam	AK PARTİ	Kabul
Mahir Ünal	AK PARTİ	Kabul

Mardin

Abdurrahim Akdağ	AK PARTİ	Kabul
Gönül Şahkulubey Bekin	AK PARTİ	Kabul
Erol Dora	BDP	Katılmadı
Muammer Güler	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Türk	Bağımsız	Katılmadı
Gülser Yıldırım	BDP	Katılmadı

Muğla

Ömer Süha Aldan	CHP	Red
Ali Boğa	AK PARTİ	Kabul
Tolga Çandar	CHP	Katılmadı
Nurettin Demir	CHP	Red
Mehmet Erdoğan	MHP	Red
Yüksel Özden	AK PARTİ	Kabul

Muş

Muzaffer Çakar	AK PARTİ	Kabul
Demir Çelik	BDP	Katılmadı
Faruk Işık	AK PARTİ	Kabul
Sırrı Sakık	BDP	Katılmadı

Nevşehir

Ahmet Erdal Feralan	AK PARTİ	Kabul
Ebu Bekir Gizligider	AK PARTİ	Kabul
Murat Göktürk	AK PARTİ	Kabul

Niğde

Alpaslan Kavaklıoğlu	AK PARTİ	Kabul
Ömer Selvi	AK PARTİ	Kabul
Doğan Şafak	CHP	Red

Ordu

Harun Çakır	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Hamarat	AK PARTİ	Kabul
İdris Naim Şahin	AK PARTİ	Kabul
İhsan Şener	AK PARTİ	Kabul
Fatih Han Ünal	AK PARTİ	Kabul
İdris Yıldız	CHP	Red

Rize

Nusret Bayraktar	AK PARTİ	Kabul
Hasan Karal	AK PARTİ	Kabul
Hayati Yazıcı	AK PARTİ	Kabul

Sakarya

Hasan Ali Çelik	AK PARTİ	Kabul
Şaban Dışlı	AK PARTİ	Kabul
Ayşenur İslam	AK PARTİ	Kabul
Münir Kutluata	MHP	Red
Engin Özkoç	CHP	Red
Ayhan Sefer Üstün	AK PARTİ	Kabul
Ali İhsan Yavuz	AK PARTİ	Kabul

Samsun

Tülay Bakır	AK PARTİ	Kabul
Cemal Yılmaz Demir	AK PARTİ	Kabul
Mustafa Demir	AK PARTİ	Kabul
Ahmet İhsan Kalkavan	CHP	Red
Akif Çağatay Kılıç	AK PARTİ	Kabul
Suat Kılıç	AK PARTİ	Kabul
Ahmet Haluk Koç	CHP	Red
Cemalettin Şimşek	MHP	Red
Ahmet Yeni	AK PARTİ	Kabul

Siirt

Afif Demirkıran	AK PARTİ	Kabul

Gültan Kışanak	BDP	Katılmadı
Osman Ören	AK PARTİ	Kabul
Sinop		
Engin Altay	CHP	Red
Mehmet Ersoy	AK PARTİ	Kabul
Sivas		
Hilmi Bilgin	AK PARTİ	Kabul
Mesude Nursuna Memecan	AK PARTİ	Kabul
Malik Ejder Özdemir	CHP	Red
Ali Turan	AK PARTİ	Kabul
İsmet Yılmaz	AK PARTİ	Kabul
Şanlıurfa		
Yahya Akman	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Akyürek	AK PARTİ	Kabul
İbrahim Ayhan	BDP	Katılmadı
İbrahim Binici	BDP	Katılmadı
Faruk Çelik	AK PARTİ	Kabul
Seyit Eyyüpoğlu	AK PARTİ	Kabul
Abdülkerim Gök	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Kasım Gülpınar	AK PARTİ	Kabul
Mahmut Kaçar	AK PARTİ	Kabul
Abdülkadir Emin Önen	AK PARTİ	Kabul
Halil Özcan	AK PARTİ	Kabul
Zeynep Armağan Uslu	AK PARTİ	Kabul
Tekirdağ		
Tevfik Ziyaeddin Akbulut	AK PARTİ	Kabul
Bülent Belen	MHP	Red
Emre Köprülü	CHP	Red
Faik Öztrak	CHP	Red
Özlem Yemişçi	AK PARTİ	Kabul
Candan Yüceer	CHP	Red
Tokat		
Zeyid Aslan	AK PARTİ	Kabul
Şükrü Ayalan	AK PARTİ	Kabul
Reşat Doğru	MHP	Red

Orhan Düzgün	CHP	Red
Dilek Yüksel	AK PARTİ	Kabul

Trabzon

Koray Aydın	MHP	Red
Erdoğan Bayraktar	AK PARTİ	Kabul
Aydın Bıyıklıoğlu	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Volkan Canalıoğlu	CHP	Red
Faruk Nafiz Özak	AK PARTİ	Katılmadı
Safiye Seymenoglu	AK PARTİ	Kabul

Tunceli

Hüseyin Aygün	CHP	Red
Kamer Genç	CHP	Katılmadı

Uşak

Mehmet Altay	AK PARTİ	Kabul
İsmail Güneş	AK PARTİ	Kabul
Dilek Akagün Yılmaz	CHP	Red

Van

Kemal Aktaş	Bağımsız	Katılmadı
Mustafa Bilici	AK PARTİ	Kabul
Fatih Çiftci	AK PARTİ	Kabul
Nazmi Gür	BDP	Katılmadı
Burhan Kayatürk	AK PARTİ	Kabul
Gülşen Orhan	AK PARTİ	Kabul
Aysel Tuğluk	Bağımsız	Katılmadı
Özdal Üçer	BDP	Katılmadı

Yozgat

Yusuf Başer	AK PARTİ	Kabul
Bekir Bozdağ	AK PARTİ	Kabul
Sadir Durmaz	MHP	Red
Ertuğrul Soysal	AK PARTİ	Kabul

Zonguldak

Ercan Candan	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Haberal	CHP	Katılmadı
Ali İhsan Köktürk	CHP	Red

Köksal Toptan	AK PARTİ	Kabul
Özcan Ulupınar	AK PARTİ	Kabul

Aksaray

Ruhi Açıkğöz	AK PARTİ	Kabul
Ali Rıza Alaboyun	AK PARTİ	Kabul
İlknur İnceöz	AK PARTİ	Kabul

Bayburt

Bünyamin Özbek	AK PARTİ	Kabul

Karaman

Mevlüt Akgün	AK PARTİ	Kabul
Lütfi Elvan	AK PARTİ	Kabul

Kırıkkale

Beşir Atalay	AK PARTİ	Kabul
Ramazan Can	AK PARTİ	Kabul
Oğuz Kağan Köksal	AK PARTİ	Kabul

Batman

Ayla Akat Ata	BDP	Katılmadı
Ziver Özdemir	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Şimşek	AK PARTİ	Kabul
Bengi Yıldız	BDP	Katılmadı

Şırnak

Mehmet Emin Dindar	AK PARTİ	Kabul
Selma Irmak	BDP	Katılmadı
Hasip Kaplan	BDP	Katılmadı
Faysal Sarıyıldız	BDP	Katılmadı

Bartın

Yılmaz Tunç	AK PARTİ	Kabul
Muhammet Rıza Yalçınkaya	CHP	Red

Ardahan

Orhan Atalay	AK PARTİ	Kabul
Ensar Ögüt	CHP	Red

Iğdır

Pervin Buldan	BDP	Katılmadı
Sinan Oğan	MHP	Red

Yalova

Temel Coşkun	AK PARTİ	Kabul
Muharrem İnce	CHP	Red

Karabük

Osman Kahveci	AK PARTİ	Kabul
Mehmet Ali Şahin	AK PARTİ	Kabul

Kilis

Ahmet Salih Dal	AK PARTİ	Kabul
Fuat Karakuş	AK PARTİ	Kabul

Osmaniye

Devlet Bahçeli	MHP	Red
Durdu Mehmet Kastal	AK PARTİ	Kabul
Suat Önal	AK PARTİ	Kabul
Hasan Hüseyin Türkoğlu	MHP	Red

Düzce

Fevai Aslan	AK PARTİ	Kabul
Osman Çakır	AK PARTİ	Kabul
İbrahim Korkmaz	AK PARTİ	Kabul

CİLT VE SAYFALARA GÖRE SIRALI KONUŞMACILAR FİHRİSTİ

	Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	Görevi	Cilt	Sayfa
A	Mustafa Kemal Paşa	Ankara		1	5
A	Rıza Vamık Bey	Sinop		1	9
A	Muhiddin Baha Bey	Bursa		1	10
A	Mustafa Kemal Paşa	Ankara		1	10
A	Hamdullah Suphi Bey	Antalya		1	11
A	Refik Bey	Konya		1	13
A	Müfid Efendi	Kırşehir		1	14
A	Mustafa Kemal Paşa	Ankara		1	15
A	Mustafa Taki Efendi	Sivas		1	16
A	Celâleddin Arif Bey	Erzurum		1	18
A	Mehmed Şükrü Bey	A.Karahisar		1	18
A	Emir Paşa	Sivas		1	19
A	Sırrı Bey	İzmit		1	19
A	Muhiddin Baha Bey	Bursa		1	21
A	Besim Atalay Bey	Kütahya		1	24
A	Sırrı Bey	İzmit		1	24
A	Refik Şevket Bey	Saruhan		1	24
A	Mustafa Kemal Paşa	Ankara		1	25
A	Müfid Efendi	Kırşehir		1	25
A	Celâleddin Arif Bey	Erzurum		1	26
A	Mustafa Kemal Paşa	Ankara		1	30
A	Hamdullah Suphi Bey	Antalya		1	31
A	Mustafa Kemal Paşa	Ankara		1	32
A	Mustafa Kemal Paşa	Ankara		1	34
B	Refik Şevket Bey	Saruhan		1	39
B	Ragıp Bey	Kütahya		1	40
B	Muhiddin Baha Bey	Bursa		1	40
B	Dr. Rıza Nur Bey	Sinop	Maarif Vekili	1	46
D	Hüseyin Rauf Bey	Sivas	Reis	1	57
D	Abdullah Azmi Efendi	Eskişehir	Şer'îye Vekili	1	58

NOT: A, B, C, D ve E harfleriyle gösterilen hükümetler, TBMM Hükümetlerini göstermektedir.

D	Yusuf Kemal Bey	Kastamonu		1	59
E	Ali Fethi Bey	İstanbul	İ.V.H. Reisi	1	65
1	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	85
3	Ali Fethi Bey	İstanbul	Başvekil	1	97
3	Refik Bey	Konya		1	102
3	Ali Fethi Bey	İstanbul	Başvekil	1	103
3	Refik Bey	Konya		1	104
3	Ali Şuuri Bey	Karesi		1	104
3	Ali Fuat Paşa	Ankara		1	104
3	Yusuf Kemal Bey	Sinop		1	105
3	Doktor Fuat Bey	Kırkkilise		1	107
3	Emin Bey	Eskişehir		1	107
3	Vasıf Bey	Saruhan		1	109
3	Ali Fethi Bey	İstanbul	Başvekil	1	110
4	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	122
4	Ali Fuat Paşa	Ankara		1	122
4	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	123
4	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	124
5	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	133
5	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	136
6	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	145
6	Ali Fethi Bey	Gümüşhane		1	148
6	Yusuf Kemal Bey	Sinop	Adliye Vekili	1	157
6	Saraçoğlu Şükrü Bey	İzmir	Maliye Vekili	1	158
6	Mustafa Şeref Bey	Burdur	İktisat Vekili	1	163
6	Şükrü Kaya Bey	Muğla	Dahiliye Vekili	1	167
6	Yusuf Kemal Bey	Sinop	Adliye Vekili	1	174
6	Mahmut Bey	Siirt		1	174
6	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	181
6	Ali Fethi Bey	Gümüşane		1	190
6	Saffet Bey	Erzincan		1	195
6	Mahmut Esad Bey	İzmir		1	196
6	Rasih Bey	Antalya		1	196
6	Remzi Bey	Sivas		1	197
6	Besim Atalay Bey	Aksaray		1	199

6	İlyas Sami Bey	Bitlis		1	201
6	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	203
6	Ali Fethi Bey	Gümüşane		1	204
7	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	217
7	Sırrı Bey	Kocaeli		1	219
7	Tevfik Rüştü Bey	İzmir	Hariciye Vekili	1	222
7	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	224
8	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	235
8	Halil	İzmir		1	236
8	Refik Şevket	Manisa		1	239
8	Ali Fuat Cebesoy	Konya	General	1	240
8	Hüsnü	Muğla		1	241
8	İsmet Paşa	Malatya	Başvekil	1	243
8	Nakiye Elgün	Erzurum		1	244
9	Celal Bayar	İzmir	Başvekil	1	255
9	Celal Bayar	İzmir	Başvekil	1	272
9	Halil Menteşe	İzmir		1	284
9	Hakkı Kılıçoğlu	Muş		1	287
9	Berç Türker	Afyon Karahisar		1	288
9	Fazıl Ahmed Aykaç	Elaziz		1	289
9	Celal Bayar	İzmir	Başvekil	1	291
10	Celal Bayar	İzmir	Başvekil	1	301
10	Halil Menteşe	İzmir		1	304
10	Fazıl Ahmed Aykaç	Elazığ		1	306
10	Hüsnü Kitapçı	Muğla		1	307
10	Naim Hazım Onat	Konya		1	308
10	Celal Bayar	İzmir	Başvekil	1	308
11	Refik Saydam	İstanbul	Başvekil	1	319
11	Refik İnce	Manisa		1	322
11	Hüsnü Kitapçı	Muğla		1	325
11	Halil Menteşe	İzmir		1	325
11	Ruşeni Barkın	Samsun		1	327
11	Hamdi Ülkümen	Trabzon		1	328
11	Refik İnce	Manisa		1	328
11	Refik Saydam	İstanbul	Başvekil	1	328

12	Refik Saydam	İstanbul	Başvekil	1	340
12	Fazıl Ahmed Aykaç	Elazığ		1	342
12	Refik İnce	Manisa		1	343
12	Berç Türker	Afyon Karahisar		1	344
12	Emin Sazak	Eskişehir		1	346
12	Rasih Kaplan	Antalya		1	346
12	Refik Saydam	İstanbul	Başvekil	1	348
13	Şükrü Saraçoğlu	İzmir	Başvekil	1	359
13	Ali Rana Tarhan	İstanbul		1	367
13	Ali Muzaffer Göker	Konya		1	368
13	Rasih Kaplan	Antalya		1	369
13	İsmail Sabuncu	Giresun		1	371
13	Nuri Göktepe	Aydın		1	375
13	Şükrü Saraçoğlu	İzmir	Başvekil	1	377
14	Şükrü Saraçoğlu	İzmir	Başvekil	1	388
14	Ali Rana Tarhan	İstanbul		1	395
14	Emin Sazak	Eskişehir		1	397
14	Berç Türker	Afyon Karahisar		1	398
14	Osman Şevki Uludağ	Konya		1	399
14	Behçet Kemal Çağlar	Erzincan		1	399
14	Ali Muzaffer Göker	Konya		1	399
14	Şükrü Saraçoğlu	İzmir	Başvekil	1	401
15	Recep Peker	İstanbul	Başvekil	1	412
15	Fuat Köprülü	İstanbul		1	428
15	Süreyya Örgüevren	Balıkesir		1	430
15	Hasan Fehmi Ataç	Gümüşane		1	431
15	Sırrı İçöz	Yozgad		1	431
15	Şefik Tugay	Malatya		1	432
15	Refik Koraltan	İçel		1	432
15	Sedat Pek	Kocaeli		1	434
15	Süreyya Örgüevren	Balıkesir		1	435
15	Muhittin Baha Pars	Bursa		1	436
15	Fuat Köprülü	İstanbul		1	437
15	Hasan Fehmi Ataç	Gümüşane		1	439
15	Cavit Oral	Seyhan		1	440

15	Behçet Kemal Çağlar	Erzincan	1	445	
15	Kasım Gülek	Seyhan	1	446	
15	Yavuz Abadan	Eskişehir	1	449	
15	Rasih Kaplan	Antalya	1	451	
15	Fazıl Ahmed Aykaç	Diyarbakır	1	452	
15	Sinan Tekelioğlu	Seyhan	1	454	
15	Sırrı İçöz	Yozgad	1	456	
15	Vehbi Kocagüney	Erzurum	1	458	
15	Adnan Menderes	Kütahya	1	459	
15	Said Ali Dilemre	Rize	1	462	
15	Kamil İdil	Maraş	1	463	
15	Cemil Sait Barlas	Gaziantep	1	464	
15	Tahsin Banguoğlu	Bingöl	1	465	
15	Reşat Aydın	Denizli	1	467	
15	Feridun Fikri Düşünsel	Bingöl	1	468	
15	Kemali Bayizit	Maraş	1	469	
15	Hamdullah Suphi Tanrıöver	İstanbul	1	470	
15	Feridun Fikri Düşünsel	Bingöl	1	473	
15	Sırrı Day	Trabzon	1	473	
15	Recep Peker	İstanbul	Başvekil	1	473
15	Mazhar Germen	Aydın	1	475	
15	Recep Peker	İstanbul	Başvekil	1	476
16	Hasan Saka	Trabzon	Başbakan	1	487
16	Adnan Adıvar	İstanbul	1	491	
16	Adnan Menderes	Kütahya	1	493	
16	Feridun Fikri Düşünsel	Tunceli	1	499	
16	İsmail Hakkı Çevik	Eskişehir	1	507	
16	Suut Kemal Yetkin	Urfa	1	509	
16	Hakkı Gedik	Kütahya	1	510	
16	Cihad Baban	İstanbul	1	514	
16	Muhittin Baha Pars	Bursa	1	517	
16	Fuad Hulusi Demirelli	İstanbul	1	520	
16	Fazıl Ahmed Aykaç	Diyarbakır	1	524	
16	Ahmet Oğuz	Eskişehir	1	525	
16	Recai Güreli	Tokad	1	529	

16	İsmail Rüştü Aksal	Kocaeli	1	530	
16	Hasan Polatkan	Eskişehir	1	532	
16	Yunus Muammer Alakant	Manisa	1	533	
16	Kemal Zeytinoglu	Eskişehir	1	536	
16	Mazhar Germen	Aydın	1	537	
16	Kemal Özçoban	Afyon Karahisar	1	540	
16	Tahsin Banguoglu	Bingöl	1	542	
16	Ahmet Tahtakılıç	Kütahya	1	545	
16	Nihat Erim	Kocaeli	1	548	
16	Şükrü Sökmensüer	Gümüşane	1	550	
16	Hasan Saka	Trabzon	Başbakan	1	551
16	Fuad Köprülü	İstanbul	1	560	
16	İhsan Yalçın	Bolu	1	565	
16	Ekrem Oran	İzmir	1	565	
16	Süreyya Örgeevren	Balıkesir	1	566	
16	Recep Peker	İstanbul	1	569	
16	Ahmet Tahtakılıç	Kütahya	1	572	
16	Recep Peker	İstanbul	1	575	
16	Hasan Saka	Trabzon	Başbakan	1	577
17	Hasan Saka	Trabzon	Başbakan	1	589
17	İsmail Hakkı Çevik	Eskişehir	1	592	
17	Memet Oğuz	Eskişehir	1	597	
17	Sinan Tekelioğlu	Seyhan	1	602	
17	Hakkı Gedik	Kütahya	1	609	
17	Necdet Yücer	Çorum	1	611	
17	Emin Soysal	Maraş	1	613	
17	Hasan Polatkan	Eskişehir	1	618	
17	Ali Rıza Esen	Siird	1	620	
17	Kemal Zeytinoglu	Eskişehir	1	624	
17	Şahin Laçın	Afyon Karahisar	1	625	
17	Sadık Aldoğan	Afyon Karahisar	1	628	
17	İsmail Hakkı Çevik	Eskişehir	1	635	
17	Emin Sazak	Eskişehir	1	635	
17	Kemal Özçoban	Afyon Karahisar	1	637	
17	Süreyya Örgeevren	Balıkesir	1	640	

17	Hamdi Yalman	Ordu		1	647
17	Ekrem Oran	İzmir		1	649
17	Fuad Hulusi Demirelli	İstanbul		1	649
17	Ahmet Ali Çınar	Burdur		1	652
17	Süreyya Örgüevren	Balıkesir		1	654
17	Fuad Hulusi Demirelli	İstanbul		1	655
17	Hasan Saka	Trabzon	Başbakan	1	655
17	Ahmet Tahtakılıç	Kütahya		1	663
17	Hasan Saka	Trabzon	Başbakan	1	666
18	Şemsettin Günaltay	Sivas	Başbakan	1	680
18	Osman Nuri Köni	İstanbul		1	683
18	Adnan Menderes	Kütahya		1	684
18	Hazım Bozca	Afyon Karahisar		1	690
18	Behçet Kemal Çağlar	Erzincan		1	693
18	Muhittin Baha Pars	Bursa		1	698
18	Sinan Tekelioğlu	Seyhan		1	703
18	Fahri Karakaya	Elazığ		1	707
18	Subhi Batur	Sinob		1	709
18	Mehmet Kamil Boran	Mardin		1	710
18	Sadık Aldoğan	Afyon Karahisar		1	711
18	İbrahim Arvas	Van		1	717
18	Hüseyin Ulusoy	Niğde		1	718
18	Feyzullah Uslu	Manisa		1	719
18	Emin Soysal	Maraş		1	723
18	Hamdi Şarlan	Ordu		1	728
18	Vehbi Kocagüney	Erzurum		1	730
18	Dr. Saim Ali Dilemre	Rize		1	730
18	Şemsettin Günaltay	Sivas	Başbakan	1	731
19	Adnan Menderes	İstanbul	Başvekil	2	750
19	Faik Ahmed Barutçu	Trabzon		2	760
19	Faik Ahmed Barutçu	Trabzon		2	762
19	Osman Bölükbaşı	Kırşehir		2	778
19	Sinan Tekelioğlu	Seyhan		2	795
19	Kemal Türkoğlu	Mardin		2	802
19	Ahmet Hamdi Başar	İstanbul		2	807

19	Cihad Baban	İzmir	2	812	
19	Mükerrem Sarol	İstanbul	2	816	
19	Celal Yardımcı	Ağrı	2	819	
19	Abdürrahman Boyacıgiller	Zonguldak	2	820	
19	Osman Kapani	İzmir	2	825	
19	Avni Doğan	Yozgad	2	829	
19	Füruzan Tekil	İstanbul	2	830	
19	Samet Ağaoğlu	Manisa	2	834	
19	Halide Edip Adivar	İzmir	2	838	
19	Hakkı Gedik	Kütahya	2	842	
19	Muammer Alakant	Zonguldak	2	850	
19	Agâh Erozan	Bursa	2	850	
19	Sinan Tekelioğlu	Seyhan	2	851	
19	Suad Hayri Ürgüblü	Kayseri	2	851	
19	Muharrem Tuncay	Balıkesir	2	852	
19	Şevket Mocan	Tekirdağ	2	854	
19	Muammer Alakant	Zonguldak	2	859	
19	Feridun Fikri Düşünsel	Bingöl	2	864	
19	Ali Fuat Cebesoy	Eskişehir	2	864	
19	Cevdet Kerim İncedayı	Sinob	2	867	
19	Abdürrahman Boyacıgiller	Zonguldak	2	872	
19	Sinan Tekelioğlu	Seyhan	2	873	
19	Hasan Reşit Tankut	Hatay	2	876	
19	Suad Hayri Ürgüblü	Kayseri	2	877	
19	Memiş Yazıcı	Erzurum	2	883	
19	Vacid Asena	Balıkesir	2	884	
19	Feridun Fikri Düşünsel	Bingöl	2	890	
19	Sıtkı Yırcalı	Balıkesir	2	891	
19	Adnan Menderes	İstanbul	Başvekil	2	891
20	Adnan Menderes	İstanbul	Başbakan	2	920
20	Faik Ahmed Barutçu	Trabzon	2	930	
20	Ali Fuad Cebesoy	Eskişehir	2	941	
20	Sinan Tekelioğlu	Seyhan	2	944	
20	İsmail Berkok	Kayseri	2	947	
20	Muhiddin Erener	İzmir	2	952	

20	Remzi Oğuz Arık	Seyhan	2	955
20	Osman Kapani	İzmir	2	962
20	Muzaffer Kurbanoglu	Manisa	2	965
20	Selim Ragıp Emeç	Bursa	2	966
20	Osman Bölükbaşı	Kırşehir	2	970
20	Mehmet Daim Süalp	Siird	2	978
20	Kemal Türkoğlu	Mardin	2	978
20	Fuad Köprülü	İstanbul	Dışişleri Bakanı	2 982
20	Adnan Menderes	İstanbul	Başbakan	2 984
20	Faik Ahmed Barutçu	Trabzon	2	992
20	Adnan Menderes	İstanbul	Başbakan	2 996
21	Adnan Menderes	İstanbul	Başbakan	2 1010
21	Server Somuncuoğlu	Sinob	2	1030
21	Hikmet Bayur	Manisa	2	1036
21	İhsan Hamid Tigrel	Diyarbakır	2	1041
21	Osman Bölükbaşı	Kırşehir	2	1045
21	Samet Ağaoğlu	Manisa	2	1055
21	Nuri Demirağ	Sivas	2	1064
21	Server Somuncuoğlu	Sinob	2	1067
21	Adnan Menderes	İstanbul	Başbakan	2 1070
22	Adnan Menderes	İstanbul	Başvekil	2 1088
22	Adnan Menderes	İstanbul	Başvekil	2 1145
22	Adnan Menderes	İstanbul	Başvekil	2 1186
22	İsmet İnönü	Malatya	2	1096
22	Osman Bölükbaşı	Kırşehir	2	1110
22	Bahadır Dülger	Erzurum	2	1120
22	Ekrem Alican	Kocaeli	2	1128
22	Hikmet Bayur	Manisa	2	1128
22	Ekrem Alican	Kocaeli	2	1128
22	Turan Güneş	Kocaeli	2	1134
22	Kasım Kührevi	Ağrı	2	1136
22	Celal Yardımcı	Ağrı	Devlet Vekili	2 1164
22	Osman Alişiroğlu	Kırşehir	2	1167
22	Kenan Akmanlar	Antalya	2	1172
22	Hikmet Bayur	Manisa	2	1173

22	İsmet İnönü	Malatya		2	1181
23	Adnan Menderes	İstanbul	Başvekil	2	1200
23	Adnan Menderes	İstanbul	Başvekil	2	1293
23	Faik Ahmed Barutçu	Ankara		2	1210
23	Fethi Çelikbaş	Burdur		2	1214
23	Fethi Çelikbaş	Burdur		2	1241
23	İsmet İnönü	Malatya		2	1216
23	Hayri Çopuroğlu	Kırşehir		2	1235
23	Sebati Ataman	Zonguldak		2	1236
23	Fatin Rüştü Zorlu	Çanakkale		2	1249
23	Haluk Şaman	Bursa		2	1252
23	Turhan Feyzioğlu	Sivas		2	1255
23	Namık Gedik	Aydın	Dahiliye Vekili	2	1275
23	Suphi Baykam	Adana		2	1284
23	Hikmet Bayur	Manisa		2	1286
23	Avni Doğan	Ankara		2	1291
24	Cemal Gürsel		Başbakan	2	1306
24	Amil Artus	C.S.Ü.	Devlet Vekili	2	1306
26	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1326
26	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1408
26	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1454
26	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1465
26	Mehmet Hazer	Kars		3	1340
26	Celal Tevfik Karasapan	Afyon Karahisar		3	1342
26	Fikret Turhangil	Aydın		3	1347
26	Amil Artus	C.S.Ü.		3	1350
26	Sami Küçük	Tabii Üye		3	1353
26	Kazım Yurdakul	Sakarya		3	1355
26	Kamil Karavelioğlu	Tabii Üye		3	1360
26	Hüseyin Otan	Burdur		3	1362
26	Mehmet Özgüneş	Tabii Üye		3	1364
26	Osman Saim Sarıgöllü	Aydın		3	1366
26	Hüsnü Dikeçligil	Kayseri		3	1368
26	Ahmet Yıldız	Tabii Üye		3	1372
26	Tevfik İnci	Zonguldak		3	1376

26	Rasim Giray	Elazığ	3	1377	
26	Cemal Tarlan	Tekirdağ	3	1378	
26	Hıfzı Oğuz Bekata	Ankara	3	1378	
26	Esat Çağa	C.S.Ü.	3	1380	
26	İbrahim Saffet Omay	Ankara	3	1382	
26	Vasfi Gerger	Urfa	3	1383	
26	Kamil Coşkunoglu	Uşak	3	1385	
26	Niyazi Ağırnaslı	Ankara	3	1386	
26	Niyazi Ağırnaslı	Ankara	3	1394	
26	Ali Aksoy	Çanakkale	3	1386	
26	Osman Köksal	Tabii Üye	3	1387	
26	Celal Ertuğ	Elazığ	3	1389	
26	İbrahim Sabri Çağlayangil	Bursa	3	1390	
26	Esat Mahmut Karakurt	Urfa	3	1392	
26	Özel Şahingiray	İstanbul	3	1393	
26	Ömer Lütfi Bozcalı	İzmir	3	1396	
26	Macit Zeren	Amasya	3	1396	
26	Cahit Okurer	İzmir	3	1397	
26	Turhan Kapanlı	Sakarya	3	1399	
26	Veysi Yardımcı	Ağrı	3	1399	
26	Rifat Öztürkçine	İstanbul	3	1400	
26	Akif Eyidoğan	ZonguldakDevlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	3	1402	
26	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	Devlet Bakanı	3	1405
26	Ekrem Alican	Sakarya	Y.T.P. Genel Başkanı	3	1410
26	Ahmet Oğuz	İstanbul		3	1421
26	Burhan Apaydın	Ankara		3	1434
26	İsmail Rüştü Aksal	Ankara		3	1440
26	Fahir Giritlioğlu	Edirne		3	1445
26	Malik Yolaç	İstanbul		3	1449
26	Reşit Ülker	İstanbul		3	1450
26	Ahmet Gürkan	Konya		3	1463
27	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1485
27	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1575
27	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1699

27	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1716
27	Ekrem Alican	Sakarya	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	3	1502
27	Osman Saim Sarıgöllü	Aydın		3	1507
27	Fikret Turhangil	Aydın		3	1515
27	İskender Cenap Ege	Aydın		3	1515
27	Niyazi Ağırnaslı	Ankara		3	1516
27	İzzet Gener	Niğde		3	1518
27	Mehmet Ali Demir	Tunceli		3	1522
27	Ahmet Yıldız	Tabii Üye		3	1526
27	Tahsin Banguoğlu	Edirne		3	1534
27	İbrahim Saffet Omay	Ankara		3	1537
27	Cahit Tokgöz	Samsun		3	1539
27	Sadık Artukmaç	Yozgat		3	1540
27	Mehmet Özgüneş	Tabii Üye		3	1543
27	Osman Hacıbaloglu	Tokat		3	1546
27	Sırrı Uzunhasanoğlu	Bolu		3	1554
27	Cevdet Geboloğlu	Bitlis		3	1557
27	Cevat Açıkalın	C.S.Ü.		3	1559
27	Fikret Turhangil	Aydın		3	1561
27	Hüsnü Dikeçligil	Kayseri		3	1563
27	Cavit Okyayuz	İçel		3	1564
27	İskender Cenap Ege	Aydın		3	1568
27	Berç Turan	İstanbul		3	1570
27	Celal Ertuğ	Elazığ		3	1571
27	Adil Türkoğlu	Hakkari		3	1573
27	Ferruh Bozbeyli	İstanbul		3	1583
27	Ferruh Bozbeyli	İstanbul		3	1708
27	Ferda Güley	Ordu		3	1585
27	Kazım Arar	Çankırı		3	1585
27	Osman Bölükbaşı	Ankara	Millet Partisi Genel Başkanı	3	1590
27	Osman Bölükbaşı	Ankara	Millet Partisi Genel Başkanı	3	1629
27	Osman Bölükbaşı	Ankara	Millet Partisi Genel Başkanı	3	1704

27	Ragıp Gümüşpala	İzmir	Adalet Partisi Genel Başkanı	3	1607
27	Coşkun Kırca	İstanbul		3	1620
27	Cevad Odyakmaz	Sivas		3	1621
27	Mahmut Vural	Sivas		3	1634
27	İbrahim Öktem	Bursa		3	1640
27	Memduh Erdemir	Kırşehir		3	1655
27	Ahmet Tahtakılıç	Uşak		3	1656
27	Ahmet Tahtakılıç	Uşak		3	1712
27	Rauf Kiray	Kütahya		3	1657
27	Sıddık Aydar	Bingöl		3	1661
27	Şevki Güler	Afyon Karahisar		3	1662
27	Arif Ertunga	İzmir		3	1664
27	Kadri Eroğan	Urfa		3	1665
27	İsmail Hakkı Yılanlıoğlu	Kastamonu		3	1669
27	Nadir Yavuzkan	Burdur		3	1670
27	Cihat Bilgehan	Balıkesir		3	1675
27	Cihat Bilgehan	Balıkesir		3	1710
27	Nihat Kürşat	İzmir		3	1676
27	Sami Öztürk	Muş		3	1678
27	Fahir Giritlioğlu	Edirne		3	1680
27	Turhan Bilgin	Erzurum		3	1683
27	Haluk Nur Baki	Afyon Karahisar		3	1685
27	Hilmi Baydur	Muğla		3	1687
27	İ. Etem Kılıçoğlu	Giresun		3	1690
27	Kadri Özek	İzmir		3	1693
27	Ruhi Soyer	Niğde		3	1695
27	Nazmi Özoğul	Edirne		3	1696
27	Hilmi Aydın	Aydın		3	1698
27	Coşkun Kırca	İstanbul		3	1704
27	Memduh Erdemir	Kırşehir		3	1705
27	Yusuf Ziya Yücebilgin	Zonguldak		3	1705
27	Kazım Arar	Çankırı		3	1709
27	Melih Kemal Küçüktepepınar	Adana		3	1711
27	Melih Kemal Küçüktepepınar	Adana		3	1718

27	Mehmet Ali Arıkan	Mardin		3	1717
28	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1734
28	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1786
28	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1807
28	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1882
29	İsmet İnönü	Malatya	Başbakan	3	1932
28	Zekai Dorman	İstanbul		3	1752
28	Cevad Odyakmaz	Sivas		3	1760
28	Mehmet Sağlam	Kayseri		3	1764
28	H. Ali Dizman	Tokat		3	1771
28	Cihat Bilgehan	Balıkesir		3	1778
28	Cihat Bilgehan	Balıkesir		3	1811
28	Cihat Bilgehan	Balıkesir		3	1926
28	Ragıp Gümüşpala	İzmir		3	1794
28	Hasan Dinçer	Afyon Karahisar		3	1795
28	Ekrem Alican	Sakarya		3	1797
28	Ekrem Alican	Sakarya		3	1806
28	Cavit Oral	Adana		3	1804
28	Malik Yolaç	İstanbul	Devlet Bakanı	3	1805
28	Hüseyin Ataman	Ankara		3	1813
28	Ferid Melen	Van	Maliye Bakanı	3	1817
28	Rauf Kıray	Kütahya		3	1818
28	Ahmet Tahtakılıç	Uşak		3	1820
28	Ahmet Tahtakılıç	Uşak		3	1922
28	Nihat Diler	Erzurum		3	1826
28	İlyas Kılıç	Samsun		3	1832
28	Haluk Nur Baki	Afyon Karahisar		3	1833
28	Haluk Nur Baki	Afyon Karahisar		3	1924
28	Hilmi Aydınçer	Aydın		3	1835
28	Reşat Özarda	Aydın		3	1836
28	Kemal Bağcıoğlu	Maraş		3	1839
28	Adnan Şenyurt	Erzurum		3	1840
28	İlhami Ertem	Edirne		3	1843
28	Sabahattin Savacı	Gümüşane		3	1845
28	Şadi Binay	Bilecik		3	1846

28	Nihat Erim	Kocaeli	3	1847	
28	Nihat Erim	Kocaeli	3	1927	
28	Neriman Ağaoğlu	Manisa	3	1849	
28	Neriman Ağaoğlu	Manisa	3	1852	
28	İ. Etem Kılıçoğlu	Giresun	3	1849	
28	Nadir Yavuzkan	Burdur	3	1853	
28	İzzet Gener	Niğde	3	1857	
28	Celal Tevfik Karasapan	Afyon Karahisar	3	1862	
28	Turhan Kapanlı	Sakarya	3	1864	
28	İhsan Sabri Çağlayangil	Bursa	3	1868	
28	Zihni Betil	Tokat	3	1875	
28	Niyazi Ağırnaslı	Ankara	3	1880	
28	Hüsnü Dikeçligil	Kayseri	3	1891	
28	Ahmet Yıldız	Tabii Üye	3	1893	
28	Mehmet Ali Demir	Tunceli	3	1903	
28	Fethi Tevetoğlu	Samsun	3	1906	
28	Sıtkı Ulay	Tabii Üye	3	1910	
28	Cevdet Geboloğlu	Bitlis	3	1911	
28	Mehmet Ali Arıkan	Mardin	3	1915	
28	İsmail Hakkı Akdoğan	Yozgat	3	1925	
28	Ata Topaloğlu	Ordu	3	1930	
28	İsmail Hakkı Yılanlıoğlu	Kastamonu	3	1930	
29	Suad Hayri Ürgüblü	C.S.Ü.	Başbakan	3	1946
29	Suad Hayri Ürgüblü	C.S.Ü.	Başbakan	3	2084
29	Suad Hayri Ürgüblü	C.S.Ü.	Başbakan	3	2148
29	Suad Hayri Ürgüblü	C.S.Ü.	Başbakan	3	2163
29	Osman Bölükbaşı	Ankara	3	1964	
29	Osman Bölükbaşı	Ankara	3	2003	
29	Osman Bölükbaşı	Ankara	3	2014	
29	Osman Bölükbaşı	Ankara	3	2062	
29	İsmet İnönü	Malatya	3	1974	
29	Cevad Odyakmaz	Sivas	3	1986	
29	Talat Asal	Edirne	3	1989	
29	Raif Aybar	Ankara	3	1995	
29	Kemal Satır	Elazığ	3	2007	

29	Kemal Satır	Elazığ	3	2095	
29	Reşit Ülker	İstanbul	3	2023	
29	İlhami Ertem	Edirne	3	2023	
29	İ. Etem Kılıçoğlu	Giresun	3	2023	
29	Ahmet Tahtakılıç	Uşak	3	2024	
29	Ekrem Alican	Sakarya	3	2025	
29	Ekrem Alican	Sakarya	3	2077	
29	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	3	2034	
29	Ahmet Oğuz	İstanbul	3	2092	
29	Ahmet Oğuz	İstanbul	3	2093	
29	Orhan Öztrak	Tekirdağ	3	2098	
29	Fethi Çelikbaş	Burdur	3	2101	
29	Ekrem Özden	İstanbul	3	2103	
29	Mehmet Hazer	Kars	3	2107	
29	Osman Köksal	C.S.Ü.	3	2111	
29	Fahri Öz d ilek	Tabii Üye	3	2115	
29	Enver Kök	C.S.Ü.	3	2118	
29	Osman Saim Sarıgöllü	Aydın	3	2119	
29	Sabri Topçuoğlu	Bingöl	3	2124	
29	Ahmet Nusret Tuna	Kastamonu	3	2124	
29	Zihni Betil	Tokat	3	2129	
29	Hüsnü Dikeçligil	Kayseri	3	2133	
29	Sıtkı Ulay	Tabii Üye	3	2138	
29	Hıfzı Oğuz Bekata	Ankara	3	2141	
29	Baki Güzey	Bursa	3	2145	
29	M. Erdoğan Adalı	İstanbul	3	2157	
29	Niyazi Ağırnaslı	Ankara	3	2157	
29	Sırrı Atalay	Kars	3	2158	
29	Suphi Karaman	Tabii Üye	3	2159	
30	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2176
30	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2269
30	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2491
30	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2510
30	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2577
30	Sadi Koçaş	C.S.Ü.	4	2213	

30	Fahri Özdilek	Tabii Üye	4	2233	
30	Hıfzı Oğuz Bekata	Ankara	4	2241	
30	Fethi Tevetoğlu	Samsun	4	2252	
30	Turhan Kapanlı	Sakarya	4	2255	
30	Baki Güzey	Bursa	4	2257	
30	Ahmet Yıldız	Tabii Üye	4	2259	
30	Mehmet Ali Demir	Tunceli	4	2261	
30	İskender Cenap Ege	Aydın	4	2264	
30	İ. Saffet Omay	Ankara	4	2266	
30	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	4	2291	
30	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	4	2447	
30	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	4	2497	
30	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	4	2570	
30	Faruk Önder	Konya	4	2340	
30	Mehmet Ali Aybar	Ankara	4	2361	
30	Alparslan Türkeş	Ankara	4	2388	
30	Ekrem Alican	Sakarya	4	2397	
30	Ekrem Alican	Sakarya	4	2498	
30	Muhiddin Güven	İstanbul	4	2412	
30	Muhiddin Güven	İstanbul	4	2569	
30	Aydın Yalçın	İstanbul	4	2427	
30	Aydın Yalçın	İstanbul	4	2473	
30	Çetin Altan	İstanbul	4	2476	
30	İ. Etem Kılıçoğlu	Giresun	4	2488	
31	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2592
31	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2725
31	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2801
31	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2844
31	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2874
31	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2925
31	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	4	2636	
31	Kemal Satır	Adana	4	2675	
31	Cavit Okyayuz	İçel	4	2694	
31	Hasan Tosyalı	Kastamonu	4	2709	
31	Alparslan Türkeş	Adana	4	2709	

31	Selahattin Hakkı Esatoğlu	Nevşehir		4	2714
31	Kenan Mümtaz Akışık	Bitlis		4	2720
31	İhsan Ataöv	Antalya		4	2761
31	Mehmet Sıddık Aydar	Bingöl		4	2765
31	Fikret Gündoğan	İstanbul		4	2768
31	Fikret Gündoğan	İstanbul		4	2771
31	Fikret Gündoğan	İstanbul		4	2804
31	Ahmet Nusret Tuna	Kastamonu		4	2771
31	Şeref Kayalar	Bursa		4	2773
31	Sırrı Atalay	Kars		4	2774
31	Sedat Çumralı	Konya		4	2775
31	Sedat Çumralı	Konya		4	2776
31	Ahmet Yıldız	Tabii Üye		4	2782
31	Ahmet Yıldız	Tabii Üye		4	2836
31	İbrahim Etem Karakapıcı	Urfa		4	2824
31	Fethi Tevetoğlu	Samsun		4	2832
31	Fehmi Alpaslan	Artvin		4	2856
31	Osman Seki Gümüsoğlu	İstanbul		4	2858
31	Mehmet Hazer	Kars		4	2859
31	Salim Hazerdağı	Elazığ		4	2862
31	Hikmet İşmen	Kocaeli		4	2864
31	Hamdi Özer	Malatya		4	2866
31	Ömer Ucuzal	Eskişehir		4	2870
31	Halil Özmen	Kırşehir		4	2870
32	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2938
32	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	2990
32	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	3184
32	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	3238
32	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	4	3253
32	Turhan Feyzioğlu	Kayseri		4	2956
32	İsmet İnönü	Malatya		4	2977
32	Orhan Vural	Ordu		4	3033
32	İhsan Sabri Çağlayangil	C.S. Bursa Ü.	Dışişleri Bakanı	4	3035
32	Cavit Okyayuz	İçel		4	3038
32	Turhan Feyzioğlu	Kayseri		4	3047

32	Turhan Feyzioğlu	Kayseri		4	3107
32	Necdet Uğur	İstanbul		4	3080
32	Sadık Tekin Müftüoğlu	Zonguldak		4	3096
32	Kemal Bağcıoğlu	Çanakkale		4	3110
32	Emin Paksüt	Ankara		4	3112
32	Hıfzı Oğuz Bekata	Ankara		4	3116
32	Ahmet Yıldız	Tabii Üye		4	3121
32	Ahmet Yıldız	Tabii Üye		4	3216
32	Mehmet Pırılı	Antalya		4	3115
32	Mehmet Pırılı	Antalya		4	3138
32	Ziya Termen	Çanakkale		4	3147
32	Ziya Termen	Çanakkale		4	3215
32	Ziya Termen	Çanakkale		4	3235
32	Fikret Gündoğan	İstanbul		4	3164
32	Hikmet İşmen	Kocaeli		4	3177
32	Hüseyin Öztürk	Sivas		4	3179
32	Orhan Kor	İzmir		4	3222
32	Salih Türkmen	Ağrı		4	3223
32	Ferid Melen	Van		4	3224
32	Nahit Menteşe	Aydın	Ulaştırma Bakanı	4	3231
32	Mesut Erez	Kütahya	Maliye Bakanı	4	3233
32	Refet Sezgin	Çanakkale	Devlet Bakanı	4	3233
32	Ahmet Nusret Tuna	Kastamonu		4	3240
33	Nihat Erim	Kocaeli	Başbakan	5	3269
33	Nihat Erim	Kocaeli	Başbakan	5	3347
33	Nihat Erim	Kocaeli	Başbakan	5	3412
33	Nihat Erim	Kocaeli	Başbakan	5	3442
33	Nihat Erim	Kocaeli	Başbakan	5	3455
33	İsmet İnönü	Malatya		5	3287
33	Turhan Feyzioğlu	Kayseri		5	3293
33	Talat Asal	Samsun		5	3311
33	Orhan Dengiz	Uşak		5	3325
33	İbrahim Öztürk	Maraş		5	3338
33	Enver Akova	Sivas		5	3344
33	Haydar Özdemir	İstanbul		5	3355

33	Mehmet Ali Aybar	İstanbul	5	3358
33	Hıfzı Oğuz Bekata	Ankara	5	3362
33	Kamil Karavelioğlu	Tabii Üye	5	3367
33	Cemal Madanoğlu	C.S.Ü.	5	3379
33	Suad Hayri Ürgüblü	C.S.Ü.	5	3380
33	Fehmi Alpaslan	Artvin	5	3383
33	Cemalettin İnkaya	Balıkesir	5	3392
33	Ahmet Yıldız	Tabii Üye	5	3398
33	İskender Cenap Ege	Aydın	5	3414
33	Mustafa Tıǧlı	Sakarya	5	3418
33	Kasım Gülek	C.S.Ü.	5	3419
33	Hüseyin Öztürk	Sivas	5	3420
33	F. Hikmet İşmen	Kocaeli	5	3425
33	Hamdi Özer	Malatya	5	3428
33	Mehmet Hazer	Kars	5	3431
33	Zerin Tüzün	C.S.Ü.	5	3434
33	Kasım Gülek	C.S.Ü.	5	3437
33	Mebrure Aksoley	İstanbul	5	3442
34	Nihat Erim	Kocaeli	5	3470
34	Nihat Erim	Kocaeli	5	3533
34	Nihat Erim	Kocaeli	5	3599
34	Nihat Erim	Kocaeli	5	3618
34	Ferruh Bozbeyli	İstanbul	5	3485
34	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	5	3503
34	Kemal Demir	Bolu	5	3511
34	Orhan Dengiz	Uşak	5	3518
34	Hüseyin Abbas	Tokat	5	3529
34	Mehmet Emin Durul	Denizli	5	3545
34	Mucip Ataklı	Tabii Üye	5	3551
34	Fehmi Alpaslan	Artvin	5	3555
34	Fahri Korutürk	C.S.Ü.	5	3558
34	Mehmet Hazer	Kars	5	3562
34	Ahmet Nusret Tuna	Kastamonu	5	3566
34	Hamdi Özer	Malatya	5	3571
34	Ziya Termen	Çanakkale	5	3576

34	Ziya Termen	Çanakkale		5	3614
34	Mustafa Tıǧlı	Sakarya		5	3581
34	Mustafa Tıǧlı	Sakarya		5	3594
34	Hüseyin Öztürk	Sivas		5	3582
34	Hüseyin Dikeçligil	Kayseri		5	3587
34	Hikmet İşmen	Kocaeli		5	3591
34	Oral Karaosmanoğlu	Manisa		5	3597
34	Fehmi Baysoy	Erzincan		5	3599
35	Ferit Melen	Van	Başbakan	5	3632
35	Ferit Melen	Van	Başbakan	5	3700
35	Ferit Melen	Van	Başbakan	5	3771
35	Ferit Melen	Van	Başbakan	5	3789
35	Hasan Korkmazcan	Denizli		5	3651
35	Nebil Oktay	Siirt		5	3665
35	Bülent Ecevit	Zonguldak		5	3670
35	Orhan Dengiz	Uşak		5	3681
35	Yavuz Acar	Amasya		5	3692
35	Hüdai Oral	Denizli		5	3700
35	Hasan Tosyalı	Kastamonu		5	3715
35	Abdülkadir Özmen	Mardin		5	3718
35	Mehmet Hazer	Kars		5	3723
35	Sami Turan	Kayseri		5	3727
35	Fahri Korutürk	C.S.Ü.		5	3733
35	Ahmet Nusret Tuna	Kastamonu		5	3738
35	Mustafa Tıǧlı	Sakarya		5	3743
35	Ekrem Acuner	Tabii Üye		5	3748
35	Hüseyin Öztürk	Sivas		5	3754
35	Hıfzı Oǧuz Bekata	Ankara		5	3758
35	Fatma Hikmet İşmen	Kocaeli		5	3763
35	Ahmet Yıldız	Tabii Üye		5	3766
36	Naim Talu	C.S.Ü.	Başbakan	5	3807
36	Naim Talu	C.S.Ü.	Başbakan	5	3869
36	Naim Talu	C.S.Ü.	Başbakan	5	3947
36	Naim Talu	C.S.Ü.	Başbakan	5	3956
36	Sezai Orkunt	İstanbul		5	3817

36	Ferruh Bozbeyli	İstanbul	5	3823	
36	Ahmet Durakoğlu	Sivas	5	3835	
36	Selahattin Kılıç	Adana	5	3849	
36	Şemsettin Sönmez	Eskişehir	5	3865	
36	Ahmet Durakoğlu	Sivas	5	3878	
36	İhsan Ataöv	Antalya	5	3884	
36	Haydar Tunçkanat	Tabii Üye	5	3886	
36	Fikret Gündoğan	İstanbul	5	3892	
36	Nihat Erim	C.S.Ü.	5	3910	
36	Sami Turan	Kayseri	5	3914	
36	Fethi Tevetoglu	Samsun	5	3919	
36	Sırrı Atalay	Kars	5	3925	
36	Sırrı Atalay	Kars	5	3927	
36	Hamdi Özer	Malatya	5	3926	
36	Hüseyin Öztürk	Sivas	5	3932	
36	O. Zeki Gümüsoğlu	İstanbul	5	3936	
36	Hikmet İşmen	Kocaeli	5	3939	
36	Hüsnü Dikeçligil	Kayseri	5	3942	
36	Osman Alihocagil	Erzurum	5	3946	
37	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	5	3983
37	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	5	4179
37	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	5	4324
37	Süleyman Demirel	Isparta	5	4007	
37	Süleyman Demirel	Isparta	5	4234	
37	Hasan Korkmazcan	Denizli	5	4067	
37	Hasan Korkmazcan	Denizli	5	4215	
37	Hasan Korkmazcan	Denizli	5	4231	
37	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	5	4089	
37	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	5	4153	
37	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	5	4211	
37	Hasan Aksay	İstanbul	5	4122	
37	Necdet Uğur	İstanbul	5	4133	
37	Necdet Uğur	İstanbul	5	4170	
37	Süleyman Genç	İzmir	5	4150	
37	İhsan Ataöv	Antalya	5	4156	

37	İhsan Ataöv	Antalya	5	4232	
37	Selçuk Erverdi	Erzurum	5	4158	
37	Selçuk Erverdi	Erzurum	5	4218	
37	Selçuk Erverdi	Erzurum	5	4228	
37	Mustafa Timisi	Sivas	5	4160	
37	Mustafa Timisi	Sivas	5	4167	
37	Cihat Bilgehan	Balıkesir	5	4165	
37	Refet Sezgin	Çanakkale	5	4168	
37	Refet Sezgin	Çanakkale	5	4170	
37	Vahit Bozatlı	Sivas	5	4172	
37	Nuri Bayar	Sakarya	5	4210	
37	Metin Tüzün	İstanbul	5	4213	
37	Ahmet Durakoğlu	Sivas	5	4228	
37	İhsan Sabri Çağlayangil	Bursa	5	4241	
37	İhsan Sabri Çağlayangil	Bursa	5	4293	
37	Mucip Ataklı	Tabii Üye	5	4255	
37	Nihat Erim	C.S.Ü.	5	4269	
37	Fikret Gündoğan	İstanbul	5	4271	
37	Fikret Gündoğan	İstanbul	5	4293	
37	Fikret Gündoğan	İstanbul	5	4294	
37	Ömer Ucuzal	Eskişehir	5	4288	
37	M. İhsan Topaloğlu	Giresun	5	4299	
37	Ekrem Acuner	Tabii Üye	5	4301	
37	Hüsnü Dikeçligil	Kayseri	5	4304	
37	Kâmran İnan	Bitlis	5	4308	
37	Hamdi Özer	Malatya	5	4313	
37	Fethi Çelikbaş	C.S.Ü.	5	4316	
37	Turgut Cebe	Ankara	5	4319	
37	Hüseyin Kalpaklıoğlu	Kayseri	5	4322	
38	Sadi Irmak	C.S.Ü.	Başbakan	6	4372
38	Sadi Irmak	C.S.Ü.	Başbakan	6	4506
38	Sadi Irmak	C.S.Ü.	Başbakan	6	4568
38	Sadi Irmak	C.S.Ü.	Başbakan	6	4581
38	Mehmet Altınsoy	Niğde	6	4395	
38	Mehmet Altmışyedioğlu	Kayseri	6	4400	

38	Bülent Ecevit	Zonguldak	6	4406
38	Ferruh Bozbeyli	İstanbul	6	4423
38	Ferruh Bozbeyli	İstanbul	6	4461
38	Necmettin Erbakan	Konya	6	4427
38	Süleyman Demirel	Isparta	6	4464
38	Necdet Uğur	İstanbul	6	4492
38	Alparslan Türkeş	Adana	6	4493
38	Ali Acar	Samsun	6	4497
38	Turan Güneş	Kocaeli	6	4502
38	Yasin Hatiboğlu	Çorum	6	4513
38	Haydar Tunçkanat	Tabii Üye	6	4514
38	Nihat Erim	C.S.Ü.	6	4520
38	Nihat Erim	C.S.Ü.	6	4551
38	Nihat Erim	C.S.Ü.	6	4553
38	Lütfi Tokoğlu	Kocaeli	6	4526
38	Fikret Gündoğan	İstanbul	6	4540
38	Fikret Gündoğan	İstanbul	6	4552
38	Fikret Gündoğan	İstanbul	6	4565
38	Hüsnü Dikeçligil	Kayseri	6	4554
38	İhsan Sabri Çağlayangil	Bursa	6	4558
38	Süleyman E. Ergin	Yozgat	6	4562
38	Cevdet Aykan	Tokat	6	4565
38	Ali Oğuz	İstanbul	6	4577
39	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	6 4607
39	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	6 4737
39	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	6 4833
39	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	6 4891
39	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	6 4926
39	Necdet Uğur	İstanbul	6	4632
39	Necdet Uğur	İstanbul	6	4687
39	Mehmet Altınsoy	Niğde	6	4660
39	Talat Oğuz	Mardin	6	4675
39	Alparslan Türkeş	Adana	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6 4682

39	Alparslan Türkeş	Adana	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6	4771
39	Alparslan Türkeş	Adana	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6	4821
39	İlhami Ertem	Edirne		6	4694
39	Süleyman Arif Emre	İstanbul		6	4711
39	Ali Sanlı	Burdur		6	4730
39	Zekai Yaylalı	Erzurum		6	4768
39	Turhan Feyzioğlu	Kayseri	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6	4777
39	Fikret Gündoğan	İstanbul		6	4782
39	Fikret Gündoğan	İstanbul		6	4829
39	Muzaffer Yurdakuler	Tabii Üye		6	4807
39	Sırrı Atalay	Kars		6	4826
39	Fethi Çelikbaş	C.S.Ü.		6	4829
39	İskender Cenap Ege	Aydın		6	4832
39	Nihat Erim	C.S.Ü.		6	4835
39	Ömer Ucuzal	Eskişehir		6	4840
39	Hüseyin Atmaca	Denizli		6	4859
39	Salim Hazerdağlı	Elazığ		6	4862
39	Ekrem Kabay	Burdur		6	4868
39	Hamdi Özer	Malatya		6	4874
39	Raif Eriş	Balıkesir		6	4879
39	Hüseyin Öztürk	Sivas		6	4881
39	Hikmet İşmen	Kocaeli		6	4887
39	Alaeddin Yilmaztürk	Bolu		6	4890
40	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	4940
40	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	5029
40	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	5060
40	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	5076
40	Rahmi Kumaş	Trabzon		6	4968
40	Kamil Karavelioğlu	Tabii Üye		6	4971
40	Nihat Erim	C.S.Ü.		6	4981
40	Hüseyin Atmaca	Denizli		6	4988
40	Hamdi Özer	Malatya		6	4998
40	Mehmet Feyyat	İstanbul		6	5002

40	Hasan Güven	Trabzon	6	5006
40	Ahmet Yıldız	Tabii Üye	6	5012
40	Fevzi Hakkı Esatoğlu	İstanbul	6	5018
40	Fethi Çelikbaş	C.S.Ü.	6	5024
40	Ali Nejat Ölçen	İstanbul	6	5044
40	Nurettin Yılmaz	Mardin	6	5052
40	Faruk Sükan	Konya	6	5054
40	Süleyman Genç	İzmir	6	5071
41	Süleyman Demirel	Isparta	6	5102
41	Süleyman Demirel	Isparta	6	5244
41	Süleyman Demirel	Isparta	6	5297
41	Süleyman Demirel	Isparta	6	5352
41	Süleyman Demirel	Isparta	6	5382
41	Mucip Ataklı	Tabii Üye	6	5130
41	Nihat Erim	C.S.Ü.	6	5138
41	Oral Karaosmanoğlu	Manisa	6	5144
41	Hüseyin Atmaca	Denizli	6	5160
41	Kamran İnan	Bitlis	6	5178
41	Alparslan Türkeş	Adana	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6 5184
41	Cevdet Aykan	Tokat	6	5191
41	Fethi Çelikbaş	C.S.Ü.	6	5194
41	Hüsametdin Çelebi	C.S.Ü.	6	5201
41	İsmail İlhan	Muş	6	5206
41	Ahmet Yıldız	Tabii Üye	6	5209
41	Hasan İldan	Elazığ	6	5212
41	Ömer Ucuzal	Eskişehir	6	5217
41	Kemal Sarıbrahimoğlu	Adana	6	5225
41	Niyazi Ünsal	Erzincan	6	5233
41	Niyazi Ünsal	Erzincan	6	5242
41	Ali Nejat Ölçen	İstanbul	6	5263
41	Gün Sazak	TBMM Dışından	Gümrük ve Tekel Bakanı	6 5301
41	Hayrettin Uysal	Sakarya	6	5307
41	Şener Battal	Konya	6	5308

41	İlhami Ertem	Edirne		6	5310
41	Nevzat Kösoğlu	Erzurum		6	5325
41	Muammer Aksoy	İstanbul		6	5337
41	Hasan Aksay	Adana		6	5339
41	Faruk Sükan	Konya		6	5344
41	Oğuzhan Asiltürk	Ankara	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	6	5367
41	İsmail Özen	Eskişehir		6	5370
42	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	5395
42	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	5516
42	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	5560
42	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	5562
42	Bülent Ecevit	Zonguldak	Başbakan	6	5573
42	Muzaffer Yurdakuler	Tabii Üye		6	5428
42	Zeyyat Baykara	C.S.Ü.		6	5437
42	Mustafa Deliveli	Hatay		6	5444
42	Hasan Fehmi Güneş	Sakarya		6	5475
42	Hüseyin Öztürk	Sivas		6	5487
42	Cevdet Aykan	Tokat		6	5492
42	Safa Reisoglu	C.S.Ü.		6	5497
42	Mukbil Abay	Konya		6	5500
42	Niyazi Ünsal	Erzincan		6	5502
42	Hasan Güven	Trabzon		6	5505
42	Sadettin Demirayak	Aydın		6	5508
42	Ömer Ucuzal	Eskişehir		6	5511
42	Ahmet Remzi Hatip	Konya		6	5512
42	Hayrettin Uysal	Sakarya		6	5531
42	Agâh Oktay Güner	Konya		6	5535
42	Ali Naili Erdem	İzmir		6	5541
42	Temel Karamollaoğlu	Sivas		6	5549
42	İsmail Özen	Eskişehir		6	5554
42	Nurettin Yılmaz	Mardin		6	5557
42	Mevlüt Güngör Erdiñ	Yozgat		6	5568
43	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	7	5586
43	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	7	5747

43	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	7	5885
43	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	7	5932
43	Necmettin Erbakan	Konya		7	5608
43	Metin Tüzün	İstanbul		7	5650
43	Metin Tüzün	İstanbul		7	5725
43	Metin Tüzün	İstanbul		7	5931
43	Sadi Somuncuoğlu	Niğde		7	5682
43	Sadi Somuncuoğlu	Niğde		7	5704
43	Sadi Somuncuoğlu	Niğde		7	5728
43	İrfan Özyaydın	Balıkesir		7	5726
43	Necdet Uğur	İstanbul		7	5738
43	Gıyasettin Karaca	Erzurum		7	5730
43	İsmail Özen	Eskişehir		7	5743
43	Tarhan Erdem	İstanbul		7	5778
43	Salih Suphi Karaman	Tabii Üye		7	5784
43	Orhan Vural	Ordu		7	5797
43	Zeyyat Baykara	C.S.Ü.		7	5824
43	Mehmet Sıtkı Batum	İstanbul		7	5832
43	Kemal Sarıbrahimoğlu	Adana		7	5843
43	İbrahim Öztürk	Ankara		7	5852
43	Safa Reisoğlu	C.S.Ü.		7	5857
43	Hüseyin Öztürk	Sivas		7	5862
43	M. Şebip Karamullaoğlu	Bursa		7	5873
43	Hasan Güven	Trabzon		7	5880
43	Erdoğan Bakkalbaşı	Konya		7	5884
43	Ahmet Tahtakılıç	Uşak		7	5918
44	Bülent Ulusu		Başbakan	7	5946
44	Bülent Ulusu		Başbakan	7	5968
44	Nurettin Ersin	M.G.K. Üyesi		7	5965
45	Turgut Özal	Malatya	Başbakan	7	5974
45	Turgut Özal	Malatya	Başbakan	7	6065
45	Turgut Özal	Malatya	Başbakan	7	6089
45	Recep Ercüment Konukman	İstanbul		7	6013
45	Turgut Sunalp	İzmir		7	6017
45	Necdet Calp	Ankara		7	6042

45	Necdet Calp	Ankara		7	6045
45	Reşit Ülker	İstanbul		7	6056
45	İsmail Şengün	Denizli		7	6060
45	Mustafa Kemal Palaoğlu	Sivas		7	6082
46	Turgut Özal	İstanbul	Başbakan	7	6106
46	Turgut Özal	İstanbul	Başbakan	7	6228
46	Turgut Özal	İstanbul	Başbakan	7	6281
46	Süleyman Demirel	Isparta		7	6143
46	Erdal İnönü	İzmir		7	6172
46	Erdal İnönü	İzmir		7	6267
46	Mehmet Mükerrerem Taşcıoğlu	Sivas		7	6196
46	M. Turan Bayezit	İzmir		7	6256
46	Kamer Genç	Tunceli		7	6260
46	Durmuş Fikri Sağlar	İçel		7	6269
46	Mustafa Kalemli	Kütahya	İçişleri Bakanı	7	6273
46	Mustafa Kalemli	Kütahya	İçişleri Bakanı	7	6278
46	Cüneyt Canver	Adana		7	6274
46	Hikmet Çetin	Diyarbakır		7	6277
47	Yıldırım Akbulut	Erzincan	Başbakan	8	6295
47	Yıldırım Akbulut	Erzincan	Başbakan	8	6366
47	Yıldırım Akbulut	Erzincan	Başbakan	8	6396
47	Erdal İnönü	İzmir		8	6329
47	Köksal Toptan	Zonguldak		8	6341
47	Yasin Bozkurt	Kars		8	6356
47	Fehmi Işıklar	Bursa		8	6382
47	Mustafa Yılmaz	Gaziantep		8	6388
48	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	8	6413
48	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	8	6484
48	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	8	6519
48	Kamer Genç	Tunceli		8	6439
48	Süleyman Demirel	Isparta		8	6439
48	Erdal İnönü	İzmir		8	6453
48	Raşit Daldal	Niğde		8	6470
48	Bahattin Çaloğlu	Artvin		8	6504
48	Özer Gürbüz	Sinop		8	6509

48	Vefa Tanır	Konya		8	6516
49	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	8	6567
49	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	8	6681
49	Süleyman Demirel	Isparta	Başbakan	8	6707
49	Necmettin Erbakan	Konya		8	6604
49	Aydın Güven Gürkan	İçel		8	6625
49	Güneş Müftüoğlu	Zonguldak		8	6636
49	A. Mesut Yılmaz	Rize		8	6645
49	Kamer Genç	Tunceli		8	6665
49	Bülent Ecevit	Zonguldak		8	6672
49	Zeki Ergezen	Bitlis		8	6701
50	Tansu Çiller	İstanbul	Başbakan	8	6733
50	Tansu Çiller	İstanbul	Başbakan	8	6881
50	Tansu Çiller	İstanbul	Başbakan	8	6906
50	Necmettin Cevheri	Şanlıurfa	Devlet Bakanı	8	6765
50	Necmettin Erbakan	Konya		8	6766
50	Aydın Güven Gürkan	İçel		8	6788
50	Deniz Baykal	Antalya		8	6807
50	Tunç Bilget	Aydın		8	6830
50	Ali Şevki Erek	Tokat		8	6838
50	A. Mesut Yılmaz	Rize		8	6853
50	Kadir Ramazan Coşkun	İstanbul		8	6871
50	Azimet Köylüoğlu	Sivas		8	6876
50	Muharrem Şemsek	Çorum		8	6900
50	Şevket Kazan	Kocaeli		8	6904
51	Tansu Çiller	İstanbul	Başbakan	8	6922
51	Tansu Çiller	İstanbul	Başbakan	8	7013
51	Tansu Çiller	İstanbul	Başbakan	8	7051
51	Nevzat Ercan	Sakarya		8	6945
51	İhsan Saraçlar	Samsun		8	6957
51	Abdüllatif Şener	Sivas		8	6962
51	A. Mesut Yılmaz	Rize		8	6978
51	Deniz Baykal	Antalya		8	6996
51	Deniz Baykal	Antalya		8	7033
51	Kemalettin Göktaş	Trabzon		8	7034

51	Ali Er	İçel		8	7041
52	Tansu Çiller	İstanbul	Başbakan	9	7067
52	Tansu Çiller	İstanbul	Başbakan	9	7193
52	Mahmut Alınak	Şırnak		9	7078
52	Kamran İnan	Bitlis		9	7079
52	Lutfullah Kayalar	Yozgat		9	7087
52	Algan Hacaloğlu	İstanbul		9	7098
52	Ural Köklü	Uşak		9	7108
52	Güneş Müftüoğlu	Zonguldak		9	7112
52	Mukadder Başegmez	İstanbul		9	7127
52	Abdüllatif Şener	Sivas		9	7141
52	Deniz Baykal	Antalya	Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yrd.	9	7148
52	Coşkun Kırca	İstanbul	Devlet Bakanı	9	7175
52	İbrahim Halil Çelik	Şanlıurfa		9	7176
52	Kemalettin Göktaş	Trabzon		9	7185
52	Esat Bütün	Kahramanmaraş		9	7191
53	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	9	7227
53	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	9	7331
53	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	9	7356
53	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	9	7382
53	Şevket Kazan	Kocaeli		9	7251
53	Bülent Ecevit	İstanbul		9	7253
53	Aydın Menderes	İstanbul		9	7269
53	Abdüllatif Şener	Sivas		9	7280
53	Yılmaz Karakoyunlu	İstanbul		9	7284
53	Ahat Andican	İstanbul		9	7292
53	Deniz Baykal	Antalya		9	7298
53	Deniz Baykal	Antalya		9	7354
53	Saffet Arıkan Bedük	Ankara		9	7315
53	Abdullah Aykon Doğan	Isparta		9	7324
53	Kemalettin Göktaş	Trabzon		9	7357
53	Muhsin Yazıcıoğlu	Sivas		9	7372
53	Emre Gönensay	Antalya		9	7378
54	Necmettin Erbakan	Konya	Başbakan	9	7406

54	Necmettin Erbakan	Konya	Başbakan	9	7515
54	Necmettin Erbakan	Konya	Başbakan	9	7553
54	Deniz Baykal	Antalya		9	7427
54	Şeref Malkoç	Trabzon		9	7442
54	Bülent Arınç	Manisa		9	7448
54	Bülent Ecevit	İstanbul		9	7457
54	Abdülbaki Ataç	Balıkesir		9	7472
54	A. Mesut Yılmaz	Rize		9	7490
54	A. Mesut Yılmaz	Rize		9	7555
54	Muhsin Yazıcıoğlu	Sivas		9	7512
54	Nejat Arseven	Ankara		9	7536
54	Lutfullah Kayalar	Yozgat		9	7540
54	Mustafa Rüştü Taşar	Gaziantep		9	7543
54	Abdüllatif Şener	Sivas	Maliye Bakanı	9	7545
55	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	9	7575
55	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	9	7695
55	A. Mesut Yılmaz	Rize	Başbakan	9	7754
55	Deniz Baykal	Antalya		9	7601
55	Metin Bostancıoğlu	Sinop		9	7619
55	Metin Şahin	Antalya		9	7624
55	Ayvaz Gökdemir	Kayseri		9	7632
55	Bülent Arınç	Manisa		9	7647
55	Nejat Arseven	Ankara		9	7668
55	Bülent Ecevit	İstanbul	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	9	7687
55	Mehmet Gözlükaya	Denizli		9	7719
55	Orhan Kavuncu	Adana		9	7729
55	Salih Kapusuz	Kayseri		9	7734
55	Saffet Arıkan Bedük	Ankara		9	7740
55	Saffet Arıkan Bedük	Ankara		9	7744
55	Zeki Çakan	Bartın		9	7741
56	Bülent Ecevit	İstanbul	Başbakan	10	7770
56	Bülent Ecevit	İstanbul	Başbakan	10	7834
56	Bülent Ecevit	İstanbul	Başbakan	10	7855
56	H. Ufuk Söylemez	İzmir		10	7779
56	Nevzat Ercan	Sakarya		10	7784

56	Oya Araslı	İçel	10	7792
56	A. Ahat Andican	İstanbul	10	7802
56	Yılmaz Karakoyunlu	İstanbul	10	7810
56	Mehmet Gözlükaya	Denizli	10	7816
56	Hasan Basri Aktan	Parlamento Dışından	Ulaştırma Bakanı 10	7817
56	Selçuk Öztek	Parlamento Dışından	Adalet Bakanı 10	7820
56	Ahmet Piriştina	İzmir	10	7820
56	Abdullah Gül	Kayseri	10	7822
56	Kahraman Emmioğlu	Gaziantep	10	7845
56	Tuncay Karaytuğ	Adana	10	7848
56	M. İstemihan Talay	İçel	Kültür Bakanı 10	7851
57	Bülent Ecevit	İstanbul	Başbakan 10	7886
57	Bülent Ecevit	İstanbul	Başbakan 10	7964
57	Bülent Ecevit	İstanbul	Başbakan 10	7982
57	İsmail Köse	Erzurum	10	7904
57	Mehmet Recai Kutan	Malatya	10	7914
57	Tansu Çiller	İstanbul	10	7925
57	Kamran İnan	Van	10	7936
57	Işın Çelebi	İzmir	10	7943
57	Fikret Uzunhasan	Muğla	10	7948
57	Recep Önal	Bursa	10	7954
57	Kamer Genç	Tunceli	10	7959
57	Abdullatif Şener	Sivas	10	7976
57	Nihat Gökbulut	Kırıkkale	10	7977
58	Abdullah Gül	Kayseri	Başbakan 10	7996
58	Abdullah Gül	Kayseri	Başbakan 10	8056
58	Abdullah Gül	Kayseri	Başbakan 10	8070
58	Deniz Baykal	Antalya	10	8019
58	Akif Gülle	Amasya	10	8038
58	Dengir Mir Mehmet Fırat	Mersin	10	8042
58	Sait Açba	Afyon	10	8046
58	Mustafa Özyürek	Mersin	10	8050
58	Nurettin Canikli	Giresun	10	8051
58	Nihat Eri	Mardin	10	8053

58	Asım Aykan	Trabzon		10	8065
59	Recep Tayyip Erdoğan	Siirt	Başbakan	10	8094
59	Recep Tayyip Erdoğan	Siirt	Başbakan	10	8181
59	Mustafa Özyürek	Mersin		10	8120
59	Oğuz Oyan	İzmir		10	8128
59	Haluk Koç	Samsun		10	8136
59	Ömer Çelik	Adana		10	8146
59	Nazım Ekren	İstanbul		10	8154
59	Ahmet Işık	Konya		10	8161
59	Cemil Çiçek	Ankara	Adalet Bakanı	10	8164
59	Süleyman Bölünmez	Mardin		10	8176
60	Selahattin Demirtaş	Diyarbakır		10	8208
60	Kamer Genç	Tunceli		10	8208
60	Bekir Bozdağ	Yozgat		10	8213
60	Bülent Arınç	Manisa		10	8216
60	Recep Tayyip Erdoğan	İstanbul	Başbakan	10	8220
60	Recep Tayyip Erdoğan	İstanbul	Başbakan	10	8297
60	Recep Tayyip Erdoğan	İstanbul	Başbakan	10	8314
60	Devlet Bahçeli	Osmaniye		10	8249
60	Ahmet Türk	Mardin		10	8258
60	Kemal Kılıçdaroğlu	İstanbul		10	8267
60	Nurettin Canikli	Giresun		10	8278
60	Nihat Ergün	Kocaeli		10	8285
60	Kamer Genç	Tunceli		10	8291
60	Harun Öztürk	İzmir		10	8294
60	Ayhan Sefer Üstün	Sakarya		10	8309
61	Recep Tayyip Erdoğan	İstanbul	Başbakan	10	8338
61	Recep Tayyip Erdoğan	İstanbul	Başbakan	10	8407
61	Recep Tayyip Erdoğan	İstanbul	Başbakan	10	8426
61	Devlet Bahçeli	Osmaniye		10	8372
61	Kemal Kılıçdaroğlu	İstanbul		10	8380
61	Mahir Ünal	Kahramanmaraş		10	8390
61	Ömer Çelik	Adana		10	8394
61	Kamer Genç	Tunceli		10	8403
61	Nurettin Canikli	Giresun		10	8420

SOYADINA GÖRE SIRALI KONUŞMACILAR FİHRİSTİ

	Soyadı-Adı	Seçim Bölgesi	Görevi	Cilt	Sayfa
15	ABADAN, Yavuz	Eskişehir		1	449
42	ABAY, Mukbil	Konya		6	5500
34	ABBAS, Hüseyin	Tokat		5	3529
38	ACAR, Ali	Samsun		6	4497
35	ACAR, Yavuz	Amasya		5	3692
35	ACUNER, Ekrem	Tabii Üye		5	3748
37	ACUNER, Ekrem	Tabii Üye		5	4301
58	AÇBA, Sait	Afyon		10	8046
27	AÇIKALIN, Cevat	C.S.Ü.		3	1559
29	ADALI, M. Erdoğan	İstanbul		3	2157
16	ADIVAR, Adnan	İstanbul		1	491
19	ADIVAR, Halide Edip	İzmir		2	838
28	AĞAOĞLU, Neriman	Manisa		3	1849
28	AĞAOĞLU, Neriman	Manisa		3	1852
19	AĞAOĞLU, Samet	Manisa		2	834
21	AĞAOĞLU, Samet	Manisa		2	1055
26	AĞIRNASLI, Niyazi	Ankara		3	1386
26	AĞIRNASLI, Niyazi	Ankara		3	1394
27	AĞIRNASLI, Niyazi	Ankara		3	1516
28	AĞIRNASLI, Niyazi	Ankara		3	1880
29	AĞIRNASLI, Niyazi	Ankara		3	2157
47	AKBULUT, Yıldırım	Erzincan	Başbakan	8	6295
47	AKBULUT, Yıldırım	Erzincan	Başbakan	8	6366
47	AKBULUT, Yıldırım	Erzincan	Başbakan	8	6396
28	AKDOĞAN, İsmail Hakkı	Yozgat		3	1925
31	AKIŞIK, Kenan Mümtaz	Bitlis		4	2720
22	AKMANLAR, Kenan	Antalya		2	1172
33	AKOVA, Enver	Sivas		5	3344
16	AKSAL, İsmail Rüştü	Kocaeli		1	530
26	AKSAL, İsmail Rüştü	Ankara		3	1440
41	AKSAY, Hasan	Adana		6	5339
37	AKSAY, Hasan	İstanbul		5	4122

33	AKSOLEY, Mebrure	İstanbul	5	3442
26	AKSOY, Ali	Çanakkale	3	1386
41	AKSOY, Muammer	İstanbul	6	5337
56	AKTAN, Hasan Basri	Parlamento Dışından	Ulaştırma Bakanı 10	7817
19	ALAKANT, Muammer	Zonguldak	2	850
19	ALAKANT, Muammer	Zonguldak	2	859
16	ALAKANT, Yunus Muammer	Manisa	1	533
17	ALDOĞAN, Sadık	Afyon Karahisar	1	628
18	ALDOĞAN, Sadık	Afyon Karahisar	1	711
52	ALINAK, Mahmut	Şırnak	9	7078
3	Ali Şuuri Bey*	Karesi	1	104
22	ALİCAN, Ekrem	Kocaeli	2	1128
22	ALİCAN, Ekrem	Kocaeli	2	1128
26	ALİCAN, Ekrem	Sakarya	Y.T.P. Genel Başkanı 3	1410
27	ALİCAN, Ekrem	Sakarya	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd. 3	1502
28	ALİCAN, Ekrem	Sakarya	3	1797
28	ALİCAN, Ekrem	Sakarya	3	1806
29	ALİCAN, Ekrem	Sakarya	3	2025
29	ALİCAN, Ekrem	Sakarya	3	2077
30	ALİCAN, Ekrem	Sakarya	4	2397
30	ALİCAN, Ekrem	Sakarya	4	2498
36	ALİHOCAGİL, Osman	Erzurum	5	3946
22	ALİŞİROĞLU, Osman	Kırşehir	2	1167
31	ALPASLAN, Fehmi	Artvin	4	2856
33	ALPASLAN, Fehmi	Artvin	5	3383
34	ALPASLAN, Fehmi	Artvin	5	3555
30	ALTAN, Çetin	İstanbul	4	2476
38	ALTINSOY, Mehmet	Niğde	6	4395
39	ALTINSOY, Mehmet	Niğde	6	4660
38	ALTMİŞYEDİOĞLU, Mehmet	Kayseri	6	4400
56	ANDİCAN, A. Ahat	İstanbul	10	7802
53	ANDİCAN, Ahat	İstanbul	9	7292
26	APAYDIN, Burhan	Ankara	3	1434

27	ARAR, Kazım	Çankırı		3	1585
27	ARAR, Kazım	Çankırı		3	1709
7	ARAS, Tevfik Rüştü	İzmir	Hariciye Vekili	1	222
56	ARASLI, Oya	İçel		10	7792
20	ARIK, Remzi Oğuz	Seyhan		2	955
27	ARIKAN, Mehmet Ali	Mardin		3	1717
28	ARIKAN, Mehmet Ali	Mardin		3	1915
6	ARIKAN, Saffet	Erzincan		1	195
54	ARINÇ, Bülent	Manisa		9	7448
55	ARINÇ, Bülent	Manisa		9	7647
60	ARINÇ, Bülent	Manisa		10	8216
54	ARSEVEN, Nejat	Ankara		9	7536
55	ARSEVEN, Nejat	Ankara		9	7668
27	ARTUKMAÇ, Sadık	Yozgat		3	1540
26	ARTUS, Amil	C.S.Ü.		3	1350
24	ARTUS,Amil	C.S.Ü.	Devlet Vekili	2	1306
18	ARVAS, İbrahim	Van		1	717
29	ASAL, Talat	Edirne		3	1989
33	ASAL, Talat	Samsun		5	3311
19	ASENA, Vacid	Balıkesir		2	884
41	ASİLTÜRK, Oğuzhan	Ankara	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	6	5367
54	ATAÇ, Abdülbaki	Balıkesir		9	7472
15	ATAÇ, Hasan Fehmi	Gümüşane		1	431
15	ATAÇ, Hasan Fehmi	Gümüşane		1	439
34	ATAKLI, Mucip	Tabii Üye		5	3551
37	ATAKLI, Mucip	Tabii Üye		5	4255
41	ATAKLI, Mucip	Tabii Üye		6	5130
A	ATALAY, Besim	Kütahya		1	24
6	ATALAY, Besim	Aksaray		1	199
29	ATALAY, Sırrı	Kars		3	2158
31	ATALAY, Sırrı	Kars		4	2774
36	ATALAY, Sırrı	Kars		5	3925
36	ATALAY, Sırrı	Kars		5	3927
39	ATALAY, Sırrı	Kars		6	4826

28	ATAMAN, Hüseyin	Ankara	3	1813
23	ATAMAN, Sebati	Zonguldak	2	1236
31	ATAÖV, İhsan	Antalya	4	2761
36	ATAÖV, İhsan	Antalya	5	3884
37	ATAÖV, İhsan	Antalya	5	4156
37	ATAÖV, İhsan	Antalya	5	4232
A	ATATÜRK, Mustafa Kemal	Ankara	1	5
A	ATATÜRK, Mustafa Kemal	Ankara	1	10
A	ATATÜRK, Mustafa Kemal	Ankara	1	15
A	ATATÜRK, Mustafa Kemal	Ankara	1	25
A	ATATÜRK, Mustafa Kemal	Ankara	1	30
A	ATATÜRK, Mustafa Kemal	Ankara	1	32
A	ATATÜRK, Mustafa Kemal	Ankara	1	34
39	ATMACA, Hüseyin	Denizli	6	4859
40	ATMACA, Hüseyin	Denizli	6	4988
41	ATMACA, Hüseyin	Denizli	6	5160
30	AYBAR, Mehmet Ali	Ankara	4	2361
33	AYBAR, Mehmet Ali	İstanbul	5	3358
29	AYBAR, Raif	Ankara	3	1995
31	AYDAR, Mehmet Sıddık	Bingöl	4	2765
27	AYDAR, Sıddık	Bingöl	3	1661
28	AYDINÇER, Hilmi	Aydın	3	1835
27	AYDINGER, Hilmi	Aydın	3	1698
15	AYDINLI, Reşat	Denizli	1	467
9	AYKAÇ, Fazıl Ahmed	Elaziz	1	289
10	AYKAÇ, Fazıl Ahmed	Elazığ	1	306
12	AYKAÇ, Fazıl Ahmed	Elazığ	1	342
15	AYKAÇ, Fazıl Ahmed	Diyarbakır	1	452
16	AYKAÇ, Fazıl Ahmed	Diyarbakır	1	524
58	AYKAN, Asım	Trabzon	10	8065
38	AYKAN, Cevdet	Tokat	6	4565
41	AYKAN, Cevdet	Tokat	6	5191
42	AYKAN, Cevdet	Tokat	6	5492
16	BABAN, Cihad	İstanbul	1	514
19	BABAN, Cihad	İzmir	2	812

28	BAĞCIOĞLU, Kemal	Maraş	3	1839	
32	BAĞCIOĞLU, Kemal	Çanakkale	4	3110	
60	BAHÇELİ, Devlet	Osmaniye	10	8249	
61	BAHÇELİ, Devlet	Osmaniye	10	8372	
27	BAKİ, Haluk Nur	Afyon Karahisar	3	1685	
28	BAKİ, Haluk Nur	Afyon Karahisar	3	1833	
28	BAKİ, Haluk Nur	Afyon Karahisar	3	1924	
43	BAKKALBAŞI, Erdoğan	Konya	7	5884	
15	BANGUOĞLU, Tahsin	Bingöl	1	465	
16	BANGUOĞLU, Tahsin	Bingöl	1	542	
27	BANGUOĞLU, Tahsin	Edirne	3	1534	
11	BARKIN, Ruşeni	Samsun	1	327	
15	BARLAS, Cemil Sait	Gazianteb	1	464	
19	BARUTÇU, Faik Ahmed	Trabzon	2	760	
19	BARUTÇU, Faik Ahmed	Trabzon	2	762	
20	BARUTÇU, Faik Ahmed	Trabzon	2	930	
20	BARUTÇU, Faik Ahmed	Trabzon	2	992	
23	BARUTÇU, Faik Ahmed	Ankara	2	1210	
19	BAŞAR, Ahmet Hamdi	İstanbul	2	807	
52	BAŞEĞMEZ, Mukadder	İstanbul	9	7127	
41	BATTAL, Şener	Konya	6	5308	
43	BATUM, Mehmet Sıtkı	İstanbul	7	5832	
18	BATUR, Subhi	Sinob	1	709	
9	BAYAR, Celal	İzmir	Başvekil	1	255
9	BAYAR, Celal	İzmir	Başvekil	1	272
9	BAYAR, Celal	İzmir	Başvekil	1	291
10	BAYAR, Celal	İzmir	Başvekil	1	301
10	BAYAR, Celal	İzmir	Başvekil	1	308
37	BAYAR, Nuri	Sakarya	5	4210	
27	BAYDUR, Hilmi	Muğla	3	1687	
46	BAYEZİT, M. Turan	İzmir	7	6256	
15	BAYİZİT, Kemali	Maraş	1	469	
50	BAYKAL, Deniz	Antalya	8	6807	
51	BAYKAL, Deniz	Antalya	8	6996	
51	BAYKAL, Deniz	Antalya	8	7033	

52	BAYKAL, Deniz	Antalya	Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yrd.	9	7148
53	BAYKAL, Deniz	Antalya		9	7298
53	BAYKAL, Deniz	Antalya		9	7354
54	BAYKAL, Deniz	Antalya		9	7427
55	BAYKAL, Deniz	Antalya		9	7601
58	BAYKAL, Deniz	Antalya		10	8019
23	BAYKAM, Suphi	Adana		2	1284
42	BAYKARA, Zeyyat	C.S.Ü.		6	5437
43	BAYKARA, Zeyyat	C.S.Ü.		7	5824
34	BAYSOY, Fehmi	Erzincan		5	3599
21	BAYUR, Hikmet	Manisa		2	1036
22	BAYUR, Hikmet	Manisa		2	1128
22	BAYUR, Hikmet	Manisa		2	1173
23	BAYUR, Hikmet	Manisa		2	1286
53	BEDÜK, Saffet Arıkan	Ankara		9	7315
55	BEDÜK, Saffet Arıkan	Ankara		9	7740
55	BEDÜK, Saffet Arıkan	Ankara		9	7744
26	BEKATA, Hıfzı Oğuz	Ankara		3	1378
29	BEKATA, Hıfzı Oğuz	Ankara		3	2141
30	BEKATA, Hıfzı Oğuz	Ankara		4	2241
32	BEKATA, Hıfzı Oğuz	Ankara		4	3116
33	BEKATA, Hıfzı Oğuz	Ankara		5	3362
35	BEKATA, Hıfzı Oğuz	Ankara		5	3758
3	BELLİOĞLU, Hüseyin Ali	İstanbul	Başvekil	1	110
A	BELLİOĞLU, Hüseyin Sırrı	İzmit		1	19
A	BELLİOĞLU, Hüseyin Sırrı	İzmit		1	24
7	BELLİOĞLU, Hüseyin Sırrı	Kocaeli		1	219
20	BERKOK, İsmail	Kayseri		2	947
28	BETİL, Zihni	Tokat		3	1875
29	BETİL, Zihni	Tokat		3	2129
27	BİLGEHAN, Cihat	Balıkesir		3	1675
27	BİLGEHAN, Cihat	Balıkesir		3	1710
28	BİLGEHAN, Cihat	Balıkesir		3	1778
28	BİLGEHAN, Cihat	Balıkesir		3	1811

28	BİLGEHAN, Cihat	Balıkesir	3	1926
37	BİLGEHAN, Cihat	Balıkesir	5	4165
50	BİLGET, Tunç	Aydın	8	6830
27	BİLGİN, Turhan	Erzurum	3	1683
28	BİNAY, Şadi	Bilecik	3	1846
18	BORAN, Mehmet Kamil	Mardin	1	710
55	BOSTANCIOĞLU, Metin	Sinop	9	7619
19	BOYACIGİLLER, Abdürrahman	Zonguldak	2	820
19	BOYACIGİLLER, Abdürrahman	Zonguldak	2	872
37	BOZATLI, Vahit	Sivas	5	4172
27	BOZBEYLİ, Ferruh	İstanbul	3	1583
27	BOZBEYLİ, Ferruh	İstanbul	3	1708
34	BOZBEYLİ, Ferruh	İstanbul	5	3485
36	BOZBEYLİ, Ferruh	İstanbul	5	3823
38	BOZBEYLİ, Ferruh	İstanbul	6	4423
38	BOZBEYLİ, Ferruh	İstanbul	6	4461
18	BOZCA, Hazım	Afyon Karahisar	1	690
26	BOZCALI, Ömer Lütfi	İzmir	3	1396
60	BOZDAĞ, Bekir	Yozgat	10	8213
6	BOZKURT, Mahmud Esad	İzmir	1	196
47	BOZKURT, Yasin	Kars	8	6356
19	BÖLÜKBAŞI, Osman	Kırşehir	2	778
20	BÖLÜKBAŞI, Osman	Kırşehir	2	970
21	BÖLÜKBAŞI, Osman	Kırşehir	2	1045
22	BÖLÜKBAŞI, Osman	Kırşehir	2	1110
27	BÖLÜKBAŞI, Osman	Ankara	Millet Partisi Genel Başkanı	3 1590
27	BÖLÜKBAŞI, Osman	Ankara	Millet Partisi Genel Başkanı	3 1629
27	BÖLÜKBAŞI, Osman	Ankara	Millet Partisi Genel Başkanı	3 1704
29	BÖLÜKBAŞI, Osman	Ankara	3	1964
29	BÖLÜKBAŞI, Osman	Ankara	3	2003
29	BÖLÜKBAŞI, Osman	Ankara	3	2014
29	BÖLÜKBAŞI, Osman	Ankara	3	2062
59	BÖLÜNMEZ, Süleyman	Mardin	10	8176

52	BÜTÜN, Esat	Kahramanmaraş		9	7191
45	CALP, Necdet	Ankara		7	6042
45	CALP, Necdet	Ankara		7	6045
58	CANİKLİ, Nurettin	Giresun		10	8051
60	CANİKLİ, Nurettin	Giresun		10	8278
61	CANİKLİ, Nurettin	Giresun		10	8420
46	CANVER, Cüneyt	Adana		7	6274
37	CEBE, Turgut	Ankara		5	4319
20	CEBESÖY, Ali Fuad	Eskişehir		2	941
3	CEBESÖY, Ali Fuat	Ankara		1	104
4	CEBESÖY, Ali Fuat	Ankara		1	122
8	CEBESÖY, Ali Fuat	Konya	General	1	240
19	CEBESÖY, Ali Fuat	Eskişehir		2	864
A	Celâleddin Arif Bey*	Erzurum		1	18
A	Celâleddin Arif Bey*	Erzurum		1	26
50	CEVHERİ, Necmettin	Şanlıurfa	Devlet Bakanı	8	6765
50	COŞKUN, Kadir Ramazan	İstanbul		8	6871
26	COŞKUNOĞLU, Kamil	Uşak		3	1385
26	ÇAĞA, Esat	C.S.Ü.		3	1380
14	ÇAĞLAR, Behçet Kemal	Erzincan		1	399
15	ÇAĞLAR, Behçet Kemal	Erzincan		1	445
18	ÇAĞLAR, Behçet Kemal	Erzincan		1	693
26	ÇAĞLAYANGİL, İbrahim Sabri	Bursa		3	1390
28	ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri	Bursa		3	1868
32	ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri	C.S. Bursa Ü.	Dışişleri Bakanı	4	3035
37	ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri	Bursa		5	4241
37	ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri	Bursa		5	4293
38	ÇAĞLAYANGİL, İhsan Sabri	Bursa		6	4558
55	ÇAKAN, Zeki	Bartın		9	7741
C	ÇAKMAK, Fevzi	Kozan		1	
48	ÇALOĞLU, Bahattin	Artvin		8	6504
41	ÇELEBİ, Hüsamettin	C.S.Ü.		6	5201
57	ÇELEBİ, Işın	İzmir		10	7943
52	ÇELİK, İbrahim Halil	Şanlıurfa		9	7176
59	ÇELİK, Ömer	Adana		10	8146

61	ÇELİK, Ömer	Adana		10	8394
23	ÇELİKBAŞ, Fethi	Burdur		2	1214
23	ÇELİKBAŞ, Fethi	Burdur		2	1241
29	ÇELİKBAŞ, Fethi	Burdur		3	2101
37	ÇELİKBAŞ, Fethi	C.S.Ü.		5	4316
39	ÇELİKBAŞ, Fethi	C.S.Ü.		6	4829
40	ÇELİKBAŞ, Fethi	C.S.Ü.		6	5024
41	ÇELİKBAŞ, Fethi	C.S.Ü.		6	5194
46	ÇETİN, Hikmet	Diyarbakır		7	6277
16	ÇEVİK, İsmail Hakkı	Eskişehir		1	507
17	ÇEVİK, İsmail Hakkı	Eskişehir		1	592
17	ÇEVİK, İsmail Hakkı	Eskişehir		1	635
17	ÇINAR, Ahmet Ali	Burdur		1	652
3	ÇINAR, Vasıf	Saruhan		1	109
59	ÇİÇEK, Cemil	Ankara	Adalet Bakanı	10	8164
50	ÇİLLER, Tansu	İstanbul	Başbakan	8	6733
50	ÇİLLER, Tansu	İstanbul	Başbakan	8	6881
50	ÇİLLER, Tansu	İstanbul	Başbakan	8	6906
51	ÇİLLER, Tansu	İstanbul	Başbakan	8	6922
51	ÇİLLER, Tansu	İstanbul	Başbakan	8	7013
51	ÇİLLER, Tansu	İstanbul	Başbakan	8	7051
52	ÇİLLER, Tansu	İstanbul	Başbakan	9	7067
52	ÇİLLER, Tansu	İstanbul	Başbakan	9	7193
57	ÇİLLER, Tansu	İstanbul		10	7925
6	ÇİNER, Remzi	Sivas		1	197
23	ÇOPUROĞLU, Hayri	Kırşehir		2	1235
31	ÇUMRALI, Sedat	Konya		4	2775
31	ÇUMRALI, Sedat	Konya		4	2776
48	DALDAL, Raşit	Niğde		8	6470
15	DAY, Sırrı	Trabzon		1	473
42	DELİVELİ, Mustafa	Hatay		6	5444
34	DEMİR, Kemal	Bolu		5	3511
27	DEMİR, Mehmet Ali	Tunceli		3	1522
28	DEMİR, Mehmet Ali	Tunceli		3	1903
30	DEMİR, Mehmet Ali	Tunceli		4	2261

21	DEMİRAÇ, Nuri	Sivas		2	1064
42	DEMİRAYAK, Sadettin	Aydın		6	5508
30	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2176
30	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2269
30	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2491
30	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2510
30	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2577
31	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2592
31	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2725
31	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2801
31	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2844
31	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2874
31	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2925
32	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2938
32	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	2990
32	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	3184
32	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	3238
32	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	4	3253
37	DEMİREL, Süleyman	Isparta		5	4007
37	DEMİREL, Süleyman	Isparta		5	4234
38	DEMİREL, Süleyman	Isparta		6	4464
41	DEMİREL, Süleyman	Isparta		6	5102
41	DEMİREL, Süleyman	Isparta		6	5244
41	DEMİREL, Süleyman	Isparta		6	5297
41	DEMİREL, Süleyman	Isparta		6	5352
41	DEMİREL, Süleyman	Isparta		6	5382
43	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	7	5586
43	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	7	5747
43	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	7	5885
43	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	7	5932
46	DEMİREL, Süleyman	Isparta		7	6143
48	DEMİREL, Süleyman	Isparta		8	6439
49	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	8	6567
49	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	8	6681
49	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	8	6707

39	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	6	4607
39	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	6	4737
39	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	6	4833
39	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	6	4891
39	DEMİREL, Süleyman	Isparta	Başbakan	6	4926
16	DEMİRELLİ, Fuad Hulusi	İstanbul		1	520
17	DEMİRELLİ, Fuad Hulusi	İstanbul		1	649
17	DEMİRELLİ, Fuad Hulusi	İstanbul		1	655
60	DEMİRTAŞ, Selahattin	Diyarbakır		10	8208
33	DENGİZ, Orhan	Uşak		5	3325
34	DENGİZ, Orhan	Uşak		5	3518
35	DENGİZ, Orhan	Uşak		5	3681
34	DİKEÇLİGİL, Hüseyin	Kayseri		5	3587
26	DİKEÇLİGİL, Hüsnü	Kayseri		3	1368
27	DİKEÇLİGİL, Hüsnü	Kayseri		3	1563
28	DİKEÇLİGİL, Hüsnü	Kayseri		3	1891
29	DİKEÇLİGİL, Hüsnü	Kayseri		3	2133
36	DİKEÇLİGİL, Hüsnü	Kayseri		5	3942
37	DİKEÇLİGİL, Hüsnü	Kayseri		5	4304
38	DİKEÇLİGİL, Hüsnü	Kayseri		6	4554
18	DİLEMRE, Dr. Saim Ali	Rize		1	730
15	DİLEMRE, Said Ali	Rize		1	462
28	DİLER, Nihat	Erzurum		3	1826
28	DİNÇER, Hasan	Afyon Karahisar		3	1795
28	DİZMAN, H. Ali	Tokat		3	1771
53	DOĞAN, Abdullah Aykon	Isparta		9	7324
19	DOĞAN, Avni	Yozgad		2	829
23	DOĞAN, Avni	Ankara		2	1291
A	DOĞRUYOL, Mustafa Taki	Sivas		1	16
28	DORMAN, Zekai	İstanbul		3	1752
36	DURAKOĞLU, Ahmet	Sivas		5	3835
36	DURAKOĞLU, Ahmet	Sivas		5	3878
37	DURAKOĞLU, Ahmet	Sivas		5	4228
34	DURUL, Mehmet Emin	Denizli		5	3545
22	DÜLGER, Bahadır	Erzurum		2	1120

15	DÜŞÜNSEL, Feridun Fikri	Bingöl		1	468
15	DÜŞÜNSEL, Feridun Fikri	Bingöl		1	473
16	DÜŞÜNSEL, Feridun Fikri	Tunceli		1	499
19	DÜŞÜNSEL, Feridun Fikri	Bingöl		2	864
19	DÜŞÜNSEL, Feridun Fikri	Bingöl		2	890
35	ECEVİT, Bülent	Zonguldak		5	3670
37	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	5	3983
37	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	5	4179
37	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	5	4324
38	ECEVİT, Bülent	Zonguldak		6	4406
40	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	4940
40	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	5029
40	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	5060
40	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	5076
42	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	5395
42	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	5516
42	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	5560
42	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	5562
42	ECEVİT, Bülent	Zonguldak	Başbakan	6	5573
49	ECEVİT, Bülent	Zonguldak		8	6672
53	ECEVİT, Bülent	İstanbul		9	7253
54	ECEVİT, Bülent	İstanbul		9	7457
56	ECEVİT, Bülent	İstanbul	Başbakan	10	7770
56	ECEVİT, Bülent	İstanbul	Başbakan	10	7834
56	ECEVİT, Bülent	İstanbul	Başbakan	10	7855
57	ECEVİT, Bülent	İstanbul	Başbakan	10	7886
57	ECEVİT, Bülent	İstanbul	Başbakan	10	7964
57	ECEVİT, Bülent	İstanbul	Başbakan	10	7982
55	ECEVİT, Bülent	İstanbul	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	9	7687
27	EGE, İskender Cenap	Aydın		3	1515
27	EGE, İskender Cenap	Aydın		3	1568
30	EGE, İskender Cenap	Aydın		4	2264
33	EGE, İskender Cenap	Aydın		5	3414
39	EGE, İskender Cenap	Aydın		6	4832

59	EKREN, Nazım	İstanbul		10	8154
8	ELGÜN, Nakiye	Erzurum		1	244
20	EMEÇ, Selim Ragıp	Bursa		2	966
56	EMMİÖĞLU, Kahraman	Gaziantep		10	7845
39	EMRE, Süleyman Arif	İstanbul		6	4711
51	ER, Ali	İçel		8	7041
38	ERBAKAN, Necmettin	Konya		6	4427
43	ERBAKAN, Necmettin	Konya		7	5608
49	ERBAKAN, Necmettin	Konya		8	6604
50	ERBAKAN, Necmettin	Konya		8	6766
54	ERBAKAN, Necmettin	Konya	Başbakan	9	7406
54	ERBAKAN, Necmettin	Konya	Başbakan	9	7515
54	ERBAKAN, Necmettin	Konya	Başbakan	9	7553
51	ERCAN, Nevzat	Sakarya		8	6945
56	ERCAN, Nevzat	Sakarya		10	7786
42	ERDEM, Ali Naili	İzmir		6	5541
43	ERDEM, Tarhan	İstanbul		7	5778
27	ERDEMİR, Memduh	Kırşehir		3	1655
27	ERDEMİR, Memduh	Kırşehir		3	1705
42	ERDİNÇ, Mevlüt Güngör	Yozgat		6	5568
59	ERDOĞAN, Recep Tayyip	Siirt	Başbakan	10	8094
59	ERDOĞAN, Recep Tayyip	Siirt	Başbakan	10	8181
60	ERDOĞAN, Recep Tayyip	İstanbul	Başbakan	10	8220
60	ERDOĞAN, Recep Tayyip	İstanbul	Başbakan	10	8297
60	ERDOĞAN, Recep Tayyip	İstanbul	Başbakan	10	8314
61	ERDOĞAN, Recep Tayyip	İstanbul	Başbakan	10	8338
61	ERDOĞAN, Recep Tayyip	İstanbul	Başbakan	10	8407
61	ERDOĞAN, Recep Tayyip	İstanbul	Başbakan	10	8426
50	EREK, Ali Şevki	Tokat		8	6838
20	ERENER, Muhiddin	İzmir		2	952
32	EREZ, Mesut	Kütahya	Maliye Bakanı	4	3233
49	ERGEZEN, Zeki	Bitlis		8	6701
38	ERGİN, Süleyman E.	Yozgat		6	4562
60	ERGÜN, Nihat	Kocaeli		10	8285
58	ERİ, Nihat	Mardin		10	8053

16	ERİM, Nihat	Kocaeli		1	548
28	ERİM, Nihat	Kocaeli		3	1847
28	ERİM, Nihat	Kocaeli		3	1927
33	ERİM, Nihat	Kocaeli	Başbakan	5	3269
33	ERİM, Nihat	Kocaeli	Başbakan	5	3347
33	ERİM, Nihat	Kocaeli	Başbakan	5	3412
33	ERİM, Nihat	Kocaeli	Başbakan	5	3442
33	ERİM, Nihat	Kocaeli	Başbakan	5	3455
34	ERİM, Nihat	Kocaeli		5	3470
34	ERİM, Nihat	Kocaeli		5	3533
34	ERİM, Nihat	Kocaeli		5	3599
34	ERİM, Nihat	Kocaeli		5	3618
36	ERİM, Nihat	C.S.Ü.		5	3910
37	ERİM, Nihat	C.S.Ü.		5	4269
38	ERİM, Nihat	C.S.Ü.		6	4520
38	ERİM, Nihat	C.S.Ü.		6	4551
38	ERİM, Nihat	C.S.Ü.		6	4553
39	ERİM, Nihat	C.S.Ü.		6	4835
40	ERİM, Nihat	C.S.Ü.		6	4981
41	ERİM, Nihat	C.S.Ü.		6	5138
39	ERİŞ, Raif	Balıkesir		6	4879
27	EROĞAN, Kadri	Urfa		3	1665
19	EROZAN, Ağâh	Bursa		2	850
44	ERSİN, Nurettin	M.G.K Üyesi		7	5965
28	ERTEM, İlhami	Edirne		3	1843
29	ERTEM, İlhami	Edirne		3	2023
39	ERTEM, İlhami	Edirne		6	4694
41	ERTEM, İlhami	Edirne		6	5310
26	ERTUĞ, Celal	Elazığ		3	1389
27	ERTUĞ, Celal	Elazığ		3	1571
27	ERTUNGA, Arif	İzmir		3	1664
37	ERVERDİ, Selçuk	Erzurum		5	4158
37	ERVERDİ, Selçuk	Erzurum		5	4218
37	ERVERDİ, Selçuk	Erzurum		5	4228
40	ESATOĞLU, Fevzi Hakkı	İstanbul		6	5018

31	ESATOĞLU, Selahattin Hakkı	Nevşehir		4	2714
17	ESEN, Ali Rıza	Siird		1	620
26	EYİDOĞAN, Akif	Zonguldak	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	3	1402
40	FEYYAT, Mehmet	İstanbul		6	5002
23	FEYZİOĞLU, Turhan	Sivas		2	1255
26	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri	Devlet Bakanı	3	1405
29	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		3	2034
30	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		4	2291
30	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		4	2447
30	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		4	2497
30	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		4	2570
31	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		4	2636
32	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		4	2956
32	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		4	3047
32	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		4	3107
33	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		5	3293
34	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		5	3503
37	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		5	4089
37	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		5	4153
37	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri		5	4211
39	FEYZİOĞLU, Turhan	Kayseri	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6	4777
58	FIRAT, Dengir Mir Mehmet	Mersin		10	8042
27	GEBOLOĞLU, Cevdet	Bitlis		3	1557
28	GEBOLOĞLU, Cevdet	Bitlis		3	1911
16	GEDİK, Hakkı	Kütahya		1	510
17	GEDİK, Hakkı	Kütahya		1	609
19	GEDİK, Hakkı	Kütahya		2	842
23	GEDİK, Namık	Aydın	Dahiliye Vekili	2	1275
46	GENÇ, Kamer	Tunceli		7	6260
48	GENÇ, Kamer	Tunceli		8	6439
49	GENÇ, Kamer	Tunceli		8	6665
57	GENÇ, Kamer	Tunceli		10	7959
60	GENÇ, Kamer	Tunceli		10	8208

60	GENÇ, Kamer	Tunceli	10	8291	
61	GENÇ, Kamer	Tunceli	10	8403	
37	GENÇ, Süleyman	İzmir	5	4150	
40	GENÇ, Süleyman	İzmir	6	5071	
27	GENER, İzzet	Niğde	3	1518	
28	GENER, İzzet	Niğde	3	1857	
26	GERGER, Vasfi	Urfa	3	1383	
15	GERMEN, Mazhar	Aydın	1	475	
16	GERMEN, Mazhar	Aydın	1	537	
26	GİRAY, Rasim	Elazığ	3	1377	
26	GİRİTLİOĞLU, Fahir	Edirne	3	1445	
27	GİRİTLİOĞLU, Fahir	Edirne	3	1680	
57	GÖKBULUT, Nihat	Kırıkkale	10	7957	
55	GÖKDEMİR, Ayvaz	Kayseri	9	7632	
13	GÖKER, Ali Muzaffer	Konya	1	368	
14	GÖKER, Ali Muzaffer	Konya	1	399	
51	GÖKTAŞ, Kemalettin	Trabzon	8	7034	
52	GÖKTAŞ, Kemalettin	Trabzon	9	7185	
53	GÖKTAŞ, Kemalettin	Trabzon	9	7357	
13	GÖKTEPE, Nuri	Aydın	1	375	
53	GÖNENSAY, Emre	Antalya	9	7378	
55	GÖZLÜKAYA, Mehmet	Denizli	9	7719	
56	GÖZLÜKAYA, Mehmet	Denizli	10	7816	
56	GÜL, Abdullah	Kayseri	10	7822	
58	GÜL, Abdullah	Kayseri	Başbakan	10	7996
58	GÜL, Abdullah	Kayseri	Başbakan	10	8056
58	GÜL, Abdullah	Kayseri	Başbakan	10	8070
15	GÜLEK, Kasım	Seyhan	1	446	
33	GÜLEK, Kasım	C.S.Ü.	5	3419	
33	GÜLEK, Kasım	C.S.Ü.	5	3437	
27	GÜLER, Şevki	Afyon Karahisar	3	1662	
27	GÜLEY, Ferda	Ordu	3	1585	
58	GÜLLE, Akif	Amasya	10	8038	
36	GÜMÜŞOĞLU, O. Zeki	İstanbul	5	3936	
31	GÜMÜŞOĞLU, Osman Seki	İstanbul	4	2858	

27	GÜMÜŞPALA, Ragıp	İzmir	Adalet Partisi Genel Başkanı	3	1607
28	GÜMÜŞPALA, Ragıp	İzmir		3	1794
18	GÜNALTAY, Şemsettin	Sivas	Başbakan	1	680
18	GÜNALTAY, Şemsettin	Sivas	Başbakan	1	731
31	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		4	2768
31	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		4	2771
31	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		4	2804
32	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		4	3164
36	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		5	3892
37	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		5	4271
37	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		5	4293
37	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		5	4294
39	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		6	4782
39	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		6	4829
38	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		6	4540
38	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		6	4552
38	GÜNDOĞAN, Fikret	İstanbul		6	4565
42	GÜNER, Ağâh Oktay	Konya		6	5535
42	GÜNEŞ, Hasan Fehmi	Sakarya		6	5475
22	GÜNEŞ, Turan	Kocaeli		2	1134
38	GÜNEŞ, Turan	Kocaeli		6	4502
48	GÜRBÜZ, Özer	Sinop		8	6509
16	GÜRELİ, Recai	Tokad		1	529
26	GÜRKAN, Ahmet	Konya		3	1463
49	GÜRKAN, Aydın Güven	İçel		8	6625
50	GÜRKAN, Aydın Güven	İçel		8	6788
24	GÜRSEL, Cemal		Başbakan	2	1306
40	GÜVEN, Hasan	Trabzon		6	5006
42	GÜVEN, Hasan	Trabzon		6	5505
43	GÜVEN, Hasan	Trabzon		7	5880
30	GÜVEN, Muhiddin	İstanbul		4	2412
30	GÜVEN, Muhiddin	İstanbul		4	2569
29	GÜZEY, Baki	Bursa		3	2145
30	GÜZEY, Baki	Bursa		4	2257

52	HACALOĞLU, Algan	İstanbul	9	7098
27	HACIBALOĞLU, Osman	Tokat	3	1546
38	HATİBOĞLU, Yasin	Çorum	6	4513
42	HATİP, Ahmet Remzi	Konya	6	5512
26	HAZER, Mehmet	Kars	3	1340
29	HAZER, Mehmet	Kars	3	2107
31	HAZER, Mehmet	Kars	4	2859
33	HAZER, Mehmet	Kars	5	3431
34	HAZER, Mehmet	Kars	5	3562
35	HAZER, Mehmet	Kars	5	3723
31	HAZERDAĞLI, Salim	Elazığ	4	2862
39	HAZERDAĞLI, Salim	Elazığ	6	4862
38	IRMAK, Sadi	C.S.Ü.	Başbakan	6
38	IRMAK, Sadi	C.S.Ü.	Başbakan	6
38	IRMAK, Sadi	C.S.Ü.	Başbakan	6
38	IRMAK, Sadi	C.S.Ü.	Başbakan	6
59	IŞIK, Ahmet	Konya	10	8161
47	IŞIKLAR, Fehmi	Bursa	8	6382
15	İÇÖZ, Sırrı	Yozgad	1	431
15	İÇÖZ, Sırrı	Yozgad	1	456
15	İDİL, Kamil	Maraş	1	463
41	İLDAN, Hasan	Elazığ	6	5212
41	İLHAN, İsmail	Muş	6	5206
41	İNAN, Kamran	Bitlis	6	5178
52	İNAN, Kamran	Bitlis	9	7079
57	İNAN, Kamran	Van	10	7936
37	İNAN, Kâmrân	Bitlis	5	4308
11	İNCE, Refik	Manisa	1	322
11	İNCE, Refik	Manisa	1	328
12	İNCE, Refik	Manisa	1	343
A	İNCE, Refik Şevket	Saruhan	1	24
B	İNCE, Refik Şevket	Saruhan	1	39
8	İNCE, Refik Şevket	Manisa	1	239
19	İNCEDAYI, Cevdet Kerim	Sinob	2	867
26	İNCİ, Tevfik	Zonguldak	3	1376

33	İNKAYA, Cemalettin	Balıkesir		5	3392
46	İNÖNÜ, Erdal	İzmir		7	6172
46	İNÖNÜ, Erdal	İzmir		7	6267
47	İNÖNÜ, Erdal	İzmir		8	6329
48	İNÖNÜ, Erdal	İzmir		8	6453
1	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	85
4	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	122
4	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	123
4	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	124
5	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	133
5	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	136
6	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	145
6	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	181
6	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	203
7	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	217
7	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	224
8	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	235
8	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başvekil	1	243
22	İNÖNÜ, İsmet	Malatya		2	1096
22	İNÖNÜ, İsmet	Malatya		2	1181
23	İNÖNÜ, İsmet	Malatya		2	1216
26	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1326
26	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1408
26	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1454
26	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1465
27	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1485
27	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1575
27	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1699
27	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1716
28	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1734
28	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1786
28	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1807
28	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1882
29	İNÖNÜ, İsmet	Malatya	Başbakan	3	1932
29	İNÖNÜ, İsmet	Malatya		3	1974

32	İNÖNÜ, İsmet	Malatya		4	2977
33	İNÖNÜ, İsmet	Malatya		5	3287
33	İŞMEN, F. Hikmet	Kocaeli		5	3425
35	İŞMEN, Fatma Hikmet	Kocaeli		5	3763
31	İŞMEN, Hikmet	Kocaeli		4	2864
32	İŞMEN, Hikmet	Kocaeli		4	3177
34	İŞMEN, Hikmet	Kocaeli		5	3591
36	İŞMEN, Hikmet	Kocaeli		5	3939
39	İŞMEN, Hikmet	Kocaeli		6	4887
39	KABAY, Ekrem	Burdur		6	4868
46	KALEMLİ, Mustafa	Kütahya	İçişleri Bakanı	7	6273
46	KALEMLİ, Mustafa	Kütahya	İçişleri Bakanı	7	6278
37	KALPAKLIOĞLU, Hüseyin	Kayseri		5	4322
19	KAPANİ, Osman	İzmir		2	825
20	KAPANİ, Osman	İzmir		2	962
26	KAPANLI, Turhan	Sakarya		3	1399
28	KAPANLI, Turhan	Sakarya		3	1864
30	KAPANLI, Turhan	Sakarya		4	2255
6	KAPLAN, Mehmet Rasih	Antalya		1	196
12	KAPLAN, Rasih	Antalya		1	346
13	KAPLAN, Rasih	Antalya		1	369
15	KAPLAN, Rasih	Antalya		1	451
55	KAPUSUZ, Salih	Kayseri		9	7734
43	KARACA, Gıyasettin	Erzurum		7	5730
31	KARAKAPICI, İbrahim Etem	Urfa		4	2824
18	KARAKAYA, Fahri	Elazığ		1	707
53	KARAKOYUNLU, Yılmaz	İstanbul		9	7284
56	KARAKOYUNLU, Yılmaz	İstanbul		10	7810
26	KARAKURT, Esat Mahmut	Urfa		3	1392
43	KARAMAN, Salih Suphi	Tabii Üye		7	5784
29	KARAMAN, Suphi	Tabii Üye		3	2159
42	KARAMOLLAOĞLU, Temel	Sivas		6	5549
43	KARAMULLAOĞLU, M. Şebip	Bursa		7	5873
34	KARAOSMANOĞLU, Oral	Manisa		5	3597
41	KARAOSMANOĞLU, Oral	Manisa		6	5144

26	KARASAPAN, Celal Tevfik	Afyon Karahisar	3	1342
28	KARASAPAN, Celal Tevfik	Afyon Karahisar	3	1862
26	KARAVELİOĞLU, Kamil	Tabii Üye	3	1360
33	KARAVELİOĞLU, Kamil	Tabii Üye	5	3367
40	KARAVELİOĞLU, Kamil	Tabii Üye	6	4971
56	KARAYTUĞ, Tuncay	Adana	10	7848
55	KAVUNCU, Orhan	Adana	9	7731
6	KAYA, Mehmet Şükrü	Muğla Dahiliye Vekili	1	167
52	KAYALAR, Lutfullah	Yozgat	9	7087
54	KAYALAR, Lutfullah	Yozgat	9	7540
31	KAYALAR, Şeref	Bursa	4	2773
50	KAZAN, Şevket	Kocaeli	8	6904
53	KAZAN, Şevket	Kocaeli	9	7251
28	KILIÇ, İlyas	Samsun	3	1832
36	KILIÇ, Selahattin	Adana	5	3849
60	KILIÇDAROĞLU, Kemal	İstanbul	10	8267
61	KILIÇDAROĞLU, Kemal	İstanbul	10	8380
9	KILIÇOĞLU, Hakkı	Muş	1	287
27	KILIÇOĞLU, İ. Etem	Giresun	3	1690
28	KILIÇOĞLU, İ. Etem	Giresun	3	1849
29	KILIÇOĞLU, İ. Etem	Giresun	3	2023
30	KILIÇOĞLU, İ. Etem	Giresun	4	2488
28	KIRAY, Rauf	Kütahya	3	1818
27	KIRCA, Coşkun	İstanbul	3	1620
27	KIRCA, Coşkun	İstanbul	3	1704
52	KIRCA, Coşkun	İstanbul Devlet Bakanı	9	7175
27	KIRAY, Rauf	Kütahya	3	1657
8	KİTAPÇI, Hüsnü	Muğla	1	241
10	KİTAPÇI, Hüsnü	Muğla	1	307
11	KİTAPÇI, Hüsnü	Muğla	1	325
15	KOCAGÜNEY, Vehbi	Erzurum	1	458
18	KOCAGÜNEY, Vehbi	Erzurum	1	730
59	KOÇ, Haluk	Samsun	10	8136
30	KOÇAŞ, Sadi	C.S.Ü.	4	2213
A	KOÇOĞLU, Mehmet Şükrü	A.Karahisar	1	18

45	KONUKMAN, Recep Ercüment	İstanbul	7	6013
32	KOR, Orhan	İzmir	4	3222
A	KORALTAN, Refik	Konya	1	13
3	KORALTAN, Refik	Konya	1	102
3	KORALTAN, Refik	Konya	1	104
15	KORALTAN, Refik	İçel	1	432
35	KORKMAZCAN, Hasan	Denizli	5	3651
37	KORKMAZCAN, Hasan	Denizli	5	4067
37	KORKMAZCAN, Hasan	Denizli	5	4215
37	KORKMAZCAN, Hasan	Denizli	5	4231
34	KORUTÜRK, Fahri	C.S.Ü.	5	3558
35	KORUTÜRK, Fahri	C.S.Ü.	5	3733
29	KÖK, Enver	C.S.Ü.	3	2118
52	KÖKLÜ, Ural	Uşak	9	7108
26	KÖKSAL, Osman	Tabii Üye	3	1387
29	KÖKSAL, Osman	C.S.Ü.	3	2111
18	KÖNİ, Osman Nuri	İstanbul	1	683
16	KÖPRÜLÜ, Fuad	İstanbul	1	560
20	KÖPRÜLÜ, Fuad	İstanbul	Dışışleri Bakanı	2
15	KÖPRÜLÜ, Fuat	İstanbul	1	428
15	KÖPRÜLÜ, Fuat	İstanbul	1	437
57	KÖSE, İsmail	Erzurum	10	7904
41	KÖSOĞLU, Nevzat	Erzurum	6	5325
50	KÖYLÜOĞLU, Azimet	Sivas	8	6876
40	KUMAŞ, Rahmi	Trabzon	6	4968
20	KURBANOĞLU, Muzaffer	Manisa	2	965
57	KUTAN, Mehmet Recai	Malatya	10	7914
26	KÜÇÜK, Sami	Tabii Üye	3	1353
27	KÜÇÜKTEPEPINAR, Melih KemalAdana		3	1711
27	KÜÇÜKTEPEPINAR, Melih KemalAdana		3	1718
22	KÜHREVİ, Kasım	Ağrı	2	1136
27	KÜRŞAT, Nihat	İzmir	3	1676
17	LAÇİN, Şahin	Afyon Karahisar	1	625
33	MADANOĞLU, Cemal	C.S.Ü.	5	3379
54	MALKOÇ, Şeref	Trabzon	9	7442

A	MARŞAN, Emir	Sivas		1	19
28	MELEN, Ferid	Van	Maliye Bakanı	3	1817
32	MELEN, Ferid	Van		4	3224
35	MELEN, Ferit	Van	Başbakan	5	3632
35	MELEN, Ferit	Van	Başbakan	5	3700
35	MELEN, Ferit	Van	Başbakan	5	3771
35	MELEN, Ferit	Van	Başbakan	5	3789
15	MENDERES, Adnan	Kütahya		1	459
16	MENDERES, Adnan	Kütahya		1	493
18	MENDERES, Adnan	Kütahya		1	684
19	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başvekil	2	750
19	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başvekil	2	891
20	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başbakan	2	920
20	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başbakan	2	984
20	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başbakan	2	996
21	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başbakan	2	1010
21	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başbakan	2	1070
22	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başvekil	2	1088
22	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başvekil	2	1145
22	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başvekil	2	1186
23	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başvekil	2	1200
23	MENDERES, Adnan	İstanbul	Başvekil	2	1293
53	MENDERES, Aydın	İstanbul		9	7269
8	MENTEŞE, Halil	İzmir		1	236
9	MENTEŞE, Halil	İzmir		1	284
10	MENTEŞE, Halil	İzmir		1	304
11	MENTEŞE, Halil	İzmir		1	325
32	MENTEŞE, Nahit	Aydın	Ulaştırma Bakanı	4	3231
19	MOCAN, Şevket	Tekirdağ		2	854
6	MUŞ, İlyas Sami	Bitlis		1	201
A	Müfid Marfendin	Kırşehir		1	25
49	MÜFTÜOĞLU, Güneş	Zonguldak		8	6636
52	MÜFTÜOĞLU, Güneş	Zonguldak		9	7112
32	MÜFTÜOĞLU, Sadık Tekin	Zonguldak		4	3096
B	NUR, Rıza	Sinob	Maarif Vekili	1	46

27	ODYAKMAZ, Cevad	Sivas		3	1621
28	ODYAKMAZ, Cevad	Sivas		3	1760
29	ODYAKMAZ, Cevad	Sivas		3	1986
16	OĞUZ, Ahmet	Eskişehir		1	525
26	OĞUZ, Ahmet	İstanbul		3	1421
29	OĞUZ, Ahmet	İstanbul		3	2092
29	OĞUZ, Ahmet	İstanbul		3	2093
38	OĞUZ, Ali	İstanbul		6	4577
17	OĞUZ, Memet	Eskişehir		1	597
39	OĞUZ, Talat	Mardin		6	4675
35	OKTAY, Nebil	Siirt		5	3665
26	OKURER, Cahit	İzmir		3	1397
E	OKYAR, Ali Fethi		Reis	1	65
3	OKYAR, Ali Fethi	İstanbul	Başvekil	1	97
3	OKYAR, Ali Fethi	İstanbul	Başvekil	1	103
6	OKYAR, Ali Fethi	Gümüşhane		1	148
6	OKYAR, Ali Fethi	Gümüşhane		1	190
6	OKYAR, Ali Fethi	Gümüşhane		1	204
27	OKYAYUZ, Cavit	İçel		3	1564
31	OKYAYUZ, Cavit	İçel		4	2694
32	OKYAYUZ, Cavit	İçel		4	3038
30	OMAY, İ. Saffet	Ankara		4	2266
26	OMAY, İbrahim Saffet	Ankara		3	1382
27	OMAY, İbrahim Saffet	Ankara		3	1537
10	ONAT, Naim Hazım	Konya		1	308
15	ORAL, Cavit	Seyhan		1	440
28	ORAL, Cavit	Adana		3	1804
35	ORAL, Hüdai	Denizli		5	3700
16	ORAN, Ekrem	İzmir		1	565
17	ORAN, Ekrem	İzmir		1	649
D	ORBAY, Hüseyin Rauf	Sivas	Reis	1	57
36	ORKUNT, Sezai	İstanbul		5	3817
26	OTAN, Hüseyin	Burdur		3	1362
59	OYAN, Oğuz	İzmir		10	8128
27	ÖKTEM, İbrahim	Bursa		3	1640

40	ÖLÇEN, Ali Nejat	İstanbul		6	5044
41	ÖLÇEN, Ali Nejat	İstanbul		6	5263
57	ÖNAL, Recep	Bursa		10	7954
30	ÖNDER, Faruk	Konya		4	2340
15	ÖRGEEVREN, Süreyya	Balıkesir		1	430
15	ÖRGEEVREN, Süreyya	Balıkesir		1	435
16	ÖRGEEVREN, Süreyya	Balıkesir		1	566
17	ÖRGEEVREN, Süreyya	Balıkesir		1	640
17	ÖRGEEVREN, Süreyya	Balıkesir		1	654
45	ÖZAL, Turgut	Malatya	Başbakan	7	5974
45	ÖZAL, Turgut	Malatya	Başbakan	7	6065
45	ÖZAL, Turgut	Malatya	Başbakan	7	6089
46	ÖZAL, Turgut	İstanbul	Başbakan	7	6106
46	ÖZAL, Turgut	İstanbul	Başbakan	7	6228
46	ÖZAL, Turgut	İstanbul	Başbakan	7	6281
28	ÖZARDA, Reşat	Aydın		3	1836
43	ÖZAYDINLI, İrfan	Balıkesir		7	5726
16	ÖZÇOBAN, Kemal	Afyon Karahisar		1	540
17	ÖZÇOBAN, Kemal	Afyon Karahisar		1	637
33	ÖZDEMİR, Haydar	İstanbul		5	3355
29	ÖZDEN, Ekrem	İstanbul		3	2103
A	ÖZDEŞ, Lütfi Müfid	Kırşehir		1	14
29	ÖZDİLEK, Fahri	Tabii Üye		3	2115
30	ÖZDİLEK, Fahri	Tabii Üye		4	2233
27	ÖZEK, Kadri	İzmir		3	1693
41	ÖZEN, İsmail	Eskişehir		6	5370
42	ÖZEN, İsmail	Eskişehir		6	5554
43	ÖZEN, İsmail	Eskişehir		7	5743
31	ÖZER, Hamdi	Malatya		4	2866
33	ÖZER, Hamdi	Malatya		5	3428
34	ÖZER, Hamdi	Malatya		5	3571
36	ÖZER, Hamdi	Malatya		5	3926
37	ÖZER, Hamdi	Malatya		5	4313
39	ÖZER, Hamdi	Malatya		6	4874
40	ÖZER, Hamdi	Malatya		6	4998

26	ÖZGÜNEŞ, Mehmet	Tabii Üye	3	1364
27	ÖZGÜNEŞ, Mehmet	Tabii Üye	3	1543
6	ÖZKAN, Mustafa Şeref	Burdur İktisat Vekili	1	163
35	ÖZMEN, Abdülkadir	Mardin	5	3718
31	ÖZMEN, Halil	Kırşehir	4	2870
27	ÖZOĞUL, Nazmi	Edirne	3	1696
56	ÖZTEK, Selçuk	Parlamento Dışından Adalet Bakanı	10	7820
29	ÖZTRAK, Orhan	Tekirdağ	3	2098
60	ÖZTÜRK, Harun	İzmir	10	8294
32	ÖZTÜRK, Hüseyin	Sivas	4	3179
33	ÖZTÜRK, Hüseyin	Sivas	5	3420
34	ÖZTÜRK, Hüseyin	Sivas	5	3582
35	ÖZTÜRK, Hüseyin	Sivas	5	3754
36	ÖZTÜRK, Hüseyin	Sivas	5	3932
39	ÖZTÜRK, Hüseyin	Sivas	6	4881
42	ÖZTÜRK, Hüseyin	Sivas	6	5487
43	ÖZTÜRK, Hüseyin	Sivas	7	5862
33	ÖZTÜRK, İbrahim	Maraş	5	3338
43	ÖZTÜRK, İbrahim	Ankara	7	5852
27	ÖZTÜRK, Sami	Muş	3	1678
26	ÖZTÜRKÇİNE, Rifat	İstanbul	3	1400
58	ÖZYÜREK, Mustafa	Mersin	10	8050
59	ÖZYÜREK, Mustafa	Mersin	10	8120
32	PAKSÜT, Emin	Ankara	4	3112
45	PALAOĞLU, Mustafa Kemal	Sivas	7	6082
A	PARS, Muhiddin Baha	Bursa	1	21
B	PARS, Muhiddin Baha	Bursa	1	40
A	PARS, Muhittin Baha	Bursa	1	10
15	PARS, Muhittin Baha	Bursa	1	436
16	PARS, Muhittin Baha	Bursa	1	517
18	PARS, Muhittin Baha	Bursa	1	698
15	PEK, Sedat	Kocaeli	1	434
15	PEKER, Recep	İstanbul Başvekil	1	412
15	PEKER, Recep	İstanbul Başvekil	1	473

15	PEKER, Recep	İstanbul	Başvekil	1	476
16	PEKER, Recep	İstanbul		1	569
16	PEKER, Recep	İstanbul		1	575
32	PIRILTI, Mehmet	Antalya		4	3115
32	PIRILTI, Mehmet	Antalya		4	3138
56	PİRİŞTİNA, Ahmet	İzmir		10	7820
16	POLATKAN, Hasan	Eskişehir		1	532
17	POLATKAN, Hasan	Eskişehir		1	618
42	REİSOĞLU, Safa	C.S.Ü.		6	5497
43	REİSOĞLU, Safa	C.S.Ü.		7	5857
13	SABUNCU, İsmail	Giresun		1	371
28	SAĞLAM, Mehmet	Kayseri		3	1764
46	SAĞLAR, Durmuş Fikri	İçel		7	6269
16	SAKA, Hasan	Trabzon	Başbakan	1	487
16	SAKA, Hasan	Trabzon	Başbakan	1	551
16	SAKA, Hasan	Trabzon	Başbakan	1	577
17	SAKA, Hasan	Trabzon	Başbakan	1	589
17	SAKA, Hasan	Trabzon	Başbakan	1	655
17	SAKA, Hasan	Trabzon	Başbakan	1	666
39	SANLI, Ali	Burdur		6	4730
51	SARAÇLAR, İhsan	Samsun		8	6957
6	SARAÇOĞLU, Mehmet Şükrü	İzmir	Maliye Vekili	1	158
13	SARAÇOĞLU, Şükrü	İzmir	Başvekil	1	359
13	SARAÇOĞLU, Şükrü	İzmir	Başvekil	1	377
14	SARAÇOĞLU, Şükrü	İzmir	Başvekil	1	388
14	SARAÇOĞLU, Şükrü	İzmir	Başvekil	1	401
26	SARIGÖLLÜ, Osman Saim	Aydın		3	1366
27	SARIGÖLLÜ, Osman Saim	Aydın		3	1507
29	SARIGÖLLÜ, Osman Saim	Aydın		3	2119
41	SARİİBRAHİMOĞLU, Kemal	Adana		6	5225
43	SARİİBRAHİMOĞLU, Kemal	Adana		7	5843
19	SAROL, Mükerrerem	İstanbul		2	816
29	SATIR, Kemal	Elazığ		3	2007
29	SATIR, Kemal	Elazığ		3	2095
31	SATIR, Kemal	Adana		4	2675

28	SAVACI, Sabahattin	Gümüşane		3	1845
11	SAYDAM, Refik	İstanbul	Başvekil	1	319
11	SAYDAM, Refik	İstanbul	Başvekil	1	328
12	SAYDAM, Refik	İstanbul	Başvekil	1	340
12	SAYDAM, Refik	İstanbul	Başvekil	1	348
3	SAZAK, Emin	Eskişehir		1	107
12	SAZAK, Emin	Eskişehir		1	346
14	SAZAK, Emin	Eskişehir		1	397
17	SAZAK, Emin	Eskişehir		1	635
41	SAZAK, Gün	TBMM Dışından	Gümrük ve Tekel Bakanı	6	5301
32	SEZGİN, Refet	Çanakkale	Devlet Bakanı	4	3233
37	SEZGİN, Refet	Çanakkale		5	4168
37	SEZGİN, Refet	Çanakkale		5	4170
43	SOMUNCUOĞLU, Sadi	Niğde		7	5682
43	SOMUNCUOĞLU, Sadi	Niğde		7	5704
43	SOMUNCUOĞLU, Sadi	Niğde		7	5728
21	SOMUNCUOĞLU, Server	Sinob		2	1030
21	SOMUNCUOĞLU, Server	Sinob		2	1067
6	SOYDAN, Mahmut	Siirt		1	174
27	SOYER, Ruhi	Niğde		3	1695
17	SOYSAL, Emin	Maraş		1	613
18	SOYSAL, Emin	Maraş		1	723
B	SOYSAL, Ragıp	Kütahya		1	40
16	SÖKMENSÜER, Şükrü	Gümüşane		1	550
36	SÖNMEZ, Şemsettin	Eskişehir		5	3865
56	SÖYLEMEZ, H. Ufuk	İzmir		10	7779
45	SUNALP, Turgut	İzmir		7	6017
20	SÜALP, Mehmet Daim	Siird		2	978
40	SÜKAN, Faruk	Konya		6	5054
41	SÜKAN, Faruk	Konya		6	5344
55	ŞAHİN, Metin	Antalya		9	7624
26	ŞAHİNGİRAY, Özel	İstanbul		3	1393
23	ŞAMAN, Haluk	Bursa		2	1252
18	ŞARLAN, Hamdi	Ordu		1	728

50	ŞEMSEK, Muharrem	Çorum		8	6900
57	ŞENER, Abdullatif	Sivas		10	7976
51	ŞENER, Abdüllatif	Sivas		8	6962
52	ŞENER, Abdüllatif	Sivas		9	7141
53	ŞENER, Abdüllatif	Sivas		9	7280
54	ŞENER, Abdüllatif	Sivas	Maliye Bakanı	9	7545
45	ŞENGÜN, İsmail	Denizli		7	6060
28	ŞENYURT, Adnan	Erzurum		3	1840
16	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Kütahya		1	545
16	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Kütahya		1	572
17	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Kütahya		1	663
27	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Uşak		3	1656
27	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Uşak		3	1712
28	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Uşak		3	1820
28	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Uşak		3	1922
29	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Uşak		3	2024
43	TAHTAKILIÇ, Ahmet	Uşak		7	5918
56	TALAY, M. İstemihan	İçel	Kültür Bakanı	10	7851
36	TALU, Naim	C.S.Ü.	Başbakan	5	3807
36	TALU, Naim	C.S.Ü.	Başbakan	5	3869
36	TALU, Naim	C.S.Ü.	Başbakan	5	3947
36	TALU, Naim	C.S.Ü.	Başbakan	5	3956
48	TANIR, Vefa	Konya		8	6516
19	TANKUT, Hasan Reşit	Hatay		2	876
A	TANRIÖVER, Hamdullah Suphi	Antalya		1	11
A	TANRIÖVER, Hamdullah Suphi	Antalya		1	31
15	TANRIÖVER, Hamdullah Suphi	İstanbul		1	470
13	TARHAN, Ali Rana	İstanbul		1	367
14	TARHAN, Ali Rana	İstanbul		1	395
26	TARLAN, Cemal	Tekirdağ		3	1378
54	TAŞAR, Mustafa Rüştü	Gaziantep		9	7543
46	TAŞÇIOĞLU, Mehmet Mükerrerem	Sivas		7	6196
15	TEKELİOĞLU, Sinan	Seyhan		1	454
17	TEKELİOĞLU, Sinan	Seyhan		1	602
18	TEKELİOĞLU, Sinan	Seyhan		1	703

19	TEKELİOĞLU, Sinan	Seyhan		2	795
19	TEKELİOĞLU, Sinan	Seyhan		2	851
19	TEKELİOĞLU, Sinan	Seyhan		2	873
20	TEKELİOĞLU, Sinan	Seyhan		2	944
19	TEKİL, Füzuran	İstanbul		2	830
D	TENGİRŞENK, Yusuf Kemal	Kastamonu		1	59
3	TENGİRŞENK, Yusuf Kemal	Sinop		1	105
6	TENGİRŞENK, Yusuf Kemal	Sinop	Adliye Vekili	1	157
6	TENGİRŞENK, Yusuf Kemal	Sinop	Adliye Vekili	1	174
32	TERMEN, Ziya	Çanakkale		4	3147
32	TERMEN, Ziya	Çanakkale		4	3215
32	TERMEN, Ziya	Çanakkale		4	3235
34	TERMEN, Ziya	Çanakkale		5	3576
34	TERMEN, Ziya	Çanakkale		5	3614
28	TEVETOĞLU, Fethi	Samsun		3	1906
30	TEVETOĞLU, Fethi	Samsun		4	2252
31	TEVETOĞLU, Fethi	Samsun		4	2832
36	TEVETOĞLU, Fethi	Samsun		5	3919
33	TIĞLI, Mustafa	Sakarya		5	3418
34	TIĞLI, Mustafa	Sakarya		5	3581
34	TIĞLI, Mustafa	Sakarya		5	3594
35	TIĞLI, Mustafa	Sakarya		5	3743
21	TİGREL, İhsan Hamid	Diyarbakır		2	1041
37	TİMİSİ, Mustafa	Sivas		5	4160
37	TİMİSİ, Mustafa	Sivas		5	4167
27	TOKGÖZ, Cahit	Samsun		3	1539
38	TOKOĞLU, Lütfi	Kocaeli		6	4526
28	TOPALOĞLU, Ata	Ordu		3	1930
37	TOPALOĞLU, M. İhsan	Giresun		5	4299
29	TOPÇUOĞLU, Sabri	Bingöl		3	2124
47	TOPTAN, Köksal	Zonguldak		8	6341
D	TORUN, Abdullah Azmi	Eskişehir	Şer'iyе Vekili	1	58
31	TOSYALI, Hasan	Kastamonu		4	2709
35	TOSYALI, Hasan	Kastamonu		5	3715
15	TUGAY, Şefik	Malatya		1	432

29	TUNA, Ahmet Nusret	Kastamonu	3	2124	
31	TUNA, Ahmet Nusret	Kastamonu	4	2771	
32	TUNA, Ahmet Nusret	Kastamonu	4	3240	
34	TUNA, Ahmet Nusret	Kastamonu	5	3566	
35	TUNA, Ahmet Nusret	Kastamonu	5	3738	
19	TUNCAY, Muharrem	Balıkesir	2	852	
36	TUNÇKANAT, Haydar	Tabii Üye	5	3886	
38	TUNÇKANAT, Haydar	Tabii Üye	6	4514	
27	TURAN, Berç	İstanbul	3	1570	
35	TURAN, Sami	Kayseri	5	3727	
36	TURAN, Sami	Kayseri	5	3914	
26	TURHANGİL, Fikret	Aydın	3	1347	
27	TURHANGİL, Fikret	Aydın	3	1515	
27	TURHANGİL, Fikret	Aydın	3	1561	
60	TÜRK, Ahmet	Mardin	10	8258	
9	TÜRKER, Berç	Afyon Karahisar	1	288	
12	TÜRKER, Berç	Afyon Karahisar	1	344	
14	TÜRKER, Berç	Afyon Karahisar	1	398	
30	TÜRKEŞ, Alparslan	Ankara	4	2388	
31	TÜRKEŞ, Alparslan	Adana	4	2709	
38	TÜRKEŞ, Alparslan	Adana	6	4493	
39	TÜRKEŞ, Alparslan	Adana	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6	4682
39	TÜRKEŞ, Alparslan	Adana	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6	4771
39	TÜRKEŞ, Alparslan	Adana	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6	4821
41	TÜRKEŞ, Alparslan	Adana	Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	6	5184
32	TÜRKMEN, Salih	Ağrı	4	3223	
27	TÜRKOĞLU, Adil	Hakkari	3	1573	
19	TÜRKOĞLU, Kemal	Mardin	2	802	
20	TÜRKOĞLU, Kemal	Mardin	2	978	
37	TÜZÜN, Metin	İstanbul	5	4213	
43	TÜZÜN, Metin	İstanbul	7	5650	
43	TÜZÜN, Metin	İstanbul	7	5725	

43	TÜZÜN, Metin	İstanbul	7	5931
33	TÜZÜN, Zerin	C.S.Ü.	5	3434
31	UCUZAL, Ömer	Eskişehir	4	2870
37	UCUZAL, Ömer	Eskişehir	5	4288
39	UCUZAL, Ömer	Eskişehir	6	4840
41	UCUZAL, Ömer	Eskişehir	6	5217
42	UCUZAL, Ömer	Eskişehir	6	5511
32	UĞUR, Necdet	İstanbul	4	3080
37	UĞUR, Necdet	İstanbul	5	4133
37	UĞUR, Necdet	İstanbul	5	4170
38	UĞUR, Necdet	İstanbul	6	4492
39	UĞUR, Necdet	İstanbul	6	4632
39	UĞUR, Necdet	İstanbul	6	4687
43	UĞUR, Necdet	İstanbul	7	5738
28	ULAY, Sıtkı	Tabii Üye	3	1910
29	ULAY, Sıtkı	Tabii Üye	3	2138
14	ULUDAĞ, Osman Şevki	Konya	1	399
18	ULUSOY, Hüseyin	Niğde	1	718
44	ULUSU, Bülent	Başbakan	7	5946
44	ULUSU, Bülent	Başbakan	7	5968
3	UMAY, Fuat	Kırkkilise	1	107
A	URAS, Rıza Vamık	Sinop	1	9
18	USLU, Feyzullah	Manisa	1	719
41	UYŞAL, Hayrettin	Sakarya	6	5307
42	UYŞAL, Hayrettin	Sakarya	6	5531
57	UZUNHASAN, Fikret	Muğla	10	7948
27	UZUNHASANOĞLU, Sırrı	Bolu	3	1554
26	ÜLKER, Reşit	İstanbul	3	1450
29	ÜLKER, Reşit	İstanbul	3	2023
45	ÜLKER, Reşit	İstanbul	7	6056
11	ÜLKÜMEN, Hamdi	Trabzon	1	328
61	ÜNAL, Mahir	Kahramanmaraş	10	8390
41	ÜNSAL, Niyazi	Erzincan	6	5233
41	ÜNSAL, Niyazi	Erzincan	6	5242
42	ÜNSAL, Niyazi	Erzincan	6	5502

19	ÜRGÜBLÜ, Suad Hayri	Kayseri		2	851
19	ÜRGÜBLÜ, Suad Hayri	Kayseri		2	877
29	ÜRGÜBLÜ, Suad Hayri	C.S.Ü.	Başbakan	3	1946
29	ÜRGÜBLÜ, Suad Hayri	C.S.Ü.	Başbakan	3	2084
29	ÜRGÜBLÜ, Suad Hayri	C.S.Ü.	Başbakan	3	2148
29	ÜRGÜBLÜ, Suad Hayri	C.S.Ü.	Başbakan	3	2163
33	ÜRGÜBLÜ, Suad Hayri	C.S.Ü.		5	3380
60	ÜSTÜN, Ayhan Sefer	Sakarya		10	8309
27	VURAL, Mahmut	Sivas		3	1634
32	VURAL, Orhan	Ordu		4	3033
43	VURAL, Orhan	Ordu		7	5797
30	YALÇIN, Aydın	İstanbul		4	2427
30	YALÇIN, Aydın	İstanbul		4	2473
16	YALÇIN, İhsan	Bolu		1	565
17	YALMAN, Hamdi	Ordu		1	647
19	YARDIMCI, Celal	Ağrı		2	819
22	YARDIMCI, Celal	Ağrı	Devlet Vekili	2	1164
26	YARDIMCI, Veysi	Ağrı		3	1399
27	YAVUZKAN, Nadir	Burdur		3	1670
28	YAVUZKAN, Nadir	Burdur		3	1853
39	YAYLALI, Zekai	Erzurum		6	4768
19	YAZICI, Memiş	Erzurum		2	883
53	YAZICIOĞLU, Muhsin	Sivas		9	7372
54	YAZICIOĞLU, Muhsin	Sivas		9	7512
16	YETKİN, Suut Kemal	Urfa		1	509
27	YILANLIOĞLU, İsmail Hakkı	Kastamonu		3	1669
28	YILANLIOĞLU, İsmail Hakkı	Kastamonu		3	1930
26	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye		3	1372
27	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye		3	1526
28	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye		3	1893
30	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye		4	2259
32	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye		4	3121
32	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye		4	3216
33	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye		5	3398
40	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye		6	5012

41	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye	6	5209	
31	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye	4	2782	
31	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye	4	2836	
35	YILDIZ, Ahmet	Tabii Üye	5	3766	
48	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	8	6413
48	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	8	6484
48	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	8	6519
49	YILMAZ, A. Mesut	Rize		8	6645
50	YILMAZ, A. Mesut	Rize		8	6853
51	YILMAZ, A. Mesut	Rize		8	6978
53	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	9	7227
53	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	9	7331
53	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	9	7356
53	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	9	7382
54	YILMAZ, A. Mesut	Rize		9	7490
54	YILMAZ, A. Mesut	Rize		9	7555
55	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	9	7575
55	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	9	7695
55	YILMAZ, A. Mesut	Rize	Başbakan	9	7754
47	YILMAZ, Mustafa	Gaziantep		8	6388
40	YILMAZ, Nurettin	Mardin		6	5052
42	YILMAZ, Nurettin	Mardin		6	5557
39	YILMAZTÜRK, Alaeddin	Bolu		6	4890
19	YIRCALI, Sıtkı	Balıkesir		2	891
26	YOLAÇ, Malik	İstanbul		3	1449
28	YOLAÇ, Malik	İstanbul	Devlet Bakanı	3	1805
26	YURDAKUL, Kazım	Sakarya		3	1355
39	YURDAKULER, Muzaffer	Tabii Üye		6	4807
42	YURDAKULER, Muzaffer	Tabii Üye		6	5428
27	YÜCEBİLGİN, Yusuf Ziya	Zonguldak		3	1705
17	YÜCER, Necdet	Çorum		1	611
26	ZEREN, Macit	Amasya		3	1396
16	ZEYTİNOĞLU, Kemal	Eskişehir		1	536
17	ZEYTİNOĞLU, Kemal	Eskişehir		1	624
23	ZORLU, Fatin Rüştü	Çanakkale		2	1249

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

ISBN 978-605-4700-46-2 (Tk)

ISBN 978-605-4700-56-1 (10. Cilt)